ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

Η ΠΕΜΠΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

(Εἰσαγωγή, Πρακτικά, Σχόλια)

Εἴ τις οὐ δέχεται
τάς ἁγίας Συνόδους
ὡς τά τέσσαρα Εὐαγγέλια
ἀνάθεμα ἔστω.
Ὁ ὅσιος Θεοδόσιος
(Ρ.Ο.τ. 2ος σελ. 371)

Ἀθῆναι 1985

Η ΠΕΜΠΤΗ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ
ΔΙΑ ΤΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Ἔκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως καί Πρεβέζης
Πρέβεζα 1985

ΩΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ, ΟΥΤΩ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ.
ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΙΩΝΙΑ ΜΝΗΜΗ.
(ΣΥΝΟΔΟΥ Δ΄ ΠΡΑΞΙΣ Γ΄ § 20).

Εἴ τις τῷ ἰδίῳ λογισμῷ,
–ὥς γε νομίζοι–
ἐξακολουθῶν,
ἄλλο τι φρονεῖ,
παρ᾽ ὅ παρά τῶν προηγησαμένων παρειλήφαμεν,
ἔστω τῆς Ἐκκλησίας ἀλλότριος.
Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος
(A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 121)

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ὁ ὅσιος Βικέντιος ὁ ἐκ Λειρίνης προλογίζων τό βιβλίον του Ὑπομνήματα (Commonitoria) γράφει:

«Ἀρχίζω τό ἔργον μου ἐν Ὀνόματι Κυρίου. Θά εἶμαι ἕνας πιστός ἀντιγραφεύς· ὄχι ἕνας ὑπερήφανος συγγραφεύς. Θά γράψω αὐτά πού μᾶς παρέδωσαν οἱ Πατέρες. Μέ ὅσον τό δυνατόν ὀλιγώτερα λόγια. Θά περιορισθῶ μόνον εἰς τά οὐσιώδη. Μέ γλῶσσαν ἁπλῆν θά ἐπιχειρήσω νά καταγράψω τήν παράδοσίν μας καί ὄχι νά τήν ἑρμηνεύσω.

Μεγάλα ἔργα ἄς γράψουν ἄλλοι. Ἐκεῖνοι πού ἔχουν τήν ἱκανότητα καί τό χρέος.

Τό ἰδικόν μου βιβλίον θέλω νά εἶναι ἕνα ἁπλοῦν σημειωματάριον, πού θά βοηθῆ νά ἐπαναφέρεται εἰς τήν μνήμην τοῦ ἀναγνώστου ἡ ἐκκλησιαστική παράδοσις μέ τρόπον σαφῆ. Καί νά μή παραδοθῆ κάτι, πού δέν παρελήφθη ἀπό τούς Πατέρας.

Ἄν τό βιβλίον μου περιέλθη εἰς χεῖρας ἁγίων ἀνδρῶν καί μέ τήν θεόσοφον κρίσιν τους εὕρουν μερικά σημεῖα ἐσφαλμένα, θά εἶμαι εὐγνώμων, ἄν μοῦ ὑποδειχθοῦν.

Καί ὑπόσχομαι, ὅτι θά τό διορθώσω».

Προσυπογράφω τά ἀνωτέρω.
Πρέβεζα 18 Ἰανουαρίου 1985

† Ὁ Νικοπόλεως Μελέτιος

ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ Α΄
ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ Β΄
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ

ΠΡΑΞΙΣ Γ'
Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ Δ'
Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

ΠΡΑΞΙΣ Ε'
ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦ. Α΄
Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

1. Ἡ Ἐκκλησία καί αἱ πῦλαι τοῦ ᾅδου

α. Ὁ κόσμος δέν εἶναι ἀνθρωποκεντρικός. Εἶναι ἐκκλησιοκεντρικός. «Ἡ Ἐκκλησία πρώτη πάντων ἐκτίσθη· καί δι᾽ αὐτήν ὁ κόσμος κατηρτίσθη»[1]. Ὁ κόσμος ἔχει δημιουργηθῆ διά τήν Ἐκκλησίαν· ὄχι ἡ Ἐκκλησία διά τόν κόσμον.

Ἡ ἔνταξις τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου εἰς Χριστόν εἶναι ἡ ὑπερτάτη λειτουργία, πού πραγματώνεται, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἑνώνωνται εἰς τόν ἅγιον κορμόν τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἐγκεντρίζωνται εἰς αὐτήν. Τότε ἀποκτοῦν τήν ἑνότητα τῆς πίστεως καί τήν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, «πού εἶναι κάτι ἄλλο», κάτι τό ἔξω καί πέραν ἀπό κάθε ἰδεολογίαν. Ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησίαν, πού εἶναι πάντοτε μία καί δέν θά γίνῃ ποτέ δύο, ἡ ὁποιαδήποτε ἑνότης –ὅσον χριστιανίζουσα καί ἄν φαίνεται– δέν εἶναι ποτέ ἑνότης ἐν Χριστῷ.

β. Τήν ἕνωσιν τῶν ἀνθρώπων εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἀντιμάχεται καί παρακωλύει τό δαιμονικόν τάγμα τῶν σχισμάτων[2] μέ τάς «πύλας τοῦ ᾅδου»[3], δηλ. μέ τά στόματα τῶν αἱρετικῶν, πού «λαλοῦντες διεστραμμένα» ὁδηγοῦν τόν λαόν τῆς Ἐκκλησίας εἰς «σχίσματα καί αἱρέσεις ἀπωλείας». Ἡ μεγαλυτέρα τραγικότης τῶν αἱρέσεων εἶναι, ὅτι τά μέλη τους, ἐνῷ ἔχουν ἐμπέσει εἰς τάς πύλας τοῦ ᾅδου, ἔχουν τήν ἐντύπωσιν, ὅτι μέ τήν ἔνταξιν καί προσκόλλησίν των εἰς τήν αἵρεσιν διῆλθον ἐν θριάμβῳ τάς πύλας τοῦ παραδείσου καί ἐξησφάλισαν τήν σωτηρίαν τους!

2. Πῶς ἀνοίγουν αἱ πῦλαι τοῦ ᾅδου

α. Ἀπό τάς πύλας τοῦ ᾅδου οἱ πιστοί σῴζονται μόνον, ὅταν μένουν μακράν ἀπό κάθε στοχαστικόν δογματικο-ερμηνευτικόν ἀκροβατισμόν καί πειραματισμόν· ὅταν

---

1. Βλ. Ἑρμᾶ, Ποιμήν, Ὅρασις Β΄ VI, 1.

2. Βλ. Μακαρίου Αἰγυπτίου, Ὁμιλίαι Πνευματικαί, Βόλος 1964, σ. 13, Διαδόχου Φωτικῆς, Λόγος Ἀσκητικός, κεφ. πα΄, Παλλαδίου, Λαυσαϊκόν κεφ. ΙΖ, 12 «Διαφοραί γάρ εἰσί δαιμόνων, ὥσπερ καί ἀνθρώπων· οὐκ οὐσίας, ἀλλά γνώμης».

3. Πύλαι ᾅδου δέν εἶναι ἡ καταστροφή καί ἐξαφάνισις, ἀλλά τά στόματα τῶν αἱρετικῶν (βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 28).

ὡς στόχον των ἔχουν, νά εἶναι «ἀποστολικῶν παραδόσεων ἀκριβεῖς φύλακες»[4].

Ἡ διαφορά μεταξύ ἀνθρωπίνου στοχασμοῦ, πού ἀναζητεῖ λύσεις, καί τῆς μέ ταπείνωσιν ἐμμονῆς εἰς τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅπως παρεδόθη, εἶναι ἀβυσσαλέα. Τοῦτο ἐτονίσθη ὑπό τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε: «Ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστί. Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ. Ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής ἐστι· ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ρήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ» (Ἰωάν. γ. 31-34). Ὁ ἄνθρωπος στοχάζεται καί πιθανολογεῖ, ἀναλόγως πρός τά γνώσεις του, πού εἶναι πάντοτε πολύ πτωχαί, καί τάς συνεπείᾳ τῶν παθῶν του προκαταλήψεις του, πού εἶναι πάντοτε πολύ πλούσιαι. Ὅσον περισσότερον ὁ ἄνθρωπος «στοχάζεται», τόσον περισσότερον σκοτίζεται. Καί, ἀντιθέτως, ὅσον περισσότερον ζητεῖ ἐν ταπεινώσει καί ὑπακοῇ, τί τό θέλημα τοῦ Κυρίου, τόσον περισσότερον ἀξιοῦται τοῦ θείου φωτός καί φωτισμοῦ. Ἡ μεγαλυτέρα πνευματική ἀθλιότης καί κατάπτωσις δι᾿ ἕνα ἄνθρωπον, ἡ ἀπαισιωτέρα δαιμονοποίησις τοῦ πνεύματός του, ἐπέρχεται, ὅταν ὁ ἄνθρωπος παύσῃ νά καταλαβαίνῃ τήν διαφοράν μεταξύ τῆς στοχαστικῆς ἀναζητήσεως καί τῆς ὑπακοῆς εἰς τήν πίστιν. Τότε ὁ ἄνθρωπος φθάνει εἰς τό διά τούς ἀθέους ὑψηλόν ἰδανικόν, νά «στοχάζεται ἐλεύθερα»[5] (=«ἀθεόφοβα»).

β. Εἶναι οἰκτρόν τό κατάντημα ὅλων ἐκείνων, πού ἠθελημένως «ἀγνοοῦντες τήν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καί τήν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσονται». Ὅσον περισσότερον ἕνα φιλοσόφημα ἤ μία κοσμοθεωρία ἐξωθεῖ τόν ἄνθρωπον «νά στοχάζεται ἐλεύθερα», δηλ. νά ἀγνοῇ -ἠθελημένως- τό ὑγιές φρόνημα τῆς ἀρχαιότητος, τήν sanitas antiquitatis κατά τόν Βικέντιον, καί ζητεῖ νά ἐπιβάλλῃ τάς ἰδικάς του ἀπόψεις ὡς τήν μόνην ἀλήθειαν, τόσον περισσότερον τόν βυθίζει εἰς τό χάος τῆς αἱρέσεως[5α], πού ὡς ἐκ τούτου εἶναι καί λέγεται ἀφροσύνη (insania).

4. Δοξαστικόν τῆς Λιτῆς τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἡ φράσις «ἀκριβεῖς φύλακες» ἰσοδυναμεῖ μέ τόν ὅρον Θεόπνευστοι, ἀφοῦ καί ἡ θεοπνευστία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων εἰς οὐδέν ἄλλο ἔγκειται, εἰμή εἰς τό ὅτι ἐφύλαξαν ἀκριβῶς καί παρέδωκαν εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ὅ καί παρέλαβον παρά τοῦ Κυρίου. Δέν ὑπάρχει δέ μείζων καί ἐλάσσων θεοπνευστία. Καί ὁ Εὐτυχής, ὅταν εἶπεν ὅτι οἱ Γραφαί εἶναι «βεβαιότεραι τῆς τῶν Πατέρων διδασκαλίας», κυριολεκτικῶς «ἔφαγε τήν γλῶσσαν του» (A.C.O. 2, 1, 1, p 124).

5. Σχετικῶς βλ. Μ. Μακράκη, Θάνατος καί Ἀνάστασις εἰς τόν Λ. Τολστόη, Ἀθῆναι 1978. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος παύσῃ νά ἀντιλαμβάνεται τήν διαφοράν μεταξύ τῆς ἰδικῆς του σοφίας καί τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, εἶναι πνευματικά νεκρός.

5α. Τήν ὀρθήν πίστιν οἱ ἅγιοι Πατέρες ὀνομάζουν «ὑγιές φρόνημα» (sanitas antiquitatis), ἐνῶ τάς ἀπόψεις τῶν ἐπί μέρους αἱρετικῶν ἀποκαλοῦν «νόσον» καί «ἀνοησίαν» (insania) (βλ. Ἀθηναγόρου Κοκκινάκη, ἔ.ά. σελ. 41, 43).

3. Ἡ λογική τῆς πίστεως

α. Ἡ πίστις δέν ἀνεκαλύφθη, ἀλλ᾿ ἀπεκαλύφθη. Δέν εὑρέθη. Δέν εἶναι ἐπίτευγμα τῆς ἐρεύνης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πίστις, ὡς τονίζει ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος, «ἦλθε» καί «ἐδόθη» ἤ μᾶλλον, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ ἀπόστολος Ἰούδας, «παρεδόθη ἅπαξ τοῖς ἁγίοις». Ἀφοῦ ὅμως ἡ πίστις ἅπαξ παρεδόθη καί μάλιστα μόνον εἰς τούς ἁγίους, εἶναι εὐνόητον ὅτι α) εἰς τήν πίστιν δύναται νά φθάσῃ κανείς μόνον μέ τήν ὑπακοήν εἰς τούς ἁγίους, ἀπό τούς ὁποίους -καί μόνον- δύναται νά τήν διδαχθῇ, καί β) ὅτι «δεῖ ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει», ὥστε νά μή ἀλλοιωθῇ ἐξ αἰτίας τῆς τάχα ἀναλύσεώς της. Ἡ ἐμπιστοσύνη εἰς τήν στοχαστικήν μέθοδον ἀναλύσεως καί κατανοήσεως, ἔχει κάτι τό ναρκισσιστικόν, ἀναδίδει ὀσμήν αὐτοϊκανοποιήσεως.

β. Μέτρον ἀσφαλείας, μέ τό ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐπαγωνίζεται νά διατηρήσῃ τήν παραδοθεῖσαν πίστιν εἶναι ἡ ταπείνωσις· καί προεχόντως ἡ ἔμπρακτος ἐφαρμογή ἤ ἐπίβασις τῆς ταπεινώσεως, ἡ ὑπακοή. Ἡ ὑπακοή εἶναι ἡ μοναδική ἀσφάλεια. Καί εἶναι ὑποχρεωτική καί ἀπαραίτητος εἰς ὅλα. Καί εἰς τά μεγάλα καί εἰς τά φαινομενικῶς μικρά. Διότι, μέ ποῖον κριτήριον εἶναι δυνατόν νά γίνῃ ἡ διάκρισις τῶν ἐπί μέρους σημείων τῆς πίστεως εἰς μεγάλα ἤ οὐσιώδη, καί μικρά ἤ ἐπουσιώδη, ἄν ὄχι μέ τήν αὐθαιρεσίαν ἑνός στοχασμοῦ, πού θά εἶναι καρπός ὄχι ταπεινόφρονος πνεύματος, ἀλλά ἡ πηγή καί ἡ ρίζα τοῦ σκοτισμοῦ; Ἡ λογική τῆς πίστεως εὑρίσκει τήν συνέπειάν της εἰς τήν ἀκριβῆ τήρησιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν παραδόσεων, κατά συμμόρφωσιν πρός τήν ἐντολήν τοῦ ἀποστόλου: «στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι᾿ ἐπιστολῆς ἡμῶν».

γ. Ἐν σχέσει πρός τάς ἀπόψεις μερικῶν κενοσπούδως στοχαζομένων περί τήν τάχα δευτερεύουσαν σημασίαν ὡρισμένων παραδόσεων ὁ μέγας Βασίλειος παρατηρεῖ: «Εἰ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν, παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα κενόν περιΐστῶντες τὸ κήρυγμα»[6]. Καί ὁ μέγας θεοκήρυξ Παῦλος διδάσκει: «Καὶ ἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ᾿ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· ὡς προειρήκαμεν καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ᾿ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω».

4. Πῶς διατηρεῖται ἡ ἀληθινή πίστις

α. Ἡ διατήρησις καί περιφρούρησις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἔχει ἀνατεθῆ εἰς τούς ἀποστόλους καί τούς διαδόχους τους ἐπισκόπους, πού ἔχουν αὐτό τό χάρισμα ἤ ἀποστολήν «εἰς ἔργον διακονίας εἰς οἰκοδομήν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ». Τήν πίστιν

6. Μ. Βασιλείου, κανών 91.

περιφρουροῦν οἱ ἐπίσκοποι, ὅταν οἱ ἴδιοι μέν ὀρθοτομοῦν τόν λόγον τῆς ἀληθείας «μηδέν προστιθέντες, μηδέν ἀφαιροῦντες, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσι», κατά τόν α΄ κανόνα τῆς Ζ΄ Συνόδου, καί ὅταν φροντίζουν καί ἀπελαύνουν τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ «τοὺς βαρεῖς καὶ λοιμώδεις λύκους τῇ σφενδόνῃ τοῦ Πνεύματος»[7]. Καί τά δύο αὐτά ἐπιτυγχάνονται πληρέστερα διά τῆς συγκροτήσεως τῶν ἁγίων ἐπισκόπων εἰς Συνόδους. Μεμονωμένοι, ὄχι μόνον οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλά καί αὐτοί οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἦτο δυνατόν κατά τήν ἀναζήτησιν λύσεως προβλήματός τινος νά ἐκφέρουν γνώμας ἀρκούντως διϊσταμένας, κατά τήν ἀναλογίαν ἐλλείψεως ταπεινώσεως, ἐλλείψεως πιστότητος εἰς τήν ἅπαξ παραδοθεῖσαν πίστιν καί παρεκκλίσεώς τους εἰς τάς ἀτραπούς τῆς στοχαστικῆς ἀναζητήσεως κατ᾽ ἐνέργειαν τοῦ πλανήσαντος τήν Εὔαν καί τόν Ἰούδαν.

β. Ἰδού τί λέγει σχετικῶς ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος εἰς τήν «ψῆφον» της: «Παρ᾽ ὅτι εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἦτο τόσον πλουσία, ὥστε νά μή ἔχῃ ἀνάγκην ἀπό συμβουλάς ἐκ μέρους ἄλλου τινός περί τοῦ τί θά ἔπρεπε νά πράξῃ, παρά ταῦτα, πρίν συνέλθουν ἐπί τό αὐτό καί ἐπιβεβαιώσῃ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν τάς ἀπόψεις του μέ μαρτυρίας ἀπό τήν ἁγίαν Γραφήν, ἤθελε νά ἐκφέρῃ ἕκαστος διαφορετικήν γνώμην ἐπί τοῦ ὑπό συζήτησιν θέματος, ἄν δηλαδή οἱ ἐθνικοί θά ἔπρεπε νά περιτέμνωνται ἤ ὄχι. Μετά ὅμως ἀπό αὐτό ἐξέφεραν ὅλοι μαζί μίαν ψῆφον ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ καί ἐξαγγέλλοντες αὐτήν ἔγραψαν πρός τούς ἐθνικούς· γενομένοις ἡμῖν ὁμοθυμαδόν ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν κ.λ.π.»[8]. Οὐδενός ἀρχιερέως αἱ γνῶμαι ἀποτελοῦν ἐγγύησιν καί ἀσφάλειαν διά τήν Ἐκκλησίαν. Οὐδέ τοῦ ἁγιωτέρου καί σοφωτέρου. Τό χάρισμα τῆς ἀληθείας ἔχει μόνον ἡ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένη Οἰκουμενική Σύνοδος.

5. Αἱ Σύνοδοι, οἱ ὅροι καί τά πρακτικά τους

α. Ἀλλ᾽ ἅπαξ καί γίνεται δεκτόν ὅτι αἱ Σύνοδοι εἶναι θεόπνευστοι, ἀναφύεται τό ἐρώτημα: πότε καί εἰς ποίαν ἔκτασιν; Ἡ ἀπάντησις εἶναι:

Αἱ Σύνοδοι εἶναι ὀρθόδοξοι, ὅταν α) εἶναι Σύνοδοι Ἐπισκόπων, πού οὔτε στοχάζονται, οὔτε ἀκολουθοῦν στοχαστάς, ἀλλά ἀναζητοῦν μέ ταπείνωσιν τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, β) ἡ διδασκαλία τους συμφωνῇ μέ τό περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας τῶν προηγουμένων ἁγίων Πατέρων, τούς ὁποίους ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας ἀποδέχεται καί ὡς ἁγίους καί ὡς διδασκάλους, καί γ) ὅταν μαρτυρῆται ὑπό τῆς μή διαστραφείσης συνειδήσεως τῆς ἀνά τά πέρατα τοῦ κόσμου καθολικῆς

7. Α΄ τροπάριον τῶν Αἴνων Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων.

8. Βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 3. Διά τούς ὀρθοδόξους, πρῶται εἰς κῦρος ἔρχονται αἱ ἐπίσημοι δογματικαί ἀποφάνσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων· δεύτεραι δέ μετ᾽ αὐτάς αἱ γνῶμαι τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ἐκκρίτων ἁγίων πατέρων (Ἀθην. Κοκκινάκη, ἔ.ἀ. σελ. 81).

ἐκκλησίας. Οὔτε ἡ τυχόν ἐπισημότης τῆς συγκλήσεως, οὔτε ὁ ἐπιβλητικός ἀριθμός τῶν συνέδρων ἐπισκόπων, οὔτε ἡ ἐπικρότησις τῆς αἱρετικῆς πλειοψηφίας, ἐξασφαλίζει τήν θεοπνευστίαν μιᾶς συνόδου. Ἡ μοναδική κατά τά ἀνωτέρω ἐγγύησις εἶναι ἡ ἐν ταπεινώσει ἀναζήτησις, συνέχισις καί τήρησις τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται μόνον εἰς τήν παράδοσιν τῶν ἁγίων Πατέρων καί Ἀποστόλων καί ὄχι εἰς τήν ἔρευναν καί τόν στοχασμόν. Ἄρα ἀληθινόν εἶναι μόνον ὅ,τι ἀποτελεῖ καταγραφήν καί διατύπωσιν, ἤ ἔστω ἐπανάληψιν, τῆς Παραδόσεως.

β. Ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ λατινική ἄποψις ὅτι θεόπνευστοι εἶναι μόνον οἱ ὅροι[9] τῶν Συνόδων. Οἱ ὅροι δέν εἶναι εἰμή κείμενα-ὑποδείγματα ὁμολογίας.

Κατά τήν πίστιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κάθε Σύνοδος ἁγία καί Οἰκουμενική, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ διασκεπτομένη, ἐνεργεῖ, ἀποφασίζει καί δικάζει «ὡς ὑπό μάρτυρι τῷ Θεῷ»[10]· ὄχι ἐπειδή ἡ ἄγρυπνος παρακολούθησις τῶν φυλάκων τῆς πίστεως καί τῆς κανονικῆς τάξεως ἐπισκόπων ἀποτελεῖ ἐγγύησιν (ὁπότε δέν θά εἴχομεν «ληστρικάς» συνόδους), ἀλλά κατά χάρισμα Θεοῦ. Ἐγγύησιν διά τήν ὕπαρξιν τοῦ χαρίσματος ἀποτελεῖ ἡ ἐν ὑπακοῇ ἀποδοχή τῶν προγενεστέρων πατερικῶν καί συνοδικῶν διδαγμάτων, καθώς καί ἡ ἀβίαστος ἀποδοχή της ἀπό τό ἀδιάστροφον φρόνημα τῆς ἀνά τόν κόσμον καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Καί πράγματι. Εἰς τάς Συνόδους ὡμίλει τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἐπειδή τόν πρῶτον καί κύριον λόγον εἶχον οἱ ἄνθρωποι τῆς βαθείας ταπεινώσεως καί ὑπακοῆς, ἐκεῖνοι πού ἔκαναν πλήρη καί ὀξεῖαν διάκρισιν μεταξύ θείας ἀποκαλύψεως καί φιλοσοφικο-στοχαστικῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας. Εἰς ὅλας τάς ὀρθοδόξους Συνόδους οἱ ἄνθρωποι τῆς παραδόσεως καί τῆς ταπεινώσεως ὁμιλοῦν καί οἱ ἄλλοι πατέρες τούς ἐπικροτοῦν, διότι εἰς τά λόγια αὐτῶν εὑρίσκουν τήν ἔκφρασιν τῆς ἰδικῆς τους πίστεως[11]. Καί εἰς ὅλας τάς Συνόδους οἱ αἱρετικοί κατεκρίθησαν κατά κύριον λόγον ὡς ἀνιάτως νοσοῦντες[12], ἀπό ἐγωϊσμόν καί αὐτοπεποίθησιν. Ὅλοι οἱ αἱρετικοί πρῶτον

9. Κατά τήν λατινικήν ἄποψιν ὁ Ὅρος, πού ἀκολουθεῖ μετά τά λόγια τοῦ πάπα Pronunciamus, declaramus et definimus veritatem divinitus revelatam esse, δέν εἶναι λόγια πού πρέπει νά ἑρμηνεύωνται καί κατανοοῦνται ἐπί τῇ βάσει τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πίστεως, ὡς φρονεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀλλά ἀποτελοῦν μίαν νέαν ἀποκάλυψιν, πρός τήν ὁποίαν ὀφείλει νά προσαρμοσθῇ ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας.

10. Βλ. Συνόδου Χαλκηδόνος Πράξ. Β΄ (A.C.O. 2, 1, 2 p. 27) Πρβλ. καί Κ. Μουρατίδου, Κανονικόν Δίκαιον, τόμ. Α΄, Ἀθῆναι 1982 σελ. 189 ἑξ.

11. Ἐν Πράξ. Α΄ τῆς Γ΄ Συνόδου ἀναγινώσκομεν: «Εὐτύχιος ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως τῆς Ἀσίας εἶπεν· Ἐκ νέας ἡλικίας, καθώς ἐπιστεύσαμεν, οὐδέν ἐξενίσθημεν ἐκ τῆς ἀναγνωσθείσης Ἐπιστολῆς Κυρίλλου» (A.C.O. 1, 1, 2 p. 27).

12. Φρικαλέα προβάλλει ἡ μορφή τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νεστορίου καί τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐτυχοῦς ἀπό πνευματικῆς πλευρᾶς. Ὁ πρῶτος γεμᾶτος ὑποκρισίαν, κενοδοξίαν καί αὐτοπεποίθησιν (βλ. Πράξ. Στ΄ σημ. 64-65 καί Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ §1 καί σημ. 6), ὁ δεύτερος ψευδολογῶν, ἐκμαιεύων ἀνταρσίας καί

ἐξέπεσαν ἀπό τάς πνευματικάς ἀρετάς, καί εἶτα ἀπό τήν ὀρθόδοξον πίστιν. Ὀρθόδοξος πίστις εἶναι ἡ πνευματική πορεία τῶν ταπεινῶν τοῦ Ἰησοῦ, πού ὄχι μόνον δέν «κατακυριεύουν τῆς πίστεως», ἀλλά θυσιάζουν πρός χάριν της τά πάντα. Εἶναι δέ αὐτονόητον, ὅτι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ὅλα τά λόγια, ὡς ἔκφρασις τοῦ περιεχομένου τῆς ταπεινῆς καί ἡγιασμένης καρδίας τους, εἶναι μέσα εἰς τά πλαίσια τῆς παραδόσεως. Ἀκριβῶς δέ διά τόν λόγον αὐτόν οἱ ὀρθόδοξοι δέχονται, ὅτι ὁλόκληρα τά πρακτικά τῶν ὀρθοδόξων Συνόδων εἶναι ἔκφρασις τῆς θείας ἀληθείας, ἀφοῦ εἰς αὐτά εὑρίσκεται διατυπωμένον κατά τρόπον πληρέστερον καί σαφέστερον τό φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι πολυτιμότερον ἀπό τάς περί πίστεως (De Fide) παραγράφους. Θά ἠδύνατο κανείς νά εἴπη, ὅτι τά πρακτικά τῶν Συνόδων ἔχουν πρός τούς Ὅρους, τήν σχέσιν πού ἔχουν τά τέσσαρα Εὐαγγέλια μέ τό Ματθ. 28, 20. Μέ ἄλλα λόγια, τά Πρακτικά ὄχι μόνον φωτίζουν τούς Ὅρους καί ὁδηγοῦν εἰς αὐτούς, ἀλλά ἔχουν καί καθ᾿ ἑαυτά ἀξίαν καί ὁδηγητικήν ἰσχύν ἀκόμη καί προκειμένου περί θεμάτων, πού συμπεριλαμβάνονται εἰς τούς Ὅρους.

γ. Τό θέμα τῆς θεοπνευστίας ἤ ἀληθείας τῶν Πρακτικῶν ἀπησχόλησε σοβαρῶς κατά τόν ΙΔ΄ αἰῶνα τήν Ἐκκλησίαν, εἰς τήν Σύνοδον τοῦ 1351 μ.Χ. Ἡ ἀμφισβήτησις τῆς ἀληθείας ἤ θεοπνευστίας τῶν Πρακτικῶν τῶν Συνόδων δέν ἐτέθη ἀπό τούς Ὀρθοδόξους, ἀλλά ἀπό τούς Βαρλααμίτας, πού ἐτέλουν ὑπό ξενικήν ἐπίδρασιν. Ἤχησε δέ εἰς τά ὦτα τῶν ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν ὡς μεγάλη παραδοξολογία. Ἰδού τό σχετικόν ἀπόσπασμα τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Συνόδου ἐκείνης: «Ἐπεὶ δέ, οἷς ἔλεγον (οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βαρλαὰμ καὶ τοῦ Ἀκινδύνου) οὐ μόνον τοῖς ἁγίοις διετέλουν καθ᾿ ἕνα μαχόμενοι, ἀλλὰ ἤδη καὶ αὐτὴν τὴν ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Ἕκτην Σύνοδον ἀνατρέπειν

τυρείας, εἰρωνευόμενος καί μένεα πνέων (βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 124-145 καί Εἰσαγωγή κεφ. Δ΄, §1). «Τὸ γὰρ λαλεῖν περὶ Θεοῦ οὐκ ἀκίνδυνον. Ἀλλὰ ταῦτά τινες μὴ ἐννοοῦντες μήτε ἀνακρίνοντες... οἱ οὐδὲ εἰ ἔστιν ἐν ἀνθρώποις Πνεῦμα ἅγιον ἐπιστάμενοι, ἀλλὰ πάντα τὰ θελήματα τῆς σαρκός καὶ τῶν ἡδονῶν ἀδεῶς ἐργαζόμενοι... δύο που πολλάκις λεξείδια ἢ τρία χρησείδια καὶ κλεψύδρια πατρικὰ συλήσαντες καὶ ἐκστηθίσαντες, καὶ παρ᾿ αὐτὰ ἑαυτοὺς διδασκάλους, οὐ θεοχειροτονήτους ἀλλὰ παθοκινήτους, προβαλλόμενοι ἐκ κενοδόξου καὶ φιληδόνου γνώμης,... πολλάκις ἰουδαϊκῶς ἀπεμπολοῦνται τοῖς χοίροις καὶ ἀναξίοις τοὺς θείους τοῦ Λόγου μαργαρίτας. Καὶ γὰρ ὡς ἔξεστι μαθεῖν ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριογράφων αἱ πλείους τῶν αἱρέσεων ἐκ κενοδόξου φιλαρχίας καὶ φιλαργυρίας καὶ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ ὑπερηφανείας γεγόνασι, οὐκ ἂν οὕτω τυφλωθέντες, εἰ διὰ σχολῆς καὶ γυμνασίας καὶ ἀπαθείας τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἑαυτοῖς εἰσῳκίσαντο· εἰ γὰρ τὸ τί προσεύξασθαι καθ᾿ ὃ δεῖ οὐκ οἴδαμεν, ἐὰν μὴ τὸ Θεῖον Πνεῦμα κτησώμεθα, πόσῳ γε μᾶλλον μυστήρια Θεοῦ ἐρευνᾶν; Ἀλλὰ πάντως ἐροῦσί μοι οἱ κενοὶ θεολόγοι, ὅτι περ οὐδὲν οἴκοθεν λαλοῦμεν, ἀλλ᾿ ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν ὁσίων Πατέρων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Πρὸς οὓς κἀγὼ ἐρῶ, ὅτι καὶ πάντες οἱ αἱρετικοὶ τοῦτο αὐτὸ λέγουσιν· ὅθεν ἐκ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς καὶ τῶν διδασκάλων ἀντιλέγειν ἡμῖν δοκοῦσι Δι᾿ ὅ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲ τοὺς τῶν Πατέρων λόγους δυνήσεται ἄνθρωπος ἀπταίστως καὶ ἀπλανῶς καταλαβεῖν, ἐὰν μὴ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ λαλῆσαν ἐν αὐτοῖς, ἔνοικον καὶ ὁδηγὸν κτήσηται· τὸ γὰρ εἰπεῖν τὸν Χριστόν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας αὐτὸ ὑμᾶς ὁδηγήσει εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, εὔδηλον, ὅτι περ καὶ τὴν Γραφὴν καὶ τοὺς Πατέρας ἐσήμανεν» (Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγὸς κεφ. Γ΄ P.G. 89, 89D-92B).

καὶ καταλύειν ἐπεχείρουν,... καὶ ἦν ἀνάγκη διὰ ταῦτα προκομισθῆναι τὰ τῆς τοιαύτης Συνόδου Πρακτικὰ καὶ ἀναγνωσθῆναι καὶ ἀπὸ τούτων τὸ εὐσεβὲς ἀνακηρυχθῆναι, τὰ μὲν προετέθησαν ἐπὶ τοῦ μέσου, οἱ δ᾿ εὐθὺς ἅμα τῷ προτεθῆναι ἀνέκραξαν "μὴ τὰ πρακτικὰ τῆς Συνόδου, ἀλλὰ τὸν ὅρον μόνον ἀνάγνωθι". Τῆς δὲ θείας Συνόδου διαπορουμένης, ὅ,τι ποτὲ βούλεται ἡ τοιαύτη φωνὴ καὶ ἀνθ᾿ ὅτουπερ ἀποδοκιμάζουσι καὶ οὐ δέχονται τὰ Πρακτικά, ἐκεῖνοι καὶ οὕτω τῆς αὐτῆς περιέργου κακονοίας καὶ διεστραμμένης γνώμης οὐδ᾿ ὁπωσοῦν ἀφίσταντο, τῶν Πρακτικῶν μηδόλως προσιέμενοι τὴν ἀνάγνωσιν. Ἐπὶ τούτοις κελεύσει θείᾳ τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως ἡμῶν ἀνεγνώσθη ῥῆσις ἀπὸ τοῦ συνήθως ἀπ᾿ ἄμβωνος ἀναγινωσκομένου τῇ Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας Συνοδικοῦ, ἥτις καὶ ἐπὶ λέξεως ἔχει οὕτως: Τοῖς ἀποβαλλομένοις τὰς τῶν ἁγίων Πατέρων φωνάς, τάς ἐπὶ συστάσει τῶν ὀρθῶν δογμάτων τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἐκφωνηθείσας... ἔτι δὲ καὶ τὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Πρακτικά, τῆς Τετάρτης φημὶ καὶ τῆς Ἕκτης, μὴ κατασπαζομένοις, ἀνάθεμα. Ἐπὶ τούτοις ἀνεγνώσθη καὶ ῥῆσις τῶν Πρακτικῶν ἔχουσα οὕτως. Τίς γάρ, εἰ καὶ βραδὺς εἴη πρὸς τὸ νοῆσαι, οὐ θεωρήσει...»[13].

Οἱ ὀρθόδοξοι ὄχι μόνον ἀποδέχονται τό κῦρος τῶν Πρακτικῶν, ἀλλὰ καί ὁμολογοῦν ὅτι εἶναι δεσμευμένοι νά ἀναφέρωνται εἰς αὐτά ὡς εἰς θεοπνεύστους-θεοχαράκτους δέλτους.

Ἄν ἡ Ἐκκλησία ἐξεδίκει τήν θεοπνευστίαν μόνον τῶν ὅρων τῶν Συνόδων, ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἴσως δέν θά εἶχε λόγον συγκλήσεως.

6. Τί εἶναι ἡ «κατασκευή»

α. Ἡ ἰσχύς τῶν ὡς ἄνω εἶναι ἀπόλυτος. Ὅμως ὁ λαός τῆς Ἐκκλησίας αἰσθάνεται πάντοτε ζωηράν τήν ἐπιθυμίαν νά κατανοήση τήν θείαν ἀποκάλυψιν μέ βάσιν τάς φιλοσοφικάς καί κοσμοθεωριακάς ἀρχάς τῆς ἐποχῆς του, μέ ἐπιστημονικο-φιλοσοφικά ἐπιχειρήματα καί λογικήν «κατασκευήν», ὡς ὠνομάζετο τότε ἡ συλλογιστική τεκμηρίωσις. Καί γοητευόμενος ἀπό τά «ἐπιτεύγματά» της, τήν χρησιμοποιεῖ ὡσάν κλίνην Προκρούστου διά τά δόγματα καί τάς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας. Καί γίνονται ὅλα θυσία εἰς τόν βωμόν τοῦ Μολώχ τῆς «κατασκευῆς» καί τοῦ ἠθικοδεοντολογικοῦ στοχασμοῦ.

Ἡ τάσις αὐτή οὐδέποτε θά παύση νά ὑπάρχη. Διότι εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ μή προωδευμένου εἰς ταπείνωσιν καί ὑπακοήν ἀνθρώπου. Ἡ Πατερική σοφία μᾶς διδάσκει, ὅτι ὅσον περισσότερον ἡ πνευματική ζωή

---

13. Βλ. Συνόδου 1351, τόμος κεφ. ΙΒ΄, ἐν Ἰω. Ρωμανίδου, Κείμενα κ.λ.π. Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 284. Ἐννοεῖται, ὅτι τό ἀπόσπασμα τῶν Πρακτικῶν τελικῶς ἀνεγνώσθη ὡς ἱερά γραφή, ὡς θεόπνευστον καί ὁδηγητικόν κείμενον. Ὁ ἀναγνώστης, διά νά ἔχη πλήρη καί ἀκριβῆ εἰκόνα, ἄς ἴδη καί ἐν Πράξ. ΣΤ΄ τήν σημ. 196.

ἑνός ἀνθρώπου εἶναι ρηχή ἤ ἀνύπαρκτος, τόσον περισσότερον αὐτός ἀναζητεῖ τό στήριγμα τῶν «πειθῶν λόγων». Καί ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἀνά τούς αἰῶνας εἶναι πολλοί, ἡ Ἐκκλησία πάντοτε θά μάχεται ἐναντίον τῶν «πυλῶν τοῦ ᾄδου».

Ἀκριβῶς δέ διά τόν λόγον αὐτόν οἱ ἅγιοι Πατέρες πάντοτε καταδικάζουν τήν χρῆσιν στοχασμοῦ καί φιλοσοφίας διά τήν κατανόησιν τῆς πίστεως. Περιοριζόμεθα ἐπ᾽ αὐτοῦ νά μνημονεύσωμεν τά λόγια:

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου:

«Ἐλάβομεν τὴν χάριν ταύτην καὶ ἀποστολήν εἰς ὑπακοὴν πίστεως. Οὐκ εἶπεν εἰς ζήτησιν καὶ κατασκευήν, ἀλλ᾽ εἰς ὑπακοήν· οὐδὲ γὰρ ἐπέμφθημεν, φησί, συλλογίζεσθαι, ἀλλ᾽ ὅπερ ἐνεπιστεύθημεν ἀποδοῦναι[14]».

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Γρηγορίου Νύσσης:

«Μηδείς μοι ὑποκρουέτῳ καὶ τὸ παρ᾽ ἡμῖν διομολογούμενον διὰ κατασκευῆς κυρωθῆναι· ἀρκεῖ γὰρ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ ἔχειν πατρόθεν ἥκουσαν πρός ἡμᾶς τὴν παράδοσιν, οἷόν τέ τινα κλῆρον (ὡσάν κληρονομίαν) δι᾽ ἀκολουθίας ἐκ τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν ἐφεξῆς ἁγίων παραπεμφθέντα[15]».

β. Εἰς τήν προσπάθειαν κατοχυρώσεως καί κατανοήσεως τῆς πίστεως διά «κατασκευῆς» καθοριστικόν ρόλον ἔπαιζον τά ἑξῆς φιλοσοφικά ἀξιώματα, πού τότε διεῖπον τήν θεώρησιν τοῦ ἀνθρώπου:

– Ἡ ἄκτιστος φύσις δέν εἶναι δυνατόν νά ἑνωθῇ μέ τήν κτιστήν κατ᾽ οὐσίαν.

– Πρόσωπον εἶναι φύσις ἐν ἀτόμῳ θεωρουμένη.

– Δύο τέλεια ἕν γενέσθαι οὐ δύναται.

– Οὐκ ἔστιν φύσιν (ἐν ἀτόμῳ) ἀπρόσωπον ἤ ἀνυπόστατον εἰπεῖν· δηλαδή προκειμένου περί ἀνθρώπων, δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξῃ φύσις ἀνθρώπου, χωρίς νά ἀποτελῇ πρόσωπον.

– Εἰς κάθε ἄνθρωπον πηγή τῶν ἐνεργειῶν του εἶναι τό πρόσωπον. Τό πρόσωπον εἶναι ἡ κινητική αἰτία· τό σῶμα εἶναι ἁπλῶς ὄργανον.

– Εἰς ἕν ὄν δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν δύο κινητικαί αἰτίαι ἐναντιοκίνητοι, διότι τότε ἐπέρχεται μάχη καί διάλυσις· καί ἄρα,

– Εἰς ἕν ἀνθρώπινον ὄν δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν καί νά ἐνεργοῦν δύο φύσεις ἤ πρόσωπα.

γ. Μέ βάσιν τά ἀξιώματα αὐτά, δημιουργοῦνται δύο (ἀμφότερα ἀπόβλητα) σχήματα θεωρήσεως τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ:

– Τό σχῆμα Λόγος-Σάρξ, κατά τό ὁποῖον, διά νά περισωθῇ ἡ ἑνότης τοῦ προσώπου καί ἡ ἐν αὐτῷ εἰρήνη, ὁ Λόγος δέν ἔγινε ἄνθρωπος τέλειος, ἀπό σῶμα,

14. Ἰω. Χρυσοστόμου, Ἑρμηνεία εἰς τήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολήν, ὁμ. Α´ (P.G. 60, 318).

15. Γρηγορίου Νύσσης, Κατά Εὐνομίου λόγ. Δ´ κεφ. στ´ (P.G. 45, 654).

ψυχήν λογικήν καί πρόσωπον, ἀλλά προσέλαβε μόνον σάρκα-ὄργανον τῆς σωστικῆς του ἐνεργείας. Π.χ. κατά τόν Ἄρειον ὁ κτιστός Λόγος ἡνώθη μέ τήν κτιστήν σάρκα-ὄργανόν Του κατ᾽ οὐσίαν καί ἀπετέλεσεν μετ᾽ αὐτῆς ἕν πρόσωπον· κατά τόν Ἀπολινάριον ὁ ἄκτιστος Θεός Λόγος, ἡνώθη μέ σάρκα ἄκτιστον καί ὁμοούσιον μέ τόν Λόγον.

– Τό σχῆμα Λόγος-Ἄνθρωπος, κατά τό ὁποῖον ὁ Λόγος ἡνώθη μέ ὁλόκληρον ἄνθρωπον, καί συνεπῶς ὁ Χριστός εἶναι δύο τέλεια καί ἐλεύθερα πρόσωπα (Θεόδωρος-Νεστόριος κ.ἄ.). Τό σχῆμα αὐτό ὁδηγεῖ, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Κύριλλος, εἰς ὑποβίβασιν τοῦ ἀνθρώπου Χριστοῦ εἰς τήν τάξιν καί κατάστασιν τῶν θεωθέντων ἁγίων, εἰς ὑποτίμησιν τῆς σημασίας τῶν σωτηρίων παθῶν καί εἰς καταφρόνησιν τῆς θείας εὐχαριστίας[16].

Παραλλήλως ἐχρησιμοποιοῦντο καί φιλοσοφικά ἀξιώματα ἠθικά: π.χ. ἀπερρίπτετο ἡ ἐκ γυναικός γέννησις τοῦ Λόγου, διότι ἐκρίνετο ἀναξιοπρεπής διά τόν Θεόν! Ὁ Νεστόριος διεμαρτύρετο ὅτι· «τὸν γενόμενον διμηνιαῖον καὶ τριμηνιαῖον ἐγὼ οὐκ ἂν εἴποιμι Θεόν»! Ὁ Θεόδωρος, ὁ Ἀπολινάριος καί ἄλλοι εὕρισκαν πολλά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας «ἀκαλλῆ» διά τόν Θεόν, ἀπρεπῆ, μή ἁρμόττοντα[17].

δ. Ὅλα αὐτά εἶναι ἔκφρασις φρονήματος, πού δέν ἔμαθε νά «αἰχμαλωτίζῃ πᾶν νόημα εἰς τήν ὑπακοήν τοῦ Χριστοῦ».

Οἱ ὀρθόδοξοι, ἀδιαφοροῦν διά τά φιλοσοφικά ἀξιώματα. Θεολογοῦν μέ βάσιν ὄχι τά διδάγματα τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀλλά τά θεῖα λόγια τῶν ἁλιέων τῆς Βίβλου. Θεολογοῦν ἁλιευτικῶς· ὄχι ἀριστοτελικῶς. Ἐν ταπεινώσει καί ὑπακοῇ[18].

16. Βλ. Πραξ. ΣΤ´ §17,6-7 καί Πραξ. Ε´ § 31 ΣΤ´.

17. Βλ. Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγός κεφ. Α´ (P.G. 89, 48 A). «Δεῖ μέντοι ἀκριβῶς καί ἀναμφιβόλως ἐπίστασθαι ἡμᾶς, ὅτι περ οἱ ἐξ ἐναντίας ἐκ τοῦ θεωρεῖν τό θέλημα αὐτῶν καί τήν ἐνέργειαν τῆς οἰκείας ψυχῆς καί τοῦ σώματος διηνεκῶς καί ἀπαύστως πολεμουμένην καί βεβαρβορωμένην ὑπό τῆς πυρώσεως καί ἐνεργείας τοῦ διαβόλου, τούτου χάριν καί αὐτοί καί Νεστόριος (σ.σ. ὅλοι οἱ αἱρετικοί) παρῃτήσαντο εἰπεῖν ἐν Χριστῷ ἀνθρώπινον θέλημα ἤ ἐνέργειαν». Τά συμπεράσματα εἶναι εὐνόητα.

18. Ἡ διάκρισις εἶναι ἀρχαία Πατερική. Ὁ ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας Εὔιππος εἰς τήν πρός τόν βασιλέα Λέοντα Α´ ἐπιστολήν του γράφει σαφῶς. «haec breviter piscatorie et non aristotelice suggessimus» (A.C.O. 2, 5, p.84, 2-3). Ὁ δέ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει: «Ταῦτα ὡς ἐν βραχέσι πεφιλοσόφηται πρὸς ὑμᾶς δογματικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀντιλογικῶς· ἁλιευτικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀριστοτελικῶς· πνευματικῶς, ἀλλ᾽ οὐ κακοπραγμονικῶς· ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλ᾽ οὐκ ἀγοραίως» (Λόγος ΚΓ´, 12. ΒΕΠ 59, 179). Τό ἁλιευτικόν τῆς θεολογίας των ἐπεκαλοῦντο πάντοτε οἱ ὀρθόδοξοι κατά τοῦ ἀριστοτελικοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ τῶν αἱρετικῶν καί ἰδίᾳ τῶν ἀντιχαλκηδονίων (βλ. Al. Grillmeier, Mit Ihm und in Ihm, Freiburg 1977² 283-300).

Οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν ἄφησαν τήν σκέψιν των νά ὑποδουλωθῇ εἰς τά φιλοσοφικά ἀξιώματα πού ἀνεφέραμεν. Ἔμειναν πάντοτε πιστοί εἰς τά παραγγέλματα τῶν Γραφῶν καί τῆς Παραδόσεως, πού γνωρίζουν νά κηρύττουν ἐν Χριστῷ δύο φύσεις, δύο θελήσεις, δύο ἐνεργείας, ἀλλά ἕν καί μόνον πρόσωπον.

Ἡ διδασκαλία αὐτή εἶναι ἡ βάσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς θεολογίας. «Εἷς ἰατρός ἐστι, σαρκικὸς καὶ

7. Κατασκευή καί πύλαι ᾅδου

α. Πύλαι ᾅδου δέν εἶναι οἱ αἱρετικοί ὡς ἄνθρωποι. Πύλαι ᾅδου εἶναι ἡ ὑποταγή τῆς θείας σοφίας εἰς τό κριτήριον τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας· ἡ ἑρμηνεία της μέ τά δεδομένα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καί σκέψεως. Αὐτή ἡ «ἄμικτος μεῖξις» γεννᾷ τό «ἀλλόκοτον τέρας»: τήν αἵρεσιν.

Κατά τήν ὑπ' ὄψιν μας ἐποχήν ὅλοι οἱ αἱρετικοί «θεολογοῦν» μέ βάσιν τά ἀξιώματα, πού παραθέσαμεν εἰς τό κεφ. Α' § 6. Ὅλαι δέ αἱ αἱρέσεις (ἀρειανισμός, ἀπολιναρισμός, νεστοριανισμός, μονοθελητισμός) «ταύταις ταῖς δυσσεβείαις περιπίπτουσιν οἱ αἱρετικοί ἐκ τοῦ ἀριστοτελικῶς αὐτούς νοεῖν τήν φύσιν καί τήν

πνευματικός, γεννητὸς καὶ ἀγέννητος· καὶ ἐκ Μαρίας καί ἐκ θεοῦ», λέγει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος (Ἐφεσ. VIII, 1). «Τά Εἰρηναίου καί Μελίτωνος καί τῶν λοιπῶν τίς ἀγνοεῖ βιβλία, θεόν καί ἄνθρωπον καταγγέλλοντα τόν Χριστόν»; ἐρωτᾶ ὁ Εὐσέβιος (Ἐκλ. Ἱστορία Ε', 28, 4-5). Ὅλων τῶν ἁγίων Πατέρων τά κήρυγμα ἦτο ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Εἷς, ἕν πρόσωπον, ἀλλά δύο φύσεις, Θεός καί ἄνθρωπος.

Μέ αὐτό τό κήρυγμα ἐνικήθη καί συνετρίβη ὁ ἀρειανισμός.

Τήν αὐθεντικότητα τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ τῶν ἁγίων Πατέρων μαρτυροῦν κατά τρόπον πού δέν ἐπιδέχεται οὐδεμίαν διαμφισβήτησιν οἱ πολέμιοί τους αἱρετικοί, οἱ ὁποῖοι καί, εἰς τό σημεῖον αὐτό, ἀποτελοῦν τήν σαφεστέραν καί ἀψευδεστέραν μαρτυρίαν τῶν θείων δογμάτων καί περί τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖον ἐσκέπτοντο καί ἐθεολόγουν οἱ τῆς Ἐκκλησίας.

α. Ὁ Ἀέτιος Ἀντιοχείας (ἀρειανός) γράφει: «Ἀθανάσιος ὁ Αἰγύπτιος ἀγωνιζόμενος ταὐτὸν δεῖξαι τῷ Πατρὶ κατ' οὐσίαν τὸν Υἱόν, δύο φύσεις αὐτῷ καὶ δύο θελήσεις καὶ δύο ἐνεργείας ἐπεγράψατο, σκαιῶς ἀγνοήσας ὡς αὐτὸν ἑαυτῷ ἐναντιοκίνητον ἔδειξε· διχὰς γὰρ πᾶσα δυάς. Τὴν αὐτὴν δὲ νόσον αὐτῷ καὶ πάντες οἱ τῷ ὁμοουσίῳ προσθέμενοι ἀπηγάγοντο» (ἐπ. πρός Μάζωνα ΒΕΠ 38, 113 3-7). Ὁ ἴδιος ὁ Ἀέτιος καί οἱ ὁμοϊδεάται του ἀρειανοί φρονοῦν, ὅτι «Εἷς μόνον ἐστίν, ὡς εἷς τῇ φύσει, ἀλλ' οὐκ ἀριθμῷ, ὁ Υἱός· μία αὐτῷ ἡ φύσις ἐστὶ καὶ ἡ βούλησις καὶ ἡ ἐνέργεια» (ἔ.ἀ. σελ. 114, 3, 6).

β. Ὁ Εὐνόμιος Βερροίας τῆς Θράκης (ἀπολιναριστής) ὁμολογεῖ, ὅτι «διφυῆ καὶ διθελῆ» ὁμολογοῦν τόν Χριστόν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Καππαδόκαι καί οἱ Ρωμαῖοι, ἐνῷ «ἡμεῖς» «μίαν αὐτοῦ σαφῶς, ὡς ἑνός, τήν τε φύσιν καί τήν θέλησιν καί τήν ἐνέργειαν μεγάλῃ κηρύττομεν τῇ φωνῇ» (Πρός Ζώσιμον ΒΕΠ 38, 120, 9-10).

Ἄριστα καί ἐπιγραμματικώτατα διετύπωσε τήν Ἐκκλησιαστικήν πίστιν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, λέγων: «Διπλᾶ τὰ τῶν δύο φύσεων φυσικά ἰδιώματα· δύο τε θελήσεις φυσικάς, τὴν θείαν καὶ ἀνθρωπίνην· καὶ ἐνεργείας δύο φυσικάς, τὴν θείαν τε καὶ τήν ἀνθρωπίνην· καὶ αὐτεξούσια δύο φυσικά, θεῖον τε καί ἀνθρώπινον· καὶ σοφίαν καὶ γνῶσιν, θείαν τε καὶ ἀνθρωπίνην». «Εἰ μία τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἡ ἐνέργεια ἢ κτιστή ἔσται ἢ ἄκτιστος· μέσον γὰρ τούτων οὐκ ἔστιν ἐνέργεια, ὥσπερ οὐδὲ φύσις. Εἰ οὖν κτιστὴ (ἡ ἐνέργεια), κτιστὴν μόνην δηλώσει φύσιν· εἰ δὲ ἄκτιστος, ἄκτιστον μόνην χαρακτηρίσει οὐσίαν. Δεῖ γὰρ πάντως κατάλληλα ταῖς φύσεσιν εἶναι τὰ φυσικά» (P.G. 94, 1033A 1056 BC).

Ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου δέν χρῄζει οὔτε «κατασκευῆς», οὔτε ἐρεύνης καί τεχνολογίας, ἀλλά μόνον ὑπακοῆς. «Παῖδες τὸν ὕμνον δωροφοροῦσιν, ἵνα πάντες ἔργῳ διδαχθῶμεν, ὡς οὐ τοῖς περίεργον φρόνημα κεκτημένοις καί φιλοπραγμονεῖν ἀναισχυντοῦσιν ἡ τοῦ μυστηρίου καταλαμβάνεται χάρις, ἀλλὰ τοῖς ἀπλάστῳ διανοίᾳ καὶ ἀπειροκάκῳ γνώμῃ προσιοῦσιν ἡ τῆς εὐσεβείας ἀποκαλύπτεται γνῶσις· τὸ γὰρ ὑπὲρ ἔρευναν ὄν, εἴ τις ἐρεύνῃ δουλεύειν ἐπαναγκάζοι, ἀλλὰ μὴ τοῖς θείοις ἕποιτο λογίοις, καὶ τούς τῇ φύσει λόγους (οἷς ἐπαίρεται) πικρῶς διασπάσει, καὶ τῶν τῆς θεολογίας (καθ' ὧν καθυβρίζει) νόμων ὅλως ἐκπεσεῖται» (Φωτίου, Ὁμιλία εἰς τά Βαΐα κεφ. 8).

ὑπόστασιν», ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος Β' ὁ Σιναΐτης[19]· ἐπειδή «ἐκ τοῦ Ἀριστοτέλους καί τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν διδαχῶν παρέλαβον λέγειν τήν φύσιν πρόσωπον· καί τό πρόσωπον ὁμοίως φύσιν»[20].

Ἀκριβῶς δέ διά τόν λόγον αὐτόν ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, διαπιστώνων τήν ἔκτασιν τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας εἰς τήν σκέψιν τῶν ἀντιχαλκηδονίων (τό ἴδιον ἰσχύει καί διά τούς νεστοριανούς), λέγει ὅτι θά ἔπρεπε νά ἀποκαλοῦνται «ἀριστοτελισταί» καί ὄχι Χριστιανοί. Καί παρατηρεῖ: «οὐκ ἔστι τοῦτο... εἰμὴ φλήναφος καὶ διανοίας ἀνάπλασμα κακοδαίμονος, δαιμόνων εὕρημα σκοτεινὸν καὶ τῆς ἑλληνικῆς τερθρείας τεράτευμα. Τίς τοῦτο τῶν θεοφόρων εἴρηκε πώποτε: εἰ μή που τὸν παρ' ὑμῖν ἅγιον Ἀριστοτέλη ἡμῖν, ὡς τρισκαιδέκατον ἀπόστολον, εἰσαγάγοιτε καὶ τῶν θεοπνεύστων τὸν εἰδωλολάτρην προκρίνοιτε»[21].

β. Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ ἐμμονή εἰς τά βιβλικά διδάγματα, ἡ σαφής πεποίθησις ὅτι «ἡ σοφία τοῦ κόσμου μωρία ἐστί παρά τῷ Θεῷ».

«Ἡ παράδοσις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας οὐ στοιχεῖ οὐδὲ ἕπεται τοῖς Ἑλλήνων φιλοσοφικοῖς εἰς ἅπαν ὅροις καὶ μάλιστα ἐν τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ καὶ τῷ Τριαδικῷ λόγῳ, ἀλλ' ἰδίῳ τινὶ καὶ εὐαγγελικῷ καὶ ἀποστολικῷ στοιχεῖ θεοπρεπῶς κανόνι»[22].

Ἡ Ἐκκλησία θεολογεῖ «ἁλιευτικῶς»[23]. Καί μέ βάσιν τά διδάγματα τῶν πνευματεμφόρων ἁλιέων ἀπορρίπτει τά διδάγματα τῆς ὁποιασδήποτε ἀνθρωπίνης σοφίας, «διά τό ὑπερέχον τῆς γνώσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου» καί «διά τήν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ».

---

19. Ἀναστασίου Σιναΐτου, ἔ.ἀ. κεφ. ΙΖ' (P.G. 89, 256 D).
20. Ἀναστασίου Σιναΐτου, ἔ.ἀ. κεφ. ΣΤ' (P.G. 89, 108 B).
21. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Τόμος κατά Ἰακωβιτῶν κεφ. I, (P.G. 94, 1440 B – 1441 A).
22. Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγός κεφ. Α' (P.G. 89, 49 B).
23. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 18 καί Πράξ. Ε' σημ. 49.

ΚΕΦ. Β΄
ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ - ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

1. Τό θέμα τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου

α. Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε τό 553 μ.Χ. ἐπί τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως μας Ἰουστινιανοῦ Α΄ (527-565 μ.Χ.) ἐν Κωνσταντινουπόλει διά νά ἀσχοληθῇ μέ τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Τρία Κεφάλαια ὀνομάζονται τρεῖς μεγάλαι προσωπικότητες· Ὁ Θεόδωρος, ἐπίσκοπος Μοψουεστίας τῆς Β΄ Κιλικίας (392-428 μ.Χ.), ὁ Θεοδώρητος, ἐπίσκοπος Κύρου τῆς Εὐφρατησίας (428-457 μ.Χ.), καί ὁ Ἴβας μητροπολίτης Ἐδέσσης τῆς Ὀσροηνῆς (434-458 μ.Χ.)[1].

---

1. Σήμερον κεφάλαιον ὀνομάζομεν τήν ἑνότητα ὕλης ἑνός βιβλίου. Παλαιότερον ὅμως ἡ λέξις εἶχε περισσοτέρας σημασίας. «Κεφάλαιον» ὠνομάζετο α) τό κύριον σημεῖον ἑνός θέματος, π.χ. «εἴ τις δοκῶν πιστεύειν εἰς τὸν Ἰησοῦν, μὴ πιστεύει ὅτι εἷς ἐστίν ὁ Θεὸς ὁ νόμου καὶ Εὐαγγελίου, οὗτος ἂν μεγίστῳ λείποι τῆς πίστεως κεφαλαίῳ» (Ὠριγένους, Εἰς τό κατά Ἰωάννην ΛΒ΄ XVI, ἐν ΒΕΠ 12, 309, 4-5)· β) τό θέμα, τό ἀντικείμενον συζητήσεως, π.χ. «ἐάν τις ἐπὶ πολλοῖς ἐγκλήμασι κληρικοῦ κατηγορήσας, μὴ ἀποδείξῃ τὸ προταθὲν πρῶτον κεφάλαιον κ.λπ.» (Φωτίου, Νομοκάνων Θ΄ 9 ἐν Ράλλη Γ΄ - Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν Κανόνων τ. Α΄, Ἀθήνησι 1852 σελ. 179)· γ) τό ἐξέχον, τό ἡγετικόν πρόσωπον, ἡ προσωπικότης, ὡς συνάγεται ἀπό τήν ρῆσιν τοῦ Ἰωάννου Νοταρίου «ἀνῆλθον πρὸς αὐτὸν κεφάλαιά τε τῶν κληρικῶν καὶ οἱ μεγιστᾶνες τῆς πόλεως» (P.G. 86, 3000). «Κεφάλαιον δὲ (κατ΄ Ὠριγένη) λέγεται ἡ ἐξέχουσα προσωπικότης ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἅπαντα ἔχειν ἐν ἑαυτῇ καὶ ὅλα τὰ τῆς ζωῆς αἰσθητήρια» (Ὑπόμνημα εἰς τήν πρός Ἐφεσίους ἐπιστολήν Α, 10 ἐν The Journal of Theological Studies, Oxford 1902 p. 241). Ἀπό αὐτά συνάγεται, ὅτι ἐνταῦθα «Κεφάλαια» ὀνομάζονται οἱ Θεόδωρος, Θεοδώρητος καί Ἴβας, ὡς μεγάλαι προσωπικότητες. Ὑπέρ τῆς ὀρθότητος τῆς ἀπόψεως αὐτῆς μαρτυρεῖ καί ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ Μέγας, καθ΄ ὅν ἡ Ε΄ Σύνοδος συνῆλθεν διά θέματα ὄχι δογματικά, ἀλλά προσώπων. «De illa tamen Synodo, quae in Constantinopoli postmodum facta est, quae a multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quattuor sanctissimas Synodos constituerit vel senserit. Quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, et de eis personis, de quibus in Chalcedonensi concilio nihil continetur... et extrema actio de personis ventilata est» (Συνοδική ἐπιστολή ἐν R. Devreesse, ἔ.ἀ. p. 269). Ὁ L. Bréhier ἐκφράζει τήν ἄποψιν, ὅτι ὁ χαρακτηρισμός τῶν τριῶν συγγραφέων ὡς «τριῶν Κεφαλαίων» προέρχεται ἀπό τό ὅτι ἐξεφωνήθησαν ἐναντίον τους «κεφάλαια»! (ἐν Fliche et Martin, Histoire de l' Eglise, vol. IV, pars III cap. 2, 4 Torino 1972, σελ. 582) (ἔκδοσις Ἰταλική). Ὁ ὅσιος Θεοφάνης γράφει ὅτι ἡ Ε΄ Σύνοδος συνεκροτήθη «κατά τῶν ἀκεφάλων (=ἀνεγκεφάλων) κεφαλαίων» (ἔκδ. Niebuhr σελ. 354).

᾽Από αὐτούς·

– ῾Ο Θεόδωρος ὑπῆρξε κολοσσός τοῦ πνεύματος· φιλόσοφος νοῦς, δυνατός ἀπολογητής, θαυμάσιος χειριστής τοῦ λόγου, ἑρμηνευτής τόσον ἐξαίρετος, ὥστε πολλάκις μνημονεύεται ἁπλῶς «ὁ ἑρμηνευτής». ῞Ομως δέν ὑπηρέτησε μέ ταπείνωσιν τήν εὐαγγελικήν ἀλήθειαν. Καί ἀπέβη αἴτιος, πατήρ καί ἀρχηγός τῆς αἱρέσεως, πού ἀπό τόν μαθητήν του ἔμεινε γνωστή ὡς νεστοριανισμός.

– ῾Ο Θεοδώρητος, μαθητής τοῦ Θεοδώρου, παλαίει μεταξύ ὀρθοδοξίας καί ἰδεῶν τοῦ διδασκάλου του, ὑπέρ τῶν ὁποίων ἀγωνίζεται μέ φανατισμόν καί ὀξύτητα. Καί καταντᾶ προσωπικότης διχασμένη, καί ἄρα, ὑπό δικαίαν εὔλογον ἀμφισβήτησιν.

– ᾽Επ᾽ ὀνόματι τῆς τρίτης ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου ὑπό ἀμφισβήτησιν προσωπικότητος σῴζεται μόνον ἐπιστολή πρός Μᾶριν τινά, ἐπίσκοπον Πέρσην. ῾Η ἀξία καί σημασία τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς περιορίζεται εἰς τό ὅτι κάνει μίαν ἰδιότυπον κριτικήν παρουσίασιν τῆς Γ´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί τῶν περί αὐτήν προσωπικοτήτων, πού θά ἦτο δυνατόν νά χαρακτηρισθῇ ὡς «χρονογράφημα μέ κατευθυντήριες γραμμές (directives) θεωρήσεως τῆς Γ´ Συνόδου».

β. Καί οἱ τρεῖς αὐτοί μεγάλοι ἄνδρες ἔχουν σαφῆ ἀντίθεσιν πρός τήν Γ´ Οἰκουμενικήν Σύνοδον. Μία σύνοδος (ἡ ληστρική) καθαιρεῖ τούς ζῶντας τότε ἐπισκόπους ῎Ιβαν καί Θεοδώρητον· καί καταρᾶται τόν Θεόδωρον.

῾Η Δ´ Σύνοδος αἴρει τήν καθαίρεσιν τῶν δύο ἀρχιερέων· καί ἀποκαθιστᾷ αὐτούς, ἀφοῦ τούς ὑπεχρέωσε νά ἀναθεματίσουν τόν νεοστοριανισμόν καί τόν Νεστόριον. ῞Ομως ἡ Δ´ Σύνοδος εἰς τήν Πρᾶξίν της, μέ τήν ὁποίαν ἀποκατέστησε τόν ῎Ιβαν, συμπεριέλαβε καί τήν ἐπιστολήν πρός Μᾶριν, χωρίς νά δηλωθῇ ὁ λόγος τῆς καταχωρίσεώς της εἰς τό Πρακτικόν.

῾Η καταχώρισις τῆς πρός Μᾶριν ἐπιστολῆς εἰς τό Πρακτικόν τῆς Δ´ Συνόδου ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρίαν καί τήν οὐσίαν τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, πού εἶναι ζήτημα καθαρῶς ἐνδοεκκλησιαστικόν καί δέν ἔχει καμμίαν σχέσιν μέ τούς ἐκτός τῆς ᾽Εκκλησίας αἱρετικούς, ἀντιχαλκηδονίους καί νεστοριανούς.

Διά τούς ὀρθοδόξους μία σύνοδος εἶναι ἁγία, ὅταν ὅλαι αἱ πράξεις της εἶναι ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ἀλάθητοι. ᾽Ακόμη καί μία μόνον πρᾶξις της ἄν ἐλεγχθῇ πεπλανημένη, ἡ σύνοδος παύει νά θεωρῆται ἁγία καί θεόπνευστος, ἐν τῷ συνόλῳ της. «Τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος»;

᾽Ιδού λοιπόν τό ἐρώτημα, μέ τάς τρομακτικῆς ἐκτάσεως ἐκκλησιολογικάς του συνεπείας, πού ἀπησχόλησε τότε ἀνατολήν καί δύσιν: Ποία ἡ σημασία τῆς καταχωρίσεως τῆς ἐπιστολῆς πρός Μᾶριν τῆς λεγομένης τοῦ ῎Ιβα, εἰς τό πρακτικόν τῆς Δ´ Συνόδου; «Τελικῶς, ἐρωτᾶ ὁ J.B. Bossuet εἰς τό ἔργον του Definitiones Cleri Gallicani Lib. VII cap. 19, τί ἔγινε; ῾Η Δ´ Σύνοδος ἁπλῶς ἐφείσθη τοῦ προσώπου τοῦ ῎Ιβα ἀπό λόγους εὐσπλαγχνίας καί εἰρηνευτικῆς τακτικῆς, ἤ ἀπεδέχθη αὐτόν ὡς καθ᾽ ὅλα ὀρθόδοξον καί κατά συνέπειαν ἐπεκύρωσε τήν ἐπιστολήν του ὡς κείμενον ὁδηγητικόν»;

γ. Εἰς τό ἐρώτημα δίδονται δύο διαμετρικῶς διαφορετικαί ἀπαντήσεις[2].

Οἱ δυτικοί, ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀπαντοῦν ὅτι εἰς τήν Δ´ Σύνοδον ὁ ῎Ιβας ἔγινε δεκτός· ὅτι ἡ ἀποκατάστασίς του δηλοῖ τήν πλήρη ἀπόρριψιν τοῦ ἐναντίον του κατηγορητηρίου ἐπί αἱρέσει· καί ἄρα ὅτι ὁ ῎Ιβας ἦτο ἀνέκαθεν ὀρθόδοξος· καί κατ᾽ ἐπέκτασιν, ὕποπτοι διά μή ὀρθόδοξα φρονήματα ἦσαν οἱ κατήγοροί του. ᾽Αναγκαῖον ἐπακόλουθον τῶν ὡς ἄνω εἶναι ὅτι ἡ ἐπιστολή του πρέπει νά ἔχῃ ὀρθόδοξον περιεχόμενον· καί ἄρα, ἀφοῦ καταχωρίζεται εἰς τό Πρακτικόν τῆς Συνόδου, νά ἐκρίθη ὑπ᾽ αὐτῆς ὡς κείμενον ὄχι μόνον ὀρθόδοξον ἀλλά καί ὁδηγητικόν.

῞Ομως εἰς τήν ἐπιστολήν ῎Ιβα γίνεται μιά περιγραφή - κριτική τῆς Γ´ Συνόδου καί ὅλων τῶν περί αὐτήν προσώπων καί προβλημάτων. Εἰς αὐτήν μεταξύ ἄλλων ἀναγράφεται: «Κύριλλος δέ θέλων τούς λόγους Νεστορίου ἀνατρέψαι ὤλισθε καί εὑρέθη ἐμπίπτων εἰς τό δόγμα ᾽Απολιναρίου... τά Δώδεκα Κεφάλαια τά συγγραφέντα παρά Κυρίλλου, ἐναντία ὄντα τῇ ἀληθινῇ πίστει ἀνέθηκαν καί ἐβεβαίωσαν... ὁ μακάριος Θεόδωρος ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας καί διδάσκαλος τῆς ᾽Εκκλησίας, ὅς οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ καί μετά θάνατον ὅπλον πνευματικόν ἐν τοῖς συντάγμασιν αὐτοῦ τῇ ᾽Εκκλησίᾳ κατέλειψε... Τοῦτον ἐτόλμησεν ὁ πάντα τολμῶν ἐπ᾽ ᾽Εκκλησίας φανερῶς ἀναθεματίσαι».

Συνεπεῖς εἰς ὅσα εἴπομεν οἱ ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀπό τά ὡς ἄνω συμπεραίνουν ὅτι: ῾Ο ἅγιος Κύριλλος ὠλίσθησεν εἰς ἀπολιναριστικάς ἀπόψεις. Τά ΙΒ´ Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἶναι αἱρετικά. Αἱ διαλλαγαί παραμέρισαν τά ΙΒ´ Κεφάλαια. ῾Η Γ´ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀνεθεωρήθη καί ἐκαθαρίσθη ἀπό ἀντορθόδοξα στοιχεῖα. ῾Ο Θεόδωρος εἶναι ἕνας πατήρ τῆς ᾽Εκκλησίας, πού ἐκφράζει μέ τόν ὀρθότερον τρόπον τό ἀληθές τῆς ᾽Εκκλησίας φρόνημα καί ἄρα εἶναι διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας, ἄξιος πάσης ἐμπιστοσύνης. ῾Η Δ´ Σύνοδος ἀποτελεῖ ἀναθεώρησιν τῆς Γ´ Συνόδου. Καί κάθε νέα Οἰκουμενική Σύνοδος, ἀντί νά τελῇ ὑπό ἔλεγχον καί κρίσιν μέ βάσιν τά δόγματα καί τάς ἀποφάσεις τῶν προηγουμένων της Συνόδων, ἀποτελεῖ ἀναθεωρητικόν δικαστήριον (ἐφετεῖον) δι᾽ ὅλας τόσον τάς κανονικάς, ὅσον καί τάς δογματικάς, ἀποφάσεις των[3].

῞Ομως ἡ θεώρησις αὐτή δέν ἦτο γενικῶς ἀποδεκτή. ῾Η ἀνατολή οὐδέποτε ἐδέχθη τάς ἀπόψεις αὐτάς. Καί ἡ διαφορά θεωρήσεως ἐπεσημάνθη. Προεκλήθη διάλογος. ᾽Επηκολούθησε διχογνωμία. Καί κατέληξεν εἰς ὀξεῖαν σύγκρουσιν.

---

2. Λεοντίου Σχολαστικοῦ, Σχόλια de sectis, κεφ. ΣΤ´ P.G. 1236D. Οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι κατηγόρουν τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ὅτι «αἱρετικοὺς ἀνθρώπους ἐδέξατο ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος· ἐδέξατο γὰρ Θεοδώρητον καί ῎Ιβαν». ῞Ομως ὁ Λεόντιος ὁ Σχολαστικός μᾶς πληροφορεῖ ὅτι, ὅταν (ἄγνωστον ποῦ καί πότε· ἴσως τό 532) κατεδικάσθησαν οἱ δύο οὗτοι ἱεράρχαι καί ἐξεφωνήθη κατ᾽ αὐτῶν ἀνάθεμα, οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἔθεταν εἰς τούς ὀρθοδόξους τό ἐρώτημα: «Διατί αὐτούς ἀναθεματίζετε; ῍Η καλοί ἦσαν ἤ κακοί. Καί εἰ μέν καλοί, διατί αὐτούς ἀναθεματίζετε; Εἰ δέ κακοί,διατί αὐτούς ἐδέξατο ἡ Σύνοδος;» (ἔ.ἀ.)

3. Βλ. Εἰσαγωγή, κεφ. Ε´ σημ. 16.

Ἔτσι ἀνεφύη[4], δηλ. ἐδημιουργήθη, τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, πού ἦτο ζήτημα θεολογικῆς διχογνωμίας μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως, ζήτημα καθαρῶς ἐνδοεκκλησιαστικόν, ὡς ἤδη ἐλέχθη.

δ. Ἔτσι λοιπόν, ὅσον καί ἄν φαίνεται λεπτομερειακόν, τό γεγονός τῆς διαφορᾶς θεωρήσεως μιᾶς τόσον δευτερευούσης σημασίας Πράξεως τῆς Δ΄ Συνόδου, ὡς ἡ ἀποκατάστασις ἑνός ἀρχιερέως καί ἡ ἀντιμετώπισις κάποιου κειμένου του, τό ζήτημα αὐτό ἀπετέλεσε, καί ἴσως ἀποτελεῖ, τήν τραγῳδίαν τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι πράγματι τόση ἡ σημασία τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς διαφορᾶς, ὥστε οἱ W. De Vries καί Ch. Moeller ὀρθῶς παρατηροῦν, ὅτι κατά τήν περίοδον 451 - 553 μ.Χ. ἐδημιουργήθησαν αἱ προϋποθέσεις, πού ὀλίγον βραδύτερον ἐπέφεραν τό μέγα σχίσμα. Ἡ διάφορος θεώρησις τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα ἀπέβη πρῖσμα (ἤ μᾶλλον τό παραμορφωτικόν κάτοπτρον) θεωρήσεως καί ἑρμηνείας ὁλοκλήρου τῆς Συνόδου, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ σύν τῷ χρόνῳ πλήρης ἀλλοίωσις τοῦ φρονήματος.

Ὅταν ἡ διαφορά φρονήματος ἔγινε αἰσθητή, ἡ ἀνατολή ἀντέδρασε. Κατηγόρησε τήν δύσιν ἐπί νεστοριανισμῷ. Καί ἤρχισε νά ἐργάζεται διά τήν ἐπαναφοράν της εἰς τήν ἑνότητα τῆς πίστεως, τήν ὁποίαν ἀπατηλῶς τότε ἐφαίνετο ὅτι ἐξησφάλιζον τά κοινά κείμενα (Ὅρος τῆς Χαλκηδόνος καί Τόμος τοῦ Λέοντος)· διότι, ὅπου δέν ὑπάρχει κοινόν φρόνημα, δηλ. κοινή ἑρμηνεία τῶν κοινῶν κειμένων, τά κοινά κείμενα χωρίς ἑνότητα πίστεως καί φρονήματος εἰς οὐδέν ὠφελοῦν[4α]. Καί ἀντιθέτως, ἡ ἑνότης πίστεως καί φρονήματος δέν χρειάζεται κοινά κείμενα διά νά διατηρηθῇ.

Ἡ θεραπεία τῆς κακῆς αὐτῆς καταστάσεως ἐπεδιώχθη κατ᾿ ἀρχάς μέ τήν πρωτοβουλίᾳ τῆς μητροπόλεως Τόμεως διάδοσιν τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τήν Δύσιν (Ρώμην καί Ἰταλίαν) καί πρόκλησιν ὀρθοῦ θεολογικοῦ προβληματισμοῦ

4. Βλ. Βιγιλίου πάπα, Ἐπιστολή πρός Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν, κεφ. 12, 15, 17, ἐν Πράξ. Ζ΄ § 8, 12, 15, 17.

4α. «Ἔθος τοῖς αἱρετικοῖς πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων ταῖς παρὰ τῶν ὀρθοδόξων εὐσεβῶς λεγομέναις φωναῖς κεχρῆσθαι καὶ τὴν εὐσεβῆ ταύτην ἔννοιαν καὶ ἐξήγησιν πρὸς τὴν οἰκείαν μεταφέρειν ἀσέβειαν, ἐπειδὴ ἔστιν ὅτε αἱ αὐταὶ φωναὶ καλῶς μὲν ἐξηγούμεναι καὶ νοούμεναι μετὰ τῆς εὐσεβείας εἰσί, κακῶς δὲ παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἑρμηνευόμεναι καὶ προφερόμεναι, τὸ ἀσεβὲς ἔχουσι» (Ἰουστινιανοῦ, Ὁμολογία Πίστεως, Mansi 9, 568).

Σαφῆ περί τούτου ἀπόδειξιν ἀποτελοῦν αἱ ἑξῆς μαρτυρίαι τοῦ Λεοντίου. «Τόν Πέτρον διεδέξατο Ἀθανάσιος. Πλήν οὐδέ τούτῳ ἐκοινώνουν οἱ Ἀκέφαλοι, διότι τόν Πέτρον ἐδέχετο. Μετά δέ τόν Ἀθανάσιον γίνεται Ἰωάννης καί πάλιν Ἰωάννης, εἶτα Διόσκορος καί εἶθ᾿ οὕτω Τιμόθεος· καί οὗτοι δὲ πάντες δεχόμενοι μὲν τὸ ἑνωτικόν, ἀναθεματίζοντες δὲ τὴν Σύνοδον» (Λεοντίου, Σχόλια de sectis, Πράξ. Ε΄ P.G. 86, 1229). Κατά τήν ἰδίαν ἐποχήν οἱ Ἀκάκιος, Εὐφήμιος καί Μακεδόνιος, πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως, Φλαβιανός Ἀντιοχείας, Ἠλίας Ἱεροσολύμων καί πολλοί ἄλλοι, δεχόμενοι τό ἑνωτικόν ἐδέχοντο καί τήν Σύνοδον καί ἐξεθρονίζοντο ὡς αἱρετικοί ὑπό τῶν δεχομένων τό ἑνωτικόν, χωρίς νά δέχωνται τήν Σύνοδον, Σεβήρου καί Φιλοξένου (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Ε΄ § 1 στ΄).

(δραστηριότης Σκυθῶν μοναχῶν)[5], καί ἐν συνεχείᾳ μέ τήν ἔκδοσιν ὑπό τοῦ βασιλέως ἑνός διατάγματος πού ἐπέβαλλε τόν προβληματισμόν. Ὅμως αἱ προσπάθειαι αὐταί ἀπέτυχαν. Προσέκρουσαν εἰς τήν πείσμονα ἄρνησιν τῶν Λατίνων νά θέσουν ὑπό ἀμφισβήτησιν τήν ὀρθότητα τῶν θέσεών τους. Ἡ λατινόφωνος Δύσις ἐκινδύνευε νά ἁλωθῇ ἀπό τόν νεστοριανισμόν. Ἔτσι ἀπέβη ἀναγκαία ἡ σύγκλησις γενικῆς Συνόδου, ἱκανῆς νά λύσῃ αὐθεντικῶς, ἀξιωματικῶς καί τελεσιδίκως τό ζήτημα.

Ἡ Ε΄ Σύνοδος συνεκλήθη, διά νά καταδικάσῃ τήν εἰς διάφορον φρόνημα ἐκτροπήν τῆς Δύσεως· νά ἄρῃ τάς δυσμενεῖς σχετικάς προϋποθέσεις· νά ἀπομακρύνῃ ἀπό τόν ὁρίζοντα τῆς ἡνωμένης τότε Ἐκκλησίας τήν ἀπειλήν τοῦ σχίσματος· καί νά «ἑνώσῃ τούς –κατά τό φρόνημα– διῃρημένους ἱερεῖς τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ἀπό ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν»[5α].

Θά προβῶμεν εἰς μίαν παρουσίασιν τῶν σχετικῶν μέ τήν Ε΄ Σύνοδον προβλημάτων κατά τήν ἱστορικήν τους πορείαν καί ἐξέλιξιν, εἰς τόν βαθμόν πού ἀπαιτεῖ ἡ καλλιτέρα κατανόησις τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῶν πρακτικῶν της.

Ὅμως καιρός εἶναι νά ἴδωμεν, πῶς ἐγεννήθη καί πῶς ἐξειλίχθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

2. Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας

α. Ἡ Ἀντιόχεια ἐπί αἰῶνας ἦτο κέντρον σοφίας καί πολιτισμοῦ. Ὠνομάζετο δέ διά τοῦτο δικαίως «Συριάδες Ἀθῆναι». Ἰδιαζόντως ἐκαλλιεργεῖτο ἡ ἀριστοτελική φιλοσοφία. Καί, ὡς ἦτο ἑπόμενον, ἐπηρέαζε καί πολλούς ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐφήρμοσαν τά ἀνθρωπολογικά της διδάγματα εἰς τήν Χριστολογίαν. Καί ἔτσι ἐδημιουργήθη ἡ Ἀντιοχειανή θεολογία καί ἀνθρωπολογία, ἡ ὁποία ἔμεινε γνωστή εἰς τήν ἱστορίαν ἀπό τό ὄνομα τοῦ μεγίστου προσωθητοῦ της πατριάρχου Νεστορίου, ὡς νεστοριανισμός. Ὅμως ὁ Νεστόριος δέν ἦτο ὁ μύστης τῆς αἱρέσεως. Τάς βασικάς ἀρχάς διετύπωσεν ὁ ἐπίσκοπος Ταρσοῦ Διόδωρος. Τήν δέ διαμόρφωσίν της εἰς σύστημα θεολογικόν ἐπεχείρησε καί ἐπραγματοποίησεν ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας, ὁ ὁποῖος διά τοῦτο θεωρεῖται «πατήρ» καί «ρίζα» τοῦ νεστοριανισμοῦ καί ὀνομάζεται ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ «αἱρεσιάρχης»[6].

5. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Ε΄ § 5β΄.

5α. Βλ. Ἰουστινιανοῦ, Θεῖος Τύπος § 7. Πρᾶξις Α΄ § 3, 7.

5β. Βλ. Ἰουστινιανοῦ, Ἐπιστολή Mansi 9, 644 CD.

6. Περί τοῦ Θεοδώρου ἰδέ ἐν Πράξει Ε΄ § 31Ζ΄. Οἱ νεώτεροι ὀπαδοί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων (πού κατά βάσιν πιστεύουν ὅ,τι καί ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν) οἱ μέν μετριοπαθέστεροι φρονοῦν ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοδώρου ταυτίζεται μέ τήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀπό τήν ὁποίαν διαφέρει μόνον φραστικῶς (P. Galtier - E. Amann), οἱ δέ περισσότερον ῥηξικέλευθοι υἱοθετοῦν τήν ἄποψιν ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος εἶναι μονοφυσίτης καί οἱ ἀντιοχειανοί περισσότερον ὀρθόδοξοι. Π.χ. ὁ Al. Grillmeier θέτει τά ἐρωτήματα: Μήπως κατά τήν θεώρησιν τοῦ ἔργου τοῦ Θεοδώρου βλέπομεν περισσότερον τήν ἀρνητικήν του πλευράν

Ὁ Θεόδωρος, ἐπίσκοπος Μοψουεστίας (392-428 μ.Χ.), ὑπῆρξεν ὡς θεολόγος μέγας, σοφός καί διαλεκτικώτατος. Αἱ ἰδέαι του, ἐνῷ κατ᾽ ἀρχάς ἐξένιζον (καί ἔτσι ἐδημιουργοῦντο ὁμάδες ἐχθρῶν του) ἐν συνεχείᾳ ἔθελγον καί ἐγοήτευον. Ἡ φιλοσοφική, λογική, ἠθική καί δεοντολογική τεκμηρίωσις τῶν ἰδεῶν του καί ἡ χάρις τοῦ λόγου καί τῆς εὐγλωττίας του προσέδιδον εἰς αὐτάς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἡσύχιος, μίαν πειστικότητα ἀκαταμάχητον. Ἔτσι, ὁ κύκλος τῶν ὀπαδῶν καί θαυμαστῶν του ηὔξανε συνεχῶς.

β. Ὁ Θεόδωρος ἐδέχετο τήν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον καί τό ἱερόν της Σύμβολον καί πολλά ἔγραψε κατά τῶν ἀρειανῶν καί ἀπολιναριστῶν. Ἐδίδασκε καί ἐφρόνει ὀρθῶς, ὅτι ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρί Λόγος κατῆλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν, καί ἡνώθη μέ τόν ἐκ Πνεύματος ἁγίου καί Μαρίας τῆς Παρθένου διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν γεννηθέντα Ἰησοῦν. Ἐπίστευεν ὀρθοδόξως, ὅτι ὁ Λόγος «ἀνέλαβεν ἄνθρωπον τέλειον τὴν φύσιν ἐκ ψυχῆς τε νοερᾶς καὶ σαρκός συνεστῶτα ἀνθρωπίνης»[6α]. Ἐπίστευεν, ὅτι ὁσηνδήποτε χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ἄν λάβῃ ἡ κτιστή φύσις ἀνθρώπου, δέν εἶναι ποτέ δυνατόν νά ἀποβῇ μία καί ὁμοούσιος μέ τήν θείαν ἄκτιστον φύσιν, οὔτε νά τραπῇ ἤ μεταβληθῇ εἰς θείαν, διότι ἡ χάρις, καί ὅταν ἀκόμη θεοποιῇ, δέν μεταβάλλει τή φύσιν (Gratia data non immutat naturam)[6β]. Δηλαδή ὁ Θεόδωρος ἀπέρριπτε τόν ἀπολιναρισμόν. Καί ἐνέμενεν εἰς τήν ἐν Χριστῷ διάκρισιν δύο φύσεων.

Ὅμως ὁ Θεόδωρος δέν ἐθεολόγει ἁλιευτικῶς, δηλ. ἐκκλησιαστικῶς καί ἁγιογραφικῶς, ἀλλά μέ προϋποθέσεις ἠθικάς καί δεοντολογικάς. Τά κύρια κριτήριά του ἦσαν τό «καλόν», τό «πρέπον», τό «ἁρμόζον». Καί ἀντιθέτως πᾶν τό ἀκαλλές, τό ἀπρεπές, τό ἄηθες, καί τό μή ἁρμόζον, ἀπερρίπτετο.[7] Καί ὁ Θεόδωρος εὕρισκεν

καί ἀδιαφοροῦμεν διά τήν θετικήν (ἔ.ἀ. σελ. 614); Μήπως ὁ Θεόδωρος εἰς τήν προσπάθειάν του διά τήν κατανόησιν τῆς πίστεως (intellectus fidei) ἀπό παρανόησιν ἐδημιούργησε μίαν μή ὀρθόδοξον εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ; Τό λάθος του εἶναι τόσον μεγάλο, ὥστε νά τόν κατηγοροῦμεν ὅτι μᾶς ἔδωκε ἀνορθόδοξον εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ; Μέ τί τέλος πάντων μετρεῖται ἡ ὀρθοδοξία (ἔ.ἀ. σελ. 618);

Ἡ νοοτροπία τῆς δύσεως νά θεωρῇ πρόοδον καί ἐπίτευγμα τάς νέας θεωρήσεις, ὁποιαι καί ἄν εἶναι, ὡδήγησαν εἰς ἀπόψεις ὡς αἱ ἑξῆς: Οἱ μονοφυσῖται κατηγοροῦν τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ὡς νεστοριανικήν; Ἆρα ὁ Νεστόριος (καί κατ᾽ ἐπέκτασιν καί ὁ Θεόδωρος) εἶναι ὀρθόδοξος ἤ μᾶλλον ὁ πλέον ἀθῶος αἱρετικός ἐξ ὅλων τῶν αἱρετικῶν (βλ. Al. Grillmeier ἔ.ἀ., σελ. 638 καί F. Nau, Le livre d' Heraclide de Damas, Paris, 1910 σελ. 370 καί Γ. Μπεμπῆ, Συμβολαί εἰς τήν περί τοῦ Νεστορίου ἔρευναν, Ἀθῆναι 1964, σελ. 336). Καί προβάλλεται τό -κατ᾽ αὐτούς- «νόμιμον» ἐρώτημα: Ἦτο ὁ Νεστόριος νεστοριανός; Μήπως ἡ Ἐκκλησία στερουμένη τότε θεολογικῆς ἐρεύνης ἔσφαλε (Al. Grillmeier ἔ.ἀ. σελ. 645);

Νά χαρῇ κανείς ἤ νά κλαύσῃ διά τήν νηπιόφρονα ἄποψιν ὅτι «ἡ νεωτέρα ἔρευνα, πού ἀπό τῆς Β´ Βατικανῆς Συνόδου ἔχει "οἰκουμενικήν διάστασιν", καλύπτει τό κενόν» (Al. Grillmeier, ἔ.ἀ. σελ. 645); Εἶναι πολύ θλιβερόν, ὅτι οἱ δυτικοί ἀπέρριψαν τό ἁλιευτικῶς καί δογματικῶς θεολογεῖν, κατέκριναν ὡς ἁπλοϊκήν τήν πίστιν ἐξ ἀκοῆς (auditus fidei) καί θαυμάζουν τήν περινόησιν τῆς πίστεως (intellectus fidei).

6α. Βλ. Πραξ. Δ´ § 6,5.

6β. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΜΘ

7. Βλ. P.G. 66, 772 καί Βλ. Νεστορίου πρός Κύριλλον § 5 ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 10,6.

«ἀκαλλεῖς» καί «ἀπρεπεῖς» πολλάς ἐκκλησιαστικάς διδασκαλίας.

Ἀφετηρία τῆς διαφοροποιήσεως τῆς διδασκαλίας του ἀπό τήν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά θεωρηθῇ ἡ ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τοῦ «καλοῦ» καί «πρέποντος» εἰς τήν ἐκ γυναικός γέννησιν τοῦ ἑνός τῆς Τριάδος Θεοῦ Λόγου. Ὁ Θεόδωρος εὗρεν «ἀκαλλῆ» διά τόν ὑπερούσιον καί ὑπερένδοξον Θεόν τήν διέλευσιν διά τοῦ γεννητικοῦ συστήματος τῆς γυναικός[8].

Ἔτσι ὁ Θεόδωρος ἠρνήθη τήν ἐκκλησιαστικήν διδασκαλίαν, ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔχει δύο γεννήσεις: μίαν ἄχρονον ἐκ Πατρός· καί μίαν χρονικήν. Αὐτή ὑπῆρξεν ἡ βασική πλάνη τοῦ Θεοδώρου (Chief error), ἀπό τήν ὁποίαν ὡσάν ἀπό ρίζαν κλάδοι προῆλθον ὅλαι αἱ ἄλλαι κακοδιδασκαλίαι του (root error)[9]. Τό κριτήριον τοῦ ἀκαλλοῦς καί ἀπρεποῦς ἐφηρμόσθη ἐν συνεχείᾳ εἰς τήν περιτομήν, τήν σπαργάνωσιν, τόν θηλασμόν, τήν βρεφικήν ἡλικίαν, κ.ἄ.

γ. Παραλλήλως ὁ Θεόδωρος ἐδέχετο καί ἐφήρμοζε τά ἀριστοτελικά θεωρήματα, τά ὁποῖα εἴδομεν ἐν Κεφ. Α´ § 6β´. Μέ βάσιν αὐτά ἐδίδασκεν· ὅτι ἕνωσις κτιστοῦ καί ἀκτίστου, Λόγου καί σαρκός, δέν εἶναι δυνατή· καί ὅτι «οὐκ ἔστιν φύσιν ἀπρόσωπον εἰπεῖν»[10]. Ὁ Θεόδωρος ἐγνώριζεν, ὅτι ἡ παράταξις τῶν ὀρθοδόξων μέ τήν περί δύο ἐν Χριστῷ φύσεων διδασκαλίαν συνέτριψε τόν ἀρειανισμόν. Καί διά τοῦτο ἐνέμενε εἰς τό σχῆμα «Λόγος-ἄνθρωπος». Ἀλλά ὄχι κατά πάντα. Καί ἠλλοίωσεν αὐτό μέ ἑρμηνείαν ἰδικῆς του ἐπινοήσεως.

Πρῶτον λοιπόν ὁ Θεόδωρος ἐσκέφθη ὅτι κατ᾽ ἐφαρμογήν τοῦ ἀξιώματος «οὐκ ἔστι φύσιν ἀπρόσωπον εἰπεῖν», ἑκάστη φύσις πρέπει νά ἀποτελῇ τέλειον, ἀπολύτως

8. Βλ. Πράξ. Δ´ κεφ. Α´-Γ´ καί κεφ. ΛΑ´ καί ΛΕ´. Ὁ Θεόδωρος ἀπέρριπτε μετά σταθερότητος τήν σκέψιν ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος. «τίς ἄν ἔχων νοῦν, ἐρωτᾷ, ἄνθρωπον εἴποι τὸν Θεὸν γεγενῆσθαι Λόγον; Εἰ μὴ ἄρα τὴν αὐτὴν ὑμῖν νοσήσειεν ἄνοιαν; Καί συνεχίζει· ἡμεῖς γὰρ ἀνειληφέναι ἄνθρωπον τόν Θεόν Λόγον καὶ σφόδρα φαμέν· γεγενῆσθαι δὲ ἄνθρωπον καθ᾽ ἡμᾶς, οὐκ ἄν ποτε ἀνασχοίμεθα» (Θεοδώρου, κατ᾽ Ἀπολιναρίου λογ. δ´ Mansi 9, 597 BC.P.G. 66, 1000 B). Ἡ μεταξύ τοῦ «ἀνέλαβε» καί «προσέλαβε» διαφορά εἶναι χαώδης. Ἄλλο ἀνέλαβεν ἄνθρωπον καί ἐντελῶς ἄλλο ἔγινεν ἄνθρωπος. Ἡ ὀρθή πίστις διετυπώθη ὑπό τοῦ ἁγίου Θεοδότου Ἀγκύρας ὡς ἑξῆς: «Καὶ μή μοι τὰ μέλη τῆς Παρθένου εἰς ὄνειδος θεότητος φέρε. Οὐδὲ γὰρ τούτων ἡ φύσις ἐστὶν ἀναξία, κἂν ἐπεισελθόντα τὰ τῆς ἀτιμίας πάθη τὴν εὐγένειαν τοῦ σώματος ἐλυμήναντο. Οὐ γὰρ αἰσχρὰ τῇ φύσει τὰ μέλη, ἀλλὰ δι᾽ ἐπιθυμίας ἀτόπου ὑβρίζεται. Εἰ γὰρ ἦν αἰσχρά τῇ φύσει, οὐκ ἂν ταῦτα Θεός ταῖς ἰδίαις παλάμαις διέπλασεν, ἐπειδήπερ οὐκ αἰσχρῶν Θεός, ἀλλά τῶν καλλίστων ἐστὶ ποιητής· εἶδε γὰρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεός, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ Θεοῦ γενομένων τῇ ἰδίᾳ φύσει κακόν, οὐδὲ αἰσχρὸν τι Θεὸς κατεσκεύασεν, ἀλλ᾽ ἡμεῖς τῆς πρώτης ἐκπεσόντες κατασκευῆς ἐπιθυμίαις ἀτόποις τὴν φύσιν ἡμῶν καθυβρίσαμεν. Εἰ οὖν πλάσας ὁ Θεὸς τὰ μέλη τῆς γυναικὸς οὐ διαβάλλεται, οὐδὲ ἐνοικήσας ἐν αὐτοῖς ἐνυβρίζεται· ἐν ἰδίᾳ γὰρ κτίσει Θεὸς οὐκ ἀναξίως οἰκεῖ. Εἰ δὲ λέγεις· πῶς οὐρανὸν καταλιπὼν ἐν μήτρα κατῴκησεν; Ἐρῶ σοι κἀγὼ ὅτι Θεὸς ὢν ἄνθρωπος δι᾽ ἀνθρώπους ἐγένετο, μείνας Θεὸς καὶ οὐ μετατεθείσης οὐσίας».

9. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΜΒ´ καί ΜΕ´ Βλ καί J. Romanides, Highlights σελ. 146.

10. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΚΘ´.

αὐτοτελές πρόσωπον. Καί, ἀφοῦ ἐν Χριστῷ ἔχομεν δύο φύσεις, θείαν καί ἀνθρωπίνην, ἀπεφάνθη ὅτι· «Ὅταν τάς φύσεις διακρίνειν πειρώμεθα, τελείαν τήν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου φαμέν καί τέλειον τό πρόσωπον. Οὐδέ γάρ ἀπρόσωπόν ἐστιν ὑπόστασιν εἰπεῖν· τελείαν δέ καί τήν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν καί τό πρόσωπον ὁμοίως»[11]. Ὅμως ὁ Θεόδωρος ἐγνώριζεν καλῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν γνωρίζει δύο, ἀλλ᾽ ἕνα Χριστόν καί Κύριον. Καί ὁ Θεόδωρος δέν ἠρνεῖτο ἀπεριφράστως τάς ἐκκλησιαστικάς διδασκαλίας, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ἡρμήνευεν αὐτάς, ὥστε διά τῆς ἑρμηνείας -κατασκευῆς- νά «κυρωθῆ» τό παρ᾽ ἡμῖν διομολογούμενον. Καί εὗρε τήν λύσιν. Ὅταν ἡ Γραφή λέγῃ -γράφει ὁ Θεόδωρος- ὅτι ὁ Υἱός «ἔλαβε δούλου μορφήν», κυριολεκτεῖ· ἐνῷ ἀντιθέτως, ὅταν λέγῃ ὅτι ὁ Λόγος «σάρξ ἐγένετο», ὁμιλεῖ καταχρηστικῶς· δηλ. ἐκφράζει τά πράγματα ὄχι ὡς πράγματι εἶναι, ἀλλά «κατά τό δοκεῖν», ὅπως φαίνονται ἐξωτερικά.

Ὅμως ἡ ἐκκλησιαστική παράδοσις, λέγει ὁ Θεόδωρος, μᾶς ἀναγκάζει, «ἵνα καί ἐπί τήν συνάφειαν ἀπίδωμεν»[12], δηλ. νά ἐξετάσωμεν, πῶς τά δύο πρόσωπα ἀποτελοῦν μίαν αἰσθητήν ἑνότητα. Διά νά ἐννοήσωμεν τήν ἀπάντησίν του πρέπει νά λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν, ὅτι ὁ Θεόδωρος δέχεται τήν διάκρισιν μεταξύ θείας οὐσίας καί θείας ἐνεργείας· καί ὅτι κατ᾽ αὐτόν πᾶν ὅ,τι γίνεται κατά τήν θέλησιν ἔχει ἰδιαιτέραν αἴγλην ἔναντι ἐκείνων πού γίνονται κατά φύσιν, δηλ. κατ᾽ ἀναγκαιότητα ἤ νομοτέλειαν. Ἀλλ᾽, ἄν προκειμένου περί τῶν ἀνθρώπων τά ἔργα τῆς ἐλευθέρας θελήσεως εἶναι τά ἄξια τιμῆς καί ἀμοιβῆς, πόσον μᾶλλον αὐτό πρέπει νά ἰσχύῃ περί τοῦ κατ᾽ ἐξοχήν ἐλευθέρου Θεοῦ! Καί ἔτσι συνεπέρανεν, ὅτι ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν πρέπει νά εἶναι ἐλευθέρα, ἠθικῆς μορφῆς, ἀξία ἐπαίνου καί ἀμοιβῆς! Καί διά νά τεκμηριώσῃ τήν ἄποψίν του διά κατασκευῆς κάνει τούς ἑξῆς συλλογισμούς:

- Ἕνωσις εἶναι δυνατή ἤ κατ᾽ οὐσίαν, ἤ κατ᾽ ἐνέργειαν, ἤ κατ᾽ εὐδοκίαν.
- Ἕνωσις κατ᾽ οὐσίαν μεταξύ κτιστῆς καί ἀκτίστου οὐσίας εἶναι ἀδύνατος. Διότι ἑνώνονται μόνον τά ὁμοούσια. Ὄχι ἑτερούσια. Ἄν ἡνοῦντο τά ἑτερούσια, ἡ κτιστή φύσις μέ τήν ἄκτιστον, πῶς ὁ πανταχοῦ παρών Θεός Λόγος, ἑνούμενος κατ᾽ οὐσίαν μέ τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν, θά συνέχιζε νά εἶναι πανταχοῦ παρών;
- Ὡσαύτως καί ἡ ἕνωσις κατ᾽ ἐνέργειαν προσκρούει. Διότι, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Θεός Λόγος, ἑνωθείς μέ τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν, νά παύσῃ νά δύναται νά ἐνεργῇ εἰς ἄλλα μέρη καί μέ ἄλλον τρόπον;

Καί ὁ Θεόδωρος συνεπέρανε «βαθυστόχαστα», δηλ. ἀνόητα, ὅτι ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ τόν ἄνθρωπον κατ᾽ οὐσίαν (ὡς ἐδίδασκεν ὁ Ἀπολινάριος), ἤ κατ᾽ ἐνέργειαν (ὡς ἔλεγεν ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς) εἶναι ἀδύνατος! Καί ὅτι, καί ἄν ἀκόμη

11. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΚΘ´.
12. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΚΘ´.

αὐτό ἐγίνετο, ὡς καρπός ἀναγκαιότητος καί νομοτελείας, θά ἦτο χωρίς καμμίαν ἀπολύτως ἠθικήν ἀξίαν. Καί ἐπί πλέον θά ἦτο ἀπρεπέστατον διά τόν Θεόν νά ἑνωθοῦν αἱ δύο φύσεις ἤ οὐσίαι (ἡ θεία καί ἡ ἀνθρωπίνη – Θεός καί ἄνθρωπος) καί ἡ ἕνωσις αὐτή νά μήν ἔχῃ καμμίαν ἀξίαν! Ἔτσι μέ τό ἠθικοδεοντολογικόν αὐτό κριτήριόν του ὁ Θεόδωρος ἀποφαίνεται ὅτι ἡ φυσική ἕνωσις τῶν δύο φύσεων καί οὐσιῶν (κτιστῆς καί ἀκτίστου) εἶναι ἀδύνατος.

Ἀπορρίπτει λοιπόν τάς ἀπόψεις ὅτι ὁ Θεός Λόγος μπορεῖ νά ἐνοικῇ εἰς τόν Ἰησοῦν «οὐσίᾳ» ἤ «ἐνεργείᾳ» ὡς ἐντελῶς ἀπαραδέκτους καί ἀνεπιτρέπτους, ὡς ἀπολύτως ἀπρεπεῖς διά τόν Θεόν. Καί παρατηρεῖ, ὅτι «οὐσίᾳ μέν οὖν λέγειν ἐνοικεῖν τόν Θεόν τῶν ἀπρεπεστάτων ἐστίν»[13]!

Ἡ ἕνωσις τῆς θεότητος μέ τήν ἀνθρωπότητα, λέγει ὁ Θεόδωρος, ἔχει ἀξίαν μόνον ἄν εἶναι ἔκφρασις τῆς ἀγαθῆς τοῦ Θεοῦ θελήσεως. Ἀλλ᾽ ἡ καλλίστη θέλησις τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται «εὐδοκία». «Εὐδοκία δέ λέγεται ἡ ἀρίστη καί καλλίστη θέλησις τοῦ Θεοῦ, ἥν ἄν ποιήσηται ἀρεσθείς τοῖς ἀνακεῖσθαι αὐτῷ ἐσπουδακόσιν, ἀπό τοῦ εὖ καί καλά δοκεῖν Αὐτῷ περί αὐτῶν»[14]. Καί ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν δέν ἦτο δυνατόν νά γίνῃ, εἰμή μόνον κατά εὐδοκίαν. Μόνον ἔτσι ἔπρεπε νά γίνῃ. Διότι ἐπεβάλλετο ἡ ἕνωσις τοῦ Λόγου μέ τόν ἄνθρωπον νά εἶναι καί διά τόν Θεόν ἐλευθέρα, ἀλλά καί ἀμοιβή τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀγαθῆς θελήσεως καί τῆς ἐξαιρέτου ἠθικῆς προκοπῆς τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου τοῦ Ἰησοῦ. Μετά τήν διατύπωσιν τῆς ἐπινοήσεώς του αὐτῆς ὁ Θεόδωρος ναρκισσευόμενος σεμνύνεται νά παρατηρῇ, ὅτι μέ τήν κατ᾽ εὐδοκίαν ἕνωσιν αἱ δύο φύσεις εἶναι ἐξ ἴσου τέλειαι· καί ἐξ ἴσου ἐλεύθεραι· ἐξ ἴσου διέπονται καί κατευθύνονται ἀπό τάς ἀρχάς τοῦ καλοῦ, τοῦ πρέποντος, τοῦ ἁρμόζοντος· καί εἶναι ἐξ ἴσου πρόσωπα, ἐλεύθερα δέ πρόσωπα, ἀφοῦ «οὐκ ἔστιν ἀπρόσωπον ὑπόστασιν (=φύσιν) εἰπεῖν»[15].

δ. Αἱ ἠθικαί φιλοσοφικαί αὐταί προϋποθέσεις ἐπέβαλλον εἰς τόν Θεόδωρον νά δεχθῇ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ἡνωμένος μέ τόν Θεόν Λόγον κατά τρόπον πού ἐξασφαλίζει τήν ἀπόλυτον ἠθικήν ἐλευθερίαν του, δηλ. μέ τρόπον ἐξωτερικόν. Αὐτόν τόν τρόπον ἑνώσεως ὁ Θεόδωρος τόν ὀνομάζει «συνάφειαν»[15a], δηλ. ἕνωσιν δύο ἐντελῶς χωριστῶν ὄντων κατά ἐπαφήν. Μέ ἄλλα λόγια «συνάφεια» εἶναι ἡ ἕνωσις τῶν δύο φύσεων, τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ, μόνον εἰς ἕν σημεῖον, τήν ἠθικήν θέλησιν. Καί διά νά μείνῃ ἀνέπαφος ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ ὁ

13. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. Λ´ καί P.G. 66, 972 C. Ὁ Θεόδωρος καί ὁ Νεστόριος ἐγέλων, ὅταν ἤκουον νά ἀποδίδωνται εἰς αὐτούς αἱ ἰδέαι τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως. Καί διεμαρτύροντο ὅτι ἐσυκοφαντοῦντο.
14. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. Λ´.
15. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΚΘ´.
15a. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΙΑ´ καί ΛΣΤ´.

Θεόδωρος διεκήρυξεν, ὅτι ὁ Χριστός ἦτο ὡς ἄνθρωπος τρεπτός καί ἀλλοιωτός[16].

Ἐπειδή ὁ Ἰησοῦς «εἶχε τε ῥοπὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς τὰ κρείττω τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἑνώσει, ἧς καὶ ἠξίωτο κατὰ πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἄνωθεν αὐτὸν ἑνώσαντος ἑαυτῷ, καί μετὰ τῆς διακρίσεως ἔσχε μὲν πολλὴν πρὸς τὸ κακὸν τὴν ἀπέχθειαν, ἀσχέτῳ δὲ στοργῇ πρὸς τὸ καλὸν ἑαυτὸν συνάψας -ἀνάλογόν τε τῇ οἰκείᾳ προθέσει καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνέργειαν δεχόμενος - ἄτρεπτος λοιπὸν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς διετηρεῖτο, τοῦτο μὲν αὐτὸς οὕτως ἔχων γνώμης, τοῦτο δὲ τῆς προθέσεως οὕτω τηρουμένης αὐτῷ τῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου συνεργείᾳ· καὶ μετῄει σὺν εὐμαρείᾳ πλείστῃ ἐπ᾽ ἀκριβεστάτην ἀρετήν... μετὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἐπιδείξας ἑαυτὸν -καὶ ἐκ τῆς οἰκείας γνώμης- τῆς ἑνώσεως ἄξιον... ἀκριβῆ λοιπὸν καὶ τῆς ἑνώσεως παρέχεται τὴν ἀπόδειξιν, οὐδεμίαν ἔχων κεχωρισμένην καὶ ἀποτετμημένην τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνέργειαν, ἔχων δὲ ἅπαντα ἐν ἑαυτῷ διαπραττόμενον τὸν Θεὸν Λόγον διὰ τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἕνωσιν»[17].

Ἡ φθορά, εἰς τήν ὁποίαν ὑπέκειτο ὁ Χριστός πρό τῆς Ἀναστάσεως, κατά τόν Θεόδωρον, πρέπει νά νοῆται ἠθικῶς, δηλ. ὡς δυνατότης τροπῆς καί ἀλλοιώσεως, ὡς δυνατότης αἰχμαλωτίσεώς του ἀπό τά πάθη τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς. Κατά τόν Θεόδωρον, πρό τῆς Ἀναστάσεως ὁ Χριστός ἦτο τρεπτός· ἠδύνατο νά ἁμαρτήσῃ· καί νά αἰχμαλωτισθῇ ἀπό ρυπαρούς λογισμούς. Ὅμως ἡ φωτιζομένη ἀπό τό ἅγιον Πνεῦμα ἠθική θέλησίς του ὡδηγεῖτο εἰς συνεχῶς περισσότερον ἀξιομίσθους καί τελείας πράξεις. Καί ἐπειδή αἱ πράξεις αὐταί εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, ἡ ἠθική τελειότης, ἐπῆλθε μία ταύτισις, τῆς θελήσεως τοῦ Ἰησοῦ μέ τήν θέλησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ ταύτισις αὐτή τῶν θελήσεων τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τοῦ Ἰησοῦ εἶναι τό μόνον σημεῖον, εἰς τό ὁποῖον συναντῶνται καί ἑνώνονται τά δύο πρόσωπα, ὁ Θεός Λόγος καί ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς.

Ἄρα κατά τόν Θεόδωρον ἡ ἕνωσις τῶν δύο προσώπων δέν εἶναι τίποτε περισσότερον ἀπό τήν διά τῆς Θεώσεως πλήρη ταύτισιν τοῦ ἀνθρωπίνου θελήματος πρός τό θεῖον θέλημα. Ἡ ἑνότης αὐτή εἶναι ἐντελῶς ἐξωτερικῆς φύσεως. Καί διά τοῦτο ὡς εἴδομεν, ὁ Θεόδωρος τήν ὀνομάζει

16. Ὁ ὅρος «συνάφεια» δέν εἶναι καθ᾽ ἑαυτόν αἱρετικός, ὅπως οὔτε ὁ ὅρος «ἀνθρωποτόκος» περί τῆς ἁγίας Παρθένου. Χρῆσιν αὐτοῦ εἶχε κάμει κατ᾽ ἐπανάληψιν μέ ὀρθόδοξον νόημα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ὅμως, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Κύριλλος, «τὸ τῆς συναφείας παραιτούμεθα ὄνομα, ὡς οὐκ ἔχον ἱκανῶς σημῆναι τὴν ἕνωσιν» (Κυρίλλου ἐπιστολή Γ´ πρός Νεστόριον § 6, ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 17,6). Τάς περί συναφείας ἰδέας τοῦ Θεοδώρου ἰδέ ἐν Πράξει Δ´ κεφ. Κθ´ καί P.G. 66, 981 AC. Ἡ συνάφεια τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων -προσώπων- εἶναι ὅ,τι ἡ ἕνωσις ἀνδρός καί γυναικός ἐν τῷ γάμῳ». «Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ οὐ λυμαίνεται τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος τὸ μίαν λέγεσθαι τὴν σάρκαν (πρόδηλον γὰρ καθ᾽ ὃ μία λέγονται), οὕτω κἀνταῦθα οὐ λυμαίνεται τῇ τῶν φύσεων διαφορᾷ τοῦ προσώπου ἡ ἕνωσις» (ἔ.ἀ.).

17. Βλ. P.G. 66, 977 BC. Καί Πραξ. Δ´ κεφ. ΝΔ´, καί σημ. 18 καί Prof. J. Romanides, Highlights, ἔ.ἀ. σελ. 169-170.

προσφυῶς συνάφειαν, δηλ. ἕνωσιν ἐξ ἐπαφῆς. Τά δύο πρόσωπα, τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ, εἶναι ἠνωμένα μεταξύ τους μόνον «ταυτότητι γνώμης»[18]. Ὅμως ἡ ἕνωσις αὐτή τῶν φύσεων καί προσώπων, κατά τόν Θεόδωρον, εἶναι ἡ τελειοτάτη καί καλλίστη ἕνωσις· ἐπειδή εἶναι ἕνωσις ὄχι φυσική, ἀλλά ἠθική· σχέσις ὄχι φύσεων καί οὐσιῶν, ἀλλά θελήσεως καί γνώμης. Ἡ ταυτότητι γνώμης ἕνωσις κατά τόν Θεόδωρον, συνάπτει τόσον πολύ τά δύο πρόσωπα, ὥστε «οὐδέν ἐστιν συναφέστερον»[19] αὐτῶν!

Ἔτσι, συνεπείᾳ τῆς «ταυτότητι γνώμης» ἑνώσεως, τά δύο πρόσωπα ἔχουν μίαν ἀπαράλλακτον ἐνέργειαν. Ἀλλ᾽ ἐπειδή ἀριστοτελικῶς αἱ ἐνέργειαι εἶναι τῶν προσώπων καί ὄχι τῶν φύσεων, ἡ ταύτισις τῶν ἐνεργειῶν καί τῆς γνώμης ἰσοδυναμεῖ μέ ἕνωσιν καί ταύτισιν τῶν προσώπων. Ἡ δέ ἕνωσις καί ταύτισις τῆς θελήσεως καί κατά συνέπειαν τῶν προσώπων ὁδηγεῖ εἰς τό συμπέρασμα ὅτι ἐν Χριστῷ δέν ἔχομεν δύο, ἀλλά μίαν ἀδιαίρετον αὐθεντίαν καί ἐξουσίαν καί ἄρα πρέπει εἰς Αὐτόν νά ἀπονέμωμεν μίαν μή παραλλάσσουσαν προσκύνησιν καί μίαν τιμήν. Μετά ἀπό αὐτά, ὁ Θεόδωρος ἐξαίρων τήν σημασίαν καί τά ἀγαθά σημεῖα τῆς θεωρίας του, διά τήν ὁποίαν καί μέ καύχησιν λέει ὅτι εἶναι ἰδική του, προσθέτει· «Ὁ τῆς κατ᾽ εὐδοκίαν ἑνώσεως τρόπος ἀσυγχύτους φυλάσσων τὰς φύσεις καὶ ἀδιαιρέτους, ἓν ἀμφοτέρων τὸ πρόσωπον δείκνυσι καὶ μίαν τὴν θέλησιν καὶ μίαν τὴν ἐνέργειαν μετὰ τῆς ἑπομένης τούτοις μιᾶς αὐθεντίας καὶ δεσποτείας»[20].

Ἄρα ἐν τῷ Χριστῷ ἔχομεν, κατά μέν ἀλήθειαν καί κυριολεξίαν δύο πρόσωπα, κατά δέ ἐπίνοιαν, δηλ. καταχρηστικῶς, ἔχομεν ἓν πρόσωπον, τό περίφημον «πρόσωπον τῆς ἑνώσεως»[21]. Εἰς μίαν τοιαύτην σχέσιν τῶν δύο (θεότητος καί ἀνθρωπότητος) ἀντίδοσις ἰδιωμάτων δέν ἔχει θέσιν. Φυσική λοιπόν συνέπεια τῆς Χριστολογίας του ἦτο καί ἡ περί τῆς Θεοτόκου διδασκαλία του, καθ᾽ ἣν ἡ Μαρία κατά μέν κυριολεξίαν («φύσει τοῦ πράγματος»[22]) πρέπει νά ὀνομάζεται ἀνθρωποτόκος, ἐνῷ Θεοτόκος δύναται νά ὀνομάζεται μόνον καταχρηστικῶς. «Ἀνθρωποτόκος μὲν τῇ φύσει, ἐπείπερ ἄνθρωπος ἦν ὁ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Μαρίας... Θεοτόκος δέ, ἐπείπερ Θεὸς ἦν τῷ τεχθέντι ἀνθρώπῳ, οὐκ ἐν αὐτῷ περιγραφόμενος κατὰ φύσιν, ἐν αὐτῷ δὲ ὢν κατὰ τὴν σχέσιν τῆς γνώμης»[23].

18. Θεοδώρου πρός Δόμνον P.G. 66, 1013 A.
19. Θεοδώρου πρός Δόμνον P.G. 66, 1013 A.
20. Θεοδώρου πρός Δόμνον P.G. 66, 1013 A.
21. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΚΘ´ P.G. 66, 981 A-C.
22. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΜΓ καί ΜΕ´ P.G. 66, 992 C.
23. Βλ. Πραξ. Δ´ κεφ. ΜΓ´ P.G. 66, 992 C.

3. Veritas divinitus revelata

α. Ὁ Θεόδωρος καί ὁ μαθητής του Νεστόριος, (καί μεταγενεστέρως ὁ Σεβῆρος) «θηρεύοντες λεξείδια καί χρησείδια» παρουσίαζον τάς ἰδέας των ὡς τάχα πόρισμα ἐπιστημονικῆς ἑρμηνείας τῶν ἱερῶν κειμένων (ἁγίας Γραφῆς καί ἱεροῦ Συμβόλου).

Οἱ ἅγιοι πατέρες δέν ἠκολούθησαν τήν θεολογικήν μέθοδον τοῦ Θεοδώρου. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ Θεός δέν ἀπεκάλυψε λέξεις ἀλλά πραγματικότητας ἐπουρανίους, ἀνεκφράστους καί ἀπερινοήτους.

Ἡ ἑνότης πίστεως δέν εἶναι μία κοινή ὁμολογία, ἕν κοινόν κείμενον. Ἡ ἑνότης τῆς πίστεως ὑπέρκειται κάθε ὁμολογίας καί δέν ἐξασφαλίζεται μέ τά κοινά κείμενα.

Ἰδού τί γράφει ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τήν Γ΄ πρός Νεστόριον Συνοδικήν ἐπιστολήν του:

«Οὐκ ἀρκέσει δὲ τῇ Σῇ Εὐλαβείᾳ τὸ συνομολογῆσαι μόνον τὸ τῆς πίστεως Σύμβολον, τὸ ἐκτεθὲν κατὰ καιροὺς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι παρὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου τῆς κατὰ καιροὺς συναχθείσης ἐν τῇ Νικαέων· νενόηκας γὰρ καὶ ἡρμήνευσας οὐκ ὀρθῶς αὐτό, διεστραμμένως δὲ μᾶλλον, κἂν ὁμολογῇς τῇ φωνῇ τὴν λέξιν· ἀλλὰ γὰρ ἀκόλουθον ἐγγράφως καὶ ἐνωμότως ὁμολογῆσαι, ὅτι καὶ ἀναθεματίζεις μὲν τὰ σαυτοῦ μιαρὰ καὶ βέβηλα δόγματα, φρονήσεις δὲ καὶ διδάξεις, ἃ καὶ ἡμεῖς ἅπαντες, οἵ τε κατὰ τὴν ἑσπέραν, οἵ τε κατὰ τὴν ἑῴαν ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι καὶ λαῶν ἡγούμενοι»[24].

β. Ἡ Ἐκκλησία ὁμολογεῖ ὅτι τά ἱερά της κείμενα εἶναι θεοχάρακτα γράμματα πού μένουν ἀσάλευτα, ἐνῷ ὅποιος ἐπιχειρήσῃ νά τά σαλεύσῃ, σαλεύεται ὁ ἴδιος[25].

Ὅμως τά ἱερά κείμενα δέν ἑρμηνεύονται καθ᾽ ἑαυτά. Ἐκφράζουν τήν πίστιν ἀλλά δέν τήν διαμορφώνουν. Καί διά τοῦτο ἀξίαν δέν ἔχουν αἱ λέξεις τῶν ἱερῶν κειμένων, ἀλλά τό δι᾽ αὐτῶν ἐκφραζόμενον φρόνημα τῶν ἁγίων. Αὐτό πρέπει νά ἀναζητῆται. Καί ὄχι διά τοῦ στοχασμοῦ καί τῆς τάχα ἐμβαθύνσεως καί ἀναλύσεως νά ἀναζητοῦνται «προεκτάσεις» τῶν δογμάτων, ὡς ἔπραττον καί πράττουν οἱ αἱρετικοί.

Ἰδού τί ἐπί τοῦ θέματος λέγουν οἱ ἅγιοι πατέρες:

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: «Οὐ δεῖ τὴν λέξιν καθ᾽ ἑαυτὴν βασανίζειν, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος· ἂν γὰρ μὴ τὴν γνώμην τοῦ γράφοντος ἐξετάζωμεν, πολλὰς ὑποστησόμεθα τὰς ἀπεχθείας καὶ πάντα ἀνατραπήσεται»[26].

24. Βλ. Πραξ. ΣΤ΄ § 17.2.

25. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 96. Θεοδόσιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κανώθας εἶπεν: «Ἀσάλευτος ἡ πίστις τῶν τιη΄. Ἐάν τις ἐπιχειρήσῃ σαλεῦσαι τά ἀσάλευτα, σαλεύεται μή σαλεύων τά ἀσάλευτα».

26. Ἰω. Χρυσοστόμου, Κατά ἀνομοίων λογ. Η΄ § 10 P.G. 48, 765. «Ἐπειδὴ αἱ φωναὶ αὗται καλῶς μὲν νοούμεναι μετά τῆς εὐσεβείας εἰσί, κακῶς δὲ ἐξηγούμεναι τὸ δυσσεβὲς ἔχουσι». Γρηγορίου Ναζ. Ἐπιστολή 102 πρός Κληδόνιον (ΒΕΠ 60, 270).

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Εἴωθεν ἐξ ἀρχῆς οὐ μόνον ἡ θεία γραφὴ ἀλλὰ καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες περὶ τὰς λέξεις ἀδιαφορεῖν· ὅτι οὐδὲν ἀδικοῦσιν αἱ λέξεις, ὅταν ἄλλως εἴη τὰ πράγματα». Τονίζει δέ ὁ ἱερός Πατήρ, ὅτι εἰς τούς ἁγίους Πατέρας ἦτο ἄγνωστος «ἡ περὶ τὰς λέξεις σμικρολογία» καί ὅτι ὅποιος προσέχει «μὴ τῷ σκοπῷ τοῦ συγγεγραφότος, ἀλλὰ ταῖς λέξεσι», καταντᾷ νά «ἐπισεμνύνεται ψεύδει», νά ἔχῃ ψευδῆ ἀντίληψιν περί τῆς πίστεως. «Καὶ ὄντως ἀποτυγχάνουσι τῆς ἐφικτῆς θεογνωσίας οἱ μὴ πρὸς τὸν ἐντεθησαυρισμένον τοῖς ῥήμασι νοῦν διαβιβάζειν σπεύδοντες τὸ τῆς ψυχῆς λογιζόμενον καὶ οὕτω τὴν παρ᾽ ἑαυτοῖς ἐκφέροντες ψῆφον καὶ πρὸς τὴν ἀποκειμένην διάνοιαν τὰς συλλαβὰς ἢ στέργοντες ἢ ἀποστέργοντες, ἀλλὰ περιέποντες ἤχους ῥημάτων»[27].

Ἀλλά καί Σύνοδοι κατέκριναν τήν περί τάς λέξεις σμικρολογίαν.

Κατά τήν Σύνοδον τοῦ 1351 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐτέθη τό ζήτημα κατά τόν πλέον σοβαρόν καί ὑπεύθυνον τρόπον. Τό θέμα εἶχε προσλάβει διαστάσεις καί ἡ ἀντιλογία τῶν αἱρετικῶν παρετείνετο πεισμόνως. Διά τοῦτο παρεμβαίνων «ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς φανερὸν γενέσθαι ἐκέλευσεν· πότερον τῶν λαληθέντων ἐν αἰτίαις ποιεῖσθαι τὰς λέξεις αὐτὰς ἢ τὰ διὰ τῶν λέξεων δηλούμενα πράγματα, ἢ καὶ ἀμφότερα; Εἰ μὲν δὴ ὁ πόλεμος πρὸς τὰ πράγματα, τί τῇ σκιᾷ τοῦ πράγματος πολεμεῖς, τῇ λέξει παρακαθήμενος; ἐξεταστέον γὰρ δὴ αὐτὰ γυμνὰ τὰ πράγματα καὶ παρὰ τῶν θεολόγων τὴν ἐν τούτοις ἀλήθειαν ζητητέον. Εἰ δὲ τοῖς πράγμασι σύμφωνοι διατελοῦντές (ἐστε), τί λέξεις μέμφεσθε; Ἀλλ᾽ ἡμεῖς γε οὐ λέξεων ἕνεκα ἐνταῦθα συνεληλύθαμεν· οὐδὲ γὰρ περὶ ὀνομάτων κατὰ τὸν θεολόγον ζυγομαχήσομεν, κίνδυνον οὐδένα εἰδότες περὶ τὰς λέξεις, ἕως ἂν ὁ νοῦς ὑγιαίνειν δοκῇ. Ἐπὶ τούτοις ὁ Θεσσαλονίκης· λέξεων ἐμοὶ λόγος ὀλίγος, ἔφη· οὐ γὰρ ἐν ῥήμασι ἡμῖν, ἀλλ᾽ ἐν πράγμασιν ἡ ἀλήθειά τε καὶ ἡ εὐσέβεια, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. περὶ δὲ δογμάτων καὶ πραγμάτων τὸν ἀγῶνα ποιοῦμαι· κἂν τις ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὁμοφωνῇ, πρὸς τὰς λέξεις οὐ διαφέρομαι»[28].

Αἱ λέξεις καθ᾽ ἑαυτάς δέν ἀπασχολοῦν τήν Ἐκκλησίαν. Ἀξίαν ἔχει τό διά τῶν λέξεων ἐκφραζόμενον φρόνημα τῶν ἁγίων. Καί ὁ ἐν ἁγίοις μέγας βασιλεύς Ἰουστινιανός ὡσεί συνοψίζων τά ἀνωτέρω ἀποφαίνεται: «Εἴ τις τοίνυν μετὰ τὴν τοιαύτην ὀρθὴν ὁμολογίαν καὶ κατάκρισιν τῶν αἱρετικῶν, τῆς εὐσεβοῦς ἐννοίας σῳζομένης, περὶ ὀνομάτων ἢ συλλαβῶν ἢ λέξεων ζυγομαχῶν χωρίζει ἑαυτὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ὥσπερ ἐν ὀνόμασι μόνοις καὶ λέξεσι κειμένης ἡμῶν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πράγμασιν· ὁ τοιοῦτος, ὡς τοῖς σχίσμασι χαίρων, λόγον

27. Γρηγορίου Παλαμᾶ, πρός Διονύσιον § 13 ἐν Παν. Χρήστου τ. 2 σελ. 490.

28. Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως 1351 μ.Χ. Παν. Χρήστου § 8-9. Ὁ S. Helmer, Der Neuchalkedonismus, Bonn, 1962 p. 84 παρατηρεῖ: ἡ διφυσιτική ὁρολογία εἶναι δεκτική καί ὀρθοδόξου-Χαλκηδονικῆς ἑρμηνείας, ἀλλά καί νεστοριανικῆς ἑτεροδόξου. Καί ἡ μονοφυσιτική ὁρολογία εἶναι δεκτική καί ὀρθοδόξου κυριλλικῆς ἑρμηνείας ἀλλά καί ἑτεροδόξου-εὐτυχιανικῆς.

ὑφέξει ὑπέρ ἑαυτοῦ καί τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπατωμένων ἤ ἀπατηθησομένων τῷ μεγάλῳ Θεῷ καί Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως»[29].

29. Βλ. Ἰουστινιανοῦ, Ὁμολογία Πίστεως, Mansi 9, 580 E ἑξ.

ΚΕΦ. Γ΄
ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΖΗΤΗΜΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ

1. Ἡ Πρώτη περί αὐτά σύγκρουσις. Νεστόριος

α. Ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοδώρου ἦτο καινολογία (=νεωτερισμός), ξένη πρός τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἀντιοχεῖς, ὅταν διά πρώτην φοράν ἤκουσαν τάς ἰδέας του, κατά κυριολεξίαν «λίθοις βαλόντες αὐτόν»[1] ἐξεδήλωσαν τήν πλήρη ἀντίθεσίν τους. Ἀλλ' «ὡς θέλει ὁ ποιμήν, οὕτω φρονεῖ τό ποίμνιον»[2]. Μέ τήν ἀνοχήν ἤ ὑποστήριξιν τῶν πατριαρχῶν Ἀντιοχείας αἱ ἰδέαι του, ὡς λογοκρατικαί, εὗρον ἀπήχησιν εἰς τούς ρέποντας εἰς τόν στοχασμόν, τήν φιλοσοφίαν καί τήν ἐπίδειξιν. Καί ἠλλοίωσαν τό ὀρθόδοξον φρόνημα εἰς τούς κύκλους τοῦ πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Συνεπείᾳ ταύτου ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ἀνησυχῶν, δι' ἐπιστολῆς του πρός τόν Πατριάρχην Ἀντιοχείας Πορφύριον (404 μ.Χ.) προσεκάλει αὐτόν νά ἀντιμετωπίσῃ ὑπευθύνως τό ζήτημα.[3]

Τήν ἴδιαν ἀνησυχίαν εἶχον διατυπώσει ἐνωρίτερον καί οἱ ἅγιοι Γρηγόριος Θεολόγος καί Γρηγόριος Νύσσης (394 μ.Χ.)[3α]. Ὀξεῖα ὑπῆρξεν ἡ κατά τῶν ἰδεῶν τοῦ Θεοδώρου ἀντίδρασις τοῦ πρώην μαθητοῦ του ἁγίου Ραββουλᾶ, ἐπισκόπου Ἐδέσσης[4]. Τό παράδειγμα τοῦ ἁγίου Ραββουλᾶ δέν θά ἦτο μοναδικόν.

Ἀλλ' ἡ περιωρισμένης ἐκτάσεως ἀμφισβήτησις αἰφνιδίως μετεβλήθη εἰς γενικήν καί καθολικήν, ὅταν ἕνας μαθητής τοῦ Θεοδώρου, ὁ Νεστόριος, ἐπελέγη λόγῳ ρητορικῆς δεινότητος καί εὐφραδείας ὡς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως[5]. Ὁ

1. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 14, 5 καί σημ. 77.

2. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 3, ΙΖ. Μέ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς θλιβερᾶς ἀπειλῆς κατά τῆς ἀκεραιότητος τῆς πίστεως (integritas fidei catholicae) ὁ ἅγιος Βικέντιος ὁ ἐκ Λειρίνης γράφει εἰς τό Commonitorium· «Δέν πρέπει νά "πηγαίνωμεν" τήν θρησκείαν ἐκεῖ, ὅπου ἡμεῖς θέλομεν· ἀλλά ἡμεῖς ὀφείλομεν νά πηγαίνομεν ἐκεῖ, ὅπου ἐκείνη μᾶς ὁδηγεῖ» (βλ. Ἀθηναγόρου Κοκκινάκη, Ἱεροῦ Βικεντίου τοῦ Λειρινίτου. Ὑπομνήματα (Commonitoria), Ἀθῆναι 1979, σελ. 46).

3. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 14,1. Βλ καί Βλ. Πράξ. Ε΄.

3α. § 4 καί τάς ἐκεῖ σημ. 42-44.

4. Βλ. Ραββουλᾶ ἐπιστολή ἐν § 3 ΙΣΤ΄.

5. Θεοδωρήτου, Αἱρετικῆς Κακομυθίας βιβλ. Δ΄, 12 (P.G. 83, 433D ἑξ.), καί ἐν Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΑ΄ καί 14,5.

Νεστόριος ἐκήρυττε «γυμνῇ τῇ κεφαλῇ» τήν αἵρεσιν τοῦ Θεοδώρου.

β. Πρῶτος ἐναντίον τοῦ Νεστορίου ἠγέρθη ὁ τότε σχολαστικός, εἶτα ἐπίσκοπος Δορυλαίου, Εὐσέβιος. Ἐπεσήμανεν, ὅτι ἡ διδασκαλία του μερίζει τόν ἕνα Υἱόν εἰς δύο. Καί τό κατήγγειλε εἰς τόν λαόν τῆς Πόλεως καί εἰς τούς πατριάρχας Ῥώμης καί Ἀλεξανδρείας.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος μέ τάς ἐπιστολάς του α) πρός τούς μοναχούς τῆς Αἰγύπτου, πού εἶχον πληροφορηθῆ τά πάντα καί εἶχον ἀναστατωθῆ, καί β) Α΄ πρός Νεστόριον, ἐλέγχει τήν αἵρεσιν καί τονίζει ὅτι εἷς ὁ Υἱός. Ἀλλ᾽ ὁ Νεστόριος, ἀντί νά προβληματισθῆ, ἐρεθίζεται. Καί ἀρχίζει νά συγκεντρώνῃ στοιχεῖα εἰς βάρος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, βέβαιος ὅτι θά κατώρθωνε νά θέσῃ αὐτόν ἐκποδών καί νά προωθήσῃ ἔτσι τά σχέδιά του.

Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπέστειλε τήν 26ην Ἰανουαρίου 429 «τήν συμβουλῆς καί παραινέσεως γέμουσαν» Β΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν του[6]. Μέ αὐτήν καλεῖ τόν Νεστόριον νά δεχθῇ τήν ἐν χρόνῳ Β΄ Γέννησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ γυναικός μέ ὅλας τάς συνεπείας της, μία ἀπό τάς ὁποίας εἶναι ὅτι ἡ ἁγία Μαρία εἶναι κυρίως καί κατά ἀλήθειαν Θεοτόκος. Μέ τήν ἐπιστολήν του αὐτήν ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀντικρούει τάς νεστοριανάς ἀπόψεις, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρί Θεός Λόγος καί ἄλλος ὁ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς παρθένου συλληφθείς ἄνθρωπος. Τονίζει δέ, ὅτι τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθή ἑρμηνεία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. «Ἔφη τοίνυν, ἡ ἁγία καί μεγάλη Σύνοδος, αὐτόν τόν ἐκ Θεοῦ Πατρός κατά φύσιν γεννηθέντα Υἱόν Μονογενῆ... κατελθεῖν, σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν...». «Οὕτω τε λέγεται, καίτοι πρό αἰώνων ἔχων τήν ὕπαρξιν καί γεννηθείς ἐκ Πατρός, γεννηθῆναι καί κατά σάρκα ἐκ γυναικός».

Ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀποπνέει τό εὐῶδες ἄρωμα τῆς ἀξιοπρεπείας, τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινώσεως, ἀλλά καί τῆς ἀκάμπτου ἐμμονῆς τοῦ ἁγίου ἐπί τήν ἀσάλευτον πέτραν τῆς Ὀρθῆς Πίστεως.

Ὁ Νεστόριος ἀπήντησε τήν 16ην Ἰουνίου 429 μέ ὑπεροπτικόν ὕφος, εἰρωνείας καί ἀπειλάς. Ἀπέκρουε τήν δευτέραν γέννησιν τοῦ Λόγου, ἐπειδή συνεπάγεται διάφορα «ἀκαλλῆ» δι᾽ Αὐτόν ἐπακόλουθα, ὡς ἡ περιτομή, τά σπάργανα[7] κ.ἄ. Καί προέβαινεν εἰς διδασκαλικοῦ ὕφους ἀνάλυσιν τῶν ἀπόψεών του περί δύο υἱῶν, τάς ὁποίας ἐστήριζεν εἰς τήν τάχα ἐπιστημονικήν κατανόησιν τῶν ὅρων Θεός Λόγος, Κύριος, Χριστός, Υἱός κ.λ.π. Ἔτσι ἐδημιουργήθη κλίμα πολώσεως.

Ἀλλ᾽ ἡ Ὀρθή Πίστις εὗρεν καί ἄλλον μέγα ὑπέρμαχον.

Ὁ πάπας Κελεστῖνος, πού εἶχε λεπτομερῶς πληροφορηθῆ τά ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀφοῦ συνεβουλεύθη τόν ὅσιον Κασσιανόν, συγκροτήσας Σύνοδον ἐν Ῥώμῃ τήν

6. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ §10.

7. Νεστορίου, ἐπιστολή πρός Κύριλλον κεφ. 8 ἐν Πράξ. ΣΤ΄ § 13.

11ην Αὐγούστου 430, ἀπηύθυνε αὐθημερόν τρεῖς ἐπιστολάς: 1) πρός τόν Νεστόριον, ἐλεεινολογῶν αὐτόν μέ καταπλήσσουσαν αὐστηρότητα καί αὐθεντίαν διά τήν παρέκκλισίν του ἀπό τήν ὀρθήν πίστιν, καί καλῶν αὐτόν εἰς μετάνοιαν ἐντός 10 ἡμερῶν.[8] 2) πρός τόν κλῆρον καί τόν λαόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως[9], τούς ὁποίους ὡς πρωτόθρονος ἐκάλει εἰς σθεναράν κατά τοῦ Νεστορίου ἀντίδρασιν, καί 3) πρός τόν ἅγιον Κύριλλον, ἐξουσιοδοτῶν αὐτόν α) νά καλέσῃ ἐξ ὀνόματός του τόν Νεστόριον εἰς μετάνοιαν, β) νά ἐπιβάλῃ εἰς αὐτόν τούς κατά τήν κρίσιν του ὅρους ἀποδοχῆς τῆς μετανοίας του, καί γ) εἰς περίπτωσιν μή μετανοίας του νά ἀναθεματίσῃ αὐτόν ἐξ ὀνόματός του[10].

Κατόπιν τούτου ὁ ἅγιος Κύριλλος, μέ ηὐξημένον κῦρος, συνεκάλεσε κατά τάς ἀρχάς τοῦ Νοεμβρίου 430 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ «τήν Σύνοδον τήν Αἰγυπτιακήν» καί ἔθεσεν ὑπό τήν κρίσιν της τήν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς παπικῆς ἐντολῆς συνταγεῖσαν Γ΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν του («Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐναργῶς»). Ἡ ἐπιστολή αὐτή ὡς ἐγκριθεῖσα ὑπό τῆς Συνόδου τῆς Αἰγυπτιακῆς ὀνομάζεται συνήθως «συνοδική» (βλ. Πράξ. ΣΤ § 17). Εἰς τό α΄ μέρος αὐτῆς ὁ ἅγιος Κύριλλος ὑποδείκνυε «ἃ δεῖ φρονεῖν», δηλ. ποία ἡ ὀρθή πίστις, ποία ἡ ὀρθή ἑρμηνεία τοῦ Ἱεροῦ Συμβόλου, καί ποῖαι αἱ ὀλέθριαι προεκτάσεις τῆς νεστοριανικῆς χριστολογίας ἐπί τῆς σωτηριολογίας, ἐπιμένων, ὅτι τό στοιχεῖον τοῦ «ἀκαλλοῦς», τοῦ «μή ἁρμόζοντος» τοῦ «μή πρέποντος», δέν ἔχει θέσιν· καί ὅτι ὁ γεννηθείς ἐκ τῆς ἁγίας Μαρίας εἶναι καί δοῦλος καί Δεσπότης ἐν ταυτῷ. «Ταῦτα φρονεῖν δεδιδάγμεθα παρά τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων καί εὐαγγελιστῶν, καί πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, καί ἐκ τῆς τῶν μακαρίων πατέρων ἀληθοῦς ὁμολογίας· τούτοις ἅπασι καί τὴν σὴν εὐλάβειαν συναινέσαι χρὴ καί συνθέσθαι δίχα δόλου παντός». Εἰς τὸ β΄ μέρος (κεφ. 12) ἐπεσήμαινεν, «ἀφ᾽ ὧν ἀπέχεσθαι δεῖ», δηλ. τί δέν πρέπει νά πιστεύῃ· καί ἐκάλει τόν Νεστόριον εἰς

8. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 15.

9. Εἰς τήν σπουδαιοτάτην ἐπιστολήν του πρός τόν κλῆρον καί τόν λαόν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἅγιος Κελεστῖνος γράφει: Α) περί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· «ἀνέγνωτε, μᾶλλον δὲ μνημονικῶς ἤδη κατέχετε, ἐπειδὴ μνήμης πάντων ἄξιά ἐστι, τὰ τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἱερέως Κυρίλλου, τουτέστι τοῦ καθολικοῦ διδασκάλου, πρὸς τοῦτον (=τόν Νεστόριον) γράμματα» (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 133)·... «ὢ ἁγίας ὑπομνήσεως δάνειον! ἡλίκην χάριν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ δεσπότου ὁ τῆς πίστεως πραγματευτὴς εὑρήσει Κύριλλος» (ἔ.ἀ.)! Β) περί τοῦ Νεστορίου· «Ἐκεῖνος δὲ ὁ εἰς βάθος τῶν ἰδίων βλασφημιῶν τῷ βάρει μεμεθυσμένος... εὐμαθὴς εἶναι οὐκ ἠθέλησεν... ὑβρίζει τὸν συγκροτοῦντα τὴν ὀρθότητα (Κύριλλον) ὁ τῆς διαστροφῆς συνήγορος» (ἔ.ἀ. σελ. 133). «Ἐνταῦθα ἡ τῆς ἀσεβείας ἐπιμονὴ μέγα φρονεῖ. Οὐδὲ ἐγὼ ταύτῃ τῇ ἀπιστίᾳ δώσω καιρὸν πλάνης· οὐκ ἔστι πλάνη ἡ ἀσέβεια, ἀλλὰ ὄντως ἀσέβειά ἐστι» (ἔ.ἀ. σελ. 132). «Τίς τὸν τὴν σύνοδον ἐπιζητήσαντα ἐπίστευσεν ἀπολειφθήσεσθαι ταύτης; ἐταπεινώθη ἐκεῖσε τοῦ ψεύδους ἡ κουφότης τῷ βάρει τῆς ἀληθείας· καὶ ἑαυτὴν οὐκ ἐτόλμησε ἐν τῇ λαμπηδόνι τῶν ἱερατικῶν ἀκτίνων, ἡ τοῦ κρυπτομένου ἀπίστου ἀχλύς, ἐγκαταμεῖξαι» (ἔ.ἀ. σελ. 134). «Ἀθέμιτον τοῦτο ἐπίσκοπον ἀπολωλεκέναι, ὅπερ ὁ λῃστὴς ἠδυνήθη εὑρεῖν» (ἔ.ἀ. σελ. 135).

10. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 16.

μετάνοιαν διά τῆς ἀποδοχῆς καί προσυπογραφῆς τῶν ἐπισυνημμένων εἰς αὐτήν ΙΒ΄ Κεφαλαίων ἤ ἀναθεματισμῶν, περί τῶν ὁποίων ἔδιδε τήν σαφῆ ἐπεξήγησιν, ὅτι κατά τήν σύνταξίν τους εἶχεν ὑπ΄ ὄψιν του συγκεκριμένα σημεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου· ἀπό αὐτό συνάγεται, ὅτι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια δέν εἶναι θετική διατύπωσις τῆς πίστεως καί δέν πρέπει νά κατανοοῦνται καθ΄ ἑαυτά, ἀλλ΄ ἀρνητική, ἀφοῦ ὑποδεικνύουν εἰς τόν Νεστόριον μόνον «ἃ ἐστὶν ἀναγκαῖον ἀναθεματίσαι» ἀπό τάς ἰδέας καί τά ἔργα του[11].

γ. Ὁ Νεστόριος, ὅταν ἔλαβε τήν ἐπιστολήν τοῦ πάπα, ἀντελήφθη ὅτι δύναται νά σωθῇ μόνον, ἄν εἰς μίαν Σύνοδον Οἰκουμενικήν συντρίψῃ τούς ἀντιπάλους του (Κελεστῖνον-Κύριλλον). Καί διά τῆς πανουργοδιπλωματίας του ἐπέτυχε νά συγκληθῇ Οἰκουμενική Σύνοδος διά τήν 7ην Ἰουνίου 431, ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν Ἐφέσῳ.

Ἔχων ἀνάγκην συμπαραστάσεως ὁ Νεστόριος ἀπηυθύνθη εἰς τόν πατριάρχην Ἀντιοχείας Ἰωάννην (429-442), πρός τόν ὁποῖον καί ἔστειλε ὅλα τά σχετικά κείμενα καί βεβαίως τούς ΙΒ΄ ἀναθεματισμούς τοῦ Κυρίλλου. Ὁ Ἰωάννης ἀνέθεσεν εἰς τούς ἐκ τῆς ἱεραρχίας τοῦ πατριαρχείου του διαπρεπεῖς θεολόγους Θεοδώρητον Κύρου καί Ἀνδρέαν Σαμοσάτων νά μελετήσουν τούς ΙΒ΄ Ἀναθεματισμούς καί νά ὑποβάλουν εἰς αὐτόν τάς ἀπόψεις τους ἐγγράφως. Καί πράγματι πολύ πρίν ἀκόμη φθάσῃ ἡ Πεντηκοστή τοῦ ἔτους 431, εἶχον δημοσιευθῇ καί διαδοθῇ εὐρέως αἱ ἐργασίαι τῶν δύο ὡς ἄνω ἱεραρχῶν. Μέ τά κείμενά τους αὐτά οἱ δύο ἱεράρχαι ἑρμηνεύοντες καθ΄ ἑαυτά τά ΙΒ΄ Κεφάλαια, ἐπικρίνουν αὐτά ὡς αἱρετικά καί δή μονοφυσιτικά, ἀρειανικά καί ἀπολιναριστικά, καί ὑβρίζουν τόν ἅγιον ὡς αἱρετικόν, ἤ μᾶλλον ὡς αἱρεσιάρχην. Αὐτή ἦτο ἡ πρώτη κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐπίθεσις τοῦ Θεοδωρήτου. (Σημεῖά τινα τοῦ ἔργου αὐτοῦ κατεκρίθησαν ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου ἐν Πράξ. Ε΄ § 17 Α-Δ΄ ἐνδεικτικῶς). Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀνασκευάζων τά τοῦ Θεοδωρήτου παρατηρεῖ: «Εὑρίσκω ἐμαυτὸν συκοφαντούμενον πανταχοῦ· καὶ ἐφ΄ ἑκάστῳ τῶν Κεφαλαίων ὑπομένοντα τοῦτο»[12].

Ὅμως ὁ Ἰωάννης δέν ἀπεδέχθη τόν ρόλον, διά τόν ὁποῖον προώριζεν αὐτόν ὁ Νεστόριος. Ἀντιθέτως· εἰς μέν τόν ἴδιον ἔγραψεν ἐλεγκτικήν ἐπιστολήν καλῶν αὐτόν νά ὁμολογήσῃ ἕνα τόν Χριστόν καί Θεοτόκον τήν Παρθένον Μαρίαν· τόν δέ ἅγιον Κύριλλον διεβεβαίωσεν, διά τοῦ γηραιοῦ, πρυτάνεως τῶν ἱεραρχῶν τῆς δικαιοδοσίας του, Ἀκακίου Βερροίας, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Νεστορίου εἶναι «ρῆμα οὐκ ἀνεκτόν»· καί παρεκάλεσεν αὐτόν νά ἐνεργήσῃ μετά συνέσεως καί συμπαθείας χρησιμοποιῶν τήν ἐξουσίαν του «εἰς οἰκοδομήν καί οὐκ εἰς καθαίρεσιν»[13]. Ὁ Ἰωάννης θεολογικῶς ἵστατο πλησίον τοῦ Κυρίλλου καί μακράν τοῦ Νεστορίου[14].

δ. Ἡ Σύνοδος τῆς Ἐφέσου ἤρχισε τάς συνεδρίας της μέ καθυστέρησιν 16 ἡμερῶν[15], πού κατηναλώθησαν εἰς τήν ἀναμονήν τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου.

Εἰς τήν Α΄ Πρᾶξιν της (22-6-431) ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος προέβη εἰς τάς ἑξῆς ἐνεργείας: 1) ἐπεκύρωσε πανηγυρικῶς καί ὁμοφώνως τήν Β΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου («Καταφλυαροῦσι»), 2) κατεδίκασε ἐξ ἴσου πανηγυρικῶς καί ὁμοφώνως τήν πρός Κύριλλον ἀπαντητικήν ἐπιστολήν τοῦ Νεστορίου, 3) διέταξεν, εἰς ἔνδειξιν ἀποδοχῆς καί ἐπικυρώσεως, νά καταχωρισθοῦν εἰς τά Πρακτικά της ἡ ἐπιστολή τοῦ πάπα Κελεστίνου πρός Νεστόριον καί ἡ Γ΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Κυρίλλου («Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν»)· 4) μετά τριττήν κλῆσιν καί ἄρνησιν ἐμφανίσεώς του, μή προσελθόντα καθήρεσε καί ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον ὡς αἱρετικόν, καί 5) κατέκρινεν αἱρετικά κεφάλαια τοῦ Νεστορίου[16].

Ὀλίγας ἡμέρας μετά τήν Α΄ Πρᾶξιν ἔφθασεν εἰς Ἔφεσον καί ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας. Ὁ Ἰωάννης ἐλυπήθη διά τά γενόμενα. Ἠσθάνθη ἀπέχθειαν κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, πού τοῦ εἶχε ἀνατρέψει κάποια σχέδια. Καί ἐρειδόμενος ἐπί τῶν γνωματεύσεων τῶν Θεοδωρήτου καί Ἀνδρέου κατά τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, συνεκρότησεν τήν 26-6-431 Σύνοδον μέ τούς ἱεράρχας τοῦ θρόνου του, ἐν συνόλῳ 35 καί α) κατεδίκασεν εἰς καθαίρεσιν τούς Κύριλλον Ἀλεξανδρείας καί Μέμνονα Ἐφέσου ὡς αἱρετικούς, καί β) ἐπέβαλεν ἀκοινωνησίαν εἰς τούς λοιπούς ἐπισκόπους-μέλη τῆς Συνόδου (περίπου διακοσίους), ἐπειδή τάχα συνοδικῶς κυρώσαντες τά «αἱρετικά» ΙΒ΄ Κεφάλαιά του «εἰσήγαγον αὐτά εἰς τήν καθολικήν πίστιν»[17]. Εἰς τήν Σύνοδον αὐτήν ἐπρωτοστάτησεν ὁ Θεοδώρητος Κύρου καί εἰκάζεται

11. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 17.

12. Βλ. A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 110.

13. Βλ. A.C.O. 1, 1, 1, σελ. 100.

14. Ὁ ἅγιος Κύριλλος μέ τήν πρός Ἀνατολικούς ἐπιστολήν του «Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί» ἐδέχθη, ἐπεκρότησε καί υἱοθέτησε τήν ὁμολογίαν τοῦ Ἰωάννου.

15. Ἀπό ἐπιστολήν τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρός τόν πάπαν Κελεστῖνον πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας εἶχε παραγγείλει εἰς τόν Κύριλλον διά τῶν Ἀλεξάνδρου Ἱεραπόλεως καί Ἀλεξάνδρου Ἀπαμείας «οὐχ ἅπαξ ἀλλά πλειστάκις», «εἰ γένοιτο αὐτὸν καὶ ἔτι βραδῦναι μὴ ὑπερθέσθαι τὴν Σύνοδον, ποιῆσαι δὲ μᾶλλον ἃ δεῖ» (A.C.O. 1, 1, 1, σελ. 4). Ἡ μαρτυρία αὐτή οὐδέποτε ἠλέγχθη ὡς ἀνακριβής (βλ. καί ἐπ. 23 πρός Κομάριον, Ποταμίωνα κ.λ.π. P.G. 77 σελ. 133 ἑξ.).

16. Τό τελευταῖον 25ον Κεφάλαιον τοῦ Νεστορίου ἔχει ὡς ἑξῆς: «Προσέχω τοῖς ἡμετέροις δήμοις εὐλάβειαν μὲν πολλὴν κεκτημένοις καὶ θερμοτάτην εὐσέβειαν, ὑπὸ δὲ τῆς περὶ τὸ δόγμα θεογνωσίας ἀγνοίας ὀλισθαίνουσι. Τοῦτο δὲ οὐκ ἔγκλημα τῶν λαῶν, ἀλλά (πῶς ἂν εὐπρεπῶς εἴπω;) τοῦ μὴ σχεῖν τοὺς διδασκάλους καιρὸν καί τι τῶν ἀκριβεστέρων ὑμῖν παραθέσθαι δογμάτων». Μετά ἀπό τήν ἀνάγνωσιν τοῦ κεφαλαίου τούτου ὁ πριμικήριος νοταρίων πρεσβύτερος Πέτρος εἶπεν· « Ἰδοὺ φανερῶς ἐν τούτοις φησίν, ὅτι τῶν πρὸ αὐτοῦ διδασκάλων οὐδεὶς ταῦτα ἐλάλησε τοῖς λαοῖς, ἃ αὐτὸς ἐλάλησε». Καί ὁ ἐπίσκοπος Φιλίππων Φλαβιανός ἐξ ὀνόματος τῆς Συνόδου διελάλησεν· « Ἕκαστον μέρος τῆς βλασφημίας αὐτοῦ ἐμφερέσθω τοῖς πραττομένοις πρός κατηγορίαν τοῦ διδάξαντος ταῦτα» (A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 52).

17. Βλ. A.C.O. 1, 1, 3, σελ. 37. Εἰς πλεῖστα ὅσα κείμενα οἱ Ἀνατολικοί μέ ἠθελημένην ὑπερβολήν ὁμολογοῦν ὅτι, ἄν δέν ἀκυρωθῇ ἡ Σύνοδος τῆς Ἐφέσου ἤ δέν ἀναθεματισθοῦν τά ΙΒ΄ Κεφάλαια, αὐτό

ὅτι αὐτός συνέταξε τά ὑπό τῆς Συνόδου αὐτῆς κυκλοφορηθέντα κείμενα, πού καθάπτονται τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων του.

«Ἕτοιμοί ἐσμεν, γράφουν οἱ περί τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας, πρότερον τὰς ψυχὰς ἀποθέσθαι ἤ δέξασθαί τι τῶν αἱρετικῶν Κεφαλαίων Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρέως· τὰ δὲ κατὰ τὸ ἠδικημένον πρόσωπον γνόντες, εἰς πᾶσαν ἀφασίαν κατέστημεν· οἱ γὰρ καθελόντες ἐν αὐτοῖς τοῖς αἱρετικοῖς ὑπομνήμασι τὰ κεφάλαια τὰ αἱρετικά, ὡς ἴστε, συνῆψαν τῇ τῶν πατέρων πίστει, καὶ ταύτῃ δείξαντες αὐτοὺς αἱρετικοὺς καὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀλλοτρίους. Πῶς οὖν ἐνδέχεται, παρακαλῶ, ἀμφότερα ταῦτα συνελθεῖν ὄντα ἐναντία τήν τε καθαίρεσιν, τά τε κεφάλαια; Εἰ γὰρ ἀξιόπιστοί εἰσι καθελόντες, ἀξιόπιστοι ἔσονται καὶ ἐν οἷς ἐξέθεντο κεφαλαίοις· εἰ δὲ τὰ κεφάλαια ἐλέγχει αὐτοὺς αἱρετικούς, αἱρετικῶν πάντως καὶ ἡ καθαίρεσις... ἀγωνιῶμεν γὰρ ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, μὴ τῆς καθαιρέσεως τῆς ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν γεγενημένης κρατούσης ἰσχύν τινα ἔχῃ καὶ τὰ αἱρετικὰ κεφάλαια» (Τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἀνατολικῶν πρός τούς ἐν Κων/πόλει)[18].

Κατά τούς Νεστόριον καί Θεόδωρον ἡ ἐν χρόνῳ δευτέρα ἐκ γυναικός γέννησις τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι ἡ χειρίστη βλασφημία. Ἐντεῦθεν, πᾶν ὅ,τι τήν διδάσκει (Κύριλλος, ΙΒ΄ Κεφάλαια, Γ΄ Σύνοδος κ.ἄ.) εἶναι δι᾿ αὐτούς μισητό (D'Alès, ἔ.ἀ. σελ. 305).

ε. Ἐνώπιον τῆς Συνόδου ἐτέθη καί «ἔκθεσίς τις δογμάτων ἀσεβῶν, ὡς ἐν τάξει Συμβόλου συντεθειμένης». Τήν ἔκθεσιν αὐτήν, μέ τήν ὁποίαν ὁ Νεστόριος ἐφαίνετο ὅτι ἐπεχείρει τήν προώθησιν τῶν ἰδεῶν του καί τήν ἀντικατάστασιν τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας, μετά τήν δέουσαν μελέτην, κατέκρινεν ἡ Σύνοδος τήν 22αν Ἰουλίου 431 διά τῆς ἐκδόσεως εἰδικοῦ Ὅρου καί κανόνος περί τηρήσεως ἀναλλοιώτου τῆς «Πίστεως» τῶν τιη΄ ἁγίων πατέρων[19]. Περί τῆς «ἐκθέσεως» αὐτῆς ὁ ἅγιος Κύριλλος μᾶς πληροφορεῖ[20], ὅτι εἶχε συνταγῆ ὑπό τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας καί ὅτι τό ὄνομά του δέν ἐμνημονεύθη ἐκ λόγων ποιμαντικῆς συνέσεως, ἤτοι διά νά μή προκληθῇ μεγάλη ἀντίδρασις εἰς τό πλήρωμα τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας καί διευρυνθῇ ἀκόμη περισσότερον τό χάσμα.

στ. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἐπηκολούθησεν ἔκρυθμος κατάστασις. Πρός ρύθμισίν της ὁ βασιλεύς, μονομερῶς ὑπέρ τῶν ἀνατολικῶν πληροφορούμενος καί

σημαίνει ὅτι κυρωθέντα ὑπό Συνόδου Οἰκουμενικῆς, ἔχουν ὑποχρεωτικήν ἰσχύν (A.C.O. 1, 1, 5, σελ. 121 ἑξ. καί A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 69-70, 75-76, 79-81 κ.ἄ.)· καί ὅτι ἔτσι ἐπεβάλλετο εἰς τούς Ἀνατολικούς (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 159) «ἔχειν ἡμᾶς Νεστόριον καθῃρημένον, ἀναθεματίσαι δὲ ὅσα βεβήλως... αὐτῷ εἴρηται». Ἀνάλογα βλ. καί ἐν A.C.O. 1, 1, 7, σέλ. 78.

18. Βλ. A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 78. Κατά τόν Ἰωάννην, ἡ ἀποδοχή τῆς καθαιρέσεως τοῦ Νεστορίου εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μέ τήν ἀποδοχήν τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

19. Βλ. A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 105.

20. Κυρίλλου ἐπιστολή 72 πρός Πρόκλον, P.G. 344, Βλ. Πράξ. Ε΄ §14, 11, καθώς καί Πράξ. Ε΄ §3, ΙΕ΄, c΄

ἐπηρεασμένος, μέ ἕνα ἐξωφρενικόν σκεπτικόν διέταξε τήν φυλάκισιν τῶν Κυρίλλου, Μέμνονος καί Νεστορίου χάριν τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας (Αὔγουστος 431). Παραλλήλως δέ ἐκάλεσεν ὅλους τούς ἄλλους ἐπισκόπους εἰς συνεργασίαν εἰς μίαν ὑπό τήν προεδρίαν του σύσκεψιν ἐν Χαλκηδόνι (11 Σεπτεμβρίου 431[21]). Κατ᾿ αὐτήν οἱ ὀρθόδοξοι-μέλη τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔμειναν ἄκαμπτοι εἰς τήν θέσιν, ὅτι οἱ περί τόν ἅγιον Κύριλλον ἐπίσκοποι εἶναι ipso jure ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἐνῶ οἱ λοιποί δέν ἀποτελοῦν εἰ μή ἀθλίαν παρασυναγωγήν. Κατά τήν ἐν Χαλκηδόνι τότε διατριβήν του ὁ Θεοδώρητος ἐξεφώνησε διάφορα ὑπέρ τοῦ Νεστορίου κηρύγματα, τά ὁποῖα ἴδε ἐν Πράξ. Ε΄ § 17 ΣΤ-Η΄.

Ἡ ἀπόπειρα αὐτή ἀπέτυχε. Κατόπιν τούτου· 1) ὁ Ἰωάννης μή ἔχων τί ἄλλο νά πράξῃ, ἐπέστρεψεν ἀποθαρρυμένος εἰς τήν Ἀντιόχειαν, ἀφοῦ ἔδωκε εἰς τόν βασιλέα Ὁμολογίαν πίστεως[22], εἰς τήν ὁποίαν καταφαίνεται τό ὀρθόδοξον φρόνημά του· 2) ὁ Νεστόριος παρῃτήθη κάθε ἐπιδιώξεως ἐπανόδου εἰς τόν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀφοῦ ἀπηύθυνε εἰς τόν βασιλέα θερμήν ἱκεσίαν νά καταβάλῃ κάθε δυνατήν προσπάθειαν νά παραμερισθοῦν ἀπό τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας τά ΙΒ΄ Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου[23] καί 3) ἐξελέγη διάδοχος τοῦ Νεστορίου (25-10-431) ὁ Μαξιμιανός[24].

---

21. Εἰς μίαν ἀναφοράν τους οἱ Ἀνατολικοί (μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο καί ὁ Θεοδώρητος) γράφουν· «πολλὰ περὶ τῶν αἱρετικῶν κεφαλαίων ζυγομαχήσαντες, καὶ ὀμωμοκότες πολλάκις τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ὡς ἀδύνατον ἡμᾶς κοινωνῆσαι ταῖς ἐναντία φρονοῦσι μὴ ἐκβαλλομένων τῶν κεφαλαίων· καὶ ὅτι, οὐδ᾿ ἄν ἐκβάλῃ Κύριλλος τὰ κεφάλαια, δεχθήσεται παρ᾿ ἡμῶν διὰ τὸ αἱρεσιάρχην αὐτὸν τῆς ἀσεβοῦς ταύτης αἱρέσεως γενέσθαι, οὐδὲν τέως ἠνύσαμεν» (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 81.).

22. Βλ. A.C.O. 1, 1, 7 σελ. 70 (Ἀναφορά τῶν Ἀνατολικῶν διά τοῦ κόμητος Ἰωάννου § 6) «Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ᾿ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατά τὴν ἀνθρωπότητα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· δύο φύσεων γὰρ ἕνωσις γέγονεν· δι᾿ ὃ ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν Παρθένον Θεοτόκον διὰ τὸ τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἑνῶσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν».

23. Κατά μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, «Οἱ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες καὶ μετὰ τὰς Συνόδους ἐκείνας καὶ τὰς ἀκινήτους κατ᾿ αὐτῶν ἀποφάσεις, τὸ Κυρίλλου φιλόνεικον ᾐτιῶντο. Καὶ καινοφωνίας ἐγράφοντο τὰς ἐκείνου θείας γραφάς. Καὶ κατὰ τὴν ἐμφύλιον στάσιν τῆς ἐπὶ Ζήνωνος βασιλείας καιροῦ δραξάμενοι, γράμματα διαπέμπονται πανταχῇ πυρὶ δικαιοῦντα παραδίδοσθαι ταύτας» (Ἀντιρρητικός Β΄ § 7, 17 ἐν Π. Χρήστου, Γρηγορίου Παλαμᾶ Συγγράμματα, Θεσσαλονίκη 1970, τ. 3ος σελ. 97).

24. Τήν ἱεράν προσωπικότητα τοῦ ἁγίου Μαξιμιανοῦ περιγράφει διά ζωηρῶν χρωμάτων ἐπιστολή Πατέρων τῆς Συνόδου πρός τόν ἅγιον Κελεστῖνον· «πενίας θεραπευτήν, ἐγκρατείας διδάσκαλον, σωφροσύνης τύπον τοῖς τε κατ᾿ αὐτὸν καὶ τοῖς μετέπειτα παρεχόμενον, ἡσυχίαν τιμῶντα, τὰ δέ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ τελοῦντα δοξολογίαν φθεγγόμενον, ἀνθοῦντα τῇ πολιᾷ, τοῖς κατορθώμασιν εὐανθέστερον, ἐκ κοιλίας ναζιραῖον». (A.C.O. 1, 1, 7, σε. 125).

Ἔτσι ἔληξεν ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος μετά πολλάς περιπετείας μέ περιφανῆ νίκην τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρός τόν ὁποῖον ὁ πάπας Ξύστος ἔγραψε· «Τοσοῦτον γάρ σοι ὀφείλει ἡ κοσμική (=ἀνά τόν κόσμον) ἐκκλησία, ὅσον σοι πάντες εἰσίν ὑποχείριοι, ὅς γε πανταχοῦ πάντας νενίκηκας»[25].

2. Ἡ Ἱερά σύνεσις καί ἐπιείκεια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου

α. Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος κατεδίκασε τόν νεστοριανισμόν.

Ἀλλ΄ ὁ ἀγών περί τόν νεστοριανισμόν ἀντί μετά τήν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Γ΄ Συνόδου νά κλείσῃ, ἀνεζωπυρήθη καί ὠξύνθη. Ὁ Θεοδώρητος ἐπεδόθη εἰς τήν σύνταξιν ἑνός (ἀπολεσθέντος) «Πενταλόγου» κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τῆς Γ΄ Συνόδου. Εἰς αὐτόν, παρ΄ ὅτι προσεπάθει μέ γλῶσσαν εὐπρεπεστέραν καί πατερικάς μαρτυρίας νά ἀνασκευάσῃ τήν ὑπέρ τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων ἀπολογίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί νά δικαιώσῃ τήν προηγουμένην του τοποθέτησιν, ὁ Θεοδώρητος ὁμιλεῖ περί δύο φύσεων καί δύο προσώπων, ὅπως ἀκριβῶς καί ὁ Θεόδωρος. «Cum naturas discernimus, Dei Verbi naturam integram dicimus et personam sine dubitatione perfectam· perfectam quoque naturam humanam cum sua persona similiter dicimus»[26]. Πολλά νεστοριανίζοντα χωρία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ κατεκρίθησαν ὑπό τῆς λῃστρικῆς συνόδου (449 μ.Χ.).

Κατά τήν διετίαν 431-433 μ.Χ. ἐπεκράτησε, συνεπείᾳ τοῦ σχίσματος, μεγάλη ἀταξία. «Ἔμεινεν ἡ Σύνοδος ἡ Ἀνατολική μή κοινωνοῦσα τοῖς ἐπισκόποις τοῖς κοινωνοῦσι Κυρίλλῳ. Καί διά ταῦτα λύπη πολλή μεταξύ αὐτῶν (τῶν ἀνατολικῶν) ἐγένετο· καί ἐν φιλονικίᾳ ἐπίσκοποι πρός ἐπισκόπους καί λαοί πρός λαούς». Κατά τό διάστημα αὐτό οἱ Ἀνατολικοί κατηγόρουν τούς κοινωνοῦντας μέ τόν ἅγιον Κύριλλον Ὀρθοδόξους ὡς ἀμαθεῖς καί μή ὑποψιαζομένους τήν αἵρεσιν τοῦ Κυρίλλου, «προσέχοντες τῇ περιφανείᾳ» τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας καί τοῦ γράψαντος. Ἀλλ΄ ἡ κατάστασις, εἰς τήν ὁποίαν εἶχε περιέλθει τό πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, ἦτο θλιβερά. «Αἰσχύνην» καί «βλάβην ἀφόρητον» τήν χαρακτηρίζει ὁ Ἀκάκιος Βεροίας. Διό καί τεταπεινωμένοι ἐζήτησαν τήν κοινωνίαν μέ τόν ἅγιον Κύριλλον ὑπό ὅρους.

β. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπαντῶν ἠρνήθη νά δεχθῇ τούς Ἀνατολικούς εἰς κοινωνίαν, πρίν α) δεχθοῦν τήν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου καί τήν χειροτονίαν τοῦ Μαξιμιανοῦ, β) ἀναθεματίσουν τόν Νεστόριον καί τάς διδασκαλίας του, γ) δεχθοῦν τά

25. Βλ. A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 143.

26. Βλ. A.C.O. 4, 2, σελ. 130. Τό κείμενον αὐτό παρατίθεται καί ὑπό Μαρίου Μερκάτορος (P.G. 84, 404 D). Πρέπει δέ νά σημειωθῇ, ὅτι ὁ K. McNamara (Theodore of Mopsuestia and the Nestorian Heresy, The Irish Theol. Quarterly XIX (1952), 254-274, XX (1953), 172-191) διατυπώνει κατηγορηματικόν συμπέρασμα, ὅτι τόσον ὁ Νεστόριος ὅσον καί ὁ Θεοδώρητος δέχονται, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ καί ἓν τέλειον ἀνθρώπινον πρόσωπον.

ΙΒ΄ Κεφάλαια ὡς κείμενα ἀντικρούοντα τάς νεστοριανικάς πλάνας[27], ἤτοι πρίν ἀποδεχθοῦν ὅλας τάς πράξεις τῆς Γ΄ Συνόδου. Καί τοῦτο, διότι ὡς ἔγραφεν ὁ ἅγιος Κύριλλος πρός τόν ἐξουσιοδοτημένον διά τόν διακανονισμόν τοῦ ζητήματος πολιόν τήν ἡλικίαν καί τήν σύνεσιν Ἀκάκιον Βεροίας, δέν εἶχε ἐμπιστοσύνην εἰς τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας. «Οἶδα, γράφει εἰς τόν Ἀκάκιον ὁ ἅγιος Κύριλλος, τῆς Σῆς Ὁσιότητος ἀκούσας, τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ λεγούσης, ὅτι: «εἰ ἤδη, ὅτι συγγνωσθείς Ἰωάννης ἀμείνων ἑαυτοῦ γενήσεται καί τῆς ἑνούσης αὐτῷ δυστροπίας ἀποστήσεται, πάντας ἄν παρεκάλεσα ὑπέρ αὐτοῦ»[28].

Οἱ πλεῖστοι Ἀνατολικοί, γνωρίζοντες καλῶς, ὅτι ἀποδοχή τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων ἐσήμαινε πλήρη καταδίκην ὅλων τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Θεοδώρου, ἀντέδρασαν ὀξέως. Τότε ὁ Ἀκάκιος Βεροίας δι΄ ἐπιστολῆς του, ἀπευθυνθείσης πρός ὅλους τούς ἱεράρχας τῆς Ἀνατολῆς, ἐπεσήμανεν εἰς αὐτούς, ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἀντιθέτως πρός τάς ἰδικάς των ἀπόψεις, «πολλῇ ἀκριβείᾳ ἐχρήσατο τῆς πίστεως ἕνεκα» καί ὅτι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια, οὔτε αἱρετικά εἶναι, οὔτε δογματικά κείμενα ἑρμηνευτέα καθ΄ ἑαυτά! Καί ἐξώρκιζεν αὐτούς· «δότε χεῖρα περί πολλοῦ ποιουμένῳ περιαιρεθῆναι ἡμῶν τήν αἰσχύνην ταύτην καί τήν ἀπό τῆς διχονοίας ἀφόρητον βλάβην»[29], ἄν θέλετε νά μή χειροτερεύσῃ ἡ θέσις μας.

Αἱ συνεταί ἀπόψεις τοῦ Ἀκακίου ἐγένοντο ὑπό τῆς πλειονότητος δεκταί. Ὁ πατριάρχης Ἰωάννης μέ ἐπιστολήν του ἐδήλωσεν· ὅτι ἀποδέχεται τήν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον in toto «ὡς ἁγίαν», δηλ. ὡς θεόπνευστον καί –κατά συνέπειαν– ἰσόκυρον πρός τήν ἐν Νικαίᾳ· καί ὅτι ἀποκηρύττει τήν ἰδικήν του «σύνοδον» ὡς ἁμαρτωλόν παρασυναγωγήν.[30] Καί ἔδωκεν ἱκανοποιητικήν ὁμολογίαν πίστεως. Ρητῶς δέ ὡμολόγησεν, ὅτι δέχεται τήν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, τόν ἀναθεματισμόν τῶν βλασφημιῶν του καί τήν χειροτονίαν τοῦ Μαξιμιανοῦ. Κατόπιν τούτου ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐξεδήλωσεν εἰς τήν πρός τούς Ἀνατολικούς ἐπιστολήν του («Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί») τήν ἀπόλυτον ἱκανοποίησίν του διά τήν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν τοῦ Ἰωάννου. Ἔτσι ἐπῆλθεν ἡ «οἰκουμενική εἰρήνη» ἤ «διαλλαγαί». Τό γεγονός ἐπανηγυρίσθη τήν 12ην Ἀπριλίου 433, τόσον ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅσον καί ἐν Ἀλεξανδρείᾳ[31].

γ. Ἀλλ΄ αἱ διαλλαγαί ἐλύπησαν τούς ὀπαδούς τῶν ἄκρων. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἠναγκάσθη νά ἀπευθύνῃ ἐπιστολήν πρός τούς Ἀκάκιον Μελιτηνῆς, Οὐαλεριανόν Ἰκονίου, Σούκενσον Διοκαισαρείας, Μάξιμον καί ἄλλους ἐπισκόπους τῆς Εὐφρατησί-

27. Βλ. Κυρίλλου, ἐπιστολήν 98 πρός Ἀκάκιον P.G. 77, 161.

28. Κυρίλλου, πρός Ἀκάκιον Βερροίας A.C.O. 1, 1, 7, 148.

29. Ἀκακίου Βερροίας, ἐπιστολή πρός Ἀλέξανδρον Ἱεραπόλεως, A.C.O. 1, 1,, 7, 147.

30. Ἰωάννου Ἀντιοχείας ἐπιστολή πρός Ξύστον, Κύριλλον καί Μαξιμιανόν P.G. 77, 164 BC.

31. Ἐν Κωνσταντινουπόλει δέν ἐπανηγυρίσθησαν αἱ διαλλαγαί λόγῳ τῆς ἐπισυμβάσης μακαρίας κοιμήσεως τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξιμιανοῦ (12-4-433)· ἡ μνήμη του τελεῖται τήν 21ην Ἀπριλίου.

ας, διά νά πείση αὐτούς ὅτι δέν ἔχει ἀναθεματίσει ὡς αἱρετικά τά ΙΒ΄ Κεφάλαιά του· «Οὐ γὰρ οὕτω λεληρήκαμεν, ὥστε ἀναθεματίσαι τά ἑαυτῶν· ἀλλ᾽ ἐμμένομεν, οἷς γεγράφαμεν καί φρονοῦμεν· ὀρθά γὰρ ἔστι καί ἀδιάβλητα καί ταῖς θείαις συμβαίνοντα γραφαῖς καί τῇ πίστει τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων»[32].

Καί εἰς τόν Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Βεροίας ὁ ἅγιος Κύριλλος ἔγραφε:

«Ἡ δέ γε τῶν Κεφαλαίων δύναμις κατὰ τῶν Νεστορίου δογμάτων γέγραπται μόνον· ἃ γὰρ ἐκεῖνος εἴρηκέ τε καί πεφρόνηκεν οὐκ ὀρθῶς, ταῦτα ἐκβάλλει. Οἱ δὲ ἀναθεματίζοντες καὶ ἀρνούμενοι τὴν κακοδοξίαν αὐτοῦ παύσονται τοῖς παρ᾽ ἡμῶν ἐπιπλήττοντες· ὄψονται γὰρ τὰς τῶν Κεφαλαίων ἐννοίας κατὰ μόνων τῶν ἐκείνου χωρούσας δυσφημιῶν· ἀποδοθείσης δὲ τῆς κοινωνίας καὶ γενομένης εἰρήνης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅτε καὶ γράφειν ἀδεῶς ἐξέσται τοῖς μὲν αὐτόθι πρὸς ἡμᾶς, ἡμῖν δὲ πάλιν αὐτοῖς, τότε καὶ μάλα ῥᾳδίως, εἴ τι περ ὅλως οὐ νενόηταί τισιν ὀρθῶς τῶν παρ᾽ ἡμῶν γεγραμμένων, τοῦτο καταλευκανθήσεται. Πληροφορήσομεν γὰρ σὺν Θεῷ οὐχ ὡς ἔτι μαχομένους, ἀλλ᾽ ὡς ἀδελφούς, ὅτι πάντα ὀρθῶς ἔχει... τῶν δὲ λεγόντων ἐκβάλλεσθαι δεῖν, ἃ κατὰ τῶν βεβήλων Νεστορίου δογμάτων ἐγράψαμεν, ἀνάσχοιτο ἂν οὐδείς»[33].

Αἱ ἐπιστολαί αὐταί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου δείχνουν τήν ἀπέραντον μετριοπάθειάν του.

Ὁ Ἰωάννης ἀντιμετώπισε πολύ χειροτέραν κατάστασιν. Ἡ μή ῥητή μνεία τῶν ἀναθεματισμῶν εἰς τάς διαλλαγάς ἡρμηνεύθη ἀντιφατικῶς. Τινές ἐσχημάτισαν ἠθελημένως τήν γνώμην ὅτι ὁ Κύριλλος συνησθάνθη τό λάθος του καί διώρθωσεν αὐτό· καί ὅτι ἀποδεχθείς ὡς ὀρθόδοξον τήν ὁμολογίαν τοῦ Ἰωάννου «ἡρμήνευσεν ἑαυτόν· καί νῦν ἐν αἰσχύνῃ ἐστίν καί ἐναντίᾳ τῇ πρώτῃ αὐτοῦ διδαχῇ διδάσκει»

32. Κυρίλλου ἐπιστολή 37 Θεογνώστῳ P.G. 77 169C καί A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 154. Ἀξίζει νά σημειωθῇ, ὅτι κατά τόν Ch. Moeller ὁ ἅγιος Κύριλλος δέν ἐπίστευεν εἰς τούς ΙΒ΄ Ἀναθεματισμούς του καί διά τοῦτο εἶχεν ἐγκαταλείψει αὐτούς τό 433 μ.Χ. (Ch. Moeller, Chalcedonisme et neochalcedonisme, Das Konzil von Chalkedon I, σ. 719). Τά ἴδια λέγει καί ὁ W. De Vries βλ. σελ. 719.

33. Οἱ Ἀνατολικοί τῆς ἄκρας φιλονεστοριανικῆς παρατάξεως ἠξίουν «πᾶν σύγγραμμα καί πᾶσαν ἐπιστολὴν τὴν πρὸ τῆς Συνόδου ἀναγνωσθεῖσαν καταγινώσκεσθαι καί ἀθετεῖσθαι χρῆναι» παρά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 147)! Οἱ μετριοπαθεῖς ἐγόγγυζον κατά τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων. Ὁ ἅγιος Κύριλλος τῶν πρώτων ἐζήτησε τήν καθαίρεσιν. Τούς δευτέρους διεβεβαίωσεν ὅτι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια θά καταλευκανθοῦν, ὅταν παύσῃ τό σχίσμα. Τήν τοποθέτησιν αὐτήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἑρμηνεύων ὁ Ἰουστινιανός γράφει· «ἡ ἑρμηνεία οὐ διὰ τοὺς ὀρθοδόξους ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ τοὺς αἱρετικούς, οἱ Νεστόριον ἐκδικοῦντες τοῖς μνημονευθεῖσι κεφαλαίοις ἀντέλεγον» (Mansi 9, 628 D). Μέ ἄλλα λόγια, ὁ ἅγιος Κύριλλος τονίζει ὅτι ἡ ὀρθόδοξος πίστις εἶναι μία ἑνιαία καί ἀδιαίρετος ὁλότης. Καί κατανοεῖται ἐν ταῖς λεπτομερείαις της ὀρθῶς ὑπό τῶν δεχομένων αὐτήν εἰς τό σύνολον (βλ. Κυρίλλου ἐπιστολήν πρός Ἀκάκιον Βερροίας A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 149-150). Ἡ παρατήρησις τοῦ S. Helmer (σελ. 2) ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος μετά τάς διαλλαγάς (433 μ.Χ.) ἐγκατέλειψε (verzichtete) τόν ὅρον «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» εἶναι ἀντιεπιστημονική.

(Ἐπιστολή Ἴβα πρός Μάριν). Ἀντιθέτως οἱ ἐπίσκοποι τῆς Δευτέρας Κιλικίας συγκροτήσαντες Σύνοδον ἐν Μοψουεστίᾳ ἀφώρισαν τόν ἅγιον Κύριλλον, μέχρις ὅτου ἀναθεματίσῃ τούς ἀναθεματισμούς του, τούς ὁποίους ἤδη ἔβλεπον κυρουμένους καί ὑπό τοῦ πατριάρχου των! Ὁ Ἰωάννης πληροφορηθείς ταῦτα, ἀπηύθυνεν πρός αὐτούς ἐπιστολήν νουθετητικήν, ἡ ὁποία eo ipso ἀποτελεῖ τρανήν μαρτυρίαν περί τοῦ ὅτι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια δέν εἶχον καθόλου παραμερισθῇ. Ἀλλ᾽ ὁ ἐξάρχων τῆς σκληρᾶς μερίδος ἐπίσκοπος Μοψουεστίας Μελέτιος ἠρνήθη ἀκόμη καί νά παραλάβῃ ἀπό τόν πατριαρχικόν ἀπεσταλμένον τό σχετικόν γράμμα ὑπερβέβαιος ὅτι ὁ ἔξαρχός του πατριάρχης Ἰωάννης εἶχε δεχθῆ τά ΙΒ΄ Κεφάλαια. Καί διεδήλωσε τήν ἐμμονήν του εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ Θεοδώρου. Ἰδού τί γράφει εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός τούς ἐπισκόπους: «Fidem a beatis Patribus traditam; quam a magno Theodoro, qui ea quae illi tradidere tradens claruit, accepimus»[34]. Καί ἠξίωσε νά ἀναθεματισθῇ ὁ ἅγιος Κύριλλος καί νά γραφῇ εἰς τά δίπτυχα ὁ Νεστόριος!

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἰωάννης παρέχων περίτρανον μαρτυρίαν ὅτι συναπεδέχετο μέ τήν Γ΄ Σύνοδον καί τά ΙΒ΄ Κεφάλαια, σύγχωρήσας τούς μετριοπαθεῖς καθήρεσε τούς σκληροπυρηνικούς Ἀλέξανδρον Ἱεραπόλεως, Ἀνδρέα Σαμοσάτων καί Μελέτιον Μοψουεστίας, ἐπειδή δέν ἀνεθεμάτισαν τόν Νεστόριον καί ἐνέμειναν εἰς τά δόγματα τοῦ Θεοδώρου[35]. Διά τόν Θεοδώρητον ἔκαμεν οἰκονομίαν, δηλαδή ἠρκέσθη εἰς τό ὅτι οὗτος ἀπεδέχθη τάς διαλλαγάς (ἤτοι ἀπεδέχθη ὡς ἁγίαν τήν Γ΄ Σύνοδον) καί δέν ἐπέμεινεν εἰς αὐτόν νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον, εἰς τόν ὁποῖον ἐπιστολικῶς εἶχεν ὁρκισθῇ, ὅτι οὐδέποτε θά ἀνεθεμάτιζεν αὐτόν[36]. Τήν οἰκονομίαν αὐτήν τοῦ Ἰωάννου ὡς εἰρηνικός καί ἀνεξίκακος ἀπεδέχθη καί ὁ ἅγιος Κύριλλος[37].

34. Βλ Μελετίου Μοψουεστίας πρός Τίτον ἐν Synodicon cap. CLXXIV P.G. 84, 792 Α΄ καί A.C.O. 1, 4 σελ. 195.

35. R. Devreesse, ἔ.ἀ. 139. Βλ. καί Synodicon cap. CXC, VI (279) P.G. 84, 803 B.

36. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 17 Ι΄.

37. Περί τοῦ πνεύματος οἰκονομίας, πού διεῖπε τάς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἰδέ ἐπιστολή 72 πρός Πρόκλον (P.G. 77, 344, ἑξ. καί ἐν Βλ. Πράξ. Ε΄ § 14, 11). Ὁ Θεοδώρητος δέν ἐδέχετο τά ΙΒ΄ Κεφάλαια (Βλ. Al. Grillmeier, Jesus Christus im Glauben der Kirche, Band 1, Freiburg 1983, σελ. 693 4). Ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τήν ἐπιστολήν του 63 πρός Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐκφράζει τήν θλῖψιν του, διότι «τινὲς τὸ αὐτοῖς καὶ μόνοις δοκοῦν κρατύνουσι», παρ᾽ ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶχε διαβεβαιώσει αὐτόν, ὅτι «τὸ δοκοῦν ἐμποδὼν ἑστάναι τῇ συμβάσει πεποίηται ἐκ μέσου» (P.G. 77, 328). Πράγματι ὁ Θεοδώρητος ἦτο παλίμβουλος, ἀσυνεπής, καί ἀνειλικρινής. Εἰς τόν Πατριάρχην Δόμνον ἔγραφεν ὅτι· «Οὐδὲ γὰρ ἴσασι οἱ ἐκ τῶν ἄλλων διοικήσεων τὸν ἐγκείμενον τοῖς ΙΒ΄ Κεφαλαίοις ἰόν· ἀλλὰ τῇ περιφανείᾳ τοῦ ταῦτα γεγραφότος προσέχοντες, οὐδὲν ὑποπτεύουσι φλαῦρον... καὶ εὖ ἴσθι, δέσποτα, ὡς οὐδεὶς τῶν τὴν ἐγκειμένην αὐτοῖς αἵρεσιν ἐγνωκότων ἀνέχεται, αὐτὰ δέξασθαι, κἂν δὶς τοσοῦτοι ψηφίσωνται» (P.G. 83, 1309 CD) καί παρά ταῦτα ὁ ἴδιος τήν ἰδίαν ἐποχήν εἰς τόν Διόσκορον ἔγραφεν, ὅτι δίς ὑπέγραψε καί δίς ἀναθεμάτισεν τόν Νεστόριον (P.G. 83, 1273 B). Ἄρα ὁ Θεοδώρητος ἦτο ἀνάξιος τῆς οἰκονομίας τῶν ἁγίων Πατέρων Κυρίλλου καί Ἰωάννου (Βλ. καί ἐπιστολήν Θεοδωρήτου πρός Ἀλέξανδρον Ἱεραπόλεως ἐν Synodicon CLXXII, P.G. 680 C-681 B).

Ὅλα αὐτά μαρτυροῦν σαφῶς, ὅτι εἶναι πολύ πεπλανημένη ἡ ἄποψις ὅτι αἱ «διαλλαγαί» ἀποτελοῦν ἀναθεώρησιν τῆς Γ΄ Συνόδου.

Παραλλήλως μαρτυροῦν, ὅτι 'ἡ οἰκουμενική εἰρήνη' προεμήνυε μεγάλην θύελλαν. Ὁ Εὐθήριος Τυάνων, νεστοριανός, εἰς σῳζομένην πραγματείαν του ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἰωάννου πρός τόν ἅγιον Κύριλλον ἐκφράζει τά δόγματα τῶν Νεστορίου καί Θεοδώρου, ἐνῷ ἡ ἀπαντητική ἐπιστολή τοῦ Κυρίλλου δέν περιέχει εἰμή βλασφημίας.

Ὁ ὁμοίως νεστοριανός Εἰρηναῖος γράφει ὅτι ἡ ἀποδοχή τῶν διαλλαγῶν ἐκ μέρους τῶν ἱεραρχῶν τοῦ πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἦτο 'καθαρά ὑποκρισία', καθ' ὅσον οὗτοι ἐν τῷ συνόλῳ τους ἐφρόνουν ὅ,τι καί οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος[37α].

Αἱ δύο αὐταί μαρτυρίαι πείθουν, ὅτι αἱ διαλλαγαί ἡρμηνεύοντο ἄλλως ὑπό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἄλλως ὑπό τῶν ἀνατολικῶν ἱεραρχῶν. Ὅμως αἱ ἑρμηνεῖαι αὐταί ἀποτελοῦν τήν οὐσίαν τοῦ Ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Τό ἐνδοεκκλησιαστικόν ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀρχίζει μέ τήν ὑποκριτικήν ὀρθοδοξίαν τῶν Ἀντιοχέων.

δ. Ἀλλ' οἱ φανατικοί νεστοριανοί ἐπίσκοποι ἀκόμη καί ἔκπτωτοι καί ἐξόριστοι δέν ἡσύχασαν.

Μετά τάς διαλλαγάς, οἱ ὀπαδοί τοῦ Νεστορίου, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰννοκέντιος Μαρωνείας, προσποιούμενοι ὑποκριτικῶς, ὅτι ἐδέχοντο τήν Γ΄ Σύνοδον καί τήν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, ἐστράφησαν πρός τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου. Καί ἤρχισαν νά ἑρμηνεύουν τήν Γ΄ Σύνοδον καί τά δόγματά της μέ τάς σοφιστικάς διακρίσεις τοῦ Θεοδώρου. Κατά τόν ἅγιον Κύριλλον ἐνήργησαν ἔτσι «τὰ Νεστορίου καὶ Θεοδώρου φρονεῖν οὐ παραιτούμενοι»[38], διότι μεταξύ τῶν δύο ὑπάρχει ἀπόλυτος ταυτότης, ἀφοῦ ὁ Θεόδωρος εἶναι ἡ ρίζα καί ὁ πατήρ τοῦ νεστοριανισμοῦ. Πολύ σημαντική εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Λιβεράτου, καθ' ἥν οἱ ὀπαδοί τοῦ Νεστορίου βλέποντες ὅτι δέν ἠμποροῦν πλέον νά παρουσιάσουν εἰς τό κοινόν τά βλάσφημα βιβλία τοῦ Νεστορίου, ἀφοῦ εἶχον ὑπό τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου ἀναθεματισθῆ καί μέ νόμον αὐτοκρατορικόν εἶχον αὐστηρῶς ἀπαγορευθῆ, ἤρχισαν νά μελετοῦν καί νά διαδίδουν τά βιβλία τοῦ Διοδώρου Ταρσοῦ καί τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, πού ἐνῷ εἶχον τάς ἰδίας ἰδέας, δέν εἶχον προσωπικῶς καταδικασθῆ[39].

Μεγάλην δραστηριότητα ἀνέπτυξαν ὁ Ἴβας πρεσβύτερος Ἐδέσσης καί διευθυντής τῆς Σχολῆς της καί ὁ καθῃρημένος καί ἐξόριστος εἰς Ἀρμενίαν Μελέτιος Μοψουεστίας, οἱ ὁποῖοι καί διέδωσαν εὐρύτατα εἰς Ἀρμενίαν τάς ἰδέας τοῦ Θεοδώρου, παρά τήν ἀντίδρασιν τῶν ἁγίων μητροπολιτῶν Ραββουλᾶ Ἐδέσσης καί

37α. D' Alès, A. Le Concile d' Ephèse, Paris 1931² p. 308-309.

38. Κυρίλλου, ἐπιστολήν 55 P.G. 77, 315 B.

39. Λιβεράτου, Breviarium Causae Nestorianorum et Eutychianorum cap. X. Mansi 9, 672 B΄ καί A.C.O. 2, 5, p. 110. Βλ. καί Φωτίου, Βιβλιοθήκη 107, R. Henry, ἔ.ἀ. II, 78.

Ἀκακίου Μελιτηνῆς, τήν ὁποίαν ὁ καθῃρημένος νεστοριανός Μελέτιος κατασυκοφαντεῖ ὡς καρπόν μίσους[40].

Ἀκριβῶς αὐτήν τήν τάσιν ἐκπροσωπεῖ ἡ ἐπιστολή Ἴβα πρός Μᾶριν τόν Πέρσην. Εἰς αὐτήν κυριαρχεῖ τό σκεπτικόν τῆς ἀναφορᾶς τῶν Ἀνατολικῶν πρός τούς ἐν Κωνσταντινουπόλει (βλ. ἀνωτέρω). Ὁ Νεστόριος εἶναι τό ἠδικημένον πρόσωπον. Τά ΙΒ΄ Κεφάλαια εἶναι αἱρετικά. Ὁ ἅγιος Κύριλλος «ὤλισθε» καί ἔπεσεν εἰς τόν ἀπολιναρισμόν. Ὁ Θεόδωρος εἶναι μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ διαλλαγαί παρεμέρισαν τήν Γ΄ Σύνοδον καί τά ΙΒ΄ Κεφάλαια. Οἱ πρωτεργάται της «ἐν αἰσχύνῃ εἰσίν καί ἀπολογοῦνται» διά τά δογματικά τους λάθη. Αἱ χριστολογικαί ἀπόψεις τοῦ Θεοδώρου εἶναι ἠγγυημέναι. Ἡ ἐπιστολή Ἴβα διαστρέφει τήν ἱστορικήν ἀλήθειαν. Παρουσιάζει ὡς αἴτιον τῆς ταραχῆς, πού ἐπηκολούθησε, τό «φιλόνεικον Κυρίλλου».

ε. Ὡς εἶναι εὐνόητον, ἐδημιουργήθη ἐν Ἀρμενίᾳ σάλος, τόν ὁποῖον ἐπέτεινε τό ἐκκλησιαστικόν σχίσμα μεταξύ τοῦ κανονικοῦ καθολικοῦ ἁγίου Σαχάκ τοῦ μεγάλου (387-439 μ.Χ.) καί τοῦ ἀντι-καθολικοῦ Σορμάκ. Πρός ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως ὁ ἅγιος Σαχάκ μετά τοῦ ὁμοψύχου του ἁγίου Μεσρώπ Μαστώτς συνεκάλεσε τό 437 μ.Χ. τήν Σύνοδον τοῦ Ἀστισάτ καί ἀποφάσει αὐτῆς ἀπηύθυνε διά τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διακόνου ἀρχιμανδρίτου Βασιλείου εἰς τόν πατριάρχην τῶν Ρωμαίων ἅγιον Πρόκλον τήν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία ἀναγνωσθεῖσα κατά τήν Ε΄ Πρᾶξιν τῆς Συνόδου μας καταχωρίζεται εἰς τήν § 3 Ι΄. Παραλλήλως εἰς τόν ἅγιον Πρόκλον ἀπηυθύνθη καί δευτέρα ἐπιστολή, τῆς ὁποίας συντάκται ὑπῆρξαν Λεόντιος καί Ἄβελ. Καί αἱ δύο ἐπιστολαί ζητοῦν μέ ἐμπιστοσύνην τήν ὑπό τοῦ ἁγίου Πρόκλου καταδίκην τῶν συνημμένως ὑποβληθέντων κεφαλαίων τοῦ Θεοδώρου, τά ὁποῖα τότε ἐχρησιμοποιοῦντο ἐν Ἀρμενίᾳ. Ἐνταῦθα πρέπει νά παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ Λιβερᾶτος ἀποδίδει τήν συγκρότησιν τοῦ συνημμένου ἀνθολογίου κεφαλαίων τοῦ Θεοδώρου, «μέ δύο-τρία κεφάλαια», εἰς τόν ἀρχιμανδρίτην Βασίλειον καί δή μέ τόν κακόβουλον σκοπόν νά ἐπιτύχῃ τόν ἀναθεματισμόν τοῦ Θεοδώρου. Κατά τόν Λιβερᾶτον ὁ Βασίλειος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος καί κύριος δημιουργός τοῦ ζητήματος καταδίκης τοῦ Θεοδώρου, καί κατ' ἐπέκτασιν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐπειδή ὡς ἀπολιναριστής[41] δέν ἦτο δυνατόν νά κατανοήσῃ καί ἀνεχθῆ τόν μέγαν ἀντίπαλον τοῦ ἀπολιναρισμοῦ.

Κατά τόν ἅγιον Κύριλλον οἱ Ἀρμένιοι ἐζήτουν ἀπό τούς βασιλεῖς «διά θεσπίσματος αὐτῶν ἱεροῦ (σάκρας) τά Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀναθεματισθῆναι

40. Devreesse ἔ.ἀ. σελ. 139.

41. Κατά τινα ἀτεκμηρίωτον, αὐθαίρετον, ἄποψιν τοῦ Ρώσου ἱστορικοῦ Καρτασιώφ οἱ Ἀρμένιοι κληρικοί δέν ἦσαν ἀπολιναρισταί, ἀλλά δέν ἦσαν καί ὀρθόδοξοι· ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐκπρόσωποι τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, πού σήμερον πρός ἀντιδιαστολήν ἀπό τόν ἀπολιναριστικόν, ὀνομάζεται «ἀντιχαλκηδονιακός» (βλ. Β. Καρτασιώφ, Αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι, Παρίσιοι 1963 σελ. 362 (ρωσσιστί)). Βλ. καί Κεφ. ΣΤ΄ § 3 β, γ΄.

βιβλία, αὐτόν τε τὸν μνημονευθέντα ἄνδρα»[42]. Τό ἴδιον μαρτυρεῖ καί ὁ Θεόδωρος ὁ ἀναγνώστης μέ τήν πρόσθετον πληροφορίαν ὅτι «Πρόκλῳ ἐπέτρεψαν τοῖς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόποις σημᾶναι, ποιήσασθαι ζήτησιν· καὶ εἴπερ ἀληθῆ ὦσι, τοῦτον ἀναθεματίσαι καὶ μετὰ θάνατον»[43]. Ἀρχίζει ὁ ἀγών τῶν Ὀρθοδόξων ἐναντίον τῆς ἀποπείρας τῶν νεστοριανιζόντων νά ἀλλοιώσουν τό νόημα τῆς Γ΄ Συνόδου· ἀγών, πού θά συνεχισθῆ μέχρι τῆς Ε΄ Συνόδου καί τῆς ἀποδοχῆς της, μέ ἐπίκεντρον πάντοτε τά Τρία Κεφάλαια.

Εἰς τάς ἐπιστολάς-ἐκκλήσεις τῶν Ἀρμενίων ἀνταποκρινόμενος ὁ ἅγιος Πρόκλος συνέταξε καί ἀπέστειλε τόν περίφημον πρός Ἀρμενίους Τόμον[44] του, πού εἶναι ἀπό τά ἀξιολογώτερα κείμενα ὁλοκλήρου τῆς πατερικῆς γραμματείας. Εἰς αὐτόν μέ ἐκφράσεις πολύ σαφεῖς, ἀλλά καί «πολύ μετρημένες», κατεδίκαζε τάς αἱρετικάς διδασκαλίας, χωρίς νά κάνῃ μνείαν προσώπων διά νά μήν ὀξύνωνται αἱ ἀντιθέσεις. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐχαρακτήρισε τόν Τόμον ὡς «πλήρη ἀγαθῶν νοημάτων καί ὀρθῶν δογμάτων» (βλ. Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΒ΄). Ὅμως τό θέμα δέν διηυθετήθη, ἐπειδή οἱ δρῶντες ἐν Ἀρμενίᾳ νεστοριανοί εὕρισκον ὑποστήριξιν ἀπό «κύκλους» τοῦ πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Κατόπιν τούτου ὁ Πρόκλος τό 437 ἀπέστειλε τόν Τόμον του εἰς τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας μέ τήν ἐντολήν νά ἀναθεματίσῃ τόν Θεόδωρον καί τάς διδασκαλίας του χωρίς ἀργοπορίαν.

Ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης συνεκάλεσε σύνοδον. Ἀλλ᾿ ὁ ὄχλος τῆς Ἀντιοχείας ὠρύετο· «αὐξείτω ἡ πίστις τοῦ Θεοδώρου· ἔστω καί ἄν μᾶς καύσουν ζῶντας δέν μιαίνομεν τήν μνήμην του». Ὑπό τάς συνθήκας αὐτάς ὁ Ἰωάννης «συνέδριον ἀσφαλές ποιησάμενος, ἀνεξετάστως μηδένα μῶμον ἔχειν τά Θεοδώρου βιβλία Θεοδοσίῳ καί Πρόκλῳ ἀντέγραψεν». Καί μάλιστα «ὀρθοδοξίαν τότε Θεοδώρῳ προσεμαρτύρησε». Καί συνηρίθμησεν αὐτόν μετά τῶν μεγάλων Πατέρων Ἀθανασίου,

42. Βλ. Κυρίλλου ἐπιστολή 72, P.G. 77, 344 D.

43. Παπαδοπούλου-Κεραμέως

44. Βλ. A.C.O. τ. IV, 2 σελ. 187-195. Εἰς τάς ἐκκλήσεις-ἐπιστολάς τῶν Ἀρμενίων ἀνταποκρινόμενος ὁ ἅγιος Πρόκλος συνέταξε τόν περίφημον «πρός Ἀρμενίους Τόμον» του, κείμενον τό ὁποῖον ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐχαρακτήρισεν ὡς πλῆρες «ἀγαθῶν νοημάτων καί ὀρθῶν δογμάτων» (βλ. κατωτέρω, § 7). Ἡ σῳζομένη ἀρμενική μετάφρασις τοῦ Τόμου οὖσα ἀκριβής ἀναφέρει ὡς παραλήπτας αὐτοῦ τόν Πατριάρχην Σαχάκ καί τόν Μαστότς Μεσρώπ (βλ. A. Vardanian, Ein Briefwechsel Zwischen Proklos und Sahak, in Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, t. XXVII (1913), σελ. 415 ἑξ.). Ὁ Τόμος τοῦ ἁγίου Πρόκλου χαρακτηρίζεται ὡς τό κατ᾿ ἐξοχήν κείμενον ἐκκλησιαστικῆς συνέσεως (R. Devreesse, ἔ.ἀ. σελ. 140 ἑξ.). Μέ φράσεις ζυγισμένας, ἀκριβεῖς ἀλλά καί σταθεράς κατακρίνει τάς αἱρετικάς διδασκαλίας, ἐνῷ ἀποφεύγει ἐπιμελέστατα νά ὀξύνῃ τάς ἀντιθέσεις διά τῆς κατά πρόσωπον ἐπιθέσεως. Ἀκολουθεῖ εἰς τοῦτο τήν σαφήν τακτικήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τήν πρός τόν ἅγιον Ἀκάκιον Μελιτηνῆς ἐπιστολήν του (βλ. κατωτέρω § 14,5 καί P.G. 77, 320 ἑξ.). Τόν πρός Ἀρμενίους Τόμον εὑρίσκομεν ἑλληνιστί μέν ἐν P.G. 77, 856 ἑξ. καί ἐν A.C.O. IV, 2, 187-195, συριστί δέ ἐν Land, Anecdota Syriaca, t. III, σελ. 103-105. Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ § 2δ-στ΄.

Βασιλείου, Γρηγορίου, καί τῶν κατ᾿ αὐτούς! Προφανῶς ὁ Ἰωάννης εἶχε ρυμουλκηθῆ ὑπό τῶν νεστοριανιζόντων. Αὐτό ἔκαμε τόν ἅγιον Κύριλλον νά παραμερίσῃ τήν οἰκονομίαν καί νά ἀντιδράσῃ α) μέ τήν πρός τόν Ἰωάννην ἐπιστολήν του[45], β) μέ διαφόρους ἄλλας ἐπιστολάς του, μέ τάς ὁποίας καταδικάζεται ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοδώρου, γ) μέ τό «κατά Θεοδώρου καί Διοδώρου» ἐκ τριῶν βιβλίων ἀντιρρητικόν ἔργον του, δ) μέ τήν ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου καί ε) μέ τό «Κατά τῶν συνουσιαστῶν» ἔργον του, τοῦ ὁποίου ἀπόσπασμα καταχωρίζεται ἐν Πράξει Ε΄ § 14,9.

Εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Θεοδώρητος μέ τό νέον του ὀλίσθημα, τήν «Ὑπέρ Διοδώρου καί Θεοδώρου τῶν τῆς ἀληθοῦς θεοσεβείας προμάχων» ἀπολογίαν του.

στ. Τό ζήτημα ἐντολῇ τοῦ βασιλέως, ἐκλήθη νά ἀντιμετωπίσῃ Σύνοδος ἐν Ἀντιοχείᾳ (Αὔγουστος 438). Κατ᾿ αὐτήν οἱ Ἀνατολικοί, ἀφοῦ κατά τήν μαρτυρίαν τοῦ Λιβεράτου ἐθαύμασαν τήν ἀκριβολογίαν καί μετριοπάθειάν του, ἐδέχθησαν μέν καί προσυπέγραψαν τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Πρόκλου, ἀλλά ἀρνήθησαν νά ἀναθεματίσουν τόν Θεόδωρον, ὄχι πλέον ἐπειδή δέν ἦτο αἱρετικός, ἀλλ᾿ ἐπειδή, ὡς ἐπροφασίζοντο, εἶχε κοιμηθῆ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν, καί τυχόν ἀναθεματισμός του θά ἐσήμαινε δυνατότητα καταδίκης καί τῶν Βασιλείου, Γρηγορίου, Ἀθανασίου. Ὁ Πρόκλος ὅμως ἐπέμενε ἀνυποχώρητος καί ἄτεγκτος. Ὁ βασιλεύς ἐδέχθη τήν ἄποψιν αὐτήν τοῦ Ἰωάννου. Τότε ὁ Ἰωάννης ἀπηυθύνθη εἰς τόν ἅγιον Κύριλλον παρακαλῶν αὐτόν[46] νά παρέμβῃ εἰς τόν ἅγιον Πρόκλον, καί νά προσπαθήσῃ νά τόν πείσῃ, ὅτι ἡ τυχόν προσωπική καταδίκη τοῦ Θεοδώρου θά ἐπέφερε πολλά δεινά εἰς τό πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, ὅπου ὁ Θεόδωρος ἐξηκολούθει νά ἔχῃ πολλούς θαυμαστάς.

Καί πράγματι· ὁ εἰς ὅλα διδάσκαλος τοῦ τελείου ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος μετριοπαθέστατος καί εἰρηνικώτατος ἅγιος Κύριλλος, παρ᾿ ὅτι εἶχε προσφάτως ἀποδείξει ἐναργῶς τό μέγεθος τῆς ἀσεβείας τοῦ Θεοδώρου, χάριν τῆς εἰρήνης τῆς ἐκκλησίας καί διά νά μή εὐνοῆται ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑπό τό προκάλυμμα τῆς πάλης κατά τοῦ Θεοδώρου ἐμφανιζομένης νέας μονοφυσιτικῆς αἱρέσεως, ἀπέστειλεν ἐπιστολήν[47] εἰς τόν ἅγιον Πρόκλον καθικετεύων αὐτόν μέ ὅλον τό βάρος τῆς ἱερᾶς του προσωπικότητος νά σεβασθῇ τήν παράκλησιν τοῦ Ἰωάννου καί νά υἱοθετήσῃ τήν ἰδικήν του πρακτικήν οἰκονομίας καί συγκαταβάσεως χάριν τῆς εἰρήνης.

Καί ὁ Πρόκλος ὑπεχώρησεν. Δέν ἐπέμεινε νά ἀναθεματισθῇ ὁ Θεόδωρος. Ἀλλά καί δέν ἠνέχθη νά προπαγανδίζουν τάς ἰδέας του οἱ νεστοριανίζοντες. Καί ἐπειδή ἐγνώριζεν καλῶς, ὅτι ὁ Ἴβας εἶχε φροντίσει νά μεταφρασθοῦν κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου ἀρμενιστί καί νά διαδοθοῦν εἰς τήν Ἀρμενίαν, καί ὅτι ἀπέφευγε νά προσυπογράψῃ τόν Τόμον του μέ διαφόρους προφάσεις, τό θέρος τοῦ 438 μ.Χ.

45. Βλ. Πράξ. Ε΄ §14, 4C.

46. Βλ. P.G. 77, 329C-333C.

47. Κυρίλλου ἐπιστολήν 72 πρός Πρόκλον (P.G. 344 ἑξ. Καί Βλ. Πράξ. Ε΄ § 14, 11).

ἀπηύθυνεν εἰς τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας αὐστηράν ἐπιστολήν[48] μέ τήν ὁποίαν ἀξιοῖ ἀπό τόν Ἰωάννην, νά «πείσῃ» τόν Ἴβαν νά ἀποδεχθῇ τόν πρός Ἀρμενίους Τόμον καί νά ἀναθεματίσῃ τά συνημμένα εἰς αὐτόν κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου. Τόν Ἴβαν ὁ Πρόκλος παρουσιάζει ὡς φανατικόν νεστοριανόν, ἀλλά καί δειλόν καί ἄνανδρον χαρακτῆρα, συνεχῶς ἐλισσόμενον. «Εἶναι αἶσχος», γράφει ὁ ἅγιος Πρόκλος «ἄνδρας νά μή δείχνῃ ὁλοκάθαρα, τί εἶναι». Ἡ περιγραφή αὐτή τοῦ Ἴβα ὑπό τοῦ ἁγίου Πρόκλου φωτίζει τήν ἐν Πράξει ΣΤ΄ § 7 διδομένην ὑπό τῶν εἰσηγητῶν μητροπολιτῶν εἰκόνα. Προφανῶς ὁ ἅγιος Πρόκλος ἦτο καλῶς πληροφορημένος. Καί ἀκριβῶς δι᾿ αὐτό διέταξε: ἤ νά ἀναθεματίσῃ ὁ Ἴβας τά κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου (τά ὁποῖα ὁ Πρόκλος χαρακτηρίζει ὡς «ματαιολόγιον», «τερατολόγιον», «ἰουδαϊκήν κακοδοξίαν», καί «ἐφευρήματα διαβολικῆς μανίας»), ἤ νά καθαιρεθῇ. Καί ὁ Ἴβας ἐλισσόμενος ὑπέκυψε καί ἀνεθεμάτισεν.

Αὐτήν τήν ἐποχήν, ἤτοι μεταξύ 437-438 μ.Χ., ὁ βασιλεύς Θεοδόσιος Β΄ ἐξέδωκε σάκρας, διά τῶν ὁποίων ἀπηγορεύετο νά διατηροῦνται καί μελετῶνται τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου, τοῦ Νεστορίου καί ἄλλων. Τάς σάκρας ἰδέ ἐν Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΗ΄ καί ΙΘ΄. Ἡ εἰς αὐτάς πρόταξις τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοδώρου μαρτυρεῖ, ὅτι οὗτος ἀπετέλει τόν κύριον στόχον τῆς νομοθετικῆς αὐτῆς πράξεως τοῦ βασιλέως. Περί τῆς γνησιότητος τῶν δύο σακρῶν ἀδιάψευστον μαρτυρίαν προσφέρει ἡ ἐν Ἐφέσῳ Β΄ σύνοδος (λῃστρική) τοῦ ἔτους 449 μ.Χ., εἰς τό Πρακτικόν τῆς ὁποίας ἀναγράφεται ὅτι «Τά βιβλία τοῦ Νεστορίου εὑρέθησαν εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Ἴβα. Τά βιβλία τοῦ Θεοδώρου εὑρέθησαν εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Ἴβα. Ὁ Ἴβας παρέβη τήν σάκραν Σας»[48α].

ζ. Καί ἔτσι ἀπό τό 438 μέχρι τό 446 μ.Χ., ὅτε ἐκοιμήθησαν οἱ μεγάλοι ἱεράρχαι Κύριλλος, Πρόκλος καί Ἰωάννης[49] ἐπεκράτησεν εἰς τήν καθολικήν Ἐκκλησίαν εἰρήνη βαθεῖα.

Εἶναι θλιβερόν, ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἐπεχάρη διά τόν θάνατον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἐπανηγύρισε. Τά αἰσθήματά του κατέγραψεν εἰς ἐπιστολήν του, τήν ὁποίαν βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 17 ΙΒ΄.

48. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 5.

48α. Βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 27.

49. Περί τοῦ Ἰωάννου βλ. Πράξ. Η΄ σημ. 31.

ΚΕΦ. Α΄
ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΚΑΖΟΝΤΑΙ

1. Ὁ ἀντινεστοριανισμός ἐπικάλυμμα αἱρέσεως

α. Ἀπό τό 431 μ.Χ. οἱ ὀρθόδοξοι ἠγωνίζοντο μέ σύνεσιν νά ἐξαλείψουν τόν νεστοριανισμόν ἀθορύβως. Ταυτοχρόνως ὅμως ἔκαμε τήν ἐμφάνισίν του καί ἕνας κραυγαλέος ἀντινεστοριανισμός, πού δέν ἦτο εἰμή ἐπικάλυμμα αἱρέσεως.

Ὁ Εὐτυχής εὗρεν ἀκαλλές νά ἔχῃ ὁ Χριστός ἐνεργείας ἀνθρωπίνας[1] καί νά αἰχμαλωτίζεται ὑπό λογισμῶν ρυπαρῶν, ὡς ἐδίδασκον οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος. Θεολογῶν δέ μέ βάσιν τά γνωστά ἀριστοτελικά ἀξιώματα ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχῃ φύσιν ἀνθρωπίνην καί σῶμα ἀνθρώπινον. Καί κατέληξεν εἰς τό συμπέρασμα, ὅτι τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶχε μέν σχῆμα καί μορφήν ἀνθρώπου, ἀλλά δέν ἦτο ἀνθρώπινον[2]. Αἱ ἀπόψεις αὐταί ἤρχοντο εἰς ἀντίθεσιν μέ τήν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἀλλ᾿ ὁ Εὐτυχής δέν ἐπροβληματίσθη. Μέ κριτήριον τάς περί «ἀκαλλοῦς» ἀπόψεις του ἀπέρριψε τήν αὐθεντίαν τῶν Πατέρων. Καί διεκήρυξεν, ὅτι δέν ἐδέχετο τά λόγια τους «εἰς λόγον πίστεως». Καί ἀπεφαίνετο, ὅτι αἱ γραφαί εἶναι «βεβαιότεραι τῆς τῶν Πατέρων διδασκαλίας»[3].

Κατ᾿ ἐφαρμογήν τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ὁ Εὐτυχής καί οἱ ὀπαδοί του ἀπέρριπτον τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β΄ πρός Νεστόριον καί πρός τούς Ἀνατολικούς, ὡς πεπλανημένας καί ἐσφαλμένας. Ἀπό τήν Γ΄ Σύνοδον ἐδέχοντο μόνον τά ΙΒ΄

1. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Α΄ σημ. 16.

2. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 142. Τά ἴδια ἰσχυρίζετο καί ὁ «ὁμόφρων, προστάτης καί ἔκδικος Εὐτυχοῦς» Διόσκορος, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (A.C.O. 3, σελ. 83, 134, 149), ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε: «Ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς Λόγος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, γενόμενος ἄνθρωπος χωρὶς ἁμαρτίας καὶ τροπῆς, τοῖς ἀνθρωπίνοις κεκοινώνηκε πάθεσιν, οὐ κατὰ φύσιν ἀλλὰ κατὰ χάριν»· καὶ πάλιν· «εἰ μὴ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ κατὰ φύσιν Θεοῦ ἐστιν καὶ οὐκ ἀνθρώπου, τί διαφέρει τοῦ αἵματος τῶν τράγων καὶ μόσχων καὶ τῆς σποδοῦ δαμάλεως: καὶ τοῦτο γὰρ γήινον καὶ φθαρτόν, καὶ τὸ αἷμα τῶν κατά φύσιν ἀνθρώπων γήινον καὶ φθαρτόν. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο ἑνός τῶν κατὰ φύσιν λέγειν ἡμᾶς ὁμοούσιον τὸ αἷμα Χριστοῦ» (Εὐσταθίου, ἐπιστολή πρὸ Τιμόθεον περί τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, P.G. 86, 933 D). Ὁ Διόσκορος ἦτο πράγματι ὁμόφρων Εὐτυχοῦς.

3. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 124.

Κεφάλαια, κατά τάς άπόψεις τους έρμηνευόμενα[3a].

β. Αί ίδέαι τοῦ Εὐτυχοῦς προεκάλεσαν άναζωπύρησιν τῶν ένδοεκκλησιαστικῶν ερίδων. Ὁ Θεοδώρητος μέ τό ἔργον του «Ἐρανιστής ἢ Πολύμορφος» έπεχείρησεν άνατροπήν τῶν άπόψεων τοῦ Εὐτυχοῦς. Ἀλλά καί τό βιβλίον αὐτό άποτελεῖ μίαν πρόσθετον μαρτυρίαν τῶν νεστοριανικῶν φρονημάτων του, άφοῦ μεταξύ ἄλλων γράφει· «Προσήνεγκα ἄν σοι καί τῶν νικηφόρων τῆς εὐσεβείας άγωνιστῶν Διοδώρου καί Θεοδώρου τάς έρμηνείας, εί μή δυσμενῶς ὑμᾶς έώρων περί τούς ἄνδρας διακειμένους καί τῆς Ἀπολιναρίου περί αὐτούς άπεχθείας, κληρονόμους γεγενημένους. Ἐθεάσω δ᾽ ἄν καί τούτους συνῳδά γεγραφότας, καί έκ τῆς θείας πηγῆς άρυσαμένους τά νάματα καί κρουνούς καί τούτους γεγενημένους τοῦ Πνεύματος»[4].

Ἀκολουθοῦν τά έξῆς γεγονότα.

Τήν 17-2-448 ὁ βασιλεύς Θεοδόσιος έκδίδει κατ᾽ είσήγησιν τοῦ Εὐτυχοῦς σάκραν, μέ τήν όποίαν έξῄρετο ἡ σημασία τῶν ΙΒ´ Κεφαλαίων, ὡς τῶν κατ᾽ έξοχήν κριτηρίων τῆς όρθοδόξου πίστεως[5]. Οἱ μή συμφωνοῦντες έθεωροῦντο νεστοριανοί καί ἔπρεπε νά καθαιρεθοῦν. Ἡ ένέργεια τοῦ άοιδίμου βασιλέως ἦτο όρθή. Εἰς χεῖρας όρθοδόξων θά συνέτριβε τότε ἅπαξ διά παντός τήν νεστοριανίζουσαν έν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάσιν καί τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων θά ἔσβηνε έν τῇ γενέσει του. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ σάκρα τοῦ Θεοδοσίου ἔγινεν ὅπλον είς χεῖρας αἱρετικῶν καί ἔτσι άπέβη τραγικώτερον τό θλιβερόν αὐτό ζήτημα.

Τήν 18-4-448, ὅτε ἡ σάκρα άνεγνώσθη έν Ἀντιοχείᾳ ὁ Θεοδώρητος, μή συμφωνῶν, διεκήρυξεν ὅτι· «οὐδείς άκολουθεῖ είς ζητήματα πίστεως τάς σάκρας», καί ὁ λαός μέ πρωτοστάτας τούς κοπιάτας καί λεκτικιαρίους (=νεκροθάπτας) ἔκαμε διαδήλωσιν κατά τοῦ βασιλέως.[6]

Ἀλλ᾽ ἡ άντίδρασις αὐτή δέν ἔμεινε χωρίς συνεπείας.

γ. Πρῶτος στόχος μέ βάσιν τά νέα μέτρα τοῦ βασιλέως ὑπῆρξεν ὁ Ἴβας, ὡς πλέον εὔτρωτος. Κατήγοροι τέσσαρες πρεσβύτεροι Ἐδέσσης, οἱ όποῖοι «πάντα ἔπραττον είς χάριν Εὐτυχοῦς». Δικασταί ὡρίσθησαν οἱ μητροπολῖται Τύρου Φώτιος καί Βηρυτοῦ Εὐστάθιος. Ἐνώπιον αὐτῶν, οἱ τέσσαρες πρεσβύτεροι κατηγόρησαν τόν Ἴβαν, ὅτι εἶναι νεστοριανός, άφοῦ α) κατά τήν διανομήν τῶν «έορταστικῶν» είς τούς κληρικούς τῆς Ἐδέσσης τό Πάσχα τοῦ 447 εἶπεν· «Οὐ φθονῶ τῷ Χριστῷ γενομένῳ Θεῷ· έπειδή καί έγώ, εί βούλομαι, γίνομαι κατ᾽ αὐτόν», β) ὑβρίζει τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς αἱρετικόν[7], καί γ) εἶναι συγγραφεύς τῆς νεστοριανικῆς πρός Μᾶριν έπιστολῆς, πού

3α. Βλ. A.C.O. 2. 1, 1, σελ. 113, 30.

4. Βλ. Θεοδωρήτου, Ἐρανιστής διάλ. Α´ P.G. 83, 80 C.

5. Βλ. Β. Καρτασιώφ, ἔ.ά. σελ. 367.

6. Βλ. Flemming ἔ.ά. 87.

7. Βλ. A.C.O. 2. 1, 3, σελ. 27.

ὑβρίζει τόν ἅγιον Κύριλλον, τήν Γ´ Σύνοδον, καί τά ΙΒ´ Κεφάλαια, καί έπαινεῖ τούς Νεστόριον καί Θεόδωρον.

Κατά τήν δίκην του έν Τύρῳ ὁ Ἴβας άντικρούων τάς κατηγορίας αὐτάς· α) άνεθεμάτισεν ὡς συκοφάντην τόν καταμαρτυρήσαντα κατ᾽ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· «Οὐ φθονῶ τῷ Χριστῷ γενομένῳ Θεῷ»· προσέθεσε δέ ὅτι «μυριάκις έγὼ άποτμηθῆναι καταδέχομαι ἢ είπεῖν με τὸ ῥῆμα τοῦτο»· καί ὅτι «έγὼ οὔτε παρὰ δαίμονος ἤκουσα τὸ ῥῆμα τοῦτο», δηλαδή ὅτι οὔτε ὡς δαιμονικόν λογισμόν δέν έδέχθην ποτέ τέτοιαν σκέψιν· β) έδήλωσεν, ὅτι μετά τάς «διαλλαγάς» δέν εἶπε ποτέ τίποτε είς βάρος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, διότι έθεώρει αὐτόν όρθόδοξον καί «κοινωνικόν»· γ) ήρνήθη τήν γνησιότητα τῆς πρός Μᾶριν έπιστολῆς, τήν όποίαν κατήγγειλεν ὡς σκευωρίαν έχθρῶν έναντίον του μέ τά λόγια· «άλλότριός είμι τῶν έπαχθέντων μοι καὶ βίαν ἔπαθον» (ἔ.ά. σελ. 34). Εἰς έπίρρωσιν μάλιστα τῆς άληθείας τῶν λόγων του έζήτησε νά άναγνωσθῇ έπιστολή 65 κληρικῶν τῆς Ἐδέσσης, οἵτινες διά φρικτῶν καθ᾽ ἑαυτῶν άναθεματισμῶν έμαρτύρουν, ὅτι ὁ Ἴβας εἶναι όρθόδοξος καί έντελῶς ξένος τῶν έπαχθεισῶν κατ᾽ αὐτοῦ κατηγοριῶν[8].

Μετά τήν άντίκρουσιν τῶν κατ᾽ αὐτοῦ ὡς αἱρετικοῦ κατηγοριῶν οἱ δύο μητροπολῖται, κατ᾽ έφαρμογήν τῆς βασικῆς άρχῆς ὅτι κρινομένων ζητημάτων πίστεως ἡ ὁμολογία τοῦ κατηγορουμένου εἶναι έπαρκής άπόδειξις τῆς πίστεως αὐτοῦ (στόματι γὰρ ὁμολογεῖται), έκήρυξαν τόν Ἴβαν άθῶον, ἤσκησαν διαιτητικήν πολιτικήν καί έδέχθησαν (25-4-449) τήν ὁμολογίαν του, ὑποσχεθέντος «καί έν τῇ ἑαυτοῦ πόλει διαλέγεσθαι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καί φανερῶς άναθεματίζειν τὸν τῆς πονηρᾶς δυσσεβείας ἔξαρχον Νεστόριον καὶ τοὺς τὰ αὐτῷ φρονοῦντας· καί ἢ λόγοις ἢ βίβλοις αὐτοῦ κεχρημένους· ὁμολογεῖν δὲ οὕτω πιστεύειν ὡς τὰ γράμματα περιέχει τὰ τῆς συμβάσεως τῆς γεγενημένης μεταξὺ τῶν θεοφιλεστάτων καὶ ὁσιωτάτων τὴν μνήμην Ἰωάννου τοῦ τῆς μεγίστης Ἀντιοχέων πόλεως έπισκόπου, καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγίστης πόλεως έπισκόπου, οἷς διηκονήσατο ὁ τῆς μακαρίας μνήμης έπίσκοπος τῆς Ἐμεσηνῶν πόλεως Παῦλος, έξ ὧν ἡ οἰκουμενικὴ συνεκροτήθη ὁμόνοια· στοιχεῖν δὲ πᾶσι τοῖς πραχθεῖσιν ἔναγχος (381 μ.Χ.) παρὰ τῆς συνελθούσης ἁγίας Συνόδου έν τῇ βασιλευούσῃ καὶ φιλοχρίστῳ Κωνσταντινουπόλει· ἔχειν δὲ τὰ δεδογμένα έν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει ἅπαντα ὡς παρὰ Συνόδου ὑπὸ ἁγίου Πνεύματος κινηθείσης, ἴσην τε αὐτὴν ἡγεῖσθαι τῇ έν Νικαίᾳ συγκροτηθείσῃ καὶ μηδεμίαν διαφορὰν νομίζειν αὐτῆς πρὸς ταύτην». Ἡ ὁμολογία αὐτή ἦτο όρθόδοξος. Διό καί μέ τήν πίεσιν τῶν δύο μητροπολιτῶν οἱ τέσσαρες κατήγοροι πρεσβύτεροι ὑπεχώρησαν καί συνεφιλιώθησαν μέ τόν Ἴβαν (25-4-449) άποδεχθέντες αὐτόν ὡς όρθόδοξον καί πατέρα των· «καὶ πᾶσαν έπηγγείλαντο εὔνοιαν»[9].

8. Βλ. A.C.O. 2. 1. 3, σελ. 34.

9. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 15.

Κατά μαρτυρίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί τῆς Ε΄ Συνόδου ὁ Ἴβας δέν ἐξεπλήρωσε τήν ὑπόσχεσίν του· δέν ἀνεθεμάτισεν ἐν Ἐδέσσῃ δημοσίᾳ ἐπ᾿ Ἐκκλησίας τόν Νεστόριον[10].

2. Ἡ λῃστρική σύνοδος

α. Τήν 25ην Νοεμβρίου 448 μ.Χ. ἡ Ἐνδημοῦσα Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει καθήρεσε τόν Εὐτυχῆ ὡς αἱρετικόν, ἐπειδή α) δέν ἐδέχετο ὡς κανονικάς τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β΄ πρός Νεστόριον καί πρός τούς Ἀνατολικούς, β) ἐπειδή δέν ἐδέχετο ἐκ δύο φύσεων τόν Χριστόν μετά τήν ἕνωσιν, ἀλλά εἰσῆγε τόν ἄγνωστον τύπον «δύο φύσεις πρὸ τῆς ἑνώσεως· μία φύσις μετὰ τὴν ἕνωσιν», γ) ἐπειδή δέν ἐδέχετο ἐν Χριστῷ ὕπαρξιν ἀνθρωπίνης φύσεως ὁμοουσίας ἡμῖν[11].

Εὐθύς μετά τήν καθαίρεσίν του ὁ Εὐτυχής δι᾿ ἐκκλήσεώς του πρός τούς πάπας Ρώμης καί Ἀλεξανδρείας καί τόν βασιλέα ἐζήτησε νά γίνῃ ἀναθεώρησις τῆς δίκης.

Κατόπιν τούτου ἐντολῇ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Β΄ (408-450 μ.Χ.) συνεκροτήθη ἐν Ἐφέσῳ (449 μ.Χ.) σύνοδος «οἰκουμενική», μέ αὐστηράν τήν ἐντολήν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως νά ἐκκαθάρῃ τήν Ἐκκλησίαν ἀπό τά τελευταῖα ἴχνη τῆς νεστοριανικῆς νόσου[12].

Ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος ἀνταπεκρίθη εἰς τάς προσδοκίας τοῦ Εὐτυχοῦς. Καί ἀφοῦ, ἔκαμεν μίαν πρόχειρον ἀναθεώρησιν τῆς δίκης του, α) ἐκήρυξεν αὐτόν ἀθῷον, β) ἐκύρωσεν ὡς ὀρθόδοξον τήν ἔκφρασιν «δύο φύσεις πρὸ τῆς ἑνώσεως· μία μετὰ

10. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 7,5 καί σημ. 32.

11. Τήν 4-11-448 ὁ ἅγιος Εὐσέβιος Δορυλαίου, ὁ πρωτοστάτης τοῦ ἀγῶνος κατά τοῦ Νεστορίου, ἐμήνυσεν εἰς τήν Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον τόν φίλον του Εὐτυχῆ ὡς αἱρετικόν. Ὁ πατριάρχης Φλαβιανός γνωρίζων τήν μεγάλην πολιτικήν ἰσχύν τοῦ κατηγορουμένου ἐδίστασε νά ἀναλάβῃ τόν ἀγῶνα ἐναντίον του. Τελικῶς ὅμως ἐπροχώρησε καί ἀποδεχθέντος τοῦ κατηγορητηρίου ὁ Εὐτυχής καθῃρέθη τήν 22-11-448 μ.Χ.

Πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι κατά τήν Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον τοῦ 448, ἀνεγνώσθησαν αἱ δύο ὡς ἄνω ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὡς δογματικά κείμενα. Κατά τήν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν οἱ σύνεδροι ἅγιοι Πατέρες εἰς ἔνδειξιν εὐλαβείας ἵσταντο ὄρθιοι μέ ἀνημμένα κηρία εἰς χεῖρας. Καί ἔπειτα διετράνωσαν τήν ἀπόλυτον πιστότητά των ἔργῳ καί λόγῳ εἰς ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τά ἱερά διδάγματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Κυρίλλου καί τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου.

Κατηγόρησαν δέ τόν Εὐτυχῆ, ὅτι ἀρνεῖται τάς ὡς ἄνω Κανονικάς ἐπιστολάς (A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 113). Δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι μέχρι σήμερον οἱ λεγόμενοι ἀντιχαλκηδόνιοι ἐξακολουθοῦν νά θεωροῦν τήν μέν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρός τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ὡς τό τραγικόν του λάθος, τήν δέ Β΄ πρός Νεστόριον, τήν τόσον πανηγυρικῶς κυρωθεῖσαν ὑπό Συνόδου Οἰκουμενικῆς καί δή χωρίς τήν ἐλαχίστην μομφήν ἐπί ἀσαφείᾳ ὡς χρῄζουσαν ἑρμηνείας!

12. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 68.

τὴν ἕνωσιν» καί γ) καθήρεσε τόν ἅγιον Φλαβιανόν Κωνσταντινουπόλεως[12α], ἐπειδή α) ἐδέχετο «ἐκ δύο φύσεων τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν» καί β) ἐδέχετο ὡς κανονικάς τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β΄ πρός Νεστόριον καί πρός τούς Ἀνατολικούς.

Μέ τάς ὡς ἄνω ἀποφάσεις ὁ Εὐτυχής ἀνεκηρύσσετο διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας[12β].

β. Ἐν συνεχείᾳ ἡ σύνοδος ἠσχολήθη μέ τήν καθαίρεσιν πολλῶν ἱεραρχῶν νεστοριανῶν ἤ νεστοριανιζόντων, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τῶν Ἴβα καί Θεοδωρήτου.

Α΄ Περί τοῦ Θεοδωρήτου

1. Εἰς τήν Β΄ Σύνοδον Ἐφέσου 449 μ.Χ. ὁ Θεοδώρητος ἐδικάσθη καί κατεδικάσθη ἀπών καί ἀναπολόγητος. Μία σάκρα ἀπηγόρευεν εἰς αὐτόν νά ἐξέλθῃ τῆς πόλεως Κύρου[13]. Καί μία ἄλλη ὥριζεν ρητῶς, νά μή παραστῇ εἰς τήν Σύνοδον τῆς Ἐφέσου, εἰ μή μόνον ἄν ἤθελε ζητηθῇ τοῦτο ὑπό τῆς ἰδίας τῆς Συνόδου. Ἀλλά δέν ἐζητήθη. Ἡ Σύνοδος δέν ἠξίωσε ἀπό τόν βασιλέα νά ἀφεθῇ ἐλεύθερος, διά νά προσέλθῃ νά ἀπολογηθῇ. Ἔτσι ἡ δίκη τοῦ Θεοδωρήτου ὑπῆρξεν ἀντικανονική.

2. Πρῶτον ἀνεγνώσθη μηνυτήριος ἀναφορά πρεσβυτέρου τινός Πελαγίου, ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἔχει ὑπόληψιν «πολεμίου τοῦ Θεοῦ» καί ἀγαπᾶ καί ἐκφράζει τήν ἀνοσίαν πίστιν τοῦ Νεστορίου[13α].

Ὡς ἀποδεικτικά στοιχεῖα τῆς ἐνοχῆς τοῦ Θεοδωρήτου προσεκομίσθησαν:

α. Ἡ ἐπιστολή αὐτοῦ πρός τούς μοναχούς τῆς Ὀσροηνῆς. Τό σπουδαιότερον τμῆμα τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, τεκμήριον ἐνοχῆς τοῦ Θεοδωρήτου, ἰδέ ἐν Πράξει Ε΄ § 17 Ε΄. Εἰς αὐτήν ὁ Θεοδώρητος ἀπορρίπτει ἐντελῶς τά ΙΒ΄ Κεφάλαια καί –περί τό τέλος– χαρακτηρίζει τήν κατάστασιν, πού ἐδημιουργήθη μετά τήν Γ΄ Σύνοδον εἰς τήν Ἐκκλησίαν ὡς «ζόφον, τῆς αἰγυπτιακῆς πληγῆς ζοφωδέστερον»[13β].

12α. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 111. Κατά τήν Πρᾶξιν Α΄ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου μετά τήν ἀνάγνωσιν τῶν ὡς ἄνω ἐπιστολῶν «οἱ ἀνατολικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· Φλαβιανός οὕτως ἐπίστευε· Φλαβιανός ταῦτα ἐξεδίκει· Φλαβιανός διὰ ταῦτα καθῃρέθη».

12β. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 141-144. Βλ κατωτέρω § 2 Α΄, 4 σημ. 17 καί Πράξ. ΣΤ΄ σημ. 120.

13. Ἐπί λέξει ἡ σάκρα περιελάμβανε. «Οὐ μόνον ἕνεκα Θεοδωρήτου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν ἀνηκόντων τῇ νῦν συναθροιζομένῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τὴν αὐθεντίαν καὶ τὰ πρωτεῖα παρέχομεν τῇ σῇ θεοσεβείᾳ». Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Θεοδόσιος Β΄ κατήργει τά προνόμια τοῦ Ρώμης καί καθίστα ὑποδίκους ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἀρχιερεῖς (συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ Ρώμης) πλήν τοῦ Διοσκόρου! Καί συνεχίζει: «Τοὺς γὰρ καὶ προσθήκην ἢ μείωσιν τῶν ἐκτεθέντων περὶ πίστεως παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Ἐφέσῳ (ὅπως τήν προσδιώριζεν ἡ σάκρα τῆς 17-2-448 μ.Χ.!) ἐπιχειρήσαντας εἰπεῖν, οὐδεμίαν παντελῶς παρρησίαν ἐν τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ἔχειν ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν (τοῦ Διοσκόρου) εἶναι κρίσιν βουλόμεθα» (A.C.O. 2, 1, 1).

13α. Βλ. Flemming ἔ.ἀ. σελ. 87.

13β. Βλ. Θεοδωρήτου ἐπιστολήν 151 πρός μονάζοντας P.G. 83, 1410 ἑξ.

Πρός τό τέλος δέ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ὁ Θεοδώρητος, ἀφοῦ ἐμμένει ὅτι ἡ ἁγία Παρθένος πρέπει νά ὀνομάζεται καί θεοτόκος ἀλλά καί ἀνθρωποτόκος, ὡς νά ἤθελε νά τονίσῃ ὅτι δέχεται τόν ὅρον θεοτόκος κατά τήν Θεοδωριανήν ἀντίληψιν, ἐπιφέρει: «Εἰ μὲν οὖν Θεὸς μόνον ὁ Χριστὸς καὶ ἐκ τῆς Παρθένου τοῦ εἶναι τὴν ἀρχὴν εἴληφεν, ἐντεῦθεν μόνον ἡ Παρθένος ὀνομαζέσθω καὶ καλείσθω Θεοτόκος ὡς Θεὸν φύσει γεννήσασα (=ἐνταῦθα οὐσιαστικῶς ὁ Θεοδώρητος ἐμπαίζει τήν δευτέραν τοῦ Λόγου γέννησιν)· εἰ δὲ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ Χριστός,... ἑκατέρωθεν ὁ δογματίζειν ἐθέλων πλεκέτω τῇ Παρθένῳ τάς προσηγορίας, δηλῶν ποῖα μὲν τῇ φύσει, ποῖα δὲ τῇ ἑνώσει προσήκει. Εἰ δὲ πανηγυρικῶς τις λέγειν ἐθέλει καὶ ὕμνους ὑφαίνειν καὶ ἐπαίνους διεξιέναι καὶ βούλεται τοῖς σεμνοτέροις ὀνόμασιν ἀναγκαίως κεχρῆσθαι, οὐ δογματίζων, ὡς ἔφην, ἀλλὰ πανηγυρίζων καὶ θαυμάζων ὡς οἷόν τε τοῦ μυστηρίου τὸ μέγεθος, ἀπολαυέτω τοῦ πόθου καὶ τοῖς μεγάλοις ὀνόμασι κεχρήσθω (=καταχρηστικῶς!) καὶ ἐπαινείτω καὶ θαυμαζέτω. Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις διδασκάλοις εὑρίσκομεν. Πανταχοῦ δὲ τὸ μέτριον τιμάσθω. Ἐπαινῶ γὰρ τὸν εἰρηκότα, ἄριστον εἶναι τὸ μέτριον, εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας ἀγέλης οὐκ ἔστιν»[14]. Καί μόνον διά τάς ἰδέας αὐτάς ὁ Θεοδώρητος ἦτο ἄξιος καθαιρέσεως. Ἀφοῦ οἱ ἐγκωμιαστικοί λόγοι θεωροῦνται ἀνώτεροι τοῦ 'πράγματος', εἶναι φανερόν ὅτι ὁ Θεοδώρητος ὀνομάζει τήν Μαρίαν Θεοτόκον ἐν καταχρηστικῇ Θεοδωριανῇ ἐννοίᾳ. Ὀρθοδόξως «ἀπορεῖ πᾶσα γλῶσσα εὐφημεῖν πρός ἀξίαν, ἰλιγγιᾷ δέ νοῦς καί ὑπερκόσμιος ἅπας» νά ἐννοήσῃ τόν τόκον αὐτῆς.

β. Ἀκόμη ἀνεγνώσθησαν δέκα πέντε ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργον του «Ἀπολογία ὑπέρ Διοδώρου καί Θεοδώρου τῶν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας προμάχων», τά ὁποῖα ἐκφράζουν τάς αὐτάς ἰδέας, τάς ὁποίας εὑρίσκομεν εἰς τά ἐν Πράξει Δ΄ καταχωριζόμενα κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου, καί ἐπιβεβαιοῦν ὅτι κατ᾽ οὐσίαν ἀπεδέχετο τάς θεωρίας του καί ἁπλῶς προσεπάθει νά προσαρμόζῃ αὐτάς εἰς τήν Ἐκκλησιαστικήν διδασκαλίαν καί πίστιν μέ τήν ὡς ἄνω εὐελιξίαν[15].

3. Μετά τήν ἀνάγνωσιν τῶν ὡς ἄνω κειμένων ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος διαλαλῶν ἀπεφάνθη, ὅτι ὁ Θεοδώρητος πρέπει νά καθαιρεθῇ, καθ᾽ ὅσον καί ὅλα τά ἄλλα ἔργα του εἶναι πλήρη πάσης ἀσεβείας καί κακοδοξίας. (Theodoritos Schriften, die jeglicher Frevelhaftigkeit und Schlechtgläubigkeit voll sind)[16]. Καί πράγματι ὁ Θεοδώρητος ἀπέρριπτε παντάπασιν τήν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν «ὡς ξένην καί ἀλλόφυλον τῶν θείων Γραφῶν καί τῶν ταύτας ἡρμηνευκότων», καί ὡς «περιττήν».

Μέ τήν γνώμην τοῦ Διοσκόρου συνεφώνησαν ἅπαντες καί ὁ Θεοδώρητος

14. Βλ. P.G. 83, 1424 Α΄.

15. Βλ. ἔ.ἀ. σελ. 1437 Α΄.

16. Βλ. Flemming ἔ.ἀ. σελ. 109,42. Ἰδέ καί Εἰσαγωγή Κεφ. Γ΄ § 2α καί σημ. 26.

καθῃρέθη ὡς φρονῶν τά Νεστορίου[17]. Αἱ ἰδέαι τοῦ Θεοδωρήτου ἦσαν βλασφημίαι, δηλ. αἱρετικαί, νεστοριανικαί. Διά τοῦτο ὁ Ἰουστινιανός γράφει: «Διά ταύτας τάς βλασφημίας τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεβλήθη».

4. Ἀλλ᾽ ὁ Θεοδώρητος δέν ἐσυνετίσθη. Ἡ ἐπιστολή του πρός Ἰωάννην τόν ἐπίσκοπον Γερμανικείας, γραφεῖσα μετά τήν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ληστρικῆς συνόδου (449 μ.Χ.), μαρτυρεῖ περιτράνως, ὅτι ἦτο ἄξιος τῆς ἐπιβληθείσης εἰς αὐτόν καθαιρέσεως. «Δῆλόν ἐστι καὶ τοῖς βαρβάροις, ὡς δογμάτων χάριν κἀμὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐξήλασαν. Καὶ γὰρ τὸν κύριον Δόμνον ὡς τὰ Κεφάλαια μὴ δεξάμενον καθεῖλον οἱ βέλτιστοι, πανεύφημα ταῦτα καλέσαντες καὶ ἐμμένειν τούτοις ὁμολογήσαντες· ἐγὼ γὰρ αὐτῶν τὰς καταθέσεις ἀνέγνων· ἐμὲ δὲ ὡς τῆς αἱρέσεως ἔξαρχον ἀπεκήρυξαν... Ἀρνηθῶσι νῦν τὰ Κεφάλαια, ἃ πολλάκις μὲν ἀπεκήρυξαν, νῦν δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἐβεβαίωσαν. Μὴ ἐξαπατάτωσάν σου τὴν ὁσιότητα λόγοις κεχρημένοι ψευδέσι. Ἐπῄνουν τὰ παρ᾽ ἐμοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ λεγόμενα καὶ ἀδελφοὶ ὄντες καὶ ἀναγνῶσται γενόμενοι καὶ διάκονοι χειροτονηθέντες καὶ πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι· καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς διαλέξεως περιεπτύσσοντο... τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν ἀποστολικὴν ὀνομάζοντες. Καὶ ταύτην νῦν ἀπεκήρυξαν· ταύτην ἀνεθεμάτισαν. Καὶ ἐγὼ μέν, ὃν φωστῆρα ἐκάλουν, οὐ τῆς ἀνατολῆς μόνης ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης, ἀπεκηρύχθην· καὶ οὐδὲ ἄρτου, τό γε εἰς αὐτούς, μεταλαγχάνω· καὶ γὰρ τοὺς προσδιαλεγομένους ἡμῖν ἀνεθεμάτισαν. Ὃν δὲ πρὸ βραχέος καθεῖλον καὶ τὰ Βαλεντίνου καὶ Ἀπολιναρίου φρονεῖν ἔφασκον (=τὸν Εὐτυχῆ), τοῦτον ὡς νικηφόρον περιεῖπον τῆς πίστως καὶ τῶν τούτου προεκυλινδοῦντο ποδῶν καὶ συγγνώμην ἐζήτουν καὶ πατέρα πνευματικὸν ἐκάλουν»[17α].

Β΄ Περί τοῦ Ἴβα

1. Ἐν Ἐφέσῳ καί ὁ Ἴβας ἐδικάσθη ἀπών καί ἀναπολόγητος.

Ἀρχομένης τῆς δίκης ὁ Διόσκορος ἐκάλεσε τούς μητροπολίτας Φώτιον καί Εὐστάθιον καί τόν ἐπίσκοπον Οὐράνιον νά κάμουν μίαν παρουσίασιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἴβα, ὡς ἐξειλίχθη ἐν Τύρῳ. Οἱ τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξέθεσαν δι᾽ ὀλίγων τά γενόμενα

17. Τό μεγαλύτερον ἀνοσιούργημα τῆς ληστρικῆς δέν ἦτο ἡ καθαίρεσις τῶν ὡς ἄνω ἱεραρχῶν, ἀλλ᾽ ἡ ἀθῴωσις τοῦ Εὐτυχοῦς χωρίς νά τοῦ ζητηθῇ νά ἀρνηθῇ τάς αἱρετικάς ἀπόψεις, διά τάς ὁποίας εἶχε καθαιρεθῇ (A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 182 ἑξ.). Ἔτσι τό φυσικόν καί ἀβίαστον συμπέρασμα ἦτο, ὅτι ὅλαι αἱ ἰδέαι τοῦ Εὐτυχοῦς ἐθεωροῦντο ὀρθόδοξοι, καθίσταντο πρότυπον φρονήματος καί ἄρα εἰσήγοντο εἰς τήν καθολικήν πίστιν. Τό χειρότερον ἀπό ὅλα ἦτο, ὅτι ὁ Διόσκορος ἐμμέσως καί πονήρως ἐφρόντισε νά ἀνακηρυχθῇ ὁ Εὐτυχής διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας (ἔ.ἀ. σελ. 140). Μέ τήν ἐνέργειάν του αὐτήν, ὡς ὀρθότατα παρετήρησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὁ «Διόσκορος τήν πίστιν παρέτρωσε» (A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 111), καί δικαίως ἔκτοτε κατηγορεῖται ὡς «ὁμόφρων Εὐτυχοῦς» (A.C.O. 3, 31 & 134).

17α. Ἐπιστολή 147 πρός Ἰωάννην Γερμανικείας (P.G. 1419 C - 1421 B).

καί ἐζήτησαν νά ἀναγνωσθοῦν τά κρατηθέντα «Ὑπομνήματα»[18]. Φαίνεται ὅμως, ὅτι τά «ὑπομνήματα» τῶν Φωτίου, Εὐσταθίου καί Οὐρανίου δέν ἀνεγνώσθησαν.

2. Διά νά ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Ἴβας ἦτο ἄξιος καθαιρέσεως ὡς νεστοριανός ἀνεγνώσθησαν:

α) Αἱ «φωναί» τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἐδέσσης ἐνώπιον τοῦ ὑπάρχου Ὀσροηνῆς Χαιρέα, -ὁ ὁποῖος καί, ἐντολῇ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου εἶχε προκαλέσει τά σχετικά «λαϊκά ἐπεισόδια»- συμφώνως πρός τάς ὁποίας οἱ Ἐδεσσηνοί ὠνόμασαν τόν Ἴβαν «δεύτερον Νεστόριον», «Νεστοριανόν», «ἐπίσκοπον Ἰούδαν», «ἐχθρόν τοῦ Χριστοῦ», «πολέμιον τῶν Ὀρθοδόξων», «σιμωνιακόν», «ὁμόφρονα Νεστορίου», «Ἰσκαριώτην»[18α].

β) Ἀναφορά 51 κληρικῶν Ἐδέσσης, σκοπός τῆς ὁποίας ἦτο νά ἀκυρωθῇ ἡ εἰς τά ὑπομνήματα Τύρου καταχωρισθεῖσα ἐπιστολή τῶν 65 κληρικῶν.

γ) Ἀναφορά μέ νέαν σειράν ἀναβοήσεων, μεταξύ τῶν ὁποίων συμπεριλαμβάνονται καί αἱ ἑξῆς: «Ὁ Ἴβας καί ὁ Νεστόριος κατέστρεψαν τήν ὀρθοδοξίαν. Αὐτοί ἠκύρωσαν τήν Σύνοδον τῆς Ἐφέσου. Τά βιβλία τοῦ Νεστορίου εὑρίσκονται παρά τῷ Ἴβα. Τά βιβλία τοῦ Θεοδώρου εὑρίσκονται εἰς τήν οἰκίαν τοῦ Ἴβα. Ὁ Ἴβας παρέβη τήν σχετικήν σάκραν»[18β].

δ) Ἀναφορά τῶν ἀρχόντων.

ε) Ἡ ἀναφορά τοῦ κατηγόρου πρεσβυτέρου Εὐλογίου καί αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων, συμφώνως πρός τάς ὁποίας ὁ Ἴβας ὄντως εἶπεν τήν φράσιν «Οὐ φθονῶ τῷ Χριστῷ γενομένῳ Θεῷ», καθώς καί πολλάς ἄλλας ἀναλόγους νεστοριανικάς φράσεις-διδασκαλίας, ὡς π.χ. «Χριστὸς εἶναι ἄλλος καί ἄλλος»· «σήμερον ὁ Χριστὸς ἔγινεν ἀθάνατος»· «ἡ γέεννα εἶναι ἀπειλὴ πρὸς ἐκφοβισμόν»· «ἂς μὴ καυχῶνται οἱ Ἰουδαῖοι· δὲν ἐσταύρωσαν τὸν Θεόν, ἀλλὰ ἄνθρωπον»· «ἄλλος ὁ ἀποθανών, ἄλλος ὁ ἐν οὐρανοῖς, ἄλλος ὁ ἄναρχος, ἄλλος ὁ ὑπὸ ἀρχήν, ἄλλος ὁ ἐκ Πατρός, ἄλλος ὁ ἐκ Παρθένου μητρός»· «τὸ πρὸ τῆς ἀναστάσεως σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὴν ἀνάστασιν καί ἡ ψηλάφησις τοῦ Θωμᾶ ἦτο φαντασία»[18γ].

στ) Τέλος ἀνεγνώσθη ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή.

ζ) Ἐπηκολούθησαν μαρτυρίαι, συμφώνως πρός τάς ὁποίας ὁ Ἴβας ἐπανειλημμένως εἶχε διακηρύξει ἐν Τύρῳ καί ἐν Βηρυτῷ ὅτι ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν ἦτο αὐθεντική καί γνησία καί ὅτι, ἀκόμη καί ἄν ὁ βασιλεύς διέτασσε νά θανατωθῇ, δέν θά ἐδέχετο νά δώσῃ ἄλλην ὁμολογίαν»[18δ].

---

18. Βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 5-69.

18α. Βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 17.

18β. Βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 27 Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΗ΄-ΙΘ΄ καί σημ. 38. καί 39.

18γ. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 47.

18δ. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 53.

3. Κατόπιν τούτων οἱ ἀρχιερεῖς μέλη τῆς ληστρικῆς προέβησαν εἰς πολλάς ἀναβοήσεις, μεταξύ τῶν ὁποίων καί αἱ ἑξῆς: «Ὁ Σατανᾶς εἶναι εὐλαβέστερος τοῦ Ἴβα». «Ὅποιος δέν μισεῖ τὸν Ἴβαν εἶναι διάβολος». «Ὅποιος ἀγαπᾷ τόν Ἴβαν εἶναι νεστοριανός». «Νεστόριος καί Ἴβας πρέπει νά καοῦν ζῶντες εἰς τήν Ἀντιόχειαν». «Ἡ ἐξορία βλάπτει. Μέ τήν ἐξορίαν ὁ Νεστόριος ἐπλούτησε»[18ε].

Ἡ δίκη τοῦ Ἴβα ἔληξε μέ τάς διαλαλιάς τῶν συνοδικῶν συνέδρων. Ὁ Ἴβας καθῃρέθη. Ἡ ἐνώπιον τῶν μητροπολιτῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου μετ᾽ ἀναθεματισμῶν ἀποκήρυξις τῶν νεστοριανικῶν ἰδεῶν καί τῆς αὐθεντικότητος τῆς ἐπιστολῆς πρός Μᾶριν δέν ἐλήφθη ὑπ᾽ ὄψιν. Ἴσως, ἐπειδή ὁ Ἴβας δέν ἐξεπλήρωσε τήν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, ὅτι θά ἀνεθεμάτιζε τόν Νεστόριον ἐν Ἐδέσσῃ ἐπ᾽ Ἐκκλησίας, καί χωρίς τοῦτο νά δηλοῦται, ἐθεωρήθη βασίμως ὡς ψευσθείς[18στ].

Γ΄ Περί τοῦ Θεοδώρου

Οὐδεμία Πρᾶξις τῆς Συνόδου ἐστράφη ἐναντίον τοῦ Θεοδώρου. Οὔτε ἐλήφθη ἀπόφασις κατ᾽ αὐτοῦ.

Ὅμως διά τήν Σύνοδον αὐτήν εἶναι δεδομένον καί αὐτονόητον, ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶναι κατακεκριμένος. Ἐπ᾽ αὐτοῦ δέν χωρεῖ καμμία συζήτησις.

Ὁ Ἴβας θεωρεῖται ἄξιος καταδίκης ἐπειδή διετήρει βιβλία τοῦ Θεοδώρου[18ζ].

Ὁ Θεοδώρητος καθαιρεῖται, ἐπειδή ἔγραψε τήν «Ἀπολογίαν ὑπέρ Θεοδώρου καί Διοδώρου τῶν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας προμάχων». Εὐθύς μάλιστα μέ τήν ἀνάγνωσιν τοῦ τίτλου τοῦ βιβλίου αὐτοῦ «ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε: Τοῦτο μόνον ἀρκεῖ αὐτῷ εἰς καθαίρεσιν»[18η].

Ὁ Πατριάρχης Δόμνος καθαιρεῖται, ἐπειδή εἶχεν ἀνεχθῇ τούς λεκτικαρίους καί κοπιάτας, πού ἀντετάχθησαν εἰς τήν κατά τοῦ Θεοδώρου σάκραν[18θ].

Παρ᾽ ὅτι οὐδεμία κατ᾽ αὐτοῦ ἐξεφωνήθη καταδίκη ὁ Θεόδωρος εἰς τήν ληστρικήν ὑπῆρξεν ὁ περισσότερον ὅλων καταδικαζόμενος.

3. Ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος

α. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ Β΄ σύνοδος, λόγῳ τοῦ ἀντικανονικοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖον εἰργάσθη, ἐχαρακτηρίσθη εὐστόχως ὑπό τοῦ πάπα ἁγίου Λέοντος Α΄ «ληστρική» (Concilium latrocinium)· καί κατηγορήθη, ὅτι «τήν πίστιν παρέτρωσε», ἀφοῦ

18ε. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 55.

18στ. Βλ. σημ. 10.

18ζ. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 27.

18η. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 105.

18θ. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 119.

«φανερῶς διὰ τοῦτο καθήρεσε τὸν ἅγιον Φλαβιανόν, ἐπειδὴ εἶπε δύο φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν».

Διά τούς δύο αὐτούς λόγους ἀξιώσει τοῦ πάπα Λέοντος καί ἀποφάσει τοῦ βασιλέως ἁγίου Μαρκιανοῦ (451-457 μ.Χ.) συνεκλήθη ἐν Χαλκηδόνι ἡ Δ΄ Σύνοδος (451 μ.Χ.), μέ κύριον ἔργον τήν ἀποκατάστασιν τῆς πίστεως. Καί πράγματι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ἀφοῦ ἤλεγξε καί ἠκύρωσε εἰς τό σύνολόν της τήν ἐν Ἐφέσῳ Β΄ σύνοδον ὡς ἁμαρτωλήν, παράνομον καί ἀντιεκκλησιαστικήν, ἐπεκύρωσε τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος (Πράξ. Γ΄-Δ΄) καί τόν περί πίστεως Ὅρον της (Πράξ. Ε΄).

β. Καί τέλος ἠσχολήθη μέ τά ἐνώπιον αὐτῆς ἐκκρεμοῦντα θέματα κανονικῆς φύσεως, μεταξύ τῶν ὁποίων καί αἱ περιπτώσεις Θεοδωρήτου καί Ἴβα.

Α΄ Περί τοῦ Θεοδωρήτου

Εὐθύς μετά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου κατά τήν Πρᾶξιν Α΄[19], «οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες» ἐκάλεσαν τόν Θεοδώρητον Κύρου κατά τρόπον πανηγυρικόν νά εἰσέλθῃ ὡς κανονικόν μέλος, «κοινωνήσων τῇ Συνόδῳ», ἐπειδή «ἀποκατέστησεν αὐτῷ τήν ἐπισκοπήν ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Λέων». Ἡ πρωτοβουλία ὅμως αὐτή τῶν ἀρχόντων προσέκρουσεν εἰς τήν σκληράν ἀντίδρασιν τῶν ἁγίων χλ΄ Πατέρων, πού μέ συντριπτικήν πλειοψηφίαν ἠρνήθησαν εἰς τόν πάπαν τό δικαίωμα νά ἀκυρώνῃ πράξεις συνόδων. Καί ἐτόνισαν, ὅτι ὁ Θεοδώρητος α) «καθῃρέθη ὑπὸ πάσης τῆς συνόδου καὶ οὐκ ἔστιν ἐπίσκοπος» β) εἶναι αἱρετικός, ἡ διδασκαλία του ἀποτελεῖ βλασφημίαν τοῦ Χριστοῦ, καί γ) καταφρονεῖ καί τήν Γ΄ Σύνοδον καί τόν ἅγιον Κύριλλον, καί ὅτι συνεπῶς· «Κύριλλον ἐκβάλλομεν, ἐὰν Θεοδώρητον λάβωμεν». Κατόπιν τούτου ἡ ἀπόφασις τοῦ πάπα Λέοντος ὑπεχώρησε ἐνώπιον τῆς ὑπερεχούσης αὐθεντίας τῆς Συνόδου καί ὁ Θεοδώρητος παρέστη εἰς τάς συνεδρίας της ὄχι ὡς μέλος τῆς Συνόδου, ἀλλ΄ ὡς ὑπόδικος[20], ὡς ὑπό κρίσιν αἱρετικός.

Ἡ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως τοῦ Θεοδωρήτου ἔγινε κατά τήν Πρᾶξιν Θ΄[21] ὡς ἑξῆς:

«Οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· Θεοδώρητος ἄρτι ἀναθεματίσῃ». Μέ τά λόγια αὐτά καλεῖται ὁ ὑπόδικος νά προβῇ εἰς ἐνέργειαν, ἡ ὁποία δείχνει α) τήν ἐνοχήν του καί β) τήν μετάνοιάν του. Ἀλλ΄ ὁ Θεοδώρητος δέν θέλει νά ὑποστῇ τήν ταπείνωσιν αὐτήν. Δι΄ ὅ καί παρ΄ ὅτι παρῆλθεν «ἐν μέσῳ» ὡς ὑπόδικος, εἶπε· «καὶ δεήσεις τῷ βασιλεῖ... καὶ λιβέλλους... τῇ Συνόδῳ... ἐπιδέδωκα... καὶ εἰ δοκεῖ, ἀναγινώσκονται ἐφ΄ ὑμῶν καὶ μανθάνετε, ὅπως φρονῶ». Ἤθελε νά γίνῃ δεκτός δι΄ ὁμολογίας πίστεως, δηλαδή ὡς ὀρθόδοξος, ὁ ὁποῖος κακῶς ἐτέθη ὑπό ἀμφισβήτησιν.

19. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 69-70.
20. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 97.
21. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 9-10.

Ἀλλ΄ ἡ Σύνοδος δέν συγκατένευσε. «Ἀναγνωσθῆναι οὐ θέλομεν», ἀπήντησαν οἱ ἅγιοι Πατέρες· «Νεστόριον ἄρτι ἀναθεμάτισον». Δηλαδή, δεκτός θά γίνῃς μόνον ὡς ἐπιστρέφων αἱρετικός. Ἡ δυνατότης διά σέ εἶναι μία: ἡ δι΄ ἀναθεματισμοῦ τῆς αἱρέσεως καί τῶν πρωταιτίων της ἐπιστροφή ἐν μετανοίᾳ!

Ὁ Θεοδώρητος προσεπάθησε νά ἐπιβληθῇ καί νά ἐκφύγῃ, λέγων· «Ἐγὼ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν καὶ παρ΄ ὀρθοδόξοις ἐτράφην, καὶ ὀρθοδόξως ἐδιδάχθην καὶ ὀρθοδόξως ἐκήρυξα, καὶ οὐ μόνον Νεστόριον καὶ Εὐτυχῆ, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄνθρωπον μὴ φρονοῦντα ὀρθῶς ἀποστρέφομαι». Ἀλλά δέν ἐπέτυχε τίποτε. Οἱ ἅγιοι χλ΄ Πατέρες ἔμειναν ἄκαμπτοι εἰς τήν θέσιν τους· «Φανερῶς εἰπέ· ἀνάθεμα Νεστορίῳ καὶ τοῖς δόγμασι αὐτοῦ. Ἀνάθεμα Νεστορίῳ καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτόν». Καί πάλιν ὁ Θεοδώρητος ἐπεχείρησε νά ἀποφύγῃ τόν ἐξευτελισμόν τοῦ ἐν μετανοίᾳ προσδεχθέντος αἱρετικοῦ. Ἀλλά καί πάλιν οἱ Πατέρες διέκοψαν τήν ὁμιλίαν του μέ τήν αὐστηράν ἐπιταγήν· «Εἰπὲ φανερῶς· Ἀνάθεμα Νεστορίῳ καὶ τοῖς φρονοῦσι τὰ αὐτοῦ».

Ὁ Θεοδώρητος καί πάλιν ἐπέμεινε, νά δώσῃ πρῶτον ὁμολογίαν πίστεως, νά γίνῃ δεκτός ὡς παρεξηγημένος ὀρθόδοξος καί μόνον τότε, ὡς ὀρθόδοξος, νά ἀναθεματίσῃ τούς αἱρετικούς. Καί εἶπεν· «ἐγώ, ἐὰν μὴ ἐκθῶμαι, ὅπως πιστεύω, οὐ λέγω. Πιστεύω δὲ...». Καί ἐπεχείρησε νά ἀναγνώσῃ τήν ὁμολογίαν του.

Ἀλλ΄ οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν ἠνέχθησαν ἀλλαγήν καταστάσεως διά τόν Θεοδώρητον. Καί ἐκφράζοντες τήν περί αὐτοῦ πεποίθησίν τους, ὅτι πρόκειται περί αἱρετικοῦ ἐβόησαν· «Οὗτος αἱρετικός ἐστιν. Οὗτος νεστοριανός ἐστι. Τὸν αἱρετικὸν ἔξω βάλε».

Μέ τά τελευταῖα λόγια οἱ κόμητες ὤφειλαν νά συλλάβουν τόν Θεοδώρητον καί νά ἀπομακρύνουν αὐτόν ἀπό τόν τόπον τῶν συνεδριάσεων τῆς Συνόδου. Καί ἡ δίκη του θά ἐθεωρεῖτο λήξασα. Καί ἀκριβῶς δι΄ αὐτό ὁ Θεοδώρητος, ἀντιληφθείς τί θά ἐπηκολούθει, ἔσπευσε νά συμμορφωθῇ καί νά ἀναφωνήσῃ· «Ἀνάθεμα Νεστορίῳ καὶ τῷ μὴ λέγοντι Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν καὶ τῷ εἰς δύο υἱοὺς μερίζοντι τὸν ἕνα Υἱὸν τὸν μονογενῆ. Ἐγὼ δὲ καὶ τῷ ὅρῳ τῆς πίστεως ὑπέγραψα καὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος. Καὶ οὕτω φρονῶ. Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα σῴζεσθε».

Κατόπιν τούτου, οἱ μέν ἐνδοξότατοι ἄρχοντες συνεπέραναν, ὅτι «ἡ πᾶσα λοιπὸν περὶ Θεοδωρήτου ἀμφιβολία λέλυται... λείπεται ἐξενεχθῆναι ψῆφον, ὥστε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτὸν ἀπολαβεῖν»· οἱ δέ ἅγιοι Πατέρες διελάλησαν, ὅτι πρέπει νά ἐπανέλθῃ εἰς τήν ἐπισκοπήν Κύρου καί ἐγκωμίασαν τόν ὀρθόδοξον πλέον Θεοδώρητον ὡς ὀρθόδοξον διδάσκαλον.

Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι:

α. Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐδέχοντο ὡς ὀρθόν τό κατά τοῦ Θεοδωρήτου κατηγορητήριον τῆς λῃστρικῆς καί ὡς ὀρθήν ἐνέργειαν τήν καθαίρεσίν του.

β. Οἱ ἅγιοι Πατέρες εἰς τό σύνολόν τους ἔβλεπαν τόν Θεοδώρητον ὡς φιλονεστοριανόν.

γ. Κατά τούς ἁγίους Πατέρας διά τόν Θεοδώρητον ὑπῆρχε μία μόνον ὁδός ἐπιστροφῆς καί ἑνώσεως μέ τήν καθολικήν Ἐκκλησίαν· ὁ ἀναθεματισμός τῆς αἱρέσεως.

δ. Περί τό πρόσωπον τοῦ Θεοδωρήτου ὑπῆρχε ἡ ἀμφιβολία, ἄν θά ἐδέχετο νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον καί τά δόγματά του.

ε. Ὁ Θεοδώρητος, παρά τάς κατ᾽ αὐτοῦ ὑποψίας, τάς ὁποίας διέλυσε διά τοῦ ἀναθεματισμοῦ τοῦ Νεστορίου, ὡς διδάσκαλος ἐθαυμάζετο.

Β΄ Περί τοῦ Ἴβα

Ἡ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἴβα ἔγινε κατά τάς Πράξεις Ι΄ καί ΙΑ΄ οὕτω πως:

1. Τήν 26-10-451 μ.Χ. εἰσελθών ὁ Ἴβας ἐξέθεσεν ἐνώπιον τῆς Συνόδου τά καθ᾽ ἑαυτόν· ὅτι δηλαδή ὑπό τῆς λῃστρικῆς καθῃρέθη ἀντικανονικῶς, ἀπών καί ἀναπολόγητος· ὅτι ὠφείλετο εἰς ἐναντίον του συστροφήν κληρικῶν φίλων τοῦ Εὐτυχοῦς (=αἱρετικῶν)· ὅτι οἱ μητροπολῖται Φώτιος καί Εὐστάθιος ἔκριναν αὐτόν ἀθῶον· καί ὅτι εἰς τήν Σύνοδον καταφεύγει ἐν ταπεινώσει αἰτούμενος φιλανθρωπίας τυχεῖν.

Κατόπιν τούτου ἀνεγνώσθη ἡ ἀπόφασις τῶν δύο μητροπολιτῶν, ἡ ὁποία ἐξέθετε, πῶς ὁ Ἴβας ἐθεωρήθη ἀθῶος, πῶς ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον, πῶς ὡμολόγησεν ὅτι δέχεται τήν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον ὡς τήν ἐν Νικαίᾳ, καί πῶς ὑπεσχέθη ἀναθεματίζειν τόν Νεστόριον καί ἐν Ἐδέσσῃ ἐπ᾽ Ἐκκλησίας.

Ὅμως παρά τήν ταπείνωσιν τοῦ ὑποδίκου καί τήν σαφήνειαν τοῦ κειμένου τῆς ἀποφάσεως τῶν δύο μητροπολιτῶν, τήν ἐκκλησίν του ἐκάλυψεν ἡ παγερά σιωπή τῶν Πατέρων, ἡ ὁποία ἐμαρτύρει τήν πρός τόν Ἴβαν βαθεῖαν ἀπέχθειάν τους.

Καί ἡ Συνεδρία ἐλύθη[22].

2. Τήν ἑπομένην 27-10-451 μ.Χ. ὁ Ἴβας παρουσιασθείς ἐνώπιον τῆς Συνόδου ἔκαμε καί πάλιν ἔκκλησιν εἰς τήν φιλάνθρωπον διάθεσιν τῶν Πατέρων.

Οἱ Πατέρες πού εἶχον ἐν τῷ μεταξύ μελετήσει τό θέμα ἀπεφάνθησαν, ὅτι ἡ καταδίκη του εἶναι ἀνυπόστατος, ἀφοῦ βασική ἀρχή ἀπαιτεῖ τήν προσωπικήν παρουσίαν καί ἀπολογίαν τοῦ κατηγορουμένου, καί ὅτι ἰσχύει ἡ «ἐπίκρισις» τῶν μητροπολιτῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου[23].

Πρίν ὅμως ἡ ἀπόφασις γίνῃ ἐκτελεστή παρενέβη ὁ διάκονος Θεόφιλος μέ

22. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 13.
23. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 17.

ἔνστασιν διά λόγους οὐσίας. Καί ἐζήτησε νά ἀναγνωσθοῦν τά «ὑπομνήματα», δηλ. τά Πρακτικά τῶν δύο μητροπολιτῶν[24].

Πρό τῆς ἀναγνώσεως οἱ δύο μητροπολῖται ἠρωτήθησαν, ἄν ἠλέγχθη ὁ Ἴβας[25], δηλ. ἄν ἀπεδείχθη τό κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορητήριον. Ἀπήντησαν μέ ἕνα ἀπόλυτον «οὔ». Καί ἐβεβαίωσαν, ὅτι δι᾽ αὐτό ἠσκήθη τακτική συμφιλιώσεως τῶν ἀντιδίκων.

Κατόπιν τούτου ἀνεγνώσθη ὁλόκληρον τό κείμενον τῶν «ὑπομνημάτων», εἰς τά ὁποῖα περιλαμβάνεται ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή, ἡ ἐπ᾽ αὐτῆς δήλωσις τοῦ Ἴβα ὅτι· «τῶν ἐπαχθέντων μοι ἀλλότριός εἰμι καί βίαν ἔπαθον», καί ἡ ἐπιστολή τῶν 65 κληρικῶν Ἐδέσσης. Ἐπηκολούθησαν α) αἱ διαλαλιαί, διά τῶν ὁποίων ἐκηρύχθησαν ἄκυροι καί μή γενόμεναι αἱ Πράξεις τῆς λῃστρικῆς, καί β) αἱ διαλαλιαί, διά τῶν ὁποίων ἡ Σύνοδος ἀποκατέστησε τόν Ἴβαν.

3. Ἐκ τῶν πολλῶν παραθέτομεν τάς σημαντικωτέρας.

α. Οἱ τοποτηρηταί Λέοντος εἶπον· «Ἀναγνωσθείσης τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἐπέγνωμεν αὐτὸν ὀρθόδοξον ὑπάρχειν».

β. Ὁ Ἀνατόλιος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· «Ἀποδύομαι πᾶσαν περὶ αὐτοῦ ὑπόνοιαν, ἐπειδὴ ὑπέγραψε τὸν Ὅρον καὶ τὸν Τόμον».

γ. Ὁ Μάξιμος Ἀντιοχείας εἶπεν· «Καὶ ἐκ τοῦ ἀναγνωσθέντος ἀντιγράφου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ προκομισθέντος ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, ὀρθόδοξος ὤφθη αὐτοῦ ἡ ὑπαγορία».

δ. Ὁ Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων εἶπεν· «ὅτι πρέπει νὰ κριθῇ μὲ φιλανθρωπίαν, ὡς ὁρίζει ὁ κανὼν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων αἱρετικῶν.

ε. Ὁ Εὐνόμιος Νικομηδείας ἐτόνισεν ὅτι ἡ «ἄρνησις» αὐτοῦ, δηλ. ἡ ἀποκήρυξις τῶν φιλονεστοριανικῶν φρονημάτων τῆς ἐπιστολῆς πρός Μᾶριν, βαρύνει πολὺ ὑπὲρ αὐτοῦ[26].

4. Θά ἀνέμενέ τις, ὅτι ἡ δίκη τοῦ Ἴβα εἶχε πλέον περατωθῆ. Ἀλλ᾽ οἱ Πατέρες, μέχρι τό σημεῖον αὐτό ἐξήταζον ἁπλῶς τήν δυνατότητα ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἴβα, ἡ ὁποία ἐξηρτᾶτο ἀποκλειστικῶς καί μόνον ἀπό τήν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκφώνησιν ἀναθέματος κατά τῆς αἱρέσεως καί τοῦ πρωταιτίου της. Ἐντεῦθεν καί ἐκλήθη νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον[27].

Ὁ Ἴβας εἶπεν· «Καὶ ἤδη ἐγγράφως ἀνεθεμάτισα Νεστόριον καὶ τὸ δόγμα αὐτοῦ καὶ νῦν ἀναθεματίζω αὐτὸν μυριάκις. Τὸ γὰρ ἅπαξ μετὰ πληροφορίας γενόμενον, κἂν μυριάκις γένηται οὐ λυπεῖ[28]».

24. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 17.
25. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 18.
26. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 41.
27. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 42.
28. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 42.

Μέ τήν ἐνέργειαν αὐτήν κατέστη σαφές, ὅτι ὁ Ἴβας ἐγένετο δεκτός ὡς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφων, ὡς μετανοήσας αἱρετικός.

4. Ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος

α. Βασικόν κείμενον τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ὑπῆρξεν ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος. Ὁ «Τόμος» ἐγράφη τήν 13-6-449. Ὀνομάζετα δέ Τόμος, ἐπειδή ὡς δογματικόν κείμενον τέμνει, δηλαδή βαδίζει καί ὑποδεικνύει τήν ἀληθῆ ὁδόν πίστεως. Κατά τόν Β. Καρτασιώφ[29] ὁ Τόμος δέν ἔχει τίποτε τό νέον. Ὁ ἅγιος Λέων ἠγωνίζετο διά τήν περιφρούρησιν τῆς πίστεως (integritas fidei), ἀπειλουμένην νά καταστραφῇ λόγῳ τῶν ἰδεῶν τοῦ Εὐτυχοῦς. Μέ τόν Τόμον του ἐκθέτει τήν ὀρθήν πίστιν: Ὅτι δηλ. ὁ Θεός Λόγος ἐσαρκώθη προσλαβών καί ἑνώσας ἑαυτῷ ἀνθρωπίνην φύσιν τελείαν, μή ἀποτελοῦσαν πρόσωπον. Ὁ Τόμος εἶναι καθ᾿ ὅλα ὀρθόδοξος καί σύμφωνος μέ τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας καί τά ἱερά διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Φράσεις τινές τοῦ Τόμου διαστρέφονται ὑπό τῶν ἀντιχαλκηδονίων καί παρουσιάζονται ψευδῶς ὡς ἔχουσαι νόημα νεστοριανικόν, ἐπειδή οὗτοι ἀδυνατοῦν νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν ὑποδούλωσίν των εἰς τάς ἀριστοτελικάς φιλοσοφικάς ἀρχάς. Ὁ ἅγιος Λέων δέχεται καί διδάσκει μοναδικότητα προσώπου ἐν Χριστῷ, ἀπορρίπτων κατηγορηματικῶς τήν ἐν αὐτῷ ὕπαρξιν ἀνθρωπίνων προσώπων. Κατά ταῦτα λοιπόν, ἡ ἐπί τάχα νεστοριανισμῷ κατηγορία κατά τοῦ Τόμου εἶναι ἀσύστατος καί ἀδικωτάτη.

β. Ὁ Τόμος ἐγράφη διά νά ἀναγνωσθῇ εἰς τήν ἐν Ἐφέσῳ Β´ σύνοδον (λῃστρικήν). Ἀλλ᾿ ὁ Διόσκορος δέν ἐπέτρεψε τοῦτο, ἐπειδή ἐφοβεῖτο τάς συνεπείας του ἐπί τῆς ἔναντί του στάσεως τῶν μέχρι τότε φίλων του, μελῶν τῆς λῃστρικῆς, οἱ ὁποῖοι ἅπαντες εὐθύς ὡς ἔλαβον γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ Τόμου, ἀποδεχθέντες αὐτόν, προσυπέγραψαν αὐτόν. Ἔτσι ὁ Διόσκορος ἔμεινε σχεδόν ὁ μόνος μή δεχόμενος αὐτόν. Διά τοῦτο ὀλίγον πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ´ Συνόδου ὁ Διόσκορος θέλων προφανῶς νά δημιουργήσῃ πόλωσιν, προέβη εἰς ἐκφώνησιν ἀναθέματος κατά τοῦ ἁγίου Λέοντος ὡς συγγραφέως τοῦ Τόμου. Καί ἐζήτει «πρῶτον τά τῆς πίστεως γυμνασθῆναι»[30], διά νά ἐκμεταλλευθῇ τήν ἐπίδρασιν τοῦ ἀναθεματισμοῦ του ἐπί τῶν ἁπλουστέρων. Ἀλλ᾿ ὁ πάπας Λέων εἶχε θέσει ἤδη ὑπό κατηγορίαν τόν Διόσκορον ὡς αἱρετικόν. Καί ὡς περί τήν πίστιν ὕποπτος πρό τῆς ἐκδικάσεως τῆς κατ᾿ αὐτοῦ κατηγορίας δέν ἦτο δυνατόν νά παρακάθηται εἰς Σύνοδον καί νά ἀποφαίνεται περί πίστεως[31].

Ἔτσι πρῶτον ἐδικάσθη ὁ Διόσκορος. Καί καθῃρέθη, ὡς αἱρετικός[32], ἀφοῦ

29. Βλ. Β. Καρτασιώφ ἔ.ἀ. σελ. 374.
30. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 67.
31. Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 65.
32. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 28-329, 41-42, 156.

ἀπεδέχθη ὅτι εἶχε καθαιρέσει ὀρθόδοξον (τόν ἅγιον Φλαβιανόν) ὡς αἱρετικόν.

γ. Ἐν συνεχείᾳ ἤρχισεν ἡ διαδικασία ἐλέγχου τῆς ὀρθότητος τῆς πίστεως τοῦ ἁγίου Λέοντος. Πρός τοῦτο ἀνεγνώσθησαν τά κριτήρια τῆς ὀρθότητος πίστεως, ἐπίσημα δογματικά κείμενα: τό Σύμβολον τῆς πίστεως καί αἱ ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β´ πρός Νεστόριον καί πρός τούς Ἀνατολικούς. Ἐπηκολούθησαν αἱ ἀναφωνήσεις τῶν ἁγίων Πατέρων: «Πάντες οὕτω πιστεύομεν. Ὁ πάπας Λέων οὕτω πιστεύει. Ἀνάθεμα τῷ μερίζοντι καί τῷ συγχέοντι. Αὕτη ἡ πίστις Λέοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Λέων οὕτω πιστεύει. Λέων καί Ἀνατόλιος οὕτω πιστεύουσι. Πάντες οὕτω πιστεύομεν. Ὡς Κύριλλος οὕτω πιστεύομεν. Αἰωνία μνήμη Κυρίλλου. Ὡς αἱ ἐπιστολαί Κυρίλλου ἔχουσιν, οὕτω φρονοῦμεν. Λέων ὁ ἀρχιεπίσκοπος οὕτω φρονεῖ, οὕτω πιστεύει, οὕτως ἔγραψεν»[33].

Καί ἀνεγνώσθη ὁ Τόμος[34].

Μετά δέ τήν ἀνάγνωσιν... οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν: «Αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων. Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων. Οἱ ὀρθόδοξοι οὕτω πιστεύομεν. Ἀνάθεμα τῷ μή οὕτω πιστεύοντι. Κύριλλος οὕτως ἐδίδαξεν. Κυρίλλου αἰωνία μνήμη. Λέων καί Κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν»[35].

δ. Κατά τῆς ὀρθότητος τοῦ Τόμου ὑπῆρχον ὅμως καί ἐνστάσεις, τάς ὁποίας ἐξέφραζον κυρίως οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ προεξάρχοντος τοῦ μητροπολίτου Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου Ἀττικοῦ, ὅστις κατά τήν ἀνάγνωσιν τοῦ Τόμου προέβαλε ἐρώτημα, ἄν συμβιβάζωνται μέ τήν ὀρθόδοξον πίστιν τά ἑξῆς χωρία τοῦ Τόμου α) τό ἐν παραγρ. 9 ἀπό «καὶ πρὸς τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα» μέχρι τέλους. Εἰς ἀντίκρουσιν τῆς ἐνστάσεως ὁ ἀρχιδιάκονος Ἀέτιος ἀνέγνωσεν τό ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Κυρίλλου Β´ πρός Νεστόριον παραγρ. 5 ἀπό «ἐπειδὴ δὲ πάλιν – ἐγεύσατο θανάτου», τό ὁποῖον ἰδέ ἐν παραγρ. 10,5 τῆς ΣΤ´ Πράξεως, β) τό ἐν παραγρ. 14 ἀπό «ἐνεργεῖ γὰρ – ὑποπέπτωκε». Εἰς τοῦτο πάλιν ὁ Ἀέτιος ἀντιπροέβαλε τό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀπό τήν ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως διά τούς ἀντιχαλκηδονίους ἐπισκόπους ἐπιστολήν πρός Ἀκάκιον Μελιτηνῆς «αἱ μὲν γάρ εἰσι τῶν φωνῶν ὅ,τι μάλιστα θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς, αἱ δὲ μέσην τινὰ τάξιν ἐπέχουσιν, ἐμφανίζουσαι τόν Υἱόν Θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον ὁμοῦ τε καὶ ἐν ταὐτῷ», καί γ) τό ἐν παραγρ. 19 περί τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ ὁποίου ἀμφιβαλλόντων τῶν Ἰλλυρικιανῶν ὁ Θεοδώρητος Κύρου εἶπεν: «Ἔστιν ὅμοιον ὑπόδειγμα τοῦ μακαρίου Κυρίλλου» καί ἀνέγνωσε ἀπό τά «Σχόλια περί τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ μονογενοῦς» τό ἑξῆς: «καὶ γενόμενον ἄνθρωπον καὶ οὐ μεθέντα τὸ ἴδιον (μεμένηκε γάρ, ὅπερ ἦν) ἐννοεῖται δὲ

33. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 81.
34. Βλ. Τό Κείμενον ἰδέ ἐν Πράξει ΣΤ´ § 20, 1-35.
35. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ.81.

πάντως καί ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν, τουτέστιν ἡ θεία φύσις ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις»[36].

Μεταγενεστέρως οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἀπέρριψαν τά χωρία αὐτά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὡς αἱρετικά· «κἄν αὐτοῦ Κυρίλλου ᾖ».[37]

ε. Ἀλλά οἱ Ἰλλυρικιανοί δέν ἠρκέσθησαν εἰς αὐτά. Δυσμενῶς ἐπηρεασμένοι κατά τοῦ Τόμου ἐζήτησαν διά τοῦ μητροπολίτου Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου Ἀττικοῦ νά δοθῇ εἰς αὐτούς προθεσμία νά μελετήσουν τόν Τόμον ἐν ἀντιπαραβολῇ πρός τήν Γ΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν Κυρίλλου καί πρός τά ΙΒ΄ Κεφάλαια[38], ἤτοι νά ἐλεγχθῇ ἡ ὀρθότης τῆς πίστεως τοῦ ἁγίου Λέοντος μέ κριτήριον τήν ἀδιαμφισβητήτως κανονικήν, ὡς κυρωθεῖσαν ὑπό τῆς Γ΄ Συνόδου, Γ΄ ἐπιστολήν Κυρίλλου πρός Νεστόριον.

Μετά τήν ἔρευναν οἱ ἐπίσκοποι-σύνεδροι ἐκλήθησαν νά δηλώσουν, ἄν φρονοῦν ὅτι ἡ ἐπιστολή Λέοντος «συνᾴδει τῇ (Γ΄ πρός Νεστόριον) ἐπιστολῇ Κυρίλλου». Καί διεκήρυξαν ἐν ἑνί στόματι, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν δύο κειμένων ταυτίζεται. Ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά τους οἱ ἐπίσκοποι Ἰλλυρικοῦ, ἀφοῦ διετράνωσαν τήν πίστιν αὐτῶν εἰς τά δόγματα τῶν Πατέρων τῶν τριῶν προγενεστέρων Συνόδων, διεκήρυξαν ὅτι «... Ὀρθοδοξότατον εἶναι τὸν ἁγιώτατον Πατέρα καὶ ἀρχιεπίσκοπον Λέοντα πεπληροφορήμεθα. Γεγένηται δὲ ἡμῖν περὶ τῆς ἐπεσταλμένης παρὰ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος ἐπιστολῆς τὸ ἀναμφίβολον, τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων Πασκασίνου καί Λουκηνσίου, τῶν τὸν τόπον ἐπεχόντων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, σαφηνισάντων ἡμῖν, ἃ ἡ φράσις διιστᾶν ᾐνίττετο. Ὅτε γὰρ κατὰ τὸν τύπον τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας παρὰ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς μεγάλης Κωνσταντινουπόλεως παρεγενόμεθα, ὀφείλοντες περὶ ὧν ἀμφεβάλλομεν ὀλίγων πληροφορηθῆναι, ηὕρομεν αὐτῶν τὴν ἁγιότητα ἑτοιμότατα τὴν ἀμφιβολίαν ἐκβάλλουσαν. Πάντα γὰρ ἄνθρωπον ἀνεθεμάτισαν διιστῶντα τῆς θεότητος τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἥνωσεν ἑαυτῷ ἀπὸ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας τῆς Θεοτόκου καὶ μὴ τὰ θεοπρεπῆ καὶ τὰ ἀνθρωποπρεπῆ αὐτοῦ εἶναι λέγοντα ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως καὶ ἀδιαιρέτως. Διά τοι τοῦτο πληροφορηθέντες καὶ συμφωνεῖν ἡγούμενοι κατὰ πάντα τοῖς προγεγραμμένοις ἁγίοις πατράσι τὴν ἐπιστολὴν συνῃνέσαμεν ταύτῃ καὶ ὑπεγράψαμεν»[39].

στ. Ἀκολούθως οἱ ἐπίσκοποι τῆς Παλαιστίνης εἶπον: «τοῖς πλείοσιν, ὀρθῶς ἔχουσι, προσετέθημεν· ...τινὲς δὲ ἡμῖν ἐξ αὐτῆς προσέστησαν λέξεις, ὡς μερισμόν τινα καὶ χωρισμὸν τοῖς οὕτω φρονεῖν ἐθέλουσιν ἐμφαίνουσαι,... καὶ ἠκούσαμεν παρὰ τῶν ἁγιωτάτων Πατέρων, ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων, τῶν ἐπεχόντων τὸν τόπον τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, ὡς οὐδένα λέγουσι

36. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 228.

37. Βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. Ε΄ σημ. 11.

38. Βλ. Ἐν Πράξει Στ΄ § 21.

39. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 102.

μερισμόν ἐπὶ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ᾽ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον καὶ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Διὸ συνεθέμεθα καὶ τῷ Τόμῳ προσυπογράφομεν, οἰόμεθα δὲ αὐτοὺς καὶ νῦν τὰ αὐτὰ κατατίθεσθαι ὑπὲρ ὠφελείας τοῦ κόσμου παντός»[40].

ζ. Μέ ἄλλα λόγια οἱ ἅγιοι Πατέρες διεκήρυξαν: Ἡ πίστις δέν εἶναι λέξεις, ἀλλά φρόνημα. Δέν παρακολουθοῦμεν λέξεις· ὅποιος προσέχει λέξεις καί ἀδιαφορεῖ διά τήν ὁμολογίαν τοῦ φρονήματος τῆς πίστεως, ἐνεργεῖ «ἀπίστως», δηλ. κακοβούλως ἤ, τοὐλάχιστον, κατά πλάνην[41].

η. Κατά τήν συνάντησιν ὀρθοδόξων καί ἀντιχαλκηδονίων ὁ Dr. Khela, κόπτης καθηγητής, ἐχαρακτήρισε τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος ὡς ὅπλον, μέ τό ὁποῖον ἡ Ρώμη ἠγωνίσθη νά ἐξοστρακίσῃ ἀπό τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας τήν ἀλεξανδρινήν θεολογίαν[42].

Ἡ ἄποψις αὐτή εἶναι παράδοξος καί ἀστήρικτος. Ἀποτελεῖ προβολήν εἰς τήν ἀρχαίαν ἐποχήν τῆς συγχρόνου τάσεως νά ἀποδίδωνται πολλά γεγονότα εἰς προγραμματισμόν σκοτεινῶν δυνάμεων. Ἄλλωστε, ὡς παρετήρησεν ἐν Bristol ὁ αἰδ. πρωτοπρεσβ. Ἰωάννης Ρωμανίδης[43], ὁ Τόμος ἔχει τήν ἰδίαν θεολογικήν σκέψιν μέ τά ΙΒ΄ Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀφοῦ εἰς αὐτόν (§ 20-21) ὑπάρχει ἀκόμη καί ὁ ὀρθόδοξος θεοπασχητισμός τοῦ μεγάλου Πατρός. Τάς ἀπόψεις αὐτάς καί ἐν γένει τήν ἀμφισβήτησιν τῆς ἀξίας τοῦ Τόμου ἐν Bristol ἤλεγξεν ὀξέως καί ὁ ἀοίδιμος π. Γεώργιος Φλωρόφσκι[43α].

θ. Πλήρη ἀνάλυσις τοῦ Τόμου βλ. ἐν Herbert Arens, Die christologische Sprache

40. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2 σελ. 103.

41. Βλ. Εἰσαγωγή, Κεφ. Β΄ § 3.

42. Do the four later Councils prevent reconciliation of the Orthodox Churches. (G.O.T.R. vol. XIII (1968), 2 p. 278-282). G.O.T.R. vol. X (1964), 2 p. 33.

43. Βλ. G.O.T.R. vol. X (1964), 2 p. 31.

43α. Βλ. G.O.T.R. vol. X (1964), 2 p. 80. Ἡ Δ΄ Σύνοδος ἀντιμετωπίζουσα ἤδη τήν ἄρνησιν τῶν αἱρετιζόντων νά ἀποδεχθοῦν τήν ὀρθήν πίστιν ὡς ἐκφράζεται εἰς τόν Τόμον, εἰς τόν πρός τόν βασιλέα Μαρκιανόν προσφωνητικόν της λέγει:

Καὶ νῦν ἔξεστιν, ἀμφισβητήσεως φυείσης, ταῖς τῶν Πατέρων ἑρμηνείαις τὴν ἡμετέραν ἐπισυνάπτειν ὁμολογίαν καὶ πείθειν, ὡς οὐκ ἀπᾷδον τῆς ἐκείνων διανοίας ἐπιδεικνύμεθα φρόνημα... Οὕτω τοῖς Ἀθανασίου πρὸς Ἐπίκτητον φιλοτιμούμεθα γράμμασιν. Οὕτως ὡς οἰκείαν Γρηγορίου τὴν πρὸς Κληδόνιον ἐπιστολὴν περιφέρομεν. Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; εἰ γὰρ τὸ δι᾽ ἐπιστολῶν τὸ τῆς Ἐκκλησίας σαφηνίζεσθαι φρόνημα πρὸς ἑκάστην ζήτησιν, μέμψεως ἄξιον, αὐτὸν ἄν τις πρῶτον τὸν μακάριον γράψαιτο Κύριλλον... καὶ τὸν μέγαν τῇ αὐτῇ ἄν τις Πρόκλον περιβάλλοι γραφῇ... Μὴ τοίνυν ἡμῖν τοῦ θαυμαστοῦ προέδρου τῆς Ρώμης τὴν ἐπιστολὴν ὡς καινοτομίας ἔγκλημα προφερέτωσαν· ἀλλ᾽ εἰ μὴ σύμφωνος ταῖς γραφαῖς ἐλεγχέτωσαν· εἰ μὴ τοῖς προλαβοῦσι πατράσιν ὁμόδοξος· εἰ μὴ πρὸς δυσσεβῶν κατηγορίαν γεγένηται· εἰ μὴ τῶν καινοτομεῖν ἐπιχειρούντων ἀνατρέπει τὸ μύθευμα· εἰ μὴ τὴν τῶν ματαιοφρονούντων καταγωνίζεται τερατείαν. Εἰ γάρ τις, τῶν πατέρων παραχαράττει τὴν ἔννοιαν, οὗτος τῶν τῆς παραβάσεως εὐθυνῶν ὑπόχρεως· οὐχ ὁ τῆς παραβάσεως ἐπιφέρων τὸν ἔλεγχον (A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 113 [472]).

Leos des Grossen, Analyse des Tomus an dem patriarchen Flavian, Herder, Freiburg 1982, ἔνθα παρατίθεται καί πλουσία βιβλιογραφία).

5. Ὁ Ὅρος

α. Τό ἐπισημότερον κείμενον τῆς Δ´ Συνόδου εἶναι ὁ Ὅρος. Ἡ ψήφισίς του ἦτο ἀναγκαία, ἐπειδή ὑπῆρχε ἔντονος ἀντιλογία.

Ἐνώπιον τῆς Συνόδου κατ᾽ ἀρχάς ἐτέθη κείμενον, σχέδιον Ὅρου, τό ὁποῖον ἀπεφασίσθη νά μήν καταχωρισθῇ εἰς τά Πρακτικά. Εἶχε πολλά καλά σημεῖα καί ἔτυχεν εὐρείας ἐπιδοκιμασίας. Ὅμως περιεῖχε καί ἀσθενῆ σημεῖα: Δέν ὠνόμαζεν τήν ἁγίαν Μαρίαν «Θεοτόκον» καί περί τοῦ Χριστοῦ ἔλεγεν ὅτι εἶναι εἷς «ἐκ δύο φύσεων»[44]. Ἀλλ᾽ ἡ φράσις «ἐκ δύο φύσεων» ἠδύνατο νά ἑρμηνευθῇ καί εὐτυχιανικῶς. Καί αἵρεσις δέν ἐπετρέπετο νά εὐνοῆται. Διά τοῦτο οἱ τοποτηρηταί τοῦ πάπα καί ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἐδήλωσαν ἀρνησικυρίαν. Ὅμως ἄλλοι ἀρχιερεῖς ἐπέμειναν εἰς τό πρῶτον ἐκεῖνο σχέδιον πεισμόνως. Κατηγόρησαν μάλιστα τούς ἀντιδρῶντας ὡς νεστοριανίζοντας καί τήν Ρώμην ὡς κέντρον προστασίας τοῦ νεστοριανισμοῦ. Καί ἀποδοκιμάζοντες αὐτούς ἀνεκραύγασαν: «Οἱ ἀντιλέγοντες εἰς Ρώμην ἀπέλθωσιν»[45]. Ἐδημιουργήθη σάλος καί ἀντιλογία. Ἠπειλήθη διάλυσις τῆς Συνόδου.

β. Ὅμως ὁ ὀρθός προβληματισμός ἔφερε μεταξύ τῶν ἁγίων πατέρων ἱερά αἰσθήματα καί ἀποτελέσματα. Δηλ. τελικῶς ἡ Σύνοδος ἔκρινε ὅτι ὁ εὐτυχιανισμός ἦτο τότε μεγαλύτερος κίνδυνος διά τήν Ἐκκλησίαν καί ἐπροτίμησε νά τονίσῃ τήν ἐν Χριστῷ αἰωνίαν διατήρησιν τῶν δύο φύσεων διά τῆς φράσεως «ἐν δύο φύσεσι γνωριζόμενος», ἔστω καί ἄν ἔδιδε λαβήν διά νεστοριανίζουσαν ἑρμηνείαν.

Κατόπιν τούτου συνεκροτήθη εὐρεῖα ἐπιτροπή ἀπό τά πλέον ἐπίσημα πρόσωπα, εἰς τήν ὁποίαν μετέσχε καί ὁ ἐν ἁγίοις μητροπολίτης Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου Ἀττικός[46].

Ἡ ἐπιτροπή αὐτή ἐξεπόνησε σχέδιον Ὅρου, τό ὁποῖον ὑποβληθέν εἰς τήν ὁλομέλειαν τῆς Συνόδου ἐπεκυρώθη παμψηφεί.

γ. Μετά τήν ψήφισιν καί ὑπογραφήν τοῦ Ὅρου οἱ ἅγιοι πατέρες «πάντες ἐβόησαν· πάντες οὕτω πιστεύομεν. Μία πίστις – μία γνώμη. Πάντες τό αὐτό φρονοῦμεν. Πάντες συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν. Πάντες ὀρθόδοξοί ἐσμεν. Αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων. Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων. Αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων»[47]. «Νεστορίῳ καί Εὐτυχεῖ ἀνάθεμα. Ἀνάθεμα καί Διοσκόρῳ. Νεστορίῳ καί Εὐτυχεῖ καί

44. Βλ. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 124.
45. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 125.
46. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 125.
47. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 125.

Διοσκόρῳ ἀνάθεμα. Ἡ Τριάς τούς τρεῖς καθεῖλε. Ἡ Τριάς τούς τρεῖς ἐξέβαλε»[48].

Μέ τόν ἀναθεματισμόν τοῦ Διοσκόρου ἡ Σύνοδος ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ Ἀνατολίου, ὅτι «Διόσκορος οὐ δι᾽ αἵρεσιν καθῃρέθη», ἦτο μία ἀστήρικτος ἐσφαλμένη προσωπική ἄποψις[49].

48. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 155.
49. Βλ. Ἔ.ἀ. σελ. 156. Βλ. Πράξ. ΣΤ´, σημ. 196 καί A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 124.

ΚΕΦ. Ε΄
ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΙΑΙΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ

Ἀμέσως μετά τήν Δ΄ Σύνοδον ἀρχίζει τό πρόβλημα τῆς ἑρμηνείας της. Διατυπώνονται πολλαί ἀπόψεις, πού ἡ κάθε μιά ἀποτελεῖ καί ἕνα ἐκκλησιαστικόν - θεολογικόν ρεῦμα. Σημαντικώτεραι εἶναι α) τοῦ ἀντιχαλκηδονισμοῦ, β) τοῦ νεστοριανισμοῦ, γ) τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ καί δ) τοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ.

1. Ὁ ἀντιχαλκηδονισμός

α. Οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι, ὀπαδοί τοῦ Εὐτυχοῦς καί τοῦ Διοσκόρου, θεολογοῦν μέ προϋποθέσεις φιλοσοφικάς - ἀριστοτελικάς. Βάσις τῆς σκέψεώς τους εἶναι τά ἀξιώματα: «οὐκ ἐνεργεῖ ποτε φύσις μή ὑφεστῶσα προσωπικῶς» καί «οὐκ ἔστι φύσιν ἀπρόσωπον εἰπεῖν». Ὡς ἐκ τούτου θεωροῦν κάθε ἀναφοράν εἰς τόν ἀριθμόν δύο ὡς νεστοριανισμόν[1]. Ἀπό τόν ἅγιον Κύριλλον ἀποδέχονται μόνον α) τήν κατακριθεῖσαν

---

1. Αἱ ἔρευναι τῆς χριστολογίας τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἀποδεικνύουν· ὅτι οὗτοι εἶχον κατά κανόνα ὀρθήν ἀντίληψιν περί τῆς ὁμοουσιότητος τῆς σαρκός τοῦ Χριστοῦ μέ τήν ἰδικήν μας (βλ. Καχάλι Ἀλέμου, Ἡ Χριστολογία τῶν Αἰθιοπικῶν ἀναφορῶν ἐν σχέσει πρός τό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, Θεσαλονίκη 1977, σελ. 97 - 100). Ἡ μαρτυρία του δέ ὅτι οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἐστρέφοντο κυρίως κατά τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος καί τῶν «δυοφυσιτικῶν» του ἐκφράσεων, δείχνει ὅτι ἡ διαφορά μεταξύ ὀρθοδόξων καί ἀντιχαλκηδονίων δέν ἔγκειται εἰς τήν ἀποδοχήν ἤ μή τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, οὔτε εἰς σύγχυσιν λόγῳ διαφορᾶς ὁρολογίας, ἀλλά εἰς τήν διάφορον θεώρησιν τῶν ἐν Χριστῷ ἐνεργειῶν.

Οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι δέχονται ἀριστοτελικῶς ὅτι ἐνεργεῖ ὄχι ἡ φύσις, ἀλλά τό πρόσωπον· ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ἕν μόνον πρόσωπον· καί ἄρα ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἔχει μίαν μόνον ἐνέργειαν θεανδρικήν. Μέ βάσιν δέ τάς ἀρχάς αὐτάς οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι, παρ᾽ ὅτι δέχονται τήν αἰωνίαν διατήρησιν τῆς διαφορᾶς τῶν δύο ἐν Χριστῷ οὐσιῶν (θεότητος καί σαρκός), παντοῦ ὅπου γίνεται λόγος περί δύο φύσεων καί δύο ἐνεργειῶν, διαβλέπουν συγκεκαλυμμένον νεστοριανισμόν καί διά τοῦτο κατηγοροῦν τήν Δ΄ Σύνοδον ὡς ὑποκρισίαν, ὡς προσωπεῖον τοῦ νεστοριανισμοῦ (Masked nestorianism). Ὁ μονοφυσίτης Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος ἔλεγεν, ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος «κατεδέχθη τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου, ἅτε μηδὲν ἡγουμένη εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν ἐπὶ κυρώσει δόγματος» (Φωτίου, Βιβλ. 55, R. Henry, o.c. I, p. 45). Ὁ Φιλόξενος (Ξεναΐας) δέν διστάζει νά γράψῃ, ὅτι εἰς τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος εἶχε κληθῆ καί θά ἐλάμβανε μέρος ὡς σύνεδρος καί ὁ Νεστόριος, ἄν δέν ἐπισυνέβαινε ὁ θάνατός του (D' Alès, ἔ.ἀ. σελ. 258).

Οἱ ὀρθόδοξοι, θεολογοῦντες πάντοτε ἁλιευτικῶς καί ἀποδεικτικῶς, δέχονται ὅτι ἡ κτιστή φύσις ἔχει κτιστάς ἐνεργείας καί ἡ ἄκτιστος ἀκτίστους· καί ὅτι εἶναι ἀδύνατον ἡ κτιστή φύσις νά τραπῆ εἰς

ὑπό τοῦ Ὅρου τῆς Δ΄ Συνόδου εὐτυχο-διοσκοριανήν διατύπωσιν «δύο φύσεις πρό τῆς ἑνώσεως· μία φύσις μετά τήν ἕνωσιν»· β) τά ΙΒ΄ Κεφάλαια· γ) τήν δογματικήν κυριλλικήν ἀπόφανσιν· «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη»· καί δ) τάς ἐπιστολάς πρός Ἀκάκιον καί Σούκενσον.

Συνεπεῖς εἰς τά ὡς ἄνω, θεωροῦν τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος καί τόν Ὅρον τῆς Συνόδου κείμενα νεστοριανικά καί τήν Δ΄ Σύνοδον νεστοριανικήν, σύνοδον προδοτῶν τῆς πίστεως, σύνοδον ἀποστατῶν (Verrätersynode). Δι᾽ αὐτούς ὁ ἀναθεματισμός τοῦ Νεστορίου καί τοῦ νεστοριανισμοῦ ὑπό τῆς Δ΄ Συνόδου ὑπῆρξε ψευδές ἐπικάλυμμα τῆς πραγματικότητος, φενάκη. Καί ἀπεδύθησαν εἰς μίαν μετωπικήν κατ᾽ αὐτῆς ἐπίθεσιν συκοφαντοῦντες αὐτήν «ὡς τὸ σύμβολον τῶν 318 ἁγίων πατέρων παρασαλεύσασαν καὶ δύο Υἱοὺς καὶ δύο Χριστοὺς καὶ δύο πρόσωπα δογματίσασαν» (A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 135 [494], καθ᾽ ἃ γράφει ἡ βασίλισσα Πουλχερία.

β. «Ἡ Σύνοδος Χαλκηδόνος καὶ Λέων ὁ τῆς Ρωμαίων ἡγησάμενος Ἐκκλησίας δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ καὶ δύο ἐνεργείας ὁρισάμενοι μετὰ τὴν ἄφραστον ἕνωσιν, δικαίως ἀναθεματιζέσθωσαν, ὡς τὸν ἕνα Χριστὸν εἰς δύο καταμερίσαντες· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ ποτε φύσις μὴ ὑφεστῶσα προσωπικῶς»[1α].

Μεταξύ τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἀνεπτύχθη ἔντονος φανατισμός. Ὁ περισσότερον ἔξαλλος ἐγίνετο αὐτομάτως ἀρχηγός. «Ὁ μάλιστα κυκήσας τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον»[2] Θεοδόσιος ἐξελέγη ὑπό τῶν ὁμοφρόνων του πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Μέ τόν ἴδιο κριτήριον ἔγινε πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Τιμόθεος Αἴλουρος, ἀφοῦ οἱ ὁμοϊδεάται του ἔσφαξαν ἐντός τοῦ βαπτιστηρίου τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τόν ἅγιον ἱερομάρτυρα Προτέριον (28-3-457 μ.Χ.)[3].

Σύνθημα τῶν ἀντιχαλκηδονίων ὑπῆρξε τό «τὸν λέγοντα δύο φύσεις, εἰς δύο

ἄκτιστον καί ἡ ἄκτιστος εἰς κτιστήν. Δηλ. δέχονται αἰωνίαν διατήρησιν τῶν δύο φύσεων καί τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν τους, ἐν ἑνί προσώπῳ τῷ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Οἱ νεστοριανοί δέχονται ὅτι ἐν Χριστῷ ἔχομεν αἰωνίαν διατήρησιν τῶν δύο φύσεων. Ὅμως θεολογοῦν ἀριστοτελικῶς· καί, φοβούμενοι μή δείξουν «ἐναντιοκίνητον» τόν Χριστόν, δέχονται ὅτι αἱ ἐνέργειαι εἶναι τῶν προσώπων· ἐν Χριστῷ πρό τῆς Ἀναλήψεως εἴχομεν δύο εἰδῶν ἐνεργείας, κτιστάς καί ἀκτίστους καί ἄρα δύο, κτιστόν καί ἄκτιστον, πρόσωπα· ὅμως μετά τήν Ἀνάστασιν καί τήν Ἀνάληψιν, ἔχομεν ἕνωσιν τῶν δύο προσώπων καί ἄρα μίαν ἐνέργειαν.

Καθ᾽ ἡμᾶς οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχουν, ὡς καί ὁ Ἀπολινάριος, συγκεχυμένην χριστολογίαν. (Al. Grillmeier, ἔ.ἀ. σελ. 494 καί ἐν Chalkedon I, σελ. 102 ἑξ.)

1α. F. Diekamp, Doctrina Patrum, Aschendorf 1981[2] p. 310. Εἰς τήν χρῆσιν αὐτήν τοῦ Σεβήρου γίνεται φανερόν, ὅτι αἱ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ ἀπορρίπτονται, ἐπειδή κατά τήν ἀριστοτελικήν-νεοπλατωνικήν λογικήν καί ἀνθρωπολογίαν προϋποθέτουν δύο ἐνεργείας· δύο πρόσωπα ἐναντιοκίνητα· καί ἄρα μάχην καί διάλυσιν! Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Α΄ § 7.

2. Εὐαγρίου, Ἐκκλ. Ἱστορία Β΄ κεφ. 5 P.G. 86, 2513 A.

3. Εὐαγρίου, Ἐκκλ. Ἱστορία Β΄ κεφ. 8 P.G. 86, 2520 A-2533 B.

τέμε· ὁ λέγων δύο φύσεις νεστοριανὸς ἐστι»[4].

γ. Οἱ πρό τῆς συγκροτήσεως τῆς Δ΄ Συνόδου ἐκφρασταί τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἶχον, ὡς εἴδομεν, ἀπορρίψει τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β΄ πρός Νεστόριον καί πρός τούς Ἀνατολικούς ὡς πεπλανημένας, ὡς λάθη, ὡς αἱρετιζούσας. Μετά τήν Σύνοδον ὁ Τιμόθεος Αἴλουρος κάνει ἕνα βῆμα ἀκόμη. Καταδικάζει ἀμειλίκτως τόν ἅγιον Κύριλλον, ἐπειδή ὁμιλεῖ περί δύο φύσεων μετά τήν ἕνωσιν. Αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν, λέγει ὁ Τιμόθεος, «Κύριλλός ἐστιν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος· οὗτος γὰρ διαφόρως τὸ σοφὸν τῆς ὀρθοδοξίας διαρθρώσας κήρυγμα, παλίμβουλος φανείς, τἀναντία δογματίσας ἐλέγχεται· ἐπεὶ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου χρῆν λέγειν ὑποθέμενος, ἀ ν α λ ύ ε ι τὸ ὑπ᾽ αὐτοῦ δογματισθὲν καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ πρεσβεύειν ἁλίσκεται· καὶ ὅ γε σαρκὶ παθεῖν τὸν Θεὸν ἀποφηνάμενος Λόγον, τοὐναντίον φησὶν οὐδενὶ τρόπῳ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν καταδέξασθαι πάθος· ἀλλ᾽ ἐναντίος τοῖς οἰκείοις λόγοις γενόμενος, τὴν νῦν κρατοῦσαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δυσδιάλλακτον μάχην ἐνέσπειρε· καὶ ὥσπερ τινὰ φλόγα λαβροτάτην ἐξάψας, τὸν τῆς ὑγιοῦς πίστεως ἐνέπρησε λόγον»[5]. Ὁ ἀναγνώστης, ἄς ἐνθυμηθῇ ὅτι οἱ Τιμόθεος Αἴλουρος καί Βασιλίσκος (476 μ.Χ.) διέταξαν τήν γενικήν καί ὁλοκληρωτικήν ἐξαφάνισιν τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Βλ. Κεφ. Γ΄ σημ. 23.

δ. Ὁ ἀντιχαλκηδόνιος πατριάρχης Ἀντιοχείας Σεβῆρος ἐπεχείρησε νά διορθώσῃ τό λάθος τοῦ Τιμοθέου. Ὁ Σεβῆρος διαπιστώνει ὅτι πολλοί Πατέρες χρησιμοποιοῦν τόν ὅρον «δύο φύσεις». Καί πιστός εἰς τά διδάγματα τοῦ Εὐτυχοῦς, ὅτι οἱ Πατέρες δέν ἔχουν θεοπνευστίαν, θεωρεῖ τούς ἑκάστοτε χρονικῶς νεωτέρους ὡς ἀξιοπιστοτέρους τῶν παλαιοτέρων! «Μὴ πάλιν εἴπῃς, λέγει, ὡς τῇ λέξει τῶν δύο φύσεων τινὲς τῶν Πατέρων ἐχρήσαντο· ἐχρήσαντο γὰρ καθ᾽ ἡμᾶς· εἰ καὶ τοῦτο τῷ λόγῳ συγχωρήσομεν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τῆς νόσου τῆς

4. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρᾶξις Α΄ A.C.O. 2, 1, 1, p. 93. Οἱ ἅγιοι Λέων Ρώμης, Φλαβιανός, Ἀνατόλιος καί Γεννάδιος Κων/πόλεως, ἀναθεματίζονται ὑπό τῶν ἀντιχαλκηδονίων ὡς νεστοριανοί (βλ. Mesrop Krikorian, Anathema, Schisma, Heresy (pol.) p. 12).

5. Ἐπιστολή πρός Καλώνυμον P.G. 86, 276. Βιβλίον τοῦ Τιμοθέου κατά τῆς Δ΄ Συνόδου καί τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λεόντος ἀνήρεσεν ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος, μητροπολίτης Βηρυτοῦ. Ἀπό ἄλλα σωζόμενα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἔργων του πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ Τιμόθεος ἐδέχετο τήν ὁμοουσιότητα τῆς σαρκός τοῦ Κυρίου μέ τήν ἰδικήν μας (βλ. Καχάλι Ἀλέμου, Ἡ Χριστολογία τῶν Αἰθιόπικῶν Ἀναφορῶν ἐν σχέσει πρός τό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 97-100). Φαίνεται, ὅτι ὁ Τιμόθεος, ὡς καί ὁ Ἀπολινάριος εἶχε πάθει σύγχυσιν. Ἄλλα ἔλεγε τώρα, ἄλλα εἰς ἄλλην περίστασιν. Ὁ Θεοδώρητος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι: «Ἀπολινάριος ἐν ἐνίοις συγγράμμασι τόν περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος οὐ παρέφθειρε λόγον, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἡμῖν... ἐκήρυξεν· ἐν ἐνίοις δὲ βαθμοὺς ἀξιωμάτων ὡρίσατο, ἑαυτὸν διανομέα τῆς θείας χειροτονήσας τιμῆς· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶν εὕρημα τὸ μέγα, μεῖζον, μέγιστον· ὡς μεγάλου μὲν ὄντος τοῦ Πνεύματος, μείζονος δὲ τοῦ Υἱοῦ, μεγίστου δὲ τοῦ Πατρός· τί δὲ τούτου γένοιτο ἂν γελοιότερον;... Ἐν ἐνίοις δὲ πάλιν τὰς τῶν ὑποστάσεων συνέχεεν ἰδιότητας» (P.G. 83, 425). Ἀπολινάριος καί Τιμόθεος Αἴλουρος εἶναι ἐξ ἴσου αἱρετικοί.

Νεστορίου καινοφωνίας τάς 'Εκκλησίας ἐπινεμομένης, ἐπί πλέον ἡ λέξις ἀπεδοκιμάσθη· καί γάρ πρός τάς νόσους τά φάρμακα. Οὐ δύνανται δέ αἱ τῶν ἄλλων Πατέρων φωναί, εἰ καί εὑρεθεῖεν (ὡς ἐν ὑποθέσει λέγω), κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου προφέρεσθαι, πρός τήν ἐνσκήψασαν νόσον τήν θεραπείαν ἐπινοήσαντος· τό δέ πλέον λέγω· κἄν αὐτοῦ Κυρίλλου εἶεν αἱ φωναί ὑπ' αὐτοῦ λεχθεῖσαι»[6].

Κατά τόν Τιμόθεον ὁ ἅγιος Κύριλλος ἦτο θεολόγος, πού δέν ἀνταπεκρίθη εἰς τάς ἀπαιτήσεις τῶν περιστάσεων. Κατά τόν Σεβῆρον ἀνταπεκρίθη μέν, ἀφοῦ ἐπολέμησε ἐπιτυχῶς τόν Νεστόριον, ἀλλά τελικῶς «τά ἔκαμε θάλασσα»!

Καί ὁ Σεβῆρος συνεχίζει:

«Δῶμεν (κατά συγχώρησιν) τό λέγειν ἐπί Χριστοῦ δύο φύσεις ὑπ' οὐδενός τῶν πάλαι Πατέρων ἀποδοκιμασθέν· ἀλλά πάντας, τουτέστι τούς Πατέρας, ὀρθῶς καί ἀδιαβλήτως (= δηλ. μέ τήν ἔννοιαν πού δίδουν εἰς τόν Ὅρον οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι) χρήσασθαι τῇ τοιαύτῃ φωνῇ· (τί οὖν φησί πρός τοῦτο ὁ Σεβῆρος;) Πολλαί τῶν ἀδιαβλήτως λεγομένων λέξεων παλαιοῖς πατράσι, μετά Νεστόριον οὐκ ἀσφαλεῖς εἶναι ἐνομίσθησαν»[7].

Μέ ἄλλα λόγια ὁ Σεβῆρος λέγει: Ἄς λέγουν οἱ παλαιοί ἅγιοι Πατέρες ὅ,τι θέλουν. Δέν μᾶς ἀπασχολεῖ. Ἐμεῖς ξέρομεν καλλίτερα!

ε Μέ τόν ἴδιον τρόπον καί διά τόν ἴδιον λόγον οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἀπέρριψαν καί τήν αὐθεντίαν τῶν ἐπισκόπων. Οἱ κενόδοξοι μοναχοί, πού ἐφαντάζοντο ἑαυτούς προμάχους τῆς πίστεως ἐπέβαλαν εἰς τούς κύκλους τῶν ἀντιχαλκηδονίων ὡς φορεῖς τῆς ἀληθείας τούς «γέροντας τῆς ἐρήμου», τούς μοναχούς-πνευματικούς πατέρας. Δι' αὐτούς οἱ ἐπίσκοποι ἦσαν ἁπλοί τελετουργοί τῶν μυστηρίων· λειτουργοί τῆς 'Εκκλησίας, πού βαπτίζουν ἀλλά δέν εὐαγγελίζονται· πού μπορεῖ νά εἶναι ἐργάται τῆς κατά κόσμον δικαιοσύνης, καλοί ἄνθρωποι, ἀλλά δέν εἶναι ἐργάται τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ, διότι τό Εὐαγγέλιον βιοῦται μόνον εἰς τήν ἔρημον[8].

Εἶναι καταφανές ὅτι (ἀφοῦ οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἔχοντες ἀπορρίψει τήν αὐθεντίαν τῶν Πατέρων καί τῶν ἐπισκόπων, εἶχον ἀποβῆ μάζα ἀνέλεγκτος) κάθε ἀπόπειρα ἐπικοινωνίας μέ αὐτούς καί διαλόγου πρός ἕνωσιν ἦτο καταδεδικασμένη εἰς ἀποτυχίαν.

στ. Κυρίαν κατηγορίαν κατά τῆς Συνόδου εἶχον, ὅτι· «αἱρετικούς ἐδέξατο»·

6. 'Αναστασίου Σιναΐτου, 'Οδηγός κεφ. 7, P.G. 89, 112 A.

7. Ἔ. ἀ. 'Ο Λεόντιος ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐτά τά λόγια τῶν Τιμοθέου καί Σεβήρου, ἐμπαίζει καί κατειρωνεύεται αὐτούς διά τάς περί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἰδέας των, πού εἶναι ἄκρως ἀντιφατικαί καί εἰς ἀπόλυτον βαθμόν ἀσυμβίβαστοι μέ τά ὅτι α) οἱ Τιμόθεος καί Σεβῆρος ἦσαν ὁμόφρονες καί ὁμόπιστοι, β) ὁ Σεβῆρος ἀναφέρεται εἰς τόν Τιμόθεον ὡς εἰς πατέρα ἑαυτοῦ καί διδάσκαλον (βλ. P.G. 86, 276 C).

8. Lemoine Eugène, Philoxène de Mabbug, Homèlies, Paris 1956 (col. Sources Chrétiennes No 44), p. 15-16.

«ἐδέξατο γάρ τόν Θεοδώρητον καί Ἴβαν»[9]. Καί διά μέν τόν Θεοδώρητον, ὡς ἀπόδειξιν αἱρετικῶν φρονημάτων ἔφερον τό ὅτι εἶχε γράψει κατά τῶν ΙΒ' Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου[10]· διά δέ τόν Ἴβαν, ὅτι ἐν τῇ πρό Μᾶριν ἐπιστολῇ «ἄνω καί κάτω ἐπαινεῖ τόν Θεόδωρον»[11]. Τά Τρία Κεφάλαια εὑρίσκοντο εἰς τό ἐπίκεντρον ὅλων τῶν σχετικῶν ἐρίδων καί διαλόγων.

'Αδράν περιγραφήν τοῦ τρόπου ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὑπό τῶν ἀντιχαλκηδονίων-ἀκεφάλων μᾶς δίδει ἐπιστολή μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης πρός τόν ἅγιον καί μακάριον ἱερομάρτυρα καί ὁμολογητήν 'Αλκίσωνα, μητροπολίτην Νικοπόλεως Παλαιᾶς 'Ηπείρου. «Ξεναΐας (= ὁ Φιλόξενος 'Ιεραπόλεως), ὁ τοῦ Θεοῦ ξένος,... κινεῖν μέν πρός αὐτόν καί διαβάλλειν αὐτόν (= τόν ὀρθόδοξον πατριάρχην 'Αντιοχείας Φλαβιανόν (498-512 μ.Χ.) ἄρχεται ὡς νεστοριανόν... ἐκείνου δέ σύν τῷ φρονήματι ἀναθεματίσαντος, μετέβαινε πάλιν ἐξ ἐκείνου ἐπί Διόδωρον καί Θεόδωρον καί Θεοδώρητον καί Ἴβαν... καί οὐκ ἴσμεν οὕστινας ἄλλους καί ὅθεν συλλεξάμενος· ὧν οἱ μέν τά Νεστορίου ἀληθῶς ἐπρέσβευαν, οἱ δέ καί ὑπονοηθέντες ἀνεθεμάτισαν καί ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς 'Εκκλησίας κεκοίμηνται». «Τούτους πάντας τά Νεστορίου, φησί, νοσήσαντας, εἰ μή ἀναθεματίσειας, τά Νεστορίου φρονεῖς, κἄν μυριάκις αὐτόν μετά τοῦ φρονήματος ἀναθεμτίζῃς!... Τοῦ δέ ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ ἐπί πολύ ἀντιτείναντος... τέλος εἶξεν αὐτῶν τῇ φιλοικείᾳ, καί ἐγγράφως τά πρόσωπα ἀναθεματίσας ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ('Αναστασίῳ Α'). Μηδέ τούτῳ ἀρκεσθείς ὁ Ξεναΐας, τῆς Συνόδου αὐτῆς πάλιν ἀναθεματισμόν, καί τῶν δύο φύσεις ἐπί τοῦ Κυρίου εἰρηκότων, τῆς σαρκός καί τῆς θεότητος, ἀπῄτει τόν Φλαβιανόν. Μή ὑπακούσαντος δέ, ὥσπερ νεστοριανοῦ πάλιν κατηγόρει!... 'Εν τούτοις ὅ τε Ξεναΐας καί ὁ Διόσκορος (+ πατριάρχης 'Αλεξανδρείας)... ἀφόρητοι ἦσαν, κινοῦντες κατά τῶν μή ἀνεχομένων ἀναθεματίζειν, ὧν τούς εἰς τέλος μή ὑπείκοντας ἐξορίᾳ ὑποβάλλεσθαι (ὑπό τοῦ βασιλέως 'Αναστασίου) πολλαῖς μηχαναῖς παρεσκεύαζον»[12]. Οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Σεβῆρος, κατηγόρουν τήν Δ' Σύνοδον ὅτι ἐδέχθη ὡς ὀρθοδόξους τούς Ἴβαν καί Θεοδώρητον καί ἐπεκύρωσεν ὡς ὀρθόδοξον καί κανονικήν τήν ἐπιστολήν Ἴβα πρός Μᾶριν.[12α]

9. Λεοντίου, Σχόλια de sectis Βλ. Πράξ. ΣΤ' P.G. 86, 1236 D.

10. Ἔ.ἀ. σελ. 1237 Α'.

11. Ἔ.ἀ. σελ. 1236 d.

12. Εὐαγρίου, 'Εκκλ. 'Ιστορία Γ'. κεφ. ΛΑ' P.G. 86, 2657 C-2664 A. J. Bidez - L. Parmentier, Evagrius, The Ecclesiastical History, Amsterdam, 1964[2] p. 132-133. Κατά τινα ἄποψιν τά ὡς ἄνω ἔλαβον χώραν εἰς τήν ἐν Κωνσταντινουπόλει αἱρετικήν ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Φιλοξένου σύνοδον (499 μ.Χ.). Τότε ἐπαύθη καί ἐξωρίσθη ὁ Φλαβιανός 'Αντιοχείας καί ἔγινε πατριάρχης ὁ αἱρετικός Σεβῆρος.

12α. Schwartz, Ed. ἔ.ἀ. σ. 301.

2. Ὁ νεστοριανισμός

α. Οἱ νεστοριανοί ἐπίστευον ὅ,τι καί ὁ Θεόδωρος. Κριτικοί καί λογοκρατικοί οἱ νεστοριανοί κατεφρόνουν τήν «λαϊκοῦ» τύπου εὐσέβειαν τῆς Ἐκκλησίας, τήν νηστείαν, τόν μοναχικόν βίον. Ἐκαυχῶντο δέ διά τάς ἀρχάς των, τάς ὁποίας ὠνόμαζον «τό ἀνατολικόν τῆς εὐσεβείας φῶς»!

Οἱ νεστοριανοί ἐδέχοντο ἐν Χριστῷ δύο φύσεις τελείας καί δύο πρόσωπα τέλεια· καί πρό μέν τῆς ἀναλήψεως εἰς οὐρανούς δύο ἐνεργείας καί μίαν θέλησιν.

β. Ἀπό μαρτυρίας νεστοριανῶν πληροφορούμεθα πόσον ἄδικοι ἦσαν αἱ κρίσεις τῶν ἀντιχαλκηδονίων περί τῆς Δ΄ Συνόδου.

Ὁ Μάρων ὁ Ἐδεσσηνός γράφει: « Ἡμεῖς, οἱ τῆς εὐσεβείας τὸ ἀνατολικὸν φῶς ἔχοντες, οὐ τοσοῦτον ἀποστρεφόμεθα Διόσκορον καί Σεβῆρον καί Θεοδόσιον, ὅσον β δ ε λ υ σ σ ό μ ε θ α ἀ ξ ί ω ς τὴν βλάσφημον Χαλκηδόνος Σύνοδον· ἐκείνη μὲν γὰρ οὐκ εἴρηκεν ὑποστάσεις ἐν Χριστῷ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον»[13].

Ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ αἰγεώτης χαρακτηρίζει τήν Δ΄ Σύνοδον ὡς πλήρως καί ἀπολύτως «κυριλλιανήν»[14]. Τήν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου ὁ Ch. Moeller καί οἱ ἄλλοι ὀπαδοί τῆς περί νεοχαλκηδονισμοῦ θεωρίας προσπαθοῦν νά ἑρμηνεύσουν κατά τάς ἀπόψεις τους, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ὁ Ἰωάννης θεωρεῖ τήν Σύνοδον «κυριλλιανήν» εἰς τόν βαθμόν πού δέχονται αὐτήν ὡς τέτοιαν καί οἱ ὀπαδοί τοῦ "αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ». Βλέπε κατωτέρω ἐν σημ. 16 § Β΄ καί Θα΄ ποία ἡ σχέσεις Κυρίλλου καί αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ.

3. Ὁ νεο-χαλκηδονισμός

α. Οἱ ὀρθόδοξοι οὐδέποτε ἐδέχθησαν τάς ἐναντίον τῆς Συνόδου αἰτιάσεις τῶν ἀντιχαλκηδονίων. Καί ποτέ εἰς τήν ἀνατολικήν καί Ἑλληνόφωνον περιοχήν τῆς Ρωμανίας, παρά τήν ἀφόρητον πίεσιν πού ὑφίσταντο ἐπί τῶν βασιλέων Ζήνωνος (472-491 μ.Χ.) καί Ἀναστασίου Α΄ (492-519 μ.Χ.), δέν ἐξέκλιναν εἰς συμπάθειαν πρός τούς ἀντιμονοφυσίτας συγγραφεῖς Θεόδωρον, Θεοδώρητον καί Ἴβαν, ὡς μαρτυρεῖ καί ὁ ὑπό τοῦ Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας ἀναθεματισμός τους. «Τίς ἔνι Νεστόριος ἐγὼ οὐκ οἶδα. Ἀνάθεμα αὐτῷ μετ᾽ Εὐτυχέος. Ἀνασκαφῇ τὰ ὀστέα τῶν νεστοριανῶν. Ἀνασκαφείη τὰ ὀστέα τῶν εὐτυχιανιστῶν»[15]. Μέ τά λόγια αὐτά ἐξέφρασεν τό 519 μ.Χ. τήν ἀγανάκτησίν του ὁ ὀρθόδοξος λαός τῆς Κωνσταντινουπόλεως διά τήν συνεχῆ ὑπό τῶν ἀντιχαλκηδονίων μομφήν ὅτι ἦσαν νεστοριανοί.

β. Οἱ ἀνατολικοί ὀρθόδοξοι δέχονται τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον μέ τήν ἔννοιαν

---

13. Βλ. Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγός,κεφ. ΚΒ΄ P.G. 89, 293 D.

14. Βλ. Λεοντίου, Σχόλια de sectis Πρᾶξις Θ΄ P.G. 86, 1257 D.

15. Βλ. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρακτικά A.C.O. 3 p. 74.

ὅτι ἁπλῶς διετύπωσεν τήν πίστιν τῶν Πατέρων. Διά τοῦτο καί ὁ Τόμος τοῦ ἁγίου Λέοντος καί ὁ Ὅρος, παρ᾽ ὅτι εἶναι κείμενα «κανονικά», δηλ. δογματικά, ἑρμηνεύονται ὄχι καθ᾽ ἑαυτά, ἀλλ᾽ ὑπό τό φῶς τῆς διδασκαλίας ὅλων τῶν ἁγίων Πατέρων καί ἰδίως τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τοῦ ὁποίου τήν Χριστολογικήν διδασκαλίαν τόσον πανηγυρικῶς ἐκύρωσαν αἱ Γ΄ καί Δ΄ Σύνοδοι. Μέ αὐτό τό πνεῦμα οἱ ὀρθόδοξοι δέν ἀπορρίπτουν τίποτε ἀπό τόν ἅγιον Κύριλλον. Δέχονται καί ἑρμηνεύουν ἐν ἁρμονίᾳ πρός ὁλόκληρον τό δογματικόν σύστημα τοῦ ἰδίου, καί γενικώτερον τῆς Ἐκκλησίας, τά ΙΒ΄ Κεφάλαιά του, τάς ῥήσεις «ἐκ δύο φύσεων» καί «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη», καθώς καί τό ὀρθόδοξον θεοπασχητισμόν του, πού περιέχεται εἰς τόν ΙΒ΄ Ἀναθεματισμόν («ὁ Θεὸς Λόγος ἔπαθε σαρκὶ καὶ ἐσταυρώθη σαρκὶ καὶ ἐγεύσατο θανάτου σαρκί»).

γ. Εἰθισμένοι νά βλέπουν τήν κάθε Οἰκουμενικήν Σύνοδον νά δίδῃ κατευθύνσεις (directives), πού διαμορφώνουν τήν πίστιν (ἐνῶ κατά τήν ὀρθόδοξον ἄποψιν ἁπλῶς διατυπώνουν καί καταγράφουν τήν ζῶσαν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας) οἱ Amann, Ch. Moeller, Al. Grillmeier εἶδον τήν ὡς ἄνω τοποθέτησιν τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἀπόκλισιν ἀπό τά δόγματα τῆς Χαλκηδόνος. Κατ᾽ αὐτούς ἡ Δ΄ Σύνοδος ἀνεθεώρησε τήν Γ΄ Σύνοδον καί, τοὐλάχιστον πρακτικῶς, παρεμέρισε τόν ἅγιον Κύριλλον, καί τήν θεολογίαν του. Κατ᾽ αὐτούς τόσον αἱ γνῶμαι τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὅσον καί ὅλων τῶν ἄλλων προγενεστέρων καί μεταγενεστέρων Πατέρων, πρέπει νά ἐλέγχωνται μέ βάσιν τά δύο ἐπίσημα κείμενα τῆς Δ΄ Συνόδου. Ἡ ἐμμονή εἰς αὐτά θεωρεῖται ὡς «πιστότης» εἰς τά διδάγματα τῆς Χαλκηδόνος καί «τιμητικῶς» ὀνομάζεται «αὐστηρός χαλκηδονισμός». Ἡ ἀποδοχή στοιχείων, πού δέν ὑπάρχουν εἰς τά δύο αὐτά κείμενα (Τόμον καί Ὅρον) ἀποτελεῖ, λέγουν οἱ ὡς ἄνω, ἀπόκλισιν ἀπό τόν «αὐστηρόν χαλκηδονισμόν» καί χαρακτηρίζεται ὡς «νεο-χαλκηδονισμός»[16]. Περί τοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ ὁ R.

---

16. Ὁ νεοχαλκηδονισμός εἶναι μία θεωρία, πού ἐδημιουργήθη ἀπό τήν ἐφαρμογήν τοῦ σχήματος τοῦ Ἑγέλου εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ χριστολογικοῦ δόγματος. Ρίζα της εἶναι ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, ἡ ἱστορικοεξελικτική θεώρησις τῶν ἱερῶν δογμάτων. Πρῶτος εἰσηγητής της ὁ περίφημος Χάρνακ.

Αἱ ἀπόψεις τῶν δυτικῶν θεολόγων, ὀπαδῶν τῆς θεωρίας περί νεοχαλκηδονισμοῦ, ἀναλύονται ὡς ἑξῆς:

Α. Ἡ Γ΄ Σύνοδος ἦτο μονομερής· ἐξ ὁλοκλήρου ἀλεξανδρινή· ἡ ἀντιοχειανή θεολογία (μία παράλληλος καί ἰσόκυρος «παράδοσις»!) παρεμερίσθη, θεωρηθεῖσα αἱρετική. (Diepen). Ἔτσι ὅμως ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἔπαυσε νά εἶναι καθολική· ἔγινε μονομερῶς ἀλεξανδρινή. Ἀντί τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλουραλισμοῦ, ἐπεβλήθη μονομερῶς ἡ παράδοσις τῆς Ἀλεξανδρείας· ἐπεκράτησε ἕνας Monotraditionalismus. Ἡ Ἐκκλησιαστική θεολογία κατήντησε «ὑπερμέτρως» κυριλλιανή (ultracyrillienne). Ἔπρεπε λοιπόν, μέ τήν ἐπανακύρωσιν τῆς ἀντιοχειανῆς παραδόσεως, νά γίνῃ πάλιν καθολική, καθολικωτέρα ἀπό ὅ,τι εἶχεν ἀποβῆ διά τῆς Γ΄ Συνόδου.

Β. Ἡ πορεία ἀναθεωρήσεως τῆς Γ΄ Συνόδου (λέγουν οἱ νεοχαλκηδονισταί) ἤρχισε μέ τάς διαλλαγάς τό 433 μ.Χ. (πού τάχα δέν ἀφιέρωσαν οὔτε λέξιν εἰς τά ΙΒ΄ Κεφάλαια!) καί ὡλοκληρώθη τό 451 μ.Χ. μέ τήν Δ΄ Σύνοδον, πού (τάχα) ἐπεκύρωσε τόν Κύριλλον τῶν διαλλαγῶν (!) (Βλ. R. Moeller, ἔ. ἀ. σελ.

Devreesse[17] λέγει, ὅτι ἀποτελεῖ μορφήν ἑνός ἐκκλησιαστικῶς ἀποβλήτου κρυπτομονοφυτισμοῦ!

17. Devreesse, R. Essaie sur Théodore de Mopsueste.

645), καί συνεκλήθη διά νά φέρῃ ἰσοζύγιον κύρους μεταξύ ἀλεξανδρινῆς καί ἀντιοχειανῆς θεολογίας (l' équilibre classique) διά τοῦ παραμερισμοῦ τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων καί γενικώτερον τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἡ ὁποία τάχα πρακτικῶς παρεμερίσθη καί κατέστη, ἀφοῦ ἐχρειάζετο ἀναθεώρησιν καί διάρθωσιν, ἀναξιόπιστος.

Μέ τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος, λέγουν οἱ νεοχαλκηδονισταί, ἡ ἀντιοχειανή θεολογία ἐπανακαταξιώθη κατά τόν πανηγυρικώτερον τρόπον. Καί παραλλήλως μέ τήν κύρωσιν τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος ἡ παράδοσις τῆς δύσεως ἐθριάμβευσε καί κατέλαβε τή θέσιν πού τῆς ἥρμοζε.

Γ. Μετά τήν Δ΄ Σύνοδον ὅμως, ἡ πολεμική τῶν ἀντιχαλκηδονίων καί ἡ ἀνάγκη τῆς κατ΄ αὐτῶν ἀμύνης ἐπέφερε νέαν στροφήν τῆς ἀνατολῆς πρός τόν ἅγιον Κύριλλον (Moeller, ἔ.ἀ. σελ. 649). Ἐνῷ λοιπόν, κατά τούς δυτικούς πάντοτε, ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος καί ὁ Ὅρος τῆς Χαλκηδόνος ἔπρεπε νά εἶναι τά κείμενα-κριτήρια τῆς δογματικῆς ὀρθότητος κάθε ἄλλου κειμένου, εἰς τήν ἀνατολήν κατεβάλλετο προσπάθεια νά παρουσιάζωνται ὡς ἐν ἁρμονίᾳ τελοῦντα πρός τήν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (ἔ.ἀ. σελ. 681)!. Ἡ τάσις αὐτή ἔσχε πολλούς ἐκφραστάς (Ἰωάννης ὁ Γραμματικός, Νηφάλιος, Ἐφραίμ Ἀντιοχείας, Λεόντιος ὁ Βυζάντιος, Θεόδωρος κ.ἄ.). Ἰδιαιτέρως ἐνεθαρρύνθη ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατά τήν ἐποχήν τοῦ ὁποίου, (διατείνονται οἱ δυτικοί), ὅποιος ἐτόλμα νά εἴπῃ ὅτι δέν δέχεται ὅλα τά διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀκόμη καί τά πλέον προσωπικά (τούς ΙΒ΄ ἀναθεματισμούς!...) ἐθεωρεῖτο ἀποστάτης (ἔ.ἀ. σελ. 647). Ἔτσι ἤρχισε νά διαμορφώνεται τό νέον ρεῦμα κυριλλικῆς ἑρμηνείας τῆς Δ΄ Συνόδου, πού ὠνομάσθη προσφυῶς «νεοχαλκηδονισμός», ἐπειδή τάχα οἱ πρωτεργάται καί θιασῶται του μένοντες πιστοί εἰς τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος ὑποτάσσουν τήν ἑρμηνείαν της εἰς τά διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Ὅμως, ἐπειδή ἡ θεωρία αὐτή ἀναχρονιστικῶς δίκην κλίνης Προκρούστου προσπαθεῖ νά προσαρμόσῃ τά ἱστορικά γεγονότα εἰς τά διδάγματα τοῦ ἑγελιανοῦ σχήματος, οἱ ἐξελικτικισταί θεολόγοι τῆς δύσεως οἱ ἐπινοήσαντες τήν ἔννοιαν καί τόν ὅρον, δέν συμφωνοῦν οὔτε εἰς τόν καθορισμόν τοῦ περιεχομένου τῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «νεοχαλκηδονισμός», οὔτε εἰς τήν «διαπίστωσιν» τῆς χρονικῆς του ἀφετηρίας. Ἔτσι ἄλλοι λέγουν ὅτι «ἐγεννήθη» μεταξύ 510-519 μ.Χ. μέ τήν ἐμφάνισιν καί δραστηριότητα τῶν «Σκυθῶν μοναχῶν» (R. Devreesse, Richard, Grillmeier). Ἄλλοι σαφῆ ἔναρξιν τοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ βλέπουν εἰς τόν Codex Encyclius (De Vries, Moeller). Ἄλλοι τέλος ἰσχυρίζονται ὅτι τό φαινόμενον νεοχαλκηδονισμός ἤρχισεν εὐθύς μετά τάς «διαλλαγάς» (Moeller). Κατά τόν Χάρνακ ὁ νεοχαλκηδονισμός ἐπεβλήθη τελικῶς, ἐπειδή ἀπετέλεσε μέρος τοῦ ἐθνικοπολιτικοῦ προγράμματος τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ (βλ. S. Helmer σελ. 28). Ὁ νεοχαλκηδονισμός, κατά τούς θιασώτας του πάντοτε, διά νά ἐπιτύχῃ τήν ἐπανακαταξίωσιν τῆς ἀλεξανδρινῆς κυριλλικῆς θεολογίας εἰσήγαγε τήν χρῆσιν τῶν Πατερικῶν Ἀνθολογίων (ὡς π.χ. τό Ἀνθολόγιον μέ 244 χρήσεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου), καί κατέφυγε εἰς τήν νεοαριστοτελικήν-νεοπλατωνικήν λογικήν τῆς «εἰσαγωγῆς» τοῦ Πορφυρίου, διά νά δυνηθῇ «σοφιστικῶς» νά συμβιβάσῃ (μέ τήν χρῆσιν συλλογιστικῶν «κεφαλαίων») τά κυριλλικά διδάγματα μέ τά δόγματα τῆς Δ΄ Συνόδου. Τότε ἐδημιουργήθησαν οἱ νεοχαλκηδονικοί ὅροι «ἐνυπόστατον», «ἀνυπόστατος», «σύνθετος φύσις» κ.ἄ., διά νά ἑρμηνευθοῦν ὀρθοδόξως οἱ ὅροι «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» καί «ἐκ δύο φύσεων».

Δ. Ἔτσι τό 553 μ.Χ. ἡ πορεία ἀναθεωρήσεως τῆς Γ΄ Συνόδου, πού εἶχεν ἀρχίσει τό 433 μ.Χ. ἀνετράπη. Καί ἡ ἀνατολική ἐκκλησία ἐπανῆλθεν μονομερῶς εἰς τήν πρό τοῦ 433 μ.Χ. κατάστασιν τῆς

Θ. Ἡ ὀρθότης ὅμως τῶν ἀπόψεων τῶν ὡς ἄνω ἐπιστημόνων (E. Amann, Ch. Moeller, Al. Grillmeier) ἀμφισβητεῖται ἀπό ἄλλους λατίνους ἐρευνητάς. Συγκεκριμένως δέ οἱ Diepen καί Alonso[18] παρατηροῦν, ὅτι ὁ «αὐστηρός» (δηλ. ὁ γνήσιος)

18. Diepen, H-M. Les douzes anathematismes au concile d' Ephèse et jusqus en 519RTh. 55 (1955), 300-338, Douzes dialoques de Christologie ancienne, Rome 1960. καί Alonso, T-M. Entorno ac neocalcedonismo. V. semana Espanola de teologia 1956, 329-366.

ἀπολυτοποιήσεως τῆς Γ΄ Συνόδου (Ch. Moeller ἔ.ἀ. σελ. 645). Ἀντιθέτως ἡ δύσις δέν ἀνεγνώρισε τό θεολογικόν ἔργον τῆς Ε΄ Συνόδου, ἤτοι τήν ἀναθεώρησιν τῆς Χαλκηδόνος.

Ε. Ἡ ἐκδοχή ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος καλῶς, ὀρθῶς καί ἐπαινετῶς ἀναθεωρήσασα τήν Γ΄ Σύνοδον, πρέπει νά μένῃ ἄθικτος καί ἀναλλοίωτος, ἐκτός πάσης ἀναθεωρήσεως, καί τά κείμενά της νά ἑρμηνεύωνται καθ΄ ἑαυτά, ὀνομάζεται «αὐστηρός χαλκηδονισμός». Ὑπόβαθρον τῆς θεωρήσεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἐκδοχή ὅτι τάχα αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν. Κατά τήν θεώρησιν αὐτήν, ἡ δύσις θέλει ἀναθεώρησιν (κατ΄ οὐσίαν παραμερισμόν) τῇ Γ΄ Συνόδου, ἐνῶ ἡ ἀνατολή θέλει ἀναθεώρησιν τῆς Δ΄ Συνόδου μέ τάχα πρακτικόν παραμερισμόν τοῦ Τόμου καί τοῦ Ὅρου. Ἄρα ἡ θεωρία αὐτή εἶναι ἀσεβής.

Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέν δέχεται δυνατότητα ἐξελίξεως τῶν θείων δογμάτων· διότι τοῦτο θά ἐσήμαινε ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν μείζονα γνῶσιν τῆς θείας ἀληθείας ἐν συγκρίσει πρός τούς ἁγίους Ἀποστόλους.

Αἱ μεταγενέστεραι Σύνοδοι ἔχουν τό δικαίωμα καί τήν δυνατότητα νά προσθέσουν κάτι τό ἐλλεῖπον, ἀλλά ποτέ νά τροποποιήσουν καί μεταβάλουν τάς διατάξεις τῶν προγενεστέρων ἐν ἁγίῳ Πνεύματι διασκεψαμένων Συνόδων.

Ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος ἐξηγῶν τήν σχετικήν ἐκκλ. ἀρχήν λέγει: Πολλάκις αἱ παλαιότεραι Σύνοδοι συμπληρώνονται καί διοθρώνονται ἀπό ἄλλας μεταγενεστέρας, ὅταν ἀπό τήν πορείαν τῶν πραγμάτων ἀνοίγεται ἐκεῖνο πού ἦτο κεκλεισμένον, καί γίνεται γνωστόν, ἐκεῖνο πού ἐλάνθανε. (Ipsaque plenaria concilia saepe priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento rerum aperitur, quod latebat. De Baptismo contra Donatistas II, 3, 4) (βλ. Joh. Bauer, The Reception of Councils, pol.).

ΣΤ. Ὅμως, ἐνῷ ἡ δύσις καί κατηγορεῖται, ἀλλά καί ἡ ἰδία διατρανώνει τήν ἀπέχθειά της πρός τήν Γ΄ Σύνοδον, τά ΙΒ΄ Κεφάλαια καί τόν ἅγιον Κύριλλον (ἔ.ἀ. σελ. 645 καί Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ σημ. 83), ἡ ἀνατολή οὐδέποτε ἐξεδήλωσε τήν ἐλαχίστην ἀμφισβήτησιν τοῦ κύρους οἱασδήποτε Πράξεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καί ἰδίως τῆς Δ΄ Συνόδου. Τό ἔναντι τῆς Δ΄ Συνόδου σέβας ἔχει εἰς ἀπόλυτον βαθμόν καί ἐπισήμως περιφρουρηθῇ διά ἀναθεματισμοῦ συμπεριληφθέντος εἰς τό Συνοδικόν τῆς Ὀρθοδοξίας (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Α΄ § 5γ).

Ζ. Ἐπειδή δέ ἡ ἀνατολή οὐδέποτε εἶχε δεχθῇ τάς ἀπόψεις περί δυνατοῦ ἀναθεωρήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ θεώρησις αὐτή τῶν δυτικῶν εἶναι μία ἁπλῆ ἐπιστημονίζουσα φαντασιοκοπία, πού ἐξευτελίζει τό δόγμα περί Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τήν Ἐκκλησίαν ὡς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ ζῶντα καί ἐνεργοῦντα ὀργανισμόν. Καί διά τοῦτο δικαίως αἱ ὡς ἄνω ἀπόψεις ἐχαρακτηρίσθησαν ἐμπαικτικῶς μέν ὡς «θεωρία τῆς τεθλασμένης» (zig-zag theory), κατ΄ ἀντικειμενικήν δέ κρίσιν ὡς «θεωρία φαντασιοκοπίας» (imaginativ theory) ὑπό τοῦ καθ. Ἰω. Ρωμανίδου. Ἔτσι διά τούς Ὀρθοδόξους ἡ διάκρισις μεταξύ τοῦ τάχα ἠπίου νεοχαλκηδονισμοῦ (Ἰω. Γραμματικός) καί τοῦ φανατικοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ, πού τάχα ἐμφορεῖται ἀπό μῖσος κατά τῶν ἀντιοχειανῶν (Ἰω. Μαξέντιος κ.ἄ.) (ἔ.ἀ. σελ. 679), δέν ἔχει καμμίαν ἀξίαν. Ἐξ ἴσου ἀπαράδεκτος εἶναι καί ἡ θεωρία περί τάχα «ἐξελίξεως τῶν

χαλκηδονισμός, ή όρθή άντίληψις περί τῆς δογματικῆς προσφορᾶς τῆς Δ΄ Συνόδου, εὑρίσκεται εἰς τάς θέσεις τοῦ λεγομένου «νεοχαλκηδονισμοῦ», ἐνῶ ὁ ὑπό τῶν ὡς ἄνω προτιμώμενος «αὐστηρός χαλκηδονισμός» ἀποτελεῖ τραγικήν παραποίησιν καί τοῦ πνεύματος ἀλλά καί τοῦ γράμματος τῆς Συνόδου, πού διεκήρυξε κατά τόν πανηγυρικώτερον τρόπον ὅτι «ἡμεῖς ὡς Κύριλλος πιστεύομεν»· καί «Λέων εἶπε τά Κυρίλλου»· «Λέων καί Κύριλλος ὁμοίως ἐπίστευσαν»[19].

19. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρᾶξις Δ΄ καί A.C.O. 2, 1, 2, p. 81, 124.

δογμάτων» (Dogmengeschichtliche Begriff).

Η. Οἱ πρωτεργάται τῆς Ε΄ Συνόδου (Ἰουστινιανός καί Εὐτύχιος) ρητῶς δηλοῦν εἰς τά ἐπισημότατα κείμενά τους, πού ἀπετέλεσαν τήν ἀφετηρίαν τῆς Ε΄ Συνόδου, ὅτι δέν θεωροῦν οὔτε δυνατήν οὔτε ἐπιτρεπτήν ἀκόμη καί τήν ἐλαχίστην ἀναθεώρησιν ἤ ἔστω ἀλλοίωσιν ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ Ἰουστινιανός γράφει: «Τηροῦμεν, ὑπερασπιζόμεθα καί ἀκολουθοῦμεν τά ὑπό τῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων, Νικαίας, Κωνσταντινουπόλεως, Ἐφέσου τό πρῶτον καί Χαλκηδόνος ἐκτεθέντα καί ὁρισθέντα περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως· καί ἀντιθέτως ἀπορρίπτομεν ὡς ἐντελῶς ξένον πρός τήν εὐσέβειαν πᾶν ὅ,τι ἤθελε διαπιστωθῆ ὅτι ἐγράφη ἀπό ὁποιοδήποτε πρόσωπον κατά τῶν ὑπό τῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων ἤ μιᾶς ἐξ αὐτῶν ὁρισθέντων» (Θεῖος Τύπος, Πρᾶξις Α΄ § 3, 14).

Σαφέστερον ὁ ἅγιος Εὐτύχιος μαρτυρεῖ ὅτι κατά τήν πίστιν του «οἱ ἅγιοι χλ΄ Πατέρες διά πάντων συνήνεσαν ταῖς προρρηθείσαις ἁγίαις τρισί Συνόδοις» καί ὅτι ἐπιδίωξις τῆς Ε΄ Συνόδου ἦτο «πάσης διχονοίας ἐκ μέσου ἀναιρουμένης, τά ὑπό τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθέντα ἀσάλευτα τηρηθῆναι, τοῦ σεβάσματος τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου» (Πράξ. Α΄ § 6, 2-3).

Θ. Μέ τόν νεοχαλκηδονισμόν καί τά συναφῆ προβλήματα ἠσχολήθησαν οἱ Ch. Moeller, M. Richard, R. Devreesse, L. Galtier, E. Amann, Al. Grillmeier, H.M. Diepen, Alonso κ.ἄ. Αἱ ἀπόψεις τους περί νεοχαλκηδονισμοῦ προσκρούουν ἐκτός τῶν ὡς ἄνω καί εἰς τά ἑξῆς:

α. Εἰς μαρτυρίαν τοῦ Λεοντίου, ὅτι ὁ νεστοριανός πρεσβύτερος Ἰωάννης Αἰγεώτης ἐχαρακτήριζε τήν Δ΄ Σύνοδον ὡς πλήρως καί ἀπολύτως κυριλλιανήν (P.G. 86, 1257 D). Ὁ Ch. Moeller, ἐπειδή ἡ πληροφορία αὐτή ἀνατρέπει τήν θεωρίαν τοῦ ἀντιχαλκηδονισμοῦ, ἰσχυρίζεται ὅτι τάχα ὁ Ἰωάννης χαρακτηρίζει τήν Σύνοδον κυριλλιανήν μέ τήν ἔννοιαν, πού δίδουν εἰς τόν ὅρον οἱ ὀπαδοί τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ (ἔ.ά. σελ. 656, σημ. 38)! Ὅμως ἐπιστολή τῶν ἀββάδων Συρίας καί Παλαιστίνης πού μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Ἰωάννης «ὡς νεστοριανός πολλάς κατά τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου βλασφημίας ἐξήμεσε» (multas blasphemias evomuit) (Mansi 8, 512 B), μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἰσχυρισμός τοῦ Moeller δέν εὐσταθεῖ.

β. Εἰς τήν μαρτυρίαν τοῦ Μάρωνος τοῦ Ἐδεσσηνοῦ, πού λέγει: «Ἡμεῖς (= οἱ νεστοριανοί), οἱ τῆς εὐσεβείας τό ἀνατολικόν φέγγος ἔχοντες, οὐ τοσοῦτον ἀποστρεφόμεθα Διόσκορόν τε καί Σεβῆρον καί Θεοδόσιον, ὅσον βδελυσσόμεθα ἀξίως τήν βλάσφημον Χαλκηδόνος Σύνοδον· ἐκείνη μέν γάρ οὐκ εἴρηκεν ὑποστάσεις ἐν Χριστῷ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον· Σεβῆρος δέ καί ὁ τούτου πατήρ Κύριλλος καί Διόσκορος καί Θεοδόσιος διά πλάτους ἡμῖν ἐν Χριστῷ ὑποστάσεις ὁμολογοῦσιν· ἐκ δύο ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων ὁμολογοῦντες αὐτόν· ἀλλά καί ἀσυγχύτους λέγουσι τάς Χριστοῦ ὑποστάσεις· οὕτω γὰρ καί αὐτός ὁ αἰγύπτιος ἐνομοθέτησε Κύριλλος λέγων, ὅτι ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν αἱ Χριστοῦ ὑποστάσεις. Εἰ δέ ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν αἱ Χριστοῦ ὑποστάσεις, τουτέστι τά πρόσωπα, πρόδηλον ὅτι καί γνωρίζονται καί εἰς αἰῶνα φυλάσσονται» (Ἀναστασίου Σιναΐτου, Ὁδηγός Κεφ. ΚΒ΄ P.G. 89, 293 D).

γ. Εἰς τήν μαρτυρίαν τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ὅτι ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος ἐκυρώθη μόνον, ἀφοῦ

Ὁ αὐστηρός χαλκηδονισμός εἶναι μιά αἱρετική τάσις, πού ἔκαμε τήν ἐμφάνισίν της μέ τήν ἰδιότυπον ὑπό τῶν Ἴβα καί Θεοδωρήτου ἑρμηνείαν τῶν διαλλαγῶν (433 μ.Χ.) καί ἔληξε μέ τήν ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων (553 μ.Χ.), χωρίς ποτέ νά γίνη δεκτή καί νά ἀλλοιώση τό φρόνημα τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς.

Δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος:

α. ἐπεκύρωσε τήν Γ΄ Σύνοδον καί τήν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου in toto διαδηλώσασα ὅτι ἕπεται «πᾶσι τοῖς πραχθεῖσι ἐν τῇ Ἐφεσίων Μητροπόλει παρὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου καὶ πᾶσι τοῖς φρονηθεῖσι παρὰ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου»[20].

20. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρᾶξις Α΄ καί A.C.O. 2, 1, 1, p. 101.

ἠλέγχθη καί διεπιστώθη ὅτι συμφωνεῖ εἰς ὅλα μέ τάς θείας διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἰδίως μέ τά ΙΒ΄ Κεφάλαια (βλ. Εἰσαγωγή, Κεφ. Δ΄ § 4 καί Κεφ. Ε΄ § 2α΄, β΄, γ΄).

Ι. Ὁ νεοχαλκηδονισμός εὗρε πολλούς ὀπαδούς, ἀλλά καί πολλούς πολεμίους, πού τονίζουν τήν ἀπόλυτον ἑνότητα διδασκαλίας μεταξύ α) τῆς Γ΄ Συνόδου καί τῶν διαλλαγῶν καί β) τῆς Δ΄ Συνόδου καί τοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ – Ε΄ Συνόδου (Diepen - Alonso).

Ἡ ἄποψις αὐτή συμφωνεῖ μέ τήν ὑπό τῶν ἁγίων Πατέρων θεώρησιν ὅλων τῶν σχετικῶν προβλημάτων.

ΙΑ΄ Αἱ ἀπόψεις τῶν νεοχαλκηδονίων κλονίζονται, ὅταν σκεφθῆ τις ὅτι:

α. Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος οὐδέποτε ἀντέκρουσε τήν κατηγορίαν τῆς παρασυναγωγῆς τῶν ἀντιοχειανῶν (Conciliabulum) ὅτι ἐκύρωσε καί εἰσήγαγεν εἰς τήν καθολικήν πίστιν τά ΙΒ΄ Κεφάλαια.

β. Ὁ ἅγιος Κύριλλος, εὐθύς μετά τάς διαλλαγάς ἀντέκρουσεν ὀξέως κατηγορίαν, ὅτι τάχα ἠνέχθη πρακτικόν παραμερισμόν τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων, εἰπών: «οὐ γάρ οὕτω λεληρήκαμεν, ὥστε ἀναθεματίσαι τὰ ἑαυτῶν· ἀλλ᾽ ἐμμένομεν οἷς γεγράφαμεν καὶ φρονοῦμεν· ὀρθὰ γὰρ ἐστὶ καὶ ἀδιάβλητα καὶ ταῖς θείαις συμβαίνοντα γραφαῖς». Αἱ ἀντίθετοι ἀπόψεις ἐθεωροῦντο αἱρετικαί.

γ. Ἡ Δ΄ Σύνοδος ἐκύρωσεν τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος μέ τήν προϋπόθεσιν, ὅτι «συνᾴδει» μέ τήν ἐπιστολήν Κυρίλλου Γ΄ πρός Νεστόριον καί ὑπό τόν ὅρον νά ἑρμηνεύεται ὑπό τό πρίσμα τῆς διδασκαλίας τῆς ἐκφραζομένης ὑπό τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

δ. Ὁ Lebon παρατηρεῖ, ὅτι ὁ «νεοχαλκηδονισμός» οὔτε προσέθεσε τίποτε, οὔτε μετέβαλεν εἰς τίποτε τήν θεολογίαν τῆς Δ΄ Συνόδου. Ἁπλῶς διετύπωσε καί ἀνέπτυξε τά δόγματά της εἰς σύστημα θεολογικόν.

ε. Ὁμοίαν, ἤ μᾶλλον πολύ εὐρυτέραν, χρῆσιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἀριστοτέλους καί τοῦ Πορφυρίου ἔκαναν καί οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι.

στ. Ἡ δρᾶσις τῶν Σκυθῶν ἀπετέλεσεν ἀφετηριακόν σημεῖον κάποιας ἐξελίξεως μόνον διά τήν Ρώμην.

ΙΒ. Πρέπει τέλος νά σημειωθῆ, ὅτι ἀκόμη καί οἱ κύριοι θιασῶται τῆς θεωρίας περί νεοχαλκηδονισμοῦ ἔχουν καταλήξει εἰς συμπεράσματα, πού ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν καί κλονίζουν τά θεμέλια τῆς θεωρίας τους. Ἀρκεῖ νά σημειώσωμεν ὅτι ὁ Al. Grillmeier εἰς τό ἔργον του Jesus der Christus im Glauben der Kirche, Band I, Freiburg 1982[2] κατακλείει τόν πρῶτον τόμον τῆς ἐρεύνης του πού ἐκτείνεται μέχρι καί τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος (451 μ.Χ.) μέ τό συμπέρασμα: «Τό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος εἶναι ἀρχαία παράδοσις συμπεπυκνωμένη εἰς ἕνα "τύπον", πού ἀνταπεκρίνετο εἰς τάς ἀνάγκας τῆς κρίσεως τῆς ἐποχῆς. Δέν δυνάμεθα λοιπόν νά λέγωμεν, ὅτι ἡ Χαλκηδών εἶναι μία μεγάλη

β. ἐπεκύρωσε κατ᾿ ἐπανάληψιν τήν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου διακηρύξασα ὅτι: «Ἡμεῖς ὡς Κύριλλος πιστεύομεν». Καί ὅτι ἡ ἐπιστολή Λέοντος ἐνεκρίθη, ἐπειδή «Λέων τὰ Κυρίλλου εἶπεν», δηλ. ὡς σύμφωνος μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίλλου, ἤτοι διὰ νὰ ἑρμηνεύεται κατὰ τὰ διδάγματα τοῦ Κυρίλλου.

γ. ἀπεδέχθη καὶ ἐκύρωσε πανηγυρικῶς τήν διαλαλιάν τοῦ Εὐσταθίου Βηρυτοῦ, πού δείχνει ὅτι τό πνεῦμα τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ ἦτο ἐντελῶς ξένον πρός αὐτήν. Ὁ Εὐστάθιος ἐλεγχόμενος διά διαλαλίαν αὐτοῦ, κατά τήν ὁποίαν «οὐ δεῖ δύο φύσεις νοεῖν, ἀλλά μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην», μετά θάρρους καί παρρησίας ἐδήλωσεν, ὅτι πιστεύει εἰς ὅλα τά διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Καί προσέθεσεν· «Εἰ κακῶς εἶπον, ἴδε τό βιβλίον Κυρίλλου· Ἀναθεματισθῇ· καί ἀναθεματισθῶ»! Καί ἐπεξηγῶν τήν πίστιν αὐτοῦ εἶπεν· «Καί ὁ λέγων μίαν φύσιν ἐπί ἀναιρέσει τῆς σαρκός τοῦ Χριστοῦ τῆς ὁμοουσίας ἡμῖν, ἀνάθεμα ἔστω· καί ὁ λέγων δύο φύσεις ἐπί διαιρέσει τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀνάθεμα ἔστω»[21].

Ἡ διαλαλιά αὐτή ἔγινε δεκτή ἐν Χαλκηδόνι ὡς ἀπολύτως ὀρθόδοξος, ἐπειδή διατρανώνει τήν πίστιν εἰς πάντα τά φρονηθέντα ὑπό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί καταδικάζει τήν ἐπιλογήν ἔργων τινῶν τοῦ ἁγίου ὡς ὀρθοδόξων καί τήν ἀπόρριψιν ἄλλων ὡς αἱρετικῶν.

4. Ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἀνατολὴν

α. Ὅπως ἔχομεν ἴδει, κατά τό διάστημα 451-518 μ.Χ. ἡ ἀνατολική αὐτοκρατορία εὑρίσκετο εἰς συνεχῆ ἀναταραχήν ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιχαλκηδονίων.

Πρῶτον πρόβλημα ἐδημιούργησεν ὁ Θεοδόσιος, ἱερομόναχος, ὁ ὁποῖος εὐθύς μετά τήν ψήφισιν τοῦ Ὅρου καί πρίν ἀκόμη περατωθοῦν αἱ ἐργασίαι τῆς Δ΄ Συνόδου ἐγκατέλειψε τήν Χαλκηδόνα, ὅπου εἶχεν ἀκολουθήσει τόν πατριάρχην του ἅγιον

21. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρᾶξις Α΄ καί A.C.O. 2, 1, 1, p. 113. «Ὁ μέντοι ἐν ἁγίοις Κύριλλος οὐχ ὡς αὐτοὶ φαντάζονται -γράφει ὁ Ἰουστινιανός- μίαν τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος φύσιν λέγει, ἀλλ᾿ ὡς ἀσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου μίαν εἰπὼν τὴν φύσιν οὐκ ἔστη μέχρι τούτου, ἀλλὰ προσέθηκε τὸ σεσαρκωμένη, ἵνα διὰ τοῦ σεσαρκωμένη τὴν ἑτέραν, ἡμῶν τὴν ἀνθρωπίνην, παραστήσῃ φύσιν». Τά λόγια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου εἶναι ὅλα ὀρθά. Καί «ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ΟΡΘΩΣ δέχεται πάντα τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰρημένα» (Ἰουστινιανοῦ, κατά Μονοφυσιτῶν P.G. 86, 1113 A).

στροφή εἰς τήν περί Χριστοῦ πίστιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐγελιανῆς πολωτικῆς διαλεκτικῆς τῆς ἱστορίας εἰς τήν σχέσιν μεταξύ τῶν Συνόδων Ἐφέσου καί Χαλκηδόνος εἶναι σφαλερά καί ὁδηγεῖ εἰς πλάνας (irreführend)» (ἔ.ἀ. σελ. 763-764). Ὑπενθυμίζομεν τό ἐγελιανόν σχῆμα διαλεκτικῆς τῆς ἱστορίας (θέσις, ἀντίθεσις, σύνθεσις) καί παρακαλοῦμεν νά μή λησμονῆται ὅτι διέπει ἐξ ὁλοκλήρου τάς ἰδέας τῶν δυτικῶν περί τῶν Συνόδων Γ΄, Δ΄, καί Ε΄. Βλ. καί Βιγιλίου, πρός Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν κεφ. 12, 15, 17 ἐν Πράξει Ζ΄ § 8, 12, 15, 17. Ἀπόψεις νεωτέρων τινῶν περί «νεοχαλκηδονισμοῦ» ἰδέ ἐν Εἰσαγ. κεφ. Ζ΄ § 1β.

Ἰουβενάλιον, καί «καθαιρέσας» αὐτόν ὡς αἱρετικόν-νεστοριανόν κατέλαβε μοιχικῶς τόν θρόνον τοῦ Ἱεροσολύμων (451-451 μ.Χ.) τά «μάλιστα κυκήσας τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον» καί προβάς εἰς τερατώδεις ἀνοσιουργίας ὡς οἱ φόνοι τῶν ἁγίων Ἀθανασίου διακόνου (+ 5 Ἰουλίου 451 μ.Χ.) καί Σεβηριανοῦ ἐπισκόπου Σκυθοπόλεως (+ 21 Φεβρουαρίου 451 μ.Χ.)[22]. Τόν ἀγῶνα διά τήν ἐκδίωξιν τοῦ μοιχεπιβάτου Θεοδοσίου ἀνέλαβεν ὁ μέγας Λέων, μέ ἀποτέλεσμα ὅτι τότε ὑπέστη ἡ δύσις (δικαίως) τήν πρώτην φόρτισιν, πού μεταγενεστέρως ὡδήγησεν αὐτήν εἰς ἀντιευτυχιανιστικήν ἀλλεργίαν.

Δεύτερον πρόβλημα προεκάλεσαν οἱ μαθηταί τοῦ Διοσκόρου Τιμόθεος Αἴλουρος καί Πέτρος Μογγός. Οὗτοι εὐθύς μετά τήν κοίμησιν τοῦ ἁγίου βασιλέως Μαρκιανοῦ (26 Ἰανουαρίου 457 μ.Χ.) σφάζουν ἐν ψυχρῷ (ἐντός τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καί δή ἐνδεδυμένον τά ἱερά ἄμφια) τόν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας ἅγιον ἱερομάρτυρα Προτέριον (+ 28-3-457 μ.Χ.). Ὁ Τιμόθεος ἐνθρονίζεται πατριάρχης καί μέ ὄργανα φανατικούς μοναχούς ἐξαπολύει τόσον τρομερόν διωγμόν κατά τῶν ὀρθοδόξων συνοδικῶν καί προκαλεῖ τοιαύτην ἀναταραχήν εἰς τήν Αἴγυπτον, ὥστε ὁ βασιλεύς Λέων (457-472 μ.Χ.) διαπιστῶν τήν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως ἐζήτησε δι᾿ ἐγκυκλίου του τάς ἀπόψεις τῆς ἱεραρχίας ἐπί τῆς χειροτονίας τοῦ Τιμοθέου. Αἱ ἀπαντήσεις, εἰς τό σύνολόν των καταδικαστικαί διά τόν Τιμόθεον Αἴλουρον συναποτελοῦν τόν Codex Encyclius, εἰς τόν ὁποῖον σῴζεται καί ἡ ἐπιστολή τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου Εὐγενίου, προσυπογραφομένη ὑφ᾿ ἁπάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς μητροπόλεως, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς[23].

Κατόπιν τούτου ὁ Τιμόθεος καθαιρεῖται καί ἐξορίζεται (460 μ.Χ.). Ὅμως ὁ τριετής ἀγών κατά τοῦ Τιμοθέου ἐπέφερε (δικαίως) νέον ἀντιευτυχιανιστικόν φορτισμόν εἰς τήν δύσιν.

Τρίτον πλῆγμα κατά τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐπέφερεν ὁ σφετεριστής τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου Βασιλίσκος (476 μ.Χ.). Οὗτος ἐν συνεργασίᾳ μέ τόν Τιμόθεον Αἴλουρον ἐκδίδει διάταγμα ὀνομαζόμενον Ἐγκύκλιον, μέ τό ὁποῖον ἀναθεματίζει τήν Δ΄ Σύνοδον. Παραλλήλως συγκαλεῖται σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ πεντακοσίων ἐπισκόπων ὑπό τή προεδρίαν τοῦ Τιμοθέου Αἰλούρου, πού «ἀνατρέπει» ὅλας τάς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Συνόδου.[23α] Οἱ ἐπίσκοποι-μέλη τῆς Συνόδου αὐτῆς προφανῶς πιεσθέντες γράφουν πρός τόν βασιλέα, ὅτι ἐνήργησαν ἐντελῶς αὐτοβούλως χωρίς νά δεχθοῦν οὐδεμίαν

22. Θεοφάνους, Χρονογραφία. Ἐκδ. B. Niebuhr, Bonnae 1839, σελ. 165 ἑξ. Κατά μαρτυρίαν τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ (A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 133) ὁ Θεοδόσιος ἐπεχείρησε νά «ἀνέλῃ» καί τόν ἅγιον Ἰουβενάλιον!

23. Εὐαγρίου, Ἐκκλ. Ἱστορία B, 5, 8-11 P.G. 86, 2509C-2529B. Τήν ἐπιστολήν τοῦ Εὐγενίου ἰδέ ἐν A.C.O. 2, 5 σελ.

23α. Ed. Schwartz, ἔ.ἀ. σελ. 301.

οὐδαμόθεν πίεσιν[24]. Ὅμως ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀκάκιος ἀντιδρᾶ. Συγκροτεῖ πολυπληθῆ διαδήλωσιν, τῆς ὁποίας καί ἡγεῖται μαζί μέ τόν ὅσιον Δανιήλ τόν στυλίτην. Ὁ Βασιλίσκος φοβεῖται. Ἀνακαλεῖ τό Ἐγκύκλιον. Ἀκυρώνει τήν σύνοδον τῆς Ἐφέσου. Καί οἱ ἐπίσκοποι-μέλη της δηλοῦν εἰς τόν Ἀκάκιον ἐγγράφως, ὅτι εἰς ὅλας τάς ἐνεργείας των εἶχον προβῆ κατόπιν ἀφορήτου βίας.[25] Καί ὁ σφετεριστής τοῦ θρόνου ἐκδιώκεται.

β. Τά ὡς ἄνω δημιουργοῦν προβληματισμόν εἰς τόν βασιλέα Ζήνωνα (472-491 μ.Χ.). Ἀπό κοινοῦ δέ μέ τόν Ἀκάκιον, πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἐκδίδει τό «Ἑνωτικόν», διάταγμα μέ τό ὁποῖον ἐμεθοδεύετο ἡ ἐπαναφορά καί ἕνωσις τῶν ἀντιχαλκηδονίων μέ τήν Ἐκκλησίαν (482 μ.Χ.).

Τό Ἑνωτικόν δέχονται οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι πατριάρχαι Πέτρος Μογγός Ἀλεξανδρείας (διάδοχος τοῦ Τιμοθέου Αἰλούρου) καί Πέτρος Κναφεύς Ἀντιοχείας, οἱ ὁποῖοι καί ὁμολογοῦν γραπτῶς, ὅτι δέχονται τήν Δ΄ Σύνοδον «πάσαις ψήφοις». Ὅμως οἱ μοναχοί τῆς Αἰγύπτου ἀντιδροῦν. Χαρακτηρίζουν τό Ἑνωτικόν κενωτικόν καί μειωτικόν. Ἀξιοῦν ἀπό τόν Πέτρον Μογγόν νά ἀναθεματίση τήν Σύνοδον. Καί ὁ πνευματικῶς Μογγός ὑποκύπτει. Παρά ταῦτα οἱ μοναχοί ἀποκόπτονται ἀπό τήν κοινωνίαν τοῦ Πέτρου. Καί μή ἔχοντες ἐπίσκοπον καθίστανται Ἀκέφαλοι. Ἐλεγχόμενος δέ ὁ Πέτρος ὑπό τοῦ Ἀκακίου, ἄν ὄντως ἀνεθεμάτισε τήν Δ΄ Σύνοδον, ἀρνεῖται! Καί ἔκτοτε ὡς κόθορνος μετά μέν τῶν ὀρθοδόξων ἦτο πιστός τηρητής τῆς Δ΄ Συνοδου, μετά δέ τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἀνεθεμάτιζεν αὐτήν[26].

Ἔτσι ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἑνωτικοῦ ἀπέβη θλιβερόν περιστατικόν εἰς τήν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ζωῆς τοῦ κατά τά ἄλλα μεγάλου πατριάρχου Ἀκακίου, πού ποτέ δέν διενοήθη νά ἀποστῆ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καί ἔβλεπε τό Ἑνωτικόν μόνον ὡς μεθόδευσιν τῆς ἐπανόδου τῶν ἀντιχαλκηδονίων εἰς τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Κατά τήν περίοδον αὐτήν, ἄγνωστον ὅμως πότε ἀκριβῶς ὁ πατριάρχης Ἀκάκιος ἐξέδωκε διάταξιν τῆς ὁποίας, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Φακοῦνδος, ὥριζεν ὅτι οἱ πρός χειροτονίαν ἀρχιερατικήν ὤφειλαν νά ἀναθεματίζουν ἐγγράφως καί ἐνυπογράφως τά Τρία Κεφάλαια (ut in libellis suis episcopi ordinandi Theodorum Mopsuestenum cum suis dogmatibus et Epistolam Ibae et Theodoreti scripta damnarent)[27].

Μέ τήν διάταξιν αὐτήν, ἄγνωστον διά ποῖον σκοπόν καί μέ ποῖον σκεπτικόν (πιθανῶς διά νά διευκολυνθῆ ἡ ὑπό τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἀποδοχή τοῦ Ἑνωτικοῦ), ὁ πατριάρχης Ἀκάκιος κατεδίκαζε τά Τρία Κεφάλαια εἰς τήν ἰδίαν ἀκριβῶς ἔκτασιν, εἰς

24. Mansi 7, 1016 B.
25. Εὐαγρίου, Ἐκκλ. Ἱστορία Γ, 4-9 P.G. 86, 2597 B-2613 C.
26. Ἔ.ἀ. κεφ. 13-17 P.G. 86, 2621 A-2633 A.
27. Φακούνδου, Contra Mocianum P.L. 67, 857 A.

τήν ὁποίαν μετά ἑβδομήκοντα ἔτη κατεδίκασεν αὐτά ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος. Ὁ πατριάρχης Ἀκάκιος προφανῶς, ἐπειδή οἱ Ἴβας καί Θεοδώρητος ἀνεθεμάτισαν ἐνώπιον τῆς Δ΄ Συνόδου τόν Νεστόριον καί τά δόγματά του καί ἔκτοτε δέν ἐπανῆλθον εἰς αὐτά, ἀπέφυγε νά καταδικάση αὐτούς προσωπικῶς. Περιωρίσθη νά ἀναθεματίση τά ἀναμφιβόλως μή συνᾴδοντα μέ τό γράμμα καί πνεῦμα τῶν Συνόδων Γ΄ καί Δ΄ ἔργα τους.

Ὅμως εἰς τήν δύσιν ὁ Ἀκάκιος εἶχε θεωρηθῆ ἐχθρός τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀλληλογραφία τῶν παπῶν Φήλικος, Συμμάχους καί Ὁρμίσδα μέ τούς πατριάρχας καί βασιλεῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτσι καί ἡ ἀπόφασις αὐτή παρενοήθη. Ἐξελήφθη ὡς μία ἀκόμη ἐνέργεια κατά τῆς Δ΄ Συνόδου. Καί ἐφόρτισεν ἀκόμη περισσότερον τήν ἀντιμονοφυσιτικήν ἀτμόσφαιραν τῆς δύσεως, ἡ ὁποία καί [ἴσως] ἔκτοτε ἀρχίζει νά βλέπη μετά συμπαθείας τά Τρία Κεφάλαια, ὡς μᾶς ἀφήνει νά ἐννοήσωμεν ὁ Φακοῦνδος Ἑρμιανῆς γράφων, ὅτι εὐθύς μετά τήν ὡς ἄνω διάταξιν καί λόγῳ αὐτῆς ὁ Ἀκάκιος καί ἄλλοι κατά τούς δυτικούς ἐχθροί τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ὑπεβλήθησαν ὑπό τοῦ πάπα εἰς ἀνάθεμα (At postquam contigit ut in libellis suis episcopi ordinandi... memoratus Acacius et alii Concilii Chalcedonensis adversarii damnationi subtracti sunt)[28]. Ἤτοι, ὁ Φακοῦνδος μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Ἀκάκιος ἀνεθεματίσθη κυρίως διά τήν ἔναντι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων στάσιν του, καί ἄρα ὅτι τό σχίσμα πού ἐπηκολούθησε καί διήρκεσε τεσσαράκοντα ἔτη (Per 40 ferme annos)[29], ἤτοι 484-519 μ.Χ., ἦτο σχίσμα χάριν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων!

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν προκαλεῖ ὅτι ὁ Φακοῦνδος μετ᾽ ὀργῆς παρατηρεῖ ὅτι οἱ ἀνατολικοί ὀρθόδοξοι α) υἱοθέτησαν πλήρως τήν τοποθέτησιν αὐτήν τοῦ Ἀκακίου· β) οὐδέποτε παρεδέχθησαν, ὅτι κατακρίναντες τά Τρία Κεφάλαια κατήντησαν «ζιζάνια» καί ὤφειλαν νά ἐκδηλώσουν διά τοῦτο μετάνοιαν· γ) ἐσεμνύνοντο ὅτι μέ τήν ἀποδοχήν τοῦ Ἑνωτικοῦ ὄχι μόνον δέν ἔγιναν ζιζάνια, ἀλλά εὐαγγελικῶς ἠνέχθησαν τά ζιζάνια διά νά μή μετά τῶν ζιζανίων συνεκριζώσουν καί σῖτον καί δ) ἐκαυχῶντο ὅτι ἐνήργησαν ὀρθότερον ἀπό τούς δυτικούς[30].

Ἔτσι ἡ ὀρθόδοξος δύσις περιεπλάκη εἰς τήν πλάνην τῆς ὑπερασπίσεως τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Ἡ ἐπιστολή Ἴβα ἐξελήφθη ὡς κανονική. Καί οἱ ἔπαινοί της διά τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας (Laudes Theodori)[31] ἐθεωρήθησαν ὡς ἀδιαφιλονίκητος μαρτυρία ἀποδοχῆς ὑπό τῆς Δ΄ Συνόδου τοῦ προσώπου του καί τῆς διδασκαλίας του. Καί ὁ νεστοριανισμός εὗρεν εἴσοδον εἰς τήν δύσιν διά τῶν ὡς ἄνω ἀκρίτων ἀντιμονοφυσιτικῶν ἐνεργειῶν τῶν παπῶν.

28. Ἔ.ἀ. 857 A.
29. Ἔ.ἀ. 857 B.
30. Ἔ.ἀ. 857 BC.
31. Ἔ.ἀ. 856 B.

γ. Πρέπει ὅμως νά τονισθῇ ὅτι, ἄλλη ἡ ἔναντι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων στάσις τῶν ἀντιχαλκηδονίων πού ἀνεθεμάτιζον καί τούς Ἴβαν καί Θεοδώρητον (βλ. ἐπιστολήν πρός τόν ἐν ἁγίοις Ἀλκίσωνα μητροπολίτην Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου ἐν § 1), καί ἄλλη τοῦ πατριάρχου Ἀκακίου, πού κατεδίκαζε μόνον τά ἔργα τους, μέ τά ὁποῖα ἐστρέφοντο κατά τῆς Γ΄ Συνόδου καί τῆς διδασκαλίας της.

Μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως ἐκσπᾷ ὀξεῖα ἔρις, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τήν διαφοράν θεωρήσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν Γ΄ καί Δ΄ Συνόδων.

Ἡ πλημμυρίς τοῦ ἀντιχαλκηδονισμοῦ κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνος, πού τελικῶς κατεπρόδωσε τό Ἑνωτικόν καί καθ' ὅλην τήν βασιλείαν τοῦ Ἀναστασίου (491-518 μ.Χ.), κατέκλυσε τήν ἀνατολήν καί οἱ ὀρθόδοξοι κυριολεκτικῶς στενάζοντες ἀνεζήτουν τήν κοινωνίαν μέ τήν Ρώμην, ἐλπίζοντες νά εὕρουν ἀναψυχήν.

Τάς ἀπαιτήσεις τῶν ὀρθοδόξων ἀνέλαβε νά ἐπιβάλῃ εἰς τόν βασιλέα ὁ στρατηγός πατρίκιος Βιταλιανός. Ὁ βασιλεύς Ἀναστάσιος προσεποιήθη, ὅτι ἐδέχθη καί συνεκλήθη διά τό ἔτος 516 μ.Χ. σύνοδος ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Θράκης πρός ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνίας μέ τήν Ρώμην. Ἀλλ' ἡ σύνοδος αὕτη οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθη. Ἐτάφη ἀπό τήν αὐτοκρατορικήν διπλωματίαν. Ἀγωνιζόμενος τότε διά τήν πραγματοποίησιν τῆς συνόδου ἐνεκλείσθη εἰς τάς φυλακάς καί ἐτελείωσε μαρτυρικῶς τήν ἐπίγειον πορείαν του ὁ ἀοίδιμος προκάτοχος ἡμῶν ἅγιος Ἀλκίσων, μητροπολίτης Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου (Σεπτέμβριος 516 μ.Χ.)[32].

5. Ἡ κατάστασις εἰς τήν δύσιν

α. Ἡ δύσις δέν ἀντιμετώπισε πρόβλημα νεστοριανισμοῦ καί ἀντιχαλκηδονιακοῦ μονοφυσιτισμοῦ. Καί θά ἔμενε ξένη εἰς τόν σχετικόν προβληματισμόν τῆς ἀνατολῆς, ἐάν δέν εἶχαν μεσολαβήσει τά ἑξῆς γεγονότα.

1. Ἡ ὑποδούλωσις τῆς (Βορείου) Ἀνθυπατικῆς Ἀφρικῆς (430 μ.Χ.) καί τῆς Ἰταλίας (474 μ.Χ.) εἰς τούς ἀρειανούς Βανδάλους καί Γότθους. Ἡ πάλη κατά τοῦ ἀρειανικοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἔκαμε τούς ὀρθοδόξους νά ὑπερτονίσουν τήν διάκρισιν τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων.

2. Ἡ ἐν ἔτει 512 μ.Χ. συγγραφή καί ἔκδοσις ὑπό τοῦ ἀριστοτελικοῦ χριστιανοῦ φιλοσόφου Βοηθίου τοῦ ἔργου Contra Nestorium et Eutychem. Μέ αὐτό ἐπιχειρεῖται μία τοιαύτη μεταφυσική θεώρησις τῆς ἐννοίας τοῦ προσώπου, πού -κατά τόν Grillmeier- «ὁδηγεῖ κατ' εὐθεῖαν εἰς τόν νεστοριανισμόν». Ἡ θεώρησις αὐτή τοῦ Βοηθίου, θεωρεῖται ὑπό τῶν ὀπαδῶν τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ, ὅτι ἄνοιξε

32. Hoffmann, Fr. Der Kampf der Päpste um Konzil und Dogma von Chalkedon von Leo dem Grossen bis Hormisdas (451-519). Das Konzil von Chalkedon II, Würzburg 1953 s. 13-94 (80) καί Mansi 8, 401-408.

δρόμους (bahnbrechend)[32α]". Καί πράγματι τό βιβλίον αὐτό ἐσταθεροποίησε καί ἐμονιμοποίησε εἰς τήν δύσιν α) τήν νεστοριανίζουσαν ἀπόκλισιν, καί β) τήν ἀρχήν νά θεωρῆται ὁ θεολογικός στοχασμός (ratio theologica) πολυτιμότερος ἀπό τάς μαρτυρίας τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως (βλ. Β. Altaner, Patrologie, σ. 439).

3. Αἱ συνεχεῖς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἐναντίον τοῦ Τόμου τοῦ ἁγίου Λέοντος ἐπροκάλεσαν ἀπέχθειαν κατά παντός ὅ,τι ἐπεκαλοῦντο ὑπέρ ἑαυτῶν οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι. Ἡ ἀπέχθεια αὐτή κατά τήν ἐποχήν τοῦ ἀκακιανοῦ σχίσματος (484-519 μ.Χ.) ἀπέβη τόσον ἔντονος, ὥστε σήμερον δυτικοί θεολόγοι λέγουν, ὅτι κατά τήν ὑπ' ὄψιν μας ἐποχήν ἡ δύσις εἶχεν προσβληθῇ ἀπό ἀντιευτυχιανιστικήν ἀλλεργίαν, ἡ ὁποία καί ὡδήγησεν εἰς τήν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων, πού ἐπέφεραν μετά τινας αἰῶνας τό σχίσμα[33].

4. Ἡ ἀντιευτυχιανιστική ἀλλεργία ὡδήγησεν εἰς ἀπέχθειαν κατά τῆς Γ΄ Συνόδου, κατά τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων καί ἐν γένει κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Ἀποτέλεσμα ὅλων αὐτῶν εἶναι, ὅτι ἡ δύσις στρέφεται πρός τόν «αὐστηρόν» χαλκηδονισμόν καί τούς ἀντιμονοφυσίτας συγγραφεῖς Ἴβαν, Θεόδωρον καί Θεοδώρητον. Αὐτό τό πνεῦμα ἐκφράζουν καί οἱ συγγραφεῖς δογματικῶν πραγματειῶν Φουλγέντιος, ἐπίσκοπος Ρούσπης, καί Βιγίλιος, ἐπίσκοπος Θάψου, πού ἀκολουθοῦν ἑρμηνευτικῶς τόν «αὐστηρόν χαλκηδονισμόν» καί δέν ἀπορρίπτουν μέν τόν ἅγιον Κύριλλον, ἀλλά καί δέν κάνουν καμμίαν ἀναφοράν εἰς τά ἔργα του.

β. Ἀτυχῶς τό πνεῦμα αὐτό ἐγενικεύθη καί ἐκυριάρχησε. Ὁ Διονύσιος ὁ μοναχός (exiguus), πού ἐγνώρισε τήν Ρώμην ἐκ τοῦ σύνεγγυς, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ κίνδυνος τῶν νεστοριανιζουσῶν ἀποκλίσεων ἦτο περισσότερον ἀπό κάθε ἐπιτρεπτόν ὅριον ἔντονος.

Κατά τήν περίοδον 484-519 μ.Χ. οἱ ὀρθόδοξοι τῆς ἀνατολῆς ἀπετείνοντο πρός τήν Ἐκκλησίαν Ρώμης μέ τήν πεποίθησιν, ὅτι ἦτο ἡ μόνη πού δέν εἶχε μιανθῇ ὑπό τῆς αἱρέσεως. Ἀλλά ἐδοκίμαζαν τραγικήν ἀπογοήτευσιν. Ὀδυνηρά ἦτο δι' αὐτούς ἡ ἀποσιώπησις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Καί θλιβερωτάτη ἡ τότε ἄποψις τῶν δυτικῶν, ὅτι ὀρθόδοξος εἶναι μόνον ἡ ἔκφρασις τοῦ Ὅρου τῆς Χαλκηδόνος «ἐν δύο φύσεσι», ἐνῷ οἱ κυριλλικοί ὅροι «ἐκ δύο φύσεων», «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» καί «ὁ εἷς τῆς Τριάδος ἔπαθε σαρκί» εἶναι αἱρετικοί καί ἀπόβλητοι[33α].

32α. Grillmeier, Al. Vorbereitung des Mittelalters, in Chalkedon II, P. 795-796.

33. De Vries, W. The three Chapters Controversy (poly). Τήν θλιβεράν αὐτήν τάσιν ἐνίσχυσε καί ηὔξησε καί ἐπέτεινεν ἡ ἀπέχθεια κατά τοῦ πατριάρχου Ἀκακίου, ὡς εἴδομεν. Ἀτυχῶς, ὅταν τό 519 ἤρθη τό ἀκακιανόν σχίσμα, ὁ πόθος ἀποκαταστάσεως τῆς κοινωνίας ἔκαμε νά παραθεωρηθοῦν αἱ διαφοραί πού εἶχον ἐν τῷ μεταξύ ἀναφανῇ.

33α. Πῶς οἱ ὡς ἄνω ὅροι ἑρμηνεύονται καί νεστοριανικῶς (ὁ πρῶτος) ἤ μονοφυσιτικῶς (οἱ ἄλλοι), ἰδέ ἐν Πράξ. Η΄ § 29 Ζ΄-Ι΄.

Ἡ διαπίστωσις αὐτή ὤθησε τούς ἐπισκόπους τῆς μητροπόλεως Τόμεως τῆς Σκυθίας (Δοβρουτσᾶς), νά ἀπευθύνουν τό 512 μ.Χ. πρός τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης τήν περίφημον Epistula Orientalium[34], μέ τήν ὁποίαν ἔθεταν τό θέμα τῆς κυριλλικῆς ἑρμηνείας τῆς Συνόδου, τοῦ Τόμου καί τοῦ Ὅρου, καί τῆς ὀρθοδοξίας τῶν ὅρων «ἐκ δύο φύσεων», «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» καί «ὁ εἷς τῆς Τριάδος ἔπαθε σαρκί».

Τήν ἐπιστολήν αὐτήν μετέφερεν εἰς Ρώμην ὁμάς μοναχῶν ὑπό τήν ἡγεσίαν Ἰωάννου Μαξεντίου. Ἡ ἔλευσίς τους προεκάλεσεν ἐν Ρώμῃ ὀξεῖαν ἀντίδρασιν, ἐπειδή ἐπεδίωκαν τήν πνευματικήν ἑνότητα ἀνατολῆς καί δύσεως. Τότε ὁ μέν Ἰωάννης Μαξέντιος[35] ἔγραψε τά βιβλία του «Κατά τῶν Νεστοριανῶν» καί Libellus Fidei, μέ τά ὁποῖα ἐπετίθετο κατά τῶν «νεστοριανῶν» (δηλ. κατά τῶν ὀπαδῶν τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ) τῆς Ρώμης καί ἰδίως κατά τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας.

Παραλλήλως ὁ συνοδίτης του Διονύσιος ὁ μοναχός (exiguus) μετέφρασε τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Β΄ καί Γ΄ πρός Νεστόριον, πρός Σούκενσον καί πολλάς ἄλλας, πού διά πρώτην φοράν τότε ἔγιναν γνωσταί εἰς τήν δύσιν.

γ. Δέν πρέπει νά λησμονῆται ὅτι οἱ «Σκύθαι» μοναχοί ἦσαν κατά τήν ἐθνικήν συνείδησιν, τήν γλῶσσαν καί τήν παίδευσιν (ὄχι Γότθοι, ἀλλά) Ρωμαῖοι, πού ἐπεδίωκαν τήν πνευματικήν καί πολιτικήν ἑνότητα τῆς Ρωμιοσύνης. Ὅμως οἱ «Ρωμαῖοι» τῆς Ρώμης, «βολεμένοι» μέ τούς Γότθους, προετίμησαν τούς αἱρετικούς καί ἀλλοεθνεῖς κατακτητάς ἀπό τούς ὀρθοδόξους Ρωμαίους τῆς ἑλληνοφώνου ἀνατολικῆς Ρωμανίας, καί ἠγωνίσθησαν μέ ὅλας των τάς δυνάμεις νά ματαιώσουν κάθε πιθανότητα ἐπανόδου τῆς Ἰταλίας εἰς τήν ἐξουσίαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑδρευόντων βασιλέων μας. Κύριοι ἐκφρασταί αὐτῆς τῆς τάσεως, πού εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν ἦτο προδοσία πίστεως καί πατρίδος, θεωροῦνται οἱ πάπαι Σύμμαχος, Σιμπλίκιος, Ὁρμίσδας, Φῆλιξ ὁ Γ΄, Βονιφάτιος Β΄ καί Σιλβέριος, ὁ συγκλητικός Φαῦστος, ὁ πρεσβύτερος Τριφόλιος καί ἄλλοι.

Οἱ ὀπαδοί τῆς πολιτικοθρησκευτικῆς αὐτῆς παρατάξεως ἀρνοῦνται νά δεχθοῦν τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς ἑρμηνευτικόν ὑπόμνημα τοῦ Ὅρου τῆς Χαλκηδόνος. Αἰσθανόμενοι δέ ναρκισσιστικῶς δογματικήν αὐτάρκειαν μέ τόν «αὐστηρόν χαλκηδονισμόν», ἀναθέτουν εἰς τόν πρεσβύτερον Τριφόλιον νά ἀναιρέσῃ τάς ἀπόψεις τῶν «Σκυθῶν». Καί ὁ Τριφόλιος ἀντιστρέφων τήν ὀρθήν ἑρμηνευτικήν ἀρχήν τῆς ἀνατολῆς, κατά τήν ὁποίαν τά κείμενα πρέπει πάντοτε νά κατανοοῦνται ὑπό τό φῶς τοῦ ἱστορικοπνευματικοῦ τους πλαισίου, ἀποφαίνεται μέ τό ἑξῆς παράδοξον καί

34. A. Thiel, Epistolae (ep. 12), 709-717. Ὁ Ed. Schwarts ἐφαντάσθη ὅτι συγγραφεύς της ἦτο ὁ Θεσσαλονίκης Δωρόθεος. Ἡ γνώμη του ἀνεσκευάσθη ὑπό τοῦ Schurr. Βλ. Grillmeier. Al. ἔ.ἀ. σελ. 792-796.

35. P.G. 86, 79-158, A.C.O. 4, 2 p 3-62.

σοφιστικόν σκεπτικόν: «Βεβαίως οἱ Πατέρες εἶναι θεόπνευστοι. Ἀλλά καί ὁ Ὅρος τῆς Χαλκηδόνος εἶναι, καί αὐτός, ἀδιαμφισβητήτως θεόπνευστος. Κατά συνέπειαν, ὅλα ὅσα λέγουν οἱ Πατέρες πρέπει ἀπαραιτήτως νά συμφωνοῦν μέ τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος. Ἄν δέν συμφωνοῦν, δέν θά εἶναι λόγια τῶν Πατέρων. Καί θά πρέπῃ, ἄν παραδίδωνται ὡς λόγια Πατέρων, ἤ νά εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου νόθα, ἤ νά ἐνοθεύθησαν»[36].

Μέ τό σκεπτικόν αὐτό, πού στηρίζεται εἰς τήν αὐγουστίνειον ἀντίληψιν περί θεοπνευστίας, ὁ Τριφόλιος ἠρνήθη τήν γνησιότητα σχεδόν ὅλων τῶν ἔργων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἐπειδή δέν ἦσαν ἐν ἁρμονίᾳ πρός τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος, ὡς ἡρμηνεύετο ὑπό τῶν νεοστοριανιζόντων, ὀπαδῶν τοῦ «αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ».

Ἔτσι ἡ ἀντίδρασις ἐνίκησε. Ὁ πάπας Ὁρμίσδας διέταξε τήν 17ην Νοεμβρίου 520 μ.Χ. νά ἀπελαθοῦν ἀπό τήν Ρώμην οἱ Σκύθαι μοναχοί. Καί τούς κατεδίκασεν ὡς αἱρετικούς θεοπασχίτας· δηλαδή μέ τά ἐπιχειρήματα τῶν Θεοδωρήτου καί Ἀνδρέου Σαμοσάτων κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Οἱ Σκύθαι μοναχοί ἔφυγαν ἀπό τήν Ρώμην. Ἀλλ' ἡ ἀνατολή συνειδητοποίησε, ὅτι εἰς τήν Ρώμην «κάτι δέν πάει καλά», ἀφοῦ ἀπορρίπτει τόν ἅγιον Κύριλλον.

Τί ὑποστήριζαν οἱ νεστοριανίζοντες τῆς δύσεως καί πόσον ἔμειναν προσκολλημένοι εἰς τάς ἀπόψεις των, θά ἴδωμεν εἰς τό ἑπόμενον κεφάλαιον.

36. Grillmeier, Al. ἔ.ἀ. σελ. 801-802 (βλ. καί Mansi 8, 585 A).

ΚΕΦ. ΣΤ΄
Η Ε΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝΕΤΑΙ

1. Ἡ τελική συνειδητοποίησις

α. Τήν 9ην Ἰουλίου 518 μ.Χ. ἀπεβίωσεν ὁ βασιλεύς Ἀναστάσιος Α΄ (492-518 μ.Χ.) καί αὐθημερόν βασιλεύς ἐξελέγη ὁ Ἰουστῖνος Α΄ (518-527 μ.Χ.), ὀρθόδοξος καί ζηλωτής τῆς πίστεως, ἐπί τοῦ ὁποίου ἔγιναν τά ἑξῆς ἀξιομνημόνευτα:

1. Ἡ Δ. Οἰκουμενική Σύνοδος ἐνεγράφη ὁριστικῶς εἰς τά ἱερά δίπτυχα καί ὡρίσθη νά ἐπιτελῆται σύναξις αὐτῆς. Ἡ ἐνέργεια αὐτή, κατά τόν Ed. Schwartz ἰσοδυνάμει μέ τήν ἀκύρωσιν τοῦ Ἑνωτικοῦ.

2. Ἤρθη τό ἀκακιανόν σχίσμα (484-519 μ.Χ.). Ἀτυχῶς ὅμως ἡ ἄρσις του, ὡς γράφει σαφῶς ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης Β΄ (518-520 μ.Χ.) πρός τόν πάπαν Ὁρμίσδαν, ἔγινε χωρίς νά ἐξετασθοῦν τά μεγάλα μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως προβλήματα, χωρίς νά προβάλουν οἱ ὀρθόδοξοι τῆς ἀνατολῆς τάς κατά τῆς δύσεως ἐνστάσεις καί αἰτιάσεις τους διά τήν ὑποδούλωσίν της εἰς τό νεστοριανίζον φρόνημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, χωρίς ἐκ μέρους τους λεπτολογίαν[1].

3. Ἐπατάχθη ἡ προσπάθειά τινων νά τιμήσουν ἐν Κιλικίᾳ τούς Διόδωρον, Θεόδωρον καί Θεοδώρητον, ὡς ἁγίους. Τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἡ ἄρσις τοῦ σχίσματος δέν ἐσήμαινε διά τούς ἀνατολικούς προσέγγισιν πρός τό νεστοριανίζον πνεῦμα τῆς δύσεως, οὔτε κἄν ἀνοχήν πρός αὐτό (εἶχε ἐπισημανθῆ ὑπό τῶν Σκυθῶν). Διά τόν ἀοίδιμον βασιλέα Ἰουστῖνον Α΄ (519-527 μ.Χ.) οἱ νεστοριανίζοντες ὀπαδοί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἦσαν «ἐχθροί τῆς πίστεως» (Πράξ. Ζ΄ § 12,4), δηλ. αἱρετικοί.

Διάδοχος τοῦ Ἰουστίνου ὑπῆρξεν ὁ μέγας Ἰουστινιανός (527-565 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος, ἐκτός τῶν ἄλλων ἀρετῶν του, θαυμάζεται διά τήν ἱκανότητα νά ἐπιλέγῃ τούς καταλλήλους ὡς συνεργάτας του. Εἰς τά Ἐκκλησιαστικά συνεργάται καί σύμβουλοί του ὑπῆρξαν κυρίως οἱ Ὑπάτιος, μητροπολίτης Ἐφέσου, καί Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς, μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας. Μέ αὐτούς τούς κατά Προκόπιον τόν

1. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης Β΄ γράφει: «Πᾶσαν καινοτομίαν καί πᾶσαν καινοφωνίαν καί πᾶσαν λεπτολογίαν ἀπωθούμενοι, ἐν ἑνί στόματι τήν ἁγίαν Τριάδα δοξάσωμεν» (J. Gill, Acta Graeca Concilii Florentini, pars I. Roma 1953 p. 78). Βλ. καί Πράξ. Ζ΄ σημ. 26.

ἱστορικόν «ἐσχατογέροντας» ὁ Ἰουστινιανός κατά κυριολεξίαν διενυκτέρευεν ἀναζητῶν τήν ὀρθήν ἀντιμετώπισιν καί λύσιν τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων. Καί μέ αὐτούς ὡς συμβούλους ἔταξεν ὡς σκοπόν του εἰς τά ἐκκλησιαστικά τήν «ἕνωσιν τῶν ἱερέων»[2]. Καί εἰς τήν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του προχωρεῖ μέ μεθοδικότητα.

β. Μέ πρωτοβουλίαν του συνεκροτήθη εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν ἡ «Α΄ διάλεξις μεταξύ ὀρθοδόξων καί σεβηριανῶν»[3]. Ἡ πρότυπος ἐκείνη «οἰκουμενική» ἐπαφή ἐπραγματοποιήθη κατά τά τέλη τοῦ 532 μ.Χ. εἰς τά ἀνάκτορα ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ κόμιτος τῶν θείων λαργιτιόνων καί ἐτιμήθη μέ τήν παρουσίαν τοῦ βασιλέως. Συμμετεῖχον, ἀνά ἕξ, οἱ διαπρεπέστεροι ὀρθόδοξοι καί ἀντιχαλκηδόνιοι θεολόγοι ἱεράρχαι. Κατ᾽ αὐτήν οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἡττήθησαν. Ἠναγκάσθησαν νά ὁμολογήσουν α) ὅτι ὁ Εὐτυχής ἦτο αἱρετικός, β) ὅτι ὁ ἅγιος Φλαβιανός ἦτο ὀρθόδοξος, καί γ) ὅτι ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἐπεκύρωσεν ὁλόκληρον τήν Γ΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον καί ἐδέχθη ὅλας τάς Πράξεις καί ἀποφάσεις της. Παρά ταῦτα οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἠρνήθησαν νά δεχθοῦν τήν Δ΄ Σύνοδον, ἐπειδή ἐδικαίωσε τούς «αἱρετικούς» Θεοδώρητον καί Ἴβαν. Εἰς δέ τάς παρατηρήσεις τῶν ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν, ὅτι οἱ Θεοδώρητος καί Ἴβας ἀποκατεστάθησαν, ἀφοῦ ἐδέχθησαν ἐξ ὁλοκλήρου τήν Σύνοδον καί ἀνεθεμάτισαν τόν Νεστόριον, οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἀνέπτυξαν τήν παράδοξον θεωρίαν, ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἐνέπαιξε τήν Σύνοδον ψευδῶς καί εἰρωνικῶς ἀναθεματίσας τόν Νεστόριον. Ἡ ὑποκειμενική αὐτή ἄποψις ἐστηρίχθη εἰς τήν λέξιν «σώζεσθε»[3a], μέ τήν ὁποίαν ὁ Θεοδώρητος ἔκλεισε τήν τελικήν του ἐν τῇ Συνόδῳ προσλαλιάν. Εἰς τό ἐπιχείρημα αὐτό οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπαρετήρησαν ὅτι, ἄν ἡ λέξις εἶχε χροιάν τινα εἰρωνικήν, δέν θά ἦτο δυνατόν νά περάσῃ ἀπαρατήρητος ἀπό τούς Πατέρας, τούς τόσον αὐστηρῶς καί ἐπιμόνως ἀπαιτήσαντας ἀπό τόν Θεοδώρητον νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον, καί ὅτι εἰς τό Πρακτικόν τῆς Δ΄ Συνόδου οὐδεμία παρατήρησις ἐπηκολούθησεν. Ἀλλ᾽ οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι ἐνέμειναν εἰς τάς

2. Βλ. Πράξ. Α΄ § 3, 7 καί Βλ. Πράξ. Ζ΄ § 16,1. Ἡ ἄποψις, ὅτι ὁ Ἰουστινιανός τά ἔβλεπε ὅλα ὑπό τό πρῖσμα τῶν πολιτικῶν του ἐπιδιώξεων, ἔχει ἐλεγχθῆ ὑπό τοῦ καθηγητοῦ Εὐ. Χρυσοῦ (ἔ.ἀ. σελ. 17).

3. Βλ. A.C.O. 4,2, σελ. 167-184.

3α. Μέ τήν ἄποψιν αὐτήν τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἰσχυρίζονταί τινες, ὅτι τάχα συμφωνεῖ μαρτυρία τοῦ πάπα Λέοντος Α τοῦ μεγάλου, ὁ ὁποῖος τάχα παρακαλεῖ τόν Θεοδώρητον νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον Cum dogmatibus digno anathemate promotissime atque evidentissime (βλ. Λέοντος Ep. CXX, Mansi 6, 249c καί I. Coman, Definitia doctrinara a Sinodului de la Calcedon si receptarea ei in Biserica Ortodoxa Orientala, Ortodoxia XXI, 4 Bucuresti 1969 σελ. 493). Ὅμως ἡ ἑρμηνεία αὐτή εἶναι ἐσφαλμένη. Ὁ πάπας ἁπλῶς συμβουλεύει τόν Θεοδώρητον νά ἀναθεματίζῃ παντοῦ καί πάντοτε τόν Νεστόριον σαφῶς καί ἀπεριφράστως, διά νά μήν ἑρμηνευθῇ τό ἐν τῇ Συνόδῳ ἀνάθεμά του κατά τοῦ Νεστορίου, ὡς ἀκούσιον (invitum). Ἀπό τόν Λεόντιον πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντικρούοντες τάς αἰτιάσεις τῶν σεβηριανῶν παρετήρουν ὅτι ἡ ἔναντι Ἴβα καί Θεοδωρήτου στάσις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἦτο περισσότερον ἀνεκτική, καί ὅτι περί τό 532 ὁ Ἰουστινιανός ἀνεθεμάτισε τούς δύο τούτους ἄνδρας (βλ. σημ. 4 Δ΄).

ἀπόψεις των, πλήν ἑνός (Φιλοξένου, ἐπισκόπου Δολιχῆς τῆς Συρίας), ὁ ὁποῖος ἡνώθη μέ τούς ὀρθοδόξους.

Ἔτσι τό θέμα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐτέθη καί πάλιν μέ ὀξύτητα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Καί ἐσυνειδητοποιήθη ὅτι ἦτο τό σπουδαιότερον καί ἀποτελεσματικώτερον προπαγανδιστικόν ἐπιχείρημα τῶν ἀντιχαλκηδονίων· καί ὅτι ἡ ἐπιδίωξις ἀποκαταστάσεως ἑνότητος μέ τούς ἀντιχαλκηδονίους ἦτο οὐτοπική. Ἔκτοτε οὐδέποτε ὁ Ἰουστινιανός ἔκαμε ἐνέργειάν τινα ἐπικοινωνίας ἤ διάλογον μέ τούς ἀντιχαλκηδονίους.

2. Τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπί τάπητος

α. Ἀφοῦ λοιπόν ἐσυνειδητοποίησεν, ὅτι ἡ ἐπιδίωξις τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν ἀντιχαλκηδονίων εἰς τούς κόλπους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἦτο οὐτοπία, ὁ βαθύς μελετητής τῶν προβλημάτων, πού ἐτίθεντο ἐνώπιόν του, βασιλεύς Ἰουστινιανός, ἔστρεψε τήν προσοχήν του εἰς τήν διασφάλισιν τῆς ἑνότητος τῶν ἱερέων τῆς ἀνατολῆς καί δύσεως· διότι εἶχεν ἀρχίσει νά γίνεται φανερόν ὅτι, παρά τήν κοινήν ὁμολογίαν τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, ὡδηγοῦντο εἰς σχίσμα, λόγῳ τῶν διαφορετικῶν προϋποθέσεων ἑρμηνείας καί κατανοήσεως τῆς πίστεως, ὡς εἴδομεν εἰς τό προηγούμενον κεφάλαιον. Ἀνέλαβε λοιπόν, νά ἐξαλείψῃ τάς νεστοριανιζούσας τάσεις τῆς δύσεως, πού οἱ Σκύθαι μοναχοί[4] δέν εἶχον ἐπιτύχει οὔτε νά θέσουν ὑπό ἀμφισβήτησιν.

4. Οἱ δυτικοί δέν ἠθέλησαν ποτέ νά παραδεχθοῦν ὅτι τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐδημιουργήθη διά νά ἐπαναφέρῃ τήν δύσιν εἰς τόν ὁδόν τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἔτσι ἐπλάσθη ἡ θεωρία ὅτι σκοπός τῆς δημιουργίας τοῦ ζητήματος ἦτο –πάλιν– ἡ ἐπαναφορά τῶν ἀντιχαλκηδονίων εἰς τήν ἑνότητα τῆς μιᾶς ἐκκλησίας.

Πρός ἐπαλήθευσιν τῆς ἀπόψεώς τους ἐπικαλοῦνται:

Α. Τήν μαρτυρίαν τοῦ Λιβεράτου, νεστοριανίζοντος διακόνου Καρχηδόνος πού ἔγραψεν τό βιβλίον Breviarium causae nestorianorum et eutychianorum (A.C.O. 2, 5, σελ. 98-141). Κατά τόν Λιβερᾶτον ὁ διάκονος Ρώμης Πελάγιος, ὁ μετέπειτα αἱρετικός πάπας (556-561 μ.Χ.), καί ὁ Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς διακατείχοντο ὑπό ἀμοιβαίας ἁμίλλης διά τήν ἀπόκτησιν τῆς εὐνοίας τοῦ βασιλέως καί, ἐντεῦθεν, ὑπό ἀμοιβαίας ζηλοφθονείας. Ὁ Πελάγιος ἦτο θιασώτης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Ὁ Θεόδωρος ἦτο, κατά τόν Λιβερᾶτον, ὠριγενιστής (defensor Origenis acerrimus) καί ἀκέφαλος, δηλ. ἀντιχαλκηδόνιος! Ὁ Πελάγιος θέλων νά κάμῃ κακόν εἰς τόν Θεόδωρον (volens ei nocere) προεκάλεσε τό 543 μ.Χ. τήν καταδίκην τοῦ Ὠριγένους. Ὁ Θεόδωρος ἐκδικούμενος παρέπεισε τόν Ἰουστινιανόν νά προβῇ εἰς καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων μέ τήν ψευδῆ ὑπόσχεσιν, ὅτι τάχα οὕτω θά καθίστατο δυνατή ἡ προσέλκυσις τῶν ἀντιχαλκηδονίων (imperatori suggessit scribendi laborem non eum debere pati, quando compendio posset acephalos omnes ad communionem adducere). Ὅλα αὐτά ἦσαν μιά διαβολική ἐπήρεια. τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων τό ἐπροκάλεσεν ὁ Σατανᾶς (interventu diaboli talis emergeret causa), λέγει ὁ Λιβερᾶτος. Τήν ἄποψιν αὐτήν ἀποδέχεται καί ὁ Ed. Schwartz, ὁ ὁποῖος –ὡς περισσότερον «πεφωτισμένος»– ἀποδίδει τό «διαβολικόν αὐτό σχέδιον» ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τόν ἐν ἁγίοις Θεόδωρον ἀρχιεπίσκοπον Καισαρείας). Ἀποτέλεσμα τῆς δαιμονικῆς αὐτῆς ἐπηρείας ὑπῆρξεν ὅτι ἐπληρώθη ἡ οἰκουμένη τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου· διότι ἡ

Ἡ «πρωτοβουλία» αὐτή τοῦ Ἰουστινιανοῦ δέν ἦτο καθόλου καισαροπαπιστική. Ἀντιθέτως ἀπετέλει τήν ὑγιεστέραν καί ὀρθοτέραν ἐφαρμογήν τῶν ὀρθοδόξων θέσεων καί παραδόσεων.

Κατά ἀδιαμφισβήτητον ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικήν ἀρχήν ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι διοικητικῆς - θεσμικῆς μορφῆς. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐν Πνεύματι μία· εἶναι ἡνωμένη ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. «Εἷς Κύριος· μία Πίστις· ἕν Βάπτισμα· εἷς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων

Σύνοδος αὐτή ἀπέτυχεν ἐξ ὁλοκλήρου! Ἐντεῦθεν καί ὁ ἐκ τῶν πρωτεργατῶν της Θεόδωρος ἐν ταπεινώσει ὡμολόγησε δημοσίᾳ τό λάθος του, διακηρύττων μέ συντριβήν ὅτι αὐτός καί ὁ Πελάγιος πρέπει διά τήν ἁμαρτίαν τους νά καοῦν ζῶντες (quod etiam publice ipse Theodorus clamitavit, se et Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum) (βλ. Λιβεράτου Breviarium cap. 23-24 Mensi 9, 698 A-E, 699 C, 700 A΄). Ὁ ἐρευνητής πρέπει νά μή λησμονῇ ὅτι ὅλα τά ὡς ἄνω ὁ Λιβερᾶτος ἀναφέρει οὐχί ὡς ἱστορικήν πραγματικότητα, ἀλλ᾽ ὡς τήν προσωπικήν του ἐξήγησιν, διαβεβαιούμενος ὅτι ὁ ἴδιος αὐτό ἐπίστευε (Credo, ἔγραφε, per Pelagium et Theodorum hoc scandalum in ecclesiam fuisse ingressum).

Ὁ Ἰουστινιανός, λέγει ὁ Λιβερᾶτος (Breviarium cap. 23A.C.O. 2, 5, σελ. 140) gaudens se de talibus causis iudicium ferre, δηλ. εἶχε τό χόμπυ νά συντάσσῃ θεολογικάς γνωματεύσεις - ἀποφάνσεις σοβαρῶν θεμάτων, ἐνῷ ὡς θεολόγος ἦτο κατά τινα νεώτερον ἐρασιτέχνης. Ἡ ἄποψις ὅμως αὐτή εἶναι ἐμπαθής καί ὑποτιμητική. Σήμερον περί τοῦ Ἰουστινιανοῦ γίνεται δεκτόν, ὅτι εἶχε καί ὀρθόν Ἐκκλησιαστικόν φρόνημα καί ἀρίστην θεολογικήν κατάρτισιν (Εὐ. Χρυσός ἔ.ἀ. σελ. 17-25). (Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Ε΄ σημ. 16).

Ἄλλοι νεώτεροι ἰσχυρίζονται ἀναποδείκτως ὅτι «ὁ ὠριγενιστής μοναχός Λεόντιος ὁ Βυζάντιος ἔγραψε τά "κατά νεστοριανῶν καί εὐτυχιανῶν τρία βιβλία" διά νά δώσῃ ὅπλα εἰς τόν Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν νά ἐκδικηθῇ τόν ἀναθεματισμόν τοῦ Ὠριγένους» (βλ. S. Helmer, ἔ.ἀ. σελ. 138). Αἱ φαντασιώσεις αὐταί ἐκλαμβάνονται ἐνίοτε ὑπό τινων ὡς ἐπιστήμη!

Ἡ ἄποψις τοῦ Λιβεράτου ἀφήνει ἀναπάντητα τά ἐρωτήματα· α) ἄν ὁ Θεόδωρος ἔπραττε τά πάντα διά νά ἐκδικηθῇ τόν Πελάγιον διά τόν ἀναθεματισμόν τοῦ Ὠριγένους, θά ἐπρωτοστάτει εἰς τήν ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου ὁριστικοποίησιν τῆς καταδίκης του (βλ. παράρτημα Β΄, Εἰσαγωγήν), β) ἄν ἐνηργεῖτο ὑπό πάθους ἐκδικήσεως θά ἦτο ποτέ δυνατόν νά ἔχῃ τόσην ταπείνωσιν, ὥστε νά ζητῇ συγγνώμην διά πράξεις, τάς ὁποίας οὐδέποτε διέπραξε καί διά συμπεριφοράν ἐπαινετήν (βλ. Εἰσαγωγήν κεφ. ΣΤ΄ § 4γ καί σημ. 40); γ) ἄν ἡ Ε΄ Σύνοδος εἶναι ἔργον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς Σύνοδος ἁγία, ἐπιτρέπεται νά χαρακτηρίζεται ὡς διαβολικόν ἔργον ἤ σχέδιον; Ὑπάρχει ἁμαρτία χειροτέρα ἀπό τό νά ὀνομάζῃ τις τά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἔργα τοῦ διαβόλου (βλ. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατ᾽ ἐπιτομήν σογ΄ καί Συμεών Ν. Θεολόγου λόγ. ξδ΄ κατά τήν μετάφρασιν καί ἔκδοσιν Διονυσίου Ζαγοραίου, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 336);

Β. Τήν μαρτυρίαν τοῦ Φακούνδου, ἐπισκόπου Ἑρμιανῆς τῆς ἀνθυπατικῆς Ἀφρικῆς. Οὗτος εἰς τό βιβλίον του pro defensione trium capitulorum (lib. I, 2 et lib. IV, 4), γράφει:

Ὁ ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας Δομετιανός, μέ ἐπιστολήν του εἶχε πληροφορήσει τόν πάπαν, ὅτι οἱ πρώην ὁμόδοξοί του ὠριγενισταί μετά τήν καταδίκην τους ὑπό τοῦ βασιλέως καί τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου τοῦ 543 μ.Χ. (βλ. παράρτημα Β΄, Εἰσαγωγή), βλέποντες, ὅτι δέν μποροῦν πλέον νά ὑπερασπισθοῦν τάς ἀρχάς των (cum viderent non se posse proprium dogma defendere) ἐστράφησαν κατά τῶν ἀντιωριγενιστῶν καί ἐπροκάλεσαν εἰς βάρος τους τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων (ad ultionem, haec Ecclesiae scandala commoverunt). Βλ. C.C. 90 A΄ p. 9.

Πρός ἱκανοποίησιν τοῦ πάθους ἐκδικήσεως ἐμηχανεύθησαν τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀδιαφοροῦντες διά τήν ταραχήν, πού θά ἐπροκαλεῖτο εἰς τήν Ἐκκλησίαν (ad Ecclesiae perturbationem ista moliti sunt). Καί ἔτσι ἐστράφησαν κατά τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας! (Conversi sunt, ut moverent

καί ἐν πᾶσιν ἡμῖν». Ἡ ἑνότης αὐτή παρασαλεύεται μόνον ἀπό τάς ἑτεροδοξίας. Ὁ ἑτέρως, παρ᾽ ὅ παρέλαβε, φρονῶν, παύει νά ἔχῃ τήν ἑνότητα τῆς πίστεως καί τήν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διά τοῦτο, κατά τήν Ε΄ Σύνοδον (Πρᾶξις Α΄ § 3, 17) ὑπέρτατον χρέος τῶν ἱερέων, φυλάκων τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ περιφρούρησις καί διασφάλισις τῆς ἑνότητος τῆς πίστεως. Ἡ ἔκπτωσις ἱερέων ἀπό τήν ἑνότητα τῆς πίστεως μιαίνει τά ὑπ᾽ αὐτῶν τελούμενα μυστήρια καί αἴρει ἀπό αὐτούς τό χάρισμα τῆς πνευματικῆς

---

adversus Theodorum qui fuit Mopsuestenus episcopus et moliri coeperunt quo modo anathematizaretur et ille).

Ἐπί τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τοῦ Φακούνδου παρατηροῦμεν, ὅτι α) χρονικῶς πλησιέστερος πρός τά γεγονότα δέν κάνει μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοδώρου. Ἴσως ἐπειδή καί ὁ Δομετιανός δέν ἀνεφέρετο εἰς αὐτόν ὀνομαστικῶς· β) ἀπευθυνόμενος εἰς τόν βασιλέα μέ σκοπόν νά ἀποτρέψῃ αὐτόν ἀπό τό ἐγχείρημα κατά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἦτο εὔλογον νά ὑπομιμνήσκῃ εἰς αὐτόν τήν πιθανότητα περιπλοκῆς του εἰς ἐπιζημίαν ὑπόθεσιν λόγῳ κακῶν εἰσηγήσεων· γ) εἶναι πολύ φυσικόν νά φαντασθῶμεν ὅτι 1) ὁ Λιβερᾶτος προσθέτει ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου καί 2) ὁ Δομετιανός ἐξέφραζεν πρώιμως (545 μ.Χ.) ἀπόψεις αὐθαιρέτους, κινούμενος ἐξ ἀντιζηλίας πρός τόν πρώην φίλον του Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν καί παρεξηγῶν τόν ζῆλον αὐτοῦ κατά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Γ. Μαρτυρίαν τοῦ Εὐαγρίου (Ἐκλλ. Ἱστορίαν βιβλ. Δ΄ § 38), καθ᾽ ἥν Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης διά νά παραπλανήσῃ τό βασιλέα καί τούς μοναχούς τῆς Παλαιστίνης, ἀποκρισαρίους τοῦ ἁγίου Εὐστοχίου «ἑτέρωθι τούτους ἀφέλκειν ἐθέλων, (553-565 μ.Χ.) ἐπεισάγει τά κατά Θεόδωρον καί Θεοδώρητον καί Ἴβαν». Ἡ μαρτυρία εἶναι προφανῶς συγκεχυμένη. Καί δείχνει ἁπλῶς, ὅτι ἡ ἄποψις αὐτή ἦτο ἡ θέσις τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί τῆς Ε΄ Συνόδου.

Δ. Τήν μαρτυρίαν τοῦ Λεοντίου Σχολαστικοῦ. Κατ᾽ αὐτόν «ὁ Ἰουστινιανός θεωρῶν τούς διακρινομένους καταβοῶντας Θεοδωρήτου καί Ἴβα καί ὥσπερ δι᾽ αὐτούς ἀποστρεφομένους τήν Σύνοδον, ἀναθεμάτισεν αὐτούς» (Σχόλια de sectis P.G. 86, 1237 CD). Ἀλλ᾽ ἡ μαρτυρία αὐτή δέν δύναται νά ἀναφέρεται εἰς τήν Ε΄ Σύνοδον, ἀφοῦ ὁμιλεῖ περί ἀναθεματισμοῦ τῶν Θεοδωρήτου καί Ἴβα, χωρίς νά κάμνῃ οὐδεμίαν μνείαν περί καταδίκης καί ἀναθεματισμοῦ τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας (ἔ.ἀ. σελ. 1221 Α΄). Ὅταν λοιπόν λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι ὁ Λεόντιος ἐμφαντικῶς σημειοῖ, ὅτι «κατ᾽ οἰκονομίαν τινά τοῦτο ἐποίησεν ὁ Ἰουστινιανός... Ἡγήσατο οὖν δύο τινάς ἀναθεματίσαι (εἰ καὶ μὴ ἔδει ἀναθεματισθῆναι), ἵνα πάντων ἕνωσιν ποιήσῃ· καὶ διὰ τοῦτο ἀνεθεμάτισεν αὐτούς· καὶ ὅμως οὐδέ οὕτως ἐδέξαντο οἱ διακρινόμενοι (= οἱ ἀντιχαλκηδόνιοι) τήν Δ΄ Σύνοδον» (βλ. ἔ.ἀ. σελ. 1237 CD). Ἀπό αὐτά γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ Λεόντιος ἀγνοεῖ τήν Ε΄ Σύνοδον καί ἔχει ὑπ᾽ ὄψιν του ἀγνώστους ἐνεργείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ εὐθύς μετά τάς «Διαλέξεις ὀρθοδόξων καί σεβηριανῶν», κατά τάς ὁποίας ἔγινε πολύς λόγος περί Θεοδωρήτου καί Ἴβα, ἀλλά καθόλου περί τοῦ Θεοδώρου, ἤτοι εἰς ἐποχήν κατά εἴκοσι ἔτη παλαιοτέραν τῆς Ε΄ Συνόδου (532 μ.Χ.). Ἡ χρονολόγησις τοῦ ἔργου μεταξύ 580-607 μ.Χ. λόγῳ μνείας τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Εὐλογίου εἶναι ἐπισφαλής (P.G. 86, 1232 C)· δημιουργεῖ περισσότερα προβλήματα ἀπό ὅσα ἐπιλύει. Τό ἔργον αὐτό δέν δύναται νά εἶναι μεταγενέστερον τοῦ ἔτους 543 μ.Χ., ἀφοῦ ἀγνοεῖ ὅλα τά μεταγενέστερα θέματα, ὡς ἡ Ε΄ Σύνοδος, ὁ ἀφθαρτοδοκητισμός, καί ἡ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου, τοῦ ὁποίου ὅμως γνωρίζει τήν ὀξεῖαν ἀμφισβήτησιν (βλ. P.G. 86, 1221). Πολλοί ἐπιστήμονες παραμερίζοντες τάς ὡς ἄνω σαφεῖς ἀντενδείξεις, θεωροῦν ὡς ἐπαρκῆ στοιχεῖα χρονολογήσεως τοῦ ἔργου de sectis α) τήν παράθεσιν καταλόγου πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας μέχρι καί τοῦ ἁγίου Εὐλογίου (581-607 μ.Χ.), καί β) τήν ἀναφοράν εἰς τόν βασιλέα Ἰουστῖνον μέ τόν προσδιορισμόν «τόν πρῶτον». Ὅμως ἡ μέν παράθεσις τοῦ καταλόγου τῶν πατριαρχῶν ἄριστα ἐξηγεῖται ὡς μεταγενεστέρα προσθήκη, ἐνῶ ὁ χαρακτηρισμός τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Ἰουστίνου ὡς πρώτου οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μέ τό ἄγνωστον τότε μεταγενέστερον ἔθιμον ἀριθμήσεως τῶν ἡγεμόνων (βλ. καί Ἠλ. Φράτσεα, Λεόντιος ὁ

πατρότητος. Ἀντί ποιμένων ἀποβαίνουν λύκοι, κατατρώγοντες τό ποίμνιόν τους (βλ. Πρᾶξ. ΣΤ´ § 15, 10 καί Πρᾶξ. Α´ 3, 14). Διά τοῦτο ὁ Ἰουστινιανός δηλοῖ (καί ἡ Σύνοδος ἐπικυρώνει τήν «θέσιν» αὐτήν (ἐν Πράξει Ζ´ § 16, 1-2), ὅτι οὐδέποτε θά ἀνεχθῇ νά λάβῃ τήν θείαν κοινωνίαν ἀπό ἱερεῖς ὑπόπτους ἐπί αἱρέσει. Καί οἱ ὀρθόδοξοι καθ᾽ ὅλον τό διάστημα τοῦ ἀκακιανοῦ σχίσματος ἠρνήθησαν νά κοινωνήσουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀπό χειρῶν ἁπλῶς ὑπόπτων. « Ἀκοινώνητοι διά τί μένομεν ἐπί τοσαῦτα (35) ἔτη; διά τί οὐ κοινωνοῦμεν;» (A.C.O. 3, σελ. 72). Ἱερεῖς καί πατέρες εἶναι μόνον οἱ τηροῦντες τήν πίστιν ἀνόθευτον (Πρᾶξ. Α´ § 3, 14).

Κάθε ἱερεύς τελεῖ τά ἄχραντα μυστήρια ἀξίως καί ἐπί ἁγιασμῷ, μόνον ἐφ᾽ ὅσον εἶναι ἡνωμένος μέ

Βυζάντιος, Ἀθῆναι 1984, σελ. 248 ἑξῆς).

Ε. Θεωροῦμεν ἀξιοπιστοτέραν τήν μαρτυρίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτι οὐδείς προεκάλεσε τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων καί οὐδείς εἶχε τήν δυνατότητα νά παραμερίσῃ αὐτό· ὅτι τό ζήτημα «ἀνεφύη» ἀφ᾽ ἑαυτοῦ· καί ὅτι ἦτο ἀδύνατον νά μή ἀπασχολήσῃ τήν Ἐκκλησίαν, ὅσον καί ἄν τυχόν ἠγωνίζοντο ἄνθρωποι νά ἀποτρέψουν μίαν τοιαύτην ἐνασχόλησιν (βλ. Πρᾶξ. Ζ´ § 4, 1). Τήν μαρτυρίαν τοῦ βασιλέως ἐπιρρωννύει καί ἡ μαρτυρία τοῦ πάπα, πού εἰς τήν πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον ἐπιστολήν του α) ὁμολογεῖ σαφῶς ὅτι τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων δέν προεκλήθη ἀπό τήν κενοσπουδίαν κάποιου προσώπου, ἀλλ᾽ «ἀνεφύη», δηλαδή ὑπῆρξεν ἐπακόλουθον τῆς (ὡς πρός τήν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσιν αὐτῶν) «διχονοίας», δηλ. διχογνωμίας, μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως (Βλ. Πραξ. Α´ § 7,3)· καί β) διακηρύττει ὅτι ἐπιβάλλεται νά γίνῃ ἐπ᾽ αὐτοῦ διαβούλευσις ἐν Συνόδῳ («συγκριθῆναι») καί νά ἐπιλυθῇ πρός περιφρούρησιν τῆς ἑνότητος τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας «καί τέλος τῇ ζητήσει ταύτῃ ἐπιτεθῆναι» (ἔ.ἀ.).

ΣΤ. Ἡ ἄποψις, ὅτι ἡ Ε´ Σύνοδος συνεκλήθη διά νά μεθοδεύσῃ τήν ἕνωσιν τῶν ἀντιχαλκηδονίων, δέν εὐοδοῦται. Διότι ἄν ὄντως σκοπός τῆς Ε´ Συνόδου ἦτο ἡ ἕνωσις τῶν ἀντιχαλκηδονίων:

1. Δέν θά ἐτονίζετο εἰς τά Πρακτικά τῆς Ε´ Συνόδου ἡ σημασία τῆς Δ´ Συνόδου καί τῆς πρός τιμήν αὐτῆς ὁρισθείσης συνάξεως (Πράξ. Α´ § 3, 7).
2. Δέν θά ἐχαρακτηρίζοντο οἱ μή δεχόμενοι τήν Δ´ Σύνοδον κληρικοί ὡς ψευδοϊερεῖς (Πράξ. Α´ § 3, 17).
3. Δέν θά ἐκαυχᾶτο ὁ βασιλεύς διά τά σκληρά μέτρα του κατά τῶν ἀντιχαλκηδονίων (Πράξ. Α´ § 3, 7), οὔτε διά τά πρός γενικήν ἐπιβολήν τῆς Δ´ Συνόδου διατάγματά του (Πράξ. Β´ § 11).
4. Δέν θά ἐκρίνοντο οἱ δεχόμενοι τήν ἐπιστολήν Ἴβα ὡς θεόπνευστον (Πράξ ΣΤ´ § 27 - 28 καί Πράξ. Η´ § 4, 23, 25 καί 29 ΙΔ´).
5. Δέν θά κατηγοροῦντο οἱ ὑπό κρίσιν «νεστοριανοί», ὅτι διά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων εἰσήγαγον τόν νεστοριανισμόν εἰς τήν Ἐκκλησίαν (Πράξ. Α´ § 3, 8), ὅπερ ἰσχύει μόνον διά τούς νεστοριανούς τῆς δύσεως.
6. Δέν θά ἦσαν πρό καί μετά τήν Σύνοδον ἀντίπαλοί της οἱ ἐπίσκοποι τῆς δύσεως.
7. Δέν θά ἐγίνοντο αἱ διαβουλεύσεις πρό καί μετά τήν Σύνοδον, μέ τούς δυτικούς, ἀλλά μέ ἐκπροσώπους τῶν ἀντιχαλκηδονίων.
8. Δέν θά ἐγίνετο εὐμενής λόγος περί Διοσκόρου, καί ἄλλων ἀντιχαλκηδονίων, καί δέν θά ἐχαρακτηρίζετο ἡ ἐν Ἐφέσῳ Β´ Σύνοδος ὡς «συρροή αἱρετικῶν».
9. Ὁ Ἰουστινιανός θά πρέπει νά ἦτο πλήρως καί τελείως ἀνεδαφικός, ἄν ἀναμένων, μετά μάλιστα τήν πλήρη χρεωκοπίαν τοῦ Ἑνωτικοῦ, ὅτι «οἱ πρός τήν ὀρθήν πίστιν φιλονεικοῦντες μανθάνοντες τήν ἀλήθειαν, θά ἔσπευδον νά ἑνωθοῦν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ» (Mansi 9, 537 E´), ἐπερίμενε νά γίνῃ κάτι τέτοιο ἀπό τούς ἀντιχαλκηδονίους (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. ΣΤ´ § 48 καί Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή, Mansi 9, 644 CD).

τήν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας. Πρός δήλωσιν καί παραφυλακήν αὐτῆς τῆς ἑνότητος γίνεται ἡ μνημόνευσις τῶν ἱερῶν διπτύχων. Εἰς μέν τά δίπτυχα τῶν ζώντων ἀναγράφονται καί ἐκφωνοῦνται τά ὀνόματα τῶν «κοινωνικῶν» ὀρθοδόξων ἀρχιερέων καί πατριαρχῶν. Διά τοῦτο δέ καί ἡ Σύνοδός μας, πρός περιφρούρησιν τῆς καθαρότητος τῶν ἁγίων μυστηρίων διαγράφει ἀπό τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ τότε ἀρχιερατεύοντος πάπα Βιγιλίου (βλ. Πρᾶξ. Ζ´ § 16 - 17). Εἰς τά δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων μνημονεύονται μόνον οἱ ὀρθόδοξοι πατέρες καί διδάσκαλοι. Διά τοῦτο καί, ὅταν διεπιστώθη ὅτι ὁ Θεόδωρος ἐκήρυττεν ἑτεροδιδασκαλίας, διεγράφη τό ὄνομά του ἀπό τά ἱερά δίπτυχα τῆς ἐν Μοψουεστίᾳ Ἐκκλησίας. Εἶναι «ἀλλότριον τῶν Χριστιανῶν νά μνημονεύωνται εἰς τά ἱερά δίπτυχα αἱρετικοί», τονίζει ἡ Σύνοδός μας (Πρᾶξ. Ζ´ § 16,3)· διότι εἶναι «ἀλλότριον τῶν χριστιανῶν νά δέχωνται τήν ἀσέβειαν (=αἵρεσιν) ἐξ ἴσου μέ τήν ὀρθόδοξον πίστιν» (Πρᾶξ. Α´ § 3, 13). Ὅλοι οἱ ἱερεῖς πρέπει νά ἔχουν μίαν καί μόνην γνώμην (Πρᾶξ. Β´ § 5, 7)· ἕν φρόνημα· τήν ὀρθήν πίστιν· τήν ἀλήθειαν.

Ὅμως ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας εἶχεν ἤδη νοθευθῆ. Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶχε παρασαλευθῆ. Μέγα καί συμπαγές τμῆμα τῆς Ἐκκλησίας εἶχε δεχθῆ δυσσεβεῖς ἀπόψεις.

Οἱ δυτικοί ἐδέχοντο τήν ἐπιστολήν Ἴβα ὡς κανονικήν καί τάς θέσεις της ὡς ἔκφρασιν τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, μέ πρώτην συνέπειαν ὅτι ὑφίσταντο συνεχῶς μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας. Οἱ δυτικοί ἔχουν ἀποβῆ θιασῶται τῶν τριῶν κεφαλαίων. Ἔτσι φέρουν διχόνοιαν εἰς τήν Ἐκκλησίαν (Πρᾶξ. Α´ § 6,3) καί (κατά συνέπειαν) ἀντιλογίαν μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως (Πρᾶξ. Α´ § 6,2). Καί ὡς προσεγγίζοντες τάς ἰδέας τοῦ Νεστορίου ὀνομάζονται, ἀπό τούς Σκύθας μοναχούς καί καθεξῆς, «νεστοριανοί». Ἀλλά δέν θέλουν νά τό παραδεχθοῦν ὅτι ἔχουν ἀποκλίνει ἀπό τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἰσχυρίζονται, ὡς ὅλοι οἱ αἱρετικοί, ὅτι ἡ ἀρχαία πίστις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἰδικόν τους φρόνημα. Μέ αὐτόν ὅμως τόν τρόπον αἱ ἀπόψεις τῶν τριῶν κεφαλαίων παρουσιάζονται ὡσάν φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ἰουστινιανός (καί ἐπικυρώνει ἡ Ε´ Σύνοδος) ὅτι· ἄν διατηρηθῇ ἰσχυρός ὁ ἀφετηριακός συλλογισμός τους, ὅτι ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι κανονική, μετ᾽ ὀλίγον τά δόγματα τοῦ Θεοδώρου θά γίνουν κοινόν φρόνημα τοῦ δυτικοῦ χριστιανισμοῦ (καί εἰς τήν βάσιν) καί ἡ δυτική Ἐκκλησία θά ἀποβῇ τότε καί ἐπισήμως νεστοριανική (Πρᾶξ. Α´ § 3, 8), ἐνῶ ἐπί τοῦ παρόντος οἱ ἱεράρχαι της «ὑποπλάττονται τά Νεστορίου μισεῖν» (Πρᾶξ. Ε´ § 14,3).

Ὅλα αὐτά ὁδηγοῦν τήν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, νά παραμερίσῃ τήν οἰκονομίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καί χάριν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας νά προχωρήσουν εἰς τήν καταδίκην τοῦ Θεοδώρου. Κατά τόν ἅγιον Κύριλλον, ὁ Θεόδωρος ἦτο ἡ ρίζα, ἡ πηγή, ὁ πατήρ τοῦ νεστοριανισμοῦ· καί ἡ καταδίκη του ζήτημα συνεπείας διά τήν Ἐκκλησίαν (βλ. Πρᾶξ. Ε´ σημ. 30 καί 32).

Ἡ αἵρεσις εἶναι «ρύαξ ἀπάτης» (Πρᾶξ. Ε´ § 3 Ι´, 3α). Ὅσον περισσότερον γίνεται ἀνεκτή, τόσον περισσότερον ἐπεκτείνεται ἡ ἀπάτη καί ἡ πλάνη. Ἡ Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος συνεκλήθη τοῦ Ἰουστινιανοῦ «διά νά ἀνακόψῃ τήν, περί ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω, προσπάθειαν τῶν αἱρετικῶν» (Πρᾶξ. Α´ § 3, 9).

Περιγράφων τήν κατάστασιν, πού εἶχε ἐπικρατήσει εἰς τήν Ἐκκλησίαν κατά τό διάστημα ἰσχύος τοῦ Ἑνωτικοῦ λόγῳ τῆς διαμάχης μεταξύ Νεστοριανῶν (δύσεως) καί Εὐτυχιανῶν (ἀντιχαλκηδονίων ἀνατολῆς) ὁ Ἰουστινιανός λέγει εἰς τόν Θεῖον Τύπον του (§ 6 καί 7): «ἐπροκάλεσαν τόσας ταραχάς... σχίσματα καί διαιρέσεις, ὥστε ἔκαμαν τάς Ἐκκλησίας νά μή ἔχουν καμμίαν κοινωνίαν μεταξύ τους. Καί πράγματι κανείς τότε δέν ἐφαντάζετο, λαϊκός μέν ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά κοινωνήσῃ, ἄν μετέβαινε ἀπό τήν μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, καί κληρικός ὅτι, ἄν μετέβαινεν ἀπό μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, θά ἠμποροῦσε νά ὑπάγῃ εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Διά τοῦτο, ὅταν ὁ Κύριος κατά τό ἔλεός του ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τήν διακυβέρνησιν τοῦ Κράτους, ἀρχήν καί θεμέλιον τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐθέσαμεν νά ἑνώσωμεν τούς διῃρημένους ἱερεῖς τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπό ἀνατολῆς ἕως δυσμῶν».

Ἀκριβῶς λοιπόν διά τόν σκοπόν αὐτόν ὁ Ἰουστινιανός πρῶτον ἐπεχείρησε τήν

πρόκλησιν τοῦ ἀναλόγου προβληματισμοῦ. Τό 545 μ.Χ. ἐκυκλοφόρησεν ἐπωνύμως, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Φακοῦνδος (P.L. 67, 537 D), μίαν θεολογικήν μελέτην κατά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, μέ τήν ὁποίαν ἀντέκρουε τάς σχετικάς θέσεις τῆς δυτικῆς θεολογίας καί ἀνεθεμάτιζε μέν τόν Θεόδωρον καί τήν διδασκαλίαν του, ἀπεκήρυσσε δέ καί ἀναθεμάτιζε τήν ἐπιστολήν Ἴβα καί τά κατά τῆς Γ΄ Συνόδου, τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων ἔργα τοῦ Θεοδωρήτου.

Εὐθύς μετά τήν κυκλοφόρησιν τῆς μελέτης αὐτῆς, πού ἀτυχῶς δέν σῴζεται, ἐζητήθη ἀπό τούς ἐξάρχους τῶν διοικήσεων-πατριάρχας καί ἀπό τούς μητροπολίτας νά προσυπογράψουν αὐτήν. Ἀλλ᾽ ἐδημιουργήθη εἰς τάς ἐπαρχίας τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πάπα ὀξεῖα ἀντίδρασις, τήν ὁποίαν κατηύθυναν ὁ ἀποκρισιάριος τοῦ πάπα διάκονος Στέφανος καί οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιδημοῦντες λατινόφωνοι δυτικοί ἐπίσκοποι Δάτιος Μεδιολάνων καί Φακοῦνδος Ἑρμιανῆς, διδόντες σαφεστάτην μαρτυρίαν, ὅτι τά Τρία Κεφάλαια ἀπετέλουν ζήτημα κατ᾽ ἐξοχήν δυτικόν καί ὅτι ἡ καταδίκη τους ἔθιγε τά πιστεύματά τους (P.L. 67, 859 B).

Ἀντιθέτως εἰς τήν ἀνατολήν ὅλοι οἱ πατριάρχαι καί μητροπολῖται ὑπέγραψαν[4a], χωρίς ἄλλην τινά ἐπιφύλαξιν, πλήν τῆς ἐκφράσεως τῆς ὑποψίας, ὅτι τοῦτο θά ὁδηγήσῃ εἰς σχίσμα μέ τήν δύσιν (δηλ. μέ τόν πάπαν). Μέ αὐτό τό πνεῦμα ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Πέτρος ἐκυκλοφόρησε τότε λίβελλον «πρός τό μή ἀναθεματισθῆναι Θεόδωρον» καί ὁ Ἀλεξανδρείας Ζώιλος ἠρνήθη κατ᾽ ἀρχήν νά ὑπογράψῃ τό διάταγμα. Ἡ τοποθέτησις αὐτή τῶν πατριαρχῶν ἀποτελεῖ σαφῆ μαρτυρίαν, ὅτι ἡ ἀνατολή εἶχε πλήρη συναίσθησιν τῆς σοβαρότητος τῆς ἀναπτυσσομένης μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως διαφορᾶς, λόγῳ τῆς διαφορετικῆς θεωρήσεως τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

β. Κατά τήν ἐποχήν αὐτήν (545 μ.Χ.) ὁ πάπας Βιγίλιος ἀπεμακρύνθη βιαίως ἀπό τήν Ρώμην, διά νά μή περιπέσῃ εἰς τάς χεῖρας τῶν Γότθων, καί μετεκλήθη εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν. Ἀφιχθείς ἐκεῖ τήν 25ην Ἰανουαρίου 547 μ.Χ., παρ᾽ ὅτι ἔτυχε «σεμνοτέρας ἤ κατά ἄνθρωπον» ὑποδοχῆς, ἐπέβαλεν αὐθημερόν εἰς τόν ἅγιον Μηνᾶν, πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιτίμιον ἀκοινωνησίας, ἐπειδή οὗτος –παρά τήν ὑπόσχεσίν του κατά τήν εἰς πατριάρχην χειροτονίαν του, ὅτι οὐδέποτε θά ἔπραττέ τι δίχα γνώμης τοῦ πάπα (se nihil acturum sine apostolica sede promiserat)– εἶχεν ὑπογράψει τήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Καί ἐζήτει ἔκτοτε ἐπιμόνως καί σταθερῶς νά ἀνακληθῇ τό διάταγμα αὐτό. Ὁ ἅγιος Μηνᾶς ἀντιδρῶν, «τῷ αὐτῷ

4a. Ὅταν οἱ πατριάρχαι καί ἐπίσκοποι τῆς ἀνατολῆς ὑπέγραψαν τό διάταγμα, ὁ πάπας Βιγίλος (ἐλλείψει ἄλλου ἐπιχειρήματος) κατηγόρησεν αὐτούς, ὅτι ὑπέκυψαν διά νά μή χάσουν τά εἰσοδήματά τους (E. Schwartz, Vigilius briefe, Sitzungsberichte der Bayer. Akademie der Wissenschaften, München 1940, 2 s.200). Ἀλλ᾽ ὁπωσδήποτε, ἄν ἡ ἀνατολή ἄλλως ἐφρόνει, θά εὑρίσκοντο ἄνθρωποι, πού θά κατεφρόνουν τά ὑλικά εἰσοδήματα.

ἐπιτιμίῳ ὑπέβαλε»[5] τόν Βιγίλιον. Καί ἔτσι ἐδημιουργήθη χάσμα, κατάστασις σχίσματος μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως, λόγῳ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Πρέπει νά παρατηρήσωμεν, ὅτι καί αἱ δύο παρατάξεις ἐνήργουν πρός ὑπεράσπισιν τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Ἡ μία, ἡ ἀνατολική, ἐπεδίωκε νά καταδικασθοῦν τά Τρία Κεφάλαια, διά νά ἀρθῇ κάθε μομφή ἐναντίον τῆς Συνόδου καί νά μή ἀλλοιωθῇ ἡ διδασκαλία της, μέ τό «ἄνοιγμα» πρός τάς νεστοριανικάς διδασκαλίας, πού συνεπάγεται ἡ (ἔστω) ἀνοχή ἔναντι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Ἡ ἄλλη, ἡ δυτική, ἐζήτει τό status quo, παρατηροῦσα ὅτι, ἄν ἐπιχειρηθῇ ἀναθεώρησις τῶν ἀποφάσεων τῆς Δ΄ Συνόδου, θά θιγῇ τό κῦρός της καί ἡ θεοπνευστία της. Καί αἱ δύο παρατάξεις εἶχον ἐπίγνωσιν, ὅτι ἐπίκεντρον τοῦ ζητήματος ἦτο ἡ θεολογία τῆς δύσεως, ὁ αὐστηρός χαλκηδονισμός. Καί αἱ δύο παρατάξεις ἐπεκαλοῦντο σοβαρά θεολογικά ἐπιχειρήματα, ἀπό τά ὁποῖα δέν ἦσαν πρόθυμοι νά ἀποστοῦν εὐκόλως.

Ἔτσι τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπῆρε τήν μορφήν, πού ἔπρεπε: μετεβλήθη εἰς ἀντικείμενον θεολογικῆς ἐρεύνης.

γ. Πρός ὑπεράσπισιν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐκινήθησαν πολλοί δυτικοί θεολόγοι ἱεράρχαι, ὡς π.χ. Δάτιος, Φακοῦνδος, Βερεκοῦνδος, Φερρᾶνδος, Ποντιανός, οἱ διάκονοι Πελάγιος, Ρουστικός καί Σεβαστιανός καί πολλοί ἄλλοι.

Πρῶτος διεμαρτυρήθη πρός τόν βασιλέα μέ ἐπιστολήν του ὁ ἐπίσκοπος Ποντιανός. Οὗτος παρατηρεῖ ὀρθῶς, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν καί ἐπιτρεπτόν νά θέλῃ ὁ βασιλεύς νά ἀποτελῇ ἐφετεῖον κατά τῶν ἀποφάσεων τοῦ Θεοῦ· καί ὅτι καταδικάζων τούς νεκρούς ἱεράρχας Θεόδωρον, Ἴβαν, Θεοδώρητον, θά γίνῃ ἀφορμή νά σκοτωθοῦν πνευματικά οἱ πολλοί ζῶντες, πού δέν θά ὑπακούσουν εἰς τήν ἀπόφασίν του· καί ἔτσι θά καταστῇ ἔνοχος· καί θά δώσῃ λόγον εἰς τόν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς.

Ὅμως παρά τάς ὀρθάς αὐτάς θέσεις ἡ ἐπιστολή τοῦ ἐπισκόπου Ποντιανοῦ εἶναι θλιβερά, ἀφοῦ ὁμολογεῖ ρητῶς, ὅτι δέν γνωρίζει τίποτε διά τά Τρία Κεφάλαια· ὅτι δέν ἔχει διαβάσει τίποτε τό σχετικόν μέ αὐτά· ὅτι δέν ξεύρει οὔτε τί καλόν περιέχουν τά βιβλία τους, οὔτε τί κακόν. «Ἄν τά εἶχα διαβάσει, ὁμολογεῖ μέ εἰλικρίνειαν ὁ ἐπίσκοπος Ποντιανός, θά διέκρινα τά ἀπόβλητα (apocrypha). Ἀλλ᾽ ὅπως καί ἄν ἔχῃ τό θέμα τους, ἡμεῖς δέν ἐπιτρέπεται νά ζητοῦμεν σήμερον τήν καταδίκην ἱεραρχῶν, πού δέν ἔχουν τήν δυνατότητα νά μᾶς εἰποῦν, ἄν μετανοοῦν διά τά τυχόν λάθη τους, ὅπως ἐπιβάλλεται νά γίνεται πρό πάσης ὁριστικῆς καταδίκης»[6].

5. Βλ. Θεοφάνους, Χρονογραφία Ἔκδοσις B.G. Niebuhr, Bonnae 1839 τ. 1, σελ. 349.

6. Ὁ ἐπίσκοπος (κατ᾽ ἄλλους Θενῶν, κατ᾽ ἄλλους Καρθαγένης) Ποντιανός ἐπί λέξει γράφει: In extremo epistolae vestrae cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum et scripta Theodoreti et epistolam Ibae damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minime pervenerunt. Quod si pervenerint et aliqua ibi apocrypha, quae contra fidei regulam dicta sint, legerimus; dicta possumus respicere, non auctores dictorum jam mortuos praecipiti condemnatione damnare. Quod si ad huc viverent et correcti errorem suum non condemnarent, justissime damnarentur. Nunc autem quibus

Ἠκολούθησεν ὁ Φερρᾶνδος, ὁ ὁποῖος ἐπαναλαμβάνων τά ἐπιχειρήματα τοῦ ἐπισκόπου Ποντιανοῦ τονίζει ὅτι α) θά προκληθῇ σκάνδαλον μέγα εἰς πολλάς συνειδήσεις, β) θά μειωθῇ τό κῦρος τῆς Δ΄ Συνόδου, γ) εἶναι ἀνεπίτρεπτος ἡ ἀναθεώρησις Συνόδου, δ) δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται οἱ κεκοιμημένοι, καί ε) οὐδενός τά κείμενα προσκτῶνται ἀξίαν ἤ κῦρος διά τῆς ἐξ ὑστέρων προσυπογραφῆς των ὑπό τῶν ἱεραρχῶν[6a].

δ. Ὁ κατ᾽ ἐξοχήν συνήγορος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὑπῆρξεν ὁ ἐπίσκοπος Ἑρμιανῆς Φακοῦνδος μέ τά ἔργα του: Pro defensione trium capitulorum lib. XII, Contra Mocianum καί Epistula fidei Catholicae[7].

Εἰς τά βιβλία του αὐτά ὁ Φακοῦνδος, διά νά ἀποτρέψῃ τήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀναπτύσσει μέ ἐπιστημοσύνην καί μέ ὅλην τήν θεολογικήν δύναμιν πού διαθέτει τά ἐπιχειρήματα τῆς δύσεως περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Περί Συνόδων

Βάσις τῆς σκέψεώς του εἶναι αἱ κοινῶς ἀποδεκταί ἀρχαί, α) ὅτι τά ἅπαξ ἐν Συνόδῳ ἀποφασισθέντα δέν ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν· (detractari non debeat ea, quae in Synodo semel sunt constituta [P.L. 67, 833 C])· καί β) ὅτι προκειμένου νά διαμφισβητηθῇ κάτι κατά τρόπον ἐκκλησιαστικῶς νόμιμον καί ἀνεκτόν, ἀπαιτεῖται αὐστηρός ἔλεγχος τῆς ἀληθείας καί ὀρθότητος τῶν ἐπιχειρημάτων (ratio veritatis)· ἡ τυφλή ἄρνησις (falsa negatio) δέν εἶναι ἐκκλησιαστική (P.L. 67, 565 B).

Περί τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα

Εἰς τό ὡς ἄνω βιβλίον του ὁ Φακοῦνδος ἀσχολεῖται κατά κύριον λόγον μέ τήν ἐπιστολήν Ἴβα, περί τῆς ὁποίας δέχεται καί διακηρύσσει, ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος ἐκύρωσεν αὐτήν ὡς ὀρθόδοξον, ὡς κείμενον ὁδηγητικόν (Catholicam juravit [P.L. 67, 527 B]), (pronuntiavit orthodoxam [P.L. 67, 561 C]). Ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν εἶναι γνησία καί αὐθεντική, τοῦ Ἴβα. Εἰς αὐτήν ἀναφέρονται αἱ διαλαλιαί τῶν τοποτηρητῶν τοῦ πάπα καί τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας Μαξίμου. Καί ψευδῶς ἰσχυρίζονται οἱ ἀνατολικοί, ὅτι ὁ Ἴβας ἐνώπιον τῶν μητροπολιτῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου ἐν Τύρῳ ἠρνήθη τήν γνησιότητά της (P.L. 67, 635 ἑξ.). Ἕνα τυχόν ἀνάθεμα κατά τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα δέν μπορεῖ νά περιορισθῇ εἰς αὐτήν· ἐπεκτείνεται αὐτομάτως εἰς ἐκείνους, πού ἐπεκύρωσαν αὐτήν ὡς ὀρθόδοξον (suis approbatoribus, P.L. 67, 533 B), ἤτοι εἰς τούς χλ΄ πατέρας τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καί ἰδίως εἰς τόν πάπαν Λέοντα, πού ἀπεδέχθη τήν σχετικήν πρᾶξιν (anathema igitur ab istis,cum Synodo Chalcedonensi, factus est Leo· P.L. 67, 651 C). Ὁ Φακοῦνδος κάνει καί μίαν παραχώρησιν: Ἄς ὑποθέσωμεν, λέγει, ὅτι ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν δέν ἐπεκυρώθη ὡς ὀρθόδοξος. Καί πάλιν δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματισθῇ· διότι τότε ἀναθεματίζονται οἱ χλ΄ ἅγιοι πατέρες, πού παρέδωκαν ἀσαφῶς τέτοιο κείμενον μέ τόσον τραγικάς διά τήν Ἐκκλησίαν συνεπείας. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Φακοῦνδος ὑπερασπίζεται τῶν «θέσεων» τῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ἐπιστολή εἶναι, λέγει, ὄντως ὀρθόδοξος καί ὁδηγητική, ἀφοῦ: α) δέχεται δύο φύσεις ἐν Χριστῷ (P.L. 67, 565 ἑξ.), β)

recitabitur sententia damnationis nostrae, quod in eis corrigendum non est? (Fontiani episcopi, Epistola ad Justinianum Imperatorem, Mansi τ. 9 σελ. 45 Ε).

6a. Βλ. E. Caspar, ἔ.ἀ. σελ. 249.

7. Βλ. P.L. 67, 527-854, καί 854-878 καί C.C. 90A, 401 ἑξ., 419 ἑξ.

ὁμιλοῦσα περί μιᾶς ἐν Χριστῷ δυνάμεως, δέν ἐννοεῖ μίαν ἐνέργειαν, ἀλλά ἕν πρόσωπον (P.L. 683 ἑξ.)· γ) μέμφεται ὄχι τόν ἅγιον Κύριλλον καί τήν πίστιν του, ἀλλά τήν ψευδῆ περί Κυρίλλου εἰκόνα (carricature), πού ἔχουν τινές ὁ ἴδιος σχηματίσει περί αὐτοῦ (P.L. 67, 699 ἑξ.)· δ) ἡ διάκρισις μεταξύ Ναοῦ καί ἐνοικοῦντος εἰς αὐτόν εἶναι ὀρθή (P.L. 67, 702 C)· ε) ἡ ἐπιστολή Ἴβα σῴζεται κολωβωμένη, ἐπειδή οἱ ἐχθροί του παρέλειψαν τά τμήματά της, πού ἀνεφέροντο... δυσμενῶς εἰς τόν Νεστόριον καί τάς ἰδέας του!

Περί Θεοδώρου (δόγμα καί ἑρμηνευτική)

Τό κύριον συμπέρασμα τῆς ὡς ἄνω θεωρήσεως τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα εἶναι, ὅτι τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας πρέπει, ἀφοῦ ὁ Θεόδωρος ἐπαινεῖται ὡς διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας, νά εἶναι ὀρθόδοξα (P.L. 67, 527 B). Ὁ Θεόδωρος, τονίζει ὁ Φακοῦνδος, ὄντως ἐφρόνει ὀρθῶς καί ὀρθοδόξως εἰς ὅλα (P.L. 67, 737 ἑξ.), καί ἰδιαιτέρως περί τῶν δύο φύσεων (P.L. 67, 742 ἑξ.), ἀφοῦ μάλιστα στρέφεται κατά τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως (P.L. 67, 584 D)· καί ἡ ἑρμηνευτική του ἦτο κατά πάντα ὀρθόδοξος, ὡς γίνεται φανερόν, ὅταν μελετήσῃ τις μέ προσοχήν τάς ἑρμηνείας του ἐκείνας, πού ἐπροκάλεσαν τάς ὀξυτέρας ἀντιδράσεις, ἤτοι· α) περί τῆς ἀγωνίας τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ ἐλαιῶνι τῆς Γεθσημανῆ (P.L. 67, 589 ἑξ.)· β) τά κατά τόν ἑκατοντάρχην (P.L. 67, 595 ἑξ.)· καί γ) περί τῶν προφητειῶν (P.L. 67, 600 ἑξ.).

Ὁ Θεόδωρος εἶναι ὀρθόδοξος; Ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματισθῇ;

Ἀλλά καί ἄν ἀκόμη ὑποτεθῇ, ἐπιμένει ὁ Φακοῦνδος, ὅτι ὁ Θεόδωρος εἰς τινα σημεῖα σφάλλει, πρέπει νά μή λησμονῆται ὅτι: α) δέν εἶναι ὑποχρεωτικόν νά ἀκολουθήσωμεν τόν Κύριλλον εἰς τά κατά τοῦ Θεοδώρου αἰσθήματα (P.L. 67, 607 ἑξ.)· β) ἀφοῦ μάλιστα πολλοί ἄλλοι ἅγιοι πατέρες ἔγραψαν ὅμοια καί ἀνάλογα μέ τόν Θεόδωρον (π.χ. Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Ἀθανάσιος Μέγας, Γρηγόριος Θεολόγος, Ἀμφιλόχιος, Ἰωάννης Χρυσόστομος, Κύριλλος καί ἄλλοι) χωρίς ποτέ νά τεθῇ ζήτημα καταδίκης τους (βιβλίον ΙΑ΄, P.L. 67, 795 ἑξ.)· καί γ) οἱ ἐν ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ κεκοιμημένοι ἐπίσκοποι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται μετά θάνατον (P.L. 67, 777 C ἑξ.).

Πότε θεωρεῖταί τις αἱρετικός;

Τό τελικόν περί Θεοδώρου συμπέρασμα τοῦ Φακούνδου εἶναι: Καί ἄν ἀκόμη ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Θεόδωρος σφάλλει εἴς τινα σημεῖα, καί πρέπει διά τοῦτο νά κατακριθῇ, τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἐκβληθῇ ὡς αἱρετική καί ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν· διότι ὁ Ἴβας ἐπαινεῖ τόν Θεόδωρον, ἐπειδή ἐξέλαβεν ὡς ὀρθήν τήν διδασκαλίαν του (P.L. 67, 774 D ἑξ.)· καί δέν ἐπιτρέπεται νά κατακρίνεται ὡς αἱρετικός ὁ ἐξ ἀγνοίας περιπεσών εἰς ἀπόψεις ἀντιθέτους ἀπό τήν ὀρθήν πίστιν, ἀλλά μόνον ὁ πεισμόνως ἐμμένων εἰς αὐτάς, παρ᾽ ὅτι ὑποδεικνύεται εἰς αὐτόν τό λάθος του (P.L. 67, 823 D ἑξ.).

Αἱ θεολογικαί αὐταί θέσεις τῆς δύσεως, διαμετρικῶς ἀντίθετοι ἀπό τάς ἀντιστοίχους θέσεις τῆς ἀνατολῆς, ἔπρεπε νά ἀντιμετωπισθοῦν, διά νά καταστῇ δυνατή ἡ ἐξοστράκισις τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀπό τήν ζωήν τῆς Ἐκκλησίας πρός περίσωσιν τῆς ἑνότητός της.

Καί ἀκριβῶς δι᾽ αὐτό, τά ἔργα καί τῶν δύο παρατάξεων ἦσαν περισπούδαστοι μελέται, ὄχι μόνον ἱστορικοδογματικαί ἀλλά καί φιλολογικοκριτικαί, μέ ἐπίκεντρον πάντοτε τήν ἐπιστολήν Ἴβα.

ε. Ἡμέραν μέ τήν ἡμέραν ὅμως ὁ πάπας παρά τά ἐπιχειρήματα τοῦ Φακούνδου ἐπείθετο, ὅτι ἡ ἄποψις τῶν ἀνατολικῶν ἦτο θεολογικῶς ὀρθοτέρα. Ἔτσι πρό τῆς 29ης Ἰουνίου 547, μέ τήν μεσολάβησιν τῆς αὐγούστας Θεοδώρας, ἐπῆλθε συνδιαλλαγή μεταξύ τοῦ Βιγιλίου καί τοῦ ἁγίου Μηνᾶ καί τά ἀμοιβαῖα ἐπιτίμια ἤρθησαν. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχει τό γεγονός ὅτι τότε ὁ πάπας ἀπέστειλεν ἰδιοχείρους ἐπιστολάς[7α] πρός τόν βασιλέα καί τήν αὐγούσταν Θεοδώραν καί ὑπεσχέθη, ὅτι θά συνεργήσῃ εἰς ὅλα διά μίαν πλήρη καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

3. Ἡ Ἀπόφανσις τοῦ πάπα Βιγιλίου

α. Συνεπής εἰς τήν νέαν του γραμμήν ὁ πάπας συνεκάλεσε τό 548 μ.Χ. ἐν Κωνσταντινουπόλει σύσκεψιν[8] τῶν παρεπιδημούντων περίπου 60 ἱεραρχῶν τῆς δικαιοδοσίας του μέ θέμα: τά Τρία Κεφάλαια καί ἡ δυνατότης καταδίκης τους. Κατά τήν σύσκεψιν ὅμως αὐτήν ἐδημιουργήθη μεγάλη ὀξύτης. Οἱ λατῖνοι ἱεράρχαι, ξηροί ἐκφρασταί τοῦ νεστοριανίζοντος πνεύματος τῆς δύσεως, ποδηγετούμενοι ὑπό τοῦ Ἑρμιανῆς Φακούνδου, ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή εἶχεν ἐπικυρωθῆ ἀπό τήν Δ΄ Σύνοδον ὡς θεόπνευστος· καί ὅτι ἡ τυχόν καταδίκη τῶν Τριῶν Κεφαλαίων θά ἰσοδυνάμει πρός πλήρη κατάργησιν καί ἀθέτησιν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου!

Ὡς ἦτο εὐνόητον, ὁ πάπας εὑρέθη εἰς δυσχερῆ θέσιν λόγῳ τῶν ἀντεγκλήσεων, πού ἔλαβον χώραν. Διέλυσε λοιπόν τήν σύσκεψιν, καί ἐζήτησεν ἀπό τούς ἱεράρχας νά ἐκφράσουν πρός αὐτόν τάς ἀπόψεις των μεμονωμένως καί γραπτῶς. Αἱ πλεῖσται ὑπῆρξαν ἀρνητικαί. Παρά ταῦτα ὁ Βιγίλιος τήν 11ην Ἀπριλίου 548 μ.Χ., Μέγα

7α. Βλ. Πρᾶξιν Ζ΄ § 6 καί 7.

8. Κατά τήν σύσκεψιν αὐτήν ὁ ἐπίσκοπος Ἑρμιανῆς Φακοῦνδος ἠξίωσε νά ἐρευνηθῇ, ἄν ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος εἶχε δεχθῆ καί κυρώσει τήν ἐπιστολήν πρός Μᾶριν. «Κατά τήν ἰδικήν μου γνώμην, ἐτόνισεν ὁ Φακοῦνδος, ἡ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου δέν εἶναι ζήτημα, χάριν τοῦ ὁποίου ἀξίζει νά διακόψωμεν τήν Ἐκκλησιαστικήν κοινωνίαν μέ τόν Μηνᾶν. Ἐγώ δέν ἀποδέχομαι τήν καταδίκην τοῦ Θεοδώρου. Ἀλλά θεωρῶ αὐτήν ἀνεκτήν. Τήν κοινωνίαν μέ τόν Μηνᾶν διέκοψα, ἐπειδή εἶμαι βέβαιος ὅτι αἱ ἐνέργειαί του ζημιοῦν τό κῦρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου». Εἰς τά ὡς ἄνω ὁ πάπας Βιγίλιος παρετήρησεν: «Ἐγώ δέν γνωρίζω, δέν εἶμαι πεπεισμένος, ἄν ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἐδέχθη καί ἐκύρωσε τήν ἐπιστολήν Ἴβα». «Ἀλλ᾿ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀντιπαρετήρησεν ὁ Φακοῦνδος, ἐπιτρέψατε εἰς ἐμέ νά σᾶς παρουσιάσω τά σχετικά ἀποδεικτικά στοιχεῖα· καί ἐλπίζω νά σᾶς πείσω». Ἀλλ᾿ ὁ πάπας δέν ἐδέχθη οὔτε διάλογον μέ τόν Φακοῦνδον, οὔτε ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιχειρημάτων του, πού εἶχον ἤδη περιληφθῆ εἰς τό ἤδη ἐκδεδομένον βιβλίον του. Ἀπό ὅλα αὐτά ὁ Φακοῦνδος ἐπηρεασμένος κατηγόρησε τόν πάπαν ὡς «θεολογικῶς ἀστοιχείωτον» (ἡ κρίσις του ἴσως δέν εἶναι ἀντικειμενική βλ. E. Gaspar, ἔ.ἀ. σελ. 254). Καί κατέληξεν εἰς τήν ἀπόφασιν, νά μή ἀφήσῃ νά ζημιωθῇ ἐξ αἰτίας τοῦ κύρους τοῦ ἀξιώματός του ἡ ὀρθή πίστις ἀπό τάς ματαιοδόξους ἐπιδιώξεις τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης (E. Caspar ἔ.ἀ. σελ. 255 καί Contra Mocianum lib. 1 cap. c).

Σάββατον, ἐξέδωκε Ἀπόφανσιν (Judicatum)[9], ἀπό τήν ὁποίαν σῴζονται ἐλάχιστα ἀποσπάσματα· (τό σπουδαιότερον ἰδέ ἐν Πράξ. Α΄ § 3, 11). Μέ αὐτήν ἀνεθεμάτιζε τόν Θεόδωρον, κατεδίκαζε τά Τρία Κεφάλαια, καί (ἀπορρίπτων τά σχετικά ἐπιχειρήματα τῶν δυτικῶν) ἐτόνιζεν, ὅτι «διά τῆς καταδίκης οὐδεμία ἀποσκοπεῖται ἐλάττωσις τοῦ κύρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἡ ὁποία παραμένει τό θεμέλιον τῆς πίστεως[10]». Μέ ἄλλα λόγια ὁ Βιγίλιος ἀπεδέχθη καί διεκήρυξεν τήν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Καί ὑπέβαλεν εἰς καθαίρεσιν πολλούς, ἐπειδή δέν ἐδέχθησαν τάς ἀπόψεις του[10α].

β. Ἡ Ἀπόφανσις ἐξελήφθη ὑπό τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων καί θεολόγων ὡς προδοσία τῆς πίστεως. Ὁ Φακοῦνδος Ἑρμιανῆς καί ἄλλοι ἐπίσκοποι, καθώς καί οἱ διάκονοι Ρουστικός καί Σεβαστιανός, διέκοψαν κάθε ἐκκλησιαστικήν κοινωνίαν μέ τόν πάπαν καί, ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν τήν Βασιλεύουσαν καί διέφυγον εἰς Ἰταλίαν καί Ἀφρικήν, ἀπεδύθησαν εἰς ἀγῶνα δικαιώσεως τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Περιοριζόμεθα νά μνημονεύσωμεν, ὅτι τότε συνεκροτήθη σύνοδος ἐν Βορείῳ Ἀφρικῇ (550 μ.Χ.), ἡ ὁποία ἀφώρισε καί ἀνεθεμάτισε τόν πάπαν Βιγίλιον ὡς προδότην τῆς πίστεως μέ μόνην τήν ἐπιφύλαξιν ἀποδοχῆς τῆς τυχόν ἐκδηλώσεως μετανοίας ἐκ μέρους του (reservato ei poenitentiae loco).

Ἀλλ᾿ ἡ δύσις δέν ἦτο εἰς τό σύνολόν της αἱρετική. Ὁ σχολαστικός Μωκιανός ἐπέκρινε τούς ἀποσχισθέντας ἀπό τήν ἐκκλησιαστικήν κοινωνίαν χάριν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, τονίζων ὅτι τό ζήτημα δέν ἀξίζει νά προκαλῇ τέτοια προβλήματα (indigne statuerint vitare communionem eorum qui... P.L. 67, 854 D).

Ὅμως οἱ ὀπαδοί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπετέθησαν ἐναντίον του μέ ὀξύτητα. Μέ τό βιβλίον του Contra Mocianum Scholasticum ὁ Φακοῦνδος κατηγορεῖ τόν Μωκιανόν, ὅτι ἔγινεν ὄργανον τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως, ἐκείνων πού δέν ἐφοβήθησαν νά στραφοῦν κατά τῆς Δ΄ Συνόδου (reveriti non sunt impugnare Chalcedonense Concilium P.L. 67, 854 D) καί συγκεκριμένως τοῦ Θεοδώρου Ἀσκιδᾶ, πού ἐκμεταλλευόμενος τήν ματαιοδοξίαν του κατ᾿ ἐπανάληψιν παρουσίασεν αὐτόν εἰς τόν βασιλέα (amicus factus est Theodoro Cappadoci et eum saepius praesentavit imperatori P.L. 67, 855 B).

Εἰς τό βιβλίον του αὐτό ὁ Φακοῦνδος θέτει τά ἑξῆς ἐρωτήματα:

I. Πῶς καί διατί σεῖς καταδικάζετε ὡς αἱρετικά καί ἀσεβῆ τά δόγματα καί τά πρόσωπα ἐκεῖνα, πού οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες ἅγιοι πατέρες ἐπεκρότησαν ὡς σύμφωνα μέ τήν ὀρθόδοξον πίστιν; Μήπως, ἐπειδή σεῖς εἶσθε ἐχθροί τῆς Συνόδου αὐτῆς; (vel quod vel quos illi Patres... laudaverunt et catholicae fidei convenire pronuntiaverunt P.L. 67, 873 B).

9. Δέν εὐσταθεῖ ἡ γνώμη, ὅτι μέ τόν τίτλον iudicatum ὁ πάπας ἤθελε νά ὑπομνήσῃ ὅτι εἶναι summus judex. Iudico σημαίνει ἁπλῶς ἀποφαίνομαι. Iudicatum εἶναι ἡ παρ᾿ ἡμῖν λεγομένη ἀπόφανσις (Πράξ. Ζ΄ § 8, 13). Αἱ ἀποφάνσεις τοῦ πάπα δέν ἦσαν τότε ex sese ἰσχυραί, ὡς ἐδογμάτισε μεταγενεστέρως ἡ Α΄ Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, διαστρέφουσα τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας (βλ. H. Denzinger, Enchiridion Symbolorum, ed 31, Romae 1958, No 1839). Οἱ δυτικοί τότε, ὡς ἐτόνισε ὁ Φερράνδος, ἐφρόνουν ὅτι «κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ὑπαγορεύῃ εἰς τήν Ἐκκλησίαν τό περιεχόμενον τῆς πίστεώς της» (βλ. Εὐ. Χρυσοῦ ἔ.ἀ. σελ. 67).

10. Εὐ. Χρυσοῦ, ἔ.ἀ. σελ. 65 καί Πράξ. Ζ΄ § 8, 15.

10α. Βλ. Πράξ. Β΄ § 4, 4.

II. Ἡ διδασκαλία τῶν Τριῶν Κεφαλαίων εἶναι ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν ἐποχήν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν διαδόχων τους μέχρι σήμερον (550 μ.Χ.), τήν ὁποίαν μάλιστα ἐνέκρινε καί ἐπεκύρωσεν ἡ Δ΄ Σύνοδος ὡς «καθολικήν». Διατί σεῖς στρέφεσθε ἐναντίον της; Δέν σᾶς ἀρέσει ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας; Δέν δέχεσθε τήν Δ΄ Σύνοδον; (P.L. 67, 872 A).

III. Καταδικάζομεν τούς νεστοριανούς τούς ἀποκεκομμένους ἀπό τήν Ἐκκλησίαν. Τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας ὅμως, ἔστω καί ἄν ἔγραψε μερικά, πού σήμερα θεωροῦνται ὅτι ἔδωκαν τήν ἀφορμήν τῆς πλάνης (τοῦ νεστοριανισμοῦ) ἀποφεύγομεν νά καταχρίνωμεν, ἀφοῦ οὐδεμία μέχρι τώρα ἐκκλησιαστική ἀπόφασις ἐπιβολῆς εἰς αὐτόν ἀναθέματος ἐχώρισεν αὐτόν ἀπό τήν Ἐκκλησίαν. Καί, ὅπως περιοριζόμεθα ἁπλῶς νά παραβλέπωμεν τάς περί βαπτίσματος ἀπόψεις τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ καί τῶν σύν αὐτῷ ἐπισκόπων, χωρίς νά ἀναθεματίζωμεν αὐτάς, ἔτσι καί περιοριζόμεθα νά μή ἀποδεχώμεθα ὅ,τι ὁ Θεόδωρος, ὀλιγώτερον καλῶς ἐννοήσας, διετύπωσε κατά τρόπον ἀνεπαρκῆ ἤ καί κακόν (si quid forte minus intelligens Theodotus male scripsit, sufficit nobis respuere. P.L. 67, 864 C). Ἐπιτρέπεται μετά τά ὡς ἄνω νά ὑποβληθῇ εἰς ἀνάθεμα ὁ Θεόδωρος, ἀφοῦ μάλιστα ὡς κεκοιμημένος δέν δύναται νά ἀπολογηθῇ ὑπέρ ἑαυτοῦ οὔτε νά δηλώσῃ ἄν ἐξακολουθῇ νά ἀποδέχεται τάς ἰδέας πού ἀποδίδονται εἰς αὐτόν, καί μάλιστα ἀφοῦ δέν ἐπιτρέπεται νά θεωρηθῇ αἱρετικός ὁ ἄνθρωπος πού σφάλλει λόγῳ τῆς ἐξ ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἀτελοῦς γνώσεώς του; Ποῖος εἶναι ὁ κατάκριτος αἱρετικός; Ὁ ἀνθρωπίνως σφάλλων ἤ ὁ ἀμετανοήτως ἐμμένων εἰς τά κακῶς φρονηθέντα; (Haereticum enim non humanae infirmitatis ignorantia, sed pervicacia facit P.L. 67, 864 C).

Ἀκόμη ὁ Φακοῦνδος ἠρώτα:

Ὅταν οἱ ἀπολιναρισταί πρόγονοι τῶν ἀκεφάλων μέ μερικά κεφάλαια ἀπό τά βιβλία του ἐζήτουν νά ἀποκηρυχθῇ ὁ Θεόδωρος, ἀπωθήθησαν ὑπό τῶν Ἰωάννου Ἀντιοχείας μέ τήν σύνοδόν του, Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί Πρόκλου Κωνσταντινουπόλεως (cum Apolinaristae progenitores Acephalorum cum quibusdam dictorum ejus capitulis eum quaererent abdicari, et a Johanne Antiocheno atque orientali concilio, nec non Cyrillo Alexandrino, et Proclo Constantinopolitano repulsi sunt. P.L. 67, 866 C). Ἄν λοιπόν τότε οἱ κατήγοροι Θεοδώρου ἀπωθήθησαν ὑπό τῶν ὡς ἄνω μεγάλων ἁγίων ἱεραρχῶν ὡς ἀπολιναρισταί, οἱ σήμερον κατήγοροί του τί εἶναι;

Ὅμως ὁ Φακοῦνδος δέν χρησιμοποιεῖ ἐντίμως τό περιστατικόν. Διότι οὐδείς τῶν πατριαρχῶν τότε ἐδικαίωσε τά γραπτά τοῦ Θεοδώρου ἤ τόν Θεόδωρον (βλ. κεφ. Γ΄ § 2, ε΄-στ΄ καί Πράξ. Ε΄ §14, 11-15).

IV. Περί τῶν Ἴβα καί Θεοδωρήτου ὁ Φακοῦνδος τονίζει, ὅτι ἀποφάσει τῆς Δ΄ Συνόδου ἀποκατεστάθησαν εἰς τήν ἀρχιερωσύνην καί εἰς τήν διαποίμανσιν τῶν ἐπαρχιῶν τους, ὡς καθ᾽ ὅλα ὀρθόδοξοι. Ἐπιτρέπεται ὀρθόδοξοι νά κρίνουν πρόσωπα καί διδασκαλίας κατά τρόπον διαμετρικῶς ἀντίθετον ἀπό ὅ,τι ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος; Καί ὁ Φακοῦνδος κορδακιζόμενος ὡς ὀρθοφρονῶν ἀποφθέγγεται: Δι᾽ ἐμέ, ὅποιος ἀναθεματίζει τήν ἐπιστολήν τοῦ Ἴβα, τήν ὁποίαν ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἐδέχθη καί ἐκύρωσεν, εἶναι ὁ ἴδιος ἀνάθεμα (quicumque epistulam Ibae, quam illud sanctum Concilium Chalcedonense suscepit, anathemat, anathema mihi est. P.L. 67, 863 C).

Ὁ σκοπός, εἰς τόν ὁποῖον κατέτεινεν ἡ παράταξις τῶν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν, ἦτο ἡ περιφρούρησις καί ἐξασφάλισις τῆς ἑνότητος τῶν ἱερέων καί τῆς Ἐκκλησίας ἐπί τῇ ἀρραγεῖ βάσει τῶν δογμάτων τῆς Δ΄ Συνόδου. Διά τοῦτο καί τά ἐπιχειρήματα τοῦ Φακούνδου ἔπρεπε νά μελετηθοῦν καί νά διαλευκανθοῦν. Τήν ἀντίκρουσίν τους ἐπεχείρησεν εἰς πρῶτον στάδιον ὁ βασιλεύς Ἰουστινιανός μέ τήν Ὁμολογίαν του (βλ. κατωτέρῳ § 4) καί ἐν συνεχείᾳ ἡ Ε΄ Σύνοδος εἰς τάς πράξεις της Δ΄, Ε΄, καί ΣΤ΄.

Ἀλλ᾽ ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τήν Ἀπόφανσιν τοῦ πάπα Βιγιλίου. Ὑπό τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων ἀπεδοκιμάσθη, ἐπειδή, ἔστω καί ἠπίως, κατέκρινε καί ἀνεθεμάτιζε τά Τρία Κεφάλαια. Ὑπό τῶν ἀνατολικῶν ἐθεωρήθη κείμενον χλιαρόν καί ἄτονον, ἐπειδή

ἐχρησιμοποίει λέξεις μέ σημασίαν διφορουμένην[11]. Ἔτσι, ὁ πάπας Βιγίλιος κατήντησεν ὁ ἀντιλεγόμενος ἱερεύς· ὁ στόχος ὅλων.

Παρά ταῦτα ὁ πάπας ἐνέμεινεν εἰς τήν Ἀπόφανσίν του. Καί ἠγωνίζετο διά τήν ἐπιβολήν της, παρ᾽ ὅτι εἶχον ἤδη ἐκδοθῇ τά βιβλία τῶν Φακούνδου Pro defensione trium capitulorum[12] καί Βερεκούνδου Exceptiones de gestis Chalcedonensis Concilii, καί ἄρα εἶχον περιέλθει εἰς γνῶσιν του ὅλα τά ὑπέρ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπιχειρήματα. Αἱ ἐπιστολαί του πρός Αὐρηλιανόν Ἀρελάτης, Οὐαλεντινιανόν Τόμεως καί τούς διακόνους Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν μαρτυροῦν, ὅτι ὁ πάπας ἦτο πεπεισμένος περί τῆς ἀνάγκης καταδίκης τῆς Τριῶν Κεφαλαίων. Συγκεκριμένως· εἰς τήν ἐπιστολήν πρός Αὐρηλιανόν[13] ὁ πάπας καταδικάζει ὅσους τολμοῦν νά χαρακτηρίσουν τά ΙΒ΄ Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὡς ἀσεβῆ, ἤτοι τήν ἐπιστολήν Ἴβα καί τούς θιασώτας της· εἰς τήν ἐπιστολήν πρός Οὐαλεντινιανόν[14] κατακρίνων τούς ὑπερμάχους τῶν Τριῶν Κεφαλαίων λέγει περί αὐτῶν ὅτι ἔχουν «πρόσχημα καθολικοῦ», δηλ. ὀρθοδόξου χριστιανοῦ, ἐνῶ πράγματι δέν εἶναι ὀρθόδοξοι· τέλος δέ μέ τήν ἐπιστολήν του πρός τούς διακόνους Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν διακηρύσσει ὅτι προέβη εἰς τήν καθαίρεσίν τους, ἐπειδή ἀντετάσσοντο εἰς τήν Ἀπόφανσίν του[15].

Ἀπό τά Πρακτικά τῆς Συνόδου μας καί ἰδίως ἀπό τάς ἐπιστολάς τοῦ πάπα Βιγιλίου πρός τούς διακόνους Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ νεστοριανοί τῆς δύσεως:

α. ἐθεώρουν τά τρία κεφάλαια ὀρθόδοξα (Πρᾶξ. Ζ΄ § 4, 7)· καί διά τοῦτο κατεπολέμησαν μετά μανίας τήν ἀπόφασιν τοῦ πάπα (Πρᾶξ. Α΄ § 3, 12)

β. ἀθετοῦν τήν Γ΄ Σύνοδον, τά ΙΒ΄ κεφάλαια καί τόν ἅγιον Κύριλλον (Πρᾶξ. Ζ΄ § 8, 15) ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος μετέβαλε τήν πίστιν τῆς Ἐφέσου (Ζ΄ § 9,3) καί ἔτσι κατ᾽ οὐσίαν ἀθετοῦν τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, πού –ὅπως εἴδαμεν– ἀποτελεῖ ἐπανακύρωσιν τῆς Γ΄ Συνόδου (Πρᾶξ. Ζ΄ § 9,3)· καί

γ. κατά συνέπειαν, εἶναι ἐχθροί τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος (Πρᾶξ. Ζ΄ § 9,3) καί ὅλων τῶν Συνόδων, ἀφοῦ φρονοῦν ὅτι μεταξύ τῶν Συνόδων ὑπάρχουν ἀντιφάσεις (Πρᾶξ. Ζ΄ § 9,2).

Ὀρθῶς ὁ πάπας Βιγίλιος τούς κατηγορεῖ, ὅτι δολίως προσποιοῦνται τούς ὑπερμάχους τῆς Δ΄ Συνόδου (Πρᾶξ. Ζ΄ § 8,5).

Ἀλλά δέν πρέπει νά λησμονῶμεν, ὅτι οἱ νεστοριανοί τῆς δύσεως ἀκολουθοῦντες τόν Βοήθιον ἐθεώρουν τόν θεολογικόν στοχασμόν (ratio theologica) ἐγκυρότερον ἀπό τάς μαρτυρίας τῶν ἁγίων πατέρων! Καί ἑρμηνεύοντες μέ τήν ratio theologica τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος, ἔβλεπαν τήν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ὡσάν ἕνα ἀνεπίτρεπτον νεωτερισμόν (Πρᾶξ. Ζ΄ § 4, 6).

---

11. Βλ. Πράξ. Β΄ § 4, 4. Δίδεται σαφής μαρτυρία, ὅτι τό iudicatum ἐχρησιμοποίει λέξεις μέ διφορουμένην σημασίαν. Τοῦτο, ἀντί νά εὐχαριστήσῃ, ἐλύπησε ἀμφοτέρας τάς παρατάξεις.

12. Κατά τόν καθ. Εὐ. Χρυσόν τό Pro Defensione Trium Capitulorum εἶχε γραφῆ καί κυκλοφορήσει πρό τῆς ἐκδόσεως τοῦ iudicatum τοῦ πάπα Βιγιλίου (βλ. ἔργον τοῦ Zur Datierung und Tendenz der Werke des Facundus von Hermiane, ἐν Κληρονομία τ. Α΄ (1969) 1 σελ. 311-324) εὐθύς μετά τήν ἔκδοσιν τοῦ Α΄ Διατάγματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, εἰς τό ὁποῖον καί ἀναφέρεται ἐν βιβλίῳ I, 1 (βλ. C.C. 90A, p. 4).

13. Βλ. Πράξ. Ζ΄ § 9.

14. Βλ. Πράξ. Ζ΄ § 10.

15. Βλ. Πράξ. Ζ΄ § 8.

'Αλλ' ἐκτός ἀπό τά ὡς ἄνω βασικῆς σημασίας μελανά σημεῖα τοῦ φρονήματος τῶν τότε νεστοριανιζόντων πρέπει νά μή διαλάθουν τῆς προσοχῆς μας καί τά ἑξῆς:

α) οἱ νεστοριανοί παρουσίαζον ψευδῶς τόν πάπαν ἅγιον Λέοντα ὡς ἀποδεχόμενον τήν διδασκαλίαν τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 15)

β) διέδιδαν ὅτι ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ρώμης ἦτο γεμάτη μέ τά βιβλία τοῦ Θεοδώρου (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 10)

γ) χάριν τῆς πίστεώς τους μέ «διαβολικήν πονηρίαν» (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 17) ἐσυκοφάντουν τόν πάπαν-πατριάρχην τους (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 16)· ὕβριζον τόν βασιλέα τους (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 17) ὑποπίπτοντες εἰς τό ἀποτρόπαιον διά Ρωμαίους ἔγκλημα τῆς ἱεροσυλίας (sacrilegium)· ἐξετόξευαν ἀνοσίας κατηγορίας κατά ἀρχιερέων (Πρᾶξ. Ζ' 8, 17)· διέδιδον πλαστά κείμενα τάχα τοῦ πάπα Βιγιλίου (Πρᾶξ. Ζ' § 10,8) χάριν τῶν σκοπῶν τους (ἴσως εἰς αὐτούς νά ὠφείλετο καί ἡ πλαστή ἐπιστολή Κυρίλλου (Πρᾶξ. Ε' § 14,2) μέ τήν ὁποίαν θίγεται τό κῦρος τῶν νόμων τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ Β' κατά τῶν Νεστορίου καί Θεοδώρου· (Πρᾶξ. Ε' § 14, 2, 2 βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Γ' § 2ε' καί σημ. 42)· διέδιδον ψευδῶς ὅτι ἡ 'Απόφανσις τοῦ πάπα κατεδίκαζε καί τά πρόσωπα τῶν Ἴβα καί Θεοδωρήτου· καί ἐγίνοντο αἴτιοι τόσον ἐντόνων ἀντιθέσεων εἰς τήν δύσιν, ὥστε κατά τινα διαμάχην νά χυθῇ ἐν 'Ιταλίᾳ ἐντός ἐκκλησίας αἷμα ἀνθρώπων (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 16).

Πρός ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τους δέν ἐδίστασαν νά ἀπευθύνουν γραπτόν ὑπόμνημα (ὁ διάκονος Ρουστικός) πρός τόν 'Ιουστινιανόν, ἐπιχειροῦντες νά παραπλανήσουν αὐτόν μέ ψευδῆ ἐπιχειρήματα π.χ. ὅτι ὁ ἅγιος Λέων ἀπεδέχετο τάς ἰδέας τοῦ Θεοδώρου· (Πρᾶξ. Ζ' § 8, 17)· καί νά διαδώσουν τήν 'Απόφανσιν εἰς ὅλην τήν δύσιν, ὅταν ὁ πάπας εἶχε πλέον ἀνακαλέσει αὐτήν (Πρᾶξ. Ζ' § 8,2).

Ἡ 'Απόφανσις εἶχεν, ὡς ἐλέχθη, ἀσθενῆ σημεῖα. Περιεῖχε λέξεις καί ἐκφράσεις ἀμφινοουμένας καί διαμφισβητουμένας (Πρᾶξ. Ζ' § 4, 4α). Ὁ πάπας ἀπέβη ἐξ αἰτίας αὐτῶν σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Διά τοῦτο ἐζήτησε νά ἐξαλειφθῇ ἡ μνήμη της, ἤτοι νά συγκεντρωθοῦν εἰς χεῖρας του ὅλα τά ἀντίγραφά της. Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ πάπα εἶναι δυνατόν νά ὠφείλετο εἰς ἀγαθήν πρόθεσιν, ἀφοῦ ἀπό τόν Θεῖον Τύπον τοῦ 'Ιουστινιανοῦ πληροφορούμεθα, ὅτι «ἐνέμεινε πάντοτε εἰς τήν γνώμην του» (Πρᾶξ. Α' § 3, 13) καί μόνον ὀλίγον πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἄλλαξε γνώμην (Πρᾶξ. Α' § 3, 13).

γ. Παραλλήλως ὅμως πρέπει νά ὑποθέσωμεν, ὅτι ὡς ἀγνοῶν τήν ἑλληνικήν (linguae graecae ignari sumus) ὁ πάπας ἐπηρεάζετο ἀπό τούς περί αὐτόν λατίνους καί ἰδίως ἀπό τόν Φακοῦνδον. Ἐπίστευσε λοιπόν ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται οἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν κοιμηθέντες. Ἀπεφάσισε λοιπόν νά ἀνακαλέσῃ τήν 'Απόφανσίν του. Καί ἤρχισε νά ζητῇ ἐπιμόνως ἀπό τόν βασιλέα νά τοῦ ἐπιστρέψῃ ὅλα τά ἀντίγραφά της, πού εἶχον μερίμνῃ τοῦ πατριάρχου Μηνᾶ σταλῇ εἰς ὅλους τούς μητροπολίτας.

Τότε ὁ βασιλεύς, ἀσφαλῶς γνωρίζων καλῶς τήν ἀλήθειαν, διέταξε νά συγκροτηθῇ Σύνοδος ἐν Μοψουεστίᾳ τῆς Κιλικίας, καί ἀφοῦ ἐρευνήσῃ καί διαπιστώσῃ, ἄν ὁ Θεόδωρος ἐξηκολούθει νά μνημονεύεται εἰς τά δίπτυχά της ὡς ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος, νά ἀποστείλῃ ἀντίγραφον τῶν πεπραγμένων της εἰς τόν πάπαν Βιγίλιον, διά νά πεισθῇ[16]. Ἡ ἔρευνα ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ ἄξιοι καταδίκης, ἔστω καί ἄν ἐκοιμήθησαν ἐν ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ, καταδικάζονται καί ἀποκόπτονται καί μετά τόν θάνατόν τους.

---

16. Βλ. Πρᾶξ. Ε' § 16.

δ. Ἔτσι τήν 15ην Αὐγούστου 550 μ.Χ., μετά τήν λῆψιν τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου τῆς Μοψουεστίας, ἐπραγματοποιήθη εἰς τό ἱερόν παλάτιον εἰδική σύσκεψις μέ συμμετοχήν πολλῶν ἱεραρχῶν καί ἀνωτάτων βασιλικῶν ἀρχόντων. Κατ' αὐτήν ἀπεφασίσθη νά συγκληθῇ πρός ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων Σύνοδος Οἰκουμενική. Κατά τήν σύσκεψιν αὐτήν ὁ βασιλεύς 'Ιουστινιανός εἰσηγήθη (βλ. Πραξ. Ζ' § 3) καί ὁ πάπας ἀπεδέχθη καί ὅτι πρέπει νά συγκροτηθῇ Οἰκουμενική Σύνοδος καί ὅτι πρέπει νά μετάσχῃ εἰς αὐτήν. Μάλιστα δέ διά νά διασκεδάσῃ τήν εἰς βάρος του μομφήν ἐπί ἀσυνεπείᾳ καί παλιμβουλίᾳ προέβη, παρά τήν δυσανασχέτησιν τοῦ βασιλέως εἰς φρικτόν ὅρκον, ὅτι θά συνεργήσῃ μέ ὅλας του τάς δυνάμεις διά τήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων καί ὅτι μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Συνόδου δέν θά προέβαινεν εἰς οὐδεμίαν, οὔτε φανεράν οὔτε κρυφήν, ἀντίθετον ἐνέργειαν. Ὁ ὅρκος τοῦ Βιγιλίου καταχωρίζεται ἐν Πράξ. Ζ' § 11. Ἀπό αὐτά γίνεται φανερόν ὅτι ἡ Σύνοδος συγκαλεῖται, διά νά ἐπιλύσῃ ζήτημα ἐπί τοῦ ὁποίου διΐστανται αἱ ἀπόψεις ἀνατολῆς καί δύσεως.

Παραλλήλως ἐδήλωσεν, ὅτι ἀκυροῖ τήν 'Απόφανσίν του. Καί ἠξίωσε ἀπό τόν βασιλέα νά τοῦ ἐπιστραφοῦν ὅλα τά ἐπίσημα ἀντίγραφά της, ὥστε νά μή σῴζεται τό ἀτυχές ἐκεῖνο κείμενον. Τό αἴτημά του ἐγένετο δεκτόν.

4. 'Ομολογία Πίστεως

α. 'Αλλ' ἐνῷ προητοιμάζετο εἰρηνικῶς ἡ Σύνοδος καί συνεκαλοῦντο εἰς τήν βασιλεύουσαν οἱ ἱεράρχαι, νέα διαμάχη ἀνέκοψε τήν πραγματοποίησίν της.

Ἐπειδή καθ' ὅλον τό διαρρεῦσαν διάστημα (545-550) εἶχον συγγραφῆ ὑπό τῶν λατίνων πολλά βιβλία ὑπέρ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων μέ σοβαρά θεολογικά ἐπιχειρήματα, ὁ βασιλεύς πρός ἀντίκρουσίν των ἐξέδωκε περί τά μέσα ('Ιούλιον) τοῦ 551 μ.Χ. τήν περίφημόν του «'Ομολογίαν Πίστεως»[17]. Εἰς αὐτήν ὁ 'Ιουστινιανός, μέ βάσιν τήν θεολογικήν σκέψιν τῶν 'Ιωάννου Γραμματικοῦ καί Λεοντίου τοῦ Βυζαντίου, ἀνασκευάζει τά ἐπιχειρήματα τῆς ἀντιπάλου παρατάξεως καί συγκεκριμένως τοῦ

---

17. Ἡ 'Ομολογία Πίστεως δέν ἦτο διάταγμα, ὡς κακῶς παρουσιάζεται ὑπό τῶν δυτικῶν, ἀλλά θεολογική πραγματεία, ἤ μᾶλλον ποιμαντική τις ἐγκύκλιος τοῦ βασιλέως-ἱερέως. Μέ τό ἔργον του αὐτό ὁ 'Ιουστινιανός, ἀφοῦ εἰς τό Α' μέρος παρουσιάζει τό ὀρθόδοξον τῶν ὅρων «ἐκ δύο φύσεων», «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» καί «ὁ εἷς τῆς Τριάδος ἔπαθε σαρκί», ἤτοι τούς ὑπό τῶν «νεστοριανῶν» τῆς δύσεως ἀμφισβητουμένους κυριλλικούς ὅρους, προβαίνει εἰς τήν διατύπωσιν δέκα-τριῶν ἀναθεματισμῶν, στόχος τῶν ὁποίων εἶναι ὄχι τά ἐν σχέσει πρός τά Τρία Κεφάλαια ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιχαλκηδονίων κατά τῆς Δ' Συνόδου, ἀλλά αἱ πεπλανημέναι αἱρετικαί ἀπόψεις τῶν θεολόγων τῆς δύσεως. Πρός τελείαν δέ πιστοποίησιν τοῦ ὅτι καί τό ἔργον αὐτό καί ἡ Ε' Σύνοδος ἐστρέφετο μόνον κατά τῶν νεστοριανῶν λατίνων, ἀφιερώνει ὁλόκληρον τό Β' μέρος εἰς τήν ἀνασκευήν τῶν ἐπιχειρημάτων τους, τά ὁποῖα, ὡς καί ἀλλαχοῦ ἐτονίσθη, δέν ἐκφράζουν τάς ἀπόψεις τῶν ἀντιχαλκηδονίων.

βιβλίου τοῦ Φακούνδου Pro defensione Trium Capitulorum καί διατυπώνει δεκατρεῖς ἀναθεματισμούς, οἱ ὁποῖοι στρέφονται σαφῶς καί ρητῶς κατά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Ὁ σκοπός τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, διακηρύσσει ὁ βασιλεύς, δέν ἦτο θεολογικός - ἐπιστημονικός, ἀλλ᾽ ἐκκλησιαστικός καί ποιμαντικός. «Ταῦτα πρὸς ἀνατροπὴν τῶν συγχεόντων (= ἀντιχαλκηδονίων) καὶ τεμνόντων (= νεστοριανῶν) τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, εἰκότως ἐγράψαμεν, καὶ οὐ τῷ σαφηνίζειν τά ἐξ ὧν ἐστι καὶ ἐν οἷς γνωρίζεται ὁ Χριστός»[18]. Συγκεκριμένως σκοπός του ἦτο «τὸ τοὺς πρὸς ταύτην (τήν Ὀρθήν Πίστιν) φιλονεικοῦντας, μανθάνοντας τὴν ἀλήθειαν, σπουδάσαι ἑνωθῆναι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ»[19]. Πρός τήν ἀλήθειαν δέ τότε ἐφιλονείκουν, ὄχι οἱ ὁριστικῶς ἐξ ἀρχῆς ἀποστατήσαντες ἀντιχαλκηδόνιοι, ἀλλ᾽ οἱ λατῖνοι ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ὡς σαφῶς μαρτυρεῖ ὁ πάπας Βιγίλιος εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν[20]. Ἡ Ὁμολογία Πίστεως δέν ἦτο διάταγμα. Καί δέν ἐζητεῖτο ἀπό κανένα ἀποδοχή καί υἱοθέτησις τῶν ἐπιχειρημάτων της. Καί εἶχε ἀπέραντον σημασίαν· ὄχι μόνον διότι οἱ ΙΓ´ ἀναθεματισμοί του ἐπαναλαμβάνονται ὑπό τῆς Ε´ Συνόδου σχεδόν κατά λέξιν· ὄχι μόνον διότι ὅλα τά θεολογικά του ἐπιχειρήματα ἀξιοποιοῦνται καί ἐπαναλαμβάνονται· ἀλλά καί διότι δίδει σαφεστάτην μαρτυρίαν ὅτι ἡ Ε´ Σύνοδος συνεκλήθη μέ μοναδικόν καί ἀποκλειστικόν σκοπόν νά καταδικάσῃ τήν ἐκτροπήν τῆς Δύσεως εἰς φρόνημα καί πνεῦμα αἱρετίζον, πού προεμήνυε καί προητοίμαζε τό ἐπελθόν μεταγενεστέρως ὁριστικόν σχίσμα· καί νά ἐπιτύχῃ «τὴν ἕνωσιν τῶν ἱερέων». Καί ὁ Ἰουστινιανός ἔχει πολλάκις ὁμολογήσει, ὅτι «ἀρχὴν καί θεμέλιον τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐθέσαμεν, νὰ ἑνώσωμεν τοὺς διῃρημένους ἱερεῖς τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἕως δυσμῶν»[21]. Ὁ κύριος στόχος τῆς βασιλείας του, ἦτο καί κυρία ἐπιδίωξίς του κατά τήν Ε´ Σύνοδον.

β. Ὅμως δυτικοί ἐπιχειροῦν ἀντίκρουσιν τῆς «Ὁμολογίας». Ἐκδίδεται ὡς ἔργον «ἀρχιερέων μικρῶν πόλεων» ἐπιστολιμαῖον βιβλίον τιτλοφορούμενον «κεφαλαιογράφιον»[22], ἐπειδή παρουσίαζε τάς ἀπόψεις των ὑπό μορφήν «κεφαλαίων». Περί τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁ Ἰουστινιανός μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἐγράφη ἀπό ἕνα κρυβέντα εἰς τήν ἀνωνυμίαν «διδάσκαλον»[23], ὁ ὁποῖος καί παρέπεισε τούς ἄλλους νά προσυπογράψουν.

Αἱ ἀπόψεις, τάς ὁποίας ἐξέθεσαν εἰς τό «κεφαλαιογράφιον» εἶναι αἱ ἑξῆς:

α. Ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι ὀρθόδοξος, ἀφοῦ κατακρίνει τόν Ἀπολινάριον καί, εἰς τό τέλος της, ἐπανορθώνει τάς εἰς βάρος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὕβρεις[24].

β. Ἡ ἐπιστολή Ἴβα δέν κάνει λόγον περί τῶν ΙΒ´ Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου[25].

γ. Τό «ἐκένωσεν ἑαυτόν» ἀναφέρεται εἰς τήν δούλου μορφήν[26].

δ. Αἱ δύο ἐν Χριστῷ φύσεις ἔχουν μίαν δύναμιν καί ἐξουσίαν[27].

ε. Ὁ ἅγιος Κύριλλος μετά τάς διαλλαγάς «ἡρμήνευσε» τά ΙΒ´ Κεφάλαια, δηλ. ἐννόησεν αὐτά ὀρθῶς, ἐνῷ πρό τῶν διαλλαγῶν ἡρμήνευεν αὐτά οὐχί ὀρθῶς[28]!

στ. Ἡ τυχόν κατάκρισις τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα θά βλάψῃ τήν ὑπόληψιν τῆς Α´ Συνόδου[29].

ζ. Τά ΙΒ´ Κεφάλαια εἶναι σκοτεινά καί χρήζουν ἑρμηνείας[30].

η. Ἀναθεματίζομεν κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου νεστοριανικά, ἀλλά ὄχι τόν Θεόδωρον, ἐπειδή ἔχει κοιμηθῆ καί οἱ κεκοιμημένοι δέν ἀναθεματίζονται[31].

18. Mansi 9, 557 Α´.

19. Mansi 9, 577 Ε´.

20. Βλ. Πράξ. Ζ´ § 8, 5-6.

21. Βλ. Πράξ. Α´ § 3, 7.

22. Mansi 9, 600 Α´.

23. Τό ἀπολεσθέν βιβλίον ἔφερε τόν τίτλον ἤ «Κεφάλαια» (Mansi 9, 593 Α´, 613 Α´, 620 D´, 625 Α´), ἤ «κεφαλαιογράφιον» (Mansi 9, 624 Α´). Πιθανωτέρα ἡ δευτέρα ἐκδοχή.

24. Mansi 9, 592-604 Α´. «Δῆλοι καθεστήκατε, ὅτι οὔτε τὸ ὕφος, οὔτε τὴν δύναμιν ἔγνωτε τῆς αὐτῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς· κατὰ Ἀπολιναρίου γὰρ οὐδὲν περιέχει... Οὐδὲ ἐν τῷ τέλει ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ ἀνέτρεψε τά κατά τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου εἰρημένα· μᾶλλον μὲν οὖν τὰ χείρονα κατ᾽ αὐτοῦ ἐν τοῖς τελευταίοις εἶπεν», (Ἐπιστολή, Mansi 9, 592 Ε´).

25. Mansi 9, 604 Α´.

26. Mansi 9, 613 Α´. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐμπαίζων τήν ἄποψιν τῶν νεστοριανῶν, ὅτι ἡ κένωσις εἶναι τῆς δούλου μορφῆς, παρατηρεῖ· «τίς ὁ πλούσιος; καὶ τίνα τρόπον ἐπτώχευσε; Βασανιζέτω καὶ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν. Εἰ μὲν γάρ, καθ᾽ ἃ καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν αὐτοὶ τεθαρσήκασιν, ἄνθρωπος ἀνελήφθη παρά τοῦ Θεοῦ, πῶς ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθεὶς καὶ τοῖς ὑπὲρ φύσιν ἀξιώμασιν ἐκλελαμπρυσμένος; Δεδόξασται γάρ. Ἤ, εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, διαβεβλήσεται παρ᾽ αὐτῶν ἡ ἀνάληψις ὡς κατακομίσασα πρὸς τὸ μεῖον καὶ πρός γε τὸ δυσκλεέστερον τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον... Οὐκοῦν, οὐκ ἐπτώχευσεν ὁ ἀναληφθείς. Λείπεται τοίνυν εἰπεῖν, ὅτι γέγονεν ἐν πτωχείᾳ τῇ καθ᾽ ἡμᾶς ὁ πλούσιος ὡς Θεός» (Ἰουστινιανοῦ ἐπιστολή, Mansi 9, 617 Β´).

27. Mansi 9, 620 D. Ἀπό αὐτά γίνεται φανερόν, ὅτι οἱ νεστοριανοί τῆς δύσεως εἶχον ἀποδεχθῆ τόν νεστοριανικόν μονοθελητισμόν. Βλ. σχετικά ἐν Mansi 9, 620 DE, καθώς καί τόν ἔλεγχον τῶν ἀπόψεων αὐτῶν ἐν Mansi 9, 620 D - 624 Α´.

28. Mansi 9, 628 C. Ὁ Ἰουστινιανός ἐλέγχων τούς συγγραφεῖς τοῦ κεφαλαιογραφίου γράφει· «Ἐρυθριᾶν ὀφείλουσι λέγοντες, ὅτι οἱ ἀνατολικοί, οἱ Νεστόριον ἐκδικοῦντες, ἐδέξαντο τόν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τά ἴδια κεφάλαια ἑρμηνεύσαντα». Mansi 9, 628 D.

29. Mansi 9, 629 C.

30. Mansi 9, 636 D.

31. Mansi 9, 640 Β´. Ἐπί τῶν ἀπόψεων αὐτῶν τῶν ὑπερμάχων τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὁ Ἰουστινιανός εἶχεν ἤδη παρατηρήσει τά ἑξῆς: «Ἐπειδὴ δέ τινες τὸν ὑπὲρ Θεοδώρου λόγον ποιούμενοι, προφερομένων τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς βλασφημίαν, προσποιοῦνται μὲν λέγειν ὅτι ἀσεβῆ ταῦτα τυγχάνει, αὐτὸν δὲ τὸν τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν ἐξεμέσαντα παραιτοῦνται ἀναθεματίζειν, θαυμάζομεν τὴν τούτων ἄνοιαν, ὅτι τῇ θείᾳ τολμῶσιν ἐναντιοῦσθαι γραφῇ φανερῶς λεγούσῃ, ὅτι ἐν ἴσῳ μισητὰ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. Καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται· εἰ δὲ ὁμοίως τῇ αὐτοῦ ἀσεβείᾳ μισητὸς Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν, πρόδηλον, ὡς ὁ τοιοῦτος κεχώρισται τοῦ Θεοῦ καὶ τῷ ἀναθέματι δικαίως ὑποβάλλεται· τὸ γὰρ ἀνάθεμα οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ

θ. Τέλος, ἀφοῦ προέβαινον εἰς ἀτελῆ ἔκθεσιν πίστεως, οἱ ἐπηρμένοι λατῖνοι, πού ἐφαντάζοντο ὅτι ἡ Σύνοδος ἐγίνετο διά νά ἐξομαλυνθῇ ἡ ἐπιστροφή τῶν ἀντιχαλκηδονίων, συνιστοῦν εἰς τόν βασιλέα, τί πρέπει νά ἀπαντήσῃ εἰς τά τυχόν ἐρωτήματά τους[31a].

Τό Κεφαλαιογράφιον ἀπετέλει μίαν ἀκόμη προσπάθειαν νά ἀποδειχθῇ ἡ ἐπιστολή Ἴβα ὀρθόδοξος καί κυρωθεῖσα ὑπό τῆς Δ´ Συνόδου. Εἰς τό Κεφαλαιογράφιον ἀπήντησεν ὁ Ἰουστινιανός μέ τήν «ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς γράψαντας καὶ ἐκδικήσαντας Θεόδωρον»[32] κ.λ.π.. Καί τά δύο βιβλία ἐγράφησαν μεταξύ Ἰουλίου 551 καί Φεβρουαρίου 553 μ.Χ., δηλ. πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Ε´ Συνόδου.

Αἱ μαρτυρίαι, τάς ὁποίας ἀρυόμεθα ἀπό τήν ἐπιστολήν, πείθουν ὅτι ἡ Ε´ Σύνοδος συνεκροτήθη μέ μόνον σκοπόν νά ἐξασφαλίσῃ τήν καί ἐν τῷ μέλλοντι ἕνωσιν τῶν ἱερέων τῆς ἀνατολῆς καί τῆς δύσεως, ἀνακόπτουσα τήν πορείαν τῆς αἱρέσεως. Ἡ ἄποψις ὅτι ἀπέβλεπεν εἰς τήν προλείανσιν τοῦ ἐδάφους διά τήν ἐπιστροφήν τῶν ἀντιχαλκηδονίων ἐλέγχεται αὐθαίρετος καί ἀμάρτυρος καί ἀντικρούεται ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὁ ὁποῖος τονίζει σαφῶς: «Ἐπειδὴ ἐγράψατε λέγοντες διὰ τοῦτο ἡμᾶς σπουδὴν ποιήσασθαι τά Τρία Κεφάλαια ταῦτα καταδικασθῆναι,... ἵνα τὸ θέλημα πληρωθῇ τῶν ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἑαυτοὺς χωρισάντων, γινώσκετε ὅτι ἡμεῖς οὐ δι᾽ ἐκείνους ἐποιήσαμεν τοῦτο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν προειρημένων Κεφαλαίων, ἔπειτα δέ, ὅτι τινὲς τὸ Νεστορίου ὄνομα σιωπᾶν προσποιούμενοι (ἄρα ὄχι οἱ νεστοριανοί τῆς ἀνατολῆς), τὴν κακοδοξίαν αὐτοῦ εἰσαγαγεῖν ἐπεχείρουν, τὴν ἀσέβειαν τῶν Κεφαλαίων τούτων τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσάπτοντες»[33].

Ἡ Ε´ Σύνοδος στρέφεται μόνον κατά τῶν λατίνων. Μόνον δι᾽ αὐτούς ἰσχύουν τά ἀκόλουθα λόγια: «ἐτολμήσατε τοῖς ἀποστόλοις ἑαυτοὺς ἐξισῶσαι καὶ τοὺς πατριάρχας καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς ἐνυβρίσαι. Τοσοῦτον δὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν οὐκ ἐφυλάξατε, ὅτι τὸ ἐν μηδενὶ χρόνῳ γενόμενον ὑπὸ Χριστιανῶν,

τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμόν» (Mansi 9, 569 Ε´-572 Α´).

«Ἐπειδὴ ἐγράψατε ὅτι τὰς Θεοδώρου βλασφημίας τὰς παρ᾽ ἡμῶν πεμφθείσας ὑμῖν ἀναθεματίζετε, εἴ τινος ἂν ὦσιν, αὐτὸν δὲ Θεόδωρον ἠμφιβάλλετε ἀναθεματίσαι διὰ τὸ ἤδη προτελευτῆσαι αὐτὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ὡς λέγετε, τῶν Ἐκκλησιῶν... Κατανοεῖτε τοίνυν, ὅτι ἐκεῖνος τελευτᾷ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μέχρι πέρατος τῆς οἰκείας ζωῆς φυλάξας» (Mansi 9, 620 BC).

«Τοιαῦται αἱ τοῦ Θεοδώρου βλασφημίαι εἰσίν, ὅτι οὐδὲ ὑμεῖς ἐτολμήσατε ταύτας ἐκδικῆσαι, εἰ καὶ τὸν ἐκθέμενον ταύτας ἐκδικεῖτε· φανεροῦ ὄντος, ὅτι οὐδεὶς τὰ κακὰ κατακρίνων τὸν ἐκθέμενον αὐτὰ ἐκδικεῖ, πλὴν εἰ μὴ ἐκεῖνον, τὸν μετανοήσαντα καὶ τῆς ἰδίας ἀποστάντα πλάνης καὶ ταῦτα καταδικάσαντα» (Ἰουστ. Ἐπιστολή Mansi 9, 625 Ε´).

31α. Mansi 9, 644Ε ἑξ.

32. Mansi 9, 589.

33. Mansi 9, 592 Β.

ἐτολμήσατε ποιῆσαι. Πάντων γὰρ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν (= καί τοῦ Βιγιλίου) τὴν πρὸς ἀλλήλους ἕνωσιν ἐχόντων, οὐδεὶς ἑαυτὸν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐχώρισεν, εἰ μὴ φανερῶς αἱρετικῇ μανίᾳ συνείχετο. Ὅπερ ὑμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιεῖν ἐσπουδάσατε. Ἀλλ᾽ εἰ καὶ τοῦτο γέγονε παρ᾽ ὑμῶν, ἡμεῖς οὐ παυόμεθα πᾶν ὅ,τι οὖν πρὸς ἐπανόρθωσιν ὑμετέραν καὶ ποιοῦντες καὶ γράφοντες»[34].

Ἡ Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος δέν ἔχει ἀπολύτως καμμίαν σχέσιν μέ τούς ἀντιχαλκηδονίους. «Οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κεχωρισμένοι περὶ τούτων τῶν Κεφαλαίων λόγον τινὰ ποιοῦνται, εἰδότες ὅτι ταῦτα οὐδεὶς δύναται Χριστιανοῦ προσηγορίαν ἔχων ἐκδικεῖν... οἱ γὰρ τοῖς ὀρθοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἐναντιούμενοι δόγμασιν ἐπιθυμοῦσι μᾶλλον τὰ μνημονευθέντα Κεφάλαια ἐκδικεῖν τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ἵνα διὰ ταύτης τῆς προφάσεως τοὺς ἁπλουστέρους ἀπατήσωσι καὶ τὸν Χριστιανὸν λαὸν τῆς Ἐκκλησίας χωρίσωσιν»[35].

Ἀκόμη μαρτυρεῖται σαφῶς ὅτι οἱ ἐχθροί τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, μέ τούς ὁποίους ἠσχολήθη ἡ Ε´ Σύνοδος προέρχονται ἀπό τήν Ἰταλίαν, ἀφοῦ ἀναγράφεται ἐπί λέξει: «Πάντων γὰρ ἀναγνωσθέντων τῶν παρ᾽ Ὑμῶν γεγραμμένων σφόδρα ἐλυπήθημεν ὅτι εἰς τοιαύτην ἐνεπέσατε πλάνην, ἄνθρωποι ἐξ ἐκείνης ὄντες τῆς χώρας, ὅπου ἀεὶ πρὸ ὑμῶν ἡ ὀρθὴ πίστις ἀμώμητος ἐφυλάχθη. Ὅθεν καὶ ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν πρὸς τὰ ῥηθέντα ὑμῶν κεφάλαια ἀντιγράψαι καὶ παραινέσαι ὑμῖν, ταύτης τῆς ἀσεβείας καὶ τοῦ ἀσεβοῦς ὑμῶν διδασκάλου ἀποστῆναι, τοῦ τὰ προειρημένα κεφάλαια συγγραψαμένου»[36].

Ποῖος ὁ διδάσκαλος; Ὁ Φακοῦνδος; Ὁ Ρουστικός; Ἄλλος τις; Δέν ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν.

Τέλος πρέπει νά τονισθῇ, ὅτι οἱ ὀπαδοί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀπετέλουν, ὅπως καί οἱ Θεοδωριανοί ἐν Ἀντιοχείᾳ, μίαν ἐλίτ διανοουμένων, πού δέν ἐξεπροσώπει εἰς τά πιστεύματα τόν ὀρθόδοξον τῆς Ἰταλίας λαόν. Ἰδού τί καταμαρτυρεῖ ὁ Ἰουστινιανός: «Ἐπειδὴ πολλὰ τῆς μνημονευθείσης ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Μᾶριν τὸν αἱρετικὸν γεγραμμένης παραλελοίπατε, καὶ οὐκ ἐτολμήσατε ταῦτα τοῖς Ὑμετέροις Κεφαλαίοις ἐνθεῖναι, ἵνα μὴ καὶ ἐκ τούτων τὴν ἐξ ὑμῶν ἐκδικουμένην ἀσέβειαν ὁ παρ᾽ ὑμῖν τῶν Χριστιανῶν μάθῃ λαός, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν...»[37].

Ἐάν λοιπόν, ἐκτός τῶν ὡς ἄνω, λάβωμεν ὑπ᾽ ὄψιν ὅτι ἐναντίον τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἠγωνίσθησαν καί δή ἐκθύμως μόνον οἱ δυτικοί καί πρό τῆς

34. Mansi 9, 592 Α.

35. Mansi 9, 592 C.

36 Mansi 9, 593 Α. Ὁ W. De Vries διακηρύττει σαφῶς, ὅτι τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων διήρεσε τήν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς δύο στρατόπεδα: τό ἓν ἀπετέλουν οἱ ἐπίσκοποι τῆς λατινοφώνου δύσεως· τό ἄλλο οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἑλληνοφώνου ἀνατολῆς (ἔ.ά. σελ. 1).

37. Mansi 9, 624 Β. «Ἀλλ᾽ ὡς ὁ διδάσκαλος βούλεται, οὕτω φρονεῖ τό ποίμνιον» (Κύριλλος πρός Ἀκάκιον Μελιτηνῆς ἐν Πράξ. Ε´ § 14, 5).

συγκροτήσεως τῆς Ε΄ Συνόδου καί μετ᾽ αὐτήν, καταλήγομεν είς τό συμπέρασμα, ὅτι στόχος τοῦ βασιλέως ἦτο ἡ πνευματική θεραπεία τῆς Δύσεως καί ἡ περίσωσις τῆς ἑνότητος.

Καί ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Ἰουστινιανός εἶχεν ἐνεργήσει ὀρθῶς, ἀφοῦ τελικῶς οἱ δυτικοί ἔχουν καταφέρει νά ἀποδέχωνται καί τήν Ε΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον καί τά Τρία Κεφάλαια! Ἀσφαλῶς δέ τό κακόν θά ἦτο χειρότερον, ἄν δέν εἶχε καί διά τάς δύο ἐκκλησίας ἰσχύν ἡ ψῆφος τῆς Ε΄ Συνόδου.

γ. Παρά ταῦτα, ἴσως διεγειρόμενος ὑπό τῶν φανατικῶν ὑπερμάχων τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἱεραρχῶν τοῦ θρόνου του, καί ἀσφαλῶς μέ ἀπώτερον σκοπόν τήν ματαίωσιν τῆς ὑπό σύγκλησιν Συνόδου, ὁ πάπας ἀντέδρασε. Καί ἐζήτησε τήν ἀνάκλησιν τῆς Ὁμολογίας Πίστεως. Ἴσως μέ τήν σκέψιν ὅτι χωρίς τήν γνῶσιν καί μελέτην τῶν θεολογικῶν ἐπιχειρημάτων της οἱ ἀνατολικοί ἱεράρχαι εὐκόλως θά ἐρυμουλκοῦντο πρός τάς ἀπόψεις τοῦ Φακούνδου. Ἀλλ᾽ ἐπλανᾶτο. Οἱ ἀνατολικοί δέν συνεφώνουν μαζί του. Καί δέν ἐκάμφθησαν ἀπό τάς ἀπειλάς του περί ἀφορισμοῦ καί καθαιρέσεώς τους. Κατά τά μέσα Ἰουλίου 551 μ.Χ. ὁ μέγας ἱεράρχης Θεόδωρος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας ὁ Ἀσκιδᾶς ἐλειτούργησεν εἰς πανηγυρίζοντα ναόν, εἰς τήν θύραν τοῦ ὁποίου ἦτο ἀνηρτημένη ἡ Ὁμολογία Πίστεως καί ἐμνημόνευσεν ὡς κανονικόν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τόν Ἀπολινάριον, τόν ὁποῖον ὁ πάπας δέν εἶχεν ἀκόμη ἀναγνωρίσει. Ὁ Βιγίλιος θεωρεῖ τήν ἐνέργειαν αὐτήν ἀπαράδεκτον. Καί ἀποδύεται εἰς μίαν περιπέτειαν αὐτοηρωοποιήσεως: ἀφορίζει τόν ἅγιον Μηνᾶν καί καθαιρεῖ τόν Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν (6 Φεβρουαρίου 552 μ.Χ.)· (εἰς τό σχετικόν ἔγγραφόν του ὁ πάπας χαρακτηρίζει τόν Θεόδωρον ὡς «ἱκανόν νά καταστρέψη τήν Ἐκκλησίαν»)[38]· καταφεύγει καί ζητεῖ ἄσυλον εἰς τόν ναόν τοῦ ἀποστόλου Πέτρου· ἀναζητεῖ ἄσυλον εἰς τόν ἱερόν ναόν τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἐν Χαλκηδόνι· ἐξαπολύει τήν ἐγκύκλιον Universo Populo Dei[39], μέ τήν ὁποίαν διαμαρτύρεται ὅτι ἡ Ὁμολογία Πίστεως τραυματίζει τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, χαρακτηρίζει τήν ἀνακίνησιν τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὡς «μέγα σκάνδαλον»· καί ζητεῖ νά ἀρθῆ τό σκάνδαλον ἀπό τάς ψυχάς «τῶν σκανδαλισθέντων λατίνων ἐπισκόπων». Ἔκτοτε ὁ πάπας ταυτίζεται πλήρως μέ τούς λατίνους θιασώτας τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Τά ἐπιχειρήματα τοῦ πάπα εἶναι ἀστήρικτα. Παρά ταῦτα οἱ ἱεράρχαι τῆς ἀνατολῆς δηλοῦν ὑποταγήν καί ζητοῦν ἄρσιν τῶν ἐπιτιμίων· καί μέ ἔγγραφά τους πρός τόν

38. Βλ. Βιγιλίου Damnatio Theodori, Mansi 9, 58-61. Ὁ Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς, περί τοῦ ὁποίου ὁ πάπας γράφει, ὅτι ἦτο ἱκανός νά καταστρέψη ὁλόκληρον τήν Ἐκκλησίαν, ὑπῆρξεν εἷς τῶν μεγίστων αὐτῆς ἱεραρχῶν καί ἐχρησίμευσεν ὡς ὄργανον τῆς χάριτος καί τῆς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Θεόδωρος ἐπρωτοστάτησεν εἰς τήν Σύνοδον καί ὑπῆρξε ὁ κύριος συντάκτης τῆς ἀποφάσεώς της καί εἰσηγητής τῶν δυσκολωτέρων θεμάτων, ἤτοι περί τῆς δυνατότητος ἐκφωνήσεως ἀναθέματος κατά τοῦ Θεοδώρου (βλ. Πράξ Ε΄ § 14) καί περί τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἴβα (βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 7)

39. Βλ. Mansi 9, 50-55.

πάπαν (26 Ἰουνίου 552) διεκήρυττον ὅτι: α) δέν εἶχον προβῆ εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν κατά τοῦ πάπα, β) δέν εἶχον ποτέ γράψει ἤ ὑπογράψει κάτι, τό ὁποῖον θά ἠδύνατο νά λυπήση τόν πάπαν, γ) ἐζήτουν συγγνώμην δι᾽ ὅλα, ὅσα εἶχον λυπήσει τόν πάπαν, παρ᾽ ὅτι δέν τά εἶχον διαπράξει αὐτοί, καί δ) ἐζήτουν συγγνώμην, διότι κατά τό διάστημα ἀπό 6ης Φεβρουαρίου μέχρι 26ης Ἰουνίου εἶχον κοινωνίαν μέ ἀκοινωνήτους, δηλ. μεταξύ τους[40].

Ὁ πάπας ἀπεδέχθη τάς ὁμολογίας τους –τί περισσότερον ἄλλωστε νά ἐπερίμενε;– καί ἐδέχθη αὐτούς εἰς ἐκκλησιαστικήν κοινωνίαν.

δ. Μετ᾽ ὀλίγον, ἤτοι τόν Ἰούνιον (;) τοῦ 552 μ.Χ., ἐπραγματοποιήθη σύσκεψις ἐπί ἐπιπέδου ἱεραρχῶν[41]. Κατ᾽ αὐτήν ὁ πάπας ἐπανῆλθεν εἰς τήν ἀξίωσίν του νά ἀνακληθῆ ἡ Ὁμολογία Πίστεως. Τό αἴτημα ἔγινε δεκτόν ὑπό τοῦ βασιλέως, ἐπειδή –κατά τόν καθηγητήν Εὐ. Χρυσόν– «δέν ἦτο διατεθειμένος νά ὑπερβῆ τά ὅρια, τά ὁποῖα ἔθετεν εἰς τήν ἐξουσίαν του ἡ ἐκκλησιαστική του συνείδησις»[42].

5. Ἡ Σύγκλησις τῆς Συνόδου

α. Μετά ἀπό αὐτήν τήν σύσκεψιν ἤρχισε μέ γοργόν πλέον ρυθμόν ἡ προετοιμασία τῆς Συνόδου[43]. Κατά τάς διαβουλεύσεις περί τόν τόπον συγκροτήσεώς της, τόν ἀριθμόν τῶν συνέδρων της, τό ποσοστόν τῆς εἰς αὐτήν ἐκπροσωπήσεως τῶν διαφόρων τοπικῶν ἐκκλησιῶν, ὁ πάπας εὗρε τήν εὐκαιρίαν νά προβάλη διαφόρους ἀξιώσεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως δέν ἔγιναν δεκταί. Καί δέν ἐπέτυχον τίποτε ἄλλο, εἰμή νά παρουσιάσουν αὐτόν ὡς ἀσυνεπῆ καί ἐκ συστήματος κωλυσιεργοῦντα[44].

Ὡς θά ἴδωμεν, τά αἰτήματα-προτάσεις τοῦ πάπα ἦσαν ἀπαράδεκτα, ἐκκλησιολογικῶς σφαλερά, καί δέν ἐστηρίζοντο εἰς καμμίαν σχετικήν ὑπόσχεσιν τοῦ βασιλέως, ὡς κακῶς ἐνόμισάν τινες[45]. Ὁ βασιλεύς καί οἱ ὀρθόδοξοι ἱεράρχαι ἔμειναν σταθεροί εἰς τήν ἐκκλησιαστικήν ἀρχήν, ὅτι ἐπιβάλλεται νά διεξαχθῆ ἐπί τοῦ ζητήματος εὐρεῖα καί ἐλευθέρα ἐν Συνόδῳ θεολογική συζήτησις (βλ. Πραξ. Α΄ § 3, 13). Παρά ταῦτα ὁ Ed. Schwartz, ἐφαρμόζων ἄλλα κριτήρια, θεωρεῖ τόν Ἰουστινιανόν «ἐστερημένον πάσης ταπεινώσεως»!

β. Αἰφνιδίως ὅμως τήν 25ην Αὐγούστου 552 ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἅγιος Μηνᾶς. Διάδοχός του ἐξελέγη ὁ ἅγιος Εὐτύχιος, κληρικός διακρινόμενος διά τό ἀσκητικόν τοῦ

40. Βλ. Mansi 9, 63 Α.

41. Κατά τήν σύσκεψιν αὐτήν ἀπεφασίσθη σύγκλησις τῆς Συνόδου, πιθανῶς διά τόν Ὀκτώβριον τοῦ 552 μ.Χ. (βλ. E. Stein, Histoire du Bas Empire, Bruxelles 1979, σελ. 658). Ἡ σχετική σάκρα δέν σώζεται.

42. Βλ. Εὐ. Χρυσοῦ, ἔ.ἀ. σελ. 89.

43. Βλ. Εὐ. Χρυσοῦ, ἔ.ἀ. σελ. 90.

44. Βλ. Πράξ. Α΄ § 3, 11-13 καί Πρξ. Β΄ § 5, 1-11.

45. Βλ. Πράξ. Α΄ § 7 καί σημ. 60.

βίου του, τάς άρετάς καί τήν βαθεῖαν θεολογικήν κατάρτισίν του.

Ὁ ἅγιος Εὐτύχιος, στερρῶς ἐχόμενος τῆς πεποιθήσεως, ὅτι ἡ καταδίκη τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἦτο ζήτημα αὐτοσυνειδησίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀπηύθυνε τήν 6ην Ἰανουαρίου 553 ἐπιστολήν πρός τόν πάπαν, μέ τήν ὁποίαν ἀφ' ἑνός ἔδιδεν ὁμολογίαν πίστεως καί ἀφ' ἑτέρου ἐξέθετε τούς ὅρους, μέ τούς ὁποίους ἐκαλεῖτο ὁ πάπας εἰς τήν Σύνοδον[46]. Αἱ ὑποσχέσεις τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου περιεῖχον ὅ,τι ὑψηλότερον ἦτο δυνατόν νά ποθήσῃ ὁ πάπας διά τόν ἑαυτόν του. Εὐλογώτατα λοιπόν ὁ Βιγίλιος ηὐχαριστήθη τόσον πολύ, ὥστε ἀπαντῶν αὐθημερόν εἰς ἕνα ξέσπασμα εἰλικρινείας ὄχι μόνον ὁμολογεῖ ὅτι τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἦτο τό ἐπακόλουθον τῆς «διχονοίας», ἤτοι τῆς διαφόρου ἐπ' αὐτοῦ τοποθετήσεως ἀνατολῆς καί δύσεως (βλ. καί κεφ. ΣΤ' σημ. 4 Ε'), ἀλλά καί ἀπεδέχθη ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ὅρους, ὡς εἶχεν αὐτούς διατυπώσει ὁ ἅγιος Εὐτύχιος.

γ. Δέν γνωρίζομεν, ποία ὡρίσθη ὡς ἡμέρα ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου. Οὔτε ἄν ἐξεδόθη σχετική σάκρα (διάταγμα). Ἀπό τήν Πρᾶξιν Α' § 3 πληροφορούμεθα ὅτι οἱ ἐπίσκοποι προσκληθέντες εἶχον ἔλθει εἰς Κωνσταντινούπολιν καί ἀνέμενον ἀπό πολλούς μῆνας τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου.

Τό πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἡ Σύνοδος ἐπρόκειτο νά συνέλθῃ τό φθινόπωρον τοῦ 552 μ.Χ. ὅτι ἡ ἐν Κυρίῳ μακαρία κοίμησις τοῦ ἁγίου Μηνᾶ εἶχεν προκαλέσει τήν ἀναβολήν της· καί ὅτι ὁ νέος πατριάρχης ἅγιος Εὐτύχιος ἀπό συμφώνου μετά τοῦ βασιλέως ἀνέμενον ἐκ λόγων τιμῆς καί ἁβρότητος τήν πρωτοβουλίαν τοῦ πρωτοθρόνου πάπα Βιγιλίου. Ἀλλ' ἡ πρωτοβουλία τοῦ πάπα δέν ἐξεδηλοῦτο. Ἴσως λόγῳ τῆς ἀντιδράσεως τῶν «νεστοριανιζόντων». Ἴσως λόγῳ τῆς προσωπικῆς του προσπαθείας νά μή μειωθῇ τό κῦρος τοῦ θρόνου του[47]. Ὁ ἴδιος ὁ πάπας εἰς τό Constitutum I, πού ὡλοκλήρωσε καί ὑπέγραψε τήν 14ην Μαΐου 553 μ.Χ., μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐπανειλημμένως μετά τήν 6ην Ἰανουαρίου 553 μ.Χ. εἶχε ζητήσει ἀπό τόν βασιλέα (frequentissime supplici prece poposcimus) νά τοῦ ἐπιτρέψῃ νά μεταβῇ εἰς Ρώμην, διά νά συγκροτήσῃ Σύνοδον τῆς Διοικήσεώς του καί νά παρουσιάσῃ κατ' ἀπόφασίν της ἐνώπιον τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου «συνοδικήν ἐπιστολήν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων»[48]. Ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανός δέν ἐδέχθη (annuit), διά λόγους τούς ὁποίους ἐκθέτει ἐν Πράξ. Β' § 5, 6 καί § 8.

δ. Ἔτσι «ὀλίγον πρίν ἀπό τάς πολλάς ἡμέρας τοῦ Πάσχα» (paulum ante multas dies paschae), δηλ. ὀλίγον πρό τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ καί συγκεκριμένως τήν 24ην Ἀπριλίου 553[48α], ὁ βασιλεύς ἀπέστειλε τόν δεκουρίωνα τοῦ ἱεροῦ παλατίου

46. Βλ. Πράξ. Α' § 6.
47. Βλ. Πράξ. Β' § 10.
48. Βιγιλίου, Constitutum I Mansi 9, 64 C.
48α. Mansi 9, 64.

Θεόδωρον νά μεταφέρῃ εἰς τόν πάπαν ἐπιστολήν του περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων[49], μέ τήν παράκλησιν, ἀφοῦ τήν μελετήσῃ, νά συνάξῃ ἀνάλογον κείμενον-εἰσήγησίν του πρός τήν Σύνοδον. Παραλλήλως δέ διά τοῦ ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας Βενίγνου τοῦ ἔστειλεν ἀνθολόγιον «χρήσεων» τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας πρός μελέτην καί ἐν καιρῷ ἐπ' αὐτῶν ἀπόφασιν.

Ὅμως αἱ ἐνέργειαι αὐταί τοῦ βασιλέως παρηρμηνεύθησαν καί ὁ πάπας ἠρνήθη καί νά μετάσχῃ τῆς Συνόδου καί νά συντάξῃ τό κείμενον πού τοῦ ἐζητήθη.

Ἡ ἀντίδρασις τοῦ πάπα ἦτο δυνατόν νά ὁδηγήσῃ εἰς τήν ματαίωσιν τῆς Συνόδου. Διά νά ἀποτραπῇ τό ἐνδεχόμενον αὐτό ὁ βασιλεύς ἔστειλε τήν 1ην Μαΐου, ἡμέραν Πέμπτην τοῦ Θωμᾶ, εἰς τόν πάπαν ἀντιπροσωπείαν ἀνωτάτων ἀξιωματούχων παρακαλῶν αὐτόν νά μετάσχῃ καί προεδρεύσῃ τῆς Συνόδου. Ὁ Βιγίλιος καί πάλιν δέν ἐδέχθη. Ὑπεσχέθη ὅμως, παρ' ὅτι τοῦτο δέν ἐζητήθη, ὅτι θά ἑτοιμάσῃ καί θά ἐπιδώσῃ γραπτήν τήν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων γνώμην του πρό τῆς παρελεύσεως εἰκοσαημέρου. Καί ἠξίωσε νά περιμένουν τήν ἀπόφανσίν του αὐτήν[50].

ε. Δέν γνωρίζομεν, ἄν μεταξύ 1-4 Μαΐου ἔλαβον χώραν καί ἄλλαι (ἀνεπίσημοι) προσπάθειαι μεταπείσεως τοῦ πάπα. Θεωροῦμεν τοῦτο βέβαιον. Ἀλλ' ὁ πάπας ἔμεινεν ἀνένδοτος. Ἔτσι τήν 5ην Μαΐου 553 μ.Χ., ἡμέραν Δευτέραν τῶν Μυροφόρων, μέ τήν πρωτοβουλίαν τῶν ἁγίων πατριαρχῶν Εὐτυχίου, Ἀπολιναρίου καί Δομνίνου συνῆλθεν ἡ Ε' Οἰκουμενική Σύνοδος εἰς τήν πρώτην της συνεδρίαν ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου. Τά κρατηθέντα πρακτικά ἀφήνουν νά διαφαίνεται πλήρως ἡ θλῖψις καί κατήφεια τῶν συνέδρων Πατέρων συνεπείᾳ τῆς ἀπουσίας τοῦ ex officio προέδρου των. Τόσον ἡ ἐπιστολή τοῦ βασιλέως, ὅσον καί ὅλαι αἱ συζητήσεις μαρτυροῦν κατήφειαν. Καί γίνεται μία ἀκόμη ἀπόπειρα. Ἐντολῇ τῆς Συνόδου ἐπισκέπτεται τόν πάπαν εἰκοσαμελής ἀντιπροσωπεία ὑπό τούς τρεῖς παρόντας πατριάρχας καί τούς τοποτηρητάς τοῦ ἀπουσιάζοντος[51]. Ὁ πάπας καί πάλιν ἠρνήθη.

Τήν 7ην Μαΐου 553, ἡμέραν Τετάρτην τῶν Μυροφόρων, ἐπεσκέφθη τόν πάπαν διά δευτέραν φοράν ἐπίσημος αὐτοκρατορική ἀντιπροσωπεία[52]. Ὁ πάπας καί πάλιν ἠρνήθη.

Τήν 8ην Μαΐου 553, ἡμέραν Πέμπτην τῶν Μυροφόρων, ἐπραγματοποιήθη ἡ Β' Πρᾶξις. Ὁ πάπας καί πάλιν ἠρνήθη νά συμετάσχῃ τῆς συνόδου. Καί διά τοῦτο, παρ' ὅτι ἐδήλωσεν ὅτι θά ἀποδεχθῇ τάς ἀποφάσεις της, ἀφοῦ διεπιστώθη ὅτι ἀπέχει ἀδικαιολογήτως, κατέστη ὑπόδικος.

Τήν 9ην Μαΐου 553, ἡμέραν Παρασκευήν τῶν Μυροφόρων, ἡ Σύνοδος ἔθεσε τό θεμέλιον τῶν ἐργασιῶν της: διεκήρυξε τήν ἀπόφασίν της νά θεωρήσῃ ἀληθινόν μόνον

49. P.G. 86, 1 σελ. 993-1041 καί Mansi 9, 537-581.
50. Βλ. Πράξ. Β' § 8.
51. Βλ. Πράξ. Α' §3, 11-13 καί Πράξ. Β' § 5, 1-11.
52. Βλ. Πράξ. Β' § 4, 8-11.

ὅ,τι ἀποτελεῖ διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων καί τῶν τεσσάρων Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Τήν 12ην Μαΐου 533, ἡμέραν Δευτέραν τοῦ Παραλύτου, ἀνεγνώσθησαν καί κατεκρίθησαν 78 ἀποσπάσματα ἀπό ἔργα τοῦ Θεοδώρου καί τό ὑπ' αὐτοῦ παραπλασθέν Σύμβολον.

Τήν 14ην Μαΐου ὁ πάπας, ἀφοῦ πλέον εἶχεν ἑτοιμάσει καί ὑπογράψει, ἐπεχείρησε νά ἐπιδώση εἰς τόν βασιλέα τό κείμενον, τό ὁποῖον εἶχεν ἐξαγγείλει. Τό ἐτιτλοφόρει Θέσπισμα (Constitutum I ἤ κατά τόν διάδοχόν του Πελάγιον Judicatum I indictionis). Μέ αὐτό ὁ πάπας ἐδικαίωνε πλήρως τόν Θεοδώρητον.

Διά τήν «ἐπιστολήν τοῦ σεβασμίου Ἴβα» γράφει ὁ Βιγίλιος «οὐχ ἧττον ἐπιμελῶς ἠρευνήσαμεν (diligenti nihilo minus investigatione quaesivimus). Ἀλλ' ἐπειδή, ὡς ὅλοι γνωρίζετε, ἀγνοοῦμεν τήν ἑλληνικήν (quia Graecae linguae, sicut cunctis et maxime pietati vestrae notum est, ignari sumus) ἀνεδιφήσαμεν τά Πρακτικά τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, δι' ἐκείνων ἐκ τῶν ἡμετέρων, πού φαίνονται νά ἔχουν γνῶσιν τινα τῆς Ἑλληνικῆς (qui eiusdem linguae videntur habere notitiam).

Εἰς τό Θέσπισμά του (Constitutum I), (ἐδημοσιεύθη τήν 24ην Μαΐου 553, τήν προτεραίαν τῆς Ἑβδόμης Πράξεως τῆς Συνόδου), ὁ Βιγίλιος λέγει κατηγορηματικῶς ὅτι: α) ἡ ἐπιστολή πρός Μάριν εἶναι γνησία, τοῦ Ἴβα· β) ἐπεκυρώθη ὑπό τῆς Δ' Συνόδου πανηγυρικῶς (dilucide aperteque)· γ) ὁ Ἴβας ἐδέχθη τάς διαλλαγάς· καί ὅσα λέγει ἡ πρός Μᾶριν κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, «ἐλέχθησαν κατά λάθος» (per errorem intelligentiae dicta sunt).

Ὅμως ἡ ἐκδοχή ὅτι ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι κανονική, εἰσάγει εἰς τήν ἐκκλησιατικήν ζωήν κάτι τό νέον. Θεωρεῖται πλέον δεδομένον, ὅτι κείμενα «κανονικά» καί δογματικά μποροῦν νά περιέχουν σημεῖα ἐκκλησιαστικῶς ἀπαράδεκτα, τά ὁποῖα ἀπόκειται εἰς τόν κριτικόν ἀναγνώστην νά διακρίνη ἀπό τά ὀρθά, μέ κριτήριον τήν ratio theologica, ἤτοι μέ τόν θεολογικόν στοχασμόν! Καί τῆς ἀθλίας αὐτῆς μεθόδου τοῦ Βοηθίου, κατά τήν ὁποίαν ὑψίστη αὐθεντία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ὁ ἐπιστήμων θεολόγος, ὁ Βιγίλιος κάνει εὑρεῖαν χρῆσιν· καί διακηρύττει ὅτι ὁ Ἴβας εἶναι ἡ ἀσφαλιστική δικλείς κατά τοῦ μονοφυσιτισμοῦ! Ἤ Ἴβας ἤ Διόσκορος! Tertium non dat (Mansi 9, 101 B ἑξ.).

Μετά τήν ἔρευναν αὐτήν ὁ Βιγίλιος διεπίστωσεν ὅτι: Ὁ Ἴβας ἀπέρριπτε τά ΙΒ' Κεφάλαια ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος. Ἐν συνεχείᾳ ἀντελήφθη τό λάθος του. Κατά τοῦτο μόνον μετεστράφη ἀπό αἱρετικήν ἄποψιν εἰς ὀρθόδοξον. Ἔκτοτε εἶναι ὀρθόδοξος. Διά τοῦτο, ὅταν ὁ Ἰουβενάλιος λέγη, ὅτι τούς ἀπό αἱρετικῶν ἐρχομένους δεχόμεθα, ἐννοεῖ τόν Ἴβαν, πού εἶναι ὀρθόδοξος, καί ἁπλῶς κάποτε εἶχε ἐνδοιασμούς διά τά ΙΒ' Κεφάλαια! καί ἐπί πλέον ὁ Βιγίλιος παρατηρεῖ ὅτι, ἄν Ἰουβενάλιος δέν εἶχε διαπιστώσει ἀπό τήν ἐπιστολήν του ὅτι ἡ ὁμολογία του ἦτο ὀρθόδοξος, οὐδέποτε θά ὠνόμαζε τόν Ἴβαν ὀρθόδοξον (neque enim orthodoxum existere Ibam diceret

Juvenalis episcopus, nisi ex verbis epistolae eius confessionem fidei orthodoxae comprobaret. Mansi 9, σελ. 100).

Εἶναι θλιβερόν διά τόν ὀρθόδοξον νά διαπιστώνη, ὅτι α) ὁ Βιγίλιος καί οἱ Λατῖνοι δέχονται μέ ἄνεσιν τόν Ἴβαν καί ψεύστην - ἀσυνείδητον, (ἀφοῦ ὡρκίσθη ὅτι οὐδέποτε μετά τάς Διαλλαγάς ἐκακολόγησε τόν ἅγιον Κύριλλον), ἀλλά καί θεόπνευστον, (ἀφοῦ φρονοῦν ὅτι ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν καί εἶναι γνησία καί ἐκυρώθη ὡς κανονική ὑπό τῆς Δ' Συνόδου)· καί β) εἰς τάς ἀπόψεις τους αὐτάς ταυτίζονται μέ τόν μονοφυσίτην Σεβῆρον, πού ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Δ' Σύνοδος ἠθώωσε τόν Ἴβαν καί ἐκήρυξεν τήν ἐπιστολήν του ὀρθόδοξον (βλ. Ed. Schwartz, ἔ.ἀ. σελ. 301).

Ἀποδεικνύεται λοιπόν, ὅτι μονοφυσῖται καί λατῖνοι «νεστοριανοί» συκοφαντοῦν ἐξ ἴσου τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, ὡς νεστοριανικήν.

Ἡ διαφορά μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως δέν ἦτο ἐπιφανειακή. Ἦτο διαφορά εἰς τό κριτήριον ἀναζητήσεως τῆς ἀληθείας καί εἰς τάς προϋποθέσεις τῶν δογμάτων. Διά τοῦτο καί (παρ' ὅτι ἡ Ε' Σύνοδος ἔχει γίνει δεκτή ἀπό τή «καθολικήν» Ἐκκλησίαν) δέν ἀπεφεύχθη τό σχίσμα, πού τότε ἐκυοφορεῖτο καί μέ τόσην διορατικότητα προεῖδε καί ἐπεχείρησε νά προλάβη ἡ ἡγεσία τῆς ἀνατολῆς (Ἰουστινιανός, Μηνᾶς, Εὐτύχιος, Θεόδωρος Καισαρείας καί ἄλλοι).

Τέλος ὁ πάπας Βιγίλιος παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νά γίνεται διάκρισις μεταξύ ἁγίου καί βεβήλου, μεταξύ καθαροῦ καί ἀκαθάρτου, καί ποτέ νά μή προτιμᾶται ὁ πρός τόν ἅγιον Κύριλλον ὑποκριτικός ἔπαινος τοῦ Διοσκόρου, πού τόν βλάπτει καί τόν ζημιώνει, ἀπό τόν ἐξ ἀγνοίας καί παρανοήσεως κατ' αὐτοῦ ψόγον τοῦ Ἴβα. Ἔτσι ὁ πάπας Βιγίλιος ἐδέχετο ὅτι ἡ Δ' Σύνοδος ἐκύρωσεν τήν ἐπιστολήν Ἴβα. Καί περιωρίζετο νά κατακρίνη μόνον 60 ἀπό τά 71 κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου, πού τοῦ εἶχον ὑποβληθῆ, ὡς σαφῶς καί ἀναντιλέκτως νεστοριανικά - αἱρετικά καί ἀσυμβίβαστα πρός τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος καί τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος, ἐνῷ παραλλήλως ἀπέκρουε ρητῶς κάθε ἀναφοράν εἰς τό πρόσωπόν του. Μέ ἄλλα λόγια ὁ πάπας εἰς τό κείμενόν του αὐτό υἱοθετεῖ ὅλας τάς ἀπόψεις τῶν ὑπερμάχων τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Ἀλλ' ὁ βασιλεύς ἠρνήθη νά παραλάβη κείμενον, πού, ὡς ἐτόνισεν, δέν εἶχε ζητήσει[53].

Ἔτσι τήν 13ην Μαΐου 553 μ.Χ. ἡ Σύνοδος ἐπραγματοποίησε τήν Ε' συνεδρίαν της. Κατ' αὐτήν ἠρευνήθησαν τά θέματα: Ἐπικρίνεται ὑπό τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ Θεόδωρος; Ἐπαινεῖται ὑπό Πατέρων ὁ Θεόδωρος; Ἀναθεματίζονται οἱ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ κεκοιμημένοι; Ἐξακολουθεῖ νά τελῆ ἐν ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ ὁ Θεόδωρος; Δηλαδή· ἐμποδίζει τίποτε, νά ἀναθεματισθῆ ὁ Θεόδωρος;

Τήν 19ην Μαΐου 553 μ.Χ. κατά τήν ΣΤ' Πρᾶξιν της ἡ Σύνοδος ἐπεσήμανεν ὅλους τούς λόγους, διά τούς ὁποίους ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι αἱρετική καί ὡς τοιαύτη κατεκρίθη ὑπό τῆς Δ' Συνόδου καί ἀπεκηρύχθη ὑπό τοῦ Ἴβα ὡς νοθευθεῖσα ὑπό ἐχθρῶν του.

53. Βλ. Πράξ. Ζ' § 4, 2.

Τήν 24ην Μαΐου 553 μ.Χ., Σάββατον τῆς Σαμαρείτιδος, ὁ πάπας ἐδημοσίευσε τό θέσπισμά του, ἐνῶ ἡ Σύνοδος διά τινος ἐπιτροπῆς (κατά τόν J. Bois, διά τῶν ἁγίων Εὐτυχίου καί Θεοδώρου Ἀσκιδᾶ[54]) ἡτοίμαζεν τό σχέδιον τῆς «ψήφου» της, ὡς ἡ ἰδία ἐχαρακτήρισε τόν Ὅρον της μέ τάς ἀποφάσεις καί τά πορίσματά της.

Εἰς ἀντίκρουσιν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς τοῦ πάπα ὁ βασιλεύς ἠναγκάσθη νά παρουσιάσῃ εἰς τήν Σύνοδον τά μυστικά πρός αὐτόν ἔγγραφα τοῦ πάπα (ἰδιόχειροι ἐπιστολαί πρός Ἰουστινιανόν καί τήν Θεοδώραν καί Ὅρκος). Μέ βάσιν αὐτά καί τά παλαιότερον εἰς αὐτήν παραπεμφθέντα, ἡ Σύνοδος κατά τήν Ζ΄ Πρᾶξιν της, 26 Ἰουνίου 553 μ.Χ., χωρίς καθόλου νά ἀναφερθῇ ρητῶς εἰς τό θέσπισμα (Constitutum I) ἔκρινε τόν πάπαν ἔνοχον καί διέγραψε τό ὄνομά του ἀπό τά ἱερά δίπτυχα.

Ἐπηκολούθησε τήν 2αν Ἰουνίου 553 μ.Χ., ἡμέραν Δευτέραν μετά τήν Κυριακήν τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Συνόδου, ἡ Η΄ Πρᾶξις, κατά τήν ὁποίαν ἐπεκυρώθησαν τά Πρακτικά καί ἐξεδόθη καί ὑπεγράφη ἡ Ψῆφος τῆς Συνόδου, πού καταλήγει εἰς δεκατέσσαρα δογματικά κεφάλαια. Μέ τήν Ψῆφον της ἡ Σύνοδος κατεδίκαζε σαφῶς καί ἀπεριφράστως τά Τρία Κεφάλαια καί ἀνεθεμάτιζεν ὅσους τά ὑπερησπίζοντο. Ἔτσι, ἄν καί ὄχι ὀνομαστικῶς, ἡ Σύνοδος ἀνεθεμάτισε τόν πάπαν Βιγίλιον καί τό Constitutum του, ἀφοῦ καί πρόχειρος ἀκόμη σύγκρισις τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου μέ τό θέσπισμα τοῦ πάπα πείθει, ὅτι εἶναι κείμενα ἐντελῶς ἀντίθετα καί ἀσυμβίβαστα.

Κατόπιν τούτου εἰς τόν πάπαν δέν ἀπέμενεν, εἰμή ἡ ἐπιλογή μεταξύ ἀπορρίψεως τῆς αὐθεντίας τῆς Συνόδου καί ὑποταγῆς εἰς αὐτήν. Καί, ὡς θά ἴδωμεν, ἐπροτίμησε τό δεύτερον.

54. Dictionnaire de Théologie Catholique t. 3 p. 1234.

ΚΕΦ. Ζ΄
Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΗΣ Ε΄ ΣΥΝΟΔΟΥ

1. Κατά τήν μετ' αὐτήν περίοδον

α. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἔγινε δεκτή χωρίς ἐπιφυλάξεις. Καί ὑπ' οὐδενός διημφεσβητήθη. Οὔτε ὑπό τῶν μονοθελητῶν. Ἡ ἐπακολουθήσασα ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος (681 μ.Χ.) εἰς τόν Ὅρον της διακηρύττει ὅτι «ἕπεται ταῖς ἁγίαις καί Οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις»[1].

β. Δέν συνέβη τό ἴδιον μέ τήν Δύσιν. Ὁ πάπας Βιγίλιος κατ' ἀρχάς ἐνέμεινεν εἰς τάς ἀπόψεις του (Constitutum I). Ἀφοῦ ὅμως ἐμελέτησε τά Πρακτικά τῆς Συνόδου μέ ταπείνωσιν, διεπίστωσε τό λάθος του. Καί μέ τήν ἀπό 8ης Δεκεμβρίου 553 μ.Χ. ἐπιστολήν του πρός τόν πρόεδρον τῆς Ε΄ Συνόδου ἅγιον Εὐτύχιον ἐδήλωσεν, ὅτι· α) ὑποτάσσεται εἰς τήν αὐθεντίαν της, β) ἀναγνωρίζει ὅλας τάς Πράξεις καί ἀποφάσεις της, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τούς πατριάρχας[1a], καί γ) ἀνακαλεῖ καί ἀκυρώνει πᾶν ὅ,τι ἀντίθετον εἶχεν εἴπει ἤ γράψει (Constitutum I ἤ Judicatum I indictionis).

Συνεπής δέ εἰς τήν ἀπόφασίν του αὐτήν ἐξέδωκε τήν 23ην Φεβρουαρίου 554 μ.Χ. τό Judicatum II indictionis ἤ Constitutum II, μέ τό ὁποῖον προβαίνει εἰς μίαν ἐπανάληψιν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ε΄ Συνόδου καί καταδικάζει τά Τρία Κεφάλαια μέ τά ἐπιχειρήματά της[2].

Κατόπιν τούτου ὁ Βιγίλιος ἐφοδιασθείς μέ μίαν ἀναθεωρημένην ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν τῆς Ε΄ Συνόδου, ὥστε νά ἔχῃ τό κῦρος νά ἀγωνισθῇ διά τήν ἐπιβολήν της, καί μέ ἕνα «Πραγματικόν Τύπον» τοῦ Ἰουστινιανοῦ, μέ τόν ὁποῖον καθίστατο ἐθνάρχης τῶν ἐμπεριστάτων Ρωμαίων τῆς Δύσεως, ἀνεχώρησε διά τήν Ρώμην, ἀλλ' ἀπέθανεν καθ' ὁδόν ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας τήν 7ην Ἰουνίου 555 μ.Χ.

γ. Ὁ πάπας Πελάγιος Α΄ (555-561 μ.Χ.), διάδοχος τοῦ Βιγιλίου, κατά μέν τήν

1. Βλ. Mansi 11, 636 Β.

1α. Βλ. ἐν Πράξ. Β΄ § 5, 6.

2. Ὁ πάπας Βιγίλιος δέν κατεχώρισεν εἰς τό Judicatum II indictionis τά ΙΕ΄ Κεφάλαια τῆς Ε΄ Συνόδου. Ἀπό αὐτά οἱ λατῖνοι θιασῶται τοῦ Θεοδώρου συνάγουν τό συμπέρασμα ὅτι ὁ πάπας ἠρνήθη νά ἀποδεχθῇ καί ἐπικυρώσῃ τό θεολογικόν ἔργον της. Ἀλλ' ἡ ἐπιστολή τοῦ Βιγιλίου Β΄ πρός Εὐτύχιον λέγει, ὅτι ὁ πάπας ἐδέχθη τά πάντα καί ὑπετάγη πλήρως εἰς τήν Σύνοδον (βλ. παράρτημα Α΄).

ἐνθρόνισίν του διεκήρυξε τήν εὐλάβειάν του πρός τούς «μακαρίους ὀρθοδόξους ἐπισκόπους Θεοδώρητον καί Ἴβαν», εἰς μίαν δέ ἐπιστολήν του πρός τόν βασιλέα τῶν Φράγκων Χιλδεβέρτον Α΄ (551-558 μ.Χ.), τούς συναριθμεῖ μεταξύ τῶν μεγάλων ὀρθοδόξων ἁγίων Πατέρων. Ἔτσι δι᾽ ἕν χρονικόν διάστημα ἡ Ρώμη καί οἱ πάπαι της τελοῦν ὑπό τά ἐπιτίμια τῆς Ε΄ Συνόδου (555-579 μ.Χ.).

δ. Ἀκολουθοῦν οἱ ἅγιοι πάπαι Πελάγιος Β΄ (579-590 μ.Χ.), καί Γρηγόριος Α΄ ὁ μέγας (590-604 μ.Χ.), πού ἀγωνίζονται διά τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἀποκήρυξιν τοῦ αἱρετικοῦ φρονήματος, πού τότε ἐπεπόλαζεν εἰς τήν δύσιν καί ἰδίως εἰς τό «πατριαρχεῖον» τῆς Ἰστρίας ἤ Ἀκυλήïας.

Ὁ Πελάγιος Β΄ μέ τάς περιφήμους τρεῖς ἐπιστολάς του πρός τούς σχισματικούς ἐπισκόπους τῆς Ἰστρίας τονίζει ὅτι· α) τό ἁμάρτημα τῆς ἀποσχίσεως ἀπό τήν Ἐκκλησίαν εἶναι χειρότερον ἀπό τήν ἀποστασίαν[3], β) πλανῶνται φρονοῦντες, ὅτι ὁ σκοπός τῆς Ε΄ Συνόδου ἦτο νά κλονίσῃ τό κῦρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου[3α], καί γ) ἀγνοοῦντες τήν ἑλληνικήν γλῶσσαν, δέν θά ἔπρεπε νά αὐτοχειροτονοῦνται αὐθεντίαι εἰς θέματα, πού ἀπαιτοῦν ἑλληνομάθειαν.

Ὁ πάπας Γρηγόριος Α΄, διά νά διευκολύνῃ τήν ἄρσιν τοῦ σχίσματος, κατέφυγεν εἰς τήν διευκρίνησιν ὅτι τάχα «ἡ Ε΄ Σύνοδος δέν ἠσχολήθη μέ θέματα πίστεως, ἀλλά μόνον μέ θέματα προσώπων»[4]. Τοῦτο –κατά τά ὀρθοδόξως παραδεδεγμένα– ἰσχύει εἰς ἀπόλυτον βαθμόν δι᾽ ὅλας ἀνεξαιρέτως τάς Οἰκουμενικάς Συνόδους.

Ἀλλ᾽ οἱ σχισματικοί τῆς δύσεως δέν ἤκουσαν τήν φωνήν οὔτε τοῦ ἁγίου Πελαγίου, οὔτε τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Ὅταν δέ τό 698 μετά τήν σύνοδον τῆς Παβίας προσῆλθον εἰς τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας διεκήρυξαν, ὅτι εἰς τό σχίσμα καί τήν ἀποδοχήν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπέμενον ob imperitiam fidei, δηλαδή λόγῳ ἀγνοίας τῆς πίστεως!

ε. Τήν Ε΄ Σύνοδον ὡς ἰσόκυρον πρός τάς προηγουμένας τέσσαρας ἁγίας Οἰκουμενικάς Συνόδους ἐδέχθη ἡ Σύνοδος τοῦ Λατερανοῦ (649 μ.Χ.), ἡ ὁποία συγκληθεῖσα ὑπό τοῦ ἁγίου πάπα Μαρτίνου Α΄ (649-653 μ.Χ.) παραθέτει εἰς τά Πρακτικά της μέγα τμῆμα τῆς Ὁμολογίας της[5] καθώς καί τά ΙΔ΄ Κεφάλαιά της[5α].

Ἔκτοτε καί μέχρι τούς νεωτέρους χρόνους οὐδεμία ἠκούσθη εἰς τήν δύσιν φωνή κατά τοῦ κύρους τῆς Ε΄ Συνόδου.

---

3. Ὁ πάπας ἅγιος Πελάγιος Β΄ γράφει: «Ἁμάρτημα χειρότερον ἀπό τό σχίσμα διαπράττει μόνον ἐκεῖνος πού προσφέρει θυσίαν εἰς τά εἴδωλα ἀρνούμενος τόν Χριστόν (lapsus). Ὅμως αὐτός βλάπτει μόνον τόν ἑαυτόν του, ἐνῷ ἐκεῖνοι πού προκαλοῦν σχίσμα ὁδηγοῦν εἰς τήν ἀπώλειαν καί πολλούς ἄλλους. Ἐκεῖ ἡ καταδίκη μιᾶς μόνον ψυχῆς, ἐδῶ κίνδυνος ἀπωλείας πολλῶν». (Ep. ad episcopos Istriae II, ἐν H. Denzinger - K. Rahner, Enchiridion Symbolorum. Roma, No 247).

3α. Βλ. R. Devreesse ἔ.ἀ. σελ. 264-265.

4. Βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. Β΄ σημ. 1.

5. Βλ, Mansi 10, σελ. 1045 D-1053 E΄ καί 1069 A΄. Τό κείμενον ἰδέ ἐν Πράξ. Γ΄ σημ. 9.

5α. Βλ. Mansi 10, σελ. 1969 A΄.

2. Κατά τούς νεωτέρους χρόνους

α. Κατά τούς νεωτέρους χρόνους οἱ δυτικοί θεολόγοι ἤρχισαν νά «ἐπανεκτιμοῦν τήν προσφοράν» τῶν Τριῶν Κεφαλαίων εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τήν θεολογίαν. Καί εὑρίσκουν «ἀκαλλές» α) νά ἔχουν καταδικασθῆ ὑπό Συνόδου οἱ μεγάλοι στοχασταί θεολόγοι Ὠριγένης καί Θεόδωρος καί β) νά ἔχῃ κριθῆ καί κατακριθῆ πάπας τῆς Ρώμης.

Ἔτσι ἠκούσθησαν αἱ πλέον παράδοξοι ἀπόψεις, πού ἦτο δυνατόν νά φαντασθῆ τις προκειμένου περί Συνόδου Οἰκουμενικῆς.

Ὁ E. Amann, «καθολικός», γράφει ὅτι ὁ πάπας Βιγίλιος μέ τάς δύο ἐπιστολάς του (Β΄ πρός Εὐτύχιον καί Constitutum II) ἐξέφρασε τό «προσωπικόν του φρόνημα» (son sentiment personnel), ὅτι ἔγκυρον κείμενόν του εἶναι μόνον τό Constitutum I (seul valable!) καί ὅτι ἐτελείωσε τήν ἀρχιερατείαν του μέ μίαν ἀξιοθρήνητον πρᾶξιν ὑποταγῆς εἰς βάρος τοῦ κύρους καί τῆς τιμῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης (il finira par une capitulation lamentable où se trouvera compromis le préstige de l' Eglise Romaine)[6], τήν ὁποίαν χαρακτηρίζει μέ τά λόγια: «ἡ μεγάλη προδοσία τοῦ 554 μ.Χ.» (le grande trahison de 554)[7].

Κατά τόν Al. Grillmeier ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος «εἶναι μία ἀναθεώρησις τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος» καί ἀποτελεῖ «τό ἀφετηριακόν σημεῖον τοῦ μεσαίωνος[8]».

Ὁ J. Bois εἰς τό σχετικόν ἄρθρον του (Concile de Constantinople) χαρακτηρίζει τήν Ε΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον «ψευδοσύνοδον» (intrigue)[9] καί προσπαθεῖ νά ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ ἀποφάσεις της δέν ἐπηρεάζουν τήν αὐθεντίαν τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης (magisterium).

Ὁ R. Devreesse, εὑρίσκει φυσικόν (!) μετά εἰκοσαετῆ ἐνασχόλησιν μέ τό πρόσωπον καί τό ἔργον τοῦ Θεοδώρου, τό ὅτι ἔχει ἀποκτήσει κάποιαν συμπάθειαν πρός αὐτόν, παρά τό γεγονός ὅτι ἡ Σύνοδος, πού τόν κατεδίκασεν, ἔγινε δεκτή ἀπό τήν Ἐκκλησίαν εἰς τή ὁποίαν ἀνήκει (Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης)! Καί παρατηρεῖ: εἰς τήν

---

6. E. Amann, Trois Chapitres, D.T.C. 15, 1891-1892, 1893. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν, ὅτι κατά τόν Amann ἡ Γ΄ Σύνοδος ἠδίκησε τόν Νεστόριον (D.T.C. 9, 155-156).

7. E. Amann, Vigile pape, D.T.C. 15, 3004.

8. Al. Grillmeier. Die Vorbereitung des Mittelalters, Das Konzil Von Chalkedon, Bd. 2 p. 563.

9. Βλ. ἐν D.T.C. t. 3, 1231-1259. Ὁ καθολικός θεολόγος J. Bois διαπράττει τά ἑξῆς ἀνοσιουργήματα: α. Χαρακτηρίζει τήν Ε΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον «ψευδοσύνοδον». β. Λέγει διά τόν Ὅρον της ὅτι «ἔχει ἀξίαν μηδέν». γ. Ἀποφαίνεται διά τό Constitutum I, τό ὁποῖον ἡ Ε΄ Σύνοδος ἀνεθεμάτισε καί ὁ πάπας Βιγίλιος μέ τήν πρός Εὐτύχιον Β΄ ἐπιστολήν του (βλ. Παράρτημα Α΄) ἀνεκάλεσεν, ὅτι «περιποιεῖ τιμήν εἰς τόν πάπαν»! γ. Ἀτιμάζει ἔτσι καί τόν πάπαν Βιγίλιον ἀλλά καί τόν ἅγιον πάπαν Γρηγόριον τόν Μέγαν, ὅστις εἰς ἐπιστολήν του (ep. VII, 34) ἀποδοκιμάζει τήν ἱστορίαν τοῦ Σωζομενοῦ, διά τόν μοναδικόν λόγον ὅτι γράφει περί τοῦ Θεοδώρου, ὅτι ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του «μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας» (βλ. Α.Π. Λοπούχιν, ἱστόρια Χριστόβοη Τσέρκβη, Πετρούπολις 1980 τ. Α΄ σ. 409).

προσπάθειάν του ὁ Ἰουστινιανός νά συμβιβάσῃ τήν Χαλκηδόνα μέ τά διδάγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀπεχαλκηδόνησε τήν Χαλκηδόνα. Ἡ ἀποχαλκηδονοποίησις αὐτή τῆς Χαλκηδόνος ὀνομάζεται «νεοχαλκηδονισμός» (S. Helmer p. 73 καί R. Devreesse ἔ.ἀ. σελ. 220)!

Ὁ Ch. Moeller ὀνομάζει τό ζήτημα καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων «ὑπόθεσιν ἀξιοθρήνητον» (procés lamentable) καί θρηνεῖ, διότι ἐχάθη ὁ ἀναντικατάστατος ἐμπλουτισμός τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μέ τά διδάγματα τῶν Θεοδώρου καί Θεοδωρήτου· παρεβλέφθη καί παρεμερίσθη ἐν ὀνόματι τοῦ ἀμφιβόλου ἀξίας ἔργου τοῦ Κυρίλλου ἡ μεγαλειώδης σωτηριολογική σύνθεσις τῶν Θεοδώρου καί Θεοδωρήτου (ἔ.ἀ. σελ. 719)· ἡ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου ἀπέβη τό ἀληθινόν δηλητήριον πού κατέστρεψε τό ἔργον τῶν νεοχαλκηδονιστῶν θεολόγων (ἔ.ἀ. σελ. 679)· ἐπεβλήθη ὡς ὁ μόνος σοβαρός θεολόγος ὁ ἅγιος Κύριλλος (ἔ.ἀ. 647)· καί διά τοῦτο δικαίως οἱ πάπαι δέν ἔθεσαν ὡς ὅρον διά τήν ἄρσιν τοῦ σχίσματος τῆς Ἀκυληΐας νά γίνῃ δεκτόν ὅτι ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι αἱρετική καί ὁ Θεόδωρος εἰς τά βάθη τῆς κολάσεως (ἔ.ἀ. σελ. 689)· (ἀλλά τότε –ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ τό ἐρώτημα– εἰς τί συνίστατο ἡ ἀποδοχή τῆς Ε΄ Συνόδου;).

Τό μόνον κατά τόν Ch. Moeller θετικόν στοιχεῖον τῆς Ε΄ Συνόδου εἶναι ὅτι αἱ δογματικαί της διατυπώσεις ἀποκλείουν πλέον ἀπό τήν χριστολογίαν κάθε στοιχεῖον νεστοριανισμοῦ (ἔ.ἀ. σελ. 689).

Ὁ Ch. Moeller κυριολεκτικά πανηγυρίζει, διότι τάχα ὁ πάπας Βιγίλιος ἠρνήθη νά ἐπικυρώσῃ τά Κεφάλαια Α΄-ΙΑ΄ τῆς Ε΄ Συνόδου καί ἔτσι ὁ «μυσαρός νεοχαλκηδονισμός» δέν εἰσήλασεν εἰς τήν δύσιν· δέν ἀπετέλεσε ποτέ δόγμα πίστεως· δέν εἰσῆλθε εἰς τό depositum Fidei.

Ὁ W. De Vries χαρακτηρίζει τό ζήτημα τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὡς «ἱστορίαν θλιβεράν» καί «ἱστορίαν ἐντροπῆς».

Ὁ S. Helmer ἀπαντῶν εἰς τάς παραδόξους ἀπόψεις τῶν Sh. Moeller καί Al. Grillmeier περί μή ἐγκρίσεως ὑπό τοῦ πάπα Βιγιλίου τῶν Κεφαλαίων Α΄-ΙΑ΄ παρατηρεῖ: «Δέν ἐχρειάζετο νά γίνῃ Σύνοδος διά νά περιβληθῇ μέ τό κῦρος της ἡ διδασκαλία τῶν Κεφαλαίων Α΄-ΙΑ΄. Διότι τότε οὐδείς διενοεῖτο νά ἀμφισβητήσῃ αὐτήν οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει οὔτε ἐν Ρώμῃ. Οὔτε ἐχρειάζετο κάτι τέτοιο, οὔτε ἐπεδιώκετο ἀπό κανένα. Διότι τότε ἡ αὐθεντία τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἡ συμφωνία τῆς διδασκαλίας του μέ τάς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Συνόδου, τόν Ὅρον καί τόν Τόμον τοῦ ἁγίου Λέοντος ἀπετέλουν τήν προϋπόθεσιν καί τήν ἀφετηρίαν πάσης σχετικῆς συζητήσεως καί ὄχι τόν στόχον της (S. Helmer ἔ.ἀ. σελ. 71).

Ὁ Galtier χαρακτηρίζει τήν Ε΄ Σύνοδον ὡς «τάχα καί Σύνοδον» (Prétendu Concile de Constantinople).

Ἀναλόγους ἀπόψεις δύναται νά εὕρῃ κανείς πολλάς εἰς τά ἔργα τῶν ὀπαδῶν τῆς θεωρίας περί νεοχαλκηδονισμοῦ.

γ. Θά περιορισθῶμεν νά μνημονεύσωμεν μίαν μόνον ἀκόμη γνώμην· τήν τοῦ ὀρθοδόξου Ρώσσου καθηγητοῦ Β. Καρτασιώφ. Οὗτος παρατηρεῖ: Ἡ Ε΄ Σύνοδος, θεωρουμένη κατά τρόπον θετικιστικόν ὡς ἱστορικόν γεγονός, «εἶναι σκοτεινή καί σκανδαλώδης» καί «ἕνα θλιβερόν δρᾶμα», πρᾶγμα τό ὁποῖον ὁ εὐσυνείδητος ἱστορικός δέν ἔχει δικαίωμα νά ἀποκρύψῃ καί ἀποσιωπήσῃ. Ἀλλ᾽ ὡς τά συνήθη κριτήρια καί αἰσθητήρια δέν ἀρκοῦν, ἵνα ἴδωμεν τόν Θεόν καί κατανοήσωμεν τήν θεότητα, τήν σοφίαν καί τάς ἐνεργείας Του, ἔτσι καί «ἑτέρων ἡμῖν δεῖ ὀφθαλμῶν», προκειμένου νά ἐννοήσωμεν τήν ἐν τῇ Ε΄ Συνόδῳ ἐνέργειαν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τό ὁποῖον διά τοῦ ὀστρακίνου σκεύους θλιβερῶν τινων –κατά τινας ὑπερλίαν εὐαισθήτους εἰς τά τοιαῦτα «ἐρευνητάς»– ἱστορικῶν γεγονότων ὡδήγησεν εἰς τήν ἀντικατάστασιν τοῦ «ψυχροῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος» τῆς Ἑλληνο-Ρωμαϊκῆς ὀρθοδοξίας τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου μέ τήν θερμοτέραν ἀνατολικήν θρησκευτικότητα τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου[10]!

Ὁ Καρτασιώφ ἀκολουθεῖ τάς παρῳχημένας ἀρχάς τῶν Ἐγέλου καί Ἀδ. Χάρνακ. Αἱ ὡς ἄνω ἀπόψεις τοῦ Καρτασιώφ εὑρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρός τήν περί Συνόδων καί Θεοπνευστίας πίστιν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

3. Σημεῖον ἀντιλεγόμενον

α. Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος εἶναι σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Καί κεῖται εἰς πτῶσιν καί ἀνάστασιν. Οὐδεμία ἄλλη Σύνοδος ἐτοποθετήθη μέ τόσην σταθερότητα ἐναντίον τοῦ ἐκ τῆς γῆς λαλοῦντος φρονήματος. Οὐδεμία ἄλλη Σύνοδος ἠξίωσε τόσον αὐστηρῶς καί ἐπιτακτικῶς τήν ὑποχώρησιν τῆς σοφίας τοῦ κόσμου ἐνώπιον τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος, μέ τήν πεποίθησιν ὅτι τό μωρόν τοῦ Θεοῦ (ἡ βιβλική θεολογία) εἶναι σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων (τῆς ἀριστοτελικῆς καί ὁποιασδήποτε ἄλλης φιλοσοφίας).

Ἡ δύσις δέν ἐννόησε τό μήνυμά της. Ἦταν καί ἔμεινε ἀριστοτελική[11]. Καί

10. Β. Καρτασιώφ, Βσελένσκιε Σομπόρυ (Αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι) Παρίσιοι 1963, σελ. 487-492 (ρωσσιστί).

11. V. Laurent, Les memoires de Silv. Syropoulos (Concilium Florentinum Series B. vol. IX) Roma 1971, βιβλίον Θ΄ § 28, σελ. 464. Ὁ Σίλβεστρος Συρόπουλος μᾶς δίδει δύο μαρτυρίας μέ σοβαρώτατον πνευματικόν μήνυμα: α) ὅτι οἱ ἀσκηταί τῆς Ἰταλίας ἀκροώμενοι κατά τήν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον (1448 μ.Χ.) τῆς πατερικῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ, ἠγαλλιῶντο καί ἔχαιρον, ἐνῷ ἀντιθέτως ἀκούοντες τούς ἀριστοτελικούς συλλογισμούς τῶν λατίνων θεολόγων ἐναυτίων· β) ὅτι ἀμαθής Ἴβηρ ἐκπρόσωπος, ἀκούων τοῦ παπικούς ὁμιλητάς συνεχῶς μνημονεύοντας τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀγανακτήσας πνευματικῶς, ἀνεφώνησε: «τί ἀριστότελε καί ἀριστότελε! Νὲ καλό ἀριστότελε»! Καί ἐρωτηθείς τί εἶναι καλόν, ἀπελογήθη: «ἅγιο Πέτρο, ἅγιο Παῦλο, ἅγιο Βασίλειο, ἅγιο Γρηγόριο»! Παραθέτομεν ὡς ἀξιομνημόνευτα καί τά ἑξῆς: «Ὅσοι δὲ παρέτυχον τότε τῶν ἐγκρίτων λατίνων καὶ ἐναρέτων μοναχῶν (πολλοὶ γάρ εἰσι παρ᾽ ἐκείνοις τὴν ὄντως μοναχικὴν μετιόντες διαγωγήν) ὡς ἤκουσαν

ἐδημούργησε μέν τό «μεγαλειῶδες» οἰκοδόμημα τῆς σχολαστικῆς «θεολογίας»[12], ἀλλ᾽ ἀπομακρυνθεῖσα ἀπό τό φρόνημα τῶν ἁγίων ἐπροκάλεσε τό σχίσμα, τό ὁποῖον μέ τόσην ὀξυδέρκειαν διεῖδον καί μέ τόσην συναίσθησιν εὐθύνης ἔναντι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ προσεπάθησαν νά ἀποτρέψουν οἱ ἅγιοι Ἰουστινιανός, Εὐτύχιος καί Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς. Ἡ δύσις καταγγέλλει τήν Σύνοδον ὡς ὁλοσχερῶς ἀποτυχοῦσαν! Ὅμως δέν ἀπέτυχεν ἡ Σύνοδος. Ἡ Ε´ Σύνοδος ἀνέκοψε τόν ἐκνεστοριανισμόν τῆς δύσεως, πού χωρίς αὐτήν θά ἦτο βέβαιος καί θά ἐπηκολούθει, ἀφοῦ ἡ ἐπίδρασις τῶν Τριῶν Κεφαλαίων θά ἀπέβαινε συνεχῶς βαθυτέρα. Ἡ Ε´ Σύνοδος ἐπέτυχεν εἰς ἀπόλυτον βαθμόν τόν σκοπόν της. Ἄν ἡ Χριστολογία τῆς δύσεως εἶναι σήμερον ὀρθόδοξος, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τήν Ε´ Σύνοδον καί εἰς τούς ἁγίους καί ἀξιομακαρίστους Ἰουστινιανόν, Μηνᾶν, Εὐτύχιον καί Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν, πού ἐχρησίμευσαν ὡς ὄργανα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί μέ τήν διορατικότητά τους συνέλαβαν τόν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον καί ἠγωνίσθησαν πάσῃ δυνάμει διά τήν ἀποτροπήν του. Ὁ Εὐάγριος ὁ σχολαστικός εἰς τήν Ἐκκλ. Ἱστορίαν του, βιβλ. Δ, 38, παρατηρεῖ θεοσόφως: «τοῦ παναγάθου Θεοῦ πάντα καλῶς οἰκονομήσαντος, ἵν᾽ ἐκεῖθεν-ἐντεῦθεν τά βέβηλα ἐξωσθείη». Ἡ Ἐκκλησία καί ἰδίως ἡ δύσις ὀφείλει νά τιμήσῃ αὐτούς πρεπόντως διά τήν συμβολήν τους εἰς τό ἱερώτατον ζήτημα τῆς διατηρήσεως τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς διαφυλάξεως τῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως ἀλωβήτου καί ἀπαραχαράκτου. Δέν ἀπέτυχε λοιπόν ἡ Σύνοδος. Ἡ δύσις ἀπέτυχε νά ἐννοήσῃ καί δεχθῇ τό μήνυμά της.

Ὁ νεοχαλκηδονισμός, λέγει ὁ W. De Vries, ἔγινε δεκτός ὡς μία δυνατότης, ὡς τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι, ἀλλ᾽ οὐδέποτε ἡ ἀποδοχή του ἐθεωρήθη ὑποχρεωτική. Καί, παρ᾽ ὅτι ὅλαι αἱ Σύνοδοι καί ὅλοι οἱ πάπαι ἀναγνωρίζουν τήν Ε´ Σύνοδον ὡς Οἰκουμενικήν, ἰσχυρίζεται, ὅτι δέν ἀλλάζει καθόλου ἡ κατάστασις!

β. Ἀπομακρυνθεῖσα ἀπό τό γνήσιον πατερικόν βιβλικόν πνεῦμα, εἰς τό ὁποῖον ἡ Σύνοδος ἐπεδίωξε νά τήν ἐπαναφέρῃ, ἡ δύσις περιέπεσεν ἀτυχῶς εἰς κατάστασιν ὑποδουλώσεώς της εἰς τήν ἀνθρωπίνην σοφίαν. Ἔτσι κατήντησε νά θαυμάζῃ ὅ,τι ἔπρεπε νά μυσάττεται: «ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν» (Κολ. 2, 18). Καί ἦλθεν ὁ μοντερνισμός εἰς τήν θεολογίαν καί τήν ἑρμηνευτικήν· καί ἡ κατ᾽ εἰσόρμησιν τοῦ φρονήματος τοῦ κόσμου τούτου, ὡς ἐπεκράτει κατά τόν ρομαντικόν-λογοκρατικόν ΙΘ´ αἰῶνα, θέσπισις τοῦ πρωτείου καί ἀλαθήτου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης, κατά πλήρη ἀθέτησιν τῶν θείων θεσπισμάτων τῆς Ε´ Συνόδου. Καί τώρα διαπρεπεῖς λατῖνοι «θεολόγοι» κατηγοροῦν τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, διότι προσκεκολλημένη εἰς τό «κήρυγμα» καί τό ἁλιευτικῶς θεολογεῖν παρημέλησε τό intellectus fidei, πού θά ἔδιδεν εἰς αὐτήν τήν δυνατότητα νά κατανοήσῃ ὅτι ὁ Θεόδωρος ἦτο ὀρθόδοξος καί ὁ Νεστόριος δέν ἦτο νεστοριανός!

4. Ἀξία καί ἐπικαιρότης

Ἡ Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος παρουσιάζεται ὑπό τῶν δυτικῶν ὡς μία Σύνοδος, πού ἐπεχείρησε μίαν ἰδιότυπον, κυριλλικήν-ἀλεξανδρινήν, ἑρμηνείαν τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, καί ἀπέτυχε.

Ἡ τοποθέτησις αὐτή ἀποτελεῖ ὄχι ἁπλῶς παρανόησιν, ἀλλά καί κατάφωρον ἀδικίαν.

Ἡ σημασία τῆς Συνόδου εἶναι ἀπέραντος καί ἀνεκτίμητος, διότι·

α. Ἐπεχείρησε νά προλάβῃ τό μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως σχίσμα. Εἶναι συνεπῶς ἡ περισσότερον ὅλων «οἰκουμενική» Σύνοδος, μέ τήν σύγχρονον σημασίαν τοῦ ὅρου.

β. Ὑπῆρξεν Σύνοδος τολμηρά, ἀφοῦ ἔβαλε τόν δάκτυλον εἰς τήν αἱμάσσουσαν πληγήν, τήν ὁποίαν ἀπέφυγε νά ψηλαφήσῃ ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἄρσιν τοῦ Ἀκακιανοῦ σχίσματος, πού ἔγινε κατ᾽ οἰκονομίαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ πατριάρχης Ἰωάννης.

γ. Μαρτυρεῖ σαφέστατα ὅτι ἡ δύσις τότε ἦτο «νεστοριανική», ἀφοῦ καί ὁ πάπας Βιγίλιος, ὁσάκις ἔδειξεν ἐνδιαφέρον διά τήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, «ἠναγκάσθη» νά τό κάμῃ[13].

δ. Μέ τόν Ὅρον της ἐδογμάτισεν, ὅτι κανένας δέν ἔχει τό δικαίωμα νά ὑπαγορεύῃ εἰς τήν Ἐκκλησίαν τό περιεχόμενον τῆς πίστεώς της· ὅτι τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας φορεύς δέν εἶναι πρόσωπον, ἀλλά σύνοδος ἐπισκόπων· καί ὅτι ὁ πάπας δογματίζων μόνος του πλανᾶται εἰς τά σκότη τοῦ ψεύδους[14].

ε. Διεκήρυξεν, ὅτι βάσις τῆς Θεολογίας δέν εἶναι ὁ στοχασμός, ἀλλά ἡ ἔρευνα τῶν πηγῶν τῆς πίστεως· ὅτι, προκειμένου θέματος Ἐκκλησιαστικοῦ, «πρό πάσης

τοὺς ὅρους καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις παρὰ τοῦ Ἐφέσου λεγόμενα, ἔλεγαν ὅτι: ἡμεῖς οὔτε οἴδαμεν, οὔτε ἠκούσαμεν ποτὲ τὰ τοιαῦτα, οὔτε οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν ἐδίδαξαν ἡμᾶς περὶ τούτων· νῦν δὲ ὁρῶμεν ὅτι οἱ Γραικοὶ λέγουσιν ὀρθότερον ἢ ἡμεῖς. Καὶ πάντες τὸν Ἐφέσου ἐθαύμαζον» (βιβλ. ΣΤ´ § σελ. 332). «Συνήρχοντο δὲ ἐν ταῖς διαλέξεσι καί τινες τῶν ἐρημιτῶν καὶ ἀπροΐτων μοναχῶν, ἐξερχόμενοι τότε διὰ τὸ ἀναγκαῖον τῶν διαλέξεων. Ὡς οὖν ἤκουσαν τὰ παρὰ τῶν ἡμετέρων εἰρημένα ἔλεγον ὅτι: ὁμολογουμένως οἱ Γραικοὶ τῆς ἀληθοῦς ἀντέχονται πίστεως καὶ τὰ ὑγιῆ τετηρήκασι δόγματα». Κατόπιν τούτων ὅμως ὑπεδείχθη εἰς αὐτούς ἀπό τούς Καρδιναλίους ὅτι· «Ὑμεῖς μοναχοί ἐστε καὶ οἴδατε τὰ περὶ μοναχικῆς πολιτείας· περὶ δὲ Θεολογίας οὐκ οἴδατε, ἀλλ᾽ οἴδασιν αὐτὰ οἱ τὴν θεολογίαν πεπιστευμένοι»! Καὶ ἐπειδὴ πάλιν δὲν ἡσύχασαν, παρενέβη ὁ πάπας· «διὰ τοῦτο ὁρίζει ὁ πάπας, ἵνα σιωπᾶτε καὶ μὴ ταράττητε τὸν λαόν, ἐπεὶ οὐκ οἴδατε λέγειν περὶ θεολογικῶν» (βιβλ. ΣΤ´ § 45 σελ. 342).

12. Βλ. Στ. Παπαδοπούλου, καθ. Πανεπιστημίου, Καλλίστου Ἀγγελικούδη, κατά Θωμᾶ Ἀκινάτου, Ἀθῆναι 1970 σελ. 324. Μέ τό ἔργον του αὐτό ὁ φιλοσοφώτατος Κάλλιστος ἐλέγχει τό ἀντιβιβλικόν τῆς δυτικῆς ἀριστοτελικῆς σχολαστικῆς Θεολογίας.

13. Βλ. Πράξ. Η´ § 4, 3.

14. Ἔ.ἀ.

ἄλλης ἐνεργείας» πρέπει νά ἐρευνῶνται τά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν ὀρθόν τρόπον[15].

στ. Κατέκρινεν ὅλα τά καταχωρισθέντα εἰς τό Πρακτικόν της κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου ὡς ἀσεβῆ, δηλ. αἱρετικά[16].

ζ. Κατεδίκασε τήν ἑρμηνευτικήν μέθοδον τοῦ Θεοδώρου[17]. Καί συνεπῶς ἔδειξεν, ὅτι ἡ ἑρμηνευτική τῶν γραφῶν καί τῶν δογμάτων δέν εἶναι ζήτημα «ἐπιστημονικόν», ἐλεύθερον, ἀλλά ζήτημα καθαρῶς Ἐκκλησιαστικόν.

η. Διεκήρυξεν, ὅτι οἱ ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἠκολούθουν ὄχι τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά «τῷ ἰδίῳ λογισμῷ»[18].

θ. Καθώρισεν δογματικῶς, τί εἶναι ἀνάθεμα καί πόθεν ἐπέρχεται εἰς τόν ἄνθρωπον· ὅτι δηλ. «ὁ ἀσεβής δέν λαμβάνει τό ἀνάθεμα μέ τά λόγια κάποιου ἄλλου, ἀλλά τό ἐπιφέρει εἰς τόν ἑαυτόν του μέ τά ἴδια του τά ἔργα, ἀφοῦ μέ τήν ἀσέβειάν του ἀποχωρίζει τόν ἑαυτόν του ἀπό τήν ἀληθινήν ζωήν». Κάθε ἀντίθετος ἄποψις περί ἀναθέματος εἶναι αἱρετική. Κάθε ἀντίθετος μεταγενεστέρα δογματική περί ἀναθέματος διατύπωσις εἶναι ἀποστατική[19]. Μέ βάσιν τήν δογματικήν αὐτήν ἀπόφανσιν ἡ Ε΄ Σύνοδος ἐκήρυξεν ἄκυρον τόν ἀναθεματισμόν κατά τοῦ ὀρθοδόξου πάπα Διοσκόρου[20].

ι. Διεκήρυξεν, ὅτι ὁ ἀναθεματισμός τῶν αἱρετικῶν εἶναι χρέος τῆς Ἐκκλησίας, πού μόνον κατά οἰκονομίαν καί διά λόγους καθαρῶς Ἐκκλησιαστικούς ἐπιτρέπεται νά μή ἐκφωνηθῇ, ἀφοῦ οὕτως ἤ ἄλλως κάθε ἀνάθεμα «χωρεῖ κατὰ πάντων τῶν τὰ ἴσα φρονούντων, ἤγουν καί πεφρονηκότων πώποτε»[21].

ια. Ἐδέχθη, ὅτι ἡ ἐπιστολή τοῦ Ἴβα ἦτο γνησία, ἀλλ᾿ εἶχε νοθευθῆ ὑπό ἐχθρῶν του, οἱ ὁποῖοι καί «παρενέβαλον εἰς αὐτήν» τάς ἀσεβεῖς ἀπόψεις τους[22].

ιβ. Ἐδογμάτισεν, ὅτι «δέν ἐπιτρέπεται νά παίρνῃ κανείς κάτι μέ διαφορετικόν νόημα ἀπό ἐκεῖνο, μέ τό ὁποῖον τό ἔχει κάποιος γράψει, ἄν δέν ἔχει προηγουμένως ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ ἄποψίς του εἶναι σύμφωνος μέ τήν ὀρθήν πίστιν τῶν πατέρων»[23], δηλ. δέν ἐπιτρέπεται ἡ «ἀδογμάτιστος» ἑρμηνεία τῶν θείων γραφῶν.

ιγ. Ἀναθεμάτισεν ὅλους τούς ὑπερασπιστάς τῶν Τριῶν Κεφαλαίων· δηλ. ἐκείνους πού ἤ ἔγραψαν ἤ γράφουν πρός ὑπεράσπισίν τους· ἤ ἔστω τολμοῦν καί

15. Ἔ.ἀ. § 4, 3.
16. Ἔ.ἀ. § 4, 8.
17. Ἔ.ἀ. § 4, 9.
18. Ἔ.ἀ. § 4, 12.
19. Ἔ.ἀ.
20. Ἔ.ἀ. § 4, 17.
21. Ἔ.ἀ. § 4, 14.
22. Ἔ.ἀ. § 4, 20.
23. Ἔ.ἀ. § 4, 24.

λέγουν ὅτι εἶναι ὀρθόδοξα· ἤ καθ᾿ οἱανδήποτε τρόπον ὑπερασπίζονται αὐτά· ἤ ἐξακολουθοῦν νά ὑπεραμύνωνται τῆς ἀσεβείας τους ἐπ᾿ ὀνόματι τάχα τῶν ἁγίων Πατέρων ἤ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου[24]. Κατά ταῦτα ὁ πάπας Βιγίλιος, ὡς γράψας τό Constitutum I, εἰς τό ὁποῖον κατά τήν ἔκδοσιν τῆς ψήφου τῆς Συνόδου ἐνέμενεν, ἀνεθεματίσθη. Σημειωτέον δέ ὅτι ὁ πάπας Βιγίλιος καί οἱ ὁμόφρονές του (Φακοῦνδος, Ρουστικός, Πελάγιος Α΄ κ.ἄ) ἀνεθεματίσθησαν ὑπό τῆς Συνόδου μας πολλάκις[25].

ιδ. Κατεδίκασε καί ἀνεθεμάτισεν ὅλας τάς κακοδιδασκαλίας τοῦ Θεοδώρου[26]· καί ἐτόνισεν, ὅτι αὐταί εἶναι ἔννοιαι πάντη ἀλλότριαι τῶν Πατέρων, ἔννοιαι ἐπινοηθεῖσαι ὑπό Θεοδώρου.

ιε. Ἐδογμάτισεν, ὅτι αἱ δύο ἐν Χριστῷ φύσεις διαιροῦνται τῇ θεωρίᾳ μόνῃ[27], οὖσαι ἀδιαίρετοι καί ἀχώριστοι.

ιστ. Διεκήρυξεν, ὅτι οἱ ὅροι «ἐκ δύο φύσεων» καί «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» εἶναι ὀρθόδοξοι, ἀλλά καί ἐπιδεκτικοί μονοφυσιτικῆς ἑρμηνείας[28].

ιζ. Παρέχει μίαν ἄγνωστον μέχρι τώρα, ἤ μᾶλλον παρημελημένην, θεώρησιν τοῦ πνεύματος τῶν κανόνων ΙΔ΄ καί ΙΕ΄ τῆς Πρωτοδευτέρας περί σχίσματος. Ἡ θεώρησις αὐτή πρέπει νά προβληματίσῃ πολλούς πρός σωτηρίαν[29].

ιη. Διεμόρφωσε ἕνα θεολογικόν σύστημα πού εἰς μέν τήν ὀρθόδοξον ἀνατολήν ἔχει ἀπόλυτον ἀποδοχήν, εἰς δέ τήν δύσιν, παρά τάς κατ᾿ αὐτοῦ ἐνστάσεις πολλῶν «θεολόγων» ἐξακολουθεῖ νά ἀποτελῇ τήν ἐπίσημον θέσιν τῆς Ἐκκλησίας (est encore la nôtre)[30].

Ἐκφράζομεν τήν γνώμην, ὅτι ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, πού εἶχε τό θάρρος νά ἀσχοληθῇ μέ τήν σχέσιν ἐκκλησιαστικῆς θεολογίας καί φιλοσοφίας εἶναι κατ᾿ ἐξοχήν Ἐκκλησιαστική Σύνοδος. Ἡ διαφωνία τῶν θαυμαστῶν τῶν φιλοσοφούντων αἱρετικῶν Θεοδώρου καί Ὠριγένους ἐπικυροῖ τό συμπέρασμά μας.

Φρονοῦμεν ἀκόμη ὅτι ἡ Σύνοδός μας εἶναι καί ἡ κατ᾿ ἐξοχήν ἐπίκαιρος. Αἱ οἰκουμενικαί ἐπαφαί, ἄν ἐμπλουτισθοῦν μέ τό πνεῦμα της, θά ὁδηγήσουν εἰς ἀποτελέσματα θετικά. Ἄν μείνουν εἰς τά ἰσχύοντα σχήματα, θά ἀποτύχουν.

Τέλος θά πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι ἡ Ε΄ Σύνοδος ἀποτελεῖ τήν καλλιτέραν βάσιν, ἐπί τῆς ὁποίας δύναται νά θεμελιωθῇ ἡ ἕνωσις μέ τούς ἀντιχαλκηδονίους καί νά ἑδρασθῇ κάθε εὐκταία ἐπιδίωξις ἑνώσεως μέ τήν λατινικήν δύσιν, διά νά γίνῃ χαρά ἐν οὐρανῷ καί ἐπί γῆς.

24. Ἔ.ἀ. § 2, 27 καί § 29 Κεφ. ΙΒ΄.
25. Ἔ.ἀ. § 4, 27 καί § 29 Κεφ. ΙΒ΄ καί ΙΔ΄ καί § 4, 30.
26. Βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 29 Κεφ. Δ΄, Ε΄ καί ΣΤ΄.
27 Βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 29 Κεφ. Ζ΄.
28. Βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 29 Κεφ. Η΄.
29. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 12, 3 Β΄ καί σημ. 60.
30. Βλ. Lebon, Monophysisme σ. 522, Helmer, S. Der Neuchalkedonismus, Bonn 1962 s. 47, 62.

ΚΕΦ. Η΄
ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

α. Αἱ ἐργασίαι τῆς Ε΄ Συνόδου διεξήχθησαν ἑλληνιστί. Τά Πρακτικά της ἐκρατήθησαν εἰς τήν Ἑλληνικήν γλῶσσαν. Αὐθεντικόν πρωτότυπον κείμενον ἦτο τό Ἑλληνικόν. Ἀτυχῶς ὅμως ἀπωλέσθη. Κατά πᾶσαν πιθανότητα τό 1453 μ.Χ., ὡς τεκμαίρεται ἀπό τό ὅτι κατά τήν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον (1448 μ.Χ.) ἔγινε χρῆσις τοῦ σῳζομένου ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου.

Σήμερον ἑλληνιστί σῴζονται μόνον τά ἑξῆς κείμενα:

1. Παραλλαγή τοῦ Θείου Τύπου τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν Πράξ. Α΄ § 7.
2. Ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου πρός πάπαν Βιγίλιον ἐν Πράξ. Α΄ § 10.
3. Ἡ ἐπιστολή τοῦ πάπα Βιγιλίου πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον ἐν Πράξ. Α΄ § 11.
4. Τμῆμα τῆς Ὁμολογίας ἐν Πράξ. Γ΄ § 4, 2-4.
5. Δύο τμήματα τῆς ψήφου τῆς Συνόδου ἐν Πράξ. Η΄ § 4, 1 καί § 4, 27.
6. Τά 14 Κεφάλαια ἐν Πράξ. Η΄ § 29.
7. Ἡ πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον Β΄ ἐπιστολή τοῦ πάπα Βιγιλίου· βλ. παράρτημα Α΄.
8. Οἱ ΙΕ΄ Κανόνες κατά τοῦ Ὠριγένους· βλ. παράρτημα Β΄.
9. Πολλά κείμενα ἁγίων Πατέρων, πού εἶχον καταχωρισθῆ εἰς τά Πρακτικά τῆς Συνόδου. Αὐτά, εἰς ὅσον μέτρον κατέστη δυνατόν νά εὑρεθοῦν, παρατίθενται εἰς τό πρωτότυπον.

β. Ἀπό τά Πρακτικά τῆς ΣΤ΄ Συνόδου πληροφορούμεθα ὅτι τά Πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου ἀπετέλουν δύο βιβλία.

Τό Α΄ βιβλίον, ἦτο τό «προοίμιον τῶν πεπραγμένων τῆς Ε΄ Συνόδου»· περιεῖχε δέ, ὡς πληροφορούμεθα ἀπό τά Πρακτικά τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου, καί «προσφώνησιν τοῦ ἁγιωτάτου Ἰωάννου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως» (17-4-518 - 25-2-520 μ.Χ.)[1]. Ἀπό τήν μαρτυρίαν αὐτήν συνάγεται, ὅτι τό Α΄ βιβλίον περιεῖχε κείμενα μιᾶς μακρᾶς περιόδου (πιθανῶς 484-553 μ.Χ.). Ἔτσι ἐξηγεῖται, διατί πολλαί πράξεις ἐκκλησιαστικαί τῆς περιόδου αὐτῆς μνημονεύονται ὑπό μεταγενεστέρων ὡς Πράξεις τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

---

1. Βλ. J. Gill, Actorum Graecorum Concilii Florentini Pars I, Roma 1953, p. 77.

Τό Β΄ βιβλίον περιεῖχε τάς σήμερον λατινιστί σῳζομένας ὀκτώ Πράξεις τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἴσως δέ καί ἄλλα τινά συναφῆ κείμενα[2].

Εἰς λατινικήν μετάφρασιν σῴζονται μόνον αἱ ὀκτώ Πράξεις τῆς Ε΄ Συνόδου. Ἡ παράδοσις τοῦ λατινικοῦ κειμένου δέν εἶναι ἑνιαία. Εἴς τινα σημεῖα σῴζονται δύο μορφαί: α) μία βραχυτέρα, τῆς ὁποίας τό καλύτερον κείμενον δίδει ὁ κῶδιξ 672 τοῦ ἁγίου Γάλλου (Codex San - Gallensis 672 (G)), καί μία ἐκτενεστέρα, τήν ὁποίαν διετήρησεν ὁ λατινικός κῶδιξ τῶν Παρισίων 16832 (Codex Parisinus Latinus 16832 (N)), πού παλαιότερον ἦτο γνωστός ὡς Codex 88 de Notre Dame[3]).

γ. Αἱ δύο αὐταί μορφαί διαφέρουν εἰς τά ἑξῆς σημεῖα: Ἡ βραχυτέρα μορφή G δέν περιλαμβάνει:

1. Τήν ἰδιόχειρον ἐπιστολήν τοῦ πάπα Βιγιλίου πρός τόν Βασιλέα Ἰουστινιανόν (Πράξ. Ζ΄ § 6).
2. Τήν ἰδιόχειρον ἐπιστολήν τοῦ πάπα πρός τήν αὐγοῦσταν Θεοδώραν (Πράξ. Ζ΄ § 7).
3. Τόν ὅρκον τοῦ πάπα Βιγιλίου (Πράξ. Ζ΄ § 11) καί
4. Τόν «Τύπον» τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ (Πράξ Ζ΄ § 16).

Ἡ βραχυτέρα μορφή διαφέρει αἰσθητῶς τῆς ἐκτενεστέρας εἰς τά ἑξῆς σπουδαιοτάτης σημασίας σημεῖα.

1. Πρᾶξις Α΄ § 7, 10-13 («Θεῖος Τύπος» Ἰουστινιανοῦ).
2. Πρᾶξις Β΄ § 5, 1-11 (ἔκθεσις ἀντιπροσωπείας περί τοῦ πάπα).
3. Πρᾶξις Β΄ § 8 (ὁμοίως).
4. Πρᾶξις Ζ΄ § 4, 1-17 (ἀναφορά κοιαίστορος Κωνσταντίνου).
5. Πρᾶξις Η΄ § 4, 3 (τμῆμα εἰς τό μέσον) καί 4, 4 (ἀρχή).

Εἰς ὅλα τά ὡς ἄνω σημεῖα ἡ ἐκτενεστέρα μορφή δίδει κείμενον, πού δημιουργεῖ πολύ δυσμενῆ ἐντύπωσιν διά τόν πάπαν. Ἀντιθέτως εἰς τήν βραχυτέραν μορφήν, ἔχομεν κείμενον, πού προκαλεῖ εἰς τόν ἀναγνώστην τοὐλάχιστον τήν συμπάθειαν πρός αὐτόν.

δ. Ἡ ὕπαρξις δύο μορφῶν μαρτυρεῖ, ὅτι κάποτε ἔλαβε χώραν ἀναθεώρησις (redactio) τοῦ κειμένου. Ἡ ἀναθεώρησις πρέπει νά ἔγινε χάριν σπουδαίας σκοπιμότητος, πρός ἐξυπηρέτησιν τῆς ὁποίας θά πρέπῃ νά ἐχρησιμοποιήθη εὐρέως τό ἀναθεωρημένον κείμενον.

Ὅμως εἰς τήν περίπτωσιν τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Ε΄ Συνόδου διαπιστοῦται: ὅτι οὐδέποτε ἔγινε ἐκμετάλλευσις τῆς ἐκτενεστέρας μορφῆς εἰς βάρος, ἤ τοῦ πάπα Βιγιλίου προσωπικῶς, ἤ τοῦ παπικοῦ θεσμοῦ, ἤ διά κάποιον ἄλλον σκοπόν, οὔτε εἰς τήν

2. Βλ. ἐν Πράξει Η΄ σημ. 68.

3. Ἡ λατινική μετάφρασις ἐπέχει θέσιν πρωτοτύπου. Πλήν τῶν κωδίκων ἰδιάζουσαν σημασίαν διά τήν ἱστορίαν τοῦ κειμένου ἔχουν καί παλαιαί ἐκδόσεις ὡς π.χ. ἡ τοῦ Labbe καί τοῦ Surius.

ἀνατολήν, οὔτε εἰς τήν δύσιν. Ποτέ κατά τό παρελθόν δέν ἔγινε ἀναφορά εἰς τό «αὐθεντικόν Πρακτικόν» τῆς Ε΄ Συνόδου πρός δημιουργίαν δυσμενῶν ἐντυπώσεων διά τόν πάπαν. Ἄρα εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτος ἡ ἔκφρασις ὑποψίας, ὅτι καρπός τῆς ἀναθεωρήσεως εἶναι ἡ ἐκτενεστέρα μορφή.

Ἀντιθέτως ἡ ἐκδοχή ὅτι καρπός τῆς ἀναθεωρήσεως ἀποτελεῖ ἡ βραχυτέρα μορφή εἶναι πολύ εὔλογος, ἀφοῦ:

α) Ἡ Δύσις ὄχι μόνον ὑπερημύνετο τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀλλά καί εἶχε προβῆ εἰς σοβαρωτάτας ἐνεργείας εἰς βάρος τοῦ πάπα, ἐπειδή ἠνείχετο νά γίνεται λόγος περί καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

β) Μετά τήν ὁριστικήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου καί τήν ὑπό τοῦ πάπα ἀποδοχήν της, ἦτο ἄσκοπον καί ἴσως ἐπιζήμιον νά γίνεται πλέον λόγος περί καταδίκης τοῦ πάπα, τόν ὁποῖον ὁ «Πραγματικός Τύπος» τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐξύψωνε εἰς ἐθνάρχην τῶν ἐμπεριστάτων Ρωμαίων τῆς Δύσεως. Ὁ πάπας ἔπρεπε νά ἀποδυθῇ εἰς τόν ἀγῶνα τῆς περισώσεως τῆς ἑνότητος Ἐκκλησίας καί Ρωμιοσύνης μέ ηὐξημένον κῦρος.

Ἡ ἄποψις ὅτι καρπός τῆς ἀναθεωρήσεως εἶναι ἡ βραχυτέρα μορφή εἶναι σήμερον γενικῶς ἀποδεκτή. Ἀκόμη δέ καί ὁ ἐπιφανής λατῖνος ἱστοριοδίφης J. Battifol ὁμολογεῖ ὅτι «εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ (ἀναθεώρησις) ἔγινε σκοπίμως διά νά ἀπαλειφθοῦν πράγματα ὀδυνηρά διά τήν ἁγίαν Ἕδραν»[4].

Ἡ ἀναθεώρησις πρέπει νά ἔγινε μεταξύ 8 Δεκεμβρίου 553 μ.Χ. (terminus post quem), ὅτε ὁ πάπας ἐδήλωσεν ὅτι ὑποτάσσεται εἰς τήν αὐθεντίαν τῆς Συνόδου, καί 13 Αὐγούστου 554 Μ.Χ. (terminus ante quem), ὅτε ὁ πάπας Βιγίλιος ἀνεχώρησε διά τήν Ρώμην[5]. Ἦτο μία Ἐκκλησιαστική οἰκονομία, ἡ ὁποία ἀφοῦ ἀντίτυπά της εἶχον ἀποθησαυρισθῆ καί εἰς τήν πατριαρχικήν βιβλιοθήκην, πρέπει νά ἔγινε τῇ συναινέσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Ἡ ἄποψις τοῦ J. Straub, ὅτι ἡ ἀναθεώρησις τοῦ κειμένου συνετελέσθη μέ τήν «πρόθυμον» συγκατάθεσιν τῆς Συνόδου, εἶναι ἐξεζητημένη[6], ἀφοῦ ἡ Σύνοδος μετά τήν ὑπογραφήν τῆς ψήφου τήν 2-6-553 μ.Χ. ἔπαυσε νά ὑπάρχῃ καί νά ἐνεργῇ ὡς σῶμα.

Ἡ λατινική μετάφρασις τῆς αὐθεντικῆς εὐρυτέρας μορφῆς προφανῶς θά ἔγινε εὐθύς μετά τήν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου χάριν τῶν λατινοφώνων.

ε. Τό θέμα τῆς αὐθεντικῆς μορφῆς τῶν κειμένων τῶν Πρακτικῶν τῆς Ε΄ Συνόδου ἔγινε ἀντικείμενον συζητήσεων καί ἐρεύνης ἀπό τήν ΣΤ΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον.

4. J. Battifol, Justinien et la Siège de Pierre, p. 308. Καί ὁ E. Amann θρηνῳδεῖ: «Les raisons de cette omission dans la "recéncion courte" sont HÉLAS trop claires» (D.T.C. 15,2 p 1906).

5. E. Caspar, Geschichte des Papsttums, Band 2, Tübingen 1933, 286.

6. Βλ. A.C.O. 4, 1, σελ. XII.

Καί ἰδού πῶς: Γινομένης κατά τάξιν τῆς ἀναγνώσεως τῶν Πρακτικῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων διεπιστώθη, ὅτι είς τήν ἀρχήν τοῦ Α΄ βιβλίου τῆς Ε΄ Συνόδου εἶχεν ἐξ ὑστέρων προστεθῆ «Λόγος τοῦ ἐν ἁγίοις Μηνᾶ, ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, πρός Βιγίλιον, τόν μακαριώτατον πάπαν Ρώμης περί τοῦ ἓν εἶναι τοῦ Χριστοῦ τό θέλημα». Ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος, προεκλήθη βασίμως ἡ ὑποψία ὅτι οἱ μονοθελῆται εἶχον νοθεύσει τά Πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου.

Ὑποψία νοθείας ἐξεφράσθη ὑπό τῶν τοποτηρητῶν τοῦ πάπα Ἀγάθωνος καί ὅταν ἀνεγνώσθησαν οἱ δύο λίβελλοι τοῦ πάπα Βιγιλίου πρός Ἰουστινιανόν καί Θεοδώραν, εἰς τούς ὁποίους ὁ πάπας ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Χριστός εἶναι «ἓν πρόσωπον, μία ὑπόστασις καί μία ἐνέργεια».

Ἡ γνησιότης τῶν δύο λιβέλλων ἀπεκρούσθη ὑπό τῶν τοποτηρητῶν μέ κριτήρια καθαρῶς δογματικά καί δή δεοντολογικῶς. Οἱ τοποτηρηταί εἶπον: «Μή ποιήσῃ ὁ Θεός, Δέσποτα. Οὐκ εἶπε Βιγίλιος μίαν ἐνέργειαν. Οὐκ εἰσίν οἱ λίβελλοι Βιγιλίου. Ἐφαλσεύθη καί αὕτη ἡ βίβλος, ὥσπερ καί τὰ προοίμια τοῦ πρώτου βιβλίου. Ἐπεί, Δέσποτα, εἰ μίαν ἐνέργειαν ἐδογμάτισε Βιγίλιος καί ἀπεδέχθη ἐκ τῆς Συνόδου καί ἐν τῷ τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου Ὅρῳ ἡ τοιαύτη περί μιᾶς ἐνεργείας εἶχεν ἀναληφθῆναι φωνή... Ἀναγνωσθέντος δὲ καί αὐτοῦ τοῦ Ὅρου ἕως πέρατος, οὐδαμῶς τι ἐμφερόμενον περί μιᾶς ἐνεργείας ἐν τῷ τοιούτῳ εὑρέθη Ὅρῳ». Καί ἡ Πρᾶξις Γ΄ ἔκλεισε μέ τήν παράκλησιν-προδιαγραφήν θέματος: «Αἰτοῦμεν... εὐκαίρως τὴν λεχθεῖσαν ἀνακριθῆναι βίβλον εἰς τὸ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην πλαστουργίαν φανερωθῆναι»[7].

Ἀλλά τό δογματικόν ἐπιχείρημα τῶν τοποτηρητῶν ἦτο ἕωλον καί ἐσφαλμένον, ἀφοῦ ὁ Βιγίλιος δέν εἶχε γίνει ἀποδεκτός ὑπό τῆς Συνόδου.

Ἔτσι διά λόγους δογματικούς καί ὄχι φιλολογικούς ἐτέθη τό θέμα τῆς διαπιστώσεως τῆς γνησιότητος καί αὐθεντικότητος τῶν δύο λιβέλλων. Καί μοιραίως ἦλθεν εἰς τό προσκήνιον τό ζήτημα τῶν δύο μορφῶν τοῦ κειμένου τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου μας. Καί ἡ ἔρευνα ἐσυνεχίσθη μέ ἐσφαλμένα καί πάλιν κριτήρια. Ἔτσι κατά τήν Πρᾶξιν ΙΒ΄ ἀνεγνώσθησαν αἱ Πράξεις Ζ΄ καί Η΄ τῆς Ε΄ Συνόδου ἀπό κώδικα, πού ἔφερε τήν ἔνδειξιν, ὅτι εἶχε μεταγραφῆ «ἐκ τῶν αὐθεντικῶν πεπραγμένων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῷ εὐαγεῖ πατριαρχείῳ». Ἀλλά καί ὁ κῶδιξ αὐτός περιεῖχε τούς δύο λιβέλλους· ἔτσι ἡ ἔρευνα δέν ἀπέδωκε τό προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα «καί περιττή καθέστηκεν ἡ ἀνάγνωσις»[8].

στ. Κατά τήν ΙΔ΄ Πρᾶξιν πρός διαπίστωσιν τῆς αὐθεντικότητος τῶν λιβέλλων Βιγιλίου ἐτέθη ἐνώπιον τῆς Συνόδου «τό αὐθεντικόν χαρτῷον εἰλιτάριον» ἤ «τομάριον» τῆς ἑβδόμης Πράξεως τῆς λεχθείσης ἁγίας Πέμπτης Συνόδου, πρός «τὸ καὶ αὐτὸ κανονίσαι ἡμᾶς καὶ ἀνακρῖναι, εἰ ἀνεπιβούλευτον μεμένηκε». Παραλλήλως προσεκομίσθη πλῆθος κωδίκων καὶ χαρτῴων εἰλιταρίων καὶ βιβλίων, ἑλληνικῶν τε καὶ λατινικῶν πρὸς σύγκρισιν.

Ἡ ἔρευνα ἀπέδειξεν, ὅτι τό αὐθεντικόν χαρτῷον εἰλιτάριον περιεῖχε τούς δύο λιβέλλους. Καί ὁ ρωμαϊκός γραμματικός Κωνσταντῖνος, πού εἶχε παλαιότερον παρακληθῆ νά διερευνήσῃ τά κατά τήν αὐθεντικότητα καί ἀξιοπιστίαν κώδικος λατινικοῦ, ὡμολόγησεν, ὅτι εὗρε τό ρωμαϊκόν βιβλίον «λεῖπον ἐν τῇ ἑβδόμῃ Πράξει» «πρὸς τὸ χαρτῷον αὐθεντικὸν εἰλιτάριον». Καί συγκεκριμένως ὅτι ἔλλειπον, «οἱ λεγόμενοι λίβελλοι Βιγιλίου... οὓς καὶ μετέφρασα ρωμαϊστὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰλιταρίου».

Ἐξητάσθησαν πολλά βιβλία: κώδικες, χαρτῷα βιβλία, χαρτῷα εἰλιτάρια κ.ἄ., ἑλληνικά καί λατινικά. Διεπιστώθη δέ ὅτι ὄντως οἱ μονοθελῆται Μακάριος Ἀντιοχείας καί Στέφανος ὁ μαθητής αὐτοῦ εἶχον ἐπιχειρήσει μεταφοράν τῶν δύο λιβέλλων τοῦ Βιγιλίου εἰς τούς κώδικας τῆς βραχυτέρας μορφῆς διά λόγους δογματικούς.

Ἔτσι οἱ δύο λίβελλοι ἐθεωρήθησαν ὕποπτοι καί ἀπεφασίσθη:

«Τῷ χαρτῷον φαλσευθέν εἰλιτάριον χιωθῆναι.

Τά δέ βιβλία καί αὐτά ὀβελισθῆναι, ἐν οἷς ἐρραδιουργήθησαν τόποις, καί χιωθῆναι.

Τούς δέ ταῦτα φαλσεύσαντας ἀναθεματισμῷ ὑποβληθῆναι. Καί ὀνομαστί σύν αὐτοῖς ἀναθεματισθῆναι τούς ἀπό Βιγιλίου... δύο ὡσανεί λιβέλλους».

Καί ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀνεβόησε:

«Ἀνάθεμα τοῖς λεγομένοις γεγενῆσθαι λιβέλλοις ἀπό Βιγιλίου πρός Ἰουστινιανόν καί Θεοδώραν, τούς ἐν θείᾳ λήξει, τοῖς καί φάλσοις ἀποδειχθεῖσιν.

Ἀνάθεμα περιεκτικῶς τοῖς φαλσεύσασι τά πεπραγμένα τῆς ἁγίας καί Οἰκουμενικῆς Πέμπτης Συνόδου»[9].

ζ. Κατά τά τότε εἰθισμένα κείμενον, περί τοῦ ὁποίου διεπιστοῦτο ὅτι ἐνοθεύθη, ἀπεβάλλετο ἐν τῷ συνόλῳ του. Τοῦτο ὁμολογεῖται ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου περί τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα.

Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ἡ ΣΤ΄ Σύνοδος ἐνεργήσασα μέ κριτήρια καθαρῶς δογματικά, ἀφοῦ ὡς ἐλέχθη τό «αὐθεντικόν χαρτῷον εἰλιτάριον» ἤ «τομάριον» τῆς Ζ΄ Πράξεως περιεῖχε τούς λιβέλλους, ἐκήρυξε τούς λιβέλλους νόθους μόνον ὡς πρός τήν φράσιν «καί μίαν ἐνέργειαν».

Τοῦτο σήμερον γίνεται δεκτόν ὑπό τῶν ἐγκυροτέρων ἐρευνητῶν.[10]

---

7. ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου Πρᾶξις Γ΄ Mansi 11, 228. Ἡ Πρᾶξις ἔκλεισε μέ τήν παράκλησιν «Αἰτοῦμεν... εὐκαίρως τήν λεχθεῖσαν ἀνακριθῆναι βίβλον εἰς τό τήν ἐν αὐτῇ γενομένην πλαστουργίαν φανερωθῆναι».

8. Mansi 11, 528-529.

9. Mansi 9, 585 E-596 D.

10. E. Caspar, ἔ.ἀ. σελ. 235 καί 599. Ὁ Εd. Schwartz θεωρεῖ τάς δύο αὐτάς ἐπιστολάς ὡς «ἀναντιλέκτως γνησίας» (unzweifelhaft echt), ἀκόμη καί ὡς πρός τήν φράσιν «καί μίαν δύναμιν», περί τῆς ὁποίας παρατηρεῖ ἁπλῶς ὅτι «τό 547 μ.Χ. ὁ πάπας δέν τήν ἔπαιρνε στά σοβαρά» (Geschichtliche Schriften IV, s. 310).

Κατά τήν ΣΤ΄ Σύνοδον λοιπόν ἀπεδείχθη ὅτι ὑπῆρχον δύο μορφαί κειμένου, ἐκ τῶν ὁποίων αὐθεντική ἦτο ἡ ἐκτενεστέρα· καί ὅτι ἡ ὕπαρξις τῶν δύο μορφῶν εἶχε τότε προκαλέσει, δικαίως, σύγχυσιν.[11]

11. Περισσότερα ἄς ἀναζητήσῃ ὁ μελετητής εἰς τά ἔργα τοῦ καθηγητοῦ Εὐαγ. Χρυσοῦ, τόν ὁποῖον ἀκολουθεῖ καί ὁ J. Straub (A.C.O. 4, 1, Εἰσαγωγή).

ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ Α΄

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Σύνοδος Οἰκουμενική δέν εἶναι δυνατόν, οὔτε νά συγκροτηθῆ ἀλλά οὔτε καί νά νοηθῆ, χωρίς τήν εἰς αὐτήν συμμετοχήν ἱεραρχῶν-ἀντιπροσώπων τῶν κυρίων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιαστικῶν διοικήσεων.

Ἰδιαιτέρως ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπήτει τήν αὐτοπρόσωπον ἤ διά τοποτηρητῶν παρουσίαν τῶν ἐξάρχων τῶν διοικήσεων καί ἰδίως τοῦ πρωτοθρόνου. Ἑπομένως, σύνοδος γενική, Οἰκουμενική, χωρίς τήν παρουσίαν τοῦ πάπα ἦτο ἀδύνατον νά ὑπάρξῃ. «Ψευδοσύλλογος ἐκεῖνος, ὁ γενόμενος χωρίς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου» (Σύνοδος Ζ΄ Πρᾶξις Β΄, Mansi τ. 12, 1081 D).

Ἀλλ᾽ ὅταν συνεκροτεῖτο ἡ Ε΄ Σύνοδος, ὁ πάπας Βιγίλιος εὑρίσκετο εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν. Καί, κατά τά ἐκκλησιαστικά θέσμια, ἤ ἔπρεπε νά συμμετάσχῃ αὐτοπροσώπως, ἤ ἔπρεπε ἡ ἀπουσία του νά δικαιολογηθῆ.

Ὁ πάπας ἐπανειλημμένως κληθείς νά συμμετάσχῃ ἠρνήθη. Καί προέβαλλεν ἀνεπισήμως, διαφόρους προφάσεις κυρίως διαδικασιακοῦ περιεχομένου (βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. ΣΤ΄ § 3-5).

Ὅμως τό κενόν τῆς ἀπουσίας του δέν ἦτο δυνατόν ἐκκλησιαστικῶς νά καλυφθῆ. Μία σάκρα εἶχε τήν δύναμιν νά ἐξασφαλίσῃ εἰς τήν Σύνοδον νομιμότητα, ἀλλά ὄχι καί κανονικότητα· διότι «Πίστεως κρινομένης», ἡ κάλυψις ὄπισθεν τῆς οἱασδήποτε, ἔστω αὐτοκρατορικῆς, ἐντολῆς, ὡς ἐτονίσθη κατά τήν Α΄ Πρᾶξιν τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπό τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Βασιλέως Μαρκιανοῦ (Βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 97), συνιστᾷ προδοσίαν.

Ἡ Ε΄ Σύνοδος συνῆλθε εἰς τήν Α΄ Συνεδρίαν της χωρίς τήν συμμετοχήν τοῦ πρωτοθρόνου πάπα. Ἀπό ἀπόψεως κανονικῆς ἦτο ἐξώφθαλμον, ὅτι ἡ συγκρότησίς της ἐνόσει. Καί ἔπρεπε νά ἀναζητηθῆ θεραπεία.

Ἀλλ᾽ ἀκριβῶς δι᾽ αὐτό συνῆλθεν εἰς ἐπίσημον σύσκεψιν· διά νά ἀντιμετωπίσῃ δικονομικῶς ἐπισήμως τήν κατάστασιν. Καί ὁ «Θεῖος Τύπος» τοῦ Ἰουστινιανοῦ διά τοῦτο ἀπευθύνεται πρός τήν Σύνοδον τήν ἰδίαν ἡμέραν. Διότι ἔπρεπε νά ἀποτελῇ μίαν ἐπίσημον ἔκθεσιν καί ἐξιστόρησιν τῆς ὅλης καταστάσεως, ὡς εἶχε διαμορφωθῆ μέχρι τήν στιγμήν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Συνεδρίας. Ἔτσι ὁ «Θεῖος Τύπος» κατ᾽ οὐσίαν ἀποτελεῖ ἐπίσημον κατηγορητήριον κατά τοῦ πάπα, ὅτι ἐδείχθη ἀνειλικρινής, παλίμβουλος καί ἀσυνεπής εἰς τάς ὑποσχέσεις του περί συμμετοχῆς του εἰς τήν Σύνοδον, ὄχι ἐκ χαρακτῆρος, ὡς διατείνονται δυτικοί θεολόγοι ἐπιδιώκοντες τήν δικαίωσίν του, ἀλλά πρός ἐξυπηρέτησιν τῆς πονηρᾶς

σκοπιμότητος τῆς ἀποτροπῆς τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἤτοι λόγῳ ἀντιθέσεώς του πρός τήν Σύνοδον (βλ. Πράξ. Α´ § 13 καί 15).

Κατά ταῦτα λοιπόν, ἡ Σύνοδος ἀντιμετωπίζουσα τό ζήτημα αὐτό προσκαλεῖ τόν πάπαν νά προσέλθη εἰς τάς συνεδρίας της καί νά καταλάβη τήν θέσιν, τήν ὁποίαν ἐδικαιοῦτο. Πράττει δέ τοῦτο μέ τόν τιμητικώτερον καί ἐπισημότερον τρόπον: μέ εἰκοσαμελῆ συνοδικήν ἀντιπροσωπείαν, τῆς ὁποίας ἡγοῦνται οἱ τρεῖς παρόντες πατριάρχαι. Καί ἡ ἀντιπροσωπεία αὐτή ἐπισκέπτεται αὐτόν διά μίαν δευτέραν φοράν, προκειμένου νά ἀκούση τήν ἀπάντησιν, πού ὁ πάπας ἀπέφυγε νά δώση κατά τήν πρώτην ἐπίσκεψιν-πρόσκλησιν (βλ. Πράξ. Α´ § 8-9 καί βλ. Πράξ. Β´ § 2-5, 11).

Ἠκολούθησε μία ἀκόμη ἐπίσκεψις ἐπισήμου ἀντιπροσωπείας πρός τόν πάπαν, τήν ὁποίαν ἀπετέλουν οἱ ἐπισημότεροι μετά τούς πατριάρχας ἱεράρχαι καί ἀνώτατοι αὐτοκρατορικοί ἄρχοντες. Ἡ ἀπάντησις τοῦ πάπα ὑπῆρξε τελικῶς σαφῶς ἀρνητική (βλ. Πράξ. Β´ § 6-12).

Ἡ ἄρνησις τοῦ πάπα νά προσέλθη ἀποτελεῖ ἀπείθειαν καί παράπτωμα, καί βαρύνει τόν ἴδιον, ἀφοῦ μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ πάπας εἶχε διάφορον φρόνημα, τό ὁποῖον καί δέν ἤθελε νά τεθῆ ὑπό τήν κρίσιν τῆς Συνόδου κατά τήν ἐκκλησιαστικήν τάξιν. Ἐντεῦθεν, ἡ Ε´ Σύνοδος μετά τήν ἄρνησίν του ἦτο πλέον ἐλευθέρα νά ἀσχοληθῆ μέ τό ἔργον της καί νά δικάση τούς ἀντιδιατιθεμένους. Καί τόν πάπαν. Διότι κάθε Σύνοδος ὑπέρκειται τοῦ προέδρου καί πρωτοθρόνου της.

Ὁ πάπας, ἀποφαίνεται ἡ Σύνοδος (βλ. Πράξ. Β´ § 19), εἶναι ὑπόλογος ἔναντί της διά τήν μή συμμετοχήν του. Καί θά δικασθῆ ἐν καιρῷ.

Καί πράγματι κατά τάς Πράξεις Ζ´ καί Η´ ὁ πάπας Βιγίλιος δικασθείς διά μέν τά κανονικά του παραπτώματα ἀπεκόπη ἀπό τήν κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, διά δέ τήν ὑπεράσπισιν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀνεθεματίσθη.

Ἡ Σύνοδος, ἄν ἤθελε, ἠδύνατο νά καθαιρέση τόν πάπαν, μέ μόνην αἰτιολογίαν ὅτι κληθείς τρίτον δέν προσῆλθε (κανών οδ´ τῶν ἁγίων ἀποστόλων). Ὁ Νεστόριος (A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 9-12) καί ὁ Διόσκορος (A.C.O. 2, 1, 2 σελ. 10-14 καί 25-29) καθηρέθησαν, ἐπειδή καταφρονήσαντες τριττήν πρόσκλησιν Συνόδου δέν ὑπήκουσαν καί δέν προσῆλθον.

Ὁ Βιγίλιος ἐκλήθη ἐπισήμως τρίς: α) τήν 1 Μαΐου (βλ. Πράξ. Β´ § 8), β) τήν 5 Μαΐου (βλ. Πράξ. Α´ § 8-0) καί γ) τήν 7 Μαΐου (βλ. Πράξ. Β´ § 6-11).

Ἡ Ε´ Σύνοδος δέν καθήρεσε τόν πάπαν κατά τήν Β´ Συνεδρίαν της διά μόνον τόν ὡς ἄνω λόγον ἐξ εὐλαβείας πρός τό ἀξίωμα τοῦ πρωτοθρόνου μακροθυμοῦσα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Α΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄[1] τῆς βασιλείας τοῦ αἰωνίου[2] αὐγούστου Δεσπότου ἡμῶν *Ἰουστινιανοῦ*, ιβ΄ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου *Βασιλείου*, τῇ γ΄ τῶν Νόνων Μαΐου[3], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον ἐν τῷ Σεκρέτῳ τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου[4] τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως.

---

1. Ὁ Ἰουστινιανός (527-565) ἐστέφθη ὡς συμβασιλεύς τοῦ θείου του Ἰουστίνου τήν 4ην Ἀπριλίου 527. Ἄρα τό 27ον ἔτος τῆς βασιλείας του ἤρχισε τήν 4ην Ἀπριλίου 553. Μονοκράτωρ ὁ Ἰουστινιανός ἔμεινε τήν 4ην Αὐγούστου 527, ὅτε ἐκοιμήθη ὁ θεῖος του βασιλεύς Ἰουστῖνος (519-527) (Βλ. Θεοφάνους, Χρονογραφία, Corpus scriptorum historiae Byzantinae, Theophanes V.I. I, Bonnae 1839, σελ. 266).

2. «Αἰώνιος Αὔγουστος» ὠνομάζετο καί προσεφωνεῖτο ὁ βασιλεύς, ἐφ᾽ ὅσον ἔζη.

3. Δηλ. τήν 5ην Μαΐου 553, ἡμέραν Δευτέραν τῆς Ἑβδομάδος τῶν Μυροφόρων.

4. Συνήθως «ἐπισκοπεῖον» ὀνομάζεται ἡ κατοικία τοῦ ἀρχιερέως. Ἐνταῦθα ὅμως δέν πρόκειται περί τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου (βλ. καί Ἀρ. Πασαδέου, Ὁ Πατριαρχικός Οἶκος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Ἵδρυμα Βαλκανικῶν Μελετῶν, ἀριθμ. 157, Θεσσαλονίκη 1976), ἀλλά περί τοῦ καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ ἐπισκόπου, δηλ. τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, εἰς τόν ὁποῖον συνῆλθεν ἡ Ε΄ Σύνοδος. Εἰς τόν βίον τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Νέου (Η΄ αἰών μ.Χ.) ἀναγινώσκομεν: «Οὐχί ἐν ἱεροῖς ναοῖς αἱ ἅγιαι ἕξ Σύνοδοι συνηθροίσθησαν;... καί ἡ πέμπτη αὖθις ἐν Κωνσταντινουπόλει καί ἡ ἕκτη; ἡ μέν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἡ δέ ἐν τῷ ἱερῷ παλατίῳ, ἔνθα ἐπιλέγεται ὁ Τροῦλλος; ὅπερ ἡμεῖς ᾤατον καλοῦμεν;... εἰπέ, ἐπίσκοπε». Ὁ δέ ἔφη· «οὕτως ἔχει». (Βλ. Στεφάνου διακόνου, Βίος ὁσίου μάρτυρος Στεφάνου τοῦ Νέου, P.G. 100, 1144D καί Μέγας Συναξαριστής τῆς Ὀρθ. Ἐκκλησίας τ. ΙΑ΄, Ἀθῆναι 1979[5], σ.σ. 705). Ὁ Hefele (History of the Councils, vol. VI, σελ. 289) υἱοθετεῖ τήν μαρτυρίαν αὐτήν τῆς παραδόσεως. Κατά τήν παράδοσιν ἡ Ε΄ Σύνοδος συνεδρίασεν εἰς τό σεκρετάριον τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, πού ἐν προκειμένῳ εἶναι τό δεξιόν κλῖτος τοῦ γυναικωνίτου.

1. *Εὐτύχιος*[5] ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης (Κων.).
2. *'Απολινάριος*[6] ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως 'Αλεξανδρείας ('Αλ.).
3. *Δομνῖνος*[7] ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως ('Αντ.).

4-6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, καί *Δαμιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σῳζούσης, τοποτηρηταί *Εὐστοχίου*[8] τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου 'Ιεροσολύμων ('Ιερ.).

7. *Βένιγνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ηρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής 'Ηλία τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης (Ρ.)
8. *Θεόδωρος*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς πρώτης Καππαδοκίας (Κων.)
9. *'Ανδρέας*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Εφέσου (Κων.)
10. *Σεξτιλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητής Πριμόσου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος (Ρ.).

5. 'Ο ἅγιος Εὐτύχιος διεδέχθη εἰς τόν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τόν ἅγιον Μηνᾶν (+24-8-552). 'Αρχιεράτευσε δίς 552-565 καί 577-582. 'Η μνήμη του ἑορτάζεται τήν 6ην 'Απριλίου. Βίον του ἔγραψεν ὁ μαθητής του Εὐστράτιος (P.G. 86, 2273-2390). Μετά τό ὄνομα ἑκάστου ἱεράρχου δίδεται ἐντός ἀγκυλῶν τό ὄνομα τῆς ἐπαρχίας του καί τοῦ Πατριαρχείου, εἰς τό ὁποῖον ὑπήγετο. Π.χ. Ρ(ώμης), Κων(σταντινουπόλεως), 'Αλ(εξανδρείας), 'Αντ(ιοχείας), 'Ιερ(οσολύμων).

6. 'Ο 'Απολινάριος (551-568) διεδέχθη τόν πατριάρχην Ζώϊλον (541-547), πού κατά τόν πάπαν Βιγίλιον ἐπαύθη ὑπό τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (Mansi 9, 60 AB).

7. 'Ο Πατριάρχης 'Αντιοχείας Δομνῖνος ἤ Δόμνος Γ΄ (545-561) διεδέχθη τόν ἀποθανόντα (7 Μαρτίου 545) πατριάρχην ἅγιον 'Εφραίμ (526-545), ἐπί τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἡ 'Αντιοχεία μετωνομάσθη εἰς Θεούπολιν, ἐπειδή τό ἔτος 528 «μηνὶ Νοεμβρίῳ, ὥρα γ΄, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ», γενομένου δυνατοῦ σεισμοῦ κατεστράφη ὁλοσχερῶς ἡ πόλις καί, ἐνῶ «ἐλιτάνευον οἱ ἀπομείναντες πάντες ἀνυπόδετοι κλαίοντες καὶ ῥιπτοῦντες ἑαυτοὺς πρηνεῖς εἰς τὰς χιόνας κράζοντες τὸ "Κύριε, ἐλέησον", ἐφάνη ἐν ὁράματι τινὶ θεοσεβεῖ ἀνθρώπῳ, ὥστε εἰπεῖν πᾶσι τοῖς ὑπολειφθεῖσι, ἵνα ὑπεργράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν: Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στῆτε. Καὶ τούτου γενομένου ἔστη ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ» (Θεοφάνους Χρονογραφία, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonnae 1839, σελ. 272).

8. 'Ο Εὐστόχιος (552-564) διεδέχθη τόν πατριάρχην Μακάριον (552 καί 564-575), πού ἐπαύθη ὀλίγον μετά τήν ἐκλογήν του (Δεκ. 552), ἐπειδή ἦτο ὠριγενιστής (βλ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας 'Ιεροσολύμων, 'Αθῆναι 1970, σελ. 246 καί Παράρτημα Β΄ περί τῆς καταδίκης τοῦ 'Ωριγενισμοῦ).

11. *Μεγέθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ηρακλείας τῆς Θράκης (Κων.).
12. *'Αναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβίας, τοποτηρητής Δωροθέου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου 'Αγκύρας (Κων.).
13. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιλίου, τοποτηρητής Εὐπρεπίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως Κυζίκου (Κων.).
14. *Εὐσέβιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύρου ('Αντ.).
15. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας (Κων.). *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικαίας (Κων.).
16. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος (Κων.).
17. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταρσοῦ ('Αντ.).
18. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουκουσοῦ, τοποτηρητής Παλλαδίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς ('Αρμενίας Β΄, Κων.).
19. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης ('Ιερ.).
20. *Πομπηϊανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βυζακίου[9] (Ρ.).
21. *'Αμαζόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Εδέσσης ('Οσροηνῆς, 'Αντ.).
22. *'Αλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν (Παφλαγονίας, Κων.).
23. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Απαμείας τῆς Συρίας ('Αντ.).
24. *Εὐφραντᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τυάνων (Β΄ Καππαδοκίας, Κων.).
25. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιεραπόλεως τῆς Συρίας ('Αντ.).
26. *Βοσπόριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας (Πόντου, Κων.).
27. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βόστρων ('Αραβίας 'Αντ.).
28. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μύρων (Λυκίας, Κων.).
29. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς 'Ισαυρίας (Κων.).
30. *'Ιουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων (Λυδίας, Κων.).

9. Τό Βυζάκιον ἦτο ἐπαρχία τῆς Β. 'Αφρικῆς.

31. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γορτύνης (Κρήτης. Ρ.).
32. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ ('Αντ.).
33. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ρόδου (Ρ.).
34. *Φίρμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιπάσων (Νουμιδίας) τῆς ἐπαρχίας 'Αφρικῆς (Ρ.).
35. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αντιοχείας τῆς Πισιδίας (Κων.).
36. *Φωκᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στόβων[10] (Κων.).
37. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πέργης (Λυκαονίας, Κων.).
38. *Σεβηριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αφροδισιάδος (Καρίας, Κων.).
39. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αμίδης (Μεσοποταμίας, 'Αντ.).
40. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Συνάδων (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
41. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σίδης (Παμφυλίας, Κων.).
42. *'Αβραάμιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεργιουπόλεως, (Εὐφρατησίας, 'Αντ.).
43. *'Ασίγνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, τοποτηρητής 'Ιωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Λαοδικείας[10α] τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς (Κων.).
44. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αδριανουπόλεως τῆς Θράκης (Κων.).
45. *Κρησκώνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουϊκούλου (Νουμιδίας, Ρ.).
46. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιουστινιανουπόλεως τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας (Κων.).
47. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Θεοδωριάδος (Κων.).
48. *Αὐξάνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιεραπόλεως τῆς Φρυγίας (Κων.).

10. Περί τῆς πόλεως Στόβων καί τῶν παραλλαγῶν τοῦ ὀνόματός της βλ. 'Ιεροκλέους, Συνέκδημος, παραγρ. 641,2 καί τό σχετικόν ἄρθρον τῆς Realencyklopaedie, IV, A, 1, σελ. 47.

10α. Περί αὐτῆς γίνεται λόγος ἐν Πράξ. 3, 16 καί Κολ. 4, 13-16. Ἔκειτο ἐπί τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Λύκου καί Μαιάνδρου. Ἐλέγετο καί Διόσπολις. Σήμερον λέγεται 'Εσκί 'Ισσάρ.

49. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως (Ροδόπης, Κων.).
50. *Αἰθέριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αναζαρβοῦ (Β΄ Κιλικίας, 'Αντ.).
51. *Δομέτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ('Αχαΐας, Ρ.).
52. *Οὐαλεριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ὄββης (Νουμιδίας) τῆς ἐπαρχίας 'Αφρικῆς (Ρ.).
53. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς Συρίας ('Αντ.).
54. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δρυζιπάρων (Εὐρώπης, Κων.).
55. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως Παφλαγονίας (Κων.).
56. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιουστινιανῆς Κυψελῶν (Ροδόπης, Κων.).
57. *Ρωμανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαβάλων (Συρίας Α΄, 'Αντ.).
58. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιουστινιανουπόλεως 'Αρμενίας (Α΄, Κων.).
59. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νύσσης (Καππαδοκίας, Κων.).
60. *Βασίλειος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιουστινιανουπόλεως Καμουλιανῶν (Καππαδοκίας Α΄, Κων.).
61. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαρκουσῶν (Φοινίκης, 'Αντ.).
62. *Κρησκώνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζαττάρων τῆς Νουμιδίας (Ρ.).
63. *Σέργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κυνῶν (Κυνοπόλεως) τῆς Δευτέρας Αἰγύπτου ('Αλεξ.).
64. *Χριστοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αρκαδιουπόλεως τῆς 'Ασίας (Κων.).
65. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βύβλου (Φοινίκης Α΄, 'Αντ.).
66. *Λεόντιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἄρκης ('Αρμενίας Α΄, Κων.).
67. *'Ιωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυρίνης ('Ασίας, Κων.).
68. *'Αλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αμφιπόλεως (Μακεδονίας Α΄, Ρ.).

69. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κλύσματος (Αὐγουσταμνικῆς Β΄, Ἀλεξ.).
70. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βερίσσης (Ἀρμενίας Β΄, Κων.).
71. *Ἀριστόδημος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φιλομηλίου τῆς Πισιδίας, (Κων.).
72. *Θαλέλαιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως τῆς Πισιδίας (Κων.).
73. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν (Καρίας, Κων.).
74. *Διογενειανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως (Πισιδίας, Κων.).
75. *Βάσσος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταμιάθεως (Ἀρκαδίας, Ἀλ.).
76. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κύμης (Ἀσίας, Κων.).
77. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κρατείας (Παφλαγονίας, Κων.).
78. *Ρεστιτοῦτος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιλεύης τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς (Ρ.).
79. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως Αἰγύπτου (Ἀλεξ.).
80. *Αἰμιλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιπύργου (Λιβύης, Ἀλεξ.).
81. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαγύδου (Παμφυλίας, Κων.).
82. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Προύσης (Βιθυνίας, Κων.).
83. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος (Λιβύης, Ἀλ.).
84. *Σωτήριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐλῶνος (Ν. Ἠπείρου).
85. *Ζώσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντάνδρου (Ἀσίας, Κων.).
86. *Κυπριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωρύκου (Κιλικίας Α΄, Ἀντ.).
87. *Ἠλίας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διοκλητιανουπόλεως (Θηβαΐδος, Ἀλεξ.).
88. *Θεωνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουσσῶν (Θηβαΐδος, Ἀλ.).

89. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λιμυρῶν (Λυκίας, Κων.).
90. *Γεννάδιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζηνωνοπόλεως (Ἰσαυρίας, Ἀντ.).
91. *Ἀσυγκρίτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀράδου (Φοινίκης Α΄, Ἀντ.).
92. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βοτρύων (Φοινίκης Α΄, Ἀντ.).
93. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φελλοῦ (Λυκίας, Κων.).
94. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυριαγγέλων (Γαλατίας Β΄, Κων.).
95. *Γενέθλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δορυλαίου (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
96. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης (Ὀσροηνῆς, Ἀντ.).
97. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως (Βιθυνίας, Κων.).
98. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβῶν (Καρίας, Κων.).
99. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἁλικαρνασσοῦ (Καρίας, Κων.).
100. *Κοσμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαλλοῦ (Κιλικίας Α΄, Ἀντ.).
101. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μεγάρων (Ἀχαΐας, Ρ.).
102. *Καλλίνικος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ὀποῦντος (Ἀχαΐας, Ρ.).
103. *Πασχάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αἰγίου (Ἀχαΐας, Ρ.).
104. *Γεράσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιβύρας (Καρίας, Κων.).
105. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας τῆς ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ (Ἀντ.).
106. *Νόννος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαυσάρων (Μεσοποταμίας, Ἀντ.).
107. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαλανεῶν (Συρίας Β΄, Ἀντ.).
108. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιρκισίου (Ὀσροηνῆς, Ἀντ.).
109. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστῆς (Παλαιστίνης Α΄, Ἱερ.).

110. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιδαείου (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
111. *Μακάριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πρυμνησσοῦ (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
112. *Μέγας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μίρου (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
113. Θαλέλαιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰσίνδων (Παμφυλίας, Κων.).
114. *Νικήτας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας (Κιλικίας Β΄, Ἀντ.).
115. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διονυσίου(πόλεως) (Φρυγίας Πακατιανῆς, Κων.).
116. *Πελάγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀζάνων (Φρυγίας Πακατιανῆς Κων.).
117. *Ἱέρων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως τῆς Φρυγίας (Πακατιανῆς, Κων.).
118. *Γλαῦκος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀλίων (Φρυγίας Πακατιανῆς, Κων.).
119. *Προκόπιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντινόου(πόλεως) (Θηβαΐδος, Ἀλ.).
120. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δομετιουπόλεως (Ἰσαυρίας, Κων.).
121. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κολωνίας (Ἀρμενίας Α΄, Κων.).
122. *Οὐράνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τράλλεων (Λυδίας, Κων.).
123. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κηράσων (Λυδίας, Κων.).
124. *Φρόνιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Συναοῦ (Φρυγίας Πακατιανῆς, Κων.).
125. *Μακεδόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς Βιθυνίας (Κων.).
126. *Ἐκδίκιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς νήσου Τήνου.
127. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δανάβων (Φοινίκης, Ἀντ.).
128. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κοράδων (Φοινίκης Β΄, Ἀντ.).
129. *Ἐλπιδοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως Καρίας (Κων.).

130. *Κυρίων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαδίμων (Ἀντ.).
131. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας (Πισιδίας, Κων.).
132. *Σίλας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως (Φρυγίας Πακατιανῆς, Κων.).
133. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐγουστουπόλεως, (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
134. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰγγελῶν (Μεσοποταμίας, Ἀντ.).
135. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζεύγματος (Εὐφρατησίας, Ἀντ.).
136. *Δορυμένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδραῶν (Ἀραβίας, Ἱερ.).
137. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λέρου.
138. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαργάρων (Ἀσίας, Κων.).
139. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κομάνων (Ἀρμενίας Α΄, Κων.).
140. *Ρουφῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστείας τῆς Ἀρμενίας (Β΄, Κων.).
141. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεμνείων (Παμφυλίας, Κων.).
142. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κασατῶν.
143. *Σισίννιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πραινέτου (Βιθυνίας, Κων.).
144. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βατνῶν (Μεσοποταμίας, Ἀντ.).
145. *Ἀναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ράχλης (Φοινίκης, Ἀντ.).
146. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ (Ἀχαΐας).
147. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στεκτορίου (Φρυγίας Σαλουταρίας, Κων.).
148. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμασείας (Ἑλενοπόντου, Κων.).
149. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδρασοῦ (Ἰσαυρίας, Κων.).
150. *Εὔανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κνίδου (Ρ.).

151. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καρπάθου (Ρ.).

2.1. Ὁ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος[11] τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπε:

Ἀποσταλείς ἀπό τόν χριστιανικώτατον καί εὐσεβέστατον βασιλέα, πρό τοῦ ἱερωτάτου Ὑμῶν[11α] σεκρέτου εὑρίσκεται ὁ περίβλεπτος σιλεντιάριος[12] *Θεόδωρος*. Καί ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον[12α].

2. Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καί πατριάρχης *Εὐτύχιος* εἶπε:

Νά εἰσέλθῃ.

3. Τούτου δέ γενομένου ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καί πατριάρχης *Ἀπολινάριος* εἶπε:

Διά ποῖον λόγον ἦλθε πρός ἡμᾶς τό Μέγεθός Σου;

4. Ὁ περίβλεπτος σιλεντιάριος *Θεόδωρος* εἶπεν:

Ὁ εὐσεβέστατος καί χριστιανικώτατος βασιλεύς μέ ἀπέστειλε πρός τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα, νά Σᾶς ἐπιδώσω τόν *Θεῖον Τύπον*[13], νά ἀναγνωσθῇ ἐνώπιον τῆς ἁγίας Ὑμῶν Συνόδου.

---

11. Πριμικήριος νοταρίων ὠνομάζετο ὁ ἀρχιγραμματεύς, προϊστάμενος τῆς Γραμματείας τοῦ Πατριαρχείου, ἐπειδή τό ὄνομά του ἀνεγράφετο πρῶτον εἰς τάς σχετικάς κηροχύτους δέλτους.

11α. Ἡ προσφώνησις ἀπευθύνεται εἰς τόν πατριάρχην Εὐτύχιον, (ἀφοῦ τό σεκρέτον, εἰς τό ὁποῖον συνεδρίαζεν ἡ Σύνοδος, ἦτο τό τοῦ «ἐπισκοπείου» του) ὡς Ἔξαρχον τῆς Συνόδου. Ὁ καθ. Εὐ. Χρυσός κακῶς ἀναζητεῖ πρόεδρον τῆς Συνόδου ὑπό τήν σημερινήν ἔννοιαν τοῦ ὅρου. Εἰς τάς Συνόδους οἱ Πατέρες παρεκάθηντο ὡς ἀδελφοί. Καί εἰς τάς ἐπισήμους στιγμάς, ὡμίλουν πάντοτε ἀλληλοδιαδόχως καί κατά τά πρεσβεῖα τῶν θρόνων. Ἡ τάξις αὐτή ἐτηρήθη εἰς ὅλας τάς Συνόδους (Γ´ Οἰκουμενικήν 431, λῃστρικήν 449, Λατερανοῦ 649, καί ἄλλας). Κατά τά σήμερον κρατοῦντα οἱ πρόεδροι ἔχουν κατά ἀποκλειστικότητα τόν λόγον εἰς τάς ἐπισήμους στιγμάς. Εἰς τάς Συνόδους τοῦτο ἦτο ἀνεπίτρεπτον. Ἔτσι βλέπομεν, ὅτι ὁ μέν πρωτόθρονος ἅγιος Εὐτύχιος πρῶτος ὁμιλῶν ἀπευθύνεται εἰς ἕνα κλητῆρα, ἐνῶ ὁ ἀσημάντου πόλεως ἐπίσκοπος-τοποτηρητής τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων διατάσσει τόν ἐκπρόσωπον τοῦ βασιλέως νά ἐξέλθῃ.

12. Σιλεντιάριοι ὠνομάζοντο τά μέλη τοῦ σιλεντίου, δηλ. τοῦ ἀνωτάτου μυστικοῦ συμβουλίου τοῦ κράτους. Ἦσαν ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι καί ἄνθρωποι τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως. Ὁ ἀκριβής τίτλος τοῦ Θεοδώρου ἦτο Decurio Palatii.

12α. Ἡ φράσις αὐτή ἦτο καθιερωμένη καί ἐσήμαινεν: ἀναμένομεν ἐντολάς.

13. Θεῖος Τύπος (Sacra Forma) ἤ σάκρα ὠνομάζοντο τά εἰδικῆς φύσεως διατάγματα. Εἰς τάς Συνόδους, πρό οἱασδήποτε ἄλλης ἐνεργείας ἀνεγινώσκετο ἡ σάκρα περί συγκλήσεως αὐτῶν. Μέ αὐτήν α) ἐξησφαλίζετο ἡ νομιμότης τῆς

5. Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καί πατριάρχης *Δομνῖνος* εἶπε:

Νά παραληφθῇ πρεπόντως ὁ *Θεῖος Τύπος*, περί τοῦ ὁποίου μᾶς ὡμίλησεν ὁ *Θεόδωρος*, καί νά ἀναγνωσθῇ.

6. Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτόν ὁ διάκονος, νοτάριος καί καλλιγράφος Στέφανος, ἀνέγνωσε:

3. [Ὁ *Θεῖος Τύπος* τοῦ βασιλέως *Ἰουστινιανοῦ* πρός τήν ἁγίαν Σύνοδον περί Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τῶν λοιπῶν.[14]]

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν *Ἰησοῦ Χριστοῦ*.

Ὁ αὐτοκράτωρ καῖσαρ Φλάβιος *Ἰουστινιανός*, ὁ ἀλαμανικός, γοτθικός, φραγκικός, γερμανικός, ἀντικός, ἀλανικός, βανδαλικός, ἀφρικός, εὐσεβής, εὐτυχής, ἔνδοξος, νικητής καί τροπαιοῦχος, αἰώνιος αὔγουστος,

πρός τούς μακαριωτάτους ἐπισκόπους καί πατριάρχας *Εὐτύχιον* Κωνσταντινουπόλεως, *Ἀπολινάριον* Ἀλεξανδρείας, *Δομνῖνον* Θεουπόλεως, τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους Στέφανον, Γεώργιον καί Δαμιανόν, τοποτηρητάς τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων καί πατριάρχου *Εὐστοχίου*, καί πρός τούς λοιπούς ἐπισκόπους[15], τούς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν συνελθόντας εἰς τήν βασιλίδα ταύτην Πόλιν.

1. Πάντοτε, ὡς γνωστόν, οἱ Ὀρθόδοξοι εὐσεβεῖς προκάτοχοι ἡμῶν βασιλεῖς, οἱ πατέρες ἡμῶν, κατέβαλλον πολλάς προσπαθείας νά ἐκτέμνουν τάς κατά διαφόρους καιρούς ἀναφυομένας αἱρέσεις διά τῆς συγκροτήσεως Συνόδων ὁσιωτάτων ἱερέων· καί τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς καί εἰλικρινῶς κηρυττομένης νά διαφυλάττουν ἐν εἰρήνῃ τήν ἁγίαν Ἐκκλησίαν.

Συνόδου, β) παρείχετο ἐγγύησις ἀποδοχῆς καί ἐπιβολῆς τῶν ἀποφάσεών της, καί γ) ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὡρίζοντο τά θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

14. Τοῦ Τύπου τούτου ἔχουν σωθῆ τρεῖς παραλλαγαί· μία ἑλληνική, ἡ ὁποία μᾶς δίδει κείμενον ἐξωφθάλμως διεσκευασμένον καί μάλιστα κατά τρόπον ἐπιπόλαιον καί πρόχειρον (βλ. Ἰωάννου Κεδρηνοῦ, Σύνοψις Ἱστοριῶν, P.G. 121, 724C-729C)· καί δύο λατινικαί· μία γνησία (ἡ τοῦ κώδικος N´, βλ. A.C.O. 4, 1, 8, 13-14, 27), καί μία διεσκευασμένη (ἡ τοῦ κώδικος G´) πρός περιφρούρησιν τοῦ κύρους τοῦ πάπα. Τό ἑλληνικόν κείμενον βλ. ἐν τέλει τῆς Πράξεως Α´.

15. Παραλῆπται τοῦ Θείου Τύπου εἶναι οἱ Πατέρες οἱ συγκροτοῦντες τήν Οἰκουμενικήν Σύνοδον. Ὀνομαστί μνημονεύονται τιμῆς ἕνεκεν οἱ πατριάρχαι, ὡς ἔξαρχοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν διοικήσεων (πατριαρχείων).

Ἀκριβῶς λοιπόν δι' αὐτό, ὁ Μέγας *Κωνσταντῖνος*, ὅταν ὁ Ἄρειος ἐβλασφήμει διδάσκων ὅτι τάχα ὁ Υἱός δέν εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα, ἀλλά κτίσμα, καί ὅτι τάχα «ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο», συνήθροισεν ἐν Νικαίᾳ ἐκ διαφόρων Διοικήσεων τούς τριακοσίους δέκα καί ὀκτώ ἁγίους Πατέρας. Παραστάς δέ εἰς τήν σύνοδον καί ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως, ἐνίσχυσεν ἐκείνους, πού ὡμολόγουν τόν Υἱόν ὁμοούσιον μέ τόν Πατέρα καί, ἀφοῦ κατεδικάσθη ἡ ἀσέβεια τοῦ Ἀρείου,ἐφρόντισε νά κρατύνῃ τήν Ὀρθόδοξον Πίστιν.

Καί ἔτσι οἱ ἅγιοι Πατέρες διατυπώσαντες τό ἅγιον Σύμβολον ἤ Μάθημα τῆς Πίστεως, ὡμολόγησαν μέ αὐτό, ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα, πρᾶγμα τό ὁποῖον πολλοί μέχρι τότε ἔθετον ὑπό ἀμφισβήτησιν.

2. Ἀλλά καί ὁ εὐσεβοῦς μνήμης *Θεοδόσιος* ὁ πρεσβύτερος, ὅταν ὁ μέν *Μακεδόνιος* ἠρνεῖτο τήν θεότητα τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, ὁ δέ *Ἀπολινάριος*[16] καί *Μάγνος* ὁ μαθητής του ἐβλασφήμουν τήν Οἰκονομίαν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου καί ἔλεγον, ὅτι ὁ Λόγος δέν προσέλαβε νοῦν ἀνθρώπινον, ἀλλ' ὅτι ἡνώθη μέ σάρκα ἔχουσαν ψυχήν μή λογικήν,συναθροίσας ἐν τῇ Βασιλίδι ταύτῃ Πόλει τούς ρν' Πατέρας καί μετασχών καί ὁ ἴδιος τῆς Συνόδου, ἀφοῦ οἱ ὡς ἄνω αἱρετικοί κατεδικάσθησαν μαζί μέ τά ἀσεβῆ δόγματά τους ἐδημιούργησε τάς προϋποθέσεις νά κηρύττεται ἡ Ὀρθόδοξος Πίστις· καθ' ὅσον οἱ ἅγιοι αὐτοί Πατέρες ἐξέθεσαν τά περί τῆς Θεότητος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ἐδίδαξαν καί τά περί τῆς Θείας Οἰκονομίας τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου κατά τρόπον τέλειον, ἀκολουθήσαντες πιστῶς τήν ὑπό τῶν ἁγίων Πατέρων ἐκτεθεῖσαν Ὀρθήν Πίστιν.

3. Ἀλλά καί ὁ *Θεοδόσιος* ὁ νέος, ὅταν πάλιν ὁ ἀσεβής Νεστόριος ἔλεγεν, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Θεός Λόγος καί ἄλλος ὁ Χριστός, καί ἐδίδασκεν ἀσεβῶς, ὅτι ὁ μέν εἶναι φύσει Υἱός τοῦ Θεοῦ

16. Περί Ἀπολιναρίου ἰδέ H. Lietzmann, Apollinaris von Laodiceia, Tübingen 1904. Ὁ Ἀπολινάριος ὑπῆρξε μία τραγική προσωπικότης, καθ' ὅσον ὑποδουλωθείς εἰς τήν ἀριστοτελικήν φιλοσοφίαν ἠγωνίζετο νά ἐπιτύχῃ κάποιαν ἰσορροπίαν μεταξύ ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καί ἀριστοτελικῆς λογικῆς καί ἀνθρωπολογίας, μέ ἀποτέλεσμα, ὅτι συνεχῶς ἀμφιταλαντευόμενος καί ἀμφιβάλλων, ἄλλοτε ἐδίδασκεν ὅτι ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου ἦτο ὁμοούσιος καί συναΐδιος μέ τόν ἄναρχον Πατέρα (βλ. Βικεντίου Commonitorium, Κεφ. 12) καί ἄλλοτε ἀνεθεμάτιζε τούς λέγοντας ὅτι ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου Χριστοῦ δέν ἦτο ὁμοούσιος μέ τήν ἰδικήν μας (βλ. H. Lietzmann, Apollinaris von Laodiceia, Tübingen 1904, σελ. 254-255, 262-263).

Πατρός, ὁ δέ χάριτι υἱός, καί ἠρνεῖτο ὅτι ἡ ἁγία καί ἔνδοξος ἀειπάρθενος εἶναι Θεοτόκος, ἀφοῦ συνεκάλεσεν, ὅταν πλέον ὁ *Νεστόριος* εἶχε διαδώσει τήν ἀσέβειάν του εἰς ὅλα τά πέρατα τῆς Ἀνατολῆς, τήν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ ἁγίαν Σύνοδον, τῆς ὁποίας προήδρευσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες *Κελεστῖνος* καί *Κύριλλος*, καί ἀπέστειλεν εἰς αὐτήν ἄρχοντας, πού ὤφειλαν νά παρίστανται εἰς τήν Σύνοδον, ἠνάγκασε καί τόν ἴδιον τόν Νεστόριον νά μεταβῇ ἐκεῖ καί νά γίνῃ δι' αὐτόν δίκη. Καί πράγματι, γενομένης ἐξετάσεως, οἱ ἅγιοι αὐτοί Πατέρες ἀκολουθοῦντες εἰς ὅλα τά ὑπό τῶν πρό αὐτῶν ἁγίων Πατέρων ὁρισθέντα, κατέκριναν τόν Νεστόριον μαζί μέ τήν ἀσεβῆ διδασκαλίαν του.

Ἀλλ' ἐνῷ αὐτά εἶχον λάβει αὐτήν τήν ἔκβασιν, ἀφοῦ ἐξεσηκώθησαν ἐναντίον τοῦ Κυρίλλου οἱ ὀπαδοί τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου, ἐφρόντισαν, ὅσον ἐξηρτᾶτο ἀπό αὐτούς, νά ἀνατρέψουν τήν κατά τοῦ Νεστορίου καταδικαστικήν ἀπόφασιν.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐξεφύτρωσεν πάλιν ἕνας ἀνόητος *Εὐτυχής*[17], πού ἔλεγεν ὅτι ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου δέν εἶναι ὁμοούσιος μέ ἡμᾶς.

Συνεκροτήθησαν λοιπόν ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ Σύνοδοι, ἐν Κωνσταντινουπόλει καί ἐν Ἐφέσῳ, ὅπου μάλιστα ἔλαβε χώραν τοιαύτη ὑπέρ ἐκείνου συρροή αἱρετικῶν, ὥστε χάριν αὐτοῦ νά ἐκθρονισθῇ ἀκόμη καί ὁ ὁσίας μνήμης *Φλαβιανός* ὁ ἐπίσκοπος τῆς βασιλίδος ταύτης Πόλεως.

4. Ἀλλ' ὁ εὐσεβοῦς μνήμης *Μαρκιανός* συνήθροισεν ἐν Χαλκηδόνι τούς ἁγίους Πατέρας καί λόγῳ τῆς ἐκεῖ μεγάλης τῶν ἐπισκόπων φιλονεικίας, παρέστη εἰς τήν Σύνοδον ὄχι μόνον διά τῶν ἀρχόντων [ἀντιπροσώπων] αὐτοῦ ἀλλά καί αὐτοπροσώπως καί ἔφερεν ἅπαντας εἰς ὁμόνοιαν[18].

Αὐτοί λοιπόν οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἀκολουθήσαντες εἰς ὅλα τά περί πίστεως θεσπισθέντα ὑπό τῶν ὡς ἄνω τριῶν Συνόδων ὡς καί τάς

17. Ἀμαθής (Indoctus) ἐχαρακτηρίσθη ὁ Εὐτυχής τό πρῶτον ὑπό τοῦ ἁγίου Λέοντος. Σήμερον ἔχει γίνει γενικῶς δεκτόν ὅτι ἡ αἵρεσις τοῦ Εὐτυχοῦς ἦτο καρπός τῆς ἡμιμαθείας του, τῆς συμφύτου μέ αὐτήν πεισμονῆς καί τοῦ φανατισμοῦ (βλ. καί Prof. John Romanides, St. Cyrill's "One Physis or Hypostasis of God the Logos Incarnate" and Chalcedon, Greek Orthodox Theological Review, vol. X. 3 (1964-1965), 82-107).

18. Πράγματι ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἦτο ἡ Σύνοδος τοῦ θριάμβου τῆς τελείας ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὁποίαν εἶχεν κυριολεκτικῶς καταστρέψει ὁ Διόσκορος μέ τάς ἐξαλλοσύνας του (Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 117).

ἀποφάσεις αὐτῶν περί καταδίκης τῶν αἱρετικῶν καί τῆς ἀσεβείας αὐτῶν, κατέκριναν καί ἀνεθεμάτισαν τόν ἀνόητον Εὐτυχῆ καί τά ἀσεβῆ αὐτοῦ δόγματα, καθώς καί τόν Νεστόριον μαζί μέ τά ἀσεβῆ δόγματά του, ἐπειδή εἶχον καί τότε σπεύσει μερικοί νά ὑπερασπισθοῦν τόν Νεστόριον καί τά ἀσεβῆ δόγματά του.

Τέλος οἱ ἐν Χαλκηδόνι ἅγιοι Πατέρες ἀνεθεμάτισαν καί ὅσους παρέδωκαν ἤ καί παραδίδουν ἄλλο Σύμβολον διάφορον ἀπό τό ἐκτεθέν ὑπό τῶν τιη´ ἁγίων Πατέρων καί ἐπεξηγηθέν ὑπό τῶν ρν´ ἁγίων Πατέρων[19].

5. Ἐνῶ λοιπόν ὅλα αὐτά ἔγιναν ἔτσι κατά διαφόρους καιρούς, οἱ προειρημένοι ἁγίας μνήμης Πατέρες ἡμῶν τά μέν ὑπό ἑκάστης Συνόδου ἀποφασισθέντα, ὄχι μόνον ἐπεκύρωσαν, ἀλλά καί κατωχύρωσαν διά τῶν ἱερῶν κανόνων τους, τούς δέ αἱρετικούς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπεχείρησαν νά ἀντισταθοῦν εἰς τούς Ὅρους τῶν ὡς ἄνω τεσσάρων ἁγίων Συνόδων καί νά συγχύσουν τάς Ἐκκλησίας, ἀφώρισαν[20].

6. Καί ὅταν ὁ θείας μνήμης *Μαρκιανός* ἐκοιμήθη, ἐπειδή εἰς πολλά μέρη ἐπεκράτει ἀμφισβήτησις περί τήν ἁγίαν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, ὁ εὐσεβοῦς μνήμης *Λέων*[21] ἔγραψε πρός ὅλους τούς ἁπανταχοῦ ἱερεῖς ζητῶν, ὅπως ἕκαστος ἐξ αὐτῶν δηλώσῃ τήν γνώμην του περί τῆς ἁγίας αὐτῆς Συνόδου. Καί πράγματι οἱ ἐπίσκοποι, ὁ εἷς μετά τόν ἄλλον, ἀπήντησαν εἰς τό ἐρώτημα χωρίς καμμίαν βραδυπορίαν.

Μετ᾽ ὀλίγον ὅμως οἱ ὀπαδοί τοῦ Νεστορίου καί τοῦ Εὐτυχοῦς «ἐσήκωσαν καί πάλι κεφάλι» καί ἐπροκάλεσαν τόσας ταραχάς εἰς τάς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ὥστε νά ἐπιφέρουν εἰς αὐτάς καί σχίσματα καί διαιρέσεις καί νά κάμουν τάς Ἐκκλησίας νά μή ἔχουν μεταξύ τους καμμίαν κοινωνίαν. Καί πράγματι κανείς τότε δέν ἐφαντάζετο [λαϊκός μέν] ὅτι θά ἦτο δυνατόν νά κοινωνήσῃ, ἐάν μετέβαινεν ἀπό μίαν πόλιν εἰς ἄλλην, καί κληρικός, ὅτι, ἄν

19. Βλ. ἐν Συνόδου Χαλκηδόνος Πραξ. Ε´ παραγρ. 30 (Ὅρος) (A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 126 ἑξ.) καί ἐν Ε´ Συνόδου Πράξ. ΣΤ´ παραγρ. 24, 1.

20. Βλ. Α´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατακλείς τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου, Β´ Οἰκουμ. Συνόδου κανών α´, Γ´ Οἰκουμ. Συνόδου κανών ζ´, Δ´ Οἰκουμ. Συνόδου κανών α´ καί κατακλείς Ὅρου ἐν Πράξ. ΣΤ´ παρ. 24, 6.

21. Αἱ ἀπαντήσεις τῶν μητροπολιτῶν εἰς τό ἐρώτημα τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Μεγάλου (458-474) ἀποτελοῦν τόν Codex Encyclius (A.C.O. 2, 5 σελ. 9-98). Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Ε´ § 2 καί Πράξ. ΣΤ´, παρ. 7, 5 σημ. 5.

μετέβαινεν ἀπό τήν μίαν πόλιν εἰς τήν ἄλλην, θά ἠμποροῦσε νά ὑπάγῃ εἰς τήν Ἐκκλησίαν[22].

7. Διά τοῦτο, ὅταν ὁ Κύριος ὁ Θεός κατά τό ἔλεος Αὐτοῦ ἐνεπιστεύθη εἰς ἡμᾶς τήν διακυβέρνησιν τοῦ Κράτους, *ἀρχήν καί θεμέλιον τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐθέσαμεν νά ἑνώσωμεν τούς διῃρημένους ἱερεῖς τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἀπό ἀνατολῆς ἕως δυσμῶν.* Ἐκτέμνοντες λοιπόν πᾶσαν κατά τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἀμφισβήτησιν, ὑποκινουμένην ἀπό τούς ὀπαδούς τῶν ἀσεβῶν Νεστορίου καί Εὐτυχοῦς, ἐπειδή γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι τά παρ᾽ αὐτῆς περί Πίστεως ἐκτεθέντα *συμφωνοῦν κατά πάντα*[23] *πρός τάς ἄλλας τρεῖς ἁγίας Συνόδους*, ὡρίσαμεν, νά «κηρύττεται»[24] εἰς τάς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἡ ἁγία αὐτή Σύνοδος, ὡς καί αἱ προειρημέναι ἄλλαι τρεῖς ἅγιαι Σύνοδοι.

Ἔτσι, πολλούς μέν, [μέχρι τότε] ἐναντιουμένους εἰς τήν ἁγίαν αὐτήν Σύνοδον, ἱκανοποιήσαμεν· ἀντιθέτως ἄλλους, δηλ. ἐκείνους πού [καί μετά ταῦτα] ἐξηκολούθησαν νά ἐναντιοῦνται εἰς τήν ἁγίαν αὐτήν Σύνοδον, ἐξεδιώξαμεν ἀπό τάς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καί ἀπό τάς σεβασμίας Μονάς, *διά νά διαφυλαχθῇ στερρῶς ἡ ὁμόνοια καί ἡ εἰρήνη τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν καί τῶν ἱερέων* τούς καί νά κηρύττεται εἰς τάς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἡ μία καί ἡ αὐτή Πίστις, ἡ ὁμολογηθεῖσα ὑπό τῶν ἁγίων Τεσσάρων Συνόδων.

8. Ἀλλ᾽ ἐνῶ, κατά τό περί ἡμᾶς ἔλεος τοῦ Θεοῦ, αὐτά ἔγιναν διά τήν στερέωσιν τῶν ἁγίων Τεσσάρων Συνόδων καί ἐπεκράτησαν εἰς τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, *οἱ νεστοριανοί*[25], *πού ἤθελον νά*

22. Ἰδέ Πρακτικά τῆς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως 536, ἐν Mansi 8, 1050-1090 καί A.C.O. 3, σελ. 126-154.

23. Δυτικοί καί ἀντιχαλκηδόνιοι ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ Δ´ Σύνοδος ἀνεθεώρησε καί ἠκύρωσε τάς ἀποφάσεις τῆς Γ´ Συνόδου. Οἱ ὀρθόδοξοι ἐπέμενον ὅτι αἱ δύο Σύνοδοι συμφωνοῦν κατά πάντα. Κατά τήν ἐν Aarhus (1964) ἀνεπίσημον συνέλευσιν Ὀρθοδόξων καί Ἀντιχαλκηδονίων, οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι παρεδέχθησαν, καί κατεχωρίσθη εἰς τό κοινόν ἀνακοινωθέν, ὅτι ἡ Δ´ Σύνοδος δύναται νά κατανοηθῇ μόνον ὡς ἐπανακύρωσις τῶν ἀποφάσεων τῆς Γ´ Συνόδου (The Council of Chalcedon (451) we realize, can only be understood as reaffirming the decisions of Ephesus (431)), καί ὅτι ὀρθῶς κατανοεῖται μόνον ὑπό τό φῶς τῆς Ε´ Συνόδου (and best understood in the light of the later Council of Constantinople (553)).

24. Διά πρώτην φοράν εἰς τά δίπτυχα εἰσήχθη ἡ Δ´ Οἰκουμενική Σύνοδος καί ἐτελέσθη ἡ σύναξις τῶν χλ´ Πατέρων τήν 16ην Ἰουλίου 518 (βλ. Mansi 8, σελ. 1058-1066). Ὁ Νόμος ἐξεδόθη τήν 20ήν Ἰουλίου 518.

25. Εἶναι σαφής ἡ μαρτυρία, ὅτι οἱ «νεστοριανοί» δροῦν ἐπί Ἰουστινιανοῦ καί

ἀποδώσουν τήν αἵρεσίν τους εἰς τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἀλλά δέν ἠδύναντο νά ἐπιτύχουν τοῦτο διά τοῦ Νεστορίου, ἔσπευσαν νά τήν εἰσαγάγουν·

διά τοῦ διδασκάλου τοῦ Νεστορίου, τοῦ *Θεοδώρου* Μοψουεστίας, πού εἶχεν εἴπει πράγματα πολύ περισσότερον *βλάσφημα ἀπό τόν Νεστόριον*· τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ μεγαλυτέρα ἀπό ὅλας τάς ἄλλας ἀναριθμήτους βλασφημίας του κατά τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι πού εἶπεν, ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καί ἄλλος ὁ Χριστός·

διά τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων τοῦ *Θεοδωρήτου*, ἐκείνων πού ἔγραψε κατά τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καί τῆς πρώτης ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου, ὡς καί κατά τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου* καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων του·

καί τέλος διά τῆς ἀνοσίας ἐπιστολῆς, περί τῆς ὁποίας λέγεται ὅτι ἐγράφη ὑπό τοῦ *Ἴβα* πρός Μᾶριν τόν Πέρσην, καί εἶναι πλήρης τῶν παντός εἴδους ἀσεβειῶν τοῦ Θεοδώρου καί τοῦ Νεστορίου.

Δι᾿ αὐτῆς δέ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς ἐφρόντιζον νά ἀπαλλάξουν τῆς καταδίκης ὄχι μόνον τήν ἀσέβειαν, ἀλλά κυρίως καί τά πρόσωπα τῶν Θεοδώρου καί Νεστορίου, τά ὁποῖα τά μέγιστα ἐπαινεῖ καί ὑπερασπίζεται ἡ ἀσεβής ἐπιστολή, *ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ ἀσεβής αὐτή ἐπιστολή ἔγινε δεκτή ὑπό τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου!* Λέγουν δέ τοῦτο, ὄχι πρός ὑπεράσπισιν τῆς ἁγίας Συνόδου, ἀλλά ἐπειδή θέλουν μέ τό ὄνομά της νά προσδώσουν -ἔτσι φαντάζονται- κῦρος εἰς τήν ἀσέβειάν τους!

Εἶναι λοιπόν βέβαιον, ὅτι ὁ ἀσεβής αὐτός ἰσχυρισμός[26] προέρχεται ἀπό ἐκείνους πού θέλουν, ἄν τούς πᾶνε ὅλα καλά, νά καταφέρουν νά μή κηρύττεται, ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος, καί ὅτι ἡ ἁγία καί ἔνδοξος Παρθένος Μαρία εἶναι Θεοτόκος. Διότι αὐτά, πού ὁ Θεόδωρος καί ὁ Νεστόριος ἀσεβῶς διετύπωσαν εἰς τά συγγράμματά τους, τά ἴδια ἐβλασφήμει καί ἐκεῖνος πού ἔγραψε τήν ἐπιστολήν.

9. Ἡμεῖς λοιπόν, ἀκολουθοῦντες τούς ἁγίους Πατέρας, καί ἐπιθυμοῦντες εἰς τάς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ὄχι μόνον νά

ὑποστηρίζουν ὅτι τά Τρία Κεφάλαια εἶναι ὀρθόδοξα· καί ὅτι ἡ ἐπιστολή Ἴβα εἶναι δογματική-κανονική. Ἀπό αὐτά τεκμαίρεται ὅτι νεστοριανοί ὀνομάζονται οἱ «νεστοριανοί» τῆς Δύσεως. Μελετήσατε μέ προσοχή τήν § 8.

26. Ὅτι δηλαδή ἡ ἐπιστολή Ἴβα ἐπεκυρώθη ὑπό τῆς Συνόδου.

κηρύττωμεν ἀπαραχάρακτον τήν Ὀρθόδοξον Πίστιν, ἀλλά καί νά ἀνακόψωμεν τήν, περί ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω, προσπάθειαν τῶν αἱρετικῶν, σᾶς ἀπηυθύναμεν ἐρώτημα περί τῶν Τριῶν ἀσεβῶν Κεφαλαίων, διά πρώτην φοράν ὅταν σεῖς εὑρίσκεσθε ἀκόμη εἰς τάς Ἐκκλησίας σας· σεῖς δέ ἐγνωστοποιήσατε εἰς ἡμᾶς τάς ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἀπόψεις σας, διά τάς ὁποίας καί, ἐπειδή τήν μέν Ὀρθόδοξον Πίστιν ὡμολογήσατε ἀδιστάκτως καί μέ ζῆλον πολύν, τήν δέ ἀσεβῆ κατεκρίνατε, Σᾶς ἐπεκροτήσαμεν.

10. Ἀλλά καί εἰς τόν ὁσιώτατον *Βιγίλιον*, τόν πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τῆς σεβασμιωτέρας, ὅταν ἀφίχθη εἰς τήν βασιλεύουσαν, κατεστήσαμεν γνωστά ὅλα τά περί τῶν προειρημένων Τριῶν ἀσεβῶν Κεφαλαίων, καί ἠρωτήσαμεν αὐτόν, τί φρονεῖ ἐπί τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἐκεῖνος δέ, οὔτε ἅπαξ μόνον, οὔτε δίς, ἀλλά κατ᾿ ἐπανάληψιν, καί δή τόσον μέ γραπτά κείμενα ὅσον καί «χωρίς γραπτά κείμενα», *ἀνεθεμάτισε τά ἀσεβῆ τρία Κεφάλαια.*

[Ὅτι δέ ὑπῆρξε πάντοτε τῆς αὐτῆς γνώμης περί τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, τό διετράνωσε καί μέ πολλά ἄλλα, ἰδίως δέ μέ τήν καταδίκην τῶν ποτέ διακόνων τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης *Ρουστικοῦ καί Σεβαστιανοῦ*][27].

Τούτου (τοῦ πάπα) φυλάσσονται παρ᾿ ἡμῖν τά ἰδιοχείρως γραμμένα κείμενα.[28]

11. Ἐν συνεχείᾳ ἔκαμε τήν λεγομένην *Ἀπόφανσιν* (iudicatum)[29], ἡ ὁποία ἐκδοθεῖσα ὑπ᾿ αὐτοῦ ἐκοινοποιήθη εἰς ὅλους τούς ἱερεῖς. Εἰς αὐτήν ἀνεθεμάτιζε τά Τρία Κεφάλαια μέ τά ἑξῆς λόγια:

«Καί ἐπειδή εἰς τά κείμενα, πού ἐπεδόθησαν εἰς ἡμᾶς μέ

27. Τά μεταξύ ἀγκυλῶν, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Ed. Schwartz, παρενεβλήθησαν εἰς τό γνήσιον κείμενον τοῦ κώδικος Ν´ κατά τινα ἀναθεώρησίν του παραληφθέντα ἐκ τῆς βραχυτέρας μορφῆς, δηλ. τοῦ κώδικος G. Καί πράγματι· ἡ παρεμβολή αὐτή διασπᾷ τό νόημα καί ἀφήνει ἐντελῶς ἀνεξήγητον τήν ἐμμονήν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, νά θέλῃ νά παράσχῃ πειστήρια τῆς γνησιότητος κειμένου, τό ὁποῖον οὐδέποτε διενοήθη ὁ πάπας νά διαμφισβητήσῃ (καθαίρεσις Ρουστικοῦ καί Σεβαστιανοῦ), ἐνῶ προφανῶς ἐχρειάζετο διά τήν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος κειμένων, τά ὁποῖα παρέμειναν μέχρι τέλους ἀπόρρητα καί ἦσαν ὀδυνηρά διά τόν συντάκτην τους. Ἐν Πράξ. Ζ´ παραγρ. 4, 5, θά ἴδωμεν ὅτι ἡ γνησιότης τῶν κειμένων αὐτῶν ἀνεγνωρίσθη καί ὡμολογήθη ὑπό τῶν στενοτέρων συνεργατῶν τοῦ πάπα.

28. Πρόκειται περί ἀπορρήτων ἰδιοχείρων ἐπιστολῶν-ὁμολογιῶν τοῦ πάπα πρός Ἰουστινιανόν καί Θεοδώραν (βλ. ἐν Πραξ. Ζ´ παραγρ. 6 καί 7).

29. Βλ. ἐν Εἰσαγωγή, κεφ. ΣΤ παρ. 3.

ἔνδειξιν «τοῦ *Θεοδώρου Μοψουεστίας*», ἀναγινώσκει κανείς πολλά ἀντίθετα είς τήν Ὀρθήν Πίστιν, ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τάς ὑποθήκας τοῦ ἀποστόλου Παύλου, πού λέγει «τά πάντα δοκιμάζετε, τό καλόν κατέχετε», καί μέ αὐτά ὡς βάσιν, *ἀναθεματίζομεν τόν Θεόδωρον*, τόν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, καί ὅλα του τά ἀσεβῆ συγγράμματα, καθώς καί ὅσους ὑπερασπίζονται αὐτόν. Ἀκόμη *ἀναθεματίζομεν*, ὡς ἀντίθετον πρός τήν Ὀρθήν Πίστιν τῶν Χριστιανῶν, *καί τήν ἀσεβῆ ἐπιστολήν*, ἥτις φέρεται ὡς γραφεῖσα ὑπό τοῦ *Ἴβα* πρός τόν Μᾶριν τόν Πέρσην, καθώς καί ὅλους ἐκείνους, πού ἤ ὑπερασπίζονται αὐτήν, ἤ ἁπλῶς λέγουν ὅτι εἶναι ὀρθή. Τέλος δέ *ἀναθεματίζομεν, καί τά συγγράμματα τοῦ Θεοδωρήτου* ἐκεῖνα, πού ἔγραψε κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου».

Καί ταῦτα μέν περιλαμβάνονται εἰς τήν λεγομένην Ἀπόφανσιν (iudicatum).

12. Ἀσφαλῶς ὅμως, δέν θά διέφυγε τῆς προσοχῆς τῆς Ὑμετέρας Ὁσιότητος καί τό ὅτι οὗτος καθῄρεσε τούς διακόνους του *Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν*, ὡς καί ἄλλους κληρικούς, ἐπειδή

[Cod. N΄]	[Cod. G΄]
αὐτοί, ἐνῶ κατ' ἀρχάς εἶχον	αὐτοί, ἐνῶ κατ' ἀρχάς ἐδέχθησαν*
δεχθῆ τήν *ἀπόφανσίν* του	τήν ἀπόφανσίν του (Judicatum),
(Judicatum),	
μέ τήν ὁποίαν,	μέ τήν ὁποίαν
ὡς ἐλέχθη,	
ἀνεθεμάτιζε τά ὡς ἄνω	ἀνεθεμάτιζε τά ὡς ἄνω ἀσεβῆ
κεφάλαια,	κεφάλαια,
ἔπειτα ἐτάχθησαν ὑπέρ τῶν	ἔπειτα ἐδέχθησαν
Τριῶν Κεφαλαίων	
καί ὑπερησπίσθησαν αὐτά.	καί ὑπερήσπισαν τήν ἀσέβειαν ἐκείνων.
Καί ὄχι μόνον αὐτό,	Ἀκόμη
ἀλλά καί διά τῶν ἐπιστολῶν του	ἔγραψε
πρός τούς *Οὐαλεντινιανόν*[30],	καί πρός τόν Οὐαλεντινιανόν
ἐπίσκοπον τῆς Σκυθίας,	τόν ἐπίσκοπον τῆς Σκυθίας
καί *Αὐρηλιανόν*[31],	καί τόν Αὐρηλιανόν

30. Βλ. ἐν Πραξ. Ζ΄ παραγρ. 9, 1-5.
31. Βλ. ἐν Πραξ. Ζ΄ παραγρ. 10, 1-6.

ἐπίσκοπον τῆς Ἀρελάτης,	τόν ἐπίσκοπον τῆς Ἀρελάτης,
πού εἶναι ἡ πρώτη	πού εἶναι ἡ πρώτη
τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Γαλατίας,	τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν τῆς Γαλατίας,
ἐγνωστοποίησεν εἰς αὐτούς	καί ἐγνωστοποίησεν εἰς αὐτούς
τήν καταδίκην τῶν Τριῶν αὐτῶν	τά περί τῆς καταδίκης αὐτῶν
Κεφαλαίων	τῶν Κεφαλαίων·
καί διέταξεν αὐτούς	καί διέταξεν αὐτούς
νά μή δέχωνται	νά μή δέχωνται
κανένα κείμενον	ὅ,τιδήποτε ἤθελε γραφῆ
ἀπό τούς καταδικασθέντας	ἀπό τούς καταδικασθέντας διακόνους
διακόνους	
κατά τῆς	ἀντίθετον πρός τήν προειρημένην
ἀποφάνσεώς του (Judicatum).	ἀπόφανσίν του (Judicatum).
Καί συνελόντι εἰπεῖν,	Καί συνελόντι εἰπεῖν,
ἐνέμεινε πάντοτε	ἐνέμεινε πάντοτε
εἰς τήν αὐτήν γνώμην.	εἰς τήν ἰδίαν γνώμην.
Καί ὅλα μέν αὐτά	Καί ὅλα μέν αὐτά
διετάξαμεν νά σᾶς	θά σᾶς κοινοποιηθοῦν ἐν καιρῷ.
κοινοποιηθοῦν.[32]	
13. Ἀλλά καί ὅταν	**13.** Ἐπειδή ὅμως, ὅταν
μετ' ὀλίγον ἤλθατε	εἴχατε πλέον ἔλθει
εἰς τήν βασιλεύουσαν πόλιν,	εἰς τήν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν,
μεταξύ	μεταξύ
τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος	τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος
καί τοῦ ὁσιωτάτου *Βιγιλίου*	καί τοῦ ὁσιωτάτου Βιγιλίου
τοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας	τοῦ πάπα τῆς παλαιᾶς Ρώμης
Ρώμης	
ἔλαβε χώραν	ἔλαβον χώραν
ἀνταλλαγή	

32. Σαφής μαρτυρία, ὅτι ὁ σιλεντιάριος Θεόδωρος παραλλήλως πρός τόν Θεῖον Τύπον ἐπέδωκεν εἰς τόν ἅγιον Εὐτύχιον καί φάκελον περιέχοντα ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Βιγιλίου α) πρός Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν, β) πρός Οὐαλεντινιανόν καί γ) πρός Αὐρηλιανόν. Ὅλα τά ἄλλα ἐν Πράξει Ζ΄ ἀναγνωσθέντα πρέπει νά παρεδόθησαν εἰς τήν Σύνοδον τήν 26ην Μαΐου 553 ὑπό τοῦ κοιαίστορος Κωνσταντίνου.

ἐπισήμων *γραπτῶν κειμένων*[33],	γραπτά κείμενα,
ὅτι δηλαδή	ὅτι
σεῖς ὅλοι θά συνέλθετε ἡνωμένοι	ὅλοι σεῖς θά συνέλθετε ἡνωμένοι
καί θά ἐκδώσετε δι' αὐτούς,	καί θά ἐκδώσετε περί τῶν
πού ἤ ἐξ ἀγνοίας ἤ καί ἐν	εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ἐν γνώσει
γνώσει τους ὑπερασπίζονται	ὑπερασπιζομένων
τήν ἀσέβειαν τῶν Κεφαλαίων,	τήν δυσσέβειαν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων
ἀπόφασιν,	μίαν ἀπόφασιν
πού θά συμβαδίζῃ	πού θά εἶναι σύμφωνος
μέ τά ὁρισθέντα	πρός τά ὁρισθέντα
ὑπό τῶν ἁγίων Τεσσάρων	ὑπό τῶν ἁγίων Τεσσάρων Συνόδων
Συνόδων περί πίστεως.	περί πίστεως.
Τώρα ὅμως, αὐτός ὁ ὁσιώτατος *Βιγίλιος* ἔγινε ἀντίθετος πρός τήν *γνώμην* του[34]· καί δέν θέλει πλέον νά συνεδριάσῃ μαζί σας, ὅπως εἴχατε συμφωνήσει· καί ζητεῖ νά συνεδριάσουν μαζί μέ αὐτόν μόνον οἱ τρεῖς πατριάρχαι καί ἕνας ἀκόμη ἐπίσκοπος· καί νά συζητηθῇ τό θέμα αὐτό *κατά* ἀντιλογίαν· προφασίζεται δέ ὅτι ἔχει τάχα μαζί του μόνον τρεῖς ἐπισκόπους, ἐνῶ πράγματι μαζί του εὑρίσκονται πολλοί ἐπίσκοποι ἀπό τήν δύσιν.	
Ἡμεῖς λοιπόν, ὅταν ἐπληροφορήθημεν τοῦτο, κατ' ἐπανάληψιν	
παρηγγείλαμεν εἰς αὐτόν[35]	ἀνεκοινώσαμεν εἰς ἐκεῖνον

33. Βλ. Πραξ. Α΄, παρ. 6 καί 7.

34. Βλ. κατωτέρω παρ. 7 (ἐπιστολήν Βιγιλίου) καί σημ. 54 καί 55.

35. Ἐπανειλημμέναι προσκλήσεις ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως πρός τόν πάπαν ἔλαβον χώραν πρίν ἀκόμη πραγματοποιηθῇ ἡ Α΄ Πρᾶξις. Ποῖαι, πόσαι καί πότε

καί διά τῶν ἀρχόντων ἡμῶν	καί διά τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων
καί μέ κάποιους ἀπό σᾶς	καί διά τινων ἐξ ὑμῶν
ἤ νά συνέλθῃ μαζί μέ ὅλους	νά συνέλθῃ μαζί μέ ὅλους
καί νά διαβουλευθῇ ἀπό κοινοῦ	καί νά διαβουλευθῇ ἀπό κοινοῦ
μέ σᾶς περί τῶν προειρημένων	περί τῶν προειρημένων
Τριῶν Κεφαλαίων	Κεφαλαίων
καί νά ἐκδώσῃ ἀπόφασιν	ὥστε νά ἐδίδετο Τύπος
συμβαδίζουσαν μέ τήν ὀρθήν	συμβαδίζων πρός τήν ὀρθόδοξον
πίστιν	πίστιν.
ἤ νά συνεδριάσουν μαζί μέ αὐτόν καί τούς ἐπισκόπους του οἱ Πατριάρχαι μέ πέντε ἤ τρεῖς ἐπισκόπους ἕκαστος· ἤ -ἄν, οὔτε καί αὐτό δέν τοῦ ἀρέσῃ, ἀλλά ἐπιμείνῃ νά ἐξετασθῇ τό θέμα μέ τό σύστημα τῆς ἀντιλογίας- νά δοθοῦν κατά τό ἐπικρατῆσαν διά τάς συνόδους ἔθος καί κατά τήν πρᾶξιν τῶν προκατόχων ἡμῶν ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι καί -ἀφοῦ δέν εἶναι δυνατόν οἱ ἴδιοι σύνεδροι καί νά κάνουν τήν συζήτησιν καί νά γνωματεύσουν ἐπ' αὐτῆς- θά πρέπῃ νά κρίνουν αὐτά πού θά παρουσιάσῃ ἡ κάθε πλευρά.	
Ἐπειδή ὅμως ἐκεῖνος δέν ἠθέλησε νά συμφωνήσῃ μέ καμμίαν ἀπό τάς ὡς ἄνω προτάσεις, παρηγγείλαμεν	
εἰς αὐτόν[36], ὅτι παρεκαλέσαμεν	Ἰδιαιτέρως δέ παρεκαλέσαμεν

ἔλαβον χώραν, δέν εἶναι γνωστόν. Πάντως εἰς μίαν ἀπό αὐτάς, ἴσως τῆς 1ης Μαΐου 553, ὁ πάπας ἐπρότεινε νά ἐξετασθῇ τό θέμα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων μέ τό σύστημα τῆς «ἀντιλογίας» (Contradictio). Ὁ βασιλεύς ὅμως ἠρνήθη νά δεχθῇ τήν πρότασιν τοῦ πάπα, ὡς βλέπομεν αὐτήν ἐν τῷ κειμένῳ, διότι θά ἐξηυτελίζετο τό πατριαρχικόν ἀξίωμα (βλ. καί ἐν Πραξ. Α΄, σημ. 55 καί Πραξ. Β΄ παραγρ. 5, 5).

36. Ἡ παράγραφος αὐτή εἶναι τό κεντρικόν σημεῖον τῆς σάκρας. Ὁ

ἐγγράφως καί τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα	ἐγγράφως καί τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα
καί τούς ἄλλους Πατριάρχας	καί ἐκεῖνον,
νά καταδικασθοῦν ἀπό ὅλους σας τά Κεφάλαια αὐτά	ἤ νά κατεδικάζοντο ἀπό ὅλους τά Τρία Κεφάλαια
ὡς ἀσεβῆ·	ὡς ἀσεβῆ,
ἤ ἄν κανείς νομίζη ὅτι εἶναι ὀρθόδοξα, νά φανερώση τήν γνώμην του ἐλεύθερα.	ἤ ἄν νομίζη ὅτι εἶναι ὀρθόδοξα, νά φανερώση τήν γνώμην του ὁλοκάθαρα.
Διότι εἶναι ἀλλότριον τῶν Χριστιανῶν νά δέχωνται τήν ἀσέβειαν,	Διότι εἶναι ἀλλότριον τῶν Χριστιανῶν νά δέχωνται καί τήν ἀσεβῆ
ὅπως καί τήν ὀρθόδοξον πίστιν,	μαζί μέ τήν ὀρθόδοξον πίστιν
καί νά μή κάνουν διάκρισιν μεταξύ ὀρθοῦ καί στρεβλοῦ.	καί νά μή κάνουν διάκρισιν μεταξύ τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ.
	Ἐκεῖνος δέ μᾶς διεμήνυσεν ὅτι ἐνεργῶν αὐτοπροσώπως θά μᾶς ἐπέδιδε «κάτι» περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.
	Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν νά ἀσχοληθῆτε καί μέ τό θέμα αὐτό.

14. Θέλομεν λοιπόν νά γνωρίζετε, ὅτι ἡμεῖς τηροῦμεν, ὑπερασπιζόμεθα καί ἀκολουθοῦμεν *τά ὑπό τῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων*, Νικαίας, Κωνσταντινουπόλεως, Ἐφέσου τό πρῶτον, καί Χαλκηδόνος, ἐκτεθέντα καί ὁρισθέντα περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως, καθώς καί τά κανονικῶς διατυπωθέντα περί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως· καί ὅτι ἀποδεχόμεθα καί ἀσπαζόμεθα ὅλα ὅσα συμφωνοῦν μέ αὐτά. Καί ἀντιθέτως, *ἀπορρίπτομεν ὡς ἐντελῶς ξένον πρός τήν Εὐσέβειαν πᾶν ὅ,τι ἤθελε διαπιστωθῆ, ὅτι ἐγράφη ἀπό ὁποιοδήποτε πρόσωπον κατά τῶν ὑπό τῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων, ἤ μιᾶς ἐξ αὐτῶν*, ὁρισθέντων περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς Πίστεώς μας.

Ἀκολουθοῦμεν δέ εἰς ὅλα τούς ἁγίους Πατέρας καί διδασκάλους τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, *Ἀθανάσιον, Ἱλάριον, Βασίλειον, Γρηγόριον* τόν Θεολόγον, *Γρηγόριον* τόν Νύσσης, *Ἀμβρόσιον, Θεόφιλον, Ἰωάννην* τόν Κωνσταντινουπόλεως, *Κύριλλον, Αὐγουστῖνον, Πρόκλον, Λέοντα*. Καί ἀποδεχόμεθα ὅλα τά ὑπ' αὐτῶν συγγραφέντα καί ἐκτεθέντα περί τῆς Ὀρθῆς Πίστεως καί τῆς κατακρίσεως τῶν αἱρετικῶν[37].

Ἐμμένοντες δέ εἰς πάντα τά προειρημένα, ὡς πατέρας καί ἱερεῖς[38] δεχόμεθα (μόνον) ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι φυλάττουν καί κηρύττουν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τά παρά τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων περί πίστεως ἐκτεθέντα, καί παρά τῶν προειρημένων ἁγίων Πατέρων κηρυχθέντα.

15. Ἐφ' ὅσον ὅμως οἱ αἱρετικοί[39], θέλοντες, ὡς ἤδη ἐλέχθη, νά ὑπερασπισθοῦν καθ' ὅλα τόν Θεόδωρον καί τόν Νεστόριον καί τήν ἀσέβειάν τους, λέγουν, ὅτι ἡ ἀσεβής ἐπιστολή, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι ἐγράφη ὑπό τοῦ Ἴβα πρός τόν Μᾶριν τόν Πέρσην, ἐγένετο δεκτή ἀπό τήν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον[40], σᾶς προτρέπομεν νά ἀσχοληθῆτε μέ τά ὑπό τοῦ Θεοδώρου ἀσεβῶς γραφέντα τόσον εἰς τά ἄλλα συγγράμματά[41] του, ὅσον καί εἰς τό ἰουδικόν Σύμβολον[42], τό ὁποῖον ἀνεγνώσθη *καί* εἰς τήν Ἔφεσον καί εἰς τήν Χαλκηδόνα *καί ἀνεθεματίσθη* καί ἀπό τάς δύο αὐτάς Συνόδους μαζί μέ ὅλους ὅσους ἤ ἐφρόνησαν ἤ φρονοῦν ἔτσι. Παραλλήλως νά μελετήσετε καί αὐτά πού οἱ ἅγιοι Πατέρες ἔγραψαν διά τόν ἴδιον καί τάς βλασφημίας του· τά νομοθετήματα πού ἐδημοσίευσαν (promulgaverunt) οἱ ἰδικοί μου

Ἰουστινιανός μέ μίαν ἀποστροφήν πρός τόν πατριάρχην Εὐτύχιον, πληροφορεῖ τήν Αὐτοῦ Ἁγιότητα καί τήν Σύνοδον ὅτι μετά τήν πλήρη ἄρνησιν τοῦ πάπα νά συμμετάσχῃ τῆς Συνόδου διά τήν καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἡ Σύνοδος *ὀφείλει νά προχωρήση εἰς τό ἔργον της*. Παρά ταῦτα ὁ βασιλεύς ἐντίμως φερόμενος πρός τόν πάπαν ἐπληροφόρησε καί αὐτόν σχετικῶς. Τοῦτο δηλοῦται σαφῶς μέ τά λόγια: «Παρηγγείλαμεν εἰς αὐτόν ὅτι» κλπ.

37. Ἡ παράγρ. 14 ἀποτελεῖ ὁμολογίαν πίστεως τοῦ βασιλέως. Σημειωτέον δέ ὅτι ταυτίζεται μέ τήν ὁμολογίαν τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου (βλ. κατωτέρω ἐν Παραγρ. 6, 1-2) καί τῆς Ε΄ Οἰκουμ. Συνόδου (βλ. Πραξ. Γ΄ παραγρ. 4, 2-4).

38. Πρέπει πάντοτε νά γίνεται διάκρισις μεταξύ ἱερέων καί ψευδοϊερέων. Ἐνταῦθα ὁ Ἰουστινιανός μᾶς δίδει τό ἀσφαλές κριτήριον, μέ τό ὁποῖον ξεχωρίζονται οἱ ἱερεῖς ἀπό τούς ψευδοϊερεῖς. Περί τῆς σημασίας τῆς διακρίσεως αὐτῆς ἰδέ ἐν Πράξ. Ζ΄ παραγρ. 16, 1.

39. Δηλ. οἱ νεστοριανίζοντες τῆς Δύσεως.

40. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ΄ παραγρ. 3, 1-8 καί Συνόδου Χαλκηδόνος Πραξ. Θ΄ (A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 32-34).

41. Βλ. ἐν Πράξει Δ΄ τά ἀσεβῆ ἀποσπάσματα ἀπό τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου.

42. Βλ. Συνόδου Ἐφέσου Πράξ. ΣΤ΄ (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 97-100), καί Συνόδου Χαλκηδόνος (βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 213-215). Ἰδέ καί κανόνα ζ΄ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

προκάτοχοι· καθώς καί αὐτά πού ἔγραψαν δι᾽ αὐτόν ὅσοι συνέγραψαν ἐκκλησιαστικάς ἱστορίας[43].

᾽Από ὅλα αὐτά θά ἀντιληφθῆτε, ὅτι εἶχε ἀπό τότε καταδικασθῆ ὑπό τῶν ἁγίων[44] Πατέρων καί αὐτός καί αἱ βλασφημίαι του, καθώς καί ὅτι ἐξ αἰτίας τους *εἶχε ἀπό πολύ παλαιά ἀπαλειφθῆ καί τό ὄνομά του ἀπό τά ἱερά δίπτυχα τῆς ᾽Εκκλησίας*[45], τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος.

16. Σᾶς προτρέπομεν ἀκόμη, νά ἀσχοληθῆτε καί μέ τοῦτο· ὅτι δηλαδή *ἀβασίμως ἰσχυρίζονται ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται οἱ αἱρετικοί μετά θάνατον.* Ἄς ἀκολουθήσωμεν καί εἰς αὐτό τήν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων, οἱ ὁποῖοι κατεδίκαζαν τούς αἱρετικούς ὄχι μόνον ζῶντας ἀλλά καί μετά τόν θάνατόν τους, ἀφοῦ καί τούς ἐν ἀσεβείᾳ αὐτῶν ἀποθανόντας ἀνεθεμάτιζον, ἀλλά καί τούς ἀδίκως κατακριθέντας ἀποκαθίστων καί μετά θάνατον καί ἐνέγραφον αὐτούς εἰς τά ἱερά δίπτυχα, πρᾶγμα τό ὁποῖον καί ἔγινε προκειμένου περί *᾽Ιωάννου καί Φλαβιανοῦ*, τῶν ὁσίας μνήμης ἐπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως[46]. ᾽Ασφαλῶς δέ ἡ ῾Υμετέρα Σεβασμιότης γνωρίζει, τί ἐπ᾽ αὐτοῦ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τά εὐαγγέλια: ὅτι δηλαδή «ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ». Καί εἶναι φανερόν ὅτι αὐτό ἐλέχθη ὄχι μόνον διά τούς ἤδη ζῶντας, ἀλλά καί δι᾽ ἐκείνους πού εἶχον ἀποθάνει ἐν τῇ ἀσεβείᾳ τους.

---

43. Πρβλ. Πράξ. Ε´ παρ. 3, Α´-ΙΘ´. Αἱ ὑποδείξεις τοῦ βασιλέως ᾽Ιουστινιανοῦ ἀπό τοῦ σημείου αὐτοῦ καί ἑξῆς εὑρίσκονται εἰς πλήρη ἀντιστοιχίαν πρός τό περιεχόμενον τῶν Πράξεων Ε´ καί ΣΤ´.

44. Βλ. ἐν Πραξ. Ε´ παραγρ. 14, 1-25.

45. Βλ. Πραξ. Ε´ παραγρ. 15, Α-Δ´.

46. ῾Ο ἅγιος ᾽Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐκοιμήθη τήν 14ην Σεπτεμβρίου 404 μ.Χ. τελῶν ὑπό καθαίρεσιν. Συνεπείᾳ αὐτῆς δέν ἐμνημονεύετο εἰς τά δίπτυχα μεταξύ τῶν κεκοιμημένων ἁγίων πατριαρχῶν. Μετά τόν θάνατόν του ὁ ἕκτος διάδοχός του πατριάρχης ἅγιος Πρόκλος ἀκυρώσας τήν καταδίκην ἐκείνην ἐνέγραψε τό ὄνομά του εἰς τά δίπτυχα τήν 27ην ᾽Ιανουαρίου 438 (βλ. Σωκράτους ᾽Εκκλ. ᾽Ιστορία VII, 45, P.G. 67, 836 B). ῾Ο ἅγιος καί τρισμακάριος πατριάρχης Φλαβιανός καθῃρέθη ὑπό τῆς λῃστρικῆς ὡς αἱρετικός τήν 8ην Αὐγούστου 449 καί μετά τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανε ἀπό τάς κακώσεις πού ἐπροξένησαν εἰς αὐτόν οἱ λακτισμοί τῶν διακόνων τοῦ Διοσκόρου. Μετ᾽ ὀλίγον ἐντολῇ τοῦ πάπα ἁγίου Λέοντος ἐνεγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπό τοῦ νέου πατριάρχου ἁγίου ᾽Ανατολίου (βλ. A.C.O. 2, 4, σελ. 38-40).

17. Τέλος σᾶς παροτρύνομεν, νά ἀσχοληθῆτε μέ ἐκεῖνα πού ἔγραψεν *ἀσεβῶς ὁ Θεοδώρητος* κατά τῆς ᾽Ορθῆς Πίστεως[47] καί συγκεκριμένως κατά τῆς πρώτης ἐν ᾽Εφέσῳ ἁγίας Συνόδου, καθώς καί κατά τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων του, καθώς καί μέ ὅσα ἀσεβῶς ἔγραψεν ὁ αὐτός Θεοδώρητος, ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου καί τοῦ Νεστορίου καί τῶν βλασφημιῶν τους, καί κατά τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου.*

᾽Ακόμη νά ἐρευνήσετε καί περί τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι ἐγράφη ὑπό τοῦ *Ἴβα* πρός Μᾶριν τόν Πέρσην[48], καί εἰς τήν ὁποίαν ὁ συγγραφεύς της ἀρνεῖται ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος καί ὅτι ἡ ἁγία καί ἔνδοξος ἀειπάρθενος *Μαρία* εἶναι Θεοτόκος· καθώς καί τό ὅτι ἡ ἐπιστολή αὐτή μέμφεται τήν πρώτην ἐν ᾽Εφέσῳ ἁγίαν Σύνοδον, ὅτι τάχα κατεδίκασε τόν Νεστόριον, χωρίς νά γίνῃ ἡ πρέπουσα διαδικασία καί ἐξέτασις· καί τόν μέν ἁγίας μνήμης διδάσκαλον τῆς ᾽Εκκλησίας ὀνομάζει «αἱρετικόν» χαρακτηρίζουσα μάλιστα τά Δώδεκα Κεφαλαιά του ὡς «ἀσεβῆ», ἐνῶ ἀντιθέτως τούς Θεόδωρον καί Νεστόριον ὑπερασπίζεται, καί ἐπαινεῖ τήν ἀσέβειάν τους.

Καί ἐπειδή, ὡς ἤδη ἐλέχθη, *μερικοί τολμοῦν καί λέγουν, ὅτι ἡ ἐπιστολή ἡ περιέχουσα τήν ἐκτεθεῖσαν ἀσέβειαν ἔγινε δεκτή παρά τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου*, σᾶς παραγγέλλομεν, νά συγκρίνετε[49] τά ὅσα ἐλέχθησαν ὑπό τῆς ἁγίας αὐτῆς Συνόδου εἰς τόν ἐκτεθέντα περί Πίστεως Ὅρον της μέ ἐκεῖνα, τά ὁποῖα περιέχονται εἰς τήν ἀσεβῆ αὐτήν ἐπιστολήν, ὥστε ἔτσι τά μέν ὀρθόδοξα νά ἐπιβεβαιωθοῦν, τά δέ ἀσεβῆ νά κατακριθοῦν ἀπό πάσης πλευρᾶς.

18. Μελετήσατε λοιπόν ὅλα τά ὡς ἄνω θέματα μετά πάσης προσοχῆς, *ὅπως ἁρμόζει εἰς ἱερεῖς,* πού ἔχουν πάντοτε εἰς τόν νοῦν τόν φόβον τοῦ Θεοῦ καί τήν μέλλουσαν κρίσιν καί δέν θεωροῦν τίποτε σπουδαιότερον ἀπό τήν εὐσέβειαν, τήν ᾽Ορθόδοξον Πίστιν, τήν ἀλήθειαν, τήν δόξαν καί τήν τιμήν τοῦ Θεοῦ· καί ἐνθυμοῦνται τήν «ἀπόφασιν», τήν ὁποίαν ὁ ᾽Απόστολος ἐξήγγειλεν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παραδίδουν πράγματα ἀντίθετα πρός τήν ᾽Ορθόδοξον Πίστιν, ὅταν εἶπε ὁλοκάθαρα ὅτι «ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ᾽ ὃ εὐαγγελισάμεθα

---

47. Βλ. ἐν Πραξ. Ε´ παραγρ. 17-18.

48. Βλ. ἐν Πραξ. ΣΤ´ παραγρ. 3.

49. Βλ. ἐν Πραξ. ΣΤ´ παραγρ. 26, 1-5.

ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω». Λαμβάνοντες δέ ὑπ᾿ ὄψιν σας καί τήν ἐντολήν τοῦ ᾿Αποστόλου Πέτρου, πού λέγει: «ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος», φροντίσατε νά μᾶς γνωστοποιήσετε ταχέως τήν γνώμην σας ἐπί τῶν ἐρωτημάτων[50], πού Σᾶς ὑπεβάλαμεν. Διότι, ὅταν κάποιος ἐρωτᾶται περί τῆς ᾿Ορθοδόξου Πίστεως καί καθυστερῇ πολύ νά ἀπαντήσῃ, πίσω ἀπό τό γεγονός αὐτό δέν κρύπτεται τίποτε ἄλλο, εἰμή ἡ ἄρνησις τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας. Βεβαίως *εἰς τάς περί Πίστεως διαβουλεύσεις δέν ὑπάρχει πρῶτος ἤ δεύτερος*. ᾿Αλλ᾿ ὅμως δεκτός παρά τῷ Θεῷ εἶναι ἐκεῖνος, πού θά εὑρεθῇ περισσότερον ἕτοιμος πρός ὀρθήν ὁμολογίαν[51].

Εἴθε ὁ Θεός νά σᾶς διαφυλάξῃ «εἰς ἔτη πολλά», ἅγιοι καί ὁσιώτατοι Πατέρες.

᾿Εδόθη τῇ 3ῃ τῶν Νόνων τοῦ Μαΐου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει κζ´ μέν τῆς βασιλείας τοῦ δεσπότου ᾿Ιουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, ιβ´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Βασιλείου.

4. Οἱ εὐλεβέστατοι ἐπίσκοποι Στέφανος, Γεώργιος καί Δαμιανός, τοποτηρηταί τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου ῾Ιεροσολύμων *Εὐστοχίου*, διά τοῦ ἑνός ἐξ αὐτῶν, τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ραφίας Στεφάνου, εἶπον:

῾Ο μεγαλοπρεπής *Θεόδωρος* νά ἐξέλθῃ, καθ᾿ ὅσον ἐξεπλήρωσε τήν ἐντολήν τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως.

5. Καί ἀφοῦ ὁ περίβλεπτος σιλεντιάριος ἐξῆλθεν, ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπεν:

᾿Αφοῦ ἤδη κατέστησαν σαφῶς γνωστά (εἰς ἡμᾶς) αὐτά, τά ὁποῖα περιέχονται εἰς τόν ἀναγνωσθέντα βασιλικόν Τύπον, φρονοῦμεν ὅτι, ἐφ᾿ ὅσον μεταξύ ἡμῶν καί τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς

50. Τά ἐρωτήματα τοῦ βασιλέως ἠδύναντο νά συνοψισθοῦν εἰς τά ἑξῆς: α) Τά Τρία Κεφάλαια *πρέπει νά θεωροῦνται ἀσεβῆ; καί ἄν ναί, ποία πρέπει νά εἶναι ἡ κατ᾿ αὐτῶν κρίσις καί ἀπόφασις;* β) *εἶναι δυνατόν νά ἀναθεματιθοῦν;* δηλ. ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται μετά θάνατον ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐκοιμήθησαν ἐν ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ;

51. ῾Η ἀκροτελεύτιος αὐτή ἀποστροφή κατά τόν καθηγητήν Εὐ. Χρυσόν «ἀπηυθύνετο μᾶλλον πρός τόν ἀπουσιάζοντα Βιγίλιον παρά πρός τούς Συνοδικούς ἀναγνώστας» (ἔ.ἀ. σελ. 113). ῾Η ἄποψις αὐτή δέν εὑρίσκει εἰς τό κείμενον τοῦ ᾿Ιουστινιανοῦ τήν δικαίωσίν της. ῾Ο βασιλεύς καταπεπονημένος ἀπό τάς τόσας ἀναβολάς παρακαλεῖ ἁπλῶς νά ἐπιταχυνθῇ ὁ ρυθμός τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου.

πρεσβυτέρας Ρώμης ἔχει πραγματοποιηθῆ μία σχετική *ἀλληλογραφία*, πρίν ἀπό κάθε ἄλλην ἐνέργειαν, πρέπει νά ἀναγνωσθῇ καί νά καταστῇ καί αὐτή γνωστή.

Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτήν ὁ *Στέφανος*, ὁ νοτάριος καί καλλιγράφος, ἀνέγνωσε:

6. [᾿Επιστολή τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου *Εὐτυχίου* πρός *τόν πάπαν Βιγίλιον*[52].]

Τῷ τά πάντα ἁγιωτάτῳ καί μακαριωτάτῳ κυρίῳ ἀδελφῷ καί συλλειτουργῷ Βιγιλίῳ, Εὐτύχιος.

1. Εἰδότες, ὁπόσων ἀγαθῶν αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ *εἰρήνη*, φρουροῦσα τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα τῶν πιστῶν καὶ *συνάγουσα αὐτοὺς εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν* ἐν τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ καὶ τῇ τῶν θείων ἐντολῶν κατορθώσει καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ καθιστῶσα τοῖς εἰς τὰ ὀρθὰ ὁμονοοῦσι, *διὰ τοῦτο, σπουδάζοντες* τὴν *ἕνωσιν φυλάξαι* πρὸς τὴν καθολικὴν καθέδραν τῆς ῾Υμετέρας Μακαριότητος, φανερὸν ποιοῦμεν, ὅτι ἀεὶ *ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν* καὶ φυλάττομεν τὴν πίστιν τὴν ἐξ᾿ ἀρχῆς *παραδοθεῖσαν* ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις ᾿Αποστόλοις καὶ παρ᾿ ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ *κηρυχθεῖσαν* καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων *σαφηνισθεῖσαν* καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις τέτρασι Συνόδοις συνελθόντων, οἷς διὰ παντὸς καὶ ἐν πᾶσι ἀκολουθοῦμεν.

Καὶ δεχόμεθα, τουτέστι, τοὺς *τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ* ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας καὶ τὸν ἅγιον Σύμβολον, ἤτοι Μάθημα τῆς Πίστεως, ἐκθεμένους καὶ τὴν ᾿Αρείου μανίαν ἀναθεματίσαντας καὶ τοὺς ταύτην φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ρν´ ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντας, οἵτινες τὸ αὐτὸ ἅγιον Μάθημα ἐσαφήνισαν καὶ τὰ περὶ τῆς Θεότητος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐτράνωσαν καὶ τὴν

52. ῾Η ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου ἀποτελεῖ μίαν πρότυπον ὀρθόδοξον ὁμολογίαν πίστεως. ῾Η ὁμολογία αὐτή ἐλαφρῶς παρηλλαγμένη ἀπαντᾶ εἰς α) τόν Θεῖον Τύπον τοῦ ᾿Ιουστινιανοῦ (βλ. ἔ.ἀ. παραγρ. 3, 14), β) τήν ὁμολογίαν τῆς Συνόδου (βλ. Πραξ. Γ´ παραγρ. 4, 1-4), καί γ) εἰς τήν ψῆφον τῆς Συνόδου (βλ. Πραξ. Η´, 4, 7 καί 27). Φαίνεται δέ ὅτι ἡ ὁμολογία αὐτή περισσότερον ἀπό ὅλους ἐνεθουσίασε τόν πάπαν Βιγίλιον, ὁ ὁποῖος, ὅπως θά ἴδωμεν, συμπεριέλαβεν αὐτήν ὁλόκληρον, καί μάλιστα μετά θερμῶν ἐπαίνων, εἰς τήν ἀπάντησίν του.

αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου καὶ τὸν ἀσεβῆ 'Απολινάριον κατέκριναν μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονησάντων ἢ φρονούντων.

Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς σ' ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ Συνόδῳ ἀθροισθέντας, οἵτινες διὰ πάντων ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ, ἤτοι Μαθήματι, καὶ κατέκριναν Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ ὁτεδήποτε φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

Πρὸς τούτοις δὲ δεχόμεθα καὶ τοὺς χλ' ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ *διά πάντων συνήνεσαν ταῖς προρρηθείσαις ἁγίαις τρισὶ Συνόδοις* καὶ ἠκολούθησαν τῷ προειρημένῳ Συμβόλῳ, ἤτοι Μαθήματι, τῷ παρὰ τῶν τιη' ἁγίων Πατέρων ἐκτεθέντι καὶ ὑπὸ τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων σαφηνισθέντι, καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρημένον σύμβολον τολμῶντας διδάσκειν ἢ ἐκτίθεσθαι ἢ παραδιδόναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίαις[53], κατέκριναν δὲ καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ Εὐτυχῆ καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

2. Τούτων οὕτως ἐχόντων δῆλον ποιοῦμεν, ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων κριθέντα τε καὶ ὁρισθέντα καὶ ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν, ἐπειδή, *εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους αἱ εἰρημέναι ἅγιαι τέσσαρες Σύνοδοι ἐγένοντο, ὅμως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐφύλαξαν καὶ ἐκήρυξαν.*

Δεχόμεθα δὲ καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῶν προέδρων τῆς ἐν Ρώμῃ ἀποστολικῆς καθέδρας, τῶν τε ἄλλων καὶ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις, τὰς περὶ τῆς 'Ορθῆς Πίστεως γεγραμμένας (καί) περὶ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ἢ μιᾶς ἐξ αὐτῶν.

'Οπότε τοίνυν τὰ προειρημένα πάντα καὶ ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν *καὶ ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις*, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀντιβληθῆναι περὶ τῶν τριῶν Κεφαλαίων, περὶ ὧν τισι ζήτησις ἀνεφύη.

3. Καὶ διὰ τοῦτο αἰτοῦμεν, προκαθημένης ἡμῶν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος ἀταράχως καὶ μετὰ ἱερατικῆς πρᾳότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, *τὰ αὐτὰ Κεφάλαια ἐν μέσῳ προτιθέμενα κοινῷ τρακτάτῳ ζητηθῆναι καὶ ἀντιβληθῆναι* καὶ πέρας ἐπιτεθῆναι τῇ ζητήσει Θεῷ ἀρέσκον καὶ σύμφωνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθεῖσιν, ἐπειδὴ εἰς αὔξησιν τῆς εἰρήνης καὶ εἰς ὁμόνοιαν τῶν 'Εκκλησιῶν συντείνει τό, πάσης διχονοίας ἐκ μέσου ἀναιρουμένης, *τὰ ὑπό τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθέντα ἀσάλευτα τηρηθῆναι*, τοῦ σεβάσματος τῶν ἁγίων Συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου.

Τούτοις δὲ καὶ ὑπεσημηνάμεθα.

Καὶ ὑπογραφή.

'Ερρωμένος ἐν Κυρίῳ ὑπερεύχου ἡμῶν, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε ἀδελφέ.

'Εγὼ *Εὐτύχιος* ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης πᾶσι τοῖς προγεγραμμένοις ὑπέγραψα.

'Ο αὐτὸς λίβελλος ἐγένετο καὶ παρὰ *'Απολιναρίου* τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς 'Αλεξάνδρέων μεγαλοπόλεως καὶ *Δομνίνου* τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Θεουπολιτῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν καὶ ἐνδημούντων ταύτῃ τῇ Βασιλίδι Πόλει πρὸς τὸν αὐτὸν ὁσιώτατον *Βιγίλιον*.

7. Καί πάλιν ὁ αἰδεσιμώτατος *Στέφανος* ἀνέγνωσε:

['Επιστολή τοῦ πάπα *Βιγιλίου* πρός τόν ἅγιον *Εὐτύχιον*[54].]

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ *Εὐτυχίῳ* καί τοῖς ὑπὸ σὲ ἐπισκόποις, *Βιγίλιος*.

53. 'Η παράγραφος 1 τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου ἀνεγνώσθη εἰς τήν ἐν Φερράρᾳ-Φλωρεντίᾳ Σύνοδον ὑπό τοῦ ἁγίου Μάρκου 'Εφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ (βλ. Concilium Florentinum vol. V, 1 Jos. Gill, Quae Supersunt Actorum Graecorum Concilii Florentini. Pars I, Roma 1953, σελ. 78-80).

54. 'Ο πάπας Βιγίλιος ἀπήντησεν εἰς τή ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου αὐθημερόν, δηλ. τήν 6ην 'Ιανουαρίου 553. 'Η μετάφρασις τοῦ λατινικοῦ κειμένου φέρει ἡμερομηνίαν 7 'Ιανουαρίου 553. Εἰς τήν ἐπιστολήν του, πού ἀπευθύνεται ὄχι προσωπικῶς πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον, ἀλλά πρός αὐτόν καί τούς ὑπ' αὐτόν ἐπισκόπους, ὁ Βιγίλιος ἐγκωμιάζει μέ τόν πλέον ἐγκάρδιον καί ἀνεπιφύλακτον τρόπον τόν ἅγιον Εὐτύχιον καί τήν ὁμολογίαν του· δηλοῖ τήν πλήρη ἀποδοχήν τοῦ αἰτήματός του· διακηρύττει ὅτι θεωρεῖ τάς Συνοδικάς ἀποφάσεις ὡς «οἰκείᾳ δυνάμει εἰς τό διηνεκές» μενούσας, δηλ. μή ἐξαρτωμένας ἀπό τήν ἀναγνώρισιν τοῦ πάπα ἤ ἄλλου ἱεράρχου ἤ τῆς οἱασδήποτε συνόδου· καί ἀξιοῖ νά περιφρουρηθῇ τό σέβας τῶν προηγουμένων Συνόδων ἀπαράτρωτον.

55. Τήν φράσιν αὐτήν ὁ καθ. Εὐ. Χρυσός (ἔ.ἀ. σελ. 93) ἐξέλαβεν ὡς κακήν ἀπόδοσιν τῆς φράσεως τοῦ πρωτοτύπου λατινικοῦ «Servata Aequitate», τήν ὁποίαν καί ἐθεώρησε ὡς ἀντίστοιχον καί ταυτόσημον πρός τήν φράσιν Exaequato Numero.

'Επληρώθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως, ὅτι *τῆς συγχύσεως τοῦ διχονοεῖν περιαιρεθείσης* τὴν εἰρήνην ὁ Θεὸς τῇ Αὐτοῦ ἀποκατέστησεν 'Εκκλησίᾳ, ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον· «ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό»· *πάνυ* γὰρ ἡμᾶς ἐν Κυρίῳ ἀγαλλιᾶσθαι προσήκει, ὅτιπερ ἐγγράφως ἡμῖν προσηνέχθη πληροφορία τῆς 'Υμετέρας 'Αγάπης, ἧς ἡ δύναμις οὕτως ἔχει·

1. Εἰδότες, ὁπόσων ἀγαθῶν αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ *εἰρήνη*, φρουροῦσα τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα τῶν πιστῶν καὶ *συνάγουσα αὐτοὺς εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν* ἐν τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ καὶ τῇ τῶν θείων ἐντολῶν κατορθώσει καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ καθιστῶσα τοῖς εἰς τὰ ὀρθὰ ὁμονοοῦσι, *διὰ τοῦτο*, σπουδάζοντες *τὴν ἕνωσιν φυλάξαι* πρὸς τὴν καθολικὴν καθέδραν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος, φανερὸν ποιοῦμεν, ὅτι ἀεὶ *ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν* καὶ φυλάττομεν τὴν *πίστιν* τὴν ἐξ' ἀρχῆς *παραδοθεῖσαν* ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις 'Αποστόλοις καὶ παρ' ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ *κηρυχθεῖσαν* καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων *σαφηνισθεῖσαν* καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις τέτρασι Συνόδοις συνελθόντων, οἷς διὰ παντὸς καὶ ἐν πᾶσι ἀκολουθοῦμεν.

Καὶ δεχόμεθα· τουτέστι τοὺς *τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ* ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας καὶ τὸ ἅγιον Σύμβολον, ἤτοι Μάθημα τῆς Πίστεως, ἐκθεμένους καὶ τὴν 'Αρείου μανίαν ἀναθεματίσαντας καὶ τοὺς ταύτην φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ρν΄ ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντας, οἵτινες τὸ αὐτὸ ἅγιον Μάθημα ἐσαφήνισαν καὶ τὰ περὶ τῆς Θεότητος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐτράνωσαν καὶ τὴν αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου καὶ τὸν ἀσεβῆ 'Απολινάριον κατέκριναν μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονησάντων ἢ φρονούντων.

Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς σ΄ ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ Συνόδῳ ἀθροισθέντας, οἵτινες διὰ πάντων ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ Συμβόλῳ, ἤτοι Μαθήματι, καὶ κατέκριναν Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ ὁτεδήποτε φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

Πρὸς τούτοις δὲ δεχόμεθα καὶ τοὺς χλ΄ ἁγίους Πατέρας τοὺς ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ διὰ πάντων συνήνεσαν ταῖς προρρηθείσαις ἁγίαις τρισὶ Συνόδοις καὶ ἠκολούθησαν τῷ

προειρημένῳ Συμβόλῳ, ἤτοι Μαθήματι, τῷ παρὰ τῶν τιη΄ ἁγίων Πατέρων ἐκτεθέντι καὶ ὑπὸ τῶν ρν΄ ἁγίων Πατέρων σαφηνισθέντι, καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρημένον σύμβολον τολμῶντας διδάσκειν ἢ ἐκτίθεσθαι ἢ παραδιδόναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίας, κατέκριναν δὲ καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ Εὐτυχῆ καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας.

2. Τούτων οὕτως ἐχόντων δῆλον ποιοῦμεν, ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων κριθέντα τε καὶ ὁρισθέντα καὶ ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν, ἐπειδή, *εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους αἱ εἰρημέναι ἅγιαι τέσσαρες Σύνοδοι ἐγένοντο, ὅμως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐφύλαξαν καὶ ἐκήρυξαν.*

Δεχόμεθα δὲ καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῶν προέδρων τῆς ἐν Ρώμῃ ἀποστολικῆς καθέδρας, τῶν τε ἄλλων καὶ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις, τὰς περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως γεγραμμένας (καὶ) περὶ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ἢ μιᾶς ἐξ αὐτῶν.

'Οπότε τοίνυν τὰ προειρημένα πάντα καὶ ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν *καὶ ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις*, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀντιβληθῆναι περὶ τῶν τριῶν Κεφαλαίων, περὶ ὧν τισι ζήτησις ἀνεφύη.

Καὶ διὰ τοῦτο αἰτοῦμεν, προκαθημένης ἡμῶν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος ἀταράχως καὶ μετὰ ἱερατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, τὰ αὐτὰ Κεφάλαια ἐν μέσῳ προτιθέμενα κοινῷ τρακτάτῳ ζητηθῆναι καὶ ἀντιβληθῆναι καὶ πέρας ἐπιτεθῆναι τῇ ζητήσει, Θεῷ ἀρέσκον καὶ σύμφωνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθεῖσιν, ἐπειδὴ εἰς αὔξησιν τῆς εἰρήνης καὶ εἰς ὁμόνοιαν τῶν 'Εκκλησιῶν συντείνει τό, πάσης διχονοίας ἐκ μέσου ἀναιρουμένης, τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθέντα ἀσάλευτα τηρηθῆναι, τοῦ σεβάσματος τῶν ἁγίων Συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου.

Τούτοις δὲ καὶ ὑπεσημηνάμεθα.

3. Ταύτης τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας τὴν φαιδρότητα ἀσμένως περιπτυξάμενοι, *τὰ αὐτὰ ἡμεῖς διὰ πάντων καὶ ἐν ἅπασιν ἀποδεχόμενοι*, φυλάξειν τε καὶ ἀμωμήτως τηρήσειν –τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προηγουμένου– ἐπαγγελλόμεθα.

'Απάντων τοίνυν τῶν τῇ ὑμετέρᾳ περιεχομένων ὁμολογίᾳ ἐν τῇ οἰκείᾳ δυνάμει εἰς τὸ διηνεκὲς μενόντων, ἤτησεν ἡ 'Αδελφότης 'Υμῶν,

ὥστε ἡμῶν προκαθημένων περὶ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, ἀταράχως τε καὶ μετὰ ἱερατικῆς πρᾳότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, συγκριθῆναι καὶ τέλος τῇ ζητήσει ταύτῃ τῷ Θεῷ ἀρέσκον καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων ὁρισθεῖσιν ἐπιτεθῆναι, ἵνα πάσης ἐκ μέσου τῆς διχονοίας ἀναιρουμένης τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθέντα ἀσάλευτα φυλαχθείη, τοῦ σεβάσματος τῶν αὐτῶν Συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου. *Ἥνπερ ὁμολογίαν τῶν πατρικῶν παραδόσεων μνημονεύουσαν καὶ αὐταῖς ἀκολουθοῦσαν, τοῦτο μὲν ἐν τῇ Ὑμῶν ἀδελφότητι, τοῦτο δὲ ἐν ἅπασι τοῖς τὰ ὅμοια ὁμολογήσασί τε καὶ ὁμολογοῦσι, παντὸς ἐπαίνου πεπληρωμένην κρίνομεν* καὶ ἡμετέρους ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀληθῶς ἀδελφούς ἐπιγινώσκομεν.

Ὅθεν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἱκετεύομεν, ὥστε πάντας ἡμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσιν ἐμμένοντας ἀξίους εὑρεθῆναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν· καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θείας κρίσεως ἐπ' οὐδεμιᾷ παραβάσει τῶν πατρικῶν διατυπώσεων ὑπευθύνους εὑρεθῆναι.

Τούτων οὕτως εἰρημένων τῆς ὑμετέρας αἰτήσεως τὸν πόθον ἐγνωκότες *ἐπενεύσαμεν, ἵνα περὶ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, γινομένης κανονικῆς Συνόδου καὶ τοῦ δικαίου φυλαττομένου*[55], ἐν μέσῳ [τῶν] προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἅμα τοῖς ἑνωθεῖσιν ἡμῖν ἀδελφοῖς σύγκρισιν ποιησώμεθα καὶ τέλος δοθῇ τῷ Θεῷ ἀρέσκον καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων ὁρισθεῖσιν, εἰδότες δηλαδή, καθάπερ καὶ ἡ τῆς κοινῆς

55. Τήν φράσιν αὐτήν ὁ καθ. Εὐ. Χρυσός (ἔ.ἀ. σελ. 93) ἐξέλαβεν ὡς κακήν ἀπόδοσιν τῆς φράσεως τοῦ πρωτοτύπου λατινικοῦ «servata aequitate», τήν ὁποίαν καί ἐθεώρησε ὡς ἀντίστοιχον καί ταυτόσημον πρός τήν φράσιν exaequato numero. Συνήγαγεν ἔτσι τό συμπέρασμα, ὅτι μέ αὐτήν ὁ πάπας προέβαλε τήν ἀξίωσιν νά παραστῇ εἰς τήν Σύνοδον ἴσος ἀριθμός «ἀνατολικῶν» καί «δυτικῶν», δηλ. ἑλληνοφώνων καί λατινοφώνων, ἱεραρχῶν. Διότι εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ Βιγίλιος (βλ. «ἐγκύκλιόν» του ἐν Mansi, τ. 9, 50-55) ὁμιλῶν περί Δυτικῶν ἐννοεῖ μόνον τούς «λατινοφώνους» καί ὄχι τούς ἐπισκόπους της δικαιοδοσίας του. Ὁ κ. Χρυσός ἰσχυρίζεται ὅτι τό αἴτημα αὐτό τοῦ πάπα δείχνει ὅτι ἐκράτει ἑνότητα γραμμῆς καί συνέπειαν, καί ὅτι συνεπῶς, ὁ Ἰουστινιανός καί ὁ πατριάρχης Εὐτύχιος ἀδίκως κατηγοροῦν αὐτόν δι' ἀσυνέπειαν, παλιμβουλίαν, ἀστάθειαν γνώμης κλπ. Ἐπ' αὐτῶν θά ἠθέλαμεν νά παρατηρήσωμεν ὅτι (μετά μίαν τόσον ἐνθουσιώδη ὑποδοχήν τῆς ἐπιστολῆς-προτάσεως τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου περί συγκροτήσεως Συνόδου καί ἀπερίφραστον δήλωσιν πλήρους καί ἀνεπιφυλάκτου ἀποδοχῆς καί ὁλοψύχου ἐπιδοκιμασίας τῆς προτάσεως ταύτης) ὁ πάπας Βιγίλιος δέν θά ἦτο ποτέ δυνατόν νά προέβαλε τήν οἱανδήποτε ἀξίωσίν του διά φράσεως ἁπλῆς καί δή ἐπί θέματος τόσον δι' αὐτόν ζωτικοῦ καί νά ἄφηνε νά δύναται νά παρερμηνευθῇ ἡ ἐπιμαχωτέρα του φράσις. Ἀκόμη βλέπομεν (ἐν Πράξ. Β' πραγρ. 5, 1) ὅτι ὁ πάπας κατά πρόσωπον κατηγορηθείς ἐπί ἀσυνεπείᾳ καί ἀθετήσει τῆς ὑποσχέσεώς του πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον οὔτε ἀντέδρασε οὔτε διεμαρτυρήθη ὅτι κατηγορεῖται ἀδίκως. Πάντως ὁ κ. Χρυσός καλῶς ἐπεσήμανεν ὅτι ἡ φράσις servata aequitate δέν μετεφράσθη ὀρθῶς, ἀποδοθεῖσα μέ τό «φυλαττομένου τοῦ δικαίου», καθ' ὅσον ἡ φράσις servata aequitate σημαίνει ἁπλῶς «μέ ἀπάθειαν καί ἀταραξίαν»· δηλ. χωρίς γκρίνιες καί φανατισμούς. Aequitas εἶναι κατά μέν κυριολεξίαν «τό ἴσιο», «τό σωστό», μεταφορικῶς δέ «ἡ ψυχική ἠρεμία», ἡ «ἀπάθεια», ἡ «ἀταραξία», ἡ «ἀμεροληψία». Ἀλλά καί ἄν ἀκόμη ἡ ἐκδοχή αὐτή δέν εὐνοεῖτο λεξικογραφικῶς, θά εἴμεθα καί πάλιν ὑποχρεωμένοι νά καταλήξωμεν εἰς τό ἴδιον συμπέρασμα ἀπό τό ἴδιον τό κείμενον τοῦ πάπα. Καί ἰδού διατί: α) Ὁ πατριάρχης ἅγιος Εὐτύχιος προέτεινεν εἰς τόν πάπαν τά ἑξῆς: «Αἰτοῦμεν, προκαθημένης ἡμῶν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἀταράχως καί μετά ἱερατικῆς πρᾳότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων Εὐαγγελίων, τά αὐτά Κεφάλαια ἐν μέσῳ τιθέμενα κοινῷ τρακτάτῳ ζητηθῆναι καί ἀντιβληθῆναι» (λατινιστί conferi) κλπ. β) Ὁ πάπας Βιγίλιος ἐπαναλαμβάνων τάς προτάσεις τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου σημειοῖ: «Ἤτησεν ἡ Ἀδελφότης Ὑμῶν, ὥστε ἡμῶν προκαθημένων περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, ἀταράχως καί μετά ἱερατικῆς πρᾳότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων Εὐαγγελίων, συγκριθῆναι» (λατινιστί Ut... conferatur nobis de tribus capitulis) κλπ. γ) Ἐν τέλει τῆς ἐπιστολῆς του, τῆς -ὡς καί προείπομεν- τόσον ἐνθουσιώδους, ὁ πάπας γνωστοποιεῖ τήν ἀπόφασίν του: «*ἐπενεύσαμεν*, ἵνα περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, γινομένης κανονικῆς συνεδριάσεως (facto regulari conventu) καί τοῦ δικαίου φυλαττομένου (servata aequitate),ἐν μέσῳ προκειμένων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ἅμα τοῖς ἑνωθεῖσιν ἡμῖν ἀδελφοῖς, σύγκρισιν ποιησώμεθα» (collationem habeamus) κλπ. Εἶναι φανερόν ἀπό τό «ἐπενεύσαμεν» ὅτι ὁ πάπας υἱοθέτησεν ὅλας τάς προτάσεις τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου, ἀφοῦ ἄλλωστε μεταξύ τῶν προτάσεων ἐκείνων καί τῶν ἀποφάσεων τοῦ πάπα ὑπάρχει πλήρης καί ἀπόλυτος ἀντιστοιχία. Ὁμοίως δέν πρέπει νά θεωρηθῇ ἐπιτυχές τό ἐπί τῆς λέξεως collatio στηριζόμενον συμπέρασμα ὅτι ὁ πάπας ἐζήτησεν νά κριθῇ τό ζήτημα εἰς ἰδιότυπον κριτήριον μέ ἰσαρίθμους ἑκατέρωθεν κριτάς. Κατ' ἀρχάς παρατηροῦμεν ὅτι μεταξύ τοῦ «ἀξιοῦμεν νά γίνῃ collatio» καί τοῦ «ἐπενεύσαμεν» ὑπάρχει πλήρης ἀντίφασις. Ἀκόμη ὅμως ὀφείλομεν νά παρατηρήσωμεν, ὅτι ἄν ἡ ἄποψις αὐτή εὐστάθει ἔστω καί κατ' ἐλάχιστον, θά ἔδει νά εἶναι σαφής κάποια ἀντίθεσις πίστεως καί τοποθετήσεως μεταξύ τῶν ἀλληλογραφούντων, ἐνῶ ὁ πάπας ἀντιθέτως δηλοῖ ὅτι ἀποδέχεται «τά αὐτά διά πάντων καί ἐν ἅπασι». Ἄρα ὀφείλομεν νά δεχθῶμεν ὅτι τά conferatur καί collatio τοῦ πάπα Βιγιλίου, εὑρίσκονται εἰς πλήρη ἀντιστοιχίαν πρός τό conferri τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου, μέ τό ὁποῖον ἀπεδόθη λατινιστί τό ἑλληνικόν πρωτότυπον «ἀντιβληθῆναι». Ἄρα ὁ πάπας ἁπλῶς ὑπογραμμίζει τήν πρότασιν τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου νά γίνῃ μία *ἀντιπαραβολή* καί *σύγκρισις* τῶν Τριῶν Κεφαλαίων

ὁμολογίας μαρτυρία δείκνυσιν, ὡς τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων Συνόδων ἐν ἅπασι τὸ σέβας φυλάττεται.

῾Υπογραφή.

῾Ο Θεὸς σὲ ὑγιῆ διαφυλάξοι, ἀδελφὲ τιμιώτατε.

᾿Εδόθη πρὸ ἑπτὰ εἰδῶν ᾿Ιανουαρίων, Βασιλείας τοῦ δεσπότου ᾿Ιουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου αὐγούστου ἔτους εἰκοστοῦ ἑβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου ἔτους δωδεκάτου.

Τῷ αὐτῷ τύπῳ ἔγραψε καὶ πρὸς ᾿Απολινάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ᾿Αλεξανδρέων μεγαλοπόλεως καὶ πρὸς Δομνῖνον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Θεουπολιτῶν καὶ τὴν ὑπ᾿ αὐτοὺς Σύνοδον.

8. ῾Η ἁγία Σύνοδος εἶπε:

Παρά τό γεγονός ὅτι, ὡς διαλαμβάνεται καί εἰς τό γράμμα τοῦ Βασιλέως πολλάκις[56] μέχρι τώρα καί ἐνδοξότατοι ἄρχοντες καί μερικοί ἀπό ἡμᾶς, προετρέψαμεν τόν ὁσιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης *Βιγίλιον* νά ἔλθῃ νά συνεδρεύσῃ μαζί μέ ἡμᾶς ἐπί τοῦ ἀνακινηθέντος θέματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἐπειδή [ἐξακολουθοῦμεν νά] φρονοῦμεν, ὅτι καί ἐνδεδειγμένον εἶναι καί θεάρεστον νά ἔλθῃ -ἔστω καί τώρα- καί συνεδρεύων μέ ἡμᾶς νά διατυπώσῃ ἕνα -συμβαδίζοντα εἰς τήν ὀρθήν πίστιν- τύπον, ἄς γίνῃ καί τώρα ἀμέσως τό ἴδιον.

9. Καί πράγματι, ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι παρέμειναν εἰς τό αὐτό σεβάσμιον ἐπισκοπεῖον, κατ᾿ ἀξίωσιν τῆς ἁγίας Συνόδου οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως *Εὐτύχιος*, ᾿Αλεξανδρείας *᾿Απολινάριος* καί Θεουπόλεως *Δομνῖνος*, καί οἱ Βένιγνος ὁ (ἐπίσκοπος) ῾Ηρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής τοῦ ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ῾Ηλία, Θεόδωρος ὁ (ἐπίσκοπος) Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, ᾿Ανδρέας ὁ ᾿Εφέσου, Μεγέθιος ὁ ῾Ηρακλείας τῆς Θράκης, ᾿Ιωάννης ὁ Νικομηδείας, Στέφανος ὁ Νικαίας, Κωνσταντῖνος ὁ Χαλκηδόνος, Εὐσέβιος ὁ Τύρου, ᾿Ιωάννης ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ᾿Αμαζόνιος ὁ ᾿Εδέσσης, Θεόδωρος ὁ Σελευκείας τῆς ᾿Ισαυρίας, Θωμᾶς ὁ ᾿Απαμείας τῆς Συρίας, Πομπηϊανός ὁ Βυζακίου, Φωκᾶς ὁ Στόβων τῆς ἐπαρχίας Πραιβαλίας, Θεόδωρος ὁ Λεοντοπόλεως, Στέφανος ὁ Κλύσματος καί Αἰμιλιανός ὁ ᾿Αντιπύργου, οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, μετέβησαν εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν *Βιγίλιον* ἐξ ὀνόματος ὁλοκλήρου τῆς Συνόδου[57].

10. ῞Οταν λοιπόν οἱ ἁγιώτατοι αὐτοί πατριάρχαι μαζί μέ τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους ἐπέστρεψαν, οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι καί οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἐπῆγαν μαζί μέ αὐτούς εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν, εἶπον:

α. ῾Ημεῖς, συμφώνως πρός τήν κοινήν ὅλων ἡμῶν ἀπόφασιν, ἐπήγαμεν εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης

μέ τά δόγματα τῶν Τεσσάρων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τά ὁποῖα *«μένουν εἰς τό διηνεκές οἰκείᾳ δυνάμει»*. Εὔστοχος ὑπῆρξε ἡ ὑπό τοῦ κ. Χρυσοῦ διάβλεψις ὅτι ἡ λατινική λέξις conventus κακῶς ἀπεδόθη ὡς «ΣΥΝΟΔΟΣ», ἀφοῦ πράγματι ἡ λέξις σημαίνει ἁπλῶς «συνέλευσις». Καί πράγματι ὁ πάπας ἀπαιτεῖ νά σταματήσουν ἐπί τέλους αἱ ἀνεπίσημοι conventus διαβουλεύσεις - συσκέψεις, καί νά γίνῃ συνέλευσις regularis, κανονική, κατά τούς ἱερούς κανόνας. Τίποτε περισσότερον. ῾Υπενθυμίζομεν ὅτι οὐδέποτε εἰς τάς κανονικάς Συνόδους ἐτέθη θέμα πλειονοψηφίας, ψηφοφορίας, διαλογῆς ψηφοδελτίων καί ἀκυρότητος αὐτῶν. ῞Ολαι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο πάντοτε παμψηφεί. ᾿Ακριβῶς δέ αὐτό τονίζει καί ὁ πάπας. Καί δίδει τήν ὑπόσχεσιν ὅτι εἰς τήν Σύνοδον αὐτήν θά κρίνῃ τά Τρία Κεφάλαια ὄχι «μετά τινων», ἀλλά «ἅμα τοῖς ἑνωθεῖσιν ἡμῖν ἀδελφοῖς», δηλ. μέ τούς τέσσαρας πατριάρχας καί τάς Συνόδους των, καί κατ᾿ ἐπέκτασιν μέ ὅλους τούς ὀρθοδόξους. ῾Η contradictio, περί τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ κ. Χρυσός εἶναι θεσμός ἐντελῶς ἀντικανονικός καί ἐχρησιμοποιήθη μόνον προκειμένου περί συναντήσεων μέ ἑτεροδόξους, ὡς π.χ. ἡ Συζήτησις μεταξύ ὀρθοδόξων καί μονοφυσιτῶν (σεβηριανῶν) τό 533 (᾿Ιννοκεντίου Μαρωνείας, De Collatione cum Severianis Habita, ἐν A.C.O. 4, 2, σελ. 167-184). ῾Η ὑπέρ τοῦ γενικωτέρου χαρακτῆρος τῆς contradictio ἀναζήτησις ὑπό τοῦ κ. Χρυσοῦ ἐρείσματος εἰς τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον δέν πρέπει νά θεωρηθῇ ὡς ἐπιτυχής διά πολλούς λόγους, τούς ὁποίους δέν εἶναι τοῦ παρόντος νά ἐκθέσωμεν.

56. Μέ τά λόγια αὐτά ἐπιβεβαιοῦται σαφῶς ἡ μαρτυρία τοῦ βασιλέως (βλ. ἔ.ἀ. παραγρ. 3, 13 καί σημ. 35), ὅτι εἶχον γίνει πολλαί προσπάθειαι νά πεισθῇ ὁ πάπας νά μετάσχῃ τῆς Συνόδου. Καί αἱ προσπάθειαι συνεχίζονται, ἐπειδή ἡ συμμετοχή του θεωρεῖται καί «θεάρεστος καί ἐνδεικνυομένη», ἀλλά ὄχι καί ἀπαραίτητος.

57. ῾Η σύνθεσις τῆς παρούσης ἀντιπροσωπείας δείχνει τόν ἀπέραντον σεβασμόν τῶν Πατέρων πρός τό ἱερόν πρόσωπον τοῦ πρωτοθρόνου ἱεράρχου, ἔστω καί παραπαίοντος, ἀσυνθετοῦντος καί ἐλεγχομένου ὡς ἀσυνεποῦς, ἀνειλικρινοῦς καί προφασιζομένου προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ὡς ἡ δῆθεν ἀσθένειά του (πρβλ. ἀνάλογον «ἀσθένειαν» τοῦ Νεστορίου, Γ´ Οἰκουμ. Σύνοδος, Πραξ. Α´ παράγρ. 40, 1 ἐν A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 10, καί τοῦ Διοσκόρου, Σύνοδος Χαλκηδόνος, Πραξ. Β´ παραγρ. 19, 22, 36 ἐν A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 11-14, ὅταν ἐκαλοῦντο νά δικασθοῦν). ῾Η σύνθεσις τῆς εἰκοσαμελοῦς ἀντιπροσωπείας ἦτο ἡ εὐγλωττοτέρα παράκλησις καί ἡ πειστικωτέρα ἀπόδειξις τῆς ἔναντί του εἰλικρινείας καί ταπεινώσεως.

Βιγίλιον καί παρεκαλέσαμεν τήν Αὐτοῦ Μακαριότητα νά ἔλθη νά συνεδρεύση μαζί μας καί νά συνδιασκεφθῆ μαζί μας ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων συμφώνως πρός τάς [ἤδη] ἀνταλλαγείσας μεταξύ ἡμῶν ἐπιστολάς. Κατεστήσαμεν δέ γνωστόν[58] εἰς τήν Αὐτοῦ Μακαριότητα, ὅτι ὁ ἡμερώτατος Βασιλεύς ἡμῶν ἀπηύθυνε πρός ἡμᾶς Θεῖον Τύπον, διά τοῦ ὁποίου μᾶς προτρέπει νά δώσωμεν εἰς Αὐτόν μίαν ἀπάντησιν ἐπί τῶν Τριῶν τούτων Κεφαλαίων.

b. Ἐκεῖνος ὅμως μᾶς ἀπήντησεν, ὅτι λόγῳ *σωματικῆς ἀσθενείας* δέν δύναται νά ἀνταποκριθῆ εἰς τήν ἀξίωσίν μας αὐτήν. Παρά ταῦτα μᾶς ὑπεσχέθη[59], ὅτι τήν ἑπομένην θά καθίστα εἰς ἡμᾶς γνωστήν τήν ἀπόφασιν, εἰς τήν ὁποίαν θά κατέληγεν ἐν σχέσει πρός τήν συνέλευσιν αὐτήν.

c. Πρέπει συνεπῶς νά διακόψωμεν διά σήμερον τήν συνεδρίασίν μας.

58. Τό νόημα τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου εἶναι· «Παρ' ὅτι δέν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ παρουσία σου, ἡμεῖς ἀξιοῦμεν, σέ παρακαλοῦμεν, νά ἔλθης».

59. Ἡ ὑπόσχεσις αὐτή τοῦ πάπα θά σφυροκοπηθῆ πολύ αὐστηρῶς ἀπό τούς ἄρχοντας εἰς τάς Πράξεις Β´ παραγρ. 8 καί Ζ´ παραγρ. 4, 1-7.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

3. «*Ὁ Θεῖος Τύπος*» τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρός τήν *ἁγίαν* Σύνοδον περί Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τῶν λοιπῶν. (Κείμενον Ἰωάννου Κεδρηνοῦ, ἐν P.G. τ. 121, 724c-729c).

1. Σπουδὴ μὲν γέγονεν ἀεὶ τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ εὐσεβῶς προβεβασιλευκόσι, τοῖς ἡμετέροις πατράσι, τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφυομένας αἱρέσεις διὰ Συνόδων ὁσιωτάτων ἱερέων ἐκκόπτειν· καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς κηρυττομένης ἐν εἰρήνῃ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν διαφυλάττειν.

Διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας Ἀρείου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἀλλὰ κτίσμα, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τιη´ Πατέρας καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραγενόμενος καὶ τοῦ Ἀρείου καταδικασθέντος καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐσπούδασε τὴν Ὀρθόδοξον κρατῦναι Πίστιν,

[δι' ἧς ὁμολογήσαντες οἱ θεῖοι Πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, ἀλλὰ μὴ κτίσμα καὶ «ἐξ οὐκ ὄντων» γεγονέναι, μέχρι νῦν ᾄδεται][60].

2. Καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνουμένου τὴν Θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ Ἀπολιναρίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ βλασφημοῦντος εἰς τὴν Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου καὶ φάσκοντος νοῦν ἀνθρώπινον μὴ εἰληφέναι τὸν Θεοῦ Λόγον, ἀλλὰ σαρκὶ ἑνωθῆναι ψυχὴν ἄλογον ἐχούσῃ, συναγαγὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ρν´ Πατέρας καὶ μετασχὼν καὶ αὐτὸς τῆς Συνόδου, καὶ τῶν εἰρημένων καθαιρεθέντων καὶ ἀναθεματισθέντων αἱρετικῶν, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ ὁμοφρόνων παρεσκεύασε τὴν Ὀρθόδοξον Πίστιν κηρύττεσθαι.

3. Καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ νέος τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου λέγοντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν, καὶ τὸν μὲν φύσει Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ἀσεβῶς εἰσάγοντος, τὸν δὲ χάριτι υἱόν, καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν εἶναι Θεοτόκον ἀρνουμένου, συναγαγὼν τὴν προτέραν ἐν Ἐφέσῳ τῶν ἁγίων Πατέρων Σύνοδον καὶ

60. Τά ἐντός ἀγκυλῶν ἀποτελοῦν προσθήκας τοῦ διασκευαστοῦ. Τό ἐκτός ἀγκυλῶν κείμενον ἔχει καί αὐτό εἰς σημαντικήν ἔκτασιν διασκευασθῆ καί ἐμπλουτισθῆ μέ τήν προσθήκην γνησίων κειμένων τῆς Ε´ Συνόδου ἀπό ἄλλας Πράξεις της.

ἀποστείλας ἄρχοντας ὀφείλοντας παρεῖναι τῇ Συνόδῳ προσέταξε καὶ τὸν Νεστόριον παραγενέσθαι, καὶ κρίσιν ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι. Καὶ δὴ γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως κατεδίκασαν Νεστόριον, ἀναθεματίσαντες σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ. Τούτων δὲ οὕτω προελθόντων, ἐπαναστάντες Κυρίλλῳ τῷ πανοσιωτάτῳ οἱ τῆς ἐξαγίστου Νεστορίου μερίδος ἐσπούδασαν, τό γε ἐπ' αὐτοῖς, ἀνατρέψαι τὴ κατὰ Νεστορίου γεγενημένην κρίσιν.

['Αλλ' οὖν γε Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ὄντως ὀρθῶς κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ δογμάτων κριθέντων, παρεσκεύασεν οὕτω κρατεῖν γενναίως τὴν ἐπ' αὐτῷ γεγενημένην κρίσιν.

Καὶ γὰρ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ τοῦ θείου Κυρίλλου καταφλυαρησάντων, γράφει πρὸς τὸν βασιλέα Κύριλλος τοιαῦτα:

«'Επειδήπερ ἐπυθόμην, ὦ εὐσεβέστατε βασιλεῦ, τῶν φιλολογεῖν εἰωθότων τινὰς ἀγρίων σφηκῶν δίκην περιβομβεῖν καὶ μοχθηροὺς ἐρεύγεσθαι κατ' ἐμοῦ λόγους, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατακομισθέν, καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου λέγοντος τὸ θεῖον σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέντοι καὶ δύο υἱοὺς κατὰ Νεστόριον ὁμολογεῖν ἡμᾶς κατεφλυάρησαν, δεῖν ᾠήθημεν ὀλίγα περὶ τούτου πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως:

Ὦ ἀνόητοι καὶ μόνον εἰδότες συκοφαντεῖν, πῶς εἰς τοῦτο παρήχθητε γνώμης καὶ τοσαύτην νενοσήκατε μανίαν; Ἔδει σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν ἅπας ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγὼν συνεκεκρότητο διαβεβαιουμένοις, ὅτι Θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία Μαρία. 'Αλλ' [ἐπ]είπερ ἐξ οὐρανοῦ καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς γεγεννῆσθαι τὸ θεῖον σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐλέγομεν, ὥς φασι, πῶς ἂν νοοῖτο Θεοτόκος; τίνα γὰρ ὅλως τέτοκεν, εἰ μή ἐστιν ἀληθές, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα τὸν 'Εμμανουήλ;

Γελάσθωσαν τοίνυν οἱ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κατ' ἐμοῦ πεφλυαρηκότες. Οὐ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ μακάριος 'Ησαΐας· «'Ιδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται Υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ 'Εμμανουήλ, ὅ ἐστι, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». 'Αληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον εἰπών: «Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψει ἐν γαστρί, καὶ τέξει Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ 'Ιησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν Αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν». Ὅταν δὲ λέγωμεν, ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστόν, οὐχ ὡς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἁγίας Αὐτοῦ σαρκὸς

ταῦτά φαμεν, ἀλλ' ὡς ἑπόμενοι τῷ ἱερῷ Παύλῳ φάσκοντι: «'Ο πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἐξ οὐρανοῦ». Μεμνήμεθα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος: «Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ 'Ανθρώπου», καίτοι γεγέννηται κατὰ σάρκα, ὡς εἴρηται, ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου.

'Επειδὴ δὲ ὁ ἄνωθεν ἐξ' οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς Λόγος κεκένωκεν 'Εαυτόν, μορφὴν δούλου λαβών, καὶ κεχρημάτικεν ἀνθρώπου Υἱὸς μετὰ τοῦ μεῖναι ὃ ἦν, τουτέστι Θεὸς (ἄτρεπτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν), ὡς εἷς ἤδη νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, ἐξ οὐρανοῦ λέγεται κατελθεῖν. 'Ωνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὢν ἐν Θεότητι καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἑνὶ προσώπῳ νοούμενος· εἷς γὰρ Κύριος 'Ιησοῦς Χριστός, κἂν ἡ τῶν φύσεων διαφορὰ μὴ ἀγνοῆται, ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἕνωσίν φαμεν πεπράχθαι.

Τοιγαροῦν ὁμολογοῦμεν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν Θεότητα ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατά τήν ἀνθρωπότητα· ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα (δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονεν). Ὅθεν ἕνα Χριστόν, ἕνα Υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Καὶ τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀληθῶς Θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἑνῶσαι 'Εαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. Καί, εἰ, δοκεῖ, δεξώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι· συντιθέμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁρῶμεν δύο [φύσεις] ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος, ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν καθ' ἕνωσιν ἄνθρωπος, καὶ οὐχί, τῷ ἐκ δύο φύσεων συντεθεῖσθαι, δύο ἀνθρώπους τὸν ἕνα νοεῖσθαι παρασκευάζει, ἀλλ' ἕνα τὸν ἄνθρωπον κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. 'Εὰν γὰρ ἀνέλωμεν τό, ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστός, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐροῦσιν οἱ ἐξ ἐναντίας· «εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν; ἢ ποίαν ἰδίαν ἐποιήσατο σάρκα;

Τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι κρᾶσις ἢ σύγχυσις ἢ φυρμὸς ἐγένετο τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα, καταξιωσάτω Σου ἡ Θεοσέβεια προδήλως ἐπιστομίζειν»].

Μετὰ δὲ ταῦτα, Κυρίλλου τελευτήσαντος ἐπιφύεται μοναχός τις καὶ ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχὴς ὀνομαζόμενος (καὶ ἀποσπᾷ κατόπιν αὐτοῦ μέρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ καὶ κυρῶν τὰ Νεστορίου καὶ τὸ αὐτοῦ πονηρὸν δόγμα), φάσκων μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου ἡμῖν ὁμοούσιον. Καὶ δὴ μετ' ὀλίγον πάλιν διαβολικῆς ἰσχυσάσης χειρὸς ἑτέρα σύνοδος ἐν 'Εφέσῳ ληστρικὴ καὶ οὐχ ὁσία γίνεται, παραπεμφθέντος ἐκεῖσε καὶ Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου 'Αλεξανδρείας ἔχοντος, καὶ φονεύεται μὲν Φλαβιανὸς ὁ θεῖος ὑπερμαχῶν τῆς 'Ορθοδόξου Πίστεως.

['*Ανατρέπεται* δὲ ἡ ἐν 'Εφέσῳ πρώτη Σύνοδος[61], ὑπογραψάντων φονικῇ βίᾳ τινῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασίλειος ὁ Σελευκείας, κἀντεῦθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς δημοσιευομένων πονηρῶν δογμάτων, καὶ πολλῆς ταραχῆς γενομένης, μάλιστα ἐν τῇ 'Ανατολῇ φονεύεται Προτέριος ὁ μέγας ἱερεύς].

Καὶ ἕτεροι πλεῖστοι.

4. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων ἀνίσταται θεόθεν Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς καὶ συναγαγὼν ἐν Χαλκηδόνι τὴν τῶν χλ' πατέρων Σύνοδον, παρόντων Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη. Καί καταδικάζονται μὲν Διόσκορος καὶ Εὐτυχής· καὶ Νεστόριος πάλιν ἀναθεματίζεται· Θεοδώρητον δὲ καὶ Ἴβαν καὶ Βασίλειον Σελευκείας ἐδέξαντο καθυπογράψαντας. Καὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου ἀνατραπείσης καὶ ἀναθεματισθείσης εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάντας οἱ Θεῖοι Πατέρες.

8. Τούτων δὲ τῶν τεσσάρων Συνόδων οὕτω γενομένων καὶ ἐπιβεβαιωθεισῶν καὶ κρατουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες ἐσπούδασαν αὖθις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κρατῦναι διὰ τῆς Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀφορμῆς, πολλῷ χείρονα τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Νεστορίου βλασφημήσαντος.

Ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις Πατράσι καὶ βουλόμενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώβητον διαφυλάττεσθαι, προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξετάσαντες κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ ἀποφήνασθαι· πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ δυσφημίαις εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν

61. 'Η παρατήρησις αὐτὴ μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ ληστρικὴ κύριον στόχον της εἶχε τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Γ' Συνόδου. 'Η ὀρθότης τῆς παρατηρήσεως τεκμηριοῦται εὐκόλως, ἐξ ὅσων ἀναγράφονται ἐν Εἰσαγωγῇ κεφ. Δ' § 1.

γενομέναις, ἄλλον [λέγει] εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν, ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον· καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον, πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐληλυθέναι· καὶ τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ γενόμενον ἄμωμον· καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ 'Αγίου Πνεύματος βαπτισθῆναι· καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ 'Αγίου Πνεύματος εἰληφέναι καὶ υἱοθεσίας ἠξιῶσθαι· καὶ καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸν Χριστὸν προσκυνεῖσθαι· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι. Καὶ πρὸς τούτοις εἶπε, τοιαύτην γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὁποίαν ὁ ἀπόστολος ἔφη περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν[30]».

Ἔτι δὲ προτρέπομεν ὑμᾶς ἐξετάσαι καὶ τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδωρήτου, καὶ Ἴβα κατὰ τῆς ἐν 'Εφέσῳ πρώτης ἁγίας Συνόδου καὶ ὁμοίως τὰ κατ' αὐτοὺς ἀποφήνασθαι.

17. Καὶ ταῦτα πάλιν, ὡσαύτως οἱ θεῖοι Πατέρες πολυπραγμονήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἡ μὲν ἐν Χαλκηδόνι Θεία Σύνοδος Θεοδωρήτου καὶ Ἴβα πολλὰ καταβοήσασα, οὐκ ἄλλως αὐτοὺς ἐδέξατο, εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεμάτισαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον.

'Ημεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων, καὶ Θεόδωρον τὸν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ.

Καὶ μέν τοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατά τε τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῆς ἐν 'Εφέσῳ Πρώτης ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ γέγραπται.

Πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μᾶριν τὸν Πέρσην, τὴν ἀρνουμένην τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, τῆς Θεοτόκου Μαρίας, σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καὶ τὸν θεσπέσιον Κύριλλον ὡς αἱρετικὸν διαβάλλουσαν, καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν 'Εφέσῳ Πρώτην ἁγίαν Σύνοδον, ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως τὸν Νεστόριον καθελοῦσαν, καὶ τὰ Δώδεκα Κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐκδικοῦσαν δὲ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὰ θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καὶ δόγματα.

Διὸ δὴ τοίνυν τὰς μὲν τῶν αἱρετικῶν τούτων πάντων ἀθυροστόμους γλώσσας καὶ τὰς τούτων ἀσεβεστάτας συγγραφάς, αὐτούς τε τοὺς αἱρετικούς, τοὺς μέχρι τέλους ἐμμείναντας τῇ οἰκείᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ, μετὰ τοῦ διαβόλου «πατρὸς τοῦ ψεύδους» εἰκότως συναριθμοῦντες, ἐροῦμεν: «πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογί, ἣ ἐξεκαύσατε».

ΠΡΑΞΙΣ Β΄

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Β΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ τῆς Βασιλείας τοῦ αἰωνίου αὐγούστου Δεσπότου ἡμῶν *Ἰουστινιανοῦ*, ιβ΄ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου *Βασιλείου*, τῇ η΄ τῶν Εἰδῶν Μαΐου[1], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον ἐν τῷ Σεκρέτῳ τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς Βασιλίδος ταύτης πόλεως.

1. *Εὐτύχιος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης.
2. *Ἀπολινάριος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.
3. *Δομνῖνος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως.

4-6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, καί *Δαμιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρηταί Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.

7. *Βένιγνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής Ἠλία τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης.
8. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας.
9. *Ἀνδρέας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου.
10. *Σεξτιλιανός*[2] ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητής Πριμόσου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος.
11. *Μεγέθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Θράκης.
12. *Ἀναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβίας, τοποτηρητής Δωροθέου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας.

---

1. Δηλ. τήν 8ην Μαΐου 553, ἡμέραν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος τῶν Μυροφόρων.
2. Ὁ κῶδιξ Ν. παραθέτει τά ὀνόματα μόνον τῶν δέκα πρώτων ἱεραρχῶν.

13. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰλίου, τοποτηρητής Εὐπρεπίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως Κυζίκου.
14. *Εὐσέβιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύρου.
15. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας.
16. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικαίας.
17. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος.
18. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταρσοῦ.
19. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουκουσοῦ, τοποτηρητής Παλλαδίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς.
20. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης.
21. *Πομπηϊανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βυζακίου.
22. *Ἀμαζόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐδέσσης.
23. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν.
24. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Συρίας.
25. *Εὐφραντᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τυάνων.
26. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Συρίας.
27. *Βοσπόριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας.
28. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βόστρων.
29. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μύρων.
30. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς Ἰσαυρίας.
31. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων.
32. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γορτύνης.
33. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ.
34. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ρόδου.
35. *Φίρμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιπάσων τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς.
36. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας.
37. *Φωκᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στόβων.
38. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πέργης.
39. *Σεβηριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος.
40. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμίδης.
41. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Συνάδων.
42. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σίδης.

43. *Ἀβράμιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεργιουπόλεως.
44. *Ἀσίγνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, τοποτηρητής Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Λαοδικείας τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς.
45. *Κρησκώνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουϊκούλου.
46. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας.
47. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Θεοδωριάδος.
48. *Αὐξάνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας.
49. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως.
50. *Αἰθέριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναζαρβοῦ.
51. *Δομέτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκίδος.
52. *Οὐαλεριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ὄββης τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς.
53. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς Συρίας.
54. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δρυζιπάρων.
55. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως Παφλαγονίας.
56. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανῆς Κυψελῶν.
57. *Ρωμανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαβάλων.
58. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως Ἀρμενίας.
59. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νύσσης.
60. *Βασίλειος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως Καμουλιανῶν.
61. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαρκουσῶν.
62. *Κρησκώνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζαττάρων τῆς Νουμιδίας.
63. *Σέργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κυνῶν τῆς Δευτέρας Αἰγύπτου.
64. *Χριστοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως τῆς Ἀσίας.
65. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βύβλου.
66. *Λεόντιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἄρκης.
67. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυρίνης.
68. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως.

69. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κλύσματος.
70. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βερίσσης.
71. *Ἀριστόδημος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φιλομηλίου.
72. *Θαλέλαιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως τῆς Πισιδίας.
73. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν.
74. *Διογενειανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως.
75. *Βάσσος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταμιάθεως.
76. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κύμης.
77. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κρατείας.
78. *Ρεστιτοῦτος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιλεύης τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς.
79. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως Αἰγύπτου.
80. *Αἰμιλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιπύργου.
81. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαγύδου.
82. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Προύσης.
83. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος.
84. *Σωτήριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐλῶνος.
85. *Ζώσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντάνδρου.
86. *Κυπριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωρύκου.
87. *Ἠλίας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διοκλητιανουπόλεως.
88. *Θεωνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουσσῶν.
89. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λιμυρῶν.
90. *Γεννάδιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζηνωνοπόλεως.
91. *Ἀσυγκρίτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀράδου.
92. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βοτρύων.
93. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φελλοῦ.
94. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυριαγγέλων.
95. *Γενέθλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δορυλαίου.
96. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης.
97. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως.
98. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβῶν.
99. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἁλικαρνασσοῦ.
100. *Κοσμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαλλοῦ.
101. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μεγάρων.
102. *Καλλίνικος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ὀπoῦντος.
103. *Πασχάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αἰγίου.

104. *Γεράσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιβύρρας.
105. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας τῆς ἐπί τῷ Εὐφράτῃ.
106. *Νόννος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαυσάρων.
107. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαλανεῶν.
108. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιρκισίου.
109. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστῆς.
110. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιδαείου.
111. *Μακάριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πρυμνησσοῦ.
112. *Μέγας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μίρου.
113. *Θαλέλαιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰσίνδων.
114. *Νικήτας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας.
115. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διονυσίου.
116. *Πελάγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀζάνων.
117. *Ἱέρων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως.
118. *Γλαῦκος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀλίων.
119. *Προκόπιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντινόου.
120. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δομετιουπόλεως.
121. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κολωνίας.
122. *Οὐράνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τράλλεων.
123. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κηράσων.
124. *Φρόνιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σιναοῦ.
125. *Μακεδόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς Βιθυνίας.
126. *Ἐκδίκιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς νήσου Τήνου.
127. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δανάβων.
128. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κοράδων.
129. *Ἐλπιδοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως Καρίας.
130. *Κυρίων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαδίμων.
131. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας.
132. *Σίλας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως.
133. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐγουστουπόλεως.
134. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰγγελῶν.
135. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζεύγματος.
136. *Δορυμένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδραῶν.
137. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λέρου.
138. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαργάρων.

139. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κομάνων.
140. *Ρουφῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστείας τῆς 'Αρμενίας.
141. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεμνείων.
142. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κασατῶν.
143. *Σισίνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πραινέτου.
144. *'Ιουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βατνῶν.
145. *'Αναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ράχλης.
146. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ.
147. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στεκτορίου.
148. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αμασείας.
149. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αδρασοῦ.
150. *Εὔανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κνίδου.
151. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καρπάθου.

* * *

2. 'Ο *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπεν:

'Ασφαλῶς, ἐνθυμεῖται ἡ 'Υμετέρα ἁγία Σύνοδος τάς συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν μεταξύ Σας[3] περί τήν ἔννοιαν τῶν ἱερῶν ὑψηλῶν ἐπιταγῶν, τάς ὁποίας ἀπηύθυνε πρός τή 'Υμετέραν Μακαριότητα ὁ ἀήττητος *Βασιλεύς* ἡμῶν, ὡς καί ὅτι πρό δύο ἡμερῶν[4] εἴχετε διά μίαν ἀκόμη φοράν ὑπάγει εἰς τόν μακαριώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης τόσον ὁ *Εὐτύχιος*[5], ὅσον καί οἱ

3. Αἱ συζητήσεις, τῶν ὁποίων γίνεται ἐδῶ μνεία, ὑποδηλοῦνται σαφῶς καί εἰς τήν Πράξ. Α΄ § 12. Φαίνεται δέ ὅτι αἱ «ὑψηλαί ἐπιταγαί» τοῦ Βασιλέως εἶχον τεθῆ ὑπό ὀξεῖαν ἀμφισβήτησιν.

4. Δηλ. τήν 6ην Μαΐου 553, ἡμέραν Τρίτην. 'Η ἐπίσκεψις αὐτή ἐπραγματοποιήθη τήν ἑπομένην τῆς ἐν Πράξ. Α § 13 ἐξιστορηθείσης. Οἱ τρεῖς Πατριάρχαι καί οἱ δέκα ἑπτά ἐπίσκοποι ἐπεσκέφθησαν τόν πάπαν διά δευτέραν φοράν ἐν σώματι ἁπλῶς καί μόνον διά νά ἀκούσουν τήν ἀπάντησίν του.

5. 'Η μνημόνευσις τοῦ Κωνσταντινουπόλεως διά μόνου τοῦ ὀνόματός του καί ὁ διαχωρισμός του ἀπό τούς ἄλλους πατριάρχας ἀποτελεῖ σαφῆ ἔνδειξιν τῆς ὑπεροχικῆς του θέσεως ὡς ἐπισκόπου τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Ρώμης (βλ. A.C.O. τ. 3 σελ. 182) καί κατ' ἐξοχήν πατριάρχου τῶν Ρωμαίων. Φαίνεται, ὅτι ἀφ' ὅτου ἡ Ρώμη εἶχε παύσει νά βασιλεύῃ (478 μ.Χ.) τό ὄνομα τοῦ πάπα ἀπωθεῖτο εἰς τήν δευτέραν θέσιν. 'Ακριβῶς δι' αὐτό ὁ 'Ιουστινιανός μέ τήν

ἁγιώτατοι πατριάρχαι *'Απολινάριος* καί *Δομνῖνος*, καί οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι *Βένιγνος* ὁ 'Ηρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης 'Ηλία, *Θεόδωρος* ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, *'Ανδρέας* ὁ 'Εφέσου, *Μεγέθιος* ὁ 'Ηρακλείας τῆς Θράκης, *'Ιωάννης* ὁ Νικομηδείας, *Στέφανος* ὁ Νικαίας, *Κωνσταντῖνος* ὁ Χαλκηδόνος, *Εὐσέβιος* ὁ Τύρου, *'Ιωάννης* ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, *'Αμαζόνιος* ὁ 'Εδέσσης, *Θεόδωρος* ὁ Σελευκείας, *Θωμᾶς* 'Απαμείας τῆς Συρίας, *Πομπηϊανός* ὁ Βυζακίου, *Φωκᾶς* ὁ Στόβων, *Θεόδωρος* ὁ Λεοντοπόλεως τῆς παρ' 'Αλεξάνδρειαν, *Στέφανος* ὁ Κλύσματος καί *Αἰμιλιανός* ὁ 'Αντιπύργου, ἵνα, συμφώνως πρός τήν ὑπόσχεσίν του, γνωστοποιήσῃ εἰς 'Υμᾶς ὁ ὁσιώτατος πάπας τήν ἀπόφασίν Του περί συμμετοχῆς Του ἤ μή εἰς τάς συνεδρίας.

3. 'Η ἁγία *Σύνοδος* εἶπε:

Πρέπει, διά τήν τάξιν, νά μᾶς ἀναγνωσθῇ τό Πρακτικόν, πού ἐκρατήθη κατά τήν ἱεράν ἐκείνην συνεδρίασιν.

Καί ἀνεγνώσθη.

4. Τότε ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων *Διόδωρος* εἶπε:

'Αξιοῦν ὅλοι οἱ ἄλλοι εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι καί ἀπό Σᾶς, τούς ἁγιωτάτους Πατριάρχας, καί ἀπό τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι μετέβησαν μαζί Σας εἰς τόν ἁγιώτατον Πάπαν *Βιγίλιον*, νά ἐκθέσητε τά διατρέξαντα.

ἀπό 26-3-533 νεαράν ἐπιστολήν πρός τόν Κωνσταντινουπόλεως 'Επιφάνιον ὁρίζει: «Διὰ πάντων φυλάττοντες τὴν κατάστασιν τῆς ἑνώσεως τῶν ἁγιωτάτων 'Εκκλησιῶν τῆς πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης καὶ πατριάρχην, πρὸς ὃν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις γεγράφαμεν· οὔτε γὰρ ἀνεχόμεθά τι τῶν εἰς 'Εκκλησιαστικὴν ὁρώντων κατάστασιν, μὴ καὶ τῇ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι μακαριότητι, ὡς κεφαλῇ οὔσῃ πάντων τῶν ἁγιωτάτων τοῦ Θεοῦ ἱερέων· καὶ ἐπειδὴ ὁσάκις ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι αἱρετικοί ἀνεφύησαν τῇ γνώμῃ καὶ ὀρθῇ κρίσει ἐκείνου τοῦ σεβασμίου θρόνου κατηργήθησαν» (Cod. Just. I, 1.7). Τά λόγια αὐτά, ἀπευθυνόμενα εἰς τόν Κωνσταντινουπόλεως δέν ἦσαν «λόγια φιλοφροσύνης», ὡς τά δέχεται ὁ 'Αμ. 'Αλιβιζᾶτος, ἀλλ' ὑποδείξεις καί ἐντολαί. Παρά ταῦτα φαίνεται ὅτι ἐπί πολύ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐμνημονεύετο ἐν 'Ανατολῇ πρό τοῦ πάπα. Τό θέμα διηυθετήθη ὁριστικῶς τό ἔτος 550, ὅτε «τῷ 'Ιανουαρίῳ μηνί κατεβιβάσθη τό ὄνομα Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καί προανεβιβάσθη τό ὄνομα Βιγιλίου, προτασσομένου ἐν τοῖς διπτύχοις» (Θεοφάνους Χρονογραφία, C. S. H. B. Bonnae 1839 σελ. 351). 'Η ρύθμισις ἔγινε μέ τήν 131 νεαράν τοῦ 'Ιουστινιανοῦ (βλ. ἐν Emil Hermann, Chalkedon und die Ausgestaltung des Konstantinopolitanischen Primats, ἐν Das Konzil von Chalkedon, t. 2, σελ. 458 ἑξ.).

5. Οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι καί οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἐπῆγαν μαζί μέ αὐτούς εἰς τόν ἁγιώτατον Πάπαν Βιγίλιον, εἶπον[6]:

[Cod. N´]	[Cod. G´]
1. Συμφώνως	1. Συμφώνως
πρός ἐκεῖνο, πού μᾶς εἶχεν	πρός τήν ὑπόσχεσιν,
ὑποσχεθῆ[7] κατά τήν	πού μᾶς εἶχε δώσει κατά τήν
προηγουμένην συνεδρίαν ὁ	προηγουμένην συνεδρίασιν ὁ
μακαριώτατος Πάπας τῆς	Μακαριώτατος Πάπας τῆς πρεσβυτέρας
πρεσβυτέρας Ρώμης *Βιγίλιος*	Ρώμης Βιγίλιος
ἐπήγαμεν πρός αὐτόν	ἐπήγαμεν εἰς τό σπίτι του
τήν ἕκτην τοῦ μηνός Μαΐου	τήν ἕκτην τοῦ μηνός Μαΐου ἱσταμένου,
ἱσταμένου, δηλ. πρό δύο	δηλ. πρό δύο ἡμερῶν,
ἡμερῶν, διά νά ὑπενθυμίσωμεν	ἀφ᾽ ἑνός μέν διά νά ὑπομνήσωμεν
εἰς αὐτόν	εἰς τήν Αὐτοῦ Μακαριότητα
τά *ἐγγράφως* μεταξύ μας	τά ἐγγράφως μεταξύ ἡμῶν
συμπεφωνημένα[8], καί νά	συμπεφωνημένα, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ νά

6. Τά διατρέξαντα διηγεῖται ὁ ἅγιος Εὐτύχιος, ὡς ἔχων τά πρεσβεῖα. ῾Η βαθυτάτη καί ἀπέραντος ταπεινοφροσύνη του δέν ἐπέτρεψε νά ἀναγραφῆ πουθενά τό ὄνομά του, παρ᾽ ὅτι εἶναι βέβαιον ὅτι καί λόγῳ θέσεως, καί λόγῳ εἰδικῆς εὐθύνης (ἔξαρχος τῆς Συνόδου), καί λόγῳ μορφώσεως, καί λόγῳ τῆς δυναμικῆς του προσωπικότητος, θά ἦτο ὁ περισσότερον ὅλων ὁμιλῶν καί ὁ διευθύνων καί κατευθύνων τάς συζητήσεις. ῾Η ταπεινοφροσύνη τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου γίνεται ἀκόμη περισσότερον ἀξία θαυμασμοῦ καί ἐξάρσεως ἀπό τό γεγονός, ὅτι οὐδενός ἄλλου ὁμιλητοῦ ἤ εἰσηγητοῦ ἐπέτρεψε νά παραλειφθῆ τό ὄνομα.

7. ῾Η ὑπόσχεσις εἶχε δοθῆ ἐν Πράξ. Α, § 13. ῾Ο πάπας, ἀντί μιᾶς σαφοῦς ἀπαντήσεως, συνεποῦς πρός τάς δεσμεύσεις τῆς πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον ἐπιστολῆς του, ἐδολιχοδρόμει προτείνων ἀπαραδέκτους λύσεις μέ σαφῆ σκοπόν, νά ἐπιτύχῃ διά τῶν ἀναβολῶν τόν τορπιλλισμόν τῆς Συνόδου. Ἔτσι ὅμως ἐδραιώθησαν αἱ κατ᾽ αὐτοῦ ὑποψίαι, α) ὅτι ἐπεδίωκε τήν ματαίωσιν τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων καί β) ὅτι κατά συνέπειαν δέν ἐφρόνει ὀρθῶς καί ὑγιῶς.

8. Βλ. ἀλληλογραφία ἁγίου Εὐτυχίου καί πάπα ἐν Πράξ. Α´ § 6 & 7. Εἰς αὐτήν ἐδίδετο εἰς τόν πάπαν ἐγγύησις ἀδιαμφισβητήτου προεδρίας καί διεξαγωγῆς τῶν συζητήσεων μετά ἱερατικῆς πραότητος, δηλ. χωρίς νά ζητηθῆ ἀπ᾽ αὐτόν λόγος διά τήν ἑπταετῆ παρελκυστικήν τακτικήν του. ῾Ο πάπας τότε εἶχεν ἀποδεχθῆ τήν πρότασιν ἀνεπιφυλάκτως. Ἤδη ὑπανεχώρει. ᾿Αλλ᾽ ὡς θά ἴδωμεν § 5,3-7, ὁ ἅγιος Εὐτύχιος ἤλεγξεν αὐτόν διά τήν ἀθέτησιν τῆς μεταξύ των συμφωνίας.

παρακαλέσωμεν αὐτόν,	παρακινήσωμεν αὐτόν
ἐνεργῶν σύμφωνα μέ ὅ,τι ὁ	
ἴδιος μᾶς εἶχεν ὑποσχεθῆ κατά	
τήν προτεραίαν, νά γνωρίση	
εἰς ἡμᾶς τήν ἀπόφασιν πού	
ἔλαβε περί τῆς συνεδρίας,	νά ἔλθη καί συνεδριάζων
τήν ὁποίαν ἔχει *χρέος* νά κάμη	
μαζί μας,	μαζί μας.
προκειμένου νά μελετήση καί	νά μελετήση τά Τρία Κεφάλαια
διαβουλευθῆ μαζί μας ἐπί τῶν	καί ἐκφέρη τήν γνώμην του ἐπ᾽
Τριῶν Κεφαλαίων, περί τῶν	αὐτῶν, ἀφοῦ ὁ
ὁποίων παρεκάλεσεν ὁ	εὐσεβέστατος Βασιλεύς
εὐσεβέστατος Βασιλεύς	ἀπηύθυνεν ἐγγράφως ἐρώτημα
ἐγγράφως[9]	ἐπ᾽ αὐτῶν
τόσον ἡμᾶς	εἰς ἡμᾶς
ὅσον καί τήν Αὐτοῦ Μακαριότητα.	καί εἰς τήν Αὐτοῦ Μακαριότητα.
2. ᾿Εκεῖνος ὅμως	2. ᾿Εκεῖνος ὅμως ἀπήντησεν,
ἀπήντησεν[10], ὅτι	ὅτι δέν δύναται

9. ῾Η σάκρα, διά τῆς ὁποίας ὁ ᾿Ιουστινιανός ἐκάλει τούς ἱεράρχας εἰς τήν Σύνοδον δέν ἔχει σωθῆ.

10. ῾Ο πάπας τελικῶς ἔδωκεν ἀπάντησιν ἀρνητικήν. ᾿Επεχείρησε δέ νά δικαιολογήση αὐτήν μέ τά ἑξῆς ἐπιχειρήματα:

α.- ὅτι εἰς τήν Σύνοδον θά ἀπετέλει ἀσήμαντον μειοψηφίαν ἔναντι τοῦ ὄγκου τῶν ἀνατολικῶν ἱεραρχῶν. Εἰς τό ἐπιχείρημα αὐτό ὁ ἅγιος Εὐτύχιος ἀντιπαρετήρησεν ὅτι: 1) ἀνατολή καί δύσις εἶναι ἡνωμέναι εἰς τήν πίστιν καί συνεπῶς δέν ὑπάρχει λόγος νά φοβῆται μεγαλύτερον ἀριθμόν τῶν ἀνατολικῶν, 2) διά τῶν ἀνταλλαγεισῶν ἐπιστολῶν ἔχουν ἤδη σαφῶς καθορισθῆ τά μέτρα κρίσεως, 3) ὁ ἴδιος ἔχει ὑποσχεθῆ συνεργασίαν μέ ὅλους τούς ἡνωμένους μέ αὐτόν εἰς τήν πίστιν, καί ἄρα ἡ ἄρνησίς του ἰσοδυναμεῖ μέ σαφῆ διαμφισβήτησιν τῆς ἑνότητος πίστεως, 4) οὐδείς ποτέ ὑπεσχέθη εἰς αὐτόν ἀναβολήν ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου μέχρι προσελεύσεως καί ἄλλων λατινοφρόνων ἱεραρχῶν καί 5) εὑρίσκεται εἰς πλεονεκτικήν θέσιν α) λόγῳ τοῦ ἀξιώματός του, β) λόγῳ τῆς ἔναντί του δεσμεύσεως, καί γ) λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν παρόντων ἱεραρχῶν τῆς δικαιοδοσίας του (9 ἐκ τοῦ ᾿Ιλλυρικοῦ, 7 ἐκ τῆς ᾿Αφρικῆς καί 14 -ἀπολύτως εἰς αὐτόν ἀφωσιωμένοι-) πού μαρτυρεῖ ὅτι ἐκ τῆς ᾿Ιταλίας, ἐν συγκρίσει πρός τάς προηγουμένας Οἰκουμενικάς Συνόδους, ἡ ἀντιπροσώπευσις τοῦ Πατριαρχείου Ρώμης ἦτο πολύ μεγαλυτέρα.

β.- ὅτι αἱ γνῶμαι του θά παρεμερίζοντο, χωρίς νά ἀξιωθοῦν τῆς προσηκούσης προσοχῆς ὑπό τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν ᾿Ανατολικῶν, διό καί ἐπρότεινε τήν ἴσην ἑκατέρωθεν συμμετοχήν εἰς τήν Σύνοδον. Εἰς αὐτά ὁ ἅγιος Εὐτύχιος ἀντιπαρατήρησεν ὅτι 1) ὁ πάπας δέν εἶναι ὁ μόνος ἔξαρχος τῆς Δύσεως ἔναντι μιᾶς

δέν θά ἔλθη νά συνεδριάση μαζί μας, μέ τήν πρόφασιν ὅτι 'Ανατολικοί μέν ἐπίσκοποι εἶναι ἐδῶ πολλοί, ἐνῶ μέ τό ἰδικόν του μέρος εἶναι ὀλίγοι	νά συνεδριάση μαζί μέ ἡμᾶς, ἐπειδή ἐδῶ εἶναι πολλοί μέν οἱ μεθ' ἡμῶν συντασσόμενοι ἀνατολικοί ἐπίσκοποι, ἐνῶ ὀλίγοι οἱ μέ τό μέρος του,

---

πολυμελοῦς ἡγεσίας τῆς 'Ανατολῆς, ἀλλ' εἷς ἐκ τῶν πέντε Πατριαρχῶν, διό καί ὅ,τιδήποτε ἰσχύση δι' αὐτόν πρέπει ἀπαραιτήτως νά ἰσχύση καί δι' ἕκαστον ἐκ τῶν ἄλλων ἰσοβάθμων του πατριαρχῶν, 2) τυχόν ἀποδοχή τῆς προτάσεώς του θά μετέβαλλε τόν Βασιλέα εἰς τόν ὑπέρτατον ρυθμιστήν τῶν δογματικῶν ζητημάτων, πού εἰς περίπτωσιν τῆς, κατά τόν πάπαν δεδομένης, ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου τοποθετήσεως τῶν δύο 'Εκκλησιαστικῶν παρατάξεων θά καθώριζε, ποία εἶναι ἡ ὀρθή γνώμη· ἄρα, ἀντί τῶν μετά σεβασμοῦ προσβλεπόντων εἰς τό πρόσωπόν του ἀνατολικῶν ἱεραρχῶν, τάς γνώμας του θά ἔκρινε ὁ δεδηλωμένος ἐχθρός τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ὁ καί ἀρκούντως εἰς βάρος του δυσηρεστημένος Βασιλεύς, καί 3) τό τοιαύτης συνθέσεως συνέδριον ἀποτελεῖ ἐκκλησιολογικῶς ἀπαράδεκτον νεωτερισμόν. 'Ακριβῶς δέ δι' αὐτό ὁ ἅγιος Εὐτύχιος, διεχώρισεν κατηγορηματικῶς τήν θέσιν του καί ἄφησε νά ἐννοηθῇ σαφῶς, ὅτι ὁ ἴδιος δέν θά ἐδέχετο νά συμμετάσχῃ.

γ.– ὅτι θά ἔπρεπε νά δοθῇ εἰς αὐτόν διορία 20 ἡμερῶν νά συντάξῃ ἀπάντησιν εἰς τό ἐρώτημα τοῦ Βασιλέως. Εἰς τοῦτο ὁ ἅγιος Εὐτύχιος παρετήρησεν ὅτι: 1) τό αἴτημα αὐτό ἀποτελεῖ *ἔμμεσον* ἄρνησιν συμμετοχῆς εἰς τήν Σύνοδον καί *ἄρα* συνιστᾷ τακτικήν ἐλάχιστα ἱερατικήν, 2) προδίδει ἀπαράδεκτον νοοτροπίαν, ἀφοῦ ἐπί ἑπτά ἔτη ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκόμενος πιέζεται συνεχῶς πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν καί ἄρα πρέπει νά ἔχῃ πλέον μελετήσῃ πλήρως ὅλα τά συναφῆ θέματα, 3) τό περιβάλλον τοῦ πάπα, δηλ. οἱ ἐξ 'Ιταλίας ἐπίσκοποι δέν φρονεῖ ὡς «ἡμεῖς» (δηλ. ὡς ὁ πάπας καί ὁ πατριάρχης Εὐτύχιος) καί κατά συνέπειαν ὁ πάπας ἔχει χρέος νά δηλώσῃ, ἄν, μετά τήν λῆψιν τῆς οἱασδήποτε ἀποφάσεως ὑπό τῆς Συνόδου, θά ὑπήκουε καί θά διεχώριζε τήν θέσιν του ἀπό τήν θέσιν τῶν ἀνθρώπων τοῦ περιβάλλοντός του. Τό ἐκπληκτικόν, ὄχι δ' ἡμᾶς τούς 'Ορθοδόξους, ἀλλά διά τούς λατίνους, πού πιστεύουν ὅτι ὁ πάπας δέν δικάζεται ὑπό οὐδενός, εἶναι ὅτι ὁ πάπας ἀπήντησε δηλῶν, ὅτι θεωρεῖ δυνατήν τήν καταδίκην του καί ὑποχρέωσίν του τήν ὑπακοήν. Δέν εἶχεν ἀκόμη «δογματισθῇ», ὅτι ὁ πάπας ὑπ' οὐδενός κρίνεται. 'Η Σύνοδος ὑπεβιβάσθη ἀπό ὑπερτάτης ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ ἀρχῆς εἰς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν τοῦ πάπα καί ἁπλοῦν συμβουλευτικόν του ὄργανον ὑπό τοῦ πάπα 'Αλεξάνδρου Η´ (1689-1691) μέ πρόφασιν τήν καταπολέμησιν τοῦ ἰανσενισμοῦ καί τοῦ γαλλικανισμοῦ (βλ. Denzinger; Enchiridion Symbolorum, Romae 1957[31], ἀριθμός 1319).

'Αναχωρήσαντες ἀπό τοῦ πάπα οἱ πατριάρχαι ἐπῆγαν εἰς τό Παλάτιον καί ἐνημέρωσαν σχετικῶς τόν Βασιλέα (§ 5, 11), ὅστις καί ἔδωκεν ἐντολήν νά πραγματοποιηθῇ καί μία τετάρτη καί τελευταία πρεσβεία πρός τόν πάπαν (βλ. ἐν Πράξ. Β´ § 6, 11). 'Η πρόσκλησις αὐτή ἦτο ἡ τρίτη ἐκ μέρους τῆς Συνόδου. Κατά τά ἀνέκαθεν κρατήσαντα ὁ πάπας ἀποκρούσας τριττήν πρόσκλησιν καί ἀπειθήσας ἔγινε ἄξιος καθαιρέσεως, ἀφοῦ διά τόν ἴδιον λόγον εἶχον καθαρεθῇ οἱ Νεστόριος καί Διόσκορος.

καί ὅτι ἀκριβῶς δι' αὐτό εἶχε παρακαλέσει τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα νά φέρῃ καί ἄλλους ἐπισκόπους ἀπό τήν 'Ιταλίαν.	δι' ὅ καί θά συνέτασσε κατ' ἰδίαν τήν γνώμην του γραπτῶς καί θά παρέδιδεν αὐτήν εἰς τόν εὐσεβέστατον Δεσπότην, ἀφοῦ εἶχε πρός τοῦτο ζητήσει ἀπό τήν Αὐτοῦ Γαληνότητα διορίαν, ἐντός τῆς ὁποίας θά ἐγνωστοποίει εἰς Αὐτόν τήν γνώμην του.
3. 'Ημεῖς ἀπεκρίθημεν εἰς αὐτόν, ὅτι οὐδέποτε εἴχομεν ὑποσχεθῇ ὅτι θά ἀνεμένομεν τόν ἐρχομόν καί ἄλλων δυτικῶν ἐπισκόπων, καθώς καί ὅτι καί περί τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως γνωρίζομεν ὅτι δέν εἶχεν ὑποσχεθῇ τίποτε τέτοιο! Συγκεκριμένως εἴπομεν·	3. 'Ημεῖς δέ ἀπεκρίθημεν:
Γνωρίζει ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης, ὅτι εἰς τάς γραπτάς μεταξύ ἡμῶν συμφωνίας εἴχετε ὑποσχεθῇ ὅτι θά συνεδριάζετε μαζί μέ τούς ἐπισκόπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θά ἦσαν ἡνωμένοι μαζί Σας καί θά ἐκοινώνουν μαζί Σας·	Γνωρίζει ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης, ὅτι εἰς τά ἐγγράφως μεταξύ μας γενόμενα εἴχετε ὑποσχεθῇ, ὅτι θά συνεδριάζετε μαζί μέ τούς ἐπισκόπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι καί κοινωνοῦν μαζί Σας καί εἶναι ἡνωμένοι μαζί Σας,
καί ὅτι θά ἐξετάζετε μαζί μέ αὐτούς ὅλα τά περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.	καί ὅτι θά συνεξετάζετε τά κατά τά Τρία Κεφάλαια.
'Ημεῖς, λοιπόν, καί κοινωνοῦμεν μαζί Σας καί εἴμεθα ἡνωμένοι μαζί Σας.	'Ημεῖς, λοιπόν, καί κοινωνοῦμεν μαζί Σας καί εἴμεθα ἡνωμένοι μαζί Σας.
Ἄρα, δέν εἶναι σωστό νά	Καί δέν εἶναι σωστό,

ἀναβάλλεται ἡ συνεδρίασις χάριν τάχα τῆς παρουσίας καί ἄλλων ἐπισκόπων, καί νά διαχωρίζωνται οἱ ἐπίσκοποι εἰς δυτικούς καί ἀνατολικούς, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι [ὅλοι] ἠνωμένοι μεταξύ τους καί φρονοῦν τά αὐτά.

	νά ματαιωθῇ ἡ (πραγματοποίησις κοινῆς) ὅλων ἡμῶν συνελεύσεως ἐξ αἰτίας τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων,
Ἄλλωστε καί εἰς τάς τέσσαρας ἁγίας Συνόδους,	ἀφοῦ μάλιστα εἰς τάς τέσσαρας ἁγίας Συνόδους
οὐδέποτε	οὐδέποτε,
ἐκτός ἀπό δύο ἤ τρεῖς ἐπισκόπους καί μερικούς κληρικούς,	πλήν δύο ἤ τριῶν ἐπισκόπων καί τινων κληρικῶν,
παρέστη τό πλῆθος τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων, ἐνῷ ἀντιθέτως τώρα, ὄχι μόνον εἶναι παρόντες πολλοί ἐπίσκοποι ἀπό τήν Ἰταλίαν, ἀλλά καί παρευρίσκεται καί ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης καί ἐπί πλέον εἶναι παρόντες (πολλοί)/ ἐπίσκοποι ἀπό τήν Ἀφρικήν καί τό Ἰλλυρικόν·	παρέστη τό πλῆθος τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων, ἐνῷ τώρα παρευρίσκεται καί ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης καί πολλοί ἄλλοι ἐπίσκοποι ἀπό τήν Ἰταλίαν, καθώς καί ἄλλοι ἀπό τήν Ἀφρικήν καί τόν Ἰλλυρικόν,
καί ἔτσι τίποτε δέν ἐμποδίζει νά συνεδριάσετε μαζί μας συμφώνως πρός τά μεταξύ μας ἐγγράφως συμπεφωνημένα.	καί τίποτε δέν ἐμποδίζει νά συνεδριάσετε μαζί μέ ἡμᾶς συμφώνως πρός τά ἐγγράφως μεταξύ μας συμπεφωνημένα.

4. Ἐκεῖνος ὅμως μᾶς εἶπε: Μέ πολλούς δέν δέχομαι νά συνεδριάσω. Ἄς συνεδριάσωμεν ὅμως εἰς ἴσον ἀριθμόν. Καί ἐγώ μέν θά παραλάβω μαζί μου τρεῖς ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι μόνοι θά πρέπῃ νά λαμβάνουν μέρος εἰς τάς συνεδρίας· ἄς συμμετέχουν δέ ἀπό τήν ἰδικήν σας πλευράν

οἱ τρεῖς Πατριάρχαι μέ ἕνα ἀκόμη ἐπίσκοπον, ὥστε ἔτσι νά εἴμεθα τέσσαρες καί τέσσαρες, διότι μόνον ἔτσι θά καταστῇ δυνατόν νά πραγματοποιηθοῦν αἱ μεταξύ μας συζητήσεις περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

5. Ἡμεῖς δέ εἴπομεν πρός αὐτόν:

Ὅπως εἴπομεν καί πρίν ἀπ' ὀλίγον, καί ἄν ἀκόμη δέ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τώρα εἶναι ἐδῶ πολλοί δυτικοί ἐπίσκοποι μέ τό μέρος τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὁπωσδήποτε δέν ἐπιτρέπεται συνεδριάζοντες νά ἔχουν μαζί τους τρεῖς Πατριάρχαι ἕνα ἐπίσκοπον. Συνεπῶς, ἄν πράγματι θέλετε νά γίνῃ αὐτό, πρέπει ὁ κάθε Πατριάρχης νά ἔχῃ μαζί του τόσους ἐπισκόπους τῆς διοικήσεώς του, ὅσους θά παραλάβῃ μαζί της καί ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης.

Πάντως ὅμως, δέν εἶναι οὔτε πρέπον οὔτε σοβαρόν, ἐνῶ θά εὑρίσκεται ἐδῶ τόσον πλῆθος ἐπισκόπων, νά συνεδριάζουν μόνον τρεῖς ἤ τέσσαρες, καί, ἐνῷ θά ἀπουσιάζουν καί θά παραθεωροῦνται οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι, νά κρατοῦν μεταξύ τους Πρακτικά!
Αὐτό δέν περιέχεται εἰς τά γραπτά κείμενά μας.

Ἐκτός δέ τούτου, εἰς τήν περίπτωσιν, πού (τελικῶς) θά προσεκαλοῦντο ὀλίγοι νά

συνεδριάσουν, ἄν Σεῖς, ἤ ἄλλος τις, ἤ ἔστω κάποιος ἄλλος ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θά εἶναι μαζί Σας συμβῆ νά ἔχουν ἀντιρρήσεις, δέν θά εἶναι δυνατόν νά εἶναι οἱ ἴδιοι καί ἀντίπαλοι καί κριταί εἰς τό ἴδιον ζήτημα.

Ἀλλά, καί ἄν ἀκόμη δέν συμβῆ νά διαιρεθῆτε σεῖς μεταξύ σας εἰς κόμματα, πάντως τά κοινά ζητήματα ἐπιβάλλεται νά συζητοῦνται ἐν Συνόδῳ.

Ἄλλωστε δέν εἶναι σωστό νά συντάσσωνται τά γραπτά κείμενα μυστικῶς ἐπί παρουσίᾳ ὀλίγων μόνον ἐπισκόπων, καί νά μή γίνεται τοῦτο ἐπί παρουσίᾳ πολλῶν.

Τό καλύτερον εἶναι, ὅταν συνέρχωνται οἱ ἱερεῖς, νά συνέρχωνται μέ ἀγάπην, νά διατυπώνουν πρός ρύθμισιν τοῦ θέματος μίαν γνώμην ὅλοι, νά γνωστοποιοῦν αὐτήν εἰς ὅλους τούς ἄλλους ἱερεῖς, καί μόνον τότε νά ἐπιβάλλεται, ὡς ἡ κοινή ἐπί τοῦ [ὑπό κρίσιν] ζητήματος ἀπόφασις.

Τό καλύτερον πάντως εἶναι, οἱ ἱερεῖς νά συνέρχωνται μέ τήν πρέπουσαν ἀγάπην καί νά διατρανώνουν μίαν γνώμην ἐπί τοῦ θέματος.

Καί μόνον τότε, μέ γραπτά κείμενα, νά λαμβάνῃ τό ζήτημα τόν κοινόν Ὅρον.

Ἐκεῖνος ὅμως δέν συμφώνησεν εἰς τίποτε ἀπό αὐτά· καί δι᾿ αὐτό ἡμεῖς εἴπομεν πρός αὐτόν:

Ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς ἔγραψεν, ὄχι μόνον πρός τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀλλά καί πρός ἡμᾶς, ἐρωτῶν τί φρονοῦμεν ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Ἐπειδή δέ ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς γνωρίζει τοῦτο,

ὁπωσδήποτε θά μᾶς δώσῃ διορίαν, ἀρκεῖ νά δοθῇ εἰς αὐτόν κοινή ἀπό ὅλους μας ἡ ὑπόσχεσις περί ἐκδόσεως ὅρου ἐπί τοῦ ζητήματος.

Ἄν λοιπόν δέν θέλετε νά συνεδριάσετε μαζί μας, ὅπως εἴχομεν ἐγγράφως συμφωνήσει, ἄς γνωρίζῃ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ὅτι ἡμεῖς ὀφείλομεν συνερχόμενοι ἐπί τό αὐτό, νά διατρανώσωμεν τήν γνώμην μας. Διότι δέν εἶναι σωστό νά σκανδαλίζεται ὁ τόσον χριστιανικώτατος βασιλεύς ἤ ὁ πιστός λαός ἐκ τῆς ἐμμέσου ἀποφυγῆς τῆς ἀπαντήσεώς μας.

Ἄν λοιπόν δέν θέλετε νά συνεδριάσετε μαζί μας, ὡς εἴχομεν συμφωνήσει ἐγγράφως, ἄς τό συνειδητοποιήσῃ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ὅτι ὀφείλομεν συνερχόμενοι ἐπί τό αὐτό νά διατρανώσωμεν τήν γνώμην μας. Διότι δέν εἶναι σωστό νά σκανδαλίζεται ὁ τόσον χριστιανικώτατος Βασιλεύς ἤ ὁ πιστός λαός ἀπό τήν ἀναβλητικότητα, πού παρατηρεῖται εἰς τήν ἀπάντησιν.

6. Ἐκεῖνος ὅμως εἰς αὐτά μᾶς ἀπήντησεν:

Παρεκάλεσα τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα, νά μοῦ δώσῃ διορίαν εἴκοσιν ἡμερῶν, προκειμένου νά ἀπαντήσω εἰς τό ἐρώτημα, τό ὁποῖον ἡ Αὐτοῦ Γαληνότης μᾶς ἀπηύθυνεν ἐγγράφως. Καί εἰς Ὑμᾶς λέγω τό ἴδιον. Καί προσθέτω, ὅτι, ἄν ἐντός τῶν ὡς ἄνω ἡμερῶν δέν σᾶς γνωστοποιήσω τήν ἀπόφασίν μου, τότε ὅ,τιδήποτε καί ἄν ὁρίσετε σεῖς ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, θά σᾶς ἀκολουθήσω, καί (ὅτι) δέν θά ἀποκοπῶ ἀπό τήν μεθ᾿ Ὑμῶν κοινωνίαν.

7. Ἡμεῖς δέ ἀπεκρίθημεν:

Εἰς τάς μεταξύ μας ἀνταλλαγείσας ἐπιστολάς συνεφωνήθη, ὅτι δέν πρέπει νά ἀπαντήσωμεν ὁ καθένας

χωριστά, ἀλλά νά ἀποφανθῶμεν ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων μετά μίαν ἀπό κοινοῦ ἐπ' αὐτῶν ἔρευναν.

῎Αν παρά ταῦτα ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης προφάσει μελέτης ζητεῖ διορίαν, ἡμεῖς ἀπαντῶμεν ὅτι τό ζήτημα τοῦτο συζητεῖται, ἀφ' ἧς ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης ἦλθεν εἰς τήν Βασιλεύουσαν ταύτην Πόλιν, δηλ. ἐπί ἑπτά ἤδη ὁλόκληρα χρόνια! Καί ἀφοῦ Σεῖς ἔχετε πληροφορηθῆ τά πάντα λεπτομερῶς καί ἔχετε ἐπανειλημμένως καταδικάσει τά Τρία Κεφάλαια καί μέ γραπτά κείμενα καί χωρίς γραπτά κείμενα, δέν εἶναι (πλέον) σωστό, τώρα πού ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς παρακαλεῖ τόσον ἡμᾶς ὅσον καί τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα, Σεῖς μέ τήν νέαν αἴτησιν διορίας νά ἀναβάλετε τήν ἀπάντησιν! ῎Αν ὅμως ἐδέχεσθε νά ἐξετάσετε τό θέμα εἴτε μαζί μέ ὅλους ἡμᾶς εἴτε μέ ὀλίγους μέν, ἀλλά μέ τόν ὅρον, ὅτι τά συμπεράσματά σας πρῶτα θά γνωστοποιηθοῦν εἰς ὅλους τούς ἄλλους εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, πού ἤδη εὑρίσκονται εἰς τήν Βασιλεύουσαν ταύτην Πόλιν, καί μόνον τότε νά κυρωθοῦν μέ μίαν κοινήν ἐκ μέρους ὅλων ἀπόφανσιν καί μόνον ἔτσι νά λάβη τό ζήτημα τέλος, ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς

ὁπωσδήποτε θά συγκατατεθῆ εἰς τοῦτο, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἤθελε δοθῆ εἰς αὐτόν μία κοινή ἐκ μέρους ὅλων ἡμῶν ὑπόσχεσις περί τερματισμοῦ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

῎Αν ὅμως ἐπιμένετε νά ἐξετάσετε τό ζήτημα αὐτό μαζί μέ «μερικούς»[11] ἄλλους, οἱ ὁποῖοι δέν φρονοῦν ὅ,τι (φρονοῦμεν) ἡμεῖς καί δέν κάνουν καμμίαν προσπάθειαν διά τήν εἰρήνευσιν[12] τῆς 'Εκκλησίας, ἡμεῖς, ἀφοῦ ἠρωτήθημεν ὑπό τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά ἀπαντήσωμεν εἰς αὐτόν, τί «ἡμῖν δοκεῖ» περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

Πάντως, χάριν τῆς εἰρηνεύσεως τῆς 'Εκκλησίας, Σᾶς παρακαλοῦμεν νά μᾶς δηλώσετε τοῦτο: ῎Αν δηλαδή αὐτό, τό ὁποῖον σκοπεύετε νά κάμετε ἐντός τῶν ὡς ἄνω ἡμερῶν (τῆς ζητουμένης διορίας), δέν θεωρηθῆ ἀρκετόν καί δέν ἱκανοποιήση τούς σκανδαλισθέντας[13], θά ἐξακολουθήσετε νά ἔχετε κοινωνίαν μέ ἡμᾶς, ἔστω καί ἄν ἡμεῖς καταδικάσωμεν τά Τρία Κεφάλαια;

---

11. Σαφής ὑπαινιγμός εἰς βάρος τοῦ πάπα, ὅτι εἶχε βάλει ὡς σκοπόν του τήν ἀποτροπήν τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

12. Διά τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἤτοι διά τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑνότητος τῆς Πίστεως.

13. Δεύτερος σαφής ὑπαινιγμός, ὅτι ὁ πάπας δέν ἤθελε νά ἀφήση νά καταδικασθοῦν τά Τρία Κεφάλαια.

8. 'Η Αὐτοῦ Μακαριότης ἀπεκρίθη:
Εἰς αὐτό δέν σᾶς ἀπαντῶ[14]. Διότι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον σᾶς εἶπα καί πρό ὀλίγου[15], τό εἶχα εἴπει ἀναφερόμενος εἰς τήν τιμωρίαν μου, (ἡ ὁποία δικαίως[16] θά μοῦ ἐπιβληθῇ), ἄν δέν ἐκπληρωθοῦν αἱ ὑποσχέσεις μου, ἤτοι ἄν ἐντός τῶν ὡς ἄνω ἡμερῶν δέν γνωστοποιήσω (εἰς τόν Βασιλέα καί σᾶς) τήν γνώμην μου.

9. 'Ημεῖς ὅμως ἐπεμείναμεν καί πάλιν εἰς αὐτό καί εἴπομεν:
Σᾶς παρακαλοῦμεν νά ἔλθετε νά συνεδριάσετε μαζί μας μέ ἀγάπην ἱερατικήν, προκειμένου νά ἐκδώσωμεν τόν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ὅρον μέ μίαν κοινήν ἀπόφασιν, διότι τότε[17] καί ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης καί ἡμεῖς μαζί μέ Αὐτήν δικαίως θά παρακαλέσωμεν τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα νά μᾶς δώσῃ μίαν κάποιαν διορίαν χάριν τοῦ ζητήματος, τό ὁποῖον πρέπει

14. 'Η μή ἀπάντησις τοῦ Πάπα ηὔξησε τήν ἔναντί του δυσπιστίαν τῶν Πατριαρχῶν.

15. Βλ. § 5, 6.

16. 'Ο πάπας δέχεται, ὅτι ἡ Σύνοδος δικάζει τόν πάπαν καί μάλιστα νομίμως καί δικαιωματικῶς.

17. 'Ο ἅγιος Εὐτύχιος μέ μίαν ὑστάτην ἔκκλησίν του πρός τό ἐκκλησιαστικόν φρόνημα τοῦ πάπα ὑπενθυμίζει εἰς αὐτόν, ὅτι ἡ ἑνότης μεταξύ τους, θά ἔδιδεν εἰς αὐτούς «ἄλλον ἀέρα» ἔναντι τοῦ Βασιλέως εἰς ὅ,τιδήποτε θά ἀπεφάσιζον νά ζητήσουν ἀπό αὐτόν. 'Αλλ' ὁ πάπας «οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι». Οἱ «ἐπιστήμονες», οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νά παρουσιάσουν τούς ἱεράρχας τῆς αὐτοκρατορίας καί συγκεκριμένως αὐτῆς τῆς Συνόδου ὡς πειθήνια ὄργανα τοῦ Βασιλέως ἀποδεικνύονται διά μίαν ἀκόμη φοράν ὡς ἀβασανίστως προχειρολογοῦντες καί ῥηχοί.

νά ἐπιλύσωμεν («ὁρίσωμεν») μέ μίαν κοινήν ἀπόφασιν.

10. Ὅταν λοιπόν, ἀπό αὐτά καί πολλά ἄλλα πού ἐλέχθησαν, εἴδομεν ὅτι ἡ συζήτησις ἐπεξετείνετο εἰς ἕν ἀτέρμον μάκρος, πού δέν θά ἐλάμβανε τέλος, ὑπεσχέθημεν ὅτι θά ἀνεφέρομεν αὐτά εἰς τόν χριστιανικώτατον Βασιλέα.

Ὅταν λοιπόν ἐλέχθησαν αὐτά, ὑπεσχέθημεν ὅτι θά ἀνεφέρομεν τά πάντα εἰς τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα.

11. Ὅταν δέ αὐτό ἐπραγματοποιήθη ἀπό ἡμᾶς, ἡ αὐτοῦ Γαληνότης ὑπεσχέθη ὅτι θά ἀποστείλῃ εἰς αὐτόν τόν 'Οσιώτατον μαζί μέ τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους καί μερικούς ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, νά παρακαλέσουν αὐτόν διά μίαν ἀκόμη φοράν[18] διά τό ἴδιον πρᾶγμα.

'Αφοῦ δέ ἔγινε αὐτό ἀπό ἡμᾶς, ἡ Αὐτοῦ Γαληνότης ὑπεσχέθη, ὅτι θά ἀποστείλῃ εἰς τόν αὐτόν Μακαριώτατον μαζί μέ τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους μερικούς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας νά παρακαλέσουν αὐτόν διά μίαν ἀκόμη φοράν διά τό ἴδιον πρᾶγμα.

6. 'Ο *Διόδωρος* ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων εἶπεν:

'Αναφέρομεν ὅτι ὁ εὐσεβέστατος *Βασιλεύς*, ὅπως εἶχεν ὑποσχεθῇ, ἀπέστειλε χθές[19] εἰς τόν ἁγιώτατον Πάπαν *Βιγίλιον* τούς ἐνδοξοτάτους *Λιβέριον*, *Πέτρον*, *Πατρίκιον* καί *Κωνσταντῖνον*, ἐνῶ μαζί μέ αὐτούς ἀπό τήν ἁγίαν *Σύνοδον* 'Υμῶν ἀπεστάλησαν πρός αὐτόν οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι *Θεόδωρος* ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, *Βένιγνος* ὁ 'Ηρακλείας τῆς Πελαγωνίας, *'Ανδρέας* ὁ 'Εφέσου, *Μεγέθιος* ὁ 'Ηρακλείας τῆς Θράκης, *Κωνσταντῖνος* ὁ Χαλκηδόνος, *Εὐσέβιος* ὁ Τύρου, *'Ιωάννης* ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, *'Αμαζόνιος* ὁ 'Εδέσσης, *Θεόδωρος* ὁ Σελευκείας, *Φωκᾶς* ὁ Στόβων, *Θεόδωρος* ὁ Λεοντοπόλεως καί *Αἰμιλιανός*

18. 'Η πρώτη πρεσβεία εἶχε γίνει τήν 1ην Μαΐου 553, ἡμέραν Πέμπτην, δηλ. πρίν ἀκόμη ἡ Σύνοδος ἀρχίσῃ τάς ἐργασίας της (βλ. ἐν Πράξ. Β΄ § 8). 'Η δευτέρα ἔγινε τήν 7ην Μαΐου 553, ἡμέραν Τετάρτην.

19. Δηλ. τήν 7ην Μαΐου 553.

Ἀντιπύργου, καί ὅτι οἱ ὡς ἄνω ἐνδοξότατοι ἄρχοντες ἔχουν ἔλθει ἐντολῇ τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως ἡμῶν, διά νά μεταφέρουν εἰς τήν ἁγίαν Σύνοδον τά ἐνώπιον αὐτῶν διατρέξαντα.

7. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπεν:

Ἄς εὐαρεστηθοῦν οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, νά εἴπουν εἰς ἡμᾶς, συμφώνως πρός τήν ἐντολήν, τήν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτούς ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς, τί συνέβη ἐπί παρουσίᾳ των.

8. Τότε οἱ *Λιβέριος* ὁ ἐνδοξότατος πατρίκιος, *Πέτρος* ὁ ἐνδοξότατος πατρίκιος καί μάγιστρος τῶν ὀφφικίων, *Πατρίκιος* ὁ ἐνδοξότατος πατρίκιος καί *Κωνσταντῖνος* ὁ ἐνδοξότατος κοιαίστωρ τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, διά τοῦ ἐνδοξοτάτου κοιαίστορος *Κωνσταντίνου,* εἶπον τά ἑξῆς:

Τήν μέν πρώτην τοῦ μηνός Μαΐου ἐπήγαμεν κατ᾽ ἐντολήν τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν Δεσπότου εἰς τόν μακαριώτατον Πάπαν Βιγίλιον μαζί μέ τούς ἐνδοξοτάτους πατρικίους Βελισσάριον, Κέθηγον καί Ρουστικόν, τήν δέ ἑβδόμην τοῦ παρόντος μηνός Μαΐου ἐπήγαμεν καί πάλιν εἰς τόν ἴδιον μακαριώτατον μαζί μέ τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους[19α], Θεόδωρον τόν Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, Βένιγνον τόν Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, Ἀνδρέαν τόν Ἐφέσου, Μεγέθιον τόν Ἡρακλείας τῆς Θράκης, Κωνσταντῖνον τόν Χαλκηδόνος, Εὐσέβιον τόν Τύρου, Ἰωάννην τόν Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, Ἀμαζόνιον τόν Ἐδέσσης, Θεόδωρον τόν Σελευκείας, Φωκᾶν τόν Στόβων, Θεόδωρον τόν Λεοντοπόλεως καί Αἰμιλιανόν τόν Ἀντιπύργου.

Καί κατά τάς δύο αὐτάς ἡμέρας	Καί κατά τάς δύο αὐτάς ἡμέρας
εἴπομεν (εἰς αὐτόν) ἐκ μέρους	εἴπομεν εἰς αὐτόν
τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως	ἐκ μέρους τοῦ εὐσεβεστάτου Δεσπότου
τήν ἰδίαν ἀπάντησιν	τήν ἰδίαν ἀπάντησιν,
ἤτοι,	ἤτοι,
ἤ νά συνέλθῃ μαζί μέ ὅλους Σας	νά συνέλθῃ, ἀπό κοινοῦ μαζί μέ ὅλους
καί νά μελετήσετε	Σας, καί νά μελετήσῃ
τά περί τῶν τριῶν Κεφαλαίων,	τό περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων,
παρεχομένης, εἰς ὅσους	παρεχομένης μάλιστα καί ἐγγυήσεως,
ἐπιθυμοῦν τοῦτο, τῆς	ὅτι ὅσοι θέλουν νά δύνανται
δυνατότητος νά ἐκφράζουν τάς	νά ἐκφράζουν τάς τυχόν

19α. Ἡ ἀντιπροσώπευσις τῆς Συνόδου ἔγινε κατά γνώμην ἤ μόνον τοῦ προέδρου της ἁγίου Εὐτυχίου ἤ τῶν πατριαρχῶν «συνοδικῇ ἐξουσιοδοτήσει».

τυχόν ἀντιθέτους ἀπόψεις των,	ἀπόψεις τους,
ἤ, ἄν τυχόν δέν θελήσῃ τοῦτο,	
νά συνέλθῃ (μόνον) μαζί μέ τούς	
μακαριωτάτους Πατριάρχας -	
ἤτοι τόν Εὐτύχιον	
Κωνσταντινουπόλεως, τόν	
Ἀπολινάριον Ἀλεξανδρείας,	
τόν Δομνῖνον Ἀντιοχείας- καί	
τινάς ἄλλους ἐπισκόπους, καί νά	
μελετήσῃ μαζί τους τά περί τῆς	
ἀποφάσεως, πού ἐπιβάλλεται	
νά ἐκδοθῇ περί τῶν Τριῶν	
Κεφαλαίων, καί ἐν συνεχείᾳ	
αὐτοί νά παρουσιάσουν εἰς τούς	
ἄλλους ἐπισκόπους (πρός	
ἐπικύρωσιν) ὅ,τι ἤθελε φανῇ εἰς	
αὐτούς καλόν,	
ὥστε μέ τήν (τελικήν)	ὥστε ἔτσι διά τῆς ἐν τέλει
κοινήν ὅλων συμφωνίαν	κοινῆς συμφωνίας ὅλων,
νά τεθῇ τέλος	νά λάβῃ τέλος
εἰς τό ζήτημα τῶν Τριῶν	τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.
Κεφαλαίων.	
Παρ᾽ ὅτι λοιπόν ἐλέχθησαν	Παρ᾽ ὅτι λοιπόν εἴχομεν εἴπει ἐπ᾽
ἐπ᾽ αὐτοῦ πολλά,	αὐτοῦ πολλά,
προκειμένου νά πεισθῇ νά	
συνέλθῃ ἤ μέ ὅλους τούς	
εὐλαβεστάτους, ἐπισκόπους, ἤ	
μόνον μέ τούς ἁγιωτάτους	
Πατριάρχας καί τινας ἄλλους	
ἐπισκόπους, συμφώνως πρός	
τήν πρότασιν τοῦ εὐσεβεστάτου	
Βασιλέως, ἐκεῖνος ἠρνήθη νά	
ἀποδεχθῇ τοῦτο καί ἐζήτησε	
νά δοθῇ εἰς αὐτόν διορία,	ἐζήτησε νά λάβῃ διορίαν,
νά ἀπαντήσῃ μόνος του.	νά ἀπαντήσῃ μόνος του.
Ἀλλ᾽ ἡμεῖς εἴπομεν εἰς αὐτόν:	Ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἀπεκρίθημεν πρός αὐτόν:
Μόνος σου μέν	Βεβαίως σύ μόνος σου
ἔχεις ἐπανειλημμένως μέχρι τώρα	ἐπανειλημμένως κατεδίκασες

καταδικάσει τά Τρία Κεφάλαια καί μέ γραπτά κείμενά σου καί χωρίς γραπτά κείμενα.

Τώρα ὅμως ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς θέλει νά συνέλθῃς μαζί μέ ὅλους τούς ἄλλους καί νά γίνῃ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀπόφασις κοινή.

Διά προθεσμίαν ἀνεφέρθης εἰς τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα καί μέσῳ ἄλλων· ἀλλ' ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης σοῦ ἀπήντησεν, ὅτι:

Ἄν μέν θελήσῃς νά συνεδριάσῃς μαζί μέ τούς μακαριωτάτους Πατριάρχας καί τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, κατά τά ἤδη μεταξύ Σας συμπεφωνημένα πρός μελέτην καί ἀπό κοινοῦ ἀπόφασιν ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ὄχι μόνον τήν διορίαν, τήν ὁποίαν ζητεῖτε, θά Σᾶς δώσω, ἀλλά πολύ μεγαλυτέραν. Ὅταν ὅμως μετά τόσον χρόνον σέ βλέπομεν νά ζητῇς νέαν προθεσμίαν,

ἡμεῖς ἔχομεν χρέος νά πληροφορηθῶμεν συνοδικῶς ἀπό τούς εὐλαβεστάτους Ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι προσκληθέντες ἐπί τούτῳ διατρίβουν ἐνταῦθα τόσον χρόνον, τί γνώμην ἔχουν δι' αὐτά. Διότι ἡμεῖς δέν δυνάμεθα νά παραθεωρήσωμεν

τά Τρία Κεφάλαια καί μέ γραπτά κείμενα καί χωρίς κείμενα.

Καί ἀκριβῶς δι' αὐτό ὁ Εὐσεβέστατος Δεσπότης ἐπιθυμεῖ νά προσέλθῃς καί σύ εἰς μίαν κοινήν μέ ὅλους τούς ἄλλους συνεδρίαν, καί νά ληφθῇ ἀπό κοινοῦ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἀπόφασις.

Ἀντί τούτου ἡ Μακαριότης Σου ἔκαμε λόγον εἰς τόν εὐσεβέστατον Δεσπότην διά μίαν νέαν προθεσμίαν μέσῳ ἄλλων προσώπων. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ἀπήντησεν:

Ἄν πρόκειται Σεῖς μαζί μέ τούς μακαριωτάτους Πατριάρχας καί τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους κατά τά μεταξύ Σας συμπεφωνημένα, ὡς ἄλλωστε ὀφείλετε, νά μελετήσετε καί ἀπό κοινοῦ ὁρίσετε τά περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ὄχι μόνον παρέχω τήν διορίαν, τήν ὁποίαν τώρα μοῦ ζητεῖτε, ἀλλά καί πολύ μακροτέραν.

Ἄν ὅμως ἡ Μακαριότης Σου θέλῃ, γνώμην νά ἐκφράσῃ μόνον Αὐτή, τότε ἡμεῖς ἔχομεν χρέος, νά ἀκούσωμεν συνοδικῶς ἀπό τούς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς πού προσεκλήθησαν ἐπί τούτῳ καί τόσον ἤδη χρόνον διατρίβουν ἐνταῦθα τί γνώμην ἔχουν ἐπ' αὐτῶν. Διότι ἡμεῖς δέν δυνάμεθα νά ἀφήσωμεν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ «κι' ἄλλο»

τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τοιαύτην σύγχυσιν, καί μάλιστα τήν στιγμήν πού οἱ αἱρετικοί ὀνειδίζουν τούς Ἱερεῖς της ὡς φρονοῦντας τήν νεστοριανήν μανίαν.

Καί ὅταν πλέον ἡ ἀπάντησις αὐτή εἶχε μέσῳ ἡμῶν δοθῇ εἰς αὐτόν, ἡμεῖς κατ' ἐπανάληψιν παρεκαλέσαμεν αὐτόν νά ἔλθῃ νά λάβῃ μέρος εἰς τήν Ὑμετέραν ἁγίαν Σύνοδον πρός χάριν μας[20].

Ἀλλ' ἐκεῖνος δέν ἐδέχθη.

εἰς τοιαύτην σύγχυσιν καί μάλιστα τήν στιγμήν πού οἱ αἱρετικοί ὀνειδίζουν τούς ἱερεῖς της ὡς ὀπαδούς τοῦ Νεστορίου.

Ἐκεῖνος δέ ὑπεσχέθη καί πάλιν, ὅτι θά γράψῃ κάτι καί θά ἀποστείλῃ τοῦτο εἰς τόν Εὐσεβέστατον Δεσπότην.

9. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπεν:

Ἄς μᾶς εἴπουν καί οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι εἶχον ὑπάγει εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν *Βιγίλιον*, μαζί μέ τούς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας, τί γεγονότα ἔλαβον χώραν ἐκεῖ.

10. Οἱ *εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Συμφώνως πρός τήν διαταγήν τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως καί τήν ἐντολήν τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος μετέβημεν μαζί μέ τούς Λιβέριον τόν ἐνδοξότατον πατρίκιον, Πέτρον τόν ἐνδοξότατον πατρίκιον καί μάγιστρον τῶν ὀφφικίων, Πατρίκιον τόν ἐνδοξότατον πατρίκιον, καί Κωνσταντῖνον τόν ἐνδοξότατον κοιαίστορα τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν Βιγίλιον. Καί ἀφοῦ εἰσήλθομεν, ὁ ἐνδοξότατος μάγιστρος καί ὁ ἐνδοξότατος κοιαίστωρ τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου ἀνεκοίνωσαν εἰς τόν ἁγιώτατον πάπαν ἐπί παρουσίᾳ ἡμῶν τήν διαταγήν τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως. Καί ἀφοῦ εἶπον καί ἄλλα πολλά ἀνάλογα πρός ἐκεῖνα, τά ὁποῖα κατά τήν χθεσινήν ἡμέραν ἐλέχθησαν ὑπό τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος εἰς

20. Οἱ διαπρεπεῖς αὐτοί πατρίκιοι ἀπηύθυναν πρός τόν πάπαν Βιγίλιον καί προσωπικήν ἔκκλησιν, γεγονός ἀρκούντως ἐξευτελιστικόν διά τόν πρωτόθρονον ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας.

τόν ἴδιον ἁγιώτατον Πάπαν καί τά ὁποῖα μόλις πρό ὀλίγου ἐξέθεσαν εἰς Ὑμᾶς οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, Σᾶς πληροφοροῦμεν καί ἡμεῖς, ὅτι εἰς τήν Αὐτοῦ Ἁγιότητα ἐλέχθη ὅ,τι ἔπρεπε νά λεχθῇ.

11. Οἱ ἐνδοξότατοι *ἄρχοντες* εἶπον:

Ἡμεῖς μέν ἐκτελέσαντες τήν ἐντολήν, τήν ὁποίαν εἴχομεν λάβει ἀπό τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα ἐπιστρέφομεν εἰς τό Ἱερόν Παλάτιόν Του, διά νά εἴμεθα πάντοτε εἰς τήν διάθεσίν Του. Σεῖς δέ πάντοτε πρό ὀφθαλμῶν ἔχοντες τόν φόβον τοῦ Θεοῦ, εἴθε νά ἀξιωθῆτε νά θέσητε εἰς τό ζήτημα αὐτό ἕνα τέλος, σύμφωνον πρός τούς περί Πίστεως Ὅρους τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων.

Καί νά ἠξεύρετε ὅτι ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τήν ἐντολήν νά εἴπωμεν εἰς τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα, ὅτι ὁ ἴδιος καί ἐτήρησε καί τηρεῖ, καί ὑπερησπίζετο καί ὑπερασπίζεται, ὅλα ὅσα αἱ ἅγιαι τέσσαρες Σύνοδοι ὥρισαν καί ἐκύρωσαν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως· καί ὅτι ἀποδέχεται καί τηρεῖ μόνον ὅλα ἐκεῖνα, πού εἶναι σύμφωνα μέ τά ὑπό τῶν ἁγίων τούτων Συνόδων περί τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁρισθέντα, ἐνῷ ἀντιθέτως, κάθε τι τό ἀντίθετον πρός τά περί τῆς ὀρθῆς πίστεως κυρωθέντα, ὄχι ἁπλῶς τό ἀποκρούει ἀλλά καί τό θεωρεῖ ἀλλότριον τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς δέ δι' αὐτό ἐνήργησεν ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης νά ἐγγραφοῦν αἱ τέσσαρες αὐταί Σύνοδοι εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας καί νά ἀνακηρύττωνται, ἐνῶ αὐτό δέν συνέβαινεν εἰς τήν ἁγίαν Ἐκκλησίαν πρό τῆς, θεόθεν εἰς Αὐτόν δοθείσης, Βασιλείας Του.

*

12. Καί, ἀφοῦ ἀπεχώρησαν οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, ἡ ἁγία *Σύνοδος* εἶπεν:

Ἐπειδή, μέ τήν διήγησιν καί τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καί τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ἐπεβεβαιώθησαν (εἰς ἡμᾶς) ὅλα, ὅσα συνέβησαν εἰς τοῦ μακαριωτάτου Πάπα Βιγιλίου·

ἐπειδή εἰς ὅλα αὐτά ἡμεῖς ἐπράξαμεν καί πράττομεν ὅ,τι ἐπιβάλλεται (νά πράττωμεν)·

ἐπειδή κατ' ἐπανάληψιν παρεκαλέσαμεν τόν πάπαν Βιγίλιον, νά ἔλθῃ νά συνεδριάσῃ μαζί μας καί νά ἐκθέσῃ μαζί μας Ὅρον περί τῶν ὑπό κρίσιν ζητημάτων· καί

ἐπειδή ἀπό τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι γνωστόν ὅτι ἤδη διάγουν εἰς τήν Βασιλεύουσαν Πόλιν, εἰς τήν Σύνοδον ἡμῶν αὐτήν δέν εἶναι παρόντες ἐκ μέν (τῆς Χώρας) τῶν

Ἄφρων ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς παροικίας Βυζακίου *Πριμάσιος*, ἐκ δέ τοῦ Ἰλλυρικοῦ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι *Σαβινιανός, Προϊεκτος* καί *Παῦλος*,

νά μεταβοῦν ἀμέσως ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λιμυρῶν Θεόδωρος, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κύμης *Ἀνατόλιος*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως *Διογενειανός* μαζί μέ τούς αἰδεσιμωτάτους πρεσβυτέρους καί δεφένσορας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλευούσης αὐτῆς Πόλεως *Ἀμμώνιον, Πέτρον* καί *Θεόδωρον*, νά παροτρύνουν αὐτούς νά ἔλθουν νά ἀποτελέσουν μέλη τῆς ἁγίας αὐτῆς Συνόδου[21].

13. Καί ἀφοῦ οἱ ὁρισθέντες αἰδεσιμώτατοι κληρικοί ἐπῆγαν εἰς τούς ὡς ἄνω εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, ὅταν ἐπανῆλθον, ὁ ἐπίσκοπος Λιμύρων *Θεόδωρος* εἶπεν:

Ἐντολῇ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐγώ καί ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καί δεφένσωρ τῆς ἁγίας αὐτῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας *Ἀμμώνιος* μετέβημεν εἰς τόν Οἶκον τῆς Μαρίνης πρός τόν εὐλαβέστατον Ἄφρον ἐπίσκοπον *Πριμάσιον* καί προετρέψαμεν αὐτόν νά ἔλθῃ καί συνεδρεύσῃ μέ τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα.

Ἐκεῖνος ὅμως (ὁ Πριμάσιος) εἶπεν: Ἄν δέν εἶναι ἐκεῖ παρών ὁ Πάπας, δέν ἔρχομαι.

14. Ὁ *Ἀμμώνιος* ὁ πρεσβύτερος καί δεφένσωρ τῆς Ἐκκλησίας εἶπεν:

Ἀληθῆ λέγει ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λιμύρων Θεόδωρος. Πράγματι, αὐτά εἴπομεν. Καί αὐτά ἠκούσαμεν ἀπό αὐτόν.

15. Ὁ *Ἀνατόλιος* ὁ ἐπίσκοπος Κύμης εἶπε:

Συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος μετέβημεν τόσον ἐγώ ὅσον καί ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καί δεφένσωρ τῆς ἁγίας ταύτης Μεγάλης Ἐκκλησίας *Πέτρος* εἰς τήν περιοχήν, τήν ὀνομαζομένην Παλέα, εἰς τόν οἶκον τοῦ εὐσεβεστάτου καί γαληνοτάτου Βασιλέως, πρός συνάντησιν τοῦ σεβασμιωτάτου *Σαβινιανοῦ*, τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως Ζαπάρων τῆς διοικήσεως Ἰλλυρικοῦ, καί παρεκινήσαμεν αὐτόν νά ἔλθῃ νά συνεδρεύσῃ εἰς τήν Σύνοδον τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος. Μᾶς ἀπήντησεν ὅτι δέν δύναται νά ἔλθῃ, ἐπειδή δέν εἶναι εἰς αὐτήν παρών ὁ ἀρχιεπίσκοπός τοῦ *Βενενᾶτος*. Καί πρόσθεσε «κάτι», εἰς τό ὁποῖον ὅμως ἐπιφυλάσσομαι νά τοῦ δώσω ἐγώ τήν ἀπάντησιν!

---

21. Οἱ ἁπλοῖ ἐπίσκοποι προσκαλοῦνται ὑπό ἑνός ἐπισκόπου καί ἑνός κληρικοῦ δεφένσορος.

16. 'Ο *Πέτρος* ὁ πρεσβύτερος καί δεφένσωρ τῆς 'Εκκλησίας εἶπεν:

'Αληθῆ λέγει ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Κύμης *'Ανατόλιος*. Πράγματι, αὐτά εἴπομεν. Καί αὐτά ἠκούσαμεν ἀπό αὐτόν.

17. 'Ο *Διογενειανός* ὁ ἐπίσκοπος τῆς Σωζοπόλεως τῆς Πισιδίας εἶπε:

Συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος μετέβην μαζί μέ τόν αἰδεσιμώτατον πρεσβύτερον καί δεφένσορα τῆς ἁγίας ταύτης Μεγάλης 'Εκκλησίας Θεόδωρον εἰς τόν *Προῖεκτον*, τόν σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον Ναϊσσοῦ τῆς διοικήσεως 'Ιλλυρικοῦ, διαμένοντα εἰς [τόν οἶκον] τοῦ Μαξεντιανοῦ, καί εἴπαμεν εἰς αὐτόν:

Οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι καί ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀδελφοί σας, εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, σᾶς παρακινοῦν νά ἔλθετε εἰς τήν ἁγίαν Σύνοδον.

Αὐτός μᾶς ἀπήντησε:

Θά μεταβῶ εἰς τόν ἀρχιεπίσκοπον *Βενενᾶτον* καί θά ἀναφέρω εἰς αὐτόν τήν ἐντολήν σας.

'Εν συνεχείᾳ ἐπήγομεν εἰς τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον τῆς Δευτέρας 'Ιουστινιανῆς *Παῦλον*, ὅστις διαμένει εἰς τόν οἶκον τοῦ Γερμανοῦ πλησίον τῆς πύλης τοῦ Καισαρίου, καί εἴπαμεν εἰς αὐτόν ὅσα μᾶς εἶχεν ὁρίσει ἡ 'Υμετέρα 'Αγιότης.

Αὐτός ὅμως ἀπήντησεν:

Ἔχω ἀρχιεπίσκοπον. Καί θά ὁμιλήσω μαζί του σχετικῶς.

18. 'Ο *Θεόδωρος* ὁ πρεσβύτερος καί δεφένσωρ τῆς 'Εκκλησίας εἶπε:

Συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος ἐπῆγα μαζί μέ τόν σεβασμιώτατον ἐπίσκοπον Σωζοπόλεως *Διογενειανόν* εἰς τούς προαναφερθέντας σεβασμιωτάτους ἐπισκόπους *Προῖεκτον* τόν Ναϊσσοῦ καί *Παῦλον* τόν Δευτέρας 'Ιουστινιανῆς καί προετρέψαμεν αὐτούς νά ἔλθουν εἰς τήν ἁγίαν ταύτην Σύνοδον. Μᾶς ἀπήντησαν αὐτά, τά ὁποῖα ἐξέθεσεν εἰς 'Υμᾶς ὁ προλαλήσας σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος *Διογενειανός*.

*

19. 'Η ἁγία *Σύνοδος* εἶπε:

Βεβαίως οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι *Πριμάσιος*, *Σαβινιανός*, *Προῖεκτος* καί *Παῦλος*[22] ὤφειλαν, ἀφοῦ ἐκλήθησαν ἀπό τήν ἁγίαν αὐτήν Σύνοδον, νά ἔλθουν καί νά μετάσχουν εἰς ὅλα, ὅσα τυχόν θά ἀνακινηθοῦν, καί μάλιστα ἀφοῦ καί ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς καί ἡμεῖς ἐδώσαμεν εἰς τόν καθένα ἀπό αὐτούς τήν ἄδειαν νά ἐκφράσῃ τήν γνώμην του διά τά ὑπό συζήτησιν θέματα.

'Αφοῦ λοιπόν δέν συνεμορφώθησαν, προκειμένου μέν περί τοῦ *Πριμασίου* νά ἐνεργηθοῦν ὅσα δεῖ κατά τήν ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι· εἰς δέ τούς σεβασμιωτάτους ἐπισκόπους *Σαβινιανόν*, *Προῖεκτον* καί *Παῦλον* νά δοθῇ ἡ δυνατότης νά μεταβοῦν κατά τό αἴτημά τους εἰς τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον *Βενενᾶτον*, καθόσον μάλιστα αὐτός ἔχει ἤδη ἀναγγείλει εἰς ἡμᾶς ὅτι σύναινεῖ εἰς τά ὑπό τῆς Συνόδου ταύτης πραττόμενα, ὅπως γίνεται φανερόν ἀπό ὅσα ἐπανειλημμένως ἔγραψε καί ἔπραξεν, καθώς καί ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ὑπό τήν δικαιοδοσίαν του εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φωκᾶς εἶναι ἤδη παρών εἰς τήν ἁγίαν Σύνοδον καί δή ὡς *τοποτηρητής* του.

Καί αὐτά βεβαίως πρέπει ὁπωσδήποτε νά γίνουν.

Πάντως εἶναι ἀνάρμοστον εἰς ἱερεῖς νά νομίζουν ὅτι εἶναι ὀρθόν νά ἀναβάλλουν τήν ἀπάντησιν[23], τήν ὁποίαν ὀφείλομεν νά δώσωμεν εἰς τόν Χριστιανικώτατον Βασιλέα, ἀφοῦ, ὡς γνωστόν, ὁ ἀπόστολος λέγει: «ἕτοιμοι ἀεί πρός ἀπολογίαν παντί τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περί τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος».

Κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, θά ἀρχίσωμεν νά κάμνωμεν αὐτό πού ἐπιβάλλεται.

---

22. Οἱ ἐπίσκοποι Πριμάσιος, Σαβινιανός, Προῖεκτος καί Παῦλος δέν ὑπήκουσαν εἰς τήν πρόσκλησιν τῆς Συνόδου. 'Η Σύνοδος ἐδικαιοῦτο νά προβῇ εἰς τήν καθαίρεσίν τους, ὅμως ἔδειξεν ἀνοχήν καί συγκατάβασιν. Τήν ἰδίαν ἀνοχήν ἔδειξε καί ὁ Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος καίτοι ἀντιφρονοῦντας τούς ἐφιλοξένει εἰς κρατικά οἰκήματα (βλ. R. Janin, Constantinople Byzantine, Paris 1964, σελ. 136 ἑξ. 227 ἑξ. 354 ἑξ., 402), διότι ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ Ε. Χρυσός, ἡ φιλοξενία ἁπλῶν ἐπισκόπων καί δή ἀντιφρονούντων μαρτυρεῖ πόσον μέγα ἦτο τό ἐνδιαφέρον τοῦ Βασιλέως διά τήν περιποίησίν των (ἔ.ἀ. σελ. 117, σημ. 2).

23. Βλ. καί Πράξ. Α´ § 7, 18.

ΠΡΑΞΙΣ Γ'

Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ἄν ὁ πάπας Βιγίλιος εἶχε μετάσχει τῆς Συνόδου, θά εἴχομεν τήν ἑξῆς εἰκόνα τῶν Πράξεων αὐτῆς.

Ἡ Πρᾶξις Α΄ θά περιελάμβανεν τά ἑξῆς:

1. Σάκραν τινά τοῦ βασιλέως, ἡ ὁποία θά διέγραφε τό κύριον ἔργον τῆς Συνόδου. Ἐκφράζομεν τήν ἄποψιν ὅτι θά ἐταυτίζετο μέ τόν θεῖον Τύπον, ὁ ὁποῖος τότε δέν θά περιεῖχε τάς παραγράφους 10, 11, 12, καί 13 πού ἀναφέρονται εἰς τήν ἄρνησιν τοῦ πάπα νά συμμετάσχῃ ἤ μᾶλλον θά περιεῖχεν, ἀντ' αὐτῶν ἐγκωμιαστικάς τινας περί αὐτοῦ φράσεις.

2. Τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου καί τοῦ πάπα Βιγιλίου.

3. Τήν ἐν Πράξει Γ΄ § 4, 1-5 Ὁμολογίαν Πίστεως.

Ἡ Β΄ Πρᾶξις ἐν τῷ συνόλῳ της καί τά λοιπά ἐν Πράξει Α΄ ἐκτιθέμενα περιστατικά δέν θά εἶχον λόγον ὑπάρξεως.

Ἡ Πρᾶξις Δ΄ θά ἠριθμεῖτο ὡς Πρᾶξις Β΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Γ΄[1]

1. Ἐν ἔτει κζ΄ τῆς Βασιλείας τοῦ αἰωνίου αὐγούστου Δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ, ιβ΄ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Βασιλείου, τῇ ζ΄ τῶν Εἰδῶν Μαΐου[2], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον ἐν τῷ Σεκρέτῳ τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς Βασιλίδος ταύτης πόλεως.

1. *Εὐτύχιος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης.
2. *Ἀπολινάριος* ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.
3. *Δομνῖνος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως.

4-6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, καί Δαμιανός ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρηταί Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.

7. *Βένιγνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής Ἠλία τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης.
8. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας.
9. *Ἀνδρέας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου.
10. *Σεξτιλιανός*[3] ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητής Πριμόσου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος.
11. *Μεγέθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Θράκης.

1. Ὁ Κῶδιξ G δέν περιέχει τήν Πρᾶξιν Γ΄.
2. Ἤτοι τήν 9ην Μαΐου 553 ἡμέραν Παρασκευήν, μετά τήν Κυριακήν τῶν Μυροφόρων.
3. Ὁ Κῶδιξ N παραθέτει τά ὀνόματα μόνον τῶν δέκα πρώτων ἱεραρχῶν, ἤτοι μέχρι καί τοῦ Σεξτιλιανοῦ.

12. *Ἀναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβίας, τοποτηρητής Δωροθέου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας.
13. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰλίου, τοποτηρητής Εὐπρεπίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς πόλεως Κυζίκου.
14. *Εὐσέβιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύρου.
15. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας.
16. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικαίας.
17. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος.
18. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταρσοῦ.
19. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουκουσοῦ, τοποτηρητής Παλλαδίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς.
20. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης.
21. *Πομπηϊανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βυζακίου.
22. *Ἀμαζόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐδέσσης.
23. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν.
24. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Συρίας.
25. *Εὐφραντᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τυάνων.
26. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Συρίας.
27. *Βοσπόριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας.
28. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βόστρων.
29. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μύρων.
30. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς Ἰσαυρίας.
31. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων.
32. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γορτύνης.
33. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ.
34. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ρόδου.
35. *Φίρμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιπάσων τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς.
36. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας.
37. *Φωκᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στόβων.
38. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πέργης.
39. *Σεβηριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀφροδισιάδος.
40. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμίδης.

41. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Συνάδων.
42. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σίδης.
43. *Ἀβράμιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεργιουπόλεως.
44. *Ἀσίγνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, τοποτηρητής Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Λαοδικείας τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς.
45. *Κρησκώνιος*[4], ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουϊκούλου.
46. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας.
47. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Θεοδωριάδος.
48. *Αὐξάνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως τῆς Φρυγίας.
49. *Εὐστάθιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως.
50. *Αἰθέριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀναζαρβοῦ.
51. *Δομέτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Χαλκίδος.
52. *Οὐαλεριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ὄββης τῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς.
53. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σελευκείας τῆς Συρίας.
54. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δρυζιπάρων.
55. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως Παφλαγονίας.
56. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανῆς Κυψελῶν.
57. *Ρωμανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαβάλων.
58. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως Ἀρμενίας.
59. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νύσσης.
60. *Βασίλειος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως Καμουλιανῶν.
61. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαρκουσῶν.
62. *Κρησκώνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζαττάρων τῆς Νουμιδίας.
63. *Σέργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κυνῶν τῆς Δευτέρας Αἰγύπτου.

---

4. Εἰς τόν κατάλογον τῶν Συνέδρων τῆς Α΄ καί Β΄ Πράξεως πρό τοῦ ἐπισκόπου Κουϊκούλου Κρησκωνίου ἀνεγράφετο τό ὄνομα «Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως τῆς Θράκης». Εἶναι δυνατόν νά μή παρέστη εἰς τήν Γ΄ Πρᾶξιν.

64. *Χριστοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αρκαδιουπόλεως τῆς 'Ασίας.
65. *Θεοδόσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βύβλου.
66. *Λεόντιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἄρκης.
67. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυρίνης.
68. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αμφιπόλεως.
69. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κλύσματος.
70. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βερίσσης.
71. *Ἀριστόδημος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φιλομηλίου.
72. *Θαλέλαιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αδριανουπόλεως τῆς Πισιδίας.
73. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ερυθρῶν.
74. *Διογενειανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως.
75. *Βάσσος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταμιάθεως.
76. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κύμης.
77. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κρατείας.
78. *Ρεστιτοῦτος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιλεύης τῆς ἐπαρχίας 'Αφρικῆς.
79. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως Αἰγύπτου.
80. *Αἰμιλιανός*[5] ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αντιπύργου.
81. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαγύδου.
82. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Προύσης.
83. *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος.
84. *Σωτήριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐλῶνος.
85. *Ζώσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αντάνδρου.
86. *Κυπριανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωρύκου.
87. *Ἠλίας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διοκλητιανουπόλεως.
88. *Θεωνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κουσσῶν.
89. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λιμυρῶν.
90. *Γεννάδιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζηνωνοπόλεως.
91. *Ἀσυγκρίτιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αράδου.
92. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βοτρύων.
93. *Φίλιππος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φελλοῦ.

5. Εἰς τά Πρακτικά τῶν Συνεδριῶν Α΄ καί Β΄ ὁ Αἰμιλιανός εἶχε μνημονευθῆ πρό τοῦ Μαγύδου Κόνωνος. 'Ακριβῆ εἰκόνα τῆς τάξεως προκαθεδρίας τῶν Θρόνων δίδει ἡ ὑπογραφή τοῦ Ὅρου ἐν Πράξει Η΄.

94. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μυριαγγέλων.
95. *Γενέθλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δορυλαίου.
96. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης.
97. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως.
98. *Σεβῆρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταβῶν.
99. *Θεόκτιστος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αλικαρνασσοῦ.
100. *Κοσμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μαλλοῦ.
101. *Διονύσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μεγάρων.
102. *Καλλίνικος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Οποῦντος.
103. *Πασχάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αἰγίου.
104. *Γεράσιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιβύρρας.
105. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας τῆς ἐπί τῷ Εὐφράτῃ.
106. *Νόννος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαυσάρων.
107. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαλανεῶν.
108. *Θωμᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κιρκισίου.
109. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστῆς.
110. *Κωνσταντῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μιδαείου.
111. *Μακάριος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πρυμνησσοῦ.
112. *Μέγας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Μίρου.
113. *Θαλέλαιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ισίνδων.
114. *Νικήτας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Επιφανείας.
115. *Ἀλέξανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Διονυσίου.
116. *Πελάγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αζάνων.
117. *Ἱέρων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αναστασιουπόλεως.
118. *Γλαῦκος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αλίων.
119. *Προκόπιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αντινόου.
120. *Πέτρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δομετιουπόλεως.
121. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κολωνίας.
122. *Οὐράνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τράλλεων.
123. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κηράσων.
124. *Φρόνιμος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σιναοῦ.
125. *Μακεδόνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Ιουστινιανουπόλεως τῆς Βιθυνίας.
126. *Ἐκδίκιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς νήσου Τήνου.
127. *Εὐλόγιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δανάβων.
128. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κοράδων.
129. *Ἐλπιδοφόρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος 'Αναστασιουπόλε-

ως Καρίας.
130. *Κυρίων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαδίμων.
131. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαοδικείας.
132. *Σίλας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως.
133. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Αὐγουστουπόλεως.
134. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰγγελῶν.
135. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζεύγματος.
136. *Δορυμένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδραῶν.
137. *Ἰωάννης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λέρου.
138. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαργάρων.
139. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κομάνων.
140. *Ρουφῖνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστείας τῆς Ἀρμενίας.
141. *Κόνων* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεμνείων.
142. *Κυριακός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κασατῶν.
143. *Σισίνιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πραινέτου.
144. *Ἰουλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βατνῶν.
145. *Ἀναστάσιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ράχλης.
146. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πορθμοῦ.
147. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Στεκτορίου.
148. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμασείας.
149. *Παῦλος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀδρασοῦ.
150. *Εὔανδρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κνίδου.
151. *Μηνᾶς* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καρπάθου.

2. Ὁ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπε:

Ὅταν χθές ἔγινε ἡ συνεδρίασις, ἡ Ἁγιότης Σας ἀπεφάνθη[6], ὅτι πρέπει νά γίνῃ καί σήμερον συνεδρία τῆς ἁγίας ἡμῶν Συνόδου. Καί ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον.

3. Ἡ *Ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν διά τήν τάξιν ὅλα τά μέχρι τοῦδε γενόμενα.

4. Καί ἀφοῦ αὐτό ἔγινε, ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

6. Βλ. ἐν Πράξει Β΄ § 5 (τέλος).

[Ἡ Ὁμολογία][7]

1. Μέ σκοπόν νά διακηρύξωμεν τοῦτο εἰς ὅλους, καί μέ τήν πεποίθησιν ὅτι εἰς ἡμᾶς, ὡς ἱερεῖς, ἐπιβάλλεται νά ἀρχίσωμεν τάς Πράξεις μας περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, περί τῶν ὁποίων ἠρωτήθημεν ἐγγράφως ὑπό τοῦ εὐσεβεστάτου καί ἡμερωτάτου αὐτοκράτορος καί νά διατρανώσωμεν (τί φρονοῦμεν) περί τῆς Ὀρθῆς Πίστεως καί τῶν κατά διαφόρους καιρούς διαλαμψάντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἁγίων Πατέρων καί διδασκάλων,

2a. Ὁμολογοῦμεν, ὅτι κρατοῦμεν καί κηρύττομεν τήν πίστιν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπ' ἀρχῆς παρεδόθη ὑπό τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τούς ἁγίους Του ἀποστόλους καί ἐκηρύχθη ὑπ' ἐκείνων εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον· τήν πίστιν, τήν ὁποίαν οἱ ἅγιοι Πατέρες καί ὡμολόγησαν καί ἡρμήνευσαν καί παρέδωκαν εἰς τάς ἁγίας Ἐκκλησίας, ὅλοι βεβαίως, ἀλλά κατά κύριον λόγον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι συνῆλθον εἰς τάς τέσσαρας Συνόδους, καί τούς ὁποίους ἡμεῖς καί ἀκολουθοῦμεν εἰς ὅλα καί ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλά καί ἀποδεχόμεθα αὐτούς, ὅπως ἀκριβῶς καί ὅλους τούς ἄλλους ἁγίους Πατέρας.

b. Ἀκόμη [ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἀποδεχόμεθα] τάς ἁγίας τέσσαρας Συνόδους, δηλ. τούς τριακοσίους δέκα καί ὀκτώ Πατέρας, τούς συναθροισθέντας ἐν Νικαίᾳ, τούς ἑκατόν πεντήκοντα, οἱ ὁποῖοι συνῆλθον ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, τούς διακοσίους τῆς ἐν Ἐφέσῳ Πρώτης Συνόδου, καί τούς ἑξακοσίους τριάκοντα τῆς ἐν Χαλκηδόνι.

c. Ἀποδεχόμεθα δέ ὅλα, ὅσα οἱ ὡς ἄνω ἅγιοι Πατέρες τῶν τεσσάρων Συνόδων ὥρισαν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως. Καί ὅλους ἐκείνους, τούς ὁποίους αἱ ὡς ἄνω τέσσαρες ἅγιαι Σύνοδοι κατέκριναν θεωροῦμεν καί ἡμεῖς ὡς κατακεκριμένους καί ἀναθεματισμένους ἐξ ἴσου μέ ὅλους τούς ἄλλους αἱρετικούς.

3. Τούτων οὕτως ἐχόντων δῆλον ποιοῦμεν, ὅτι πάντα τά ὑπό

7. Ἡ Ὁμολογία τῆς Ε΄ Συνόδου εἶναι κανών Ὀρθοδοξίας. Ὁ ἅγιος Μαρτῖνος πάπας Ρώμης ὁ Ὁμολογητής λέγει, ὅτι ὁ μή δεχόμενος τήν Ὁμολογίαν αὐτήν «λόγῳ καί διανοίᾳ», δηλ. καί τόν λεκτικόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον ἔχει διατυπωθῆ καί τά νοήματα πού ἐκφράζει, εἶναι κατάκριτος, δηλ. ἀναθεματίζεται (βλ. Πρακτικά Συνόδου Λατερανοῦ 649 μ.Χ. Πρᾶξις Ε΄ ἐν Mansi t. 10, σελ. 1069 D). Τό κείμενον τῆς Ὁμολογίας σχεδόν συμπίπτει μέ τό ἀντίστοιχον τμῆμα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου (βλ. Πραξ. Α΄ § 6, 1-3).

τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων, καθώς εἴρηται, περί τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁρισθέντα καί περί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κανονισθέντα καί ἐφυλάξαμεν καί φυλάττομεν· καί γάρ, εἰ καὶ ἐν διαφόροις καιροῖς κατά τῶν ἐκφυέντων αἱρετικῶν αἱ προειρημέναι ἅγιαι τέσσαρες Σύνοδοι γεγόνασιν, ὅμως μίαν καί τήν αὐτήν ὁμολογίαν τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐφύλαξαν καί ἐκήρυξαν. Καί διά τοῦτο πάντα μέν τά συμφωνοῦντα τοῖς παρά τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων Συνόδων περί τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁρισθεῖσι δεχόμεθα· πάντα δέ τά μή συμφωνοῦντα τοῖς ὁρισθεῖσι παρά τῶν ἁγίων τεσσάρων Συνόδων (ὑπέρ τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως ἤ πρός ἀντίκρουσιν πάσης ἀδικίας ἤ ἀντιλογίας κατά τῶν αὐτῶν τεσσάρων Συνόδων)[8] ἤ μιᾶς αὐτῶν, εἰς ἐκδίκησιν τῶν αἱρετικῶν καί τῆς αὐτῶν ἀσεβείας γραφέντα, ἀλλότρια τῆς εὐσεβείας κρίνοντες, καταδικάζομεν καί ἀναθεματίζομεν.

4. Πρός τούτοις δέ *ἀκολουθοῦμεν ἐν ἅπασι καί τοῖς ἁγίοις* Πατράσι καί διδασκάλοις τῆς Ἐκκλησίας, *Ἀθανασίῳ, Ἱλαρίῳ, Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ* τῷ Θεολόγῳ, καί *Γρηγορίῳ* τῷ Νύσσης, *Ἀμβροσίῳ, Αὐγουστίνῳ, Θεοφίλῳ, Ἰωάννῃ* τῷ Κωνσταντινουπόλεως, *Κυρίλλῳ, Λέοντι, Πρόκλῳ*. Καί δεχόμεθα πάντα τά παρ᾽ αὐτῶν περί τῆς ὀρθῆς πίστεως καί εἰς κατάκρισιν τῶν αἱρετικῶν ἐκτεθέντα. *Δεχόμεθα δέ καί τούς ἄλλους ἁγίους Ὀρθοδόξους Πατέρας* τούς ἐν τῇ ἁγίᾳ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τήν ὀρθήν πίστιν *ἀδιαβλήτως μέχρι τέλους κηρύξαντας*.

5. Ταύτης τοίνυν τῆς ὀρθῆς ὁμολογίας ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ καί ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ φυλαττομένης τε καί κηρυττομένης, εἴ τις ἑαυτόν τῆς ἐν αὐτῇ πίστεως τἀναντία ταύτῃ φρονῶν χωρίσει ὁ τοιοῦτος, ἑαυτόν ἀλλοτριῶν τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τοῖς αἱρετικοῖς συναριθμῶν, δικαίως ὑπό τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας κατακρίνεται καί ἀναθεματίζεται[9].

---

8. Τά ἐντός ἀγκυλῶν δέν ὑπάρχουν εἰς τό σῳζόμενον Ἑλληνικόν κείμενον. Μετεφράσθησαν ἀπό τά λατινικά.

9. Τό πρωτότυπον αὐθεντικόν Ἑλληνικόν κείμενον τῶν § 4, 3-4 εἰς διαφόρου μεγέθους ἀποσπάσματα σῴζεται α) εἰς τά Πρακτικά τῆς ἐν Λατερανῷ Συνόδου 649 (Mansi τ. 10, 1069 A-D), β) εἰς τό «περί ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος» ἔργον τοῦ λατινόφρονος Δημητρίου Κυδώνη (P.G. 154, 956 B-C), γ) εἰς τό «Κατά τῆς πλάνης τῶν Γραικῶν» τοῦ ὁμοίως λατινόφρονος Μανουήλ Καλέκα (P.G. 152, 111 D) καί δ) εἰς τά Πρακτικά τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ «ἑνωτικῆς» Συνόδου, Πρᾶξις Δ΄ (J. Gill· Actorum Graecorum Concilii Florentini, Pars I· vol. V. Fasc. I, σελ. 95).

5. Ὅσον δέ διά τήν ἀντιλογίαν γύρω ἀπό τά Τρία Κεφάλαια, δηλ. τόν *Θεόδωρον* Μοψουεστίας καί τά συγγράμματά του, τήν ἐπιστολήν, τήν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἀπηύθυνε πρός τόν *Μᾶριν* τόν Πέρσην ὁ *Ἴβας*, καί συγγράμματά τινα τοῦ *Θεοδωρήτου* στρεφόμενα κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως καί κατά τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου*,

---

Ἰδιατέραν ἀξίαν ἔχει ἡ μαρτυρία τῆς ὀρθοδόξου Συνόδου τοῦ Λατερανοῦ τοῦ ἔτους 649. Εἰς τήν Ὁμολογίαν τῆς Ε΄ Συνόδου οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου τοῦ Λατερανοῦ εἶδον ἕνα Ὅρον μέ ὑποχρεωτικήν ἰσχύν δι᾽ ὅλους τούς ὀρθοδόξους, ἤ μᾶλλον ἕνα Ὅρον-κριτήριον καί λυδίαν λίθον τῆς ἀληθινῆς ὀρθοδοξίας. Θεωροῦμεν χρήσιμον νά παραθέσωμεν τό σχετικόν κείμενον:

– Λεόντιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως εἶπεν:

Εἰ δοκεῖ... ἐκ τῶν πεπραγμένων τῆς ἁγίας Πέμπτης Συνόδου τὸ μέρος ἐκεῖνο πρεπόντως ἡμῖν ἀναγνωσθήτω, δι᾽ οὗ *συνοδικῶς ὁρίζεται* πάντα τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ῥήματά τε καὶ δόγματα πάντα Χριστιανὸν δέχεσθαι καὶ ὁμολογεῖν, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας τούτοις, ἢ ἐξαρνουμένους τι τῶν παρ᾽ αὐτῶν εὐσεβῶς κηρυχθέντων κατακρίτους ὑπάρχειν, ὡς ἂν ἐντεῦθεν οἱ δι᾽ ἐναντίας ἀκριβέστερον μάθωσι καθ᾽ ἑαυτῶν ἐνδίκως τὰς Συνοδικὰς ἐπάγοντες ψήφους ἐπὶ τῇ ἐξαρνήσει τῶν πατρικῶν παραδόσεων, ἣν οὐκ εὐλόγως ἠσπάσαντο διὰ τὴν οἰκείαν καινοτομίαν.

– Μαρτῖνος ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πάπας τῆς τῶν Ρωμαίων ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας εἶπεν:

Κατὰ τὴν αἴτησιν Λεοντίου τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ προαγέσθω τῆς ἁγίας Πέμπτης Συνόδου τὰ πεπραγμένα καὶ ἀναγνωσθήτω καθηκόντως ἡμῖν ἐκεῖνο τὸ μέρος, οὗπερ εὐλόγως ὑπεμνημόνευσε, περὶ τῶν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἁγίων Πατέρων εἰς τελείαν ἐντροπὴν τῶν ἀρνουμένων τὰς εὐσεβεῖς αὐτῶν παραδόσεις.

(Καί μετά τήν ἀνάγνωσιν τῆς «Ὁμολογίας», πάλιν ὁ πάπας Μαρτῖνος εἶπε):

Δηλωθέντος ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων, ἤτοι τῶν *ὁρισθέντων* ὑπό τῆς ἁγίας Πέμπτης Συνόδου, κατάκριτον ὑπάρχειν καί τῆς Ἐκκλησίας ἀλλότριον πάντα *τόν μή δεχόμενον λόγῳ καί διανοίᾳ* τάς ἁγίας Συνόδους *καί πάντας τούς ἁγίους Πατέρας καί πάντα τά παρ᾽ αὐτῶν περί τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐκτεθέντα σοφῶς* εἰς ἀναίρεσιν πάσης αἱρέσεως, ἀγέσθωσαν λοιπόν εἰς ἔντευξιν ἡμετέραν καί *οἱ θεολαμπεῖς* τῶν ἁγίων Πατέρων λόγοι καί παντί τῷ δεχομένῳ τούτους σωτήριοι (Mansi t, 10, 1068B-1069E).

Τόν Ὅρον αὐτόν συνεπλήρωσεν, ὠλοκλήρωσε καί ἐτόνισεν ἡ Σύνοδος τοῦ Λατερανοῦ (649 μ.Χ.) μέ τήν ἑξῆς βαρυσήμαντον καί ὁδηγητικήν ἀπόφανσίν της:

«Διὸ τούτους καὶ τὰ τούτων καταδικάζοντες δόγματα, κατὰ τὴν τῶν ἁγίων Συνόδων *νομοθεσίαν*, ἤτοι διάταξιν, τοῦτο ποιεῖν ἡμᾶς *ἐκ παντός τρόπου παρακελευομένην, τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν δόγματά τε καὶ ῥήματα συμφώνως ἐγκρίνομεν ἅπαντες ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ* καρδίᾳ, *μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν.*

Οὕτω πιστεύομεν, ὡς οἱ Πατέρες ἐπίστευσαν.

Οὕτω κηρύττομεν, ὡς ἐκήρυξαν.

καί ἰδίως κατά τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων του, περί τῶν ὁποίων Τριῶν Κεφαλαίων καί ἀπηύθυνεν εἰς ἡμᾶς τό ἐρώτημα ὁ εὐσεβέστατος καί ἡμερώτατος Βασιλεύς ἡμῶν, θά χρειασθῇ, -ἀφοῦ ἀπαιτεῖται νά γίνῃ δι' αὐτά μία ἀποκλειστικῶς ἐπί τούτῳ συνεδρίασις-, νά συνέλθωμεν, ἄν ὁ Θεός θελήσῃ, αὔριον (futuro die).

Οὔτω διδάσκομεν, ὡς ἐδίδαξαν.

Τά τῶν ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Πέντε Συνόδων ἀπαραβάτως κρατύνομεν· τούς Ὅρους αὐτῶν φυλάττομεν· τά ψηφίσματα αὐτῶν ὁλοκλήρως κατέχομεν.

Οὕτως ὁρίζομεν, ὡς ἐκεῖναι διά τῶν οἰκείων λόγων ἐθέσπισαν.

Ὁ μή ταύτας καί πάντας τούς ἁγίους Πατέρας δεχόμενος κατάκριτος.

Ὁ μή πάντα τά παρ' αὐτῶν κηρυχθέντα καί ὁρισθέντα δεχόμενος καί ὁμολογῶν, κατάκριτος.

Ὁ τήν οἱανοῦν τῶν αἱρετικῶν ἐβδελυγμένην ἐγκρίνων φωνήν, κατάκριτος» (Mansi τ. 10, 1112 B).

Μαρτίνου, τοῦ τρισμακαρίστου Ὀρθοδόξου πάπα Ρώμης, αἰωνία ἡ μνήμη.

ΠΡΑΞΙΣ Δ΄

Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

α. Μέ τήν Πρᾶξιν Δ΄ ἡ Σύνοδος εἰσέρχεται πλέον εἰς τό θέμα της.

Ὁ Θεόδωρος εἶχεν ἐπισήμως τεθῇ ὑπό κατηγορίαν ὑπό τοῦ βασιλέως διά τοῦ Θείου Τύπου του (βλ. Πρᾶξ. Α΄ § 3).

Ὡς εἴδομεν, ὁ Θεόδωρος ἐθεωρεῖτο πατήρ καί διδάσκαλος τοῦ Νεστορίου. Ἀλλ' εἶχεν οἰκονομικῶς μείνει εἰς τήν σκιάν. Ἔτσι οἱ μέν «νεστοριανοί» κατέφευγον εἰς τά ἔργα του (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2δ΄), οἱ δέ ὀρθόδοξοι ἐξέφραζον τήν ἀπορίαν: Πῶς ἦτο δυνατόν, ἡ Ἐκκλησία ἐπί ἴσοις ὅροις νά ἔχῃ διδάσκαλον τόν Θεόδωρον καί νά ἀναθεματίζῃ τόν Νεστόριον; Ἀκριβῶς δέ δι' αὐτό ὁ Λεόντιος ὁ σχολαστικός ὀνομάζει τόν Νεστόριον «δυστυχέστατον» παρατηρῶν· «Δυστυχὴς γὰρ ἔστιν ὄντως, μόνος τοῦ φόνου τὴν δίκην ὑποσχὼν παρ' ἄλλων, ἤ φασι, τὸ ξίφος κεκομισμένος» (P.G. 86, 1381 C). Καί τονίζει, ὅτι ὁ Νεστόριος δέν ἦτο εἰμή «τὸ τελευταῖον ἀθεώτατον βλάστημα τῆς πρώτης ῥίζης», τοῦ Θεοδώρου (βλ. καί Ἰ. Ρωμανίδου, Highlights κ.λ.π. ἔ.ἀ. σελ. 160-170).

β. Ἡ Σύνοδος δέν ἦτο δυνατόν νά μελετήσῃ ὅλα τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου. Διά τοῦτο ἐνώπιόν της ἀναγινώσκεται μόνον ἀνθολόγιον περιέχον 71 «χρήσεις» του, πού εἶχεν εἰς τελικήν μορφήν καταρτίσει ὁ ἅγιος Εὐτύχιος μέ τό ἐπιτελεῖόν του. Σκοπός τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἀνθολογίου εἶναι νά καταφανῇ ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοδώρου.

Τό πρῶτον ἀνθολόγιον μέ γνώμας τοῦ Θεοδώρου εἶχε καταρτίσει ὁ ἅγιος Θεόφιλος (βλ. Πρᾶξ. Ε΄ § 4 AC΄). Πληρέστερον ἀνθολόγιον εἶχε συγκροτήσει ὁ ἅγιος Πρόκλος (βλ. Πρᾶξ. ΣΤ΄ § 5, 3-5). Τό περιεχόμενον τοῦ ἀνθολογίου ἐκείνου ὁ ἅγιος Πρόκλος ἐχαρακτήριζε μέ τά λόγια· «μανία Νεστορίου», «ματαιολόγιον», «ἰουδαϊκή κακοδοξία», «ἐφευρήματα διαβολικῆς μανίας».

Αἱ ἐνώπιον τῆς Ε΄ Συνόδου ἀναγνωσθεῖσαι «χρήσεις» τοῦ Θεοδώρου τεκμηριώνουν, ὅτι ὄντως ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοδώρου ταυτίζεται μέ τήν διδασκαλίαν τοῦ Νεστορίου, ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶναι διδάσκαλος τοῦ Νεστορίου, καί ὅτι «τά αὐτοῦ λαλήσας ὁ δυσσεβής Νεστόριος ἐν τούτοις γέγονεν ἐν οἷς νῦν ἐστιν» (Κυρίλλου ἐπιστολή Λάμπωνι ἐν Πράξει Ε΄ § 3 ΙΒ΄), δηλ. εἰς τό ἀνάθεμα.

γ. Οἱ ὀπαδοί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων νεστοριανίζοντες λατῖνοι ἔθετον καί θέτουν θέμα ἐντίμου καί ἀντικειμενικῆς παρουσιάσεως τῶν ἰδεῶν τοῦ Θεοδώρου. Π.χ. ὁ Ἑρμιανῆς Φακοῦνδος λέγει τά ἑξῆς: «Οἱ αἱρετικοί (= οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ε΄ Συνόδου!) ὡσάν κλέπται καί σκῦλοι δέν παραθέτουν τάς γνώμας τοῦ Θεοδώρου, ὡς ἔχουν ὁλοκλήρους, μέ ἁπλότητα καί εἰλικρίνειαν, ἀλλά ἐπιλέγουν

ἀπό τά ἔργα του τά σκοτεινά σημεῖα καί τά παρουσιάζουν, ἀφοῦ περικόπτουν αὐτά κατά τρόπον κακοήθη» (P.G. 67, σελ. 745 B). Ὅμως ἡ κατηγορία αὐτή ἦτο ἀβάσιμος. Οἱ ὑποστηρικταί της, παρ' ὅτι προεκαλοῦντο ὑπό τοῦ βασιλέως καί τῆς Συνόδου νά παρουσιασθοῦν εἰς τήν Σύνοδον καί νά ἐκθέσουν τάς ἀπόψεις τους, τό ἀπέφυγον συστηματικῶς, προφανῶς «οὐκ ἀγαθῷ συνειδότι».

Ἡ κατηγορία αὐτή τοῦ Φακούνδου ἐπανελήφθη κατά τήν ἐποχήν μας ἀπό πολλούς θιασώτας τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι: α. τά λατινιστί σῳζόμενα κεφάλαια δέν ἀποτελοῦν ἠγγυημένην πηγήν τῶν ἀπόψεων τοῦ Θεοδώρου, β. συριακαί μεταφράσεις εἶναι... ἀξιοπιστότεραι, καί γ. ἄλλα ἀποσπάσματά του εἶναι περισσότερον ὀρθόδοξα.

Συγκεκριμένως ὁ λατῖνος ἀρχιερεύς R. Devreesse λέγει: «Τά ἀποσπάσματα αὐτά εἶναι ἢ ἀμφίβολα ἢ ψευδῆ. Καί ἀτυχῶς εἰς αὐτά στηρίζεται ἡ καταδίκη καί τοῦ ἔργου καί τοῦ προσώπου τοῦ Θεοδώρου ἀπό πλευρᾶς καί νομικῆς καί οὐσιαστικῆς κατά τό ἔτος 553 μ.Χ. Μέ μελαγχολίαν καί πικρίαν φθάνομεν εἰς τήν διαπίστωσιν αὐτήν».

Τό παράδοξον εἶναι, ὅτι τά ἀποσπάσματα αὐτά ἐθεωρήθησαν ἀρκετά, νά δώσουν εἰς αὐτόν τήν δυνατότητα νά διαμφισβητήσῃ τό ἔργον μιᾶς οἰκουμενικῆς Συνόδου καί πολλῶν ἁγίων Πατέρων. Γίνεται δέ τοῦτο ἀκόμη περισσότερον παράδοξον καί θλιβερόν, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὀδύρεται διά τήν «τραγικήν συμφοράν» τῆς ἀνθρωπότητος καί τῆς ἐπιστήμης, πού δέν ἔχουν τήν δυνατότητα νά κρίνουν κατ' ἀξίαν τό ἔργον τοῦ Θεοδώρου, ἀφοῦ γνωρίζομεν αὐτό «ἐλλιπῶς».

Πολλοί ἄλλοι ἐκφράζονται μέ τόν ἴδιον, ἤ καί χειρότερον τρόπον, ἀναλόγως τοῦ ἁμαρτωλοῦ ζήλου των ὑπέρ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Π.χ. ὁ πολύς J.N.D. Kelly (ἐν Early Christian Doctrines, London 1958, σελ. 308), ἀμφισβητεῖ τήν ἀξιοπιστίαν ὅλων τῶν σῳζομένων κειμένων τοῦ Θεοδώρου, ἑλληνικῶν, συριακῶν καί λατινικῶν καί ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ περί δύο υἱῶν διδασκαλία «ἀπωθοῦσε» τόν Θεόδωρον! Περί τῶν ἀπόψεων αὐτῶν ἰδέ Γ. Μπεμπῆ, ἔ.ἀ. σελ. 286 καί 337. Ὁ M. Richard ἰσχυρίζεται, ὅτι μέ βάσιν τά ὑποβληθέντα εἰς τήν Σύνοδον 71 Κεφάλαια δέν ἐπετρέπετο νά ἀναθεματισθῇ ὁ Θεόδωρος. Ὁ P. Galtier ἐρωτᾷ· «Εἶναι δίκαιον καί λογικόν νά κρίνωμεν τήν θεολ. γλῶσσαν τοῦ Θεοδώρου μέ βάσιν τήν τοῦ Κυρίλλου»; Κατά τόν Galtier ἡ διδασκαλία τῶν Κυρίλλου καί Θεοδώρου ταυτίζεται! Κατ' αὐτόν, ἡ ἕνωσις τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων ὡς διδάσκεται ὑπό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ὑπό τοῦ Θεοδώρου εἶναι ἐξ ἴσου φυσική καί πραγματική. Τό πρόσωπον τῆς ἑνώσεως κατά τόν Galtier εἶναι ὁ Θεός Λόγος. Ἡ ἄποψις ὅτι ὑπό τό πρόσωπον τῆς ἑνώσεως λανθάνει κάτι ἄλλο (tertium quid) καί ὄχι ὁ Θεός Λόγος, θεωρεῖται ἀπό αὐτόν ἀνόητος καί γελοία (absurd). Ὅμως, ἄν τό ζήτημα ἦτο τόσον ἁπλοῦν, ὅσον ἠθέλησε νά τό ἴδῃ ὁ «σοφός» Galtier, διατί ὁ Νεστόριος προκληθείς νά ὁμολογήσῃ τήν ἐν ἑνί προσώπῳ ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων ἀντέδρασε τόσον ὀξέως; καί πῶς εἰς μίαν διαμάχην αἰώνων δέν ἐπεσημάνθη τό λάθος;

δ. Ἐπ' αὐτῶν περιοριζόμεθα νά παρατηρήσωμεν μόνον τά ἑξῆς:

Ὁ E. Caspar, παρ' ὅτι δυσμενῶς διατιθέμενος κατά τῆς Ε' Συνόδου, διά τήν ὁποίαν λέγει, ὅτι ἔσχεν ὀλέθρια ἀποτελέσματα (folgenreiche und verhängnisvolle), παρατηρεῖ ὅτι, ὅσον καλήν διάθεσιν καί ἄν ἔχῃ ὁ ἐρευνητής ἔναντι τοῦ Θεοδώρου, δέν τοῦ εἶναι δυνατόν νά μή ὁμολογήσῃ, ὅτι «ὁ Θεόδωρος δικαιοῦται νά ὀνομάζεται

πατήρ τοῦ νεστοριανισμοῦ περισσότερον ἀπό ὅ,τι ὁ Νεστόριος» (ἔ.ἀ. σελ. 243 σημ. 2).

Δέν θά ἐνδιατρίψωμεν περί τό θέμα τῆς γνησιότητος καί ἐγκυρότητος τῶν «χρήσεων» τοῦ Θεοδώρου, πού ἐτέθησαν ἐνώπιον τῆς Συνόδου. Παραπέμπομεν, ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά ἐρευνήσουν τό θέμα, εἰς τήν μελέτην τοῦ καθηγητοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Ἰωάννου Ρωμανίδου Highlights in the debate over Theodore of Mopsuestia's Christology and some suggestions for fresh approach, Greek Orhtodox Theol. Review, Vol. V, 2 (1960) p. 140-185, ὅπου ἀντιμετωπίζονται τά σχετικά προβλήματα καί παρατίθεται πλουσία βιβλιογραφία.

Περιοριζόμεθα νά ὑπομνήσωμεν, ὅτι ὁ H.M. Diepen εἰς τό βιβλίον του Douze Dialogues de Christologie Ancienne, Roma 1960, σελ. 150 ἑξ., ἐμπαίζει τάς ἀπόψεις τῶν θιασωτῶν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, τονίζων ὅτι ἐνεργοῦν μέ βάσιν ὄχι τά ἐπιστημονικά δεδομένα, ἀλλά τά συναισθηματικά τους κριτήρια, ἀφοῦ καί εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου, πού ἐκεῖνοι θεωροῦν γνήσια, περιέχονται αἱ ἴδιαι πάντοτε νεστοριανικαί ἰδέαι.

Ἡ διαμφισβήτησις τῆς αὐθεντικότητος τῶν ἰδεῶν τοῦ Θεοδώρου, πού κατεδίκασεν ἡ Ε' Σύνοδος, εἶναι ἀστήρικτος καί ἐξωπραγματική. Ἰδιαιτέρα προσοχή πρέπει νά δοθῇ εἰς τήν προτροπήν τῆς Συνόδου (Πρᾶξις Η' § 4, 10)· «Ὅποιος θέλει, ἄς πάρῃ εἰς τά χέρια του τά βιβλία τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου ἤ μόνον τά ἀσεβῆ κεφάλαιά του, τά ὁποῖα κατεχωρίσθησαν εἰς τά Πρακτικά μας ἀπό τά βιβλία του, καί θά διαπιστώσῃ μόνος του...». Ἡ προτροπή αὐτή καί ὁ μή ἐξ ὑστέρων ἔλεγχός της πείθουν, ὅτι ὅλα τά παρατεθέντα ἀποσπάσματα ἦσαν αὐθεντικά.

Τήν γνησιότητα καί αὐθεντικότητα τῶν ἀποσπασμάτων δέχονται καί οἱ A. Sullivan καί Kev. McNamara, οἱ ὁποῖοι καί ἀπέδειξαν, ὅτι οὐδεμία ἀλλοίωσις διαπιστοῦται εἰς τό κείμενον τῶν κεφαλαίων τοῦ ἀνθολογίου τῆς Ε' Συνόδου (βλ. A. Sullivan ἔ.ἀ. σελ. 156-157 καί K. Mac Namara, Theodore of Mopsuestia and Nestorian Heresy, The Irish Theol. Quarterly 19 (1952), 254-274, καί 20 (1953) 172-191).

ε. Τό πρωτότυπον ἑλληνικόν κείμενον συνεμερίσθη τήν τύχην τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου. Ἡ σῳζομένη λατινική μετάφρασις, ὡς πληροφορούμεθα ἀπό τό Constitutum I τοῦ πάπα Βιγιλίου (Mansi 9, 65 D), ἐξεπονήθη ὑπό τοῦ μεταφραστικοῦ ἐπιτελείου τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί ἀπεστάλη εἰς τόν πάπαν διά τοῦ ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας Βενίγνου. Ἡ ἰδία μετάφρασις καταχωρίζεται α) εἰς τό Constitutum I τοῦ Βιγιλίου (Mansi 9, 61-106) καί β) εἰς τήν Γ' ἐπιστολήν τοῦ πάπα Πελαγίου Β' πρός τούς ἐπισκόπους τῆς Ἰστρίας (A.C.O. 4, 2, σελ. 120 ἑξ.). Ἑλληνικόν κείμενον σῴζεται μόνον τῶν κεφαλαίων Α, Η, Ι, ΙΘ, ΚΖ, ΚΘ, Λ, ΜΓ-ΜΗ, ΝΑ-ΝΔ, καί ΞΒ.

Ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν τά «Κεφάλαια» κατεκρίθησαν ὡς «ἀσεβῆ», δηλ. ἀντίθετα πρός τήν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἡ καταδίκη τους εἶναι ἐμφανής εἰς τά ἑξῆς σημεῖα:

- Ἐν Πράξ. Δ' § 5,1 καί 5,2 τά κεφάλαια χαρακτηρίζονται ὡς «ἀλλότρια τῶν ὀρθοδόξων», «ἀλλότρια τῶν Συνόδων», «πλήρη κακοδοξιῶν», «θησαυροί ἀσεβείας».

- Εἰς τήν Ψῆφον τῆς Συνόδου ἀναγράφεται, ὅτι «κάθε μία ἀπό τάς βλασφημίας αὐτάς [διεπιστώθη ὅτι] ὑπερέβαινε εἰς μέγεθος ἀσεβείας τήν προηγουμένην της» (βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 8).

Ἀπό τήν κατάκρισιν δέν ἐξαιρεῖται κανένα κεφάλαιον, ἀφοῦ οἱ ἀναθεματισμοί τῆς Πράξεως Δ΄ § 5, 1 καί § 7 ἐπεκυρώθησαν διά τῆς Ψήφου τῆς Συνόδου· (βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 8 καί 9, ὅπου ρητῶς ἀναγράφεται· «Εἰς αὐτά δικαίως ὑπόκειται ὁ ἀσεβής Θεόδωρος, διότι ἀπέρριπτε τάς προφητείας περί Χριστοῦ»). Ἔτσι συμπεραίνομεν, ὅτι καί τά τελευταῖα κεφάλαια, πού ἀναφέρονται εἰς τήν θεοδωριανήν μέθοδον ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν, (πού ἐν πολλοῖς ταυτίζεται μέ τήν ἐπικρατοῦσαν σήμερον μέθοδον τῶν μοντερνιστῶν ἑρμηνευτῶν), καταδικάζονται ἀδιστάκτως. Σημειωτέον, ὅτι πολλά κεφάλαια (ὡς π.χ. τά Δ΄, ΣΤ΄, ΙΔ΄, ΚΗ΄, ΛΑ΄-ΛΣΤ΄, Μ΄, ΝΑ΄, ΝΒ΄, ΝΓ΄, ΝΣΤ΄, ΞΒ΄-ΟΑ΄), εἶναι καθαρῶς ἑρμηνευτικοῦ περιεχομένου (βλ. G. Galitis, Die historisch-Kritische Bibelwissenschaft und die Orthodoxe Theologie, Genf 1984 s. 10, ὅπου ὁ λόγος περί «ὀρθοδοξίας», «δοξολογίας» καί «ἀλογίας»).

στ. Ἡ καταχώρισις τῶν κεφαλαίων αὐτῶν εἰς τό πρακτικόν γίνεται διά τρεῖς λόγους:

1. «Πρός κατηγορίαν τοῦ διδάξαντος», δηλ. διά λόγους ἱστορικούς· διά νά γίνη ἐμφανής καί νά ἐπισημαίνεται ἡ αἵρεσις, ἡ κακοδοξία τοῦ συγγραφέως. Κατά τήν Α΄ Πρᾶξιν τῆς Γ΄ Συνόδου, κρινομένου τοῦ Νεστορίου, ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν 25 κεφάλαιά του, διαλαλήσας ὁ Φλαβιανός Φιλίππων εἶπε: «Ἐπειδὴ δεινὰ καὶ βλάσφημα τὰ παρὰ Νεστορίου εἰρημένα καὶ οὐ φέρουσιν αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν ἐπὶ πλεῖον μολύνεσθαι, *ἕκαστον μέρος τῆς βλασφημίας ἐμφερέσθω* τοῖς πραττομένοις πρὸς κατηγορίαν τοῦ διδάξαντος». (A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 52).

2. Διά νά ἀποτελοῦν ἔντονον καί διηνεκῆ ἔλεγχον ἐκείνων πού «ἐγκαυχῶνται εἰς τὰς βλασφημίας αὐτάς» (βλ. ἐν Πράξ. Η΄ § 4, 3), δηλ. διά νά καταισχυνθοῦν οἱ δυτικοί θιασῶται τῶν Τριῶν Κεφαλαίων· καί -ἀσφαλῶς- ὄχι οἱ νεστοριανοί τῆς Περσίας!

3. Διά νά διαπιστώνουν ἀπό αὐτά οἱ εὐσεβεῖς, «πόσον φοβερὰ ἦτο ἡ φρενοβλάβεια τοῦ Θεοδώρου καὶ πόσον οὐ φθεγκτὰ ἦσαν αὐτὰ πού ἐξεστόμισε» (βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 10), δηλ. διά λόγους διδακτικούς-ποιμαντικούς, προκειμένου νά μή δημιουργῶνται εἰς τό μέλλον θιασῶται τῶν τραγικῶν αὐτῶν προσωπικοτήτων. Ἀτυχῶς ὁ τελευταῖος αὐτός λόγος καταφρονεῖται.

ζ. Ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἔλεγχον τῶν κεφαλαίων τοῦ Θεοδώρου, μέ τά ὁποῖα ἠσχολήθη ἡ Ε΄ Σύνοδος, εὑρίσκομεν α) εἰς τήν Ὁμολογίαν πίστεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, β) εἰς τό Constitutum I τοῦ πάπα Βιγιλίου, καί γ) εἰς τήν πρός τούς ἐπισκόπους τῆς Ἰστρίας ἐπιστολήν τοῦ πάπα ἁγίου Πελαγίου Β΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Δ΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ μέν τῆς βασιλείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, ιβ΄ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ ἐνδοξοτάτου Βασιλείου, τῇ ιγ΄ τῶν εἰδῶν Μαΐου[1], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον εἰς τό Σεκρέτον τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς βασιλευούσης ταύτης Πόλεως.

Εὐτύχιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης,

Ἀπολινάριος ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας,

Δομνῖνος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως,

Στέφανος ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ραφίας,

Γεώργιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος καί

Δαμιανός ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρηταί τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Εὐστοχίου,

Βένιγνος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἠλία,

Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας,

Ἀνδρέας ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου,

Σεξτιλιανός ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητής τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος Πριμόσου,

καί ἅπαντες οἱ λοιποί ἐν Πράξει Α΄ ἀναγραφόμενοι ἐπίσκοποι.

2.1. Ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων *Διόδωρος* εἶπε:

1. Δηλ. τήν 13ην Μαΐου 553 μ.Χ., ἡμέραν Τρίτην τῆς ἑβδομάδος τοῦ Παραλύτου.

Κατά τήν προηγουμένην συνεδρίαν, κατά τήν ὁποίαν ἡ ἁγία Ὑμῶν Σύνοδος συνελθοῦσα διεξῆλθε θέματά τινα, ἀπεφασίσατε, ἀντικείμενον τῆς συζητήσεώς Σας κατά τήν «προσεχῆ» συνεδρίαν νά ἀποτελέση τό ἀνακύψαν ζήτημα περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Διό καί τώρα, πού συνῆλθε καί πάλιν ἡ ἁγία Ὑμῶν Σύνοδος, «ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον».

2. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν τά μέχρι τοῦδε πεπραγμένα.

3.1. Καί ἀφοῦ αὐτό ἔγινεν, ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπεν:

Ἐπειδή ἡ διαδικασία ἡ ἤδη κινουμένη περί τοῦ Θεοδώρου, τοῦ χρηματίσαντος ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Μοψουεστίας, περί τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης «τοῦ Ἴβα», καί περί τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδωρήτου, *καθυστέρησε πολύ νά ἀρχίση, δέν ἀγνοεῖ πλέον κανείς, οὔτε ἐκεῖνα πού διετύπωσεν εἰς τά διάφορα βιβλία του ὁ Θεόδωρος, οὔτε καί τά σχετικά μέ τό ζήτημα τῶν δύο ἄλλων κεφαλαίων.*

Ἔτσι λοιπόν, *ἀφοῦ* ἔχει *ἤδη ληφθῆ ἀπόφασις*, ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ *ἐπ'* αὐτῶν *συζήτησις νά διεξαχθῆ ἀπό ὅλους μας μαζί*, ἄς μᾶς παρουσιάσουν οἱ νοτάριοί μας *πρῶτον τά «ἀποσπάσματα»* ἀπό τά βιβλία τοῦ *Θεοδώρου*, ἕνεκα τῶν ὁποίων καί ἐτέθη ὑπό κατηγορίαν ἐκ μέρους τῶν ἁγίων Πατέρων[2].

2. Οἱ *νοτάριοι* εἶπον:

Ἔχομεν ἀνά χεῖρας τά *«ἀποσπάσματα»*, τά ὁποῖα *Σεῖς*[3] *συνελέξατε* ἀπό τά διάφορα βιβλία τοῦ *Θεοδώρου*.

3. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά μᾶς ἀναγνωσθοῦν.

4, Καί, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ διάκονος καί νοτάριος *Καλώνυμος*, ἀνέγνωσε:

4. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΨΟΥΕΣΤΙΑΣ[4]

Α'.– Ἀπό τό *Κατά τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου* λογ. γ'.

Μετά ἀπό αὐτά, πῶς θά μποροῦσες σύ, εἰς τόν ὁποῖον περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλον ἄνθρωπον προσιδιάζει ἡ κυριαρχία ἐπί τῶν λογισμῶν, νά ἐπιμένης ὅτι ὀφείλομεν νά δεχώμεθα, ὅτι ὁ ἐκ Παρθένου τεχθείς εἶναι «Θεός» καί «ἐκ Θεοῦ», «ὁμοούσιος τῷ Πατρί», ἄν παραλλήλως δέν μᾶς ἐπέβαλλες νά φανταζώμεθα τήν γέννησίν Του, ὅτι τάχα ἔγινε ἐκ Πνεύματος Ἁγίου;

Ἀλλ' ὅ γε Θεὸς καὶ ἐκ Θεοῦ καὶ ὁμοούσιος τῷ Πατρί, τῷ μὲν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντι, ὦ θαυμάσιε, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὰς θείας διαπλασθέντι Γραφὰς καὶ τὴν μὲν σύστασιν ἐπὶ τῆς γυναικείας δεξαμένῳ γαστρὸς ἐνῆν, ὡς εἰκός, ἐπειδὴ ἅμα τῷ διαπλασθῆναι καὶ τὸ εἶναι ναὸν Θεοῦ εἰλήφει· οὐ μὴν τὸν Θεὸν ἡμῖν ἡγητέον γεγεννῆσθαι ἐκ τῆς Παρθένου, εἰ μὴ ἄρα ταὐτὸν ἡγητέον ἡμῖν τό τε γεννηθὲν καὶ τὸ ἐν τῷ γεννηθέντι τὸν ναὸν καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ Θεὸν Λόγον· οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν σὴν φωνὴν ἀποφαντέον πάντη τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα, Θεὸν εἶναι ἐκ Θεοῦ, ὁμοούσιον τῷ Πατρί.

Εἰ γὰρ οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ὡς φής, ἀναληφθεὶς ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, Θεὸς δὲ σαρκωθείς, πῶς ὁ γεννηθεὶς «Θεὸς ἐκ Θεοῦ» καὶ «ὁμοούσιος» λέγοιτο ἂν τῷ Πατρί, τῆς σαρκὸς οὐ δυναμένης ταύτην προσίεσθαι τὴν φωνήν; ἔστι μὲν γὰρ ἀνόητον τὸ τὸν Θεὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεγεννῆσθαι λέγειν· τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστι ἢ ἐκ σπέρματος αὐτὸν λέγειν Δαβὶδ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς Παρθένου τετεγμένον καὶ ἐν αὐτῇ διαπεπλασμένον· ἐπεὶ γε τὸ «ἐκ σπέρματος Δαβὶδ» καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς Παρθένου συστὰν ἐν τῇ μητρῴᾳ γαστρὶ καὶ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διαπλασθὲν δυνάμει, γεγεννῆσθαί φαμεν ἐκ τῆς Παρθένου[5].

Εἴθε νὰ μᾶς ἀνεχθοῦν νὰ κάμωμεν τὴν παρατήρησιν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκ Θεοῦ καὶ ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἐπειδὴ ἦτο ἐν τῷ τεχθέντι ναῷ· καὶ ὄχι ἐπειδὴ τάχα ὁ Θεὸς Λόγος ἐτέχθη καθ' ἑαυτὸν καὶ -ὡς λέγει ὁ «σοφός μας» - ἐσαρκώθη! Διότι, ἂν ἐπιμείνουν ὅτι τάχα ἐγεννήθη μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ ὅτι ὁ γεννηθεὶς εἶναι ὁ «Θεὸς ἐκ Θεοῦ» καὶ ὁ «ὁμοούσιος τῷ Πατρί», τότε θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ τοὺς ἀπαντήσωμεν ὅτι τὸ ἴδιον θὰ ἰσχύη καὶ διὰ τὴν σάρκα Του. Ἀλλ' ἂν ἡ σάρξ Του δὲν εἶναι κάτι τέτοιο -ἀφοῦ δὲν εἶναι οὔτε «Θεὸς ἐκ Θεοῦ» οὔτε «ὁμοούσιος τῷ Πατρί», ἀλλ'

2. Βλ. εἰσαγωγή, κεφ. Γ' § 1α, δ. Πραξ. Ε' § 3 ΙΕ' καί Πραξ Δ' σημ. 61.

3. Ἀπευθύνεται πρός τόν ἔξαρχον τῆς Συνόδου ἅγιον Εὐτύχιον.

4. Εἰς ὅσα ἀπό τά ἀκολουθοῦντα κεφάλαια δέν τίθεται ἔνδειξις προελεύσεως τοῦ κειμένου, ἐννοεῖται ὅτι τό καλλίτερον καί αὐθεντικώτερον εἶναι τό τῆς ἐκδόσεως τῶν Πρακτικῶν τῆς Ε' Συνόδου ὑπό J. Straub (Acta Conciliorum Oecumenicorum tom. IV, 2, Tübingen 1914).

5. P.G. 66, 972, καί Mansi 9, 601 BC. Ἀντικρούεται ἡ δευτέρα (ἐκ γυναικός) γέννησις τοῦ Λόγου μέ τά «ἀκαλλῆ» συνακόλουθά της (κύησις, σπάργανα θηλασμός, περιτομή κ.ἄ.): Βλ. καί

«ἐκ σπέρματος Δαβίδ» καὶ ὁμοούσιος μὲ ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου εἶναι σπέρμα- τότε καὶ τὸ ἐκ Παρθένου γεννηθὲν δὲν εἶναι «Θεὸς ἐκ Θεοῦ» καί «ὁμοούσιος τῷ Πατρί», ἐκτὸς βέβαια, ἂν εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ γεννηθέντος, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἐν συνεχείᾳ ὀνομάζει τὴν Θεότητα τὸ ἥμισυ τοῦ Χριστοῦ!

Ἀλλ' οὐχ ἡ Θεία Φύσις ἐκ Παρθένου γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ τῆς Παρθένου ὁ ἐκ τῆς οὐσίας τῆς Παρθένου συστάς. Οὐχ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ τῆς Μαρίας γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ Μαρίας ὁ «ἐκ σπέρματος Δαβίδ». Οὐχ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκ γυναικὸς γεγέννηται· γεγέννηται δὲ ἐκ γυναικὸς ὁ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δυνάμει διαπλασθεὶς ἐν αὐτῇ. Οὐκ ἐκ μήτρας τέτεκται ὁ «ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ» (ἀμήτωρ γὰρ οὗτος κατὰ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν) ἀλλ' ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐν τῇ μητρῴᾳ γαστρὶ τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δυνάμει διαπλασθείς, ἅ τε καὶ «ἀπάτωρ» διὰ τοῦτο λεγόμενος[6].

Β'.- (Καί μετά τινα).

Μέσα εἰς τὸ πλάσμα ἐκεῖνο ὁ Θεὸς Λόγος ἐγένετο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς[7]. Ναί. Δὲν ἦτο μέσα εἰς αὐτὸ μόνον, ὅταν ἐκεῖνο ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀνίστατο ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀφοῦ μάλιστα Αὐτὸς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν Του τὸ ἀνέστησε. Καὶ δὲν ἦτο μέσα εἰς αὐτὸ μόνον, ὅταν ἐκεῖνο ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐσταυρώθη, καὶ ὅταν ἐβαπτίσθη, καὶ ὅταν μετὰ τὸ βάπτισμα ἐκήρυττε τό εὐαγγέλιον, ἀλλὰ καὶ ὅταν -πρὸ τοῦ βαπτίσματος- ἐπλήρου τὴν νομικὴν διάταξιν, δηλαδὴ καὶ ὅταν παρεστήθη τῷ Κυρίῳ κατὰ τὸν Νόμον, καὶ ὅταν περιετμήθη, καὶ ὅταν κατὰ τὴν γέννησίν Του ἐνετυλίχθη εἰς ράκη. Καί ἀσφαλῶς μέσα εἰς αὐτὸ ἦτο, καὶ ὅταν ἐκεῖνο ἐγεννᾶτο, καὶ ὅταν εὑρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν μήτραν τῆς μητρός του, ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν τῆς διαμορφώσεώς του, καθ' ὅσον Αὐτὸς ἐπέβαλλε τάξιν εἰς τὴν περὶ Ἑαυτὸν οἰκονομίαν καὶ αὐτὸς ὡδήγει αὐτὸ σταδιακῶς εἰς τήν τελειότητα.

Γ'.- (Καί μετά τινα).

Καὶ ἀφοῦ τὸ ὡδήγησεν εἰς τό βάπτισμα καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν θάνατον, ἔπειτα -κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν Του- τὸ ἀνέστησε, τὸ

6. Mansi 9, 605D-608A.

7. Βλ. καί κεφ. Λ'. Ἡ παρουσία τοῦ Λόγου εἰς τό «πλάσμα» νοεῖται κατά *συνάφειαν* (βλ. καί κεφ. ΚΘ').

ἀνεβίβασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ τῆς μεθ' Ἑαυτοῦ συναφείας του, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας, καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας ἠξιώθη, καὶ προσκυνεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ ὄντα, καὶ θὰ κρίνῃ τοὺς πάντας. Καὶ ὅλων αὐτῶν τὸ τέλος ὁ Θεὸς Λόγος εἶχεν ἐν Ἑαυτῷ, ἀφοῦ Αὐτός ἦτο μέσα εἰς αὐτό, καὶ Αὐτὸς ἐξετέλει τὰ πάντα κατὰ τὴν τάξιν, ποὺ ὁ ἴδιος ἔκρινε καλήν, δηλαδὴ κατὰ τὸν προορισμὸν καὶ τὴν δι' ὅλα, ὅσα θὰ ἐλάμβανον ὕπαρξιν, προκαθωρισμένην βουλήν Του. Κατὰ τὴν περὶ αὐτὸ λοιπὸν εὐδοκίαν Του εἶχε τὴν εἰς αὐτὸ ἐνοίκησίν Του ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἰς ἴσον πάντοτε μέτρον (= ὁμοίως) καὶ ὡδήγει αὐτὸ εἰς τὴν τελειότητα μὲ τὸν τρόπον, ποὺ ἤρεσκεν εἰς τὸν Ἑαυτόν Του.

Δ'.- *Ἀπό τόν αὐτόν λόγον.*

Ἀλλὰ καὶ παρεῖχεν εἰς τὸν ἀναληφθέντα τὴν συνέργειάν Του[8] πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν προκειμένων ἐνώπιόν Του ἔργων. Ὁσάκις πράττει τοῦτο, [ἐπιμένεις ὅτι] ἡ Θεότης παίρνει εἰς τὸν ἀναληφθέντα τὴν θέσιν νοός; [Ὄχι βεβαίως], ἀφοῦ ἡ Θεότης δὲν παίρνει τὴν θέσιν τοῦ νοὸς οὔτε εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἰδία ἐχάρισε τὴν συνέργειάν Της· διότι καὶ ἂν ἀκόμη εἶχε δώσει εἰς τὸν ἀναληφθέντα ἐξαίρετόν τινα συνέργειαν, αὐτὸ δὲν θὰ ἔκανε, νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ νοὸς ἡ Θεότης.

Ἀλλά, ἂν τὴν θέσιν τοῦ νοὸς εἰς τὸν ἀναληφθέντα εἶχε -σύμφωνα μέ αὐτά πού σεῖς λέγετε[9]- καταλάβει ἡ Θεότης, τότε πῶς κατὰ τὸ πάθος ἐδέχθη φόβον; διατὶ ἐχρειάσθη εἰς τὴν προκειμένην τότε ἐνώπιόν του ἀνάγκην ἐκτενεστέρας προσευχάς, τάς ὁποίας καί, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, προσήνεγκε τῷ Θεῷ μετὰ κραυγῆς μεγάλης καὶ ἰσχυρᾶς καὶ πολλῶν δακρύων; πῶς κατελήφθη ἀπὸ τόσον φόβον, ὥστε ἀπὸ τὴν πολλήν του ἀγωνίαν νὰ ἐκβάλῃ πηγὰς ἱδρῶτος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγει σαφῶς, ὅτι «ἐγένετο ὁ ἱδρὼς Αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος»; διατὶ

8. Τό ἐν Χριστῷ ἐνεργοῦν πρόσωπον κατά τόν Θεόδωρον εἶναι τό ἀνθρώπινον πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τό ὁποῖον ὁ Λόγος διά τῆς συναφείας καί τό Πνεῦμα διά τῆς χρίσεως παρέχουν τήν συνέργειάν τους. Καρπός τῆς συναφείας εἶναι ἡ τελειότης καί ἀξιομισθία τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ διά τήν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Συνέπεια τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἦτο ὅτι ὁ Χριστιανισμός ἐξέπιπτεν εἰς πλήρη ἀνθρωπολατρείαν. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β' § 2.

9. Κατά τόν Ἰω. Ρωμανίδην ὁ Θεόδωρος κατεπολέμησεν ὄχι τά ἐσφαλμένα σημεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀπολιναρίου, ἀλλά τά ὀρθά. Βλ. Highlights... ἔ.ά. σελ. 159 ἑξ.

ἐχρειάσθη τὴν ἔλευσιν καὶ ἐπίσκεψιν τοῦ ἀγγέλου, ὅστις ἀνέψυχε τὴν ἐν πείρᾳ κακῶν ψυχήν Του, ἐνίσχυε τὴν προθυμίαν του, διήγειρεν Αὐτὸν εἰς τὴν ἐπικειμένην ἀνάγκην τοῦ Πάθους, ἔπειθεν Αὐτὸν νὰ ὑπομείνῃ γενναίως τὰ κακά, ἐδείκνυεν εἰς Αὐτὸν τὴν συνεπείᾳ τοῦ Πάθους καρποφορίαν τῶν ἤδη παρόντων κακῶν, καθὼς καὶ τὴν εἰς δόξαν ἀγαθὴν μεταβολήν, ἡ ὁποία θὰ ἐπισυνέβαινεν εἰς Αὐτὸν μετὰ τὸ Πάθος;

Αὐτὸς λοιπόν, ὁ κατὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ «ἐνισχύων Αὐτόν», δηλαδὴ ὁ ἄγγελος, μὲ τὰ ὡς ἄνω λόγια του καθίστα Αὐτὸν δυνατὸν καὶ προέτρεπεν Αὐτὸν νὰ ἀναδειχθῇ ἀνώτερος τῆς ἀσθενείας τῆς φύσεως. Μὲ ἄλλα λόγια, καθίστα Αὐτὸν ἰσχυρὸν μὲ τὸ νὰ ἐνισχύῃ τοὺς λογισμούς Του.

Ε΄.- (Καί μετά τινα).

Ὁ αὐτός *Θεόδωρος* εἰς τόν *ἴδιον λόγον* του ὁμιλῶν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, πού τάχα ἀπαντᾷ εἰς τόν Πέτρον, ὅταν εἶχεν εἴπει εἰς τόν Χριστόν περί τοῦ πάθους τοῦ Σταυροῦ τό «ἵλεώς σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο», ἐπιφέρει τά ἑξῆς:

«Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ. Σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων».

Δι᾽ ἐμέ ὁ θάνατος δέν εἶναι σύγχυσις. Δέν θά θελήσω νά τόν ἀποφύγω ὡς ἀνάρμοστον δι᾽ ἐμέ, ἀποβλέπων εἰς τήν δόξαν τῶν ἀνθρώπων. Ἀντιθέτως, θά ὑπομείνω μέ κρείττονα λογισμόν τήν πεῖραν τοῦ θανάτου, πού θά γίνῃ ὑπέρ ἀγαθῶν πολλῶν, εἰς τά ὁποῖα καί ἐγώ θά εὑρεθῶ καί ὅλοι οἱ ἄλλοι δι᾽ ἐμοῦ.

Μή μοῦ χαλᾷς λοιπόν τήν διάθεσιν. Μή μέ ταράζῃς, μέ τήν προτροπήν νά ἀποφύγω τήν πεῖραν τοῦ θανάτου ὡς ἀξίαν νά μοῦ προκαλέσῃ σύγχυσιν.

ΣΤ΄.- (Καί μετά τινα).

Τό δέ «ἤγετο ὑπὸ τοῦ Πνεύματος», δηλοῖ σαφῶς, ὅτι· ἀπό Αὐτό κατηυθύνετο· καί ἀπό Αὐτό ἐνισχύετο εἰς τήν δύναμιν τῶν προκειμένων ἐνώπιόν του· ἀπό Ἐκεῖνο ἤγετο εἰς ὅσα ἔπρεπε· ἀπό Ἐκεῖνο ἐδιδάσκετο ὅ,τι ἔπρεπε· ἀπό Αὐτό εἰς τούς λογισμούς ἐνεδυναμοῦτο, ὥστε νά ἀνταποκριθῇ εἰς τό τόσον μέγα ἐκεῖνο ἀγώνισμα. Καί ἀκριβῶς δι᾽ αὐτό ὁ μακάριος Παῦλος λέγει, ὅτι «ὅσοι δὲ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοί Θεοῦ»· διά νά τονίσῃ ὅτι ὑπό τοῦ Πνεύματος ἄγονται, ὅσοι ἀπό Αὐτό κυβερνῶνται· ἀπό Αὐτό διδάσκονται· ἀπό Αὐτό ρυθμίζονται πρός τό καλλίτερον· καί ἀπό Αὐτό διδάσκονται τά προσήκοντα.

Καί λοιπόν λέγων ὁ Εὐαγγελιστής, ὅτι «ὑπέστρεψεν ἀπό τοῦ Ἰορδάνου πλήρης Πνεύματος ἁγίου» ἔδειξε σαφῶς, ὅτι διά τοῦτο κατά τό βάπτισμα ἔλαβε ἐνοίκησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διά νά λάβῃ ἐκεῖθεν δύναμιν νά ἐπιτελέσῃ τά προκείμενα[10].

Ἀκριβῶς λοιπόν δι᾽ αὐτό, καί πρός τό ἀγώνισμα ἐκεῖνο, τό ὁποῖον θά συνῆπτε πρός τόν διάβολον, «ἤγετο ὑπό τοῦ Πνεύματος».

Ζ΄.- (Κατά μετά τινα)

Ἄς μᾶς εἴπουν λοιπόν αὐτοί, οἱ πάντων σοφώτατοι.

Ἄν εἰς τόν Κύριον, τόν κατά σάρκα «Χριστόν», ἡ Θεότης ἔλαβεν, ὡς λέγουν, τήν θέσιν τοῦ νοός, πῶς ὁ Χριστός ἐχρειάζετο τήν συνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δι᾽ (ὅλα) αὐτά;

Καί βεβαίως ἡ Θεότης τοῦ Μονογενοῦς δέν ἐχρειάζετο τό Πνεῦμα τό Ἅγιον πρός δικαίωσίν [Της]. Ὁ Χριστός ὅμως ἐχρειάζετο τό Πνεῦμα διά νά νικήσῃ τόν διάβολον· ἐχρειάζετο τό Πνεῦμα διά νά κάμῃ θαύματα· ἐχρειάζετο τό Πνεῦμα, διά νά μάθῃ αὐτά πού ἔπρεπε νά ἐπιτελέσῃ· ἐχρειάζετο τό Πνεῦμα διά νά ἀναδειχθῇ ἄμεμπτος.

Διότι, ἄν εἰς Αὐτόν ἡ Θεότης ἦτο ἀντί τοῦ νοός, καί ἄν ἡ δύναμίς Της ἤρκει δι᾽ ὅλα, τότε ὅλα θά ἐγίνοντο ἀπό Ἐκείνην, καί, συνεπῶς, ἡ ἐνοίκησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος θά ἦτο περιττή[11]. Ὅμως ἡ Γραφή λέγει, ὅτι καί «ἐχρίσθη Πνεύματι»· καί «ἐν Αὐτῷ κατῴκησε τό Πνεῦμα» καί ὅτι Αὐτό ἐνίσχυεν Αὐτόν εἰς ὅλα τά προκείμενα· καί ὅτι ἀπό Αὐτό ἔλαβε τήν διδασκαλίαν καί τήν δύναμιν· καί ὅτι ἀπό Αὐτό ἐδικαιώθη· καί ὅτι χάρις εἰς Αὐτό ἔγινε ἄσπιλος.

Η΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀπό τό *«Κατά τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου»* λόγος δ΄.

«Ὁ πρὸ αἰώνων» γέγονεν «ἐπ᾽ ἐσχάτων»! Πάλιν ὥς τινων δεδωκότων καὶ τοῦτο λεγόντων, οὐδενὸς τῶν εὐσεβεῖν ἐσπουδακότων ταύτην ἑλομένου νοσῆσαι τὴν ἄνοιαν, ὥστε τὸν «πρὸ αἰώνων» εἰπεῖν «ἐπ᾽ ἐσχάτων» γεγενῆσθαι.

---

10. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἄνθρωπος τρεπτός καί σκανδαλίζεται ἀπό διαφόρους λογισμούς. Ἔχει ἀνάγκην ἀγῶνος διά τήν κατόρθωσιν τοῦ ἀγαθοῦ καί διά τοῦτο τά ἔργα του εἶναι ἀξιόμισθα.

11. Βλ. σημ. 10.

Ἀπό αὐτά [ὁ Ἀπολινάριος] συνάγει τό συμπέρασμα, ὅτι, κατά συνέπειαν, τό «ἐπ' ἐσχάτων» ὑπάρχει «πρό τῶν αἰώνων». Καί κατηγορεῖ ἐκείνους, πού δέν ὁμιλοῦν εἰς ὅλα μέ ἀντιστροφήν! Ὡσάν τάχα, ὅσοι ὁμολογοῦν ὅτι ὁ Υἱός εἶναι εἷς, νά τελοῦν ὑπό τήν ἀναγκαιότητα νά ὁμιλοῦν εἰς ὅλα μέ *ἀντιστροφήν!*

Ποῖος κατόπιν τούτου δέν θά μακαρίση τήν ἀφροσύνην σας; Καί ποῖος δέν θά «ηὔχετο» νά εὑρίσκη τέτοιους «διδασκάλους», οἱ ὁποῖοι νά εἰσάγουν εἰς τόν λόγον τῆς Εὐσεβείας τέτοιαν σύγχυσιν, ὥστε νά φθάνουν νά λέγουν ὅτι τό «πρό τῶν αἰώνων» ἔγινε «ἐπ' ἐσχάτων», καί ἔτσι νά ἀποξενώνουν αὐτό ἀπό τήν φύσιν του, νά καταβιβάζουν αὐτό εἰς κάτι τό κατώτερον, καί ἔπειτα ἀντιφάσκοντες νά λέγουν, ὅτι τό «ἐπ' ἐσχάτων» εἶναι «πρό τῶν αἰώνων», ἐνῶ ἴσως θά ἔπρεπε νά ἔλεγον, ὅτι «ὁ πρό τῶν αἰώνων» ἀνέλαβε «τόν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν», κατά τήν ἔκφρασιν τοῦ μακαρίου Παύλου;

Οὐκοῦν τοῖς ὑμετέροις ἑπόμενοι νόμοις, καὶ τὴν ὑπὸ τῆς Σῆς Ἀγχινοίας νομοθετουμένην *ἀντιστροφήν*[12], μᾶλλον δὲ καταστροφήν, δεξάμενοι, φέρε δὴ πάντα εἰς αὐτὸν συγχέωμεν, καὶ μηδεμία λοιπὸν ἔστω διάκρισις, μὴ Θεοῦ μορφῆς, μὴ δούλου μορφῆς· μὴ ναοῦ ληφθέντος, μὴ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν τῷ ναῷ· μὴ τοῦ λυθέντος, μὴ τοῦ ἐγείραντος· μὴ τοῦ τελειωθέντος ἐν πάθεσι, μὴ τοῦ τελειώσαντος· μὴ τοῦ μνημονευθέντος, μὴ τοῦ μνημονεύσαντος· μὴ τοῦ ἐπισκεφθέντος, μὴ τοῦ ἐπισκεψαμένου· μὴ τοῦ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένου, μὴ τοῦ ἐλαττώσαντος· μὴ τοῦ δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένου, μὴ τοῦ στεφανώσαντος· μὴ τοῦ κατασταθέντος ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ, μὴ τοῦ καταστήσαντος· μὴ τοῦ λαβόντος αὐτὰ ἐν ὑποταγῇ, μὴ τοῦ δώσαντος τὴν ὑποταγήν[13].

12. Ἐνταῦθα ὁ Θεόδωρος ἐμπαίζει τήν ἀπολιναριστικήν ἀντιστροφήν καί, μαζί μέ αὐτήν, τήν β' ἐν χρόνῳ γέννησιν τοῦ Λόγου καί τήν ὀρθόδοξον ἀντίδοσιν τῶν ἰδιωμάτων. Ἡ ἀντιστροφή τοῦ Ἀπολιναρίου δέν εἶναι καθ' ὅλα ὀρθόδοξος. Διά τοῦτο ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γράφει περί αὐτῆς: «Χάριν μὲν ἔχει τινὰ τῷ τάχει τῆς ἀντιστροφῆς καὶ ψηφολογικὴν τερατείαν τοὺς ἀπαιδεύτους τέρπουσαν· ἔστι δὲ τῶν γελοίων γελοιότερον καὶ τῶν ἀσυνέτων ἀσυνετώτερον» (Ἐπιστολή Α' πρός Κληδόνιον, ΒΕΠ 60, 270). Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Β' § 2β' καί Πράξ. Ε' § 3, καί Πράξ. ΣΤ' § 19.

13. P.G. 66, 1000D-1001A.

Θ'.– *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀπό τό *«Κατά τοῦ δυσσεβοῦς Ἀπολιναρίου»* λογ. γ'.

Αὐτόν λοιπόν τόν ἄνδρα, ἐν ᾧ ὥρισεν νά κάμη τήν κρίσιν τῶν ἁπάντων, εἰς πίστωσιν τῶν μελλόντων, –ἀφοῦ ἀνέστησεν Αὐτόν ἐκ νεκρῶν καί κατά τήν τοῦ μακαρίου Παύλου φωνήν ἀνέδειξεν Αὐτόν Κριτήν τῶν ἁπάντων– δικαίως ἠξίωσε τῆς μεθ' Ἑαυτοῦ ἑνώσεως καί διά τῆς μετ' αὐτοῦ συναφείας Του κατέστησεν αὐτόν κοινωνόν τόσων ἀγαθῶν, ὥστε νά ἀποκτήση ἀκόμη καί κοινωνίαν προσκυνήσεως, ἀφοῦ ὅλοι καί ἀπονέμουν εἰς τήν Θείαν Φύσιν τήν ὀφειλομένην προσκύνησιν, ἀλλά καί συμπεριλαμβάνουν[14] εἰς τήν προσκύνησιν καί αὐτόν, περί τοῦ ὁποίου Ἐκεῖνος γνωρίζει ὅτι ἔχει «συναφθῆ» μαζί Του ἀχωρίστως.

Ἀπό αὐτό γίνεται φανερόν, ὅτι ὡδήγησεν αὐτόν πρός τά κρείττονα.

Ι'.– (Καί μετά τινα).

Ἐγὼ μέν, ὃν ὁρᾶτε, δύναμαι μὲν ποιεῖν οὐδὲν κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἅτε ἄνθρωπος ὤν. Ἐργάζομαι δέ, ἐπειδὴ ἐν ἐμοὶ μένων ὁ Πατὴρ ἅπαντα ποιεῖ.

Ἐπειδὴ γὰρ «ἐγώ τε, φησίν, ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί», ὁ Θεὸς δὲ Λόγος ἐν ἐμοί ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενής, δῆλον ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ σὺν αὐτῷ ἐν ἐμοί τε μένων καὶ τὰ ἔργα ποιῶν.

Καὶ θαυμαστόν γε οὐδὲν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο νομίζειν, σαφῶς αὐτοῦ περὶ τῶν λοιπῶν λέγοντος ἀνθρώπων· «Ὁ ἀγαπῶν με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν».

Εἰ γὰρ παρ' ἑκάστῳ τῶν τοιούτων ὅ τε Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς τὴν μονὴν ποιοῦνται, τί θαυμαστόν, εἰ *ἐν τῷ κατὰ σάρκα δεσπότῃ Χριστῷ* ἄμφω κατὰ ταὐτὸν νομίζοιντο μένειν, τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν κοινωνίας προσιεμένης, ὡς εἰκός, καὶ τὴν τῆς μονῆς κοινωνίαν[15];

ΙΑ'.– (Καί μετά τινα).

Κατά αὐτόν λοιπόν τόν τρόπον, ὅπως δηλαδή ἔλαβε ψυχήν, ἤ

14. Ὁ Χριστός εἶναι κοινωνός τοῦ Λόγου καί τοῦ Πνεύματος κατά μέθεξιν. Κατ' αὐτήν δέ τήν μέθεξιν τιμᾶται καί προσκυνεῖται (βλ. καί Πράξ. ΣΤ' §10,6, § 17,5-7, κεφ. η' καί σημ. 100, § 26,11).

15. P.G. 66, 1000BC. Ἡ ἐν Χριστῷ συνάφεια καί κοινωνία τῆς θεότητος εἶναι ἴση καί διά τά τρία Προσκυνητά Πρόσωπα!

ὁποία κατ' ἀρχάς μέν ἦτο ἁπλῶς ἀνθρωπίνη, καί ἀθάνατος καί νοερά, καί διά τῆς ἀναστάσεως μετεστοιχείωσεν αὐτήν εἰς ἀτρεψίαν[16], ἔτσι καί εἰς ἡμᾶς διά τῆς ἀναστάσεως παρέχει τήν κοινωνίαν τῶν αὐτῶν.

Καί πράγματι· πρό τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, ἐπέπληξε τόν Πέτρον, ὅτι μέ τά λόγια του εἶχε σκανδαλίσει Αὐτόν· καί ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Πάθους, ὅτε καί ἐγένετο ἐν μεγάλῃ ἀγωνίᾳ ἐχρειάσθη τήν ἐμφάνισιν ἀγγέλου ἐνισχύοντος Αὐτόν εἰς ὑπομονήν καί ἀνοχήν τῶν ἐπικειμένων κακῶν, ἐνῷ μετά τήν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καί τήν εἰς οὐρανούς ἄνοδον, ὡς γενόμενος ἀπαθής καί εἰς τέλειον βαθμόν ἄτρεπτος, καί ἐν δεξιᾷ καθεσθείς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὁ Κριτής ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης, διότι τήν κρίσιν κάνει ἡ ἐν Αὐτῷ Θεία Φύσις.

ΙΒ΄.– (Καί μετά τινα).

Ἔτσι λοιπόν καί ἐδῶ, μᾶς διδάσκει μέ ἕνα τρόπον σοφώτατον νά ἔχωμεν «νοῦν Χριστοῦ»[17], δηλ. νά ἔχωμεν Ἐκεῖνο, τό ὁποῖον προκειμένου περί τοῦ Χριστοῦ ἀπετέλει τήν πλήρη ἔκφρασιν τῆς δυνάμεως τοῦ νοός καί παρεῖχεν εἰς Αὐτόν σύνεσιν εἰς ὅλα ὅσα ἔπρεπε νά πράττῃ, καθώς καί ἀνωτέρω εἴπομεν, ἀφοῦ ἀπό Αὐτό ἤγετο εἰς τήν ἔρημον δι' ἀγῶνας κατά τοῦ διαβόλου, καί χάρις εἰς τήν χρῖσιν Ἐκείνου ἔλαβε καί τήν γνῶσιν καί τήν δύναμιν ὅλων ὅσα ἔπρεπε νά πράξῃ· καί ἀφοῦ ἔγινε μέτοχος Ἐκείνου, ὄχι μόνον ἔκαμε θαύματα, ἀλλά καί ἤξευρε ἐπακριβῶς, πῶς ἔπρεπε νά μεταχειρισθῇ τά θαύματα, προκειμένου ἀφ' ἑνός μέν νά φανερώσῃ εἰς τούς ἀνθρώπους τήν Εὐσέβειαν, ἀφ' ἑτέρου δέ νά καταδείξῃ τάς ἀδυναμίας τῶν κοπιώντων, καί πῶς νά κάμῃ τήν ἐπιθυμίαν Του πρᾶξιν.

16. Ἄτρεπτος ὁ Χριστός ἔγινε μετά τήν ἀνάστασιν καί τήν εἰς οὐρανόν ἄνοδον (βλ. καί Πράξ. ΣΤ΄ § 17,12 κεφ. ι΄ καί σημ. 102).

17. Κατά τόν Θεόδωρον «νοῦς Χριστοῦ» εἶναι τό ἅγιον Πνεῦμα. Κατά τήν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν «νοῦς Χριστοῦ» εἶναι τό φρονεῖν ὡς ὁ Χριστός. «Νοῦν γὰρ Χριστοῦ ἔγωγέ φημι», λέγει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, «τόν κατ' αὐτόν νοοῦντα καί διά πάντων αὐτόν νοοῦντα» (Β΄ Ἑκατοντάς Θεολ. κεφ. πγ΄). Ὁ δέ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει· «Οὕτω γοῦν καὶ τὸ "ἡμεῖς νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν" παρεξηγοῦνται κακῶς καί λίαν εὐήθως, νοῦν Χριστοῦ τὴν θεότητα λέγοντες· οὐχ ὅπερ ἡμεῖς ὑπολαμβάνοντες, ὅτι οἱ τὸν ἑαυτῶν νοῦν καθήραντες μιμήσει τοῦ νοός ἐκείνου, ὃν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Σωτὴρ ἀνεδέξατο, καὶ πρὸς αὐτὸν ρυθμίζοντες ὡς ἐφικτόν, οὗτοι νοῦν Χριστοῦ ἔχειν λέγονται» (Ἐπιστολή Β΄ πρός Κληδόνιον, ΒΕΠ 60, 269).

Χάρις εἰς αὐτό λοιπόν καί ἐδικαιώθη καί ἀνεδείχθη ἄμεμπτος διά τῆς ἀποκοπῆς Του ἀπό τά χείρονα, τῆς ζητήσεως τῶν βελτιόνων, καί τῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρός τά κρείττονα πορείας.

ΙΓ΄.– Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀπό τήν ἑρμηνείαν τοῦ Εὐαγγελίου κατά Ἰωάννην βιβλ. ζ΄.

Αὐτό λοιπόν τό «πρός τόν Πατέρα μου καί Πατέρα ὑμῶν, καί Θεόν μου καί Θεόν ὑμῶν» δέν θά ὑπάρξῃ ἄνθρωπος τόσον ἀνόητος, ὥστε νά εἴπῃ ὅτι προσιδιάζει καί εἰς ἄλλον τινά ἐκτός ἀπό μόνον τόν Ναόν τοῦ Θεοῦ Λόγου, δηλ. τόν διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον.

Αὐτός ἀπέθανε καί ἀνέστη. Καί Αὐτός θά ἀνήρχετο εἰς τούς οὐρανούς. Καί Αὐτός ἐπιγράφεται τόν Θεόν Πατέρα ἑαυτοῦ καί τῶν μαθητῶν. Καί ὁ Αὐτός ἠξιώθη τῆς κατά χάριν Υἱοθεσίας. Ὀνομάζει δέ αὐτόν Θεόν Του, ἐπειδή ἐδέχθη νά γίνῃ ὅμοιος μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

Καί ἀκριβῶς δι' αὐτό, ἐνῷ, λόγῳ τῆς κοινότητος τῆς φύσεως ὀνομάζει Αὐτόν «Πατέρα μου καί Πατέρα ὑμῶν, καί Θεόν μου καί Θεόν ὑμῶν» ἐν τούτοις ἀντιδιαστέλλει τό ἰδικόν Του πρόσωπον ἀπό ἐκείνους, διά νά φανερώσῃ τό ἐξαίρετον τῆς χάριτος τῆς πρός τόν Θεόν Λόγον συναφείας Του,ἕνεκα τῆς ὁποίας καί τιμᾶται ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους ὡς ὁ ἀληθής[18] Υἱός.

ΙΔ΄.– Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.

Ἀπό τό ἴδιον βιβλίον τοῦ ὑπομνήματός του εἰς τό κατά Ἰωάννην. Μέ αὐτά λέγει, ὅτι εἶναι ἀφροσύνη νά εἴπῃ τις ὅτι, ὅτε ὁ Κύριος μετά τήν ἀνάστασιν ἐνεφύσησεν εἰς τούς μαθητάς Του, ἔδωκεν εἰς αὐτούς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

Χρησιμοποιεῖ τό «λάβετε», ἀντί τοῦ «θά λάβετε»[19]. Διότι ἄν, ὅτε «ἐνεφύσησεν», εἶχε δώσει εἰς τούς μαθητάς Του τό Πνεῦμα (ὅπως πολύ, βεβαίως, ἀνοήτως εἶχον νομίσει τινές) θά ἦτο (μετά

18. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι κατά χάριν υἱός τοῦ Θεοῦ. Ὅμως ὡς ὁ κατ' ἐξοχήν κατά χάριν υἱός, ὀνομάζεται καταχρηστικῶς «ἀληθής υἱός». Ἔτσι ὡς παρετήρησεν ὁ Ἰουστινιανός μεταξύ τοῦ Ἰησοῦ καί ἡμῶν δέν ὑπάρχει διαφορά οὐσίας, ἀλλά ποσότητος χάριτος (βλ. Mansi 9, 600A). Βλ. καί κεφ. ΙΗ΄.

19. Αἱ κακαί δογματικαί προϋποθέσεις ὁδηγοῦν εἰς κακήν ἑρμηνευτικήν. Καί ἀντιστρόφως. Αὐτό ἰσχύει καί διά πολλά ἄλλα κεφάλαια (βλ. κεφ. ΙΕ΄, ΚΑ΄-ΚΕ΄, ΞΒ΄-ΟΑ΄).

ἀπό αὐτό καί μάλιστα τότε, ὅτε ἀνέβαινεν εἰς τόν Οὐρανόν) περιττόν νά ἔλεγεν τό «μή χωρίζεσθαι ἀπό Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' ἀναμένειν τήν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος» καί ἐν συνεχείᾳ τό «ἀλλά λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς». Καί ὁ ἅγιος Λουκᾶς μᾶς λέγει σαφῶς, ὅτι ἡ ἐπέλευσις αὐτή τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπί τούς μαθητάς ἐπραγματοποιήθη τήν Πεντηκοστήν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, δηλ. μετά τήν ἀνάληψιν. Θά πρέπει ὅμως νά προσέξωμεν καί τοῦτο· ὅτι δηλαδή, ἄν εἶχον λάβει τό Πνεῦμα διά τῆς ἐμφυσήσεως δέν θά ἔλεγεν «λάβετε», ἀλλά «ἐπειδή ἐλάβετε»· διότι τό «λάβετε» ἁρμόζει εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν λάβει Αὐτό ἀκόμη.

ΙΕ'.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀπό τό ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ὅπου λέγει ὅτι, ὅτε ὁ Θωμᾶς ἐψηλάφησε τόν Κύριον μετά τήν Ἀνάστασιν καί εἶπε· «Ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου», δέν εἶπε τοῦτο περί τοῦ Χριστοῦ, ὡς Κυρίου καί Θεοῦ, ἀλλ' ὡς περί ἀνθρώπου «γυμνοῦ», ἐπειδή ἐξεπλάγη ἀπό τό ὅτι ἀνέστησεν αὐτόν ὁ Θεός· πρᾶγμα διά τό ὁποῖον ὁ Θωμᾶς ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ.

Λέγει τῷ Θωμᾷ· «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Ἐπειδή, τοῦ λέγει, δέν πιστεύεις καί νομίζεις ὅτι θά σοῦ ἤρκει μόνη ἡ ἀφή νά πιστεύσῃς (διότι καί ὅτε ἔλεγες ταῦτα δέν μοῦ εἶχες διαφύγει), ψηλάφησέ με μέ τήν χεῖρά σου καί λάβε ἐμπειρίαν. Καί μάθε νά πιστεύῃς καί ὄχι νά ἀπιστῇς. Καί ἔτσι ὁ Θωμᾶς, ἀφοῦ εἶχε πλέον πιστεύσει, εἶπε· «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου», ὄχι διά νά ὀνομάσῃ Αὐτόν Κύριον καί Θεόν (διότι ἡ γνῶσις τῆς ἀναστάσεως δέν ἐδίδασκεν αὐτόν ὅτι ὁ ἀναστάς εἶναι Θεός), ἀλλά τρόπον τινά διά νά ὑμνήσῃ τόν Θεόν διά τό θαῦμα, πού εἶχε γίνει[19α].

ΙΣΤ'.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀπό τό *ὑπόμνημα εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* βιβλ. α', ὅπου λέγει ὅτι τό νά βαπτίζεταί τις εἰς τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι κάτι τό ἀνάλογον μέ τό «εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν», καί τό τινές καλοῦνται «Χριστιανοί», εἶναι ὅμοιον μέ τό ὅτι ἄλλοι ὀνομάζονται Πλατωνικοί, Ἐπικούρειοι, Μανιχαῖοι, καί Μαρ-

19α. Βλ. καί Πραξ. Ε' § 17 ΙΔ' καί σημ. 19.

κιωνῖται, ἀπό ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπενόησαν τά δόγματα αὐτά.

Μᾶς λέγει λοιπόν, ὅτι· «βεβαίως θά ἔπρεπε νά μετενόουν διά τήν ἀδικίαν τοῦ Σταυροῦ· νά ἐπεγίνωσκον τόν Σωτῆρα καί Κύριον καί πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγόν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅτι δηλαδή δι' αὐτά ἦλθε καί ἀνελήφθη ὑπό τῆς Θείας Φύσεως· νά ἐδέχοντο τήν εἰς Αὐτόν πίστιν· καί νά ἐγίνοντο μαθηταί Του, διά τῆς πρίν ἀπό κάθε ἄλλο προσελεύσεώς των εἰς τό βάπτισμα· τό ὁποῖον, καί μᾶς παρέδωκεν ὁ ἴδιος, ἀλλά καί ἀποτελεῖ τό "ὑπόδειγμα" τῆς ἐλπίδος τῶν μελλόντων· καί πρέπει νά τελεσιουργῆται εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Τό «βαπτισθήτω ἕκαστος εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» δέν μᾶς λέγει, ὅτι εἰς τό βάπτισμα ἐγκαταλείποντες τήν ἐπίκλησιν, ἡ ὁποία ἤδη γίνεται, «εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος» πρέπει νά «ἐπικαλοῦνται» τόν Ἰησοῦν Χριστόν· ἀλλ' ὅτι, ὅ,τι εἶναι τό «εἰς τόν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καί ἐν τῇ θαλάσσῃ» -πού εἶναι ὡσάν νά ἔλεγε «κάτω ἀπό τήν νεφέλην καί εἰς τήν θάλασσαν» ἐχωρίσθησαν ἀπό τούς Αἰγυπτίους, ἀπελευθερωθέντες ἀπό τήν εἰς αὐτούς δουλείαν, διά νά ἀφοσιωθοῦν εἰς τόν Νόμον τοῦ Μωϋσέως- κάτι ἀνάλογον εἶναι καί τό «καί βαπτισθήτω ἕκαστος εἰς τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»· ὥστε, ὅταν θά προσήρχοντο πρός Αὐτόν, -ὡς Σωτῆρα, καί πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγόν, καί διδάσκαλον τῆς ἀληθείας-, νά ἔπαιρναν ἀπό Αὐτόν, τόν χορηγόν τῶν ἀγαθῶν καί διδάσκαλον τῆς ἀληθείας, μίαν προσωνυμίαν· ὅπως ἀκριβῶς καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πού ἀκολουθοῦν μίαν ὁποιανδήποτε αἵρεσιν, συνηθίζουν νά παίρνουν τήν προσωνυμίαν ἀπό τόν ἐφευρέτην τοῦ δόγματος καί ὀνομάζονται Πλατωνικοί, Ἐπικούρειοι, Μανιχαῖοι, Μαρκιωνῖται καί εἴ τινες ἄλλοι.

Κατά τόν αὐτόν λοιπόν τρόπον, οἱ ἀπόστολοι ἐθέσπισαν νά ὀνομαζώμεθα καί ἡμεῖς Χριστιανοί[20], ὡσάν διά νά καταστήσουν σαφές ὅτι εἰς Αὐτοῦ τήν διδασκαλίαν πρέπει νά ἀφοσιωνώμεθα. Μόνον μέ τήν προϋπόθεσιν αὐτήν θά ἐλάμβανον τό βάπτισμα, πού ὄχι μόνον ἐδόθη ἀπό Αὐτόν, ἀλλά καί ἐθεσπίσθη εἰς Αὐτόν, ἀφοῦ

20. Κατά τόν Θεόδωρον Χριστιανοί ὀνομαζόμεθα ὡς ὀπαδοί τοῦ Χριστοῦ. Κατά τούς ἁγίους Πατέρας τό ὄνομα Χριστιανός φέρομεν ὡς ἔχοντες λάβει τό χρῖσμα, ὡς μέτοχοι ἁγίου Πνεύματος. Βλ. καί Πραξ. Η' § 4,29 ΙΒ'. Τοῦτο μαρτυρεῖται καί ὑπό τῶν ἁγίων Θεοφίλου Ἀντιοχείας (πρός Αὐτόλυκον Ι, 12) καί Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (Κατήχησις 21,5) καί ἄλλων.

καί πρῶτος Αὐτός ἐβαπτίσθη, ἀλλά καί εἰς ἄλλους ἀπό Αὐτόν τόν ἴδιον παρεδόθη διά νά τελεσιουργῆται κατά τό «ὑπόδειγμα τῶν μελλόντων».

ΙΖ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

᾽Από τό *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λογ. ιδ΄, ὅπου λέγει, ὅτι ὁ Χριστός ἦτο εἰκών τοῦ Θεοῦ Λόγου, καί ὅτι ὡς εἰκών βασιλική προσκυνεῖται ἀπό ὅλους.

᾽Επέχει δέ τόν τόπον εἰκόνος κατά δύο τρόπους.

Κατά τό ὅτι, ὅσοι ἀγαποῦν τινας, συνήθως μετά τόν θάνατόν τους κατασκευάζοντες εἰκόνας αὐτῶν, θεωροῦν αὐτάς μετά τόν θάνατον ἐκείνων ὡς μίαν ἱκανοποιητικήν δι᾽ αὐτούς παρηγορίαν. Καί ἔτσι ἀτενίζοντες εἰς τήν εἰκόνα του, νομίζουν ὅτι τρόπον τινά βλέπουν τόν μή πράγματι βλεπόμενον καί μή παρόντα. Καί μέ τόν τρόπον αὐτόν πραΰνουν τήν φλόγα καί τήν δύναμιν τῆς ἐπιθυμίας.

᾽Αλλά καί κατά τό ὅτι, ὅσοι ἔχουν εἰς τάς διαφόρους πόλεις εἰκόνας τῶν βασιλέων, δίδουν διά τῆς τιμῆς καί προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων τους τήν ἐντύπωσιν ὅτι τιμοῦν αὐτούς ὡς παρόντας καί ὁρατούς, καίτοι μή παρόντας[21].

῞Ομως καί τά δύο αὐτά εὑρίσκουν τήν πλήρωσίν των εἰς ᾽Εκεῖνον, ἀφοῦ ὅλοι ὅσοι εἶναι μαζί Του, καί ἀκολουθοῦν τήν ἀρετήν, καί εἶναι πρόθυμοι νά ἀποδώσουν εἰς τόν Θεόν τά ὀφειλόμενα Αὐτῷ, καί τιμοῦν Αὐτόν πολύ. Καί τήν μέν πρός Αὐτόν ἀγάπην πληροῖ, παρ᾽ ὅτι ἀθέατος, ἡ Θεία Φύσις ἡ εὑρισκομένη ἐντός ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁρατός ἀπό ὅλους, καί ἔτσι ὅλοι νομίζουν χάρις εἰς ᾽Εκεῖνον, ὅτι καί βλέπουν Αὐτόν καί εἶναι πάντοτε ἐνώπιόν Του· τήν δέ τιμήν ἀπονέμουν εἰς Αὐτόν ἐξ ὁλοκλήρου ὡς εἰς εἰκόνα βασιλικήν, ὡσάν ἡ θεία Φύσις ὄχι μόνον νά ἦτο ἐν Αὐτῷ, ἀλλά καί νά ἐθεωρεῖτο ἐν Αὐτῷ.

῎Αν λοιπόν Αὐτός, περί τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι ἐνοικεῖ, εἶναι ὁ Υἱός, μαζί του δέ εἶναι καί ὁ πατήρ, τότε (= et) ὁλόκληρος ἡ κτίσις πιστεύει ὅτι ὁ Πατήρ εἶναι ἐντελῶς ἀχωρίστως «πρός τόν Υἱόν». ᾽Αλλά οὔτε καί τό Πνεῦμα ἀπουσιάζει, ἀφοῦ μάλιστα Αὐτό ἐπέχει δι᾽ Αὐτόν τόν τόπον τοῦ Χρίσματος καί εἶναι πάντοτε μαζί μέ τόν «ἀναληφθέντα». Καί δέν πρέπει νά ἀποροῦμεν, ὅταν λέγεται ὅτι ἐνοικεῖ εἰς τούς οἱουσδήποτε ἀνθρώπους, πού ἀκολουθοῦν τήν

21. Βλ. καί Πραξ. ΣΤ΄ § 17,5-6, § 26,11, § 17,12η΄ καί σημ. 100.

ἀρετήν, μαζί μέ τόν Υἱόν καί τόν Πατέρα, ἀφοῦ (ὡς λέγει) «ἐλευσόμεθα καί ἐγώ καί ὁ Πατήρ καί μονήν παρ᾽ αὐτῷ ποιήσομεν». ῞Οτι δέ καί τό Πνεῦμα εἶναι ἀχώριστον ἀπό τούς ἀνθρώπους αὐτούς, εἶναι γνωστόν εἰς ὅλους.

ΙΗ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας.*

᾽Από τό *ὑπόμνημα εἰς τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον.*

Τό «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὅν εὐδόκησα» μᾶς δείχνει τήν ἐν τῷ βαπτίσματι υἱοθεσίαν ἐν συγκρίσει πρός τήν ἰουδαϊκήν υἱοθεσίαν, καθόσον καί πρός ἐκείνους εἶχε λεχθῆ «᾽Εγὼ εἶπα· θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ῾Υψίστου πάντες» καί «υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα»· κατέστησε δέ φανεράν τήν ὑπεροχήν τῆς υἱοθεσίας ταύτης μέ τά «ἀγαπητός» καί «εἰς ὃν ἐγὼ ηὐδόκησα».

Δι᾽ αὐτό δέ «καὶ ἐγένετο ἡ φωνή τοῦ Πατρός» ἡ ἐπιβεβαιοῦσα τήν υἱοθεσίαν, ἀλλά καί δι᾽ αὐτό μέ τήν ὀνομασίαν «Υἱός» ἀνέδειξεν υἱόν κατά χάριν δι᾽ υἱοθεσίας ᾽Εκεῖνον, ὅστις εἶναι ὁ ἀληθῶς Υἱός· διότι ἡ μετ᾽ αὐτοῦ ἕνωσις ἀνήγαγεν ἐκεῖνον εἰς τήν ἀληθινήν καί βεβαίαν υἱοθεσίαν, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας «καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατελθὸν ὡσεὶ περιστερὰ ἔμεινεν ἐπ᾽ Αὐτόν», ὥστε ἔτσι κρατούμενος εἰς τήν πρός Αὐτόν τόν ἀληθῶς Υἱόν ἕνωσιν, χάρις εἰς τήν συνέργειαν ᾽Εκείνου, νά συνεχίσῃ αὐτός νά θεωρῇ τήν ἀξίαν τῆς υἱοθεσίας του «βεβαίαν»[22].

Μέ ὅλα ὅμως αὐτά ἐπληροῦτο εἰς ᾽Εκεῖνον, εἰς τόν ὁποῖον, καί πρῶτον προετυπώθη τό βάπτισμα τῆς υἱοθεσίας, –ἐννοῶ δέ τό ἐκ μέρους τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ῾Αγίου Πνεύματος βάπτισμα τοῦ Κυρίου Χριστοῦ– ἐκεῖνο τό ὁποῖον θά ἐγίνετο (μετά ταῦτα).

ΙΘ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

᾽Από *τήν ἑρμηνείαν τοῦ η΄ ψαλμοῦ.*

Διὰ τοῦτο τοίνυν τὴν μὲν διαφορὰν τοῦ τε Θεοῦ Λόγου καὶ τοῦ ἀναληφθέντος ἀνθρώπου τοσαύτην ἡμῖν δείκνυσιν ὁ ψαλμός. Διῃρημένα δὲ ταῦτα ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ εὑρίσκεται· τοῦ μὲν Κυρίου ἐφ᾽ ἑαυτὸν λαμβάνοντος τά πρότερα τοῦ ψαλμοῦ, ἐν οἷς ποιητήν τε αὐτὸν εἶναι τῆς κτίσεως καὶ ἐπηρμένην ἔχειν ὑπεράνω τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ τεθαυμαστῶσθαι ἐν πάσῃ τῇ γῇ· τοῦ δὲ ᾽Αποστόλου τὰ δεύτερα περὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ τῆς τοσαύτης

22. Βλ. σημ. 18.

εὐεργεσίας ἀξιωθέντος, τοῦ Ἰησοῦ, λαμβάνοντος. Πῶς οὐ πρόδηλον, ὅτι ἕτερον μὲν ἡμᾶς ἡ θεία Γραφὴ διδάσκει σαφῶς εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον, ἕτερον δὲ τὸν ἄνθρωπον, πολλήν τε αὐτῶν οὖσαν δείκνυσιν ἡμῖν τὴν διαφοράν; ὁ μὲν γὰρ μνημονεύει, ὁ δὲ μνήμης ἀξιοῦται· [καὶ ὁ μὲν ἐπισκέπτεται],[22α] ὁ δὲ καὶ ταύτης ἀξιούμενος μακαρίζεται. Καὶ ὁ μὲν εὐεργετῶν ἐλαττοῖ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, ὁ δὲ εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐλαττώσει· καὶ ὁ μὲν δόξῃ καὶ τιμῇ στεφανοῖ, ὁ δὲ στεφανοῦται καὶ ἐπὶ τούτοις μακαρίζεται· καὶ ὁ μὲν κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἠξιώθη τοῦ δεσπόζειν τούτων, ὧν πρότερον οὐκ εἶχε τὴν ἐξουσίαν[23].

Κ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τήν ἀρχήν τοῦ *εἰς τούς Δώδεκα προφήτας ὑπομνήματός του*, τό ὁποῖον συνέγραψε, διά νά ἀρνηθῇ τό ὅτι αἱ προφητεῖαι εἶναι προρρήσεις περί τοῦ Χριστοῦ.

Ὅμως, ἐπειδή δέν θέλουν νά λάβουν αὐτά ὑπ' ὄψιν τους, προσπαθοῦν νά ἀποδώσουν εἰς τόν Κύριον Χριστόν ὅλας τάς «φωνάς», ὥστε νά ἑρμηνεύουν μέ ἀνάλογον τρόπον ἀκόμη καί ὅσα ἔχουν λεχθῇ περί τοῦ λαοῦ, καί νά προκαλοῦν εἰς τούς Ἰουδαίους τά γέλια, ἀφοῦ ἀπό τήν ἀκολουθίαν τῶν κειμένων ἀποδεικνύουν, ὅτι αἱ «φωναί» αὐταί δέν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μέ τόν Κύριον Χριστόν[24].

ΚΑ'.– (Καί μετά τινα).

Κάτι τέτοιο εἶναι καί τό· «ὅτι οὐκ ἐγκατελείφθη ἡ ψυχὴ Αὐτοῦ εἰς ᾅδην, οὐδὲ ἡ σάρξ Αὐτοῦ οἶδε διαφθοράν», εἰς τό ὁποῖον ὁ προφήτης παρουσιάζει τήν ὑπέρ τοῦ λαοῦ πρόνοιαν μέ ἕνα ἀσυνήθη τρόπον· θέλει δέ μέ αὐτό νά εἴπῃ ὅτι ὁ Θεός διεφύλαξεν αὐτούς ἀπειράστους κακῶν.

Ἐπειδή λοιπόν αὐτό καί εἶναι ἀληθινόν, ἀλλά καί ἔλαβεν ἔκβασιν εἰς τήν ἐν τῷ Κυρίῳ Χριστῷ πραγματικότητα, ὁ μακάριος Πέτρος ὁμιλῶν ἐπ' αὐτοῦ κατ' ἐπανάληψιν κραυγάζει, διά νά μᾶς δείξῃ ὅτι, ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν εἶχε λεχθῇ περί τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ μέ τρόπον ἀσυνήθη (καί ἀσφαλῶς κάποιον λόγον θά εἶχεν ὁ προφήτης καί τό εἶπε ἔτσι), ἔλαβε τώρα, ὅπως δείχνουν τά πράγματα, τήν ἀληθινήν του ἔκβασιν ἐν τῷ Κυρίῳ Χριστῷ[25].

ΚΒ'.– (Καί μετά τινα ἐπιφέρει).

Τό ἴδιο νόημα ἔχει καί τό· «διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον». Εἶναι δέ γνωστόν ὅτι ὁ ψαλμός αὐτός δέν δύναται κατ' οὐδένα λόγον νά ἀποδοθῇ εἰς τόν Κύριον· διότι δέν ἁρμόζει εἰς τόν Κύριον Χριστόν, «ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ», νά ἔχῃ εἴπει τό· «μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου», καί μάλιστα ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅταν κατά τό πάθος ἐβασανίζετο ἐπί τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου τῶν ἀνθρώπων, ἔκραξε· «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες»;

Παρά ταῦτα εἶναι φανερόν, ὅτι καί οἱ ἀπόστολοι εἰς Αὐτόν ἀπέδωκαν τά λόγια· «διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον». Αὐτό ὅμως ὀφείλεται εἰς τό ὅτι ἐκεῖνο πού εἶχεν εἴπει παλαιότερον ὁ Δαβίδ μετά τινος ὑπερβολῆς λόγῳ τῶν συμφορῶν, τάς ὁποίας εἶχον ἐπιφέρει εἰς αὐτόν, *ἐπραγματοποιήθη*, «ἔργῳ συνέβη»[25α], εἰς τόν Κύριον Χριστόν, τοῦ ὁποίου καί «διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν ἔβαλον κλῆρον».

ΚΓ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἰς τόν κα' ψαλμόν.

«Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὀστᾶ μου». Ἐξηρεύνησαν ὄχι μόνον ὅσα ἔπραττον ἀλλά καί ὅσα διελογιζόμην. Χρησιμοποιεῖ τήν λέξιν «ὤρυξαν» κατά μεταφοράν ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νά ἀνακαλύψουν τά εἰς τά

22α. Ἡ φράσις αὐτή δέν ὑπάρχει εἰς τό ἑλληνικόν κείμενον.

23. P.G. 66, 1004BD, Mansi 9, 612 BC. Ὁ «μέγας ἑρμηνευτής» Θεόδωρος δέν ἐπρόσεξεν ὅτι τό Ἑβρ. 2,6-10 δέν ἀναφέρεται εἰς τόν Λόγον, ἀλλά εἰς τόν Θεόν Πατέρα. Οἱ μεγάλοι κάνουν ἐνίοτε μεγάλα λάθη. Εἰς τήν Ἐπιστολήν του ὁ Ἰουστινιανός ἀνατρέπει διά μακρῶν τό κεφάλαιον αὐτό (βλ. Mansi 9, 609D-620B). Ἀπό ὅλον τό ἄθλιον περιεχόμενον, τόν πάπαν Βιγίλιον εἰς τό Constitutum ἠνώχλησε μόνον τό αὐστηρῶς δογματικόν λάθος· ὅτι ὁμιλεῖ περί δύο υἱῶν (Mansi 9, 76D).

24. Προκαλοῦν εἰς τούς Ἰουδαίους τά γέλια! Δέν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μέ τόν Χριστόν! Αὐτά ἰσχυρίζεται ὁ Θεόδωρος διά τάς προφητείας πού ἔχουν λεχθῇ περί τοῦ λαοῦ. Ὅμως ἡ ἑρμηνευτική αὐτή μέθοδος ἔχει τήν ἀρχήν της εἰς τό Ματθ. 2, 15 («ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τόν υἱόν μου»).

25. Βλ. Προσημ. § 6καί κεφ. ΚΒ'-ΚΕ'.

25α. Ὁ Χριστός χαρακτηρίζεται κατά κυριολεξίαν «δοῦλος τοῦ Θεοῦ καί φίλος τῶν ἀγγέλων».

βάθη τῆς γῆς εὑρισκόμενα δι' ἀνορύξεως.

«'Εξηρίθμησαν πάντα τά ὀστᾶ μου». Δηλ. ἔγιναν τόσον πολύ κάτοχοι ὅλης μου τῆς δυνάμεως καί ὅλης μου τῆς ὑποστάσεως, ὥστε ἀκόμη καί νά ἀπαριθμήσουν ὅλα τά ἰδικά μου. Εἶπε δέ τοῦτο κατά τήν συνήθειαν, τήν ὁποίαν ἔχουν οἱ ἐχθροί, οἱ ὁποῖοι, ὅταν καταλάβουν κάτι, κάνουν λεπτομερῆ καταγραφήν τῶν εὑρεθέντων, μέ ἀπαρίθμησιν καί τά τοιαῦτα. Δι' ὅ καί ἀφοῦ ἐν συνεχείᾳ εἶπε· «αὐτοὶ δὲ κατενόησαν καὶ ἐπεῖδόν με» προσέθεσε· «διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον». Ἔτσι λοιπόν, λέγει, αὐτοὶ ποὺ μὲ ἔβλεπαν καὶ διεπίστωναν, ὅτι εἶχον ἐπιτύχει εἰς ὅλα ὅσα εἶχον ἐπιθυμήσει εἰς βάρος μου (διότι τό «ἐπιβλέπω» ἔχει τήν σημασίαν, μέ τήν ὁποίαν καί ἡμεῖς λέγομεν διά κάποιον, ὅτι «εἶδεν εἰς αὐτόν, ὅσα ἤθελε νά πάθῃ»), ὡσάν πλέον νά εἶχον ἐγώ παραδοθῆ εἰς τά πονηρά ἐξ ὁλοκλήρου, «διεμερίσαντο» μεταξύ τους τά ἰδικά μου ὡσάν ἐχθροί μετά ἀπό λεηλασίαν καί αἰχμαλωσίαν· καί μάλιστα ἔκαμαν τήν μοιρασιάν μέ κλῆρον. 'Ο Εὐαγγελιστής λοιπόν μεταφέρων τά λόγια αὐτά ἀπό τήν πραγματικότητα εἰς τόν Κύριον ἐχρησιμοποίησεν αὐτά μέ τόν τρόπον, περί τοῦ ὁποίου ἐκάμαμεν ἤδη λόγον καί ἀλλαχοῦ.

Μέ τά ὡς ἄνω λοιπόν κατεδείξαμεν σαφῶς, ὅτι ὁ *ψαλμός δέν ἀναφέρεται εἰς τόν Κύριον. Μέ ἄλλα λόγια ὁ μακάριος Δαβίδ εἶχεν εἴπει ταῦτα μετά τινος ὑπερβολῆς*, μᾶλλον ἐξ ἀφορμῆς ἐκείνων πού εἶχε κάμει εἰς βάρος του ὁ 'Αβεσσαλώμ· καθ' ὅσον, ὅταν ὁ Δαβίδ εἶχεν ὑποχωρήσει καί ἐκεῖνος εἶχεν εἰσέλθει εἰς τήν μητρόπολιν, καί, κατά τό δίκαιον τοῦ πολέμου, εἶχε κατάσχει ὅλην τήν βασιλικήν περιουσίαν, δέν ἐνετράπη ἀκόμη καί νά μιάνῃ τήν «κοίτην» τοῦ πατρός του.

ΚΔ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Εκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ξη΄ ψαλμοῦ· εἰς τό «ἔδωκαν εἰς τό βρῶμά μου χολήν καί εἰς τήν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος».

Τό φαγητόν καί τό ποτόν εἶναι βεβαίως εὐχάριστα ἐν καιρῷ χαρᾶς, ἀηδῆ δέ καί πικρά ἐν θλίψει. Μᾶς λέγει λοιπόν, ὅτι αὐτά πού ἔκαναν ἐκεῖνοι ἦσαν τέτοια, ὥστε ἀπό τήν πολλήν θλῖψιν καί ὀργήν (πού μοῦ προεκάλεσαν) νά εἶναι δι' ἐμέ τό μέν φαγητόν ὡσάν χολή, τό δέ ποτόν νά μή διαφέρῃ καθόλου ἀπό τό ὄξος.

Αὐτό δέ συμβαίνει κυρίως εἰς τάς ἀκολουθουμένας ἀπό θλῖψιν βαθυτάτας πικρίας πού εἶναι κάτι τό ἀνάλογον μέ τό νά πάσχουν εἰς

βάρος ἑαυτῶν. Πάντως ὁ Εὐαγγελιστής ἀποδίδει τήν μαρτυρίαν αὐτήν εἰς τόν Κύριον. 'Ωσαύτως δέ καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅστις χρησιμοποιεῖ διά τόν ἑαυτόν του τό· «ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με». 'Αλλά καί ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις ὁμιλῶν διά τούς 'Ιουδαίους, λέγει· «γένοιτο ἡ τράπεζα αὐτῶν» καί τά ἑξῆς. Καί ὁ μακάριος Πέτρος, ὅστις λέγει περί τοῦ 'Ιούδα τό· «γένοιτο ἡ οἰκία αὐτοῦ ἔρημος».

'Αφοῦ λοιπόν ἔλαβον χώραν διάφορα γεγονότα, ὄχι βεβαίως ἐπειδή ὁ ψαλμός αὐτός εἶχε τάχα λεχθῆ μόνον δι' αὐτά, ὁτέ διά τό ἕν καί ὁτέ διά τό ἄλλο, ἀλλ' ἐπειδή ὅλα αὐτά τά τόσον σαφῶς ἐξελέγχοντα τήν ἀνοσιότητά τους εἶχον λεχθῆ διά τούς 'Ιουδαίους, οἱ ὁποῖοι «ἐξεκόπησαν» ἀπό τόν Θεόν καί τόν Νόμον, εἶναι ἀναγκαία καί ἡ χρῆσις μαρτυριῶν καθώς καί ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀντίληψις, περί τοῦ τί σημαίνει τό «ἔδωκαν εἰς τό βρῶμά μου χολήν καί εἰς τήν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος».

ΚΕ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λόγ. α΄, ὅπου ἑρμηνεύει τήν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, εἰς τήν ὁποίαν (ὁ Πέτρος) λέγει: «Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».

Ὅπως λοιπόν ἀπό τήν ὁμολογίαν του αὐτήν δέν καταφαίνεται, ὅτι ὁ Ναθαναήλ εἶχε λάβει ἐπίγνωσιν τῆς Θεότητος, (οἱ 'Ιουδαῖοι καί οἱ Σαμαρεῖται, ἄν καί προσδοκῶντες τά τοιαῦτα, ἦσαν πάρα πολύ μακράν ἀπό τήν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου!), ἔτσι καί δέν εἶναι σαφές ἀπό τήν ὁμολογίαν της ἐκείνην, ἄν ἡ Μάρθα εἶχε τότε ἐπίγνωσιν τῆς Θεότητος. Προδήλως δέ, οὔτε (ἄν ἀκόμη) καί ὁ μακάριος Πέτρος.

'Εντεῦθεν μέχρι τότε ἦτο ἀρκετόν δι' αὐτούς, ὅτι, ἀφοῦ ἔλαβον τήν ἀποκάλυψιν ἐκείνην, θά ἐλάμβανον καί κάτι τό ὑπεροχώτερον καί μεγαλύτερον περί Αὐτοῦ, ἀπό ὅ,τι ἦτο ἡ περί αὐτοῦ «φαντασία» τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

Μετά ὅμως τήν 'Ανάστασιν ὡδηγήθησαν ὑπό τοῦ Πνεύματος εἰς τήν ἐπίγνωσιν. Τότε ἔλαβον τήν τελείαν ἐπίγνωσιν τῆς ἀποκαλύψεως. Καί ἔτσι κατάλαβαν, ὅτι αὐτή ἡ ὑπεροχή (τοῦ Χριστοῦ) ἔναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δέν προσεγένετο εἰς Αὐτόν ἀπό κάποιαν καθαράν (ἀδικαιολόγητον) πρός Αὐτόν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τιμήν, ὅπως συμβαίνει προκειμένου περί τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλά λόγῳ τῆς πρός τόν Θεόν Λόγον ἑνώσεώς Του, ὡς ἐκ τῆς

ὁποίας μετά τήν εἰς οὐρανούς ἄνοδον ἔγινε μέτοχος πάσης πρός Αὐτόν τιμῆς.

ΚΣΤ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τήν ἑρμηνείαν εἰς τό κατά 'Ιωάννην Εὐαγγέλιον λογ. α΄.

'Ο μέν Εὐαγγελιστής Ματθαῖος λέγει, ὅτι μετά τούς πειρασμούς «ἄγγελοι προσῆλθον καί διηκόνουν αὐτῷ»· ὅτι δηλαδή ἐστάθησαν κοντά Του, συνειργάζοντο μαζί Του καί ὑπηρέτουν εἰς τά πρόσωπα τῶν περί Αὐτόν τόν Θεόν, ὅστις ἤδη μέ τά πρός τόν διάβολον ἀγωνίσματά Του εἶχε φανερωθῆ κατά ἕνα τρόπον λαμπρότερον.

'Ωσαύτως ἐκ τῶν Εὐαγγελίων μανθάνομεν, ὅτι ἄγγελοι ἦσαν πλησίον Του καί ὅταν ἔπασχε, καθώς καί ὅτι, ὅταν ἀνέστη, «ὤφθησαν» εἰς τό μνημεῖον ἄγγελοι.

'Από ὅλα ὅμως αὐτά, ἤτοι ἀπό τό ὅτι οἱ ἄγγελοι ἦσαν ἀδιαλείπτως κοντά Του καί «διηκόνουν» ὅλους τούς περί Αὐτόν, γίνεται πρόδηλον τό ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ἀπομακρύνονται ἀπό τούς ἁμαρτωλούς, ἔτσι -καί μάλιστα δικαίως- ἔρχονται πλησίον εἰς τούς ἀξίους τιμῆς.

Διό καί καλῶς λέγει ὁ Κύριος· «Θά ἰδῆτε μεγαλύτερα. Θά ἀνοιγῆ ὁ Οὐρανός ἀπό ἐμένα δι' ὅλους σας. Καί ὅλοι οἱ ἄγγελοι θά εἶναι πάντοτε μαζί μου, ἄλλοτε ἀναβαίνοντες καί ἄλλοτε καταβαίνοντες ἐπ' ἐμέ, ὡς πρός ἕνα δοῦλον μέν τοῦ Θεοῦ, φίλον δέ ἰδικόν τους»[26].

ΚΖ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως».*

Πλέον γάρ ὠχλεῖτο ὁ Κύριος καί ἠγωνίζετο πρός τά ψυχικά πάθη[27] ὑπέρ τά τοῦ σώματος καί τῷ κρείττονι λογισμῷ τάς ἡδονάς ἐχειροῦτο, τῆς Θεότητος δηλαδή μεσιτευούσης καί βοηθούσης αὐτῷ πρός τήν κατόρθωσιν.

26. Κατά τόν Θεόδωρον δέν ὑπάρχουν προφητεῖαι. 'Απλῶς οἱ ἱερεῖς διετύπωσαν μέ ὑπερβολήν ὡρισμένας καταστάσεις, καί ἡ περιγραφή τους, χωρίς αὐτοί ποτέ νά ἔχουν φαντασθῆ κάτι τέτοιο, ἐπραγματοποιήθη, «ἔργῳ ἐξέβη», εἰς τόν Χριστόν ἤ τήν ἐποχήν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

27. P.G. 66, 992C. Βλ. καί σημ. 9. 'Ο ἱερός Φώτιος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Θεόδωρος εἰς τό «Πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους» ἔλεγε: οὐδ' ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, ἅτε τὴν ἡμαρτημένην φύσιν προσειληφώς, οὐδ' αὐτὸς ἐκαθάρευεν ἀπὸ ἁμαρτίας. (R. Henry, ἔ.ἀ. II, 177).

'Από αὐτό ἐξηγεῖται, διατί καί ὁ Κύριος κατά κύριον λόγον θεσπίζει τόν πρός αὐτά ἀγῶνα. Διότι, οὔτε ἠπατήθη ἀπό τήν ἐπιθυμίαν τῶν χρημάτων, οὔτε ἐπειράσθη ἀπό τόν πόθον τῆς δόξης, οὔτε βεβαίως εἰς τήν σάρκα προσέφερε τίποτε, διότι ἦτο κάτι τό ὁποῖον οὐδόλως προσιδίαζεν εἰς Αὐτόν, νά νικᾶται ἀπό κάτι τέτοια. 'Αλλά ἄν ὑποτεθῆ ὅτι δέν εἶχε προσλάβει ψυχήν, ὁπότε ἡ Θεότης θά ἦτο ἐκείνη ἡ ὁποία θά εἶχε νικήση αὐτά, τότε τό κέρδος, δι' ὅσα ἔγιναν ὑπ' Αὐτοῦ, οὐδεμίαν θά εἶχεν σημασίαν δι' ἡμᾶς· διότι ποία ὁμοιότης μπορεῖ νά ὑπάρχη μεταξύ θεότητος καί ψυχῆς ἀνθρωπίνης διά μίαν τελειότητα «ὁμιλίας»;[28] Καί ἔτσι ὁδηγούμεθα εἰς τό συμπέρασμα, ὅτι [ἐν τοιαύτη περιπτώσει] οἱ ἀγῶνες τοῦ Κυρίου δέν θά ἀπέφεραν κάποιο κέρδος ἀφορῶν εἰς ἡμᾶς, ἀλλά θά ἔγιναν χάριν ἐπιδείξεως!

'Αλλ' ἄν αὐτό δέν εἶναι δυνατόν νά λεχθῆ (ἀφοῦ εἶναι γνωστόν ὅτι τά ἀγωνίσματα ἐκεῖνα ἔγιναν δι' ἡμᾶς), καί ἄν ὡς μεγαλύτερον μέν ἀγώνισμα ὥρισε τό πρός τά πάθη τῆς ψυχῆς, ὡς μικρότερον δέ τό πρός τά τῆς σαρκός, πόσον, καί περισσότερον καί εἰς εὐρυτέραν κλίμακα, ἦτο ὀρθόν νά μή ἀδιαφορῆ δι' ἐκεῖνα· καί πόσον μᾶλλον αὐτή (ἡ ψυχή) ἦταν ἐκείνη, ἡ ὁποία καί ἐχρειάζετο τήν εὐρυτέραν θεραπείαν!

Αὐτό εἶναι πρόδηλον ἐκ τοῦ ὅτι, προσλαβών καί σάρκα καί ψυχήν, ἠγωνίζετο κατ' ἀμφοτέρας καί ὑπέρ[29] ἀμφοτέρων, ἀφ' ἑνός μέν μέ τό νά νεκρώνη τήν ἐν σαρκί ἁμαρτίαν καί νά χαλιναγωγῆ τάς ἡδονάς της καί νά κάνη ἔτσι εὐκόλως ἐπιθυμητάς τάς ἡδονάς τῆς ψυχῆς διά τοῦ κρείττονος λογισμοῦ, ἀφ' ἑτέρου δέ μέ τό νά «παιδεύῃ» τήν ψυχήν καί νά ἀσκῆ αὐτήν νά νικᾶ τά πάθη καί νά χαλιναγωγῆ τάς ἡδονάς τῆς σαρκός.

'Ενήργει δέ αὐτά ἡ ἐνοικοῦσα Θεότης. Αὐτή ἡ ἐνοικοῦσα ἐμεσολάβει μεταξύ ἀμφοτέρων τούτων.

5.1. 'Αλλ' ἐνῷ ἀνεγινώσκοντο αἱ βλασφημίαι αὐταί τοῦ Θεοδώρου, *ἡ ἁγία Σύνοδος* ἀνεκραύγαζε:

- Αὐτά τά ἔχομεν ἤδη καταδικάσει.
- Αὐτά τά ἔχομεν ἤδη ἀναθεματίσει.

28. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2 καί Πραξ. ΣΤ΄ § 10,3.

29. 'Ως τρεπτός ὁ Χριστός ἠγωνίζετο καί διά τήν ἰδικήν του σωτηρίαν καί προσέφερεν ἑαυτόν θυσίαν καί ὑπέρ ἑαυτοῦ. Βλ. Πραξ. ΣΤ΄ § 17,9, § 17,12ι΄ καί σημ. 102.

- 'Ανάθεμα εἰς τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας.
- 'Ανάθεμα εἰς τόν Θεόδωρον καί τά συγγράμματά του.
- Αὐτά εἶναι ἀλλότρια τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.
- Αὐτά εἶναι ἀλλότρια τῶν 'Ορθοδόξων.
- Αὐτά εἶναι ἀλλότρια τῶν Πατέρων.
- Αὐτά εἶναι πλήρη κακοδοξιῶν.
- Αὐτά εἶναι ἀλλότρια πρός τάς Συνόδους.
- Αὐτά ἀντίκεινται πρός τάς Θείας Γραφάς.
- Ἕνας ὁ Θεόδωρος, ἕνας ὁ 'Ιούδας.

'Ο ἴδιος αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος [συνεχίζων] ἀνέγνωσε ἀπό τόν ἴδιον κατάλογον καί τά ἀκόλουθα:

ΚΗ'.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τόν λόγον *«κατά τῶν Συνουσιαστῶν»* ἤ 'Απολιναριστῶν, ἐκεῖνα πού ὁ ἅγιος Κύριλλος παραθέτει καί ἀνατρέπει.

'Αλλ' ἄν, λέγει, ἡ σάρξ ἦτο ἡ σταυρωθεῖσα, πῶς ὁ ἥλιος τάς ἀκτῖνας ἐναπέκρυψε καί σκότος ἐγένετο ἐπί πᾶσαν τήν γῆν καί σεισμός ἐγένετο, καί αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καί οἱ νεκροί ἠγέρθησαν;

'Εν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει, τί θά εἴπουν διά τό σκότος, τό ὁποῖον ἔλαβε χώραν εἰς τήν Αἴγυπτον ἐπί Μωϋσέως καί μάλιστα ὄχι μόνον ἐπί τρεῖς ὥρας, ἀλλ' ἐπί τρεῖς ἡμέρας; καί τί διά τά ἄλλα θαύματα, ὅσα ἔγιναν διά τοῦ Μωϋσέως καί τοῦ 'Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ, ὁ ὁποῖος ἔκαμε τόν ἥλιον νά σταθῇ; ὁ ὁποῖος ἥλιος ἐπί 'Εζεκίου τοῦ βασιλέως, ἐγύρισε πρός τά ὀπίσω καί μάλιστα παρά φύσιν; ἤ περί τῶν λειψάνων τοῦ 'Ελισαίου, τά ὁποῖα ἀνέστησαν νεκρόν;

Ἄν λοιπόν λέγουν, ὅτι τάχα αὐτά, τά ὁποῖα ἔγιναν ἐπί τοῦ Σταυροῦ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ παθών εἶναι ὁ Θεός Λόγος καί ὄχι ὅτι ἔγιναν διά τόν ἄνθρωπον, τότε θά πρέπῃ ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἔλαβον χώραν ἐπί Μωϋσέως διά τό Γένος τοῦ 'Αβραάμ, καθώς καί ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἔγιναν ἐπί τοῦ 'Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ καί τοῦ βασιλέως 'Εζεκίου, νά... μή ἔγιναν!

Καί, ἄν τά θαύματα ἐκεῖνα εἶχαν πράγματι γίνει χάριν τοῦ λαοῦ τῶν 'Ιουδαίων, πολύ περισσότερον τά ἐν τῷ Σταυρῷ ἔγιναν χάριν τοῦ Ναοῦ[30] τοῦ Θεοῦ Λόγου.

---

30. Τό σῶμα τοῦ 'Ιησοῦ εἶναι ὁ κατά κυριολεξίαν καί κατ' ἐξοχήν Ναός. Ὅμως ὁ Θεόδωρος δέν νοεῖ τοῦτο ὀρθῶς.

ΚΘ'.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λογ. η'.

Πρόδηλον δὲ ὡς τὸ τῆς ἑνώσεως ἐφαρμόζον· διὰ γὰρ ταύτης συναχθεῖσαι αἱ φύσεις, ἓν πρόσωπον κατὰ τὴν ἕνωσιν ἀπετέλεσαν. Ὥστε, ὅπερ ὁ Κύριος ἐπί τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός φησιν· «ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία», εἴποιμεν ἂν καὶ ἡμεῖς εἰκότως κατὰ ἑνώσεως λόγον· «ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο πρόσωπα ἀλλ' ἕν», δηλονότι τῶν φύσεων διακεκριμένων· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ οὐ λυμαίνεται τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος, τὸ μίαν λέγεσθαι τὴν σάρκα, (πρόδηλον γὰρ καθ' ὃ μία λέγονται), οὕτω κἀνταῦθα οὐ λυμαίνεται τῇ τῶν φύσεων διαφορᾷ τοῦ προσώπου ἡ ἕνωσις. Ὅταν μὲν γὰρ τὰς φύσεις διακρίνωμεν, τελείαν τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου φαμέν, καὶ τέλειον τὸ πρόσωπον· οὐδὲ γὰρ ἀπρόσωπον ἔστιν ὑπόστασιν εἰπεῖν· τελείαν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν καὶ τὸ πρόσωπον ὁμοίως. Ὅταν μέντοι ἐπὶ τὴν συνάφειαν ἀπίδωμεν, ἓν πρόσωπον τότε φαμέν[31].

---

31. P.G. 66, 981 AB, Mansi 9, 620D-621A. Καί ἀλλαχοῦ (P.G. 66, 972D) λέγει: «Οὐκοῦν οὐσίᾳ τὴν ἐνοίκησιν λέγειν γεγονέναι, τῶν εὐηθεστάτων ἂν εἴη», ὁ Βαβαῖος (Babai) ὁ μέγας.

Μέ πολλήν σαφήνειαν ἐκθέτει τάς νεστοριανικάς ἀπόψεις ἐπί τοῦ θέματος τούτου λέγων: 'Ως ὁ Υἱὸς ἔχει καὶ ὑπόστασιν καὶ φύσιν, ὢν εἰς πάντα τὰ ἑαυτοῦ ὅ,τι καὶ ὁ Πατήρ, ἀλλὰ καὶ πρόσωπον υἱοθεσίας· ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἀνέλαβεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς μορφώσεώς του εἰς τὸ πρόσωπόν Του, ὁ 'Ιησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ, ἔχει καὶ ὑπόστασιν σαφῆ, ἐν ᾗ γινώσκεται, καὶ ὅλα τὰ ἰδιώματα τῆς κοινῆς οὐσίας ἐν τῇ ὑποστάσει του (πού ὀνομάζεται μερικὴ οὐσία), καὶ ἴδιον ἐν τῇ ὑποστάσει του πρόσωπον; ἀλλὰ καὶ ἀνέλαβε καὶ πρόσωπον υἱοθεσίας. Ὅμως ὁ 'Ιησοῦς δὲν ἔγινε πρόσωπον υἱοθεσίας, εἰμὴ κατὰ τὴν ἀρετήν (= δύναμιν), τὴν ἐνέργειαν, τὸ ὄνομα καὶ ὅλα ἐκεῖνα, ποὺ ἔχει ὁ Θεὸς Λόγος· τοῦτο δὲ λόγῳ τῆς συνεπείᾳ τῆς συναφείας υἱοθεσίας του. Διότι ἡ ὑπόστασις, ὡς ὑπάρχουσα καθ' ἑαυτήν, δὲν ἀναλαμβάνεται, δηλ. δὲν προστίθεται εἰς ἄλλην ὑπόστασιν, ἀφοῦ ὑπάρχει καθ' ἑαυτὴν καὶ ἔχει ὅλα τὰ ἰδιώματα τῆς φύσεως. Τὸ πρόσωπον ὅμως, καὶ ἀναλαμβάνεται, ἀλλὰ καὶ μένει ἐν τῇ ὑποστάσει ἐκείνου τοῦ ὁποίου εἶναι πρόσωπον. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πρόσωπον τῆς υἱοθεσίας ἔλαβεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Κυριακὸς ἄνθρωπος χωρὶς χρονικήν τινα ἀπόστασιν. Λοιπὸν ὄχι «ὑπόστασις υἱοθεσίας», ἀλλὰ «πρόσωπον υἱοθεσίας». 'Ο Θεὸς Λόγος, ἡ μία τῶν ὑποστάσεων τῆς 'Αγίας Τριάδος, ἀνέλαβεν εἰς τὸ πρόσωπόν Του τὴν μορφὴν δούλου καὶ σχήματος εὑρέθη ὡς ἄνθρωπος· ὅμως δὲν ἔγινε καθ' ὑπόστασιν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἔλαβε τὴν δούλου μορφήν. Ἄλλος εἶναι ὁ ἀναλαβὼν καὶ ἄλλος ὁ ἀναληφθείς.

Βαβαῖος ὁ μέγας, 'Ομιλίαι, ἐν C.S.C.O. t. LXI, 242-243.

Λ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λόγ. ζ΄, ὅπου λέγει ὅτι ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου δέν ἔγινεν οὔτε κατ' οὐσίαν, οὔτε κατ' ἐνέργειαν, ἀλλά κατά εὐδοκίαν.

Οὐκοῦν οὔτε οὐσίᾳ λέγειν, οὔτε μὴν ἐνεργείᾳ οἷόν τε ποιεῖσθαι τὸν Θεὸν τὴν ἐνοίκησιν. Τί οὖν ἄρα ὑπολείπεται; Τίνι χρησόμεθα λόγῳ, ὃς [τὸ] ἐπὶ τούτων ἰδιάζον φανεῖται φυλασσόμενος; Δῆλον οὖν ὡς εὐδοκίᾳ λέγειν γίνεσθαι τὴν ἐνοίκησιν προσήκει· εὐδοκία δὲ λέγεται ἡ ἀρίστη καὶ καλλίστη θέλησις τοῦ Θεοῦ, ἣν ἂν ποιήσηται ἀρεσθεὶς τοῖς ἀνακεῖσθαι αὐτῷ ἐσπουδακόσιν, ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ καλὰ δοκεῖν αὐτῷ περὶ αὐτῶν[32].

(Καί μετά τινα).

'Η ἑνότης τοῦ προσώπου γινώσκεται ἀπὸ τὸ ὅτι «πάντα δι' αὐτοῦ ἐποίησε», ἥτις ἕνωσις ἔγινε συνεπείᾳ τῆς κατ' *εὐδοκίαν* ἐνοικήσεως.

'Εντεῦθεν, ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μέλλει, ἵνα ἔλθῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν ὡς Κριτής, ἐννοοῦμεν μίαν ἐν ταὐτῷ ἔλευσιν τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὄχι διότι τάχα ὁ Θεὸς Λόγος «παρεδόθη» κατὰ [τὴν ἰδικήν Του] φύσιν, ὡς καὶ ἐκεῖνος, ἀλλὰ διότι ἑνωθεὶς κατ' εὐδοκίαν θὰ εἶναι πάντοτε ὁπωσδήποτε μαζὶ μὲ ἐκεῖνον, ὁπουδήποτε καὶ ἂν εἶναι, ἀφοῦ καὶ δι' αὐτοῦ τὰ πάντα ἐποίησε[33].

ΛΑ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τήν *ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου τῶν τριακοσίων δέκα καί ὀκτώ ἁγίων Πατέρων.*

'Αλλὰ «Χριστόν» μὲν ὀνομάζει αὐτὸν κατὰ τὴν σάρκα καὶ τὴν ἀναληφθεῖσαν «δούλου μορφήν», ἐνῷ τὸν ἀναλαβόντα αὐτὴν ὀνομάζει· «ὁ ἐπὶ πάντων Θεός»[34]. Εἰσάγει δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατά τινα σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων τῶν φύσεων, διὰ νὰ κάμῃ ἔτσι σαφῆ τὴν διάκρισίν τους. Κανεὶς λοιπὸν νὰ μὴ ὀνομάζῃ 'Εκεῖνον, ὅστις «τὸ κατὰ σάρκα ἐκ τῶν 'Ιουδαίων ἐστίν», «ἐπὶ πάντων Θεόν».

32. P.G. 66, 973A. Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2γ΄.

33. «Διά αὐτοῦ», δηλ. ὁ Λόγος διά τοῦ ἀναληφθέντος ἀνθρώπου 'Ιησοῦ!

34. Βλ. Πάπα Βιγιλίου Constitutum I, cap. XXXI (Mansi 9, 82A) καί 'Ι. Ρωμανίδου Highlights ἔ.ἀ. σελ. 156-157. Εἰς τήν 'Ομιλία ΣΤ΄ ὁ Θεόδωρος ἀποδίδει εἰς τόν ἀπ. Παῦλον «τήν περίφημον διάκρισιν μεταξύ τῆς φύσεως του ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχοντος καί τοῦ ἐν δούλου μορφῇ· τοῦ ἀναλαβόντος καί τοῦ ἀναληφθέντος (A. Mingana, ἔ.ἀ. 5, σελ. 65).

ΛΒ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τό *ὑπόμνημα εἰς τήν πρός 'Εβραίους ἐπιστολήν.*

«'Ιησοῦν, λέγει, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει». Καὶ βεβαίως ὁ Πνεύματι χρισθείς, ὁπωσδήποτε «κάτι» ἔλαβε. Ποῖος ὅμως παράφρων θὰ (τολμήσῃ νά) εἴπῃ, ὅτι (καί) ἡ θεία Φύσις ἔλαβε «κάτι» ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, ὡς καὶ ἡ τῶν «μετόχων»; Διότι μετόχους Αὐτοῦ καλεῖ ἐκείνους, ποὺ ἔχουν καὶ αὐτοὶ χρισθῇ. 'Αλλ' ὅσοι ἔχουν χρισθῇ καὶ διὰ τῆς χρίσεως ἔχουν γίνει δικαίως «μέτοχοί Του», δέν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἀπέκτησαν τὴν κοινωνίαν τῆς χρίσεως ἄλλως πως, εἰ μὴ μέσῳ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔχει «ἀναληφθῇ». Ὅμως αὐτὸ καὶ μόνον τὸ γεγονὸς καθιστᾷ περιτράνως φανερόν, ὅτι (ὁ 'Ιησοῦς χρισθείς) ἔλαβε τὴν δικαίαν ἀμοιβήν[35] του. 'Ακριβῶς δι' αὐτό λοιπόν, λέγει ἡ Γραφή, ἐπειδὴ «ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν», διὰ τοῦτο ἔγινες ἄξιος τῆς εἰς ἐξαίρετον βαθμὸν χρίσεως.

ΛΓ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από *τήν ἑρμηνείαν εἰς τό κατά 'Ιωάννην Εὐαγγέλιον,* βιβλ. α΄.

«Ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ 'Ισραήλ»· ἤτοι, σὺ εἶσαι ὁ πρὸ μακροῦ κηρυχθείς, ὁ Χριστός. Ταῦτα δηλονότι περὶ τοῦ Χριστοῦ προσεδόκων ὡς οἰκειωμένου παρὰ πάντας Θεῷ[36].

ΛΔ΄.– (Καί μετά τινα).

Ἦτο δέ καί αὐτός σαφής, ἀφοῦ «Υἱόν τοῦ Θεοῦ» ὠνόμαζεν αὐτόν ὄχι κατά τήν γέννησιν τῆς Θεότητος, ἀλλά κατά τό ὅτι ἦτο οἰκεῖος τοῦ Θεοῦ· καί τοῦτο, ἐπειδή μέχρι τότε «υἱοί τοῦ Θεοῦ» ἐκαλοῦντο οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι λόγῳ ἀρετῆς εἶχον καταστῆ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ[37].

35. 'Η ἐκδοχή, ὅτι ἡ χρῖσις τοῦ ἀνθρώπου 'Ιησοῦ διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑπῆρξεν ἡ δικαία ἀμοιβή του, ἦτο σύμφωνος μέ τό ὅλον θεολογικόν σύστημα τοῦ Θεοδώρου καί ἐνετάσσετο ἄριστα εἰς αὐτό. Ὅμως εἶναι ἐντελῶς ἀπόβλητος ἀπό ὀρθοδόξου σκοπιᾶς (βλ. ἀνωτέρω, σημ. 8).

36. Βλ. R. Devreesse ἔ.ἀ. σελ. 318, καί Ρωμανίδου 'Ιω. Highlights ἔ.ἀ. σελ. 153-157. 'Ο Ρωμανίδης τονίζει ὅτι ὁ Θεόδωρος ἀποδίδει εἰς τόν Ναθαναήλ καί τόν ἑκατόνταρχον τάς ἰδικάς του ἰδέας.

37. Βλ. καί 18 καί 'Ιω. Ρωμανίδου Highlights ἔ.ἀ. σελ. 154.

ΛΕ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*
Ἀπό τόν λόγον *«πρός τούς βαπτιζομένους».*

Ὅταν λοιπόν λέγῃ «περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ τὸ κατὰ σάρκα» εἶναι προφανές ὅτι ἐδῶ «Υἱόν» ὀνομάζει ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος «τὸ κατὰ σάρκα» ἐγένετο «ἐκ σπέρματος Δαβίδ»· δηλαδή ὄχι τόν Θεόν Λόγον, ἀλλά τήν ἀναληφθεῖσαν «δούλου μορφήν». Διότι οὔτε «τὸ κατὰ σάρκα» ἔγινε Θεός, οὔτε ὁ Θεός ἐγένετο «ἐκ σπέρματος Δαβίδ». Εἶναι λοιπόν πρόδηλον, ὅτι ἐκεῖνος, τόν ὁποῖον ὁ μακάριος ἀπόστολος σαφῶς ὀνομάζει Υἱόν, εἶναι ὁ δι' ἡμᾶς ἀναληφθείς ἄνθρωπος.

ΛΣΤ΄. *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*
Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον.*

Ἀναγεννηθείς, ἔγινες ἄλλος ἀντ' ἄλλου. Δέν εἶσαι πλέον μέρος τοῦ Ἀδάμ, τοῦ τρεπτοῦ καί βυθισμένου εἰς τήν ἁμαρτίαν, ἀλλά τοῦ Χριστοῦ, ὅστις διά τῆς ἀναστάσεως ἔγινε τελείως ἀναμάρτητος[38].

ΛΖ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον.*

Καὶ ἵνα πολλὴν μὲν δείξῃ τὴν ἀγάπην Του, πάντα δὲ ποιήσῃ τὰ ἐκείνου ἴδια καὶ ἀφοῦ «τὸν πέρασε» μέσα ἀπὸ ὅλα τὰ «παθήματα», διὰ τῶν ὁποίων καὶ κατέστησεν αὐτὸν[39] τέλειον εἰς τὴν ἀρετήν του, ἀφοῦ ἄλλωστε καὶ ἀπὸ νεκρὸν δὲν ἀνεχώρησε[40] κατὰ τὸν νόμον τῆς ἰδικῆς του φύσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδικῆς του παρουσίας καὶ ἐνεργείας καὶ χάριτος, καὶ ἠλευθέρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὰ ἐκεῖθεν κακά, ἀλλὰ καὶ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν «κρείττονα» λῆξιν.

---

38. Πρό τῆς ἀναστάσεως ὁ Χριστός μπορεῖ κατά Θεόδωρον, νά μή ἦτο τελείως ἀναμάρτητος! Βλ. καί κεφ. ΚΖ΄ καί ΜΑ΄ καί σημ. 9. Ὁ Χριστός εἶχε τό posse non peccare, ἀλλά ὄχι τό non posse peccare. Ἄτρεπτος καί ἀναμάρτητος κατέστη μετά τήν ἀνάστασιν.

39. Ὁ Θεός Λόγος τόν «ἀναληφθέντα» ἄνθρωπον.

40. Κατά τόν Θεόδωρον ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐπῆλθεν, ἐπειδή ἡ θεότης ἐχωρίσθη ἀπό τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν, μέ τόν ὁποῖον εἶχε τήν κατ' εὐδοκίαν συνάφειαν (βλ. κεφ. ΛΗ΄). Ἄρα ὁ Θεόδωρος λέγων ὅτι ὁ Θεός Λόγος εὑρίσκετο καί ἐν τῷ τάφῳ συνημμένος τῷ νεκρῷ ἀνθρώπῳ Ἰησοῦ ἀντιφάσκει πρός ἑαυτόν καί λησμονεῖ τό κριτήριον τοῦ ἀκαλλοῦς καί μή ἁρμόζοντος. Εἰς τό κεφ. ΛΗ΄ ὁ Θεόδωρος προσπαθεῖ νά ἄρῃ τήν ἀντίφασιν μέ τόν ἰσχυρισμόν, ὅτι ἐλύθη μέν ἡ κατ' εὐδοκίαν συνάφεια, δέν ἔπαυσεν ὅμως ἡ κατ' ἀγάπην σχέσις. Ποία ὅμως ἡ διαφορά μεταξύ εὐδοκίας καί ἀγάπης; Βλ. καί κεφ. Λ΄.

ΛΗ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*
Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον.*

Ἐν συνεχείᾳ, διά νά μᾶς δείξῃ, τίνος χάριν ἔπαθε, εἰσάγει «ἐλάττωσιν». «Ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου». Καί πράγματι, ἐπειδή «ἔτσι τό ἤθελεν» ἡ θεία Φύσις, ὅταν ἐκείνη ἐχωρίσθη, αὐτός ἐγεύσατο θανάτου δι' ἑαυτοῦ ὑπέρ τῆς ὠφελείας πάντων. Μέ τόν τρόπον αὐτόν μᾶς ἔδειξεν, ὅτι κατά «τό πάθημα τοῦ θανάτου» εἶχεν μέν χωρισθῆ ἡ Θεότης ἀπό τόν παθόντα[41], ἀφοῦ ἄλλως δέν θά ἦτο δυνατόν νά ὑποστῆ ἐκεῖνος «τό πάθημα τοῦ θανάτου», χωρίς ὅμως νά ἔχῃ ἀποστῆ ἀπό τόν παθόντα καί κατά ἀγάπην.

ΛΘ΄. *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον.*

«Ἰησοῦν γάρ, λέγει, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει»· δηλαδή, ἐπειδή ἔγινε κατά πάντα ἄξιος τῆς παρ' Αὐτοῦ χρίσεως καὶ ἄμωμος, ἠξιώθη τῆς πρός τήν Θείαν Φύσιν ἑνώσεως. Διότι ἄλλως, ἄν δηλαδή δέν εἶχε προηγουμένως γίνει ἔτσι ἄξιος τῆς ἑνώσεως ἐκείνης, δέν θά ἀπέκτα ἐκείνην τήν ἕνωσιν.

Μ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*
Ἀπό τήν *ἑρμηνείαν εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.*

Διότι εἶναι μία πρόδηλος ἀνοησία νά νομίζῃ τις ὅτι καί τό· «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν εὐδόκησα» ἐλέχθη περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀφοῦ αὐτός, ὁ ὁποῖος εἶπεν «οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός», μέ τό νά προσθέσῃ τό «ἐν ᾧ εὐδόκησα», ἔδειξε σαφῶς, ὅτι τοῦτο ἐλέχθη κατά σύγκρισιν πρός ἄλλους υἱούς, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἦσαν ἀγαπητοί, οὔτε κατώρθωσαν νά εὐαρεστήσουν εἰς Αὐτόν πολύ.

ΜΑ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*
Ἀπό τόν λόγον *πρός τούς βαπτιζομένους.*

Συμπαραμένων[42] δέ, μέχρις ὅτου μέ τήν ἰδικήν Του φύσιν καί δύναμιν λύσῃ τάς ὠδίνας τοῦ θανάτου, ἠλευθέρωσεν αὐτόν ἀπό τά ἄρρητα ἐκεῖνα δεσμά· καί ἀναστήσας αὐτόν ἐκ νεκρῶν, ὄχι μόνον μετέφερεν αὐτόν εἰς ἀθάνατον ζωήν, ἀλλά καί ἀφοῦ κατέστησεν

---

41. Βλ. σημ. 40.

42. Βλ. σημ. 38 καί 40.

αὐτόν ἄφθαρτον, ἀθάνατον καί ἄτρεπτον, ὡδήγησεν αὐτόν εἰς τόν οὐρανόν.

(Καί μετά τινα).

Τόν Χριστόν, ἀφοῦ διά τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος «ἐδικαιώθη» καί ἔγινεν ἄμωμος, ὅπως λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, τονίζων ὅτι «ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι», καί ὅτι «ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ», Τόν ἔκαμε, ἀφ' ἑνός μέν νά ἀποθάνῃ συμφώνως πρός τόν νόμον ἀνθρώπων, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐπειδὴ ἀνεδείχθη ἀναμάρτητος, διά τῆς δυνάμεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἤγειρεν αὐτόν ἐκ νεκρῶν καί μετέθεσεν αὐτόν εἰς τήν κρείττονα ζωήν, ἀφοῦ κατέστησεν αὐτόν ἄτρεπτον μέν ὡς πρός τούς λογισμούς τῆς ψυχῆς, ἄφθορον δέ καί «ἄλυτον» ὡς πρός τήν σάρκα.

ΜΒ΄.– (Καί μετά τινα).

«Τῷ δὲ Θεῷ χάρις, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Μέ τά λόγια αὐτά μᾶς λέγει, ὅτι αἴτιος ὅλων αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος μέ τό νά γεννηθῇ δύο φοράς, μᾶς ἔδωκε τό νῖκος ἐναντίον ὅλων τῶν ἐχθρῶν μας, ἤτοι τοῦ θανάτου, τῆς ἁμαρτίας, καί οἱουδήποτε ἄλλου κακοῦ· διότι τάχα αὐτός ἐπῆρε τόν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καί, διά τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν, μετέφερεν Αὐτόν εἰς τήν κρείττονα λῆξιν καί ἐκάθισεν Αὐτόν ἐκ δεξιῶν Αὐτοῦ καί ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τήν πρός Αὐτόν κοινωνίαν.

ΜΓ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λόγ. ιβ΄.

Ὅταν τοίνυν ἐρωτῶσιν, «ἀνθρωποτόκος ἢ Θεοτόκος ἡ Μαρία»; λεγέσθω παρ' ἡμῶν· «ἀμφότερα»· τὸ μὲν γὰρ τῇ φύσει τοῦ πράγματος, τὸ δὲ τῇ ἀναφορᾷ. Ἀνθρωποτόκος μὲν γὰρ τῇ φύσει, ἐπείπερ ἄνθρωπος ἦν ὁ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Μαρίας, ὡς καὶ προῆλθεν ἐκεῖθεν· Θεοτόκος δέ, ἐπείπερ Θεὸς ἦν ἐν τῷ τεχθέντι ἀνθρώπῳ οὐκ ἐν αὐτῷ περιγραφόμενος κατὰ τὴν φύσιν, ἐν αὐτῷ δὲ ὢν κατὰ τὴν σχέσιν τῆς γνώμης[43].

---

43. P.G. 66, 992BC. Ὁ Νεστόριος ἦτο ριζοσπαστικώτερος τοῦ Θεοδώρου. Δέν ἠνείχετο τάς «καταχρηστικάς» ἢ «τῇ ἀναφορᾷ» οἰκονομικάς χρήσεις τοῦ Θεοδώρου! Καί κατά τοῦτο ἦτο εἰλικρινέστερος.

ΜΔ΄.– *Πάλιν τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀπό ἐκεῖνα πού παραθέτει καί ἀνασκευάζει ὁ ἅγιος Κύριλλος.

Χάριτι Υἱὸς ὁ ἐκ Μαρίας ἄνθρωπος, φύσει δὲ ὁ Θεὸς Λόγος· τὸ μὲν χάριτι καὶ οὐ φύσει, τὸ δὲ φύσει καὶ οὐ χάριτι. Ἀρκέσει τῷ ἐξ ἡμῶν σώματι, τὸ τῆς κατὰ χάριν υἱότητος, τὸ τῆς δόξης, τὸ τῆς ἀθανασίας, ὅτι ναὸς τοῦ Θεοῦ Λόγου γέγονεν. Μὴ ὑπὲρ φύσιν ἀναγέσθω. Καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἀντὶ τῆς παρ' ἡμῶν ὀφειλομένης εὐχαριστίας μὴ ὑβριζέσθω. Καὶ τίς ἡ ὕβρις; τὸ συντιθέναι αὐτὸν μετὰ τοῦ σώματος, καὶ δεῖσθαι νομίζειν εἰς τελείαν υἱότητα τοῦ σώματος. Οὐδὲ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος βούλεται ἑαυτὸν τοῦ Δαβὶδ εἶναι υἱόν, ἀλλὰ Κύριον. Τὸ δὲ σῶμα καλεῖσθαι τοῦ Δαβὶδ Υἱόν, οὐ μόνον οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλά καὶ διὰ τοῦτο παραγέγονεν[44].

ΜΕ΄.– *Τοῦ αὐτοῦ πάλιν Θεοδώρου.*

Ἀπό ἐκεῖνα, πού ἀνεσκεύασεν ὁ ἅγιος Κύριλλος.

Καὶ περὶ τῶν κατὰ φύσιν γεννήσεων, ὅτ' ἂν ᾖ λόγος, μὴ τῆς Μαρίας υἱὸς ὁ Θεὸς Λόγος ὑποπτευέσθω· θνητὸς γὰρ θνητὸν γεννᾷ κατὰ φύσιν καὶ σῶμα τὸ ὁμοούσιον. Καὶ δύο γεννήσεις ὁ Θεὸς Λόγος οὐχ ὑπέμεινε, τὴν μὲν πρὸ αἰώνων, τὴν δὲ ἐν ὑστέροις καιροῖς[45].

ΜΣΤ΄.– *Πάλιν τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τήν *ἑρμηνείαν τῆς πρός Ἑβραίους ἐπιστολῆς.*

Ἄρα παύσονται λοιπόν τῆς ἀναισχύντου μάχης; ἀποστήσονται δὲ λοιπὸν τῆς ματαίας φιλονεικίας αἰδεσθέντες τῶν εἰρημένων τὸ προφανές; «Πολλοὺς γάρ, φησίν, υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα». Ἰδοὺ τοίνυν ἐν τῷ τῆς υἱότητος λόγῳ, καὶ συγκατάττων ὁ Ἀπόστολος φαίνεται τόν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον τοῖς πολλοῖς· οὐ καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνοις τῆς υἱότητος μετέχων, ἀλλὰ καθ' ὃ χάριτι προσείληφε τὴν υἱότητα, τῆς Θεότητος μόνης τὴν φυσικὴν υἱότητα κεκτημένης[46].

---

44. P.G. 66, 985AB. Βλ. καί Πραξ Ε΄ § 3 Δ΄. Ἡ κατ' οὐσίαν ἕνωσις τῶν δύο φύσεων παρουσιάζεται ὡς ἀκαλλής, ἀνάρμοστος καί ὕβρις διά τόν Θεόν Λόγον. Βλ. εἰς Προσημείωσιν τούς λόγους τοῦ ἁγίου Θεοδότου.

45. P.G. 66, 985D. Ὁ Θεόδωρος κατά τρόπον δογματικόν ἀποκλείει τήν δευτέραν γέννησιν καί τήν κατ' οὐσίαν ἕνωσιν τῶν φύσεων (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2β).

46. P.G. 66, 985AB.

ΜΖ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τό *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λογ. ιβ΄.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτό φασιν, ὅτι τὸ «Ἰησοῦς» ὄνομα «Σωτῆρα» σημαίνει. Σωτὴρ δέ, φασί, πῶς ἂν ὁ ἄνθρωπος λέγοιτο; Ἐπιλελησμένοι, ὅτι Ἰησοῦς ἐλέγετο καὶ ὁ τοῦ Ναυῆ, καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν, οὐκ ἀπό τινος οὕτω κληθεὶς συντυχίας ἐν τῇ γενέσει, ἀλλὰ μετονομασθεὶς ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως. Δῆλον δέ, ὡς οὐκ ἂν αὐτὸ θεῖναι ἐπ᾽ ἀνθρώπου ἠνέσχετο, εἴπερ θείας ἦν πάντῃς φύσεως σημαντικόν.

ΜΗ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον*.

Ὥστε οὐ μόνον Υἱὸν αὐτὸν ἀποκαλεῖ, τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀφορίσας, ἀλλὰ καὶ συντάττων κατὰ τὸν τῆς υἱότητος λόγον τοῖς λοιποῖς μετεσχηκόσι τῆς υἱότητος ἐλέγχεται· ἐπείπερ χάριτι καὶ αὐτὸς μετέσχηκε τῆς υἱότητος, οὐ φυσικῶς ἐκ τοῦ Πατρὸς γεγεννημένος· ἔχων μέντοι παρὰ τοὺς λοιποὺς τὴν ὑπεροχήν, ὅτι τῇ παρ᾽ αὐτὸν ἑνώσει κέκτηται τὴν υἱότητα, ὃ δὴ κυριωτέραν αὐτοῦ τοῦ πράγματος χαρίζεται τὴν μετουσίαν[47].

ΜΘ΄.- *Θεοδώρου.*

Ἀπό τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»*, λόγ. β΄.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἄνθρωπος ἐξ ἴσου μέ ὅλους τούς ἀνθρώπους. Δέν διαφέρει εἰς τίποτε ἀπό τούς ὁμοιοπαθεῖς του ἀνθρώπους, εἰ μή μόνον εἰς ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἔδωκεν εἰς αὐτόν ἡ χάρις. Ἀλλ᾽ ἡ χάρις καί δοθεῖσα δέν ἀλλάσσει τήν φύσιν[48]. Μετά ὅμως τήν καταπάτησιν τοῦ θανάτου «ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς τό ὄνομα τό ὑπὲρ πᾶν ὄνομα».

Ν΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τόν *αὐτόν λόγον*.

Ἀλλ᾽ οἱ ἀδελφοί μου, οἱ υἱοὶ τῆς αὐτῆς μὲ ἐμὲ μητρός, μοῦ λέγουν: Νὰ μὴ χωρίζῃς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ λέγῃς ὅτι εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτός[49].

47. P.G. 66, 985D. Ἡ ἑρμηνευτική δοκησισοφία εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς αἱρέσεως!

48. Ὀρθή δογματική ἀρχή, χρησιμοποιεῖται ὡς βάσις διά τήν ἐποικοδόμησιν αἱρετικῶν ἀπόψεων.

49. Ἀδελφούς καί υἱούς τῆς αὐτῆς μητρός ὀνομάζει τούς ὀρθοδόξους, μέ τούς

Ὅταν λέγω «ἄνθρωπος», ἐννοῶ τόν «ὁμοιοπαθῆ μέ ἐμέ». Ἄν εἴπω «Θεός» τότε ἐννοῶ τόν ὁμοίας φύσεως μέ τόν Θεόν. Πῶς ὅμως (μπορεῖ) ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός (νά) εἶναι ἕν; Μήπως (εἶναι ποτέ δυνατόν νά εἶναι) μία ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου καί τοῦ δούλου, τοῦ πλάστου καί τοῦ πλάσματος; Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν ἄνθρωπον, καί ὁ Θεός εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Θεόν. Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἕν κατά τινα ἕνωσιν ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός, ὁ σῴζων καί ὁ σῳζόμενος, ὁ πρό τῶν αἰώνων καί ὁ ἐκ Μαρίας προελθών;[49α]

ΝΑ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τό *ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ματθαῖον*, βιβλ. δ΄.

Περί τοῦ Ἑκατοντάρχου.

Καλῶς ἐπήγαγε τὸ «καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι» ἀντὶ τοῦ· οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τοῦτο δύνῃ ἄνθρωπος ὢν λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ κἀγὼ τοῦτο ὢν λαμβάνω ὑπηκόους, ὑπερέχων τῷ κελεύειν ὡς βούλομαι.

Κείμ. ἀφοῦ καί ἐγώ ἔχω τήν ἐξουσίαν νά διατάσσω, χάρις εἰς τήν εὔνοιαν ἐκείνου, ὅστις μοῦ ἔδωκε αὐτήν.

ΝΒ΄- *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀπό τό *αὐτό βιβλίον*.

Ὥστε οὐδὲ ἀπεικὸς καὶ σὲ ταύτην εἰληφότα παρὰ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν λόγῳ μόνῳ κελεύοντα ἀπελαύνειν τὰ πάθη. Οὐδὲ γὰρ ὡς Υἱῷ Θεοῦ καὶ πάσης ὄντι κυρίῳ τῆς κτίσεως προσῆλθεν ὁ ἑκατόνταρχος[50].

ὁποίους καί ἦτο καθ᾽ ὅλον τό διάστημα τῆς ζωῆς του ἡνωμένος. Ὁ Θεόδωρος «ὁ συνήθως τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐναντιούμενος», ἀπορρίπτει ἐνσυνειδήτως τάς ὀρθοδόξους ἀπόψεις πεποιθώς τῷ ἰδίῳ λογισμῷ, ὅτι δύο ἑτερούσια εἶναι ἀδύνατον νά ἑνωθοῦν, καί ὅτι εἶναι ἀκαλλές νά παύσῃ νά ὑπάρχῃ ἐν τῷ Χριστῷ ἡ διάκρισις μεταξύ δούλου καί κυρίου!

49α. Ἡ στοχαστική δοκησισοφία καί ἡ φιλοσοφική κατασκευή εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς ἐνσυνειδήτου ἀπορρίψεως τῶν ὀρθῶν δογμάτων! Βλ. καί σημ. 49.

50. Βλ. κεφ. ΛΓ΄ καί ΛΔ΄ καί σημ. 36-37. Ἐκτυπώτεραι αἱ ἰδέαι καί ἑρμηνευτικαί τάσεις τοῦ Θεοδώρου φαίνονται εἰς τό πλῆρες κείμενον τῆς ἑρμηνείας τοῦ Ματθ. 8,5-9. «Παῖδα δὲ νῦν οἰκέτην λέγει, καὶ σαφῶς τοῦτο δηλοῖ ὁ Λουκᾶς δοῦλον αὐτὸν ὀνομάζων. Συνέσεως δέ, φησίν, ἦν τὸ ἀπὸ τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν εἰκότων λογισμῶν τοιαῦτα αὐτὸν πιστεῦσαι περὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἄνθρωπος γάρ, φησίν, κἀγώ, ἀλλ᾽ ὅμως ὢν ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν, τούτων κύριός εἰμι. Ὥστε οὐδὲ ἀπεικὸς καὶ σὲ ταύτην εἰληφότα παρὰ Θεοῦ τὴν ἐξουσίαν λόγῳ μόνῳ κελεύοντα

Τοῦ λατινικοῦ κειμένου ἡ τελευταία φράσις ἔχει ὡς ἑξῆς: Καθ' ὅσον ὁ ἑκατόνταρχος δέν προσῆλθεν πρός αὐτόν ὡς Υἱόν τοῦ Θεοῦ καί πρό πάσης κτίσεως ὑπάρχοντα καί δημιουργόν τῶν ὄντων.

ΝΓ'.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τόν *«περί τῆς ἐνανθρωπήσεως»* λόγ. ιγ'.

Τά ἴδια λέγει καί ὁ ἀπόστολος· «καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον· ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι»· δεδικαιῶσθαι ἐν Πνεύματι λέγων αὐτόν, εἴτε ὡς πρὸ τοῦ βαπτίσματος μετὰ τῆς προσηκούσης ἀκριβείας τὸν νόμον φυλάξαντα, εἴτε ὡς καὶ μετ' ἐκεῖνο τὴν τῆς χάριτος πολιτείαν τῇ τοῦ Πνεύματος συνεργείᾳ μετὰ πολλῆς πληροῦντα τῆς ἀκριβείας[50α].

ΝΔ'.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από τόν ιδ' λόγον *τοῦ αὐτοῦ ἔργου του.*

Ταὐτὸ δὲ τοῦτο φήσομεν δικαίως καὶ ἐπὶ τοῦ Κυρίου, ὅτι περ ὁ Θεὸς Λόγος ἐπιστάμενος αὐτοῦ τὴν ἀρετήν, καὶ δὴ κατὰ πρόγνωσιν εὐθὺς ἄνωθεν ἐν τῇ τῆς διαπλάσεως ἀρχῇ ἐνοικῆσαί τε εὐδοκήσας, καὶ ἑνώσας αὐτὸν ἑαυτῷ τῇ σχέσει τῆς γνώμης, μείζονά τινα παρεῖχεν αὐτῷ τὴν χάριν, ὡς τῆς εἰς αὐτὸν χάριτος εἰς πάντας τοὺς ἑξῆς διαδοθησομένης ἀνθρώπους. Ὅθεν καὶ τὴν περὶ τὰ καλὰ πρόθεσιν ἀκέραιον αὐτῷ διεφύλαττεν. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτο φήσομεν, ὅτι περ ὁ ἄνθρωπος πρόθεσιν εἶχεν οὐδεμίαν, ἀλλ' ὅτι προυτέθειτο μὲν αὐτῷ τὸ καλόν, (μᾶλλον δὲ πλείστη αὐτῷ τῆς κατὰ πρόθεσιν προσῆν ἥ τε τοῦ καλοῦ στοργή, καὶ τὸ τοῦ ἐναντίου μῖσος), διεφυλάττετο δὲ αὐτῷ τὰ τῆς προθέσεως ἀκέραια ὑπό τῆς θείας

ἀπελαύνειν τὰ πάθη. Οὐδὲ γὰρ ὡς υἱῷ Θεοῦ καὶ πάσης ὄντι κυρίῳ τῆς κτίσεως προσῆλθεν ὁ *ἑκατόνταρχος* (τοῦτο γὰρ οὐδὲ τῶν μαθητῶν τότε ἦν εἰδέναι πρὸ τοῦ σταυροῦ), ἀλλ' ὡς ἀνθρώπῳ δι' ἀρετὴν εἰληφότι παρὰ τοῦ θεοῦ μείζονα ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἐξουσίαν. Ὅθεν οὕτω φησίν· *καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι*. 'Επειδὴ γὰρ εἶπε πρὸς αὐτὸν *εἰπὲ λόγῳ*, τοῦτο δὲ θεοῦ μόνου εἶναι ἐδόκει, καλῶς ἐπήγαγε τὸ *καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι*, ἀντὶ τοῦ· οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ τοῦτο δύνῃ ἄνθρωπος ὤν, λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ κἀγὼ τοῦτο ὢν λαμβάνω ὑπηκόους ὑπερέχων τῷ κελεύειν ὡς βούλομαι.

Ταῦτα ὁ συνήθως τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐναντιούμενος· τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσι συνιδεῖν καταλιμπάνων τῶν ἐξηγήσεων τὸ διάφορον καὶ τίς ὁ μᾶλλον ἐφικνούμενος τῆς εὐαγγελικῆς καὶ ἀληθοῦς διανοίας» (Reuss, J., Matthäuskommentare der Griechischen Kirche. Texte u. Untersuchungen 61 (1957), 109-110). Βλ. καί Φακούνδου, ἔ.ἀ. P.L. 67, 595 ἑξ.

50α. P.G. 66, 988C. 'Ως προκύπτει ἀπό τά λόγια αὐτά ὁ Θεόδωρος δέχεται μίαν πιθανότητα ἀναμαρτησίας τοῦ ἀνθρώπου Χριστοῦ. Βλ. καί σημ. 38.

χάριτος, ἄνωθεν τοῦ Θεοῦ ὁποῖός τίς ἐστιν ἀκριβῶς ἐπισταμένου· καὶ δὴ πρὸς τὴν τούτου βεβαίωσιν, πολλὴν αὐτοῦ παρέχοντος τῇ οἰκείᾳ ἐνοικήσει τὴν συνέργειαν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἡμῶν σωτηρίας. Ὅθεν οὐδὲ ἀδικίας εἴποι τις ἂν εἶναι τὸ παρὰ πάντας ἐξαίρετόν τι παρεσχῆσθαι τῷ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ληφθέντι ἀνθρώπῳ[51].

ΝΕ'.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από τά *εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*, εἰς τά ὁποῖα λέγει, ὅτι ὁ Θεός ἐδημιούργησε πράγματα ἀντίθετα, δηλ. καί καλά καί κακά.

Ἴδιον τοῦ λογικοῦ βεβαίως ἀνθρώπου, εἶναι ἡ διάκρισις μεταξύ ἀγαθοῦ καί κακοῦ. 'Αλλ' ἄν δέν ὑπῆρχον τά «ἐναντία», δέν θά ἦτο εἰς αὐτόν δυνατόν νά «διακρίνῃ» κάτι. 'Εντεῦθεν κατά πρῶτον λόγον δι' αὐτό, ὁ Θεός ἔκαμε νά ὑπάρχῃ εἰς ὅλα, ὅσα ἐδημιούργησε, μεγάλη ἐναντιότης[52].

ΝΣΤ'.- *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τό *αὐτό βιβλίον του.*

Ὅτι ὁ Θεός ἐδίδαξε τήν ἁμαρτίαν καί εἰσήγαγε τόν θάνατον.

'Επειδή λοιπόν ὁ 'Αδάμ δέν ὑπήκουσε, συνεπείᾳ τούτου, ὑπετάγη εἰς τόν θάνατον. Καί ἔτσι ἔλαβε χώραν μέ τήν παρακοήν ἐκεῖνο, πού, καί χωρίς παρακοήν, ἔγινε ἀπό τόν δημιουργόν *πρός ὠφέλειάν μας*· ἐμάθαμεν ὅλοι τήν ἁμαρτίαν[53].

ΝΖ'.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

'Από τό *«περί τῆς Δημιουργίας»*, βιβλ. ε', ὅπου λέγει ὅτι καί τά καλά καί τά κακά ἐδημιουργήθησαν ἀπό τόν Θεόν.

Ἄρα, οὔτε τόν θάνατον ἐπήγαγεν εἰς τούς ἀνθρώπους ἄκων καί παρά γνώμην, οὔτε ἐπέτρεψε τήν εἴσοδον τῆς ἁμαρτίας πρός -οὐδεμίαν!- ὠφέλειαν· διότι, ἄν δέν τήν ἤθελεν, δέν θά ἦτο δυνατόν

---

51. P.G. 66, 989C-992A. 'Η ἐπιχειρουμένη ἐνταῦθα ὑπό τοῦ Θεοδώρου αἰτιολόγησις τῆς εἰς ἐξαίρετον βαθμόν κοινωνίας ἁγίου Πνεύματος ὑπό τοῦ ἀνθρώπου 'Ιησοῦ εἶναι καί αἱρετική καί λογικῶς ἀσθενής.

52. 'Η ἰδέα ὅτι ὁ Θεός ἐδημιούργησε καί ἀγαθά καί κακά κτίσματα εἶναι μανιχαϊκή.

53. 'Η ἄποψις τοῦ Θεοδώρου ὅτι ὁ Θεός «ἠθέλησε» τήν ἁμαρτίαν, ἐπειδή εἶναι καθ' ἑαυτήν ὠφέλιμος ἀκόμη καί χωρίς τήν παρακοήν, εἶναι διδασκαλία καθ' ἑαυτήν βλάσφημος καί βέβηλος. Βλ. καί κεφ. ΝΖ'.

νά γίνη. Ὅμως, ἐπειδή ἐγνώριζεν, ὅτι θά ἦτο ὠφέλιμον[54] εἰς ἡμᾶς, ἤ μᾶλλον εἰς ὅλα τά λογικά ὄντα, ἄν πρῶτον ἐγίνετο ἡ εἴσοδος τῶν κακῶν καί τῶν χειρόνων, καί ἔπειτα κατεστρέφοντο αὐτά καί εἰσήγοντο τά καλά, ἀκριβῶς δι' αὐτό, ὁ Θεός διήρεσε τήν κτίσιν εἰς δύο καταστάσεις, τήν παροῦσαν καί τήν μέλλουσαν, ἐπειδή ἤθελε κατ' ἐκείνην μέν νά μεταστοιχειώση τά πάντα εἰς ἀθανασίαν καί ἀτρεψίαν, κατά δέ τήν παροῦσαν κτίσιν νά ἀφήση ἡμᾶς κατά τόν ἐν τῷ μεταξύ χρόνον εἰς τόν θάνατον καί τήν τρεπτότητα. Καθ' ὅσον, ἄν μᾶς εἶχε δημιουργήσει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀθανάτους καί ἀτρέπτους, δέν θά εἴχομεν καμμίαν διαφοράν ἀπό τά ἄλογα, ἀφοῦ τότε θά ἠγνοοῦμεν τό κυρίως ἀγαθόν. Π.χ. τότε, ἀγνοοῦντες τό τρεπτόν, θά ἠγνοοῦμεν τό ἀγαθόν τῆς ἀτρεψίας· ἀγνοοῦντες τόν θάνατον, θά ἠγνοοῦμεν τό κέρδος τῆς ἀθανασίας· ἀγνοοῦντες τήν φθοράν δέν θά ἐτιμῶμεν τήν ἀφθαρσίαν· ἀγνοοῦντες τήν πιεστικότητα τῶν παθῶν, δέν θά ἐθαυμάζομεν τήν ἀπάθειαν· καί διά νά ἐκφρασθῶ συνοπτικά καί νά μή μηκύνω τόν λόγον, ἀγνοοῦντες τήν πεῖραν τῶν κακῶν, δέν θά ἦτο δυνατόν νά ἤμεθα ἄξιοι τῆς γνώσεως ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν[54α]

ΝΗ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἰς ἔργον του μέ τό ἴδιο θέμα λέγει ὅτι καί οἱ ἄγγελοι καί οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐξ ἴσου κακοί.

Εἶναι λοιπόν ἀνάγκη, ὅλα ἀνεξαιρέτως τά λογικά ὄντα, δηλ. καί τά ἀόρατα καί ἡμεῖς, πού ἔχομεν θνητόν μέν τό σῶμα, ἀλλά τήν ψυχήν καθ' ὅλα τοῦ ἰδίου μέ τάς ἀοράτους καί λογικάς οὐσίας γένους, ἐδῶ νά ὑπομένωμεν τήν τόσον γνωστήν μας τρεπτότητα[55], ὥστε νά διδασκώμεθα ἀπό τήν ἀρίστην διδαχήν τῆς εὐλαβείας καί νά μεθιστάμεθα πρός τήν εὐδοκίαν.

ΝΘ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Εδῶ ἀναιρεῖ τήν κρίσιν καί λέγει ὅτι ὅλα ἔγιναν τρεπτά καί θνητά. Καί ὅτι, πάλιν ὅλα, θά γίνουν αὐτομάτως μετά τήν ἀνάστασιν ἄτρεπτα καί ἀθάνατα καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως ξέρετε ἤρεσεν εἰς τόν Θεόν, νά διαιρέση τήν κτίσιν εἰς δύο καταστάσεις: Τήν μίαν μέν, πού εἶναι ἡ ἤδη παροῦσα, μέ τό ὅτι

54. Βλ. σημ. 53.

54α. Βλ. R. Devreesse, ἔ.ἀ. σελ. 22.

55. Βλ. σημ. 38. 'Ομοίως αἱρετική εἶναι ἡ ἄποψις ὅτι οἱ ἄγγελοι ἐξακολουθοῦν νά εἶναι τρεπτοί.

ἐδημιούργησε τά πάντα τρεπτά· τήν δευτέραν δέ, τήν μέλλουσαν, μέ τό ὅτι τότε θά ἀνακαινίση τά πάντα καί θά μεταστοιχειώση αὐτά πρός ἀτρεψίαν.

'Αμφοτέρων δέ μᾶς ἔδειξεν τήν ἀρχήν εἰς τήν οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου Χριστοῦ, τόν ὁποῖον, ἐνῶ ἦτο εἷς ἐξ ἡμῶν, ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν καί κατέστησεν ἀθάνατον κατά τό σῶμα καί ἄτρεπτον κατά τήν ψυχήν. Μᾶς ἔδειξε δέ μέ αὐτό, ὅτι τό ἴδιο θά γίνη εἰς ὁλόκληροι τήν κτίσιν[56].

Ξ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τό *«περί κτίσεως»* λόγ. δ'.

Λοιπόν, εἶναι βέβαιον, ὅτι διά τῆς ἀναστάσεως θά λάβωμεν κατά κάποιον τρόπον καί ἡμεῖς καί σῶμα ἄφθαρτον καί ψυχήν ἄτρεπτον. Συμβαίνει ὅμως, ὅτι μέ τόν ἴδιον τρόπον ἀξιώνονται τῆς ἀτρεψίας καί αἱ ἀόρατοι καί λογικαί φύσεις, αἱ ὁποῖαι τώρα μέν ἔχουν τήν δυνατότητα νά ὑποστοῦν τροπήν[57], ὅπως δείχνουν τά λόγια δεκάδων πολλάκις χιλιάδων δαιμόνων, τότε ὅμως θά εἶναι καί αὐταί, ὡς καί ἡμεῖς, ἐν ἀτρεψίᾳ.

ΞΑ'.– *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Από τό *«Ὅτι γινώσκων ὁ Θεός τήν ἁμαρτίαν λυσιτελοῦσαν τοῖς ἀνθρώποις ἐπέτρεψεν ταύτην»* λόγ. ε'.

Βεβαίως ἐγνώριζε ὅτι ὁπωσδήποτε θά ἡμάρτανον· ἀλλά ἐπέτρεψε νά γίνη, ἐπειδή ἤξευρε ὅτι θά ἀπέβαινεν ὠφέλιμον εἰς αὐτούς. Διότι δέν ἦτο ποτέ δυνατόν 'Εκεῖνος, -ὅστις καί, ἐνῶ δέν ὑπῆρχον, ἐδημιούργησεν αὐτούς καί ὄχι μόνον κατέστησεν αὐτούς κυρίους τόσων ἀγαθῶν, ἀλλά καί ὑπεσχέθη εἰς αὐτούς νά ἀπολαύσουν τόσον μεγάλα ἀγαθά,- νά μήν ἐμπόδιζε τήν εἴσοδον τῆς ἁμαρτίας, ἄν δέν ἤξευρεν ὅτι αὐτό θά ἀπέβαινεν ὠφέλιμον εἰς αὐτούς.

'Αλλ' ὅμως δέν θά ἦτο (ποτέ) δυνατόν νά μάθωμεν κατ' ἄλλον τρόπον, τί εἶναι ἡ ἁμαρτία, ἡ ἀδυναμία τῶν παθῶν καί τά χειρότερα (δηλ. τήν ἀσθένειάν μας, ἡ ὁποία πρέπει νά καταστῇ πρόδηλος εἰς

56. Βλ. σημ. 55. Τά κεφάλαια Ξ'-ΟΑ' εἶναι ἑρμηνευτικά μέ δογματικάς προεκτάσεις. Καταχωρίζονται καί κατακρίνονται, διά νά δηλωθῇ ἡ ἀποδοκιμασία τῆς ἑρμηνευτικῆς μεθόδου. Ὅποιος λοιπόν ἀκολουθεῖ αὐτήν ἔχει τήν καταδίκην τῆς Ε' Συνόδου. Βλ. καί Φακούνδου ἔ.ἀ. P.L. 67, 600 ἑξ. Εἰς τό κεφάλαιον αὐτό γίνεται σαφές ὅτι ὁ Θεόδωρος ἐδέχετο καί τήν ἀποκατάστασιν τῶν πάντων.

57. Βλ. σημ. 57.

αὐτά, διά νά καταδειχθῆ τό μέγεθος τῆς ἀτρεψίας, τήν ὁποίαν θά μᾶς ἔδιδεν μετά ταῦτα), ἄν αὐτά δέν εἶχον ἀπ' ἀρχῆς οἰκονομηθῆ ἔτσι, ὥστε μέ τήν σχετικήν ἐξέτασιν καί ἐμπειρίαν νά μπορέσωμεν νά γνωρίσωμεν τό μέγεθος τῶν ἀπείρων ἐκείνων ἀγαθῶν· καί ἀκριβῶς δι' αὐτό, δηλαδή διά νά ἀποβῆ, ἀφοῦ ἀφεθῆ νά εἰσέλθη, ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς ἡ ἁμαρτία[58], ἐπενόησε πρός χάριν μας μεγάλην βοήθειαν εἰς τόν πόλεμόν της (ἐναντίον μας).

ΞΒ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἐδῶ ἐκφαυλίζει τά περί φλογίνης ρομφαίας καί Χερουβείμ[59].

Τὴν μὲν γὰρ «φλογίνην ρομφαίαν» λέγει ἀντὶ τοῦ «φοβερὸν πῦρ ἐξαστράπτον ἐν σχήματι ξίφους ἐκτεταμένον», ὡς ἂν δειχθῇ φοβερά τις ἡ τῶν ὁρώντων ὄψις ἔκ τε τῆς φύσεως, ἔκ τε τοῦ σχήματος τοῦ δεικνυμένου· ἣν γὰρ καὶ «στρεφομένην» εἶπεν, ὡς ἂν τῇ συνεχείᾳ τῆς κινήσεως ἐξαστράπτουσαν, φοβερὰν καὶ μείζονα τῷ θεωμένῳ τὸ φόβον ἐμποιοῦσαν.

Τά δέ Χερουβεὶμ λέγει ὅτι εἶναι μορφαί τινες φοβεραὶ καὶ δυνάμεναι νά τρομοκρατήσουν ἐκεῖνον πού τάς βλέπει. Ὅπως λοιπόν ἡμεῖς τοποθετοῦμεν ἐνίοτε εἰς τάς θύρας ζῶα, ἔτσι καὶ ὁ Θεός ἐτοποθέτησε τήν φλογίνην ρομφαίαν καί τά Χερουβείμ, διά νά τιμωρηθῆ ἀπό αὐτά ὁ Ἀδάμ ὅπως τοῦ ἔπρεπε, μέ τό νά ἐμποδισθῆ ἀπό αὐτά νά εἰσέλθη πάλιν εἰς τόν Παράδεισον ἀπό τόν φόβον πού ἐνυπάρχει εἰς κάθε τι τό φοβερόν εἰς τήν ὄψιν.

«Οὐκ ἀοράτους τινὰς δυνάμεις λέγει τὰ Χερουβείμ, ὥς τινες οἴονται· ἐπεὶ μηδὲ συνετέλει τι ἀόρατος φύσις ἐκεῖ, αἰσθητῆς ὄψεως ὀφειλούσης εἶναι τῆς τὸν Ἀδὰμ παιδευούσης. Οὔτε οὖν ἡ φλογίνη ρομφαία φύσις ἦν πυρός, ἀλλ' ὄψις τοιαύτη, οὐδὲ τὰ Χερουβεὶμ ζῷα, ἀλλ' ὄψις τοιαύτη»[59α].

ΞΓ΄.- *Τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου.*

Ἀποδοκιμάζει καί τό βιβλίον τοῦ Ἰώβ καί στρεφόμενος κατά τοῦ συγγραφέως του, δηλ. τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέγει ὅτι τό βιβλίον αὐτό συνέγραψε κάποιος σοφός εἰς τά εἰδωλικά. Λέγει δέ τά ἑξῆς·

Εἰς ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἐγράφησαν πρός διδασκαλίαν τῶν

58. Βλ. σημ. 53.
59. Παράδοξοι (καινολόγοι καί κενολόγοι) ἐπινοήσεις καί ἑρμηνεῖαι.
59α. R. Devreesse, ἔ.ά. σελ. 24.

ἀνθρώπων, πρέπει νά συγκαταριθμῶνται καί τά βιβλία τοῦ Σολομῶντος, ἤτοι αἱ Παροιμίαι καί ὁ Ἐκκλησιαστής, τά ὁποῖα ἔγραψεν διά τήν ὠφέλειαν τῶν ἄλλων ἀπό τήν προσωπικήν του πεῖραν, ἀφοῦ, ὡς γνωστόν, δέν εἶχε λάβει τό χάρισμα τῆς προφητείας, ἀλλά μόνον τό χάρισμα τῆς συνέσεως, τό ὁποῖον -συμφώνως πρός τό λόγιον τοῦ μακαρίου Παύλου- εἶναι, ὅπως ξέρετε, κάτι ἄλλο ἀπό ἐκεῖνο.

ΞΔ΄.- (Καί μετά τινα).

Καί ἦτο πράγματι ἀρκετά κατάλληλον καί νά περισυλλέξη ὅλα τά «κούφια» λόγια τῆς Γραφῆς, ἀλλά καί νά ἐκθέση ὅσα ἦσαν ἀπαραίτητα πρός ὑποδήλωσιν τῆς ζωῆς του. Ὅλα δέ αὐτά (...) ἤρκουν νά στρέψουν τόν οἱονδήποτε πρός τά κρείττονα καί νά κάμουν αὐτόν ζηλωτήν τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἀλλ' ἀφοῦ τώρα δέν εἶναι δυνατόν νά εἶχε κάμει τοῦτο ἀποβλέπων εἰς τήν -μή ἀναγκαίαν- ἀγάπην τῆς ματαίας δόξης, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἐζημίωσε τήν ἐκτίμησιν τοῦ «ὀρθοῦ» εἰς (τήν συνείδησιν) ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι συνηθίζουν νά ἀποφαίνωνται περί τῶν Γραφῶν μέ ὄχι τήν ὀφειλομένην εὐλάβειαν.

Ἔτσι λοιπόν ἔκαμε πολλούς νά ψέγουν τό περιεχόμενον τοῦ βιβλίου καί νά ἐπικαλοῦνται αὐτό πρός κατηγορίαν κατά τοῦ δικαίου Ἰώβ.

ΞΕ΄.- (Καί μετά τινα).

Τά πρῶτα του λόγια, μέ τά ὁποῖα λέγει ὁ συγγραφεύς, ὅτι ἤρχισε νά ὁμιλῆ, ὅταν ἦλθον οἱ φίλοι, - ποῖος ἀπό ἐκείνους πού μελετοῦν καί ὁμιλοῦν εἰς ὅλα μέ περίσκεψιν, θά συνῆγε ποτέ τό συμπέρασμα ἤ θά ἔλεγε, ὅτι ἔχουν κάποιαν σχέσιν μέ νοῦν δικαίου;

Καί πράγματι, ποῖος θά ἐφαντάζετο ποτέ, ὅτι θά «ἐπήγαινεν» εἰς τόν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις μέ τόσην σοφίαν, ἀρετήν καί εὐλάβειαν εἶχε κυβερνήσει τήν ζωήν του, νά διαλογίζεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐκεῖνα τά τόσον ἀνόσια καί νά ἀποδίδη αὐτά εἰς πράγματα, τά ὁποῖα δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιδεχθοῦν κατάραν, ἀφοῦ κανείς δέν πιστεύει ὅτι ὑπάρχουν;

ΞΣΤ΄.- (Καί μετά τινα).

Καί λοιπόν ἀποδοκιμάζων ἐξ ὁλοκλήρου τήν «Γραφήν» τοῦ Ἰώβ, καί κακολογῶν τόν συγγραφέα, μέ ἄλλα λόγια τό Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τό τέλος τῆς βλασφήμου ἑρμηνείας του λέγει τά ἑξῆς:

Ἀλλά ἀκόμη καί αὐτό τό αἶσχος εἶναι μικρόν ἐν συγκρίσει μέ ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἔχει τεθῆ εἰς τό τέλος. Διότι ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἶπεν, ὅτι τήν τρίτην θυγατέρα του «ἐκάλεσεν» Ἀμαλθείας Κέρας, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμή μία σαφής ἀπόδειξις, ὅτι ἀπεδέχετο τούς εἰδωλολατρικούς μύθους καί ἠγάπα τάς φαντασιοπληξίας τῆς εἰδωλολατρείας, ἐνῷ εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ μακάριος Ἰώβ, ὡς ἄνθρωπος βάρβαρος καί Ἐδωμίτης τό γένος, δέν ἦτο ποτέ δυνατόν νά ἐγνώριζε τούς εἰδωλολατρικούς μύθους περί Διός καί Κρόνου καί Ἥρας.

Διότι, (ὁ Ἰώβ) καί ἄν ἀκόμη ἐγνώριζεν αὐτούς, πάλιν δέν θά ἔβαζεν ποτέ εἰς τήν ἐκ Θεοῦ θαυμασίως γεννηθεῖσαν θυγατέρα του, ὄνομα εἰλημμένον ἀπό τούς μύθους τῆς εἰδωλολατρείας, εἰμή μόνον ἄν ἐνόμιζεν, ὅτι ἄν αὐτή ἐλάμβανε τό ὄνομα αὐτό, θά ἐκόσμει αὐτήν. Αὐτό ὅμως ἦτο ἴδιον ἀνθρώπου, ὅστις ἀπεδέχετο τούς ἐθνικούς μύθους καί ἠγάπα τάς φαντασιοπληξίας τῆς εἰδωλολατρείας, καί ἐντεῦθεν ἤθελε νά στολίζη τήν θυγατέρα του μέ αὐτούς καί ἐπεθύμει πολύ νά φαίνεται ὅτι καί ὁ ἴδιος καί ἡ θυγάτηρ του ἔχουν κοινωνίαν πρός τάς φαντασιοπληξίας τῶν μύθων.

Ὅτι δέ ὅλα αὐτά εἶναι φαντασιοπληξίαι, εἶναι εἰς ὅλους γνωστόν.

ΞΖ΄.- (Καί μετά τινα).

Εἶναι λοιπόν πρόδηλον, ὅτι ὁ συγγραφεύς τήν «ἔπαθε» ἀπό τήν πολλήν καί ἄκαιρον ἀγάπην του διά τήν ματαίαν δόξαν. Καί τοῦτο, διότι ἐφαντάσθη, καί μέ τό δίκιο του, ὅτι, - προκειμένου νά αὐτοπροβληθῆ ὡς ἀκόμη καί εἰς τήν θύραθεν σοφίαν πεπαιδευμένος καί ὡς ἔχων γνῶσιν καί τῶν «ἐθνικῶν» μύθων, διά τούς ὁποίους εἶχον τήν γνώμην ὅτι ἔλεγον σοβαρά πράγματα δι' ἐκείνους τούς ὁποίους αὐτοί ἐθεώρουν θεούς, ἀφοῦ χάριν εἰς αὐτούς εἶχεν ἀποκτήσει αὐτήν, - ἦτο κάτι τό ἐλάχιστον νά βάλη εἰς αὐτήν αὐτό τό ὄνομα ὡσάν νά ἤθελε μέ αὐτό νά στολίση τήν θυγατέρα του!

Ἐγώ πάντως φρονῶ ὅτι ἀπό τήν ὅλην δομήν τοῦ βιβλίου γίνεται φανερόν ὅτι ὁ συγγραφεύς του ἦτο κάτοχος τῆς ἐθνικῆς παιδείας, ἀφοῦ μέ τό νά θελήση νά συνθέση τήν παροῦσαν Γραφήν κατ' ἀπομίμησιν ἐκείνης, μέ τήν (ἐπιτηδευμένην) ὡραιότητα τῆς ἱστορίας του ἐζημίωσεν αὐτήν.

Καί πράγματι. Οἱ παρ' αὐτοῖς τραγῳδοί παίρνουν μέν τάς ὑποθέσεις τους ἀπό τά ὅσα λέγει ὁ κόσμος, ἔστω καί ἄν συμβαίνη

νά ἔχουν μεταξύ τῶν πλειόνων μίαν κάποιαν ὑπόληψιν ἀληθείας, ἀλλ' ὅταν χρησιμοποιοῦν τήν ἀνεπεξέργαστον αὐτήν ὑπόθεσιν, προσπαθοῦν, μέ τήν πλοκήν τῶν μύθων νά δείξουν τήν τέχνην καί τήν σοφίαν τους. Ἔτσι λοιπόν εἰσάγοντες πρόσωπα κατ' ἀρέσκειαν καί ἀποδίδοντες εἰς αὐτά λόγια, μέ τά ὁποῖα νομίζουν, ὅτι θά καθίστων αὐτά περισσότερον ἔνδοξα καί θά ὡράιζον αὐτά τόσον ὥστε νά ἀναφέρουν (ρητῶς) καί τόν ψόγον καί τόν ἔπαινον, πού προκαλεῖται ἀπό τά γραπτά του, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὁ συγγραφεύς εἶχε σφάλει εἴτε εἰς τό νόημα εἴτε καί εἰς αὐτάς ταύτας τάς λέξεις, δέν εἶναι ὀρθόν νά ἀναφέρωνται, ὅσοι ἀναγινώσκουν, εἰς τά πρόσωπα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων συμπλάττει λόγια, ἀλλά εἰς τόν συγγραφέα τῆς τραγῳδίας (καί μόνον).

Καί αὐτός λοιπόν, παρ' ὅτι εἶχεν εὕρει τήν ἱστορίαν περί τοῦ μακαρίου Ἰώβ, τόν ὁποῖον ἡ πρός τόν προφήτην μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ ἐπαρουσίαζεν ὡς τόν ἐνδοξότερον (ὅλων), ὄχι μόνον πολύ μεγάλην καί ἔνδοξον, ἀλλά καί φερομένην εἰς τά στόματα ὅλων ἐξ ἴσου, δηλ. καί τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους, ἀλλά καί τῶν ἄλλων, συνέθεσεν, ἐπειδή ἐπεθύμησε νά ἀποκτήση δόξαν ἀπό τό μεγάλο αὐτό θέμα, τήν ἱεράν αὐτήν βίβλον, χωρίς νά ἀναλογισθῆ ὅτι μεταξύ τῆς ἱστορίας τοῦ δικαίου, ὡς παρεῖχεν αὐτήν ἡ προκειμένη ἐνώπιόν του ἁπλότης καί ἀκρίβεια τῆς θείας Γραφῆς καί (μεταξύ) τῶν ἰδικῶν του λόγων, οἱ ὁποῖοι εἶναι χωρίς βάθος καί ἔχουν πλασθῆ ἔτσι ὥστε νά γίνωνται ἀποδεκτοί, ὑπάρχουν πολλά σημεῖα, τά ὁποῖα διαφέρουν.

Διά τοῦτο λοιπόν ἔκαμε καί τάς μυθοπλασίας ἐκείνας, εἰς τάς ὁποίας παρουσιάζει τόν διάβολον νά εὑρίσκεται εἰς ἀνταγωνισμόν μέ τόν Θεόν. Περιέβαλε δέ τό γεγονός αὐτό μέ συλλογισμούς, (ἀπό τούς ὁποίους) ἄλλους μέν ἀπέδωκεν εἰς τόν δίκαιον, καί ἄλλους εἰς τούς φίλους του, ὅπως «τοῦ ἄρεσε». Πόσον δέ εἰς τούς συλλογισμούς αὐτούς ἐξεπέρασε τό πρέπον μέτρον, ἔχει ἤδη λεχθῆ ἀνωτέρω.

Καί εἰς τό τέλος ἐμφανίζει τόν Ἐλιούς νά διατυπώνη κατά τοῦ δικαίου ἐκεῖνα τά πλήρη πάσης ἀδικίας.

Ἐν τέλει δέ παρέθεσε καί μίαν ἀγόρευσιν τοῦ προσώπου τοῦ Μεγέθους τῆς θείας Φύσεως, εἰς τήν ὁποίαν (ὁ συγγραφεύς) δέν ἐντράπη νά παρεμβάλη καί τόν μῦθον τοῦ κήτους.

Μετά λοιπόν ἀπό αὐτό, ἐπειδή εἶχε ἄκαιρον ἔρωτα ματαίας δόξης ἀπέδωσεν εἰς τόν μακάριον Ἰώβ καί τό ὄνομα αὐτό, τό ὁποῖον καί εἶχε παραλάβει ἀπό μύθους εἰδωλολατρικούς.

ΞΗ΄.- (Θεοδώρου)

Ἀλλ᾽ ἐκτός ἀπό αὐτά, ὁ αὐτός *Θεόδωρος* καταφρονεῖ καί τό *Ἆσμα Ἀσμάτων*, καί λέγει, ὅτι τάχα ὁ Σολομών ἔγραψεν αὐτό πρός μίαν ἐρωμένην του καί ὅτι εἰς αὐτό ἐξιστορεῖ πράγματα, τά ὁποῖα δέν ἁρμόζει νά λέγωνται εἰς ὦτα Χριστιανῶν.

Ἐνῷ ἐγώ θά ἐντρεπόμουν νά διαβάσω ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τό Ἆσμα Ἀσμάτων, ἀφοῦ οὔτε ἔχει διατυπωθῆ ἤ ὑπό τήν μορφήν τοῦ προφητικοῦ εἴδους, ἤ κατά τήν παράδοσιν τῶν ἱστορικῶν βιβλίων, ὡς π.χ. ἡ βίβλος τῶν Βασιλειῶν, οὔτε κάνει χρῆσιν συμβουλευτικῆς παροτρύνσεως διά μελέτας, δέν μπορῶ νά καταλάβω, πῶς ἡ περί τοῦ Ἄσματος Ἀσμάτων ἐντολή τῆς ἐπιστολῆς σου, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ ἀπό ἐμέ μίαν χωρίς προφάσεις ἐξήγησίν του, μέ ἔκαμε νά τοποθετηθῶ ἔναντι αὐτοῦ ἀκριβέστερον μέν, ἀλλά πολύ χειρότερα.

Πάντως δέν ἔπαυσα καθόλου, ἀφ᾽ ἧς στιγμῆς ἤρχισα τήν ἀνάγνωσίν του, νά χασμουριέμαι, ὅπως ἀκριβῶς ὅταν κανείς προσπαθῆ νά δείξη ἠθελημένην εὐθυμίαν, ἀλλά καί νά νυστάζω, ὡσάν νά εὑρισκόμην εἰς συμπόσιον γαμηλίου τυπικοῦ καί μάλιστα βασιλικοῦ, διότι μέ «ἐνανούριζε».

ΞΘ΄.- (Καί μετά τινα).

Ἔτσι λοιπόν εἶχε καταστῆ περιβόητος μεταξύ Ἐθνικῶν καί Ἰουδαίων διά τήν σοφίαν του καί φοβερός ὡς πολυμήχανος. Ὡς ἐκ τούτου εἶχεν ἀποκτήσει πολύ σταθερωτέραν ἀπό ὅ,τι κατά τούς παλαιοτέρους χρόνους εἰρήνην, καθ᾽ ὅσον τά Ἔθνη τά τούς πολέμους θέλοντα εἶχον χαλιναγωγηθῆ ἀπό τόν φόβον τῆς περί τά τοιαῦτα ὑπερτάτης σοφίας του.

Ὅμως ὁ Σολομών ἔκαμε γάμον αἰγυπτιακόν, καί ἔτσι ὡς παραβάτης τῶν πατρῴων νόμων, οἱ ὁποῖοι ἀπηγόρευον τούς μετά ἀλλογενῶν γάμους, κατέστη παρ᾽ Ἰουδαίοις φαῦλος· καί ἔπεσεν εἰς τήν συμβίωσιν μέ τήν κορασίδα ἐκείνην, τήν ὁποίαν ἔπρεπεν ἀσφαλῶς νά εἶχεν ἀποφύγει καί λόγῳ τοῦ φυλετικοῦ της ἐκείνου δυσειδοῦς χρώματος (διότι ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἡ γεννήτρια τῶν νυκτερινῶν χρωμάτων), ἀλλά καί πολύ περισσότερον θά ἔπρεπε νά εἶχεν ἀποφύγει αὐτήν, ἐπειδή πᾶς ὁ ἕλκων τό γένος ἐκ τοῦ Χάμ εἶναι κληρονόμος τῆς ἀρχαίας κατάρας τοῦ Νῶε.

Ἀπό αὐτά δέ κάτι θά ἐβάστασε καί ὁ Σολομών ἐξ αἰτίας τοῦ πόθου τῆς συζύγου του· διό καί ἐρεθισμένος ἀπό τό αἶσχος τῆς

παραβάσεώς του συνέθεσε τό Ἆσμα - ἀπολογίαν του, διά νά γίνη περισσότερον εὐχάριστος εἰς τήν σύζυγόν του, ἐπειδή ἐδοκίμαζε ἔντονον χαράν ἀπό τά ᾄσματα πού εἶχε συνθέσει πρός χάριν της καί μετά συνέσεως ἐξετέλεσεν ὅσους ὠνείδιζον αὐτόν, καθ᾽ ὅσον οἱ προγεγραμμένοι ἐκεῖνοι ἔδιδον εἰς αὐτόν ἀφορμήν τέρψεως καί ὄχι μετανοίας διά τόν τόσον φαῦλον γάμον του. Διό καί ἀρχίζει κατ᾽ εὐθεῖαν μέ τά «γαμήλια» φιλήματα καί τρόπον τινά παρουσιάζει τήν νέαν του σύζυγον νά λέγη εἰς τούς κατηγόρους του: «Φιλησάτω με (ὁ καλός μου), ἀπό φιλημάτων στόματος αὐτοῦ» (Ἆσμα Ι,2), διότι ἐγώ δέν δίδω καμμίαν σημασίαν εἰς τούς ὀνειδισμούς ἐκείνων, πού γαυγίζουν εἰς βάρος σου. Ἀλλά καί πάλιν ἡ ὀργή του διά τάς κακολογίας ἐναντίον τῆς συζύγου του, θά εἶναι πολύ χειροτέρα.

«Μέλαινά εἰμι ἐγὼ καὶ καλή, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ὡς σκηνώματα Κηδάρ, ὡς δέρρεις Σαλωμών» (Ἆσμα 1, 4). Μὴ μοῦ προβάλλετε, λέγει, ὡς ψεκτὸν σημεῖον τὸ χρῶμα! ἐκτὸς ἂν νομίζετε, ὅτι εἶναι κάτι τὸ ἄξιον ψόγου καὶ τὸ θαῦμα τῶν εὐαρμόστων οἰκοδομῶν, τῶν ἐκ μελάνων λίθων τῆς Ἀραβίας, μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι ὅμοια τὰ ὡς πολύτιμοι λίθοι (ὡραῖα) μέλη μου. Διότι τὸ κυανοῦν ἐκεῖνο χρῶμα τῆς χροιᾶς μου, τό ὁποῖον σεῖς κακολογοῦντες ψάλλετε, εἶναι ἁπλῶς μία εἰκὼν τῶν ἐν λόγῳ λίθων καὶ μία πορφύρα βασιλικὴ - καὶ μάλιστα ὄχι ἁπλῶς βασιλική, ἀλλ᾽ ὁποίαν ὁ Σολομὼν περιεβάλλετο, ὁ πλέον ὅλων τῶν Βασιλέων ἀγαπῶν τὴν κόσμησιν.

Ἀλλά καί τοῦ ὅλου Ἄσματος ἡ ἐξήγησις δέν εἶναι εἰμή ἕν ἐρέθισμα, μία παρόρμησις, πρός ψόγον τῶν τόσων ἀφρόνων καί ἀναιτίως ἀποκαλούντων ἀλλογενῆ αὐτά πού εἶναι συγγενῆ[59β].

Ο΄.- *(Καί μετά τινα).*

Ὅποιος τραγουδάει τό ὁποιοδήποτε τραγούδι, διασκεδάζει. Ἐγώ ὅμως θά τραγουδήσω τό τραγούδι πού μοῦ ὥρισαν. Ἀλλ᾽ ἐνῷ ἐγώ θά τραγουδῶ πρός χάριν τους, θά τραγουδῶ μέν ἀλλά δέν θά διασκεδάζω μαζί τους. Διότι δέν θά ἤθελα νά γίνω συγγραφεύς τῆς ἀποτυχίας τοῦ γάμου μου. Ἐνῷ λοιπόν θέλω νά τραγουδήσω, ἀπό τήν ἀνάγκην νά δικαιολογηθῶ, εἶμαι ἐξ ἀνάγκης ὑποχρεωμένος νά κάνω τραγούδι μου ἐκεῖνα πού δέν θέλω, μέ ἀποτέλεσμα νά καταντᾷ τραγούδι μου κάτι τό ἔξω ἀπό τό ἦθος τραγουδιοῦ. Διότι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τραγουδήσω μαζί μέ τήν μνηστήν μου

59β. Βλ. Θεοδωρήτου, Ἑρμηνεία εἰς τό Ἆσμα ᾀσμάτων. P.G. 81, 29A.

ἐκεῖνα πού ἀποτελοῦν ἐντροπήν· νά κάμω μίαν δημοσίαν ὁμολογίαν καί νά φωνάξω ἐκεῖνα πού ὀφείλουν οἱ σύζυγοι νά κρύπτουν.

Ἄν τυχόν λοιπόν ἔχουν τήν γνώμην, ὅτι μᾶς καταστενοχωροῦν μέ τήν κακολογίαν τους, καί ὅτι θά μᾶς χωρίσουν μέ τό ἐντροπιαστικόν περιεχόμενον τῶν ἀτιμωτικῶν λόγων τους, ἄς μᾶς ἀκούσουν πού θά τραγουδᾶμε ἀκόμη πιό πονηρά τούς ἐναγκαλισμούς μας, καί ἄς ὀσφραίνωνται ὅσο πιό πολύ μποροῦν τήν εὐωδίαν τῶν γαμηλίων ἀρωμάτων μας, καί ἄς βουΐζουν τά αὐτιά τους μέ τά ἠχηρά φιλήματά μας.

Τραγούδα τήν μελαμψότητά σου, βασίλισσά μου, χαριτωμένη μου, τραγούδα τήν γενιά σου· δηλαδή ὁ ἐκ τῆς ἀξιομακαρίστου ρίζης τοῦ Ἰσραήλ ὀνειδίζει τούς ὁμογενεῖς του.

Ἄρχισε ἀπό τήν ἀρχήν τῆς ἀπαντήσεώς του πρός αὐτούς.

Ἄς καταλάβουν ἀπό τά «πονηρά» φιλιά μου, ὅτι ἔχομεν κάμει ἀπόλαυσίν μας τά μεταξύ μας ἐρωτόλογα.

Ἄς μάθουν, ὅσοι μᾶς ἐνοχλοῦν μέ τούς ὀνειδισμούς καί τάς κατηγορίας των, ὅτι ἔχει πλέον σιγήσει ἡ συνήθης εἰς τούς γάμους κιθάρα.

Ἄς τό καταλάβουν, ὅτι μέ τάς κακολογίας των μᾶς ἔδωκαν τήν ἐντύπωσιν, ὅτι εἰσπηδοῦν εἰς τόν γάμον μας.

Ἄς μάθουν νά μή κακολογοῦν· διότι ἔτσι διήγειραν τόσον τήν ἀγάπην μας, ὥστε νά ἀπαντήσῃ εἰς αὐτούς μέ μίαν ἀντήχησιν περισσότερον τερπνήν ἀπό ὅ,τι αἱ κατηγορίαι των (πικραί).

Ἄς φθάσῃ εἰς τά αὐτιά τους τό κάπως πικρόν διά τήν καρδίαν τους κέντρισμα τῶν φιλιῶν μας.

Καί αὐτό μέν εἶναι τό νόημα τοῦ συγγραφέως. Πάντως εἶχε σημασίαν τό ὅτι ἔκαμε τήν συγγραφήν ἀνωνύμως, διότι μόνο πού δέν «τό φωνάζει» πρός τόν Ἰσραήλ, ὅτι δέν εἶναι ἔργον τοῦ Σολομῶντος, ἀλλά ἁπλῶς φαίνεται μία κατ' ἀνάγκην ἀπομίμησίς του.

ΟΑ'.– *(Καί μετά τινα).*

Πρέπει λοιπόν νά μελετῶμεν τό βιβλίον αὐτό μέ περίσκεψιν καί νά μή ἀφήνωμεν νά μᾶς περνᾶ ἡ ἰδέα ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι συγγραφή τοῦ σοφωτάτου (ἐκείνου) καί ἔτσι νά τόν ἀποστρεφώμεθα· διότι ποία ἡ ὠφέλεια διά τόν Σολομῶντα, ἄν ἔσπευσε νά συγγράψῃ βιβλίον μέ αἰσχρότητες, ἀφοῦ καί χωρίς τήν συγγραφήν του εἶχε τήν δυνατότητα τῆς αἰσχρουργίας; Οὔτε πάλιν νά ἐγκωμιάζωμεν τό

βιβλίον, ὅτι τάχα περιέχει προφητείας, δηλαδή προεξαγγελίαν τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἄν εἶχε τήν χάριν τῆς προφητείας, κάπου θά ἔκανε μνείαν τοῦ Θεοῦ· διότι δέν ὑπάρχει προφητικόν βιβλίον, εἰς τό ὁποῖον νά μή ἀναφέρεται ὁ Θεός. Καί ἄρα ὀφείλουν ὅλοι νά καταλάβουν τοῦτο: ὅτι τό βιβλίον εἶναι ᾆσμα ἐπιτραπέζιον γαμηλίου πόθου. Καί ὁ Πλάτων μεταγενεστέρως μέ τόν ἴδιον σκοπόν ἔγραψε τό περί ἔρωτος Συμπόσιόν του.

Ἐντεῦθεν, οὔτε ἡμεῖς, οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι προέβησαν ποτέ εἰς δημοσίαν ἀνάγνωσιν τοῦ ᾄσματος ᾀσμάτων, ἐπειδή εἶναι ἕν οἰκογενειακόν καί γαμήλιον μέλος (προοριζόμενον) διά τά συμπόσια τοῦ Σολομῶντος, ὅστις εἰς αὐτό «τραγουδάει» τά αἴσχη μιᾶς συζύγου του.

5.2. Αὐτοί εἶναι οἱ *«θησαυροί»*[60] *τῆς ἀσεβείας τοῦ Θεοδώρου.*

6. Τοῦ δυσσεβοῦς Θεοδώρου Μοψουεστίας.
Τό παραπλασθέν Σύμβολον.

1a. Τοὺς ἢ νῦν πρῶτον παιδευομένους τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων τὴν ἀκρίβειαν ἢ ἐκ τινος αἱρετικῆς πλάνης μεθίστασθαι βουλομένους, ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν διδάσκεσθαι προσήκει καὶ ὁμολογεῖν, ὅτι:

1b. Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν Πατέρα ἀίδιον, οὐχ ὕστερον ἀρξάμενον τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἄνωθεν ὄντα ἀίδιον Θεόν, οὔτε μὴν ὕστερον γεγονότα Πατέρα, ἐπειδήπερ ἀεὶ Θεός τε ἦν καὶ Πατήρ.

2. Πιστεύομεν δὲ καὶ εἰς ἕνα Υἱὸν Θεοῦ μονογενῆ, ἐκ τῆς οὐσίας ὄντα τοῦ Πατρός, ὡς ὄντως Υἱὸν καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα τοῦ οὗπερ ἔστι τε καὶ πιστεύεται Υἱός.

3. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ἐκ τῆς Θεοῦ τυγχάνον οὐσίας, οὐχ Υἱόν, Θεὸν δὲ ὂν τῇ οὐσίᾳ, ὡς ἐκείνης ὂν τῆς οὐσίας, ἧσπέρ ἐστιν ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, ἐξ οὗπερ κατ' οὐσίαν ἐστίν· «ἡμεῖς γάρ, φησιν, οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ», τῆς μὲν κτίσεως αὐτὸ χωρίσας ἁπάσης, Θεῷ δὲ

60. Τά λόγια αὐτά ἀποτελοῦν τό συμπέρασμα ἤ τοῦ ἀνθολογητοῦ, ἤ –τό καί πιθανώτερον– τῆς Συνόδου. Ἡ λέξις «θησαυροί» χρησιμοποιεῖται εἰρωνικῶς. Ἀξίζει νά ὑπομνησθῇ καί πάλιν ἡ παρατήρησις ἀγνώστου ὀρθοδόξου: «Ταῦτα ὁ συνήθως τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐναντιούμενος. Τοῖς δέ ἐντυγχάνουσι συνιδεῖν καταλιμπάνω τῶν ἐξηγήσεων τό διάφορον· καί τις ὁ μᾶλλον ἐφικνούμενος τῆς εὐαγγελικῆς καί ἀληθοῦς διανοίας» (βλ. καί σημ. 50).

συνάψας, ἐξ οὗπερ κατ' οὐσίαν ἐστὶν ἰδιάζοντι λόγῳ παρὰ πᾶσαν τὴν κτίσιν, ἣν οὐ κατ' οὐσίαν, ἀλλ' αἰτίᾳ δημιουργίας ἐκ Θεοῦ νομίζομεν εἶναι, καὶ οὔτε Υἱὸν νομίζοντες οὔτε δι' Υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν εἰληφός.

4. Ὁμολογοῦμεν δὲ Πατέρα τέλειον προσώπῳ καὶ Υἱὸν ὁμοίως, καὶ Πνεῦμα δὲ ἅγιον ὡσαύτως, σῳζομένου τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας ἡμῖν τῷ Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον μὴ τρεῖς τινας οὐσίας διαφόρους νομίζειν, ἀλλὰ μίαν τῇ ταυτότητι τῆς Θεότητος γνωριζομένην.

5. Χρὴ δὲ καὶ περὶ τῆς οἰκονομίας, ἣν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἐν τῇ κατὰ τὸν δεσπότην Χριστὸν οἰκονομίᾳ ὁ δεσπότης ἐξετέλεσε Θεός, εἰδέναι ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἄνθρωπον εἴληφε τέλειον ἐκ σπέρματος ὄντα Ἀβραὰμ καὶ Δαβὶδ κατὰ τὴν διαγόρευσιν τῶν θείων γραφῶν, τοῦτο ὄντα τὴν φύσιν, ὅπερ ἦσαν ἐκεῖνοι, ὧνπερ ἐκ σπέρματος ἦν, ἄνθρωπον τέλειον τὴν φύσιν, ἐκ ψυχῆς τε νοερᾶς καὶ σαρκὸς συνεστῶτα ἀνθρωπίνης· ὃν ἄνθρωπον ὄντα καθ' ἡμᾶς τὴν φύσιν, Πνεύματος ἁγίου δυνάμει ἐν τῇ τῆς Παρθένου μήτρᾳ διαπλασθέντα *γενόμενόν τε ἐκ γυναικὸς καὶ γενόμενον ὑπὸ νόμον*, ἵνα πάντας ἡμᾶς *ἐξαγόραση* τῆς τοῦ νόμου δουλείας, *τὴν πόρρωθεν* προωρισμένην *υἱοθεσίαν* ἀπολαβόντας, ἀπορρήτως συνῆψεν ἑαυτῷ θανάτου μὲν αὐτὸν κατὰ νόμον ἀνθρώπων πειραθῆναι παρασκευάσας, *ἐγείρας δὲ ἐκ νεκρῶν* καὶ ἀναγαγὼν εἰς οὐρανὸν καὶ *καθίσας ἐκ δεξιῶν* τοῦ Θεοῦ, ὅθεν δὴ *ὑπεράνω πάσης* ὑπάρχων *ἀρχῆς τε καὶ ἐξουσίας καὶ κυριότητος καὶ δυνάμεως καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐκ ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι*, τὴν παρὰ πάσης τῆς κτίσεως δέχεται προσκύνησιν ὡς ἀχώριστον πρὸς τὴν Θείαν φύσιν ἔχων τὴν συνάφειαν, ἀναφορᾷ Θεοῦ καὶ ἐννοίᾳ πάσης αὐτῷ τῆς κτίσεως τὴν προσκύνησιν ἀπονεμούσης.

6. Καὶ οὔτε δύο φαμὲν Υἱοὺς οὔτε δύο κυρίους, ἐπειδὴ εἷς Υἱὸς κατ' οὐσίαν, ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Πατρός, ᾧπερ οὗτος συνημμένος τε καὶ μετέχων υἱότητος κοινωνεῖ τῆς Υἱοῦ προσηγορίας τε καὶ τιμῆς· καὶ Κύριος κατ' οὐσίαν ὁ Θεὸς Λόγος, ᾧ συνημμένος οὗτος κοινωνεῖ τῆς τιμῆς. Καὶ διὰ τοῦτο οὔτε δύο φαμὲν Υἱοὺς οὔτε δύο Κυρίους, ἐπειδή, δήλου τοῦ κατ' οὐσίαν ὄντος Κυρίου τε καὶ Υἱοῦ, ἀχώριστον ἔχων πρὸς αὐτὸν τὴν συνάφειαν ὁ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ληφθεὶς σωτηρίας συναναφέρεται τῇ τε ὀνομασίᾳ καὶ τῇ τιμῇ τοῦ τε Υἱοῦ καὶ τοῦ Κυρίου, οὐχ ὥσπερ ἡμῶν ἕκατος καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπάρχων υἱός, ὅθεν δὴ καὶ πολλοὶ υἱοὶ κατὰ τὸν μακάριον λεγόμεθα Παῦλον, ἀλλὰ μόνος ἐξαίρετον ἔχων τοῦτο ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον συναφείᾳ, τῆς τε υἱότητος καὶ τῆς κυριότητος μετέχων, ἀναιρεῖ μὲν πᾶσαν ἔννοιαν δυάδος Υἱῶν τε καὶ Κυρίων, παρέχει δὲ ἡμῖν ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον συναφείᾳ πᾶσαν ἔχειν αὐτοῦ τήν τε πίστιν καὶ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν θεωρίαν, ὑπὲρ ὧν δὴ καὶ προσκύνησιν ἀναφορᾷ Θεοῦ παρὰ πάσης δέχεται τῆς κτίσεως.

7. Ἕνα τοίνυν τὸν Υἱόν φαμεν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, πρωτοτύπως μὲν τὸν Θεὸν Λόγον νοοῦντες, τὸν κατ' οὐσίαν Υἱὸν Θεοῦ καὶ Κύριον, συνεπινοοῦντες δὲ τὸ ληφθέν, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, *ὃν ἔχρισεν ὁ θεὸς Πνεύματι καὶ δυνάμει*, ὡς ἐν τῇ πρὸς Θεὸν Λόγον συναφείᾳ υἱότητός τε μετέχοντα καὶ κυριότητος.

8. Ὃς καὶ δεύτερος Ἀδὰμ κατὰ τὸν μακάριον καλεῖται Παῦλον, ὡς τῆς αὐτῆς μὲν φύσεως ὑπάρχων τῷ Ἀδάμ, ἀναδείξας δὲ ἡμῖν τὴν μέλλουσαν κατάστασιν, καὶ τοσαύτην ἔχων πρὸς ἐκεῖνον τὴν διαφοράν, ὅσηπερ ἂν γένοιτο τοῦ τὰ ἀπόρρητα χορηγοῦντος ἐπὶ τῆς μελλούσης καταστάσεως ἀγαθὰ πρὸς τὸν τῶν παρόντων λυπηρῶν δεδωκότα τὴν ἀρχήν. Τὸν ὅμοιον δὲ τρόπον καὶ δεύτερος ἄνθρωπος καλεῖται ὡς τὴν δευτέραν κατάστασιν ἐκφήνας, ἐπειδὴ τῆς μὲν προτέρας ἀρχὴ γέγονεν ὁ Ἀδάμ, τῆς θνητῆς καὶ παθητῆς καὶ πολλῶν γεμούσης ὀδυνηρῶν, ἐν ᾧ δὴ καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εἰλήφαμεν ὁμοίωσιν, τὴν δευτέραν δὲ ἀνέδειξεν ὁ δεσπότης Χριστός, ὃς ἐξ οὐρανῶν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος φανεὶς ἅπαντας ἡμᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν ἄξει τὴν οἰκείαν. «*Ὁ γὰρ πρῶτος*, φησίν, *ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος, ἐξ' οὐρανοῦ*», τουτέστιν ἐκεῖθεν ἀναφαίνεσθαι μέλλων ἐπὶ τῷ πάντας εἰς μίμησιν ἀγαγεῖν ἑαυτοῦ· ὅθεν ἐπάγει· «*οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. Καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου*». Ἐν τούτῳ δὴ φαινομένῳ τε καὶ παρὰ πάντων ὁρωμένῳ τῶν κρίνεσθαι μελλόντων ἐν ἀφανεῖ τυγχάνουσα ποιήσεται τὴν κρίσιν ἡ Θεία Φύσις κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, τὸν λέγοντα· «*τοὺς γὰρ χρόνους τῆς ἀγνοίας ἡμῶν ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρί, ᾧ ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν*».

9. Αὕτη τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἡ διδασκαλία. Καὶ πᾶς ὁ

ἐναντία τούτοις φρονῶν ἀνάθεμα ἔστω. Πᾶς ὁ μὴ δεχόμενος τὴν σωτήριον μετάνοιαν ἀνάθεμα ἔστω[61].

7. Καί ὅταν πλέον ὁλοκληρώθη ἡ ἀνάγνωσις τῶν βλασφημιῶν τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τοῦ ἀσεβοῦς Συμβόλου του, ἡ ἁγία Σύνοδος ἀνεφώνησε.

- Τό σύμβολον αὐτό, τό συνέθεσεν ὁ Σατανᾶς.
- Τό σύμβολον αὐτό, ἡ πρώτη ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος τό ἀνεθεμάτισε μαζί μέ τόν συντάκτην του.

---

61. Βλ. καί A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 97-100. Ὀλίγον πρό τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου συμπαγής ὁμάς Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν τῆς Φιλαδελφείας τῆς Λυδίας ἐζήτησαν νά ἐπανέλθουν εἰς τήν Ὀρθοδοξίαν. Εἰς αὐτούς ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νεστόριος ἀπέστειλε πρός διδασκαλίαν τό ὑπό τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας παραπλασθέν σύμβολον, τό ὁποῖον ὀνομάζεται καί «τοῦ Χαρισίου», ἀπό τό ὄνομα τοῦ ὀρθοδόξου πρεσβυτέρου τῆς Φιλαδελφείας, ὁ ὁποῖος ἐπαρουσίασεν αὐτό εἰς τήν Γ΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον. Τό παραπλασθέν σύμβολον αὐτό ἀναγνωσθέν εἰς τήν Γ΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον κατεκρίθη. Ὁ ἐπ' αὐτοῦ εἰσηγητής πρεσβύτερος Χαρίσιος λέγει ὅτι ἀποτελεῖ ἔκθεσιν «ἀπιστίας μᾶλλον ἤ πίστεως», καί ὅτι εἶναι «ἔκθεσις αἱρετικῆς βλασφημίας πεπληρωμένη» (A.C.O. 1, 1, 7, 96-97), διά τῆς ὁποίας οἱ Τεσσαρεσκαιδεκατῖται «δέον αὐτούς ἐπί τήν ἀλήθειαν χειραγωγηθῆναι, μειζόνως ἠπάτηνται καί οἷον ἐκ βόθρου πεπτώκασιν εἰς χείρονα βόθρον» (A.C.O. 1, 1, 7, 96), καί μάλιστα ὅτι εἶναι τά ἴδια «τά μιαρά καί διεστραμμένα δόγματα Νεστορίου» (A.C.O. 1, 1, 7, 106). Ἰδιαιτέρως ἐμφανεῖς εἶναι αἱ ἰδέαι τῶν Θεοδώρου-Νεστορίου εἰς τάς § 5-6. Ἐξ αἰτίας τοῦ παραπλασθέντος αὐτοῦ συμβόλου ἡ Σύνοδος ἐξέδωκε τόν περί Συμβόλου Ὅρον, μέ τόν ὁποῖον, παρ' ὅτι δέν γίνεται μνεία τοῦ ὀνόματός του, ὁ Θεόδωρος κατεκρίθη καί ἀνεθεματίσθη (βλ. κανών α΄).

Ὁ Devreesse (ἔ.ἀ. σελ. 256-257) λέγει ὅτι τό σύμβολον αὐτό κακῶς ἀποδίδεται εἰς τόν Θεόδωρον. Τό ἴδιο ἰσχυρίζεται καί ὁ Φακοῦνδος (P.L. 67, 588CD).

Ὁ ἅγιος Κύριλλος μᾶς πληροφορεῖ, χωρίς νά ἔχῃ ἴχνος δισταγμοῦ, ὅτι τό παραπλασθέν σύμβολον προέρχεται ἀπό τήν γραφίδα τοῦ Θεοδώρου.

«...Φασὶ γάρ τινας τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν καταλαβεῖν, εἶτα προελθεῖν τοῖς εὐσεβεστάτοις καὶ φιλοχρίστοις βασιλεῦσιν, ἐξαιτῆσαί τε διὰ θεσπίσματος αὐτῶν ἱεροῦ τὰ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀναθεματισθῆναι βιβλία, αὐτόν τε τὸν μνημονευθέντα ἄνδρα... Ἴστω δὲ ἡ Σὴ Ὁσιότης, ὅτι παρενεχθείσης τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐκθέσεως παρ' αὐτοῦ συνταχθείσης, ὡς οἱ προσενεγκόντες ἔφασκον, οὐδὲν ἐχούσης ὑγιές, κατεκιβδήλευσε μὲν αὐτὴν ἡ ἁγία Σύνοδος, ὡς διεστραμμένων γέμουσαν ἐννοιῶν καὶ τὴν Νεστορίου δυσσέβειαν οἱονεὶ πως πηγάζουσαν. Κατακρίνασα δὲ τοὺς οὕτω φρονοῦντας, οἰκονομικῶς οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ἀνδρός, οὐδὲ αὐτὸν ὑπέθηκεν *ὀνομαστὶ τῷ ἀναθεματισμῷ δι' οἰκονομίαν, ἵνα μή τινες τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀνδρὸς προσεσχηκότες ἀποβάλωσιν ἑαυτοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δε ἐν τούτοις οἰκονομία ἄριστόν τι καὶ σοφόν). (Βλ. Κυρίλλου Ἐπιστολή 72 πρός Πρόκλον,* P.G. 77, σελ. 344D-245B καί Πραξ. Ε΄ § 31Ε).

- Ἕν μόνον σύμβολον γνωρίζομεν· ἐκεῖνο πού διετυπώθη καί μᾶς παρεδόθη ἀπό τούς ἁγίους Πατέρας τούς ἐν Νικαίᾳ. Ἐκεῖνο παρέδωκαν καί αἱ ἄλλαι τρεῖς ἅγιοι Σύνοδοι. Εἰς αὐτό ἐβαπτίσθημεν ὅλοι μας. Καί εἰς αὐτό βαπτίζομεν.
- Ἀνάθεμα εἰς τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας.
- Ἐξηυτέλισε τά Εὐαγγέλια.
- Ἐρεζίλευσε τήν Οἰκονομίαν.
- Ἀνάθεμα εἰς ὅλους, ὅσοι δέν τόν ἀναθεματίζουν[62].
- Οἱ ὑπέρμαχοί του εἶναι Ἰουδαῖοι.
- Οἱ ὀπαδοί του εἶναι εἰδωλολάτραι.
- Πολλά τά ἔτη τοῦ Ὀρθοδόξου Βασιλέως.
- Τοῦ Χριστιανοῦ Βασιλέως πολλά τά ἔτη.
- Καί τοῦτο τό ἀγαθόν ἐφυλάσσετο (ἀπό τόν Θεόν) διά σέ. Σύ ἐξερρίζωσες τά ζιζάνια. Σύ ἐκαθάρισες τάς Ἐκκλησίας.
- Τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας ἀναθεματίζομεν ἅπαντες.
- Ἅπαντες ἀναθεματίζομεν τόν Θεόδωρον καί τά ἔργα του[63].

8. Μετά ἀπό τάς ἀναφωνήσεις αὐτάς ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:

Τό πλῆθος τῶν βλασφημιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνεγνώσθησαν καί τάς ὁποίας ὁ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας ἐξήμεσεν εἰς βάρος τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἤ μᾶλλον εἰς βάρος τῆς ψυχῆς του, κάνει δικαίαν τήν καταδίκην του.

Θά ἔπρεπε λοιπόν, νά ὑπεβάλλομεν αὐτόν διά συνοδικῆς ἀποφάσεως εἰς τήν ποινήν τοῦ ἀναθέματος, χωρίς νά περιμένωμεν ἄλλα στοιχεῖα.

Ἐπειδή ὅμως ἔχομεν χρέος, εἰς τήν ἔρευναν πού κάνομεν δι' αὐτόν, νά μή παραλείψωμεν τίποτε, - παρ' ὅτι ὅλα ὅσα ἔχουν εἴπει

---

62. Μέ τάς ἀναβοήσεις αὐτάς ἀναθεματίζονται ὁ πάπας Βιγίλιος καί οἱ μετ' αὐτοῦ ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

63. Ὁ L. Bréhier στηριζόμενος εἰς τόν «μέγαν ἱστορικόν» L. Duchesne ἀναφορικῶς πρός τάς ὡς ἄνω ἐκβοήσεις τῆς Συνόδου γράφει: «Τήν 12ην ἤ 13ην Μαΐου ἀνεγνώσθησαν τά ἀμφισβητούμενα "ἐδάφια" τῶν Θεοδωρήτου, Ἴβα καί Θεοδώρου Μοψουεστίας. Χωρίς καθόλου νά διστάσῃ ἡ Σύνοδος διεκήρυξεν ὅτι καταδικάζει αὐτά συμφωνοῦσα μέ τόν αὐτοκράτορα. Καί μέ μίαν θερμήν μαχητικότητα, διεκήρυξε τά πλέον ἀνηλεῆ ἀναθέματα κατά τῶν Θεοδώρου, Ἴβα καί Θεοδωρήτου καί ταυτοχρόνως τάς πλέον ἐνθουσιώδης ἐπευφημίας διά τόν Ἰουστινιανόν, τόν ὀρθόδοξον αὐτοκράτορα, τόν φίλον τοῦ Θεοῦ». (L. Duchesne, L' Eglise au VI siécle, p. 212) (βλ. Fliche et Martin, Histoire de l' Eglise, IV, p. 599). Εἶναι ὄντως θλιβερόν νά διαπιστοῦται τόσον ὀφθαλμοφανῶς ὅτι μεγάλοι ἱστορικοί γράφουν πολύ προχείρως καί ἀνεξελέγκτως ἀντιγράφοντες ἀλλήλους!

εἰς βάρος του οἱ ἅγιοι Πατέρες, οἱ βασιλικοί νόμοι καί οἱ ἱστορικοί συγγραφεῖς εἶναι πασίγνωστα, – ἐπιφυλασσόμεθα[64] νά ἀκούσωμεν κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν καί αὐτά.

64. Ἡ Σύνοδος ἐνέκρινεν ὑπό *αἵρεσιν* τά ὡς ἄνω ἀναθέματα. Ἡ αἵρεσις αὐτή ἤρθη διά τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου (βλ. Πραξ. Η΄ § 4, 8-10) καί ἄρα τά ἀναθέματα αὐτά δέν ἀποτελοῦν ἁπλᾶς ἀναβοήσεις, ἀλλά ἀποφάσεις τῆς Συνόδου.

ΠΡΑΞΙΣ Ε΄
ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Ε΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ μέν τῆς βασιλείας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, ιβ΄ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Βασιλείου, τῇ ιστ΄ τῶν Καλανδῶν Ἰουνίου[1], Ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον εἰς συνεδρίαν ἐν τῷ Σεκρέτῳ τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς βασιλίδος ταύτης Πόλεως.

1. *Εὐτύχιος* ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης τῆς Βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης.
2. *Ἀπολινάριος* ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.
3. *Δομνῖνος* ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως.

4-6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος καί *Δαμιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρηταί Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων.

7. *Βένιγνος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητής Ἡλία τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης.
8. *Θεόδωρος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας.
9. *Ἀνδρέας* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου.
10. *Σεξτιλιανός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητής Πριμόσου, τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος, μετά καί τῶν λοιπῶν συνεπισκόπων, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα ἀναγράφονται ἐν τῇ Α΄ Συνεδρίᾳ.

2.1 Ὁ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπεν:

Ἡ ἁγία Σύνοδός Σας γνωρίζει, ὅτι κατά τήν προηγουμένην Πρᾶξιν, ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν αἱ βλασφημίαι τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας[1α], προέβητε εἰς διαλαλιάν, ἡ ὁποία ἀφ' ἑνός μέν

---

1. Δηλ. τήν 17 Μαΐου 553, ἡμέραν Σάββατον τῆς ἑβδομάδος τοῦ Παραλύτου, τέσσαρας ἡμέρας μετά τήν Δ΄ Πρᾶξιν.

1α. Κατά τήν Δ΄ Πρᾶξιν οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀπεδοκίμασαν τά κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου ὡς ἀλλότρια τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀντίθετα πρός τήν πίστιν

ἐπεσήμανε τήν δυσσέβειαν τοῦ *Θεοδώρου* καί τῶν συγγραμμάτων

τῶν Συνόδων Α´-Δ´ καί ὡς ξένα πρός τό Σύμβολον τῆς Πίστεως.

Μέ τήν ἀποδοκιμασίαν τῶν Κεφαλαίων του ὁ Θεόδωρος κατέστη ὑπόδικος ὡς αἱρετικός.

Καί ἤδη ἡ Ε´ Σύνοδος προβαίνει εἰς ἐξέτασιν τῆς «ὑποθέσεως Θεοδώρου».

Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐργαζόμενοι ἐπί ὀκτώ μῆνας ἐπί τῶν θεμάτων τῆς Συνόδου ἔχουν καταλήξει εἰς ὁριστικά συμπεράσματα. Ἐπ᾽ αὐτῶν, ἄν προσήρχοντο οἱ ἀντιφρονοῦντες δυτικοί θά διεξήγετο ἴσως ἰσχυρά συζήτησις. Φαίνεται ὅμως ὅτι, ὡς καί ὁ Νεστόριος, ἔτσι καί οἱ νεστοριανίζοντες «οὐκ ἀγαθῷ συνειδότι παρητήθησαν τὴν ἄφιξιν εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον».

Ἔτσι οἱ Πατέρες ἀναγινώσκουν τά πορίσματα τῆς ἐρεύνης των καί τά καταχωρίζουν εἰς τά Πρακτικά, εἰς διηνεκῆ ἔλεγχον τῆς ἀσεβείας τοῦ Θεοδώρου, ὡς μαρτυρίαν τῆς ὀρθότητος τῆς ἐνεργείας τους, καί διά νά ἀποτελοῦν ἀνεξάντλητον πηγήν ἐλέγχου ὀρθοδοξίας καί ὀρθοπραξίας διά τούς μεταγενεστέρους.

Μέ τά ἐν τῇ Πράξει ταύτῃ «ἐμφερόμενα» (καταχωριζόμενα) ἀπαντοῦν εἰς τά ἐρωτήματα τῶν τότε ὑπερασπιστῶν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, πού ἦσαν:

α) Ἄν ἅγιοι πατέρες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἐπαινοῦν τόν Θεόδωρον καί συμμερίζωνται τάς ἀπόψεις του (αὐτό ἰσχυρίζεται ὁ Φακοῦνδος, (Pro def. trium cap. lib. X-XI), πῶς θά ἀποτολμήσωμεν νά τόν καταδικάσωμεν ἡμεῖς; β) Ἐπιτρέπεται νά ἀποδοκιμάζωνται καί ἀναθεματίζωνται μετά θάνατον οἱ ἐπίσκοποι οἱ κεκοιμημένοι ἐν κοινωνίᾳ Ἐκκλησιαστικῇ; γ) Ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματισθῇ ἐπίσκοπος πού ἐμνημονεύετο εἰς τά δίπτυχα ὡς ὀρθόδοξος;

Εἰς τά ἐρωτήματα αὐτά ἀπαντῶντες οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀνέγνωσαν εἰσηγήσεις, πού –μέ κείμενα κρυσταλλίνης διαυγείας καί ἐπιχειρήματα κατά κυριολεξίαν ἀποστομωτικά καί ἀναντίρρητα– καταδεικνύουν ὅτι: α) ὁ Θεόδωρος ἐπεκρίθη ὑπό πολλῶν Πατέρων (Γρηγορίου, Θεοφίλου, Κυρίλλου, Πρόκλου κ.ἄ.), ὑπό νόμων Βασιλικῶν καί ὑπό τῆς ἱστορίας, β) ἀπό οὐδένα ἅγιον ἐπῃνέθη ἤ ἐγένετο δεκτός, γ) τά τάχα ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου λόγια τῶν ἁγίων Κυρίλλου, Βασιλείου καί Γρηγορίου ἤ εἶναι πλαστά ἤ παρανοοῦνται, δ) «ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν τελευτᾷ ὁ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μέχρι πέρατος τῆς οἰκείας ζωῆς φυλάξας» (Ἰουστινιανός, ἐπιστολή Mansi 9, 640 CD), καί διά τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀναθεματίσει πολλούς (αἱρετικούς) μετά θάνατον αὐτῶν· ἰδιαιτέρως δέ ἡ Ἐκκλησία Ρώμης ἔχει διαπράξει τό ἀνοσιούργημα, ὅτι ἔχει ἀναθεματίσει ὀρθόδοξον πάπαν. Καί τέλος ὅτι ε) ἀκόμη καί ἄν κριθῇ ὡς ὀρθόν τό ἐπιχείρημα τῶν ἀντιφρονούντων, ὅτι δέν ἀναθεματίζονται οἱ εὑρισκόμενοι ἐν Ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ, ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκβεβλημένος ἀπό τά δίπτυχα τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας διετελέσεν ἐπίσκοπος (βλ. Πρακτικόν Συνόδου Μοψουεστίας ἐν § 16), δέν πρέπει νά θεωρῆται ὡς τελῶν ἐν Ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ, καί ἄρα τίποτε δέν ἐμποδίζει νά ἀναθεματισθῇ.

Τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι: α) ὁ Θεόδωρος εἶναι ἤδη ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά β) λόγῳ τῆς αἱρετικῆς διδασκαλίας του πρέπει καί νά ἀναθεματισθῇ.

Ἡ ὑπό τῶν πατέρων κατάκρισις τοῦ Θεοδώρου ὡς αἱρετικοῦ καί ἐκκλησιαστικῶς ἀποβλήτου εὑρίσκεται εἰς τάς § 3 I, IB´ καί IΔ´-IΘ´, καθώς καί § 14, 4b, §

του, ἀφ᾽ ἑτέρου δέ ὥρισεν εἰς τήν «προσεχῆ» Συνεδρίαν[2] νά ἀναγνωσθοῦν αὐτά πού εἶπον δι᾽ αὐτόν οἱ ἅγιοι Πατέρες, καθώς καί ἐκεῖνα πού ἐμπεριέχονται εἰς τούς βασιλικούς νόμους καί τά ἱστορικά ἔργα. Τώρα λοιπόν, ἔχοντες ὅλα αὐτά ἀνά χεῖρας, «ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον».

2. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθῇ τό Πρακτικόν τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

3.1 Καί ἀφοῦ αὐτό ἔγινεν, ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Ὡς ἔχομεν ἤδη διαλαλήσει, νά ἀναγνωσθοῦν ἐκεῖνα, πού οἱ *ἅγιοι Πατέρες* ἔγραψαν κατά τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τῶν βλασφημιῶν του, ὡς καί ὅλα ἐκεῖνα πού ἔχουν περιληφθῇ εἰς τούς *βασιλικούς νόμους* ἤ τά *ἱστορικά βιβλία*.

Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καί νοτάριος *Θεόδωρος* ἀνέγνωσε:

[ΜΕΡΟΣ Α´ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ]
Θέμα Α´ Ἐπικρίνεται ὁ Θεόδωρος ἀπό Πατέρας[2α];]

* *
*

Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, Α´. Ἀπό τόν Κατά Θεοδώρου[3] λόγ. α´

Θεόδωρος

Εἴ τις βούλοιτο *καταχρηστικῶς* καί τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τόν Θεόν Λόγον, *«υἱόν Δαβίδ»* ὀνομάζειν διά τόν ἐκ Δαβίδ τοῦ Θεοῦ Λόγου

14,5-6, § 14, 11, § 14, 18. Πάντως μερικά ἀπό τά ἐπιχειρήματα τοῦ Φακούνδου, ὡς π.χ. ἡ ἄποψις ὅτι αἱ θεολογικαί ἰδέαι τῶν ἁγίων Εὐσταθίου, Γρηγορίου Θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου, Ἀμφιλοχίου κ.ἄ. συμπίπτουν ἐν πολλοῖς μέ τάς τοῦ Θεοδώρου, θά ἦταν καλόν νά ἐρευνηθοῦν ὑπό ὀρθοδόξων ἐπιστημόνων, διά νά μή ὑβρίζωνται οἱ ἅγιοι πατέρες ὑπό τῶν νεωτέρων νεστοριανιζόντων.

2. Τά λόγια αὐτά ἀποτελοῦν σαφῆ μαρτυρίαν, ὅτι ἡ Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος εἰργάσθη μέ βάσιν ἕν ἐκ τῶν προτέρων μέχρι λεπτομερειῶν ἐπεξειργασμένον πρόγραμμα.

2α. Ὁ Φακοῦνδος ἰσχυρίζεται ὅτι τόσον ὁ ἅγιος Κύριλλος ὅσον καί οἱ ἅγιοι Πρόκλος καί Θεοδόσιος Β´ (408-450 μ.Χ.) εἶχον ἀποδεχθῆ τόν Θεόδωρον ὡς ὀρθόδοξον καί ἐκτός πάσης κατακρίσεως. Μέ τά ἐν Πράξει Ε´ § 3Α´-IΘ´ καί § 4-10 καί ἐν Πράξει ΣΤ´ § 5 παρατιθέμενα κείμενα τῶν ὡς ἄνω προσωπικοτήτων, καθώς καί τῶν Γρηγορίου Νύσσης, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Θεοδωρήτου, ἡ θέσις τοῦ Φακούνδου ὄχι ἁπλῶς ἀντικρούεται ἀλλά καί γελοιοποιεῖται.

3. Τό «κατά Θεοδώρου καί Διοδώρου» ἤ «κατά Θεοδώρου καί τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ» (βλ. Πράξ. Ε´ § 14,13), ἐγράφη περί τό 435 μ.Χ. Μέ αὐτό ὁ

ναόν, ὀνομαζέτω· καί τόν ἐκ σπέρματος Δαβίδ, Υἱόν τοῦ Θεοῦ χάριτι καί οὐ φύσει, προσαγορευέτω, τούς φυσικούς πατέρας οὐκ ἀγνοῶν, οὐδέ τήν φύσιν ἀνατρέπων, οὐδέ τόν ἀσώματον λέγων καί πρό αἰώνων, ἐκ Θεοῦ καί ἐκ Δαβίδ, καί πεπονθότα καί ἀπαθῆ.

Τό σῶμα δέν εἶναι ἀσώματον. Τό ἐκ τῶν κάτω δέν εἶναι ἄνωθεν. Αὐτό πού ὑπάρχει πρό αἰώνων, δέν εἶναι ἐκ σπέρματος Δαβίδ. Τό παθόν δέν εἶναι ἀπαθές. Καί τίποτε δέν μπορεῖ νά ἀντιστραφῇ καί ἀποδοθῇ εἰς τήν ἀντίθετόν του ἔννοιαν. Ὅ,τι εἶναι τοῦ σώματος, δέν εἶναι τοῦ Θεοῦ Λόγου. Καί πᾶν ὅ,τι εἶναι ἴδιον τοῦ Θεοῦ Λόγου, δέν μπορεῖ νά τό ἔχῃ ἴδιον καί τό σῶμα. Παραδεχόμεθα τάς (δύο) φύσεις· καί δέν ἀρνούμεθα τήν οἰκονομίαν»[4].

Κύριλλος

Ἐνῷ λέγει, ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀρνούμεθα τήν οἰκονομίαν, ἐν τούτοις αὐτός ξερριζώνει ἐντελῶς τό μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τολμᾷ μάλιστα καί λέγει, ὅτι ὁ μονογενής Υἱός, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δέν ἔγινε ἄνθρωπος καί δέν προῆλθεν ἀπό τό σπέρμα τοῦ ἁγίου Δαβίδ! Καί ἔτσι καταντᾷ νά ὁμιλῇ σαφῶς διά μίαν δυάδα υἱῶν καί διά μίαν ἄνισον καί ψευδώνυμον φύσιν, ἀφοῦ πᾶν ὅ,τι λέγεται καταχρηστικῶς, εἶναι φανερόν, ὅτι δέν εἶναι πράγματι αὐτό πού λέγεται πώς εἶναι, ἀλλά ἁπλούστατα ἔχει πάρει τό ὄνομα κάποιου ἄλλου.

Ἄν λοιπόν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ λέγεται καταχρηστικῶς ἄνθρωπος, τότε δέν ἔγινε κατά ἀλήθειαν ἄνθρωπος. Καί ἄν ὁ ἐκ σπέρματος Δαβίδ εἶναι καταχρηστικῶς Υἱός καί Θεός, τότε βεβαίως δέν εἶναι οὔτε Θεός οὔτε Υἱός κατά φύσιν καί ἀλήθειαν. Ἄρα, καί εἰς τάς δύο αὐτάς περιπτώσεις ψευδῶς ἀποδίδεται εἰς αὐτόν τό ὄνομα αὐτό (Υἱός ἤ Θεός), καί δικαίως ὑποψιάζεται κανείς ὅτι δέν ὑπάρχει ἡ οὐσία του, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦνται διά κάτι πού δέν εἶναι (αὐτό πού δηλοῦν τά ὀνόματα).

ἅγιος Κύριλλος ἐλέγχει πεπλανημένας δοξασίας τῶν Διοδώρου καί Θεοδώρου. Βλ. καί ἐπιστολήν 66 πρός Ἀκάκιον ἐν Πράξ. Ε΄ § 14,5.

4. Κατά τινα ἐκδοχήν τά κείμενα τῶν παραγράφων 3, Α΄, 1 καί 3, Β΄ § Γ΄ ἀνήκουν εἰς τόν Διόδωρον Ταρσοῦ (M. Richard, Mel. Grat. 1, 105), τόν διδάσκαλον τοῦ Θεοδώρου. Ἀλλ' ἴσως ὁ Θεόδωρος ἀντέγραφεν καί παρέθετεν ἐπί λέξει κείμενα τοῦ Διοδώρου. Βλ. καί Πράξ. Ε΄ σημ. 49.

Β΄. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου

Θεόδωρος

Πρέπει λοιπόν, αὐτοί πού παίρνουν τήν ὀρθήν ἔναντι τοῦ θέματος τοποθέτησιν, ὅταν γίνεται λόγος διά τούς κατά φύσιν πατέρας, νά μή ὀνομάζουν τόν Θεόν Λόγον υἱόν τοῦ Ἀβραάμ ἤ τοῦ Δαβίδ, ἀλλά ποιητήν (τους), καί νά μή λέγουν ὅτι τό σῶμά του ἐγεννήθη πρό τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρός, ἀλλά (νά τό ὀνομάζουν) «σπέρμα τοῦ Δαβίδ καί τῆς Μαρίας».

Καί, ὅταν γίνεται λόγος διά τάς φυσικάς γεννήσεις, νά μή ἐκλαμβάνεται ὡς Υἱός τῆς Μαρίας ὁ Θεός Λόγος. Ὁ θνητός γεννᾷ φύσει θνητόν· καί τό σῶμα (γεννᾷ) ὅμοιόν του. Ὁ Θεός Λόγος δέν ἔσχε δύο γεννήσεις: μίαν μέν πρό τῶν αἰώνων, ἄλλην δέ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, καθ' ὅσον ἐκ μέν τοῦ Πατρός ἐγεννήθη κατά φύσιν, ἐνῷ ἐκ τῆς Μαρίας ἁπλῶς ᾠκοδόμησεν Ἑαυτῷ τόν Ναόν τόν γεννηθέντα ἐκ τῆς κοιλίας της[5].

Κύριλλος

Μετά ἀπό αὐτά προχωρεῖ ὀλίγον καί, ἀφοῦ παρεμβάλλει μερικά, λέγει πάλιν.

Θεόδωρος

Παρά ταῦτα, ὅταν γίνεται λόγος περί τῆς οἰκονομίας, εἶναι δυνατόν νά ἀποκαλῆται «ἄνθρωπος» ὁ Θεός. Ὄχι διότι ἔγινε πράγματι κάτι τέτοιο, ἀλλ' ἐπειδή ἀνέλαβε (τήν ἀνθρωπίνην φύσιν). Ἔγινε δέ ἄνθρωπος ὁ Θεός ὄχι καθ' ὅ ἦτο ἀπερίγραπτος καί πανταχοῦ παρών· διότι τό σῶμα του ἀκόμη καί μετά τήν ἀνάστασιν ἦτο ἁπτόν· καί ὡς τέτοιο ἀνελήφθη εἰς τόν οὐρανόν· καί ἔτσι θά ἔλθῃ πάλιν, ὅπως ἀνελήφθη.

Κύριλλος

Ἰδού. Στρέφεται κατά τῆς Θείας Γραφῆς καθαρά καί ἀπροκάλυπτα. Καί ἀποδοκιμάζει τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ. Καί κατά ἕνα τρόπον ἐπιπλήττει τόν Θεόν Λόγον, πού ηὐδόκησε νά ὑπομείνῃ δι' ἡμᾶς τήν κένωσιν. Καί φαίνεται, ὡσάν νά θλίβεται διά τό ὅτι ἔγινεν ἄνθρωπος.

Καί πράγματι. Ἀθετεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τήν ἐνανθρώπησιν.

---

5. Βλ. τό ἴδιον ἐδάφιον ἐν Πράξει Δ΄, κεφ. ΜΕ΄.

᾿Εξυψώνει δέ τόν ἑαυτόν του εἰς βάρος τῆς ἀρρήτου σοφίας. Καί ἐπάνω-κάτω λέγει ᾿Ιουδαϊκῶς πρός τόν Σωτῆρα ὅλων ἡμῶν Χριστόν· «περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας· ὅτι ἄνθρωπος ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν».

᾿Αλλ᾿ ἄς ἀκούσῃ τόν Χριστόν πού λέγει σαφῶς· «Εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε». Παρ᾿ ὅτι λοιπόν αὐτός γνωρίζει, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος -παρ᾿ ὅτι εἶχε φανῆ ὡς ἄνθρωπος- εἶχε τήν θείαν δύναμιν καί ἐξουσίαν, ἀρνεῖται ὅτι εἶναι Θεός καί λέγει ὅτι τάχα ᾿Εκεῖνος κατῴκησεν εἰς τόν ἄνθρωπον (᾿Ιησοῦν), διά νά μᾶς δείξῃ ὅτι πρέπει νά προσκυνοῦμεν (μόνον) τόν Λόγον τοῦ Θεοῦ, καί ὅτι (ὁ ἄνθρωπος) ἁπλῶς τιμᾶται μέ ψιλόν τό ὄνομα τῆς Θεότητος.

Διαπιστώνεται συνεπῶς, ὅτι ἀγνοεῖ ἐντελῶς τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ.

Γ΄. ᾿Εκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Θεόδωρος

῞Ομως λέγει· ῞Αν ἡ σάρξ ἦτο ἡ σταυρωθεῖσα, πῶς ὁ ἥλιος τάς ἀκτῖνας ἐναπέκρυψε, καί τό σκότος κατέλαβε πᾶσαν τήν γῆν, καί σεισμός ἐγένετο, καί αἱ πέτραι διερρήγνυντο καί οἱ νεκροί ἀνίσταντο;

᾿Εν τοιαύτῃ περιπτώσει, τί θά εἴπουν διά τό σκότος πού ἔλαβε χώραν εἰς τήν Αἴγυπτον ἐπί Μωϋσέως καί μάλιστα ὄχι μόνον ἐπί τρεῖς ὥρας, ἀλλ᾿ ἐπί τρεῖς ἡμέρας; καί τί διά τά ἄλλα θαύματα πού ἔγιναν διά τοῦ Μωϋσέως καί τοῦ ᾿Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ, πού ἔκαμε τόν ἥλιον νά σταθῆ; ὁ ὁποῖος ἥλιος ἐπί ᾿Εζεκίου τοῦ βασιλέως, ἀκόμη καί παρά φύσιν, ἐγύρισε πρός τά ὀπίσω; ἤ περί τῶν λειψάνων τοῦ ᾿Ελισσαίου πού ἀνέστησαν νεκρόν;

῞Αν λοιπόν λέγουν, ὅτι τάχα αὐτά πού ἔγιναν ἐπί τοῦ Σταυροῦ ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ παθών εἶναι ὁ Θεός Λόγος καί ὄχι ὅτι ἔγιναν διά τόν ἄνθρωπον, τότε καί ἐκεῖνα πού ἔλαβον χώραν ἐπί Μωϋσέως διά τό γένος τοῦ ᾿Αβραάμ, καθώς καί ἐκεῖνα πού ἔγιναν ἐπί τοῦ ᾿Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ καί τοῦ βασιλέως ᾿Εζεκίου, δέν... θά ἔγιναν!

Καί ἄν τά θαύματα ἐκεῖνα εἶχον γίνει χάριν τοῦ λαοῦ τῶν ᾿Ιουδαίων, πολύ περισσότερον τά ἐν τῷ Σταυρῷ ἔγιναν πρός χάριν τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου[6].

6. Βλ. τό ἴδιον ἐδάφιον ἐν Πράξει Δ΄, κεφ. ΚΗ΄.

Κύριλλος

«᾿Εξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα», λέγει ὁ Κύριος.

῏Ω, τί ἀνυπόφορος κακία! ῏Ω τί γλῶσσα, λαλοῦσα ἀδικίαν κατά τοῦ Θεοῦ! Καί τί νοῦς, ἐπαίρων εἰς ὕψος τό κέρας αὐτοῦ!

Μικρόν σοῦ φαίνεται τό ὅτι προσηλώθη εἰς τό ξύλον ὁ Κύριος τῆς Δόξης, τόν ὁποῖον σύ μέν δέν ὀνομάζεις οὔτε «Υἱόν ἀληθινόν» οὔτε «Κύριον», ἐνῷ ἀντιθέτως ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἀληθῶς καί Υἱός καί Θεός, δηλ. δημιουργός καί κτίστης τῶν ἁπάντων; Ναί· δέν ἦτο ἁπλῶς «ἄνθρωπος», ἀλλά ὁ «ἐν σχήματι ἀνθρώπου» ἐκ Θεοῦ Πατρός Θεός Λόγος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δέν ὑπέστη καμμίαν ἀπολύτως μεταβολήν, δέν ἐτράπη εἰς σάρκα, ἀλλ᾿ ἡνώθη μέ αὐτήν, συμφώνως πρός τήν πίστιν τῶν ἁγίων Γραφῶν.

Ναί· ὁ σαρκί παθών καί ἀναρτηθείς εἰς τό ξύλον, αὐτός ἔκαμε τά θαύματα εἰς τήν Αἴγυπτον, διά νά δείξῃ εἰς ὅλους διά τοῦ σοφοῦ Μωϋσέως τήν δόξαν του[7].

Δ΄. ᾿Εκ τοῦ αὐτοῦ λόγου

Θεόδωρος

Χάριτι Υἱός ὁ ἐκ τῆς Μαρίας ἄνθρωπος, φύσει δὲ ὁ Θεὸς Λόγος. Τὸ μὲν χάριτι καὶ οὐ φύσει· τὸ δὲ φύσει καὶ οὐ χάριτι. ᾿Αρκέσει τῷ ἐξ ἡμῶν σώματι τὸ τῆς κατὰ χάριν υἱότητος, τὸ τῆς δόξης, τὸ τῆς ἀθανασίας, ὅτι ναός τοῦ Θεοῦ Λόγου γέγονε.

Μὴ ὑπὲρ φύσιν ἀναγέσθω.

Καὶ ὁ Θεὸς Λόγος, ἀντὶ τῆς παρ᾿ ἡμῶν ὀφειλομένης εὐχαριστίας, μὴ ὑβριζέσθω.

Καὶ τὶς ἡ ὕβρις;

Τὸ συντιθέναι αὐτὸν μετὰ σώματος καὶ δεῖσθαι νομίζειν εἰς τελείαν υἱότητα τοῦ σώματος.

Οὐδὲ αὐτὸς ὁ Θεὸς Λόγος βούλεται ἑαυτὸν τοῦ Δαβὶδ εἶναι υἱόν, ἀλλὰ Κύριον.

Τὸ δὲ σῶμα καλεῖσθαι τοῦ Δαβὶδ υἱὸν οὐ μόνον οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο παραγέγονε[8].

7. Βλ. τό ἴδιον ἐδάφιον ἐν Πράξει Ε΄, § 14, 14.

8. Βλ. τό ἴδιον χωρίον ἐν Πράξει Δ΄, κεφ. ΜΔ΄. Βλ. καί P.G. 86, 1388.

Κύριλλος

Ἀφοῦ λοιπόν πᾶν ὅ,τι εἶναι «κατά χάριν» δέν εἶναι «κατά φύσιν», καί ὅ,τι εἶναι «κατά φύσιν» δέν εἶναι «κατά χάριν», ἄρα, μέ βάσιν τόν ἰδικόν σου συλλογισμόν, δέν ὑπάρχουν δύο Υἱοί, διότι βεβαίως ὁ «κατά χάριν», καί ὄχι «κατά φύσιν», Υἱός δέν εἶναι πράγματι υἱός. Ἀπομένει ὅμως εἰς αὐτόν ἡ δυνατότης νά μένῃ ἐν Αὐτῷ, τῷ κατά φύσιν καί ὄχι κατά χάριν Υἱῷ, δηλ. ἐν τῷ ἐκ Θεοῦ Πατρός Θεῷ Λόγῳ, διά τῆς (ἀποκτήσεως) τῆς δόξης τῆς ἀληθινῆς υἱοθεσίας. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει, ὅπως εἶπα ἀνωτέρω ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἔπαυσε νά εἶναι καί (ἄρα καί) νά λέγεται «Υἱός τοῦ Θεοῦ», διά τοῦ ὁποίου σῳζόμεθα, μόνον ἄν τόν θάνατον Αὐτοῦ καταγγέλωμεν καί τήν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ ὁμολογοῦμεν· διότι ὁ λόγος τῆς πίστεως, τόν ὁποῖον κηρύττομεν, εἰς αὐτήν τήν ὁμολογίαν μᾶς ὁδηγεῖ.

Ἄρα, ἡ πίστις μας εἶναι μία πίστις εἰς ἄνθρωπον καί ὄχι εἰς τόν κατά φύσιν καί κατά ἀλήθειαν Υἱόν τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς, ἄν ἀληθεύῃ ἐκεῖνος πού λέγει ὅτι ὁ Χριστός ἔλαβε τήν υἱοθεσίαν κατά χάριν, τότε θά πρέπει νά συγκαταριθμηθῇ μέ τό πλῆθος τῶν υἱῶν, δηλ. μέ ἡμᾶς, εἰς τούς ὁποίους τήν υἱοθεσίαν, «εἰς ἣν ἐκλήθημεν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα», χαρίζει ὁ ἴδιος κατά τό ἄπειρον ἔλεός Του. Περί αὐτοῦ σέ διαβεβαιώνει καί ὁ θεῖος Εὐαγγελιστής, πού λέγει· «ὅσοι δὲ ἔλαβον Αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ Ὄνομα Αὐτοῦ».

Πῶς, μετά ἀπό αὐτά, θά ἦτο δυνατόν, ἄν Αὐτός ὁ ἴδιος εἶχε λάβει τήν τιμήν τῆς υἱοθεσίας δοθεῖσαν εἰς Αὐτόν ἀπό ἄλλον, νά μπορῇ νά δίδῃ καί εἰς ἡμᾶς τήν χάριν (τῆς υἱοθεσίας), ἀφοῦ δέν θά ἦτο ἰδική Του, ἀλλά θά εἶχεν ἀποκτήσει αὐτήν ἔξωθεν;

Καί μετ᾽ ὀλίγα

Ὁ Υἱός ἐκένωσεν Ἑαυτόν. Καί ἐνῷ ἦτο εἰς ὅλα τέλειος ηὐδόκησε νά ταπεινώσῃ Ἑαυτόν καί νά δεχθῇ τήν κατά σάρκα γέννησιν ἐκ γυναικός. Καί ἔτσι, ὠνομάσθη «υἱός Ἀβραάμ» καί «υἱός Δαβίδ». Σύ ὅμως, (ὦ Θεόδωρε), δέν ἐστάθης μέ θαυμασμόν ἐνώπιον τοῦ τεχνουργήματος τῆς Οἰκονομίας, ἀλλά μᾶλλον ἐμέμφθης τό μυστήριον. Καί μάλιστα μέμφεσαι καί τήν βουλήν τοῦ Θεοῦ Πατρός, ἀφοῦ χαρακτηρίζεις ὡς «ὕβριν» τήν ἐνσάρκωσιν τοῦ Μονογενοῦς. Καί ἐπί πλέον κατηγορεῖς καί τόν Υἱόν, πού ηὐδόκησε

νά ὑπομείνῃ πρός χάριν σου κένωσιν.

Κατόπιν τούτων, ὅταν ἀκούσῃς Αὐτόν νά λέγῃ πρός τόν ἐπουράνιον Πατέρα Του τό «Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ηὐδόκησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, τότε εἶπα· ἰδοὺ ἥκω· -ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ- τοῦ ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὸ θέλημά Σου ηὐδόκησα», θά μᾶς εἴπῃς ὅτι· «Ἴσως ὁ Υἱός δέν σκέπτεται ὀρθῶς ὡς πρός τήν δόξαν Του»! Ὅμως ὁ ἴδιος ἐπέλεξε δι᾽ Ἑαυτόν τόν «καταρτισμόν» σώματος· καί τό λέγει, ὅτι τοῦτο ἔγινε ὄχι διά κάποιον ἄλλον, ἀλλά διά τόν Ἑαυτόν Του, ὅπως δείχνουν τά λόγια Του· «σῶμα δέ κατηρτίσω μοι».

Λοιπόν, ἀκόμη καί τόν Παῦλον ἄν ἀκούσῃς νά λέγῃ περί τοῦ Θεοῦ Λόγου· «ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε αἵματος καὶ σαρκὸς καὶ Αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν», ἤ τόν σοφόν Ἰωάννην πού γράφει· «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», νά (...) ξεσηκωθῇς ἐναντίον τους καί νά φωνάξῃς· Ὄχι! Δέν ἐπιτρέπεται, ἀντί τῆς ὀφειλομένης εὐχαριστίας, νά ὑβρισθῇ ἀπό ἡμᾶς! Ὁ Θεός Λόγος δέν ἔγινε σάρξ! Ὁ Θεός Λόγος δέν κεκοινώνηκε ἀληθῶς αἵματος καί σαρκός! Δέν ἐγεννήθη ὡς πρός τήν σάρκα του παραπλησίως ἡμῖν! Δέν ὠνομάσθη «υἱός Δαβίδ»!

Ἀλλ᾽ ἄν εἶναι «ὕβρις», δηλ. κάτι τό ὄχι κατά τό θέλημά Του, ἀκόμη καί τό νά ὀνομάζεται μέ τό ὄνομα αὐτό, τότε πῶς εἶναι δυνατόν νά «εὐδόκησεν» ὁ ἴδιος νά πάθῃ;

Ἀλλ᾽ ἡμεῖς, ὦ σοφέ, ἔχομεν συνηθίσει νά δοξάζωμεν τόν Θεόν Πατέρα, διά τό ὅτι «κατηρτίσατο σῶμα τῷ Υἱῷ». Καί λέγομεν, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Υἱός ἔγινε σάρξ, δηλ. ἄνθρωπος, ὅτι ὑπέμεινε τήν κένωσιν πρός χάριν μας, καί ὅτι ὑπεβλήθη μέν εἰς τήν ταπείνωσιν τῆς πτωχείας ἡμῶν, ἀλλά καί πάλιν ἔμεινε καί Θεός καί ἀληθής Υἱός τοῦ Θεοῦ καί Πατρός.

Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά μή εἶχε θελήσει νά ὀνομάζεται υἱός Δαβίδ, ἀφοῦ ἐνηνθρώπησε καί μάλιστα ὄχι ἀκουσίως[8α].

Ε΄. Ἐκ τοῦ β΄ λόγου τοῦ Κυρίλλου

Ὁ Θεόδωρος

«Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνῄσκει αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι

8α. Εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐμπαίζει τήν περί «εὐδοκίας» ἄποψιν τοῦ Θεοδώρου.

ἐπισκέπτει αὐτόν»; 'Αλλ' ἄς ἴδωμεν, ποῖος εἶναι ὁ ἄνθωπος, διά τόν ὁποῖον (ὁ Δαβίδ) δοκιμάζει ἔκπληξιν καί ἀπορίαν, διότι ὁ Μονογενής κατεδέχθη νά μιμνήσκεται αὐτοῦ καί νά ἐπισκέπτεται αὐτόν.

Καί ὅτι μέν αὐτό δέν ἔχει λεχθῆ διά τόν κάθε ἄνθρωπον, ἔχει ἤδη καταδειχθῆ εἰς τά ὡς ἄνω. 'Αλλά καί ὅτι δέν πρόκειται διά κάποιον συγκεκριμένον ἄνθρωπον, εἶναι καί αὐτό γνωστόν[9].

'Αλλά, ἄς παραλείψωμεν ὅλα αὐτά, καί ἄς περιορισθῶμεν εἰς τήν μαρτυρίαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πού εἶναι καί ἡ πλέον ἀποδεκτή ἀπό ὅλους. Καί πράγματι ὁ 'Απόστολος ἔγραψε τήν πρός τούς 'Εβραίους, διά νά ἐξιστορήσῃ εἰς αὐτούς τά περί τοῦ Χριστοῦ· καί ἐπιβεβαιῶν λοιπόν τό ὅτι τό πρόσωπόν Του δέν ἦτο δεκτόν εἰς τούς 'Ιουδαίους λέγει τά ἑξῆς· «Διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων· Τί δὲ ἔστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκει αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτει αὐτόν; ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν· καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Πάντα ὑπέταξας ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ».

Καί ἀφοῦ εἶπε τά λόγια αὐτά τῆς Διαθήκης, τότε πλέον ἑρμηνεύων αὐτά ἐπέφερε· «ἐν δὲ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον»· Καί παρά ταῦτα «οὔπω βλέπομεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα».

Καί διδάσκων ἡμᾶς, ποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἐπειδή τοῦτο ἦτο ἀμφίβολον, ἀπό τά ὑπό τοῦ μακαρίου Δαβίδ παρατεθέντα λόγια, προσέθεσε· «τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν 'Ιησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον».

'Αλλ', ἄν ἀπό μέν τά Εὐαγγέλια διδασκώμεθα, ὅτι ὁ μακάριος Δαβίδ εἶχεν ἀναφέρει εἰς τόν Κύριον ὅλα ὅσα εἶναι τοῦ Ψαλμοῦ αὐτοῦ, καί τά ἄλλα, ἀλλά καί τά «ὅτι μιμνήσκει» καί «ὅτι ἐπισκέπτει» καί τό «ἠλάττωσας» καί τό «ὑπέταξας», ἀπό δέ τόν 'Απόστολον πληροφορούμεθα ὅτι ὁ 'Ιησοῦς ἦτο, ἐκεῖνος περί τοῦ ὁποίου ὁμιλῶν ὁ Δαβίδ λέγει· «ὅτι μιμνήσκει αὐτοῦ» καί ὅτι «ἐπισκέπτει αὐτόν», ἀλλά καί τό ὅτι «πάντα ὑπέταξας αὐτῷ», ἐνῷ «ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύτι παρ' ἀγγέλους», τότε σταματήσατε ἔστω καί δι' ὀλίγον τήν ἀναισχυντίαν σας, καί καταλάβετε αὐτό πού πρέπει.

9. Βλ. τό αὐτό κατωτέρω ἐν Πράξει Ε', § 5, Α'.

Βλέπετε λοιπόν, ὦ ἀνθρώπων ἀνοσιώτατοι, πόση εἶναι ἡ διαφορά τῶν φύσεων, ἀφοῦ καί ὁ ἴδιος ἐκπλήττεται, διά τό ὅτι καταδέχεται καί νά μιμνήσκεται τοῦ ἀνθρώπου καί νά ἐπισκέπτεται αὐτόν καί νά καθιστᾷ αὐτόν μέτοχον ὅλων τῶν ἄλλων, εἰς τά ὁποῖα καί ἔχει ἤδη καταστήσει αὐτόν κοινωνόν, ἐνῷ ἐκεῖνος θαυμάζει πῶς ἠξιώθη νά γίνῃ ὑπέρ φύσιν μέτοχος εἰς τόσα ἀγαθά; Καί αὐτός μέν θαυμάζεται, ἐπειδή δίδει τήν εὐεργεσίαν καί ποιεῖ μεγάλα καί ὑπέρ τήν φύσιν ἐκείνου ὅστις ἐπιδιώκει τήν τοιαύτην εὐεργεσίαν, ἐκεῖνος δέ, ἐπειδή ἐπιδιώκει τήν εὐεργεσίαν καί λαμβάνει ἀπό ἐκεῖνον μεγαλύτερα ἀπό ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων εἶναι ἄξιος[10].

Κύριλλος

«'Εκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν» ('Ιωήλ. 1, 5)· ἄς βροντοφωνήσῃ κάποιος εἰς τούς τόσον πλανωμένους!

«'Επίθες ἄνθρωπε τῇ σαυτοῦ γλώττῃ θύραν καὶ μοχλόν, Παῦσαι τὸ κέρας σου εἰς ὕψος ἐπαίρων, καὶ λαλῶν ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τίνων ἐπιπηδᾷς ἀνεξικακοῦντι Χριστῷ; Εἰς νοῦν ἔχε τὸ γεγραμμένον παρὰ τοῦ θεσπεσίου Παύλου!« Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καί πλήττοντες αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε». Καὶ ἵνα τι καὶ ἐκ προφητικῶν φθέγξωμαι βιβλίων, «ἐδικαιώθη Σόδομα ἐκ σοῦ». Νενίκηκας τὰς τῶν 'Ελλήνων ἀθυροστομίας, ἃς ἐποιήσαντο κατὰ τοῦ Χριστοῦ, μωρίαν ἡγούμενοι τὸν Σταυρόν. Οὐδὲν ὄντα διέδειξας τὰ τῆς 'Ιουδαϊκῆς ἀπονοίας ἐγκλήματα»[11].

Τολμᾷς νά τόν ὑποτιμᾷς καί, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπό σέ, σύρεις εἰς δυσφημίαν τόν καθήμενον εἰς τήν ἄνω καθέδραν καί ἔχοντα ἕνα καί τόν αὐτόν θρόνον μέ τόν Θεόν καί Πατέρα, ἀφοῦ ὁ σοφώτατος Παῦλος λέγει ὅτι ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς αὐτός κάθεται εἰς τόν θρόνον τῆς Θεότητος; Καί πράγματι λέγει: «Τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς», «ὑπεράνω πάσης 'Αρχῆς καί 'Εξουσίας καί Δυνάμεως καὶ Κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι», καί «Αὐτῷ

10. Βλ. τό αὐτό καί κατωτέρω ἐν Πράξει Ε' § 5, Β'.
11. Βλ. τό αὐτό κατωτέρω ἐν Πραξει Ε' § 5, Γ'.

κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ Πατρός».

Καί ποῖος εἶναι ἐκεῖνος πού εἶναι εἰς αὐτά ὡς ὁ Θεός; Καί τοῦτο μᾶς τό ἐξήγησεν ὁ ἴδιος, ὁ ἱερεύς τῶν μυστηρίων Του. Πράγματι δέ λέγει «ὅτι ἐκένωσεν Ἑαυτὸν ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπου γενομένος· καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος· καὶ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ».

Κάμπτει δέ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καί ἐπιγείων καί καταχθονίων εἰς Ἐκεῖνον, πού ὑπέμεινε τόν Σταυρόν. Δι' αὐτόν ὁ «ἐχθρός μας», ὁμιλῶν μέ μόνα τά μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, λέγει ὅτι ἠξιώθη μνήμης καί ἐπισκέψεως ἀπό τόν Θεόν Λόγον, ἐνῷ βεβαίως πρέπει νά γνωρίζῃ καί νά πιστεύῃ ὅτι ὁ Θεός Λόγος δέν ἦτο κάποιος ἄλλος ἀπό Αὐτόν Υἱός, ἰδίᾳ καί κατά μέρος Υἱός, ὁ (ὡς ἐκεῖνος λέγει) ἐκ σπέρματος Δαβίδ ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτός ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ Πατρός Θεός Λόγος γενόμενος καθ' ἡμᾶς, δηλαδή ἄνθρωπος.

Ἔτσι λοιπόν, ἐπισκέψεως καί μνήμης ἠξίωνε ὄχι ἄλλον τινά, ἀλλά τόν ἴδιον τόν ἑαυτόν Του.

ΣΤ΄. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου

Θεόδωρος

Ἄρα παύσονται λοιπόν τῆς ἀναισχύντου μάχης, ἀποστήσονται δὲ λοιπόν τῆς ματαίας φιλονικίας, αἰδεσθέντες τῶν εἰρημένων τὸ προφανές· «Πολλοὺς γάρ, φησίν, υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα».

Ἰδοὺ τοίνυν ἐν τῷ τῆς υἱότητος λόγῳ καὶ συγκατατάττων ὁ Ἀπόστολος φαίνεται τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον τοῖς πολλοῖς, οὐ καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνοις τῆς υἱότητος μετέχων, ἀλλὰ καθ' ὁμοίωσιν, καθ' ὃ χάριτι προσείληφε τὴν υἱότητα, τῆς Θεότητος μόνης τὴν φυσικὴν υἱότητα κεκτημένης[12].

Πρόδηλον γὰρ ἐκεῖνο, ὡς τῆς υἱότητος αὐτῷ παρὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους πρόσεστι τὸ ἐξαίρετον, τῇ πρὸς αὐτὸν ἑνώσει· ὅθεν καὶ τῇ τοῦ Υἱοῦ φωνῇ συνεπινοούμενος συμπαραλαμβάνεται.

Ἀλλὰ λογοποιοῦνται πρὸς ἡμᾶς, ὅτι, εἰ δύο τέλεια φάσκομεν, πάντως δύο καὶ τοὺς υἱοὺς ἐροῦμεν. Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ Υἱὸς εἴρηται ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ κατ' αὐτό, τῆς Θεότητος ὑπεξῃρημένης, τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις συντεταγμένος· καὶ οὐκ ἤδη δύο φαμὲν τοὺς υἱούς. Εἷς

12. Βλ. τό αὐτό ἐν Πράξει Δ΄, κεφ. ΜΣΤ΄.

δὲ ὁ Υἱὸς ὁμολογεῖται δικαίως· ἐπείπερ ἡ τῶν φύσεων διαίρεσις ἀναγκαίως ὀφείλει διαμένειν, καὶ ἡ τοῦ προσώπου ἕνωσις ἀδιασπάστως φυλάττεσθαι[13].

Κύριλλος

Ὦ τῆς ἀφροσύνης!

Τίποτε δέν κατάλαβε ἀπό τό ἀνέφικτον ὕψος τοῦ μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ, αὐτός πού ἀπετόλμησε τά τόσον κρύα καί «παιδιακίστικα» λόγια.

Εὐθύς δέ ἀμέσως θά ἐκθέσωμεν καί τό ὅτι ἐλάχιστα κατενόησε τό νόημα τοῦ κειμένου, τό ὁποῖον ἐπεκαλέσθη, καί ὅτι ἀποφεύγων τήν ὀρθήν ὁδόν, μεταπηδᾷ καί πάλιν εἰς τήν ἀνοσίαν ἐκείνην ἔννοιαν πού ὁ ἴδιος προτείνει.

Διά δέ τό ὅτι ὡς πρωτίστην μέριμνάν του ἔσχε τό νά μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ὁ σύνθρονος τῷ Πατρί καί ὑπό τῆς κτίσεως συμπάσης προσκυνούμενος ὡς Θεός, ἦτο ἁπλοῦς ἄνθρωπος, ἄς μᾶς ἔλθῃ ὁ ἴδιος ὡς μάρτυς,

ἀφοῦ συγκαταριθμῶν Αὐτόν εἰς ἐκείνους πού εἶναι κατά χάριν υἱοί καί κατατάσσων Αὐτόν εἰς τό ἀνθρώπινον πλῆθος, ἐπιμένει ὅτι μόνη ἡ Θεότης τοῦ Λόγου εἶχεν τήν δόξαν τῆς ἀληθοῦς υἱοθεσίας, καί ἔτσι σχεδόν ψέγει Ἐκεῖνον, πού ηὐδόκησε νά κενώσῃ Ἑαυτόν δι' ἡμᾶς, ἴσως δέ καί ἀντιπαραβάλλει τήν ἰδικήν του ἀναξίαν πάσης τιμῆς ἄνοιαν μέ τόν Μαθητήν, πού λέγει τό «καί ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο»!

Ἄς ξεύρωμεν λοιπόν ὅτι, ἔστω καί ἄν κάπου λέγῃ ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ἕνας καί ὄχι δύο, ἀπορρίπτων οὕτως ἐξ ὁλοκλήρου τό ὅτι Οὗτος εἶναι ἐν ταὐτῷ ὁ Θεός, καί ὁ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος, «ἐκ σπέρματος Δαβίδ» Υἱός, ὅμως ἀναφέρει τήν δόξαν τῆς ἀληθοῦς υἱοθεσίας εἰς μόνον τόν ἐκ Θεοῦ Πατρός Θεόν Λόγον.

Ἀλλ' αὐτό, ὅπως εἶπα, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰ μή ὅτι δέν δέχεται τόν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως, ἐνῷ ἀντιθέτως ἀναιρεῖ ἐξ ὁλοκλήρου τήν Οἰκονομίαν, χάρις εἰς τήν ὁποίαν καί ἐσώθημεν καί διεπεράσαμεν τόν θάνατον καί τήν ἁμαρτίαν καί καθείλομεν τόν ζυγόν τῆς διαβολικῆς φιλαργυρίας.

13. P.G. 66, 985 A-B.

Ζ΄. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου

Θεόδωρος

Κανείς δέν πρέπει νά παραπλανᾶται ἀπό τάς ἐντέχνους ἐρωτήσεις.

Εἶναι ἐντροπή νά ἀφήνωμεν κατά μέρος τό, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «τοσοῦτον νέφος μαρτύρων» καί ἐξαπατώμενοι ἀπό πονηράς τινας ἐρωτήσεις νά ἑνωνώμεθα μέ τούς ἐχθρούς μας.

Καί ποῖα εἶναι τά ἐρωτήματα, πού μᾶς ὑποβάλλουν μέ «τέχνην»; «Τί εἶναι ἡ Μαρία; ἀνθρωποτόκος ἤ Θεοτόκος»; «Τί εἶναι ὁ σταυρωθείς; Θεός ἤ ἄνθρωπος»;

Καί ποία μέν πρέπει νά εἶναι ἡ ἀπάντησις εἰς τά ἐρωτήματα αὐτά, γίνεται φανερόν ἀπό ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω εἰς τάς ἀπαντήσεις μας εἰς τά ἐρωτήματα, τά ὁποῖα μᾶς ἀπηυθύνθησαν. Ἄς ἐπαναληφθῇ ὅμως διά μίαν ἀκόμη φοράν τώρα, ὅτι πρέπει νά ἀπαντῶμεν μέ ὀλίγα λόγια, διά νά μή δίδωμεν εἰς αὐτούς λαβήν νά κάνουν πονηρίας. Ἔτσι λοιπόν, ὅταν μᾶς ἐρωτοῦν· Ἀνθρωποτόκος εἶναι ἡ Μαρία ἤ Θεοτόκος; ἄς τούς ἀπαντῶμεν· «Καί τά δύο· Τό ἕνα εἶναι κατά φύσιν, ἀφοῦ εἰς τήν κοιλίαν της ἦτο ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐξ αὐτῆς προελθών. Θεοτόκος δέ, ἐπειδή μέσα εἰς τόν γεννηθέντα ὑπ' αὐτῆς ἄνθρωπον ἦτο ὁ Θεός, ὄχι βεβαίως (μέ τό νόημα) ὅτι «περιεγράφη» μέσα εἰς αὐτόν κατά τήν φύσιν Του, ἀλλ' ὅτι ἦτο μέσα εἰς αὐτόν «κατά εὐδοκίαν»[14].

Συνεπῶς, δύνανται μέν νά λέγωνται καί τά δύο, ἀλλ' ὄχι κατά τόν ἴδιον «λόγον», ἀφοῦ ὁ Θεός Λόγος, ὡς ὑπάρχων πρό πάσης κτίσεως δέν ἔλαβεν ἀρχήν ὑπάρξεως ἐν τῇ κοιλίᾳ ὡς (λαμβάνει) ὁ κάθε ἄνθρωπος. Ἐντεῦθεν καί δύνανται νά λέγωνται καί τά δύο, ἀλλά καί τό κάθε ἕνα ἀπό αὐτά πρέπει νά λέγεται κατά ἕνα διαφορετικόν «λόγον».

Τό ἴδιο πρέπει νά ἀποκρινώμεθα καί ὅταν μᾶς ἐρωτοῦν· «ὁ Θεός ἐσταυρώθη ἤ ὁ ἄνθρωπος;» Νά ἀπαντῶμεν: Καί τά δύο· ἀλλ' ὄχι κατά τόν αὐτόν «λόγον», ἀφοῦ ὁ μέν (ἄνθρωπος) καί ἐσταυρώθη καί προσηλώθη εἰς τό ξύλον, καί διά νά ὑπομείνῃ τά Πάθη, «ἐκρατήθη» ὑπό τῶν Ἰουδαίων, ἐνῷ Ἐκεῖνος («ἐσταυρώθη»), ἐπειδή ἦτο *μετ' αὐτοῦ* κατά τόν ὡς ἄνω ἐκτεθέντα τρόπον.

Ἀμέσως μετά ἀπό αὐτά, συνεχίζων προσθέτει ὅτι «ὁ σταυρωθείς ἦτο ἄνθρωπος, πού ἔχει τόν Θεόν ἐνοικοῦντα ἐν ἑαυτῷ».

---

14. P.G. 66, 992 BC. Τό αὐτό καί εἰς Πρᾶξιν Δ΄, Κεφ. ΜΓ΄.

Κύριλλος

Τί λέγεις, ὦ σύ «δυνατέ»; Μπορεῖ νά ἦτο ἡ ἁγία Παρθένος Θεοτόκος, μόνον ἐπειδή εἰς τό ἐξ αὐτῆς γεννηθέν ἐνυπῆρχεν ὁ Θεός, ἄν (εἰς αὐτό) κατῴκει ἁπλῶς κατά σχέσιν εὐδοκίας; Σοβαρολογεῖτε, ὅτι αὐτή εἶναι «ἕνωσις»;

Θά παρεδέχεσο ὅμως σύ ποτέ ὅτι -ἀφοῦ μέ βάσιν τόν ἰδικόν σου συλλογισμόν- ὁ Λόγος, πού εἶναι Θεός, μονήν ποιεῖ ἐν ἡμῖν (καί πράγματι ἐνοικεῖ εἰς τάς ψυχάς τῶν ἁγίων διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος), ἡ ἰδική μας πρός Αὐτόν ἕνωσις πρέπει νά μή γίνεται μέ τόν ἴδιον τρόπον; Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τί θά ἔγκειται «τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ»; Καθ' ὅσον, ἄν μέν πιστεύωμεν, ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινε καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, τότε καί τό μυστήριον εἶναι ὄντος θαυμαστόν, καί μπορεῖ ὁ καθένας νά τό θαυμάζῃ μέ τό δίκιο του ὅσον θέλει, ἐνῷ, ἄν λέγεται ὅτι ἐνοικεῖ εἰς τόν ἄνθρωπον κατά σχέσιν εὐδοκίας, τότε ἡ Οἰκονομία προσλαμβάνει ἄλλην ἐξήγησιν! Ἀλλ' ὅπως εἶπα, τῆς τοιαύτης χάριτος ἀξιούμεθα μόνον ὅσοι ἔχομεν διαλάμψει διά τῆς εἰς Αὐτόν Πίστεως. Μή μᾶς λέγετε συνεπῶς, ὅτι εὑρίσκεται ἐν ἡμῖν «ὄχι κατά εὐδοκίαν», ἀλλά ἀντιθέτως νά μᾶς λέγετε ὅτι ἐφανέρωσε τήν πρός ἡμᾶς ἔμφυτον στοργήν Του ἑκουσίως καί αὐτοβούλως.

Κατά ταῦτα, δέν λέγομεν ὅτι ὁ Θεός Λόγος, ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρί, πού πάντοτε ἦν πρός Αὐτόν, ὑπάρχων ὡς καί Ἐκεῖνος, ἔλαβε ἀρχήν τῆς ὑπάρξεώς Του ἀπό τήν σάρκα τῆς ἁγίας Παρθένου, ἀλλά *γνωρίζομεν* ὅτι (τότε) ἔγινε καθ' ἡμᾶς, δηλ. ἄνθρωπος.

Ὅθεν, ἀφοῦ εἶναι ἀδιαμφισβήτητον ὅτι αὐτή ἐγέννησε τόν Χριστόν κατά σάρκα, εἶναι τόσον δίκαιον νά ὀνομάζεται ἀπό ἡμᾶς ἡ ἁγία Παρθένος Θεοτόκος ὅσον καί ἀνθρωποτόκος.

Η΄. Καί μετά τινα.

Ὅταν λοιπόν ἐτέθη ἐνώπιόν του πρός ἐξήγησιν τό· «ὅταν δέ εἰσάγῃ τόν Πρωτότοκον εἰς τήν Οἰκουμένην λέγει· Καί προσκυνησάτωσαν Αὐτόν πάντες οἱ Ἄγγελοι Αὐτοῦ», ἔγραψε καί πάλιν τά ἑξῆς:

Θεόδωρος

Ποῖος ἆρά γε νά εἶναι ἐκεῖνος, πού εἰσάγεται εἰς τήν Οἰκουμένην καί λαμβάνει τήν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχίαν, ὡς ἐκ τῆς

οποίας καί άπαιτεῖται ἀπό τούς ἀγγέλους νά προσκυνήσουν Αὐτόν; Καί ἄς μή θελήση νά μᾶς εἴπη κανένας τρελλός, ὅτι τάχα εἰσήχθη εἰς τήν Οἰκουμένην ὁ Θεός Λόγος,ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τά πάντα, καθ' ἥν στιγμήν δέν ὑπῆρχον, καί ἔδωκε εἰς αὐτά τό «εἶναι», ὅπως ἀπήτει ἡ ἄρρητος δύναμίς Του!

Ἅγιος Κύριλλος

Ἄρα μᾶς λέγεις, ὅτι εἶναι ἀφροσύνη νά θέλη κανείς νά φρονῆ ὀρθοδόξως καί νά ἔχη εἰς νοῦν τήν ἀληθινήν καί ὀρθόδοξον καί ἀκιβδήλευτον πίστιν, ὅταν λέγης ὅτι αὐτά εἶναι λόγια γεμᾶτα ἀνοησίες, καί κυρίως ἐκεῖνα πού δέν δέχονται ὅτι ὁ Μονογενής Λόγος τοῦ Θεοῦ εἰσήχθη ὑπό τοῦ Θεοῦ καί Πατρός εἰς τήν Οἰκουμένην, ὅταν ἔγινε ἄνθρωπος. Διότι Ἐκεῖνος πού, ὡς δημιουργός, κατά τήν τε τήν φύσιν καί σχέσιν εἶναι «ἐπάνω πάντων», καί κατά τήν Οὐσίαν Του εἶναι ἀνώτερος ὅλων καί ὑπέρκειται αὐτῶν τόσον, ὅσον τό πλάσμα εἶναι μικρότερον ἀπό τόν Πλάστην του, εἰσῆλθεν εἰς τήν Οἰκουμένην, ὅταν ὠνομάσθη, ὡς πρός τό ὅτι *«ἐφάνη»* ἄνθρωπος, μέρος αὐτῆς.

Καί μετά τινα

Ἀπορῶ ὅμως, πῶς ὁ ἀντίπαλος ἔγραψεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς δέν ἠξιώθη τῆς πρός τόν Θεόν Λόγον ἑνώσεως, εἰμή ἀφοῦ πρῶτον διά τῆς χρίσεως κατέστη ἄσπιλος. Ἄρα, πρῶτον μέν, ὡς εἶναι πρόδηλον, διαχωρίζει καί διακρίνει ταῦτα, ἀφοῦ λέγει σαφῶς ὅτι ὑπάρχουν δύο υἱοί. Ἐν τοιαύτη ὅμως περιπτώσει, ἄς μᾶς εἴπη: Πότε, ὡς λέγει, ἔγινε ἄσπιλος καί ἠξιώθη τῆς ἑνώσεως μέ τόν Θεόν Λόγον; Ἔλαβε τοῦτο χώραν ἐξ αὐτῆς ἤδη τῆς κοιλίας ἤ κατά τό τριακοστόν ἔτος; (διότι τότε) ἦλθεν εἰς τόν Ἰορδάνην καί ἐζήτησε τό βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου. Ἄν λοιπόν ἦτο ἅγιος ἐκ κοιλίας μητρός, πῶς λέγει ὅτι θά ἐγίνετο ἅγιος καί ὄχι ὅτι -αὐτό εἶναι τό πιό σωστό- ἤδη ἦτο; Διότι πᾶν ὅ,τι λέγεται ὅτι γίνεται, ἔχομεν ἀσφαλῶς χρέος νά κάμνωμεν τόν συλλογισμόν, ὅτι *μέχρι τότε* δέν ἦτο ὅ,τι ἔγινε.

Ἄν λοιπόν (ὁ Χριστός) «ἦτο πάντοτε ἅγιος» καί ὄχι «ἔγινε ἐν χρόνῳ ἅγιος», πῶς αὐτός λέγει ὅτι κατῆλθε τό Πνεῦμα ἐπ' Αὐτόν καί διά τῆς ἑνώσεώς Του μέ Αὐτόν ἀνέδειξεν αὐτόν ἄξιον καί προσέθεσεν εἰς Αὐτόν ὅ,τι «τοῦ ἔλλειπε»; διότι εἰς ἄλλα βιβλία του ἔχει ὡς θέμα του ἀκόμη καί αὐτό.

Θ΄. Καί μετ' ὀλίγα.

Θεόδωρος

«Πολυμερῶς καί πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεός λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ».

Ναί, διά τοῦ Υἱοῦ ἐλάλησεν ἡμῖν. Εἶναι δέ γνωστόν ὅτι (αὐτό ἔγινε) ὑπό τοῦ προσληφθέντος ἀνθρώπου. «Τίνι γὰρ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε· Υἱός μου εἶ σύ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε»; Δέν ἔκαμε, λέγει κανένα ἀπό τούς ἀγγέλους μέτοχον τῆς ἀξίας τοῦ Υἱοῦ. Αὐτό δέ τό ὁποῖον εἶπε, τό «ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε», μέ αὐτό οὕτως εἰπεῖν ἔδωκεν (εἰς αὐτόν) τήν μέθεξιν εἰς τήν υἱότητα.

Φαίνεται λοιπόν σαφέστατα, ὅτι τό λόγιον αὐτό δέν ἔχει καμμίαν σχέσιν μέ τόν Θεόν Λόγον.

Κύριλλος

Ἀλλ' εἰς τάς «πρός τούς βαπτιζομένους» ὁμιλίας του ὁ αὐτός Θεόδωρος λέγει· Δέν ἐπενοήσαμεν ἡμεῖς ἀφ' ἑαυτῶν αὐτήν τήν μαρτυρίαν, ἀλλ' ἐδιδάχθημεν αὐτήν ἀπό τήν Θείαν Γραφήν, καθ' ὅσον ὁ μακάριος Παῦλος λέγει· «ἐξ' ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός», ὄχι ἐπειδή «τὸ κατὰ σάρκα ἐκ τῶν Ἰουδαίων» εἶναι «ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός», ἀλλ' ἀσφαλῶς εἶπε, τό ἕνα μέν διά νά ὑποδηλώση τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, περί τῆς ὁποίας ἐγνώριζε ὅτι εἶναι ἐκ γένους Ἰσραήλ, τό δέ ἄλλο διά νά φανερώση τήν θείαν φύσιν, περί τῆς ὁποίας ἤξευρεν ὅτι εἶναι ἡ «ἐπὶ πάντων» καί δεσπόζουσα τῶν ἁπάντων[15].

«Κωφοί ἀκούσατε· Καί τυφλοί, ἴδετε» ἐφώναξεν εἷς ἐκ τῶν προφητῶν πρός τούς ἐξ αἵματος Ἰσραήλ. Ἐγώ ὅμως νομίζω, καί δικαίως, ὅτι αὐτό ἁρμόζει εἰς ἐκείνους πού ἤ δέν ἔχουν ἤ δέν θέλουν νά ἐννοήσουν ὀρθῶς τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή «ὁ Θεός τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τά νοήματα τῶν ἀπίστων» καί ἔτσι, μή ἔχοντες μήτε εἰς τόν νοῦν μήτε εἰς τήν καρδίαν τους κάτι τό νοητόν, δικαίως ἐπλανήθησαν.

Ὅσον δέ διά τό ὅτι μερικοί, πού -ἀγνοῶ πῶς- εἶχον προσβληθῆ ἀπό τήν ἰδίαν ἀσθένειαν, ἐφωτίσθησαν καί, ἀκόμη περισσότερον, συγκαταριθμήθησαν μεταξύ τῶν διδασκάλων, τί θά ἦτο δυνατόν νά ἀποδώση κανείς εἰς αὐτούς, ἄν ὄχι τό ὑπό τοῦ Θεοῦ λεχθέν δι' ἑνός

15. Αἱ αὐταί ἔννοιαι εὑρίσκονται καί εἰς τό ἐν Πράξει Δ΄, κεφ. ΛΑ΄.

ἐκ τῶν ἁγίων προφητῶν, ὅτι «παγὶς ἐγενήθητε τῇ σκοπιᾷ καί ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ ἰταβύριον, ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν».

Αὐτοί λοπόν πού ὤφειλον, ἀφοῦ εἶχον καθυποταχθῆ οἱ μάγοι, νά προξενοῦν ὅσον τό δυνατόν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν, ἔγιναν οἱ ἴδιοι καί παγίς καί δίκτυον καί πέτρα σκανδάλου καί πέταυρον ᾅδου.

Λέγω δέ ταῦτα μέ πολλήν ἀπορίαν καί χωρίς νά ἠμπορῶ νά διίδω εἰς τί ἀποσκοπεῖ ὁ ἀντίπαλος, ἀφοῦ ἀφ' ἑνός μέν ὁμολογεῖ σαφῶς, ὅτι ὁ Θεός Πατήρ «ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ», ἀφ' ἑτέρου δέ (μᾶς) λέγει, ὅτι αὐτός (ὁ Υἱός) εἶναι ὁ ἀναληφθείς ἄνθρωπος, καί ὅτι συνεπῶς ὁ Θεός Λόγος δέν ἔχει καμμίαν σχέσιν μέ τό ἐν λόγῳ «ρητόν»!

Πῶς κατόπιν τούτων νά μή γίνῃ φανερός εἰς ὅλους ὁ κατά τοῦ μακαρίου Παύλου ὀνειδισμός, ἀφοῦ ὁ 'Απόστολος, πού εἶχε Πνεῦμα ἅγιον, δέν τό εἶχεν ἐννοήσει ἔτσι;

Διά μίαν λοιπόν ἀκόμη φοράν ὁ ἀντίπαλός μας «χύνει» τή ὀρθότητα τῶν δογμάτων εἰς (τό καλοῦπι τοῦ) γούστου του[16].

•

16. Φοβερᾶς σημασίας παρατήρησις δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δέν ἀκολουθοῦν μέ ταπείνωσιν τήν παράδοσιν τῶν Θεοφόρων Πατέρων, ἀλλά φαντάζονται ἑαυτούς σοφούς θεολόγους καί πεφωτισμένους ἀναμορφωτάς τῆς 'Εκκλησίας.

17. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ § 2δ-στ΄. 'Η ἐπιστολή τῶν Λεοντίου καί Ἄβελ ἔχει ὡς ἑξῆς:

'Αντίγραφον ἐπιστολῆς τῶν ἐπισκόπων καί πρεσβυτέρων τῆς Μεγάλης 'Αρμενίας πρός *Πρόκλον*, τόν ὀρθόδοξον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, περί τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας.

Λεόντιος καί Ἄβελ, (ἀρχ)ιερεῖς τῆς Μεγάλης 'Αρμενίας καί οἱ σύν ἡμῖν ἀδελφοί, Πρόκλῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καί θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς καθολικῆς καί ἀποστολικῆς 'Εκκλησίας.

'Ημεῖς, ὁσιώτατε, πιστεύομεν κατά τήν παράδοσιν τῶν Πατέρων μας, τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων· καί ὁμολογοῦμεν τήν ἀληθῆ, τήν ὀρθόδοξον πίστιν. Ὅμως ἦλθον εἰς τήν χώραν μας ἄνδρες τινές ἐκ τῆς 'Ανατολῆς. Αὐτοί ἔκαμαν στόχον τους, ὡς ἀπονηρεύτους εἰς αὐτά, νά μᾶς «ἀναστατώσουν» μέ ἕνα βιβλίον τοῦ Θεοδώρου ἐπισκόπου Μοψουεστίας, τό ὁποῖον εἶχον φέρει μαζί τους.

Αὐτός λοιπόν, ὁ Θεόδωρος, ὡς ἐπληροφορήθημεν ἀπό τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγιωτάτου Μαρ-Ραββουλᾶ, ἐπισκόπου 'Εδέσσης, καί τοῦ Μαρ-'Ακακίου, ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, οἱ ὁποῖοι καί ἀποδεικνύουν τοῦτο σαφῶς, εἶναι ἄνθρωπος, ὅστις «ἐξέστραπται» καί ἀναστατώνει τήν πίστιν μας, τήν ἀμώμητον. Ἦλθον δέ

Ι. 'Ο Λίβελλος τῶν 'Αρμενίων

'Εκ τοῦ «λιβέλου»[17], ὁ ὁποῖος ἐπεδόθη μέν ὑπό πρεσβυτέρων καί διακόνων, ἀλλ' ἀπεστάλη ὑπό τῶν ἐπισκόπων, κληρικῶν καί μοναχῶν καί λοιπῶν (Χριστιανῶν) τῆς Μεγάλης 'Αρμενίας καί Περσίδος καί ἄλλων 'Εθνῶν, πρός τόν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον *Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον.*

a. 'Υπῆρξεν ἕνας «λοιμός ἀνήρ», ἤ καλλίτερα, ἕνα θηρίον, πού εἶχε ἀνθρώπου μορφήν, διαβολικήν. Αὐτός λοιπόν, πού ἔφερε ψευδῶς τό ὄνομα «Θεόδωρος», ἔλαβε τό σχῆμα καί τόν τίτλον τοῦ ἐπισκόπου! Καί ἐκρύπτετο εἰς ἕνα στενόν καί ἄσημον τόπον τῆς Οἰκουμένης, εἰς τήν εὐτελῆ κώμην τῆς Δευτέρας Κιλικίας Μοψουεστίαν. Παρ' ὅτι δέ διαπιστοῦται ὅτι εἰς τό βιβλίον του «περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ», καθ' ὅλην του

πρός ἡμᾶς καί τινες ἐκ τῆς Κιλικίας. Καί ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς 'Ακακίου καί τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου 'Εδέσσης Ραββουλᾶ, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι οὗτοι κατέκριναν τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου κινούμενοι ἀπό προσωπικήν ἔχθραν καί μῖσος.

Κατόπιν τούτου οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἀπεφάσισαν, ἀπό ἐμπιστοσύνην εἰς τήν εὐσέβειαν (ὀρθοδοξίαν) σου, νά μᾶς στείλουν ἐδῶ, νά μᾶς πληροφορήσῃς ἐπακριβῶς, ἄν αὐτά τά βιβλία καί συγκεκριμένως τά ἀνθολογημένα κεφάλαιά του, εἶναι πράγματι ἔξω ἀπό τήν ὀρθόδοξον πίστιν (pervers).

Παρακαλοῦμεν λοιπόν, νά μᾶς δώσετε ἕνα κείμενον, νά ξέρωμεν, οἱ ἐντολοδόται μας καί ἡμεῖς, ἄν πρέπῃ νά δώσωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς τούς ἐκ Κιλικίας κομίσαντας τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου, ἤ νά ἐμμείνωμεν εἰς τό κείμενον τῶν ἁγίων ἐπισκόπων Ραββουλᾶ καί 'Ακακίου.

Διά τόν σκοπόν τοῦτον ἔχομεν μαζί μας ἕνα ἔργον τοῦ Θεοδώρου. Σέ παρακαλοῦμεν λοιπόν, νά ἐξετάσῃς αὐτό καί νά ἴδῃς, ἄν τά εἰς αὐτό γραφόμενα εἶναι ὀρθά, ὥστε μέ τήν ἐμπιστοσύνην εἰς τόν ἔλεγχον τῆς 'Αγιότητός Σου, ἄνδρες, γυναῖκες καί παιδιά τῆς Μεγάλης 'Αρμενίας, καί ὅλος ὁ λαός τῆς ἁγίας 'Εκκλησίας, νά ἀποδεχθοῦν τήν πίστιν, ἡ ὁποία κατά τρόπον τέλειον καί πλήρη κηρύττεται εἰς τούς Ρωμαίους· καί ἔτσι, μέ τήν χάριν καί βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀκόμη καί ἐκεῖνοι πού ἦλθον ἀπό τήν Κιλικίαν νά μᾶς μυσταγωγήσουν εἰς τήν πλάνην, νά εὕρουν εἰς τήν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς σου τόν δρόμον τους, νά ἐπιστρέψουν καί νά ἑνωθοῦν εἰς τήν πίστιν τῶν ἀποστόλων, τήν βεβαιωθεῖσαν ὑπό τῶν 318 Πατέρων. Εἴθε δέ νά ὁμολογοῦμεν αὐτήν μέ ἕν φρόνημα καί μίαν καρδίαν. Εἴθε νά ἐνεργοῦμεν πάντοτε ὡς γνήσιοι ἀδελφοί καί μέλη ἐκ μέρους. Εἴθε νά μή ἀναστατωνώμεθα εἰς τό ἑξῆς. Καί εἴθε ὁμολογοῦντες ἕνα Κύριον καί μίαν πίστιν τήν ἤδη βεβαιωθεῖσαν εἰς τάς ψυχάς ἡμῶν, νά προσπαθοῦμεν νά ἀποκτήσωμεν εἰρήνην καί ὁμοφροσύνην μέ τούς ἐμφορουμένους ἀπό ἀντίθετα φρονήματα.

Εὐχέται τῆς Θεοσεβείας Σου.

τήν ἔκτασιν, χρησιμοποιεῖ, καί δή μέ τά ἴδια τους τά λόγια τόν Φωτεινόν[18] καί ἄλλους αἱρεσιάρχας καί ἄλλα ἀκόμη χειρότερα, εἰς τήν πραγματικότητα καί κατ' οὐσίαν ἦτο «ἔκγονον» τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως[19]. Αὐτός λοιπόν μέ πανουργίαν, θράσος καί σατανικήν ἀπατηλότητα ἤθελε μέ τήν ὀξεῖαν ὡς δράκοντος γλῶσσαν του καί μέ τό δηλητήριόν του, τό ἀνάλογον μέ τό ὑπό τήν γλῶσσαν τῆς ἀσπίδος, νά κατασπαράξη τούς πάντας!

Καί πρός καιρόν μέν συνεστέλλετο ἐν τῷ «ἀποκρύφῳ» του φοβούμενος ἐκείνους πού ἔλαβον παρά τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τήν ἐξουσίαν νά πατοῦν «ἐπάνω ὄφεων καί σκορπίων καί ἐπί πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ», ἐννοῶ τούς ἁγίους Ἀποστόλους καί ἐκείνους πού ἐν συνεχείᾳ τήν παρέλαβον ἀπό αὐτούς, δηλ. τούς μάρτυρας, τούς ὁμολογητάς, τούς ἐπισκόπους, καί τούς λοιπούς ἁγίους. Ὅταν ὅμως -ἀγνοῶ πῶς- τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία, ἤρχισεν, ἀφοῦ εἶχε πλέον κερδήσει τήν ἐμπιστοσύνην ὡς λόγιος ἱεροκήρυξ, νά «ἕρπη» καί ἔξω ἀπό τήν «ἐνορίαν» του, εἰς παροικίας, πού δέν ἀνῆκον εἰς αὐτόν. Ἔτσι λοιπόν, *ὁμιλῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας* ἐπ' Ἐκκλησίας, εἶπε τά ἑξῆς:

b. Ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς! «Τί δὲ ἔστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκει αὐτοῦ»; ὁ Ἀπόστολος μᾶς λέγει, ὅτι αὐτό ἐλέχθη περί τοῦ Ἰησοῦ· «τὸν δὲ μικρόν τι παρ' ἀγγέλους ἐλαττωθέντα, λέγει, βλέπομεν Ἰησοῦν». Τί δέ; Ἄνθρωπος εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ἐξ ἴσου μέ ὅλους τούς (ἄλλους) ἀνθρώπους, καί οὐδεμίαν ἔχει διαφοράν ἀπό τούς (ἄλλους) ἀνθρώπους, ἀφοῦ εἶναι τοῦ αὐτοῦ εἴδους (εἰς ὅλα) ἐκτός ἀπό ἐκεῖνα πού τοῦ ἔδωκεν ἡ χάρις. Ἀλλ' ἡ χάρις, καί ὅταν δοθῆ, δέν ἀλλοιώνει τήν φύσιν. Μετά ὅμως τήν (ὑπ' Αὐτοῦ) κατάργησιν τοῦ θανάτου, «ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα».

18. Ὁ Φωτεινός ἠρνεῖτο τήν πρό αἰώνων ὕπαρξιν τοῦ Χριστοῦ.

19. Ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας (268 μ.Χ.), ἐδίδασκεν ὅτι: Ὁ Χριστός ἦτο ἁπλοῦς, «κοινός τήν φύσιν ἄνθρωπος, ἴσος ἡμῖν», εἰς τόν ὁποῖον ἐνῴκησεν ὁ κατ' αὐτόν ἀνυπόστατος Λόγος «ὡς ἐν ναῷ», δηλ. ὄχι «κατά οὐσίαν, ἀλλά κατά ποιότητα». Τό πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀνθρώπινον καί ἀτελές (βλ. Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστορία Ζ, 27-30, Δ.Σ. Μπαλάνου Πατρολογία, Ἀθῆναι 1930, σελ. 185-187). Τάς ὁμοιότητας τῆς αἱρέσεως τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως μέ τάς πλάνας τοῦ Νεστορίου καί Θεοδώρου παρουσιάζει ἀναγλύφους μία «Διαμαρτυρία προτεθεῖσα ἐν δημοσίῳ» ἐν Κωνσταντινουπόλει τό 430 (βλ. A.C.O. 1, 1, 1, σελ. 101, ἑξ. καί Seeberg ἔ.ἀ. τ. 1, σελ. 566).

Ἐκεῖνος πού ἔδωκε εἶναι ὁ Θεός. Ἐκεῖνος εἰς τόν ὁποῖον ἔδωκε, εἶναι ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ἡ ἀπαρχή τῶν κεκοιμημένων, (διότι Αὐτός εἶναι ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν). Ἀνέβη δέ καί κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός καί εἶναι ὑπεράνω πάντων. Ὦ χάρις ἡ δοθεῖσα εἰς τόν Ἰησοῦν ὑπέρ πάντα! Ὦ χάρις ἡ ὑπερέχουσα πᾶσαν φύσιν! Ὁ τῆς αὐτῆς μέ ἐμέ φύσεως, ἐδείχθη ἀνώτερος τοῦ οὐρανοῦ καί καθέζεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός, διό καί ἐγώ λέγω πρός αὐτόν: Δέν εἶναι μία φύσις ἡ ἰδική μου καί ἡ ἰδική σου; Διατί σύ μέν εἰς τόν οὐρανόν, ἐγώ δέ εἰς τά πάθη! Διατί σύ μέν ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καί ἐξουσίας, ἐγώ δέ εἰς τόν βοῦρκον! Ἀλλ' εἰς αὐτά θά μοῦ ἀπαντήση, ὅτι: «ἐν ἐμοί εὐδόκησεν ὁ Πατήρ»! Μή ἐρεῖ τό πλάσμα τῷ πλάσαντι· τί με ἐποίησας οὕτω»;

Εἰς αὐτό δέν ἔχω νά ἀπαντήσω τίποτε. Ἀλλά οἱ ἀδελφοί μου, οἱ υἱοί τῆς αὐτῆς μέ ἐμέ μητρός, τῆς Ἐκκλησίας, μοῦ λέγουν: Νά μή τά χωρίζης τά «ἄνθρωπος» καί «Θεός»· ἀλλά λέγε ὅτι τό «ἄνθρωπος» εἶναι ἕνα καί τό αὐτό (μέ τό «Θεός»)!

Ἐγώ ὅμως λέγω (ἄλλο) «ὁμοφυής μέ ἐμένα», καί (ἄλλο) «Θεός»! Ἄν εἴπω «ὁμοφυής μέ τόν Θεόν», τότε ἐρωτῶ: Πῶς εἶναι ἕνα ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός; Μή ἆρά γε εἶναι μία ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου καί τοῦ δούλου, τοῦ Πλάστου καί τοῦ πλάσματος;

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁμοούσιος μέ ἄνθρωπον· ὁ δέ Θεός ὁμοούσιος μέ Θεόν. Πῶς λοιπόν εἶναι δυνατόν νά γίνουν κατά ἕνωσιν ἕν ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός; ὁ σῴζων καί ὁ σῳζόμενος; ὁ πρό τῶν αἰώνων καί ὁ ἐκ Μαρίας φανείς; Ὅμως λυποῦμαι πολύ, πού ἀδελφοί μου μοῦ λέγουν αὐτά τά πράγματα καί ἔτσι μέ ἀναγκάζουν νά κηρύττω ἐπ' Ἐκκλησίας (καί νά ἐξηγῶ) διατί ἀδυνατοῦμεν νά εἴπωμεν, ὅτι αὐτοί φρονοῦν καλῶς[19a].

c. Καί, ἀφοῦ παρέθεσαν αὐτά τά ὑπό τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου λεχθέντα, ἐπέφεραν τά ἑξῆς[20]:

Παρ' ὅτι λοιπόν δέν προεκάλεσε μέ τά ἀσεβέστατα λόγιά του κανένα θόρυβον εἰς τήν Ἐκκλησίαν, ἔγινε ἐδῶθε-ἐκεῖθε γνωστός ὅτι παρεξέκλινεν ἀπό τήν ὀρθότητα τῶν δογμάτων, καθ' ὅσον, ἐκείνου ὅστις ἐξέστραπται, καί ἡ ζωή του δέν ἦτο ἡ ὀρθή.

Ἐντεῦθεν καί πολλοί ἐκ τῶν κληρικῶν, ἐπειδή (εἰς συζητήσεις)

19a. P.G. 66, 969 B.

20. Τά λόγια αὐτά εἶναι τοῦ εἰσηγητοῦ.

κατενίκων αὐτόν, ἐσχημάτισαν τήν γνώμην ὅτι θά συνεκινεῖτο καί ὁ ἄθλιος Νεστόριος καί ἔτσι θά ἀντιμετώπιζε πλέον μέ ἀδιαφορίαν τά παρ' ἐκείνου λεχθέντα.

'Αλλ' ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐπιστολή τοῦ 'Ιωάννου 'Αντιοχείας πρός Νεστόριον[21], ἔγινεν εἰς τόν λαόν πολύ μεγάλη ταραχή ἀπό τά ἀπᾴδοντα εἰς τήν 'Εκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν λόγια του. Παρά ταῦτα ὁ Θεόδωρος παρέμεινεν ἐκεῖ πολύν χρόνον. Καί ἔπεισε πολλούς, *καί τόν Νεστόριον,* ὅτι ὁ Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας γεννηθείς, δέν εἶναι ὁ ἐκ Πατρός γεννηθείς Θεός Λόγος, ὁ ὁμοούσιος μέ τόν Γεννήτορα, ἀλλά (ἕνας) *ἄνθρωπος*, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῆς ποιότητος τῆς θελήσεώς του ἐδέχετο τήν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Λόγου συνέργειαν, καί (ὁ ὁποῖος) δέν ἠξιώθη τῆς μετά τοῦ Θεοῦ Λόγου ἑνώσεως, εἰμή ἀφοῦ πρῶτον ἔγινεν ἄσπιλος, ὥστε νά γίνῃ ἔτσι μέτοχος καί τῆς ἀσπιλότητος, καί ὄχι μόνου τοῦ ὀνόματος τῆς Υἱότητος καί Κυριότητος. Πῶς εἶναι δυνατόν, λέγει, μέ μίαν ἕνωσιν νά γίνουν ἕν ὁ ἄνθρωπος καί ὁ Θεός, ὁ σῴζων καί ὁ σῳζόμενος, ὁ πρό τῶν αἰώνων καί ὁ ἐκ Μαρίας φανείς, ὁ Κύριος καί ὁ δοῦλος, ὁ Πλάστης καί τό πλάσμα;[22]

21. Βλ. καί 'Ιωάννου 'Αντιοχείας ἐπιστολήν πρός Νεστόριον (A.C.O. 1, 1, 1, 95) καί τό σχετικόν ἀπόσπασμα (λατινιστί) ἐν 'Ιννοκεντίου Μαρωνείας «De his qui unum ex Trinitate Jesum Christum dubitant confiteri» (A.C.O. IV, 2, 71). Τό ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα ἔχει ὡς ἑξῆς: «Μέμνησαί που πάντως τοῦ μακαρίου Θεοδώρου τοῦ ἐπισκόπου ἐν ἐξηγήσει εἰπόντος τι τῶν οὐ δοξάντων καλῶς εἰρῆσθαι πρώτῳ τέ σοι, ἔπειτα καὶ πᾶσι τοῖς ἀκούσασι· καὶ ὅπως ἐκεῖνος αἰσθόμενος τῆς βλάβης καὶ τῆς ταραχῆς, ἣν ὁ μικρός ἐνεποίησε τονθορυσμός, ἐννοήσας ὡς ἡ ταραχὴ ποιήσει διάστασιν, μᾶλλον δὲ ἀντίστασιν, φιλούντων τῶν ἀνθρώπων, εἰ τοιαύτης δράξοιντο ἀφορμῆς τῇδε κἀκεῖσε διαιρεῖσθαι καὶ τὴν ἀντίστασιν αὔξειν, τὸν δοκοῦντα βραχὺν εἶναι τοῦ σκανδάλου σπινθῆρα –ὃ δὴ καὶ νῦν παρ' ὑμῖν (γραφή εὐνοουμένη ὑπό 'Ιννοκεντίου καί Φακούνδου) γεγένηται–, ὅπως ὁ γενναῖος ἐκεῖνος ἀναστὰς οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τὸ παρ' αὐτοῦ λεχθὲν ἀνερυθριάστως ἐπὶ χρησίμῳ τῆς 'Εκκλησίας διωρθώσατο· καὶ διορθωσάμενος παραχρῆμα ἀπετρίψατο τὴν κατ' αὐτοῦ γεγονυῖαν διαβολήν, οὐ λογισάμενος εἶναι σαθρὸν τὴν διόρθωσιν, καὶ τούτων πάντων, εἰδότων μὲν ὡς σαθρῶς παρ' αὐτοῦ ἐλέχθη τὸ λεχθέν, ἀποδεξαμένων δὲ αὐτὸν τῆς παραυτίκα μεταστάσεως». 'Επισημαίνεται, ὅτι πρῶτος ἀντέδρασε τότε κατά τοῦ Θεοδώρου ὁ Νεστόριος. Ἄρα ὁ ὑπέρ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων ζῆλος, δέν ἔχει καμμίαν ἀξίαν ὅταν γίνεται «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». 'Ακόμη ἐπισημαίνεται, ὅτι ἡ τάχα 'διάρθωσις' τοῦ Θεοδώρου δέν ἦτο εἰμή ἕνας ἀνόσιος ἑλιγμός.

22. P.G. 66, 969 C. Βλ. τό αὐτό καί ἐν Πράξει Δ´ κεφ. Ν´ καί ἐν A.C.O. IV, 2, σελ. 70 μετά ποιᾶς τινος διαφορᾶς φραστικῆς.

Ταῦτα καί τά τοιαῦτα ἐτόλμησε νά εἴπῃ καί παρεισήγαγεν εἰς τά συγγράμματά του ὁ ἐχθρός τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρος, προσποιούμενος ὅτι τάχα (μέ αὐτά) ἀντικρούει τούς Ἄρειον, Εὐνόμιον καί 'Απολινάριον[23], παρ' ὅτι αὐτός εἰς τόν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός γεννηθέντα Θεόν Λόγον οὐδόλως ἀποδίδει τήν κατά σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας γέννησιν, ἤ ἔστω κάτι ἄλλο ἀπό τά περί τήν ἐνσάρκωσιν καί ἐνανθρώπησιν, ἀλλά εἰς (μόνον) τόν 'Ιησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος καί (κατ' αὐτόν) ἐχρίσθη καί «μετέσχηκε» τῆς τιμῆς, τῆς ὁποίας μετέσχε, λόγῳ τῆς εἰς Αὐτόν προσγενομένης ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἤτοι τοῦ ἀληθοῦς καί ὁμοουσίου Υἱοῦ, προπαρασκευῆς, προκειμένου νά ἔχῃ καλήν ἀναστροφήν!

d. Ἔτσι λοιπόν, ὅταν ἀπό αὐτά, ὡς καί τινες ἄλλοι, παρεπλανήθη καί ὁ ἀσεβής Νεστόριος, ἔχαιρε πλέον ὁ διάβολος, ἀφοῦ διά τοῦ υἱοῦ του Θεοδώρου κατάφερε νά κάμῃ πολλούς, καί τόν Νεστόριον, νά ὑπηρετήσουν τήν πλάνην. Ὅμως δέν ἠρκέσθη εἰς τήν ἀπώλειαν μερικῶν εἰς τά μέρη τῆς Συρίας, ἀλλ' ἠθέλησε νά καταλάβῃ πολύ εὐρύτερα τήν γῆν.

Συνέβη λοιπόν τότε νά χηρεύσῃ ἡ 'Εκκλησία αὐτή. Καί, ἀγνοοῦμεν διά ποίας ἁμαρτίας καί πῶς, ἔλαβε τήν ἐπισκοπήν ὁ Νεστόριος μέ τήν παρέμβασιν μερικῶν, οἱ ὁποῖοι οὔτε εἶχον οὔτε ἔλαβόν ποτε ἀπό τόν Θεόν χάριν. Καταχρώμενος δέ τῆς ἐξουσίας του ἐκαυχᾶτο, ὅτι θά γίνῃ «ὑπέρ τόν διδάσκαλόν» του, τόν Θεόδωρον. 'Ο Θεός ὅμως ἐλυπήθη τάς 'Εκκλησίας Του καί ἤγειρε κατ' αὐτοῦ πολλούς, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡμεῖς, παρ' ὅτι ταπεινοί, δέν ἐπαύσαμεν νά ἀγωνιζόμεθα (κατ' αὐτοῦ) μέχρι θανάτου, ὡς ἑτοιμάσαμεν καί εἰς τόν πρός τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον 'Αλεξανδρείας Κύριλλον «λίβελλόν»[24] μας κατά τοῦ Θεοδώρου καί τῶν συγγραμμάτων του, ἀλλά καί εἰς αὐτά, πού τώρα λέγομεν πρός τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα.

Καί παρακαλοῦμεν, ἀφοῦ ἀναγνώσετε αὐτά, νά διαβάσετε καί *ἐκεῖνον*, ὥστε νά πραγματοποιηθῇ ἡ ἕνωσίς Σας κατά τοῦ Θεοδώρου καί τῶν ἀνοσίων κεφαλαίων καί δογμάτων του, καθώς καί καθ' ὅλων ἐκείνων πού φρονοῦν ἤ καί διδάσκουν τά ἴδια. Καί,

23. Κοινόν τῶν τριῶν γνώρισμα ἦτο ὁ μονοφυσιτισμός.

24. Σαφεστάτη μαρτυρία, ὅτι οἱ πιστοί εἰς τά διδάγματα τῶν ἁγίων Ραββουλᾶ καί 'Ακακίου, ἀπηυθύνθησαν καί πρός τόν ἀκατάβλητον τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέρμαχον ἅγιον Κύριλλον.

ὡς ἤρεσεν εἰς τόν Κύριον νά καταδικασθῇ ἐν Ἐφέσῳ ἀπό τήν Οἰκουμενικήν Σύνοδον ὁ *ἀνίερος* Νεστόριος σαφῶς καί ὀνομαστί, ἔτσι ὀνομαστί νά καταδικασθῇ καί ὁ ἔχων ἤδη ἀνωνύμως ἀπό Σᾶς κατακριθῇ *ἀνιερώτερος* ἐκείνου εἰς ποικίλην ἀσέβειαν Θεόδωρος, ἀλλά καί ὅλοι ὅσοι μέχρι τοῦδε ἐξακολουθοῦν, ἐν Συρίᾳ καί Κιλικίᾳ, νά φρονοῦν καί διδάσκουν συμφώνως πρός τήν ἀσεβεστάτην (περί πίστεως) Ἔκθεσίν του[25].

*

ε. Μαζί μέ αὐτά ἐπεδόθησαν εἰς τόν ἁγίας μνήμης *Πρόκλον* ὑπό τῶν Ἀρμενίων καί μερικά ἄλλα *ἀσεβῆ κεφάλαια ἀπό τά διάφορα βιβλία* τοῦ *Θεοδώρου*, πολλά ἀπό τά ὁποῖα ἔχουν ἤδη συμπεριληφθῆ εἰς τά ἀνωτέρω παρατεθέντα.

*

ΙΑ. Ἀπαντῶν λοιπόν εἰς τούς «λιβέλλους» αὐτούς τῶν Ἀρμενίων ὁ ἁγίας μνήμης Πρόκλος λέγει, μεταξύ τῶν ἄλλων διδασκαλιῶν του, περί τοῦ Θεοδώρου καί τῆς ἀσεβείας του τά ἑξῆς:

Ἐκ τοῦ πρός Ἀρμενίους Τόμου[26] τοῦ ἁγίας μνήμης Πρόκλου.

a. Φύγωμεν οὖν τούς θολερούς καί βορβορώδεις τῆς ἀπάτης ρύακας, τάς θεομάχους λέγω αἱρέσεις: τήν Ἀρείου μανίαν, διαιροῦσαν τήν ἀμέριστον Τριάδα· τήν Εὐνομίου τόλμαν, περικλείουσαν τῇ γνώσει τήν ἀκατάληπτον φύσιν· τήν Μακεδονίου λύσσαν, χωρίζουσαν τῆς Θεότητος τό ἀχωρίστως ἐκπορευόμενον Πνεῦμα· καί τήν νεότευκτον ταύτην καί καινήν βλασφημίαν, τήν τόν Ἰουδαϊσμόν κατά πολύ εἰς βλασφημίαν νικῶσαν· οἱ μέν γάρ τόν ὄντα υἱόν ἀθετοῦσιν ζημιοῦντες τήν ρίζαν τοῦ κλάδου· οἱ δέ τῷ ὄντι καί ἕτερον ἐπεισάγουσι, στηλιτεύοντες ὡς πολύγονον τήν ἀκήρατον φύσιν.

Εἴπωμεν οὖν μετά Παύλου: «Χριστός ἐστιν, ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν»· Ἰουδαῖον γάρ καί Ἕλληνα διά τοῦ βαπτίσματος εἰς ἕνα καινόν ἔκτισεν ἄνθρωπον, ἑνώσας τῇ δυνάμει τά τῇ πολιτείᾳ διεστῶτα. Φριττέτωσαν τήν κατάκρισιν οἱ νεωτεροποιοί εἰς ἀσέβειαν, εἴ γε τά μέν διεστῶτα εἰς συμφωνίαν ἡνώθη, ὁ δέ ἑνώσας εἰς δυάδα, τό γ' ἐπ' αὐτοῖς διῃρέθη[27].

25. Βλ. ἐν Πράξει Δ', παρ. 6 καί τάς ἐκεῖ ὑποσημειώσεις.
26. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ' § 2 δ-στ'.
27. P.G. 65, 869 AC, A.C.O. IV, 2, σελ. 193, 22-34.

b. Ὁ αὐτός Πρόκλος ἐν τῷ αὐτῷ πρός Ἀρμενίους τόμῳ γράφει κατά τοῦ αὐτοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου.

Ταῦτα δὲ πρὸς τὴν Ὑμετέραν ἐπεστείλαμεν Ἀγάπην ἐκ τῶν ὑμετέρων προτραπέντες λιβέλλων, ὧν πρὸς ἡμᾶς διεπέμψασθε φήσαντες λυμεῶνάς τινας καὶ τερατολόγους ἀνθρώπους ἑαυτοὺς ἐπεισφρῆσαι τῇ Ὑμετέρᾳ χώρᾳ βουλομένους διὰ πονηρῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἀντιθέσεων τῆς ψευδωνύμου γνώσεως διαστρέφειν τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀμαγγάνευτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κάλλος.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ μακαρίου Παύλου καὶ πάλιν φημὶ πρὸς ὑμᾶς: «βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν εἰκαιοβούλων ἀνθρώπων καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι εὐσεβοῦς πίστεως παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός»[28].

ΙΒ. Τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῖς κληρικοῖς καί Λάμπωνι πρεσβυτέρῳ.

Ὡς διέτριβον ἐν τῇ Αἰλιέων, ἀνήρ τις τῶν ἐπισήμων στρατευομένων ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιστολήν μοι πολύστιχον καὶ μεγάλην προσήνεγκεν ἐσφραγισμένην, ὡς λαβὼν αὐτὴν παρὰ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὀρθοδόξων. Ὑπογραφαὶ δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ πολλῶν πάνυ καὶ κληρικῶν, καὶ μοναστῶν καὶ λαϊκῶν. Ἠτιῶντο δὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἀποσιωπήσαντας μὲν δῆθεν τό Νεστορίου ὄνομα καὶ προσποιουμένους αὐτὸν ἀποστρέφεσθαι, μεταπηδήσαντας δὲ ἐπὶ τὰ Θεοδώρου βιβλία τὰ «περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως», ἐν οἷς πολλῷ χαλεπώτεραι τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν εἰσι κείμεναι· πατὴρ γὰρ γέγονε τῆς Νεστορίου κακοδοξίας· καὶ τὰ αὐτοῦ λαλήσας ὁ δυσσεβὴς ἐν τούτοις γέγονεν, ἐν οἷς νῦν ἔστι.

Καὶ ἔγραψα μὲν τῷ εὐσεβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀντιοχέων, ὅτι «τὰ Θεοδώρου δυσσεβῆ δόγματα μηδεὶς ἐν Ἐκκλησίᾳ λαλείτω[29]». Ἀφικόμενος δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος πολλὰ κατεβόησε, φάσκων τοὺς Ὀρθοδόξους μηδένα τόπον ἔχειν αὐτόθι, μηδὲ παρρησίαν τοῦ λαλεῖν τὰ τῆς Ὀρθῆς Πίστεως. Ἔφη δέ, ὅτι προσποιοῦνται μὲν ὁμολογεῖν τὸ Σύμβολον τὸ ἐκτεθὲν ἐν τῇ Νικαίᾳ παρὰ τῶν Πατέρων, παρερμη-

28. P.G. 65, 872 D-873 A, A.C.O. IV, 2, σελ. 195, 5-13.
29. Βλ. Κυρίλλου, Ἐπιστολή 67, P.G. 77, 336.

νεύουσι δὲ αὐτό. Καὶ προέτρεψέ με τὴν ἔκθεσιν πᾶσαν τῶν ἐν Νικαίᾳ ἑρμηνεῦσαι σαφῶς, ἵνα μὴ συναρπάζωσί τινας ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων ἐξηγούμενοι· ὃ δὴ καὶ πέπραχα.

Ἐπιφέρεται τοίνυν τοὺς τόμους, ὥστε προσενεχθῆναι καὶ ταῖς εὐλαβεστάταις δεσποίναις, καὶ τῷ φιλοχρίστῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ δεσπότῃ· πεποιήκα γὰρ ἐν δέρμασι γενέσθαι τόμον. Μετὰ σκέψεως τοίνυ αὐτοῦ, ὡς ἂν εὖ ἔχειν συνίδοιτε, εὐκαίρως προσάγοιτε. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς πανταχόθεν, «ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ὀρθῇ πίστει», καὶ τὴν ἐγηγερμένην κατὰ Χριστοῦ δυσσέβειαν, εἰς ὅσον οἷον τε πειρᾶσθαι ποιεῖν ἐκ μέσου[30].

ΙΓ. Τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Κυρίλλου. Ἐπιστολή πρός Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς.

Τήν αὐτήν ἐπιστολήν ἔστειλε καί εἰς τούς Θεόδοτον Ἀγκύρας καί Φίρμον Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας.

Δέν θά ἔπρεπε νά μή πληροφορηθῇ ἡ Ἁγιότης Σου -ἴσως μάλιστα καί θά ἔχῃ ἤδη μάθει- ὅτι ὅλοι οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς συνῆλθον ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ὁ δεσπότης μου, ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Πρόκλος, ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτούς τόν «Τόμον» του, πού εἶναι πλήρης ἀγαθῶν νοημάτων καί ὀρθῶν δογμάτων, ἀφοῦ εἰς αὐτόν γίνεται καί πολύς καί μακρός λόγος περί τῆς οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπισυνῆψε μάλιστα εἰς αὐτόν καί μερικά κεφάλαια, τά ὁποῖα ἐσταχυολογήθησαν ἀπό βιβλία τοῦ Θεοδώρου καί εἰς τό νόημα εἶναι σύμφωνα μέ τίς στραβές (ἀνορθοδόξους) σκέψεις τοῦ Νεστορίου, παρακινῶν αὐτούς νά ἀναθεματίσουν αὐτά.

30. Ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 70 (βλ. P.G. 77, 341 A-C) πρός τούς κληρικούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος εἰς αὐτήν τονίζει, ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου εἶναι ζήτημα συνεπείας, ἀφοῦ ὁ Νεστόριος «τά αὐτοῦ (τοῦ Θεοδώρου) λαλήσας ἐν τούτοις γέγονεν, ἐν οἷς νῦν ἐστι», δηλ. εἰς τό ἀνάθεμα καί τήν καθαίρεσιν. Εἶναι δυνατόν νά ἔχῃ φωτοστέφανον ὀρθοδοξίας ὁ Θεόδωρος; Ὅμως διά τήν καταδίκην τοῦ Θεοδώρου θά ἀπαιτηθῇ ἀγών σκληρός. Ὁ Ἀντιοχείας περιεφρόνησε τάς ὑποδείξεις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (βλ. ἐπιστολήν 67, P.G. 77, 336). Ὑπό τήν σκέπην του οἱ ὀπαδοί τοῦ Θεοδώρου ἔχουν τόσον ἀποθρασυνθῇ, ὥστε οἱ ὀρθόδοξοι «αὐτόθι, εἰς τήν Ἀντιόχειαν, δέν ἔχουν οὔτε τόπον μηδέ παρρησίαν τοῦ λαλεῖν τά τῆς Ὀρθῆς Πίστεως».

Ἡ ἐπιστολή εἶναι συναγερμός εἰς ἀγῶνα, τόν ὁποῖον ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐνεκαινίασε καί ἐξώπλισε ἰδεολογικῶς μέ τήν ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως (ἐπιστολή 55, ἐν P.G. 77, 289 ἑξ.) καί τούς κατά Θεοδώρου καί Διοδώρου λόγους του.

Ἐκεῖνοι ὅμως ὄχι μόνον δέν ἠνέχθησαν κάτι τέτοιο, ἀλλά καί μοῦ ἔγραψαν ὅτι, ἄν συμβῇ νά ἀναθεματισθοῦν τά τοῦ Θεοδώρου, ὁπωσδήποτε ἡ μομφή θά ἐπεκταθῇ καί εἰς τούς ἁγίους Πατέρας ἡμῶν, Ἀθανάσιον, Βασίλειον, Γρηγόριον, Θεόφιλον καί τούς λοιπούς, ἐπειδή τάχα καί αὐτοί εἶχον γράψει μερικά πράγματα σύμφωνα μέ τά τοῦ Θεοδώρου!

Ἐντεῦθεν εἶχα ἐπιτακτικόν καθῆκον νά ἀπαντήσω εἰς αὐτούς αὐτά, τά ὁποῖα καί θά γνωστοποιήσῃ εἰς τήν Ἁγιότητά Σου ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δανιήλ, πού ἔτυχε νά εὑρίσκεται τότε εἰς τήν Ἀλεξάνδρειαν καί ἔτσι γνωρίζει λεπτομερῶς ὅλα, ὅσα ἐκινήθησαν[31].

ΙΔ΄. Κυρίλλου ἐπιστολή πρός Ραββουλᾶν, ἐπίσκοπον Ἐδέσσης.

Εἰς ἀπαράμιλλόν τινα θυμηδίαν καί ἀκατάβλητον θάρρος

31. Κυρίλλου ἐπιστολή 68 (P.G. 77, 337C-338C). Ὁ Ἀκάκιος, μητροπολίτης Μελιτηνῆς τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας, κατ' ἀρχάς φίλος καί ὑποστηρικτής τοῦ Νεστορίου, εἰς τήν Γ΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον (Πρᾶξις Α΄, § 47, 8 καί 53, Mansi τ. 4 σελ. 1181D-1184A καί A.C.O. τ. I, 1, 2, σελ. 32, 38) εἶπε:

«Πίστεως προκειμένης καὶ τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας, *ἀνάγκη πᾶσαν σχολάζειν φιλικὴν διάθεσιν*. Ὅθεν, εἰ καὶ σφόδρα ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν κῦριν *Νεστόριον ἠγάπησα καὶ παντοίως αὐτὸν περισῶσαι ἐσπούδασα*, ἀνάγκη νῦν φιλαλήθως τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα εἰπεῖν, *ὑπὲρ τοῦ μὴ κατακριθῆναί μου τὴν ψυχὴν ἀποκρύψαντος τ' ἀληθῆ*.

Παραχρῆμα ἐπιστὰς τῇ Ἐφεσίων πόλει ἐποιησάμην πρὸς τὸν προειρημένον ἄνδρα διάλεξιν· καὶ γνοὺς *αὐτὸν οὐκ ὀρθῶς φρονοῦντα* παντοίως ἐσπούδασα αὐτὸν διορθώσασθαι καὶ *ἀποστῆσαι τοῦ πονηροῦ φρονήματος*, αὐτόν τε ἐκεῖνον ἑώρων τοῖς χείλεσι συνομολογοῦντα, ὅτι δὴ μετατίθεται τῆς τοιαύτης ἐννοίας.

Ἡμέρας δὲ δέκα ἢ δώδεκα διαλιπών, πάλιν λόγου τινὸς κινηθέντος, *ἀντελαβόμην τοῦ τῆς ἀληθείας λόγου καὶ ἀντιπίπτοντα αὐτὸν τούτῳ ἑώρων* καὶ δύο ἀτόποις κατὰ ταὐτὸν ἐγίνωσκον περιπίπτειν! Πρότερον μὲν γὰρ *ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐπερωτήσεως, ἀτόπου οὔσης, ἀνάγκην ἐπετίθει τοῖς ἀποκριναμένοις ἢ πάντη ἀρνήσασθαι τὴν τοῦ Μονογενοῦς Θεότητα ἐνηνθρωπηκέναι, ἢ ὁμολογεῖν (ὅπερ ἦν ἀσεβὲς) ὅτιπερ καὶ ἡ τοῦ Πατρὸς καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θεότης συνεσαρκώθη τῷ Λόγῳ*, ὅπερ ἦν παντὶ τρόπῳ κακοτεχνοῦς διανοίας καὶ ἐκβαλλούσης τὴν εὐσεβῆ πίστιν.

Ἔπειτα, δευτέρου κινηθέντος λόγου, ἀντελάβετό τις συνὼν αὐτῷ ἐπίσκοπος τοῦ λόγου, *καὶ ἄλλον μὲν ἔφησεν εἶναι τὸν Υἱὸν τὸν τὸ πάθος ἀναδεξάμενον, ἄλλον δὲ τὸν Θεὸν Λόγον. Πρὸς ἣν βλασφημίαν οὐχ ὑπενεγκεῖν δυνηθείς, συνταξάμενος πᾶσιν ἐξῆλθον*.

Καὶ ἕτερος δὲ τῶν σὺν αὐτῷ συνηγόρει *τοῖς Ἰουδαίοις ὡς οὐκ εἰς Θεόν, ἀλλ' εἰς ἄνθρωπον ἠσεβηκόσιν*» (Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, Πρᾶξις Α΄ § 53).

διεγείρει ὁ σοφώτατος Παῦλος τάς ψυχάς μας μέ τά λόγια· «τί ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις; ἤ στενοχωρία; ἤ διωγμός; ἤ λιμός; ἤ γυμνότης; ἤ κίνδυνος; ἤ μάχαιρα;» Καί πράγματι τίποτε δέν εἶναι ἀνυπόφορον, δι᾽ ὅσους ἀποφασίζουν μόνοι τους νά ἀγωνισθοῦν τόν ἀγῶνα τῆς πίστεως, νά τελέσουν τόν δρόμον, νά τηρήσουν τήν πίστιν, διά νά ἀξιωθοῦν τοῦ στεφάνου τῆς ἀφθαρσίας.

Ὅπως δέ τούς ἀξίους ὁλοκληρωτικῆς ἐπιδοκιμασίας ὅτι ἠξεύρουν νά κυβερνοῦν ἄριστα, ἀνακηρύττει ὄχι τό ὅτι ἠμποροῦν νά πλέουν ἐν καιρῷ γαλήνης, ἀλλά τό ὅτι ἠμποροῦν νά διατηροῦν τό πλοῖον σῶον εἰς τήν θύελλαν, ἔτσι καί ἐκείνους πού ἐκληρώθησαν νά «προεδρεύουν» τῶν Ἐκκλησιῶν, λαμπρούς δέν δείχνει μόνον ἡ γαλήνη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἀλλά πολύ περισσότερον ἡ ἐπινοητικότης τους εἰς τάς θλίψεις, ὁ δυναμισμός τους, ἡ ὑπομονή τους καί τό ὅτι ἀνθίστανται μέ δύναμιν εἰς τά ρευστά λόγια τῶν αἱρετικῶν.

Καί πάντοτε μέν διέλαμπεν (εἰς αὐτά) ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης· πολύ δέ περισσότερον τώρα πού ἔχει γίνει «στῦλος καί ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας» δι᾽ ὅλους τούς Ἀνατολικούς καί ὡς νόσον λοιμικήν ἀντιμάχεται τήν βλασφημίαν τῆς νέας μυσαρᾶς αἱρέσεως τοῦ Νεστορίου.

Ἐνῷ λοιπόν ἡ ἀσέβεια αὐτή ὡς πηγήν της ἔχει ἄλλην ρίζαν, τόν ἐκ Κιλικίας, αὐτός ἐνόμισεν ὅτι μέ τήν δύναμιν, ἡ ὁποία -δέν μπορῶ νά ἐξηγήσω διατί- εἶχε δοθῆ εἰς αὐτόν, θά κατέκτα τήν Οἰκουμένην! Διότι ἀφοῦ ἥρπασε τήν ἰσχυροτάτην καθέδραν ἔγινε τροφή τοῦ δράκοντος ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔχει τάς πολλάς κεφαλάς· καί ἔτσι ἤλπισεν, ὅτι θά κατώρθωνε καί αὐτός νά καταπίῃ τάς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, δηλ. «νά τίς βάλῃ ὅλες στό χέρι»!

Καί ἄν δέν μᾶς εἶχε σώσει ὁ Παντοδύναμος Θεός, θά εἶχεν ἐπικρατήσει (τοὐλάχιστον) τόσον, ὅσον θά ἤρκει διά τήν ἐπιβολήν τῶν ἐπιδιώξεών του καί τῶν παραλλήλων ἀνοσίων ἐπιδιώξεων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τόν ὑποστηρίζουν[32].

ΙΕ΄. Ἐπιστολή Κυρίλλου πρός μοναχούς.

a. Τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ ποθεινοτάτοις Ἀναστασίῳ, Ἀλεξάνδρῳ,

32. Ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 74 πρός Ραββουλᾶν Ἐδέσσης (P.G. 74, 347B-348C). Εἰς αὐτήν χαρακτηρίζει τόν Θεόδωρον ὡς *ρίζαν* καί *πηγήν* Νεστοριανισμοῦ (abominandae haereseos Nestorii blasphemia procedit ex altera radice, illius dico qui ex Cilicia erat). Ὁλόκληρος ἡ ἐπιστολή σώζεται συριστί.

Μαρτινιανῷ, Ἰωάννῃ, Παρηγορίῳ πρεσβυτέρῳ καὶ Μαξίμῳ διακόνῳ καὶ λοιποῖς ὀρθοδόξοις πατράσι μοναχῶν καὶ τοῖς σὺν ὑμῖν τὸν μονήρη βίον ἀσκοῦσι καὶ ἐν πίστει Θεοῦ ἱδρυμένοις, Κύριλλος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Τὸ φιλόπονον καὶ φιλομαθὲς τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ νῦν οὐ μετρίως ἐπαινέσαι ἔχω καὶ ἄξιον εἶναί φημι τοῦ παντός λόγου· τὸ γάρ τοι θείων ἐφίεσθαι μαθημάτων καὶ τῆς τῶν ἱερῶν δογμάτων ὀρθότητος μεταποιεῖσθαι φιλεῖν, πῶς οὐκ ἂν ὑπερεργάσαιτό τις; Καὶ γὰρ ἔστι ζωῆς τῆς ἀπεράντου καὶ μακαρίας τὸ χρῆμα πρόξενον· καὶ οὐκ ἄμισθος ἔν γε τούτοις ἡ σπουδή.

Καί μετά τινα.

b. Ἐπειδὴ δὲ γέγραφεν Ὑμῶν ἡ Εὐλάβεια, ὡς παροχετεύουσί τινες, ἐφ᾽ ἃ μὴ προσῆκε τὰ ἐν τῷ Συμβούλῳ, τῶν ἐν αὐτῷ ρημάτων τὴν δύναμιν ἢ οὐ συνιέντες ὀρθῶς ἢ καὶ ἐκ τοῦ προσκεκλῖσθαι ταῖς τινων συγγραφαῖς εἰς ἀδόκιμον ἀποφερόμενοι νοῦν, εἶτα χρῆναι κἀμὲ τοὺς περὶ τούτων αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς ποιήσασθαι λόγους καὶ διερμηνεῦσαι σαφῶς τὴν τῆς ἐκθέσεως δύναμιν, δεῖν ᾠήθην, ἅπερ εἰς νοῦν ἥκει τὸν ἐμόν, ἐπιδρομάδην εἰπεῖν.

Ἑψόμεθα δὲ πανταχοῦ ταῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὁμολογίαις τε καὶ δόξαις ὀρθῶς καὶ ἀπροσκλινῶς βασανίζοντες τὰ παρ᾽ αὐτῶν εἰρημένα.

c. Ἤδη μὲν γὰρ καὶ ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ κατά γε, φημί, τὴν Ἐφεσίων συνειλεγμένη κατὰ βούλησιν Θεοῦ, τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ὁσίαν καὶ ἀκριβῆ κατενεγκοῦσα τὴν ψῆφον, καὶ τὰς τῶν ἑτέρων καινοφωνίας, οἵπερ ἂν ἢ γένοιντο μετ᾽ αὐτὸν ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ γεγόνασι, τὰ ἴσα φρονοῦντες αὐτῷ καὶ εἰπεῖν ἢ γράψαι τολμήσαντες, συγκατέκρινεν ἐκείνῳ, τὴν ἴσην αὐτοῖς ἐπιθεῖσα δίκην. Καὶ γὰρ ἦν ἀκόλουθον, ἑνὸς ἅπαξ ἐπὶ ταῖς οὕτω βεβήλοις καινοφωνίαις κατεγνωσμένου μὴ καθ᾽ ἑνὸς μᾶλλον ἐλθεῖν, ἀλλ᾽ ἵν᾽ οὕτως εἴπω – κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς αἱρέσεως, ἤτοι τῆς συκοφαντίας, ἧς πεποίηνται κατὰ τῶν εὐσεβῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων δύο πρεσβεύοντες Υἱούς, καὶ διατέμνοντες τὸν ἀμέριστον, καὶ ἀνθρωπολατρίας ἔγκλημα καταγράφοντες οὐρανοῦ τε καὶ γῆς· προσκυνεῖ γὰρ μεθ᾽ ἡμῶν ἡ τῶν ἄνω πνευμάτων ἁγία πληθὺς τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦ Χριστόν.

d. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ ἀγνοεῖσθαι παρά τισι τοῦ Συμβόλου τὴν δύναμιν, ὃ καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις καὶ κρατεῖ καὶ κεκήρυκται, Πατέρων ἁγίων δόξας, ἤγουν ἐκθέσεις,

ἐνέταξα τοῖς αὐτόθι πεπραγμένοις ὑπομνήμασιν, ἵν' εἰδεῖεν οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτοῖς, τίνα προσήκει νοεῖσθαι τρόπον τῶν ἁγίων Πατέρων τὴν Ἔκθεσιν, ἤγουν τὸ ἀκραιφνὲς τῆς Ὀρθῆς Πίστεως Σύμβολον.

Οἶμαι δὲ τὴν ἀγάπην ὑμῶν καὶ ἐντυχεῖν τῷ βιβλίῳ, ὃ περὶ τούτων αὐτῶν συγγεγράφαμεν. Αὐτὸ δὲ καὶ νῦν, ὡς ἔφην, ἐπὶ λέξεως παραθεὶς τὸ Σύμβολον, τετράψομαι σὺν Θεῷ πρός γε τὸ δεῖν ἕκαστα τῶν ἐν αὐτῷ κειμένων διερμηνεῦσαι σαφῶς· γεγραφότα γὰρ οἶδα τὸν πανaοίδιμον Πέτρον· «Ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν οὔσης ἐλπίδος»[33].

ΙΣΤ΄. Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ μακαρίας μνήμης Ραββουλᾶ[34] πρός τόν ἅγιον Κύριλλον κατά τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου.

Τώρα, μερικοί ἀπορρίπτουν τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, ἐπειδή εἰς τήν Ἀνατολήν ἐχρόνισεν ὑπολανθάνων κάποιος «λοιμός»[35], πού μέ τό τραῦμά του τό ἀθεράπευτον ἐξηκολούθει νά κατατρώγη τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ μάλιστα, μή γινόμενος ἀντιληπτός ἀπό τόν πολύν λαόν, κρυφίως ἀπήλαυσε τιμῆς ἐκ μέρους τῶν τάχα μορφωμένων, δηλ. ἐκείνων πού λόγῳ τῆς παιδεύσεώς των, ἔχουν ἐπηρμένην τήν ὀφρῦν.

33. Ἁγίου Κυρίλλου Ἐπιστολή 55 περί τοῦ ἁγίου Συμβόλου (ἐν P.G. 55, 289 D ἑξ. καί A.C.O. 1, 1, 4, σελ. 49). Τμῆμα τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ (ἡ § ΙΔ C παρατίθεται καί ἐν Πράξει Ε΄ § 11, 3 Γ΄ καί ἐν Πράξει Η΄ § 4, 15). Ἀλλ' ὡς θά ἴδωμεν καί ἐν Πράξει ΣΤ΄, § 10, 1-7 οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος παρηρμήνευον τό Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἀκριβῶς δέ δι' αὐτό ὁ ἅγιος Κύριλλος, μετά τήν Σύνοδον τῶν Ἀνατολικῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ (437 μ.Χ.), ἔγραψε τήν παροῦσαν ἐπιστολήν του, μέ τήν ὁποίαν ἑρμηνεύει «τό ἅγιον Σύμβολον». Εἰς τό ἄνω ἀπόσπασμα τονίζει, ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ Θεοδώρου ἀποτελοῦν τήν χειροτέραν *συκοφαντίαν καί βλασφημίαν* κατά τῆς Ἐκκλησίας.

34. Ραββουλᾶ ἐπιστολή πρός Κύριλλον (ἐν P.G. 77, 347A-348B). Περί τοῦ ἁγίου ἰδέ Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΣΤ΄.

35. Ὁ ἅγιος Ραββουλᾶς ὀνομάζει τόν Θεόδωρον «λοιμόν» μέ τήν παλαιοδιαθηκικήν ἔννοιαν τῆς λέξεως (Ψαλμ. Α΄, 1) καί κρίνει αὐτόν μέ βάσιν τήν παραδεδομένην Ἐκκλησιαστικήν Θεολογίαν. Ἡ καθαρά ἐκκλησιατική θέσις τοῦ ἁγίου Ραββουλᾶ προεκάλεσε τήν μῆνιν τῶν αἱρετικῶν ἐναντίον του. Ἔτσι εἰς τήν ἐπιστολήν τοῦ Ἴβα ὁ μέγας αὐτός ἱεράρχης ὑβρίζεται ὡς «τύραννος τῆς πόλεως» (βλ. Πρᾶξις ΣΤ΄ § 3, 5). Ὁ R. Devreesse (ἔ.ἀ. σελ. 125-130) προσπαθεῖ νά μειώση τόν ἅγιον Ραββουλᾶν, διά νά ἐξυψώση τόν αἱρετικόν Θεόδωρον! Αὐτή εἶναι ἡ σύγχρονος «καθολική» θεολογία!

Αὐτός ἦτο εἷς ἐπίσκοπος τῆς ἐπαρχίας τῶν Κιλίκων, ὁ Θεόδωρος, ἄνθρωπος πού εἰς τά λόγιά του εἶχε τόσην πειστικότητα, ὥστε κατώρθωνε νά πείθη! Αὐτός λοιπόν, ἄλλα μέν ἔλεγε ἀπό τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἄμβωνος -κατά τήν ἀρέσκειαν τοῦ λαοῦ- καί ἄλλους βρόχους ἀπωλείας ἔθετε εἰς τά συγγράμματά του! Μάλιστα δέ εἰς τήν ἀρχήν ὡρισμένων ἔργων του συνέκλειεν ὑπό ἀνάθεμα κάθε ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος θά συνέβαινεν ἁπλῶς νά ἴδη αὐτά, νά μή ἀποκαλύψη εἰς ἄλλους τά γραφόμενά του ἐκεῖνα!

Πρῶτος λοιπόν ἐδίδαξεν, ὅτι ἡ ἁγία Παρθένος δέν εἶναι ἀληθῶς Θεοτόκος, διότι τάχα ὁ Θεός Λόγος δέν ἔλαβεν τήν καθ' ἡμᾶς γέννησιν. Ἀλλ' ἐνῷ αὐτό ἀπεκρύπτετο μέχρι τότε ἐπιμελῶς, ὥστε νά μή εἶναι δυνατόν νά νομισθῇ ὅτι εἶχεν ἐπικυρωθῇ ὑπό τοῦ χρόνου, – κατά θεῖον κρῖμα ὁ «ἄμνηστος» Νεστόριος, ὁ ἀρχηγός τῆς «νέας περιτομῆς», διέδωσεν αὐτό παντοῦ!

Ἀκολουθεῖ δέ τοῦτο καί τό περί τῆς ἐνανθρωπήσεως· καθ' ὅσον λέγουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἡνώθη μέ τόν Θεόν Λόγον ὄχι κατ' οὐσίαν ἤ καθ' ὑπόστασιν, ἀλλά κατά εὐδοκίαν! Ὡσάν τάχα ἡ θεία φύσις, ὡς ἀπερίγραπτος, νά μή ἐπεδέχετο ἄλλον τρόπον ἑνώσεως!

Αὐτός ἀκόμη εἶπεν ὅτι δέν πρέπει νά προσκυνοῦμεν τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν ὡς Θεόν, ἀλλ' ἁπλῶς, λόγῳ τῆς σχέσεώς Του πρός τόν Θεόν, νά τιμῶμεν Αὐτόν ὡς εἰκόνα τινά ἤ μᾶλλον (ὅτι πρέπει) νά λέγωμεν -ὅπως καί αὐτοί- περισσότερον ἀπροκάλυπτα, ὅτι πρόκειται διά κάτι τό ἀνάλογον μέ τήν (πρός τόν δαιμονιζόμενον) σχέσιν τοῦ καταλαβόντος αὐτόν δαίμονος!

Ἀκόμη, ἀναλύων τά λόγια τοῦ Κυρίου «ἡ σάρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν», ἐκήρυξεν ὅτι ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου δέν ὠφελεῖ ἀπολύτως τίποτε[36]! Λέγει ἀκόμη ὅτι ὁ Ἀπόστολος δέν ἐγνώριζε ὅτι ὁ Χριστός ἦτο Θεός, καί ὅτι ἡ Ἐκκλησία ᾠκοδομήθη ἐπί τήν πίστιν τήν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ! Περί δέ τῆς γεέννης δέν εἶναι ἀσφαλές νά σημειώσωμεν ἐνταῦθα μέ γράμματα τούς στοχασμούς του!

Αὐτοί εἶναι οἱ «θησαυροί» τῆς ἀσεβείας των, μέ τούς ὁποίους ἐπί μακρόν ἤδη χρόνον ἐτέρποντο, χωρίς νά γίνωνται ἀντιληπτοί. Καί μέ αὐτούς θέλουν, εἰ δυνατόν, νά σκοτίσουν καί τόν νοῦν καί τά εὐσεβῆ ὦτα τοῦ λαοῦ εἰς τέλος.

36. Βεβαίως ὁ Θεόδωρος δέν ἠρνεῖτο ρητῶς τήν θείαν εὐχαριστίαν. Αἱ θεωρίαι του ὅμως ὡδήγουν κατά λογικήν συνέπειαν καί ἀναγκαιότητα εἰς ὑποβιβασμόν τῆς σημασίας της. Βλ. σχετικά ἀποσπάσματα ἐν Swete t. II, p. 294 & Mansi 9, 600E-601E.

ΙΖ΄. Ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας[37] τοῦ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, τό περί Θεοδώρου.

Ἔτσι, μετά ἀπό πολλούς ἄλλους, τόν Φωτεινόν ἐμιμήθη εἰς ὅλα κάποιος Θεόδωρος· ἦτο εἰς μέν τό λέγειν πανοῦργος καί ἑτοιμολογώτατος, ἀλλά ἀσταθής εἰς τήν θέλησιν· καί ἔρρεπε πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ.

Αὐτός λοιπόν, παρ᾽ ὅτι κατηριθμήθη εἰς τόν κλῆρον τῆς Ἀντιοχείας ἐκ παίδων καί ἐθεωρήθη ἔτσι ὅτι ἔχει «καλήν ἀναστροφήν», ἐπανῆλθεν εἰς τάς κοσμικάς ἡδονάς καί ἤρχισε πάλιν νά διασκεδάζη. Ὅμως ὁ εἰς πάντα ἀξιομίμητος καί μακάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης, ἀφοῦ ἔγραψεν εἰς αὐτόν μίαν ἐπιστολήν, -ἡ ὁποία ἀναγιγνώσκεται μέχρι σήμερον εἰς τά βιβλία του,- ἐπέτυχε νά ἐπαναφέρῃ αὐτόν ἀπό τό χειρότερον εἰς τό καλύτερον· εἰς τήν μετάνοιαν.

Ἤρχισε λοιπόν νά ἔχῃ καί πάλιν «ἀναστροφήν καλήν» καί νά εἶναι εἰς τόν κλῆρον. Ἐν συνεχείᾳ καταλιπών τήν Ἀντιόχειαν μετῴκησεν εἰς τήν Ταρσόν, καί ἀπό ἐκεῖ μετέβη εἰς τήν Μοψουεστίαν, εἰς τήν ὁποίαν καί ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος, ἐπειδή ὁ Θεός τότε δέν εἶχε ἀκόμη θελήσει νά ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀσέβεια τοῦ κηρύγματός του.

Αὐτός λοιπόν, ἀφοῦ ἔλαβε τά πρῶτα στοιχεῖα τῆς διδασκαλίας του ἀπό τήν Ἰουδαϊκήν ματαιολογίαν, συνέγραψε ἕν βιβλίον «Εἰς τήν Προφητείαν τῶν Ψαλμῶν», εἰς τό ὁποῖον ἀρνεῖται ὅλας τάς περί τοῦ Κυρίου προρρήσεις! Ἀλλ᾽ ἐνοχοποιηθείς δι᾽ αὐτό καί διακινδυνεύσας (νά καταδικασθῇ), ἀνήρεσεν ἑαυτόν, ὄχι μέ τήν θελησίν του, ἀλλ᾽ ἐπειδή ἐπιέσθη ἀπό τάς ἐπιτιμήσεις ὅλων. Παρ᾽ ὅτι δέ ὑπεσχέθη ὅτι θά κατέστρεφε τό βιβλίον του αὐτό, ἐκεῖνος χωρίς βεβαίως νά γίνεται ἀντιληπτός, διετήρει τό «ἐφόδιον» αὐτό τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀσεβείας. Προσποιούμενος δέ ὅτι ἔχει παραδώσει εἰς τό πῦρ τό ὑπόμνημά του αὐτό, προσεπάθει νά ἀποκρύπτῃ κακοβούλως τό δόλωμα. Καί ἐπειδή ἐπί πολύν χρόνον ἐλάλει τά φαῦλα εἰς τόν μικρόν (ἐκεῖνον) τόπον, δέν ἐγίνετο ἀντιληπτόν, ποῖος πράγματι ἦτο. Ὅμως ἔγινε «λογᾶς» καί μάλιστα συνήθισε νά λαλῇ τά

37. Τό ἀπόσπασμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Ἡσυχίου (P.G. 86, 1031 καί 92, 948) εἶναι τό μόνον περισωθέν (βλ. B. Altaner, Patrologie, 6 Aufl. Freiburg 1960, σελ. 215). Παράλληλα κείμενα εὑρίσκομεν εἰς τάς Ἐκκλησιαστικάς Ἱστορίας Σωκράτους VI, 3, Θεοδωρήτου V, 40, καί Σωζομενοῦ VIII, 2.

μάταια. Ἔτσι ἀπέκτησε φήμην διδασκάλου, παρ᾽ ὅτι ἦσαν πολύ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, πού ἐσπούδαζον πλησίον του καί, ἀφοῦ ἔπιναν ἀπό τό ποτήριόν του, πού ἦτο ζωηρά μέν χρωματισμένον μέ λόγια πολύ καλοβαλμένα, πλῆρες ὅμως βλασφήμων σκέψεων καί δηλητηρίου, ἠπατῶντο ἀπό τό δηλητήριον τῶν στοχασμῶν του.

Παράλυτος ἤδη ἀπό τό βαθύ γῆρας, ἀλλά χωρίς οὔτε σταγόνα εὐσεβείας, ἐτόλμησε νά καταγράψῃ εἰς τούς κατά ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν λόγους, ὅλα ὅσα εἶχε ἀπό παλαιά μέσα του. Ἀλλ᾽ ἐπειδή αὐτά εἶναι πολλά, ἄς τά παραλείψωμεν (διότι ἄλλωστε δέν εἶναι καί καλόν νά ἐπαναλαμβάνωμεν τά ἀσεβῆ λόγια) καί, ἐπί τοῦ παρόντος, ἄς ἐνθυμηθῶμεν μόνο τοῦτο.

Διά τόν Ἰησοῦν Χριστόν, τόν τοῦ γένους ἡμῶν Σωτῆρα καί Κύριον, τόν ὁποῖον ὁ Παῦλος ὀνομάζει «ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρός καί χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως Αὐτοῦ» καί λέγει περί Αὐτοῦ ὅτι «φέρει τά πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ», ὅτι ἔκαμε «καθαρισμόν τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν» καί ὅτι «ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Πατρός» καί ἔγραψεν περί Αὐτοῦ εἰς τήν πρός Κολασσαεῖς ἐπιστολήν του ὅτι «ἐν Αὐτῷ ἐκτίσθη τά πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καί ἐπί τῆς γῆς, τά ὁρατά καί τά ἀόρατα· τά πάντα δι᾽ Αὐτοῦ καί εἰς Αὐτόν ἔκτισται καί Αὐτός ἐστιν πρό πάντων»-, δι᾽ Αὐτόν, αὐτός ὁ ἀνόητος ἔγραψε πρός ὅλους, ὅτι δέν εἶναι ὁ ἐνανθρωπήσας Λόγος, ὅπως ἐδιδάχθημεν ἀπό τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλά ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἡνώθη μέ τόν Θεόν Λόγον «ἐκ προκοπῆς βίου» καί «τελειώσεως παθημάτων». Ἐτόλμησε δέ νά εἴπῃ τά ἴδια πράγματα καί εἰς τάς «μυσταγωγικάς» ὁμιλίας του.

Καί αὐτός μέν ταῦτα. Ἀλλά καί ὀπαδοί του «τό ἐπῆραν ἐπάνω τους». Δι᾽ αὐτούς ἁρμόζει νά εἴπωμεν, ὅτι «φάσκοντες εἶναι σοφοί ἐμωράνθησαν καί ἤλλαξαν τήν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου», ἀφοῦ δέν τιμοῦν τόν Χριστόν ὡς Θεόν ἐνανθρωπήσαντα, ἀλλά ἀδικοῦν Αὐτόν λέγοντες ὅτι εἶναι εἷς ὅμοιος μέ ἡμᾶς ἄνθρωπος.

Ἀλλ᾽ ἡμεῖς, ἄς προχωρήσωμεν εἰς τά λοιπά τοῦ λόγου μας, καθ᾽ ὅσον ὁ Θεόδωρος, ἐπιζήσας ὄχι πολύν ἀκόμη χρόνον, εἰς τάς ὡς ἄνω κατά τοῦ Μυστηρίου βλασφημίας του ἐπρόσθεσε καί τήν κατά τῆς νέας Ἱερουσαλήμ ὕβριν του, ὡσάν νά εἶχε κάμει στόχον του, νά ὑποτιμήσῃ καί αὐτήν, ὡς πατρίδα τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως.

ΙΗ'. Νόμος τῶν θείας μνήμης Θεοδοσίου καί Οὐαλεντινιανοῦ.

Τὸ τῇ εὐσεβεστάτῃ θρησκείᾳ παρ' ἡμῶν ὀφειλόμενον σέβας τούς περί τό θεῖον ἔχοντας δίκαις τε ἀξίαις κολάζεσθαι καὶ ὀνόματι τῷ τῇ αὐτῶν φαυλότητι πρέποντι προσαγορεύεσθαι βούλεται, ὡς ἂν ὀνείδεσιν προβληθέντες αἰώνιον ὑπομένοιεν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ μήτε ζῶντας τιμωρίας μήτε θανόντας ἀτιμίας ἐκτὸς ὑπάρχειν.

Νεστορίου τοίνυν τοῦ τῆς τερατώδους διδασκαλίας ἡγεμόνος κατακεκριμένου, λείπεται τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀσεβείας κοινωνοὺς ὀνόματι περιλαβεῖν κατεγνωσμένῳ, ἵνα μὴ τῇ τῶν Χριστιανῶν ἀποχρώμενοι προσηγορίᾳ τούτῳ (τῷ) ὀνόματι κοσμοῖντο, ὧν τοῦ δόγματος δυσσεβοῦντες ἐξέστησαν.

Διὰ ταῦτα νομοθετοῦμεν, τούς ἁπανταχοῦ τῆς Νεστορίου ἀθεμίτου δόξης κοινωνούς «Σιμωνιανούς» ὀνομάζεσθαι· προσήκει γὰρ τοὺς ἐν τῇ τοῦ Θείου ἀποστροφῇ τὸ ἐκείνου μιμουμένους δυσσέβημα τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ κληροῦσθαι προσηγορίαν. Ὃν τρόπον 'Αρειανοὶ νόμῳ τοῦ τῆς θείας λέξεως Κωνσταντίνου «Πορφυριανοί» διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ἀσεβείας ἐκ Πορφυρίου προσαγορεύονται, ὃς τὴν ἀληθῆ θρησκείαν ἐπιχειρήσας τῇ τοῦ λόγου δυνάμει καταγωνίσασθαι, βίβλους ἑαυτῷ «οὐ παιδεύσεως» ὑπομνήματα καταλέλοιπε.

Καὶ μηδένα τολμᾶν τὰς αὐτοῦ (Θεοδώρου καί) Νεστορίου τοῦ ἀθεμίτου τε καὶ ἱεροσύλου ἀσεβεῖς βίβλους περὶ τῆς εὐαγοῦς τῶν 'Ορθοδόξων Θρησκείας καὶ κατὰ τῶν δογμάτων τῆς ἐν 'Εφέσῳ τῶν ἐπισκόπων ἁγίας Συνόδου, κατέχειν ἢ ἀναγινώσκειν ἢ μεταγράφειν· ἃς δεῖ, σπουδῇ πάσῃ ζητήσαντας, δημοσίᾳ ἐμπίμπρασθαι· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ, πάσης ἀσεβείας ῥιζόθεν ἐκκοπείσης, τὸ ἁπλοῦν καὶ εὐαπάτητον πλῆθος οὐδὲν πλάνης σπέρμα εὑρεῖν ποτε δυνήσεται, μηδὲ μνήμην τῶν οὕτως ἀπολλυμένων ἀνθρώπων ἔν τινι τῆς θρησκείας διαλέξει ἑτέρῳ ἢ τῷ Σίμωνος ὀνόματι ποιεῖσθαι, ἢ οἰκίαν αὐτοῖς, ἢ ἀγρόν, ἢ προάστειον, ἢ ὅντινα ἄλλον τόπον συνόδου ἕνεκα, λεληθότως ἢ φανερῶς παρασχεῖν· τοὺς γὰρ τοιούτους ὁρίζομεν πάσης συνόδου ἀδείας στερίσκεσθαι, προδήλου ὄντος ἅπασιν, ὡς ὁ παραβαίνων τε τὸν νόμον τοῦτον καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον μιμούμενος, δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων τιμωρηθήσεται.

'Η μεγίστη τοίνυν καὶ περιφανής σου ἐξουσία ταύτην ἡμῶν τὴν

διάταξιν εἰς γνῶσιν ἁπάντων τῶν τὰς ἐπαρχίας οἰκούντων, διατάγμασι συνήθως ἐλθεῖν παρασκευάσει.

['Η δὲ Σὴ περίβλεπτος Λαμπρότης θὰ ἐνεργήσῃ, ἵνα ὁ παρὼν νόμος, ὁ παρ' ἡμῶν ἐκδοθεὶς γίνῃ γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν γῆν εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ θὰ μεριμνήσῃ νὰ δημοσιευθῇ εἰς ὅλας τὰς πόλεις, ὥστε διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Νόμου τούτου νὰ πληροφορηθοῦν ὅλοι οἱ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, τί ἐπ' αὐτῶν ὡρίσαμεν.]

Τὸν Νόμον δὲ τοῦτον τῇ τε Ρωμαίων τῇ τε 'Ελλήνων τεθείκαμεν γλώττῃ ὡς πᾶσι σαφῆ καὶ γνώριμον εἶναι[38].

ΙΘ'. Ἄλλος νόμος τῶν εὐσεβοῦς μνήμης βασιλέων Θεοδοσίου καί Οὐαλεντινιανοῦ κατά Νεστορίου καί Θεοδώρου καί τῶν τά ὅμοια αὐτοῖς φρονούντων.

Πρό τινος μὲν χρόνου ὁ Νεστόριος, ὁ διατελέσας ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως ἐπιχειρήσας νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ἀκήρατον καὶ 'Ορθόδοξον Πίστιν τῶν Χριστιανῶν τὰ νέα καὶ

38. 'Ο Νόμος αὐτός ἐξεδόθη περί τό 435-438. Κατά τόν R. Devreesse (ἔ.ἀ. σελ. 235-236) ἐν ἔτει 529 ἐνοθεύθη ὑπό τοῦ 'Ιουστινιανοῦ διά τῆς παρεμβολῆς τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοδώρου. Τά ἐπιχειρήματά του ὅμως δέν πείθουν. Διότι: α) ὁ 'Ιουστινιανός δέν εἶχεν ἀνάγκην νά καταφύγῃ (ἐν ἔτει 529, δηλ. 15 ὁλόκληρα χρόνια πρίν ἀσχοληθῇ μέ τά Τρία Κεφάλαια) εἰς τήν νόθευσιν τῶν νόμων τῶν προκατόχων του, ἀφοῦ ἠδύνατο νά ἐκδώσῃ ὁ ἴδιος νόμον σχετικόν ἀκινδύνως. β) ἡ μνεία τῶν ὀνομάτων τῶν Θεοδώρου καί Θεοδωρήτου δέν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν κατά τῆς γνησιότητος, ἀφοῦ ἡ ὑπό τοῦ Θεοδωρήτου μαρτυρουμένη σαφεστάτη δυσμένεια τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἐναντίον ἀμφοτέρων ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ ἔνδειξιν τῆς δυνατότητος συμπεριλήψεως τῶν ὀνομάτων τους εἰς τάς διατάξεις τοῦ νόμου, γ) ἡ ὑπό τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς συνόδου καταδίκη τοῦ Συμβόλου τοῦ Θεοδώρου αἴρει πᾶσαν ἀμφισβήτησιν, ἀφοῦ μάλιστα ὁ ἅγιος Κύριλλος μαρτυρεῖ σαφῶς, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐγνώριζε πολύ καλῶς, ὅτι συντάκτης του ἦτο ὁ Θεόδωρος (βλ. ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολήν 72 πρός Πρόκλον, P.G. 77, 344 ἑξ. καί Πραξ. Ε', § 14, 11)· καί δ) διότι εἰς τό πρακτικόν τῆς λῃστρικῆς συνόδου (449 μ.Χ.) γίνεται σαφής μνεία σάκρας τοῦ Θεοδοσίου Β' (408-450 μ.Χ.), πού ἀπηγόρευε τήν ἀνάγνωσιν καί κτῆσιν βιβλίων τῶν Νεστορίου καί Θεοδώρου (βλ. Flemming ἔ.ἀ. σελ. 27). 'Η αὐθεντικότης τῆς μαρτυρίας αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νά διαμφισβητηθῇ, ἀφοῦ προέρχεται ἀπό κείμενον τοῦ ἔτους 449 μ.Χ. σῳζόμενον εἰς συριακόν κώδικα τοῦ ἔτους 535 μ.Χ. εὑρισκόμενον εἰς χεῖρας σύρων ἀντιχαλκηδονίων (ἔ.ἀ. σελ. III).

Τά ἐντός ἀγκυλῶν, ἐπειδή ἀποτελοῦν ὁδηγίας πρός τόν ἁρμόδιον ὑπουργόν παρελείφθησαν εἰς τήν μερίμνῃ αὐτοῦ 'Ελληνιστί μετάφρασιν τοῦ Νόμου (A.C.O. 1, 1, 3, σελ. 68).

τερατώδη δόγματά του, καθηρέθη ὑπὸ τῆς ἁγίας Συνόδου, τῆς κατὰ πρόσταγμα βασιλικὸν συναθροισθείσης ἀπὸ πάσης τῆς Οἰκουμένης ἐν Ἐφέσῳ, ἥτις ἁγία Σύνοδος πρὸς τούτοις ἐπεκύρωσε τὴν ὑπὸ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἐπισκόπων ἐκτεθεῖσαν Ὀρθόδοξον Πίστιν.

Ἡμεῖς δὲ ἐπικυροῦντες τὰ εὐσεβῶς ἀποφασισθέντα παρὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας ἐν Ἐφέσῳ συνελθούσης Συνόδου, ἐξεδώκαμεν ἕνα γενικὸν διάταγμα καταδικάζον τὸν Νεστόριον καὶ τοὺς τὰ αὐτὰ μὲ αὐτὸν φρονοῦντας, νὰ μὴ ἀξιοῦνται πλέον τοῦ ὀνόματος «Χριστιανοί», ἀλλὰ νὰ ἀποκαλοῦνται κατὰ προτίμησιν «Σιμωνιανοί», ὡς ἀγαπήσαντες τὴν βλασφημίαν τοῦ Σίμωνος· Καὶ ὡρίσαμεν κατ' αὐτῶν τὰς συγκεκριμένας ποινάς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὸ παρὸν διάταγμα.

Ἤτοι (δὲν ἐπιτρέπεται) οὔτε νά ἔχῃ τις, οὔτε νὰ μελετᾷ, οὔτε νὰ γράφῃ, οὔτε νὰ ἐκδίδῃ τὸν Νεστόριον, δηλ. τὰ βιβλία του, ἢ κώδικας καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐπιβλαβεῖς, εἴτε τοῦ Νεστορίου εἴτε ἄλλου τινός, ἰδίως δὲ τὰ ἔργα τοῦ Νεστορίου, τὰ κατὰ μόνων τῶν Χριστιανῶν συγγραφέντα, καὶ τὰ ἔργα τῶν Διοδώρου, Θεοδώρου καὶ Θεοδωρήτου. Καὶ ὅποιος ἔχει τοιούτους κώδικας, νὰ παραδίδῃ αὐτοὺς δημοσίως, δηλ. νὰ παραδίδῃ αὐτοὺς εἰς τὸ πῦρ ἐνώπιον ὅλων. Καὶ κανεὶς νὰ μὴ δέχεται τοὺς ἀσπαζομένους τὴν αἵρεσιν ταύτην ἢ τοὺς διδασκάλους της, οὔτε εἰς πόλιν, οὔτε εἰς ἀγρόν, οὔτε εἰς προάστειον· οὔτε νὰ συναντᾶται μὲ αὐτούς.

Καὶ ὁποιοσδήποτε διαπράξῃ τοιοῦτόν τι, θὰ δημευθῇ ἡ περιουσία του καὶ θὰ παραδοθῇ εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν. Ὅσοι δὲ ἔχουν κώδικας περιέχοντας τὴν ἀποκηρυχθεῖσαν «πίστιν» τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Θεοδώρου, ἢ τὰς ἑρμηνείας των, ἢ τὰς ὁμιλίας των, ἢ τὰς παραδόσεις των, θὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὰς αὐτὰς ποινάς, ἀκόμη καὶ ἂν ἀποδειχθῇ, ὅτι οἱ κώδικες μὲ τὰ ὑπὸ ἐκείνων συγγραφέντα ἔργα εἶναι «κτήματα» ἄλλων[39].

39. Τοῦ νόμου αὐτοῦ τὴν αὐθεντικότητα ἀρνεῖται ὁ Devreesse (βλ. ἔ.ά. σελ. 236) ἐπειδή περιεσώθη μόνον εἰς τά Πρακτικά τῆς Ε´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου! Καί παρά τήν ἀγεφύρωτον διαφοράν πού ἔχουν μεταξύ τους, ταυτίζει αὐτόν μέ τόν προηγούμενον Νόμον. Ὁ Devreesse εἶχε κάμει στόχον του νά καταδείξῃ, ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ Θεοδώρου ἦτο ἔργον τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί ὄχι τῆς Ἐκκλησίας! Καί διά νά τό ἐπιτύχῃ καταφεύγει εἰς πολλάς παραδοξολόγους εἰκασίας (Βλ. B.H. Diepen, Douzes Dialogues Christologiques, Rome 1960 σελ. 150, 156).

4. Ἀλλά καί οἱ ἅγιοι *Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας καί Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὅταν ἔλαβον καταγγελίας κατά τοῦ Θεοδώρου, εἰσέτι ζῶντος,* καί τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του, ἔγραψαν κατ' αὐτοῦ ἐπιστολάς, ἀπό τάς ὁποίας ἀποσπάσματα εἶναι τά κάτωθι:

Α´. Τοῦ ἁγίας μνήμης Θεοφίλου πρός Πορφύριον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας.

a. Εἶναι φανερόν, ὅτι δέν πρέπει νά ἀνέχεσαι ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐξ αἰτίας τῆς Ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τολμοῦν νά «ἀνανεώσουν» τάς ἀνοητολογίας τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἀφοῦ καί οἱ ἐν Νικαίᾳ συνελθόντες Πατέρες ἡμῶν ὄχι μόνον ἀνεθεμάτισαν τήν αἵρεσιν αὐτήν μαζί μέ τήν παράνοιαν τῶν Ἀρειανῶν, ἀλλά οὔτε κἄν τό βάπτισμα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Παύλου ἀνεγνώρισαν, ὅπως διαλαμβάνουν οἱ παρ' αὐτῶν συνταγέντες ὅροι (κανόνες)[40]. Καί ὁ ἴδιος δέ ὁ μακαρίας μνήμης ἐπίσκοπος Ἀθανάσιος κατέκρινεν εἰς τόν ὑπ' αὐτοῦ ὑπαγορευθέντα Τόμον του τήν ἐσχάτην ἀσέβειαν τοῦ προειρημένου Παύλου τοῦ Σαμοσατέως[41].

(Καί μετ' ὀλίγα).

b. Ἐπειδή ὅμως κατηγοροῦν μερικούς, ὅτι γράφουν πράγματα ἀποσκοποῦντα εἰς τήν ἀνανέωσιν τῆς μιαρᾶς αἱρέσεως τοῦ κατακεκριμένου ὑπό τῶν Πατέρων Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, σύ δέ μᾶς διαβεβαιώνεις, ὅτι μέ αὐτόν τόν σκοπόν ἀπηύθυναν πρός τήν σεβασμιότητά σου τήν ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον ἐπισυνῆψεν ἡ σεβασμιότης σου εἰς τήν ἐπιστολήν, τήν ὁποίαν μοῦ ἔστειλε, εἴθε νά ἀξιωθῇ ἡ χρηστότης σου –ἀφοῦ μαζί μέ τούς συνελθόντας ἐπισκόπους (πού μάλιστα ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν ἀποδείξεις) ἐρευνήσῃ τά ὑπό αὐτῶν ὑποδεικνυόμενα, καί εὕρῃ τά κείμενα αὐτά ἀντίθετα πρός τά ἀποστολικά δόγματα– νά ἀναλάβῃ ἀποστολικόν ζῆλον κατά τῶν ἀνανεούντων τά τοιαῦτα. Διότι εἶναι «σωστό», τά γραφόμενα ἀσεβῶς, νά ἀνασκευάζωνται εὐσεβῶς, καί ποτέ νά μή ἀφήνωμεν «ἀδιορθώτους» ἐκείνους, πού τολμοῦν καί γράφουν «ὅ,τι τούς κατέβη» χωρίς προσοχήν, ἀπό ἄγνοιαν καί ματαιοδοξίαν[42].

40. Βλ. Κανόνα ιθ´ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α´ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

41. Βλ. Ἁγίου Ἀθανασίου, Τόμος πρός τούς Ἀντιοχεῖς § 3, 6 (P.G. 26, 796 ἑξ. καί Β.Ε.Π. 31, 124 ἑξ).

42. Ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίας μνήμης πάπα Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου πρός τόν Ἀντιοχείας Πορφύριον (404-408 μ.Χ.) δέν κάνει ρητήν μνείαν τοῦ Θεοδώρου. Ἡ ἀσάφεια ὅμως τοῦ κειμένου αἴρεται εἰς τήν ἀκολουθοῦσαν § 4 Α´ c´.

c. 'Επεδόθησαν μάλιστα [ἀπό] εἰς αὐτόν τόν ἁγίας μνήμης Θεόφιλον καί ἀσεβῆ «κεφάλαια» ἀπό τούς κώδικας τοῦ Θεοδώρου[43].

Β΄. Τοῦ ἁγίας μνήμης Γρηγορίου πρός Θεόφιλον.

Οἱ τοῖς τοῦ 'Απολιναρίου δόγμασι συνιστάμενοι, διὰ τῆς καθ' ἡμῶν μέμψεως κρατύνειν ἐπιχειροῦσιν τὰ ἴδια, σάρκινον τὸν Λόγον, καὶ δημιουργὸν τῶν αἰώνων τὸν τοῦ ἀνθρώπου Υἱόν, καὶ θνητὴν τοῦ Υἱοῦ κατασκευάζοντες τὴν Θεότητα. Προφέρουσι γάρ, ὡς τινῶν τῶν κατὰ τὴν Καθολικὴν 'Εκκλησίαν δύο πρεσβευόντων Υἱοὺς ἐν τῷ δόγματι: τόν μὲν κατὰ χάριν ὄντα, τὸν δὲ κατὰ φύσιν ὕστερον προσγενόμενον· οὐκ οἶδα, παρ' ὅτου τὸ τοιοῦτον ἀκηκοότες καὶ πρὸς ποῖον διαπληκτιζόμενοι πρόσωπον· οὔπω γὰρ ἔγνων τὸν ταῦτα παραφθεγξάμενον.

Πλὴν ἐπειδή, ταύτην προστησάμενοι καθ' ἡμῶν τὴν ὑπόθεσιν, διὰ τοῦ δοκεῖν τῇ ἀτοπίᾳ ταύτῃ συμπλέκεσθαι τὰς ἑαυτῶν προλήψεις κρατύνουσι, καλῶς ἂν ἔχοι τὴν σὴν ἐν Χριστῷ τελειότητα, καθὼς ἄν σοι ἐπὶ νοῦν ἀγάγοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκκόψαι τὰς ἀφορμὰς τῶν ζητούντων τὰς καθ' ἡμῶν ἀφορμάς, καὶ πεῖσαι τοὺς ταῦτα συκοφαντικῶς ἐπικαλοῦντας τῇ τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίᾳ, ὅτι οὔτε ἔστι δόγμα τοιοῦτον ἐν Χριστιανοῖς οὔτε κηρύσσεται[44].

*

5. 'Από ἐκεῖνα πού ὁ *Θεοδώρητος* ἔγραψε κατά τοῦ *Κυρίλλου* ὑπερασπιζόμενος τόν *Θεόδωρον*· μέ αὐτά ὁ Θεοδώρητος μαρτυρεῖ, ὅτι αἱ ἀσέβειαι, κατά τῶν ὁποίων ἔγραψεν ὁ ἅγιος Κύριλλος, εἶναι ὄντως τοῦ Θεοδώρου.

43. Ἤδη ἀπό τό 404-408 μ.Χ. εἶχον ἐπισημανθῆ εἰς τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου πολλά «ἀσεβῆ» κεφάλαια. Τό λατινικόν κείμενον ἔχει ὡς ἑξῆς: Porrecta autem sunt et ipsi [a] sanctae memoriae Theophilo impia capitula ex codicibus Theodori. Κατά τινα ἄποψιν ἀπό τό κείμενον αὐτό ἐξέπεσεν ἡ δηλωτική τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου ἐντός ἀγκυλῶν πρόθεσις [a]. 'Αλλ' εἴτε εἰς τόν Θεόφιλον ἐπεδόθησαν τά κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου, εἴτε ὑπό τοῦ Θεοφίλου εἰς τόν Πορφύριον, ἡ οὐσία εἶναι ἡ ἰδία.

44. P.G. 45, 1272 AB & Jaeger, t. 111, 1 σελ. 120, 12-121, 10. 'Η μαρτυρία αὐτή ἔχει ἐξαιρετικήν σημασίαν, ἀφοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος (+ 394 μ.Χ.) τονίζει, ὅτι τά περί «δύο υἱῶν» εἶναι διδασκαλία ἐντελῶς ξένη πρός τήν πίστιν τῆς Καθολικῆς 'Εκκλησίας καί ἀποτελεῖ παραποίησίν της («παραφθεγγόμενον»)! Τό ἴδιο κείμενον βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 14, 25.

Α΄. 'Εν συνεχείᾳ μέμφεται τήν ἑρμηνείαν τοῦ ὀγδόου ψαλμοῦ παρενείρων τά ἑξῆς λόγια τοῦ θείου Θεοδώρου:[45]

Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, ποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος περί τοῦ ὁποίου ἀπορεῖ καί θαυμάζει, διότι ὁ Μονογενής κατηξίωσε νά μιμνήσκεται αὐτοῦ καί νά ἐπισκέπτεται αὐτόν. Καί ὅτι μέν αὐτό δέν ἔχει λεχθῆ διά τόν κάθε ἄνθρωπον, ἔχει καταδειχθῆ εἰς τά ὡς ἄνω· ὅτι δέ δέν πρόκειται περί συγκεκριμένου προσώπου εἶναι καί αὐτό γνωστόν.

Β΄. Καί μετά τινα, ὁ εἰρημένος Θεοδώρητος παρέθεσε λόγια τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου ἔχοντα ὡς ἑξῆς:

Σταματήσατε ἔστω καί δι' ὀλίγον τήν ἀναισχυντίαν Σας! Καί καταλάβετε ἐπί τέλους, τί εἶναι αὐτό πού χρειάζεται! Βλέπετε λοιπόν, ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀνοσιώτατοι, πόση εἶναι ἡ διαφορά τῶν φύσεων, ἀφοῦ καί ὁ ἴδιος ἐκπλήττεται, διότι καταδέχεται καί νά μιμνήσκεται τοῦ ἀνθρώπου, καί νά ἐπισκέπτεται αὐτόν, καί νά τόν κάνῃ κοινωνόν καί εἰς ὅλα τά ἄλλα, εἰς τά ὁποῖα τόν ἔχει ἤδη κάμει μέτοχον, ἐνῷ ἐκεῖνος θαυμάζει, πῶς ἠξιώθη νά γίνῃ ὑπέρ τήν φύσιν του μέτοχος τόσων ἀγαθῶν; Καί αὐτός μέν θαυμάζεται, ἐπειδή δίδει εὐεργεσίαν καί ποιεῖ μεγάλα καί ὑπέρ τήν φύσιν ἐκείνου πού λαμβάνει τήν εὐεργεσίαν, ἐκεῖνος δέ πού ἐπιδιώκει τήν εὐεργεσίαν λαμβάνει ἀπό 'Εκεῖνον μεγαλύτερα δῶρα, ἀπό ὅ,τι εἶναι ἄξιος.

Γ΄. Μετά ἀπό αὐτά ὁ Θεοδώρητος ἐπέφερε τά ἑξῆς:

'Αφοῦ δέ ὁ Κύριλλος παρέθεσέ τινα ἀπό ἐκεῖνα πού ὁ θεῖος Θεόδωρος ἔγραψε κατά τοῦ 'Απολιναρίου, εὐθύς ἀμέσως ἐκσπᾷ εἰς ὕβρεις, προπηλακισμούς καί ὀνειδισμούς. Καί λέγει:

«'Εκνήψατε, οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν». Ἄς βροντοφωνήσῃ κάποιος πρός τούς τόσον πλανωμένους.

«'Επίθες ἄνθρωπε τῇ σαυτοῦ γλώττῃ θύραν καὶ μοχλόν. Παῦσαι τὸ κέρας σου εἰς ὕψος ἐπαίρων, καὶ λαλῶν ἀδικίαν κατὰ τοῦ

45. Τά ἀποσπάσματα, πού καταχωρίζονται εἰς τά § 5, Α-Δ ἔχουν ληφθῆ ἀπό τό ἔργον τοῦ Θεοδωρήτου «'Υπέρ Θεοδώρου καί Διοδώρου». Τά ἴδια ἀκριβῶς παραθέτει καί ὁ ἅγιος Κύριλλος ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω ἐν § 3 Ε, ΣΤ΄, Ζ΄. Εἰς αὐτά εὑρίσκομεν τήν μαρτυρίαν, ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶχε τεθῆ ἀπό τόν ἅγιον Κύριλλον ὑπό κατηγορίαν πρίν ἀκόμη ἐκσπάσῃ ἡ νεστοριανική θύελλα (βλ. B. Altaner, ἔ.ἀ. σελ. 305).

Θεοῦ. Μέχρι τίνων ἐπιπηδᾷς ἀνεξικακοῦντι Χριστῷ; Εἰς νοῦν ἔχε τό γεγραμμένον παρά τοῦ θεσπεσίου Παύλου. "Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ πλήττοντες αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε". Καὶ ἵνα τι καὶ ἐκ προφητικῶν φθέγξωμαι βιβλίων· "ἐδικαιώθη Σόδομα ἐκ σοῦ". Νενίκηκας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀθυροστομίας, ἃς ἐποιήσαντο κατὰ τοῦ Χριστοῦ, μωρίαν ἡγούμενοι τὸν Σταυρόν. Οὐδὲν ὄντα διέδειξας τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπονοίας ἐγκλήματα».

Δ΄. Καί ἀφοῦ ὁ Θεοδώρητος εἶχε παραθέσει τά λόγια αὐτά τοῦ Κυρίλλου κατά τοῦ Θεοδώρου, προσέθεσε τά ἑξῆς:

Τί εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖον σοῦ ὑπέκαυσε, ὦ ὑπέρμαχε τῆς ἀληθείας, τόν ζῆλον τόσον, ὥστε νά τοῦ κάμῃς μίαν τέτοιαν διαπόμπευσιν καί νά παρουσιάσῃς αὐτόν περισσότερον ἀσεβῆ ἀπό τούς Ἐθνικούς καί Ἰουδαίους καί Σοδομίτας, καί νά ἀποδώσῃς εἰς αὐτόν, τόν πρόμαχον τῆς εὐσεβείας, τούς χαρακτηρισμούς πού ἡ θεία Γραφή χρησιμοποιεῖ διά τούς ἀσεβεῖς; Μήπως ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς τά ἱερά Εὐαγγέλια δέν ἐφήρμοσεν εἰς τόν Ἑαυτόν Του μίαν προφητείαν τοῦ Δαβίδ; Ὅταν οἱ παῖδες ἔκραζον· «Ὡσαννὰ τῷ Υἱῷ Δαβὶδ» δέν εἶπεν εἰς τούς Ἰουδαίους· «Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι· ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον»; Ὁ δέ θεῖος Ἀπόστολος μετά τοῦτο δέν προσήρμοσεν εἰς Αὐτόν καί ἄλλα ἀπό τόν ψαλμόν αὐτόν κατά λογικήν συνέπειαν; Τί τότε τό νέον εἶπεν ὁ Θεόδωρος καί ἐλιθοβόλησες αὐτόν μέ τόσας βλασφημίας, καί ἐνῷ αὐτόν μέν διατάσσεις ἀκόμη καί νά βάλῃ χαλινόν εἰς τήν γλῶσσαν του, σύ ἄφησες τήν ἰδικήν σου νά τρέχῃ ἀχαλίνωτος; Πρόσεξε, διότι θά νομίσῃ κανείς ὅτι χρησιμοποιεῖς αὐτάς τάς κατά τοῦ Θεοδώρου ἀδίκους κατηγορίας μέ πολύ πονηρόν σκοπόν, ἐπειδή ἀπεκάλεσε καί τόν Ἀπολινάριον ἀλλά καί τούς τά ἐκείνου φρονοῦντας ἀνοσιωτάτους. Ἀλλά καί ἄν αὐτό δέν εἶναι ὀρθόν, μέ πόσον ἀπάδουσαν φρασιολογίαν, ὡσάν ἐν κραιπάλῃ, πόσας κατ' αὐτοῦ ἐξέχυσες τοιαύτας βλασφημίας! Καί τί τάχα μᾶς εἶπε τό νέον, τό ἔξω ἀπό τούς παλαιούς ἐκείνους διδασκάλους, ἀφοῦ ὅλοι ἐδίδαξαν σαφῶς καί τηλαυγῶς, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι ἐκείνη πού καί ἐπεσκέψατο (ἡμᾶς), καί προσελήφθη, καί ἐχρίσθη ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί ἐσταυρώθη, καί ἀπέθανε, καί ἀνέστη, καί ἀνελήφθη εἰς τούς οὐρανούς, καί ἠξιώθη τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας;

Ἀλλά σύ, ἐπειδή ὡς φαίνεται, θά εἶχες ἀκούσει τά ἄρρητα ῥήματα, τά ὁποῖα ἤκουσεν ὁ Παῦλος, ἤ μᾶλλον καί ἄλλα τινά θειότερα, ἀφοῦ μᾶς εἰσάγεις καί ἄλλας παρά τόν Παῦλον διδασκαλίας, ἑρμηνεύεις ὡς ἑξῆς τόν Παῦλον καί λέγεις: «Αὐτὸν λοιπὸν ἠξίου ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος ὁ γενόμενος καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος τῆς ἐπισκέψεως καὶ μνήμης, δηλ. ὄχι ἄλλον τινά, ἀλλ' ἑαυτόν»! Τί τῶν λόγων τούτων γελοιωδέστερον; Διότι ποίας ἐπισκέψεως θά ἔχρῃζεν ὁ Θεός Λόγος, «ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών» καί «οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων φύσεως ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται»; Ὀρθῶς λοιπόν εἶπεν ὁ Θεόδωρος, ὅτι ἐπισκέπτεται τόν ἀναληφθέντα, καί ὅτι ὁ ἀναληφθείς εἶναι ὁ δεχόμενος τήν ἐπίσκεψιν. Ὡσαύτως δέ καί ὁ προφήτης διδάσκων λέγει, ὅτι ὁ μέν Κύριος εἶναι ὁ ἐπισκεψάμενος, ὁ δέ ἄνθρωπος ὁ ἀξιωθείς τῆς ἐπισκέψεως.

Ε΄. Ἐκ τῆς πρός Εἰρηναῖον τόν δίγαμον ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδωρήτου[46], ὅστις καί παρέχει τήν μαρτυρίαν ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶχε τεθῇ ὑπό κατηγορίαν, καί ὅτι καί ὁ ἴδιος ἦτο ὑπό ἀμφισβήτησιν ἐξ αἰτίας του.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπιμέμφεσθέ μοι καὶ ὡς τοὺς ἁγίους καὶ μακαρίους καταλελοιπότι Πατέρας Διόδωρον καὶ Θεόδωρον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν διδασκάλων, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ περὶ τούτου βραχέα διεξελθεῖν.

Πρῶτον μὲν γάρ, ὦ φίλη μοι κεφαλή, πολλοὺς καὶ ἄλλους περιφανεῖς ἄνδρας καὶ λαμπροὺς ἄγαν γεγενημένους.

Ἔπειτα δὲ κακεῖνο χρὴ συνιδεῖν, ὡς τὸν κατηγορούμενον ἀναμφισβητήτους μάρτυρας προσήκει παράγειν, οἷς οὐδὲ τῶν κατηγόρων τις ἐπιμέμψασθαι δύναται. Εἰ δὲ τοὺς παρὰ τῶν

46. Θεοδωρήτου ἐπιστολή ΙΣΤ΄ (P.G. 83, 1193 BC & S.C.t. 98, σελ. 58-60). Ὁ Εἰρηναῖος συνεδέετο διά στενοτάτης φιλίας μέ τόν Νεστόριον καί ἔμεινε πιστός εἰς αὐτόν μέχρι θανάτου. Ἠγωνίσθη μάλιστα ὡς ἀνώτατος ἀξιωματοῦχος νά τόν σώσῃ. Συνέγραψεν ἱστορίαν τοῦ Νεστορίου μέ τόν τίτλον «Τραγῳδία». Τό ἔτος 435 μ.Χ. ὁ Εἰρηναῖος, καίτοι δίγαμος, ἀποδεχθείς τάς «διαλλαγάς» ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Τύρου. Ὁ φίλος του Θεοδώρητος προσπαθεῖ νά δικαιολογήσῃ τό γεγονός (βλ. ἐπιστολή 110 ἐν P.G. 83, 1305 καί s.c. τ. 111, σελ. 40). Ἐν τέλει ὁ Εἰρηναῖος καθῃρέθη τό 449 ὑπό τῆς λῃστρικῆς συνόδου καί ὡς δίγαμος, ἀλλά καί ὡς «θεμέλιος τῆς Νεστορίου ἀνοσιότητος», καί «ὡς περισσότερον πάντων βλασφημήσας κατά τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 73 ἑξ.).

διωκόντων κατηγορουμένους ὁ διωκόμενος εἰς μαρτυρίαν καλέσοι, οὐδὲ αὐτὸς ἂν ὁ δικάζων ἀνάσχοιτο δέξασθαι.

Εἰ μὲν γὰρ ἔπαινον πατέρων συγγράφων τούσδε τοὺς ἁγίους παρέλιπον, ἠδίκησα ἂν -ὁμολογῶ- καὶ περὶ τοὺς διδασκάλους ἀχάριστος ἐγενόμην. Εἰ δὲ κατηγορούμενος ἀπολογίαν προσήνεγκα καὶ τοὺς ἀναμφισβητήτους παρήγαγον μάρτυρας, τί μάτην οἱ τούτων οὐδὲν ἰδεῖν ἐθέλοντες ἐπιμέμφονται;

Ὅπως δὲ σέβω τοὺς ἄνδρας, μάρτυς ἡ παρ' ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν συγγραφεῖσα βίβλος[47], ἐν ᾗ τὴν κατ' αὐτῶν γεγενημένην γραφὴν διελύσαμεν, οὐ δείσαντες τῶν κατηγόρων τὴν δυναστείαν οὐδὲ τὰς καθ' ἡμῶν γενομένας ἐπιβουλάς.

*

[Θέμα Β΄ Ἐπαινεῖται ὁ Θεόδωρος ὑπό Πατέρων;]

6.1. *Ὁ Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπε:

Ἐπειδή «μερικοί» διατείνονται, ὅτι τάχα ὁ ἁγίας μνήμης *Κύριλλος* εἰς κάποιον ἔργον του, εἰς τό ὁποῖον, ὡς λέγουν, ἔχει γραφῆ ἡ φράσις *«τῷ καλῷ Θεοδώρῳ»*, ἐπήνεσε τόν *Θεόδωρον Μοψουεστίας*·

ἐπειδή ἀκόμη λέγουν ὅτι καί ὁ ἁγίας μνήμης *Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός* ἔγραψεν ἐπιστολάς πρός τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας ἐπαινῶν αὐτόν· καί τέλος

ἐπειδή οἱ τά τοιαῦτα διισχυριζόμενοι προσθέτουν καί ὅτι *«δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται οἱ αἱρετικοί μετά τόν θάνατόν τους»*·

διά τοῦτο φέρομεν ἐδῶ τά θέματα αὐτά καί θέτομεν αὐτά ὑπό τήν κρίσιν τῆς ἁγίας Συνόδου Σας.

Ἐνομίσαμεν δέ, ὅτι ἐπεβάλλετο νά ἀναφέρωμεν εἰς τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα καί αὐτά, διά νά μή μείνῃ τίποτε ἀπό αὐτά ἀσυζήτητον.

2. *Ἡ Ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Ἐπειδή οἱ «μερικοί» μᾶς προβάλλουν κάθε τι, τό ὁποῖον ἐγράφη διά τόν «καλόν» Θεόδωρον, νά ἀναγνωσθοῦν κατά σειράν ὅλα ὅσα ἐλέχθησαν (περί αὐτοῦ) τόσον πρό, ὅσον καί μετά (τήν καταδίκην

47. Ἐννοεῖ τό ἔργον του «Ὑπέρ Θεοδώρου καί Διοδώρου, τῶν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας προμάχων».

του), προκειμένου νά σχηματισθῆ πληρεστέρα περί τοῦ ζητήματος ἀντίληψις.

3. Καί, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος Θεόδουλος, ἀνέγνωσε:

Ἐκ τοῦ β΄ λόγου τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «Ὅτι εἷς ὁ Χριστός» κατά Θεοδώρου.

Τό ὅτι δέ ὁ ἀσεβής *Νεστόριος* ἠθέλησε νά ἀκολουθήσῃ τά δόγματα τοῦ Θεοδώρου, δέν ἐπιφέρει τήν ἀπαλλαγήν του ἀπό τάς κατηγορίας, ἀλλά μᾶλλον θά κάμῃ τήν εἰς βάρος του καταδίκην μεγαλυτέραν. Διότι, ἐνῷ θά ἦτο εἰς αὐτόν δυνατόν νά γίνῃ ἐγκρατής τῶν ὀρθῶν λόγων τῶν ἁγίων Πατέρων καί τῶν ἀμέμπτων περί τοῦ Θεοῦ ὁμιλιῶν τους, αὐτός συλλαμβάνεται νά ἔχῃ ἀντιτάξῃ εἰς τήν ἀλήθειαν τό ψεῦδος. Ναί· ἄφησε κατά μέρος τά ἐκείνων καί ἐπροτίμησε νά προσκολληθῆ εἰς δόγματα αἰσχρά καί νά τέρπεται μέ ὁμιλίας τόσον διεστραμμένας! Ἀλλά κάποιος, νομίζω, θά εὑρεθῆ νά κατηγορήσῃ, καί μάλιστα πολύ δικαίως, αὐτόν πού ἔχει αὐτήν τήν ἀνόητον γνώμην, διά τό ὅτι προσεχώρησεν εἰς αὐτήν. Διότι ἔπρεπε νά ἐνθυμῆται, ὅτι ὁ ἁγιώτατος Παῦλος γράφει ἐπί λέξει· «Γίνεσθε φρόνιμοι οἰκονόμοι. Τά πάντα δοκιμάζετε. Τό καλόν κατέχετε. Ἀπό παντός εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε».

Ἀλλ' ἐπειδή καί εἴμεθα συνηθισμένοι καί ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νά ἐνεργοῦμεν ἔτσι, ἀλλά καί φροντίζομεν νά ἀκολουθοῦμεν ἐκείνους, πού ἔχουν ἤδη ἐλέγξει, ποῖα εἶναι τά γνήσια, τά μέν αἰσχρά καί ἀδόκιμα δόγματα ἀποστρεφόμεθα, δεχόμεθα δέ, καί μάλιστα ὁλοψύχως, ἐκεῖνα πού ἀντανακλοῦν τήν ὑπερλάμπουσαν ὡραιότητα τῆς ἀληθείας. Ἀλλ' ἄς στρέψωμεν καί πάλιν τόν λόγον πρός τήν πορείαν, πού ἔχομεν θέσει δι' αὐτόν καί πού εἶναι αὐτή πού ἁρμόζει εἰς αὐτόν.

Ἐγράφησαν λοιπόν ὑπό τοῦ «καλοῦ» μας Θεοδώρου περίπου εἴκοσι ἤ καί περισσότεροι λόγοι κατά τῆς αἱρέσεως τῶν Ἀρειανῶν καί Εὐνομιανῶν, καθώς καί ἄλλοι πολλοί, πού ἑρμηνεύουν εὐαγγελικά καί ἀποστολικά λόγια. Καί αὐτούς μέν τούς κόπους του, ἄς μή θελήσῃ νά ψέξῃ κανείς. Ἀντιθέτως μάλιστα, ἄν εἰς αὐτούς ἐμπεριέχεται δογμάτων ὀρθότης, θά πρέπῃ νά τιμᾷ τήν τοιαύτην σπουδήν του μέ εἰλικρινῆ διάθεσιν.

Ὅμως, ἀφοῦ, ὅποιος περιπατεῖ ἔξω ἀπό τά καθωρισμένα πλαίσια καί ἐγκαταλείπει τήν ὀρθήν ὁδόν τῆς ἀληθείας, καταντᾷ νά

ἀκολουθῇ τήν σκολιάν ἀτραπόν καί νά τραυματίζῃ τάς καρδίας τῶν ἁπλουστέρων, ἀφοῦ ἐμβάλλει εἰς αὐτούς τόν σπόρον μοιχικῶν λογισμῶν, ἀσφαλῶς δέν εἶναι ἀκατάκριτον νά ἐφησυχάζουν ἐκεῖνοι πού «προεδρεύουν» τῶν λαῶν. 'Αντιθέτως μάλιστα, μισθόν καί κέρδος θά ἔχουν, μόνον ἄν ἀντισταθοῦν.

'Αφοῦ λοιπόν εἰς τά βιβλία αὐτά, δηλ. τά συγγράμματα τοῦ ὡς ἄνω ἀνδρός, τά ὁποῖα μόλις πρό ὀλίγου ἀνεφέραμεν, εὑρέθησαν καί τινα πλήρη ἐσχάτης ἀσεβείας, πῶς θά ἦτο ἐνδεικτικόν συνεπείας, ἄν ἤθελε κανείς νά σιωπήσῃ; Καί μάλιστα ἀφοῦ αὐτός διαιρεῖ τόν ἀδιαίρετον Χριστόν καί ἀντί τοῦ ἑνός υἱοῦ σέβεται δυάδα, ἡ ὁποία ὡς μή ἀνταποκρινομένη εἰς τήν ἀλήθειαν εἶναι κατά τινα τρόπον ἐψιμυθιωμένη μέ ὀνόματα ψεύτικα· ἀφοῦ λέγει διά μέν τόν ἐκ Θεοῦ Πατρός Θεόν Λόγον ὅτι καλεῖται ἄνθρωπος, χωρίς ὅμως καί νά ἔχῃ γίνει κατά ἀλήθειαν (ἄνθρωπος)· διά δέ τόν, ὡς λέγει, ἐκ Μαρίας «ἄνθρωπον», -τόν ὁποῖον καί μέ πονηρίαν μᾶς ὀνομάζει «σάρκα»,- εἰς πολλά χωρία του λέγει, ὅτι εἶναι Κύριος καί Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ὄχι κατά ἀλήθειαν[48].

4. 'Η *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Τά ἀναγνωσθέντα μᾶς ἀπέδειξαν, ὅτι ὁ ὁσίας μνήμης *Κύριλλος* ἐχρησιμοποίησε τά λόγια αὐτά *πιό πολύ διά νά ἐλέγξῃ τόν Θεόδωρον* καί τά ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, παρά διά νά κάμῃ ἕνα ὁποιονδήποτε ἔπαινον δι' αὐτόν.

*

7. ['Η ἁγία Σύνοδος συνεχίζουσα εἶπε:]

1. Ἄς ἀναγνωσθοῦν ὅμως καί αἱ ἐπιστολαί τοῦ ἁγίας μνήμης *Γρηγορίου,* περί τῶν ὁποίων καί «μερικοί» ἰσχυρίζονται, ὅτι ἀπηυθύνθησαν πρός τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας.

2. Καί, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτάς ὁ αὐτός αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος Θεόδουλος, ἀνέγνωσε:

Α. 'Ο *Γρηγόριος* συνιστῶν εἰς τόν *Θεόδωρον* κάποιους, πού «εὑρίσκοντο εἰς τά δικαστήρια» καί πληροφορῶν αὐτόν, ὅτι τόσον ὁ ἕνας ὅσον καί ὁ ἄλλος *ὑπάγονται εἰς τήν δικαιοδοσίαν του*, λέγει τά ἑξῆς:

Ἅ παρὰ τῶν κυρίων μου, τῶν τιμιωτάτων ἐπισκόπων, ἐπέσταλ-

48. Βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. Β' § 2. 'Ο Φακοῦνδος ἰσχυρίζεται ὅτι ὄντως ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐπαινεῖ καί ἀποδέχεται τόν Θεόδωρον (ἔ.ά. σελ. 93).

ται πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν, ταῦτα καὶ παρ' ἡμῶν ἐπεστάλθαι νομίσας, δός, παρακαλῶ, χεῖρα ταῖς ἐλευθέραις καὶ μὴ περιίδῃς αὐτὰς τυραννουμένας καὶ περιωθουμένας ὑπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς δυναστείας, καθ' οὗ προεληλύθασιν.

Καί μετά τινα.

Δύο τοὺς ἐν τῷ πράγματι βαρουμένους γινώσκω, τήν τε σὴν εὐλάβειαν καὶ ἡμᾶς, εἰ παροφθείη τὸ δίκαιον. Ὑπὸ γὰρ τὴν ἀμφοτέρων οἰκονομίαν οἱ κρινόμενοι. Καὶ δέος, μὴ παρασυρῇ λόγων πιθανότητι τὸ ἀληθές. Διὰ τοῦτο καὶ συνδίκαζε καὶ προδίκαζε καὶ ὑπερμάχει τῆς ἀσθενείας ἡμῶν[49].

49. 'Αγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 1€2 (P.G. 37, 268-269A). 'Ο 'Ιουστινιανός γράφει: «τοσαύτη δὲ ἔστιν ἡ μανία τῶν Θεόδωρον ἐκδικούντων, ὅτι τολμῶσι *καταψεύδεσθαι* καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ 'Ιωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν αὐτὸν Θεόδωρον ἀποστειλάντων πεπληρωμένας ἐπαίνου, ὅπερ ψεύδους ἐστὶ μεστόν» ('Ομολογία Πίστεως, Mansi 9, 576E-577C). Οἱ εἰσηγηταί μας μητροπολῖται ἐκθέτουν τό θέμα τους μέ περισσότερον ἀποδεικτικόν τρόπον. 'Ο Ed. Schwartz φρονεῖ ὅτι αἱ ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἀπηυθύνθησαν εἰς διαφόρους Θεοδώρους, ἀλλά πάντως ὄχι εἰς τόν ἐπίσκοπον Μοψουεστίας (βλ. A.C.O. 2, 5 p. X-XII).

'Αλλά καί ἄν ἀκόμη αἱ ἐπιστολαί αὐταί εἶχον ἀπευθυνθῆ εἰς τόν Μοψουεστίας Θεόδωρον, οὐδόλως τοῦτο θά ἐσήμαινε ἀποδοχήν τοῦ προσώπου καί τῆς διδασκαλίας του ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅστις εἰς τήν ἐπιστολήν 101 πρός Κληδόνιον (§ 12-24) καταδικάζει κατηγορηματικώτατα τάς ἰδέας τοῦ Θεοδώρου γράφων:

«Μὴ ἀπατάτωσαν οἱ ἄνθρωποι μηδὲ ἀπατάσθωσαν ἄνθρωπον ἄνουν δεχόμενοι τὸν Κυριακόν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, μᾶλλον δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν. Οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον χωρίζομεν τῆς θεότητος, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν δογματίζομεν, πρότερον μὲν οὐκ ἄνθρωπον, ἀλλὰ Θεὸν καὶ Υἱὸν μόνον καὶ προαιώνιον, ἀμιγῆ σώματος καὶ τῶν ὅσα σώματος, ἐπὶ τέλει δὲ καὶ ἄνθρωπον, προσληφθέντα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, παθητὸν σαρκί, ἀπαθῆ θεότητι, περιγραπτὸν σώματι, ἀπερίγραπτον πνεύματι, τὸν αὐτὸν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, ὁρώμενον καὶ νοούμενον, χωρητὸν καὶ ἀχώρητον, ἵν' ὅλῳ ἀνθρώπῳ τῷ αὐτῷ καὶ Θεῷ ὅλος ἄνθρωπος ἀναπλασθῇ πεσὼν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

» Εἴ τις οὐ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν ὑπολαμβάνει, χωρίς ἐστι τῆς θεότητος. Εἴ τις ὡς διὰ σωλῆνος τῆς Παρθένου διαδραμεῖν, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσθαι λέγοι θεϊκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπικῶς (θεϊκῶς μέν, ὅτι χωρὶς ἀνδρός· ἀνθρωπικῶς δέ, ὅτι νόμῳ κυήσεως), ὁμοίως ἄθεος. Εἴ τις διαπεπλάσθαι τὸν ἄνθρωπον, εἶθ' ὑποδεδυκέναι λέγοι Θεόν, κατάκριτος· οὐ γέννησις γὰρ Θεοῦ τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ φυγὴ γεννήσεως. Εἴ τις εἰσάγει δύο Υἱούς, ἕνα μὲν τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, δεύτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρός, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτόν, καὶ τῆς υἱοθεσίας ἐκπέσοι τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσι. Φύσεις μὲν γὰρ δύο Θεὸς καὶ

Β. Όμως προβάλλουν καί μίαν ἀκόμην ἐπιστολήν, ἡ ὁποία τάχα ἐγράφη ἀπό τόν προειρημένον *Γρηγόριον* πρός τόν Μοψουεστίας Θεόδωρον. Ἀλλ' ἀπό αὐτήν τήν ἰδίαν ἐλέγχονται, ὅτι ψεύδονται καταφώρως. Διότι αὐτή ἁπλῶς *παρακαλεῖ τόν ἐπίσκοπον Τυάνων νά ὑπάγῃ εἰς μίαν πανήγυριν μαρτύρων*, ἡ ὁποία θά ἐπετελεῖτο εἰς τό ἐν Ἀριανζῷ κτῆμα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου κατά τόν μῆνα, τόν ὁποῖον εἰς τήν γλῶσσαν τῶν Καππαδοκῶν ὀνομάζουν Δαθοῦσαν. Πράγματι, δέ, ἡ Ἀριανζός εἶναι ἕνα χωρίον ὑπαγόμενον εἰς τήν Ναζιανζόν, ἡ ὁποία (Ναζιανζός) ὑπήγετο τότε εἰς τήν μητρόπολιν τῶν Τυάνων.

Ἔχει δέ ἡ ἐπιστολή ὡς ἑξῆς:

Χρεωστεῖς μὲν ἡμῖν καὶ ὡς νοσεροῖς θεραπείας, εἴπερ μία τῶν ἐντολῶν - ἀσθενούντων ἐπίσκεψις.

Χρεωστεῖς δὲ καὶ τοῖς ἁγίοις μάρτυσι τὴν δι' ἔτους τιμήν, ἣν ἐν *Ἀριανζοῖς τοῖς σοῖς* ἑορτάζομεν τῇ εἰκάδι δευτέρᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς

ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο, οὐδὲ Θεοί. Οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα δύο ἄνθρωποι, εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσε. Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ Σωτὴρ (εἴπερ μὴ ταὐτὸν τὸ ἀόρατον τῷ ὁρατῷ καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον) οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος· μὴ γένοιτο. Τὰ γὰρ ἀμφότερα ἓν τῇ συγκράσει, Θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ θεωθέντος, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσειε. Λέγω δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο, ἔμπαλιν ἢ ἐπὶ τῆς Τριάδος ἔχει. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἄλλος καὶ ἄλλος, ἵνα μὴ τὰς ὑποστάσεις συγχέωμεν· οὐκ ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο· ἓν γὰρ τὰ τρία καὶ ταὐτὸν τῇ θεότητι.

» Εἴ τις ὡς ἐν προφήτῃ λέγοι κατὰ χάριν ἐνηργηκέναι, ἀλλὰ μὴ κατ' οὐσίαν συνῆφθαί τε καὶ συνάπτεσθαι, εἴη κενὸς τῆς κρείττονος ἐνεργείας, μᾶλλον δὲ πλήρης τῆς ἐναντίας. Εἴ τις οὐ προσκυνεῖ τὸν ἐσταυρωμένον, "ἀνάθεμα ἔστω" καὶ τετάχθω μετὰ τῶν θεοκτόνων. Εἴ τις ἐξ ἔργων τετελειωμένον ἢ μετὰ τὸ βάπτισμα ἢ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν υἱοθεσίας ἠξιῶσθαι λέγοι, καθάπερ οὓς Ἕλληνες παρεγγράπτους εἰσάγουσιν, "ἀνάθεμα ἔστω"· τὸ γὰρ ἠργμένον ἢ προκόπτον ἢ τελειούμενον οὐ Θεός, κἂν διὰ τὴν κατὰ μικρὸν ἀνάδειξιν οὕτω λέγηται».

(P. Gallay, Grégoire de Nazianze, Lettres Théologiques, Sources Chrétiennes N° 208, Paris 1974, p. 40-46).

Εἶναι λυπηρόν, ὅτι ὁ Gallay εἰς τά ὡς ἄνω λόγια τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου δέν εἶδε τάς ἰδέας τοῦ Διοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ, τοῦ διδασκάλου τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τάς ὁποίας ὁ μαθητής ἁπλῶς ἐπανέλαβε καί ἐσυστηματοποίησε. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Φώτιος (Βιβλ. 102 ἐν R. Henry II, σελ. 71), ὁ Διόδωρος «ἀποδείκνυται» εἰς τά ἔργα του «τὴν Νεστορίου νόσον αὐτὸς προηρρωστηκώς» τόσον, ὥστε νά ἀπορῇ τις πῶς εἰς τό 'περὶ εἱμαρμένης' «ἔστιν εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ καὶ οὐδὲ περὶ τὴν δόξαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σφαλλόμενος» (Βιβλ. 223 ἐν R. Henry IV, σελ. 8).

μηνὸς Δαθοῦσα. Καὶ ἅμα οὐκ ὀλίγα τῶν ἐκκλησιαστικῶν δεῖται κοινῆς διασκέψεως.

Πάντων οὖν ἕνεκεν ἀόκνως παραγενέσθαι καταξίωσον· καὶ γάρ, εἰ πολὺς ὁ κάματος, ἀλλ' ἀντίρροπος ὁ μισθός[50].

Γ. Ἄλλη ἐπιστολή πρός τόν αὐτόν *Θεόδωρον*, μέ τήν ὁποίαν παρακαλεῖ αὐτόν ὑπέρ τῶν ἁμαρτησάντων πτωχῶν καί πτωχοτρόφων τῆς παροικίας του.

Ἡ ἀρχή τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ἡ ἑξῆς:

Πυνθάνομαί σε βαρέως ἔχειν πρὸς τὰς γεγενημένας ἡμῖν παρὰ τῶν μοναστῶν καὶ τῶν πτωχῶν ὕβρεις.

Καί πρός τό τέλος.

Νῦν οἴου πάντας μέν σοι προσπίπτειν πτωχούς τε καὶ πτωχοτρόφους, πάντας δὲ μοναστὰς καὶ παρθένους ὑπὲρ αὐτῶν ἱκετεύοντας. Δὸς τοῖς πᾶσιν ἀντὶ τούτων τὴν χάριν, (ἐπειδὴ καὶ συνετρίβησαν ἱκανῶς, ὡς δῆλον ἐξ ὧν ἡμῶν ἐδεήθησαν), καὶ πρὸ πάντων ἡμῖν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβεύουσιν· οὕς, εἴ σοι δεινὸν εἶναι φαίνεται τὸ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθῆναι, πολλῷ φανείτω δεινότερον τὸ σοὶ παραινοῦντας ταῦτα μὴ ἀκουσθῆναι[51].

Δ. Χρησιμοποιοῦν ἀκόμη καὶ μίαν ἄλλην ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου *Γρηγορίου* πρός τόν αὐτόν *Θεόδωρον*, εἰς τήν ὁποίαν περιέχεται *ἐγκώμιον τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου*.

Ἀποδεικνύεται ὅμως, ὅτι καί αὐτή *εἶχεν ἀσφαλῶς ἀπευθυνθῆ πρός τόν ἐπίσκοπον Τυάνων*, ἀφοῦ εἰς αὐτήν γίνεται μνεία τοῦ μοναστηρίου, πού ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τό κτῆμα, πού ὀνομάζεται Πάσα καί τελεῖ ὑπό τήν πόλιν τῶν Τυάνων.

Ἔχει δέ ὡς ἑξῆς:

Ὁ Θεός χαρίσαιτό σε ταῖς Ἐκκλησίαις εἰς δόξαν τε ἡμῶν καὶ πολλῶν ὄφελος, οὕτως ὄντα περιεσκεμμένον καὶ ἀσφαλῆ τὰ πνευματικά, ὥστε καὶ ἡμᾶς ποιεῖν ἀσφαλεστέρους, τοὺς πλέον ἔχειν τι τῷ χρόνῳ νομιζομένους. Ἐπειδὴ τοίνυν ἠθέλησας κοινωνοὺς ἡμᾶς λαβεῖν πνευματικοῦ σκέμματος (λέγω δὴ τοῦ ὅρκου ἕνεκεν, ὃν Γεώργιος ὁ Πασπασινὸς ἄνθρωπος ὀμωμοκὼς φαίνεται) τό γε παραστὰν ἡμῖν τῇ σῇ εὐλαβείᾳ δηλώσομεν. Καὶ τὰ ἑξῆς[52].

50. Ἁγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 122 (P.G. 37, 216C-217A). Ἡ ἐνταῦθα ἀπαντῶσα φράσις «Ἀριανζοῖς τοῖς σοῖς» δηλοῖ σαφέστατα, ὅτι ἡ Ἀριανζός ὑπήγετο εἰς τήν δικαιοδοσίαν τοῦ παραλήπτου τῆς ἐπιστολῆς.

51. Ἁγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 77 (P.G. 37, 141-145 C).

52. Ἁγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 163 (P.G. 37, 269 BC).

Ε΄. Ὑπάρχει καί ἄλλη ἐπιστολή πρός τόν αὐτόν *(Θεόδωρον)*, ἀπό τήν ὁποίαν ἀποδεικνύεται σαφέστατα, ὅτι ὅλαι αὐταί αἱ ἐπιστολαί ἀπηυθύνθησαν εἰς τόν *ἐπίσκοπον Τυάνων, ἀφοῦ τόν παρακαλεῖ, ὡς πρῶτον τῆς ἐπαρχίας,* νά δώσῃ εἰς τήν Ναζιανζόν ἐπίσκοπον.

Ἔχει δέ ὡς ἑξῆς:

Καιρός μοι τὸ τῆς Γραφῆς εἰπεῖν· πρὸς τίνα βοήσομαι ἀδικούμενος; τὶς ὀρέξει μοι χεῖρα πιεζομένῳ; εἰ τίνα τὸ βάρος τῆς Ἐκκλησίας χωρήσει, κακῶς οὕτω διακειμένης καὶ λελυμένης; Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ὅτι μὴ δίκαια πάσχει τὸ τοῦ Θεοῦ ποίμνιον, ἀποίμαντον ὂν καὶ ἀνεπίσκεπτον διὰ τὴν ἡμετέραν νέκρωσιν.

Ἐμὲ γὰρ ἡ νόσος κατέχει καὶ τάχιον ἀπήγαγε τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ νῦν παντάπασιν ἀχρειοί, ἀεὶ τὰ τελευταῖα πνέοντα καὶ πλέον τοῖς πράγμασι συντριβόμενον. Εἰ μὲν οὖν ἄλλην τινὰ κεφαλὴν εἶχεν ἡ ἐπαρχία, πρὸς ἐκείνην ἔδει βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι· τῆς δὲ σῆς εὐλαβείας ὑπερκειμένης, πρὸς σὲ βλέπειν ἀναγκαῖον.

Φρόντισον τῆς σῆς Ἐκκλησίας, ὃν βούλει τρόπον· καὶ μὴ παρίδῃς ἀναξίως ἑαυτῆς πράττουσαν. Ἵνα γὰρ τἄλλα ἐάσω, οἷα νῦν ἐπιστάντες οἱ ἀπολιναριανοί, τὰ μὲν πεποιήκασι, τὰ δὲ ἀπειλοῦσι, παρὰ τῶν κυρίων μου τῶν συμπρεσβυτέρων μαθήσει, Εὐλαλίου τοῦ χωρεπισκόπου καὶ Κελευσίου, οὓς ἐξ ἔργου πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀπεστάλκαμεν.

Καὶ τὸ ταῦτα ἐπισχεῖν, οὐ τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἡλικίας καὶ ἀσθενείας, ἀλλὰ τῆς σῆς ἀγχινοίας καὶ δυνάμεως, ἐπειδή σοι μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἰσχύειν ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας προστασίᾳ.

Εἰ δὲ ταῦτα λέγων καὶ γράφων μὴ ἀκουοίμην, ὃ λείπεται μόνον, τοῦτο γενήσεται· δημοσίᾳ κηρύξαι πᾶσι καὶ καταστῆσαι γνώριμον, ὅτι ἐπισκόπου χρῄζει ἡ Ἐκκλησία, ἵνα μὴ παρὰ τῆς ἡμετέρας ἀρρωστίας καταβλάπτηται. Τὸ δὲ ἑξῆς ὑμεῖς εἴσεσθε[53].

ΣΤ΄. Τέλος ἀπηύθυνε πρός τόν αὐτόν *ἐπίσκοπον Τυάνων* καί ἄλλην ἐπιστολήν, μέ τήν ὁποίαν ψέγει ἐκείνους, πού ἤθελαν νά τόν στείλουν πάλιν εἰς τήν ἐπισκοπήν Σασίμων, καί ἰδίως τόν *Ἑλλάδιον Καισαρείας*. Ἀφοῦ λοιπόν εἶπε καί ἐπ᾿ αὐτοῦ πολλά, ἀπηύθυνεν εἰς αὐτόν παράκλησιν καί ὑπέρ τοῦ ἐπισκόπου *Δοάρων Βοσπορίου*, πού εἶχε τότε κατηγορηθῆ εἰς τόν τότε ἐπίσκοπον Τυάνων καί ἐδικάζετο ἀπό αὐτόν.

53. Ἁγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 152 (P.G. 37, 257B-260A).

Ἔχει δέ ὡς ἑξῆς:

Προσκείσθω δὲ κἀκεῖνο τοῖς γράμμασι· τὸν κύριόν μου τὸν θεοφιλέστατον συλλειτουργὸν *Βοσπόριον*, εἰ μὲν ἡ παρ᾿ ὑμῶν ἐξέτασις εὑρίσκει περὶ τὴν πίστιν κακόν, ὃ μηδὲ λέγειν ἐστὶν θεμιτόν, (ἐῶ γὰρ τὸν μακρὸν χρόνον καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἡμετέραν), αὐτοὶ τοῦτο κρίνατε.

Εἰ δὲ ἡ τῶν παροικιῶν ζήτησις τὴν κακοδοξίαν δημιουργεῖ καὶ νέον τὸ ἔγκλημα, μὴ ταῖς διαβολαῖς παρασύρεσθε μηδὲ ἰσχυροτέρας τῆς ἀληθείας ποιεῖσθε, παρακαλῶ· μὴ πολλοὺς εἰς ἀθυμίαν καταστήσητε τῶν εὖ πράττειν προειρημένων[54].

*

8. Τότε ἀφοῦ ἔλαβε τόν λόγον ὁ *Εὐφραντᾶς*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος *Τυάνων*, εἶπε:

Πληροφορῶ τήν ἁγίαν Σύνοδόν Σας, ὅτι -ὡς καί πρίν ἀκόμα ἐγώ ὁμιλήσω, ἀντελήφθητε- ἀβασίμως *πλανῶνται*, ὅσοι νομίζουν ὅτι ὁ ἁγίας μνήμης *Γρηγόριος* ἔγραψε τάς ἀναγνωσθείσας ἐπιστολάς πρός τόν *Θεόδωρον* τόν Μοψουεστίας.

Ἐγώ λοιπόν, καί ὡς καθεσταμένος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Τυάνων καί ὡς ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς καταγόμενος σᾶς ἐκθέτω τήν ἀλήθειαν:

Ὁ Θεόδωρος ἦτο ἐπίσκοπος εἰς τήν πόλιν μου κατά τήν ἐποχήν τοῦ ἁγίας μνήμης Γρηγορίου. Καί πράγματι εἰς τά ἱερά δίπτυχα γίνεται ἡ ἑξῆς μνημόνευσις: «Ὑπέρ Εὐψυχίου, Ἀνθεμίου, Ἰθερίου, Δεοδάτου, Καλλιοπίου, Λογγίνου, Θεοδώρου». Κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην ὑπό τήν πόλιν τῶν Τυάνων ὑπήγοντο καί τά Δόαρα καί ἡ Ναζιανζός, μέχρι καί τῆς ἐποχῆς τῆς εὐσεβοῦς ταύτης βασιλείας. Ὁ δέ εὐσεβέστατος Βασιλεύς, ὅταν ἀνύψωσε εἰς μητρόπολιν τήν πόλιν, ἡ ὁποία ἄλλοτε μέν ἐλέγετο Μωκησσός, τώρα δέ ὀνομάζεται Ἰουστινιανούπολις, μαζί μέ ἄλλας πόλεις ὑπήγαγεν εἰς αὐτήν καί τά Δόαρα καί τήν Ναζιανζόν. Καί ἡ μέν Ἀριανζός εἶναι χωρίον, ἀπό τό ὁποῖον κατήγετο ὁ περί οὗ λόγος ἁγίας μνήμης Γρηγόριος, κείμενον πλησίον τῆς Ναζιανζοῦ, εἰς τό ὁποῖον παρεκίνει τόν Θεόδωρον νά κάμῃ τήν πανήγυριν· καί προστίθεται ὁ μήν ὁ

54. Ἁγίου Γρηγορίου ἐπιστολή 183, 9-10 (P.G. 37, 300C-301A).

κατά Καππαδόκας διά τῆς τοπικῆς του ὀνομασίας καλούμενος Δαθούσας, τοῦ ὁποίου μία τῶν ἐπιστολῶν του κάνει μνείαν. Τό δέ χωρίον τό καλούμενον Πάσα, εἰς τό ὁποῖον καί εὑρίσκεται τό μοναστήριον, τοῦ ὁποίου τότε προΐστατο ὁ μοναχός Γεώργιος, τόν ὁποῖον καί ἡ ἐπιστολή ὀνομάζει Πασηνόν, ἀπέχει δώδεκα μίλια ἀπό τήν μητρόπολιν Τυάνων καί τελεῖ ὑπό τήν πόλιν αὐτήν μέχρι σήμερον. Ἀλλά καί ἡ πόλις Δόαρα, ὅπως εἶπα, ἦτο τότε ὑπό τήν διοίκησιν τῆς αὐτῆς μητροπόλεως Τυάνων· καί τήν χειροτονίαν τῶν ἐπισκόπων της ἔκανε ὁ ἐπίσκοπος Τυάνων.

Ἐντεῦθεν καί ὡς μητροπολίτην τῶν προειρημένων πόλεων παρεκίνει τόν αὐτόν μακάριον Θεόδωρον νά χειροτονήσῃ, ἐπειδή ὁ ἴδιος ἦτο καταβεβλημένος ἀπό τό γῆρας, ἀντ' αὐτοῦ (ἄλλον) ἐπίσκοπον ἐν Ναζιανζῷ.

Ἀντιθέτως ἡ Δευτέρα Κιλικία, ὑπό τήν ὁποίαν τελεῖ ἡ Μοψουεστία, δέν ἔχει σχέσιν τινά μέ τήν Δευτέραν Καππαδοκίαν, οὔτε διά τά χωρία οὔτε διά τάς πόλεις της, ἀφοῦ μεσολαβεῖ ἡ Πρώτη Κιλικία, καί διαχωρίζει τήν Καππαδοκίαν ἀπό τήν Δευτέραν Κιλικίαν. Ἡ δέ Μοψουεστία εἶναι μέρος τῆς Δευτέρας Κιλικίας. Καί δέν ἦτο δυνατόν, νά ἔγραφε ὁ ἁγίας μνήμης Γρηγόριος, καί δή χάριν τῆς διακυβερνήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας καί χειροτονίας ἐπισκόπων, εἰς ἐπίσκοπον μικρᾶς πόλεως καί δή εὑρισκομένης εἰς ἄλλην παροικίαν καί ὑπό ἄλλον μητροπολίτην, ἀφοῦ μάλιστα αὐτός δέν εἶχε κἄν τό δικαίωμα νά «κάμῃ» ἐπίσκοπον.

*

9. Ἀφοῦ δέ ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Τυάνων *Εὐφραντᾶς* εἶπε αὐτά, ἐσηκώθη καί ὁ *Θεοδόσιος*, ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, ἡ ὁποία ἄλλοτε μέν ἐλέγετο *Μωκησσός*, τώρα δέ ὀνομάζεται *Ἰουστινιανούπολις*, καί εἶπε τά ἑξῆς:

Εἶναι ἀληθινά ὅλα, ὅσα εἶπε πρός τήν ἁγίαν Σύνοδόν Σας ὁ εὐλαβέστατος *Εὐφραντᾶς*. Καί ἐγώ τά ἠξεύρω αὐτά, διότι καί κατάγομαι ἀπό τήν ἐπαρχίαν ἐκείνην, ἀλλά καί ὑπό τήν δικαιοδοσίαν ἐμοῦ καί μόνον, εἶναι τώρα καί τά *Δόαρα* καί ἡ *Ναζιανζός*. Ἀκριβῶς δέ ἐπειδή ἐτέλουν ὑπ' αὐτήν, οὐδεμίαν εἶχε ποτέ σχέσιν πρός τά προειρημένα χωρία ἤ «πόλεις» ἡ Δευτέρα Κιλικία ἤ οἱ ἐπίσκοποί της.

*

10. Ἡ *Ἁγία Σύνοδος*[55] εἶπεν:

Βεβαίως καί αὐταί καθ' ἑαυτάς *αἱ ἐπιστολαί τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου* μαρτυροῦν, ὅτι *ἐγράφησαν πρός τόν ὁσίας μνήμης Θεόδωρον τόν ἐπίσκοπον τῶν Τυάνων, μητροπόλεως τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας*, καί ὄχι πρός τόν ἀσεβῆ Θεόδωρον Μοψουεστίας. Ἤδη εἰς αὐτό προσετέθησαν καί αἱ καταθέσεις τῶν σεβασμιωτάτων ἐπισκόπων.

Περί τοῦ ὅτι λοιπόν ἐπιβάλλεται νά ἀναθεματίζωνται οἱ αἱρετικοί ἀκόμη καί μετά θάνατον, ἔχουν ἤδη ἀναγνωσθῆ μερικά. Ἀλλ' ἄν *«καί κάτι ἀκόμη»* ἀναφέρεται εἰς αὐτό τό θέμα, ἄς ἀναγνωσθῆ.

* *
*

[Θέμα Γ΄ Ἀναθεματίζονται οἱ κεκοιμημένοι;]

11,1. *Ὁ Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πρωμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπεν:

Ἔχομεν ἀνά χεῖρας, τά ὅσα *συνεκεντρώσαμεν* διά τό θέμα αὐτό, ἤτοι τά ἀφορῶντα εἰς τό ὅτι *οἱ αἱρετικοί ἐπιβάλλεται νά καταδικάζωνται*[55α] ἀκόμη καί μετά τόν θάνατόν τους.

2. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν.

3. Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ *Φωτεινός*, ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος, ἀνέγνωσε:

Α.- Ἐκ τοῦ α΄ λόγου τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου «Ὅτι εἷς ὁ Χριστός» κατά Θεοδώρου.

a. Ναί, ὑπάρχουν! Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τόν Σωτῆρα καί Κύριόν τους! Καί λέγουν, ὅτι δέν εἶναι ὁ ἀληθής Υἱός τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων τοῦ αἰῶνος δι' ἡμᾶς ὑπέμεινε τήν κατά σάρκα ἐκ γυναικός γέννησιν,

55. Εἶναι προφανές, ὅτι διαλαλεῖ ὁ πρόεδρος τῆς Συνόδου ἅγιος Εὐτύχιος, συνοψίζων τήν κοινήν τῆς Συνόδου γνώμην.

55α. Τό θεολογικόν ζήτημα αὐτό εἶναι καρπός τῆς περί Ἐπιστολῆς Ἴβα ἐκδοχῆς τῶν νεστοριανιζόντων. Κατά τήν ἐπιστολήν οἱ στρεφόμενοι κατά τῶν κεκοιμημένων, κατακρίνονται ὡς «ἀτάκτως» καί «προφάσει τῆς πίστεως» ἐνεργοῦντες (βλ. Πραξ. ΣΤ΄ § 3, 5 καί 8).

ἀλλά μᾶλλον ὅτι ἐφάνη εἰς τήν Οἰκουμένην ὡς Θεός πρόσφατος καί ὕστερος,ἔχων ἔξωθεν κτηθεῖσαν τήν δόξαν τῆς υἱοθεσίας, ὡς καί ἡμεῖς· καί τρόπον τινά καυχώμενος διά τινας μοιχικάς τιμάς· ὥστε νά εἶναι πλέον μία καθαρά ἀνθρωπολατρία καί οὐδέν ἄλλο· καί νά συμπροσκυνῆται μέ τήν ἁγίαν Τριάδα, τόσον ἀπό ἡμᾶς ὅσον καί ἀπό τούς ἁγίους ἀγγέλους, ἕνας ἄνθρωπος.

Αὐτά ἔχουν κατασπείρει εἰς τά συγγράμματά τους κάτι πολύ ὑπερήφανοι καί *μεγάλα φρονοῦντες ἐπί γνώσει τῶν ἁγίων Γραφῶν*. Καί, ὡς λέγει ὁ πάντων Κύριος διά τινος τῶν ἁγίων Προφητῶν, «ἔστησε παγίδα τοῦ διαφθεῖραι ἄνδρας» ('Ιερ. 5, 25). Διότι τί ἄλλο, ἄν ὄχι παγίς καί σκάνδαλον, εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἡ γλῶσσα ἡ λαλοῦσα τά διεστραμμένα καί τῶν θείων Γραφῶν πόρρω ἀπέχοντα καί ἀναισχύντως ἀντιστρατευόμενα εἰς τήν τῶν ἁγίων 'Αποστόλων καί Εὐαγγελιστῶν παράδοσιν;

Φευκταῖοι οἱ τοῖς οὕτω χείροσι πταίσμασι κρατούμενοι, *εἴτε ἐν τοῖς ζῶσίν εἰσιν, εἴτε μή*· ἀπό γάρ τοῦ βλάπτοντος πάντοτε φεύγειν ἀναγκαῖόν ἐστι καί μή βλέπειν εἰς πρόσωπον, ἀλλά πρός τό ἀρέσκον Θεῷ[56].

b. 'Ακριβῶς δέ ἐπειδή ὁ ἁγίας μνήμης *Κύριλλος* ἠκολούθησε τά ἀποστολικά λόγια, «αἱρετικόν ἄνθρωπον μετά μίαν καί δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδώς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καί ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος», διετύπωσε τήν διδασκαλίαν, ὅτι «φευκτέοι εἰσίν οἱ τοιοῦτοι, εἴτε ἐν τοῖς ζῶσίν εἰσιν, εἴτε μή»[56α].

c. - 'Αλλά καί εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός Μαρτινιανόν καί ἄλλους μοναχούς ὁ αὐτός ἁγίας μνήμης Κύριλλος λέγει τά ἑξῆς:

Ἤδη μὲν γὰρ καὶ *ἡ ἁγία Σύνοδος* ἡ κατά γε, φημί, τὴν *'Εφεσίων* συνειλεγμένη κατὰ βούλησιν Θεοῦ, *τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ὁσίαν καὶ ἀκριβῆ κατενεγκοῦσα τὴν ψῆφον καὶ τὰς τῶν ἑτέρων κενοφωνίας, οἵπερ ἂν ἢ γένοιντο μετ' αὐτὸν ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ γεγόνασι τὰ ἴσα φρονοῦντες αὐτῷ*, καὶ εἰπεῖν ἢ γράψαι τολμήσαντες, *συγκατέκρινεν ἐκείνῳ, τὴν ἴσην αὐτοῖς ἐπιθεῖσα δίκην*. Καὶ γὰρ ἦν ἀκόλουθον, ἑνὸς

56. Τό πρωτότυπον 'Ελληνικόν κείμενον τῆς τελευταίας παραγράφου ἐσώθη εἰς τήν Πρᾶξιν Η΄ § 4, 13.

56α. Εἰς τό ἐρώτημα, πῶς δεῖ «φεύγειν τούς τοιούτους», ἡ Σύνοδος ἀπαντᾷ διά τῆς «παραιτήσεως», δηλ. διά τῆς πλήρους ἀποκοπῆς τους ἀπό κάθε 'Εκκλησιαστικήν κοινωνίαν.

ἅπαξ ἐπὶ ταῖς οὕτω βεβήλοις καινοφωνίαις κατεγνωσμένου, μὴ καθ' ἑνὸς μᾶλλον ἐλθεῖν, ἀλλ' -ἵν' οὕτως εἴπω,- κατὰ πάσης αὐτῶν *τῆς αἱρέσεως, ἤτοι τῆς συκοφαντίας, ἧς πεποίηνται κατὰ τῶν εὐσεβῶν τῆς 'Εκκλησίας δογμάτων* δύο πρεσβεύοντες υἱοὺς καὶ διατέμνοντες τὸν ἀμέριστον, καὶ ἀνθρωπολατρίας ἔγκλημα καταγράφοντες οὐρανοῦ τε καὶ γῆς· προσκυνεῖ γὰρ μεθ' ἡμῶν ἡ τῶν ἄνω πνευμάτων ἁγία πληθὺς τὸν ἕνα Κύριον 'Ιησοῦν Χριστόν[57].

*

12,1. 'Αφοῦ ἀνεγνώσθησαν αὐτά, ἠγέρθη ὁ ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῆς 'Αφρικῆς σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος *Σεξτιλιανός*, ὁ τοποτηρητής τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος *Πριμόσου*, καί σταθείς εἰς τό μέσον εἶπε τά ἑξῆς:

'Εφ' ὅσον ἔχουν προτεθῆ τά ἅγια Εὐαγγέλια καί ἐπιβάλλεται ἕκαστος ἡμῶν νά φανερώσῃ τά τῆς συνειδήσεώς του, ὅσον ἀφορᾷ τό ὑπό συζήτησιν θέμα, πληροφορῶ τήν ἁγίαν Σύνοδόν Σας, ὅτι παλαιότερον πολλοί ἐπίσκοποι εἰς τήν ἐπαρχίαν ἡμῶν, ἀφοῦ συνηθροίσθησαν καί ὥρισάν τινα ἐπί διαφόρων ζητημάτων 'Εκκλησιαστικῆς τάξεως, *ἀπεφάσισαν καί περί τῶν τεθνεώτων ἐπισκόπων, πού ἀφήνουν τήν περιουσίαν τους εἰς αἱρετικούς*[58] *νά ὑποβάλλωνται εἰς τό ἀνάθεμα καί μετά τόν θάνατον*.

'Υπάρχουν ὅμως καί ἐπιστολαί τοῦ ἁγίας μνήμης *Αὐγουστίνου*, αἱ ὁποῖαι λέγουν ὅτι, ὅσοι *κατά τήν ζωήν τους δέν ἐφρόνουν ὀρθῶς*, ἔστω καί ἄν δέν κατεδικάσθησαν ἐφ' ὅσον εἰσέτι ἔζων, πρέπει, ὅταν ἀποδειχθῇ ἡ ἁμαρτία τους, *νά ὑποβάλλωνται εἰς τό ἀνάθεμα ἀκόμη καί μετά τόν θάνατον*.

'Αλλ' ἄν θέλετε, σᾶς παραδίδω (τά σχετικά κείμενα) νά ἀναγνωσθοῦν.

2. 'Η *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν.

3. Καί, ἀφοῦ *ὁ αὐτός διάκονος* καί νοτάριος παρέλαβε τόν προσφερθέντα εἰς αὐτόν κώδικα, ἐδιάβασε:

57. P.G. 77, 239C-296A. Τό αὐτό κείμενον ἰδέ καί ἐν § 2 καί ἐν Πράξει Η΄, § 4, 15. Βλ. καί σημείωσιν 33 τῆς παρούσης Πράξεως.

58. Βλ. Κανόνα πθ΄ (81) τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου. Καί 'Ιουστινιανοῦ ἐπιστολή (Mansi 9, 641 B-E΄).

Α΄.- Τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου (ἐπιστολή) πρός Βονιφάτιον τόν κόμιτα περί τινων Δονατιστῶν, οἱ ὁποῖοι κατηγόρουν τόν ἐπίσκοπον Καικιλιανόν ὅτι, ὅτε ἔζη, εἶχε παραδώσει νά καοῦν κώδικας Χριστιανικούς, καί ἰσχυρίζοντο, ὅτι τάχα ἕνεκα τούτου ἐχώρισαν ἑαυτούς ἀπό τήν Ἐκκλησίαν.

Ἡ ἀρχή του ἔχει ὡς ἑξῆς:

Σέ ἐπαινῶ, σέ συγχαίρω καί σέ θαυμάζω, ἀγαπητέ μου υἱέ Βονιφάτιε, διότι εἰς τά ἐνδιάμεσα μεταξύ τῶν μεριμνῶν τῶν ὅπλων καί τῶν πολέμων διαστήματα, σύ ἐπιθυμεῖς σφοδρῶς νά μαθαίνεις τά τοῦ Θεοῦ.

Καί μετά τινα.

Ὁ Καικιλιανός δέν ἔγινε ποτέ προδότης. Ἀντιθέτως, ἐπλήγη ἀπό συκοφαντίας καί ἐξευτελιστικάς κατηγορίας πολύ περισσότερον ἀπό ὅ,τι οἱ μεταξύ των (τῶν Δονατιστῶν) μεγαλύτεροι· (καί τοῦτο), ὄχι ἐπειδή τάχα τό ζήτημα τῆς Ἐκκλησίας *συνίσταται εἰς αὐτό*· διότι κανενός ἡ παρανομία δέν μπορεῖ νά ἀνακόψη τάς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ· οὔτε καί εἶναι δυνατόν νά χαθῇ ἐξ αἰτίας τῶν κριμάτων μας ἡ κληρονομία τοῦ Χριστοῦ, τήν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς Αὐτόν ὁ Πατήρ λέγων τό· «Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σοῦ καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς». Αὐτοί ὅμως, πού (τάχα) ἐξ αἰτίας του εὑρῆκαν τήν εὐκαιρίαν νά προκαλέσουν τό σχίσμα, μήπως ἔχουν χρέος νά τό λέγουν καί μάλιστα «χωρίς περιστροφές», ὅτι (ὁ Καικιλιανός) καί ἀπελογήθη εἰς τό δικαστήριον ἐξ ἐπισκόπων καί ἐκηρύχθη ἀθῶος, καί δή ὄχι μόνον ἀπό τούς ἐπισκόπους δικαστάς του, ἀλλά καί ἀπό τόν Βασιλέα Κωνσταντῖνον, εἰς τόν ὁποῖον καί κατηγγέλθη ἀπό τούς «πατέρας» ἐκείνους συκοφαντικῶς; Εἴθε ὅμως, ἀφοῦ οὔτε αὐτοί οὔτε οἱ προκάτοχοί τους κατώρθωσαν ποτέ νά μᾶς παρουσιάσουν κάποιο κρῖμα του, νά τό καταλάβουν, πόσον ὄχι σωστά ἀπεχωρίσθησαν ἐξ αἰτίας του ἀπό τήν Ἐκκλησίαν, πού εἶχεν ἐξαπλωθῇ εἰς ὁλόκληρον τήν Οἰκουμένην.

Συνεπῶς, ὡς εἰς τήν προαναφερθεῖσαν ἐπιστολήν μας ἐδείξαμεν, κἄν ἀληθῆ ᾖ δυνατόν δειχθῆναι τά παρ' αὐτῶν ἀντιτεθέντα Καικιλιανῷ καί ὑμῖν, καί ἀποθανόντα ἄν αὐτόν ἀναθεματίζομεν· ἀλλ' ὅμως τήν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἥτις οὐ ταῖς φιλονίκοις δόξαις μεταβάλλεται ἀλλά ταῖς θείαις μαρτυρίαις βεβαιοῦται, δι' οἱονδήποτε ἄνθρωπον καταλιπεῖν οὐκ ὀφείλομεν[59].

---

59. Ἁγίου Αὐγουστίνου ἐπιστολή 185 de correctione Donatistarum, § 1-4. Τό

Β.- Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου ἀπό τά πρακτικά τά εὑρισκόμενα παρά τῷ ἐνδοξοτάτῳ τριβούνῳ καί νοταρίῳ Μαρκελλίνῳ ἐν κεφαλαίῳ ρπζ΄.

Ὁ Αὐγουστῖνος, ἐπίσκοπος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἶπε:

Δέν πρέπει, οὔτε νά τοποθετῆται ἡ ἐλπίς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τούς ἀνθρώπους, ὅταν εἶναι καλοί, οὔτε ὅταν εἶναι κακοί νά συμπεραίνωμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐχάθη.

Παρά ταῦτα ἡμεῖς δεχόμεθα καί τήν ἰδικήν τους κατηγορίαν ὡς ἀδελφῶν μας. Καί, ἄν μπορέσουν νά μᾶς ἀποδείξουν ὅτι εἶναι ἔνοχοι (οἱ κατηγορούμενοί τους), ἡμεῖς θά ἀναθεματίσωμεν αὐτούς αὐθημερόν. Τήν Ἐκκλησίαν ὅμως, τήν ὁποίαν ὁ Θεός μᾶς ὑπεσχέθη καί μᾶς ἐδώρησε, οὔτε τήν «πουλᾶμε», οὔτε τήν ἐγκαταλείπομεν[60].

Γ.- Τοῦ αὐτοῦ: Ἐπιστολή πρός Καθολικούς[61].

Ἀλλ' ἄν τυχόν τά βιβλία αὐτά φανερώνουν, ποῖος τά παρέδωκε, μέ τόν τρόπον πού ὁ Κύριος ἐφανέρωσε τόν Ἰούδαν, ἄς διαβάσουν εἰς αὐτά ὀνομαστικῶς καί ἀπεριφράστως, ὅτι τά βιβλία αὐτά τά εἶχον παραδώσει ὁ Καικιλιανός ἤ αὐτοί πού τόν ἐχειροτόνησαν, καί (τότε), ἄν δέν ἀναθεματίσω αὐτούς, ἄς δικασθῶ καί ἐγώ μαζί τους σάν ἕνας ἀπό ἐκείνους πού τά παρέδωκαν.

κείμενον πού ἀνεγνώσθη εἰς τήν Σύνοδον, ἀπετέλει ἐλευθέραν ἀπόδοσιν τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου. Ἔτσι ἡ σήμερον σῳζομένη πιστή λατινική μετάφρασις τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου εἰς τό σημεῖον αὐτό δίδει λατινικόν κείμενον, τό ὁποῖον φραστικῶς ἀφίσταται αἰσθητῶς τοῦ πρωτοτύπου. Εἰς τό νόημα οὐδεμία διαφορά παρατηρεῖται. Τό Ἑλληνικόν κείμενον τῆς § 4 εἶναι ἡ ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ γενομένη ἀκριβής μετάφρασις τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου (βλ. ἐν Ὁμολογία Πίστεως, Mansi 9, 577 DE).

60. Gesta Collationis Carthageniensis III, § 187 ἐν Mansi IV, 220 CD καί ἐν Serge Lancel, Actes de la Conférence de Carthage en 411, Paris 1975, Sources Chrétiennes No 224, σελ. 1132-1134. Τά λόγια αὐτά τοῦ ἱεροῦ πατρός, περιβεβλημένα μέ τό κῦρος τῆς ἐπικυρώσεώς τους ὑπό τῆς Ε΄ Οἰκ. Συνόδου, εἶναι ὁδηγητικά διά τήν ὀρθήν περί σχίσματος ἐκκλησιαστικήν ἀντίληψιν καί πρέπει νά ἀποτελοῦν ὄχι μόνον σαφῆ καί ἀναντίρρητον καταδίκην τῶν ἀποσχιστικῶν τάσεων τοῦ τύπου τοῦ παλαιοημερολογιτισμοῦ, ἀλλά καί γνώμονα ἑρμηνείας τῶν σχετικῶν κανόνων τῆς Συνόδου τῆς λεγομένης Πρωτοδευτέρας.

61. Ἐπιστολή Ad Catholicos (C.S.E.L. 52, σελ. 236).

Δ.- Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἔργου του: κατά τοῦ Κρησκωνίου τοῦ Γραμματικοῦ τῶν Δονατιστῶν, βιβλ. Γ΄.

Ἐγώ εἶμαι μέσα εἰς τήν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας μέλη εἶναι ὅλαι ἐκεῖναι αἱ Ἐκκλησίαι, διά τάς ὁποίας γνωρίζομεν ὅτι ἐγεννήθησαν χάρις εἰς τούς μόχθους τῶν Ἀποστόλων καί ἐπεβεβαιώθησαν εἰς τάς συμπεριληφθείσας εἰς τόν «κανόνα» ἐπιστολάς των. Καί δέν πρόκειται, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, νά ἐγκαταλείψω τήν πρός αὐτάς «κοινωνίαν» οὔτε εἰς τήν Ἀφρικήν, οὔτε πουθενά ἀλλοῦ. Καί, ἄν εἰς τήν κοινωνίαν αὐτήν ἤθελον τυχόν ὑπάρχει καί μερικοί προδόται,(τούς ὁποίους τώρα ἀγνοῶ), ὅταν θά μοῦ φανερώσης αὐτούς, ἐγώ θά καταρασθῶ αὐτούς ὄχι μόνον μέ τά χείλη, ἀλλά καί μέ τήν καρδίαν. Ἀλλά ποτέ δέν θά ἀποκοπῶ ἐξ αἰτίας μερικῶν «νεκρῶν» ἀπό τούς «ζῶντας», πού παραμένουν εἰς τήν ἑνότητα τῆς ἁγίας αὐτῆς Ἐκκλησίας.

(Καί μετά τινα).

Ἀλλά σύ ἀκόμη καί σήμερον ἰσχυρίζεσαι, ὅτι τάχα δέν μοῦ ἐπιτρέπεται νά κρίνω νεκρούς, διότι τάχα δίκη ἠμπορεῖ νά γίνῃ μόνον διά ζῶντας, ἀλλά ὄχι καί διά νεκρούς.

Ναί, ἐγώ θέλω νά δικάσω. Σεῖς ὅμως δέν θέλετε νά γίνῃ ἡ δίκη αὐτή[62].

*

13,1. Τότε, ἀφοῦ ἠγέρθη, ὁ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας *Βένιγνος* ὁ τοποτηρητής τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἠλία, εἶπε τά ἑξῆς:

2. Καί βεβαίως αὐτά μέν (τά κείμενα) τοῦ ἁγίας μνήμης Αὐγουστίνου, τά ὁποῖα ἀνεγνώσθησαν, εἶναι σύμφωνα μέ τήν τάξιν ἥτις ἐκράτησεν ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἰδού, ὅτι τό ἀσεβές δόγμα κηρύσσεται ἔνοχον καί καταδικάζεται· καί ὅτι ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ νά ἀναθεματίζωνται, ὅσοι ὑπῆρξαν ἔνοχοι εἰς ἕν τέτοιο δόγμα, ἔστω καί ἄν ἔχουν ἀποθάνει.

Ἐπ᾽ αὐτοῦ ὁ ἁγίας μνήμης Αὐγουστῖνος μᾶς λέγει, ὅτι «ἄν ὁ Καικιλιανός ἐλεγχθῇ ἔνοχος εἰς αὐτά, τά ὁποῖα ἀποδίδουν εἰς αὐτόν, ἐγώ θά ἀναθεματίσω αὐτόν ἀκόμη καί μετά τόν θάνατόν του».

Ἔλεγε δέ τοῦτο διά τόν ἐπίσκοπον Καρχηδόνος *Καικιλιανόν*, ὅστις μόνος αὐτός ἀπό ὁλόκληρον τήν Ἀφρικήν, ἦλθεν εἰς τήν ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν Σύνοδον[63].

3. Ἀκόμη, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, παρ᾽ ὅτι οὐδεμία Σύνοδος εἶχεν ἀναθεματίσει αὐτούς (ζῶντας), *ἀνεθεμάτισε μετά θάνατον καί* τούς *Οὐαλεντῖνον, Μαρκίωνα καί Βασιλείδην*, ἐπειδή τό δόγμα, διά τό ὁποῖον ἐμάχοντο, ἦτο ἀλλότριον τῆς εὐσεβείας[64]. Τό αὐτό δέ ἔγινε *καί* μέ τόν *Εὐνόμιον καί* τόν *Ἀπολινάριον*[65].

Καί αὐτήν τήν Ἐκκλησιαστικήν παράδοσιν φυλάσσων καί ὁ ἁγίας μνήμης ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἐδέσσης, ὁ ἐν ἱερεῦσιν διαλάμψας *Ραββούλᾶς*, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐπιστολή περί τῆς ὁποίας λέγεται ὅτι ἐγράφη ἀπό τόν Ἴβαν πρός τόν αἱρετικόν Μᾶριν τόν *Πέρσην, ἀνεθεμάτισε τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας μετά τόν θάνατόν του*[66], λόγῳ τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του.

4. Ὡσαύτως δέ, καί *οἱ περί τόν Εὐσέβιον* Νικομηδείας, ἄν καί προηγουμένως μέν ἐφρόνουν τά τοῦ *Ἀρείου*, ἐνῷ τότε εἶχον ἀποδεχθῆ καί εἶχον ὑπογράψει τήν πίστιν, τήν ὁποίαν ἐκήρυξαν οἱ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντες ἅγιοι Πατέρες, *ἄλλοι μέν ζῶντες ἄλλοι δέ καί μετά τόν θάνατόν τους, ἀνεθεματίσθησαν καί ἐξεβλήθησαν ἀπό τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ*, ἐπειδή ὡς δύναται ὁ οἱοσδήποτε νά διαπιστώσῃ ἀπό ἱστορικήν τινα διήγησιν εἰς τά σχετικά συγγράμματα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἐπέστρεψαν εἰς τόν ἐμετόν τῆς ἀρειανῆς ἀσεβείας τους. Καί μάλιστα εἰς τήν ὑπόθεσιν αὐτήν ἔβαλε τέλος ὁ εὐσεβοῦς μνήμης Κωνσταντῖνος μέ τήν πρός Θεόδοτον ἐπιστολήν του, μέ τήν ὁποίαν καθίστα εἰς ὅλους γνωστόν, ὅτι ὁ *Εὐσέβιος, ὁ Θεόγνις, καί οἱ ὁμόφρονές των* ἐξεβλήθησαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδή ἐφρόνουν τά ἀντίθετα ἀπό ὅ,τι ἡ ἐν Νικαίᾳ ἁγία Σύνοδος, εἰς τήν ὁποίαν εἶχον μάλιστα λάβει μέρος[67].

5. Ἀλλά *καί* ἡ Ἐκκλησία τῶν Ρωμαίων πρό ὀλίγων μόλις ἐτῶν *ἀνεθεμάτισε καί δή μετά τόν θάνατόν του, τόν Διόσκορον,* (ὁ ὁποῖος εἶχε διατελέσει πάπας τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς) παρ᾽ ὅτι οὐδόλως εἶχε

62. Βλ. C.S.E.L. 52, σελ. 446-450.

63. Ὁ ἐπίσκοπος Βένιγνος ἀναφέρεται εἰς τά ἐν παραγρ. 24,1 παρατεθέντα λόγια τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου.

64. Οἱ αἱρετικοί αὐτοί ἀναθεματίσθησαν ὑπό τῆς Συνόδου.

65. Κανών α΄ τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

66. Βλ. ἐν Πράξει ΣΤ΄. § 3, 6.

67. Βλ. Ἁγίου Ἀθανασίου, Περί τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου 40,1-42,3 (ΒΕΠ. 31, σελ. 190-193).

σφάλει περί τήν πίστιν[68]. Τοῦτο εἶναι γνωστόν εἰς ὅλους, ὅσοι μένουν εἰς τήν Ρώμην καί μάλιστα εἰς τούς ἔχοντας ἀξιώματα, οἱ ὁποῖοι καί ἐξηκολούθησαν νά ἔχουν κοινωνίαν μέ τόν *Διόσκορον* μέχρις ὅτου *ἀπέθανε*[69].

*

68. 'Ο πάπας Φῆλιξ Δ΄ ἀποθνήσκων (20-9-530) ἀφῆκε διά διαθήκης του (βλ. ἐν A.C.O. IV,2 σελ. 96-97) διάδοχόν του, παρά πάντα ἐκκλησιαστικόν κανόνα, τόν γοτθόφιλον Βονιφάτιον Β΄. Ὅμως ἡ πλειοψηφία τῶν Ρωμαίων κληρικῶν-ἐκλεκτόρων ἐξέλεξε καί ἀνέδειξε κανονικόν πάπαν, τόν 'Ελληνικῆς καταγωγῆς Διόσκορον. 'Ατυχῶς ὁ Διόσκορος ἀπέθανε μετά ἕνα μῆνα. Τότε ὁ ἀντίπαπας Βονιφάτιος, κρατήσας τοῦ θρόνου, ἀφοῦ ἐπάτησε ἐπί τοῦ τάφου τοῦ Διοσκόρου, ἀνεθεμάτισεν αὐτόν, ἐπειδή... ἐτόλμησε νά ἐπιδιώξῃ τόν παπικόν θρόνον ἀδιαφορῶν διά τήν διαθήκην τοῦ πάπα Φήλικος. 'Ηνάγκασε μάλιστα καί ὅλους τούς πρώην ὀπαδούς τοῦ Διοσκόρου, νά ἀναθεματίσουν αὐτόν ὡς persuasorem, δηλ. μοιχεπιβάτην! Εἶναι ἰσχυρός ὁ ἀναθεματισμός τοῦ πάπα Διοσκόρου; 'Ο 'Ιουστινιανός εἰς τήν 'Ομολογίαν του γράφει: «οὐδὲν περὶ τὴν πίστιν ἡμαρτηκώς, διὰ μόνην ἐκκλησιαστικὴν κατάτασιν μετὰ θάνατον αὐτοῦ Διόσκορος ἀνεθεματίσθη» (Mansi 9, 577E-580A). Εἰς τήν 'Επιστολή του ὁ 'Ιουστινιανός φαίνεται νά ἀποδέχεται τήν νομιμότητα τοῦ ἀναθέματος κατά τοῦ ὀρθοδόξου πάπα Διοσκόρου (Mansi 9, 644B). Φρονοῦμεν ὅτι, ἀφοῦ ὁ ἀρχιερεύς δέν καθαιρεῖται ὑπό ἑνός ἀρχιερέως, πολύ περισσότερον δέν ἀναθεματίζεται ὑπό ἑνός. 'Ως δέ σημειοῖ ὁ E. Caspar εἰς τό ἔργον του Geschichte des Papsttums, 2Bd, Tübingen 1933 σελ. 195 ἑξ. ἡ 'Ανατολική 'Εκκλησία οὐδέποτε ἐδέχθη, ὅτι ὁ Διόσκορος ἀρχιεράτευσεν ἀντικανονικῶς καί παρανόμως. Τοῦτο γίνεται φανερόν καί ἀπό τόν μετ' ἐμφάσεως τονισμόν ὑπό τῆς Συνόδου, ὅτι ὁ Διόσκορος οὐδόλως ἔσφαλε περί τήν πίστιν καί ὅτι μόνον ἡ 'Εκκλησία τῆς Ρώμης ἀνεθεμάτισεν αὐτόν. Μέ τό παράδειγμα τοῦ πάπα Διοσκόρου ὁ 'Ιουστινιανός (Mansi, 9, 580A) καί οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου εἶναι ὡς νά ἐρωτοῦν εἰρωνικά τόν Βιγίλιον: Πῶς προερχόμενος ἀπό μίαν ἀντικανονικήν καί παράνομον ἱεραρχίαν, τῆς ὁποίας ἀρχή εἶναι ὁ μετά θάνατον ἀναθεματισμός ὀρθοδόξου καί κανονικοῦ πάπα, ἔχεις τήν ἀσυνέπειαν καί ἀναισχυντίαν νά ὑποστηρίζῃς, ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά ἀναθεματίζωνται μετά θάνατον οὔτε οἱ αἱρετικοί; Τελικῶς ἡ ἁμαρτωλή δεοντολογία, βάσει τῆς ὁποίας ἀνεθεματίσθη ὁ πάπας Διόσκορος, κατεκρίθη καί ἀνεθεματίσθη ὑπό τοῦ πάπα Βονιφατίου Γ΄ (607 μ.Χ.) ὁρίσαντος νά μή τολμᾷ κανείς νά κάμῃ λόγον περί ἐκλογῆς πάπα πρό τῆς παρελεύσεως τριημέρου ἀπό τῆς κηδεύσεως τοῦ προηγουμένου. 'Ο ἀναθεματισμός τοῦ πάπα Διοσκόρου καί ἡ συγκαταρίθμησίς του μεταξύ τῶν ἀντιπαπῶν ἀποτελεῖ στίγμα διά τόν παπικόν θρόνον. 'Η Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος μέ τήν Ψῆφον της (βλ. Πράξ. Η΄ § 4, 12) ἠκύρωσε καί ἐστιγμάτισε τόν ἀναθεματισμόν τοῦ πάπα Διοσκόρου.

69. Τό συμπέρασμα τῆς ὁμιλίας τοῦ Βενίγνου εἶναι: 'Η Σύνοδος ὑποχρεοῦται νά ἀναθεματίσῃ τόν Θεόδωρον, ἄν θέλῃ νά ἀκολουθῇ μέ ταπείνωσιν τήν Παράδοσιν. Καί συγκεφαλαιοῦντες δυνάμεθα εἰς τό ἐρώτημα «εἰ δέοι τοὺς

[Θέμα Δ΄. Εἶναι ἄξιος ἀναθέματος ὁ Θεόδωρος;]

14.1. Καί ἀφοῦ ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος *Βένιγνος* ἐπεράτωσε τήν ὡς ἄνω κατάθεσίν του ἠγέρθησαν οἱ *Θεόδωρος* ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, *'Ιωάννης* ἐπίσκοπος Νύσσης, καί *Βασίλειος* ἐπίσκοπος τῆς Νέας 'Ιουστινιανουπόλεως, (τῶν ἄλλοτε Καμουλιανῶν) καί εἶπαν:

a. Βεβαίως ἔχει ἤδη κατασττῆ σαφές ποίαν ἀπόφασιν θά λάβῃ ἡ ἁγία Σύνοδός Σας διά τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας, ἀφοῦ φλέγεσθε ἀπό τόν κατά Θεόν ζῆλον, πού ἐπιβάλλεται νά ἔχετε καί κατ' αὐτοῦ καί κατά τῶν εἰς βάρος τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ βλασφημιῶν του.

b. 'Επειδή ὅμως μερικοί ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν τά διεστραμμένα δόγματα τοῦ Νεστορίου, -ταὐτόν εἰπεῖν τήν φρενοβλάβειαν τοῦ Θεοδώρου,- δέν παύουν καί κάτι νά ἀναμασοῦν ἀπό αὐτά καί νά χρησιμοποιοῦν φράσεις εἰλημμένας ἀπό μίαν ἐπιστολήν τάχα τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου πρός τόν 'Αντιοχείας 'Ιωάννην*, ὅτι τάχα δέν ἐπιτρέπεται νά κατηγορῇ τις τόν Θεόδωρον, ἀφοῦ ἔχει πλέον ἀποθάνει, διά νά μή διαφύγῃ τῆς Μακαριότητός Σας[70] τίποτε, ἀπό ὅσα λέγονται ἀπό αὐτούς, ἀλλ' οὔτε καί νά μείνῃ τυχόν κάτι ἀδιερεύνητον, ἐνομίσαμεν ὅτι ἔχομεν ὑποχρέωσιν νά Σᾶς ἀναφέρωμεν ὅτι: 'Ο ἁγίας μνήμης Κύριλλος δέν ἔγραψε ποτέ τήν ἐπιστολήν αὐτήν. Καί εἰς τούς κώδικάς του δέν ὑπάρχει ἐπιστολή, ὡσάν αὐτήν, τήν ὁποίαν ἐκεῖνοι κυκλοφοροῦν.

2. 'Η Πλαστή αὐτή ἐπιστολή[71] *ἔχει ὡς ἑξῆς:*

a. Ἔλαβον καί ἐμελέτησα τήν ἐπιστολήν, τήν ὁποίαν ἡ 'Οσιότης

τετελευτηκότας ἀναθέμασι περιβληθῆναι» (Εὐαγρίου, 'Ιστορία 'Εκκλησιαστική P.G. 86, 2773 B), νά ἀπαντήσωμεν: «Πᾶς αἱρετικὸς μέχρι τέλους τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ ἐμμείνας δικαιότερον διηνεκεῖ ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον ὑποβληθήσεται» (P.G. 86, 1025 D).

70. Εἶναι προφανές, ὅτι οἱ εἰσηγηταί μητροπολῖται ἀπευθύνονται πρός τόν πρόεδρον τῆς Συνόδου ἅγιον Εὐτύχιον.

71. 'Η ἐπιστολή αὐτή εἶναι πλαστή καί ψευδεπίγραφος. Σῴζεται μόνον εἰς τά Πρακτικά τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. 'Η σύνταξις καί διάδοσις πλαστῶν κειμένων ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐχρησιμοποιεῖτο τότε εὐρέως ὑπό τῶν αἱρετικῶν καί δή τῶν ἀντιχαλκηδονίων. 'Ιδού τί μᾶς πληροφορεῖ σχετικῶς ὁ Εὐάγριος. «'Εν τούτοις καὶ τὸν 'Ιεροσολύμων ἀπῄτουν ἔγγραφον περί πίστεως· ὃς

Σου, *συνελθοῦσα ἐπί τό αὐτό*, μοῦ ἀπηύθυνε κατά κοινήν τῆς Συνόδου ἐπιθυμίαν.

Καί περί μέν τῆς ἀφορμῆς τῆς ἐπιστολῆς μοῦ ἐφάνη, καί πολύ δικαίως, ὅτι εἶναι περιττόν νά εἴπω ἤ νά παρατηρήσω κάτι. Ὅταν ὅμως σᾶς εἶδα νά εὑρίσκεσθε εἰς μίαν, ὡς θά ἔλεγε κανείς, πνευματικήν ὑπερδιέγερσιν καί ἔμεινα ἐκ τούτου ἐν κυριολεξίᾳ ἐμβρόντητος, ἔσπευσα νά πράξω ὅ,τι ἐπεβάλλετο.

b. Διότι, πῶς θά ἦτο δυνατόν νά μή εἶχα συνεχῶς κάτα νοῦν τήν τόσον θαυμαστήν καί ἀξιοσύστατον προθυμίαν σας, καί νά μή ἀπεδεχόμην τόν ἀγῶνα, τόν ὁποῖον ἐν γένει καί σεῖς διεξάγετε ὑπέρ τοῦ ἀνδρός τοῦ ὄχι μόνον θαυμασίου ἀλλά καί δόξης μεγίστης ἐκ μέρους σας ἠξιωμένου, δηλαδή τοῦ Θεοδώρου, καί δή καθ' ἥν στιγμήν μερικοί, οἱ ὁποῖοι -ὡς φαίνεται- ἔχουν μῖσος κατ' αὐτοῦ, κατηγοροῦν αὐτόν, καί μάλιστα προχωροῦν μέχρι τοῦ σημείου νά κάμουν κατ' αὐτοῦ μήνυσιν ἐπί ἀσεβείᾳ, πρός στήριξιν τῆς ὁποίας καί συνεκέντρωσαν ὡρισμένα, ὡς εἶπον, κακόδοξα κεφάλαιά του, μέ τά ὁποῖα καί κατετάραξαν ἀκόμη καί τήν Σεβασμιότητά Σου, μέ τό νά Σοῦ προβάλλουν τήν ἀξίωσιν νά ἀποκηρύξῃς αὐτά;

Ἀλλά καί τώρα ἀκριβῶς δι' αὐτό ἦλθον, ὅπως σημειώνει καί ἡ ἐπιστολή σου, εἰς τήν Βασιλεύουσαν, διά νά προκαλέσουν θόρυβον· ἐλπίζοντες ὅτι θά κατώρθωναν καί μέ τήν ἐπί τόπου παρέμβασιν μερικῶν θά ἔπειθαν τούς ἁρμοδίους καί θά ὑπεβάλλοντο τά ὑπ' ἐκείνων «προφερόμενα» δόγματα εἰς τό ἀνάθεμα μέ «τύπους βασιλικούς»[71c], καί ἔτσι θά εἶχαν κατακριθῆ καί οἱ θιασῶται τους.

c. Διά τοῦτο λοιπόν, -ὡς εἶναι φανερόν καί εἰς ἐμέ ἀλλά καί εἰς κάθε ἄνθρωπον πού ἔχει (ὀλίγον) μυαλό,- δέν εἶναι ὅσιον νά

ἐκθέμενος ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ δι' αὐτῶν, τῶν ἀπὸ Διοσκόρου· ὅπερ αὐτοὶ μὲν προφέρουσιν, ἀναθεματισμὸν περιέχον τῶν δύο φύσεις εἰρηκότων· αὐτός δὲ ὁ Ἱεροσολύμων νενοθεῦσθαι παρ' αὐτῶν διαβεβαιούμενος ἄλλο προφέρει δίχα ἀναθεματισμοῦ. Καί οὐ θαῦμα. Καὶ γὰρ καὶ λόγους Πατέρων πολλάκις νενοθεύκασι· πολλοὺς δὲ Ἀπολιναρίου λόγους Ἀθανασίῳ καὶ Γρηγορίῳ τῷ θαυματουργῷ καὶ Ἰουλίῳ διὰ τῶν ἐπιγραφῶν ἀνατεθείκασιν· οἷς μάλιστα τοὺς πολλοὺς πρὸς τὰς ἰδίας ἀσεβείας σφετερίζονται» (Ἐπιστολή μοναχῶν Παλαιστίνης πρός τόν ἅγιον Ἀλκίσωνα μητροπολίτην Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου, P.G. 86, 2661C). Τήν ἀρχήν εἶχε κάμει, ὡς μαρτυρεῖ ὁ βασιλεύς Μαρκιανός (A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 130 [489]), ὁ Διόσκορος καί οἱ ὀπαδοί του «μὴ ἀποκνήσαντες τὰ βιβλία Ἀπολιναρίου ἐγκατασπεῖραι τῷ πλήθει, προσηγορίας ἁγιωτάτων ὀρθοδόξων πατέρων αὐτοῖς ἐπιγράψαντες».

71α. Βλ. Πράξ. Ε΄ § 3 ΙΗ΄-ΙΘ΄.

λυπούμεθα καί νά ἀνεχώμεθα μέ βαρυθυμίαν τούς φρονοῦντας ὀρθῶς. Ἀντιθέτως, πρέπει νά ἀποφεύγωμεν ὅσον τό δυνατόν περισσότερον ὅσους ἔχουν τό φρόνημα αὐτό, διά νά μή εἴπω (ὅτι πρέπει νά ἀποφεύγωμεν) πολύ περισσότερον νά διατηρήσωμεν μέσα μας (σημ. «ἔχομεν») αὐτά πού ἐκεῖνοι ἐπενόησαν... πρός χάριν μας (!), καί μάλιστα, ἀφοῦ δέν εἶναι γνωστόν τό πρόσωπον, τό ὁποῖον προϋποθέτει ἡ «μέμψις», ὁ δέ ἔλεγχος τῶν κεφαλαίων ἔχει περιπέσει εἰς ἀδιέξοδον, καί ἤδη διαπιστώνεται, ὅτι ἐκεῖνοι πού ἔκαμαν αὐτόν ἔτρεχον «ἀδήλως» καί ἔδερον ἀέρα!

d. Ὅμως ἐγώ παραλείπων ταῦτα, θά ἀρκεσθῶ νά εἴπω μόνον, ὅτι ὅσοι καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐπαγγέλλονται τόν διδάσκαλον, ἤ θέλουν «κάτι» νά «γράφουν», ἔχουν χρέος νά ἐρευνοῦν τό νόημα τῆς θείας Γραφῆς μέ εἰλικρινές τό ὄμμα τῆς διανοίας καί νά ἀναζητοῦν ὀρθῶς τό βαθύτερον νόημά της (τό πνεῦμα της, intentio)· καί φοβούμενοι μήπως ἄλλως πως, ἀπό ὅ,τι φαντάζονται, εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κληθοῦν οἱ ἐλάχιστοι καί ὄχι οἱ «σοφοί καί συνετοί», (ὀφείλουν) νά οἰκονομοῦν τούς λόγους αὐτῶν ἐν κρίσει, διότι μόνον ἡ ἐπιθυμία δι' αὐτήν παρακινεῖ τούς ἀνθρώπους πού ἐνδιαφέρονται δι' αὐτήν, νά ἀποφεύγουν τά «λάθη εἰς τόν δρόμον», ὅστις ὁδηγεῖ εἰς τήν Βασιλείαν ἐκείνην, καί νά τρέχουν (ἔτσι μέ ἀσφάλειαν) πρός τήν μακαρίαν ἐκείνην ζωήν.

e. Θά ἐκθέσω λοιπόν πρός Ὑμᾶς, Ὁσιώτατοι, ἐν συντόμῳ, ὅ,τι, ἀνταποκρινόμενος εἰς τήν ἐπιστολήν Σας, εἶχον γράψει καί πρός τόν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον, λέγων ἐπί λέξει τά ἑξῆς:

«ὅτι παρενεχθείσης τῇ ἐν (Ἐφέσῳ) ἁγίᾳ Συνόδῳ Ἐκθέσεως παρ' αὐτοῦ (τοῦ Θεοδώρου) συνταχθείσης, ὡς οἱ προενεγκόντες ἔφασκον, οὐδὲν ἐχούσης ὑγιές, κατεκιβδήλευσε μὲν αὐτὴν ἡ ἁγία Σύνοδος ὡς διεστραμμένων γέμουσαν ἐννοιῶν καὶ τὴν Νεστορίου δυσσέβειαν οἱονεὶ πηγάζουσαν, κατακρίνασα δὲ τοὺς οὕτω φρονοῦντας, *οἰκονομικῶς* οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ἀνδρὸς οὐδὲ αὐτὸν ὑπέθηκεν ὀνομαστὶ τῷ ἀναθεματισμῷ δι' οἰκονομίαν, οὐδὲ ἄλλους, ἵνα μὴ (τυχόν, ὡς φαίνεται), (οἱ Ἀνατολικοί) τῇ (μεγάλῃ) ὑπολήψει τοῦ ἀνδρός, (δι' ἣν καὶ θαυμάζεται), προσεσχηκότες ἀποβάλωσιν ἑαυτούς (τοῦ καθολικοῦ σώματος) τῶν Ἐκκλησιῶν»[72], διά νά

---

72. Ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 72 πρός Πρόκλον (P.G. 77, 344 ἑξ.). Τά ἐντός ἀγκυλῶν δέν ὑπάρχουν εἰς τό κείμενον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, τό ὁποῖον βλ. ἐν § 14.

προστεθοῦν εἰς τήν μισητήν ἐκείνην καί ἀνοσίαν συμμορίαν καί νά προσπαθήσουν νά προκαλέσουν ὅσον τό δυνατόν περισσοτέρας ἀφορμάς σκανδάλων, ἀφοῦ ὁ ὄχλος συνήθως τείνει μέ πολλήν εὐχαρίστησιν τά ὦτα του εἰς τούς οἱουσδήποτε θορύβους, ἀλλά καί ἐξαφανίζεται, ὅταν πρόκειται διά τό ἀνάλογον καθῆκον, πολύ ταχύτερον ἀπό ὅ,τι ὁ ἦχος τῆς λαλιᾶς.

f. Δικαίως συνεπῶς, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει πλέον ὁ παρ' ὑμῶν καταγγελλόμενος,ἔστω καί ἄν δέν τό θέλουν, ὅσοι ἐνεργοῦν δι' αὐτά, θά ἀκούσουν· «'Ελάθετε ἑαυτοὺς κατὰ σποδοῦ τείνοντες τόξον». Καί ἐμέ ἅς μή μέ κατηγορήση κανείς ὅτι ἔχω προσχωρήσει εἰς τά λόγια ἐκεῖνα. 'Απλῶς ὑποχωρῶ ἐνώπιον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐκφράζουν τήν ἄποψιν ὅτι εἶναι βαρύ τό νά καταρᾶταί τις τούς νεκρούς, ἔστω καί ἄν ἦσαν κοσμικοί· πόσον μᾶλλον ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μετέστησαν ἀπό τήν ζωήν μέ ἀρχιερωσύνην! Διότι εἶναι γνώρισμα τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τό νά ὑποχωροῦν -ὀρθότατα!- ἐνώπιον 'Εκείνου, ὅστις γινώσκει ἐκ τῶν προτέρων τήν ἐπιθυμίαν τοῦ καθενός καί γνωρίζει, τί θά γίνῃ ὁ καθένας μας.

Εὐνοοῦντας ἡμᾶς καί εὐχομένους ὑπέρ ἡμῶν, διαφυλάξοι 'Υμᾶς, τά πάντα ὁσιώτατοι, ὁ Κύριος.

3. Καί αὐτά μέν περιέχει ἡ πλαστή ἐπιστολή.

Ποῖος ὅμως, ὅταν ἐξετάσῃ καί συγκρίνῃ αὐτήν μέ τά ἄλλα συγγράμματα τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου, δέν θά διαπιστώσῃ ἀμέσως, ὅτι εἶναι μία ἑτερογενής σύνθεσις φράσεων καί σκέψεων;

'Αλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, τό ὑποβολιμαῖόν της ἀποδεικνύεται σαφῶς καί ἀπό αὐτό: 'Ο *'Ιωάννης, ὁ ἐπίσκοπος 'Αντιοχείας,* ἔγραψε πρός τόν ἁγίας μνήμης *Κύριλλον*, διά νά εἰπῇ εἰς αὐτόν μερικά πράγματα περί τοῦ ὅτι δέν πρέπει νά ἀναθεματισθῇ οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Θεόδωρος, οὔτε τά συγγράμματά του, ἐπειδή τάχα εἶναι σύμφωνα μέ λόγια τῶν ἁγίων πατέρων!

Εἰς αὐτά ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπήντησεν ἀπορρίπτων εὐθέως τά συγγράμματα τοῦ Θεοδώρου καί ἐπιτιμῶν ἐκείνους πού ἔλεγαν ὅτι εἶναι σύμφωνα μέ τά ὅσα οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐξέθεσαν. Προσθέτει μάλιστα εἰς τήν ἐπιστολήν του καί τοῦτο: ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά

11. 'Αλλά καί μόνον τό γεγονός τῆς τάχα ὑπό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου παραθέσεως ἐπί λέξει ἀποσπάσματος ἀπό ἄλλην ἐπιστολήν του πρός ἐνίσχυσιν δῆθεν τῆς θέσεώς του, εἶναι μία πολύ σαφής μαρτυρία περί τοῦ πλαστοῦ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς.

ὑπεραμύνεταί τις τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου, ἐπειδή εἶναι εἰς ὅλα σύμφωνα μέ τάς ματαιολογίας τοῦ Νεστορίου καί δικαίως ἐξεβλήθησαν μαζί μέ ἐκείνους, ἀφοῦ τό κατά Νεστορίου ἀνάθεμα ἰσχύει καί δι' ὅλους ἐκείνους πού εἶχον φρονήσει τά ἴδια μέ αὐτόν[73].

4. 'Η ἀπαντητική πρός *'Ιωάννην*[74] ἐπιστολή τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου* ἔχει ὡς ἑξῆς:

a. Οὐκ ἠρέμησεν ὁ δράκων ὁ ἀποστάτης, τὸ παγχάλεπον ἀληθῶς καὶ θεομάχον θηρίον, οὔτε μὴν κατέληξε πώποτε τῆς ἐνούσης αὐτῷ δυστροπίας· ἀκατάπαυστον δὲ τόν φθόνον τὸν κατὰ τῶν ἁγίων 'Εκκλησιῶν ὠδίνων ἐν ἑαυτῷ γλώσσας ἀκρατεῖς ἀνοσίων καὶ βεβήλων ἀνθρώπων κεκαυτηριασμένην ἐχόντων τὴν συνείδησιν ἀντὰναστῆναι τετόλμηκε τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασιν· ἀλλ' ἥλω πανταχοῦ καὶ νενίκηται, ἄπρακτον αὐτοῦ τὴν σκαιότητα καὶ τῶν ἐγχειρημάτων τὴν δύναμιν ἀποφαίνοντος τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ.

Καί μετά τινα.

b. Ἦν οὖν ἀναγκαῖον λαμπρὰν ἡμᾶς ἐπὶ τούτοις ἄγειν ἑορτήν, συνεκβεβλημένης δηλονότι ταῖς Νεστορίου κακοδοξίαις καὶ φωνῆς ἁπάσης παρ' ὁτουοῦν, εἰ ταῖς ἐκείνου συμβαίνοι ψευδηγορίαις· κεχώρηκε γὰρ κατὰ πάντων τῶν τὰ ἴσα φρονούντων ἐκείνῳ, ἤγουν καὶ πεφρονηκότων πώποτε, τὸ ἀπολύτως ἡμᾶς τε καὶ τὴν 'Οσιότητα 'Υμῶν εἰπεῖν, ὅτι «ἀναθεματίζομεν τοὺς Υἱοὺς λέγοντας δύο καὶ δύο Χριστούς»· εἷς γάρ, ὡς ἔφην, κηρύττεται πρός τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ 'Υμῶν Χριστὸς καὶ Υἱὸς καὶ Κύριος, ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, «ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γεγόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος», κατὰ τὴν τοῦ σοφωτάτου Παύλου φωνήν[75].

(Καί πάλιν).

c. Διαβεβλημένας δὲ δόξας, Διοδώρου τέ φημι καὶ Θεοδώρου, ἢ καὶ ἑτέρων τινῶν, οὓς ἦν ἄμεινον οὐκ ἐπαινεῖν, ἵνα μή τι λέγοιμι φορτικόν, διὰ τὸ ὅλοις ὥσπερ ἱστίοις κατενεχθῆναι τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, μηδεὶς ἐπιφημιζέτω, -παρακαλοῦμεν- τοῖς ἁγίοις καὶ ὀρθοδόξοις ἡμῶν πατράσιν 'Αθανασίῳ τέ φημι καὶ Βασιλείῳ,

73. Τό σκεπτικόν τοῦ εἰσηγητοῦ ἐνταῦθα εἶναι: Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἅγιος Κύριλλος νά ἔγραψε διά τό ἴδιον θέμα καί πρός τό ἴδιο πρόσωπον δύο τόσον διαφορετικάς καί ἀντιφατικάς ἐπιστολάς; 'Ασφαλῶς ἡ μία εἶναι ὑποβολιμαία.

74. 'Αγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 67 πρός 'Ιωάννην 'Αντιοχείας (P.G. 77, 332 ἑξ.).

75. 'Η παράγραφος αὐτή ἀπαντᾶ καί ἐν Πράξει Η' § 4, 14.

Γρηγορίῳ καὶ Θεοφίλῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς, μὴ ἄρα πως σκανδάλου πρόφασις τὸ χρῆμα γένηταί τισιν, οἰηθεῖσιν κατὰ ἀλήθειαν οὕτω φρονῆσαι καὶ διδάξαι τοὺς ἁπάσης ὀρθότητος ἐπιμελητάς, καὶ οὐ ταῖς Νεστορίου μόναις κακοδοξίαις ἀντεγειρομένας ἀφέντας βίβλους, ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῖς τῶν ἑτέρων, οἳ τὰ Νεστορίου πρὸ αὐτοῦ πεφρονήκασί τε καὶ γεγράφασιν[76].

d. Αὐτά ἔγραψε ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς τόν 'Αντιοχείας 'Ιωάννην.

Ὅμως τίποτε ἀπό ὅλα ὅσα περιλαμβάνονται εἰς τήν πλαστήν ἐπιστολήν, *δέν ἐγράφη* ἀπό τόν ἅγιον Κύριλλον.

5. Τοῦτο καταφαίνεται καί ἀπό αὐτά πού ἔγραψε πρός τόν ἐπίσκοπον *Μελιτηνῆς 'Ακάκιον* ἐκθέτων εἰς αὐτόν ἐν ἐκτάσει, τί εἶχε ἀπαντητικῶς γράψει εἰς τόν *'Ιωάννην*.

Τά σχετικά λόγια τῆς ἐπιστολῆς ἔχουν ὡς ἑξῆς:

'Ο εὐλαβέστατος καὶ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης *Μάξιμος* ἀφίκετο πρός με· καὶ ὄντα τοιοῦτον τὸν ἄνδρα τεθέαμαι, ὥσπερ ἦν εἰκὸς τῷ πολλῷ χρόνῳ ποθοῦντι ἰδεῖν. Τεθέαμαι δὲ τὸν ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὴν ὀρθότητα, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας τὸ κέντρον. 'Αλύει γὰρ οὕτω, καὶ μεστὸν ἔχει φροντίδων τὸν νοῦν, ὥστε καὶ πάντα πόνον ὑπελθεῖν ἀνέχεσθαι ὑπὲρ τοῦ τὴν Νεστορίου κακοδοξίαν πρόρριζον ἐκ τῶν τῆς 'Εώας ἀπολέσθαι μερῶν.

'Υπανέγνω δέ μοι καὶ τῆς σῆς ὁσιότητος ἐπιστολὴν γραφεῖσαν πρὸς τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τῆς 'Αντιοχέων 'Ιωάννην, πολλῆς γέμουσαν παρρησίας ὁμοῦ καὶ φιλοθεΐας. Γέγραφα δὲ καὶ ἐγὼ τοιαύτας ἐπιστολὰς πρὸς αὐτόν· ἀλλ', ὡς ἔοικε, τὰ χείρω νικᾷ· *ὑποπλαττόμενοι γὰρ τὰ Νεστορίου μισεῖν, ἑτέρῳ πάλιν αὐτὰ συγκροτοῦσι τρόπῳ, τὰ Θεοδώρου θαυμάζοντες,* καίτοι τὴν ἴσην, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρονα νοσοῦντα δυσσέβειαν· οὐ γὰρ Θεόδωρος Νεστορίου γέγονε μαθητής, ἀλλ' οὗτος ἐκείνου, καὶ ἐξ' ἑνὸς ὥσπερ λαλοῦσι στόματος, ἕνα τε τὸν τῆς κακοδοξίας ἐκ τῆς ἑαυτῶν καρδίας ἀναπτύουσιν ἰόν.

Γεγράφασι γοῦν πρός με οἱ ἐκ τῆς 'Ανατολῆς, ὅτι οὐ χρὴ τὰ Θεοδώρου διαβάλλεσθαι· ἵνα μή, φασί, καὶ τὰ τοῦ μακαρίου 'Αθανασίου, καὶ Θεοφίλου, καὶ Βασιλείου καὶ Γρηγορίου διαβληθῇ· ἃ γὰρ ἐλάλησε Θεόδωρος, ταῦτα κἀκεῖνοι!

76. 'Η διάκρισις τοῦ Θεοδώρου ἀπό τούς ἁγίους Πατέρας, ἀποτελεῖ τήν χειροτέραν καταδίκην του.

'Εγὼ δὲ ταῦτα γραφόντων οὐκ ἠνεσχόμην, ἀλλ' ἔφην ἐν παρρησίᾳ, ὅτι Θεόδωρος μὲν δύσφημον ἔσχε καὶ γλῶσσαν καὶ κάλαμον ὑπηρετοῦντα ταύτῃ, οἱ δὲ γεγόνασι 'Ορθοδοξίας πάσης διδάσκαλοι καὶ διέπρεψαν ἐν τούτοις.

Διέθηκαν δὲ οὕτως τοὺς ἀπὸ τῆς 'Ανατολῆς, ὥστε καὶ ἐκβοήσεις γενέσθαι ἐν 'Εκκλησίαις παρὰ τῶν δήμων, «Αὐξείτω ἡ πίστις Θεοδώρου. Οὕτω πιστεύωμεν, ὡς Θεόδωρος», λίθοις αὐτὸν βαλόντες[77] ποτέ ἐν τῇ παρ' αὐτοῖς 'Εκκλησίᾳ, τολμήσαντά τι παραφθέγξασθαι βραχύ. 'Αλλ' ὡς ὁ διδάσκαλος βούλεται, οὕτω φρονεῖ τὸ ποίμνιον.

'Εγὼ μὲν οὖν οὔτε ἐπαυσάμην ἐπιτιμῶν, οἷς γεγράφασι, οὔτε παύσομαι. 'Επειδὴ δὲ ἐχρῆν καὶ ἀντιλογίας ἐγγράφους εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἐγκύψας τοῖς Θεοδώρου καὶ Διοδώρου βιβλίοις, οἷς γεγράφασιν οὐ «*περὶ* τῆς σαρκώσεως» μᾶλλον τοῦ Μονογενοῦς, ἀλλὰ «*κατὰ* τῆς σαρκώσεως», ἐπελεξάμην τινὰ τῶν κεφαλαίων· καὶ τὸν ἐνδεχόμενον τρόπον ἀντηνέχθην αὐτοῖς, ἀποφαίνων πανταχοῦ βδελυρίας οὖσαν μεστὴν τὴν δόξαν αὐτῶν[78].

6. ***'Αλλά καί πρός τόν εὐσεβοῦς μνήμης Βασιλέα Θεοδόσιον γράφων σύμφωνα μέ τά ὡς ἄνω παρατεθέντα, λέγει τά ἑξῆς:***

'Υπῆρξεν ἕνας Θεόδωρος καί πρό αὐτοῦ ἕνας Διόδωρος. Καί αὐτός μέν ἔγινε ἐπίσκοπος τῆς Ταρσοῦ, ἐκεῖνος δέ τῆς Μοψουεστίας. Αὐτοί ὑπῆρξαν οἱ πατέρες τῆς ἀσεβείας τοῦ Νεστορίου. Καθ' ὅσον εἰς τά βιβλία, πού συνέθεσαν βλασφημοῦν ὑπέρογκα κατά τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀγνοοῦντες τό κατ' Αὐτόν μυστήριον.

'Ο ἀσεβής Νεστόριος λοιπόν ἔβαλε βουλήν νά ξαναφέρῃ εἰς τήν ἐπικαιρότητα τά διδάγματά τους. Καί ἀκριβῶς δι' αὐτό ὁ Θεός ἀπώθησεν αὐτόν ἀπό τήν ἱεράν Αὐλήν του.

'Αλλ' ἐνῷ τά κηρύγματα τοῦ Νεστορίου ἔχουν ὑποβληθῇ εἰς τό ἀνάθεμα, μερικοί ἐκ τῶν ἐπισκόπων τῆς 'Ανατολῆς θαυμάζοντες τά συγγράμματα τοῦ Θεοδώρου, εἰσάγουν αὐτά καί πάλιν μέ ἄλλον

77. 'Η πρώτη ἀντίδρασις τῶν 'Αντιοχέων εἰς τό κήρυγμα τοῦ Θεοδώρου ἦτο ὑγιής. Ἦτο ἡ ἀντίδρασις τοῦ ἀδιαστρόφου ὀρθοδόξου φρονήματος. Σύν τῷ χρόνῳ ὅμως τό ὀρθόδοξον αὐτό φρόνημα διέστρεψαν αἱ αἱρετίζουσαι διδασκαλίαι τῶν «ποιμένων» του. Βλ. καί σημ. 21.

78. 'Αγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 69 πρός 'Ακάκιον Μελιτηνῆς (P.G. 77, 340B ἑξ.). 'Η ἐπιστολή αὐτή εἶναι πολύ σημαντική. Μᾶς προσφέρει πολλάς πληροφορίας περί τοῦ Θεοδώρου.

τρόπον. Λέγουν δηλαδή ὅτι ἐφρόνει ὀρθῶς, καί δή τά ἴδια μέ τούς πατέρας ἡμῶν 'Αθανάσιον, Γρηγόριον καί Βασίλειον, ψευδόμενοι εἰς βάρος τῶν ἁγίων αὐτῶν ἀνδρῶν. Μάλιστα δέ καί «ἔγραψαν» ὑπεραμυνόμενοι τῶν βλασφημιῶν τοῦ Θεοδώρου καί τοῦ Νεστορίου.

'Επειδή λοιπόν ἔμαθα, ὅτι ἀνέφεραν μερικά ἀπό αὐτά ἀκόμη καί εἰς τάς ἰδικάς Σας ἀκοάς, παρακαλῶ νά διατηρήσετε ἀθίκτους καί ἀμολύντους τάς ψυχάς Σας ἀπό τάς ἀσεβείας τῶν Θεοδώρου καί Διοδώρου. Διότι, ὅπως ἤδη Σᾶς ἔχω εἴπει, ὁ Νεστόριος ἐκήρυξε τά ἰδικά τους λόγια καί διά τοῦτο κατεκρίθη ὡς ἀσεβής ἀπό τήν Οἰκουμενικήν Σύνοδον, τήν κατά θέλημα Θεοῦ συγκροτηθεῖσαν ἐν 'Εφέσῳ[79].

7. Καί αὐτά μέν πρός ἔλεγχον τῆς «ἐπιστολῆς», πού συνετέθη ἀπό τούς ὑπερασπιστάς τοῦ Θεοδώρου, διά νά παραπλανᾷ.

*

['Η οἰκονομία τοῦ Κυρίλλου]

8. 'Αλλ' ἐκτός ἀπό αὐτό προσπαθοῦν νά κάμουν καί ἄλλο ἕνα κακόν. 'Αποσποῦν λόγια *τοῦ ἁγίου Κυρίλλου* ἀπό τό βιβλίον του *Κατά τῶν Συνουσιαστῶν*[80] καί θέλουν μέ αὐτά νά μᾶς δείξουν, ὅτι τάχα ἐκεῖνος λέγει, ὅτι δέν πρέπει νά καταρώμεθα τούς νεκρούς. 'Εκεῖνα ὅμως, πού ὁ ἴδιος εἶπεν εἰς τό βιβλίον του αὐτό, μαρτυροῦν τό ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον· διότι λέγει, ὅτι *ἀδικαιολογήτως* βεβαίως δέν πρέπει νά καταφερώμεθα κατά τῶν τεθνεώτων· *ἐνῷ ἀντιθέτως, ὅταν ἐνώπιόν μας ἔχει τεθῇ ζήτημα δογματικόν*, ἔστω καί ἄν ἐκεῖνοι, διά τούς ὁποίους λέγεται κάτι τέτοιο, ἔχουν ἀποθάνει, δέν ἐπιτρέπεται, οὔτε νά σιωπῶμεν, οὔτε νά ἔχωμεν τήν γνώμην ὅτι αὐτό εἶναι προϊόν ἐχθρότητος, ἀλλ' (ὅτι ἐπιβάλλεται) νά ἐλέγχωμεν πᾶν ὅ,τι ἐκεῖνοι εἶπον κακῶς.

79. 'Αγίου Κυρίλλου ἐπιστολή 71 πρός Θεοδόσιον (P.G. 77, 343 ἑξ.). 'Η διδομένη ἑρμηνεία εἶναι διαφορετική ἀπό τήν παρατιθεμένην εἰς τό Πρακτικόν τῆς Ε' Συνόδου.

80. 'Από τό βιβλίον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου «Κατά τῶν Συνουσιαστῶν», δηλ. τῶν 'Απολιναριστῶν, σῴζονται ἐλάχιστα ἀποσπάσματα. 'Η ἀρχή τοῦ βιβλίου τούτου σῴζεται εἰς τό Florilegium Cyrillianum, (Κυρίλλου, 'Αρχιεπισκόπου 'Αλεξανδρείας, Χρήσεις Διάφοροι, ἐν αἷς ἔστιν εὑρεῖν τῶν δύο φύσεων τὸ διάφορον, καὶ τὸν Θεὸν Λόγον ἀπαθῆ καὶ παθητόν, τὸν δὲ ναὸν παθητὸν καὶ θνητὸν παρ' αὐτοῦ κηρυττόμενον) ἐν A.C.O. 1, 1, 1, σελ. XII ἑξ.

9. Τό σχετικόν μέρος ἔχει ὡς ἑξῆς:

'Ο μακρός ἡμῖν ἀρτίως πεποίηται λόγος», ἐπειδή ἐπιθυμοῦμεν νά ἀγωνισθῶμεν ὑπέρ τῶν δογμάτων τῆς ἀληθείας. Διακηρύσσει δέ πανταχοῦ, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστός εἶναι εἷς, προελθών κατά μέν τό ὅτι εἶναι ὁ Θεός Λόγος ἐκ τοῦ Πατρός, κατά δέ τό ἀνθρώπινον, δηλ. τήν σάρκα, ἐκ γυναικός.

Καί ἄς μή εἴπῃ κανείς, ἔχων νοῦν ἱκανόν νά παρακολουθῇ χωριστά τό κάθε τι, ὅτι ἐμπαιζόμεθα, καί δή ἀγρίως, ἀπό ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν αὐτήν τήν πίστιν· διότι θλῖψις τις λανθάνουσα εἰς τάς καρδίας ἐκείνων, πρός τούς ὁποίους ἀντιλέγομεν, εἶναι ἡ ἐνίοτε ὠθοῦσα αὐτούς εἰς τοῦτο.

Τό θέμα ὅμως ἀπαιτεῖ ἔλεγχον καί ὄχι μίαν ἄκαρπον ἱκανοποίησιν. Διότι ἐκεῖνοι μέν εἶναι ἤδη νεκροί, ἀφοῦ ἀναχωρήσαντες ἀπό τά ἀνθρώπινα ἐξεδήμησαν πρός τήν ἄλλην ζωήν.

Καί βεβαίως εἶναι τελεία ἀφροσύνη νά ἐπιτίθεται κανείς ἐχθρικῶς ἐναντίον μή ζώντων, καί μάλιστα πρό πολλοῦ νεκρῶν. *'Επειδή ὅμως* οἱ ἐρασταί τῆς περί τά δόγματα ἀκριβείας ἀγαποῦν πολύ τήν ἀλήθειαν καί αἰσθάνονται ὅτι ἔχουν ὑποχρέωσιν νά λέγουν τά ἀληθῆ καί νά ἀνθίστανται εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κάμει τακτικήν τους νά λαλοῦν μέ δυναμισμόν τά μάταια, *ἐνόμισα ὅτι ἔχω χρέος*, ἀφοῦ ἀπό ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἔγραψαν περί τοῦ Κυρίου καί Σωτῆρος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ Διόδωρος Ταρσοῦ καί ὁ χρηματίσας ἐπίσκοπος Μοψουεστίας εὐγλωττότατος Θεόδωρος, τό ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν Πατέρων ὑπέστη μίαν ὄχι μετρίαν ἀδικίαν, νά εἴπω καί ἐγώ ὀλίγα τινά ἐπί τῶν ὅσων ἐκεῖνοι εἶπον, *διά νά καταδείξω* εἰς τούς ἀναγνώστας μου *τήν δυσμορφίαν τῆς αἱρέσεως*[81].

10. 'Αφοῦ λοιπόν ἐδείχθη σαφῶς, ποία εἶναι ἡ γνώμη τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται εἰς τά ἀνωτέρω παρατεθέντα, σᾶς γνωστοποιοῦμεν ὅτι χρησιμοποιοῦν καί ἄλλην μίαν ἐπιστολήν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρός τόν ἅγιον Πρόκλον, ἡ ὁποία περιλαμβάνει μερικά πράγματα γύρω ἀπό τό ἀνάθεμα κατά τοῦ Θεοδώρου.

81. 'Αγίου Κυρίλλου ἐκ τοῦ «Κατά τῶν συνουσιαστῶν λόγος», οὗ ἡ ἀρχή: «'Ο μακρὸς ἡμῖν ἀρτίως πεποίηται λόγος» (βλ. ἐν A.C.O. 1, 1, 1, σελ. XIII). Σημειωτέον ὅτι οἱ «Κατά τῶν Συνουσιαστῶν λόγοι» συνεγράφησαν πολύ πρό τῆς ἐν 'Εφέσῳ Γ' Συνόδου.

'Ηναγκάσθη δέ νά γράψη τά ώς άνω άπό τήν ύπέρ τοῦ Θεοδώρου ἐπιστολήν, πού ἀπηύθυνεν εἰς αὐτόν ὁ 'Ιωάννης καί ἄλλοι ἀνατολικοί ἐπίσκοποι ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου, ὅταν εἶχε ζητηθῆ ἀπό αὐτούς νά ἀναθεματίσουν τά κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου, τά ὁποῖα εἶχεν ἀποστείλει εἰς αὐτούς ὁ ἁγίας μνήμης Πρόκλος[81α].

11. ***'Η ἐπιστολή, τήν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος πρός τόν ἅγιον Πρόκλον[82], ἔχει ὡς ἑξῆς:***

Μόλις ποτὲ καὶ πολλοῖς ἱδρῶσι τῆς Σῆς 'Οσιότητος καὶ τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς συναχθείσης κατὰ τὴν 'Εφεσίων, τὰς Νεστορίου κενοφωνίας ἀποβεβλήκασιν αἱ πανταχόσε τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίαι. Δυσφοροῦσι δὲ λίαν ἐπὶ τούτῳ τινές τῶν κατὰ τὴν 'Εώαν, οὐ λαϊκῶν μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν. Ὥσπερ γὰρ τὰ χρονιώτερα τῶν παθῶν δυσχερέστερά πώς ἐστι πρὸς τὸ θεραπεῦσαι, ἤ τάχα που καὶ εἰς ἅπαν ἀρνεῖται τοῦτο, οὕτω καὶ ψυχὴ διεστραμμένων ἐννοιῶν καὶ δογμάτων σηπεδόνι ἀρρωστήσασα, δυσαπόβλητον ἔχει τὸ πάθος.

Πλὴν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ λαλοῦσιν καὶ κηρύττουσι, καὶ τὰς Νεστορίου δυσσεβεῖς περιττολογίας ἀνεθεμάτισαν. Καὶ τέως ἐν εὐδίᾳ πολλῇ τὰ αὐτόθι, καὶ τρέχουσιν εἰς τὸ ἀραρὸς ἐν πίστει καθ' ἡμέραν καὶ οἱ σαλευόμενοί ποτε[83].

Νυνί δέ, ὡς γέγραφε πρός με ὁ κύριός μου ὁ θειότατος ἐπίσκοπος τῆς 'Αντιοχέων 'Ιωάννης, ἀρχὴ παρ' αὐτοῖς ἑτέρου κλύδωνος ἐγήγερται, καὶ τάχα που πολὺ τὸ δέος, μὴ ἄρα πού τινες τῶν εὐπαραφόρων ὑπονοστήσειαν εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς.

Φασὶ γάρ τινας τὴν μεγάλην ἐκείνην Πόλιν[84] καταλαβεῖν, εἶτα προσελθεῖν τοῖς εὐσεβεστάτοις καὶ φιλοχρίστοις Βασιλεῦσιν, ἐξαιτῆσαί τε, διὰ θεσπίσματος αὐτῶν ἱεροῦ τὰ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀναθεματισθῆναι βιβλία, αὐτόν τε τὸν μνημονευθέντα ἄνδρα. Πολὺ δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν 'Εῴαν ὄνομα καὶ θαυμάζονται λίαν αἱ συντάξεις αὐτοῦ. Καί, ὥς γέ φασι, δυσφοροῦσιν ἅπαντες, ὡς ἀνδρὸς ἐπισήμου καὶ τελευτήσαντος ἐν κοινωνίᾳ τῶν 'Εκκλησιῶν ἀναθεματιζομένου νυνί.

---

82. 'Αγίου Κυρίλλου, ἐπιστολή 72 πρός Πρόκλον (P.G. 77, 344C ἑξ.).

83. Αὐτά ἦσαν αἰτία χαρᾶς διά τόν ἅγιον Κύριλλον καί ἔδιδον εἰς αὐτόν τήν διάθεσιν ἀσκήσεως πάσης δυνατῆς οἰκονομίας.

84. Ἤτοι τήν Κωνσταντινούπολιν. Πρόκειται περί τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀπεσταλμένων ἐξ 'Αρμενίας. Περί αὐτῶν ἰδέ ἐν Πράξ. Ε΄, § 3, 1.

Ὅτι μὲν γὰρ ἐν τοῖς συντάγμασιν αὐτοῦ εὑρίσκομέν τινα ἐκτόπως εἰρημένα καὶ ἀκράτου γέμοντα δυσφημίας, οὐδενὶ τῶν τὰ ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθότων ἀμφίβολον.

Ἴστω δὲ ἡ σὴ ὁσιότης, ὅτι παρενεχθείσης τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐκδόσεως[84α] παρ' αὐτοῦ συνταχθείσης, ὡς οἱ προενεγκόντες ἔφασκον, οὐδὲν ἐχούσης ὑγιές, κατεκιβδήλευσε[85] μὲν αὐτὴν ἡ ἁγία Σύνοδος, ὡς διεστραμμένων γέμουσαν ἐννοιῶν, καὶ τὴν Νεστορίου δυσσέβειαν οἱονεί πως πηγάζουσαν. Κατακρίνασα δὲ τοὺς οὕτω φρονοῦντας, οἰκονομικῶς οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ἀνδρός, οὐδὲ αὐτὸν ὑπέθηκεν ὀνομαστὶ τῷ ἀναθεματισμῷ δι' οἰκονομίαν, ἵνα μή τινες τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀνδρὸς προσεσχηκότες ἀποβάλωσιν ἑαυτοὺς τῶν 'Εκκλησιῶν[85α].

Καί μετά τινά[85β].

84α. Ἤτοι «Σύμβολον Πίστεως».

85. Δηλ. ἐθεώρησεν αὐτήν κίβδηλον· καί ἄρα παραχάραξιν τῆς ὀρθῆς πίστεως· ἀπάτην· διαστρέβλωσιν (περί τούτου ἰδέ ἐν Πράξει Δ΄, § 10).

85α. 'Η παράγραφος αὐτή παρενετέθη καί εἰς τήν πλαστήν ἐπιστολήν (βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 14, 2, 5).

85β. Τά παραλειφθέντα ἔχουν ὡς ἑξῆς: «'Η δὲ ἐν τούτοις οἰκονομία ἄριστόν τι χρῆμα καὶ σοφόν. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐν τοῖς ζῶσιν ἔτι καὶ σύνοπλος ἦν ταῖς Νεστορίου δυσφημίαις ἢ συναγορεύειν ἤθελεν, οἷς ἔγραψεν αὐτός, πέπονθεν ἂν καὶ εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον ἀναθεματισμόν. 'Επειδὴ δὲ ἀπεδήμησε πρὸς Θεόν, ἀρκεῖ, καθ' ἅπερ ἐγῷμαι, τὰ ἐκτόπως αὐτῷ γεγραμμένα ἐκβάλλεσθαι παρὰ τῶν ὀρθῶς ἐχόντων τὰς δόξας, ὅτε ταῖς αὐτοῦ περιτυγχάνουσι βίβλοις. Καὶ τὸ περαιτέρω χωρεῖν θορύβων ἐσθ' ὅτε τίκτει προφάσεις». Τά λόγια αὐτά δέν παρελείφθησαν, ἐπειδή τάχα συνεφώνουν πρός τάς ἀπόψεις τῶν δυτικῶν, ὅτι δέν εἶναι ἐπιτρεπτός ἀναθεματισμός μετά θάνατον, *ἀλλά* χάριν συντομίας ἀφοῦ διά τόν ἅγιον Κύριλλον ὁ μή προσωπικός ἀναθεματισμός τοῦ Θεοδώρου ἦτο ἁπλῶς οἰκονομία. Διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Εὐλόγιος πατριάρχης 'Αλεξανδρείας, «παρεωράθη πρόσωπον», πού κατά τήν ἀκρίβειαν ἔπρεπε νά ἀναθεματισθῆ, «οὐδὲν ἔλαττον τῶν ὀρθῶν κρατυνομένων δογμάτων». Τῆς ἰδίας οἰκονομίας, μᾶς πληροφορεῖ ὁ Εὐλόγιος, ἔκαμαν χρῆσιν οἱ ἅγιοι Θεόφιλος καί Κύριλλος. Καί «Θεόφιλος μὲν τῷ Γελασίῳ (Καισαρείας) ἐκοινώνει, ἐγγεγραμμένον ἔχοντι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὸν Καισαρείας Εὐσέβιον»· «Κύριλλος δέ, τοῦ Θεοδώρου κατὰ τὴν 'Εῴαν ἀνακηρυττομένου τῆς κοινωνίας οὐκ ἀφίστατο· ἑώρα γὰρ ἀκηράτοις σῳζόμενα δόγμασι τά τῆς εὐσεβείας καιριώτατα» (βλ. Φωτίου Βιβλ. 227 R. Henry, Photius IV, 113). «'Η δὲ ἐν τούτοις οἰκονομία ἄριστόν τι χρῆμα καὶ σοφόν». 'Αλλ' εἶναι ἔργον –κατά κύριον λόγον– τῶν πρωτοθρόνων πατριαρχῶν, διότι «ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐ τὰ τυχόντα τῶν προσώπων ἐπόπτας καὶ διαιτητὰς καθίζει τῆς πράξεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους τῶν Θεοῦ μυστηρίων καὶ οἷς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων οἱ νόμοι κατεπιστώθησαν» (ἔ.ἁ. σ. 111-112).

Καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἀναθεματισθεισῶν καὶ ἐκβεβλημένων τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, συνεκβέβληνται καὶ τὰ ἐκείνου πλείστην ἔχοντα πρὸς ταῦτα τὴν συγγένειαν.

Εἰ μὲν οὖν ἔδρων τοῦτο ἀμελλητὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑῴαν τινές, καὶ οὐδένα θόρυβον ἦν ἐνταῦθα προσδοκᾶν, ἔφην ἄν, ὅτι τὸ λυποῦν οὐδέν, ἀπαιτεῖσθαι νῦν τοῦτο καὶ ἐγγράφως αὐτούς. Εἰ δέ, ὡς γράφει ὁ κύριός μου ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων Ἰωάννης, ἕλοιντο ἂν μᾶλλον γενέσθαι πυρίκαυστοι, ἢ πρᾶξαί τι τοιοῦτον, ἵνα τί φλόγα κατευνασθεῖσαν ἀναρριπίζομεν, καὶ παυσαμένους θορύβους ἀνασκαλεύομεν οὐκ εὐκαίρως[86]; μή ποτέ πως τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων εὑρεθῇ. Καὶ ταῦτα φημί, σφόδρα μὲν ἐπιτιμῶν οἷς γέγραφεν ὁ μνημονευθεὶς Θεόδωρος, ὑφορώμενος δὲ τοὺς παρά τινων ἐσομένους ἐπὶ τῷ πράγματι θορύβους, μὴ ἄρα πως τὰ Νεστορίου θρηνεῖν ἄρξωνταί τινες κατεσκευασμένως, κατ' ἐκεῖνό που τὸ εἰρημένον τῷ παρ' Ἕλλησι ποιητῇ· «Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη»[87].

12. Ἀλλ' ἐκεῖνοι παραλείποντες ὅλα, ὅσα ἀποδεικνύουν ποίαν γνώμην εἶχεν ὁ ἅγιος Κύριλλος περί τοῦ ἀναθεματισμοῦ τοῦ Θεοδώρου, χρησιμοποιοῦν μόνον, ὅσα ἐλέχθησαν (ὑπ' αὐτοῦ) κατ' οἰκονομίαν, καί δή διά νά ἀπομακρύνῃ αὐτούς ὁλοσχερῶς ἀπό τήν νεστοριανικήν πλάνην, εἰς τήν ὁποίαν ἦσαν μέχρι τότε προσηλωμένοι, καί νά ἀποσοβήσῃ τούς θορύβους, οἱ ὁποῖοι ὑποψιάζετο ὅτι θά ἠγείροντο ἐκ μέρους τῶν αἱρετικῶν.

Ἀλλ' ὁ ἁγίας μνήμης Πρόκλος, παρ' ὅτι ἔλαβε τήν ἀπό τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐπιστολήν, παραλλήλως δέ ἔλαβε καί ἀπό πολλούς ἀνατολικούς ἀποσταλείσας πρός αὐτόν ἐπιστολάς μεσολαβητικάς, νά μή ἀναθεματισθῇ ὁ Θεόδωρος καί τά ἀσεβῆ συγγράμματά του,

86. Ἐδῶ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐπιτιμᾷ τόν ἅγιον Πρόκλον, φοβούμενος ὅτι μέ τόν «οὐκ εὐκαίρως» ζῆλον του θά προξενήσῃ κακόν εἰς τήν Ἐκκλησίαν. Πόσον μεγάλη ἦτο ἡ χάριν τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας συγκατάβασις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀφοῦ χάριν αὐτῆς ἔφθανε νά διαμαρτύρεται εἰς τόν ἅγιον Πρόκλον δι' ἀρίστας ἐνεργείας του ἐναντίον προφανεστάτης αἱρέσεως! Καί αὐτό, διά νά μή δώσῃ λαβήν εἰς μερικούς ταραξίας· «ὑφορώμενος τοὺς παρά τινων ἐσομένους ἐπὶ τῷ πράγματι θορύβους»! Πόσον ἄδικος εἶναι ὁ Β. Μπόλοτωφ, ὅταν γράφῃ (σελ. 235) ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος δέν εἶχε τήν λεπτότητα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου! Σημειωτέον, ὅτι οἱ νεστοριανίζοντες ἔκαμαν ἀργότερα τήν ἐνέργειαν αὐτήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου «σημαίαν» τους!

87. Ὁμήρου Ἰλιάς Τ, 302.

ἔγραψε συμβουλεύων αὐτούς (ἤ) νά ἀναθεματίσουν τάς βλασφημίας τοῦ Θεοδώρου, διότι μόνον ἔτσι θά ἀπήλλατον τούς ἑαυτούς των ἀπό τήν σχετικήν ὑποψίαν.

13. Ἀφοῦ ὅμως ἐκεῖνοι ὄχι μόνον δέν ἐδέχθησαν τήν οἰκονομίαν αὐτήν τῶν ἁγίας μνήμης Κυρίλλου καί Πρόκλου, ἀλλ' ἀντιθέτως καί συνέχισαν νά ὑπερασπίζωνται ἀκόμη καί τάς βλασφημίας τοῦ Θεοδώρου καί νά διακηρύττουν, ὅτι αὐταί εἶναι σύμφωνοι μέ τά συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων, ὁ ἅγιος Κύριλλος, ἐπειδή ἔβλεπε τήν ἀσέβειαν αὐξανομένην καί διέβλεπε τήν ὡς ἐκ τούτου βλάβην τῶν ἁπλοϊκωτέρων, ἠναγκάσθη νά συγγράψῃ τά βιβλία του κατά τοῦ Θεοδώρου[88] καί τῶν βλασφημιῶν του, καί νά μᾶς δείξῃ, μετά τόν θάνατον τοῦ Θεοδώρου, ὅτι αὐτός ἦτο καί αἱρετικός καί ἀσεβής, καί βλάσφημος περισσότερον καί ἀπό τούς εἰδωλολάτρας, περισσότερον καί ἀπό τούς Ἰουδαίους, μέ τά ἑξῆς λόγιά του:

14. «Ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ καί ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα», λέγει Κύριος.

Ὢ τῆς ἀνυποφόρου κακίας! Ὢ τῆς γλώσσης τῆς λαλούσης ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ νοὸς τοῦ ἐπαίροντος εἰς ὕψος τὸ κέρας! Μικρὸν σοῦ φαίνεται, τὸ ὅτι προσηλώθη εἰς τὸ ξύλον ὁ Κύριος τῆς δόξης, τὸν ὁποῖον σὺ μὲν οὔτε Υἱὸν ἀληθινόν, οὔτε Κύριον ὀνομάζεις, ἐνῷ ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἀληθῶς καὶ Θεός, δημιουργὸς καὶ κτίστης τῶν ἁπάντων. Πράγματι, δὲν ἦτο ἁπλῶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ «ἐν σχήματι ἀνθρώπου» ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, μὴ ὑποστὰς μεταβολήν, ἢ τροπὴν εἰς σάρκα, ἀλλὰ μᾶλλον ἑνωθεὶς μετ' αὐτῆς, κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ὁ ἐν σαρκὶ παθὼν καὶ ἀναρτηθεὶς ἐπὶ τὸ ξύλον ἔκαμε θαύματα ἐν Αἰγύπτῳ φανερῶν διὰ τοῦ σοφοῦ Μωϋσέως τὴν δόξαν αὐτοῦ[89].

15. *Καί πάλιν ὁ αὐτός ἅγιος Κύριλλος εἰς τό: Κατά Θεοδώρου καί τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ λέγει:*

Ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν! Ἂς βροντοφωνήσῃ κάποιος εἰς τοὺς τόσον πλανωμένους!

«Ἐπίθες, ἄνθρωπε, τῇ σαυτοῦ γλώττῃ θύραν καὶ μοχλόν. Παῦσαι τὸ κέρας σου εἰς ὕψος ἐπαίρων, καὶ λαλῶν ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τίνων ἐπιπηδᾷς ἀνεξικακοῦντι Χριστῷ; Εἰς νοῦν ἔχε τὸ

88. Ἐννοεῖ τούς «Κατά Διοδώρου καί Θεοδώρου» λόγους α-γ' τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, οἱ ὁποῖοι, ὡς σαφῶς μαρτυρεῖται ἐνταῦθα ἐγράφησαν περί τό 435.

89. Βλ. τό αὐτό καί ἐν Πράξει Ε', § 3 Γ', καθώς καί τάς ἐκεῖ σημειώσεις.

γεγραμμένον παρὰ τοῦ θεσπεσίου Παύλου. "Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ πλήττοντες αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε". Καὶ ἵνα τι καὶ ἐκ προφητικῶν φθέγξωμαι βιβλίων, "ἐδικαιώθη Σόδομα ἐκ σοῦ". Νενίκηκας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀθυροστομίας, ἃς ἐποιήσαντο κατὰ τοῦ Χριστοῦ, μωρίαν ἡγούμενοι τὸν Σταυρόν. Οὐδὲν ὄντα διέδειξας τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπονοίας ἐγκλήματα». Τολμᾶς νὰ τὸν ὑποτιμᾶς καί, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ, σύρεις εἰς δυσφημίαν τὸν Καθήμενον εἰς τὴν ἄνω καθέδραν, καὶ ἔχοντα ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν θρόνον μὲ τὸν Θεὸν Πατέρα, ἀφοῦ ὁ σοφώτατος Παῦλος λέγει, ὅτι ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς, αὐτὸς κάθεται εἰς τὸν θρόνον τῆς Θεότητος[90].

16. ***Ἀλλά καί ὁ μακαρίας μνήμης Πρόκλος εἰς τόν Τόμον πρός Ἀρμενίους λέγει τά ἑξῆς κατά τοῦ Θεοδώρου:***

Φύγωμεν οὖν τοὺς θολεροὺς καὶ βορβορώδεις τῆς ἀπάτης ῥύακας, τὰς θεομάχους λέγω αἱρέσεις· τὴν Ἀρείου μανίαν διαιροῦσαν τὴν ἀμέριστον Τριάδα· τὴν Εὐνομίου τόλμαν, περικλείουσαν τῇ γνώσει τὴν ἀκατάληπτον φύσιν· τὴν Μακεδονίου λύσσαν, χωρίζουσαν τῆς Θεότητος τὸ ἀχωρίστως ἐκπορευόμενον Πνεῦμα· καὶ τὴν νεότευκτον ταύτην καὶ καινὴν βλασφημίαν, τὴν τὸν Ἰουδαϊσμὸν κατὰ πολὺ εἰς βλασφημίαν νικῶσαν. Οἱ μὲν γὰρ τὸν ὄντα Υἱὸν ἀθετοῦσι, ζημιοῦντες τὴν ῥίζαν τοῦ κλάδου· οἱ δὲ τῷ ὄντι[91] καὶ ἕτερον ἐπεισάγουσι, στηλιτεύοντες ὡς πολύγονον τὴν ἀκήρατον φύσιν.

Εἴπομεν οὖν μετὰ Παύλου· «Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν· ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν»· Ἰουδαῖον γὰρ καὶ Ἕλληνα διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς ἕνα καινὸν ἔκτισεν ἄνθρωπον, ἑνώσας τῇ δυνάμει τὰ τῆς πολιτείας διεστῶτα. Φριττέτωσαν τὴν κατάκρισιν οἱ νεωτεροποιοὶ εἰς ἀσέβειαν· εἴ γε τὰ μὲν διεστῶτα εἰς συμφωνίαν ἡνώθη, ὁ δὲ ἑνώσας εἰς δυάδα -τό γε ἐπ' αὐτοῖς- διῃρέθη[92].

90. Βλ. τό αὐτό καί ἐν Πραξ. Ε΄, § 3 Ε΄, καθώς καί τάς ἐκεῖ σημειώσεις.

91. Δηλ. παραλλήλως πρός ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα εἶναι «ὁ Ὤν», εἰσάγουν καί ἕνα ἄλλο ἐντελῶς διακεκριμένον ἀπό Αὐτόν πρόσωπον: τό κτιστόν πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου Ἰησοῦ. Καί ἔτσι σέβονται δύο υἱούς.

92. Βλ. τό αὐτό καί ἐν Πράξει Ε΄ 3, 1, 3, α καί τάς ἐκεῖ σημειώσεις.

17. ***Καί πάλιν ὁ αὐτός εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός Ἰωάννην τόν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας[93], κατά τῶν βλασφημιῶν τοῦ Θεοδώρου, λέγει τά ἑξῆς:***

Ἐπειδή ἐδῶ πολλοί -ὄχι μόνον κληρικοί καί μοναχοί τῆς Ἐδέσσης, ἀλλά καί πρωτεύοντες πολῖται καί περιφανεῖς στρατιωτικοί, μέσα εἰς τούς ὁποίους καίει θερμός ὁ ζῆλος τῆς ὀρθῆς πίστεως,- κατηγοροῦν τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἐδέσσης Ἴβαν[94] ὅτι ἀγαπᾷ τόσον πολύ τήν μανίαν τοῦ Νεστορίου ὡς καί ἄλλα τινά κεφάλαια, (τά ὁποῖα καί εἶχα συνάψει εἰς τόν ὑπ' ἐμοῦ συγγραφέντα Τόμον πρός Ἀρμενίους καί κοινοποιήσει εἰς τήν σεβασμιότητά σου, καί τά ὁποῖα εἶναι τόσον ἀνόητα καί βέβηλα καί πλήρη πάσης κακοδοξίας, ὥστε νά μεταφράσῃ αὐτά εἰς τήν γλῶσσαν τῶν Σύρων, διά νά διαδώσῃ αὐτά παντοῦ καί πείσῃ ἔτσι πολλούς ἀπό τούς ἁπλουστέρους, νά ἀκροῶνται αὐτά ἀκρίτως· καί δεχόμενοι τήν λύμην τῶν ὀλεθρίων αὐτῶν δογμάτων νά διαμορφώνουν τοιοῦτον φρόνημα, ὁποῖον ἀπαγορεύεται νά ἔχουν, ὅσοι ἀνήκουν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

Ὅταν λοιπόν μέ τήν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς μου κατατοπισθῇς ἐπ' αὐτοῦ, σέ παρακαλῶ νά καταδεχθῇς νά σπεύσῃς καί μέ κάθε εἶδους αὐστηρότητα νά ἐξαναγκάσῃς αὐτόν νά ὑπογράψῃ τόν Τόμον πρός Ἀρμενίους καί νά καταδικάσῃ τό ματαιολόγιον, ἤ μᾶλλον τερατολόγιόν του, ἤ διά νά τό χαρακτηρίσωμεν σωστότερα, τήν Ἰουδαϊκήν κακοδοξίαν τῶν κεφαλαίων ἐκείνων. Καί, μέ τήν φωνήν του ζωντανήν καί τό χέρι του ἐλεύθερον, νά ἀναθεματίσῃ αὐτήν τήν ἀνοησίαν.

(Καί μετ' ὀλίγα).

Αὐτός λοιπόν εἶναι ὁ εἷς Υἱός ὁ Μονογενής. Μερικοί ὅμως, ἐκεῖνοι πού ἐδείχθησαν πατέρες τῶν ἀσεβῶν καί ὀλεθρίων διά τούς ἑαυτούς των ἐκτρωμάτων τούτων, καί, ὡς ἐκ τῆς διεστραμμένης διανοίας των καί τῆς ἐλλείψεως λογικῆς, ἔγιναν οἱ γεννήτορες τῶν κεφαλαίων αὐτῶν, δέν πιστεύουν ἔτσι.

Διά τοῦτο, ἄν ὁ μνημονευθείς συλλειτουργός ἡμῶν Ἴβας, πού καί συνετός εἶναι κατ' ἐμέ καί ἔχει ἐκ βρέφους μάθει τά ἱερά γράμματα, παραδέχεται ὅτι τά κεφάλαια αὐτά, τά ὁποῖα ἐκεῖνοι ἐξήμεσαν πρός ἀπώλειαν ὅσων ἤ ἀναγινώσκουν εἴτε ἀκροῶνται

93. Βλ. τό αὐτό κείμενον ἐν Πράξ. ΣΤ΄, § 5, 3-5.

94. Περί τοῦ Ἴβα βλ. ἐν Πραξ. ΣΤ΄, § 3 καί τάς ἐκεῖ σημειώσεις.

αὐτά, πρέπει νά ἀποδοκιμασθοῦν καί ἀπορριφθοῦν, θά ἀπαιτηθῆ νά μᾶς δείξη μέ τήν φωνή του σταθεράν καί τό μέτωπον ἀνερυθρίαστον, τί φρονεῖ ἐσωτερικά, μέ τό νά ἀντικρούση καί κατακρίνη ὅλα τά κεφάλαια, πού εἶχα ἐπισυνάψει εἰς τήν ἐπιστολήν μου πρός 'Αρμενίους, ὡς ἐφευρήματα διαβολικῆς μανίας. Καί ἀφοῦ μάθη τήν ἀλήθειαν περί τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, νά τά θεωρήση ὅλα ἄξια ἀναθεματισμοῦ.

18. Ἄς μοῦ εἴπουν λοιπόν αὐτοί πού ἐπικαλοῦνται τά τάχα λόγια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τοῦ Πρόκλου περί τοῦ Θεοδώρου. Πῶς δέν κατατάσσεται δικαίως εἰς τούς 'Ιουδαίους, ἤ εἰδωλολάτρας, ἤ σοδομίτας, ἤ αἱρετικούς, ἀφοῦ μάλιστα μέ τό μέγεθος τῶν βλασφημιῶν του ξεπερνᾶ τήν ἀσέβειαν ὅλων αὐτῶν; Καί, ἀφοῦ μέ τόν διεστραμμένον του νοῦ καί τήν ἀφροσύνην τοῦ λογισμοῦ του ἔγινε ὁ γεννήτωρ τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν (τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν ἐκτρωμάτων του) καί ἀνεδείχθη πατήρ (συγγραφῶν) ὀλεθρίων διά τόν ἑαυτόν του καί ἐξήμεσε τοιαύτας βλασφημίας πρός ἀπώλειαν αὐτῶν, πού ἀναγινώσκουν καί ἀκούουν αὐτάς, [πῶς] δέν ὑπεβλήθη δικαίως εἰς τό ἀνάθεμα;

Διότι εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ ἀποδειχθείς ἀσεβής ἔχει ὁπωσδήποτε χωρισθῆ ἀπό τόν Θεόν, ὅπως ἔχει (ὁπωσδήποτε) χωρισθῆ καί ὅποιος ἀναθεματίζεται[95] ὡς ἀσεβής. Διότι τό ἀνάθεμα δέν δηλοῖ ἄλλο τι, εἰ μή τόν ἀπό Θεοῦ χωρισμόν.

Ἄν λοιπόν οἱ Πατέρες, διά νά ἀποσπάσουν ἀπό τήν πλάνην τοῦ Νεστορίου τούς τότε ὀπαδούς του, εἶπον κάτι κατ' οἰκονομίαν, ὅταν ἐκεῖνοι δέν ἐδέχθησαν τά λόγιά τους καί ὁ προσδιορισθείς καιρός τῆς οἰκονομίας παρῆλθεν, ἐπανῆλθον εἰς τό τέλειον (τήν ἀκρίβειαν)[96]. Καί ἔγραψαν καί κατά τοῦ ἰδίου καί τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του τά ἀνωτέρω λεχθέντα, καί μάλιστα μετά τόν θάνατόν του, ὅπως (εἶχε πράξει) καί ὁ 'Απόστολος Παῦλος, ὅστις, ἀφοῦ πρός καιρόν ἐπέτρεπε τήν περιτομήν κατά συγκατάβασιν πρός τούς 'Εβραίους καί ὁ ἴδιος περιέτεμε κατ' οἰκονομίαν τόν Τιμόθεον, ὕστερον διδάσκων τό τέλειον, εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός Γαλάτας εἶπε: «Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι, ἐὰν περιτέμνησθε,

95. Ἄρα ἐνταῦθα ἡ Σύνοδος ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ἔστω καί ἀδίκως ἀναθεματιζόμενος ὡς ἀσεβής (δηλ. ὡς αἱρετικός) χωρίζεται ἀπό τόν Θεόν. Βλ. καί Πράξ. ΣΤ' σημ. 86 καί 105 καί Πράξ. Η' σημ. 29.

96. Αὐτός εἶναι ὁ χρυσοῦς κανών τῆς οἰκονομίας.

Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. Μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον τηρῆσαι. Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν Νόμῳ δικαιοῦσθε. Τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. 'Ημεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα· ἐν γὰρ Χριστῷ 'Ιησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη· καὶ πάλιν· ἐγὼ δὲ ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ Σταυροῦ. Ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς».

Καί πάλιν κατά τινα οἰκονομίαν «ἡγιάσθη» μαζί μέ τούς ἄλλους εἰς τόν Ναόν καί ἀκόμη προσέφερε τάς καθιερωμένας ὑπέρ ἁγνισμοῦ νομικάς προσφοράς! Καί, ἐνῷ ἔκαμε ἔτσι μίαν συγκατάβασιν χάριν τῶν ἀσθενῶν τῇ πίστει, ἐκ τῶν ὑστέρων τήν διορθώνει καί εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός Κολοσσαεῖς λέγει: «Μὴ οὖν τις ἡμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ Σαββάτων, ἅ ἐστιν σκιὰ τῶν μελλόντων». Καί πάλιν· «Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, μὴ ἅψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς; ἅ ἐστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει κατὰ τὰ ἐντάλματα τῆς διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων»;

Μέ αὐτά ὁ 'Απόστολος, μεμφόμενος τήν νομικήν διάταξιν καί τά τρόπον τινά σωματικώτερα τοῦ νόμου, μᾶς διδάσκει ὅτι, ὁτέ μέν ἡ οἰκονομία εὐκαίρως γινομένη ὠφελεῖ, ὁτέ δέ, κατά διάφορον περίστασιν, βλάπτει. Διότι, ὅταν πρέπη νά διδάξη τις τούς ἀγνοοῦντας καί πλανωμένους, τότε ἡ χρησιμότης τῆς οἰκονομίας εἶναι μεγίστη· ἐνῶ, ὅταν εἶναι καιρός τῆς εἰς τήν διδασκαλίαν τελειότητος, τότε ἀφήνομεν κατά μέρος τήν ἀνοχήν καί φθάνομεν εἰς τήν τελειότητα τῶν δογμάτων[96α].

Τίποτε ὅμως δέν μᾶς ἐμποδίζει, νά πείσωμεν τούς ὀπαδούς τοῦ Θεοδώρου καί τῶν συγγραμμάτων του καί μέ ἄλλα παραδείγματα, ὅτι, ἄν ἐνεργοῦν ἀσεβῶς, καθόλου δέν θά τούς ὠφελήση, ἄν ἔχη τυχόν συμβῆ νά ἔγραψαν μερικοί κάτι ὑπέρ αὐτῶν εἴτε ἀπό ἄγνοιαν εἴτε ἀπό θράσος εἴτε κατά τινα οἰκονομίαν.

19. Καί πράγματι ὁ ἅγιος *Βασίλειος* ἔγραψε μέν κάτι ὑπέρ τοῦ *'Απολιναρίου*[97], ἀλλά δέν τόν ἀπήλλαξεν δι' αὐτό ἀπό τήν καταδίκην.

96α. Βλ. σημ. 96.

97. 'Ο Μέγας Βασίλειος κατηγορήθη ἀπό τούς ἀρειανούς, ὅτι ἀποδέχεται τά

Ἰδού τί γράφει ὁ Βασίλειος πρός τόν Πατρόφιλον, ἐπίσκοπον τῶν Αἰγῶν:

Χρόνος δὲ οὐ πολὺς ἐν τῷ μέσῳ· καὶ ἀποδημία μέχρι Κιλίκων· κἀκεῖθεν ἐπάνοδος καὶ γράμματα εὐθὺς ἀπαγόρευσιν ἔχοντα τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας. Ἡ δὲ αἰτία τῆς ἀπορρήξεως, ὅτι Ἀπολιναρίῳ, φησίν, ἐπεστείλαμεν καὶ τὸν συμπρεσβύτερον ἡμῶν Διόδωρον ἔχομεν κοινωνικόν. Ἐγὼ δὲ Ἀπολινάριον μὲν ἐχθρὸν οὐδέποτε ἡγησάμην, ἀλλ' ἔστιν ἐφ' οἷς καὶ αἰδοῦμαι τὸν ἄνδρα· οὐ μὴν οὕτως ἐμαυτόν τῷ ἀνθρώπῳ συνῆψα ὡς τὰ ἐκείνου ἐγκλήματα αὐτὸς ὑποδέχεσθαι, ὅπου γε ἔχω τινὰ καὶ αὐτὸς ἐγκαλεῖν αὐτῷ ἐντυχὼν τισι τῶν συνταγμάτων αὐτοῦ[98].

20. Καί ὁ *Ἀθανάσιος* κατ' ἀρχάς μέν ἀπηύθυνε διαφόρους ἐπιστολάς του πρός τόν Ἀπολινάριον[99], ὡς τά αὐτά ἐν πίστει φρονοῦντα. Ὕστερον ὅμως ἔγραψε κατ' αὐτοῦ ὁλόκληρα βιβλία καί δή μετά τόν θάνατον τοῦ Ἀπολιναρίου[100], ὅταν ἐπληροφορήθη τάς εἰς τά γραπτά του κείμενα βλασφημίας του. Καί δέν προσφέρουν τίποτε εἰς τόν Ἀπολινάριον, ὅσα εἶχε γράψει πρός αὐτόν προηγουμένως μέ τήν ἰδέαν ὅτι ἐφρόνει τά ἴδια μέ αὐτόν εἰς τήν Πίστιν.

δόγματα τοῦ Ἀπολιναρίου. Εἰς ἐπίρρωσιν καί ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ των αὐτοῦ παρουσίαζον μίαν τάχα «ἐπιστολήν» του πρός Ἀπολινάριον, πού δέν σῴζεται. Περί αὐτῆς ὁ ἅγιος Βασίλειος εἰς τήν πρός Γενέθλιον τόν πρεσβύτερον ἐπιστολήν 224,2 λέγει: «Οὐκ ἔστιν ἡμέτερα τὰ ὡς ἡμέτερα περιφερόμενα». Οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ ἀντίπαλοί μου, τονίζει μετ' ἐμφάσεως, δέν θά τολμήσουν «φθέγξασθαι τῷ ἰδίῳ στόματι τὸ ψεῦδος καὶ εἰπεῖν ὅτι ἐμὰ ἐστι τὰ συντάγματα. Εἰ δὲ οὐκ ἐμά, διατὶ κρίνομαι ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; Ἀλλ' ἐροῦσιν, ὅτι κοινωνὸς τοῦ Ἀπολιναρίου ἐγὼ καὶ τῶν τοιούτων δογμάτων τὴν διαστροφὴν ἔχων ἐν ἐμαυτῷ; Ἀπαιτηθήτωσαν τὰς ἀποδείξεις! Εἰ δὲ (πρὸς τοῦτο) ἐπιστολὴν προφέρουσι, τὴν λοιπὸν πρὸ εἴκοσι πέντε ἐτῶν γραφεῖσαν αὐτῷ, παρὰ λαϊκοῦ πρὸς λαϊκόν, (καὶ οὐδὲ ταύτην ὡς γέγραπται παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ *μεταποιηθεῖσαν*, ὑπὸ τίνων δὲ, ὁ Θεὸς οἶδε), γνωρίσατε αὐτόθεν τὴν ἀδικίαν!... Καὶ τοῦτο μηδὲν περὶ πίστεως, ἀλλὰ ψιλὸν γράμμα φιλικὴν ἔχον προσηγορίαν!... Οὔτε ἐγράψαμεν ἐκεῖνα, οὔτε συντιθέμεθα αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν τοὺς ἔχοντας ἐκεῖνο τὸ πονηρὸν φρόνημα τὸ τῆς συγχύσεως τῶν ὑποστάσεων, ἐν ᾧ ἡ ἀσεβεστάτη αἵρεσις τοῦ Σαβελλίου ἀνενεώθη» (Y. Courtonne, St. Basil Lettres, vol. III, Paris 1966, σελ. 18-19). Βλ. καί σημ. 71.

98. Ἁγίου Βασιλείου ἐπιστολή 244, 3-4 (βλ. Y. Courtonne St. Basil Lettres, vol. III, Paris 1966, σελ. 76).

99. Αἱ ἐπιστολαί αὐται δέν σῴζονται.

100. Τά βιβλία αὐτά εἶναι οἱ «Κατά Ἀπολιναρίου λόγοι α-β» (P.G. 26, 1093-1166).

21. Ἀλλά καί ὁ ἁγίας μνήμης *Λέων*, ὁ πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καί «ἐδέχθη» τόν Εὐτυχῆ[101] καί ἀπήντησε εἰς αὐτόν ἐπιδοκιμάζων αὐτόν. Καί παρά ταῦτα, ὕστερον κατεδίκασε καί ἀνεθεμάτισεν αὐτόν ὡς αἱρετικόν[102].

[Ὁ Ὠριγένης ἀνεθεματίσθη]

22. Ἀλλά καί πολλούς ἄλλους εὑρίσκομεν ἀναθεματισθέντας μετά τόν θάνατόν τους. Καί π.χ. τόν Ὠριγένη· καί ἄν κανείς ἀνατρέξῃ εἰς τόν καιρόν τοῦ ἁγίας μνήμης Θεοφίλου, ἤ καί παλαιότερον, θά εὕρῃ ὅτι ἀνεθεματίσθη μετά τόν θάνατόν του, πρᾶγμα πού καί τώρα ἔκαμε δι' αὐτόν ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης καί ὁ εὐλαβέστατος πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Βιγίλιος[103].

[Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος]

23. Ἀλλ' οἱ ὑπερασπισταί τοῦ Θεοδώρου ἐτόλμησαν νά ἐπικαλεσθοῦν, καί ἐπιστολάς τοῦ ἁγίας μνήμης ἐπισκόπου *Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου*[103α], ὡς τάχα ἀπευθυνθείσας πρός τόν Θεόδωρον καί περιεχούσας ἐγκωμιασμόν τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου!

Αὐτό ὅμως εἶναι λάθος, ὅπως μαρτυροῦν, ὅσοι ἔγραψαν Ἐκκλησιαστικάς Ἱστορίας, οἱ ὁποῖοι καί διηγοῦνται σαφῶς, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἔγραψε πρός τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας μίαν μακράν καί ὠφελιμωτάτην ἐπιστολήν, ὅταν ἐκεῖνος ἐξέπεσεν ἀπό τήν μοναχικήν ζωήν[104].

Καί ὁ Θεοδώρητος δέ εἰς τήν Ἐκκλησιαστικήν του Ἱστορίαν[105] ἔχει κάμει μνείαν τῆς κοινῆς συναναστροφῆς πού εἶχον εἰς μοναστήριον ὁ Θεόδωρος καί ὁ Ἰωάννης, γεγονός τό ὁποῖον ἀποδεικνύει, ὅτι ὄντως μέ τήν ἐπιστολήν αὐτήν ὁ Ἰωάννης ἀνακαλεῖ αὐτόν ἀπό τήν ἐν κόσμῳ ἀναστροφήν εἰς τήν σεμνήν ζωήν εἰς τό μοναστήριον.

---

101. Ἐν Mansi τ. 6, σελ. 799 σῴζεται μία παρατήρησις τοῦ Ρουστικοῦ, καθ' ἥν ὁ ἅγιος Λέων οὐδέποτε ἔγραψεν εἰς τόν Εὐτυχῆ ἀποδεχόμενος τήν ὁμολογίαν του καί δή χωρίς κρίσιν καί ἐξέτασιν τῶν κατ' αὐτόν.

102. Διά τοῦ περιφήμου Τόμου του καί πολλῶν ἄλλων ἐνεργειῶν.

103. Περί τῆς καταδίκης τοῦ Ὠριγενισμοῦ βλ. Παράρτημα Β΄.

103α. Βλ. Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιστολή 112 (P.G. 52, 668 ἑξ.).

104. Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Πρός Θεόδωρον ἐκπεσόντα, λόγ. Α-Β, (P.G. 47, 277-319).

105. Θεοδωρήτου, Ἐκκλησ. Ἱστορία V, 40.

'Αλλά, καί ἄν ἀκόμη παρεδέχετο κανείς, ὅτι (καί ἄλλη ἐπιστολή) ἐγράφη πρός αὐτόν τόν Θεόδωρον, πρᾶγμα πού δέν εἶναι σωστό, καί πάλιν εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ 'Ιωάννης, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλην του τήν ἀρχιερατείαν ὠρθοτόμει τόν λόγον τῆς ἀληθείας, θά τοῦ εἶχε γράψει τήν ἐπιστολήν αὐτήν ἀγνοῶν, ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶχε γράψει τοιαύτας βλασφημίας.

[Ποῖος ἀποθνήσκει ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς 'Εκκλησίας;]

24. 'Αλλά καί αὐτό, τό ὁποῖον ἐπικαλοῦνται μερικοί, ὅτι τάχα ὁ Θεόδωρος ἀπέθανεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καί τῇ εἰρήνῃ τῶν 'Εκκλησιῶν, εἶναι ψεῦδος, ἤ μᾶλλον, μομφή κατά τῆς 'Εκκλησίας. Διότι *ἐν τῇ κοινωνίᾳ καί τῇ εἰρήνῃ τῶν 'Εκκλησιῶν ἀποθνήσει, ὅποιος μέχρι καί τόν θάνατόν του καί φυλάττει καί κηρύσσει τά ὀρθά δόγματα τῆς 'Εκκλησίας*[106]. "Οτι δέ ὁ Θεόδωρος, οὔτε ἐφύλαξε, οὔτε ἐκήρυξε τά ὀρθά δόγματα τῆς 'Εκκλησίας, εἶναι πολύ σαφές ἀπό τάς βλασφημίας του. 'Αλλά τήν ἴδιαν μαρτυρίαν δίδει καί ὁ *Γρηγόριος ὁ Νύσσης* εἰς τούς ὑπερασπιστάς τῆς ἀσεβείας τοῦ 'Απολιναρίου, ὅταν ἐκεῖνοι κατηγόρουν λόγῳ τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας τούς ἱερεῖς τῆς 'Εκκλησίας προβάλλοντες τάς βλασφημίας του, εἰς τάς ὁποίας ἐφαίνετο σαφέστατα ὅτι ἐπρέσβευε δύο Υἱούς.

25. ***Λέγει λοιπόν ὁ Γρηγόριος εἰς τήν πρός Θεόφιλον ἐπιστολήν του τά ἑξῆς:***

Οἱ τοῖς τοῦ 'Απολιναρίου δόγμασι συνιστάμενοι διὰ τῆς καθ' ἡμᾶς μέμψεως κρατύνειν ἐπιχειροῦσι τὰ ἴδια, σάρκινον τὸν Λόγον καὶ δημιουργὸν τῶν αἰώνων τὸν τοῦ ἀνθρώπου Υἱὸν καὶ θνητὴν τοῦ Υἱοῦ κατασκευάζοντες τὴν Θεότητα. Προφέρουσι γάρ, ὡς τινῶν τῶν κατὰ τὴν Καθολικὴν 'Εκκλησίαν δύο πρεσβευόντων Υἱοὺς ἐν τῷ δόγματι, τὸν μὲν κατὰ φύσιν ὄντα, τὸν δὲ κατὰ φύσιν ὕστερον προσγενόμενον· οὐκ οἶδα, παρ' ὅτου τὸ τοιοῦτον ἀκηκοότες καὶ πρὸς ποῖον διαπληκτιζόμενοι πρόσωπον· οὔπω γὰρ ἔγνων τὸν ταῦτα παραφθεγξάμενον.

Πλὴν ἐπειδὴ ταύτην προστησάμενοι καθ' ἡμῶν τὴν ὑπόθεσιν, διὰ τοῦ δοκεῖν τῇ ἀτοπίᾳ ταύτῃ συμπλέκεσθαι, τὰς ἑαυτῶν

106. "Οποιος συνειδητοποιεῖ τήν ἀλήθειαν τῶν λόγων αὐτῶν, δέν παύει ποτέ νά «δοκιμάζῃ ἑαυτόν, εἰ ἕστηκε τῇ παραδεδομένῃ ὀρθοδόξῳ πίστει». "Ενωσις μέ τήν 'Εκκλησίαν καί γνῶσις τῆς ἀληθινῆς πίστεως εἶναι τά δύο σκέλη, ἐπάνω εἰς τά ὁποῖα στηρίζεται τό οἰκοδόμημα τῆς κατά Χριστόν πολιτείας.

προλήψεις κρατύνουσι, καλῶς ἂν ἔχοι τὴν Σὴν ἐν Χριστῷ Τελειότητα, καθὼς ἂν σοι ἐπὶ νοῦν ἀγάγοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκκόψαι τὰς ἀφορμάς τῶν ζητούντων τὰς καθ' ἡμῶν ἀφορμὰς καὶ πεῖσαι τοὺς ταῦτα συκοφαντικῶς ἐπικαλοῦντας τῇ τοῦ Θεοῦ 'Εκκλησίᾳ, ὅτι οὔτε ἔστι δόγμα τοιοῦτον ἐν Χριστιανοῖς, οὔτε κηρύσσεται[107].

26. 'Αφοῦ λοιπόν ὁ μέν ἅγιος *Γρηγόριος* βοᾷ, ὅτι δέν ὑπάρχει εἰς τούς Χριστιανούς τοιοῦτον δόγμα νά πρεσβεύουν δύο Υἱούς, ὁ δέ Θεόδωρος δέχεται καί τοῦτο καί δή μέ ὁλόκληρα συγγράμματά του, πῶς αὐτοί προσπαθοῦν νά μᾶς εἰποῦν ὅτι αὐτός ὁ τόσον ἀσεβής καί βλάσφημος, ἀπέθανεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν 'Εκκλησιῶν, ἀφοῦ οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν ἐδέχοντο οὔτε ἐκείνους, πού εἶπαν ἤ ἔγραψαν, ὅτι ὁ ἀσεβής Θεόδωρος εἰς τά βιβλία του ἐξέθεσεν ἀπόψεις συμφώνους μέ τάς διδασκαλίας τῶν 'Αθανασίου, Βασιλείου, Γρηγορίου καί ἄλλων; Καί δικαίως. Διότι ὅσοι ἔγραψαν τέτοια πράγματα, οἱ ἴδιοι ἐφρόνουν ἀλλότρια[108] τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας τῶν παραδεδεγμένων ἁγίων Πατέρων, ὅπως εἶναι δυνατόν νά διαπιστώσῃ, ὅποιος θελήσῃ νά συγκρίνῃ τά τοῦ Θεοδώρου μέ τά ἔργα τῶν μνημονευθέντων ἁγίων Πατέρων.

Καί αὐτός μέν, ἀφοῦ ἐγέμισε τά συγγράμματά του μέ κάθε εἴδους βλασφημίας, τά ἐξέδωκε πρός ἀπώλειαν, ὅσων θά ἀνεγίνωσκον αὐτά καί θά συνεφώνουν μέ τήν ἀσέβειάν του, ἐνῷ ἐκεῖνοι οἱ μέγιστοι φωστῆρες τῆς 'Εκκλησίας, ἱστάμενοι ἐπάνω εἰς τήν πανύψηλον ὀροφήν τοῦ στερεοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἔργων τους, ἐκήρυξαν τήν εὐσέβειαν μέ πολλούς κινδύνους, ἀλλά καί μέ πολύ θάρρος.

'Οφείλει λοιπόν ἡ 'Αγιότης Σας[109], τά μέν ὑπό αἱρετικῶν λεχθέντα νά ἀποστραφῇ, νά ἀκολουθήσῃ δέ εἰς ὅλα τήν παράδοσιν τῆς 'Εκκλησίας, –ὅπερ βεβαίως καί θά πράξετε–, καί νά ἀπαλλάξῃ

107. P.G. 45, 1272 AB. Βλ. τό αὐτό κείμενον καί ἐν § 4 Β΄ § 4β΄.

108. 'Υπαινιγμός περί τοῦ 'Ιωάννου 'Αντιοχείας. 'Ο μέγας ἐκεῖνος ἱεράρχης, ἐνταῦθα *κατακρίνεται ὡς «ἀλλότρια τῆς εὐσεβείας φρονῶν»*, ἐπειδή ἐτόλμησε νά κάμῃ συσχετισμόν τοῦ Θεοδώρου μέ τούς ἁγίους Πατέρας 'Αθανάσιον, Βασίλειον, Γρηγόριον κ.λπ. (βλ. § 3 ΙΓ΄ καί § 3 ΙΕ΄). 'Ο ἱερός Φώτιος ὀνομάζει τόν 'Ιωάννην «ἐν ἁγίοις» (βλ. Βιβλιοθήκη 230 (Εὐλόγιος) R. Henry, ἔ.ἀ. V, 14). 'Η κρίσις αὐτή τῆς Ε΄ Συνόδου ἴσως θά πρέπει νά ἑρμηνευθῇ ὡς ἁπλῆ μομφή κατ' αὐτοῦ.

109. 'Η ἀποστροφή γίνεται πρός τόν πρόεδρον τῆς Συνόδου, τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην ἅγιον Εὐτύχιον, τοῦ ὁποίου τό κῦρος καί λόγῳ θέσεως καί λόγῳ παιδεύσεως ἦτο μέγιστον.

τήν Ἐκκλησίαν ἀπό κάθε μομφήν ἐπιφερομένην κατ᾽ Αὐτῆς ἐξ αἰτίας τοῦ Θεοδώρου καί τῶν συγγραμμάτων του.

[Θέμα Ε΄ Τελεῖ ἐν κοινωνίᾳ, ἐκκλησιαστικῇ;]

15.1. Ὁ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν νοταρίων, εἶπε:

Ἔχομεν ἀνά χεῖρας καί τά Πρακτικά, τά ὁποῖα ἐγένοντο *ἐν Μοψουεστίᾳ*, παρά τῆς *ἁγίας Συνόδου* τῆς ἐπαρχίας τῆς Δευτέρας Κιλικίας, εἰς τά ὁποῖα καταφαίνεται, ὅτι ἀπό παλαιοτέρας ἐποχάς εἶχε διαγραφῆ τό ὄνομα τοῦ *Θεοδώρου* ἀπό τά ἱερά δίπτυχα.

2. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά διαβασθοῦν.

3. Καί, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος *Θεόδωρος* ἀνέγνωσε:

[Ἡ Σύνοδος Μοψουεστίας[110]]

Α. Ἀντίγραφον τῆς Σάκρας τῆς ἀπευθυνθείσης *τῷ Μακαριωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἰωάννῃ.*

110. Ἡ φερομένη ὡς Σύνοδος τῆς Μοψουεστίας δέν ἦτο Σύνοδος μέ τήν ἔννοιαν, πού συνήθως ἀποδίδομεν εἰς τόν ὅρον αὐτόν. Δέν συνεζήτησε τίποτε. Καί δέν ἀπεφάσισε τίποτε. Ἁπλῶς ἡ μητροπολιτική σύνοδος τῆς ἐπαρχίας Β΄ Κιλικίας ἐνεργοῦσα ὡς μία ἀνακριτική ἐπιτροπή ἔκαμε μίαν διοικητικήν ἔρευναν, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀντικειμένου της ἔπρεπε νά διεξαχθῇ μέ τήν μεγαλυτέραν δυνατήν προσοχήν καί ἐπισημότητα. Ὁ Β. Μπόλοτωφ χαρακτηρίζει αὐτήν ὡς «ἀρχαιολογικήν»! Μέ τό πόρισμα τῆς διοικητικῆς αὐτῆς ἐρεύνης ὁ Ἰουστινιανός ἤθελε νά κάμψῃ τήν ἀντίδρασιν τοῦ πάπα Βιγιλίου καί νά πείσῃ αὐτόν, ὅτι ὁ Θεόδωρος ἔχει ἤδη καταδικασθῆ. Συγγραφεῖς τινες καταφέρονται κατά τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅτι μέ τήν ἐντολήν τῆς συγκροτήσεως τῆς ἐν Μοψουεστίᾳ Συνόδου ἠθέτησεν τήν εἰς τόν πάπαν Βιγίλιον ὑπόσχεσίν του, ὅτι δέν θά προέβαινεν εἰς οὐδεμίαν ἐνέργειαν εἰς βάρος τοῦ Θεοδώρου χωρίς τήν σύμφωνον γνώμην του. Εἰς αὐτό ὅμως δείχνονται πολύ αὐστηροί κατά τοῦ Βασιλέως. Μέ τήν Σύνοδον αὐτήν ὁ Ἰουστινιανός εἰς οὐδεμίαν προέβη ἐνέργειαν. Ἁπλῶς ἡτοίμασεν ἕνα «ντοσιέ» (φάκελον), πού μάλιστα περιωρίζετο αὐστηρῶς εἰς τήν περιγραφήν τῆς καταστάσεως, πού ἐπικράτει ἐπί δύο αἰῶνας εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Μοψουεστίας. Ὁ Ἰουστινιανός ἔχων ὑπ᾽ ὄψιν του τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀνακρίσεως παρατηρεῖ: «Θαυμάζομεν τοίνυν τούς ἐκδικοῦντας Θεόδωρον, οἰκειουμένους αὐτόν τε καί τήν αὐτοῦ ἀσέβειαν, ὅπου γε ἡ Ἐκκλησία, ἐν ᾗ γέγονεν ἐπίσκοπος, ὡς αἱρετικὸν ἐκ πολλῶν χρόνων ἀπεβάλετο» (Mansi 9, 578 A).

Γνωστοποιοῦμεν εἰς τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα, ὅτι πρέπει νά συγκεντρώσῃ ἅπαντας τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους πού εἶναι μέλη τῆς Συνόδου Σου καί νά ὑπάγητε εἰς τήν πόλιν Μοψουεστίαν, νά κάμετε ἀκριβῆ ἐξέτασιν ὅλων τῶν ἐκεῖ ὑπαρχόντων καταλλήλων πρός τοῦτο γεροντοτέρων ἀνθρώπων, κληρικῶν καί λαϊκῶν, καί νά ζητήσετε νά μάθετε ἀπό αὐτούς, ἄν γνωρίζουν, ἀπό πότε ἀφῃρέθη τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου ἀπό τά ἱερά δίπτυχα.

Ἄν ὅμως δέν ἐνθυμοῦνται, πότε ἔγινε αὐτό, τότε νά μαρτυρήσουν, ὅτι δέν γνωρίζουν, *ἄν ἐγράφη ἤ ἐξεφωνήθη εἰς τάς ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου*. Καί νά σᾶς παρουσιάσουν καί τά ἴδια τά δίπτυχα, διά νά διαπιστώσετε, ποῖος ἐνεγράφη ἀντ᾽ αὐτοῦ.

Καί ἀφοῦ καταχωρίσετε τάς μαρτυρίας αὐτάς εἰς τά Πρακτικά καί ἐπισυνάψετε εἰς αὐτά καί τάς ὑμετέρας εἰσηγήσεις, νά ὑπογράψετε αὐτά καί ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης καί οἱ λοιποί εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι. Καί τότε, νά ἀποστείλετε ἕνα ἀντίγραφον εἰς ἡμᾶς καί ἕνα δεύτερον εἰς τόν ἁγιώτατον Πάπαν.

Πρέπει ὅμως νά ξέρετε καί τοῦτο· ὅτι ἕκαστος τῶν μαρτυρούντων, πρέπει νά λέγῃ καί δηλοῖ πόσων ἐτῶν εἶναι. Σεῖς δέ εἰς τάς ὑμετέρας προσωπικάς μαρτυρίας, νά ἀναφέρετε εἰς ἡμᾶς καί ἐπί τοῦ προειρημένου ζητήματος *καί ποῖον εὑρήκατε νά ἔχῃ γραφῆ ἀντί τοῦ Θεοδώρου*[111].

Ἐγράψαμεν δέ καί εἰς τόν *Μαρθάνιον*, ἄνδρα μεγαλοπρεπῆ[112], νά φροντίσῃ ἄνευ τινός καθυστερήσεως, νά γίνουν αὐτά χωρίς καμμίαν ἀργοπορίαν καί νά σταλοῦν εἰς ἡμᾶς. Ἀνέγνων (Legi)[113].

Ἐδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δεκάτῃ Καλανδῶν Ἰουνίου[114], ἔτους κδ΄ μέν τῆς Βασιλείας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινια-

111. Αἱ αὐστηραί καί λεπτομερεῖς ὁδηγίαι πείθουν, ὅτι ὁ βασιλεύς δέν ἤθελε τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεύνης δι᾽ ἑαυτόν, ἀλλ᾽ ὡς ἕν ἀποδεικτικόν στοιχεῖον εἰς τόν ἑτοιμαζόμενον φάκελον, ἱκανόν νά πείσῃ τούς προσβλέποντας εἰς τήν καταδίκην τοῦ Θεοδώρου μετά ἐπιφυλάξεων καί δισταγμοῦ.

112. Ὁ τίτλος *«μεγαλοπρεπής»* ἀνῆκεν εἰς πρόσωπα, πού κατεῖχον ὑψηλά πολιτικά ἀξιώματα καί ἑλληνιστί μέν ἐκαλοῦντο «ἄρχοντες», λατινιστί δέ Judices. Πράγματι ὁ Μαρθάνης ἦτο «κόμης τῶν δομεστίκων», δηλ. ἀρχηγός τῆς αὐτοκρατορικῆς σωματοφυλακῆς.

113. Τούς νόμους ὁ βασιλεύς ὑπέγραψε διά τῆς ἰδιοχείρου σημειώσεως τῆς λέξεως Legi (ἀνέγνων). Ἡ συνήθεια αὐτή διετηρήθη μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ἡρακλείου (610-636).

114. Δηλ. τήν 23ην Μαΐου 550 μ.Χ.

νοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, θ´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ ἐνδοξοτάτου Βασιλείου.

Β.- Κοσμᾷ, τῷ ἁγιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Μοψουεστίας.

Γνωστοποιοῦμεν εἰς τήν ῾Αγιωσύνην Σου, ὅτι διετάξαμεν τόν ᾿Ιωάννην, τόν μακαριώτατον μητροπολίτην τῆς πόλεως ᾿Αναζαρβοῦ, νά συγκεντρώσῃ ἅπαντας τούς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας καί νά ἔλθουν εἰς τήν ῾Υμετέραν πόλιν, νά κάμουν μίαν λεπτομερῆ ἐξέτασιν ὅλων τῶν καταλλήλων παρ᾿ ὑμῖν ὑπαρχόντων γεροντοτέρων προσώπων εἴτε κληρικῶν εἴτε λαϊκῶν. Νά ζητήσετε νά μάθετε ἀπό αὐτούς, ἄν γνωρίζουν, πότε ἀφηρέθη τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου ἀπό τά ἱερά δίπτυχα. Καί ἄν δέν ἐνθυμοῦνται τόν χρόνον, πότε αὐτό ἔγινε, ἅς μαρτυροῦν καί ὅτι δέν γνωρίζουν, ἄν ἐγράφη τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου εἰς τά ἱερά δίπτυχα ἤ ἄν ἐξεφωνήθη εἰς τήν ᾿Εκκλησίαν.

Πρέπει δέ νά προσκομισθοῦν εἰς τήν Σύνοδον καί τά ἴδια τά ἱερά δίπτυχα, διά νά διαπιστώσουν ὅλοι οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, μέ ποίαν σειράν διαβάζονται τά ὀνόματα τῶν ἐπισκόπων εἰς τά δίπτυχα. ᾿Αλλά καί νά κάμετε τοῦτο σαφές εἰς τήν ἀναφοράν σας. Καί, ἀφοῦ συμπεριλάβετε τάς μαρτυρίας εἰς τά Πρακτικά, πού θά κρατήσετε, καί ἀφοῦ ἐπισυνάψετε εἰς αὐτά καί τάς ἰδικάς σας ἀπόψεις, νά ὑπογράψετε ὅλοι οἱ συγκεντρωμένοι ἐπίσκοποι. Καί ἔτσι νά ἀποστείλετε ἕνα μέν ἀντίγραφον εἰς ἡμᾶς, καί ἕνα δεύτερον εἰς τόν ἁγιώτατον Πάπαν.

Νά εἶναι ὅμως εἰς τάς μαρτυρίας σαφές καί τοῦτο· ἕκαστος ἐξ αὐτῶν νά λέγῃ καί νά δηλώνῃ, πόσων ἐτῶν εἶναι. ᾿Ανέγνων.

᾿Εδόθη τῇ δεκάτῃ Καλανδῶν ᾿Ιουνίου[115] ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει κδ´ μέν τῆς Βασιλείας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν ᾿Ιουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, θ´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ ἐνδοξοτάτου Βασιλείου.

*

Γ. [Τό Πρακτικόν]

1. ῎Ετει κδ´ τῆς Βασιλείας τοῦ θείου καί εὐσεβεστάτου Δεσπότου ἡμῶν Φλαβίου ᾿Ιουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου

115. Δηλ. τήν 23ην Μαΐου 550 μ.Χ. Κατ᾿ ἄλλην γραφήν ἡ πρός τόν Κοσμᾶν σάκρα ἐγράφη τήν 11 τῶν Καλανδῶν ᾿Ιουνίου, ἤτοι τήν 24ην Μαΐου 550.

καί βασιλέως, θ´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Φλαβίου Βασιλείου, τῇ 15ῃ πρό τῶν Καλανδῶν τοῦ ᾿Ιουνίου, ἤτοι τῇ 17ῃ τοῦ παρόντος μηνός ᾿Ιουνίου, ἰνδικτιῶτος ιγ´, ἐν Μοψουεστίᾳ, πόλει Κολωνίᾳ χριστιανικωτάτῃ, καί ἐν τῷ σεβασμίῳ σεκρέτῳ τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου, προεδρεύοντος *᾿Ιωάννου* τοῦ εὐλαβεστάτου καί ἁγιωτάτου Μητροπολίτου ᾿Ιουστινιανουπόλεως, καί συνεδρευόντων:

Θωμᾶ τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Αἰγῶν[115α],

Στεφάνου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Κασταβάλων,

Νικήτα τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου ᾿Επιφανείας,

᾿Ανδρέου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Φλαβιάδος,

Προκοπίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Εἰρηνουπόλεως,

Οὐρβικίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς κώμης ᾿Αλεξανδρέττας,

᾿Αντωνίνου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ρωσοῦ, καί

Κοσμᾶ τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Μοψουεστίας,

καί *Μαρθανίου* τοῦ μεγαλοπρεποῦς κόμιτος τῶν δομεστίκων, καί ὅλων τῶν εὐλαβεστάτων *Πρεσβυτέρων,*

παρόντων δέ καί ὅλων τῶ εὐλαβεστάτων *διακόνων, ὑποδιακόνων* καί *ἀναγνωστῶν* τῆς προειρημένης ἁγιωτάτης ᾿Εκκλησίας τῆς πόλεως Μοψουεστίας,

ἐπί πλέον δέ παρόντων

τῶν ἐνδοξοτάτων κομίτων *Εὐμολπίου καί Θεοδώρου,*

τῶν λαμπροτάτων τριβούνων *῾Υπατίου καί Παύλου,*

τοῦ λαμπροτάτου παλατίνου *Εὐσεβωνᾶ,*

τοῦ ἐντιμοτάτου δεφένσορος (ἐκδίκου) *Παύλου,*

Στεφάνου τοῦ εὐσχήμονος,

Παύλου τοῦ ἐπικαλουμένου «τοῦ Νέωνος» καί ἐκτός ἀπό αὐτούς *πολλῶν ἄλλων κατοίκων* τῆς αὐτῆς Μοψουεστίας.

2. ῾Ο διάκονος καί νοτάριος *᾿Ιουλιανός* εἶπε:

᾿Ελήφθη εὐσεβέστατον διάταγμα[116] τοῦ γαληνοτάτου καί χριστιανικωτάτου Δεσπότου ἡμῶν πρός τήν ῾Υμετέραν ῾Αγιότητα, τό ὁποῖον ὁρίζει, τί ὀφείλετε νά πράξετε ῾Υμεῖς καί ἡ περί ῾Υμᾶς

115α. Τό ὄνομα τῆς πόλεως ἀπαντᾷ καί ὡς Αἰγαιαί.

116. ᾿Αφοῦ ὁ βασιλεύς ἐκαλεῖτο «Εὐσεβής» ἤ «ἡ Αὐτοῦ Εὐσέβεια», ὁ ὅρος «εὐσεβές» ἤ «εὐσεβέστατον διάταγμα», σημαίνει ἁπλῶς «διάταγμα ἐκδοθέν ὑπό τοῦ ἰδίου αὐτοκράτορος» καί ὄχι ὑπό ἄλλου τινός ἀξιωματούχου του.

ἁγία Σύνοδος περί τοῦ Θεοδώρου, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης Μοψουεστίας. Τό διάταγμα αὐτό ἐνεχείρισεν εἰς τήν Ἁγιότητά Σας ὁ μεγαλοπρεπής *Μαρθάνιος*, ἐνῷ ἀκόμη εὑρίσκεσθε εἰς τήν Μητρόπολιν. Καί Σεῖς, εὐθύς ὡς ἐλάβετε αὐτό, ἐσπεύσατε προθύμως νά δώσετε ὅλας τάς ἀπαραιτήτους ἐντολάς, ὥστε νά διαβιβασθῇ ἀμέσως δι᾽ ἐπιστολῶν Σας πρός ὅλους τούς ἁγιωτάτους ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας, μέ τήν παράκλησιν νά ἔλθουν ταχέως εἰς τήν Μοψουετίαν, διά νά διενεργήσουν ὅ,τι εὐσεβῶς ἐνετάλησαν.

Ὅμοιον γράμμα ἀπηυθύνθη ἀπό τήν Αὐτοῦ Εὐσέβειαν καί πρός τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως *Κοσμᾶν*.

Τούτων δέ γενομένων, ὡς βλέπετε, ἦλθον οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας ταύτης, καθώς καί ὁ μεγαλοπρεπής *Μαρθάνιος*, λαβών καί αὐτός διά «Θείου Θεσπίσματος» τήν ἐντολήν νά συμβάλῃ εἰς τήν πραγμάτωσιν τῶν εὐσεβῶς ὁρισθέντων.

Εἶναι δέ κατ᾽ ἐντολήν Σας παρόντες καί ὅλοι οἱ εὐλαβέστατοι κληρικοί τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἁγίας Ἐκκλησίας, καθώς καί ὁ ἐντιμότατος ἔκδικος αὐτῆς, οἱ ἐπιφανέστεροι προὔχοντες καί οἱ ἐπισημότεροι κάτοικοί της, καθώς καί ὅλοι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα μᾶς ἔδωκεν ὁ ἔκδικος, ἐπειδή ἐθεώρησεν αὐτούς ὡς τούς γεροντοτέρους της.

Ἔχομεν ἀνά χεῖρας καί τά δύο θεῖα θεσπίσματα. Ἀναφέρομεν δέ τοῦτο εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος.

3. Οἱ *Ἰωάννης* ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἰουστινιανουπόλεως,

Θωμᾶς ἐπίσκοπος Αἰγῶν,

Στέφανος ἐπίσκοπος Κασταβάλων,

Νικήτας ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας,

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Φλαβιάδος,

Προκόπιος ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως,

Οὐρβίκιος ἐπίσκοπος τῆς κώμης Ἀλεξανδρέττας,

Ἀντωνῖνος ἐπίσκοπος Ρωσοῦ, καί

Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μοψουεστίας, εἶπαν:

Πάντοτε πρωτίστην του φροντίδα ὁ χριστιανικώτατος καί γαληνότατος βασιλεύς ἡμῶν θεωρεῖ τήν ἐπαγρύπνησιν δι᾽ ὅ,τι ἀφορᾷ τόν Θεόν καί τήν πρός Αὐτόν ἀνένοχον λατρείαν. Ὁσάκις λοιπόν συμβαίνει κάποιο ζήτημα, πού ἔχει σχέσιν μέ τήν κατάστασιν τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, δείχνει πάντοτε τήν συνήθη μέν εἰς

αὐτόν, ἀρεστήν δέ εἰς τόν Θεόν φιλοτιμίαν του. Κατά συνέπειαν, ἄς κάμωμεν καί ἡμεῖς μέ ἐπιμέλειαν αὐτά, πού -δικαιολογημένα- εἶναι ἀρεστά εἰς τήν βασιλείαν του, μέ τό νά διενεργήσωμεν τά πάντα συμφώνως πρός τάς εὐσεβεῖς καί θεαρέστους ἐντολάς τοῦ βασιλέως.

Ἀφοῦ λοιπόν τεθοῦν εἰς τό μέσον αἱ Θεῖαι Γραφαί καί τά βιβλία, τά ὁποῖα περιέχουν «μαρτυρίας» περί τῶν ὑπό συζήτησιν θεμάτων, ἄς ἀναγνωσθοῦν αἱ εὐσεβέσταται ἐντολαί τοῦ γαληνοτάτου βασιλέως καί ἄς καταχωρισθοῦν εἰς τήν ἀρχήν τῶν Πρακτικῶν.

4. Καί, ἀφοῦ ἐτέθησαν εἰς τό μέσον τά ἅγια Εὐαγγέλια, καί ἀνεγνώσθησαν καί κατεχωρίσθησαν αἱ εὐσεβέσταται ἐντολαί, ὁ *Ἰωάννης* ὁ ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος, καί οἱ λοιποί σεβασμιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπαν:

Ὀφείλουν οἱ κληθέντες αἰδεσιμώτατοι, οἱ καί λόγῳ ἡλικίας ἔχοντες βαθεῖαν γνῶσιν, ὥστε νά δύνανται νά μᾶς διασαφήσουν καί ἐπιβεβαιώσουν τά ἐρωτήματα, τά ὁποῖα ὑπέβαλεν ὁ εὐσεβέστατος ἡμῶν βασιλεύς, νά μᾶς λέγουν τό ὄνομά τους καί ποῖον βαθμόν ἱερωσύνης τυγχαίνει νά ἔχουν. Ἄς διαχωρίσῃ λοιπόν, ὁ καί λόγῳ ἡλικίας σεβασμιώτατος δεφένσωρ τῆς Ἐκκλησίας τούς εἰς ἡλικίαν προβεβηκότας ἀπό τούς ἄλλους.

Ὁ *Εὐγένιος*, ὁ διάκονος καί δεφένσωρ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Μοψουεστίας, εἶπε:

Συμφώνως πρός τήν διαλαλιάν τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος ἐχώρισα τούς τῇ ἡλικίᾳ προβεβηκότας πρεσβυτέρους καί διακόνους ἀπό τούς ἄλλους καί ἤδη ἵστανται, ὡς βλέπετε.

Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Ἄς γίνῃ τώρα, ὅ,τι μᾶς ἔχει παραγγελθῇ.

- Ὁ *Μαρτύριος* εἶπε:

Λέγομαι Μαρτύριος, καί εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Παυλῖνος* εἶπε:

Λέγομαι Παυλῖνος, καί εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Στέφανος* εἶπε:

Λέγομαι Στέφανος, καί εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Ὀλύμπιος* εἶπε:

Λέγομαι Ὀλύμπιος, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Ἰωάννης* εἶπε:

Λέγομαι Ἰωάννης, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Θωμᾶς* εἶπε:

Λέγομαι Θωμᾶς, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Θεόδωρος* εἶπε:

Λέγομαι Θεόδωρος, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Θωμᾶς* εἶπε:

Λέγομαι Θωμᾶς, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Εὐδόξιος* εἶπε:

Λέγομαι Εὐδόξιος, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Παῦλος* εἶπε:

Λέγομαι Παῦλος, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Θεόδωρος* εἶπε:

Λέγομαι Θεόδωρος, εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Παρηγόριος* εἶπε:

Λέγομαι Παρηγόριος, εἶμαι ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Ἰωάννης* εἶπε:

Λέγομαι Ἰωάννης, εἶμαι διάκονος τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας.

- Ὁ *Θεόδωρος* εἶπε:

Λέγομαι Θεόδωρος, εἶμαι διάκονος, γεννηθείς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Παῦλος* εἶπε:

Λέγομαι Παῦλος, εἶμαι διάκονος, γεννηθείς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Ἰωάννης* εἶπε:

Λέγομαι Ἰωάννης, εἶμαι διάκονος, γεννηθείς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Θωμᾶς* εἶπε:

Λέγομαι Θωμᾶς, εἶμαι διάκονος, γεννηθείς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

5. Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Τό αὐτό ἄς πράξουν καί οἱ ἐνδοξότατοι προύχοντες καί εὐσχήμονες κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης, τούς ὁποίους ὁ ἐντιμότατος δεφένσωρ τῆς πόλεως ταύτης ὑπέδειξεν ὡς γεροντοτέρους· καί, ἀφοῦ χωρισθοῦν ἀπό τούς ἄλλους, ἄς λέγουν τό ὄνομα καί τήν κοινωνικήν τους θέσιν.

- Ὁ *Εὐμόλπιος* εἶπε:

Λέγομαι Εὐμόλπιος, εἶμαι κόμις[117], καί ἐγεννήθην εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Θεόδωρος* εἶπε:

Ὀνομάζομαι Θεόδωρος. Εἶμαι κόμις. Καί ἔχω γεννηθῆ εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Εὐσεβωνᾶς* εἶπε:

Λέγομαι Εὐσεβωνᾶς, εἶμαι παλατῖνος[118], καί ἐγεννήθην εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Στέφανος* εἶπε:

Λέγομαι Στέφανος, εἶμαι ὑπαρχικός[119], καί ἐγεννήθην εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Παῦλος* εἶπε:

Λέγομαι Παῦλος καί ἐπικαλοῦμαι «ὁ Νέωνος» καί ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Ἀνατόλιος* εἶπε:

Λέγομαι Ἀνατόλιος, εἶμαι πρωτεύων[120] καί ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Μαρτῖνος* εἶπε:

Λέγομαι Μαρτῖνος, ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Εὐστόχιος* εἶπε:

Λέγομαι Εὐστόχιος, ἐπικαλοῦμαι Ροδᾶς, ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Ἀνατόλιος* εἶπε:

Λέγομαι Ἀνατόλιος, ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

117. Κόμητες ὠνομάζοντο ἀνώτεροι ἀξιωματοῦχοι τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς καί τοῦ στρατοῦ. Ἐνταῦθα πρόκειται κατά πᾶσαν πιθανότητα περί ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ τῆς περιοχῆς.

118. Παλατῖνοι ἐλέγοντο οἱ ἀνήκοντες εἰς τήν ἀνακτορικήν φρουράν.

119. Δηλ. ὑπάλληλος τοῦ ὑπάρχου, ἤτοι τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐντεταλμένου διά τήν διοίκησιν τοῦ θέματος, τῆς περιοχῆς.

120. Πρωτεύοντες ἐλέγοντο οἱ διακεκριμένοι πολῖται ἑκάστης πόλεως.

- Ὁ *Ρουφῖνος* εἶπε:

Λέγομαι Ρουφῖνος, ἀρχιτέκτων, καί ἐγεννήθην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- Ὁ *Κομητᾶς* εἶπε:

Λέγομαι Κομητᾶς, εἶμαι σχολαστικός[121] καί πατήρ τῆς πόλεως[121α] ταύτης.

- Ὁ *Θεόδωρος* εἶπε:

Λέγομαι Θεόδωρος, εἶμαι σχολαστικός, καί ἐγεννήθην εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Ἰωάννης* εἶπε:

Λέγομαι Ἰωάννης, εἶμαι ταβουλάριος[122], καί ἐγεννήθην εἰς τήν πόλιν ταύτην.

- Ὁ *Ἀδδαῖος* εἶπε:

Λέγομαι Ἀδδαῖος, εἶμαι πολίτης.

- Ὁ *Μᾶρκος* εἶπε:

Λέγομαι Μᾶρκος, εἶμαι ὕπαρχικός, γεννηθείς εἰς αὐτήν τήν πόλιν.

- Ὁ *Ἰωάννης* εἶπε:

Λέγομαι Ἰωάννης, εἶμαι λεκτικιάριος[123] καί ἐγεννήθην εἰς αὐτήν τήν πόλιν.

- Ὁ *Νικήτας* εἶπε:

Λέγομαι Νικήτας, εἶμαι ταβουλάριος καί ἐγεννήθην εἰς αὐτήν τήν πόλιν.

6. Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Ἀφοῦ εἶναι παρών ὁ ἐντιμότατος δεφένσωρ τῆς πόλεως ταύτης καί ἤκουσε πολύ καλά ἀπό τούς νοταρίους μας, ἄς μᾶς εἴπῃ μέ τό ἴδιόν του στόμα, μήπως ξέρει καί ἄλλους εἰς τήν πόλιν αὐτήν ἀκόμη περισσότερον γεροντοτέρους ἀπό αὐτούς, τούς ὁποίους ὁ ἴδιος μέχρι τώρα μᾶς ὑπέδειξε;

Ὁ *Παῦλος* ὁ ὑπαρχικός καί δεφένσωρ εἶπε:

Ἀφοῦ ἀπό τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα ἔλαβα ἐντολήν, σᾶς

121. Μέ τήν λατινικήν φράσιν agens in rebus δηλοῦται ὁ τότε λεγόμενος «σχολαστικός», δηλ. ὁ δικηγόρος ἤ δικολάβος.

121α. Μέγας εὐεργέτης.

122. Δηλ. ὁ ἀρχειοφύλαξ.

123. Λεκτικάριοι ἤ λεκτικιάριοι ἦσαν οἱ μεταφέροντες τό φέρετρον εἰς τό νεκροταφεῖον. Οἱ νεκροθάπται ἐλέγοντο κοπιᾶται (βλ. Flemming, ἔ.ά. σελ. 119).

ἐπαρουσίασα ὅσους ἐκ τῶν πράγματι γερόντων λαϊκῶν κατώρθωσα νά εὕρω, ἄνδρας ἐπιφανεστάτους καί ἐντιμοτάτους. Αὐτοί δέ, ὅταν -ἀφοῦ προτεθοῦν αἱ ἱεραί Γραφαί- θά ἐρωτῶνται περί τῆς καταστάσεών των, θά ἀπαντοῦν εἰς ὅλα λεπτομερῶς καί θά δηλώνουν καί τήν ἡλικίαν τους καί ὅλα ὅσα οἱ ἴδιοι γνωρίζουν, διότι ἀσφαλῶς γνωρίζουν πολύ καλλίτερα ἀπό κάθε ἄλλον τά καθ' ἑαυτούς.

*

7. Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Ὁ σεβασμιώτατος σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης ταύτης Ἐκκλησίας ἄς φέρῃ πρός ἐξέτασιν ἐκ μέρους ἡμῶν καί ἀνάγνωσιν τά ἱερά αὐτῆς δίπτυχα[124], εἰς τά ὁποῖα περιέχονται γραμμένα τά ὀνόματα τῶν ἁγίας μνήμης ἱερέων τῆς εὐδαίμονος αὐτῆς πόλεως.

Ὁ *Ἰωάννης* ὁ πρεσβύτερος καί κειμηλιάρχης εἶπε:

Συμφώνως πρός τήν ἐντολήν τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος, τηρούμενα μεταξύ τῶν παρ' ἐμοῦ φυλασσομένων ἱερῶν σκευῶν τά δίπτυχα, ἐκόμισα ἤδη καί σᾶς προσφέρω πρός ἀνάγνωσιν. Ἔχω δέ καί ἄλλα δύο μεμβράνινα τετράδια, παλαιότερα ἀπό ἐκεῖνα πού ἤδη εἶναι ἐν χρήσει καί «διαβάζονται». Σᾶς ἔφερα καί αὐτά, ὅπως βλέπετε.

- Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Ἄς ἀναγνωσθοῦν εἰς ἀκοήν τῆς ἡμετέρας μετριότητος, ἀλλά καί τῶν εἰς μαρτυρίαν ὑποδειχθέντων αἰδεσιμωτάτων, ἐπιφανεστάτων, καί ἐντιμοτάτων ἀνδρῶν τά ἱερά δίπτυχα, τά ὁποῖα δείχνουν τήν σειράν τῶν ἁγίας μνήμης ἱερέων τῆς πόλεως ταύτης Μοψουεστίας, ἀφ' ὅτου κηρύσσεται ἡ ἄμωμος Ὀρθόδοξος Πίστις, μέχρι καί τοῦ ἱερέως πού ἀπέθανε κατά τήν παροῦσαν ιγ' ἰνδικτιῶνα.

Καί ἀνεγνώσθησαν:

Ἔχουν δέ ὡς ἑξῆς: Ὑπέρ τῶν προαναπαυσαμένων ἐπισκόπων Πρωτογένους, Ζωσίμου, Ὀλυμπίου, Κυρίλλου, Θωμᾶ, Βασσιανοῦ, Ἰωάννου, Αὐξεντίου, Παλατίνου, Ἰακώβου, Ζωσίμου, Θεοδώρου, Συμεῶνος.

- Ἀπό ἄλλο δίπτυχον: Ὑπέρ τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων

124. Ἐνταῦθα ὁ λόγος περί τῶν διπτύχων τῶν κεκοιμημένων Ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι τότε ἐμνημονεύοντο εὐθύς μετά τήν ἀναφοράν ἐκφώνως (βλ. καί σημ. 110).

Πρωτογένους, Ζωσίμου, 'Ολυμπίου, Κυρίλλου, Θωμᾶ, Βασσιανοῦ, 'Ιωάννου, Αὐξεντίου, Παλατίνου, 'Ιακώβου, Ζωσίμου, Θεοδώρου, Συμεῶνος.

- Καί ἀπό ἄλλο δίπτυχον: 'Υπέρ τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων Πρωτογένους, Ζωσίμου, 'Ολυμπίου, Κυρίλλου, Θωμᾶ, Βασσιανοῦ, 'Ιωάννου, Αὐξεντίου, Παλατίνου, 'Ιακώβου, Ζωσίμου, Θεοδώρου, Συμεῶνος.

- Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Νά δοθοῦν καί εἰς ἡμᾶς νά ἀναγνώσωμεν καί μελετήσωμεν τά ἱερά δίπτυχα, τά ὁποῖα ὑπεβλήθησαν, ὥστε εἰς ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νά ἀναγνώσῃ καί ἴδῃ αὐτά ὁ ἴδιος.

- Καί ἐδόθησαν εἰς τούς ἁγιωτάτους ἐπισκόπους.

- Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Ἔχει μήπως ἡ Αἰδεσιμότης Σου καί ἄλλα παλαιότερα ἀπό αὐτά, τά ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς;

- 'Ο πρεσβύτερος καί κειμηλιάρχης *'Ιωάννης* εἶπε:

Αὐτά μόνον ἔχω, Δέσποτα, τά ὁποῖα καί προσεκόμισα.

- Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

'Επιβεβαίωσέ τό ἐνώπιον τῶν Θείων Γραφῶν.

- 'Ο πρεσβύτερος καί κειμηλιάρχης *'Ιωάννης* εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, δέν ἔχω ἄλλα δίπτυχα παλαιότερα ἀπό αὐτά. Ὅλα ὅσα ἔχω, τά ἔφερα ἐδῶ.

8. Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

'Αφοῦ τό ζήτημα αὐτό ἀφορᾶ τήν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καί τό ἴδιον τό σεβασμιώτατον σχῆμα μας, σᾶς παρακινοῦμεν νά μή λέγετε τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τήν ἀλήθειαν. Καί εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θά καταβάλετε πολλήν φροντίδα νά εἶσθε ἀκριβεῖς. Ὅμως, διά νά ἀπομακρύνετε ἀπό τά διενεργούμενα κάθε πονηράν σκέψιν, ὀφείλετε *καί σεῖς οἱ αἰδεσιμώτατοι (κληρικοί)* νά ἐπιβεβαιώσετε μεθ' ὅρκου[125] αὐτά πού θά εἴπητε.

Ἕκαστος λοιπόν ἁπτόμενος τῶν ἁγίων καί ἀπαρασαλεύτων Γραφῶν, ἄς μᾶς πείθῃ μέ τόν τρόπον αὐτόν ὅτι δέν θά εἴπῃ τίποτε ἔξω ἀπό ὅσα πράγματι γνωρίζει ἐπί τῆς ἐρευνωμένης ὑποθέσεως. Καί ἀναλογιζόμενοι αὐτήν τήν ἔνορκον διαβεβαίωσιν, ἄς μᾶς

125. 'Ο ὅρκος θεωρεῖται κάτι τό ἀποτρόπαιον ἰδίως διά τούς κληρικούς. 'Επεβάλλετο εἰς θέματα, εἰς τά ὁποῖα ἐδίδετο ἀπόλυτος σοβαρότης (βλ. Πρακτικά Δ' Οἰκ. Συνόδου, Πρᾶξις ΙΓ' § 39 ἐν A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 50 (409)).

δηλώσουν καί τήν ἡλικίαν των. Καί ἀκολουθοῦντες τήν ἐντολήν τοῦ εὐσεβεστάτου Κυριάρχου τοῦ Κράτους, ἄς μᾶς εἴπουν, ἄν γνωρίζουν καί συγκρατοῦν, πότε ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης Θεόδωρος ἐξεβλήθη ἀπό τήν «ἐκφώνησιν» τῶν ἱερῶν διπτύχων, καί ποῖος κατέλαβε τήν θέσιν του εἰς αὐτά τά ἱερά δίπτυχα.

- *Μαρτύριος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, εἰς ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐπάνω-κάτω ὀγδοήκοντα ἐτῶν· ἔχω δέ, ἀφ' ὅτου κατετάγην, εἰς τόν κλῆρον πλέον τῶν ἑξήκοντα. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά «ἐδιαβάσθη» ποτέ τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, τοῦ ποτέ γενομένου ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης, εἰς τά ἱερά δίπτυχα. Ὅμως ἤκουσα, ὅτι ἀντί τοῦ Θεοδώρου εἰς τά ἱερά δίπτυχα, εἰς τά ὁποῖα ἔχουν γραφῆ οἱ ἁγιώτατοι κεκοιμημένοι ἐπίσκοποι, ἐγράφη ὁ Κύριλλος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Μεγάλης πόλεως 'Αλεξανδρείας καί αὐτός εἶναι ὁ μέχρι τώρα γραμμένος. Καί ἐκφωνεῖται μαζί μέ τούς ἄλλους ἐπισκόπους (μας). 'Εγώ οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα ὅτι ὑπῆρξε ποτέ εἰς τήν πόλιν μας ἐπίσκοπος ὀνόματι Κύριλλος. 'Ο δέ Θεόδωρος, πού εἶναι τώρα γραμμένος (εἰς τά δίπτυχα) ἐκοιμήθη πρό τριῶν ἐτῶν καί ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- 'Ο *Παῦλος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας αὐτάς Γραφάς, λέγω μέ ἀλήθειαν, ὅ,τι γνωρίζω. Εἶμαι πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης 'Εκκλησίας τῆς Μοψουετίας καί εἶμαι ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἐννέα. Ἔχω δέ εἰς τόν κλῆρον τεσσαράκοντα ἐννέα ἔτη. 'Αλλ' οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐξεφωνήθη ποτέ εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς ἁγιωτάτης 'Εκκλησίας μας ὁ παλαιός Θεόδωρος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ· οὔτε πότε ἀφῃρέθη τό ὄνομα αὐτοῦ ἀπό τά δίπτυχα. - 'Ακούω ὅμως, ὅταν «διαβάζωνται» τά δίπτυχα κατά τήν θείαν λειτουργίαν τό ὄνομα τοῦ Κυρίλλου μεταξύ τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων μας. Ὅμως δέν γνωρίζω οὔτε ἤκουσα ποτέ νά ὑπῆρξε εἰς τήν πόλιν αὐτήν ἐπίσκοπος Κύριλλος.

- *Στέφανος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, λέγω μέ ἀλήθειαν ὅ,τι γνωρίζω. Εἶμαι ἐπάνω κάτω ἑξήκοντα ἐννέα ἐτῶν. Ὅμως πρεσβύτερος ἐχειροτονήθην πρό τριῶν ἐτῶν. Ἔτσι δέν γνωρίζω καθόλου οὔτε ἤκουσα νά ὠνοματίσθη ὁ Θεόδωρος, ὁ ποτέ γενόμενος ἐπίσκοπος εἰς τήν πόλιν μας, εἰς τά ἱερά δίπτυχα. Ἔμαθα ὅμως, ἀφοῦ συγκατηριθμή-

θην εἰς τόν ἱερόν αὐτόν κλῆρον, ὅτι, ὅταν κάποτε ἀφηρέθη ἀπό αὐτά ἐκεῖνος, εἰς τήν θέσιν του εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῶν ἀναπαυσαμένων ἐπισκόπων μας ἐτέθη ὁ Κύριλλος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας, καί αὐτός ἐξακολουθεῖ νά ἐκφωνῆται μέχρι σήμερον ἀντί ἐκείνου. Καί οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ὑπῆρξε ποτέ Κύριλλες ἐπίσκοπος. Ὁ δέ Θεόδωρος ὁ ἐγγεγραμμένος εἰς τά ἱερά δίπτυχα ἐκοιμήθη πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Ὀλύμπιος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, εἰς ὅ,τι γνωρίζω λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑξήκοντα πέντε καί καταριθμοῦμαι εἰς τόν κλῆρον ἔτη πεντήκοντα πέντε. Ὅμως δέν γνωρίζω νά ἐνεγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, πού ὑπῆρξε παλαιότερα ἐδῶ ἐπίσκοπος, οὔτε ἤκουσα νά συγκαταριθμήθη αὐτός εἰς αὐτά ποτέ. Ἤκουσα ὅμως ἀπό τούς πρό ἐμοῦ ὅτι ἀντ' αὐτοῦ συμπεριελήφθη ὁ ἅγιος Κύριλλος, ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας. Πότε ὅμως ἀφηρέθη τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου καί πότε ἀντ' αὐτοῦ ἐτέθη ὁ Κύριλλος, δέν ἐνθυμοῦμαι. Πάντως οὐδέποτε ἤκουσα νά ὑπῆρξε ποτέ εἰς τήν πόλιν αὐτήν ἐπίσκοπος Κύριλλος. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά δίπτυχα Θεόδωρος εἶναι ὁ πρό τριῶν ἐτῶν κοιμηθείς Γαλάτης.

- *Ἰωάννης* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν καί τόν διά τῶν Γραφῶν λαλήσαντα Θεόν, λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἐπάνω-κάτω ἑξήκοντα πέντε. Ἔχω δέ εἰς τόν κλῆρον ἔτη εἴκοσι ὀκτώ. Δέν γνωρίζω, οὔτε, ὅταν ἤμην λαϊκός, οὔτε, ἀφοῦ ἔγινα κληρικός, νά συγκαταριθμήθη ποτέ ὁ Θεόδωρος ὁ ποτέ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης εἰς τά ἱερά δίπτυχα, οὔτε πότε ἐξεβλήθη. Γνωρίζω δέ ὅτι μνημονεύεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα εἰς τήν σειράν τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας ὁ ἅγιος ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας Κύριλλος. Ἐπίσκοπον δέ Κύριλλον εἰς τήν πόλιν μας οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος ἐκοιμήθη πρό τριῶν ἐτῶν καί ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Θωμᾶς* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς καί μά τόν δι' αὐτῶν λαλήσαντα Θεόν, εἰς ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἑξήκοντα ἐτῶν, Δέσποτα, ἔχω δέ ἐν τῷ κλήρῳ, παρ' ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός, ἔτη πεντήκοντα καί πέντε. Καί οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου τοῦ γενομένου ἐνταῦθα ἐπισκόπου, νά

ἐκηρύχθη ποτέ εἰς τά ἱερά δίπτυχα, οὔτε πότε ἀφηρέθη, οὔτε ποῖος διέγραψεν αὐτόν. Ἤκουσα δέ ἀπό τούς γεροντοτέρους ὅτι εἰς τά ἱερά δίπτυχα ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας ἀντί τοῦ Θεοδώρου ἐγράφη ὁ Κύριλλος ὁ γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας, ὅστις καί ἐκφωνεῖται μέχρι σήμερον. Οὐδέποτε ὅμως ἤκουσα, οὔτε γνωρίζω νά ὑπῆρξε ποτέ ἐδῶ ἐπίσκοπος Κύριλλος. Ὁ δέ μετά τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων συγκαταριθμούμενος ὀνόματι Θεόδωρος, ὁ ἐκ Γαλατίας καταγόμενος, ἀπέθανεν πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Θεόδωρος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, ὅ,τι δήποτε τυχόν γνωρίζω θά τό εἴπω μέ ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐπάνω-κάτω ἑξήκοντα δύο ἐτῶν. Ἔχω δέ εἰς τόν σεβάσμιον κλῆρον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης Ἐκκλησίας ἔτη πεντήκοντα πέντε. Καί οὐδέποτε ἤκουσα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, τοῦ γενομένου ἐνταῦθα ἐπισκόπου, οὔτε ὅτι ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα, οὔτε ὅτι «ἐδιαβάσθη». Ἤκουσα δέ ἀπό τούς παλαιοτέρους ὅτι ἀντί τοῦ Θεοδώρου κατεχωρίσθη εἰς αὐτά μεταξύ τῶν κεκοιμημένων ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα, νά ὑπῆρξε ποτέ Κύριλλος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ δέ νῦν κατακεχωρισμένος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος ὑπῆρξε Γαλάτης καί ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Θωμᾶς* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, εἰς ὅ,τι δήποτε γνωρίζω θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐπάνω-κάτω ἑξήκοντα ἐτῶν. Ἔχω δέ εἰς τόν κλῆρον πεντήκοντα ἔτη. Καί οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα, ὅτι ὁ ποτέ γενόμενος ἐνταῦθα ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας Θεόδωρος κατεχωρίσθη (εἰς τά δίπτυχα)· οὔτε ἤκουσα, νά ἀνεγνώσθη μετά τῶν ἀναπαυσαμένων ἱερέων τῆς πόλεώς μας. Ἀλλ' οὔτε καί γνωρίζω ἤ ἤκουσα ποτέ νά ὑπῆρξε καμμίαν ἐποχήν εἰς τήν πόλιν μας ἐπίσκοπος ὀνόματι Κύριλλος. Αὐτός δέ, ὁ ὁποῖος τώρα μνημονεύεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα, εἶναι ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀπελθών· καί ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- Ὁ *Εὐδόξιος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς λέγω τήν ἀλήθειαν. Ἔχω εἰς τόν κλῆρον τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἔτη τεσσαράκοντα δύο. Εἶμαι δέ ἐτῶν ἑξήκοντα τριῶν. Καί οὔτε ὅταν ἤμην λαϊκός, οὔτε ἀφοῦ ἔγινα κληρικός, γνωρίζω νά ἐγράφη ἤ νά ἐδιαβάσθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα ὁ παλαιός Θεόδωρος, ὁ γενόμενος ἐνταῦθα ἐπίσκοπος· οὔτε πότε,

οὔτε ποῖος αὐτόν διέγραψεν ἀπό τά ἱερά δίπτυχα γνωρίζω. 'Ακούω ὅμως ὅτι εἰς τά δίπτυχα τῶν τεθνεώτων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας ἔχει γραφῆ ὁ Κύριλλος, ὁ 'Αλεξανδρείας ἐπίσκοπος. Διότι οὔτε ἤκουσα, οὔτε γνωρίζω νά ὑπῆρξε εἰς τήν πόλιν μας ἐπίσκοπος μέ τό ὄνομα Κύριλλος. 'Ο δέ εἰς τά δίπτυχα μνημονευόμενος Θεόδωρος ἀπῆλθε πρό τριῶν ἐτῶν· ἦτο δέ ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Παῦλος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, εἰς ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι πεντήκοντα ὀκτώ ἐτῶν, Δέσποτα. Ἔχω δέ εἰς τόν κλῆρον ἔτη εἴκοσι ὀκτώ. Ὅμως δέν γνωρίζω, νά ἐμνημονεύθη ποτέ εἰς τά ἱερά δίπτυχα ὁ ποτέ διατελέσας ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας Θεόδωρος, ἀλλ' οὔτε καί ἄν ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφη κάποιος ἄλλος. Πάντως ὁ νῦν μνημονευόμενος Θεόδωρος κατήγετο ἀπό τήν Γαλατίαν καί ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Θεόδωρος* ὁ πρεσβύτερος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν. Ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά τό εἴπω μετ' ἀληθείας. Εἶμαι ἐπάνω κάτω ἐτῶν πεντήκοντα δύο. 'Αφ' ὅτου δέ ἔγινα κληρικός, ἔχουν περάσει ἔτη εἴκοσι ὀκτώ. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα, οὔτε ὅταν ἤμην λαϊκός, οὔτε ἀφ' ὅτου ἔγινα κληρικός, ὅτι ὁ Θεόδωρος, ὁ διατελέσας ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας, ἐμνημονεύθη ἤ ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα. Ἤκουσα ὅμως ἀπό τούς γεροντοτέρους, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας, ὁ ἅγιος Κύριλλος, ὁ ἐπίσκοπος 'Αλεξανδρείας. 'Ο δέ ἤδη ἀναγεγραμμένος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἐπίσκοπός μας, ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν καί κατήγετο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Παρηγόριος* ὁ ἀρχιδιάκονος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν. Λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑξήκοντα ἕξ. Ἔχω δέ συγκατηριθμημένος εἰς τόν ἱερόν κλῆρον ἔτη εἴκοσι ὀκτώ. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ὅταν ἤμην λαϊκός, οὔτε ἀφοῦ ἔγινα κληρικός, νά ἐνεγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, ὅστις ὑπῆρξεν ἐνταῦθα παλαιότερον ἐπίσκοπος, οὔτε ἤκουσα νά ἐμνημονεύθη ποτέ. 'Ακούω πάντως ἀπό τούς γεροντοτέρους, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφη ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως 'Αλεξανδρείας, ὁ ὁποῖος καί μνημονεύεται μέχρι σήμερον. Πάντως οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα ποτέ νά ὑπῆρξε ἐδῶ ἐπίσκοπος ὀνόματι Κύριλλος. 'Ο δέ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος ἦτο Γαλάτης, καί ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *'Ιωάννης* ὁ διάκονος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς. Ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά τό ἐκθέσω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι πεντήκοντα ὀκτώ ἐτῶν. Ἔχω δέ συγκαταριθμημένος εἰς τόν ἱερόν κλῆρον ἔτη τεσσαράκοντα ὀκτώ. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, τοῦ διατελέσαντος τό πάλαι ἐνταῦθα ἐπισκόπου, οὔτε νά ἐμνημονεύθη. Ἤκουσα ὅμως κάποτε, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφη ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ 'Αλεξανδρείας, ὅστις καί μνημονεύεται μέχρι τοῦδε. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ὑπῆρξε ἐδῶ ἐπίσκοπος Κύριλλος. Πάντως ὁ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος ἦτο ὁ Γαλάτης, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Θωμᾶς* ὁ διάκονος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς. Λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι πεντήκοντα πέντε ἐτῶν. Εἰς τόν κλῆρον ἔχω ἔτη τεσσαράκοντα ἐννέα. Παρά ταῦτα δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα, νά ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα ἤ νά ἐμνημονεύθη ὁ ποτέ ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας Θεόδωρος. Ἤκουσα ὅμως ἀπό τούς γεροντοτέρους, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ἐγράφη ὁ μακάριος Κύριλλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως 'Αλεξανδρείας, ὅστις καί μνημονεύεται μέχρι τοῦδε μετά τῶν ἀναπαυσαμένων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας. Καί οὔτε ἤκουσα νά ὑπῆρξεν εἰς τήν πόλιν μας ἐπίσκοπος Κύριλλος. Πάντως, ὁ Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος τώρα μνημονεύεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, κατήγετο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *'Ιωάννης* ὁ διάκονος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐπάνω κάτω ἐτῶν ἑξήκοντα πέντε. Ἔχω δέ ἐν τῷ κλήρῳ ἔτη πεντήκοντα. Παρά ταῦτα οὐδέποτε ἤκουσα εἰς τά ἱερά δίπτυχα τόν Θεόδωρον, ὅστις διετέλεσε κάποτε ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας. 'Αγνοῶ, πότε ἀντί τοῦ προειρημένου Θεοδώρου ἐγράφη ὁ Κύριλλος. Γνωρίζω ὅμως, ὅτι μνημονεύεται εἰς τά δίπτυχα εἰς τήν σειράν τῶν ἀναπαυσαμένων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας ὁ Κύριλλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς 'Αλεξανδρείας, ὅστις καί ἐξακολουθεῖ νά μνημονεύεται μέχρι τοῦδε. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ὑπῆρξε εἰς τήν πόλιν μας ἐπίσκοπος Κύριλλος. Πάντως ὁ Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος τώρα μνημονεύεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ἦτο ἐκ Γαλατίας.

- *Παῦλος* ὁ διάκονος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, ὅσα γνωρίζω, θά τά εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἐπάνω κάτω πεντήκοντα ἐτῶν. Ἔχω δέ συγκατηριθμημένος εἰς τόν ἱερόν κλῆρον ἔτη εἴκοσι τρία. Παρά ταῦτα, οὔτε ὅταν ἤμην λαϊκός, οὔτε ἀφοῦ ἔγινα κληρικός, ξέρω, ὅτι ὁ Θεόδωρος, ὁ παλαιός ἐκεῖνος τῆς πόλεώς μας ἐπίσκοπος, ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα ἤ ἐμνημονεύθη. Ἤκουσα ὅμως, ὅτι ἀντί τοῦ προειρημένου Θεοδώρου ἐγράφη ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας Κύριλλος καί ὅτι μνημονεύεται εἰς τά δίπτυχα εἰς τήν σειράν τῶν ἀναπαυσαμένων ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας· καί ὅτι ἀναγινώσκεται τό ὄνομά του μέχρι τώρα. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα, νά ὑπῆρξε ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας ὀνόματι Κύριλλος. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά ἱερά δίπτυχα Θεόδωρος, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

*

9. Οἱ *ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι* εἶπον:

Αὐτά μέν, τά ὁποῖα οἱ αἰδεσιμώτατοι κληρικοί γνωρίζουν καί ἐνθυμοῦνται, φανερώνουν, πόσον εὐλόγως ἐκινήθη τό ζήτημα περί τῆς παρούσης ὑποθέσεως.

Ἀπομένει τώρα νά ἐπακολουθήσῃ καί ἡ μαρτυρία ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐκτός τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Εἰσαγόμενοι λοιπόν ἀνά εἷς οἱ παρόντες ἐνδοξότατοι, ἐντιμότατοι καί περίβλεπτοι ἄνδρες, αὐτοί διά τούς ὁποίους ἐδηλώθη ὅτι ὑπερέχουν καί ὡς πρός τήν ἡλικίαν, ἄς μᾶς διακηρύξουν τόσον τά ἔτη τῆς ζωῆς των, ὅσον καί ὅ,τι δήποτε γνωρίζουν ἐπί τῆς προκειμένης ὑποθέσεως, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπιβεβαιώσουν ὅσα πρόκειται νά εἴπουν, ὁρκιζόμενοι εἰς τά προτεθέντα θεῖα καί σεπτά Εὐαγγέλια.

- *Εὐμόλπιος* ὁ κόμης εἶπε:

Μά τήν δύναμιν εἰς ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐπάνω κάτω ἑξήκοντα ἐτῶν. Γνωρίζει δέ ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης, ὅτι ἤμην στρατιώτης ἐκτελῶν τά θεῖα καί μέγιστα προστάγματα· καί ὅτι, ὅταν ἦλθον εἰς τήν πόλιν ταύτην, κοινωνῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, οὐδέποτε ἤκουσα νά μνημονεύεται εἰς τά ἅγια δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, τοῦ, ὡς λέγεται παρά τῶν γεροντοτέρων, διατελέσαντος ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης. Διότι αὐτός πού μνημονεύεται τώρα ἦτο ἐκ τῆς Γαλατίας. Εἶναι αὐτός πού ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Θεόδωρος* ὁ κόμης εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἐτῶν τεσσαράκοντα πέντε, ἐπάνω-κάτω. Δέν γνωρίζω νά ἀνεφέρθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Θεοδώρου, ὅστις λέγεται ὅτι διετέλεσεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας. Ὁ δέ Θεόδωρος ὁ τώρα ἐγγεγραμμένος εἰς τά δίπτυχα καί μνημονευόμενος μετά τῶν κεκοιμημένων ἐπισκόπων ἦτο ἐκ τῆς Γαλατίας καί ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Εὐσεβωνᾶς* ὁ παλατῖνος εἶπε:

Μά τή δύναμιν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Ἀφ' ὅτου ἐνθυμοῦμαι καί ἔρχομαι εἰς τήν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, δέν ξεύρω νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, περί τοῦ ὁποίου λέγουν ὅτι διετέλεσεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης. Εἶμαι δέ περισσότερον ἀπό πεντήκοντα ἐτῶν.

- *Στέφανος* ὁ ὑπαρχικός εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς. Εἰς ὅτι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑξήκοντα ἑνός. Τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, τοῦ τό πάλαι ἐπισκόπου τῆς πόλεως Μοψουεστίας, δέν ἤκουσα νά διαβάζεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα. Ἀκούω ὅμως εἰς τήν σειράν τῶν ἐπισκόπων τῆς πόλεώς μας νά μνημονεύεται ὁ Κύριλλος, ὁ ὁποῖος, καθ' ἅ λέγουν οἱ γεροντότεροι, ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας. Αὐτός ἐξακολουθεῖ νά μνημονεύεται μέχρι καί σήμερον μετά τῶν ἀναπαυσαμένων ἐπισκόπων τῆς πόλεως Μοψουεστίας, διότι ἔχω συνηθίσει νά λαμβάνω τά θεῖα καί ἄχραντα μυστήρια προσερχόμενος μετά περισσοτέρας ἁπλότητος μᾶλλον ἤ μετά περισσοτέρας περιεργείας. Πάντως ὁ νῦν ἀναγραφόμενος Θεόδωρος, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Παῦλος* ὁ Νέωνος εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, ὅ,τι δήποτε εἴπω, θά τό εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἑβδομήκοντα ἐτῶν. Παρά ταῦτα οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα ὁ παλαιός ἐκεῖνος Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας. Οὔτε πότε διεγράφη ἤ ποῖος ἐγράφη ἀντ' αὐτοῦ γνωρίζω. Πάντως ὅμως ἀκούω, ὅτι μνημονεύεται ὁ Θεόδωρος, ὁ ἐκ Γαλατίας, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών.

- *Ἀνατόλιος* ὁ πρωτεύων εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, λέγω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἑξήκοντα πέντε, ἤ περισσότερον ἤ ὀλιγώτερον. Δέν γνωρίζω ὁ Θεόδωρος ὁ Ἀντιοχεύς,

ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας, νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα, εἰ μή μόνον ὁ Θεόδωρος ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ὅστις ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Μαρτῖνος* ὁ ὑπαρχικός εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, εἰς ὅ,τι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑξήκοντα τριῶν, περισσότερον ἤ ὀλιγώτερον, ἀλλά δέν γνωρίζω ἤ νά ἐγράφη ἤ νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, ὅστις διετέλεσεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ δέ Θεόδωρος ὁ νῦν μνημονευόμενος ἦτο ἐκ τῆς Γαλατίας καί ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Εὐστόχιος* εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, ὅσα γνωρίζω μετά πάσης ἀληθείας θά εἴπω. Εἶμαι ἐτῶν ἑβδομήκοντα, περισσότερον ἤ ὀλιγώτερον, ὅμως δέν γνωρίζω νά ἐγράφη ἤ νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας μας ὁ Θεόδωρος, ὁ ποτέ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Μοψουεστίας. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά δίπτυχα Θεόδωρος, ἦτο ἀπό τήν Γαλατίαν, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών.

- *Ἀνατόλιος* εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς. Ὅ,τι δήποτε γνωρίζω, θά τό εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἐτῶν ἑβδομήκοντα τριῶν. Ὅμως δέν γνωρίζω ἤ νά ἐχαράχθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς ἁγίας καί ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ἤ νά ἐμνημονεύθη ὁ Θεόδωρος ὁ παλαιός τῆς πόλεώς μας ἐπίσκοπος. Ὁ δέ νῦν ὀνομαστί μνημονευόμενος εἶναι ὁ Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν, ὁ Γαλάτης.

- *Ρουφῖνος* ὁ ἀρχιτέκτων εἶπε:

Μά τήν δύναμιν. Ὅ,τι γνωρίζω, θά τό εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἑβδομήκοντα ἐτῶν. Καί οὔτε ἀπό τούς γονεῖς μου ἤκουσα, οὔτε γνωρίζω, ἤ ἀπό ἄλλον τινά ἤκουσα, νά ἐγράφη ἤ νά ἐμνημονεύθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου τοῦ γενομένου ἐνταῦθα ἐπισκόπου. Ὁ Θεόδωρος πάντως ὁ νῦν μνημονευόμενος εἰς τά ἱερά δίπτυχα, εἶναι ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών.

- *Κομητᾶς* ὁ σχολαστικός καί πατήρ τῆς πόλεως εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, εἰς ὅ,τι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Οὔτε γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐμνημονεύθη, «νά ἐδιαβάσθη», τό ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, ὅστις λέγουν, διετελέσεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας. Εἶμαι δέ ἐτῶν τεσσαράκοντα.

- *Θεόδωρος* ὁ σχολαστικός εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, εἰς ὅ,τι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν πεντήκοντα. Ὅμως δέν γνωρίζω ἤ ἤκουσα νά ἐγράφη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, ὅστις, καθ᾽ ἅ λέγουν, διετέλεσεν ἐπίσκοπος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

- *Ἰωάννης* ὁ ταβουλάριος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, εἰς ὅ,τι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἑπτά, ἤ περισσότερον ἤ ὀλιγώτερον. Παρά ταῦτα δέν γνωρίζω νά ἐμνημονεύθη ποτέ ὁ Θεόδωρος ὁ παλαιός, ὁ ὁποῖος διετέλεσεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεώς μας. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος Θεόδωρος εἶναι ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ὁ διατελέσας ἐπίσκοπός μας ἀπό τήν Γαλατίαν.

- *Ἀδδαῖος* εἶπε:

Μά τάς ἁγίας Γραφάς, ὅ,τι γνωρίζω, θά τό εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι, Δέσποτα, ἑξήκοντα ἐτῶν. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐμνημονεύθη ποτέ εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, ὅστις ὑπῆρξεν ἐνταῦθα ἐπίσκοπος. Ὁ δέ νῦν μνημονευόμενος μετά τῶν ἄλλων νεκρῶν ἐπισκόπων, εἶναι ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών Θεόδωρος ὁ ἐκ Γαλατίας, ὅστις διετέλεσεν ἐνταῦθα ἐπίσκοπος.

- *Μᾶρκος* ὁ ὑπαρχικός εἶπε:

Μά τήν δύναμιν τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, ὅ,τι γνωρίζω, θά τό εἴπω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἐτῶν πεντήκοντα πέντε. Καί δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐμνημονεύθη ποτέ εἰς τά ἱερά δίπτυχα ὁ παλαιός Θεόδωρος, ὁ διατελέσας ἐπίσκοπος ἐνταῦθα, εἰ μή μόνον ὁ Θεόδωρος ὁ Γαλάτης, ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών.

- *Ἰωάννης* ὁ λεκτικιάριος εἶπε:

Μά τάς Θείας Γραφάς, εἰς ὅ,τι γνωρίζω, θά εἴπω τήν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐτῶν ἑβδομήκοντα. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐξεφωνήθη εἰς τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου, ὅστις διετέλεσεν ἐνταῦθα ἐπίσκοπος, εἰμή ὁ Θεόδωρος ὁ Γαλάτης, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

- *Νικήτας* ὁ ταβουλάριος εἶπε:

Μά τήν δύναμιν, εἰς ὅ,τι γνωρίζω θά ὁμιλήσω μετά πάσης ἀληθείας. Εἶμαι ἐτῶν πεντήκοντα τεσσάρων. Ὅμως δέν γνωρίζω, οὔτε ἤκουσα νά ἐδιαβάσθη τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας μας. Αὐτός δέ, ὁ ὁποῖος τώρα διαβάζεται, εἶναι ὁ ἐπίσκοπος Θεόδωρος ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών.

10. *Ἰωάννης* ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἰουστινιανουπόλεως,

Θωμᾶς ἐπίσκοπος Αἰγῶν,
Στέφανος ἐπίσκοπος Κασταβάλων,
Νικήτας ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας,
Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Φλαβιάδος,
Προκόπιος ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως,
Οὐρβίκιος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρέττας,
Ἀντωνῖνος ἐπίσκοπος Ρωσοῦ, καί
Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μοψουεστίας, εἶπον[126]:

Οὔτε τήν πόλιν τήν ἐπάνω ὄρους κειμένην θά δυνηθῇ κανείς ποτέ νά καλύψη ἤ νά ἀποκρύψη, οὔτε τό φῶς τῆς ἀληθείας θά ἰσχύση κανείς νά συσκιάση ποτέ. Διότι τό φῶς τῆς ὀρθῆς καί ἀμωμήτου πίστεώς μας φέγγει τηλαυγῶς καί δέν συγκαλύπτεται ἀπό καμμίαν νεφέλην -αἵρεσιν- μέ σκότος.

Ἔτσι καί τώρα ἐφανερώθη ὁ λόγος τῆς ἀληθείας καί ἐφάνη σαφέστατα, ὅτι ὁ παλαιός ἐκεῖνος *Θεόδωρος*, πού διετέλεσεν ἐπίσκοπος εἰς τήν πόλιν αὐτήν, ἐξέπεσεν ἐκείνην τήν παλαιάν ἐποχήν ἀπό τό κήρυγμα τοῦ θείου μυστηρίου καί διά τοῦτο διεγράφη ἀπό τά ἱερά δίπτυχα καί ἀντ' αὐτοῦ ἐτέθη ἄλλος, δηλ. εἰς τήν θέσιν, ὅπου ἦτο τό ἰδικόν του ὄνομα, ἐγράφη ὁ ἁγίας μνήμης *Κύριλλος*.

Καί πράγματι, αὐτό ἀπέδειξαν σαφῶς καί ἀναμφιλέκτως αἱ ἔνορκοι μαρτυρίαι τῶν εὐλαβεστάτων, περιφανεστάτων καί περιβλέπτων ἀνδρῶν, πού προσήχθησαν ἐνώπιόν μας εἰς τήν παροῦσαν Σύνοδον.

Ἀλλά καί ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐπήραμεν εἰς τά χέρια μας τά ἱερά δίπτυχα τῶν προαπελθόντων ἁγίων τῆς πόλεως αὐτῆς ἐπισκόπων καί διεπιστώσαμεν, ὅτι τοῦ μέν παλαιοῦ Θεοδώρου δέν ἐγίνετο εἰς αὐτά οὐδεμία ἀπολύτως μνεία καί ὅτι ἀντιθέτως ἦτο εἰς αὐτά γραμμένον τό ὄνομα τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου. Διεπιστώσαμεν δέ μέ τά ἴδια μας τά μάτια, ὅτι τά ἱερά δίπτυχα πού μᾶς παρουσίασαν ἦσαν ἀπαραποίητα. Καί δείχνουν σαφῶς, ὅτι εἰς τήν θέσιν τοῦ

126. Οἱ ἐπίσκοποι - ἀνακριταί μέ τά λόγια πού ἀκολουθοῦν προβαίνουν εἰς τήν σύνταξιν τοῦ *πορίσματος* τῆς ἐρεύνης των.

ἄλλου ἔχει γραφῆ ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος, ἀφοῦ εἰς τήν πόλιν αὐτήν οὐδέποτε ὑπῆρξε ἐπίσκοπος μέ τό ὄνομα αὐτό· γεγονός ἀπό τό ὁποῖον ἐνισχύεται ἀκόμη περισσότερον τό κῦρος τῶν μαρτυριῶν.

Ἀκόμη ἡ κατάθεσις τῶν μαρτύρων ἔκαμε φανερόν καί τοῦτο· ὅτι ὁ Θεόδωρος, πού ἔχει γραφῆ εἰς τό τέλος τῶν ἱερῶν διπτύχων δέν εἶναι ὁ παλαιός Θεόδωρος, ἀλλ' ὁ πρό τριῶν ἐτῶν ἀποθανών, ὁ ἐκ Γαλατίας, τόν ὁποῖον καί ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐγνωρίζαμεν, διότι ἦτο ἕνας ἀπό ἡμᾶς.

Ἀφοῦ λοιπόν ἀπεδείχθη ὅτι αὐτά ἦσαν ὅλα ἀληθινά, ὅπως ἐπιθυμεῖ ἡ χριστιανική του Γαληνότης, ὀφείλομεν νά τά γνωστοποιήσωμεν εἰς τόν χριστιανικώτατον καί εὐσεβέστατον Βασιλέα καί εἰς τόν κατά πάντα ἁγιώτατον καί μακαριώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης.

Καί ἄς ἱκετεύσωμεν ὅλοι μέ μίαν φωνήν τόν ἐπουράνιον Θεόν: «Κύριε, σῶσον τόν Βασιλέα, καί ἐπάκουσον αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἄν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσηταί σε».

Ἰωάννης, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἰουστινιανουπόλεως· τά ὡς ἄνω ἔλαβον χώραν ἐνώπιόν μου καί ὑπέγραψα.

Θωμᾶς, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Αἰγῶν· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Στέφανος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κασταβάλων· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Νικήτας, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας· τά ὡς ἄνω ἐπραγματοποιήθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Φλαβιάδος· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Προκόπιος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Οὐρβίκιος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρέττας τῆς κώμης· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Ἀντωνῖνος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ρωσοῦ· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μοψουεστίας· τά ὡς ἄνω συνετελέσθησαν ἐνώπιόν μου· καί ὑπέγραψα.

Δ. ['Αναφορά πρός τόν βασιλέα]

Τῷ εὐσεβεστάτῳ καί χριστιανικωτάτῳ ἡγεμόνι ἡμῶν, τῷ ἀξίως παρά Θεοῦ τετιμημένῳ αὐγούστῳ καί βασιλεῖ *Φλαβίῳ 'Ιουστινιανῷ*, 'Ιωάννης, Θωμᾶς, Στέφανος, Νικήτας, 'Ανδρέας, Προκόπιος, Οὐρβίκιος, 'Αντωνῖνος, καί Κοσμᾶς, οἱ ταπεινοί ἐπίσκοποι τῆς ὑμετέρας ἐπαρχίας Δευτέρας Κιλικίας.

Πάντοτε μέν ἐθαυμάζομεν τούς κόπους τῆς Χριστιανικότητός Σας διά τήν πρός Θεόν εὐσέβειαν. Καί ἐπιστεύομεν ὅτι δι' αὐτήν Σας τήν φροντίδα, πού καταβάλλετε διά κάτι τό ἀνώτερον καί καλλίτερον, θά Σᾶς δοθῇ ὡς ἀμοιβή ἡ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Τώρα ὅμως, Εὐσεβέστατε, πού ἀπό ἐκεῖνα πού ἡ 'Υμετέρα χριστιανικωτάτη Γαληνότης μᾶς ἀπηύθυνε περί τοῦ *Θεοδώρου*, πού ὑπῆρξε κάποτε ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Μοψουεστίας, ἀπεκτήσαμεν πεῖραν τῆς σπουδῆς Σας διά τό ἅγιον ἔργον τῆς εἰρήνης ὁλοκλήρου τῆς 'Εκκλησίας, ἀκόμη περισσότερον ἐπαινοῦμεν καί θαυμάζομεν τόν ζῆλον Σας διά τά ὀρθά δόγματα.

'Ημεῖς λοιπόν, οἱ ἀνά τήν 'Υμετέραν Δευτέραν Κιλικίαν ἐξελθόντες (ἐπί τό κήρυγμα), συνήλθομεν εἰς τήν πόλιν τῆς Μοψουεστίας καί, δεδομένου ὅτι ὁ μεγαλοπρεπής *Μαρθάνιος* ἐξετέλει, ὅ,τι δήποτε ἠθέλομεν ἡμεῖς ἀποφασίσει, ἀφοῦ ἔτσι εἶχε διατάξει ἡ Εὐσέβειά Σου, προσεκαλέσαμεν τούς εὐλαβεστάτους κληρικούς της, ὡς καί κατ' ἐπιλογήν μεταξύ τῶν περισσότερον προκεχωρημένων εἰς ἡλικίαν τούς πλέον ἐπιφανεῖς καί διακεκριμένους κατοίκους της, καί ἠρχίσαμεν, Χριστιανικώτατε, νά τούς ἐρωτῶμεν αὐτό ποῦ μᾶς ἀνέθεσες, δηλ. ὄχι μόνον πότε διεγράφη ἀπό τά ἱερά δίπτυχα ὁ παλαιός ἐκεῖνος Θεόδωρος, ἀλλά καί ποῖος ἐνεγράφη ἀντ' αὐτοῦ. Προετρέπομεν δέ αὐτούς νά προχωροῦν εἰς τήν κατάθεσίν των, ἀφοῦ ἐθέσαμεν ἐνώπιόν των τά ἅγια καί προσκυνητά Εὐαγγέλια. Καί ἐκεῖνοι, ἐπιβεβαιοῦντες εἰς ἡμᾶς τήν ἀξιοπιστίαν τῶν ὅσων θά ἔλεγον δι' ὅρκων φρικτῶν, καί ἀναφέροντες τήν ἡλικίαν τους, ἔλεγον, ὅτι δέν ἐγνώριζον μέν πότε ἐσβήσθη τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου ἀπό τά ἱερά δίπτυχα, ἐγνώριζον ὅμως ὅτι ἀντ' αὐτοῦ εἶχε γραφῇ ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως 'Αλεξανδρείας. Διεπιστώσαμεν δέ, μάρτυς μας ὁ Θεός, ὅτι μέ τάς καταθέσεις των συνεφώνουν καί τά ἱερά δίπτυχα, τά ὁποῖα εἴχομεν εἰς τά χέρια μας.

Καί πράγματι. Ὅταν ἐδιαβάσαμεν τά ὀνόματα τῶν ἁγίας

μνήμης ἀρχιερέων τῆς περί ἧς ὁ λόγος Μοψουεστίας, δέν εὑρήκαμεν νά γίνεται καμμία μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ *Θεοδώρου*, ἐνῷ παραλλήλως (εὑρήκαμεν) νά συγκαταλέγεται μέ τούς προαπελθόντας ἁγίους ἐπισκόπους της ἕνας Κύριλλος, ἐνῷ ποτέ δέν ὑπῆρξε Κύριλλος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Μοψουεστίας. Εἰς τό τέλος βεβαίως τοῦ καταλόγου εὑρήκαμεν νά εἶναι γραμμένος καί ὁ *Θεόδωρος* ὁ νεώτερος, ὁ ὁποῖος, ἐκ Γαλατίας καταγόμενος καί διατελέσας μέλος τῆς ἰδικῆς μας Συνόδου, ἀπέθανε πρό τριῶν ἐτῶν.

'Αφοῦ δέ ὅλα αὐτά τά κατεχωρίσαμεν εἰς τά Πρακτικά, τά ὁποῖα καί ἐπισυνάπτομεν εἰς αὐτήν τήν ταπεινήν ἡμῶν εἰσήγησιν, γνωστοποιοῦμεν διά τοῦ παρόντος εἰς 'Υμᾶς τούς χριστιανικωτάτους τά γενόμενα, παρακαλοῦντες τόν μέγαν καί Σωτῆρα Θεόν, νά φυλάττῃ τήν Χριστιανικωτάτην Σου Γαληνότητα μακροημερεύουσαν χάριν ἡμῶν καί χάριν τῆς εἰρήνης τῶν ἁγίων 'Εκκλησιῶν.

'Ιωάννης, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς 'Υμετέρας μητροπόλεως 'Ιουστινιανουπόλεως, ὑπέγραψα.

Θωμᾶς, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς 'Υμετέρας πόλεως Αἰγῶν, εἰσηγούμενος ὑπέγραψα.

Στέφανος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς 'Υμετέρας πόλεως Κασταβάλων ἀναφέρων· ὑπέγραψα.

Νικήτας, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως 'Επιφανείας, ὑπέγραψα.

'Ανδρέας, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Φλαβιάδος, εἰσηγούμενος ὑπέγραψα.

Προκόπιος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος 'Υμετέρας πόλεως Εἰρηνουπόλεως, ὑπέγραψα.

Οὐρβίκιος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως 'Αλεξανδρέττας, εἰσηγούμενος ὑπέγραψα.

'Αντωνῖνος, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς 'Υμετέρας πόλεως Ρωσοῦ, εἰσηγούμενος ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς, ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς 'Υμετέρας πόλεως Μοψουεστίας, εἰσηγούμενος ὑπέγραψα.

Ε'. Οἱ ἴδιοι ἐπίσκοποι ἔκαμαν ἀναφοράν καί πρός τόν ἁγιώτατον Πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Βιγίλιον, πού ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὄντως ἔπρεπεν, ἀφοῦ ὡς ἱερεῖς ἐκληρώθητε τήν πρώτην τιμήν, ἁγιώτατοι, νά γίνωνται γνωστά εἰς τήν 'Υμετέραν θεοτίμητον Μακαριότητα τά εἰς τήν τῶν ἁγίων 'Εκκλησιῶν εὐστάθειαν

ἀποβλέποντα. Καί τοῦτο καλῶς μελετῶν ὁ χριστιανικώτατος Βασιλεύς ἡμῶν διέταξε νά ἀναφερθοῦν καί εἰς τήν ἰδικήν Σας γνῶσιν τά περί τινος Θεοδώρου, ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μοψουεστίας, διενεργηθέντα.

Καί πράγματι διά τῶν θείων αὐτοῦ πρός ἡμᾶς Γραμμάτων προέτρεψεν ἡμᾶς νά συνέλθωμεν εἰς τήν πόλιν Μοψουεστίαν, ἡ ὁποία εἶναι μία πόλις τῆς Κιλικίας Β´ καί νά διερευνήσωμεν μετά πάσης λεπτομερείας, πότε ὁ ποτέ ἐπίσκοπος διατελέσας τῆς προειρημένης πόλεως Θεόδωρος ἐξεβλήθη τῶν ἱερῶν διπτύχων, καί νά γνωστοποιήσωμεν αὐτά τόσον εἰς τήν Αὐτοῦ Γαληνότητα, ὅσον καί εἰς τήν Ὑμετέραν Θεοτίμητον Μακαριότητα.

Εὐθύς λοιπόν ὡς ἀφίχθημεν εἰς τήν Μοψουεστίαν, συνεκαλέσαμεν τόν εὐλαβέστατον κλῆρον καί τόν πιστόν αὐτῆς λαόν καί ἐπελέξαμεν τούς γεροντοτέρους, τούς δυναμένους βεβαίως νά διατηρῶσιν εἰς τήν μνήμην των τάς λεπτομερείας τοῦ ἐρευνωμένου θέματος. Καί θέσαντες ἐνώπιον αὐτῶν τά θεῖα καί προσκυνητά Εὐαγγέλια, διά νά ἐκκαθάρουν ἀπό κάθε ὑποψίαν τήν μαρτυρίαν των, τούς προσεκαλέσαμεν νά εἴπουν ἄν γνωρίζουν πότε ἐξεβλήθη ἀπό τά ἱερά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ παλαιοῦ Θεοδώρου. Ἐκεῖνοι δέ ὡρκίσθησαν, ὅτι ἔχουν παρέλθει ἔτη τόσον πολλά, ὥστε νά ὑπερβαίνουν τήν μνήμην των, ἀφ᾽ ὅτου οὐδεμία μνεία τοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου γίνεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα, ἔχει δέ εἰς αὐτά ἀναγραφῆ ὁ ὁσίας μνήμης Κύριλλος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς πόλεως Ἀλεξανδρείας. Καί μᾶς διεβεβαίωσαν, ὅτι ἤκουσαν ταῦτα ἀπό τούς πατέρας των.

Παρά ταῦτα, πρός ἐξιχνίασιν τῆς ἀκριβείας τῶν λεγομένων ἤλθομεν καί εἰς αὐτά τά ἱερά δίπτυχα καί ἐμελετήσαμεν τήν ἀπαρίθμησιν τῶν τεθνεώτων ἐπισκόπων. Καί τοῦ μέν ἐν ἀρχαίοις καιροῖς Θεοδώρου οὐδεμίαν εὕρομεν μνείαν, περί δέ τό τέλος τῶν ἱερῶν διπτύχων εἶναι γραμμένος ὁ Θεόδωρος, διά τόν ὁποῖον ὅλοι εἶπαν, ὅτι ἀπέθανεν μέν προσφάτως, κατήγετο δέ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γαλατίας. Περί αὐτοῦ καί ἡμεῖς ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι πράγματι ἀπέθανε πρό τριετίας, διότι ὑπῆρξε μέλος τῆς ἰδικῆς μας Συνόδου.

Ὅτι δέ ταῦτα οὕτως ἔχουν θά καταστήσουν σαφές εἰς ὑμᾶς τούς ἁγιωτάτους τά πρακτικά, τά ὁποῖα συνάπτοντες εἰς τήν ταπεινήν μας εἰσήγησιν προωρίσαμεν διά τήν ὑμετέραν πληροφόρησιν.

Παρακαλοῦμεν δέ Ὑμᾶς, ὅπως, ὡς θεόθεν ἐμπνεόμενοι,

στηρίζητε μέ τάς ὁσίας καί θεαρέστους προσευχάς Σας ἡμᾶς τούς μή ταπεινούς.

Καί ὑπέγραψαν εἰς αὐτά οἱ ἐπίσκοποι.

*

16. Ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Βεβαίως αὐτά πού ἐλέχθησαν καί προεκομίσθησαν, ἀρκοῦν νά ἀποδείξουν, ὅτι *εἶναι ἐκκλησιαστική ἡ παράδοσις, ὅτι οἱ αἱρετικοί πρέπει νά ἀναθεματίζωνται*[126α] *καί μετά τόν θάνατόν τους.*

Ἀλλά καί τά ἄλλα, πού ἀνεφέρθησαν, κατέδειξαν, ὅτι ὁ *Μοψουεστίας Θεόδωρος εἶχε ἀπό πολλῶν ἐτῶν ἐκβληθῆ ἀπό τήν Καθολικήν Ἐκκλησίαν, καί δή μετά θάνατον, λόγῳ τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του.*

Τήν ἐπ᾽ αὐτῶν ἀπόφασίν μας ἐπιφυλασσόμεθα νά ἐκδώσωμεν ἀργότερα.

*
* *

[ΜΕΡΟΣ Β´ ΤΑ ΠΕΡΙ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ[127]*]*

17.1. [Ἡ *ἁγία Σύνοδος συνεχίζουσα]*

Καί τώρα, ἄς ἀναγνωσθοῦν καί αὐτά πού ἐσταχυολογήθησαν ἀπό τά συγγράμματα τοῦ Θεοδωρήτου, καί τά ὁποῖα αὐτός ἔγραψε,

---

126α. Τά συμπεράσματα τῆς ἐρεύνης τῶν πατέρων περί τοῦ ἄν ἀναθεματίζωνται οἱ αἱρετικοί καί μετά θάνατον, ἰδέ ἐν Πράξ. Η´, § 4, 12-18.

127. Ὁ Θεοδώρητος (393-466 μ.Χ.), ἐπίσκοπος Κύρου τῆς Εὐφρατησίας, εἶναι εἷς τῶν πολυγραφωτέρων καί σοφωτέρων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Ὅμως ὑπῆρξε μαθητής τοῦ Θεοδώρου καί φίλος τοῦ Νεστορίου καί τῶν ἄλλων νεστοριανῶν καί νεστοριανιζόντων ἱεραρχῶν τοῦ πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ὅταν ἐκλήθη νά γνωματεύσῃ ἐπί τῶν ΙΒ´ Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἀπέρριψε τά Κεφάλαια, τήν καθ᾽ ὑπόστασιν φυσικήν ἕνωσιν, τάς δύο γεννήσεις, καί τήν ἀντίδοσιν τῶν ἰδιωμάτων, ὡς ἀπόψεις ὀζούσας ἀπολιναρισμοῦ, καί κατηγόρησεν ὡς αἱρετικόν τόν ἅγιον Κύριλλον.

Ἀπό τότε, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, «τὸ τοῦ φθόνου κέντρον οὐχ οἷον εἶναι φέρειν ἐνίησι τῷ Θεοδωρήτῳ· καὶ ἡ τούτου δι᾽ αἰσχύνην τῆς ἥττης ἀειφυγία χωρεῖ πρὸ ἄμυναν ἀναιδῆ κατὰ τοῦ θείου Κυρίλλου· καὶ ὁ Θεοδώρητος καταλογογραφεῖ πικρῶς τῶν κατὰ Νεστορίου τῷ ἁγίῳ συγγεγραμμένων... Ἀλλ᾽ ὁ μὲν Θεοδώρητος πανταχόθεν ἐφοδεύων καὶ κύκλῳ περιβαλλόμενος καὶ πάντα κάλων -τὸ τοῦ λόγου- κινῶν, οὐδέποτε ἴσχυσε πλέον ἢ συχναῖς συκοφαντίαις τὰ τοῦ φθονουμένου περιβαλεῖν καὶ πρὸς αὐτὰς μόνας τὰς λέξεις

κατά μέν τῆς 'Ορθῆς Πίστεως[128] καί τοῦ ἁγίου μνήμης Κυρίλλου καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων του, ὑπέρ δέ τῶν Θεοδώρου καί Νεστορίου

---

128. 'Ο Θεοδώρητος εἶχε πολλά ἐμέσει κατά τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων, καί ἰδίᾳ κατά τῶν ΙΒ' Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, κατά τῆς Β' Γεννήσεως τοῦ Λόγου καί κατά τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως. Δι' ὅλα αὐτά, παρ' ὅτι κατά τήν Δ' Σύνοδον ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον καί τά δόγματά του, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἀοίδιμος βασιλεύς 'Ιουστῖνος (βλ. Πράξ. Ζ' § 12,2) ἐθεωρεῖτο γενικῶς ὡς αἱρετικός.

κακοβούλως ἐρεσχελεῖν. Αὐτὸς μέντοι (ὁ ἅγιος Κύριλλος) πρὸς τῇ Νεστορίου κακοδοξίᾳ καὶ πᾶσαν ἄλλην δυσσέβειαν ἱκανῶς ἐφυλάττετο» (Πρός Διονύσιον § 13. Παν. Χρήστου, τ. 2 σελ. 491).

'Η μαρτυρία αὐτή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπιβεβαιώνεται ἀπό ὅσα εἴδαμε εἰς τήν εἰσαγωγήν. 'Ο ἅγιος Κύριλλος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι διά τόν Θεοδώρητον ἡ τάχα πάλη διά τήν ἀλήθειαν ἦτο ἁμαρτωλή πρόφασις, πού ἐπεκάλυπτε τό κύριον καί οὐσιαστικόν αἴτιον. 'Από φθόνον λοιπόν «Θεοδώρητος πρόφασιν τῆς καθ' ἡμῶν ἀθυροστομίας τὸ παρατυχὸν ποιεῖσθαι σπουδάζων διασύρει τὴν λέξιν, τὴν "καθ' ὑπόστασιν" λέγω, καθυβρίζει τε τὸ ἀσύνηθες αὐτῆς καὶ δὴ καὶ ξένως αὐτὴν πεποιῆσθαι δισχυρίζεται, οὐκ ἐννοήσας ὅτι ταῖς τῶν ἀνοσίων αἱρέσεων εὑρεσιλογίαις ἡ τῶν λέξεων δύναμις τὸ ἀληθὲς ἀντεξάγουσα παραλύειν ἐπιχειρεῖ τὸ ἀντιτετάχθαι δοκοῦν. 'Ορᾷς, ὅτι καὶ ἀσυνήθεις ἐπινοεῖν λέξεις τοῖς ἀντικειμένοις πρὸς τὰς εὑρεσιλογίας τῶν πονηρῶν αἱρέσεων ἔξεστι»; (Κυρίλλου, πρός τούς τολμῶντας συνηγορεῖν τοῖς Νεστορίου δόγμασιν, ὡς ὀρθῶς ἔχουσι· κατά Θεοδωρήτου P.G. 76, 400).

Μέ τό φρόνημα αὐτό ὁ Θεοδώρητος ἀντετάχθη μετά σφοδρότητος κατά τῶν ΙΒ' Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἔγραψε κατ' αὐτῶν καί ἐξεφώνησεν ἀήθεις ὁμιλίας.

"Οταν αἱ διαλλαγαί ἔθεσαν τέρμα εἰς τό σχίσμα τοῦ πατριαρχείου 'Αντιοχείας ὑπέγραψε δύο φοράς τήν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρός τούς ἀνατολικούς («εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί»). Παραλλήλως ὅμως ὡρκίσθη, ὅτι δέν θά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον ποτέ! 'Η σχιζοφρενική αὐτή ἐνέργεια μαρτυρεῖ ὅτι αἱ περί αὐτοῦ κρίσεις τῶν ἁγίων Γρηγορίου Παλαμᾶ καί Κυρίλλου εἶναι ὀρθαί. Καί πράγματι, ἔκτοτε καί μέχρι τῆς Δ' Συνόδου ὁ Θεοδώρητος κατά περίστασιν ὑμνεῖ καί ὑβρίζει τόν ἅγιον Κύριλλον, τήν Γ' Σύνοδον καί τά ΙΒ' Κεφάλαια (βλ. ἐπιστολάς Θεοδωρήτου πρός Διόσκορον ἀφ' ἑνός, καί ἀφ' ἑτέρου πρός Δόμνον, πρός μοναχούς, πρός Εἰρηναῖον κ.ἄ.).

'Ο Λεόντιος ὁ σχολαστικός θεωρεῖ νόθας τάς ἐπιστολάς τοῦ Θεοδωρήτου πρός Νεστόριον, δημιουργήματα τῶν αἱρετικῶν «τοῦ μάχεσθαι δι' αὐτῶν πρός τήν Σύνοδον» (τῆς Χαλκηδόνος) (Σχόλια de sectis § Δ' P.G. 86, 1224 C). "Ομως ἡ ἄποψις αὐτή τοῦ Λεοντίου δέν πρέπει νά ἔχῃ ἰσχυρά ἐρείσματα.

Εἰς τήν Εἰσαγωγήν εἴδομεν πολλά ὀλισθήματα τοῦ Θεοδωρήτου. Σῴζονται καί ἀποσπάσματα ἀπό ἔργα του μέ ἰδέας σαφῶς νεστοριανικάς, ὡς π.χ. ὅτι ἡ

καί τῶν βλασφημιῶν τους[129].

2. Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτά ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος Φωτεινός, ἀνέγνωσε:

---

129. 'Ο Θεοδώρητος συνηγορήσας ὑπέρ τῶν Θεοδώρου καί Νεστορίου διέγραψεν ὁ ἴδιος τό ὄνομά του ἀπό τόν κατάλογον τῶν διδασκάλων τῆς 'Εκκλησίας. 'Αναθεματίσας ἐπί τῆς Δ' Συνόδου τόν Νεστόριον καί τό δόγμα του, διετήρησε τήν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς καί τόν μακαρισμόν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ "Ορου τῆς Χαλκηδόνος.

ἀνθρωπίνη φύσις ἀποτελεῖ πρόσωπον τέλειον (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ' § 2α).

'Η Δ' Σύνοδος ἠσχολήθη μόνον μέ τό *πρόσωπον* τοῦ Θεοδωρήτου ἐν ταπεινώσει καί μετανοίᾳ προσελθόντος, καί ἀποκατέστησε αὐτόν εἰς τήν ἀρχιερωσύνην, ἀφοῦ ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον, δηλ. ἀφοῦ ἐπεκήρυξε τήν αἵρεσιν (βλ. Mansi 9, 637 BC-640 C).

'Η Ε' Σύνοδος ἠσχολήθη μόνον μέ τήν *διδασκαλίαν* του. Καί διεκήρυξεν ὅτι εἶναι ἐξ' ἴσου ἀσεβής, δηλ. αἱρετική, ὅσον καί τῶν δύο ἄλλων Κεφαλαίων (βλ. Πράξ Ζ' § 13). Πράγματι ὁ Θεοδώρητος ἀρνεῖται τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν καί τήν δευτέραν τοῦ Λόγου γέννησιν· καί συνεπῶς σφάλλει εἰς τήν χριστολογίαν σοβαρῶς μέ ἀπείρους προεκτάσεις (βλ. ἐν G.O.T.R. XIII (1968), 2p. 166 παρατήρησιν καθ. 'Ιωάννου Ρωμανίδου). "Ετσι, ὡς ἀνάξιος τοῦ τίτλου τοῦ «διδασκάλου», κηρύσσεται ἀπόβλητος (βλ. Πράξ. Ε' § 13, 10, § 4 Δ-Ε καί Πράξ. Ζ' § 12). Τά βιβλία τοῦ Θεοδωρήτου δέν ἀπεκηρύχθησαν καί δέν ἔπαυσαν νά ἀναγινώσκονται, ἐπειδή ὡς ἐπί τό πλεῖστον εἶναι ἑρμηνευτικά καί ἱστορικά, πλήρη σοφίας, λογιότητος καί θεοσεβείας. Μάλιστα δέ εἰς περιόδους παντελοῦς ἀπουσίας κάθε ἴχνους νεστοριανίζοντος φρονήματος, ὁ Θεοδώρητος ἔτυχεν ἐγκωμιασμοῦ, ὡς π.χ. ὑπό τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Εὐγενίου Βουλγάρεως.

'Ο Θεοδώρητος δέν ἀνεθεματίσθη ὑπό τῆς Ε' Συνόδου, ἐπειδή, ἀφ' ὅτου κατά τήν Δ' Σύνοδον ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον, δέν φαίνεται νά ἐπανῆλθεν εἰς τάς αἱρετικάς νεστοριανικάς διδασκαλίας.

"Αριστα καί λακωνικώτατα διετύπωσε τήν περί Θεοδωρήτου θέσιν τῆς 'Εκκλησίας ὁ ἐν ἁγίοις Μέγας Γρηγόριος, πάπας Ρώμης. «Personam Theodoreti cum sancta Synodo Chalcedonensi recipimus, prava scripta reprobamus. Cum sancta Synodo Theodoretum profitendem recta veneramur» (βλ. P.G. 84, 427 Α').

Δηλαδή: «Τό μέν πρόσωπον τοῦ Θεοδωρήτου δεχόμεθα μετά τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἀλλά τά ἔργα του τά ἀποδοκιμάζομεν, ὡς διεστραμμένα. Τιμῶμεν μετά τῆς ἁγίας Συνόδου τόν Θεοδώρητον, ἐπειδή προέβη εἰς ὀρθήν ὁμολογίαν», δηλ. ἐπειδή ἀπεκήρυξε τήν αἵρεσίν του.

Περί τοῦ Θεοδωρήτου ἰδέ Πράξ. Ε' § 17.

Εἰδικῶς προκειμένου περί τοῦ Θεοδωρήτου, ἀποδεχόμεθα τήν ἄποψιν τοῦ

Α.- Ἐκ τῶν παρά Θεοδωρήτου κατά τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου γραφέντων.

Ἐκ τῶν εἰς τόν πρῶτον ἀναθεματισμόν.

Δῆλον τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ μορφὴ οὐκ ἐτράπη εἰς δούλου μορφήν, ἀλλὰ μένουσα ὃ ἦν, ἔλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν. Τοίνυν οὐ γέγονεν σὰρξ ὁ Θεὸς Λόγος, ἀλλὰ σάρκα ζῶσαν καὶ λογικὴν ἀνέλαβεν· οὐκ αὐτὸς φύσει ἐκ τῆς Παρθένου γεγέννηται, συλληφθεὶς καὶ διαπλασθεὶς καὶ μορφωθεὶς καὶ ἀρχὴν ἐκεῖθεν τοῦ εἶναι λαβών, ὁ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων, καὶ Θεὸς ὤν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὤν, καὶ τῷ Πατρὶ συνών, καὶ μετὰ τοῦ Πατρὸς γνωριζόμενος καὶ προσκυνούμενος, ἀλλ' ἑαυτῷ ναὸν ἐν τῇ παρθενικῇ γαστρὶ διαπλάσας συνῆν τῷ πλασθέντι καὶ γενηθέντι. Οὗ χάριν καὶ τὴν ἁγίαν ἐκείνην Παρθένον Θεοτόκον προσαγορεύομεν, οὐχ ὡς Θεὸν φύσει γεννήσασαν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον τῷ διαπλάσαντι αὐτὸν ἡνωμένον Θεῷ[130].

Β.- Τοῦ αὐτοῦ Θεοδωρήτου· ἐκ τῶν κατά τοῦ δευτέρου ἀναθεματισμοῦ.

Ἕνα μὲν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν ταῖς θείαις τῶν ἀποστόλων διδασκαλίαις πειθόμενοι· καὶ τὸν αὐτὸν διὰ τὴν ἕνωσιν Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον ὀνομάζομεν· τὴν δὲ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν παντάπασιν ἀγνοοῦμεν, ὡς ξένην καὶ ἀλλόφυλον τῶν Θείων Γραφῶν καὶ τῶν ταύταις ἡρμηνευκότων Πατέρων[131].

---

130. Βλ. P.G. 393 A καί A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 109, 10-19. Ὁ Θεοδώρητος ὀνομάζει καταχρηστικῶς Θεοτόκον τήν ἁγίαν Μαρίαν καί ὑπονοεῖ ὕπαρξιν ἐν Χριστῷ καί ἀνθρωπίνου προσώπου.

131. Βλ. P.G. 76, 400 A καί A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 114. Τά ἴδια λόγια θά ἐχρησιμοποίουν μέ κάθε ἄνεσιν καί οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος πρός ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν τους. Ἄλλωστε ἡ χρησιμοποιουμένη ὁρολογία εἶναι θεοδωριανή.

Joh. Garnerius (Dissertatio III de fide Theodoreti Cyrensis episcopi), καθ' ἥν πρέπει νά ἀποφεύγωνται αἱ δύο ἀκραῖαι ἀπόψεις: νεωτέρων Ἑλλήνων, πού ἀποστρέφονται καί τήν διδασκαλίαν ἀλλά καί τό πρόσωπον τοῦ Θεοδωρήτου· καί λογίων τινῶν λατίνων, πού καταχρώμενοι τῆς αὐθεντίας τοῦ ἀξιώματός τους ἤ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματός τους δέν δέχονται καμμίαν μομφήν κατά τοῦ Θεοδωρήτου (P.G. 84, 393 B΄).

Γ.- Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν κατά τοῦ τετάρτου ἀναθεματισμοῦ.

Τίνι τοίνυν ἡμεῖς... ἀναθῶμεν τὸ «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μὲ ἐγκατέλιπες»; Καὶ τὸ «Πάτερ, εἰ δυνατὸν παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ» καὶ τὸ «Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης», καὶ τὸ «Τὴν ὥραν ἐκείνην οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου», καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ταπεινῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων περὶ αὐτοῦ εἴρηται καὶ γέγραπται; Τίνι τὴν πεῖναν καὶ τὴν δίψαν προσάψωμεν; Τίνι τὸν κόπον καὶ τὸν ὕπνον; τίνι τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν δειλίαν; Τίς ὁ τῆς ἀγγελικῆς δεηθεὶς συμμαχίας; Εἰ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ταῦτα, πῶς ἠγνόησεν ἡ Σοφία;

(Καί μετ' ὀλίγα).

Οὐκ ἄρα τοῦ Θεοῦ Λόγου ἡ ἄγνοια ἀλλὰ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς,τῆς τοσαῦτα κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ γινωσκούσης, ὅσα ἡ ἐνοικοῦσα Θεότης ἀπεκάλυψεν[132].

Δ.- Τοῦ αὐτοῦ. Ἐκ τῶν κατά τοῦ δεκάτου ἀναθεματισμοῦ.

Τίς τοίνυν ὁ πόνοις ἀρετῆς τελειωθεὶς καὶ μὴ φύσει τέλειος ὑπάρχων; Τίς ὁ πείρᾳ μαθὼν τὴν ὑπακοὴν καὶ ταύτην ἀγνοῶν πρὸ τῆς πείρας; Τίς ὁ εὐλαβείᾳ συμβιώσας καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων τὰς ἱκετείας προσενεγκὼν καὶ σῴζειν ἑαυτὸν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ τὸν δυνάμενον σῴζειν παρακαλῶν καὶ τοῦ θανάτου τὴν ἀπαλλαγὴν αἰτῶν; Οὐχ ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ ἀπαθής, ὁ ἀθάνατος, ὁ ἀσώματος.

... (Καί μετά τινα).

Ἀλλὰ τὸ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ληφθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τὸ θνητόν τὸ παθητόν, τὸ δεδιὸς τὸν θάνατον -εἰ καὶ *αὐτό* μετὰ ταῦτα κατέλυσε τοῦ θανάτου τὸ κράτος, διὰ τὴν πρός τὸν *ἀναλαβόντα* Θεὸν ἕνωσιν- τὸ διὰ πάσης ὁδεῦσαν δικαιοσύνης καὶ πρὸς τὸν Ἰωάννην φῆσαν· «ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην». Τοῦτο τῆς ἀρχιερωσύνης τὴν προσηγορίαν ἔλαβε κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· αὐτὸ γὰρ περιέκειτο τῆς φύσεως ἀσθένειαν[133].

---

132. Βλ. P.G. 76, 409 C D, 412 A.B. καί A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 122-124. Εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἀκολουθεῖ πλήρως τήν ἑρμηνευτικήν τοῦ Θεοδώρου. Σκοπός τῆς Συνόδου εἶναι νά ἐπισημανθῇ ἡ αἱρετική ἀντίληψις περί τῆς δούλου μορφῆς καί περί τῆς ἐν Χριστῷ κτιστῆς γνώσεως. (Βλ. σχετικῶς καί Ἐπιστολήν πάπα Ἀγάθωνος ἐν Mansi 11, 252 A).

133. Σαφής μνεία, ὅτι ἡ διδομένη ἑρμηνεία τοῦ Ἑβρ. 5, 7-9 εἶναι

Ε΄.- Τοῦ αὐτοῦ. Ἐκ τῆς πρός τά μοναστήρια ἐπιστολῆς του κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Οἱ δὲ πλησίον ἑστῶτες γελῶσιν ἡμῶν τὴν μέθην, καὶ τοῖς ἡμετέροις ἐπεντρυφῶσι κακοῖς, καὶ χαίρουσι ὑπ' ἀλλήλων ἡμᾶς ὁρῶντες δαπανωμένους!

Αἴτιοι δὲ τούτων οἱ τὴν ἀποστολικὴν διαφθεῖραι πίστιν φιλονεικήσαντες καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασι ἀλλόκοτον διδασκαλίαν ἐπιθεῖναι τολμήσαντες καὶ τὰ δυσσεβῆ Κεφάλαια, ἃ μετὰ ἀναθεματισμῶν εἰς τὴν Βασιλίδα Πόλιν ἐξέπεμψαν, δεξάμενοι καὶ ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς, ὡς ᾠήθησαν, βεβαιώσαντες, ἃ σαφῶς ἐκ τῆς πικρᾶς Ἀπολιναρίου βεβλάστηκεν ῥίζης.

Μετέχει δὲ καὶ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου δυσσεβείας· εἰ δέ τις ἀκριβῶς κατιδεῖν ἐθελήσειεν, οὐδὲ τῆς Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος ἄμοιρα δυσσεβείας τυγχάνει.

Ἐν μὲν γὰρ τῷ *Πρώτῳ Κεφαλαίῳ* τὴν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένην οἰκονομίαν ἐκβάλλει οὐκ ἀνειληφέναι τὸν Θεὸν Λόγον φύσιν ἀνθρωπείαν, ἀλλ' αὐτὸν εἰς σάρκα μεταβληθῆναι διδάσκων, καὶ δοκήσει καὶ φαντασίᾳ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, ἀλλὰ οὐκ ἀληθείᾳ, γεγενῆσθαι δογματίζων! Ταῦτα δὲ τῆς Μαρκίωνος καὶ τοῦ Μάνεντος καὶ Οὐαλεντίνου δυσσεβείας ὑπάρχει γεννήματα.

Ἐν δὲ τῷ *δευτέρῳ* καὶ *τρίτῳ Κεφαλαίῳ*, ὥσπερ ἐπιλαθόμενος, ὧν ἐν προοιμίοις ἐξέθετο, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν εἰσάγει, καὶ σύνοδον καθ' ἕνωσιν φυσικήν, κρᾶσίν τινα καὶ σύγχυσιν διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων γεγενῆσθαι διδάσκων τῆς τε θείας φύσεως καὶ τῆς δούλου μορφῆς. Τοῦτο τῆς αἱρετικῆς Ἀπολιναρίου καινοτομίας ἐστὶ κύημα.

Ἐν δὲ τῷ *τετάρτῳ Κεφαλαίῳ* ἀπαγορεύει τῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν φωνῶν τὴν διαίρεσιν καὶ οὐκ ἐᾷ κατὰ τὰς τῶν ὀρθοδόξων πατέρων διδασκαλίας τὰς μὲν θεοπρεπεῖς φωνὰς περὶ τῆς θείας ἐκλαμβάνεσθαι φύσεως, τὰς δὲ ταπεινὰς καὶ ἀνθρωπίνως εἰρημένας τῇ ἀναληφθείσῃ προσάπτειν ἀνθρωπότητι· καὶ ἐντεῦθεν τοίνυν ἔστιν εὑρεῖν τοὺς εὖ φρονοῦντας τὴν τῆς ἀσεβείας συγγένειαν· Ἄρειος γὰρ καὶ Εὐνόμιος «κτίσμα» καὶ «ἐξ οὐκ ὄντων» καὶ «δοῦλον» τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι φάσκοντες, τὰ ταπεινῶς ὑπὸ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ καὶ ἀνθρωπίνως εἰρημένα τῇ

νεστοριανική-αἱρετική. Πρός βεβαίωσιν τῆς πλήρους ταυτότητος ἰδεῶν Θεοδωρήτου καί Νεστορίου ἰδέ ἐν Πράξ. ΣΤ΄ σημ. 102.

Θεότητι αὐτοῦ προσάψαι τετολμήκασι, τὸ ἑτερούσιον ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀνόμοιον κατασκευάζοντες.

Πρὸς τούτοις, ἵνα συνελὼν εἴπω, αὐτὴν τὴν ἀπαθῆ καὶ ἄτρεπτον τοῦ Χριστοῦ Θεότητα καὶ παθεῖν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ ἀποθανεῖν, καὶ ταφῆναι διαγορεύει. Τοῦτο δὲ καὶ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου μανίας ἐπέκεινα· οὐδὲ γὰρ οἱ κτίσμα τολμῶντες ἀποκαλεῖν τὸν ποιητὴν τῶν ὅλων καὶ δημιουργόν, εἰς ταύτην ἐξώκειλαν τὴν ἀσέβειαν.

Βλασφημεῖ δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα· οὐκ ἐκ τοῦ Πατρὸς αὐτὸ λέγων ἐκπορεύεσθαι, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, ἀλλ' ἐξ Υἱοῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχειν. Καὶ οὗτος δὲ τῶν Ἀπολιναρίου σπερμάτων ὁ καρπός· γειτνιάζει δὲ καὶ τῇ Μακεδονίου[134] πονηρᾷ γεωργίᾳ.

Ταῦτα τοῦ Αἰγυπτίου τὰ κυήματα, πονηροῦ πατρὸς ἀληθῶς ἔγγονα πονηρότερα.

Ταῦτα δέ, –δέον ἢ ἀμβλωθρίδια ποιῆσαι κυοφορούμενα, ἢ εὐθὺς τεχθέντα διαφθεῖραι τούς τῶν ψυχῶν τὴν ἰατρείαν ἐγκεχειρισμένους, ὡς ὀλέθρια καὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως δηλητήρια,– ἐκτρέφουσιν οἱ γεννάδαι καὶ πολλῆς ἀξιοῦσι σπουδῆς ἐπ' ὀλέθρῳ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν τὰς ἀκοὰς αὐτοῖς ὑπέχειν ἀνεχομένων[135].

134. Εἰς τό Πρακτικόν τῆς ληστρικῆς ἀντί «Μακεδονίου» εὑρίσκομεν τήν γραφήν «Μαρκίωνος» (βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 93).

135. Θεοδωρήτου ἐπιστολή 151 (P.G. 83, 1416D-1417D). Ἡ ἐπιστολή αὐτή ἀνεγνώσθη ὁλόκληρος εἰς τήν ληστρικήν σύνοδον (449) καί ἀπετέλεσε τό κύριον κατά τοῦ Θεοδωρήτου κατηγορητήριόν (βλ. Flemming ἔ.ἀ. σελ. 91-105). Ἐνταῦθα παρατίθενται μόνον παράγραφοι. Εἰς τήν ἐπιστολήν αὐτήν ὁ Θεοδώρητος κατηγορεῖ ὡς αἱρετικήν καί ἐμπαίζει τήν Γ΄ Οἰκ. Σύνοδον, ἐπειδή οἱ εἰς αὐτήν συναθροισθέντες Πατέρες ἐδέχθησαν, ἐβεβαίωσαν καί ἐκύρωσαν τά Δώδεκα Κεφάλαια, τά ὁποῖα ὄχι μόνον μανιωδῶς καθυβρίζει, χαρακτηρίζων αὐτά ὡς συμπερίληψιν ὅλων τῶν αἱρέσεων, ἀλλά καί ἐπιχειρεῖ τήν ἀνασκευήν τους. Ἀπό τά ἐπιχειρήματά του ὅμως προκύπτει σαφῶς, ὅτι ὁ ἴδιος δέν ἐννόει ὀρθῶς τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν. Ἡ κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐκτοξευομένη κατηγορία, ὅτι ἐφρόνει ὅ,τι καί διάφοροι αἱρετικοί τοῦ παρελθόντος, δείχνουν μόνον ὅτι εἰς τήν καρδίαν τοῦ Θεοδωρήτου ὑπῆρχε πολύ πάθος κατά τοῦ ἁγίου. Ἡ ἐπιστολή αὐτή εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ της κάτι περισσότερον ἀπό ἀξιοκατάκριτος.

ΣΤ΄.- Πάλιν ἀπὸ ὁμιλίαν τοῦ Θεοδωρήτου, ἐκφωνηθεῖσαν κατὰ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐν Χαλκηδόνι ἀμέσως μετά τήν ἐν Ἐφέσῳ Πρώτην Σύνοδον, ὅτε μαζί μέ ἄλλους Ἀνατολικούς μετέβαινεν ἐξ Ἐφέσου εἰς Κωνσταντινούπολιν (νά ἐργασθῇ) ὑπέρ τοῦ Νεστορίου, ἐπειδή τάχα εἶχε καταδικασθῆ ἀδίκως.

Βλέπεις, πῶς καί τήν διαφοράν τῶν φύσεων γνωρίζω, καί τήν ἕνωσίν των δέν λύω, ὦ νέε σύ Χριστομάχε, μᾶλλον δέ Θεομάχε; «Τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε, ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου»[136].

Ζ΄.- Πάλιν ἐξ ἄλλης ὁμιλίας του ἐκφωνηθείσης ἐν Χαλκηδόνι κατά τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου.

Ἆρά γε ἐγὼ λύω τὴν ἕνωσιν, ὦ νέε σὺ αἱρετικέ, ἢ σὺ συγχέεις τὰς φύσεις; Εἰπέ, ὅτι ἡ ἕνωσις εἶναι ἀσύγχυτος, καὶ τότε ἀποδέχομαι τὴν λέξιν (ὅρον). Διατὶ ὅμως λέγεις, ὅτι αἱ δύο φύσεις ἔγιναν μία φύσις; Ποῖος προφήτης σοῦ ἐδίδαξε τοῦτο; Ποῖος ἐκ τῶν Ἀποστόλων; Ὁ πρῶτος; Ὁ δεύτερος; Ὁ μέσος; Ὁ ἔσχατος; Ποῖος ἐκ τῶν μετὰ τούς δώδεκα; Ὁ Παῦλος; Ὁ Βαρνάβας; Ποῖος εἶναι ὁ μεταγενέστερος ἀπὸ ἐκείνους διδάσκαλος;

Ἄκουσε, ποῖος εἶναι ὁ διδάσκαλός σου! Αὐτὸ τὸ «ἐγέννησε» ὁ Ἀρειανὸς Ἀστέριος καὶ ὁ Ἀπολινάριος, *ὁ πατήρ σου!* Ἔ, λοιπὸν σὺ μόνος σου ἔκαμες τὸν ἑαυτόν σου «υἱόν» ἐκείνου, τοῦ ὁποίου ἐκληρονόμησες τὰ δόγματα! Εἴθε νὰ γίνῃς –τὸ ἀξίζεις!– καὶ τῆς προσηγορίας του κληρονόμος![137]

Η΄.- Τοῦ αὐτοῦ. Ἀπό ὁμιλίαν γραφεῖσαν εἰς τήν αὐτήν πόλιν ὑπέρ τοῦ Νεστορίου.

Χριστός ἡμῖν ἡγείσθω τοῦ λόγου.

136. P.G. 84, 53 C D. Ἐδῶ ὁ Θεοδώρητος ὄχι μόνον ὀνομάζει τόν ἅγιον Κύριλλον «Χριστομάχον» καί «Θεομάχον», ἀλλά καί κάνει αἱρετικήν παρουσίασιν τοῦ χωρίου Πραξ. 2, 23-24 εὐνοοῦσαν τήν νεστοριανήν ἄποψιν, καθ' ἣν ἐν Χριστῷ ἡνώθησαν ὄχι δύο φύσεις, ἀλλά δύο πρόσωπα.

137. P.G. 84, 55 BC. Καί ἐδῶ ὁ Θεοδώρητος ὑβρίζει τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς μαθητήν τοῦ Ἀπολιναρίου. Παραλλήλως μᾶς δείχνει σαφῶς, ὅτι ἡ κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καταφορά του ἦτο ὁ κακός καρπός τῆς διαφόρου χρήσεως τοῦ ὅρου «φύσις» καί τῆς ὑποψίας του, ὅτι ὁ μέγας Πατήρ ἐδέχετο σύγχυσιν καί σύγκρασιν τῶν δύο φύσεων μετά τήν ἕνωσιν.

Χριστός, δι' ὃν τῶν φοβερῶν τῆς Προποντίδος κατατολμᾶτε κυμάτων, ἵνα τῆς ἡμετέρας φωνῆς εἰσακούσητε, ἴνδαλμα νομίζοντες εἶναι τῆς τοῦ Ὑμετέρου ποιμένος φωνῆς· ἐφίεσθε γὰρ ἀκοῦσαι τῶν τερπνῶν τοῦ ποιμένος ὑμῶν συριγμάτων, ποιμένος ὃν οἱ συμποίμενες καλάμοις κατέσφαξαν, ὡς νομίζουσι. Πρὸς οὓς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ τό· «Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητήν μου· εἰς ἔρημον ἄβατον»[138].

Θ΄.- Ἐπιστολή Θεοδωρήτου πρός Ἀνδρέαν ἐπίσκοπον Σαμοσάτων, γραφεῖσα ἐξ Ἐφέσου.[139]

Γράφων ἐξ Ἐφέσου ἀσπάζομαι τήν Ἁγιωσύνην Σου, τήν ὁποίαν καί μακαρίζω διά τήν ἀσθένειαν, καί θεωρῶ ὡς πολύ θεοφιλῆ, ἀφοῦ ἔτσι ἐγνώρισε ἐξ ἀκοῆς καί ὄχι ἐκ πείρας τά κακά πού ἔλαβον χώραν ἐδῶ· καί εἶναι κακά, πού ξεπερνοῦν κάθε δύναμιν τοῦ λόγου, «νικοῦν» κάθε ἐξιστόρησιν καί εἶναι ἄξια συνεχῶν δακρύων καί ἀκαταπαύστων στεναγμῶν.

Κινδυνεύει τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας νά σχισθῇ, ἤ μᾶλλον θά εἶχε ἤδη ὑποστῇ τό σχίσμα, ἄν ὁ σοφός Ἐκεῖνος ἰατρός δέν ἀνέπλαττε καί ἐπανήνωνε τά ἀποκεκομμένα καί σεσηπότα μέλη!

Πάλιν μαίνεται ἡ Αἴγυπτος κατά τοῦ Θεοῦ, καί μάχεται κατά Μωϋσέως καί Ἀαρών, καί (ὅλων ἐν γένει) τῶν δούλων του. Καί τό πλεῖστον τοῦ Ἰσραήλ συμφρονεῖ μέ τούς ἐχθρούς· πολύ δέ ὀλίγοι εἶναι οἱ ὑγιεῖς καί ἑκουσίως ὑπομένοντες τούς ὑπέρ τῆς εὐσεβείας κόπους.

Τό σεβάσμιον τῆς εὐσεβείας κατεπατήθη. Οἱ καθῃρημένοι τελοῦν ἔργα ἱερατικά· καί οἱ καθαιρέσαντες αὐτούς «κάθονται εἰς τό σπίτι τους» καί στενάζουν! Καί αὐτοί πού εἶχον καταστῇ ἀκοινώνητοι –καί μάλιστα τήν ἰδίαν στιγμήν πού ἐκεῖνοι καθῃρέθησαν– «ἀπήλλαξαν», ἔτσι ἐνόμισαν (;) τούς καθῃρημένους τῆς καθαιρέσεως!

Αἰγύπτιοι, Παλαιστίνιοι, Ποντικοί, Ἀσιανοί καί μαζί τους ἡ

138. A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 82. Ἐδῶ ὁ Θεοδώρητος παρουσιάζει τόν Νεστόριον ὡς ὑπόδειγμα καλοῦ ποιμένος καί ὑβρίζει τούς Πατέρας τῆς Γ΄ Οἰκ. Συνόδου, ὡς ἐρημωτάς τῆς Ἐκκλησίας!

139. P.G. 83, 1463 A-C (Ἐπιστολή 162). Βλ. καί Εἰσαγωγή Κεφ. Γ΄ § 16.

Δύσις, ἐμπαίζουν τήν Σύνοδον! Τό πλεῖστον τῆς Οἰκουμένης ἐνόσησε!

Ποῖοι ποτέ γελωτοποιοί κατά τήν ἐποχήν τῆς 'Ασεβείας ἐνέπαιξαν εἰς κωμῳδίαν τους τήν Εὐσέβειαν τόσον πολύ; Ποῖος δέ κωμῳδιογράφος συνέγραψε ποτέ τέτοιο «ἔργον»; Καί ποῖος τραγῳδός θά μπορέση νά περιγράψη, ὅπως πρέπει, τά κλάματά τους; Τόσα καί τέτοια εἶναι τά κακά πού ὥρμησαν κατά τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Θεοῦ· - ἄν καί, ἐν συγκρίσει πρός τά ὅσα ἀπετολμήθησαν, σοῦ ἐδιηγήθην ἕνα ἐλάχιστον μόριον!

Ι΄.- Τοῦ αὐτοῦ πρός Νεστόριον[140].
('Εγράφη) μετά τήν γενομένην ἕνωσιν μεταξύ τῶν 'Ανατολικῶν καί τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου.

Τῷ Δεσπότῃ μου, τῷ σεβασμιωτάτῳ καί ὁσιωτάτῳ καί ἁγιωτάτῳ πατρί, ἐπισκόπῳ Νεστορίῳ, Θεοδώρητος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Τό ὅτι δέν μέ τέρπει, ἡ παραμονή εἰς τήν πόλιν, οὔτε ἡ «κοσμική θεραπεία» (καλοπέρασις), οὔτε εἶμαι προσδεδεμένος εἰς τάς ὑψηλάς καθέδρας, νομίζω ὅτι τό γνωρίζει ἡ 'Αγιωσύνη Σου. Διότι, ἄν ὄχι καί κάτι ἄλλο, τοὐλάχιστον ἡ ἀπομόνωσις τῆς πόλεως, τήν ὁποίαν ἐκληρώθην νά κυβερνῶ, ἀρκεῖ διά νά μέ διδάξῃ αὐτήν τήν φιλοσοφίαν· διότι ὄχι μόνον ἔχει μόνωσιν, ἀλλά καί πολλούς θορύβους ἀπό τάς ὑποθέσεις (τίς σκοτοῦρες), πού εἶναι δυνατόν νά κάμουν ἀγροίκους, ἀκόμη καί ἐκείνους, εἰς τούς ὁποίους αὐτά ἀρέσουν πολύ.

Δέν θά πρέπει λοιπόν νά πείσῃ κανείς τήν 'Αγιότητα Σου ὅτι ἐγώ ἔκλεισα τά μάτια μου καί ἐδέχθην ὡς ὀρθόδοξον τήν ἐπιστολήν τοῦ Αἰγυπτίου, ἐπειδή τάχα ἐπεθύμουν (νά μήν χάσω) τόν ἀρχιερατικόν θρόνον. Καί διά νά εἴπω ὅλην τήν ἀλήθειαν, ἀφοῦ

140. Βλ. Θεοδωρήτου ἐπιστολή 172 P.G. 83, 1485A-1488A. 'Εγράφη τό 438 μ.Χ. δηλ. πολύ μετά τάς «διαλλαγάς». 'Ο Θεοδώρητος ὁμολογεῖ, ὅτι αἱ δύο ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, πού ἀνεγνώσθησαν εἰς τήν ἐν 'Εφέσῳ Σύνοδον (ἄρα καί τά ΙΒ΄ Κεφάλαια!) εἶναι ἀπηλλαγμέναι «πάσης αἱρετικῆς πικρότητος». Παρά ταῦτα τονίζει ὅτι «μισεῖ» τόν ἅγιον Κύριλλον. 'Η ὁμολογία αὐτή τοῦ Θεοδωρήτου εἶναι πολύ θλιβερά (καί δι' αὐτόν καί διά τόν παραλήπτην τῆς ἐπιστολῆς Νεστόριον) καί ἐνδεικτική τῆς πνευματικῆς τους καταπτώσεως. Θλιβερωτέρα εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ Θεοδωρήτου, ὅτι προτιμᾷ νά τοῦ κόψουν τά χέρια παρά νά ἀρνηθῇ τόν Νεστόριον. Καί διεκήρυττε, ὅτι κάτι τέτοιο θά ἐγίνετο μόνον, ἄν ἐγκατέλειπεν αὐτόν ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ (βλ. καί σημ. 127).

ἀνέγνωσα καί ἐμελέτησα αὐτά πολλάκις καί μετά προσοχῆς, διεπίστωσα, ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένα αἱρετικῆς πικρότητος· καί ἐφοβήθην νά ἀποδώσω εἰς αὐτά μομφήν. Καί τοῦτο, παρ' ὅτι βεβαίως μισῶ, ὅσον οὐδείς ἄλλος, τόν πατέρα των, ὡς πρόξενον τῶν θορύβων τῆς οἰκουμένης. Καί ἐλπίζω ὅτι δέν θά ὑποστῶ δι' αὐτό οὐδεμίαν τιμωρίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως, διότι ὁ δίκαιος Κριτής ἐξετάζει τήν διάθεσιν.

Εἰς αὐτά ὅμως πού διεπράχθησαν κατά τῆς 'Αγιότητός Σου ἀδίκως καί παρά τούς νόμους, ἀκόμη καί ἄν μοῦ κόψουν καί τά δύο χέρια μου, δέν θά ἀνεχθῶ νά συμφωνήσω, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ θεία Χάρις θά μέ βοηθῇ καί θά στηρίζῃ τήν ἀσθένειαν τῆς ψυχῆς μου. Δι' ἐπιστολῶν μου ἔχω καταστήσει τοῦτο γνωστόν καί εἰς ὅσους μέ ἠρώτησαν σχετικῶς.

'Ακόμη ὅμως ἀπέστειλα εἰς τήν 'Αγιότητά Σου τήν ἀπάντησιν, τήν ὁποίαν δίδομεν εἰς ἐκεῖνα, διά τά ὁποῖα μέ ἠρώτησες· διά νά μάθῃς, ὅτι μέ τήν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὁ χρόνος ἐμέ ἄλλαξε, οὔτε τίς πολυποδαροῦσες ἤ τούς χαμαιλέοντας ἐδίδαξε· ἀπό αὐτά αἱ μέν μιμοῦνται μέ τό χρῶμά τους τίς πέτρες, οἱ δέ τά φύλλα.

Σύμπασαν τήν σύν σοί ἀδελφότητα ἐγώ τε καί οἱ σύν ἐμοί πλεῖστα προσαγορεύομεν.

ΙΑ΄.- Θεοδωρήτου. Πρός τόν 'Αντιοχείας 'Ιωάννην· μετά τάς «διαλλαγάς».

'Ο πάντα σοφῶς πρυτανεύων Θεός, καί τῆς ἡμετέρας προμηθούμενος ὁμονοίας, καί τῆς τῶν λαῶν κηδόμενος σωτηρίας, συναθροισθῆναι ἡμᾶς κατά ταὐτό παρεσκεύασε, καί συμφώνους ἀλλήλοις τάς πάντων ἔδειξε γνώμας.

'Εν κοινῷ γὰρ ἀναγνόντες τὰ Αἰγύπτια γράμματα καὶ ἐξετάσαντες αὐτῶν ἀκριβῶς τὴν διάνοιαν εὕρομεν σύμφωνα τοῖς εἰρημένοις ἀφ' ἡμῶν τὰ ἐκεῖθεν ἐπεσταλμένα καὶ ἄντικρυς ἐναντία τοῖς Δώδεκα Κεφαλαίοις, οἷς μέχρι τοῦ παρόντος, ὡς ἀλλοτρίοις τῆς εὐσεβείας, πολεμοῦντες διετελέσαμεν.

'Εκεῖνα μὲν γὰρ εἶχε· «σαρκικῶς» «σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον» καὶ «καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν» καὶ «σύνοδον τὴν καθ' ἕνωσιν φυσικήν» καὶ «τὸν Θεὸν Λόγον πρωτότοκον γεγενημένον ἐκ νεκρῶν»· ἀπηγόρευε δὲ καὶ τῶν περὶ τοῦ Κυρίου φωνῶν τὴν διαίρεσιν, καὶ ἕτερα δὲ πρὸς τούτοις εἶχε τῶν μὲν ἀποστολικῶν σπερμάτων ἀλλότρια, τῶν δὲ αἱρετικῶν ζιζανίων βλαστήματα· τὰ δὲ

νῦν ἐπεσταλμένα τῇ εὐαγγελικῇ εὐγενείᾳ καλλύνεται[141]».

ΙΒ΄.- Θεοδωρήτου· πρός τόν ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας Ἰωάννην ἐπιστολή· ἐγράφη, ὅταν ἀπέθανεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Κύριλλος.

Ἀργά, ἀλλ᾽ ἐπί τέλους, ἀπέθανεν ὁ κακός ἄνθρωπος! Ναί. Οἱ καλοί, οἱ καλόψυχοι, φεύγουν πρίν τῆς ὥρας τους. Καί ἀντίθετα, τῶν κακῶν ἡ ζωή παρατείνεται πολύν χρόνον.

Καί νομίζω, ὅτι ὁ προνοητικός οἰκονόμος ὅλων τῶν ἀγαθῶν, (αὐτούς μέν) τούς «ἀποσύρει» ἀπό τάς ἀνθρωπίνας δοκιμασίας, πρίν ἀκόμη ἔλθῃ ὁ καιρός τους· καί, ὡς νικητάς, τούς ἀπαλλάσσει ἀπό τούς ἀγῶνας· καί τούς μεταφέρει εἰς τήν καλλιτέραν ἐκείνην ζωήν, ἡ ὁποία ζωή εἶναι τό βραβεῖον πού ἀναμένει ἐκείνους πού ἀγωνίζονται διά τήν ἀρετήν ὄχι μόνον χωρίς «θλῖψιν», ἀλλά καί μέ ἐλευθέραν ἐκλογήν. Καί ἀντιθέτως, παραχωρεῖ, οἱ τῆς κακίας ἐρασταί καί ἐργάται νά ἀπολαύουν πολύ περισσότερον τήν παροῦσαν ζωήν, ὥστε ἔτσι ἤ νά ἀποκτοῦν κόρον τῆς κακίας καί νά μαθαίνουν ἔπειτα τήν ἀρετήν, ἤ νά «δίδουν» -καί εἰς τόν παρόντα αἰῶνα- λόγον μέ τό νά περιδινοῦνται ἀπό τά, λόγῳ τῆς μοχθηρότητος τῶν ἠθῶν τους, πικρά καί πονηρά τῆς παρούσης ζωῆς κύματα πολύ περισσότερον χρόνον!

Αὐτόν λοιπόν, τόν ἐλεεινόν ὅσον οὐδείς ἄλλος, ὁ κυβερνήτης τῶν ψυχῶν μας τόν ἄφηνε νά ἔχῃ πολύ περισσότερον χρόνον ἐκεῖνα πού μερικοί θεωροῦν τερπνά! Ὅταν ὅμως εἶδε, ὅτι ἡ κακία του ηὔξανε καθημερινῶς, καί ἔβλαπτε τό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς «λοιμόν» τόν «ἐκλάδευσε» καί «ἀφεῖλεν ὄνειδος ἀπό υἱῶν Ἰσραήλ».

Βεβαίως ἡ μετάστασίς του εὔφρανε τούς ἱεράρχας, ἀλλ᾽ ἀσφαλῶς ἐλύπησε τούς νεκρούς! Καί ὑπάρχει φόβος, μήπως, ἤ ἐκεῖνοι καταπονηθοῦν ἀπό τήν συναναστροφήν τους μαζί του καί «τό σκάσουν» νά ἔλθουν πάλιν κοντά μας, ἤ ἐκεῖνος (ἐπιχειρήσῃ νά ξεφύγῃ) ἀπό αὐτούς πού τόν «πηγαίνουν», ὡς (ἐπεχείρησε νά κάμῃ) καί ὁ τύραννος ἐκεῖνος τοῦ Κυνίσκου τοῦ Λουκιανοῦ[142].

---

141 P.G. 83, 1484 AB & A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 163. Ὁ Θεοδώρητος ὀνομάζει τά ΙΒ΄ Κεφάλαια «αἱρετικῶν ζιζανίων βλαστήματα».

142. Ὁ διάλογος δέν ὀνομάζεται Κυνίσκος, ἀλλά «Τύραννος ἤ κατάπλους». Εἰς αὐτόν γίνεται λόγος περί τοῦ τυράννου Μεγαπένθους τοῦ Λακύδου, ὁ ὁποῖος, ἐνῷ ὡδηγεῖτο ὑπό τοῦ Ἑρμοῦ εἰς τήν λέμβον τοῦ Χάρωνος, «τοῦ τό ἔσκασε»· καί

Ὀφείλομεν λοιπόν νά φροντίσωμεν, καί μάλιστα ἡ Ἁγιότης Σου πρέπει νά ἀναλάβῃ καί τήν μέριμναν αὐτήν, νά διατάξῃ τό ἀδελφᾶτον ἐκείνων πού μεταφέρουν τούς νεκρούς νά βάλουν ἐπάνω εἰς τόν τάφον του μίαν πέτραν, τήν πιό μεγάλην καί βαρεῖαν, ὥστε νά μή μπορέσῃ ποτέ πλέον νά μᾶς ξαναγυρίσῃ ἐδῶ καί νά μᾶς ξαναεκδηλώσῃ τήν ἀλλοπρόσαλλον θέλησίν του.

Ἄς πάρῃ μαζί του τά νέα του δόγματα εἰς τόν Ἅδη. Ἐκεῖ νύκτα καί ἡμέραν, ὅσον θέλει, ἄς φλυαρῇ!

Ναί· δέν φοβούμεθα, μή τυχόν κατορθώσῃ νά διαιρέσῃ καί ἐκείνους, ὁμιλῶν δημοσίως κατά τῆς εὐσεβείας, καί περισφίγξῃ εἰς τόν θάνατον τήν ἀθάνατον φύσιν. Διότι τότε θά τόν «πάρουν μέ τίς πέτρες» ὄχι μόνον ἐκεῖνοι πού εἶναι εἰς τά θεῖα πεπαιδευμένοι, ἀλλά ἀκόμη καί οἱ Νεμρώδ, Φαραώ, καί Σενναχηρείμ καί κάθε ἄλλος, ὅμοιος μέ αὐτούς ἐχθρός τοῦ Θεοῦ.

Ὅμως ἴσως εἶπα πολλά καί χωρίς λόγον, ἀφοῦ ὁ ταλαίπωρος αὐτός, παρ᾽ ὅτι δέν θά τό ἤθελε, ἤδη σιωπᾷ. «Ἐξελεύσεται, λέγει, τό πνεῦμα αὐτοῦ καί ἐπιστρέψει εἰς τήν γῆν αὐτοῦ. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοί αὐτοῦ».

Ὅμως ἐκεῖνος ἔχει ἄλλην μίαν σιωπήν. Παρ᾽ ὅτι ὁ ἴδιος τήν εἶχε «γυμνώσει», τώρα δένουν τήν γλῶσσαν του, φιμώνουν τό στόμα, χαλινώνουν τό νοῦν· τόν κάνουν νά σιωπᾷ· τόν ἀναγκάζουν νά δύσῃ εἰς τήν γῆν. Διά τοῦτο καί τόν θρηνῶ, τόν ταλαίπωρον, καί ὀδύρομαι. Ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου του δέ μοῦ προεκάλεσε ἀμιγῆ τήν εὐφροσύνην, ἀλλά ἀνάμικτον μέ θλῖψιν.

μόλις ὁ Ἑρμῆς κατώρθωσεν μέ τήν βοήθειαν τοῦ φιλοσόφου Κυνίσκου νά συλλάβῃ αὐτόν πλησίον τοῦ Ταινάρου (Βλ. Λουκιανοῦ, Κατάπλους ἤ Τύραννος § 3-4). Ὁ Μεγαπένθης παρουσιάζεται τόσον ἁμαρτωλός, ὥστε ὁ σοφώτατος Ραδάμανθυς εὑρέθη εἰς ἀμηχανίαν καί ἀπορίαν, περί τοῦ ποίαν ποινήν θά ἔπρεπε νά ἐπιβάλῃ εἰς αὐτόν! Ὁ παραλληλισμός θέλει νά παρουσιάσῃ τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς ἐξ᾽ ἴσου ἁμαρτωλόν, ἄχθος ὄχι μόνον ἀρούρης ἀλλά καί τῶν καταχθονίων. Λόγια θλιβερά καί ἁμαρτωλά. Αἱ ὕβρεις κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὑπῆρξαν τό πεδίον τῆς «ἁμίλλης» ὅλων τῶν νεστοριανῶν καί νεστοριανιζόντων. Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς νεστοριανικῆς ἐκκλησίας Βαβαῖος ὁ μέγας (Babai) τόν ὀνομάζει: «Ὁ αἰγύπτιος, τοῦ ὁποίου ἡ ζωή εἶναι ἐπικατάρατος· ὁ ἀσεβής ἀσεβῶν· ὁ πατήρ πλήθους αἱρέσεων· ὁ υἱός τοῦ Ἀρείου· ὁ νόθος τοῦ Μακεδονίου· ὁ μαθητής τοῦ Ἀπολιναρίου· ὁ κληρονόμος τοῦ Μάνεντος καί συγκληρονόμος τοῦ Διαβόλου, ἀπό τόν ὁποῖον καί ἐνεπνέετο εἰς ὅλα του τά ἔργα· ὁ ἐν μέσῳ τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ λύκος τῆς Ἀραβίας· ὄφις ὕπουλος· ἔχιδνα δηλητηριώδης». (Liber de Unione c. 8 C.S.C.O. t. LXI, p. 81). Βαβαί, ὅτι ὁ Θεοδώρητος συμφρονεῖ μέ τόν Βαβαῖον.

Χαίρω μέν καί εὐφραίνομαι, πού βλέπω νά ἔχη ἀπαλλαγῆ τό κοινόν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀπό μίαν τέτοιαν «πανούκλα». Θλίβομαι ὅμως καί θρηνῶ, ὅταν σκέπτομαι ὅτι δέν πρόκειται νά λάβη ἄνεσιν κακῶν ὁ ἄθλιος, ἀλλ' ὅτι ἀπέθανε, διά νά δοκιμάση (κακά) μεγαλύτερα καί χειρότερα!

Διότι, ὡς λέγουν, ὠνειρεύετο νά ταράξη ἀκόμη καί τήν Βασιλεύουσαν καί νά πολεμήση καί πάλιν τά εὐσεβῆ δόγματα· καί νά κατηγορήση τήν Ἁγιότητά Σου, ὅτι τάχα ἀποδέχεται τά ἰδικά του!

Ὅμως ὁ Θεός καί βλέπει καί δέν παραβλέπει. Καί ἐνέβαλεν φίμωτρον εἰς τό στόμα του καί χαλινόν εἰς τά χείλη του. Καί «ἀπέστρεψεν αὐτόν εἰς τήν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη».

Εἴθε ὅμως διά τῶν προσευχῶν τῆς Ἁγιότητός Σου, νά εὕρη ἔλεος καί ἄφεσιν, καί ἡ ἄμετρος εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ νά νικήση τήν κακίαν του.

Παρακαλῶ δέ τήν Ἁγιότητά Σου, νά μᾶς «λύση» τόν θόρυβον τῆς ψυχῆς. Διότι πλεῖσται ὅσαι καί ποικίλαι φῆμαι μᾶς περιηχοῦν καί μᾶς ταράσσουν προαγγέλλουσαι κοινάς συμφοράς. Μερικοί μάλιστα λέγουν ὅτι καί ἡ Σεβασμιότης Σου προσεχώρησε, χωρίς νά τό θέλη, εἰς τούς «αὐλικούς». Καί μέχρι τώρα μέν κατεφρόνουν τά διαδιδόμενα ὡς ψευδῆ· ἐπειδή ὅμως εἶδα, ὅτι ὅλοι λέγουν αὐτά καί μόνον, καί ὅλοι τά ἴδια, ἐνόμισα ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νά πληροφορηθῶ τήν ἀλήθειαν ἀπό τήν Ἁγιότητά Σου, ὥστε ἤ νά τά περιγελῶμεν ὡς ψευδῆ, ἤ, ἄν εἶναι ἀληθινά, νά πενθήσωμεν ἀξίως[143].

143. Θεοδωρήτου ἐπιστολή 180, P.G. 83, 1489Β-1493Α. Ἡ ἐπιστολή αὐτή δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπευθύνεται πρός τόν Ἀντιοχείας Ἰωάννην (πού καί εἶχε μεταστῆ πρό τοῦ Κυρίλλου). Παραλήπτης της πρέπει νά εἶναι ἤ ὁ Ἀντιοχείας Δόμνος, ἤ κάποιος ἐπίσκοπος Ἰωάννης. Ἄν θεωρηθῆ γνησία εἶναι πολύ θλιβερά διά τόν Θεοδώρητον. Χαρακτηρίζων τόν Κύριλλον ὡς «ἐλεεινόν», «ὄνειδος» τῆς Ἐκκλησίας, χειρότερον ἀπό τούς μυσαρωτέρους ἀντιθέους (Φαραώ, Νεμρώδ κ.ἄ.) καί προσωποποίησιν τοῦ μίσους, ὁ Θεοδώρητος μαρτυρεῖ καθ' ἑαυτοῦ καί μόνον καθ' ἑαυτοῦ. Ἡμεῖς ἡνωμένοι μετά τῶν ἁγίων χλ΄ Πατέρων ὅλη ψυχῆ καί καρδίᾳ, ἀναβοῶμεν: «Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη. Ὡς Κύριλλος οὕτω πιστεύομεν. Ὁ μή πιστεύων ὡς Κύριλλος, ἤτω ἀνάθεμα».

ΙΓ΄.- Ὡσαύτως μετά τόν θάνατον τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ὁ αὐτός Θεοδώρητος εἰς ὁμιλίαν λεχθεῖσαν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐνώπιον τοῦ Δόμνου, ἐπιχαίρων διά τόν θάνατόν του, εἶπε τά ἑξῆς:

Κανείς κανένα πλέον δέν ἐξαναγκάζει εἰς βλασφημίαν.

Ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι, πού ἔλεγον ὅτι ὁ σταυρωθείς εἶναι ὁ Θεός; Δέν σταυρώνεται ὁ Θεός.

Ὁ ἄνθρωπος ἐσταυρώθη, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἐκ σπέρματος Δαβίδ, ὁ υἱός Ἀβραάμ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἀποθανών. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ δέ Θεός Λόγος «ἤγειρεν» τόν Ναόν Του.

Ὁ ἐκ Δαβίδ, εἶναι ὅ,τι καί ὁ Δαβίδ.

Ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾶ.

Ὁ Θεός Λόγος εἶναι ὁ φύσει Υἱός τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ ὁ Χριστός εἶναι υἱός μέν τοῦ Δαβίδ, ναός δέ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Τώρα πλέον δέν ὑπάρχει διαμάχη. Ἀνατολή καί Αἴγυπτος εἶναι ὑπό ἕνα ζυγόν.

Τό μῖσος ἀπέθανε! Καί μαζί του κατέρρευσε καί ἡ διαμάχη!

Αἰωνία τους ἡ μνήμη τῶν Θεοπαθητῶν[144].

ΙΔ΄.- Εἰς ἄλλην δέ πάλιν ὁμιλίαν του λέγει τά ἑξῆς:

Ἐψηλάφησεν ὁ Θωμᾶς τόν ἀναστάντα καί προσεκύνησε τόν ἀναστήσαντα[145].

*

18. Ἡ ἁγία *Σύνοδος* εἶπε:

1. Ἀπό αὐτά πού ἀσεβῶς ἔγραψεν ὁ Θεοδώρητος, ἄς πάρωμεν ἀφορμήν νά θαυμάσωμεν τήν ἀκρίβειαν τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, ἡ ὁποία, ἀκριβῶς ἐπειδή εἶχεν ἐπισημάνει τάς βλασφημίας του, κατά πρῶτον μέν προέβη καί δή κατ' ἐπανάληψιν εἰς διαφόρους κραυγάς ἀποδοκιμασίας εἰς βάρος του, ἐν συνεχείᾳ δέ δέν «ἐδέχθη» αὐτόν εἰμή μόνον, ἀφοῦ προηγουμένως ἀνεθεμάτισε τόν

144. A.C.O. 1, 1, 5, σελ. 173. Μέ αὐτά τά λόγια ὁ Θεοδώρητος προδίδει θεολογικήν του ταύτισιν μέ τόν Νεστόριον καί τόν Θεόδωρον.

145. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Θεοδώρητος διαιρεῖ τόν ἕνα Χριστόν εἰς (πρόσωπα) δύο: ἀναστάντα καί ἀναστήσαντα· ἄνθρωπον καί Θεόν Λόγον. Βλ. τήν ἰδίαν ἑρμηνείαν καί ἐν Πράξει Δ΄ Κεφ. ΙΕ΄. Εἰς τήν πρός Διόσκορον 83 ἐπιστολήν του ὁ Θεοδώρητος ἀποκηρύττει τήν ἑρμηνείαν αὐτήν (P.G. 83, 1272 Β).

Νεστόριον καί τάς βλασφημίας του[146], ὑπέρ τῶν ὁποίων, ὑπερασπιζόμενος αὐτάς, εἶχε πρό τινος χρόνου γράψει ἀπολογητικόν ἔργον.

2. Ὅθεν, ἀφοῦ ἤδη ἐτελείωσαν τά ἐπ' αὐτῶν ὑπάρχοντα εἰς χεῖράς μας στοιχεῖα, κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν θά τεθῇ ὑπό συζήτησιν τό θέμα τοῦ ὑπολειπομένου Κεφαλαίου[147].

146. Βλ. Συνόδου Χαλκηδόνος Πρᾶξιν Θ' § 4-13 καί 18 (A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 9-11).

147. Δηλαδή τοῦ Ἴβα, καί τῆς ἐπιστολῆς του.

ΠΡΑΞΙΣ ΣΤ'
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ «ΙΒΑ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ ΣΤ΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ μέν τῆς βασιλείας τοῦ Δεσπότου Ἰουστινιανοῦ, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, ιβ΄ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Βασιλείου, τῇ ιδ΄ τῶν καλανδῶν Ἰουνίου[1], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον εἰς τό Σεκρέτον τοῦ σεβασμίου Ἐπισκοπείου τῆς Βασιλευούσης ταύτης Πόλεως.

1. *Εὐτύχιος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς Βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης.
2. *Ἀπολινάριος* ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας.
3. *Δομνῖνος* ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως.

4-6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, *Γεώργιος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, καί *Δαμιανός*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρηταί Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων καί πατριάρχου, καί ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι οἱ ὡς ἄνω, ἐν Πράξει Α΄, ἐξονομαζόμενοι.

•

2.1. Ὁ *Διόδωρος*, ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπεν:

Ἡ ἁγία Ὑμῶν Σύνοδος γνωρίζει, ὅτι κατά τήν προηγουμένην συνεδρίαν, περατωθείσης τῆς ἐπί τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδωρήτου συζητήσεως, προεξηγγείλατε[2] ὅτι κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν θά ἐξητάζετε τό καί μόνον ἤδη ἀπομένον «κεφάλαιον», ἤτοι τήν

1. Δηλ. τήν 19ην Μαΐου 553, ἡμέραν Δευτέραν μετά τήν Κυριακήν τῆς Σαμαρείτιδος.

2. Βλ. Πρᾶξ. Ε΄, § 18 b.

λεγομένην ἐπιστολήν τοῦ Ἴβα[2α]. Ὅθεν καί ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον.

2. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Νά ἀναγνωσθοῦν τά μέχρι τοῦδε πεπραγμένα.

2α. Περί τοῦ προσώπου, τῆς δραστηριότητος καί τῶν περιπετειῶν τοῦ φιλονεστοριανοῦ ἐπισκόπου Ἐδέσσης τῆς Ὀσροηνῆς Ἴβα ἰδέ Εἰσαγ. Κεφ. Γ΄ § 2δ΄, § 2στ΄, Κεφ. Δ΄ § 1, § 2β΄ καί § 3β, 1.

Ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Ἴβα σῴζεται ἐπιστολή πρός Μᾶριν Πέρσην. Κατά τινας (Sellers, Μπόλοτωφ, Καρτασιώφ, κ.ἄ.) παραλήπτης πρέπει νά ἦτο ὁ τότε καθολικός τῆς Σελευκείας -Κτησιφῶντος Μάρ Ντάντ- Ἰσού. Ἡ ἐκδοχή αὐτή δέν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἄλλωστε τό ὄνομα Μᾶρις ἦτο τότε ἐν χρήσει ἀκόμη καί μεταξύ τῶν ἑλληνοφώνων.

Ἡ ὕπαρξίς της καί τό αἱρετικόν της περιεχόμενον ἐπεσημάνθησαν πολύ ἐνωρίς. Καί ἀπετέλεσαν στοιχεῖα κατηγορίας κατά τοῦ Ἴβα. Εἰδικῶς δέ ἐν Τύρῳ (448 μ.Χ.) καί ἐν Ἐφέσῳ (449 μ.Χ.) ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή ὑπῆρξε τό κεντρικόν σημεῖον τοῦ κατηγορητηρίου κατά τοῦ Ἴβα.

Κατά τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ἀναγνώσθησαν, καί κατεχωρίσθησαν εἰς τό Πρακτικόν της, τά Ὑπομνήματα τῶν Μητροπολιτῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου περί Ἴβα, τά ὁποῖα περιεῖχον καί τήν ἐπιστολήν πρός Μᾶριν. Ἔτσι ἡ ἐπιστολή αὐτή εὑρέθη κατακεχωρισμένη εἰς τό Πρακτικόν τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Τοῦτο ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἔμεινεν ἔξω ἀπό κάθε περαιτέρω προβληματισμόν. Ὀρθόδοξοι, νεστοριανοί καί ἀντιχαλκηδόνιοι περιωρίσθησαν νά διαμάχωνται περί τῆς σημασίας τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἴβα, ὡς δηλωτικῆς εὐμενοῦς ἤ μή τοποθετήσεως τῆς Δ΄ Συνόδου ἔναντι τοῦ νεστοριανισμοῦ καί τῶν νεστοριανῶν.

Εἰς τήν δύσιν, ἀφ᾽ ἧς ἤρχισεν ἡ ἀντιευτυχιανιστική ἀλλεργία, ἡ ἐπιστολή Ἴβα πού ὑπό μορφήν χρονογραφήματος ἀσκεῖ μίαν μειωτικήν διά τήν Γ΄ Σύνοδον καί τόν ἅγιον Κύριλλον κριτικήν, ἀπετέλεσε τό ἰδεολογικόν στήριγμα τῶν νέων ἰδεῶν. Καί ἐθεωρήθη ὡς ἡ καλλιτέρα ἔκφρασις τοῦ δυτικοῦ ἀντιμονοφυσιτισμοῦ. Ἔτσι τό γεγονός, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες ἠκροάσθησαν αὐτῆς ἀναγνωσθείσης χωρίς νά προβοῦν εἰς οἱανδήποτε κατ᾽ αὐτῆς κριτικήν (without any protest) ἐξελήφθη ἀπό τούς δυτικούς θεολόγους (τῶν Ε΄ καί ΣΤ΄ αἰῶνος) καί τούς ὀπαδούς τῆς διακρίσεως μεταξύ νεοχαλκηδονισμοῦ καί αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ ὡς κυρωθεῖσα ὑπό τῆς Συνόδου καί ἄρα κανονική καί θεόπνευστος (βλ. W. De Vries σελ. 1).

Τήν κανονικότητα καί θεοπνευστίαν τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα ὑπεστήριξαν μέ φανατισμόν οἱ δυτικοί θεολόγοι Φακοῦνδος, Βιγίλιος, Ρουστικός, Πελάγιος κ.ἄ. Κατ᾽ αὐτούς ἡ ἐπιστολή ἄν εἶναι γνησία, πρέπει, ἀφοῦ ὁ Ἴβας ἐκρίθη ὀρθόδοξος καί ἀποκατεστάθη, νά εἶναι ὁπωσδήποτε κανονική καί θεόπνευστος. Ὅμως ἡ ἀνατολή ἐθεώρησε τά ἐπιχειρήματά τους ἀνεπαρκῆ, ἀβάσιμα. Ὁ Ἰουστινιανός εἰς τά ἔργα του Ὁμολογία Πίστεως καί Ἐπιστολή ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἐπιστολή εἶναι σαφῶς αἱρετική καί ὅτι γνησία οὖσα ἐνοθεύθη.

Ἡ Ε΄ Σύνοδος ἀφιέρωσεν εἰς τόν ἔλεγχον τῶν περί τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα ἀπόψεων τῶν Λατίνων τήν ΣΤ΄ Πρᾶξιν της.

3. Καί ἀφοῦ αὐτό ἔγινε, *ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν:*

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς εἰς αὐτά, τά ὁποῖα ἐγγράφως ἀπηύθυνε πρός ἡμᾶς, ἔχει συμπεριλάβει καί τοῦτο:

«Μερικοί πού ἐπιχειροῦν νά ὑπερασπισθοῦν τήν ἐπιστολήν

Κατ᾽ αὐτήν ἡ Σύνοδος ἀποδεχθεῖσα τήν ἐν § 7, 1-15 καί § 26. 1-11 εἰσήγησιν διεκήρυξεν, ὅτι α) ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν ἦτο γνησία, δηλ. εἶχε γραφῆ ὑπό τοῦ νεστοριανίζοντος Ἴβα, β) εἶναι δυνατόν νά ἐνοθεύθη (ὡς ἰσχυρίσθη ὁ Ἴβας) μέ σκοπόν τήν ἐνοχοποίησίν του καί γ) τό περιεχόμενόν της εἶναι σαφῶς νεστοριανικόν καί ἄκρως ἀντίθετον πρός τόν Ὅρον τῆς Δ΄ Συνόδου καί τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς ὅτι σχεδόν ὅλοι οἱ δυτικοί θεολόγοι διατείνονται, ὅτι ἡ Ε΄ Σύνοδος ἐθεώρησε τήν πρός Μᾶριν ἐπιστολήν νόθον, κακῶς θεωρηθεῖσαν τοῦ Ἴβα! Συγκεκριμένως ὁ W. De Vries ἰσχυρίζεται -προφανῶς χωρίς ποτέ νά μελετήση τό Πρακτικόν της- ὅτι ἡ Ε΄ Σύνοδος μέ ἕνα ἀμφιβόλου ἀξίας στρατήγημα (a doubtful strategem) ἐδέχθη «βλακωδῶς» (bluntly), ὅτι ἡ ἐπιστολή δέν ἦτο τοῦ Ἴβα (ἔ.ἀ. σελ. 7).

Κατά τήν Ε΄ Σύνοδον ἡ γνησιότης τῆς ἐπιστολῆς ἠμφεσβητήθη μέ μόνον κριτήριον τήν ἀποκήρυξίν της ὑπό τοῦ Ἴβα, τοῦ ὁποίου ἐπισημαίνεται ἡ παλιμβουλία, δειλία, δολιότης, ἀνειλικρίνεια καί ἔλλειψις ἀνδρικοῦ φρονήματος.

Ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή προκαλεῖ ἀπέχθειαν κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τῆς Γ΄ Συνόδου, συμπάθειαν πρός τόν Νεστόριον καί θαυμασμόν πρός τόν Θεόδωρον. Ἡ ἄποψις τῶν δυτικῶν, ὅτι ἐκυρώθη ὑπό τῆς Δ΄ Συνόδου ὡς κανονική ὁδηγεῖ εἰς ἐξύψωσιν τοῦ Θεοδώρου καί ἄρα εἴσοδον τῶν ἰδεῶν του εἰς τήν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, πού ὁδηγεῖ εἰς νεστοριανίζουσαν ἑρμηνείαν τῶν δογμάτων.

Καί ἰδού τό ἐρώτημα: εἶναι ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή κανονική καί θεόπνευστος; ἐκυρώθη ὑπό τῆς Δ΄ Συνόδου;

Πρώτη σχετική μαρτυρία εἶναι ἡ τοῦ νεστοριανοῦ Ἰωάννου Αἰγεώτου (συγχρόνου τῆς Δ΄ Συνόδου). Κατά πληροφορίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ περισωθεῖσαν ὑπό τοῦ Φακούνδου (ἔ.ἀ. lib. V., 1 σελ. 132) «ὁ Ἰωάννης μεμφόμενος τήν ἁγίαν Σύνοδον (τῆς Ἐφέσου) δείχνει ὅτι φρονεῖ ὅ,τι καί ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν· δεχόμενος δέ ὅτι ἡ ἁγία Σύνοδος (τῆς Χαλκηδόνος) ἀπεδοκίμασε καί ἀνεσκεύασεν αὐτήν, ἐν ταὐτῷ δέχεται καί ὅτι Αὕτη ἀπεδοκίμασε τόν ἀσεβῆ Θεόδωρον Μοψουεστίας» (Culpans Johannes haereticus sanctam synodum ostenditur eadem sapere sicut ad Marin epistola· confitens autem eam expulsam atque destructam a sancta Synodo confitetur etiam similiter expulsum ab ea et Theodorum impium Mopsuestenum).

Ὁ Φακοῦνδος, προφανῶς σοκαρισμένος, δηλώνει ὅτι ἀπαξιοῖ νά ἐλέγξη α) ἄν ἕνας αἱρετικός νεστοριανός ἐφρόνει ὅ,τι καί ἡ κατ᾽ αὐτόν θεόπνευστος πρός Μᾶριν ἐπιστολή, β) ὅτι ὁ Ἰωάννης Αἰγεώτης φρονῶν ὅ,τι καί ἡ ἐπιστολή εἶναι ἐκβλητέος καί γ) ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος μπορεῖ νά κατέκρινε τήν ἐπιστολήν (ἔ.ἀ. βιβλίου V, 1, 19 σελ. 132).

τήν φερομένην ὡς "τοῦ Ἴβα", τολμοῦν καί ἰσχυρίζονται ὅτι τάχα ἔγινε δεκτή ἀπό τήν ἁγία Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος· πρός τοῦτο ἐπικαλοῦνται τά τάχα ὑπέρ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς λεχθέντα ἑνός ἤ δύο ἐκ τῶν συμμετασχόντων εἰς τήν Σύνοδον αὐτήν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, παρά τό γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι δέν ἀπεδέχθησαν τήν ἄποψιν αὐτήν[3]».

Διά τοῦτο, ἀφοῦ οὕτως ἤ ἄλλως τό θέμα ἔχει τεθῆ, νομίζομεν ὅτι ἐπιβάλλεται νά ἀναγνωσθῆ *ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή.*

Ἡ Ε΄ Οἰκονομική Σύνοδος ἤλεγξε τάς ἀπόψεις τῶν δυτικῶν περί κανονικότητος καί θεοπνευστίας τῆς ἐπιστολῆς Ἴβα μέ βάσιν τά ἐγκυρότερα κείμενα τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι τάς ἐπιστολάς Κυρίλλου, τόν Τόμον Λέοντος, τά περί Ἴβα Πρακτικά καί τόν Ὅρον. Ἡ Σύνοδος, ἀφοῦ πρῶτον ἀνεσκεύασεν ἱστορικοφιλολογικῶς τάς ἀπόψεις τῶν νεστοριανιζόντων ὅτι ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή ἔτυχεν ἐπιδοκιμασίας (βλ. § 7, 1-15), ἐν συνεχείᾳ ἐλέγχουσα τάς ἀπόψεις τοῦ Φακούνδου, ἡ ἐπιστολή ἐθεωρήθη κανονική ex maiore ac meliore parte (ἀπό... τό μεγαλύτερον καί... καλλίτερον μέρος!), εἰς τό ὁποῖον καί τάχα δέχεται ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ἐν δύο φύσεσιν μία δύναμις, ἕν πρόσωπον, ἀποκρούει καί ἀποκλείει τήν δυνατότητα νά εἶναι δυνατόν νά θεωρηθῆ ἡ ἐπιστολή κανονική, ἀφοῦ ἀντιπαραβαλλομένη πρός τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος (§ 26, 1-11) εὑρίσκεται ἐξ ὁλοκλήρου καί ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος. Διά τοῦτο καί ἡ ἐπιστολή ἀνεθεματίσθη εἰς τό σύνολόν της. Δηλ. καί διά τάς δογματικάς της Χριστολογικάς ἀπόψεις, ἀλλά καί διά τάς προεκτάσεις τῶν ἱστορικῶν της μαρτυριῶν καί ἑρμηνειῶν ἐπί τῆς ἐκκλησιολογίας καί τῆς περί Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὀρθοδόξου ἀντιλήψεως.

Τήν περί Ἴβα καί τῆς ἐπιστολῆς του παράδοσιν ἐξέφρασεν κατά τρόπον ἄριστον ὁ Ἰουστινιανός γράφων· «Ἴβας καὶ Θεοδώρητος οὐχ ὡς διδάσκαλοι καὶ πατέρες ἀλλ᾽ ὡς μετανοοῦντες καὶ ἀναθεματίζοντες τὴν κακοδοξίαν, ὑπὲρ ἧς κατηγορήθησαν, καὶ δεξάμενοι τὸν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος καὶ ὑπογράφαντες ἐν αὐτῷ ἐδέχθησαν· ἐπειδὴ ἔθος ἐστὶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἅπαντας τοὺς αἱρετικούς, τῆς οἰκείας πλάνης ἀναχωροῦντας καὶ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐπανιόντας δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν, οὐ μὴν ὡς διδασκάλους τοῖς πατράσι συναριθμεῖσθαι» (Mansi 9, 636 BC).

3. Βλ. Πρᾶξ. Α΄, § 3, 15 καί 17. Ὁ Ἰουστινιανός εἰς τήν Ἐπιστολήν του γράφει ὅτι: «Τὰ περὶ Ἴβα καὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης ἐπιστολῆς οὕτω παρακολουθήσαντα ἔν τισι βιβλίοις εὑρίσκονται. Εἰδέναι δὲ ὑμᾶς χρή, ὅτι τά πεπραγμένα, ἐν οἷς ἡ ἀσεβὴς ἐκείνη ἐπιστολὴ περιέχεται, οὐχ ὑποτέτακται τοῖς αὐθεντικοῖς, ἐν οἷς οἱ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν, ὧν καὶ τὰ ἰσότυπα αὐθεντικὰ ἔν τε τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ Ρώμης καὶ τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῷ θείῳ ἡμῶν παλατίῳ παραδεδώκασιν» (Mansi 9, 636-637A). Δηλ. ἡ διαδικασία ἀποκαταστάσεως ἱεραρχῶν ἐστερεῖτο καθ᾽ ἑαυτὴν σημασίας καί διά τοῦτο δέν συμπεριελήφθη εἰς τά ἐπισήμως κρατηθέντα τρία αὐθεντικά ἀντίγραφα. Ἡ Ε΄ Σύνοδος δέν ἔδωκε συνέχειαν εἰς τό ἀμφιβόλου ἀποδεικτικότητος ἐπιχείρημα τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

3. Καί πράγματι, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτήν ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος Θεόδωρος, ἀνέγνωσεν:

Ἐπιστολή Ἴβα ἐπισκόπου πρός Μᾶριν τόν Πέρσην[4]

(Μετά τά προοίμια)

1. Ἐν συντόμῳ δὲ τῇ συνέσει σου τῇ φωτεινῇ, τῇ δι᾽ ὀλίγων τὰ πολλὰ ἐπιγινωσκούσῃ, οἷα πρὸ τούτου καὶ νῦν ἐνταῦθα ἐγένετο, γνωρίσαι σοι ἐσπουδάσαμεν, εἰδότες ὡς ταῦτα τῇ Σῇ Θεοσεβείᾳ γράφοντες πᾶσιν διὰ τῆς σῆς σπουδῆς τοῖς ἐκεῖσε γνώριμα γίνεται τὰ παρ᾽ ἡμῶν, ὡς οὐδεμίαν ἐναλλαγὴν αἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσαι γραφαὶ ἔλαβον. Ποιοῦμαι δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως ἐκ τῶν λόγων, ὧν καὶ αὐτὸς ἐπίστασαι.

2. Ἐγένετο *φιλονεικία*, ἐξ οὗπερ ἡ Σὴ Θεοσέβεια ἐνταῦθα ἦν, τοῖς δύο ἀνθρώποις τούτοις, *Νεστορίῳ* καὶ *Κυρίλλῳ*, καὶ συνέγραψαν κατ᾽ ἀλλήλων *λόγους βλαβερούς*[5], οἵτινες *σκάνδαλον* ἦσαν τοῖς ἀκούουσι.

Νεστόριος γὰρ εἴρηκεν ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις, καθὼς καὶ ἡ Σὴ Θεοσέβεια ἐπίσταται, ὅτι ἡ μακαρία *Μαρία Θεοτόκος* οὐκ ἔστιν, ὡς *νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς*[6] ἐκ τῆς αἱρέσεως Παύλου τοῦ Σαμοσατέως[7] αὐτὸν εἶναι, τοῦ φάσκοντος ἄνθρωπον ψιλὸν εἶναι τὸν Χριστόν.

3. *Κύριλλος* δὲ θέλων τοὺς λόγους Νεστορίου ἀνατρέψαι ὤλισθεν[8] καὶ *εὑρέθη ἐμπίπτων* εἰς τὸ δόγμα *Ἀπολιναρίου*· συνέγραψε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως ἐκείνῳ, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁ Λόγος γέγονε

---

4. Περί τοῦ Ἴβα καί τῆς «ἐπιστολῆς» του βλ. Εἰσαγωγή, κεφ. Β, Γ, Δ καί σημ. 2α. Ὁ Φακοῦνδος (Pro defensione trium capitulorum lib. VII, 4 ἑ.ἀ. σελ. 200) ἰσχυρίζεται ὅτι τά προοίμια τῆς πρός Μᾶριν Ἐπιστολῆς παρελείφθησαν κακοβούλως, ἐπειδὴ περιεῖχον κατάκρισιν τοῦ Νεστορίου! Τό ἐπιχείρημα μειώνει τήν ἀνύπαρκτον ἐγκυρότητα τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ Φακούνδου. Εἶναι γελοῖον. Διότι ἄν τοῦτο ἦτο ἀληθές, δέν θά ἔμενε ἐντελῶς ἀνεκμετάλλευτον.

5. «Λόγοι βλαβεροί» ὀνομάζονται αἱ δύο κανονικαί ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (βλ. Πρᾶξ. ΣΤ΄ § 26,3). Ἰδέ αὐτάς ἐν Πράξ. ΣΤ΄ § 10 καί 17.

6. Βλ. Πρᾶξ. ΣΤ΄ § 26,3 καί Mansi 9, 592C-597C («πολλοί» = ὁ ὄχλος, οἱ ἄκριτοι καί ἀμαθεῖς).

7. Περί Παύλου, βλ. Πρᾶξ. Ε΄, σημ. 19.

8. Ὁ ἅγιος Κύριλλος καταδικάζεται ἀμειλίκτως, ὡσάν ὄντως νά εἶχεν ἐμπέσει εἰς τήν αἵρεσιν τοῦ ἀπολιναρισμοῦ. Οἱ κατήγοροι τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀγνοοῦν ἠθελημένως τήν σαφεστάτην ὑπ᾽ αὐτοῦ καταδίκην τοῦ ἀπολιναρισμοῦ (βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 10,5). Σήμερον προτεστάνται καί καθολικοί θεολόγοι ἀσμενίζονται νά χαρακτηρίζουν τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς μονοφυσίτην. Ἴδια γεῦσις.

ἄνθρωπος, ὡς *μὴ εἶναι διαφορὰν* μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν αὐτῷ. Συνέγραψε γὰρ τὰ *Δώδεκα Κεφάλαια,* ἅπερ νομίζω καὶ τὴν Σὴν Θεοσέβειαν ἐγνωκέναι, ὅτι μία φύσις ἐστὶν τῆς τε θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς *οὐ χρή,* φησί, *διαιρεῖν τὰς φωνὰς* τὰς εἰρημένας, ἃς ἢ αὐτὸς ὁ Κύριος περὶ ἑαυτοῦ εἴρηκεν, ἢ οἱ εὐαγγελισταὶ περὶ αὐτοῦ.

Πόσης δὲ ἀσεβείας πεπλήρωται ταῦτα[9], καὶ πρὸ τοῦ ἡμᾶς εἰπεῖν [ὡς καί] ἡ Σὴ Ἁγιωσύνη[10] ἐπίσταται. Πῶς γὰρ δυνατὸν ληφθῆναι τὸν ἐν ἀρχῇ Λόγον ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ γεννηθέντος ἐκ Μαρίας ἢ ἐκεῖνο τὸ «ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους» περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Μονογενοῦς ῥηθῆναι; ἡ γὰρ ἐκκλησία οὕτως λέγει, ὡς ἡ Σὴ Θεοσέβεια ἐπίσταται καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐδιδάχθη καὶ ἐστηρίχθη τῇ θείᾳ διδασκαλίᾳ ἐκ τῶν λόγων τῶν μακαρίων Πατέρων, *δύο φύσεις, μία δύναμις*[11], ἓν πρόσωπον, ὅπερ ἐστὶν εἷς Υἱός, Κύριος Ἰησοῦς Χριστός.

4. Διὰ ταύτην τὴν φιλονεικίαν οἱ νικηταὶ καὶ εὐσεβεῖς βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς *ἐξάρχους* τῶν ἐπισκόπων εἰς τὴν Ἐφεσίων πόλιν *συναχθῆναι* καὶ ἐπὶ πάντων τοὺς λόγους Νεστορίου καὶ Κυρίλλου *κριθῆναι. Πρὸ τοῦ δὲ πάντας* τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς κελευσθέντας συναχθῆναι, *ἐλθεῖν* εἰς τὴν Ἔφεσον, προλαβὼν ὁ αὐτὸς Κύριλλος τὰς (ἁπάντων) ἀκοὰς *τῷ φαρμάκῳ τῷ πηροῦντι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν σοφῶν* προκατέσχεν· εὗρεν δὲ αἰτίαν ἐκ τοῦ μίσους τοῦ πρὸς Νεστόριον. Καὶ πρὸ τοῦ εἰς τὴν σύνοδον παραγενέσθαι τὸν ἁγιώτατον καὶ θεοφιλέστατον ἀρχιεπίσκοπον *Ἰωάννην,* ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς τὸν Νεστόριον καθεῖλον κρίσεως καὶ ζητήσεως μὴ γενομένης[11α].

9. «Πόσης δέ ἀσεβείας πεπλήρωται ταῦτα»· ἤτοι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τό δόγμα τῆς ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ Λόγου προσλήψεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τά λόγια αὐτά ἀποτελοῦν τήν κλασσικωτέραν μορφήν βλασφημίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ταυτοχρόνως τήν ἀπαισιωτέραν μορφήν συκοφαντίας καί ψεύδους, ἀφοῦ ὁ ἅγιος Κύριλλος οὐδαμοῦ ἐκήρυξε μίαν φύσιν (βλ. Mansi 9, 601E-604D).

10. Ἡ προσφώνησις αὐτή μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ παραλήπτης ἦτο ἀρχιερεύς.

11. Περί μιᾶς δυνάμεως, δηλ. μιᾶς ἐνεργείας ἤ ἀξίας ἤ δεσποτείας βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2 η΄. Κατά τόν Φακοῦνδον ἡ φράσις «μία δύναμις» σημαίνει ἁπλῶς ὅ,τι καί ἡ «ἓν πρόσωπον».

11α. Διά τήν φράσιν αὐτήν, πού κατασυκοφαντεῖ τήν Γ΄ Σύνοδον καί τήν μεταβάλλει εἰς «ληστρικήν», ὁ Φακοῦνδος ἰσχυρίζεται ἁμαρτωλῶς καί ἀσυνειδή-

Μετὰ δὲ δύο ἡμέρας τῆς τούτου καθαιρέσεως ἤλθομεν εἰς Ἔφεσον· καὶ μαθόντων ἡμῶν, ὅτι ἐν τῇ καθαιρέσει Νεστορίου τῇ γενομένῃ παρ' αὐτῶν τὰ *Δώδεκα Κεφάλαια* τὰ συγγραφέντα παρὰ Κυρίλλου, *ἐναντία ὄντα τῇ πίστει* τῇ ἀληθινῇ, ἀνέθηκαν καὶ *ἐβεβαίωσαν* καὶ συνέθεντο αὐτοῖς ὡς τῇ ἀληθινῇ πίστει συμφωνοῦσι, πάντες οἱ τῆς Ἀνατολῆς ἐπίσκοποι αὐτὸν Κύριλλον καθεῖλον καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῶν συνθεμένων τοῖς Κεφαλαίοις ἀκοινωνησίαν ὥρισαν. Καὶ μετὰ ταύτην τὴν ἀταξίαν[12] ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν τὴν ἑαυτοῦ ὑπέστρεψε· *Νεστόριος δὲν ἐπειδὴ ἐμισεῖτο* παρὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν μεγάλων τῶν ὄντων ἐν αὐτῇ, ἐκεῖ ὑποστρέψαι οὐκ ἠδυνήθη.

Καὶ ἔμεινεν ἡ σύνοδος ἡ Ἀνατολικὴ μὴ κοινωνοῦσα τοῖς κοινωνήσασι *Κυρίλλῳ.*

5. Καὶ διὰ ταῦτα λύπη μεταξὺ αὐτῶν ἐγένετο· καὶ *ἐν φιλονεικίᾳ ἐπίσκοποι πρὸς ἐπισκόπους* ἐγένοντο καὶ λαοὶ πρὸς λαούς. Καὶ τὰ γεγραμμένα ἔργῳ ἐπληρώθη, ὅτι ἔστωσαν «ἐχθροὶ (τοῦ ἀνθρώπου) οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ». Καὶ ἐκ τούτου λοιδορίαι πολλαὶ καθ' ἡμῶν ἐγένοντο Ἑλλήνων τε καὶ αἱρετικῶν· οὐ γὰρ ἐτόλμα τις ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἢ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ἀπέρχεσθαι, ἀλλ' ἕκαστος τὸν πλησίον ὡς ἐχθρὸν ἐδίωκεν.

Πολλοὶ δὲ μὴ ἔχοντες φόβον Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν, [ἢ] *προφάσει* ζήλου τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἣν εἶχον ἔχθραν κεκρυμμένην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, εἰς ἔργον ἀγαγεῖν ἐσπούδασαν. Ὧν, εἷς ἐξ αὐτῶν, τυγχάνει ὁ τῆς ἡμετέρας πόλεως τύραννος[13], ὃν καὶ αὐτὸς οὐκ ἀγνοεῖς, ὅστις προφάσει τῆς πίστεως οὐ μόνον τοὺς ζῶντας ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ *τοὺς πάλαι πρὸς τὸν Κύριον ἀπεληλυθότας.*

τως ὅτι σημαίνει: «χωρίς νά περιμένουν νά ἔλθη ὁ Ἰωάννης μέ τούς ἀνατολικούς»! Βλ. καί Εἰσαγ. κεφ. Γ΄ § 1.

12. Ἡ § 4 εἶναι γεμάτη ὕβρεις κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου. Κατηγορεῖ αὐτόν ὅτι· προκατέσχεν τάς ἀκοάς μέ τήν συκοφαντίαν, μέ «τό φάρμακον τό πηροῦν ὀφθαλμούς σοφῶν» (Ἰώβ. 17,7)· καθήρεσεν τόν Νεστόριον ἀντικανονικῶς «κρίσεως καί ζητήσεως μή γενομένης»· ἡ Σύνοδός του ἦτο «ἀταξία», δηλ. τελείως ἀντικανονική· τά ΙΒ΄ Κεφάλαια εἶναι «ἐναντία τῇ πίστει τῇ ἀληθινῇ»· καί ἄρα, ὅτι ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος εἶναι αἱρετική· ὁ Νεστόριος ἦτο καλός καί ἔγινε θῦμα τῆς παλιανθρωπιᾶς τῶν μεγάλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως! Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 1 γ΄.

13 «Τύραννος» ὀνομάζεται ὁ ἅγιος Ραββουλᾶς Ἐδέσσης, «οὗ τὸ μνῆμα θαύματα ποιεῖ ἕως τῆς σήμερον» (Mansi 9, 624C).

6. Ὧν, εἷς ἐξ αὐτῶν, ἐστὶν ὁ *μακάριος Θεόδωρος*[14] ὁ κῆρυξ τῆς ἀληθείας καὶ *διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας*· ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ τοὺς αἱρετικοὺς ἐκολάφισεν εἰς τὴν ἀληθινὴν αὐτοῦ πίστιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ὅπλον πνευματικὸν ἐν τοῖς συντάγμασιν αὐτοῦ τοῖς τέκνοις τῆς Ἐκκλησίας κατέλειψεν, ὡς καὶ ἡ Σὴ Θεοσέβεια αὐτῷ συντυχοῦσα ἔγνω καὶ ἀπὸ τῶν συγγραφέντων παρ' αὐτοῦ ἐπείσθη. Τοῦτον ἐτόλμησεν -ὁ πάντα τολμῶν- ἐπ' Ἐκκλησίας φανερῶς *ἀναθεματίσαι*, τὸν διὰ ζῆλον Θεοῦ οὐ μόνον τὴν ἰδίαν πόλιν ἐκ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν ἐπιστρέψαντα, ἀλλὰ καὶ τὰς μακρὰν οὔσας Ἐκκλησίας παιδεύσαντα τῇ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ. Καὶ *περὶ τῶν βίβλων αὐτοῦ πολλὴ ἔρευνα* πανταχοῦ ἐγένετο, οὐ διὰ τὸ τῇ πίστει τῇ ἀληθινῇ ἀλλοτρίας αὐτὰς εἶναι (ἰδοὺ γὰρ ζῶντος αὐτοῦ συνεχῶς αὐτὸν ἐπῄνει καὶ εἰς τὰ βιβλία αὐτοῦ ἀνεγίνωσκεν), ἀλλὰ *διὰ τὴν ἔχθραν τὴν κεκρυμμένην*[15], ἣν εἶχεν πρὸς αὐτόν, ἐπειδὴ ἤλεγξεν αὐτὸν φανερῶς ἐν τῇ συνόδῳ.

7. Τούτων δὲ τῶν κακῶν μεταξὺ [αὐτῶν] γινομένων καὶ ἑκάστου, ὡς ἐβούλετο, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀπιόντος, ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ προσκυνητὸς ὁ πάντοτε τῇ φιλανθρωπίᾳ Αὐτοῦ φροντίζων τῆς Ἐκκλησίας, διήγειρεν τοῦ πιστοτάτου καὶ νικητοῦ βασιλέως τὴν καρδίαν πέμψαι ἄνδρα μέγαν καὶ γνώριμον ἀπὸ τοῦ ἰδίου παλατίου *ἀναγκάζοντα* τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀνατολῆς, τὸν κύριν *Ἰωάννην*, διαλλαγῆναι Κυρίλλῳ· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς καθῄρητο.

Καὶ μετὰ τὸ δέξασθαι τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως, ἀπέστειλεν τὸν ἁγιώτατον καὶ θεοφιλέστατον Παῦλον τὸν ἐπίσκοπον Ἐμίσης γράψας δι' αὐτοῦ τὴν ἀληθινὴν πίστιν καὶ παραγγείλας αὐτῷ, ὅτι, εἰ ταύτῃ τῇ πίστει σύνθηται Κύριλλος καὶ ἀναθεματίσῃ τοὺς λέγοντας, ὅτι ἡ θεότης ἔπαθεν, καὶ τοὺς λέγοντας, ὅτι μία φύσις ἐστὶ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἵνα αὐτῷ κοινωνήσῃ.

Ἐβουλήθη δὲ ὁ Κύριος, ὁ πάντοτε φροντίζων τῆς ἰδίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας τῆς τῷ ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι λυτρωθείσης, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ Αἰγυπτίου μαλάξαι καὶ ἐκτὸς σκύλσεως τῇ πίστει συνθέσθαι καὶ ταύτην δέξασθαι καὶ πάντας τοὺς ἐκτὸς ταύτης πιστεύοντας

14. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 1 γ.

15. Ὁ αἱρετικός διασκευαστής τῆς ἐπιστολῆς ἐλλείψει ἐπιχειρημάτων, πού νά ἀντέχουν εἰς τό φῶς καί τόν ἔλεγχον, πλάθει τόν μῦθον τῆς κατά τοῦ Θεοδώρου «κεκρυμμένης ἔχθρας» (δηλ. φθόνου!) τῶν ἁγίων Ραββουλᾶ καί Κυρίλλου.

ἀναθεματίσαι[16]. Καὶ κοινωνησάντων ἀλλήλοις ἡ φιλονεικία ἐκ μέσου ἤρθη καὶ εἰρήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γέγονε. Καὶ οὐκέτι λοιπὸν ἐν αὐτῇ σχίσμα, ἀλλὰ εἰρήνη ὡς τὸ πρότερόν ἐστι.

8. Τίνα δὲ ἐστιν τὰ ῥήματα τὰ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου *Ἰωάννου* γραφέντα καὶ ποῖα ἀντίγραφα ἐδέξατο παρὰ *Κυρίλλου*, αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς ταύτῃ τῇ πρὸς τὴν Σὴν Θεοσέβειαν συζεύξας ἀπέστειλα τῇ Σῇ Ὁσιότητι, ἵνα ἀναγνοὺς γνῷς καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς τὴν εἰρήνην φιλοῦντας εὐαγγελίσῃ, ὅτι ἡ φιλονεικία λοιπὸν πέπαυται καὶ τὸ μεσότοιχον ἤρθη τῆς ἔχθρας καὶ *οἱ ἀτάκτως κατὰ ζώντων καὶ νεκρῶν ἐπελθόντες ἐν αἰσχύνῃ εἰσίν*, ἀπολογούμενοι ὑπὲρ τῶν ἰδίων πταισμάτων[17] καὶ ἐναντία τῇ πρώτῃ αὐτῶν διδαχῇ διδάσκοντες· οὐ γὰρ τολμᾷ τις εἰπεῖν, ὅτι μία ἐστὶ φύσις θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ὁμολογοῦσιν εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦντα, ὄντα ἕνα Υἱόν, Ἰησοῦν Χριστόν.

Ταῦτα δὲ ἔγραψα τῇ Σῇ Θεοσεβείᾳ ἐκ πολλῆς διαθέσεως, ἧς ἔχω πρός σέ, πεπεισμένος ὡς ἡ Σὴ Ἁγιωσύνη νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Θεοῦ σαυτὸν γυμνάζεις, ἵνα πολλοὺς ὠφελήσῃς.

*

4. Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε.

Γνωρίζομεν ὅτι ὁ ὁσίας μνήμης *Πρόκλος* ἀπέστειλεν εἰς τόν σεβασμίας μνήμης ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας *Ἰωάννην* ἐπιστολήν, εἰς τήν ὁποίαν γράφει, ὅτι κατηγόρησαν εἰς αὐτόν προσωπικῶς τόν *Ἴβα, ὅτι ἀγαπᾷ τά δόγματα τοῦ Νεστορίου* καί μετέφρασεν εἰς τήν *συριακήν γλῶσσαν ὡρισμένα κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου*, τά ὁποῖα καί διέσπειρε παντοῦ· καί αὐτά, καθώς *καί ἄλλα τά ὁποῖα συνέγραψεν ὁ ἴδιος*. Ὅθεν, ἡ ἐν λόγῳ ἐπιστολή ὡς ἀφορῶσα εἰς τό ὑπ' ὄψιν θέμα, πρέπει νά ἀναγνωσθῇ.

*

16. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ § 2γ-δ.

17. Ὁ «Ἴβας» παρουσιάζει τόν ἅγιον Κύριλλον ὡς μετανοήσαντα, δι' ὅσα ἔγραψεν εἰς τάς δύο κανονικάς ἐπιστολάς του, καί ἀποδεχθέντα τήν θεοδωριανήν διάκρισιν μεταξύ «ναοῦ» καί «ἐνοικοῦντος εἰς αὐτόν». Περί αὐτοῦ βλ. Πραξ. ΣΤ΄ § 26,5 ἁγίου Κυρίλλου Ἐπιστολή Μ΄ πρός Ἀκάκιον Μελιτηνῆς (P.G. 77, 184D καί Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ § 2γ).

5. *Ἐπιστολή Πρόκλου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρός Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας*[18].

1. Ἔχω, ἁγιώτατε, τήν γνώμην, ἤ μᾶλλον γνωρίζω καλῶς, ὅτι ἀπό τόν Θεόν -ἀφοῦ ἡ Γραφή λέγει ὅτι· «ὁ ἐξάγων τίμιον ἐξ ἀναξίου ὡς τὸ στόμα μου ἔσται»- θά λάβουν ὄχι τόν τυχαῖον μισθόν ἐκεῖνοι, πού μέ ἀνύστακτον τό ὄμμα τῆς διανοίας ἀγρυπνοῦντες νύκτα καί ἡμέραν ἐπιμελοῦνται τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων διαβουλευόμενοι, πῶς θά διακυβερνηθῇ καλῶς τό μέρος ἐκεῖνο τοῦ λαοῦ πού ἔχει οἰκείως μέ αὐτούς ἑνωθῇ, πῶς ἡ ὀρθόδοξος πίστις θά μείνῃ καθαρά ἀπό τά βλαβερά ζιζάνια, καί πῶς θά γίνῃ ἀντικείμενον τῆς προνοίας τους τό μέρος τοῦ λαοῦ, πού ἐκ πλάνης ἔχει τώρα τήν νόσον τῶν ἐναντίων, ὥστε νά ἐπανέλθῃ καί αὐτό εἰς τό ἕν φρονεῖν καί εἰς τήν ὑπακοήν.

Ἄν λοιπόν τό νά ἀμελῇ διά τόν πλησίον, πού ὀλισθαίνει ἐπί τά χείρω καί ἀπό ἀμέλειαν διά τόν προκείμενον ἀγῶνα ἔγινε λεία εἰς τόν λάρυγγα τοῦ ἀνθρωποφάγου λύκου, ἐπιφέρει εἰς ἐκεῖνον πού νυστάζει τήν ἐμπειρίαν τῆς ἀναπολογήτου καταδίκης, πῶς - ἀφοῦ ἡ γραφή «μισθωτόν» καί «ὄχι ποιμένα» ὀνομάζει τόν ἄπραγον καί ῥάθυμον, πῶς δέν εἶναι ἀπολύτως ἐπιβεβλημένον τόν μέν ἐπιμελῆ νά μιμούμεθα, τόν δέ ῥάθυμον εἰς ἐκεῖνα πού δέν ἐπιδέχονται ἀναβολήν, νά ἀποφεύγωμεν; Διότι καί τά δύο εἶναι ἐξ ἴσου ἄξια ψόγου καί ἀναπολογήτου καταδίκης. Καί ἐπειδή, εἰς ὅ,τι κάποιος ζῇ ἀμελῶς, εἰς αὐτό παρακινεῖ τούς περί αὐτόν εἰς μίμησιν· ἤ δέν διορθώνει ἀμέσως ἐκείνους πού, ἤ σφάλλουν περί τήν πίστιν, ἤ ἀκολουθοῦν βίον διεφθαρμένον, ἔστω καί ἄν ὁ ἴδιος καταφρονῇ αὐτήν, δέν εἶναι ἔξω ἀπό τήν τιμωρίαν αὐτήν.

Τό παράδειγμα, πού ἁρμόζει εἰς τήν περίπτωσιν, δέν ἀποτελεῖ ἐφεύρημα τῆς φαντασίας μου. Ἁπλῶς, ἀφοῦ ἐμελέτησα, ἀντιγράφω ἀπό τήν ἁγία Γραφήν.

2. *Ὁ Ἠλεί* ἐκεῖνος, ὁ «τῇ ἡλικίᾳ κεκμηκὼς καὶ τὰς κατὰ νόμον θυσίας ἀδιαλείπτως προσφέρων τῷ Θεῷ» ὁ ἴδιος βεβαίως δέν ἔπραττεν ἐκεῖνα πού ἀπετόλμων οἱ υἱοί του! Ὅμως, εἰς ὅσα δέν ἐμπόδιζεν αὐτούς νά ἁμαρτάνουν, ἀφοῦ κατά τόν λόγον τόν ἀληθινόν «τὸ μὴ κωλύειν τὰ φαῦλα τῷ ταῦτα πράττειν συγγενές ἐστι», συνέπραττε μέ αὐτούς.

Καί οἱ υἱοί του καθύβριζαν κατ' ἐξακολούθησιν τό ἀξίωμά του καί ἔδειχναν μέ τάς ἁμαρτίας τους, ὅτι ἦσαν ἀνάξιοι τῆς ἱερωσύνης, ὄχι

18. Βλ. Εἰσαγωγή, κεφ. Γ´ § 2στ´.

μόνον μέ ἐκεῖνα πού ἔπραττον, ὄχι μόνον μέ τάς ἁμαρτίας, εἰς τάς ὁποίας ὑπέκυπτον, ἀλλά καί παρακίνουν καί ἄλλους νά ἁμαρτάνουν, μέ τό νά προβάλλουν ὑπόδειγμα ἁμαρτίας -εἰς ὅσους τούς ἐθαύμαζαν- τούς ἑαυτούς τους.

Αὐτή ἦταν ἡ αἰτία, πού ἐπηνέχθη ἡ θεία τιμωρία ἐξ ἴσου καί εἰς ἐκείνους πού ἔπραττον τά ἀνόσια, *καί εἰς ἐκεῖνον* πού δέν τούς ἐμπόδιζε. Καί τόν μέν πατέρα ἔκαμε νά χάσῃ τόν μισθόν τῶν ἀρετῶν του ἡ συγκαταβατικότης του, εἰς δέ τούς υἱούς του ἐπέφερε τήν ἀπώλειαν ἡ μή διόρθωσις. Ἔτσι ὁ πρεσβύτης ὑπέστη τό ναυάγιον ἀπό τήν θύελλαν τῶν νέων, ἐπειδή δέν ἀντεστάθμιζε τήν πρός αὐτούς στοργήν του μέ τήν πρέπουσαν ἐπιτίμησιν[18α].

3. Πρέπει λοιπόν, Ὁσιώτατε, ὅποιος «ἐκληρώθη» νά προΐσταται λαοῦ καί νά κρατῇ τά ἡνία τῆς ἱερωσύνης, νά φροντίζῃ ὄχι μόνον, πῶς ὁ ἴδιος θά καταστῇ δόκιμος, ἀλλά καί πῶς, πᾶν ὅ,τι διδάσκει, θά εἶναι καθαρόν ἀπό κάθε μομφήν.

Διότι τό πρῶτον, ἄν καί ἀξιοθαύμαστον, ὅμως δέν εἶναι ὡσάν ἐκεῖνο, πού ἐλέχθη ἀμέσως μετά ἀπό αὐτό, καθ' ὅσον ἐκεῖνο μέν περιορίζει τήν ἀρετήν εἰς ἕν ἐνεργοῦν πρόσωπον, ἐνῷ εἰς αὐτό διά τοῦ ἑνός, τὸν ὁποῖον ἐνδύει τήν τόλμην τῆς σωτηρίας, σῴζει πολλούς.

Διατί ὅμως σᾶς λέγω αὐτά;

Διότι πολλοί ἐδῶ, ὄχι μόνον κληρικοί καί μοναχοί τῆς Ἐδέσσης, ἀλλά καί πρωτεύοντες πολῖται καί περιφανεῖς στρατιωτικοί, εἰς τά στήθη τῶν ὁποίων καίει θερμός ὁ ζῆλος τῆς ὀρθῆς πίστεως, *κατηγοροῦν τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἐδέσσης Ἴβαν*, ὅτι τόσον *πολύ ἀγαπᾷ τήν μανίαν τοῦ Νεστορίου, ὥστε καί μερικά κεφάλαια*, τά ὁποῖα εἶχα συνάψει εἰς τόν ὑπ' ἐμοῦ συγγραφέντα *Τόμον πρός Ἀρμενίους* καί κοινοποιήσει εἰς τήν Σεβασμιότητά Σου, καί εἶναι *ἀνόητα καί ἀνόσια, καί πλήρη κακοδοξίας*, νά μεταφράσῃ εἰς τήν γλῶσσαν τῶν Σύρων, νά διασπείρῃ πανταχοῦ καί νά πείσῃ πολλούς ἀπό τούς ἁπλουστέρους νά ἀκροῶνται αὐτά ἀκρίτως· καί, δεχόμενοι τήν λύμην τῶν ὀλεθρίων αὐτῶν δογμάτων, νά διαμορφώνουν φρόνημα τέτοιο, ὁποῖον δέν ἐπιτρέπεται νά ἔχουν, ὅσοι ἀνήκουν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

4. Καί ἀφοῦ μέ τήν ἀνάγνωσιν (τοῦ Τόμου) θά ἔχῃς κατατοπισθῇ ἐπί τοῦ θέματος, νά καταδεχθῇς νά σπεύσῃς καί μέ κάθε

18α. Τό ἑλληνικόν πρωτότυπον σῴζεται εἰς τούς κώδικας Paris. Graecus 1115 fol. 39[R] καί Ambrosianus Graecus E 94 Suppl. fo. 219[R].

εἴδους αὐστηρότητα *νά ἀναγκάσῃς αὐτόν νά ὑπογράψῃ* τόν πρός 'Αρμενίους Τόμον μου καί νά καταδικάσῃ τό ματαιολόγιον ἤ μᾶλλον τερατολόγιον -καί διά νά κάμω χαρακτηρισμόν ἀκόμη πιό σωστόν- τήν «ἰουδαϊκήν ἀσέβειαν» τῶν κεφαλαίων ἐκείνων· καί μέ φωνήν ζῶσαν καί ἰδιοχείρως νά ἀναθεματίσῃ τήν ἀνοησίαν αὐτήν[19]. Διότι εἶναι αἶσχος, ἄνδρας νά μή δείχνῃ ὁλοκάθαρα τί εἶναι.

Ἄν λοιπόν, πρᾶγμα πού ἐγώ δέν πιστεύω, συμβαίνῃ νά ἔχῃ τήν νόσον τῶν κεφαλαίων ἐκείνων, ἄς ὑπερασπισθῇ αὐτά· (διότι), ἄν εἰς τούς ἀκαταστάτους αὐτούς συλλογισμούς ὑπάρχῃ τό νόημα τῶν λόγων τῆς πίστεως, πῶς ὁμιλεῖ διά δύο υἱούς, ἕνα μέν «πρό τῶν αἰώνων»· ἄλλον δέ «ἐπ' ἐσχάτων»; Καί πῶς, ὁ Χριστός εἶναι ἄλλος ἀπό τόν Θεόν Λόγον; Καί πῶς τόν «ἐπί τῆς γῆς ὀφθέντα καί τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφέντα», ὀνειδίζει ὡς (ἄνθρωπον) «γυμνόν», ὡσάν νά ἦτο ἕνας ἀπό ἐκείνους πού ἐγεννήθησαν ἀπό συνουσίαν καί ὄχι αὐτός οὗτος ὁ ἄναρχος καί ἄκτιστος, πρός τόν ὁποῖον, κατά τόν προφήτην, «οὐ λογισθήσεται ἕτερος»;

Διότι, ἄν καί «ἐν σαρκί ὤφθη», ὅμως ὁ ἐνσαρκωθείς ἦτο ὁ ὑπεράνω μέν πάσης ἀρχῆς, ἐλεύθερος δέ παντός πάθους καί ἀλλότριος πάσης τροπῆς καί ἀλλοιώσεως, ὁ ἐκ τοῦ Πατρός ἐκλάμψας ὑπέρ ἔννοιαν, καί ἐκ τῆς Παρθένου προελθών ὑπέρ λόγον, ὁ τό μέν «κτιστόν» μή ἐπιδεχόμενος λόγῳ τῆς Θεότητος, τό δέ τῆς «φαντασίας» ἀπομακρύνων ἀφ' ἑαυτοῦ λόγῳ τῆς σαρκός, ὁ κατά ἀλήθειαν καί ὤν Θεός καί γενόμενος ἄνθρωπος, ὁ καί ὃ μέν ἦν διαμείνας, ὅ δέ ἐγένετο σῷον διαφυλάξας.

Διότι αὐτός εἶναι ὁ εἷς Υἱός ὁ μονογενής. Ὅμως δέν σκέπτονται ἔτσι οἱ λόγῳ διεστραμμένης διανοίας καί παρατροπῆς λογισμοῦ γεννήτορες τῶν ἀσεβῶν τούτων κεφαλαίων γενόμενοι καί πατέρες αὐτῶν τῶν ὀλεθρίων διά τόν ἑαυτόν τους ἐκτρωμάτων τους καταστάντες.

19. Κατά τόν Φακοῦνδον, ψευδῶς καί συκοφαντικῶς ἰσχυρίζοντο οἱ ἀνατολικοί ὅτι ὁ Ἴβας ἀνεθεμάτισε τόν Νεστόριον ὑποκύψας εἰς τήν πίεσιν τῆς Συνόδου (βλ. Pro defensione lib. VII, 5). Ἡ ἄποψίς του ἀνασκευάζεται α) μέ τήν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Πρόκλου, β) τήν μνείαν ὅτι ὁ Ἴβας δέν ἐξεπλήρωσε τήν ἐνώπιον τῶν μητροπολιτῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου ὑπόσχεσίν του ὅτι θά ἀνεθεμάτιζε τόν Νεστόριον ἐν Ἐδέσσῃ ἐπ' ἐκκλησίας (§ 7,5), καί γ) τήν σαφῆ μνείαν, ὅτι ἐν Χαλκηδόνι ἅπαντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἀπῄτησαν καί ἠξίωσαν, ἤτοι ἐπέβαλαν εἰς τόν Ἴβαν νά ἀναθεματίσῃ (βλ. § 7, 15 καί § 27). Βλ. καί ἐν Πράξ. Ε´ § 14, 17.

5. Ἐντεῦθεν, ἄν ὁ μνημονευθείς συλλειτουργός *Ἴβας* ξέρει καί νά ἀποδοκιμάζῃ καί νά ἀπορρίπτῃ (ἐγώ φρονῶ ὅτι καί συνετός εἶναι καί ἐκ βρέφους ἔχει ἀνατραφῇ μέ τά ἱερά γράμματα) τά κεφάλαια, τά ὁποῖα (ἐκεῖνος) ἐξήμεσεν πρός ἀπώλειαν τῶν ἀναγινωσκόντων καί ἀκουόντων, ἄς μᾶς δείξῃ μέ φωνήν σταθεράν καί ὄψιν μή ἐρυθριῶσαν, τί φρονεῖ ἐν καρδίᾳ, μέ τό νά ἀπορρίψῃ καί ποδοπατήσῃ ὅλα τά εἰς τήν πρός τούς 'Αρμενίους ἐπιστολήν συνημμένα κεφάλαια ὡς *ἐφευρήματα διαβολικῆς τινος μανίας*· καί νά θεωρήσῃ ὅτι ταῦτα πάντα εἶναι ἄξια ἀναθέματος, ὥστε πλέον ὅλοι οἱ ἐδῶ, πληροφορούμενοι τήν ἀλήθειαν περί τοῦ ἀνθρώπου τούτου, νά ἔχουν εἰς τό ἑξῆς θαρρούντως ἀδιάκριτον τόν ἔναντι αὐτοῦ λογισμόν.

6. Δέν πρέπει λοιπόν, εὐλαβέστατε, ὅπως καί σύ θά συμφωνήσῃς μαζί μας, νά καταφρονῶμεν ἐκείνους πού χάνονται χωρίς νά ὑπάρχῃ λόγος, ἐπειδή ἔχουν ῥοπήν ἐπί τά χείρω· πολύ ὅμως περισσότερον θά πρέπῃ νά συλλογιζώμεθα ἐκείνους πού σκανδαλίζονται, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐπεκτείνεται ἡ ἔλλειψις «διακρίσεως» εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι λόγῳ ὁμοίου φρονήματος τρέμουν τήν ὄντως φοβερωτάτην ἐκείνην καταδίκην, τήν ὁποίαν συναντῶμεν εἰς τά ἅγια Εὐαγγέλια· καί τήν ὁποίαν ὁ Θεός ἐπάγει εἰς τούς ἀδιστάκτους καί καταφρονητάς, ἔστω καί δι' ἕνα ἐκ τῶν ἐλαχίστων, πού ἐσκανδαλίσθησαν ἀπό αὐτούς[20].

Ἄν λοιπόν ὁ μακάριος Παῦλος ἐνομοθέτησεν, ὅτι οἱ ἱερεῖς πρέπει νά εἶναι ὑποδείγματα ἔργων ἀγαθῶν, πῶς εἶναι δυνατόν νά μή ἀπαιτῆται νά εἶναι πολύ περισσότερον ἐργάται καί διδάσκαλοι τῆς πίστεως, «ἧς ἄνευ ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι»; Καί πράγματι αἱ μέν ἄλλαι ἀρεταί, ἀφοῦ ἀποκτοῦν τελειότητα ἀπό τά ἤθη, ἔχουν διδάσκαλον πρός κατόρθωσιν τήν φύσιν, ἐνῷ ἡ πίστις, αὐτή μόνη, εἶναι τόσον πολύ ὑπέρ λόγον καί ἔννοιαν, ὥστε ὅποιος προσπελάσῃ πρός αὐτήν, πρᾶγμα πάντοτε καί φύσει ἀκατανόητον καί ἀκατάληπτον, εἶναι ἰσχυροτέρα ἀπό κάθε ἀρετήν, εἰς τοῦτο μόνον ὑστεροῦσα τῆς ἀγάπης: ὅτι ὁ Θεός, τόν ὁποῖον πιστεύομεν, ἔγινε ἄνθρωπος μόνον ἀπό ἀγάπην.

7. Παρακαλῶ λοιπόν, νά ἐκτελεσθῇ ἡ ἐντολή μέ ἐπιμέλειαν. Γίνωσκε δέ, εὐλαβέστατε, ὅτι ὁ ἀνωτέρω μνημονευθείς ἐπίσκοπος *Ἴβας* δέν πρόκειται νά κάμῃ εἰς κάποιον ἄλλον αὐτήν τήν χάριν, (νά

20. Βλ. καί Πρᾶξ. Ε´ § 14, 18.

δεχθῇ τήν περί ἧς ὁ λόγος ἐπιστολήν), ἀλλά εἰς τόν ἑαυτόν του. Καί τότε θά ἀποκτήσῃ τόν θαυμασμόν ὄχι μόνον ὅλων ἐκείνων πού τώρα ἔχουν θέσει αὐτόν ὑπό ἀμφισβήτησιν, ἀλλά καί τοῦ ἁγιωτάτου πατρός ἡμῶν, τοῦ πρεσβυτέρου καί ἀρχιμανδρίτου Δαλματίου[21]· ὁ ὁποῖος, ὅταν θά ἴδῃ αὐτόν νά φρονῇ τά τῆς εὐσεβοῦς πίστεως, θά τιμᾷ καί θά θαυμάζῃ αὐτόν εἰς μέγαν βαθμόν, ἐνῷ τώρα πού αὐτό ἔχει διαδοθῇ ὅσον κανένα ἄλλο γεγονός, ὁ ἁγιώτατος (ἡμῶν πατήρ) θλίβεται εἰς ὑπέρμετρον βαθμόν ἀπό ἀγάπην· διότι ἐκεῖνοι πού ἔπρεπε νά διακηρύττωνται διά τά θειότερα, κατηγοροῦνται διά τά ἀντίθετα ἀπό ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἤ λόγῳ ζήλου ὁμιλοῦν, ἤ λόγῳ φθόνου συκοφαντοῦν.

Δι' αὐτό λοιπόν ἔστειλα εἰς τήν Σεβασμιότητά Σου τόν αἰδεσιμώτατον διάκονον τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας 'Εκκλησίας *Θεόδοτον* μέ τούς σχετικούς κώδικας, διά νά πληροφορηθῇς ἀπό αὐτούς, εὐλαβέστατε, ὅτι θεωρῶ τήν διευθέτησιν αὐτοῦ τοῦ ζητήματος οὐχί εὐκαταφρόνητον, ἀλλά ἀξίαν πολλῆς ἐπιμελείας.

*

6. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Νομίζομεν, ὅτι ἀπό τήν ἐπιστολήν τοῦ ὁσίας μνήμης Πρόκλου ἔγινε φανερόν εἰς ὅλους, ὅτι κατ' αὐτόν *ἡ ὡς ἄνω ἐπιστολή πρός Μᾶριν τόν Πέρσην δέν εἶναι ἀπηλλαγμένη μεμπτῶν σημείων*[22]· διότι καί τόν Νεστόριον ὑπερασπίζεται καί ἐπιδοκιμάζει κατά πάντα τά συγγράμματα τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου. Ὅμως ὁ ἁγίας μνήμης *Πρόκλος* ἔδωκε εἰς ἐκεῖνον (τόν *Ἰωάννην*) ἐξ αἰτίας αὐτῶν (τῶν

21. Ὁ ἅγιος Δαλμάτιος ἀπήλαυσε τόσου κύρους, ὥστε ἀκόμη καί δι' ἕνα πατριάρχην ἡ ἐκτίμησις ἐκείνου ἐθεωρεῖτο κριτήριον ὀρθοδρομήσεως (βλ. A.C.O. 1,1,7 p.X., 1,1,2 p. 68-69 καί 1,1,3 p. 14-15).

22. Ὁ Φακοῦνδος ἰσχυρίζετο, ὅτι ὁ ἅγιος Πρόκλος εἶχε δεχθῇ τόν Θεόδωρον ὡς ὀρθόδοξον. Μέ τήν καταχωρισθεῖσαν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Πρόκλου ἡ ἄποψις τοῦ Φακοῦνδου ἐλέγχεται ἀντίθετος τῆς πραγματικότητος. Ὁ Ἴβας ἦτο αἱρετικός-νεστοριανός. Καί συνεπῶς, περίεργον θά ἦτο, ἄν κείμενόν του ἦτο ὀρθόδοξον. Ἡ Σύνοδος περιορίζεται νά ἐπισημάνῃ, ὅτι ἀφοῦ ἡ ἐπιστολή Ἴβα δέχεται ἐξ ὁλοκλήρου τόν Θεόδωρον, τόν ὁποῖον ὁ ἅγιος Πρόκλος θέτει ὑπό ἀμφισβήτησιν, καί ἡ ἐπιστολή πρός Μᾶριν καί ὁ Θεόδωρος πρέπει νά θεωρηθοῦν ὡς ἐντελῶς ἀπόβλητοι, ἀφοῦ τά μή ἀπηλλαγμένα μεμπτῶν σημείων κείμενα δέν ἐπιτρέπεται νά χαρακτηρίζωνται ὡς ὀρθόδοξα, κανονικά καί θεόπνευστα. Ὁ Φακοῦνδος γνωρίζει ὅτι ἡ ἐπιστολή ἔχει καί «ἀσθενῆ σημεῖα». Ὅμως φρονεῖ ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος τήν ἐπεκύρωσεν ὡς κανονικήν ex maiore ac meliore parte!

συγγραμμάτων) τήν ἐντολήν νά ἀναθεματίσῃ αὐτόν (τόν Θεόδωρον), ἐπειδή, ὡς προκύπτει ἀπό αὐτά δέχεται δύο υἱούς.

Ἐπιβάλλεται λοιπόν νά προχωρήσωμεν εἰς τήν ἐξέτασιν καί ὅλων τῶν ἄλλων σημείων, πού ἀνήκουν εἰς τό παρόν «κεφάλαιον».

*

7. Καί τότε ἐγερθέντες οἱ Θεόδωρος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, *Ἀνδρέας* Ἐφέσου, *Μεγέθιος* Ἡρακλείας τῆς Θράκης καί *Εὐσέβιος* Τύρου, εἶπον[23]:

[Εἰσήγησις περί τοῦ Ἴβα καί τῆς Ἐπιστολῆς του]

1. Παρ' ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης γνωρίζει τοῦτο καί μάλιστα ἐπακριβῶς, ὑπενθυμίζομεν εἰς Αὐτήν ὅτι:

Ὅταν ὁ Ἴβας, -πρίν ἀκόμη συνέλθῃ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία Σύνοδος-, κατηγορήθη διά τά ἀσεβῆ κεφάλαια καί δόγματα, τά ὁποῖα εἶχα[23α] παρεμβάλει εἰς τήν ἐπιστολήν του, τήν ὁποίαν, ὡς λέγεται, ἀπηύθυνε πρός τόν Μᾶριν τόν Πέρσην, *εἶχε ἤδη «ἐπισημανθῇ», ὅτι εἶχε κατ' ἐπανάληψιν ἀλλάξει*[24]*γνώμην!*

Καί κατά πρῶτον μέν διάφοροι *κληρικοί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐδέσσης* καί στρατιωτικοί, ἐλθόντες εἰς τήν βασιλεύουσαν, *ἀπηύθυναν «δέησιν»*[25] πρός τόν εὐσεβοῦς μνήμης τότε ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλον κατά τοῦ Ἴβα, *ἐπειδή*, ὡς ἔλεγον,

23. Οἱ τέσσαρες μητροπολῖται ὑπέβαλον μίαν ἐκτενῆ κοινήν ἔγγραφον εἰσήγησιν (§ 7-26), ὡς γίνεται φανερόν ἀπό τήν διαλαλιάν τῆς Συνόδου ἐν § 27.

23α. Κατά τούς εἰσηγητάς, ἡ πρός Μᾶριν ἐπιστολή, οὖσα γνησία, ἐνοθεύθη καί παρεποιήθη ὑπό ἐχθρῶν τοῦ Ἴβα (βλ. § 7,11), διά νά χρησιμεύσῃ ὡς ὅπλον ἐναντίον του.

24. Ἡ «εὐελιξία» ἦτο χαρακτηριστικόν τῶν νεστοριανῶν καί νεστοριανιζόντων. Μεταγενεστέρως ἐπεσημάνθη σαφῶς· «Εἰδέναι μέντοι γε προσήκει, γράφει ὁ Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης, ὡς οὐκ ἔστι σήμερον κακουργοτέρα τῆς Νεστορίου αἱρέσεως, δυσχερῶς τὸν ἴδιον ἰὸν φανεροῦσα· καὶ γὰρ αἰσχροῦ κέρδους καὶ δόξης χάριν πολλάκις ἐν ὑποκρίσει καὶ Θεὸν λέγουσι τὸν Χριστὸν καὶ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ ἀναθεματίζουσιν Νεστόριον» (Ὁδηγός § δ΄, P.G. 89, 97 BC). Ἀλλ' ὡς παρετήρησαν οἱ ἐπίσκοποι Εὐστάθιος καί Φώτιος «ἀρκεῖ ἡ ἄρνησις τῆς αἱρέσεως πρός εὐσέβειαν» (A.C.O. 2. 1, 3 σελ. 31), δηλ. εἶναι ἀδύνατος καί ἐπαφίεται εἰς τόν Θεόν ὁ ἔλεγχος τῆς εἰλικρινείας τῆς ὁμολογίας. Ἡ ἀστάθεια καί ἁμαρτωλή εὐελιξία τοῦ Ἴβα εἶχε παράσχει πρόσφορον ἔδαφος νά τεχνουργηθῇ ἡ εἰς βάρος του σκευωρία (βλ. § 7, 11).

25. Κατά τό ἔτος 434 μ.Χ.

ὑπερησπίζετο τήν δυσσέβειαν τοῦ Νεστορίου, καί εἶχε μεταφράσει εἰς τήν γλῶσσαν τῶν Σύρων καί διαδώσει παντοῦ ἀσεβῆ κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου. Τότε, ὅπως γνωρίζετε, ὁ *ἁγίας μνήμης Πρόκλος ἔγραψεν ἐπ' αὐτῶν πρός τόν 'Αντιοχείας 'Ιωάννην*[26] *νά πιέσῃ τόν Ἴβαν νά ἀποστῇ τῆς ἀσεβείας τοῦ Νεστορίου καί τῶν κεφαλαίων τοῦ Θεοδώρου*, διά τήν ὁποίαν κατηγορεῖτο.

2. 'Επειδή ὅμως, παρά τά κείμενα τοῦ ἁγίας μνήμης Πρόκλου, *δέν τοῦ ἔγινε καμμία διόρθωσις*, εἰς ὅσα ἀπεδίδοντο εἰς αὐτον ὑπό τῶν κατηγόρων του, ὅταν ὁ *'Ιωάννης* ἀπέθανεν, οἱ κατήγοροι τοῦ *Ἴβα* ἔκαμαν διά μίαν ἀκόμη φοράν ἀναφοράν πρός τόν διάδοχόν του *Δόμνον*[27]. 'Αλλ' ὁ *Δόμνος* οὐδέ κἄν ἐδέχθη αὐτούς[28]. Κατόπιν τούτου οἱ κατήγοροι αὐτοί ἐλθόντες εἰς τήν βασιλεύουσαν ἀπηύθυναν «δέησιν» ἐπί τοῦ ἰδίου θέματος πρός τόν εὐσεβοῦς μνήμης βασιλέα *Θεοδόσιον* καί τόν ἁγίας μνήμης *Φλαβιανόν*, ὁ ὁποῖος εἶχε τότε -μετά τόν ἁγίας μνήμης *Πρόκλον- γίνει ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως*[28α].

3. Ὅμως αὐτήν τήν φοράν[29], ἀφοῦ ἐδέχθησαν τάς «δεήσεις», ὁ θείας μνήμης *Θεοδόσιος* καί ὁ ἁγίας μνήμης *Φλαβιανός* ἀνέθεσαν τήν διεξαγωγήν ἀνακρίσεων ἐπί τῶν κατά τοῦ *Ἴβα* κατηγοριῶν εἰς τούς *Φώτιον* ἐπίσκοπον Τύρου καί *Εὐστάθιον* ἐπίσκοπον Βηρυτοῦ. Παραλλήλως «διαιτηταί» (executores causae) ὡρίσθησαν ὑπό μέν τοῦ θείας μνήμης βασιλέως Θεοδοσίου, καί δή διά σχετικοῦ βασιλικοῦ πρός αὐτόν Γράμματος, ὁ τριβοῦνος *Δαμάσκιος*, ὑπό δέ τοῦ ἁγίας μνήμης Φλαβιανοῦ ὁ διάκονος τῆς 'Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως *Εὐλόγιος*, (ἐφωδιασμένος) μέ ἐπιστολάς αὐτοῦ πρός τούς *Φώτιον* καί *Εὐστάθιον*.

Αὐτοί λοιπόν οἱ «διαιτηταί», εὐθύς ὡς ἔφθασαν εἰς τήν Τύρον, ἔφεραν τόν *Ἴβαν* καί τούς κατηγόρους του ἐνώπιον τῶν *Φωτίου* καί *Εὐσταθίου*.

Καί τότε οἱ κατήγοροι τοῦ *Ἴβα*, διά νά ἀποδείξουν τήν ἐνοχήν τοῦ *Ἴβα*, παρουσίασαν παραλλήλως πρός ἄλλας βλασφημίας του καί

26. Πρόκειται περί τῆς πρός 'Ιωάννην 'Αντιοχείας Α' ἐπιστολῆς τοῦ Πρόκλου (435 μ.Χ.), πού ἀνεγνώσθη ἐν § 5.

27. Δηλ. περί τό ἔτος 442 μ.Χ.

28. Κατά τά Πρακτικά τῆς ληστρικῆς ὁ Δόμνος «ἐπέταξε» τούς κατηγόρους τοῦ Ἴβα ἔξω «μέ τίς κλωτσιές» (βλ. ἐν Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 41, 14)!

28α. 'Ο ἅγιος Πρόκλος ἐκοιμήθη τήν 12ην 'Ιουλίου 446 μ.Χ.

29. Δηλ. τό ἔτος 448 μ.Χ.

τήν ἀσεβῆ ἐπιστολήν του, ἡ ὁποία, ἐκτός ἀπό τάς ἄλλας βλασφημίας, πού περιέχει, ἀφ' ἑνός μέν ἀποκαλεῖ τόν ἅγιον Κύριλλον *αἱρετικόν* καί τά Δώδεκα Κεφάλαιά του *ἀσεβῆ*, ἀφ' ἑτέρου δέ κατηγορεῖ τήν ἐν 'Εφέσῳ Πρώτην Σύνοδον ὅτι τάχα κατεδίκασε τόν Νεστόριον ἄνευ ἐρεύνης καί ἐξετάσεως.

4. 'Αλλ' ὁ Ἴβας, ἀντέκρουσε εὐστόχως καί ἱκανοποιητικῶς τήν ἐπ' αὐτῶν κατηγορίαν, εἰπών ὅτι, ἀφ' ὅτου ὁ ἅγιος Κύριλλος ἡνώθη μέ τούς «'Ανατολικούς», δέν (ξανά) εἶπε ποτέ τίποτε τέτοιο δι' αὐτόν. Ὅμως, ἀπό τό περιεχόμενόν της γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ ἐπιστολή αὐτή ἐγράφη μετά τήν «ἕνωσιν». Καί ἀπό τά λόγια του, ὅτι μετά τήν ἕνωσιν δέν εἶπε ποτέ τίποτε κατά τοῦ *Κυρίλλου*, γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ *Ἴβας* ἠρνήθη τήν γνησιότητα τῆς ἐπιστολῆς[30].

Παρά ταῦτα οἱ *Φώτιος* καί *Εὐστάθιος* δέν ἐθεώρησαν τό ζήτημα λῆξαν μέ αὐτήν τήν ἀποκήρυξιν. Καί, ἀκριβῶς, δι' αὐτό, μέ τόν «Ὅρον» τους ἐπέβαλον εἰς τόν *Ἴβαν, νά* ὑπάγῃ εἰς τήν Ἔδεσσαν καί [ἐκεῖ] νά ἀναθεματίσῃ ἀπεριφράστως ἐπ' ἐκκλησίας τόν *Νεστόριον* καί τά ἀσεβῆ δόγματά του, τά ὁποῖα ἡ ἀσεβής ἐπιστολή ἐκδικεῖ, καί νά [διακηρύξῃ ὅτι] ἀποδέχεται τήν ὑπό τῆς ἀσεβοῦς αὐτῆς ἐπιστολῆς ἀπορριπτομένην Πρώτην ἐν 'Εφέσῳ Σύνοδον ὡς ἐν 'Αγίῳ Πνεύματι συναθροισθεῖσαν καί ὅτι θεωρεῖ αὐτήν ἰσόκυρον πρός τήν ἁγίαν Σύνοδον τῶν τιη' ἁγίων Πατέρων[31].

5. 'Επειδή ὅμως αὐτά ἀπεφασίσθησαν μέν, ἀλλά, ὅπως μπορεῖ κανείς νά συμπεράνῃ ἀπό αὐτά πού ἐν συνεχείᾳ ἀνεκινήθησαν, δέν

30. 'Ο 'Ιουστινιανός εἰς μέν τήν 'Ομολογίαν του γράφει· «Ἴβας πολλάκις κατηγορηθεὶς περὶ τῆς ἐπιστολῆς οὐκ ἐτόλμησεν οἰκειώσασθαι αὐτήν διά τάς περιεχομένας ἐν αὐτῇ ἀσεβείας» (Mansi 9, 564D), εἰς δέ τήν ἐπιστολήν του σημειοῖ· «Ἴβας οὐχ ὡμολόγησε ταύτην ἰδίαν εἶναι» (Mansi 9, 633A) καί «οὐδὲ αὐτὸς Ἴβας ἢ ἐν Τύρῳ ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἁγίᾳ κατὰ Χαλκηδόνα Συνόδῳ ἐτόλμησεν ἰδίαν εἰπεῖν ἢ ἐκδικῆσαι» (ἔ.ἀ. σελ. 633E). 'Αντιθέτως ὁ Φακοῦνδος (ἔ.ἀ. σελ. 129 καί 134), εὐθυγραμμιζόμενος μέ τήν ληστρικήν ἰσχυρίζεται ὅτι, ἀφοῦ ὁ Ἴβας οὐδέποτε εἶπε ρητῶς καί ἀπεριφράστως ὅτι «δέν εἶναι ἰδική μου ἡ ἐπιστολή», ψευδῶς καί πεπλανημένως ὑποστηρίζει ὁ 'Ιουστινιανός ὅτι ὁ Ἴβας ἠρνήθη τήν γνησιότητα καί αὐθεντικότητά της. Κατά τόν Φακοῦνδον ἡ ἄποψις τοῦ βασιλέως καί τῆς Συνόδου ἦτο «μία ἐπινόησις πολύ ἀνόητη καί ἀξία ἐμπαιγμοῦ» (haec adinventio deficax omnino et irrisione digna est). (Ἔ.ἀ. lib. V, 2 σελ. 134 ἑξ). 'Η Σύνοδος ἠγνόησε τήν ἄποψιν αὐτήν τοῦ Φακούνδου, ὡς ὄντως ἀξίαν σαρδονίου γέλωτος.

31. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Δ' § 1δ' καί Συν. Χαλκηδόνος Πραξ. Ι' ἐν A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 15.

ἐπραγματοποιήθησαν[32], ἐξεβλήθη ὁ *Ἴβας* τῆς ἐπισκοπῆς, ἀκολούθως δέ καί ὁ Ἀντιοχείας *Δόμνος*, ἐπειδή κατηγορήθησαν ὅτι ἐκακολόγουν καί ἀπεδοκίμαζαν τόν ἅγιον *Κύριλλον* καί τήν ὑπ' αὐτοῦ κηρυχθεῖσαν πίστιν[33]. Καί εἰς μέν τόν τόπον τοῦ *Δόμνου* ἐχειροτονήθη ὁ *Μάξιμος*, εἰς δέ τόν τοῦ *Ἴβα* ἐχειροτονήθη διά τήν ἐκκλησίαν τῆς Ἐδέσσης ὁ *Νόννος*.

Ὡς ἐκ τούτου, ὅταν οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι συνεκλήθησαν εἰς τήν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Οἰκουμενικήν Σύνοδον, δέν προσεκλήθη ὁ Ἴβας. Εἰς τήν ἁγίαν Σύνοδον παρεκάθισεν ὡς ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐδέσσης ὁ *Νόννος*, ἐκεῖνος, πού μαζί μέ τήν ὑπ' αὐτόν Ὀσροηνήν Σύνοδόν του εἶχεν ἀπαντήσει εἰς τόν εὐσεβοῦς μνήμης βασιλέα *Λέοντα*, ὅταν ἀπηύθυνε πρός αὐτούς ἐρώτημα περί τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος καί τινων ἄλλων ζητημάτων, ὑπῆρξε ἕνας ἀπό ἐκείνους, πού ἔγραψαν τότε *«ἐγκύκλιον» ἐπιστολήν*[34].

6. Ἀλλ' ἰδού, ὅτι -εὐθύς μετά τήν ὑπό τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου ἔκδοσιν τοῦ περί Πίστεως Ὅρου- ἀνεκινήθη [πάλιν] τό περί Ἴβαν ζήτημα[35]. Ἀλλά, αὐτός, διά νά ἀποφύγῃ καί πάλιν ὅπως καί πρῶτα κάθε συζήτησιν ἐπί τῶν σημείων ἐκείνων, διά τά ὁποῖα ἐκατηγορεῖτο, ἐπεκαλέσθη τόν Ὅρον τῶν ἐπισκόπων *Φωτίου καί Εὐσταθίου*. Ἀντιθέτως ὁ κατήγορός του ἐπεκαλέσθη τά *«ὑπομνήματα»*[36], τά ὁποῖα οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί εἶχον κρατήσει, καί τήν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολήν, ἥτις καί ἀνεγνώσθη καί ἐπί τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Ἀλλ' ὁ Ἴβας ἀντικρούων καί πάλιν τήν ὡς ἐξ αὐτῆς, ἀναγνωσθεῖσαν εἰς βάρος του κατηγορίαν, ἐνῶ ἀκόμη δέν εἶχε γίνει ἐπ' αὐτῆς καμμία συζήτησις, παρεμβαίνων ὁ περί οὗ ὁ λόγος *Ἴβας* εἶπεν:

32. Ὁ Ἰουστινιανός εἰς τήν Ὁμολογίαν του γράφει ὡς βέβαιον ὅτι «μή πληρώσας Ἴβας τά παρ' ἐκείνων (= Φωτίου καί Εὐσταθίου) ἐπικριθέντα, ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς διά τάς βλασφημίας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς» (Mansi 9, 564E). Ἡ Σύνοδος θεωρεῖ τό ἐπιχείρημα πιθανόν, ἀλλ' ὄχι καί ἱστορικῶς βέβαιον.

33. Ἡ καθαίρεσις τῶν δύο αὐτῶν ἱεραρχῶν ἔγινεν εἰς τήν ληστρικήν σύνοδον (449 μ.Χ.), ἐπειδή οἱ Ἴβας καί Δόμνος ἀπεδοκίμαζαν τόν ἅγιον Κύριλλον καί τά ΙΒ΄ Κεφάλαιά του, ἤ μᾶλλον ἐπειδή ὑπεστήριζαν, «ὀφείλειν σιωπηθῆναι τά αὐτά ΙΒ΄ Κεφάλαια» προσωρινῶς, ἄχρι καιροῦ (Mansi 9, 637D). Βλ. καί Δόμνου Β΄ πρός Διόσκορον ἐπιστολή ἐν Flemming, ἔ.α. σ. 145).

34. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Ε΄ § 1γ΄ καί τήν ἐκεῖ σημ. 3.

35. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Δ΄ § 3β΄ καί Σύν. Χαλκηδόνος Πραξ. Ι-ΙΑ.

36. Δηλ. ὁλόκληρα τά Πρακτικά.

«Κελευσάτω ἡ Ὑμετέρα Φιλανθρωπία ἀναγνωσθῆναι τά γράμματα τῶν κληρικῶν Ἐδέσσης, ἵνα μάθητε, ὅτι καί τῶν ἐπαχθέντων μοι ἀλλότριός εἰμι»[37].

Ἐπικαλεῖται δέ, ὅπως φαίνεται, τήν ἐπιστολήν τῶν κληρικῶν τῆς πόλεως Ἐδέσσης, ἐπειδή, ὅπου καί ἄν εὑρίσκετο, ἐφοβεῖτο κατηγορίαν διά τήν ἀσεβῆ ἐπιστολήν[38].

7. Ὅτι δέ ἡμεῖς μέ αὐτά κατεδείξαμεν τήν ἀλήθειαν, θά τό ἀντιληφθῇ ἡ Ὑμετέρα ἁγία Σύνοδος, ἐάν ἁπλῶς φέρῃ εἰς νοῦν καί τινα ἄλλα, ἀλλά κυρίως τά ὑπό τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου πραχθέντα. Εἶναι δέ νά ἀπορῇ κανείς, πῶς, -ἀφοῦ αὐτά ἔλαβον χώραν κατά τόν ὡς ἄνω ἐκτεθέντα τρόπον καί ἔγινε ὁλοφάνερη ἡ ἀσέβεια, πού περιέχεται εἰς τήν ἐπιστολήν, τήν ὁποίαν ἀπεκήρυξεν ἀκόμη καί ὁ ἴδιος ὁ *Ἴβας*[39],- ἐξακολουθοῦν, μερικοί νά θέλουν νά ὑπερασπίζωνται αὐτήν ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καί μάλιστα ὄχι ἐπειδή τάχα ἐνδιαφέρονται δι' αὐτήν, ἀλλά μέ σκοπόν νά «ἐπιβεβαιώσουν» ἔτσι τήν ἰδικήν τους δυσσέβειαν;[40]

Καί πράγματι, μέ πανουργίαν αἱρετικῶν, ἀπό τάς περιεχομένας εἰς τά Πρακτικά τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου διαλαλιάς περί τοῦ *Ἴβα*, ἐπικαλοῦνται μόνον μίαν ἤ δύο, πού εἶναι κάπως εὐνοϊκαί διά τήν πρός *Μᾶριν* τόν Πέρσην ἐπιστολήν, καί προσπαθοῦν νά ἐξηγήσουν ὅλας τάς ἄλλας ὡς πεπλανημένας!

8. Κατόπιν τούτου καί ἐπειδή, ὡς γνωρίζετε, εἰς τάς Συνόδους δέν πρέπει νά ἀποβλέπωμεν εἰς τήν γνώμην τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου[41],

37. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3, σελ. 34 καί Mansi 7, σελ. 249. Ἡ ἐπιστολή τῶν κληρικῶν Ἐδέσσης διεβεβαίωνε μέ φρικτούς ὅρκους, ὅτι ὁ Ἴβας ἦτο ὀρθοδοξότατος.

38. Βλ. σημ. 2α.

39. Βλ. σημ. 2α καί Εἰσαγωγή κεφ. Δ΄ § 1δ΄ καί § 2β΄.

40. Ὡς εἴδομεν εἰς τήν Εἰσαγωγήν κεφ. ΣΤ΄ § 4 α-β, οἱ δυτικοί ὑπερησπίζοντο τήν αὐθεντικότητα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἴβα. Ἐνταῦθα ἐναντίον αὐτῶν ἐκτοξεύεται σαφής ἡ κατηγορία ὅτι ἐνεργοῦν ἔτσι, «ὄχι ἐπειδή ἐνδιαφέρονται διά τόν Ἴβαν καί τήν ἐπιστολήν του», ἀλλά διά νά διατηρήσουν α) τήν αἱρετικήν ἄποψίν τους, ὅτι ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀνεθεωρήθη, καί β) τήν προσέγγισίν τους πρός νεστοριανικάς ἀπόψεις.

41. Κατά τήν ὀρθόδοξον παράδοσιν πάντοτε κρατεῖ ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων (βλ. Συνόδου Νικαίας κανών στ΄). Οἱ μειοψηφοῦντες ὀφείλουν νά ὑποτάσσωνται, ὁλοψύχως ἀποδεχόμενοι τήν ἄποψιν τῶν πλειόνων. Διά τοῦτο καί ὁ Ἀνατόλιος, παρ' ὅτι ἐξέφρασε τήν ἄποψιν, ὅτι ὁ Διόσκορος «οὐ δι' αἵρεσιν καθῃρέθη», τελικῶς ἀνεθεμάτισεν αὐτόν ὡς αἱρετικόν καί ὁμόφρονα τοῦ Εὐτυχοῦς (βλ. A.C.O 2, 1, 2, σελ. 156 [352]). Βλ. καί σημ. 196, καί ἐν Πράξει Α΄ σημ. 20α.

ἀλλά εἰς ἐκεῖνα τά ὁποῖα ὁρίζουν ἀπό κοινοῦ ἤ ὅλοι, ἤ οἱ περισσότεροι, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νά θέσωμεν ὑπ' ὄψιν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος ὅλα τά σχετικά, παρ' ὅτι Αὐτή γνωρίζει ταῦτα.

Πάντως, ἄν κανείς ἐρευνήσῃ μέ προσοχήν ἀκόμη καί αὐτά, πού ἕνας ἤ δύο εἶπαν ὑπέρ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, ὅπως φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως, θά διακρίνῃ ἀκόμη καί εἰς αὐτά μίαν σαφεστάτην ἀποδοκιμασίαν τῆς ἐπιστολῆς. Διότι καί μόνον τό γεγονός, ὅτι καί αὐτοί ἐπεκύρωσαν τόν "Ορον τῶν Φωτίου καί Εὐσταθίου, δέν δηλοῖ τίποτε ἄλλο, εἰμή ὅτι καί αὐτοί κατέκριναν τήν ἀσεβῆ ἐπιστολήν, ἀφοῦ μάλιστα ὁ «"Ορος» τῶν *Φωτίου καί Εὐσταθίου*, διά τοῦ ὁποίου ὁ "Ιβας διετάσσετο νά δεχθῇ τήν ὑπό τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς ἀποδοκιμαζομένην Πρώτην Σύνοδον τῆς 'Εφέσου καί νά ἀναθεματίσῃ τόν αἴτιον τῆς πονηρᾶς ἐκείνης αἱρέσεως *Νεστόριον* καί τούς ὀπαδούς του, τούς ὁποίους ἡ ἀσεβής αὐτή ἐπιστολή ὑπερήσπιζετο, στρέφεται κατ' αὐτῆς καί κατά τοῦ περιεχομένου της. "Ετσι λοιπόν, ἀφοῦ οἱ ἐπίσκοποι υἱοθέτησαν τόν «"Ορον» τῶν *Φωτίου καί Εὐσταθίου* ἐκάλεσαν τόν *"Ιβαν* νά ἀναθεματίσῃ καί τόν ἴδιον *Νεστόριον* καί τά ἀσεβῆ δόγματά του.

9. Συγκεκριμένως δέ ὁ 'Ιεροσολύμων *'Ιουβενάλιος*, ὡσάν νά ἐπρόκειτο διά κάποιον πού ἐπέστρεφεν ἐξ αἱρέσεως, ἐζήτησε νά τύχῃ ὁ *"Ιβας* συγγνώμης καί ἐπιεικείας κυρίως λόγῳ γήρατος, κατά τήν παράδοσιν τῆς 'Εκκλησίας. 'Αλλ' οἱ ὑπέρμαχοι [τῆς ἐπιστολῆς] οὐδέποτε ἔπαυσαν νά ἰσχυρίζωνται ὅτι ἡ διαλαλιά[42] αὐτή, πού ἐστράφη τόσον ἀνοικτά κατά τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, παρερμηνεύεται!

10. 'Ωσαύτως καί ὁ Θαλάσσιος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας, εἰς τήν διαλαλιάν του[43], κατέστησε πασιφανές, ὅτι οὐδέποτε ὁ "Ιβας θά ἐγίνετο δεκτός, ἄν δέν εἶχε δεχθῇ «ἀναθεματίσαι ἅπερ οἱ κατήγοροι κατ' αὐτοῦ *ἐγγράφως* κατέθεντο». Εἶναι δέ ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι οἱ κατήγοροι τοῦ *"Ιβα* πρός κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ, εἶχον παρουσιάσει τήν πρός *Μᾶριν* τόν Πέρσην ἐπιστολήν.

11. 'Αλλά καί οἱ *'Ιωάννης* Σεβαστείας, *Σέλευκος* 'Αμασείας, *Κωνσταντῖνος* Μελιτηνῆς, *Πατρίκιος* Τυάνων, *Πέτρος Γαγγρῶν* καί

42. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 40.

43. "Ε.ἀ.

'Ατάρβιος Τραπεζοῦντος, τοποτηρητής τοῦ *Δωροθέου* Νεοκαισαρείας, ἅπαντες μητροπολῖται, ἀφοῦ ὡμίλησαν ὅλοι μέ τά ἴδια λόγια καί ἐτόνισαν, ὅτι ὁ *"Ιβας ἀπεκήρυξε* αὐτά, διά τά ὁποῖα κατηγορεῖτο ὑπό τῶν ἐχθρῶν του, -εἰς τούς ὁποίους καί *κατά μέγα μέρος ὠφείλετο ἡ ἐπιστολή*,- ἐπέτυχον νά γίνῃ δεκτός. "Εχει δέ ἡ διαλαλιά τους ὡς ἑξῆς: «'Ο "Ορος τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων Φωτίου καί Εὐσταθίου ἀνεύθυνον ἔδειξε τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον *"Ιβαν*· ὁμοίως δέ καί *ἡ αὐτοῦ ἄρνησις προθυμοτέρους* ἡμᾶς περί τό δέξασθαι αὐτόν κατέστησε· φίλον γάρ ἀεί τῷ Δεσπότῃ *Χριστῷ* τό φιλάνθρωπον»[44].

12. 'Αλλ' ἄν, ὁ μέν *'Ιουβενάλιος* ἐθεώρησε καλόν νά γίνῃ ὁ *"Ιβας* δεκτός ὡς ἐπιστρέφων ἐξ αἱρέσεως, ὁ δέ *Θαλάσσιος* καί οἱ προειρημένοι μητροπολῖται ἠξίωσαν ἀπό αὐτόν νά ἀποδοκιμάσῃ, ὅπως εἶχε πράξει καί εἰς τά ὑπό τοῦ *Φωτίου* κρατηθέντα «'Υπομνήματα», ἐκεῖνα τά ὁποῖα κατεμαρτύρουν κατ' αὐτοῦ οἱ ἐχθροί του, δηλ. τήν πρός κατηγορίαν του προσκομισθεῖσαν ἐπιστολήν, τήν πρός *Μᾶριν* τόν Πέρσην ἀπευθυνθεῖσαν, ὅλοι δέ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐξεδήλωσαν τήν ἐπιθυμίαν νά ἀναθεματίσῃ τόν *Νεστόριον*, τόν ὁποῖον ἡ ἐπιστολή ὑπερασπίζεται, πῶς οἱ ὑπέρμαχοί της τολμοῦν καί λέγουν ὅτι ἀπορρίπτουν[45] τήν διαλαλιάν τοῦ Εὐνομίου, ἐπειδή τάχα κατά ἕνα μέν μέρος κατακρίνει τήν ἐπιστολήν, κατά δέ τό ἄλλο ἐπικυρώνει αὐτήν, ἀφοῦ ἡ ἐπιστολή εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ της πλήρης ἀσεβείας, -καί ἀκριβῶς δι' αὐτό τήν ἀπεδοκίμασεν καί ὁ *"Ιβας*, πού μάλιστα εἶπεν ὅτι «μετά τήν ἕνωσιν (τάς "διαλλαγάς") δέν εἶπα ποτέ τίποτε εἰς βάρος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου»[46],- καί ἀφοῦ ἀκόμη καί οἱ Φώτιος καί Εὐστάθιος μετά ἀπό αὐτήν τήν ἀποκήρυξιν εἶπαν: «ἡ ἀποδοκιμασία τῆς αἱρέσεως εἶναι ἱκανοποιητική ἀπόδειξις ὀρθοδοξίας»[47];

44. Κατά τούς ἁγίους αὐτούς Πατέρας ἡ ἀποκατάστασις τοῦ "Ιβα ἦτο ζήτημα φιλανθρωπίας καί οἰκονομίας, ἀλλ' ὄχι ἀκριβείας. Διά νά βεβαιωθοῦν ὅτι ἐπιτρέπεται νά κάμουν εἰς αὐτόν χρῆσιν οἰκονομίας ἐστηρίχθησαν εἰς τήν ὑπ' αὐτοῦ ἀποκήρυξιν τῆς ἐπιστολῆς «του». «Καί ἡ ἄρνησις αὐτοῦ προθυμοτέρους ἡμᾶς περί τό δέξασθαι αὐτόν κατέστησε» (βλ. A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 40). 'Ο "Ιβας ἔγινε δεκτός ὡς αἱρετικός ἀποπτύων τήν πλάνην τῆς αἱρέσεώς του. Βλ. καί σημ. 47.

45. Βλ. Πάπα Βιγιλίου Constitutum I, Mansi 9, σελ. 100.

46. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 31.

47. «'Αρκεῖ ἡ ἄρνησις τῆς αἱρέσεως πρός εὐσέβειαν» (Συνόδου Χαλκηδόνος, Πρᾶξις ΙΑ', 131 ἐν A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 31).

'Αλλά καί ἄν ἀκόμη παρεδέχετο κανείς, ὅτι πράγματι -ὡς ἰσχυρίζοντο ἐκεῖνοι[48]- τό μέν πρῶτον μέρος τῆς ἐπιστολῆς ἦτο ἀσεβές, τό δέ τελευταῖον ὀρθόδοξον, καί πάλιν δέν θά ἦτο δυνατόν νά διαφύγῃ ἡ ἐπιστολή τήν καταδίκην, πού τῆς ἥρμοζεν. Διότι εἰς ὅλας τάς αἱρέσεις, καί ἄν ἀκόμη συμβῇ νά λέγουν οἱ αἱρετικοί καί μερικά πράγματα σωστά, δέν ἀπαλλάσσονται δι' αὐτό ἀπό τήν καταδίκην τά ἀσεβῆ. 'Εδῶ ὅμως εἶναι φανερόν ὅτι ὁ *Εὐνόμιος* δέν ἐπεδοκίμασε κανένα μέρος της· καθ' ὅσον ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἄν δηλαδή καί ἐγκωμίαζε καί κατεδίκαζε τά ἴδια πράγματα, θά συνελαμβάνετο νά ἀντιφάσκῃ ὁ ἴδιος μέ τόν ἑαυτόν του!

13. 'Η διαλαλιά τοῦ *Εὐνομίου* ἔχει ὡς ἑξῆς:

'Από αὐτά πού ἀνεγνώσθησαν κατέστη φανερόν, ὅτι ὁ εὐλαβέστατος Ἴβας εἶναι ἀθῶος. 'Αλλ' ἐνῷ φαίνεται νά ἐνοχοποιῆται ὅτι εἶχε κακολογήσει τόν ἅγιον *Κύριλλον*, μέ τήν ὀρθήν ὁμολογίαν, εἰς τήν ὁποίαν προέβη ἐν συνεχείᾳ, ἀπεκήρυξεν ἐκεῖνα, βάσει τῶν ὁποίων εἶχε θεωρηθῆ ἔνοχος. 'Ως ἐκ τούτου μέ τήν προϋπόθεσιν ὅτι θά ἀναθεματίσῃ τόν *Νεστόριον* καί τόν Εὐτυχῆ καί τά ἀσεβῆ δόγματά τους καί θά ἀποδεχθῇ τήν 'Επιστολήν τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου *Λέοντος* καί τήν Οἰκουμενικήν αὐτήν Σύνοδον, τόν κρίνω καί ἐγώ ἄξιον τῆς ἐπισκοπῆς[49].

14. 'Από αὐτά γίνεται φανερόν ὅτι ὁ Εὐνόμιος προέβη εἰς τήν διαλαλιάν αὐτήν, ἐπειδή ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν του τά 'Υπομνήματα τῶν *Φωτίου καί Εὐσταθίου*, εἰς τά ὁποῖα καταφαίνεται, ὅτι ὁ *Ἴβας* ὡμολόγησεν, ὅτι πρό μέν τῆς μεταξύ τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου* καί τῶν 'Ανατολικῶν ἑνώσεως ἐκακολόγει αὐτόν ὡς καί οἱ ἄλλοι ['Ανατολικοί], ἐνῷ «μετά τήν ἕνωσιν -εἶπε- κανείς δέν θά μπορέσῃ νά μέ εὕρῃ νά ἔχω εἴπει κάτι κατά τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου*»[50]. Πάντως, ὅσοι λέγουν ὅτι τάχα τό μέν πρῶτον μέρος τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ἀσεβές, τό δέ δεύτερον ὀρθόδοξον, δίδουν τήν ἐντύπωσιν ὅτι θέλουν νά μᾶς ξεγελάσουν, καθ' ὅσον τά εἰς τό δεύτερον μέρος τῆς ἐπιστολῆς περιλαμβανόμενα, εἶναι γεμᾶτα ἀπό μεγαλυτέραν ἀσέβειαν, ἀφοῦ ὑβρίζουν τόν ἁγίας μνήμης *Κύριλλον* καί ὅσους πιστεύουν τά ἴδια μέ αὐτόν, καί ὑπερασπίζονται τήν ἀσεβῆ αἵρεσιν τοῦ *Νεστορίου* εἰς τό σύνολόν της.

15. 'Εντεῦθεν μετά τάς διαλαλιάς, «πάντες οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν: Πάντες τά αὐτά λέγομεν. *Νεστόριον* καί Εὐτυχέα ἄρτι ἀναθεματίσῃ[51]. Νεστόριον ἀναθεματίσῃ. 'Αναθεματίσῃ τό δόγμα αὐτοῦ».

Καί ἔτσι, ἀφοῦ ἀνεθεμάτισε τόν *Νεστόριον* καί τόν *Εὐτυχῆ* καί τά ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, ὡς καί ὅλους τούς μή φρονοῦντας ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία Σύνοδος, ὁ *Ἴβας* ἔγινε δεκτός[52].

Γίνεται λοιπόν καί ἀπό αὐτά φανερόν, ὅτι ὁ *Ἴβας* ὄχι μόνον ἀπεδοκίμασε, ἀλλά καί ἀνεθεμάτισε τήν ἐπιστολήν, ὡς ἀντίθετον καθ' ὅλα πρός τόν ὑπό τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἐκτεθέντα Ὅρον, ὅπως θά διαπιστώσῃ καί ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης μέ μίαν μόνον ματιά[53].

*

8. 'Η *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

a. Καί ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι τά ὡς ἄνω ἔγιναν ὡς καί ἐξετέθησαν.

b. 'Επειδή ὅμως καί ἔχομεν τήν γνώμην ὅτι πρέπει, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τά ἀποφασισθέντα κατά τάς προηγηθείσας Συνόδους, νά κρίνωμεν τά τοιαῦτα ζητήματα μέ πολύ περισσοτέραν προσοχήν, ἀλλά καί γνωρίζομεν ὅτι κατά μέν τήν ἐν 'Εφέσῳ Πρώτην Σύνοδον

---

48. 'Εννοοῦνται οἱ ὑπερασπισταί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

49. 'Επί τῆς διαλαλιᾶς τοῦ Εὐνομίου ὁ ἐν ἁγίοις 'Ιουστινιανός παρατηρεῖ· «Οὐδείς εὖ φρονῶν ἀποδέχεται τὸν ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὁμοῦ τὸν αὐτὸν ἐπαινοῦντα καὶ ψέγοντα. Εἴ τις τοίνυν τὴν Εὐνομίου διαλαλιὰν τολμήσει λέγειν μὴ τῇ Ἴβᾳ καταθέσει τῇ ἐν Τύρῳ γενομένῃ, ἀλλὰ τῷ ὕφει συνᾴδειν τῆς μνημονευθείσης ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, τὴν τῆς ἀληθείας οὐ φυλάττει ἀκολουθίαν, ἀλλ' ὡς αἱρετικὸς ὕβριν τοῖς πατράσιν προσάπτειν σπουδάζει» ('Επιστολὴ Mansi 9, 636CD). Τοῦ κειμένου τῆς διαλαλιᾶς Εὐνομίου σῴζονται δύο μορφαί· ἡ χρησιμοποιουμένη ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου, τοῦ 'Ιουστινιανοῦ καί τοῦ πάπα Βιγιλίου εἰς τό Contitutum I (Mansi 9, 100) καί ἡ ἐκτυπωθεῖσα εἰς τάς ἐκδόσεις τῶν Πρακτικῶν τῆς Δ΄ Συνόδου ὑπό Mansi καί Schwartz. Βλ. καί σχετικήν πραγματείαν τοῦ Ed. Schwartz ἐν Abh. der Bayerischen Akademie der Wissenschaften XXXII, 2 σελ. 11.

---

50. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 31-32. 'Επ' αὐτοῦ ὁ Ἴβας προεκάλεσεν τούς κατηγόρους του νά φέρουν ἀποδείξεις, εἰπών: «Θέλετε τά ἔγγραφα; Προσενέγκατε τά ἔγγραφα. Θέλετε τά ἄγραφα; Προσενέγκατε τά ἄγραφα» (A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 31).

51. Βλ. A.C.O. 2, 1, 3 σελ. 42.

52. Βλ. Εἰσαγωγή, κεφ. Δ΄ § 3 Β΄.

53. Σαφής μαρτυρία, ὅτι ἡ εἰσήγησις τῶν τεσσάρων μητροπολιτῶν εἰς τό σημεῖον αὐτό διακόπτεται, διά νά συνεχισθῇ ἐν § 26, 1-11, ὅπου καί γίνεται ἡ σύγκρισις τῆς πρός Μᾶριν ἐπιστολῆς μέ τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος.

ἔγινε συζήτησις ἐπί τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου*, κατά δέ τήν ἐν Χαλκηδόνι ἐπί τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίας μνήμης πάπα Λέοντος, φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλεται νά ἀναγνωσθοῦν ἀπό τά Πρακτικά τῶν ὡς ἄνω Συνόδων τά τμήματα ἐκεῖνα, τά ὁποῖα περιέχουν αὐτάς, ὥστε ἔτσι νά ἐπιχειρήσωμεν τήν ἐπί τῶν προκειμένων μελέτην μέ περισσοτέραν δυνατότητα διεισδύσεως εἰς τά λεπτομερείας, καί ἄρα καλλίτερον κατηρτισμένοι[53α].

*

9. Καί πράγματι, ἀφοῦ παρέλαβε (τόν σχετικόν φάκελον), ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καί νοτάριος *Καλώνυμος* ἀνέγνωσε:

Ἀπό τά Πρακτικά, τά ὁποῖα ἐκρατήθησαν κατά τήν ἐν Ἐφέσῳ Πρώτην Σύνοδον, τό τμῆμα τό ἀναφερόμενον εἰς τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου.

1. *Πέτρος* ὁ πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας καί πριμικήριος νοταρίων εἶπεν:

Ἔχομεν μετά χεῖρας τοῦ ἁγιωτάτου καί θεοσεβεστάτου ἀρχιεπισκόπου *Κυρίλλου* ἐπιστολήν γραφεῖσαν πρός τόν εὐλαβέστατον *Νεστόριον*, συμβουλῆς καί παραινέσεως γέμουσαν[54], ὡς οὐκ ὀρθά φρονοῦντος αὐτοῦ· ἥν, εἰ κελεύσειεν ὑμῶν ἡ ὁσιότης, ἀναγνώσομαι.

53α. Ὁ σκοπός τῆς ἐνταῦθα καταχωρίσεως τῶν κυριωτέρων κειμένων τῶν Γ´ καί Δ´ Συνόδων ἐκτίθεται εἰς τήν Ψῆφον τῆς Συνόδου (βλ. Πραξ. Η´ § 24). Κατά τινας δυτικούς θεολόγους ἡ καταχώρισις γίνεται διά νά δηλωθῇ ὅτι διατηροῦνται ἐν ἰσχύι καί διά νά προσδοθῇ εἰς αὐτά κῦρος. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἄποψιν αὐτήν βλάσφημον (βλ. Εἰσαγωγή, κεφ. Β´, § 1ε´) διά δύο λόγους: α) διότι εἰς οὐδεμιᾶς Συνόδου τό Πρακτικόν εὑρίσκει ἔρεισμα ἡ ἄποψις αὐτή, καί β) διότι αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι ὡς ἅγιαι, ἐν Πνεύματι ἁγίῳ διασκεψάμεναι, δέν ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν. Τά κείμενά τους εἶναι ἀσάλευτα. Ὁ σαλεύων αὐτά σαλεύεται, μή σαλεύων τά ἀσάλευτα (Εἰσαγωγή, Κεφ. Β´ σημ. 25). Ἡ καταχώρισις εἰς τά Πρακτικά γίνεται, ἐκτός ἀπό τόν λόγον πού ἐκτίθεται ἐν Πράξει Η´ § 4, 24 καί τάς σχετικάς μαρτυρίας τῶν ἰδίων τῶν ἁγίων Πατέρων α) «ὥστε εὔδηλα πᾶσιν εἶναι τά τῆς Ἐκκλησίας δόγματα» (A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 104), β) διά νά ὑπομιμνῄσκεται εἰς ὅλους, ὅτι «ὁ ταύτας παραλύων τάς ἐκθέσεις ἐχθρός ἐστιν τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως» (ἔ.ά. σελ. 113), γ) διά νά δυνηθοῦν μέ τήν ἀναζωπύρησιν τῶν νοημάτων τους οἱ ἅγιοι Πατέρες νά κρίνουν τά ὑπ᾽ ὄψιν τους ζητήματα μέ πολύ περισσοτέραν προσοχήν καί μεγαλυτέραν δυνατότητα διεισδύσεως εἰς τάς λεπτομερείας τῶν θεμάτων. Μέ ἄλλα λόγια ἡ ἀνάγνωσις καί καταχώρισις γίνεται διά τήν δημιουργίαν καλλιτέρου ὀρθοδόξου προβληματισμοῦ.

54. Βλ. Εἰσαγωγή, Κεφ. Γ´ § 1β´.

2. *Ἀκάκιος* ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς[54α] εἶπεν:

Ἐπειδή ὁ εὐλαβέστατος καί θεοφιλέστατος πρεσβύτερος *Πέτρος*, ὁ τήν ἀρχήν τῆς διηγήσεως ποιησάμενος, ἔφησεν ἐπεστάλθαι τινά παρά τοῦ θεοφιλεστάτου καί ὁσιωτάτου ἐπισκόπου *Κυρίλλου* πρός τόν εὐλαβέστατον *Νεστόριον* ὡς οὐκ ὀρθῇ διδασκαλίᾳ χρώμενον, ἀκόλουθον καί ταῦτα ἀναγνωσθῆναι.

10. Καί ἀνεγνώσθη ἐν Ἐφέσῳ ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου* ἔχουσα ὡς ἀκολούθως:

[Ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Κυρίλλου[55]]

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ συλλειτουργῷ *Νεστορίῳ Κύριλλος* ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

1. Καταφλυαροῦσι μέν, ὡς μανθάνω, τινὲς τῆς ἐμῆς ὑπολήψεως ἐπὶ τῆς Σῆς Θεοσεβείας, καὶ τοῦτο συχνῶς, τὰς τῶν ἐν τέλει συνόδους καιροφυλακοῦντες μάλιστα· καὶ τάχα που καὶ τέρπειν οἰόμενοι τὴν σὴν ἀκοήν· καὶ ἀβουλήτους[56] πέμπουσι φωνάς, ἠδικημένοι μὲν οὐδέν, ἐλεγχθέντες δέ, καὶ τοῦτο χρηστῶς· ὁ μέν, ὅτι τυφλοὺς ἠδίκει καὶ πένητας· ὁ δέ, ὡς μητρὶ ξίφος ἐπανατείνας· ὁ δέ, θεραπαίνῃ συγκεκλοφὼς χρυσίον ἀλλότριον, καὶ τοιαύτην ἐσχηκὼς ἀεὶ τὴν ὑπόληψιν, ἣν οὐκ ἂν εὔξαιτό τις συμβῆναι τισὶν καὶ τῶν λίαν ἐχθρῶν.

Πλὴν οὐ πολὺς τῶν τοιούτων ὁ λόγος εἰμοί, ἵνα μήτε ὑπὲρ τὸν δεσπότην καὶ διδάσκαλον, μήτε μὴν ὑπὲρ τοὺς πατέρας[56α] τὸ τῆς ἐνούσης ἐμοὶ βραχύτητος ἐκτείνοιμι μέτρον· οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὰς τῶν φαύλων διαδρᾶναι σκαιότητας, ὡς ἂν ἕλοιτό τις διαβιοῦν.

2. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μὲν ἀρᾶς καὶ πικρίας μεστὸν ἔχοντες τὸ στόμα τῷ πάντων ἀπολογήσονται Κριτῇ· τετράψομαι δὲ πάλιν ἐγὼ πρὸς τὸ ὅτι μάλιστα πρέπον ἐμαυτῷ· καὶ ὑπομνήσω καὶ νῦν ὡς ἀδελφὸν ἐν

54α. Βλ. ἐν Πράξει Ε´ σημ. 31.

55. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ´ § 1β´ καί δ´ καί τήν ἐν Πράξει ΣΤ´ § 11,3 σπουδαιοτάτην διαλαλιάν τοῦ Καισαρείας Φίρμου.

56. «Ἀβούλητοι φωναί» ὀνομάζονται ψυχολογικώτατα αἱ παρά συνείδησιν ψευδεῖς καταμαρτυρίαι κατά ἀθώων εἰς ὦτα ἰσχυρῶν πρός ἀπόκτησιν τῆς εὐνοίας των, ἐπειδή αἱ ἐνέργειαι αὐταί οὐδέποτε ἀξιοῦνται ἐσωτερικῆς ἐπιδοκιμασίας.

56α. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐνταῦθα ἔχει ὑπ᾽ ὄψιν α) τόν Ματθ. 10, 25 «εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τούς οἰκιακούς αὐτοῦ» καί β) τάς κατά τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου διαβολάς καί συκοφαντίας τῶν αἱρετικῶν.

Χριστῷ, *τῆς διδασκαλίας τὸν λόγον καὶ τὸ ἐπὶ τῇ πίστει φρόνημα μετὰ πάσης ἀσφαλείας ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς λαούς*, ἐννοεῖν τε ὅτι τὸ σκανδαλίσαι καὶ μόνον ἕνα τῶν μικρῶν τῶν πιστευόντων εἰς Χριστόν, ἀφόρητον ἔχει τὴν ἀγανάκτησιν. Εἰ δὲ δὴ πληθὺς εἴη τοσαύτη τῶν λελυπημένων, πῶς οὐχ ἁπάσης εὐτεχνίας ἐν χρείᾳ καθεστήκαμεν πρός γε τὸ δεῖν ἐμφρόνως περιελεῖν τὰ σκάνδαλα καὶ τὸν ὑγιᾶ τῆς πίστεως κατευρῦναι λόγον τοῖς ζητοῦσι τὸ ἀληθές; Ἔσται δὲ τοῦτο καὶ μάλα ὀρθῶς, εἰ τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων περιτυγχάνοντες λόγοις περὶ πολλοῦ τε αὐτοὺς ποιεῖσθαι σπουδάζοιμεν, καὶ δοκιμάζοντες ἑαυτούς, εἰ ἐσμὲν ἐν τῇ πίστει, κατὰ τὸ γεγραμμένον, *ταῖς ἐκείνων ὀρθαῖς καὶ ἀνεπιλήπτοις δόξαις τὰς ἐν ἡμῖν ἐννοίας εὖ μάλα συμπλάττοιμεν*[57].

3. Ἔφη τοίνυν *ἡ ἁγία καὶ μεγάλη Σύνοδος*,[58] αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς κατὰ φύσιν γεννηθέντα Υἱὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ Θεὸν ἀληθινόν, τὸ Φῶς τὸ ἐκ τοῦ Φωτός, τὸν δι᾽ Οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ Πατήρ, κατελθεῖν, σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν, ἀναστῆναι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθεῖν εἰς οὐρανούς.

Τούτοις καὶ ἡμᾶς ἕπεσθαι δεῖ καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς δόγμασι, ἐννοοῦντας τί τὸ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι δηλοῖ τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον. Οὐ γὰρ φαμέν, ὅτι ἡ τοῦ Λόγου φύσις μεταποιηθεῖσα γέγονε σάρξ, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὅτι εἰς ὅλον ἄνθρωπον μετεβλήθη τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὅτι σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ[58α] λογικῇ, ἑνώσας ὁ Λόγος ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν, ἀφράστως τε καὶ ἀπερινοήτως[58β] γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ κεχρημάτικεν υἱὸς ἀνθρώ-

57. Ἡ σκέψις τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀποτελεῖ τόν χρυσοῦν κανόνα, τήν ἀρίστην ὁδόν, τήν κλασσικήν ἔκφρασιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος καί ὀρθοδόξου κριτηρίου. Ὁ ὀρθόδοξος χριστιανός δέν ἐμπιστεύεται εἰς τόν λογισμόν ἤ στοχασμόν ἤ γνωστικήν του δύναμιν. Ἔχει βαθεῖαν ταπείνωσιν ἐνώπιον τῆς παραδεδομένης πίστεως καί ἐμπιστοσύνην μέν εἰς αὐτήν, ἐπιφυλακτικότητα δέ ἔναντι τῶν διαφόρων προσωπικῶν γνωμῶν, τάς ὁποίας καί ὀφείλει «εὖ μάλα συμπλάττειν ταῖς ἀνεπιλήπτοις δόξαις» τῶν πατέρων. Πιστός εἰς ταῦτα ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁμιλεῖ χωρίς πάθος, χωρίς ὑπεροψίαν. Δέν λέγει *«ἐγώ ξέρω»*, ἀλλά *«ἄς μελετήσωμεν τούς πατέρας»*.

58. Δηλ. ἡ Α´ Οἰκουμενική Σύνοδος εἰς τό ὑπ᾽ αὐτῆς ἐκδοθέν Σύμβολον Πίστεως. Ἰδέ τοῦτο ἐν Πραξ. ΣΤ´ § 17,3 καί § 24,5.

58α. Εἶναι φανερόν, ὅτι ἀφοῦ ὁ Χριστός ἥνωσεν Ἑαυτῷ σάρκα καί λογικήν ψυχήν, ἔχει φυσικόν θέλημα καί φυσικάς ἐνεργείας, ὄχι μόνον τῆς σαρκός καί ἀλόγου ψυχῆς, ἀλλά καί τῆς λογικῆς ψυχῆς.

58β. Ὅσοι θέλουν νά «περινοήσουν» τόν Θεόν, δέν ἔχουν ἐννοήσει τί εἶναι ὁ Θεός.

που, οὐ κατὰ θέλησιν μόνην ἢ εὐδοκίαν[59], ἀλλ᾽ οὐδὲ ὡς ἐν προσλήψει προσώπου μόνου· καὶ ὅτι *διάφοροι μὲν αἱ πρὸς ἑνότητα τὴν ἀληθινὴν συνενεχθεῖσαι φύσεις, εἷς δὲ ἐξ ἀμφοῖν Χριστὸς καὶ υἱός, οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν,*[59α] *ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα Κύριον καὶ Χριστὸν καὶ Υἱὸν* θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς.

4. Οὕτω τε λέγεται, καίτοι πρὸ αἰώνων ἔχων τὴν ὕπαρξιν καὶ γεννηθεὶς ἐκ Πατρός, *γεννηθῆναι καὶ κατὰ σάρκα ἐκ γυναικός*, οὐχ ὡς τῆς θείας αὐτοῦ φύσεως ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούσης ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ, οὔτε μὴν δεηθείσης ἀναγκαίως δι᾽ ἑαυτὴν δευτέρας γεννήσεως μετὰ τὴν ἐκ Πατρός· (ἔστιν γὰρ εἰκαῖόν τε ὁμοῦ καὶ ἀμαθὲς τὸν ὑπάρχοντα πρὸ παντὸς αἰῶνος καὶ συναΐδιον τῷ Πατρί, δεῖσθαι λέγειν ἀρχῆς τῆς εἰς τὸ εἶναι δευτέρας) ἐπειδὴ δὲ δι᾽ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἑνώσας ἑαυτῷ καθ᾽ ὑπόστασιν τὸ ἀνθρώπινον προῆλθεν ἐκ γυναικός, ταύτῃ τοι λέγεται γεννηθῆναι σαρκικῶς· οὐ γὰρ πρῶτον ἄνθρωπος ἐγεννήθη κοινὸς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, εἶθ᾽ οὕτως καταπεφοίτηκεν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ Λόγος, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῆς μήτρας ἑνωθεὶς ὑπομεῖναι λέγεται γέννησιν σαρκικήν, ὡς τῆς ἰδίας σαρκὸς τὴν γέννησιν οἰκειούμενος.

5. *Οὕτω φαμὲν Αὐτὸν καὶ παθεῖν καὶ ἀναστῆναι, οὐχ ὡς* τοῦ *Θεοῦ Λόγου παθόντος εἰς ἰδίαν φύσιν* ἢ πληγὰς ἢ διατρήσεις ἥλων ἢ γοῦν τὰ ἕτερα τῶν τραυμάτων· (ἀπαθὲς γὰρ τὸ θεῖον, ὅτι καὶ ἀσώματον·) ἐπειδὴ δὲ τὸ γεγονὸς αὐτοῦ ἴδιον σῶμα πέπονθεν ταῦτα, πάλιν αὐτὸς λέγεται παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν· ἦν γὰρ ὁ ἀπαθὴς ἐν τῷ πάσχοντι σώματι. Κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ τεθνάναι νοοῦμεν· ἀθάνατος μὲν γὰρ κατὰ φύσιν καὶ ἄφθαρτος καὶ ζωὴ καὶ ζωοποιός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος· ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα χάριτι Θεοῦ, καθ᾽ ἅ φησιν ὁ Παῦλος, ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, λέγεται παθεῖν αὐτὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, οὐχ ὡς εἰς πεῖραν ἐλθὼν τοῦ θανάτου, τό γε ἧκον εἰς τὴν αὐτοῦ φύσιν· (ἀποπληξία γὰρ τοῦτο λέγειν ἢ φρονεῖν·) ἀλλ᾽ ὅτι, καθ᾽ ἅπερ ἔφην ἀρτίως, ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐγεύσατο θανάτου. Οὕτω καὶ ἐγηγερμένης αὐτοῦ τῆς

59. Περί τῶν «θεολογικῶν» αὐτῶν στοχασμῶν τοῦ Θεοδώρου, πού ἀνεμηρύκαζεν ὁ Νεστόριος, ἰδέ Εἰσαγωγή κεφ. Β´ § 2 καί Πραξ. Δ´, Λα´-Λβ´.

59α. Τά λόγια αὐτά ἀποτελοῦν τήν κλασσικωτέραν διατύπωσιν τοῦ δόγματος περί τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων.

σαρκός, πάλιν ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ λέγεται, οὐχ ὡς πεσόντος εἰς φθοράν, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὅτι τὸ αὐτοῦ πάλιν ἐγήγερται σῶμα.

6. Οὕτω Χριστὸν ἕνα καὶ Κύριον ὁμολογήσομεν, οὐχ ὡς ἄνθρωπον συμπροσκυνοῦντες τῷ Λόγῳ, ἵνα μὴ τομῆς φαντασία παρεισκρίνηται *διὰ τοῦ λέγειν τὸ «σύν»*, ἀλλ' ὡς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν προσκυνοῦντες, ὅτι μὴ ἀλλότριον τοῦ Λόγου τὸ σῶμα αὐτοῦ, μεθ' οὗ καὶ αὐτὸ συνεδρεύει τῷ Πατρί, οὐχ ὡς δύο πάλιν συνεδρευόντων Υἱῶν, ἀλλ' ὡς ἑνός καθ' ἕνωσιν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός. Ἐὰν δὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἢ *ὡς ἀνέφικτον ἢ ὡς ἀκαλλῆ*[59β] παραιτώμεθα, ἐμπίπτομεν εἰς τὸ δύο λέγειν Υἱούς· ἀνάγκη γὰρ πᾶσα διορίσαι καὶ εἰπεῖν τὸν μὲν ἄνθρωπον ἰδικῶς τῇ τοῦ «υἱοῦ» κλήσει τετιμημένον, ἰδικῶς δὲ πάλιν τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον «υἱότητος» ὄνομά τε καὶ χρῆμα ἔχοντα φυσικῶς. Οὐ διαιρετέον τοιγαροῦν εἰς Υἱοὺς δύο τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὀνήσει δὲ κατ' οὐδένα τρόπον τὸν ὀρθὸν τῆς πίστεως λόγον εἰς τὸ οὕτως ἔχειν, κἂν εἰ *προσώπων ἕνωσιν ἐπιφημίζωσί τινες*· οὐ γὰρ εἴρηκεν ἡ γραφὴ ὅτι ὁ Λόγος ἀνθρώπου πρόσωπον ἥνωσεν ἑαυτῷ, ἀλλ' ὅτι γέγονε σάρξ.

Τὸ δὲ σάρκα γενέσθαι τὸν Λόγον *οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν*, εἰ μὴ ὅτι παραπλησίως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος καὶ σαρκός, ἴδιόν τε σῶμα τὸ ἡμῶν ἐποιήσατο, καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός, οὐκ ἀποβεβληκὼς τὸ εἶναι Θεός καὶ τὸ ἐκ Θεοῦ γεννηθῆναι Πατρός, ἀλλὰ καὶ ἐν προσλήψει σαρκὸς μεμενηκώς, ὅπερ ἦν.

7. Τοῦτο πρεσβεύει πανταχοῦ τῆς ἀκριβοῦς πίστεως[60] ὁ λόγος. Οὕτως εὑρήσομεν τοὺς ἁγίους πεφρονηκότας Πατέρας. Οὕτω *τεθαρσήκασι*[61] Θεοτόκον εἰπεῖν τὴν ἁγίαν Παρθένον, οὐχ ὡς τῆς τοῦ

59β. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ § 2β΄.

60. Σαφής καί ἀπόλυτος εἶναι ἡ βεβαιότης τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὅτι ἡ πίστις του ταυτίζεται μέ τήν πίστιν τῶν ἀνά τήν Οἰκουμένην Ἐκκλησιῶν. Ἀντιθέτως ὁ Νεστόριος εἶχε πλήρη συνείδησιν, ὅτι ἠλλοίωνε τήν πίστιν τῶν πατέρων καί ἀνεζήτει τό... «βάθος», πού ἐκεῖνοι... δέν διέθετον! Τοῦτο γίνεται πρόδηλον, ἀπό τό ὅτι ὁ Νεστόριος πιστεύει ὅτι «ἐφώτισε» τό δόγμα (βλ. ἐν § 13,8).

61. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἔχει τήν παρρησίαν νά τονίσῃ, ὅτι χρειάζεται πολύ μεγάλος ἡρωϊσμός καί τόλμη, διά νά ὀνομάσῃ τις τήν ἁγίαν Μαρίαν Θεοτόκον. Ὁ ἡρωϊσμός αὐτός δέν εἶναι ἄφρων. Στηρίζεται εἰς τήν ὑπερτάτην γνῶσιν, πού εἶναι ἡ πίστις εἰς τήν σοφίαν καί τήν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὅσιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος λέγει: «Δέν εἶναι ἡ γνῶσις τό φῶς, ἀλλά τό Φῶς εἶναι ἡ γνῶσις· ἐπειδή καί ἐν αὐτῷ τῷ Φωτί, καί δι' Αὐτοῦ, καί ἐξ Αὐτοῦ ἔγιναν τά πάντα» (βλ. Λόγ. ΟΘ΄ γ΄ ἐν Συμεών τοῦ

Λόγου φύσεως, ἤτοι τῆς θεότητος αὐτοῦ, τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβούσης ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, ἀλλ' ὡς γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς τοῦ ἁγίου σώματος ψυχωθέντος λογικῶς, *ᾧ καὶ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθεὶς ὁ Λόγος γεγεννῆσθαι λέγεται κατὰ σάρκα.*

Ταῦτα καὶ νῦν ἐξ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ γράφω, παρακαλῶν ὡς ἀδελφόν, καὶ διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ταῦτα μεθ' ἡμῶν καὶ φρονεῖν καὶ διδάσκειν, *ἵνα σῴζηται τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ εἰρήνη καὶ τῆς ὁμονοίας καὶ ἀγάπης ὁ σύνδεσμος ἀρραγὴς διαμένῃ τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ.*

Πρόσειπε τὴν παρὰ σοὶ ἀδελφότητα.

Σὲ ἡ σὺν ἡμῖν, ἐν Χριστῷ προσαγορεύει.

11,1. *Κύριλλος* ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπεν:

Ἤκουσεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη αὕτη Σύνοδος, ὧν ἐπέστειλα τῷ εὐλαβεστάτῳ *Νεστορίῳ* συναγορεύων τῇ ὀρθῇ πίστει. Διάκειμαι δέ, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον ἐκβεβηκὼς ἁλίσκομαι τὸν ὀρθὸν τῆς πίστεως λόγον, ἤγουν παραβεβηκὼς τὸ ἐντεῦθεν παρὰ τῆς ἁγίας μεγάλης Συνόδου τῆς κατὰ καιροὺς ἐν τῇ Νικαέων συνειλεγμένης σύμβολον. Καὶ παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὁσιότητα εἰπεῖν, πότερόν ποτε ὀρθῶς καὶ ἀνεπιλήπτως καὶ συμφώνως τῇ ἁγίᾳ ἐκείνῃ Συνόδῳ τὰ τοιαῦτα γέγραφα ἢ μή[62];

2. *Ἰουβενάλιος* ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων εἶπεν:

Ἀναγνωσθείσης τῆς ἐκτεθείσης ἁγίας πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου *Κυρίλλου*, καὶ τὰ παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου ἐκτεθέντα, σύμφωνα εὕρηνται. Καὶ τούτοις τοῖς εὐσεβέσι δόγμασι συντίθεμαι καὶ συναινῶ.

3. *Φίρμος* ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας εἶπε:

Τὰ ἐν συντόμῳ καὶ ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ ἐξηγησαμένη ἡ Σὴ Θεοσέβεια λεπτῶς καὶ παρὰ πόδας, σαφεστέραν ἡμῖν καὶ ἐναργεστέραν τὴν κατάληψιν τῆς ἐκτεθείσης πίστεως ἐποιήσατο, ὥστε μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς λεγομένοις

Νέου Θεολόγου Τά Εὑρισκόμενα, Μετ. Διονυσίου Ζαγοραίου, Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 433).

62. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ ἅγιος Κύριλλος παρακαλεῖ μέ καταπλήσσουσαν ταπείνωσιν τούς πατέρας νά κρίνουν τήν ἐπιστολήν του καί εἰς τό σύνολόν της καί εἰς τάς λεπτομερείας της. Ἐμπιστεύεται τά πάντα εἰς τήν κρίσιν καί τό ὀρθόδοξον φρόνημά τους. Διά μίαν ἀκόμη σαφεστέραν ἀντίληψιν περί τῆς ἀπυθμένου ταπεινώσεως τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἰδέ τάς § 2 καί 7 τῆς ὡς ἄνω ἐπιστολῆς του.

ἀμφίβολον, πάντων ἀλλήλοις συμφωνούντων καὶ τῆς πίστεως βεβαιουμένης. Τούτων οὖν ἀκριβῶς ἐχόντων καὶ ἀπαρατρέπτως καὶ οὐδένα νεωτερισμὸν ἐπιφερομένων, κἀγὼ συντίθεμαι τὴν αὐτὴν δόξαν παρὰ τῶν ἁγίων ἐπισκόπων τῶν ἐμῶν πατέρων δεξάμενος.

4. *Μέμνων* ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων πόλεως εἶπε:

Τῇ πίστει τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων σύμφωνα καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἡ ἀναγνωσθεῖσα τοῦ ἁγιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου πατρὸς Κυρίλλου τοῦ ἐπισκόπου παρέχει -οἷς καὶ συντιθέμεθα καὶ συναινοῦμεν μηδὲν ἐλλιπὲς εὑρίσκοντες μηδὲ διαφωνοῦν.

12,1. Καί ἀφοῦ ὡμίλησαν ἑκατόν εἴκοσι τέσσαρες ἐπίσκοποι μέ τό ἴδιο πνεῦμα, ἐν τέλει ἐγράφη:

2. Καὶ πάντες οἱ λοιποί, οἱ καὶ προταγέντες ἐπίσκοποι, τὰ αὐτὰ κατατίθενται καὶ οὕτω πιστεύουσι, καθὼς καὶ οἱ πατέρες ἐξέθεντο καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου, ἡ γραφεῖσα πρὸς Νεστόριον τὸν ἐπίσκοπον, ἐγνώρισε.

*

3. *Παλλάδιος* ἐπίσκοπος Ἀμασείας εἶπεν:

Ἀκόλουθόν ἐστι καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ εὐλαβεστάτου *Νεστορίου* ἀναγνωσθῆναι, ἧς ἐμνημόνευσε κατ᾽ ἀρχὰς ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος *Πέτρος*, ὥστε γνῶναι ἡμᾶς, εἰ κἀκείνη σύμφωνός ἐστι τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθεῖσιν.

Καί ἀνεγνώσθη:

13. *[Ἡ Ἐπιστολή τοῦ Νεστορίου[63]]*

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ θεοσεβεστάτῳ συλλειτουργῷ Κυρίλλῳ Νεστόριος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

1. Τὰς μὲν καθ᾽ ἡμῶν ὕβρεις τῶν θαυμαστῶν σου γραμμάτων ἀφίημι, ὡς μακροθυμίας ἀξίας ἰατρικῆς καὶ τῆς διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν κατὰ καιρὸν πρὸς αὐτὰς ἀποκρίσεως[64]· ὃ δὲ γε σιωπῆς οὐκ ἀνέχεται, ὡς μέγαν φέρον, εἰ σιγηθείη, τὸν κίνδυνον, τούτου, καθὼς ἂν οἷός τε ὦ, οὐ πρὸς μακρολογίαν ἀποτεινόμενος, ποιήσασθαι

63. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ´ § 1β´.

64. Μέ ἄλλα λόγια: «Θά ἔλθῃ ἡ ὥρα! Θά σέ συγυρίσω!» Ὡραία ψυχή ὁ Νεστόριος! Ἄς τόν καμαρώσουν ὅσοι προσπαθοῦν νά τόν δικαιώσουν!

πειράσομαι τὴν διήγησιν σύντομον, τὸν τῆς σκοτεινῆς καὶ δυσπέπτου μακρηγορίας ναυτιασμὸν φυλαττόμενος.

Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν πανσόφων τῆς Σῆς Ἀγάπης φωνῶν, αὐτὰς αὐτολεξεὶ παραθείς. Τίνες τοίνυν αἱ τῆς θαυμαστῆς τῶν σῶν γραμμάτων διδασκαλίας φωναί;

«Ἡ ἁγία φησὶν καὶ μεγάλη σύνοδος, αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς κατὰ φύσιν γεννηθέντα Υἱὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ Θεὸν ἀληθινόν, τὸ Φῶς τὸ ἐκ Φωτός, τὸν δι᾽ οὗ τὰ πάντα πεποίηκεν ὁ Πατήρ, κατελθεῖν, σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν, ἀναστῆναι».

2. Ταῦτα τῆς Σῆς Θεοσεβείας τὰ ῥήματα. Καὶ γνωρίζεις ἴσως τὰ σά. Ἄκουε δὲ καὶ τὰ παρ᾽ ἡμῶν, ἀδελφικὴν ὑπὲρ εὐσεβείας παραίνεσιν, καὶ ἣν ὁ μέγας ἐκεῖνος Παῦλος τῷ φιλουμένῳ παρ᾽ αὐτοῦ Τιμοθέῳ διεμαρτύρατο· «πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδαχῇ· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου». Τί δέ μοι τὸ «πρόσεχε» βούλεται; ὅτι τὴν τῶν ἁγίων ἐκείνων *ἐξ ἐπιπολῆς ἀναγινώσκων παράδοσιν, συγγνώμης ἀξίαν ἠγνόησας ἄγνοιαν,* παθητὸν αὐτοὺς εἰρηκέναι νομίσας τὸν τῷ Πατρὶ συναΐδιον Λόγον. *Ἔγκυψον* δέ, εἰ δοκεῖ, τοῖς ῥητοῖς *ἀκριβέστερον*· καὶ τὸν θεῖον ἐκεῖνον τῶν Πατέρων εὑρήσεις χορὸν οὐ τὴν ὁμοούσιον θεότητα παθητὴν εἰρηκότα, οὐδὲ πρόσφατον γεννητὴν τὴν τῷ Πατρὶ συναΐδιον, οὐδὲ ἀναστᾶσαν τὴν τὸν λελυμένον ναὸν ἀναστήσασαν. Κἂν μοι τὰς ἀκοὰς *εἰς ἀδελφικὴν ἰατρείαν παράσχῃς*,[65] αὐτάς σοι τὰς τῶν ἁγίων Πατέρων φωνὰς παραθέμενος, τῆς κατ᾽ ἐκείνων ἀπαλλάξω συκοφαντίας καὶ τῆς κατὰ τῶν θείων γραφῶν δι᾽ ἐκείνων.

3. Πιστεύω τοίνυν, φασί, καὶ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ. Σκόπησον, ὅπως τὸ «Κύριος» καὶ «Ἰησοῦς» καὶ «Χριστός» καὶ «Μονογενής» καὶ «Υἱός» πρότερον θέντες, τὰ κοινὰ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς θεμελίους, ὀνόματα, τότε τὴν τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τοῦ πάθους ἐποικοδομοῦσι παράδοσιν, ἵνα τῶν ὀνομάτων τῆς φύσεως ἑκατέρας κοινῶν τινων σημαντικῶν προκειμένων, μήτε τὰ τῆς υἱότητος καὶ κυριότητος τέμνηται, μήτε τὰ τῶν

65. Νοσηράν ἔπαρσιν καί οἴησιν προδίδουν τά λόγια τοῦ Νεστορίου: «ἄκουε παραίνεσιν»· «ἀναγινώσκεις ἐξ ἐπιπολῆς»· «ἀξίαν συγγνώμης ἠγνόησες ἄγνοιαν»· «ἔγκυψον ἀκριβέστερον»· «πάρασχέ μοι εἰς ἰατρείαν τά σάς ἀκοάς» κ.ἄ.

φύσεων ἐν τῷ τῆς υἱότητος μοναδικῷ συγχύσεως ἀφανισμῷ κινδυνεύῃ.

4. Τούτου γὰρ αὐτοῖς παιδευτὴς ὁ Παῦλος γεγένηται, ὃς τῆς ἐνανθρωπήσεως τῆς θείας τὴν μνήμην ποιούμενος καὶ μέλλων τὰ τοῦ πάθους ἐπάγειν, πρότερον θεὶς τὸ «Χριστός», τὸ κοινόν, ὡς μικρῷ πρότερον ἔφην, τῶν φύσεων ὄνομα, προσάγει τὸν λόγον ἀμφοτέραις πρεπώδη ταῖς φύσεσιν. Τί γὰρ φησίν; «Τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ», ἀλλ', -ἵνα μὴ τὰ καθ' ἕκαστον λέγω,- «ὑπήκοος ἐγένετο μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ». Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν τοῦ θανάτου μεμνῆσθαι, ἵνα μὴ τὸν Θεὸν Λόγον ἐντεῦθέν τις παθητὸν ὑπολάβῃ, τίθησιν τὸ «Χριστός», ὡς τῆς ἀπαθοῦς καὶ παθητῆς οὐσίας ἐν μοναδικῷ προσώπῳ προσηγορίαν σημαντικήν, ὅπως καὶ ἀπαθὴς ὁ Χριστὸς καὶ παθητὸς καλοῖτο· ἀπαθὴς μὲν θεότητι, παθητὸς δὲ τῇ τοῦ σώματος φύσει.

5. Πολλὰ λέγειν περὶ τούτου δυνάμενος καὶ πρῶτόν γε τὸ *μηδὲ γεννήσεως ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ἀλλ' ἐνανθρωπήσεως τοὺς ἁγίους ἐκείνους μνημονεῦσαι Πατέρας,* τὴν τῆς βραχυλογίας ἐν προοιμίοις ὑπόσχεσιν χαλινοῦσαν τὸν λόγον αἰσθάνομαι καὶ πρὸς τὸ δεύτερον τῆς Σῆς Ἀγάπης κινοῦσαν κεφάλαιον· ἐν ᾧ τὴν μὲν τῶν φύσεων ἐπῄνουν διαίρεσιν κατὰ τὸν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ θεότητος λόγον καὶ τὴν τούτων εἰς ἑνὸς προσώπου συνάφειαν· καὶ τὸ *τὸν Θεὸν Λόγον δευτέρας ἐκ γυναικὸς μὴ φάσκειν δεδεῆσθαι γεννήσεως·* καὶ τὸ πάθους ἄδεκτον ὁμολογεῖν τὴν θεότητα· ὀρθόδοξα γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ τοιαῦτα καὶ ταῖς τῶν αἱρέσεων πασῶν περὶ τὰς δεσποτικὰς φύσεις ἐναντία κακοδοξίαις.

6. Τὰ λοιπὰ δέ, εἰ μέν τινα σοφίαν κεκρυμμένην ἐπήγετο ταῖς τῶν ἀναγινωσκόντων ἀκοαῖς ἀκατάληπτον, τῆς Σῆς ἐστιν Ἀκριβείας εἰδέναι. Ἐμοὶ γοῦν τὰ πρῶτα καταστρέφειν ἐδόκει· τὸν γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις ἀπαθῆ κηρυχθέντα καὶ *δευτέρας γεννήσεως ἄδεκτον,* πάλιν παθητὸν καὶ νεόκτιστον οὐκ οἶδ' ὅπως εἰσῆγεν, ὡς τῶν κατὰ φύσιν τῷ Θεῷ Λόγῳ προσόντων τῇ τοῦ «ναοῦ» συναφείᾳ διεφθαρμένων ἢ μικροῦ τινος τοῖς ἀνθρώποις νομιζομένου τοῦ τὸν ἀναμάρτητον ναὸν καὶ τῆς θείας ἀχώριστον φύσεως τὴν ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν γέννησίν τε καὶ τελευτὴν ὑπομεῖναι ἢ πιστεύεσθαι, τῆς δεσποτικῆς οὐκ ὀφειλούσης φωνῆς πρὸς Ἰουδαίους βοώσης: «λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν»· οὐ -«λύσατέ μου τὴν θεότητα καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερθήσεται»!

7. Πάλιν πλατῦναι κἀνταῦθα βουλόμενος, τῇ τῆς ἐπαγγελίας ἀναστέλλομαι μνήμῃ. Ῥητέον δ' οὖν ὅμως, βραχυλογίᾳ χρησάμενον. Πανταχοῦ τῆς θείας γραφῆς, ἡνίκα ἂν μνήμην τῆς δεσποτικῆς οἰκονομίας ποιῆται, γέννησις ἡμῖν καὶ πάθος οὐ τῆς θεότητος, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ παραδίδοται, ὡς καλεῖσθαι κατὰ ἀκριβεστέραν προσηγορίαν τὴν ἁγίαν παρθένον Χριστοτόκον, οὐ Θεοτόκον.

Καὶ ἄκουε ταῦτα τῶν εὐαγγελίων βοώντων: «Βίβλος, φησίν, γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ»· δῆλον δέ, ὅτι τοῦ Δαβὶδ υἱὸς ὁ Θεὸς Λόγος οὐκ ἦν. Δέχου καὶ ἄλλην, εἰ δοκεῖ, μαρτυρίαν: «Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός». Σκόπει πάλιν ἑτέραν ἡμᾶς διαμαρτυρομένην φωνήν: «τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου»· κτίσμα δὲ Πνεύματος τίς ἂν τὴν τοῦ Μονογενοῦς ὑπολάβοι Θεότητα; Τί δεῖ λέγειν καὶ τὸ «ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ», καὶ πάλιν τὸ «σὺν Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ»· καὶ τὸ «τὸ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν Ἁγίου» καὶ τὸ «λάβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον»· καὶ τὸ «περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα»· καὶ περὶ τοῦ πάθους αὖθις, ὅτι «ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί»· καὶ πάλιν· «Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν»· καὶ «Χριστοῦ παθόντος σαρκί»· καὶ «τοῦτό ἐστιν, οὐχ *ἡ θεότης μου, ἀλλὰ τὸ σῶμα* τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον».

Καὶ ἄλλων μυρίων φωνῶν διαμαρτυρομένων τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, μὴ τὴν τοῦ Υἱοῦ νομίζειν θεότητα πρόσφατον ἢ πάθους σωματικοῦ δεκτικήν, ἀλλὰ τὴν συνημμένην τῇ φύσει τῆς θεότητος σάρκα, (ὅθεν καὶ κύριον τοῦ Δαβὶδ ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς καὶ υἱὸν ὀνομάζει· «τί γάρ, φησιν, ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστι; Λέγουσιν αὐτῷ: Τοῦ Δαβίδ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς; Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν Πνεύματι κύριον αὐτὸν καλεῖ, λέγων· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου;», ὡς υἱὸς ὢν πάντως τοῦ Δαβὶδ κατὰ σάρκα, κατὰ δὲ τὴν θεότητα κύριος). Εἶναι μὲν οὖν τῆς τοῦ Υἱοῦ θεότητος τὸ σῶμα ναόν, καὶ ναὸν κατ' ἄκραν τινὰ καὶ θείαν ἡνωμένον συνάφειαν, ὡς οἰκειοῦσθαι τὰ τούτου τὴν τῆς θεότητος φύσιν ὁμολογεῖσθαι καλὸν καὶ τῶν εὐαγγελικῶν

παραδόσεων ἄξιον· τὸ δὲ δὴ τῷ τῆς οἰκειότητος προστρίβειν ὀνόματι καὶ τὰς τῆς συνημμένης σαρκὸς ἰδιότητας,[65a] *γέννησιν λέγω καὶ πάθος καὶ νέκρωσιν, ἢ πλανωμένης ἐστίν, ἀδελφέ, καθ' Ἕλληνας διανοίας, ἢ τὰ τοῦ φρενοβλαβοῦς Ἀπολιναρίου καὶ Ἀρείου καὶ τῶν ἄλλων νοσούσης αἱρέσεων· μᾶλλον δέ τι κἀκείνων βαρύτερον·* ἀνάγκη γὰρ τῷ τῆς οἰκειότητος τοὺς τοιούτους παρασυρομένους ὀνόματι καὶ *γαλακτοτροφίας κοινωνὸν* διὰ τὴν οἰκειότητα τὸν Θεὸν Λόγον ποιεῖν καὶ *τῆς κατὰ μικρὸν αὐξήσεως* μέτοχον καὶ τῆς ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ *δειλίας* καὶ βοηθείας ἀγγελικῆς ἐνδεᾶ. *Καὶ σιωπῶ περιτομὴν καὶ θυσίαν καὶ ἱδρῶτας καὶ πεῖναν,* ἃ τῇ σαρκὶ μὲν ὡς δι' ἡμᾶς συμβάντα προσκυνητὰ προσαπτόμενα, ἐπὶ δὲ τῆς θεότητος ταῦτα καὶ ψευδῆ λαμβανόμενα καὶ ἡμῖν, ὡς συκοφάνταις, δικαίας κατακρίσεως αἴτια.

8. Αὗται τῶν Ἁγίων Πατέρων αἱ παραδόσεις. Ταῦτα τῶν θείων γραφῶν τὰ παραγγέλματα. Οὕτω τις καὶ τὰ τῆς φιλανθρωπίας τῆς θείας καὶ τὰ τῆς αὐθεντίας θεολογεῖ. «Ταῦτα μελέτα· ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σοῦ ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν», ὁ Παῦλος πρὸς πάντας φησίν. Τῆς δέ γε τῶν σκανδαλιζομένων φροντίδος καλῶς μὲν ποιεῖς ἀντεχόμενος! Καὶ χάρις τῇ τῶν θείων μεριμνητικῇ σου ψυχῇ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν φροντιζούσῃ!

Γίνωσκε δὲ πεπλανημένον σαυτὸν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου καθῃρημένων, ὡς τὰ Μανιχαίων φρονούντων, ἢ τῶν τῆς σῆς ἴσως διαθέσεως κληρικῶν. Τὰ γὰρ τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἑκάστην προκόπτει καὶ τὰ τῶν λαῶν ἐν ἐπιδόσει διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν τοσαύτῃ, ὡς τὰ τοῦ προφήτου τοὺς βλέποντας τὰ πλήθη βοᾶν· «πλησθήσεται ἡ γῆ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας». Τά τε τῶν βασιλέων ἐν ὑπερβαλλούσῃ χαρᾷ, πεφωτισμένου τοῦ δόγματος. Καί, ἵνα συνελὼν ἐπιστείλω, ἐκείνην ἐπὶ ταῖς θεομάχοις ἁπάσαις αἱρέσεσι καὶ τῇ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθοδοξίᾳ καθ' ἑκάστην εὕροι τις ἂν παρ' ἡμῖν τὴν φωνὴν πληρουμένην: «Ὁ οἶκος Σαοὺλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει, καὶ ὁ οἶκος Δαβὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο[66]».

9. Ταῦτα τὰ παρ' ἡμῶν ὡς ἀδελφῶν πρὸς ἀδελφὸν συμβουλεύματα. Εἰ δέ τις φιλονεικεῖ, κεκράξεται καὶ δι' ἡμῶν πρὸς τὸ τοιοῦτον ὁ Παῦλος· «ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ».

Πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πλεῖστα προσαγορεύομεν.

Ἐρρωμένος ὑπερευχόμενος ἡμῶν διατελοίης, δέσποτα τιμιώτατε καὶ θεοσεβέστατε.

14,1. *Κύριλλος* ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπε:

Τί δοκεῖ ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Συνόδῳ περὶ τῆς ἀρτίως ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς; ἆρα φαίνεται καὶ αὕτη σύμφωνος εἶναι τῇ ὁρισθείσῃ πίστει ἐν τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν κατὰ καιρὸν συνηγμένων ἐν τῇ Νικαέων πόλει, ἢ οὔ;

2. *Ἰουβενάλιος* ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων εἶπεν:

Οὐδαμῶς σύμφωνος τυγχάνει τῇ εὐσεβεῖ πίστει τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ· καὶ ἀναθεματίζω τοὺς οὕτω πιστεύοντας· καὶ γὰρ ἀλλότρια ταῦτα πάντα τυγχάνει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

3. *Φλαβιανός* ἐπίσκοπος Φιλίππων εἶπε:

Τά ἐγκείμενα τῇ ἀναγνωσθείσῃ ἐπιστολῇ σύμπαντα μαχόμενα τυγχάνει πάντῃ καὶ ἀλλότρια καθάπαξ τῆς πίστεως τῆς ἐκτεθείσης ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν ἁγιωτάτων πατέρων. Καὶ ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ὀρθῆς πίστεως τοὺς οὕτω πιστεύοντας κρίνομεν.

4. *Φίρμος* ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας εἶπε:

Μόρφωσιν εὐσεβείας περιθεὶς ἐν προοιμίοις τῆς ἐπιστολῆς, προϊόντος τοῦ λόγου οὐδενὶ τρόπῳ τὸ ἑαυτοῦ φρόνημα συσκιάσαι δυνηθεὶς γυμνὸν περικαλύμματος τὸ ἑαυτοῦ παρέθετο φρόνημα, ἀπᾷδον τῆς τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτὼ πίστεως· καὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου ὑπεναντίως ἔχον.

5. *Οὐαλεριανός* ἐπίσκοπος Ἰκονίου εἶπε:

Πᾶσιν εὐσύνοπτος ἡ τῆς ἐπιστολῆς ἐναντιότης τοῦ εὐλαβεστάτου Νεστορίου, οὐ μόνον τῆς πίστεως τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου ἀπᾴδουσα, ἀλλ' οὐδὲ ἑαυτῇ συμβαίνουσα.

6. Καὶ ἀφοῦ ὡμίλησαν κατὰ σειρὰν τριάκοντα τρεῖς ἐπίσκοποι, «πάντες οἱ ἐπίσκοποι ἅμα ἀνεβόησαν»:

65α. Ἐδῶ ὁ Νεστόριος ἀρνεῖται ὅτι «ἐνεργεῖ ἑκατέρα φύσις μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας».

66. Ὁ Νεστόριος παρομοιάζει τόν ἑαυτόν του μέ τόν Δαβίδ καί τόν ἅγιον Κύριλλον μέ τόν Σαούλ. Βλ. σημ. 65.

Ὁ μὴ ἀναθεματίζων Νεστόριον, ἀνάθεμα ἔστω.
Τοῦτον ἡ ὀρθὴ πίστις ἀναθεματίζει.
Τοῦτον ἡ ἁγία Σύνοδος ἀναθεματίζει.
Ὁ κοινωνῶν Νεστορίῳ ἀνάθεμα ἔστω.
Καὶ πάντες ἀναθεματίζομεν τὴν ἐπιστολὴν
καὶ τὸ δόγμα Νεστορίου.
Τὸν αἱρετικὸν Νεστόριον πάντες ἀναθεματίζομεν.
Τοὺς κοινωνοῦντας Νεστορίῳ πάντες ἀναθεματίζομεν.
Τὴν ἀσεβῆ πίστιν τοῦ Νεστορίου ἀναθεματίζομεν.
Τὸ ἀσεβὲς δόγμα τοῦ Νεστορίου πάντες ἀναθεματίζομεν.
Τὸν ἀσεβῆ Νεστόριον πάντες ἀναθεματίζομεν.
Ὅλη ἡ οἰκουμένη ἀναθεματίζει τὴν ἀσεβῆ θρησκείαν αὐτοῦ.
Ὁ τοῦτον μὴ ἀναθεματίζων, ἀνάθεμα ἔστω.
Τοῦτον ἡ ὀρθὴ πίστις ἀναθεματίζει.
Τοῦτον ἡ ἁγία Σύνοδος ἀναθεματίζει.
Ὁ κοινωνῶν Νεστορίῳ ἀνάθεμα ἔστω.

*

7. *Ἰουβενάλιος* ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων εἶπεν:

Ἀναγνωσθήτω καὶ τὰ γράμματα τοῦ ἁγιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων *Κελεστίνου*, ἅπερ ἀπέστειλε περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως.

15. *Ἐπιστολὴ Κελεστίνου πρὸς Νεστόριον*[67]

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ *Νεστορίῳ Κελεστῖνος*.

1. Ἐφ' ἡμέρας τινὰς τῆς ζωῆς ἡμῶν μετὰ τὸ ἀνόσιον καὶ πολλάκις κατακριθὲν δόγμα *Πελαγίου*[68] καὶ *Κελεστίου* ἡ καθολικὴ πίστις εἰρήνευσεν, ὁπότε ἐκείνους μετὰ τῶν ἑπομένων τῇ δόξῃ αὐτῶν ἥ τε Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις ἀκοντίῳ συμφωνούσης ἀποφάσεως ἔπληξεν. Αὐτίκα ὁ τῆς ἁγίας μνήμης *Ἀττικός*, ὁ διδάσκαλος τῆς καθολικῆς πίστεως καὶ ἀληθῶς τοῦ μακαρίου *Ἰωάννου* καὶ εἰς ταῦτα διάδοχος, οὕτως ἐκείνους ἐδίωξεν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ βασιλέως, ὥστε αὐτοῖς μηδὲ τοῦ ἐκεῖ ἑστάναι ἄνεσιν συγχωρηθῆναι. Ἔσχεν ἡμᾶς μετὰ τὴν ἐκείνου ἔξοδον οὐχ ἡ τυχοῦσα φροντὶς ἐκδεχομένους, πότερον ὁ ἐκεῖνον διαδεξόμενος εἴη αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν πίστιν διάδοχος, ἐπειδὴ δυσχερές ἐστιν ἐκτείνεσθαι τὰ καλά· πολλάκις γὰρ ἑαυτὰς ἀμοιβαδὸν αἱ ἐναντιότητες διαδέχονται. Ἀλλ' ἐσχήκαμεν μετ' ἐκεῖνον, τὸν μέλλοντα ἡμᾶς ταχέως καταλιπεῖν, τὸν ἅγιον *Σισίνιον*[69], εὐδοκιμήσαντα ἐπί τε ἁπλότητι καὶ ἁγιότητι, κοινωνόν, αὐτὴν τὴν πίστιν, ἣν εὗρε, κηρύττοντα. Ἀνεγνώκει δηλαδὴ *ἡ ἁπλῆ ἐκείνη εὐλάβεια καὶ εὐλαβὴς ἁπλότης δεῖν μᾶλλον φοβεῖσθαι ἢ ἰδίας συνέσεως βάθος ζητεῖν·* καὶ ἀλλαχοῦ· μὴ δεῖν ἀνερευνᾶν τὰ βαθύτερα· καὶ πάλιν· εἴ τις ἄλλο κηρύξειε παρ' ὃ ἐκηρύξαμεν, ἀνάθεμα εἴη.

2. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἐκ τοῦ κόσμου μεθεσταμένου, ὡς ἡ ἡμετέρα φροντὶς ἐπὶ τοσοῦτον ἑαυτὴν ἐξέτεινεν, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος ἐπέτρεψεν, ἐχαροποίησεν ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἡ διήγησις τῶν ἐρχομένων ἀγγέλων, ἣν εὐθέως ἐβεβαίωσεν ἡ τῶν ἡμετέρων κοινωνῶν ἀναφορὰ τῶν παραγενομένων τῇ σῇ χειροτονίᾳ, οἵτινες τοσοῦτόν σοι ἐμαρτύρησαν, ὅσον ἐχρῆν τῷ ἀλλαχόθεν ἐπιλεχθέντι. Μετὰ τοσαύτης πρότερον ὑπολήψεως ἔζησας, ὥστε καὶ ἐφθόνησε τοῖς σοῖς ἀλλοτρία πόλις. Μετὰ τοσαύτης δὲ νῦν ἀτοπίας φευκτέον σεαυτὸν παρεσκεύασας, ὡς τοὺς σοὺς ἐν ἀλλοτρίοις ὁρᾶν, ὅπως ἀπηλλάγησαν.

3. Πρώην ἐδεξάμεθα τὰς σὰς ἐπιστολάς, αἷς ἐν στενῷ[70] οὐκ ἠδυνήθημεν ἀποκρίνασθαι· ἔδει γὰρ τὸν λόγον εἰς Ρωμαϊκὸν μεταβληθῆναι. Ὅπερ, ὡς βραδέως διὰ τὴν ἀνάγκην ἐποιοῦμεν, ἐδεξάμεθα τοιαῦτα περὶ σοῦ γράμματα τοῦ ἁγίου ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου μου *Κυρίλλου*, τοῦ δοκιμωτάτου ἱερέως, διὰ τοῦ υἱοῦ μου *Ποσειδωνίου* τοῦ διακόνου, ἀφ' ὧν σφόδρα ἐλυπήθημεν ἀπολωλέναι τῶν περὶ σοῦ ἀνενεγκόντων τὴν μαρτυρίαν. Καλὰς γάρ σου τὰς ἀρχὰς κακή, ὡς ὁρῶμεν, ἀπόβασις διεδέξατο. Καλὰς φημὶ ἀρχὰς τὰς παρ' ἡμῖν οὕτω φημισθείσας, ὡς δεῖξαι ἡμᾶς ἐν τῇ ἀποκρίσει τῇ πρὸς τὴν ἀναφορὰν τῶν ἀδελφῶν, ὅπως ἦμεν κοινωνοὶ τῆς χαρᾶς· ἀλλὰ νῦν ἐννοοῦντες καὶ τὴν περὶ σοῦ μέμψιν τοῦ προειρημένου ἀδελφοῦ καὶ τὰς σὰς ἐπιστολὰς ἑρμηνευθείσας,

---

67. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ´ § 1β´ καί σημ. 3α.

68. Ὁ μοναχός Πελάγιος εἶχεν ἀρνηθῆ τάς δυσμενεῖς ἐπί τοῦ ἀνθρώπου συνεπείας τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας. Ἡ διδασκαλία του κατεδικάσθη ὑπό τοῦ πάπα Ζωσίμου (417 μ.Χ.). Ἡ Γ´ Οἰκουμενική Σύνοδος ἐπεκύρωσε τήν καταδίκην του (βλ. A.C.O. 1, 1, 3 σελ. 9 καί 22 καί κατωτέρω σημ. 77).

69. Εἰς τούς ἁγίους πατριάρχας Ἀττικόν καί Σισίννιον ἀρκεῖ ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου Κελεστίνου.

70. Δηλαδή: «λόγῳ ἐλλείψεως χρόνου».

αἵτινες φανερὰς περιέχουσι βλασφημίας, ὁρῶμεν ὅτι λεκτέον παρ' ἡμῶν τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο· ἤθελον ἀλλάξαι μου τὴν φωνήν, ὅτι καταισχύνομαι[71] ἐν ὑμῖν· μᾶλλον δὲ ἤλλαξα, εἰ μὴ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀνακαλέσειεν ὁ ἀσεβὴς προσομιλητής· ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἵνα ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὸ κακόν, ὥσπερ ἐκελεύσθη, ἀποστήσωμεν.

4. Ἀνέγνωμεν τοίνυν τῶν ἐπιστολῶν τὸ ὕφος[72]. Καὶ τὰς βίβλους τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἀνδρὸς τοῦ υἱοῦ ἡμῶν *Ἀντιόχου* ἀποδιδόντος ὑπεδεξάμεθα. Ἐπὶ ταύταις ἀνιχνευθεὶς μὲν ἡμῖν καὶ εὑρεθεὶς καὶ κατασχεθείς, πολυλαλίᾳ τινὶ ἐξωλίσθανες[73], τἀληθῆ τοῖς σκοτεινοῖς ἐγκαλύπτων καὶ πάλιν συγχέων ἑκάτερα τῷ ὁμολογεῖν μὲν τὰ ἀρνηθέντα, ἐπιχειρεῖν δὲ ἀρνεῖσθαι τὰ ὡμολογημένα. *Ἐν δὲ ταῖς σαῖς ἐπιστολαῖς φανερὰν ἀπόφασιν οὐχ οὕτως περὶ τῆς ἡμετέρας πίστεως, ὡς περὶ σεαυτοῦ, ἐξήνεγκας, θέλων περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἄλλως κηρῦξαι, ἤπερ ἡ πάντων πίστις ἔχει.* Ἰδού, νῦν, εἰς οἵαν καλούμεθα ἀπόφασιν περὶ σοῦ! Ἰδοὺ οἷαί εἰσιν αἱ εὐεργεσίαι τῶν σῶν καινοτήτων! Ἀφ' οὗ ἀγνοούμενος μὲν ἐπελέχθης, γνωσθεὶς δὲ κατηγορήθης, λοιπὸν μετὰ τοῦ τῶν ἐθνῶν διδασκάλου λεκτέον· τί γὰρ εὐξόμεθα ὡς χρή, οὐκ ἴσμεν!

5. Ἆρα οὐ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐκείνῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ πρέπει, ἥτις δεδοκιμασμένων ἐν αὐτῇ ἀνθρώπων κατεφρόνησεν, ἀκολουθήσασα τῇ σῇ φήμῃ, οὐ τῇ γνώσει; Ἠπατήθη ἡ ὑπόνοια τῶν καλῶς περὶ σοῦ πιστευσάντων! Τίς γὰρ ἐντὸς προβατείου μαλλοῦ ἅρπαγα κεκρύφθαι λύκον νομίσειε;

Φωνή ἐστιν αὐτοῦ τοῦ Ἀποστόλου δεῖν καὶ αἱρέσεις εἶναι, ἵνα οἱ δεδοκιμασμένοι φανεροὶ ὦσιν. Ἄνοιγέ σου τὰς ἀκοὰς καὶ τούτου τοὺς πρὸς Τιμόθεον καὶ Τίτον ἄκουε λόγους! Τί ἄλλο κελεύει, ἢ ἵνα τὰς βεβήλους καινότητας τῶν φωνῶν ἀποστρέφωνται; ταῦτα γὰρ ἀσέβειαν προχωρεῖ, ἅπερ ἀεὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ποιεῖ. Τὸν δὲ Τιμόθεον καὶ παρακεκληκέναι αὐτόν φησιν, ἵνα τῇ Ἐφέσῳ παραμένων παραγγείλῃ τισί, μή τις ἄλλο κηρύξῃ. Πρὸ ὀφθαλμῶν μοί ἐστι τὰ ῥήματα Ἱερεμίου τοῦ προφήτου· «φοβερά, φησίν, ἐγένετο ἐπάνω τῆς γῆς· οἱ προφῆται ἀδικίαν προφητεύουσιν».

---

71. Δηλαδή: «ἔγινες αἰτία νά ἐξευτελισθῶ».

72. Ὁ ἅγιος Κελεστῖνος στιγματίζει τό ὕφος τοῦ Νεστορίου.

73. Ὁ Νεστόριος, ὁ τόσον ἐνασμενιζόμενος νά ἐπαναλαμβάνῃ εἰς τόν ἅγιον Κύριλλον, ὅτι «βραχυλογίᾳ χρήσομαι», ὀλισθαίνει εἰς τήν πολυλογίαν!

6. Ταῦτα, εἰπέ μοι, ὡς ἄγνωστά σε παρέρχεται ἢ ὡς ἐγνωσμένων καταφρονεῖς; Εἰ μὲν ὡς ἄγνωστά σε παρέρχεται, *μὴ αἰδεσθῇς μαθεῖν τὸ ὀρθόν, ὡς οὐκ ἐφοβήθης τὸ διεστραμμένον διδάξαι·* εἰ δὲ ὡς ἐγνωσμένων καταφρονεῖς, νόει ὅτι ἀναπολόγητά σοι ἔσται, ὅταν ἀπὸ σοῦ τοῦ ἐπιτραπέντος σοι ταλάντου τὸν λόγον ἐκεῖνον ἐπιζητήσῃ, ὃς δι' ἡμῶν ἀπὸ τούτου τοῦ ἁγίου δανείσματος ἑαυτοῦ ἀεὶ κέρδος ἐκδέχεται!

Ὅρα, οἵα τιμωρία ἐκεῖνον μένει τὸν κρύψαντα, ὅπερ εἰλήφει, ἔτι γε μὴν τὸν ὁλόκληρον ἀποκαταστήσαντα, ὅπερ εἰλήφει! Ὅθεν φανερῶς πρόσεχε, ὅσος καὶ οἷος ὁ κίνδυνος μηδὲ ὅπερ ἔλαβες ἀποδιδόναι!

7. Ἆρα σὺ τῷ δεσπότῃ ἡμῶν ἐρεῖς· «οὓς δέδωκάς μοι, ἐφύλαξα», ὁπότε οὕτως ἀκούομεν σχίζεσθαι εἰς μέρη τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ;

Μεθ' οἵας συνειδήσεως ζῇς, σχεδὸν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει καταλειφθείς; Ηὐχόμην αὐτοὺς τότε μᾶλλον γεγενῆσθαι ἀσφαλεῖς ἢ νῦν εἰσίν, ὅτε ἑαυτοῖς ἐπιζητοῦσι βοήθειαν!

Πόθεν σοι εἰς τοιαῦτα ζητήματα ἰθύνειν λόγους, ἅπερ ἐννοεῖν βλάσφημον; Πόθεν ἐπισκόπῳ ταῦτα εἰς δήμους κηρύττειν, δι' ὧν τὸ σέβας τοῦ παρθενικοῦ τόκου τιτρώσκεται; Οὐκ ὀφείλουσι τῆς ἀρχαίας πίστεως τὴν καθαρότητα βλάσφημοι εἰς τὸν Θεὸν λόγοι διαταράξαι! τίς πώποτε οὐκ ἄξιος τοῦ ἀναθεματισθῆναι ἐκρίθη ἢ ἀφαιρῶν τι ἢ προστιθεὶς τῇ πίστει; *τὰ γὰρ μεστῶς καὶ φανερῶς παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν ἀποστόλων οὔτε προσθήκην οὔτε μείωσιν ἐπιδέχεται!* Ἀνέγνωμεν ἐν ταῖς βίβλοις ἡμῶν μήτε προστιθέναι δεῖν μήτε ἀφαιρεῖν· μεγίστη γὰρ καὶ τὸν προστιθέντα καὶ τὸν ἀφαιροῦντα τιμωρία δεσμεῖ.

8. Ὅθεν *καυτῆρα καὶ σίδηρον ἑτοιμάζομεν*, ἐπειδήπερ ἑτέρως οὐκ ἔστι καταντλητέα τὰ τραύματα, ἅπερ ἐστὶ λοιπὸν ἀποκοπῆς ἄξια· *ἴσμεν γὰρ τὰ μέγιστα ἐλαττώματα μετὰ μείζονος ἀεὶ πόνου θεραπευόμενα.* Ἀλλὰ μεταξὺ πολλῶν, ἅπερ παρὰ σοῦ ἀσεβῶς κηρυττόμενα ἡ καθόλου ἀπωθεῖται ἐκκλησία, κλαίομεν μάλιστα τὸ ταῦτα τὰ ῥήματα παρὰ σοῦ ἐπῆρθαι ἀπὸ τοῦ συμβόλου, ἅπερ ἡμῖν πάσης ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐπαγγέλλεται τὴν ἐλπίδα. Ὅπερ διὰ τί γίνεται, λαλοῦσιν αἱ ἐπιστολαί σου, περὶ ὧν οὐδεμία ἀμφιβολία ἐστίν, ἐπειδὴ ταύτας αὐτὸς ἀπέστειλας, ἃς οὐκ ἠβουλόμεθα ἐληλυθέναι εἰς ἡμετέρας χεῖρας, μὴ ἀναγκασθῶμεν δικάσαι περὶ

τοῦ εἴδους τοῦ τηλικούτου μύσους[74].

Πασῶν τῶν διαλέξεών σου τὰς ὁδοὺς ὁ βραχὺς ἐκείνων περιέκλεισε λόγος. Ἥπλωσας σεαυτὸν πλατύτερον καὶ πολλαῖς στροφαῖς περιῆλθες, ὀψὲ δὲ ὅμως, διὰ διαφόρων ὁδῶν, εἰς τὸν ἀσεβῆ ὅρον ἔφθασας! Ἴσμεν, τί ἐκεῖνος διέταξεν ὁ κελεύσας φεύγειν τὰς ἔριδας καὶ τὰς μάχας τὰς περὶ τοῦ νόμου· εἰσὶ γάρ, φησίν, ἄχρηστοι καὶ μάταιαι. Ὅπερ τοίνυν ἄχρηστον καὶ μάταιον κρίνεται, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει μακρὰν εἶναι ὠφελείας.

9. Τοιγαροῦν, εἰ καὶ ὁ ἀδελφὸς *Κύριλλος* ἤδη σε διὰ δευτέρων ἐπιστολῶν μεθοδευθῆναί φησι, θέλω σε τοῦτο νοεῖν ὅτι μετὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἐκείνου καὶ ταύτην τὴν ἡμετέραν ἐπιτίμησιν, ἣν δῆλόν ἐστιν εἶναι λοιπὸν τρίτην, παντελῶς ἀπὸ τοῦ συνεδρίου ἡμῶν καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν συνόδου ἀπεκλείσθης, ἐὰν μὴ εὐθέως τὰ κακῶς εἰρημένα διορθωθῇ, ἐὰν μὴ εἰς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπανέλθῃς, ἣν ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς εἶναι μαρτύρεται. *Κακῶς κατὰ Τούτου ὅπλα κατ' ἀνελπιστίαν ἐκίνησας, Ὃς ἐπάνω σε τῶν οἰκετῶν Ἑαυτοῦ ὡς πιστὸν καὶ συνετὸν δοῦλον ἐπέτρεψε πρότερον καταστῆναι.* Ἀπώλετό σοι ἡ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὑπηρεσίας ἐπαγγελθεῖσα μακαριότης· οὐ γὰρ μόνον τροφὴν οὐ παρέχεις ἐν καιρῷ, ἀλλὰ καὶ δηλητηρίῳ ἀναιρεῖς, οὓς ἐκεῖνος τῷ ἰδίῳ αἵματι καὶ τῷ ἰδίῳ θανάτῳ ἐκέρδανε· δηλητήριον γὰρ ὑπὸ τοῖς σοῖς χείλεσίν ἐστι ταῦτα, ἅπερ κατάρας καὶ πικρότητος μεστὰ καθορῶμεν, ὁπότε κατὰ τοῦ ὄντος ἠθέος ἐπιχειρεῖς διαλέγεσθαι.

10. Ποῦ ἐστιν ἡ ποιμενικὴ ἐπιμέλεια; Ποιμὴν ἀγαθὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν ἰδίων προβάτων· μισθωτὸς δέ ἐστιν, ὃς ταῦτα τοῖς λύκοις καταλιμπάνει καὶ παραδίδωσι. *Τί δὲ σύ, ὦ ποιμήν, ἐνταῦθα πράξεις, ὅτε τὴν δεσποτικὴν ἀγέλην ἀντὶ λύκων αὐτὸς διασπαράττεις*[75]; Εἰς ποίους λοιπὸν φραγμοὺς ἡ δεσποτικὴ ἀγέλη καταφυγεῖν δύναται, εἰ ἐντὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων τιτρώσκεται; Ἢ ποίᾳ παραφυλακῇ ἀσφαλὴς ἔσται, ὁπότε σε φάσκει ἀντὶ φύλακος ἅρπαγα; Καὶ ἄλλα, φησὶν ὁ Κύριος, ἔχω ἅπερ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τούτου τοῦ προβατεῶνος· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν. Ἐκεῖνος ἄλλα ἐπαγγέλλεται ἀγαγεῖν. Σοὶ δέ, ἅπερ εἶχες, ἀπόλλυται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα φανερόν ἐστιν, ὁσάκις ταῦτα συμβαίνει, οὐ τὰ πρόβατα τοῖς ποιμέσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς προβάτοις τοὺς ποιμένας ἀπόλλυσθαι. Καὶ τὴν φωνήν μου, φησίν, ἀκούσονται. Διὰ τί; ἵνα γένηται μία ἀγέλη. Πρὸς τὴν Ἐκείνου φωνὴν μία ἀγέλη γίνεται. Πρὸς δὲ τὴν σὴν ἢ βλάπτεται ἢ φυγαδεύεται.

11. Σκληρόν ἐστιν, ἵνα ἐπὶ σοῦ ἁρμόσῃ τὰ ῥήματα τοῦ μακαρίου Παύλου ἀπὸ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων· «ἐγώ, φησίν, οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἐμὴν ἀναχώρησιν λύκοι βαρεῖς καθ' ὑμῶν, μὴ φειδόμενοι τῆς ἀγέλης· ἀφ' ὑμῶν ἀναστήσονται ἄνθρωποι λαλοῦντες διεστραμμένα, ἵνα ἀγάγωσι τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν». Ταῦτα ἠβουλόμεθα παρὰ σοῦ ἄλλοις ἢ σοὶ εἰρῆσθαι· *διδακτέα γὰρ ἦν παρὰ σοῦ, οὐ μαθητέα σοι, ἅπερ λέγομεν· τίς γὰρ φέρει διδάσκεσθαι ἐπίσκοπον,* ὅπως ὀφείλει εἶναι Χριστιανός[76]; Ἐπιμελῶς πρόσεχε, εἰς οἵαν αἵρεσιν κέκλησαι. Προκαλεῖ. Διαβάλλει. Κατηγορεῖ. Τί τούτων ἱερεῖ πρέπει; Σκληροῖς σκληρὰ ἀπόκρισις, εἴ τις ἄρα ἐστὶν ἄμυνα, λόγοις τιμωρεῖσθαι τὰ βλάσφημα. Ἢ ὑπολαμβάνεις, ὅτι ἡμεῖς σου φεισόμεθα, ὁπότε τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς αὐτὸς οὐ φείδει, ὃς πάντας θέλεις τοὺς φθάσαντας καὶ τοὺς παρόντας καὶ τοὺς μέλλοντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν εὐεργεσίαν τῆς σωτηρίας;

12. Διώκω δηλονότι τοὺς ἐχθροὺς τοῦ καλοῦ δεσπότου μου δοῦλος πιστός, ὁπότε φησὶν ὁ προφήτης τελείῳ μίσει τούτους μισεῖν. Ὑπομιμνήσκομαι πάλιν ἄλλου λαλοῦντος, ἵνα μὴ φείσωμαι. Τίνι ἐγὼ ἐνταῦθα προσχῶ; Τίνι δὲ τιμήν τινα φυλάξω, ὁπότε τοῦτο ὁρῶ πραττόμενον, ἵνα μοι ἀρθῇ ἡ ἁπάσης ἐλπίδος ὑπόθεσις; Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ῥήματά ἐστιν, οἷς φησιν μὴ πατέρα, μὴ μητέρα, μὴ τέκνα, μή τινα συγγένειαν, ὀφείλειν Αὐτοῦ προτιμᾶσθαι· ἔστι γὰρ πολλάκις τοιαύτη εὐσέβεια, ἀφ' ἧς ἀσέβεια τίκτεται, ὅτε, νικώσης τῆς κατὰ σάρκα διαθέσεως, ἐκείνης τῆς ἀγάπης, ἥτις ἐστὶν ὁ Θεός, ἡ σωματικὴ ἀγάπη προκρίνεται, δι' ἣν πολλάκις [μὲν] τιμῶμέν τινας, ἀλλ' ὅτε κατ' Ἐκείνου ἐστίν, ὅς ἐστιν αὐτὴ ἡ ἀγάπη, ἀνάγκη λοιπὸν κἀκείνας τὰς ἐννοίας ἐκβάλλεσθαι, ὧν ὁ ἀρχηγὸς εἰς δίκην καλεῖται.

13. Ἐξυπνίσθητι ὀψέ ποτε· οὐ γὰρ λεκτέον ταύτας ἐγρηγόρσεις, ἃς ἀπονέμεις οὐ τῇ φυλακῇ, ἀλλὰ τῇ ἁρπαγῇ. Ἠβουλόμεθά σε ἐν τούτῳ, ᾧ κηρύττεις, κοιμᾶσθαι! Καὶ ἐγρηγορέναι ἐν τούτῳ, καθ'

---

74. Διά τόν ἅγιον Κελεστῖνον ὁ νεστοριανισμός εἶναι τόσον βρωμερά ὑπόθεσις, ὥστε θεωρεῖ ζημίαν ἀκόμη καί τήν ἐνασχόλησιν περί τήν καταδίκην του!

75. Εἰς τό πρόσωπον τοῦ Νεστορίου ἐπραγματοποιήθη ἡ χειροτέρα ἀντιστροφή τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἱερέως-ποιμένος.

76. Ἡ ἐσχάτη κατάπτωσις δι' ἐπίσκοπον εἶναι, νά δώσῃ λαβήν νά τοῦ ὑποδείξουν, ὅτι ὀφείλει νά γίνῃ χριστιανός!

οὐ πολεμεῖς! Τί δὲ λέγω; φορητότερον ἦν ἡμῖν, εἰ ἐκοιμῶ εἰς ἑκάτερον! Οὐδένα ἀπώλλυες! Οὐδένα ἐκέρδαινες! Ἐν οὐδεμιᾷ ζημίᾳ ψυχῶν ἡ Ἐκκλησία ἐστύγναζεν! Ἐν οὐδενὶ κέρδει ἔχαιρεν! Ἤρκει αὐτῇ, εἰ τῷ ἰδίῳ νυμφίῳ αὐτήν, ὥσπερ παρειλήφεις, καὶ παρεδίδους! Ἀλλά, τί πολλοῖς ἐμβραδύνω, λέγοντος τοῦ ἀρχιτέκτονος Παύλου· «μάτην διὰ σοῦ ἐπικτισθέν τι ζητῶ, ἐν ᾧ οὐχ ὁρῶ θεμέλιον»;

14. Ἀκούω βίαν ὑπομένειν τοὺς κληρικοὺς μεγίστην τοὺς καθολικῶς φρονοῦντας, οἷς ἡμεῖς κοινωνοῦμεν, ὡς λέγεσθαι αὐτοὺς καὶ τῆς πόλεως ἀποκεκλεῖσθαι! Χαίρομεν, ὅτι τὸ ἔπαθλον τῆς ὁμολογίας ἐκέρδαναν! Ἀλλὰ λυπούμεθα, ὅτι ἐπίσκοπος ὁ διώκων! Ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος ἀπὸ διώκτου εἰς κήρυκα μετηλλάγη! Νῦν δὲ μέγιστον ἀσέβημα, εἰς διώκτην ἀπὸ κήρυκος μετηλλάχθαι!

15. Ἀρίθμει τοὺς πάλαι αἱρετικούς, οἵτινες τοιαύτας ζητήσεις ταῖς ἐκκλησίαις ἐπήνεγκαν! Τίς πώποτε ἀπὸ τοιαύτης ἔριδος νικήσας ἀνεχώρησεν; Ἔχεις τῆς πόλεως τῆς σῆς ὑπόδειγμα! *Παῦλος* ὁ Σαμοσατεὺς ἐπιβὰς τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, ὥς τινα ἐκήρυττε, συνῆξε τῶν ἰδίων σπερμάτων τὸ θέρος! Τοὺς λοιποὺς τῶν κακῶν εὑρετὰς κατασχόντας τῶν Ἐκκλησιῶν ἀεὶ ἡ αὐτὴ στερρότης τῆς ἀποφάσεως κατεβάλλετο! Ἀλλὰ καὶ τούτους τοὺς αἱρετικούς, περὶ ὧν ἡμᾶς, ὡς τὰ κατ᾿ αὐτοὺς ἀγνοῶν, ἐρωτῆσαι ἠθέλησας, ἐκ τῶν ἰδίων θρόνων ὡς ἄδικα λαλοῦντας[77] καταδίκη δικαία ἐξέωσεν! Οὓς ἐκεῖ εὑρηκέναι ἀνάπαυσιν οὐ θαυμάζομεν· εὑρήκασιν γὰρ ἀσεβὲς κήρυγμα, ὅτε ἐν συγκρίσει ἑαυτοὺς ἐνόμισαν ἀνευθύνους.

16. Ἐνταῦθα, ἐπειδὴ ἡ εὐκαιρία τοῦ λόγου ἀπῄτησεν, οὐ δυνάμεθα σιωπᾶν, ὅπερ θαυμάζομεν. Ἀνέγνωμεν, ὅπως καλῶς πιστεύεις περὶ τῆς κατὰ γένεσιν ἁμαρτίας· καὶ ὅπως αὐτὴν τὴν φύσιν δεικνύεις εἶναι κατάχρεω· καὶ Τοῦτον δικαίως ἀποδιδόναι τὸ χρέος, Ὃς ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ χρεώστου κατάγεται. Τί μετὰ σοῦ ποιοῦσιν οἱ κατακριθέντες, ὅτι ταῦτα ἠρνήσαντο; Οὐδέποτε ἀνυπόπτως τὰ ἐναντία ἑαυτοῖς συμφωνεῖ. Ἀλλὰ μὴν ἐξεβάλλοντο,

77. Μετά τήν ὑπό τοῦ πάπα καταδίκην τοῦ πελαγιανισμοῦ, πολλοί ὀπαδοί του ἐπίσκοποι κατέφυγον εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Νεστόριος τότε ἐζήτησε ἀπό τόν πάπαν τό πρακτικόν τῆς καταδίκης των. Ὁ πάπας ἐδῶ ἐκφράζει τήν ἀπορίαν του δι᾿ αὐτό. Καί διερωτᾶται· πῶς ὁ Νεστόριος, ἐνῶ εἶχε δώσει ὀρθήν ὁμολογίαν εἰς τό θέμα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, προσεταιρίζεται ἤδη τούς πελαγιανούς;

εἰ καὶ σοὶ ὁμοίως ἀπήρεσκον. Ὅμως διὰ τί νῦν τὰ κατ᾿ ἐκείνων πεπραγμένα ζητεῖται, ὁπότε δῆλόν ἐστιν ὅτι ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς παρὰ τοῦ τότε ἐπισκόπου, τοῦ καθολικοῦ Ἀττικοῦ, τὰ ὑπομνήματα ἀπεστάλη; Διὰ τί μὴ ὁ τῆς ἁγίας μνήμης Σισίνιος ἐζήτησε; Δῆλα δή, ὅτι ἐδοκίμασεν αὐτοὺς παρὰ τοῦ προηγησαμένου δικαίως κατακεκρίσθαι! Κλαιέτωσαν οἱ ἄθλιοι ἐκπεπτωκότες τῆς κατὰ ἀνθρώπους ἐλπίδος, οἵτινες εἰς μόνην τὴν κοινωνίαν διὰ μετανοίας βοηθεῖσθαι ἠδύναντο! Ἰδοὺ ἤρξω μαθεῖν περὶ αὐτῶν, εἴ τι πρῶτον ἠγνόησας! Ἀλλὰ τὸ σὸν πρᾶγμα μᾶλλον, ἢ τὸ ἄλλων καθολικῇ καὶ ἐπιταχυνομένῃ σκέψει θεράπευε, ὅτι ἡρμοσμένως λέγομεν: Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν, ὁ βοηθεῖν ἄλλοις σκεπτόμενος! Ἡ ποιότης τῆς νόσου τῆς σῆς οὔτε ἐπιδέχεται οὔτε ἐπιτρέπει δοθῆναι ἀνακωχήν!

17. *Τοῦ ἱερέως τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας τὴν πίστιν καὶ ἐσχήκαμεν καὶ ἔχομεν*[78] *δεδοκιμασμένην*. Καὶ σὺ δι᾿ αὐτοῦ ὑπομνησθεὶς τὰ αὐτὰ ἡμῖν πάλιν φρόνει, εἰ μεθ᾿ ἡμῶν εἶναι θέλεις. Ὦ, ἀδελφέ, εἰ δίδοται παρὰ σοῦ συναίνεσις, πάντων καταγνούς, ὧν ἄχρι τοῦ παρόντος ἐφρόνησας, εὐθὺς ταῦτα, ὡς θέλομεν, κήρυττε, ἅπερ αὐτὸν κηρύττοντα καθορᾷς· *ἡμεῖς γάρ, παρὰ τὸ πρέπον, καὶ τοὺς ἱερεῖς ἀνεχόμεθα διορθωθῆναι*[79]. Ἀλλ᾿ ὥσπερ φροντίζομεν αὐτῶν τῷ πρότερον μεθοδεύειν, οὕτως, εἰ ἀποχρήσοιντο τῇ ὑγιεινῇ ὑπομνήσει, ἀνάγκη ἡμᾶς βεβαιῶσαι κατ᾿ αὐτῶν τὴν τῆς καταδίκης ἀπόφασιν. Τοῦτο δὲ ἔσται μετὰ τὸ καταγνῶναί σε τοῦ φαύλου δόγματος μεστὸν μαρτύριον τῆς διορθώσεως· ἀνακληθῶσι πάντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οὓς δῆλόν ἐστιν ἀποκεκλεῖσθαι διὰ τὸν Χριστόν, ὅς ἐστι ταύτης κεφαλή· ἀνακληθῶσι πάντες, οὕς, εἰ μὴ γίνεται ὃ λέγομεν, ὁ ἐκβλητέος ἐξέβαλεν[80], εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ εἰσίν, εἰς οὓς ὤφθης τοιοῦτος.

18. Καὶ πρὸς τὸν κλῆρον δὲ τῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν καὶ πάντας τοὺς ἐπιγραφομένους τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα, οἷα ἀπῄτησεν ἡ ἀνάγκη, ἀπεστείλαμεν γράμματα· ἵνα, ἐὰν ἐν τῇ τῆς διεστραμμένης διαλέξεως παραμονῇ διατελέσῃς

78. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ ἅγιος Κελεστῖνος ἀνακηρύττει τόν ἅγιον Κύριλλον διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας.

79. Εἶναι αἶσχος καί ἐξευτελισμός νά χρήζῃ ὁ ἱερεύς διορθώσεως.

80. Αὐστηρά ὑπόδειξις συνοδευομένη μέ μίαν αὐστηροτέραν ἀπειλήν (= «ἐκβλητέος»)!

καὶ μὴ ταῦτα, ἅπερ ὁ ἀδελφὸς *Κύριλλος* μεθ' ἡμῶν κηρύττει, κηρύξῃς, μάθωσί σε ἀποκεχωρίσθαι τοῦ ἡμετέρου συνεδρίου, μεθ' ὧν σοι οὐ δύναται εἶναι κοινωνία· εἰσόμενοι καὶ τοῦτο, καὶ λοιπὸν ὄντες τῷ ὑποδείγματι ἀσφαλεῖς, ὅπως τῆς ψυχῆς ἑαυτῶν προνοεῖσθαι ὀφείλουσι καθηψημένῃ καὶ πεπεμμένῃ κρίσει.

Φανερῶς τοίνυν ἴσθι ταύτην ἡμῶν εἶναι τὴν ἀπόφασιν· ὡς, ἐὰν μὴ περὶ Θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν, ταῦτα κηρύξῃς, ἅπερ καὶ ἡ Ῥωμαίων καὶ ἡ Ἀλεξανδρέων καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία κατέχει, ὡς καὶ ἡ ἁγία ἡ κατὰ τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησία ἕως σοῦ κάλλιστα κατέσχε, καὶ ταύτην τὴν ἄπιστον καινότητα,[81] ἥτις ἐπιχειρεῖ χωρίζειν ἅπερ συνάπτει ἡ ἁγία γραφή, ἐντὸς δεκάτης ἡμέρας[82] ἀριθμουμένης ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης τῆς ὑπομνήσεως, φανερᾷ καὶ ἐγγράφῳ ὁμολογίᾳ ἀθετήσῃς· *ἀπὸ πάσης κοινωνίας καθολικῆς ἐκκλησίας ἐκβέβλησαι.*

Ὅνπερ τύπον πρὸς σὲ τῆς ἡμετέρας κρίσεως διὰ τοῦ μνημονευθέντος υἱοῦ ἡμῶν *Ποσειδωνίου* τοῦ διακόνου μετὰ πάντων τῶν χαρτίων πρὸς τὸν ἅγιον καὶ συνεπίσκοπόν μου τῆς μνημονευθείσης Ἀλεξανδρέων ἱερέα τὸν πρὸς ἡμᾶς περὶ τούτου αὐτοῦ ἐντελέστερον ἀνενεγκόντα ἀπεστείλαμεν, *ἵνα τοποτηρῶν ἡμῶν τοῦτο πράξῃ,* ὥστε τὸ παρ' ἡμῶν ὡρισμένον σοί τε καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς φανερωθῆναι, ἐπειδὴ πάντες εἰδέναι ὀφείλουσι τὸ πραττόμενον, ὁσάκις ᾖ περὶ κοινοῦ πράγματος ἡ σκέψις.

*

16,1. *Πέτρος* πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας καὶ πριμικήριος νοταρίων εἶπε:

Τούτοις τοῖς ἀναγνωσθεῖσι σύμφωνα γέγραφεν ἡ Ἁγιότης τοῦ θεοσεβεστάτου ἡμῶν ἐπισκόπου *Κυρίλλου*, ἃ καὶ μετὰ χεῖρας ἔχομεν. Καί, εἰ κελεύσειεν ὑμῶν ἡ θεοσέβεια, ἀναγνωσόμεθα.

2. *Φλαβιανὸς* ἐπίσκοπος Φιλίππων εἶπεν:

Ἀναγνωσθέντα καὶ ταῦτα ἐμφερέσθω τοῖς πραττομένοις[83].

81. «Ἄπιστος καινότης» εἶναι ἡ νεωτεριστική -ἀπό ἔλλειψιν ὑπακοῆς εἰς τήν Παράδοσιν- διδασκαλία τοῦ Νεστορίου.

82. Ὁ Νεστόριος οὐσιαστικῶς εἶχεν ἀφορισθῆ καί ἀναθεματισθῆ ὑπό τοῦ πάπα Κελεστίνου.

83. Ὁ Μητροπολίτης Φιλίππων Φλαβιανός, ὡς ἔχων κατά τά πρεσβεῖα τήν σειράν νά ἀποφανθῆ, «διαλαλεῖ» νά καταχωρισθῆ ἡ Συνοδική Ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Κυρίλλου εἰς τά Πρακτικά. Ἡ ἐντολή του μαρτυρεῖ, ὅτι μετά τήν ὁμόφωνον

3. *Πέτρος* πρεσβύτερος Ἀλεξανδρείας καὶ πριμικήριος νοταρίων ἀνέγνω.

17. [Ἡ Συνοδικὴ Ἐπιστολή[84] τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου]

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ συλλειτουργῷ *Νεστορίῳ Κύριλλος* καὶ ἡ συνελθοῦσα Σύνοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

1. Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λέγοντος ἐναργῶς «ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος», τί πάθωμεν ἡμεῖς οἱ παρὰ τῆς Σῆς Εὐλαβείας ἀπαιτούμενοι τὸ ὑπεραγαπᾶν σε τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ; Τίς ἡμᾶς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὀνῆσαι δυνήσεται, ἢ ποίαν εὑρήσομεν τὴν ἀπολογίαν, σιωπὴν οὕτω τιμήσαντες τὴν μακρὰν, ἐπὶ ταῖς παρὰ σοῦ γενομέναις κατ' αὐτοῦ δυσφημίαις; Καί, εἰ μὲν σαυτὸν ἠδίκεις μόνον τὰ τοιαῦτα φρονῶν καὶ διδάσκων, ἧττων ἂν ἦν ἡ φροντίς· ἐπειδὴ δὲ πᾶσαν ἐσκανδάλισας Ἐκκλησίαν καὶ ζύμην αἱρέσεως ἀήθους καὶ ξένης ἐμβέβληκας τοῖς λαοῖς καὶ οὐχὶ τοῖς ἐκεῖσε μόνοις, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς ἁπανταχοῦ (περιηνέχθη γὰρ τῶν σῶν ἐξηγήσεων τὰ βιβλία), ποῖος ἔτι ταῖς παρ' ἡμῶν σιωπαῖς ἀρκέσει λόγος, ἢ πῶς οὐκ ἀνάγκη μνησθῆναι λέγοντος τοῦ

ἐπικύρωσιν τῆς Β´ πρός Νεστόριον ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τήν εἰς ἀπόλυτον βαθμόν κατάκρισιν καί ἀπόρριψιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Νεστορίου, ἐθεωρεῖτο ἐντελῶς αὐτονόητος ἡ ἐπικύρωσις τῆς Συνοδικῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ἐν σιωπῇ ἀποδοχή τῆς ἐντολῆς τοῦ ἁγίου Φλαβιανοῦ μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ ἐπιστολή -ἄριστα γνωστή εἰς τούς συνέδρους- ἐπεκυρώθη παμψηφεί. Μάλιστα δέ, μετά τήν ἀνάγνωσιν αὐτῆς οἱ ἅγιοι πατέρες ἐζήτησαν νά μάθουν, ἄν ὁ Νεστόριος εἶχε λάβει γνῶσιν τῶν ΙΒ´ κεφαλαίων καί διατί ὁ Νεστόριος δέν συνεμορφώθη μέ τάς ὑποδείξεις τῶν ἁγίων Κελεστίνου καί Κυρίλλου (ὅπερ δηλοῖ σαφέστατα ὅτι οἱ ἴδιοι εἶχον ἀποδεχθῆ τά ΙΒ´ Κεφάλαια ὡς καλῶς ἔχοντα). Καί καταχωρίζεται ἡ πληροφορία, ὅτι ἡ ἐπιστολή τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἡ περιέχουσα τά ΙΒ´ Κεφάλαια, «καί ἀπέσταλται καί ἀποδέδοται», ὡς -ἐρωτηθέντες κατά τόν ἐπισημότερον δικαστικόν τρόπον- ἀπαντητικῶς ὡμολόγησαν οἱ διενεργήσαντες τήν ἐπίδοσιν ἐπίσκοποι (βλ. A.C.O. 1, 1, 2 σελ. 37-38). Κατά τούς ὀπαδούς τοῦ αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ ἡ Γ´ πρός Νεστόριον ἐπιστολή κατεχωρίσθη εἰς τό Πρακτικόν τῆς Γ´ Συνόδου χωρίς νά κυρωθῇ. (L. Duchesne, Histoire de l' Eglise, t. 3, p. 368, Paris 1910 καί P. Battifol. La Siege Apostolique, Paris 1924, p. 373). Ἡ ἄποψις αὐτή εἶναι ἀνιστόρητος. Ἐν Ἐφέσῳ ἀνεγνώσθησαν καί πολλά ἄλλα κείμενα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί ἄλλων Πατέρων. Ὅμως δέν κατεχωρίσθησαν, ἐπειδή δέν ἐπεκυρώθησαν.

84. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ´ § 1β-δ καί § 2α-γ.

Χριστοῦ «μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν· ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς»; πίστεως γὰρ ἀδικουμένης, ἐρρέτω μὲν ὡς ἕωλος καὶ ἐπισφαλὴς ἡ πρὸς γονέας αἰδώς, ἠρεμείτω δὲ καὶ ὁ τῆς εἰς τέκνα καὶ ἀδελφοὺς φιλοστοργίας νόμος καὶ τοῦ ζῆν ἀμείνων ἔστω λοιπὸν τοῖς εὐσεβέσιν ὁ θάνατος, «ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν», κατὰ τὸ γεγραμμένον.

2. Ἰδοὺ τοίνυν ὁμοῦ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῇ κατὰ τὴν μεγάλην Ῥώμην συνειλεγμένῃ προεδρεύοντος τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν *Κελεστίνου* τοῦ ἐπισκόπου καὶ τρίτῳ σε τούτῳ διαμαρτυρόμεθα γράμματι, συμβουλεύοντες ἀποσχέσθαι τῶν οὕτω σκαιῶν καὶ ἐξεστραμμένων δογμάτων, ἃ καὶ φρονεῖς καὶ διδάσκεις, ἀνθελέσθαι δὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν τὴν ταῖς ἐκκλησίαις παραδοθεῖσαν ἐξ ἀρχῆς διὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν, οἳ καὶ αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ Λόγου γεγόνασιν.

Καί, *εἰ μὴ τοῦτο δράσειεν ἡ Σὴ Εὐλάβεια* κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν ἐν τοῖς γράμμασι τοῦ μνημονευθέντος ὁσιωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν τῆς Ῥωμαίων *Κελεστίνου, γίνωσκε σαυτὸν οὐδένα κλῆρον ἔχοντα μεθ' ἡμῶν οὐδὲ τόπον ἢ λόγον ἐν τοῖς ἱερεῦσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπισκόποις*· οὐ γὰρ ἐνδέχεται περιιδεῖν ἡμᾶς Ἐκκλησίας οὕτω τεθορυβημένας καὶ σκανδαλισθέντας λαοὺς καὶ πίστιν ὀρθὴν ἀθετουμένην καὶ διασπώμενα παρὰ σοῦ τὰ ποίμνια, τοῦ σῴζειν ὀφείλοντος, εἴπερ ἦσθα καθ' ἡμᾶς ὀρθῆς δόξης ἐραστὴς τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων ἰχνηλατῶν εὐσέβειαν. Ἅπασι δὲ τοῖς παρὰ τῆς Σῆς Εὐλαβείας κεχωρισμένοις διὰ τὴν πίστιν ἢ καθαιρεθεῖσι, λαϊκοῖς τε καὶ κληρικοῖς, κοινωνικοὶ πάντες ἐσμέν· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τοὺς ὀρθὰ φρονεῖν ἐγνωκότας σαῖς ἀδικεῖσθαι ψήφοις, ὅτι σοὶ καλῶς ποιοῦντες ἀντειρήκασιν· τοῦτο γὰρ αὐτὸ καταμεμήνυκας ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ γραφείσῃ παρὰ σοῦ πρὸς τὸν τῆς μεγάλης Ῥώμης ἁγιώτατον καὶ συνεπίσκοπον ἡμῶν *Κελεστῖνον*.

Οὐκ ἀρκέσει δὲ τῇ Σῇ Εὐλαβείᾳ τὸ συνομολογῆσαι μόνον τὸ τῆς Πίστεως Σύμβολον τὸ ἐκτεθὲν κατὰ καιροὺς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι παρὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου τῆς κατὰ καιροὺς συναχθείσης ἐν τῇ Νικαέων· (*νενόηκας γὰρ καὶ ἡρμήνευσας οὐκ ὀρθῶς αὐτό*, διεστραμμένως δὲ μᾶλλον, κἂν ὁμολογῇς τῇ φωνῇ τὴν λέξιν)· ἀλλὰ γὰρ ἀκόλουθον ἐγγράφως καὶ ἐνωμότως ὁμολογῆσαι, ὅτι καὶ ἀναθεματίζεις μὲν τὰ σαυτοῦ μιαρὰ καὶ βέβηλα δόγματα, φρονήσεις

δὲ καὶ διδάξεις, ἃ καὶ ἡμεῖς ἅπαντες, οἵ τε κατὰ τὴν Ἑσπέραν καὶ τὴν Ἑῴαν ἐπίσκοποι καὶ διδάσκαλοι καὶ λαῶν ἡγούμενοι. Συνέθετο δὲ καὶ ἡ κατὰ τὴν Ῥώμην ἁγία Σύνοδος καὶ ἡμεῖς ἅπαντες ὡς ὀρθῶς ἐχούσαις καὶ ἀνεπιλήπτως ταῖς γραφείσαις ἐπιστολαῖς πρὸς τὴν Σὴν Εὐλάβειαν παρὰ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας[85].

Ὑπετάξαμεν δὲ τούτοις ἡμῶν τοῖς γράμμασιν, *ἅ σε δεῖ φρονεῖν καὶ διδάσκειν, καὶ ὧν ἀπέχεσθαι προσήκει.*[86]

3. Αὕτη γὰρ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἡ πίστις, ᾗ συναινοῦσιν ἅπαντες οἵ τε κατὰ τὴν Ἑσπέραν καὶ τὴν Ἑῴαν ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι:

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν.

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς Μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Τοὺς δὲ λέγοντας 'ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν' καὶ 'πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν' καὶ ὅτι «ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο», ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

Ἑπόμενοι δὲ πανταχῇ ταῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ὁμολογίαις[87], αἷς πεποίηνται *λαλοῦντος ἐν αὐτοῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐννοιῶν ἰχνηλατοῦντες τὸν σκοπόν, καὶ βασιλικὴν ὥσπερ ἐρχόμενοι τρίβον, φαμέν, ὅτι αὐτὸς ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὁ ἐξ αὐτῆς γεννηθεὶς τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, ὁ ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ

85. Σαφής μαρτυρία ὅτι ἡ ἐν Ρώμῃ Σύνοδος μελετήσασα ἐπεκύρωσε τήν Β΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ὡς ὀρθῶς καί ἀνεπιλήπτως ἔχουσαν.

86. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Γ΄ § 1β΄.

87. «Ὁμολογίαι τῶν πατέρων» ὀνομάζονται ἐνταῦθα τά ἐπί μέρους ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Θεὸς ἀληθινός, τὸ Φῶς τὸ ἐκ τοῦ Φωτός, ὁ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, τῆς ἡμετέρας ἕνεκα σωτηρίας κατελθὼν καὶ καθεὶς Ἑαυτὸν εἰς κένωσιν, ἐσαρκώθη τε καὶ ἐνηνθρώπησε, τουτέστι σάρκα λαβὼν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ ἰδίαν αὐτὴν ποιησάμενος ἐκ μήτρας τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπέμεινε γέννησιν καὶ προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός, οὐκ ὅπερ ἦν ἀποβεβληκώς, ἀλλ' εἰ καὶ γέγονεν ἐν προσλήψει σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ οὕτω μεμενηκὼς ὅπερ ἦν, Θεὸς δηλονότι, φύσει τε καὶ ἀληθείᾳ.

Οὔτε δὲ τὴν σάρκα φαμὲν εἰς θεότητος τραπῆναι φύσιν, οὔτε μὴν εἰς φύσιν σαρκὸς τὴν ἀπόρρητον τοῦ Θεοῦ Λόγου παρενεχθῆναι φύσιν· ἄτρεπτος γάρ ἐστιν καὶ ἀναλλοίωτος παντελῶς, ὁ αὐτὸς ἀεὶ μένων κατὰ τὰς γραφάς, ὁρώμενος δὲ καὶ βρέφος καὶ ἐν σπαργάνοις ὢν ἔτι καὶ ἐν κόλπῳ τῆς τεκούσης Παρθένου, πᾶσαν ἐπλήρου τὴν κτίσιν ὡς Θεός, καὶ σύνεδρος ἦν τῷ γεγεννηκότι· τὸ γὰρ θεῖον ἄποσόν τέ ἐστιν καὶ ἀμέγεθες καὶ περιορισμῶν οὐκ ἀνέχεται.

4. Ἡνῶσθαί γε μὴν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν Λόγον, ἕνα προσκυνοῦμεν Υἱὸν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, οὔτε ἀνὰ μέρος τιθέντες καὶ διορίζοντες ἄνθρωπον καὶ Θεὸν ὡς συνημμένους ἀλλήλοις τῇ τῆς ἀξίας καὶ αὐθεντίας ἑνότητι, (καινοφωνία γὰρ τοῦτο καὶ ἕτερον οὐδέν), οὔτε μὴν Χριστὸν ἰδικῶς τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον καὶ ὁμοίως ἰδικῶς Χριστὸν ἕτερον τὸν ἐκ γυναικός, ἀλλ' ἕνα μόνον εἰδότες Χριστὸν τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός· τότε γὰρ ἀνθωπίνως κέχρισται μεθ' ἡμῶν, καίτοι τοῖς ἀξίοις τοῦ λαβεῖν τὸ Πνεῦμα διδοὺς αὐτός, καὶ οὐκ ἐκ μέτρου, καθά φησιν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

Ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο φαμέν, ὅτι κατῴκησεν ὁ ἐκ Θεοῦ Λόγος ὡς ἐν ἀνθρώπῳ κοινῷ τῷ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου γεγεννημένῳ, ἵνα μὴ θεοφόρος ἄνθρωπος νοοῖτο Χριστός. Εἰ γὰρ καὶ "ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν" ὁ Λόγος, εἴρηται δὲ καὶ ἐν Χριστῷ κατοικῆσαι "πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς", ἀλλ' οὖν ἐννοοῦμεν ὅτι γενόμενος σάρξ, οὐχ ὥσπερ ἐν τοῖς ἁγίοις κατοικῆσαι λέγεται, κατὰ τὸν ἴσον καὶ ἐν αὐτῷ τρόπον γενέσθαι διοριζόμεθα τὴν κατοίκησιν· ἀλλ' ἑνωθεὶς κατὰ φύσιν καὶ οὐκ εἰς σάρκα τραπείς, τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν κατοίκησιν, ἣν ἂν ἔχειν λέγοιτο καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ πρὸς τὸ ἴδιον ἑαυτῆς σῶμα.

5. Εἷς οὖν ἄρα Χριστὸς καὶ Υἱὸς καὶ Κύριος, οὐχ ὡς συνάφειαν

ἁπλῶς τὴν ὡς ἐν ἑνότητι τῆς ἀξίας ἢ γοῦν αὐθεντίας ἔχοντος ἀνθρώπου πρὸς Θεόν· οὐ γὰρ ἑνοῖ τὰς φύσεις [ἡ] ἰσοτιμία. Καὶ γοῦν Πέτρος τε καὶ Ἰωάννης ἰσότιμοι μὲν ἀλλήλοις, καθὸ καὶ ἀπόστολοι καὶ ἅγιοι μαθηταί, πλὴν οὐχ εἷς οἱ δύο.

Οὔτε μὴν κατὰ παράθεσιν τὸν τῆς συναφείας νοοῦμεν τρόπον (οὐκ ἀπόχρη γὰρ τοῦτο πρὸς ἕνωσιν φυσικήν), οὔτε μὴν ὡς κατὰ μέθεξιν σχετικήν, ὡς καὶ ἡμεῖς, κολλώμενοι τῷ Κυρίῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον ἓν Πνεῦμά ἐσμεν πρὸς αὐτόν· μᾶλλον δὲ τὸ τῆς συναφείας ὄνομα παραιτούμεθα ὡς οὐκ ἔχον ἱκανῶς σημῆναι τὴν ἕνωσιν.

Ἀλλ' οὐδὲ Θεόν, ἢ δεσπότην τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον ὀνομάζομεν, ἵνα μὴ πάλιν ἀναφανδὸν τέμνωμεν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ Υἱὸν καὶ Κύριον καὶ δυσφημίας ἐγκλήματι περιπέσωμεν, Θεὸν ἑαυτοῦ καὶ δεσπότην ποιοῦντες αὐτόν· ἑνωθεὶς γάρ, ὡς ἤδη προείπομεν, ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν, Θεὸς μέν ἐστι τῶν ὅλων, δεσπόζει δὲ τοῦ παντός. Οὔτε δὲ αὐτὸς ἑαυτοῦ δοῦλός ἐστιν οὔτε δεσπότης· εὔηθες γάρ, μᾶλλον δὲ ἤδη καὶ δυσσεβὲς τὸ οὕτω φρονεῖν ἢ λέγειν. Ἔφη μὲν γὰρ Θεὸν ἑαυτοῦ τὸν Πατέρα, καίτοι Θεὸς ὢν φύσει καὶ ἐκ τῆς οὐσίας Αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐκ ἠγνοήκαμεν, ὅτι μετὰ τοῦ εἶναι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, γέγονεν ὑπὸ Θεῷ κατά γε τὸν πρέποντα νόμον τῇ τῆς ἀνθρωπότητος φύσει. Αὐτὸς δὲ ἑαυτοῦ πῶς ἂν γένοιτο Θεὸς ἢ δεσπότης; Οὐκοῦν ὡς ἄνθρωπος καὶ ὅσον ἧκεν εἴς γε τὸ πρέπον τοῖς τῆς κενώσεως μέτροις, ὑπὸ Θεῷ μεθ' ἡμῶν ἑαυτὸν εἶναί φησιν. Οὕτω γέγονε καὶ ὑπὸ νόμον, καίτοι λαλήσας αὐτὸς τὸν νόμον καὶ νομοθέτης ὑπάρχων ὡς Θεός.

6. Παραιτούμεθα δὲ λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ 'διὰ τὸν φοροῦντα τὸν φορούμενον σέβω· διὰ τὸν ἀόρατον προσκυνῶ τὸν ὁρώμενον'· φρικτὸν δὲ πρὸς τούτῳ κἀκεῖνο εἰπεῖν 'ὁ ληφθεὶς τῷ λαβόντι συγχρηματίζει Θεός'[88]· ὁ γὰρ ταῦτα λέγων διατέμνει πάλιν εἰς δύο Χριστούς, καὶ ἄνθρωπον ἵστησιν ἀνὰ μέρος ἰδικῶς καὶ Θεὸν ὁμοίως. Ἀρνεῖται γὰρ ὁμολογουμένως τὴν ἕνωσιν, καθ' ἣν οὐχ ὡς ἕτερος ἑτέρῳ συμπροσκυνεῖταί τις οὔτε μὴν συγχρηματίζει Θεός, ἀλλ' εἷς νοεῖται Χριστὸς Ἰησοῦς Υἱὸς Μονογενής, μιᾷ προσκυνήσει τιμώμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός.

88. F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 262.

'Ομολογοῦμεν δὲ, ὅτι αὐτὸς ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς Υἱὸς καὶ Θεὸς Μονογενής, καίτοι κατὰ φύσιν ἰδίαν ὑπάρχων ἀπαθής, σαρκὶ πέπονθεν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ἦν ἐν τῷ σταυρωθέντι σώματι, τὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἀπαθῶς οἰκειούμενος πάθη· "χάριτι δὲ Θεοῦ καὶ ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου", διδοὺς αὐτῷ τὸ ἴδιον σῶμα, καίτοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων ζωὴ καὶ αὐτὸς ὢν ἡ ἀνάστασις, ἵνα γὰρ, ἀρρήτῳ δυνάμει πατήσας τὸν θάνατον ὡς ἐν γε δὴ πρώτῃ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ γένηται "πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων", ὁδοποιήσῃ τε τῇ ἀνθρώπου φύσει τὴν εἰς ἀφθαρσίαν ἀναδρομήν, χάριτι Θεοῦ, καθάπερ ἔφημεν ἀρτίως, ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, τριήμερος τε ἀνεβίω σκυλεύσας τὸν ᾅδην.

Ὥστε, κἂν λέγηται δι' ἀνθρώπου γενέσθαι ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ νοοῦμεν ἄνθρωπον τὸν ἐκ Θεοῦ γεγονότα Λόγον καὶ λελύσθαι δι' αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ κράτος. Ἥξει δὲ κατὰ καιροὺς ὡς εἷς Υἱὸς καὶ Κύριος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρός, ἵνα κρίνῃ "τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ", καθὰ γέγραπται.

7. 'Αναγκαίως δὲ κἀκεῖνο προσθήσομεν.

Καταγγέλλοντες γὰρ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν 'Ιησοῦ Χριστοῦ, τὴν τε ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν καὶ τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ὁμολογοῦντες, τὴν ἀναίμακτον ἐν ταῖς 'Εκκλησίαις τελοῦμεν λατρείαν, πρόσιμέν τε οὕτω ταῖς μυστικαῖς εὐλογίαις καὶ ἁγιαζόμεθα μέτοχοι γινόμενοι τῆς τε ἁγίας σαρκὸς καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ οὐχ ὡς σάρκα κοινὴν δεχόμενοι, μὴ γένοιτο, οὔτε μὴν ὡς ἀνδρὸς ἡγιασμένου καὶ συναφθέντος τῷ Λόγῳ κατὰ τὴν ἑνότητα τῆς ἀξίας ἢ γοῦν ὡς θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, ἀλλ' ὡς ζωοποιὸν ἀληθῶς καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ Λόγου.

Ζωὴ γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὡς Θεός, ἐπειδὴ γέγονεν ἓν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, ζωοποιὸν ἀπέφηνεν αὐτήν. Ὥστε, κἂν λέγῃ πρὸς ἡμᾶς "ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα", οὐχ ὡς ἀνθρώπου τῶν καθ' ἡμᾶς ἑνὸς καὶ αὐτὴν εἶναι λογιούμεθα (πῶς γὰρ ἡ ἀνθρώπου σὰρξ ζωοποιὸς ἔσται[89] κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτῆς;), ἀλλ' ὡς ἰδίαν ἀληθῶς γενόμενην τοῦ δι' ἡμᾶς καὶ υἱοῦ ἀνθρώπου γεγονότος τε καὶ χρηματίσαντος.

8. Τὰς δέ γε ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν φωνὰς οὔτε ὑποστάσεσι δυσὶν οὔτε μὴν προσώποις καταμερίζομεν· οὐ γάρ ἐστι διπλοῦς ὁ εἷς καὶ μόνος Χριστός, κἂν ἐκ δύο νοῆται καὶ διαφόρων πραγμάτων, εἰς ἑνότητα τὴν ἀμέριστον συνενηνεγμένος, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς νοεῖται καὶ σώματος, καὶ οὐ διπλοῦς μᾶλλον, ἀλλ' εἷς ἐξ ἀμφοῖν.

'Αλλὰ τάς τε ἀνθρωπίνας καὶ πρός γε τούτῳ τὰς θεϊκὰς παρ' ἑνὸς εἰρῆσθαι διακεισόμεθα, φρονοῦντες ὀρθῶς· ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ "ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα" καὶ "ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμέν", τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον ἐννοοῦμεν φύσιν, καθ' ἣν καὶ ἕν ἐστιν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Πατέρα διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας, εἰκών τε καὶ χαρακτὴρ καὶ ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ· ὅταν δὲ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον οὐκ ἀτιμάζων τοῖς 'Ιουδαίοις προσλαλῇ· "νῦν δέ με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα", πάλιν οὐδὲν ἧττον αὐτὸν τὸν ἐν ἰσότητί τε καὶ ὁμοιότητι τοῦ Πατρὸς Θεὸν Λόγον καὶ ἐκ τῶν τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ μέτρων ἐπιγινώσκομεν· εἰ γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον τὸ πιστεύειν, ὅτι Θεὸς ὢν φύσει γέγονε σὰρξ ἤ γοῦν ἄνθρωπος ἐψυχωμένος ψυχῇ λογικῇ, ποῖον ἂν ἔχοι λόγον τὸ ἐπαισχύνεσθαί τινα ταῖς παρ' αὐτοῦ φωναῖς, εἰ γεγόνασιν ἀνθρωποπρεπῶς· εἰ γὰρ παραιτοῖτο τοὺς ἀνθρώπῳ πρέποντας λόγους, τίς ὁ ἀναγκάσας γενέσθαι καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπον; ὁ δὲ καθεὶς ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς εἰς ἑκούσιον κένωσιν, διὰ ποίαν αἰτίαν παραιτοῖτο ἂν τοὺς τῇ κενώσει πρέποντας λόγους; ἑνὶ τοιγαροῦν προσώπῳ τὰς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνάς, ὑποστάσει μιᾷ τῇ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ· Κύριος γὰρ εἷς 'Ιησοῦς Χριστὸς, κατὰ τὰς γραφάς.

9. Εἰ δὲ δὴ καλοῖτο καὶ ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ὡς ἱερουργῶν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὴν πρὸς ἡμῶν αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσκομιζομένην τῆς πίστεως ὁμολογίαν, καὶ μὴν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, πάλιν αὐτὸν εἶναι φαμὲν τὸν ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν Υἱὸν Μονογενῆ καὶ οὐκ ἀνθρώπῳ προσνεμοῦμεν παρ' αὐτὸν ἑτέρῳ τὸ τε τῆς ἱερωσύνης ὄνομα καὶ αὐτὸ δὲ τὸ χρῆμα[90]· γέγονε γὰρ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ

89. 'Η διδασκαλία τοῦ Νεστορίου ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὑποτίμησιν τῆς Θείας Εὐχαριστίας (βλ. σημ. 103). Βλ. καί H. Chadwick, Eucharist and Christology in the Nestorian Controversy, Journal of Theol. Studies 2 (1951), 145-164, Oxford, καί M. Cordillo, ἔ.ά. σελ. 217).

90. 'Ιερεύς, θύτης, εἶναι ὁ Θεός Λόγος. Τό ἀνθρώπινον σῶμα Του εἶναι τό θῦμα, τό ὁποῖον προσελήφθη εἰς τὴν θείαν φύσιν τοῦ Λόγου, ἐπειδή «ἀναγκαῖον

διαλλακτὴς εἰς εἰρήνην, ἑαυτὸν ἀναθεὶς εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. Τοιγάρτοι καὶ ἔφασκεν "θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. [ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.] τότε εἶπον· ἰδοὺ ἥκω [ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ] τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου"· προσκεκόμικε γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τὸ ἴδιον σῶμα καὶ οὐχ ὑπὲρ γε μᾶλλον ἑαυτοῦ· ποίας γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ἢ θυσίας ὑπὲρ ἑαυτοῦ, κρείττων ἁπάσης ὑπάρχων ἁμαρτίας ὡς Θεός; εἰ γὰρ "πάντες ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ", καθὸ γεγόναμεν ἡμεῖς ἕτοιμοι πρὸς παραφορὰν καὶ κατηρρώστησεν ἡ ἀνθρώπου φύσις τὴν ἁμαρτίαν, αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως, καὶ ἡττώμεθα διὰ τοῦτο τῆς δόξης αὐτοῦ, πῶς ἂν εἴη λοιπὸν ἀμφίβολον ὅτι τέθυται δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ἀμνὸς ὁ ἀληθινός; καὶ τὸ λέγειν ὅτι προσκεκόμικεν ἑαυτὸν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ ἡμῶν, ἀμοιρήσειεν ἂν οὐδαμῶς τῶν εἰς δυσσέβειαν ἐγκλημάτων· πεπλημμέληκε γὰρ κατ' οὐδένα τρόπον οὔτε μὴν ἐποίησεν ἁμαρτίαν· ποίας οὖν ἐδεήθη προσφορᾶς, ἁμαρτίας οὐκ οὔσης, ἐφ' ἥπερ ἂν γένοιτο καὶ μάλα εἰκότως;

10. Ὅταν δὲ λέγῃ περὶ τοῦ Πνεύματος "ἐκεῖνος ἐμὲ[91] δοξάσει", νοοῦντες ὀρθῶς οὐχ ὡς δόξης ἐπιδεᾶ τῆς παρ' ἑτέρου φαμὲν τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ Υἱὸν τὴν παρὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δόξαν ἑλεῖν, ὅτι μηδὲ κρεῖττον αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἑαυτοῦ θεότητος ἐχρῆτο τῷ ἰδίῳ Πνεύματι πρὸς μεγαλουργίας, δεδοξάσθαι παρ' αὐτοῦ φησιν, ὥσπερ ἂν εἰ καί τις λέγοι τῶν καθ' ἡμᾶς περὶ τῆς ἐνούσης ἰσχύος αὐτῷ τυχὸν ἢ γοῦν ἐπιστήμης τῆς ἐφ' ὁτῳοῦν ὅτι δοξάσουσί με. Εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐν ὑποστάσει τὸ Πνεῦμα ἰδικῇ καὶ δὴ καὶ νοεῖται καθ' ἑαυτό, καθὸ Πνεῦμά ἐστιν καὶ οὐχ Υἱός, ἀλλ' οὖν ἐστιν οὐκ ἀλλότριον αὐτοῦ. Πνεῦμα γὰρ Ἀληθείας ὠνόμασται, καὶ ἔστιν Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, καὶ προχεῖται παρ' αὐτοῦ, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός[92]. Ἐνεργῆσαν τοιγαροῦν τὸ Πνεῦμα καὶ

ἔχειν τι καὶ τοῦτον, ὃ προσενέγκῃ» (Ἑβρ. 8,3). Βλ. καί σημ. 102.

91. Εἰς τό ἐρώτημα· «τίς ὁ διὰ τῆς ἀντωνυμίας αὐτῆς ὑποδηλούμενος» ὁ Νεστόριος ἀπαντᾷ: «τό ἀνθρώπινον πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι αὐτό εἶναι δεκτικόν δόξης».

92. Οἱ λατῖνοι ἰσχυρίζονται, ὅτι μέ τήν φράσιν αὐτήν ὁ ἅγιος Κύριλλος διδάσκει ὅτι τό Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Ἔτσι περί τό θέμα αὐτό

διὰ χειρὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὰ παράδοξα μετὰ τὸ ἀνελθεῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδόξασεν αὐτόν· ἐπιστεύθη γὰρ ὅτι Θεὸς κατὰ φύσιν ἐστίν, πάλιν αὐτὸς ἐνεργῶν διὰ τοῦ ἰδίου Πνεύματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἔφασκεν ὅτι "ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται καὶ ἀπαγγελεῖ ὑμῖν". Καὶ οὔ τί πού φαμεν ὡς ἐκ μετοχῆς τὸ Πνεῦμά ἐστιν σοφόν τε καὶ δυνατόν· παντέλειον γὰρ καὶ ἀπροσδεές ἐστιν παντὸς ἀγαθοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τῆς τοῦ Πατρὸς δυνάμεως καὶ σοφίας, τουτέστιν τοῦ Υἱοῦ, Πνεῦμα ἐστιν, αὐτόχρημα σοφία ἐστὶ καὶ δύναμις.

11. Ἐπειδὴ δὲ Θεὸν ἑνωθέντα σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἡ ἁγία Παρθένος ἐκτέτοκε σαρκικῶς, ταύτῃ τοι καὶ Θεοτόκον εἶναι φαμὲν αὐτήν, οὐχ ὡς τῆς τοῦ Λόγου φύσεως τῆς ὑπάρξεως τὴν ἀρχὴν ἐχούσης ἀπὸ σαρκὸς ("ἦν γὰρ ἐν ἀρχῇ καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν" καὶ αὐτὸς ἐστι τῶν αἰώνων ὁ ποιητὴς συναΐδιος τῷ Πατρὶ καὶ τῶν ὅλων δημιουργός), ἀλλ' ὡς ἤδη προείπομεν, ἐπειδὴ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσας ἑαυτῷ τὸ ἀνθρώπινον

ἐδημιουργήθη μεγάλη βιβλιογραφία. Ὁ Θεοδώρητος ἤλεγξε τόν ἅγιον Κύριλλον διά τό σφαλερόν τῆς ἐκφράσεως. Ὁ ἅγιος Κύριλλος, ὁ συνήθως διαμαρτυρόμενος κατά τοῦ Θεοδωρήτου, ὅτι διαστρέφει τό νόημα τῶν λόγων του, ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ σιωπᾷ, δηλῶν ὅτι ἀπεδέχθη τάς παρατηρήσεις ἐκείνου ὡς ὀρθάς. Δέν πρέπει νά λησμονῶμεν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες ἐνίοτε ἀντί τοῦ ὅρου ὁμοούσιος ἐχρησιμοποίουν ἰσοκύρους ἐκφράσεις, ὡς «οὐκ ἀλλότριος τοῦ Πατρός», «ἴδιος τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός» κ.ἄ. (J.N.D. Kelly, Early Christian Creeds, London 1960², σελ. 236, 160). Ὁ Θεοδώρητος ἐπιγραμματικῶς παρατηρεῖ ὅτι· «ἴδιον δέ τοῦ πατρός ὡς ὁμοούσιον ὀνομάζομεν». Ὁ καθ. Μ. Ὀρφανός εἰς τό βιβλίον του The Procession of the Holy Spirit according to certain Greek Fathers, Athens 1979, σελ. 39-47, ἔχει συναγάγει τό συμπέρασμα, ὅτι παρά Κυρίλλῳ τό «προχεῖται παρ' αὐτοῦ» δηλοῖ τήν ἐν χρόνῳ πέμψιν καί ἐνέργειαν καί ὄχι οὐσιώδη σχέσιν. Παρά ταῦτα ὁ πάπας Γρηγόριος (715-731 μ.Χ.) ὑποστηρίζων τήν λατινικήν ἄποψιν ὅτι τό Πνεῦμα τό ἅγιον ἐκπορεύεται «καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ» λέγει· «Εἰ δέ τις νομίμως ἐπιχειροίη τὰ τοῦ Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρρου ῥήματα τὰ ἀσεβέστατα, ἅτινα κατὰ τῶν τοῦ προειρημένου πατρὸς (= ἁγίου Κυρίλλου) ΙΒ' Κεφαλαίων ἐξήμεσεν ἀναίδην (quae in omni impudentia evomuit), γινωσκέτω τὴν Πέμπτην ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀναθεματίσασαν τοὺς τοῦ προειρημένου Θεοδωρήτου *βαβισμούς*, ὅστις κατὰ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ῥήματα, ἐν οἷς αὐτὸς ἀπεκρίνατο, μόνον οἶδε κατηγορεῖν (Cum is totus in eo sit ut beati Cyrilli verba reprehendat, in quibus etiam ille respondit)... ἐχθρός ἐστι τῆς πίστεως» (Ἔκθεσις τῆς Ὁμολογίας τῆς πίστεως τῶν Λατίνων, P.G. 91, 1021A-1022A). Σημειώνομεν, ὅτι ἡ Ε' Σύνοδος οὐδόλως κατεδίκασε τάς περί ἁγίου Πνεύματος ἀπόψεις τοῦ Θεοδωρήτου.

καὶ ἐκ μήτρας αὐτῆς γέννησιν ὑπέμεινε σαρκικήν, οὐχ ὡς δεηθεὶς ἀναγκαίως, ἤτοι διὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, καὶ τῆς ἐν χρόνῳ καὶ ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος καιροῖς γεννήσεως, ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτὴν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν εὐλογήσῃ τὴν ἀρχήν· καὶ τεκούσης γυναικὸς αὐτὸν ἑνωθέντα σαρκί, παύσηται λοιπὸν ἡ κατὰ παντὸς τοῦ γένους ἀρά, πέμπουσα πρὸς θάνατον τὰ ἐκ γῆς ἡμῶν σώματα· καὶ τὸ "ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα" δι' αὐτοῦ καταργούμενον, ἀληθὲς ἀποφήνῃ τὸ διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς "κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας" καὶ πάλιν "ἀφεῖλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου"· ταύτης γὰρ ἕνεκα τῆς αἰτίας φαμὲν Αὐτὸν οἰκονομικῶς καὶ αὐτὸν εὐλογῆσαι τὸν γάμον καὶ ἀπελθεῖν κεκλημένον ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ὁμοῦ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις.

Ταῦτα φρονεῖν δεδιδάγμεθα παρά τε τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν, καὶ πάσης δὲ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ ἐκ τῆς τῶν μακαρίων Πατέρων ἀληθοῦς ὁμολογίας· *τούτοις ἅπασιν καὶ τὴν Σὴν Εὐλάβειαν συναινέσαι χρὴ καὶ συνθέσθαι δίχα δόλου παντός.*

12. *Ἃ δέ ἐστιν ἀναγκαῖον ἀναθεματίσαι*[92α] τὴν Σὴν Εὐλάβειαν, ὑποτέτακται τῇδε ἡμῶν τῇ ἐπιστολῇ.

α. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ διὰ τοῦτο Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον (γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς, σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον)[93], ἀνάθεμα ἔστω.

92α. Βλ. σημ. 86 καί 105, Πραξ. Ε΄ σημ. 95 καί Πραξ. Η΄ σημ. 29.

93. Ὁ Νεστόριος ἐδίδασκε ὅτι: «Οὐδαμοῦ τοίνυν ἡ θεία Γραφὴ Θεὸν ἐκ τῆς Χριστοτόκου Παρθένου λέγει γεγεννῆσθαι, ἀλλὰ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Υἱὸν καὶ Κύριον. Ταῦτα πάντες ὁμολογῶμεν. Ἃ γὰρ ἐδίδαξεν ἡ θεία Γραφή, ἄθλιος ὁ μὴ εὐθὺς δεχόμενος» (F. Loofs, Nest. σελ. 278). Δηλαδή, ἄλλος εἶναι ὁ ἀχρόνως ἐκ Πατρός γεννηθείς, πού ὀνομάζεται Θεός Λόγος καί Υἱός Μονογενής, καί ἄλλος ὁ ἐκ Μαρίας ἐν χρόνῳ τεχθείς, πού ὀνομάζεται Ἰησοῦς, Χριστός, Υἱός, Κύριος. Μέ τόν Α΄ ἀναθεματισμόν ὁ ἅγιος Κύριλλος καλεῖ τόν Νεστόριον νά ἀποπτύσῃ τήν ὡς ἄνω πλάνην, νά ἀποδεχθῇ τήν δευτέραν ἐν χρόνῳ γέννησιν τοῦ Λόγου, καί ἔτσι νά ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ Χριστός, ὁ Ἐμμανουήλ, εἶναι κατά ἀλήθειαν Θεός καί ἡ ἁγία Μαρία κατά ἀλήθειαν Θεοτόκος. Αἱ φράσεις «γεγέννηκε σαρκικῶς» καί «σάρκα γεγονότα», κατηγορήθησαν ὑπό τοῦ Θεοδωρήτου (Mansi 1, 1, 6, σελ. 108, 24-25) ὡς ἀπολιναριστικαί. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀντιπαρατηρεῖ: «Εἰκαιολογεῖς, ὦ ἄνθρωπε. Μάχει φρονήματι μεμισημένῳ καὶ πρὸς ἡμῶν» (ἔ.ἀ. σελ. 192, 9). Καί ἐρωτᾷ: Ἀφοῦ ἐγώ «ἕνα καθ' ἕνωσιν οἶδα τὸν Χριστόν, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· εἶτα, πῶς οὐκ ἐρυθριᾷς τοῖς παρ' ἡμῶν ἐπιπλήττων λόγοις» (ἔ.ἀ. σελ. 114, 2-4); Σημειωτέον, ὅτι ὁ πολύς Πετάβιος (De Incarnatione, Lib. VI, Cap. XVII) παρατηρεῖ:

β. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν[94] ἡνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα ἔστω.

γ. Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις[95] μετὰ τὴν

τό «σαρκικῶς» ἀντίθετόν του εἰς τό σημεῖον αὐτό ἔχει τό «θεϊκῶς»· καί ἄρα, ὅσοι ἑρμηνεύουν μονοφυσιτικῶς τόν ἀναθεματισμόν τοῦτον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ὄντως *«εἰκαιολογοῦν»* (Περί τῶν δύο τοῦ Λόγου γεννήσεων ἰδέ Πράξ. ΣΤ΄ § 10,3-4, § 13,5, § 17,4, § 19,5-12, § 26,1).

94. Ὁ Νεστόριος ἐδίδασκε: «Ἦν μὲν ὁ Θεὸς Λόγος καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως *υἱὸς* καὶ *Θεὸς* καὶ *συνὼν τῷ Πατρί*. Ἀνέλαβε δὲ ἐν ὑστέροις καιροῖς τὴν τοῦ *δούλου μορφήν*. Ἀλλ' ὢν πρὸ τούτου υἱός, καὶ καλούμενος, *μετὰ τὴν ἀνάληψιν* οὐ δύναται καλεῖσθαι *κεχωρισμένως υἱός*, ἵνα μὴ δύο υἱοὺς δογματίσωμεν· *ἀλλ'* ἐπειδήπερ *ἐκείνῳ* συνῆπται, τῷ ἐν ἀρχῇ ὄντι υἱῷ τῷ πρὸς αὐτὸν συναφθέντι, οὐ δύναται κατὰ τὸ ἀξίωμά τῆς υἱότητος διαίρεσιν δέξασθαι· *(κατὰ τὸ ἀξίωμα φημι τῆς υἱότητος, οὐ κατὰ τὰς φύσεις)*· διὰ τοῦτο καὶ *Χριστὸς* ὁ Θεὸς Λόγος ὀνομάζεται, ἐπείπερ ἔχει τὴν συνάφειαν τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν διηνεκῆ» (F. Loofs, σελ. 275). Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Νεστόριος ἐκθέτει, πότε, πῶς καί μέ ποίαν ἔννοιαν εἶναι δυνατόν νά λέγῃ τις νεστοριανικῶς ὅτι ὁ Χριστός εἶναι εἷς. Ἄρα δέν ἀρκεῖ ἡ ὁμολογία ὅτι εἷς ὁ Χριστός καὶ Υἱός, καὶ ὅτι ἡ ἁγία Μαρία εἶναι Θεοτόκος. Πρέπει ὁ ἀποπτύων τόν νεστοριανισμόν νά δεχθῇ τήν δευτέραν τοῦ Λόγου ἐν χρόνῳ γέννησιν. «Ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ συγγράμμασιν, οὔτε ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἥτινι τὰ δώδεκα κεφάλαια ὑποτέτακται, ἀλλ' οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς κεφαλαίοις μίαν φύσιν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος δείκνυται εἰρηκώς, ἀλλὰ μίαν ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, διδάσκει· ὅπερ καὶ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία κηρύττει, καὶ πάντες οἱ πατέρες ἐδίδαξαν ἀναθεματίζοντες τοὺς μίαν φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος λέγοντας· ἄλλο γάρ ἐστι φύσις καὶ ἄλλο ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον· καὶ ἡ μέν φύσις τὸ κοινῶς καὶ γενικῶς κατὰ πάντων προσώπων κατηγορούμενον σημαίνει· ἡ ὑπόστασις δέ, ἤτοι πρόσωπον, τὸ εἰδικὸν δείκνυσι· πρόσωπον γὰρ ἐν ἄλλῳ προσώπῳ οὐκ ἐπιθεωρεῖται» (Mansi 9, 604AB Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή). Βλ. καί Πραξ. ΣΤ΄ § 17,5 καί § 26,8-9).

95. Ὑποστάσεις ὀνομάζονται ἐνταῦθα αἱ φύσεις (βλ. Ἰωάννου Γραμματικοῦ, ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, Ἐκ τῶν Συνηγοριῶν, P.G. 86, 2953 BC).

«Διαίρεσις οὐκ ἔστι τῆς συναφείας καὶ τῆς δυναστείας καὶ τῆς υἱότητος καὶ αὐτοῦ τοῦ *εἶναι Χριστός*. Τῆς δὲ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητός ἐστι διαίρεσις. Ὁ Χριστός, κατὰ τὸ Χριστὸς εἶναι, ἀδιαίρετος· οὐ γὰρ ἔχομεν δύο Χριστοὺς οὐδὲ δύο υἱούς· οὐ γὰρ ἔστι παρ' ἡμῶν πρῶτος [Χριστός] καὶ δεύτερος, οὐδὲ ἄλλος καὶ ἄλλος, οὐδὲ πάλιν ἄλλος υἱὸς καὶ ἄλλος πάλιν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ εἷς ἐστι διπλοῦς, οὐ τῇ ἀξίᾳ, ἀλλὰ τῇ φύσει» (F. Loofs, σελ. 280-281). Ὁ Κύριλλος εἰς τό Γ΄ Κεφάλαιόν του καλεῖ τόν Νεστόριον νά ἀναθεματίσῃ τάς ὡς ἄνω ἀπόψεις του καί νά δεχθῇ ὅτι ἡ ἕνωσις εἶναι «φυσική», δηλαδή ἕνωσις τῶν δύο φύσεων ἀσύγχυτος καί ἀδιαίρετος. Ὁ ἅγιος Κύριλλος τήν κατά συνάφειαν ἕνωσιν τῶν προσώπων θεωρεῖ ὡς κάτι τό

ἕνωσιν, μόνη συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν ἢ γοῦν αὐθεντίαν ἢ δυναστείαν καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ᾽ ἕνωσιν φυσικήν, ἀνάθεμα ἔστω.

δ. Εἴ τις προσώποις δυσὶν ἢ γοῦν ὑποστάσεσιν τάς τε ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς συγγράμμασι διανέμει φωνὰς ἢ ἐπὶ Χριστῷ παρὰ τῶν ἁγίων λεγομένας ἢ παρ᾽ αὐτοῦ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τὰς μὲν ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον ἰδικῶς νοουμένῳ[96] προσάπτει, τὰς δὲ ὡς θεοπρεπεῖς μόνῳ τῷ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγῳ, ἀνάθεμα ἔστω.

ε. Εἴ τις τολμᾷ λέγειν "θεοφόρον ἄνθρωπον" τὸν Χριστὸν καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν ὡς Υἱὸν ἕνα καὶ φύσει,[97] καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ Λόγος καὶ κεκοινώνηκε παραπλησίως ἡμῖν αἵματος καὶ σαρκός, ἀνάθεμα ἔστω.

στ. Εἴ τις λέγει Θεὸν ἢ δεσπότην εἶναι τοῦ Χριστοῦ[98] τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖ Θεόν τε

ἀνάλογον μέ τήν ἕνωσιν τοῦ διαβόλου μέ τόν ἄνθρωπον εἰς τάς περιπτώσεις δαιμονοληψίας.

96. Ἡ διαφορά τῶν νεστοριανῶν ἀντιλήψεων ἀπό τήν ὀρθήν πίστιν συνίσταται εἰς τό ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φύσις κατά τόν Νεστόριον ἀποτελεῖ εἰδικῶς νοούμενον (δηλ. πλήρως διακεκριμένον) πρόσωπον, τό ὁποῖον πρό τῆς ἀναλήψεως ἠδύνατο νά ἐνεργῇ καί χωρίς τήν τοῦ Λόγου κοινωνίαν.

97. Ὁ Νεστόριος ἀπέρριπτε τήν ἐν Χριστῷ «ἀντίδοσιν ἰδιωμάτων». Ὁ Ἰησοῦς ἦτο ἄνθρωπος θεοφόρος· δηλ. ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τόν Θεόν, ὡς ὅλοι οἱ θεούμενοι, εἰς μείζονα ὅμως βαθμόν. Βλ. Πραξ. ΣΤ´ § 17,8, § 19,17-18, § 26,4.

98. Ὁ Νεστόριος καλεῖται νά ἀναθεματίσῃ τά ἑξῆς λόγια του: «Θεὸς τοῦ Χριστοῦ ὁ ἐκ Θεοῦ Λόγος» (F. Loofs ἔ.ἀ. σελ. 291)· καί «ἦν γὰρ ὁ αὐτὸς καὶ βρέφος καὶ τοῦ βρέφους δεσπότης» (ἔ.ἀ. σελ. 292). Ἐπ᾽ αὐτῶν ὁ ἅγιος Κύριλλος παρετήρησεν, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι καί ὁμοούσιος καί ὁμόθρονος μέ τόν Πατέρα ὡς Λόγος, ἀλλά καί δοῦλος τοῦ Θεοῦ Πατρός κατά τήν κτιστήν φύσιν του. Καί «ὡς μέν τήν προσκυνοῦσαν φύσιν λαβών, προσκυνεῖ· προσκυνεῖται δέ πάλιν ὁ αὐτός, ὡς τῆς προσκυνουμένης ὑπάρχων φύσεως, καθ᾽ ὃ νοεῖται Θεός» (Κύριλλου Σχόλια, A.C.O. 1, 5 σ. 230). Ὅμως δέν εἶναι οὔτε δυνατόν οὔτε ἐπιτρεπτόν λόγῳ τῆς τοῦ δούλου μορφῆς νά διαιρῶμεν τόν ἕνα Χριστόν εἰς δύο πρόσωπα, *Κύριον* καί *δοῦλον*, καί νά θεωρῶμεν τόν ἴδιον καί δοῦλον καί κύριον τοῦ Ἑαυτοῦ του (A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 129). «Ὅτι δὲ θεότης μὲν ἕτερόν τι κατὰ φύσιν ἰδίαν ἐστίν, ἕτερον δ᾽ αὖ κατὰ φύσιν ἰδίαν ἀνθρωπότης, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; Πλὴν εἷς ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, καθ᾽ ἕνωσιν οἰκονομικήν» (ἔ.ἀ. σελ. 129). Βλ. καί Πραξ. § 10,6, § 17,4, § 19,15-19, §26,4.

ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ὡς γεγονότος σαρκὸς τοῦ Λόγου κατὰ τὰς γραφάς, ἀνάθεμα ἔστω.

ζ. Εἴ τίς φησιν ὡς ἄνθρωπον ἐνηργῆσθαι[99] παρὰ τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν τοῦ Μονογενοῦς εὐδοξίαν περιῆφθαι ὡς ἑτέρῳ παρ᾽ αὐτὸν ὑπάρχοντι, ἀνάθεμα ἔστω.

η. Εἴ τις τολμᾷ λέγειν τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ Λόγῳ καὶ συνδοξάζεσθαι καὶ συγχρηματίζειν[100]

99. Ὁ Νεστόριος ἔλεγεν: «...κοιναὶ γὰρ αἱ τῆς Τριάδος ἐνέργειαι καὶ μόναις ὑποστάσεσι τὴν διαίρεσιν ἔχουσαι. Ἡ γοῦν τοῦ Μονογενοῦς εὐδοξία ποτὲ μὲν τῷ Πατρὶ περιῆπται (ἔστι γάρ, φησίν, ὁ Πατήρ μου ὁ δοξάζων με), ποτὲ δὲ τῷ Πνεύματι (τό Πνεῦμα γάρ, φησίν, τῆς Ἀληθείας ἐμὲ δοξάσει), *ποτὲ δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ δυναστείᾳ* (ἐξελθόντες γάρ, φησίν, διεκήρυσσον τὸν λόγον πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθησάντων σημείων)» (F. Loofs, σελ. 225). Ἡ τελευταία παρατήρησις προϋποθέτει τήν πλάνην τοῦ Νεστορίου, ὅτι πρό τῆς ἀναλήψεως ἐν Χριστῷ ὑπάρχουν ἐνεργοῦντα δύο πρόσωπα. Κατά τήν ὀρθήν πίστιν ἐν Χριστῷ ἔχομεν δύο φύσεις μέ ἰδίας ἑκάστη ἐνεργείας, ἀλλὰ ἓν μόνον ἐνεργοῦν Πρόσωπον. Κατά ταῦτα ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπαντῶν εἰς τήν «Μέμψιν τῶν Ἀνατολικῶν» διεσάφησεν, ὅτι ὁ Χριστός, «καίτοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων ζωή, ζωοποιεῖσθαι λέγεται παρά τοῦ Πατρός· καὶ τῆς δόξης κύριος ὤν, δόξαν λέγεται λαβεῖν... ἀλλὰ καίτοι λεγόμενος δόξαν λαβεῖν παρὰ τοῦ Πατρός, *(διήκοντος τοῦ πράγματος ἐπὶ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον)*, οἶδεν *ἑαυτὸν ἔχοντα*, καθ᾽ ὃ καὶ νοεῖται καὶ ἔστι Θεός, τὸ *ὑπὲρ κτίσιν ἀξίωμα*... καὶ οὐκ ἂν ἐνδοιάσειέ τις» νά εἴπῃ, ὅτι ὁ Πατήρ ἀνέστησε τόν Χριστόν «ἐνεργούμενον δηλονότι περί τήν σάρκα αὐτοῦ τοῦ πράγματος» (A.C.O. 1, 1, 7, σελ. 47), ἀλλά δέν δυνάμεθα νά κάμωμεν διάκρισιν ἐν Χριστῷ μεταξύ «ἀναστήσαντος» καί «ἀναστάντος», διότι εἷς ὁ Χριστός (βλ. Πραξ. Ε´ § 17 ιδ´).

100. Ὁ Νεστόριος ἐδίδασκεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς, ὡς δοῦλος τοῦ Θεοῦ Λόγου προσκυνεῖ τόν Θεόν Λόγον· ἀλλά καί προσκυνεῖται καί δοξάζεται ὑπό τῶν ἀνθρώπων κατά *συγκατάβασιν* λόγῳ τῆς κατά συνάφειαν ἐνώσεως μέ τόν Θεόν Λόγον. Ἐπί λέξει ἔλεγεν: «Ἄκουσον ἀμφότερα τοῦ Παύλου κηρύττοντος· ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὁ Χριστός τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεός, εὐλογητός εἰς τοὺς αἰῶνας. Τί οὖν; Ἁπλοῦς ἄνθρωπος ὁ Χριστός, ὦ μακάριε Παῦλε; οὐ μὲν οὖν. Ἀλλὰ ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα. Κατὰ δὲ τὴν θεότητα ὁ ἐπὶ πάντων Θεός. Ὁμολογεῖ τὸν ἄνθρωπον πρότερον, καὶ τότε τῇ τοῦ Θεοῦ συναφείᾳ θεολογεῖ τὸ φαινόμενον, ἵνα μηδεὶς ἀνθρωπολατρεῖν τὸν χριστιανισμὸν ὑποπτεύῃ. Ἀσύγχυτον τοίνυν τὴν τῶν φύσεων τηρῶμεν συνάφειαν. Ὁμολογῶμεν τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεόν. Σέβωμεν τὸν τῇ θείᾳ συναφείᾳ τῷ παντοκράτορι Θεῷ συμπροσκυνούμενον ἄνθρωπον» (F. Loofs, Nestoriana, Halle, 1905, σελ. 249).

Ἐπισημαίνεται, ὅτι μεταξύ τῶν ἐννοιῶν «μηδείς... ἀνθρωπολατρεῖν» καί «σέβωμεν τόν... συμπροσκυνούμενον ἄνθρωπον» ὑπάρχει κραυγαλέα ἀντίφασις. Σημειωτέον δέ, ὅτι τόσον οἱ ἀνατολικοί ὅσον καί ὁ Θεοδώρητος συνεφώνησαν

Θεὸν ὡς ἕτερον ἑτέρῳ (τὸ γὰρ "συν" ἀεὶ προστιθέμενον τοῦτο νοεῖν ἀναγκάσει) καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον μιᾷ προσκυνήσει τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ καὶ μίαν αὐτῷ τὴν δοξολογίαν ἀναπέμπει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ Λόγος, ἀνάθεμα ἔστω.

θ. Εἴ τις φησιν τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν δεδοξάσθαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἀλλοτρίᾳ δυνάμει[101] τῇ δι' αὐτοῦ χρώμενον καὶ παρ' αὐτοῦ λαβόντα τὸ ἐνεργεῖν δύνασθαι κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ τὸ πληροῦν εἰς ἀνθρώπους τὰς θεοσημείας, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ἴδιον αὐτοῦ τὸ Πνεῦμά φησιν, δι' οὗ καὶ ἐνήργηκε τὰς θεοσημείας, ἀνάθεμα ἔστω.

ι. Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν γεγενῆσθαι Χριστὸν ἡ θεία λέγει γραφή· προσκεκόμικε δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ καὶ Πατρί. Εἴ τις τοίνυν ἀρχιερέα[102] καὶ

πλήρως μέ τόν ἅγιον Κύριλλον (A.C.O. 1, 1, 6, 132). Ἀλλά ὁ Νεστόριος ἀποδίδει εἰς τόν ἅγιον Κύριλλον τήν ἀπαράδεκτον ἄποψιν, ὅτι ἡ τοῦ δούλου μορφή δεσπόζει τῶν ἁπάντων (F. Loofs, ἔ.ἀ. σελ. 215) καί εἶναι προσκυνητή αὐτή καθ' ἑαυτήν! Βλ. Πραξ. ΣΤ΄ § 10,6, § 17,5-6, § 26,11.

101. Βλ. Πραξ. Δ΄ κεφ. 6, 7 καί 12· καί σημ. 92.

102. Ὁ Νεστόριος διεκηρύττει, ὅτι ἀρχιερεύς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἦτο ἡ τοῦ δούλου μορφή, ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς: «Οὗτος ὁ πιστός τῷ Θεῷ πεποιημένος ἀρχιερεύς· ἐγένετο γὰρ οὗτος· οὐκ ἀϊδίως προῆν οὗτος ὁ κατὰ μικρὸν εἰς ἀρχιερέως, αἱρετικέ, προκόψας ἀξίωμα. Καὶ ἄκουε σαφεστέρας σοι τοῦτο διαβοώσης φωνῆς· ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς Αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν· καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου (Ἑβρ. 5, 7-9). Τελειοῦται δὲ ὁ κατὰ μικρὸν προκόπτων, αἱρετικέ,... Αὐτὸς γὰρ ἡμῶν ἐπηγγελμένης ἀρχιερεὺς εὐλογίας ἐκ σπέρματος Ἀβραὰμ ἀπεστάλη, *ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ* καὶ τοῦ γένους τὴν τοῦ σώματος θυσίαν συνεπαγόμενος» (F. Loofs, ἔ.ἀ. σελ. 234-235, 240).

Αὐτά τά βλάσφημα ἐκάλεσεν ὁ ἅγιος Κύριλλος τόν Νεστόριον νά ἀποπτύσῃ προσυπογράφων τόν Ι΄ ἀναθεματισμόν. Πρός ἀνασκευήν τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐγράφησαν τά ἐν Πραξ. Ε΄ § 17, δ΄ καταχωρισθέντα.

Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Θεοδώρητος παρετήρησεν ὀρθῶς ὅτι ἡ ἀρχιερωσύνη τοῦ Χριστοῦ δέν γίνεται νοητή χωρίς τήν δούλου μορφήν (A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 140). Κατά τόν ἅγιον Κύριλλον ἀρχιερεύς δέν ἔγινεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Χριστοῦ μόνη καί καθ' ἑαυτήν, ἀλλά ὁ ἴδιος ὁ Θεός Λόγος ἀρχιερεύς ἡμῶν ἐχρημάτισεν, ὅταν γέγονεν ἄνθρωπος (ἔ.ἀ. σελ. 140). Ἔτσι λοιπόν ὁ Θεός Λόγος «λέγεται ἀνθρωπίνως ἱερᾶσθαι *διά τήν οἰκονομίαν*» (ἔ.ἀ. σελ. 141). «Τὸ τῆς ἱερωσύνης χρῆμα» εἶναι μία ἀκόμη μορφή τῆς δι' ἡμᾶς ἑκουσίας πτωχείας καί κενώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου (ἔ.ἀ. σελ. 139). Ἡ βλασφημία τοῦ Νεστορίου ὅτι ὁ Χριστός

ἀπόστολον ἡμῶν γεγενῆσθαί φησιν οὐκ αὐτὸν τὸν ἐκ Θεοῦ Λόγον, ὅτε γέγονε σὰρξ καὶ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ἕτερον παρ' αὐτὸν ἰδικῶς ἄνθρωπον ἐκ γυναικός, ἢ εἴ τις λέγει καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσενεγκεῖν αὐτὸν τὴν προσφορὰν καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ὑπὲρ μόνων ἡμῶν (οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθη προσφορᾶς ὁ μὴ εἰδὼς ἁμαρτίαν), ἀνάθεμα ἔστω.

ια. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ Κυρίου σάρκα ζωοποιὸν[103] εἶναι καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν ἢ γοῦν ὡς μόνην θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιόν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ Λόγου τοῦ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἰσχύοντος, ἀνάθεμα ἔστω.

ιβ. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον παθόντα σαρκὶ καὶ

προσέφερεν τό σῶμα Του θυσίαν καί ὑπέρ ἑαυτοῦ, εὑρίσκεται ἐν ἁρμονίᾳ πρός τήν Χριστολογίαν του, ἀλλ' εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρός τό Ἑβρ. 7, 28 «ὁ Νόμος ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δέ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετά τόν Νόμον Υἱόν εἰς τόν αἰῶνα τετελειωμένον». Βλ. καί Πραξ. ΣΤ΄ § 17,9.

103. Μέ τό κεφάλαιον αὐτό καλεῖται ὁ Νεστόριος νά ἀναθεωρήσῃ καί ἀναθεματίσῃ τάς ἑξῆς ἀπόψεις του:

«Ἀκούσατε τοίνυν προσέχοντες τοῖς ῥητοῖς. Ὁ τρώγων μου, φησί, τὴν σάρκα. Μνημονεύετε, ὅτι περὶ τῆς σαρκός ἐστι τὸ λεγόμενον καὶ ὅτι οὐ παρ' ἐμοῦ προστέθειται τὸ τῆς σαρκὸς ὄνομα, ὥστε μὴ δοκεῖν ἐκείνοις παρερμηνεύειν. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, – μὴ εἶπεν· ὁ τρώγων μου τὴν θεότητα καὶ πίνων μου τὴν θεότητα; ...ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον· ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Μνημονεύετε ὅτι περὶ σαρκὸς τὸ λεγόμενον· καθὼς ἀπεσταλκέ με ὁ ζῶν Πατήρ, ἐμὲ τὸν φαινόμενον. Ἀλλ' ἐνίοτε παρερμηνεύω; Ἀκούσωμεν ἐκ τῶν ἑξῆς· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ ζῶν Πατήρ. Ἐκεῖνος λέγει τὴν θεότητα, ἐγὼ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα» (F. Loofs, σελ. 227-228). Αὐτά ἔλεγεν ὁ Νεστόριος. Ἀλλ' ἄν ἀπεσταλμένος τοῦ Πατρός ἦτο τό ἀνθρώπινον πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, τότε δι' ἀνθρώπου ἡ σωτηρία. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ σάρξ τοῦ Κυρίου δέν πρέπει νά εἶναι ζωοποιός. Βλ, καί Πραξ. ΣΤ΄ § 13,7. Ἐπ' αὐτῶν ἄριστα παρετήρησεν ὁ μέγας Ἰουστινιανός τά ἑξῆς: «Ὁ παρ' ἄλλου εὐεργεσίαν λαβών, ἤτοι σωθείς, ἑτέρους πῶς δύναται σῴζειν; Οἱ τοίνυν τὸν ταῦτα βλασφημήσαντα ἐκδικοῦντες, τίνος οἴονται σῶμα καὶ αἷμα λαμβάνειν; τοῦ εὐεργετηθέντος ἢ τοῦ εὐεργετήσαντος; ἀλλ' εἰ μὲν τοῦ εὐεργετήσαντος Θεοῦ Λόγου, πῶς τοῦτο λέγουσι, μὴ ὁμολογοῦντες αὐτὸν σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι; εἰ δὲ τοῦ εὐεργετηθέντος, ματαία αὐτῶν ἡ ἐλπὶς ἀνθρωπολατρείαν πρεσβευόντων, ὅτι ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα» (Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή, Mansi 9, 601 BC). Βλ. καί Πραξ. Δ΄ κεφ. ΙΘ΄. Κατά τόν μέγαν Βαβαῖον, 'ὁ ἄρτος οὗτος εἶναι ἄρτος τῇ οὐσίᾳ' (βλ. Cordillo, Theologia Orientalis, Roma, p. 217).

ἐσταυρωμένον σαρκὶ[104] καὶ θανάτου γευσάμενον σαρκὶ γεγονότα τε πρωτότοκον ἐκ τῶν νεκρῶν, καθὸ ζωή τέ ἐστι καὶ ζωοποιὸς ὡς Θεός, ἀνάθεμα[105] ἔστω.

*

---

104. ʽΟ Νεστόριος ἔλεγεν:

«ʺΟτι μὲν οὖν ἐπὶ τῆς γεννήσεως τῆς ἐκ τῆς Χριστοτόκου Παρθένου τίθησι τὸ Υἱὸς ἡ θεία Γραφή, δεδηλώκαμεν. ʺΑκουσον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ θανάτου, εἴ ἐστί ποτε κείμενος ὁ Θεός, ἵνα παθητὸν τὸν Θεὸν εἰσαγάγωμεν. ʼΕχθροί, φησιν, ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ. Οὐκ εἶπε· διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ Λόγου.

ʺΑκουσον καὶ τὴν ἄλλην αὐτῶν μαρτυρίαν· Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ʼΙδοὺ Κύριον τῆς δόξης λέγει. Οὐ καλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ τὴν θεότητα. Τοῦτο δέ ἐστι καὶ διασπώντων τὴν συνάφειαν τὴν ἀκριβῆ. ʺΟταν γὰρ λέγῃς, ὅτι οὗτος μὲν οὐκ ἔστι Κύριος, ἐκεῖνος δὲ Κύριος, σὺ ψιλὸν ἄνθρωπον ποιεῖς τὸν Χριστὸν; Τί οὖν λέγεις, ἐν ἐκκλησιαστικῷ προσωπείῳ, αἱρετικέ; κύριος καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἢ οὔ; εἰ μὲν οὖν κύριος, κοινωνεῖ τά λεγόμενα· εἰ δὲ οὐ κύριος, μὴ σύ, ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ποιῶν, ἐμοὶ πρόστριβε τὸν ὀνειδισμόν... ʼΑκούσωμεν τοῦ μακαρίου Παύλου φανερῶς κεκραγότος, τίς ἐστὶν ὁ σταυρωθείς. ʺΑκουσον τοίνυν φανερώτατα τῆς φωνῆς· καὶ γὰρ ἐσταυρώθη, φησίν, ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. Εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, τίς ἠσθένησεν, αἱρετικέ; ʽΟ Θεὸς Λόγος;» (F. Loofs, ἔ.ἀ. σελ. 357).

ʽΗ ἑρμηνεία τοῦ Νεστορίου εἶναι ἐσφαλμένη. Λαμβάνει ὑπ᾽ ὄψιν μόνον τό «Κύριος», τό ὁποῖον καί ἑρμηνεύει κατά τάς ἀπόψεις του καί παραγνωρίζει τό γεγονός ὅτι ὁ λόγος εἶναι ὄχι ἁπλῶς περί τοῦ Κυρίου, ἀλλά περί τοῦ «Κυρίου τῆς δόξης».

Μέ βάσιν τόν ΙΒ´ ἀναθεματισμόν ὁ Θεοδώρητος προσεπάθησε νά ἀποδώσῃ εἰς τόν ἅγιον Κύριλλον ἰδέας θεοπασχητικάς. Βλ. σχετικῶς καί ἐν Πραξ. Ε´ § 17, Δ-ΣΤ. ʽΟ ἅγιος πατήρ ἀπέκρουσε μέ βδελυγμίαν καί ἀηδίαν τήν μομφήν (A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 145). Βλ. καί Πραξ. ΣΤ´ § 10,5 § 17,6-7 § 19,20-21.

105. Κατά τόν Θεοδώρητον Κύρου, ἡ λέξις «ἀνάθεμα» «διπλῆν ἔχει τήν διάνοιαν· καὶ γὰρ τό ἀφιερωμένον τῷ Θεῷ ἀνάθεμα ὀνομάζεται· καὶ τὸ Τούτου ἀπηλλοτριωμένον τὴν αὐτὴν ἔχει προσηγορίαν» (βλ. ʽΕρμην. πρός Ρωμαίους Δ´ γ´ P.G. 82, 149A). Τό «ἀπηλλοτριωμένον Θεοῦ», τό ἀνάθεμα, καί ὁ ὑπό ἀνάθεμα, εἶναι «πάσῃ τῇ κτίσει καὶ ταῖς ἁγίαις δυνάμεσιν ἄψαυστον, ὡς τῷ διαβόλῳ ἀνακείμενον διὰ τὴν ἀμιγῆ τοῦ καλοῦ ἀλλοτρίωσιν» (ʼΑνδρέας Καισαρείας, P.G. 106, 444B). ʽΗ φράσις «ἤτω ἀνάθεμα» σημαίνει: α) «χωρίσατε αὐτόν ἀπό τῆς ʼΕκκλησίας» (Μ. ʼΑθανασίου, ʽΕρμην. εἰς Γραφάς, P.G. 28, 76 CD), β) «ἀναθέσθω οὗτος τῷ διαβόλῳ»· «μηκέτι ἐχέτω χώραν σωτηρίας»· «χωρισθήτω τῆς ἀπολαύσεως τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ»· «γενέσθω ἀλλότριος ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ» (Φλαβιανοῦ ʼΑντ., Περί τοῦ μή ἀναθεματίζειν P.G. 48, 945) καί γ) «τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς ἱερεῦσι Θεοῦ ἀνενεχθῇ» (Codex Canonum Ecclesiae Africanorum ἐν J. Hardouin, Acta Conciliorum I, Paris 1714 p. 861). Βλ. καί Πραξ. Η´ § 4,12 καί σημ. 29 καί Πραξ. Ε´ σημ. 68.

18. Καί ἔτσι, ἀφοῦ πρῶτα ἔγινε μία ἀντιπαραβολὴ ἐκείνων πού εἶπον οἱ ἅγιοι Πατέρες[106] μὲ ἐκεῖνα, πού ὁ ὁσίας μνήμης *Κύριλλος* ἔγραψεν εἰς τάς πρός *Νεστόριον* δύο ἀναγνωσθείσας ἐπιστολάς του, καί ἐν συνεχείᾳ παρουσίασις διαφόρων "*χρήσεων*" τοῦ *Νεστορίου*[107], καί μέ τόν τρόπον αὐτόν ἡ ἀσέβεια τοῦ Νεστορίου κατέστη φανερά, ἔλαβε χώραν ἡ καθαίρεσίς του.

Καί αὐτά μέν ἀποτελοῦν ἕνα μέρος ἀπό τά Πρακτικά τῆς ἐν *ʼΕφέσῳ Συνόδου*.

19,1 *ʼΑπό τά Πρακτικά, τά ὁποῖα ἐκρατήθησαν εἰς τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, τό τμῆμα τό ἀναφερόμενον εἰς τήν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίας μνήμης Λέοντος, τό ὁποῖον ἔχει ὡς ἑξῆς:*

2. *ʼΑπό τήν Τρίτην Πρᾶξιν τῶν ἐν Χαλκηδόνι.*

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καί ἐνδοξότατοι ἄρχοντες καί ἡ ὑπερφυής Σύγκλητος εἶπον:

Τῇ προτεραίᾳ[108] συνόδῳ, περὶ τῆς κατὰ *Φλαβιανόν* τὸν τῆς εὐλαβοῦς μνήμης καὶ *Εὐσέβιον* τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον καθαιρέσεως ἡ ζήτησις ἐγένετο. Καὶ πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν κατέστη, ὅπως καὶ δικαίως καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τὰ τῆς ἐξετάσεως προέβη. Καὶ ἀπεδείχθησαν τότε ὠμῶς καὶ μὴ προσηκόντως καθαιρεθέντες. ʺΑπερ τοίνυν ἡμῖν ἐφάνη ἐπὶ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ δεῖν γενέσθαι, τηνικαῦτα δῆλα ὑμῖν ἐκ τῆς διαλαλιᾶς ἐγένετο.

Νῦν δὲ τὸ ζητούμενον καὶ κρινόμενον καὶ σπουδαζόμενόν ἐστιν, ὥστε τὴν ἀληθῆ πίστιν συγκροτηθῆναι, *δι᾽ ἣν μάλιστα*[109] καὶ ἡ Σύνοδος γέγονεν.

---

106. Βλ. A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 39-45. ʼΑνεγνώσθησαν χρήσεις τῶν ἁγίων Πέτρου ʼΑλεξ., ʼΑθανασίου ʼΑλεξ., ʼΙουλίου Ρώμης, Φήλικος Ρώμης, Θεοφίλου ʼΑλεξ., Κυπριανοῦ, ʼΑμβροσίου, Γρηγορίου Θεολόγου, Γρηγορίου Νύσσης καί Βασιλείου.

107. Βλ. A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 45-52.

108. Δηλ. κατά τήν Α´ Πρᾶξιν. ʺΟτι ἡ Γ´ Πρᾶξις τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου προηγήθη χρονικῶς τῆς φερομένης ὡς Β´ Πράξεως μαρτυρεῖται καί ὑπό Φακούνδου καί ὑπό σημειώσεως in margine τοῦ Κώδικος Μ´. «ʼΙσθι ὁ ἀναγινώσκων ὡς κατὰ σφάλμα προτίθεται ἡ Γ´ Πρᾶξις τῆς Β´ καὶ δεῖ πρότερον ἐκείνην ἀναγινώσκειν» (A.C.O. 2, 1, 2, Εἰσαγ. σελ. 4 [200] καί 70 [266]).

109. ʽΗ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος δέν συνῆλθε, διά νά ἀντιμετωπίσῃ θέματα κανονικῆς τάξεως, ὡς ἡ καθαίρεσις ἁμαρτησάντων ἱεραρχῶν (π.χ. Διοσκόρου), ἀλλά διά νά ἀποκαταστήσῃ τήν παρατρωθεῖσαν Πίστιν, «δι᾽ ἣν μάλιστα καὶ ἡ Σύνοδος γέγονεν» (A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 78 [274]).

Εἰδότες οὖν, ὡς καὶ τῷ Θεῷ λόγον δώσετε ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἕκαστος ὑμῶν ψυχῆς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων, οἵτινες καὶ διδαχθῆναι τὰ τῆς θρησκείας ἐπιθυμοῦμεν ὀρθῶς καὶ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν ἀφαιρεθῆναι ἐκ τῆς πάντων τῶν ὁσίων Πατέρων ὁμονοίας καὶ συναινέσεως καὶ συμφώνου ἐκθέσεως καὶ διδασκαλίας, σπουδάσατε ἄνευ φόβου ἢ χάριτος ἢ ἀπεχθείας τὴν πίστιν καθαρῶς ἐκθέσθαι, ὥστε καὶ τοὺς δοκοῦντας μὴ ταὐτὰ πᾶσι πεφρονηκέναι τῇ τῆς ἀληθείας ἐπιγνώσει ἐπαναχθῆναι εἰς τὴν ὁμόνοιαν.

Εἰδέναι γὰρ ὑμᾶς βουλόμεθα, ὡς ὁ θειότατος καὶ εὐσεβέστατος δεσπότης τῆς Οἰκουμένης καὶ ἡμεῖς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὴν παρὰ τῶν τιη´ καὶ τῶν ρν´, ἔτι δὲ μετὰ καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Πατέρων, παραδοθεῖσαν φυλάττομεν καὶ κατὰ ταύτην πιστεύομεν.

3. Καί, ἀφοῦ ἀνεγνώσθη τὸ Σύμβολον τῶν τριακοσίων δέκα ὀκτὼ ἁγίων Πατέρων, ὡς καὶ ἡ Ἔκθεσις τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων Πατέρων καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου*, παρεδόθη ἵνα ἀναγνωσθῇ καὶ ἡ *Ἐπιστολὴ* τοῦ ἁγίας μνήμης *Λέοντος*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

20. *[Ὁ Τόμος τοῦ ἁγίου Λέοντος]*[110]

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ *Φλαβιανῷ Λέων* ἐπίσκοπος.

1. Ἀναγνόντες τὰ γράμματα τῆς Ἀγάπης τῆς Σῆς, (ἅπερ οὕτω βραδύτατα γεγενῆσθαι θαυμάζομεν), καὶ τῇ τάξει τῶν «ὑπομνημάτων» ἐγκύψαντες, ἥτις ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπράχθη, μόλις ποτέ, τί τὸ παρ᾽ Ὑμῖν σκάνδαλον ἀνεφύη κατὰ τῆς ὑγιοῦς πίστεως, ἔγνωμεν· καὶ τὰ πρότερον λεληθέναι δοκοῦντα[110α], νῦν ἡμῖν δῆλα γεγένηται. Δι᾽ ὧν Εὐτυχής, ὃς τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προσηγορίᾳ τιμῆς εἶναι ἄξιος νομισθείς, πολύ τις ἀσύνετος καὶ λίαν ἀμαθὴς ἀποδεικνύεται, ὡς περὶ αὐτοῦ καὶ τὸ τοῦ προφήτου εἰρῆσθαι· «οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι· ἀδικίαν ἐμελέτησεν ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ». Τί δ᾽ ἂν ἀδικώτερον εἴη τοῦ τὰ ἀσεβῆ φρονεῖν καὶ τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ σοφωτέροις μὴ εἴκειν;

2. Εἰς τὴν ἄνοιαν δὲ ταύτην ἐμπίπτουσιν οἱ κατά τι μὲν ἐμπόδιον

110. Περί τοῦ Τόμου ἰδέ Εἰσαγωγή κεφ. Δ´ § 4.

110α. Ὁ ἅγιος Λέων ὁμολογεῖ, ὅτι ἔσφαλε ἀπαντήσας ἐπαινετικῶς εἰς τόν Εὐτυχῆ. Ὁμολογίαν μεταμελείας τοῦ ἁγίου Κελεστίνου βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 2-3.

ἀσαφείας γνῶναι τὸ ἀληθὲς κωλυόμενοι, οὐκ ἐπὶ τὰς προφητικὰς δὲ φωνάς, οὐκ ἐπὶ τὰς τῶν ἀποστόλων γραφάς, οὐκ ἐπὶ τὰς εὐαγγελικὰς αὐθεντίας, *ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἀνατρέχοντες*[111]· καὶ *διὰ τοῦτο διδάσκαλοι πλάνης ἀναδεικνύμενοι, ἐπειδὴ τῆς ἀληθείας μαθηταὶ μὴ*[111α] γεγόνασι.

Ποίαν γὰρ ἀπὸ τῶν θείων βίβλων παιδείαν τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης προσέλαβεν, ὃς οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ Συμβόλου τῶν προοιμίων[112] ἐδράξατο; Καὶ ὅπερ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην τῇ φωνῇ πάντων τῶν ἀναγεννωμένων προφέρεται, τοῦτο κατὰ νοῦν ἔτι τούτου τοῦ γέροντος οὐ λαμβάνεται;

3. Ἀγνοῶν τοίνυν, τί δέοι περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου νοεῖν, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐν τῷ πλάτει πονεῖν οὐ βουλόμενος, ὅπως ἂν τοῦ φωτὸς τῆς ἐντεῦθεν γνώσεως ἄξιος γένηται, ἐκείνην γοῦν ὤφειλε τὴν κοινὴν καὶ μὴ διαφωνοῦσαν ὁμολογίαν ἐν ἀκροάσει περιμερίμνῳ ποιήσασθαι, ἣν τῶν πιστῶν ἅπαν τὸ πλῆθος ὁμολογεῖ· «πιστεύειν [ἑαυτόν][113] εἰς Θεόν, πατέρα, παντοκράτορα· καὶ εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν Κύριον ἡμῶν, τὸν τεχθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου»· δι᾽ ὧν τριῶν ἀποφάνσεων τὰ πάντα σχεδὸν αἱρετικῶν καταλύεται μηχανήματα.

4. Ὁπότε γὰρ Θεὸς καὶ παντοκράτωρ καὶ πατὴρ εἶναι πιστεύεται, συναΐδιος αὐτῷ καὶ ὁ Υἱὸς ἀποδεικνύεται, ἐν οὐδενὶ τοῦ Πατρὸς διαφέρων, ἐπειδήπερ ἐκ Θεοῦ Θεός, ἐκ παντοκράτορος παντοκράτωρ, ἐξ ἀϊδίου γεννηθεὶς συναΐδιος· οὐ μεταγενέστερος

111. Εἰς τήν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ὁδηγεῖ μόνον ἡ ταπείνωσις· «Τό εἴκειν τοῖς εὖ φρονοῦσι καί σοφωτέροις». Ἡ ἔλλειψις ταπεινώσεως κάνει τόν ἄνθρωπον νά στοχάζεται ἑαυτόν ἱκανόν νά ἐννοήση τά πάντα. Ἔτσι ἢ ἀποδέχεται συλλογιστικῶς ἢ ἀπορρίπτει συλλογιστικῶς καί στοχαστικῶς. Ὅμως ἅτε «ὢν ἐκ τῆς γῆς», ὅσον δυνατή διάνοια καί ἂν εἶναι, «ἐκ τῆς γῆς ἐστι»· καί ὅσον καλά καί ἂν στοχάζεται, «ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ». Ὅ,τι καί ἂν συλλαμβάνῃ ἡ διάνοια τοῦ ἐκ τῆς γῆς λαλοῦντος, δέν θά εἶναι εἰμή σοφία ἐπίγειος, χοϊκή, δαιμονιώδης (Ἰακ. 3, 15), ὄχι θεία καί σωστική. Ἡ αὐτοπεποίθησις σκοτίζει τήν διάνοιαν. Ὁ Θεός ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται.

111α. Τό «μή» πρέπει νά ἀναγνωσθῇ «οὐ».

112. Προοίμιον τοῦ Συμβόλου εἶναι ἡ λέξις «πιστεύω», πού σημαίνει «ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τόν Θεόν», καί ὄχι εἰς τόν ἑαυτόν μου. Ὁ Εὐτυχής εἶχε πεποίθησιν εἰς τήν σοφίαν του καί τήν πνευματικήν του διάκρισιν.

113. Μέ τήν λέξιν «ἑαυτόν» ἀπεδόθη δουλικῶς τό λατινικόν se, τό ὁποῖον πρέπει νά θεωρηθῇ μή ὑπάρχον, διότι δυσχεραίνει τήν κατανόησιν.

χρόνῳ· οὐκ ἐλάσσων δυνάμει· οὐκ ἀνόμοιος δόξῃ· οὐ κεχωρισμένος οὐσίᾳ.

5. Ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀϊδίου Πατρὸς Μονογενὴς ἀΐδιος ἐτέχθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου· *ἥτις γέννησις χρονική, τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀϊδίου γεννήσεως οὔτε τι ἀπεμείωσεν οὔτε μήν τι ταύτῃ προσέθηκεν·* ἀλλ' ὅλον[113α] (Ἑαυτόν) εἰς τὸ σῶσαι τὸν ἄνθρωπον πεπλανημένον ἐκένωσεν, ἵνα καὶ τὸν θάνατον νικήσῃ καὶ τὸν διάβολον, τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τῇ οἰκείᾳ καταβάλῃ δυνάμει. *Οὐδὲ γὰρ ἂν ἠδυνήθημεν νικῆσαι τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου τὸν ἀρχηγόν*[113β], *εἰ μὴ τὴν ἡμετέραν Αὐτὸς φύσιν ἀνέλαβε καὶ οἰκείαν εἰργάσατο,* Ὃν οὔτε ἁμαρτία μολῦναι οὔτε θάνατος κατασχεῖν ἠδυνήθη.

6. Συνελήφθη μὲν οὖν δηλονότι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐν γαστρὶ Παρθένου μητρός, ἥτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὸν ἀπεκύησεν, ὥσπερ οὖν καὶ ἀκεραίας μεινάσης τῆς παρθενίας συνέλαβεν.

7. Ἀλλ' εἴπερ ἐκ ταύτης τινά[113γ], τῆς ἐν τῇ πίστει τῶν χριστιανῶν εὐαγεστάτης πηγῆς, καθαρὰν ἀρύσασθαι διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο διὰ τὸ τῆς τηλαυγοῦς ἀληθείας αὐτὸν ἑαυτῷ τὸ φέγγος ἐκ τῆς οἰκείας ἐπισκοτίζειν τυφλώσεως, τῇ διδασκαλίᾳ γοῦν τῇ τῶν εὐαγγελίων ἑαυτὸν ὑπήγαγεν ἄν· καὶ λέγοντος *Ματθαίου·* «βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαβὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ», καὶ τοῦ *ἀποστολικοῦ δὲ κηρύγματος* τὴν εἰσήγησιν ἂν ἐπεζήτησε· καὶ ἀναγινώσκων ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Ῥωμαίους «Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἁγίαις περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ τὸ κατὰ σάρκα», ἐπὶ τὰς *προφητικὰς* οὕτως ἂν *βίβλους* τὴν εὐσεβῆ φροντίδα μετήγαγε· καὶ εὑρίσκων τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν *Ἀβραάμ*, λέγοντος «ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται παντὰ τὰ ἔθνη», ὅπως ἂν περὶ τῆς κυριότητος τούτου μὴ ἀμφιβάλλῃ τοῦ σπέρματος, ἠκολούθησεν ἂν καὶ τῷ *ἀποστόλῳ* λέγοντι «τῷ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ

113α. Νά ἀναγνωσθῇ «ὅλον» καί ὄχι «ὅλην». Λατινιστί Totum se.

113β. Ἀρχηγός τοῦ θανάτου εἶναι ὁ διάβολος.

113γ. Ὑποκείμενον τῆς φράσεως «οὐκ ἠδύνατο ἀρύσασθαι» πρέπει νά νοηθῇ «ὁ Εὐτυχής» καί ὄχι κάποιος ἄγνωστος. Ἡ προσθήκη τῆς λέξεως «τινά» εἰς τήν ἑλληνικήν μετάφρασιν ὀφείλεται εἰς λάθος ἤ παρανόησιν.

ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐκ εἶπε, καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅπερ ἐστὶ Χριστός»· καὶ τὸ *Ἡσαΐου* δὲ κήρυγμα διὰ τῆς ἐνδοτέρας κατέσχεν ἂν ἀκροάσεως, λέγοντος «ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»· καὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ *προφήτου* πιστῶς ἂν ὑπανέγνω τὰ ῥήματα, «παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, Υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, Οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μεγάλης Βουλῆς Ἄγγελος, Θεὸς Ἰσχυρός, Ἐξουσιαστής, Ἄρχων Εἰρήνης, Πατὴρ τοῦ Μέλλοντος Αἰῶνος».

8. Οὐδὲ ματαίως λαλῶν οὕτως ἂν εἶπε σάρκα γεγενῆσθαι τὸν Λόγον, ὡς ὅτιπερ ὁ τεχθεὶς ἀπὸ τῆς Παρθένου Χριστὸς εἶχε μὲν ἀνθρώπου μορφήν, οὐκ εἶχε δὲ μητρῴου σώματος ἀλήθειαν. Ἢ τάχα διὰ τοῦτο τὸν δεσπότην Χριστὸν οὐκ εἶναι τῆς ἡμετέρας ἐνόμισε φύσεως, ὅτι πρὸς τὴν μακαρίαν Μαρίαν ὁ πεμφθεὶς ἄγγελος εἶπε, «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι, δι' ὃ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ», ὅπως ἄν, ἐπειδήπερ ἡ σύλληψις τῆς Παρθένου θείας ἔργον γεγένηται [δημιουργίας][113δ], ἐκ τῆς φύσεως τῆς συλλαβούσης ἡ σὰρξ τοῦ συλληφθέντος μὴ γένηται;

Ἀλλ' *οὐχ οὕτως νοητέον ἐκείνην τὴν γέννησιν, ἥτις μονογενῶς ἐστι θαυμαστὴ καὶ θαυμαστῶς ἐστι μονογενής, ὥστε διὰ τοῦ καινοπρεποῦς τῆς γεννήσεως τὴν τοῦ γένους ἐκβάλλεσθαι κυριότητα*[113ε]. Τὸ μὲν γὰρ γόνιμον τῇ Παρθένῳ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα παρέσχεν, ἡ δὲ τοῦ σώματος ἀλήθεια προσελήφθη ἐκ [τοῦ] σώματος· καὶ τῆς Σοφίας οἰκοδομούσης[113στ] Ἑαυτῇ οἶκον, ὁ Λόγος «σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν», τουτέστιν ἐν τούτῳ τῷ σώματι, ὅπερ ἔλαβεν ἐξ ἀνθρώπου, καὶ ὃ πνεύματι ζωῆς λογικῆς ἐνεψύχωσε.

9. *Σῳζομένης τοίνυν τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἕνα ἄνθρωπον*[114] συνιούσης, ἀνελήφθη ἀπὸ μὲν τῆς θεότητος ἡ ταπεινό-

113δ. Ἡ λέξις «δημιουργίας» δέν ὑπάρχει εἰς τό λατινικόν πρωτότυπον. Ἡ φράσις τοῦ πρωτοτύπου Divini fuit operis σημαίνει: ἡ σύλληψις τοῦ Κυρίου εἰς τήν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα θείας ἐνεργείας.

113ε. Μέ τήν λέξιν «κυριότης» ἀπεδόθη κακῶς ἡ λέξις proprietas, πού σημαίνει «ἰδιότης».

113στ. Νά ἀναγνωσθῇ «οἰκοδομησάσης».

114. Εἰς τό λατινικόν πρωτότυπον ἔχομεν γραφήν in unam personam coeunte,

της, ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως τὸ ἀδύνατον, ἀπὸ τοῦ ἀθανάτου τὸ θνητόν, καί, -πρὸς τὸ τὸ χρεωστούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτιθῆναι,- ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ, ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτός, ὢν μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, *καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελευτᾶν ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ.*

10. Ἐν ἀκεραίᾳ τοιγαροῦν ἀληθοῦς ἀνθρώπου καὶ τελείᾳ τῇ φύσει, Θεὸς ἀληθὴς ἐτέχθη, ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν· *ἡμέτερα δὲ λέγομεν, ἅπερ ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργὸς ἐναπέθετο, καὶ ἅπερ ἀνακαινιστέα πάλιν ἐδέξατο·* ἐκεῖνα γάρ, ἅπερ ὁ ἀπατεὼν ἐπεισήγαγε καὶ ὁ ἀπατηθεὶς ἄνθρωπος ἥμαρτεν, τὸ τυχὸν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἴχνος οὐκ ἔσχηκεν. Οὐδέ, ἐπειδὴ[114α] κοινωνίαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπεισελήλυθεν ἀσθενείας, διὰ τοῦτο καὶ κοινωνὸς τῶν ἡμετέρων γέγονεν ἁμαρτημάτων· προσέλαβε γὰρ δούλου μορφήν, δίχα ῥύπου τινὸς ἁμαρτήματος, καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὔξων καὶ τὸ θεῖον οὐ μειῶν, ἐπειδήπερ *ἡ κένωσις ἐκείνη*, -δι' ἧς ἑαυτὸν ὁ ἀόρατος ὁρατὸν παρεσκεύασε καὶ ὁ ποιητὴς καὶ δεσπότης τῶν ὅλων εἷς τῶν ἀνθρώπων ἠβουλήθη γενέσθαι,- *συγκατάβασις ἦν εὐσπλαγχνίας, οὐκ ἀσθένεια τῆς δυνάμεως.*

11. Τοιγαροῦν, ὃς μένων ἐν μορφῇ Θεοῦ πεποίηκεν [τόν] ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος· φυλάττει γὰρ ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα, καὶ ὥσπερ οὐκ *ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ, οὕτως τὴν τοῦ Θεοῦ μορφὴν ἡ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσεν.* Ἐπειδὴ γὰρ κατεκαυχᾶτο ὁ διάβολος, τὸν ἄνθρωπον [τὸν] ἠπατημένον ἐκ τῆς πλάνης αὐτοῦ τῶν θείων δωρεῶν ἐστερημένον, καὶ τῶν τῆς ἀφθαρσίας ἀγαθῶν γεγυμνωμένον ὑπὸ τὴν τοῦ θανάτου χαλεπὴν ἀπόφασιν γεγενῆσθαι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις κακοῖς παραμυθίαν αὐτὸν εὑρηκέναι τινὰ ἐκ τῆς [αὐτοῦ] τοῦ [γεγονότος] προδότου κοινωνίας -ὡς καὶ τὸν Θεόν, τοῦτο τῆς Αὐτοῦ δικαιοσύνης ἀπαιτούσης, ἀμεῖψαι περὶ τὸν ἄνθρωπον τὴν οἰκείαν ἀπόφασιν, ὃν τοσαύτῃ τιμῇ κατεσκεύασε,- χρεία [τῆς] οἰκονομίας τοῦ ἀπορρήτου μυστηρίου γεγένηται, ἵνα ὁ ἀναλλοίωτος Θεός, Οὗτινος ἡ βούλησις τῆς ἐμφύτου

δηλ. «εἰς ἓν πρόσωπον συνιούσης». Ἡ γραφή τοῦ πρωτοτύπου (=«πρόσωπον») εἶναι δογματικῶς ὀρθοτέρα τῆς μεταφράσεως (=ἄνθρωπον).

114α. Νά νοηθῆ ἡ πρόθεσις «εἰς».

χρηστότητος στερηθῆναι μὴ[114β] δύναται, [τήν] πρώτην περὶ ἡμᾶς [τήν] τῆς οἰκείας εὐσεβείας ἀπορρήτῳ μυστηρίῳ πληρώσῃ διοίκησιν, καὶ [ἵνα] ὁ ἄνθρωπος, ὁ τῇ κακουργίᾳ τῆς διαβολικῆς κακίας πρὸς ἁμαρτίαν συνελαθείς, μὴ παρὰ βούλησιν ἀπόληται τοῦ Θεοῦ.

12. Προέρχεται τοίνυν εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τοῦ κόσμου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θρόνου καταβαίνων καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀφιστάμενος, *καινῇ τινι τῇ γεννήσει γεννώμενος.*

Καινῇ μὲν τῇ τάξει, ὅτιπερ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν· καὶ ἀκατάληπτος ὤν, ἠβουλήθη καταλαμβάνεσθαι· καὶ προαιώνιος μένων, εἶναι ἤρξατο ἀπὸ χρόνου· καὶ τοῦ παντὸς δεσπότης, τὴν δουλικὴν μορφὴν ἀνεδέξατο τῆς οἰκείας θεότητος ἐπισκιάσας τὸ μέγεθος· καὶ [ὁ] ἀπαθὴς Θεός, οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος· καὶ [ὁ] ἀθάνατος, νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου.

13. *Καινῇ δὲ τῇ γεννήσει τεχθείς*, ἐπείπερ ἡ ἄχραντος παρθενία ἐπιθυμίαν μὲν ἠγνόησε, τὴν δὲ τῆς σαρκὸς ἐχορήγησεν ὕλην, καὶ προσελήφθη ἐκ μητρὸς τοῦ δεσπότου, φύσις, οὐχ ἁμαρτία.

14. Οὐ μὴν ἐπειδήπερ ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ τεχθέντι ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς Παρθένου, θαυμαστή τις ἐστιν ἡ γέννησις, διὰ τοῦτο ἡμῖν οὐχ ἡ φύσις ὁμοία· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς ἀληθής, αὐτός ἐστιν καὶ ἄνθρωπος ἀληθής· καὶ ψεῦδος οὐδὲν ἐν ταύτῃ τῇ ἑνώσει τυγχάνει, ἐν ὅσῳ *τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστί·* καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινόν· καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος· ὥσπερ γὰρ τῷ ἐλεεῖν ὁ Θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται, οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας ἀξίας οὐκ ἀναλίσκεται· *ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας*[115], *ὅπερ ἴδιον ἔσχηκεν·* τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦθ', ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου· τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν.

15. Καὶ καθάπερ ὁ Λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ Πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου

114β. Τό «μή» πρέπει νά ἀναγνωσθῆ «οὐ». Τό νόημα τῆς προτάσεως εἶναι: «ὁ ἀναλλοίωτος Θεός, τοῦ ὁποίου ἡ θέλησις δέν διαχωρίζεται ἀπό τήν ἔμφυτον ἀγαθότητά Του,...».

115. Εἰς τά λόγια «ἐνεργεῖ γάρ... ὑποπέπτωκεν» ἔχομεν τήν καλλιτέραν διατύπωσιν τῆς διδασκαλίας περί ἀντιδόσεως τῶν ἰδιωμάτων μεταξύ τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τῆς ἀνθρωπίνης ἐν Χριστῷ φύσεως. Ἡ ἀντίδοσις τῶν ἰδιωμάτων κατανοεῖται ὀρθῶς ὑπό τό «φῶς» τῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων.

γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν· εἷς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει. Θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος»· ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν». Καὶ Θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ «δι' αὐτοῦ τὰ *πάντα* ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν»· ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ «γέγονεν ἐκ γυναικός, γέγονεν ὑπὸ νόμον».

Καὶ ἡ μὲν τῆς σαρκώσεως γέννησις ἀνθρωπίνης ἐστὶν δήλωσις φύσεως, ὁ δὲ τοκετὸς τῆς παρθένου μήνυμα τῆς θείας δυνάμεως. Καὶ ἡ μὲν νηπιότης τοῦ βρέφους διὰ τῆς τῶν σπαργάνων εὐτελείας ἐπιγινώσκεται, τὸ δὲ μέγεθος τῆς αὐτοῦ μεγαλωσύνης διὰ τῶν ἀγγελικῶν φωνῶν ἀποδείκνυται. Καὶ ὁμοιοῦται μὲν τοῖς νεωστὶ τικτομένοις ἀνθρώποις οὗτος, ὃν Ἡρώδης ἀσεβῶς φονεῦσαι βουλεύεται, ἀλλ' ἐστὶ Δεσπότης τῶν ὅλων, Ὃν μάγοι χαίρουσιν ἱκετευτικῶς προσκυνεῖν. Ὅτε δὲ πρὸς τὸ τοῦ Προδρόμου ἑαυτοῦ Ἰωάννου ἔρχεται βάπτισμα, ὅπως ἂν μὴ λάθῃ, ὅτιπερ τῷ προκαλύμματι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο, ἡ τοῦ Πατρὸς φωνὴ ἐξ οὐρανῶν ἐπιβοῶσά φησιν «οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα».

16. Τοιγαροῦν, ὃν ὡς ἄνθρωπον ἡ τοῦ διαβόλου πειράζει πανουργία, τούτῳ, ἅτε δὴ Θεῷ, ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις διακονεῖ.

17. Τὸ μὲν γὰρ πεινῆν καὶ διψῆν, κοπιᾶν καὶ ὑπνοῦν ὁμολογουμένως ἐστὶν ἀνθρώπου· ἀλλὰ τὸ πέντε ἄρτοις χιλιάδας ἀνθρώπων κορέσαι καὶ χαρίσασθαι τῇ Σαμαρείτιδι ζῶν ὕδωρ, ὅθεν ἀρυσαμένῃ αὐτῇ ὑπῆρξε τὸ μηκέτι διψῆν, καὶ ἐπὶ μὲν νώτων θαλάσσης περιπατεῖν τῶν ποδῶν οὐ βαπτιζομένων, τὰς δὲ τῶν κυμάτων οἰδήσεις -ἐπιτιμωμένου τοῦ κλύδωνος- κατευνάζειν, ἐστὶν ἀναμφιβόλως Θεοῦ.

18. Ὥσπερ οὖν, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψω, οὐ τῆς αὐτῆς ἐστιν φύσεως τὸ κλαίειν ἐκ διαθέσεως οἴκτου τὸν τελευτήσαντα φίλον, καὶ τὸ τὸν αὐτὸν ἀναζῆν μέλλοντα -διασκεδασθέντος τοῦ προσχώματος τῆς τεταρταίας ἤδη ταφῆς-, ἐξαναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς φωνῆς, ἢ τὸ ἐπὶ ξύλου ἠρτῆσθαι καὶ (ἐξ ἡμέρας εἰς νύκτα μεταβληθέντα) τὰ στοιχεῖα πάντα συσσεῖσαι, ἢ τὸ διαπεπάρθαι τοῖς ἥλοις καὶ τὰς τοῦ παραδείσου πύλας ἀνοῖξαι τῇ πίστει τῇ τοῦ λῃστοῦ, οὕτως οὐ τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως τὸ λέγειν «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν» καὶ τὸ λέγειν «ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι».

19. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν τῷ Δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ *τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἕν ἐστι πρόσωπον*, ὅμως ἕτερον, ἐξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν· ἐξ ἡμῶν μὲν γάρ ἐστιν αὐτῷ ἡ ἐλάσσων τοῦ Πατρός[115α] ἀνθρωπότης, ἀπὸ δὲ τοῦ Πατρός ἐστιν αὐτῷ ἡ μετὰ τοῦ Πατρὸς ἴση θεότης.

20. *Διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου τὴν ἕνωσιν*[116], *τὴν ἐν ἑκατέρᾳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν,* καὶ Υἱὸν ἀναγινώσκομεν ἀνθρώπου κατεληλυθέναι ἐξ οὐρανοῦ, ὁπότε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα ἐξ αὐτῆς τῆς Παρθένου, ἐξ ἧς ἐτέχθη, προσέλαβε, καὶ πάλιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ σταυρωθεὶς λέγεται καὶ ταφείς, ὁπότε ταῦτα οὐκ ἐν αὐτῇ τῇ θεότητι, ἐν ᾗ μονογενὴς καὶ συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος ὢν τῷ Πατρί, ἀλλ' ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπομεμένηκε φύσεως.

21. Ὅθεν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν σταυρωθέντα καὶ ταφέντα, πάντες καὶ ἐν τῷ Συμβόλῳ συνομολογοῦμεν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἀποστολικόν, «εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν *Κύριον τῆς Δόξης* ἐσταύρωσαν».

Ὅτε δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ τὴν πίστιν τῶν μαθητῶν διὰ οἰκείων ἐξεπαίδευεν ἐρωτήσεων, «τίνα μέ, φησί, λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;» καὶ ἐκείνων ἀποκρινομένων ἄλλας ἄλλων εἶναι δόξας, «ὑμεῖς, φησί, τίνα με λέγετε εἶναι;», ἐμέ, δηλαδὴ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὃν ἐν μορφῇ δούλου καὶ ἀληθείᾳ σώματος θεωρεῖτε, τίνα με λέγετε [εἶναι]; ἔνθα ὁ μακάριος Πέτρος, θεόθεν ἐμπνευσθείς, καὶ διὰ τῆς οἰκείας ὁμολογίας πᾶσι μέλλων γίνεσθαι σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, «σὺ εἶ, φησίν, ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος», καὶ ἀξίως μακάριος ἀπεφάνθη παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς πρωτοτύπου πέτρας τὸ στερεὸν ἐπεσπάσατο τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῆς προσηγορίας, ὅστις δι' ἀποκαλύψεως τοῦ Πατρὸς τὸν αὐτὸν Υἱὸν Θεοῦ ὡμολόγησε καὶ Χριστόν, ἐπειδήπερ ἓν *τούτων δίχα θατέρου λαμβανόμενον ἀνόη-*

115α. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἶναι μικρότερος τοῦ Πατρός μόνον κατά τήν ἀνθρωπίνην Του φύσιν. Ἄλλας ἀπόψεις ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἰδέ ἐν Στ. Σάκκου, Ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι, Θεσσαλονίκη 1968, τεύχη 1-2.

116. Τό λατινικόν πρωτότυπον εἰς τό σημεῖον αὐτό ὁμιλεῖ ὄχι περί «ἑνώσεως» προσώπου, ἀλλά περί «ἑνότητος» ἤ «μοναδικότητος» (unitas) Προσώπου (per hanc personae unitatem). Ἐν Χριστῷ ἔχομεν ἕν καί μόνον πρόσωπον καί ὄχι ἕν πρόσωπον σύνθετον, ἕν πρόσωπον ἑνώσεως! Μόνη ἡ διατύπωσις αὐτή, ἀποδεικνύει ἀσύστατον, κάθε μομφήν κατά τοῦ ἁγίου Λέοντος ἐπί νεστοριανιζούσῃ τάσει.

του[117] *ἐτύγχανεν εἰς σωτηρίαν*, καὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου τὸ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἢ Θεὸν μόνον ἄνευ ἀνθρώπου, ἢ δίχα Θεοῦ πιστεύειν ἄνθρωπον μόνον.

22. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, (ἥτις δηλαδὴ τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ σώματος γέγονεν, ἐπειδήπερ οὐκ ἄλλος ἀνέστη εἰ μὴ ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανών), τί ἕτερον τῇ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν αὐτοῦ διαγωγῇ γέγονεν, ἢ ἵνα ἐκ πάσης ἀχλύος τὰ τῆς πίστεως ἡμῶν καθαρθῇ; διαλεγόμενος γὰρ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ συνδιατρίβων καὶ συναλιζόμενος ἀκριβέστερόν τε καὶ πολυπραγμονικώτερον διὰ τῆς ἁφῆς ἑαυτὸν ψηλαφᾶσθαι παρὰ τούτων, οὓς ἔπληττε τὸ ἀμφίβολον, ἐνδιδούς· διὰ τοῦτο καὶ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσῄει πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ τῷ φυσήματι τῷ ἑαυτοῦ παρεῖχεν Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ χαριζόμενος τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως, τῶν θείων Γραφῶν ἀνεκάλυπτε τὰ ἀπόρρητα.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς τὰ τραύματα τῆς πλευρᾶς καὶ τὰς διατρήσεις τῶν ἥλων καὶ πάντα τὰ τοῦ νεαροῦ πάθους ἐπεδείκνυ σημεῖα λέγων, «ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα», ὅπως ἂν ἐν αὐτῷ μεμενηκέναι γνωσθῇ ἡ ἰδιότης τῆς τε θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀδιαίρετος, οὕτω τε μάθωμεν τὸν Λόγον μὴ τοῦτο εἶναι, ὅπερ ἐστὶν ἡ σάρξ, ἀλλ' ἓν τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν καὶ [τὸν] Λόγον ὁμολογήσωμεν καὶ τὴν σάρκα.

23. *Ἧστινος πίστεως τοῦ μυστηρίου κοῦφος*[117a] *ὢν Εὐτυχὴς* οὗτος, καὶ ἀμέτοχος ὀφείλει νομίζεσθαι· ὃς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ Μονογενεῖ τοῦ Θεοῦ, οὔτε διὰ τῆς ταπεινότητος τῆς ἀνθρωπότητος, οὔτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως· οὔτε τὴν ἀπόφασιν

117. Ἡ ἀνενδεής θεότης ἔμεινε καί μετά τήν ἐνσάρκωσιν εἰς τέλειον βαθμόν ἀνόνητος. Ἡ δυτική θεολογία, ἡ ἐν πολλοῖς καταβιβάζουσα τήν θείαν ἐνσάρκωσιν εἰς ἀποτέλεσμα ἐντόνου ἐν τῇ θεότητι συναισθηματισμοῦ, λησμονεῖ τήν σημασίαν τοῦ λογίου τούτου. Ἀπό αὐτό ὅμως γίνεται φανερόν, ὅτι ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Λέοντος καί τῆς Δ΄ Συνόδου δέν ἔχει καμμίαν σχέσιν μέ τήν «θεολογίαν» τῶν μοντέρνων θεολόγων, πού διδάσκουν ὅτι σῳζόμεθα μόνον χάρις εἰς τό σωστικόν βούλημα τοῦ Θεοῦ, καί ὅτι ἡ ἐνσάρκωσις καί σταύρωσις τοῦ Κυρίου ἔγιναν διά λόγους συναισθηματικούς! Διά τούς θεολόγους αὐτούς (R. Bultman καί μαθηταί του) θά ἠδύνατό τις νά εἴπῃ τό· «ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε». (Πράξ. 7, 51).

117α. Ἡ λέξις «κοῦφος» κατανοεῖται ὀρθῶς, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀποδίδει τήν λατινικήν λέξιν vacuus = κενός.

ἐφοβήθη τοῦ μακαρίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ λέγοντος «πᾶν πνεῦμα τὸ ὁμολογοῦν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι ἀπὸ Θεοῦ ἐστι· καὶ πᾶν πνεῦμα τὸ διαιροῦν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπὸ Θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ οὗτος ἐστιν ὁ ἀντίχριστος». Τί δέ ἐστιν «τὸ διαιρεῖν[118] Ἰησοῦν», εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' Αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν, καὶ τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνου, πειρᾶσθαι[118α] μάταιον διὰ πλασμάτων ἀναιδῶν ἀπεργάζεσθαι;

24. Ὁ δὲ τὴν ἀχλὺν ὑφιστάμενος[118β] περὶ τὴν φύσιν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἀναγκαίως καὶ περὶ τὸ πάθος Αὐτοῦ τῇ παραπλησίᾳ τυφλώσει παραφρονεῖ. Καὶ γάρ, εἰ τὸν σταυρὸν τοῦ Δεσπότου ψευδῆ μὴ νενόμικεν, καὶ τὸ πάθος, τὸ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας ἀναδεχθέν, ἀληθὲς γενόμενον οὐδαμῶς ἀμφιβάλλει, *Οὗτινος οὖν ἐπιγινώσκει τὸν θάνατον, ἐπιγινωσκέτω [καί] τὴν σάρκα!*

25. Καὶ μὴ [δέ] τῆς ἡμετέρας [αὐτόν] σαρκὸς ἄνθρωπον ἀπαρνείσθω, Ὃν παθητὸν ἔγνω γενόμενον, ἐπειδήπερ ἡ ἄρνησις τοῦ ἀληθοῦς σώματος ἄρνησίς ἐστι καὶ τοῦ πάθους τοῦ σώματος.

26. Εἰ τοίνυν δέχεται πίστιν χριστιανῶν καὶ ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου μὴ τὴν οἰκείαν ἀκοὴν ἀποστρέφει, σκοπείτω ποία φύσις διαπεπαρμένη τοῖς ἥλοις ἐν τῷ σταυροῦ ξύλῳ κεκρέμαστο, καὶ ἀνοιγείσης τῆς πλευρᾶς τοῦ προσπεπηγότος τῷ σταυρῷ διὰ τοῦ δόρατος τοῦ στρατιώτου, νοείτω, πόθεν τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ἐρρύη, ὥστε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τῷ τε λουτρῷ καταρδεύεσθαι καὶ τῷ πόματι.[119]

27. Ἀκουέτω δὲ καὶ τοῦ *Πέτρου* τοῦ ἀποστόλου κηρύττοντος,

118. Προτιμῶμεν τήν γραφήν «διαιρεῖν», ἐπειδή καί ἀνταποκρίνεται εἰς τό πρωτότυπον solvere καί μαρτυρεῖται ὑπό παλαιῶν κωδίκων R1 καί Kd.

118α. Ἡ λέξις «πειρᾶσθαι» δέν ὑπάρχει εἰς τό λατινικόν πρωτότυπον. Ἐάν θεωρηθῇ μή ὑπάρχουσα, τό κείμενον ἀποδίδει καλλίτερον νόημα. Ἡ φράσις «διά πλασμάτων ἀναιδῶν» (= impudentissimis figmentis) σημαίνει «μέ ἀνευλαβεῖς, ἀσεβεστάτους, συλλογισμούς».

118β. «Ὁ τὴν ἀχλὺν ὑφιστάμενος» εἶναι ὁ δεχόμενος λογισμούς, οἱ ὁποῖοι σκοτίζουν καί ἐκτυφλοῦν τόν «νοῦν».

119. Δηλαδή μέ τό τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου. Οἱ ἅγιοι Πατέρες εἰς τό αἷμα καί ὕδωρ, πού ἔρρευσαν ἀπό τήν λογχευθεῖσαν πλευράν τοῦ Κυρίου, εἶδον πάντοτε τό βάπτισμα καί τήν Θείαν Εὐχαριστίαν. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γράφει· «Μυστήριον ἀπόρρητον ἐτελεῖτο· ἐξῆλθε γὰρ ὕδωρ καὶ αἷμα. Οὐχ ἁπλῶς δέ, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, αὗται ἐξῆλθον αἱ πηγαί· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἡ Ἐκκλησία συνέστηκε. Καὶ ἴσασιν οἱ μυσταγωγούμενοι, δι' ὕδατος μὲν ἀναγεννώμενοι, δι' αἵματος δὲ καὶ σαρκὸς τρεφόμενοι» (Εἰς τό Κατά Ἰωάννην, ὁμιλία πε΄, 3).

ὅτι ὁ καθαρισμὸς τοῦ πνεύματος διὰ τοῦ ῥαντισμοῦ γίνεται τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ· μηδὲ παροδικῶς ἀναγινωσκέτω τοῦ ἀποστόλου τὰ ῥήματα λέγοντος, «εἰδότες ὅτιπερ οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐξηγοράσθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν πατροπαραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τῷ τιμίῳ αἵματι ὡσανεὶ ἀμνοῦ ἁγίου καὶ ἀμώμου Ἰησοῦ Χριστοῦ»· καὶ τοῦ μακαρίου δὲ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου τῇ μαρτυρίᾳ μὴ ἀνθιστάσθω, λέγοντος «καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας»· καὶ πάλιν «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν».

28. Τίς ἐστιν, ὃς ἐνίκησε τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι «Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ»; «Οὗτος ὁ ἐρχόμενος δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός, οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν ὕδατι καὶ αἵματι». Καὶ «τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν», ἐπειδὴ τὸ Πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. «Τρεῖς γάρ εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς τὸ ἕν εἰσιν»· τὸ Πνεῦμα δηλονότι τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ τὸ αἷμα τῆς λυτρώσεως, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος· ἅπερ [τὰ] τρία, ἕν ἐστιν καὶ ἀμέριστα μένει καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν χωρίζεται συναφείας· ἐπειδήπερ *ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν ταύτῃ ζῇ καὶ προκόπτει τῇ πίστει·* ἵνα μήτε δίχα τῆς ἀληθοῦς θεότητος ἡ ἀνθρωπότης, μήτε δίχα τῆς ἀληθοῦς ἀνθρωπότητος ἡ θεότης πιστεύηται.

29. Πρὸς μέντοιγε τὴν διαλαλιὰν τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως, ὡς Εὐτυχὴς ἀπεκρίνατο λέγων, «ὁμολογῶ ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν πρὸ τῆς ἑνώσεως, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν φύσιν ὁμολογῶ», *θαυμάζω τὴν οὕτως ἀλλόκοτον καὶ οὕτω διεστραμμένην ὁμολογίαν μηδεμιᾷ τῶν δικαζόντων ἐπιτιμήσει δόξασαν ἐπιλήψιμον,* καὶ τὸν οὕτως ἄφρονα[120] λόγον ἐν παραδρομῇ γεγονότα ὡς τῶν

120. Ὁ ἅγιος Λέων μελετήσας τά Πρακτικά τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου 448 εὗρεν αὐτά ἐλλιπῆ· δι' ὃ καὶ ἐλέγχει τὸν ἅγιον Φλαβιανόν, ὅτι παρεθεώρησεν ἓν ἐξ ἴσου ἀλλόκοτον καὶ διεστραμμένον σημεῖον τῆς αἱρέσεως τοῦ Εὐτυχοῦς, ὅσον καὶ τὸ περὶ τῆς μὴ ὁμοουσιότητος τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἰδικήν μας. Ὁ ἅγιος Λέων καλεῖ ἐπιτακτικῶς τόν ἅγιον Φλαβιανόν νά ἐπανορθώσῃ τό λάθος του. Ἀντιθέτως ὁ Διόσκορος εἰς τήν ληστρικήν, παρ' ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν του τό Τόμον τοῦ Λέοντος, μετά τήν ἀνάγνωσιν τῆς ὁμολογίας τοῦ Εὐτυχοῦς (βλ. A.C.O. 2, 1, 1, σελ. 143) ἠρώτησε τούς συνέδρους: «Συντιθέμεθα τούτοις καί ἡμεῖς πάντες»; Καί οἱ ἐπίσκοποι-σύνεδροι ἐκραύγασαν: «Συντιθέμεθα». Ἄρα μεταξύ ἁγίου Λέοντος καί Διοσκόρου ὑπῆρχε διαφορά πίστεως καί ὄχι μόνον διαφορά ἐκφράσεως τῆς πίστεως. Ἡ ἄποψις τοῦ ἁγίου Λέοντος ἐπεκυρώθη ὑπό τῆς Δ΄ Συνόδου (βλ. σημ. 137).

ἀκουσθέντων οὐδενὶ προσκρουσάντων, ὁπότε τὸν αὐτὸν τρόπον ἐστὶν ἀσεβὲς τὸ λέγειν ὡς ἐκ δύο φύσεων πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὁ μονογενὴς ἐστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ἐστὶν ἀθέμιτον τὸ διαβεβαιοῦσθαι ὡς μετὰ τὸ τὸν Λόγον σάρκα γενέσθαι μία ἐν αὐτῷ φύσις ἐστιν[120α]".

30. Ὅπερ, ὅπως ἂν μὴ Εὐτυχὴς ὀρθῶς εἴτ' οὖν ἀνεκτῶς ὑπολάβῃ ῥηθέν, ἐπειδήπερ ἐξ οὐδεμιᾶς ὑμῶν ἐπεστόμισται ψήφου, τὴν τῆς Σῆς Ἀγάπης ὑπομιμνήσκομεν ἀκρίβειαν, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ἵνα, εἰ διὰ τῶν τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμῶν εἰς ἀπολογίαν περιίσταται τὰ τοῦ πράγματος, *ἡ ἀγνωσία τοῦ ἀμαθοῦς ἀνθρώπου*[121] καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς φθορᾶς τῆς κατὰ τὴν οἰκείαν διάνοιαν καθαρθῇ.

31. Ὅστις μὲν οὖν, ὡς ἡ τάξις τῶν πεπραγμένων[121α] δηλοῖ, καλῶς ἀναχωρεῖν ἦν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐνστάσεως, ὁπηνίκα τῇ ὑμῶν ἀποφάνσει συνεχόμενος ὡμολόγει λέγειν [ἑαυτόν], ὃ πρότερον οὐκ εἰρήκει, καὶ ταύτῃ ἐφησυχάζειν τῇ πίστει, ἧς ἐτύγχανε πρώην ἀλλότριος. Ἀλλ' ὁπότε ἐν τῷ ἀναθεματιστέῳ[122] ἀσεβεῖ δόγματι συναινεῖν οὐκ ἠβούλετο, ἔγνω αὐτὸν ἡ Ὑμῶν Ἀδελφότης ἐν τῇ οἰκείᾳ διαμένοντα κακοδοξίᾳ καὶ ἄξιον εἶναι τοῦ δέχεσθαι τὴν κρίσιν τῆς καθαιρέσεως.

32. Ἐφ' ᾧπερ, εἰ πιστῶς καὶ συμφερόντως ἀλγεῖ καί, εἰ βράδιον γοῦν, ὅμως ἐπιγινώσκει, ὅπως εἰς δέον ἡ τῶν ἐπισκόπων ἐπ' αὐτῷ αὐθεντία κεκίνηται· ἤ, εἰ πρὸς τὸ τέλειον τῆς ἀπολογίας ἴδοι, ὥστε *πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ κακῶς φρονηθέντα ἐναργεῖ καὶ παρούσῃ τῇ φωνῇ, καὶ οἰκείᾳ δὲ καταδικασθῆναι ὑπογραφῇ*[123], οὐκ ἔσται καταγνώσεως ἄξιος. Ὁ περὶ τὸν διορθωθέντα ὁπόσος οὖν ἔλεος!

120α. Μέ τά λόγια αὐτά κατακρίνεται ὁ Διόσκορος.

121. Ἦτο πράγματι ὁ Εὐτυχής ἀμαθής; Ἴσως ναί. Ἴσως ὄχι. Πάντως διδακτός Θεοῦ δέν ἦτο (βλ. καί § 1, ὅπου ἐκφράζεται ἡ ἰδία κρίσις).

121α. Δηλαδή τά Πρακτικά τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου τοῦ 448 μ.Χ.

122. Ὁ Εὐτυχής δέν συγκατένευσε νά ἀναθεματισθῇ τό δόγμα του. Ἄρα ἔμεινε προσκεκολλημένος εἰς τάς ἀπόψεις του. Καί συνεπῶς ὀρθῶς ἐπεβλήθη εἰς αὐτόν ἡ ποινή τῆς καθαιρέσεως.

123. Ἡ κακή μετάφρασις ἔχει κάμει τό Ἑλληνικόν κείμενον δυσνόητον. Τό λατινικόν κείμενον λέγει: «Ὅθεν, ἄν λυπῆται πιστῶς καὶ πρὸς τὸ συμφέρον του, καί (ἔστω καί τώρα) ἀναγνωρίσῃ τήν αὐθεντίαν τῶν ἐπισκόπων, πού ἐκινήθη εἰς βάρος του· καί (= vel) ἄν πρός πλήρη ἱκανοποίησιν (= satisfactionem) καταδικάσῃ τά ὑπ' αὐτοῦ κακῶς φρονηθέντα διά ζώσης φωνῆς καί διά τῆς ἐπί παρουσίᾳ τῆς Συνόδου ὑπογραφῆς του, δέν θά εἶναι ἄξιος μομφῆς διά τήν διόρθωσιν (= correctum)». Ὁ Ἕλλην μεταφραστής δέν ἀπέδωκεν ὀρθῶς τάς λέξεις vel, satisfactionem, correctum. Ὁ Εὐτυχής δέν συνεμορφώθη μέ τήν ὑπόδειξιν αὐτήν.

33. Ἐπειδήπερ ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀγαθὸς ποιμήν, ὁ τὴν ψυχὴν θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων τῶν ἑαυτοῦ, [καὶ] ὃς ἦλθεν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων σῶσαι, οὐκ ἀπολέσαι, μιμητὰς ἡμᾶς τῆς οἰκείας ἀγαθότητος εἶναι βούλεται,- ἵνα τοὺς μὲν ἁμαρτάνοντας σωφρονίσῃ τὸ δίκαιον, τοὺς ἐπιστρέψαντας δὲ ὁ τῆς συμπαθείας μηδαμῶς οἶκτος ἀπώσηται· τότε γὰρ ὄντως, τότε σὺν ἀγαθῷ τῷ καρπῷ τὸ τῆς πίστεως ἀληθὲς ἐκδικεῖται, ὅτε καὶ παρὰ τῶν τῆς δυσσεβείας ἐξάρχων[124] ἡ οἰκεία κακοδοξία καταδικάζεται.

34. Πρὸς δὲ τὸ πᾶσαν τὴν ὑπόθεσιν εὐσεβῶς καὶ πιστῶς ἐξανυσθῆναι, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν *Ἰούλιον* τὸν ἐπίσκοπον καὶ *Ρενάτον* τὸν πρεσβύτερον, ἔτι γε μὴν καὶ τὸν υἱόν μου *Ἵλαρον* τὸν διάκονον[124α] εἰς τὸν ἡμῶν ἀπεστάλκαμεν τόπον, οἷς *Δουλκίτιον* τὸν νοτάριον τὸν ἡμέτερον, οὗ τὴν πίστιν ἐδοκιμάσαμεν, συνεζεύξαμεν, θαρροῦντες τὴν τοῦ Θεοῦ παρεσομένην βοήθειαν, ὥστε τὸν πλανηθέντα, καταδικασθείσης τῆς σκαιότητος τοῦ φρονήματος τοῦ οἰκείου[125], σωθῆναι.

35. Ὁ Θεὸς ἐρρωμένον σε διαφυλάττοι, ἀδελφὲ προσφιλέστατε[126].

21,1. *Ἀττικός* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως εἶπεν:

Ἐπειδὴ παρέχει τὸ εὔεικτον τῆς ἀκοῆς ἡ Μεγαλοπρέπεια Ὑμῶν μετὰ τῆς ἀνεξικακίας, κελεύσατε εὐοδωθῆναι ἡμῖν, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀκυμάντῳ διανοίᾳ καὶ ἀταράχῳ λογισμῷ τὰ τῷ Θεῷ δοκοῦντα καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι τυπωθῆναι. Ἐπειδὴ νῦν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ δεσπότου ἡμῶν καὶ ἁγίου πατρὸς καὶ ἀρχιεπισκόπου Λέοντος τοῦ τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν διακοσμοῦντος ἐπιστολή, χρὴ δὲ καὶ *τὴν τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Νεστόριον γραφεῖσαν, ἐν ᾗ παρακελεύεται αὐτὸν συνθέσθαι τοῖς κεφαλαίοις τοῖς δώδεκα*[127], καὶ ταύτην δοθῆναι ἡμῖν, ἵνα ἐν τῷ καιρῷ

124. Μέ τήν φράσιν «Ἔξαρχοι τῆς δυσσεβείας» ἀποδίδεται ἡ λατινική λέξις sectatores, δηλ. αἱρεσιῶται.

124α. Τόν μετέπειτα πάπαν (461-468 μ.Χ.).

125. Δηλαδή ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Εὐτυχής καταδικάση τά αἱρετικά του φρονήματα.

126. Ἐγράφη τάς εἰδούς του Ἰουνίου ἐπί ὑπάτων Ἀστουρίου καί Πρωτογένους, ἤτοι τήν 13 Ἰουνίου 449 μ.Χ.

127. Ὁ πάπας Λέων εἶχεν ὁρίσει ὅτι: Ἀναζητουμένης τῆς ἀληθείας εἶναι ἀνεπίτρεπτον νά ὑπάρχη ἀντίθετος γνώμη καί νά μή διατυπωθῆ. Ὁ ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Παλαιᾶς Ἠπείρου Ἀττικός ἐπιμένει ὀρθῶς, ὅτι κριτήριον ὀρθοδοξίας καί ἐλέγχου νεστοριανικῶν ἰδεῶν εἶναι τά ΙΒ΄ κεφάλαια. Εἰς τήν παρατήρησίν

τῆς διασκέψεως εὐτρεπεῖς εὑρεθῶμεν.

2. Οἱ εὐλαβέστατοι *ἐπίσκοποι* ἐβόησαν:

Εἰ κελεύετε ἐνδοθῆναι ἡμῖν, παρακαλοῦμεν τοὺς πατέρας συσκέψασθαι.

3. Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι *ἄρχοντες* καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος εἶπον:

Ὑπερτεθήσεται ἡ ἀκρόασις ἕως ἡμερῶν πέντε, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ συνελθεῖν τὴν Ὑμετέραν Ἁγιωσύνην εἰς τὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου *Ἀνατολίου* καὶ κοινῇ περὶ πίστεως βουλεύσασθαι, ἵνα οἱ ἀμφιβάλλοντες διδαχθῶσιν[128].

*

22. ***Ἀπό τή Τετάρτην Πρᾶξιν τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου.***

1. Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καί ἐνδοξότατοι *ἄρχοντες* καί ἡ ὑπερφυής σύγκλητος εἶπον:

Ἕκαστος τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων τῆς παρούσης ἁγίας Συνόδου, ὅπως πιστεύει, ἐγγράφως ἄνευ τινὸς δέους, τὸν τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενος φόβον, ἐκθέσθαι σπουδασάτω, γινώσκων, ὡς ὁ θειότατος καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης κατὰ τὴν Ἔκθεσιν τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων Τριακοσίων Δέκα καὶ Ὀκτὼ καὶ κατὰ τὴν Ἔκθεσιν τῶν Ἑκατὸν Πεντήκοντα τῶν μετὰ ταῦτα, καὶ κατὰ τὰς Κανονικὰς Ἐπιστολὰς καὶ Ἐκθέσεις τῶν ἁγιωτάτων Πατέρων[129] *Γρηγορίου, Βασιλείου, Ἱλαρίου, Ἀθανασίου, Ἀμβροσίου,* καὶ τὰς τοῦ *Κυρίλλου* δύο Κανονικὰς Ἐπιστολάς, τὰς ἐν τῇ κατ᾽ Ἔφεσον Πρώτῃ Σύνοδῳ δημοσιευθείσας καὶ βεβαιωθείσας[130], πιστεύει, κατ᾽ οὐδένα τρόπον τῆς αὐτῶν πίστεως ἀναχωρῶν. Καὶ γὰρ καὶ ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης *Λέων* πρὸς τὴν παρὰ *Εὐτυχοῦς* ἀπίστως καὶ ὑπεναντίως τῆς Καθολικῆς θρησκείας ἀνακύψασαν ἀμφιβολίαν, φαίνεται πρὸς τὸν

του αὐτήν ὄχι μόνον δέν ἀντιπαρετήρησε κανείς τίποτε, ἀλλά ἀντιθέτως συνεφώνησαν ἅπαντες. Τό αἴτημά του υἱοθετήθη πλήρως.

128. A.C.O. 2, 1, 2 σελ. 82-83 [278-279].

129. Ἡ ὁμολογία τῆς ὀρθοδόξου πίστεως στηρίζεται εἰς τήν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων.

130. Αἱ ἐπιστολαί τοῦ Κυρίλλου, αἱ βεβαιωθεῖσαι ἐν Ἐφέσῳ εἶναι ἡ Β΄ πρός Νεστόριον («Καταφλυαροῦσι») καί ἡ Γ΄ πρός Νεστόριον («Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐναργῶς»). Αἱ ἐπιστολαί αὐταί ὑπῆρξαν ἡ βάσις τοῦ δογματικοῦ ἔργου τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.

τῆς εὐσεβοῦς μνήμης *Φλαβιανόν* τὴν ἐπιστολὴν ἐκπέμψας[131].

(Καί μετά τινα).

2. Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες καί ἡ ὑπερφυής σύγκλητος εἶπον:

Ἐπειδὴ τὰ θεῖα Εὐαγγέλια παρὰ τῆς Ὑμετέρας εὐλαβείας προτεθέντα[132] ὁρῶμεν, ἕκαστος τῶν συνελθόντων ἐπισκόπων διδαξάτω, εἴ γε ἡ Ἔκθεσις τῶν Τριακοσίων Δεκαοκτὼ Πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα Ἑκατὸν Πεντήκοντα, τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ Πόλει συναθροισθέντων, συμφωνεῖ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Εὐλαβεστάτου Ἀρχιεπισκόπου *Λέοντος*.

3. *Ἀνατόλιος* ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως εἶπε:

Συνάδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιωτάτου καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου *Λέοντος* τῷ συμβόλῳ τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ ταῦτα συναχθέντων τῶν τὴν αὐτὴν πίστιν βεβαιωσάντων καὶ τοῖς ἐν Ἐφέσῳ πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου παρὰ τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ ἁγίας Συνόδου, ὅτε τὸν δύσφημον Νεστόριον καθεῖλε. Διὸ καὶ συνῄνεσα καὶ ἀσμένως ὑπέγραψα.

4. *Πασχασῖνος* καὶ *Λουκήνσιος* οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι καὶ *Βονιφάτιος* ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος, τοποτηρηταὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, διὰ Πασχασίνου τοῦ εὐλαβεστάτου, εἶπον:

Σαφές ἐστι καὶ οὐ δύναται ἀμφισβητηθῆναι μίαν εἶναι πίστιν τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἀρχιεπισκόπου Λέοντος συνᾴδουσαν τῇ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων πίστει τῶν συνελθόντων κατὰ Νίκαιαν, καὶ κρατεῖν, καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθέντων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου* κατὰ τὴν Ἔφεσον ὁρισθέντα, ἡνίκα Νεστόριος διὰ τὴν ἰδίαν πλάνην καθῃρέθη, καὶ οὐδαμῶς τὸ σύνολον διῄρηται. Καὶ τούτου χάριν καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ μακαριωτάτου πάπα, ἥτις ἐκείνην τὴν πίστιν ἀνενέωσε αἰτίᾳ τῆς πλάνης Εὐτυχοῦς, ἀποδέδεικται ὡς ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι συνᾴδει τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ[132α]

131. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 92-92/288-289.

132. Δηλαδή καλοῦνται οἱ ἅγιοι Πατέρες νά δηλώσουν ἐνόρκως τήν γνώμην τους ἐπί τοῦ Τόμου τοῦ Λέοντος.

132α. Ἡ σύγκρισις γίνεται πρός τήν Γ΄ πρός Νεστόριον ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου

5. *Μάξιμος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Συρίας εἶπε:*

Συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλευούσης Ρώμης Λέοντος τοῖς ἐκτεθεῖσι παρὰ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων καὶ τῶν ρν΄ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ νέᾳ Ρώμῃ καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κυρίλλου ἐκτεθείσῃ πίστει. Καὶ ὑπεσημηνάμην.

6. *Στέφανος* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἐφέσου εἶπε:

Συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ καὶ ὑπεσημειωσάμην αὐτῇ ὀρθῶς ἐχούσῃ.

7. *Διογένης* ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπε:

Συνᾴδει. Καί ὑπέγραψα αὐτῇ[133].

8. Καί ἐπειδή ὅλοι μέ τήν σειράν τους ἔλεγον τά ἴδια, «πάντες οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν».

Πάντες συντιθέμεθα.
Πάντες συναινοῦμεν.
Πάντες ὁμοίως πιστεύομεν.
Πάντες τὰ αὐτά φρονοῦμεν.
Οὕτω φρονοῦμεν.
Οὕτω πιστεύομεν[134].

23. *Ἡ ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Ἀπό αὐτά πού ἀνεγνώσθησαν ἔγινε φανερόν, *πῶς ἐξήταζον αἱ ἅγιαι Σύνοδοι τά ὑπ' ὄψιν τους τιθέμενα θέματα.* Παρά τό γεγονός δηλαδή, ὅτι οἱ ἁγιώτατοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι εἶχον γράψει τάς ἀναγνωσθείσας ἐπιστολάς, εἶχον τόσην αἴγλην, αἱ πρῶται [αἱ Σύνοδοι] *δέν ἐπεκύρωσαν τάς ἐπιστολάς αὐτάς μέ ἁπλοϊκήν ἀποδοχήν, καί χωρίς ἔλεγχον,* ἀλλά μόνον ἀφοῦ προηγουμένως διεπίστωσαν ὅτι αὐταί ἦσαν σύμφωνοι μέ τήν Ἔκθεσιν καί τήν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων, ἐπί τῇ βάσει τῆς ὁποίας καί ἐγίνετο ἡ συζήτησις. Καί εἰς αὐτό ὅλοι *ὅσοι ἦσαν εἰς τήν Σύνοδον, εἶχον μίαν φωνήν καί μίαν γνώμην*[135].

Κυρίλλου, ἀφοῦ ὁ Νικοπόλεως Ἀττικός μόνον πρός αὐτήν ἠμφεσβήτησεν, ἄν συμφωνῇ ὁ Τόμος (βλ. σημ. 127).

133. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 94 (290).

134. A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 109 (305). Ἐν Πράξ. Η΄, § 4, 24 βλέπομεν ὅτι μετά τήν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τοῦ ἁγίου Λέοντος ἔγινε μακρά συζήτησις, περί τῆς ἀνάγκης ἀναγνώσεως τοῦ ὅρου τῆς Δ΄ Συνόδου. Βλ. ἐν Πράξ. Η΄, § 4, 24.

135. Δηλ. κάθε νέα διδασκαλία κρίνεται, κατά κοινήν ὁμόφωνον παράδοσιν,

Καί ἡμεῖς λοιπόν, ἀκολουθοῦντες τήν ἰδίαν ἀρχήν[136] ἀπαιτοῦμεν νά ἀναγνωσθῇ ὁ περί Πίστεως Ὅρος ὁ ἐκτεθείς ὑπό τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας Συνόδου.

24. Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτόν ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος, νοτάριος καί καλλιγράφος Στέφανος ἀνέγνωσε[137]:

[Ὁ Ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου]

1. Ἡ ἁγία καὶ μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Μαρκιανοῦ αὐγούστων συναχθεῖσα ἐν τῇ Χαλκηδονέων μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἁγίας καὶ καλλινίκου μάρτυρος Εὐφημίας, ὥρισεν τὰ ὑποτεταγμένα:

2. Ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστός, τῆς πίστεως τὴν γνῶσιν τοῖς μαθηταῖς βεβαιῶν, ἔφη «εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμιν ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν», ὥστε μηδένα πρὸς τὸν πλησίον διαφωνεῖν ἐν τοῖς δόγμασι τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' ἐπίσης τὸ τῆς ἀληθείας ἐπιδείκνυσθαι κήρυγμα.

Ἐπειδὴ δὲ οὐ παύεται διὰ τῶν ἑαυτοῦ ζιζανίων ὁ πονηρὸς τοῖς τῆς εὐσεβείας ἐπιφυόμενος σπέρμασι καί τι καινὸν κατὰ τῆς ἀληθείας ἐφευρίσκων ἀεί, διὰ τοῦτο -συνήθως ὁ Δεσπότης προνοούμενος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους- τὸν εὐσεβῆ τοῦτον καὶ πιστότατον πρὸς ζῆλον ἀνέστησε βασιλέα καὶ τοὺς ἁπανταχῇ τῆς ἱερωσύνης πρὸς ἑαυτὸν ἀρχηγοὺς[138] συνεκάλεσεν, ὥστε, τῆς χάριτος τοῦ πάντων ἡμῶν Δεσπότου Χριστοῦ ἐνεργούσης, πᾶσαν μὲν ψεύδους τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων ἀποσείσασθαι λύμην, τοῖς δὲ τῆς ἀληθείας αὐτὴν καταπιαίνειν βλαστήμασιν.

3. Ὃ δὴ καὶ πεποιήκαμεν: κοινῇ ψήφῳ τὰ τῆς πλάνης ἀπελάσαντες δόγματα[139], τὴν δὲ ἀπλανῆ τῶν Πατέρων ἀνανεωσάμενοι πίστιν· τὸ τῶν τιη΄ Σύμβολον τοῖς πᾶσι κηρύξαντες· καὶ ὡς

ἐπί τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων τῶν μέχρι τότε Συνόδων. Εἶναι τερατωδῶς ἀνορθόδοξος ἡ ἄποψις, ὅτι αἱ Σύνοδοι ἔχουν τήν εὐχέρειαν ἀκυρώσεως τῶν προγενεστέρων Συνόδων.

136. Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ὁμολογεῖ μέ τά λόγια αὐτά, ὅτι θεωρεῖ τόν Ὅρον τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου κριτήριον Ὀρθοδοξίας.

137. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Δ΄ § 5. Βλ. καί A. de Halley, La définition christologique à Chalcédoine, Rev. Theol. Louvain 7(1976), 3-23, 155-170.

138. «Ἱερωσύνης ἀρχηγοί» εἶναι καί ὀνομάζονται οἱ ἐπίσκοποι.

139. Πλάνης δόγματα ὀνομάζονται αἱ αἱρέσεις.

οἰκείους, τοὺς τοῦτο τῆς εὐσεβείας τὸ σύνθεμα δεξαμένους, *πατέρας*[140] *ἐπιγραψάμενοι*· οἵπερ εἰσὶν οἱ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ μεγάλῃ Κωνσταντινουπόλει συνελθόντες ρν΄, καὶ αὐτοὶ τὴν αὐτὴν ἐπισφραγισάμενοι πίστιν.

4. Ὁρίζομεν τοίνυν (*τὴν τάξιν καὶ τοὺς περὶ τῆς πίστεως ἅπαντας*[141] τύπους φυλάττοντες καὶ ἡμεῖς τῆς κατ' Ἔφεσον πάλαι γεγενημένης ἁγίας Συνόδου, ἧς ἡγεμόνες οἱ ἁγιώτατοι τὴν μνήμην Κελεστῖνος ὁ τῆς Ῥωμαίων καὶ ὁ Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐτύγχανον) προλάμπειν μὲν τὴν τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως ἔκθεσιν τῶν τιη΄ ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς μνήμης Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως συναχθέντων, κρατεῖν δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν ρν΄ ἁγίων Πατέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁρισθέντα πρὸς ἀναίρεσιν μὲν τῶν τότε φυεισῶν αἱρέσεων, βεβαίωσιν δὲ τῆς αὐτῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως.

5. Τό Σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ τιη΄ Πατέρων[142].

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν.

140. Μέ τά λόγια αὐτά ἐπικυροῦται τό Σύμβολον τῆς Κωνστανινουπόλεως καί ἐν γένει αἱ Πράξεις τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

141. Μέ τήν φράσιν «τούς περί τῆς πίστεως ἅπαντας τύπου φυλάττοντες» ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος δηλοῖ σαφῶς καί ἀπαρερμηνεύτως, ὅτι ἐπικυροῖ ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τά περί τήν πίστιν κείμενα, πού εἶχεν ἐγκρίνει καί ἀποδεχθῇ ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος. Ἀπό τά λόγια αὐτά συνάγεται, ὅτι τά ΙΒ΄ Κεφάλαια ἐπεκυρώθησαν πανηγυρικῶς ὑπό τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου. Ἀντίθετοι ἀπόψεις εἶναι προϊόντα ἤ ἀμαθείας ἤ ἐθελοτυφλίας ἤ κακοβούλου παραποιήσεως τῆς ἀληθείας.

«Τάξις Συνόδου ἤ ὑπομνημάτων» ὀνομάζονται αἱ ληφθεῖσαι κανονικαί διατάξεις καί ἀποφάσεις. «Πίστις δέ ὑπομνημάτων ἤ Συνόδων» ὀνομάζονται αἱ δογματικαί αὐτῆς ἀποφάνσεις. Τάξις τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου θεωρεῖται ἐνταῦθα ὁ κανών Ζ΄, πίστις δέ αὐτῆς αἱ δύο κανονικαί ἐπιστολαί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου («Καταφλυαροῦσι» καί «Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν»), πού εἶναι ἀφιερωμέναι εἰς τήν ἑρμηνείαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως.

142. Τό ἱερόν τοῦτο Μάθημα ἐψηφίσθη ὑπό τῶν τιη΄ Πατέρων τήν 19 Ἰουνίου 325 ἐπί τοῦ ἐν ἁγίοις βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καί ἐπί ὑπάτων Παυλίνου καί Ἰουλιανοῦ...

Τό Σύμβολον τῆς Νικαίας «προλάμπει» τῆς ὀρθῆς καί ἀμωμήτου πίστεως, ἤτοι ὑπερέχει εἰς κῦρος τοῦ Συμβόλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τό ὁποῖον ἔχει χαρακτῆρα ἐγκύρου καί αὐθεντικῆς ἑρμηνείας τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας, πρός ἀναίρεσιν τῶν τότε φυεισῶν αἱρέσεων, βεβαίωσιν δέ τῆς καθολικῆς πίστεως (βλ. § 7).

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς Μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός· Θεὸν ἐκ Θεοῦ· Φῶς ἐκ Φωτός· Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ Πατρί· δι᾽ Οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς· τὸν δι᾽ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Τοὺς δὲ λέγοντας 'ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν' καὶ 'πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν' καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι ἢ τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

6. Τὸ Σύμβολον τῶν ρν΄ Πατέρων.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ὁρατῶν τε καὶ πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· Φῶς ἐκ Φωτός· Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα· ὁμοούσιον τῷ Πατρί· δι᾽ Οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι᾽ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· Οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

Εἰς μίαν ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

7. Ἤρκει[143] μὲν οὖν εἰς ἐντελῆ τῆς εὐσεβείας ἐπίγνωσίν τε καὶ

143. Βλ. σημείωσιν 142.

βεβαίωσιν τὸ σοφὸν καὶ σωτήριον τοῦτο τῆς θείας χάριτος Σύμβολον· περί τε γὰρ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκδιδάσκει τὸ τέλειον, καὶ τοῦ Κυρίου τὴν ἐνανθρώπησιν τοῖς πιστῶς δεχομένοις παρίστησιν.

8. Ἀλλ᾽ ἐπειδήπερ οἱ τῆς ἀληθείας ἀθετεῖν ἐπιχειροῦντες τὸ κήρυγμα διὰ τῶν οἰκείων αἱρέσεων τὰς καινοφωνίας ἀπέτεκον· οἱ μὲν τὸ τῆς δι᾽ ἡμᾶς τοῦ Κυρίου οἰκονομίας μυστήριον παραφθείρειν τολμήσαντες καὶ τὴν Θεοτόκον ἐπὶ τῆς Παρθένου φωνὴν ἀπαρνούμενοι· οἱ δὲ σύγχυσιν καὶ κρᾶσιν εἰσάγοντες καὶ μίαν εἶναι φύσιν τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος ἀνοήτως[144] ἀναπλάττοντες καὶ παθητὴν τοῦ Μονογενοῦς τὴν θείαν φύσιν τῇ συγχύσει τερατευόμενοι· διὰ τοῦτο πᾶσαν αὐτοῖς ἀποκλεῖσαι κατὰ τῆς ἀληθείας μηχανὴν βουλομένη ἡ παροῦσα νῦν αὕτη ἁγία καὶ μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τὸ τοῦ κηρύγματος ἄνωθεν[145] ἀσάλευτον ἐκδιδάσκουσα, ὥρισεν προηγουμένως τῶν τιη΄ ἁγίων πατέρων τὴν πίστιν μένειν ἀπαρεγχείρητον[146].

9. Καὶ διὰ μὲν τοὺς τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ μαχομένους τὴν χρόνοις ὕστερον παρὰ τῶν ἐπὶ τῆς Βασιλευούσης Πόλεως ρν΄ συνελθόντων Πατέρων περὶ τῆς τοῦ Πνεύματος οὐσίας παραδοθεῖσαν διδασκαλίαν κυροῖ, ἣν ἐκεῖνοι πᾶσιν ἐγνώρισαν οὐχ ὥς τι λεῖπον τοῖς προλαβοῦσιν ἐπεισάγοντες, ἀλλὰ τὴν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτῶν ἔννοιαν κατὰ τῶν τὴν Αὐτοῦ δεσποτείαν ἀθετεῖν πειρωμένων γραφικαῖς μαρτυρίαις τρανώσαντες[147]· διὰ δὲ τοὺς τὸ

144. «Ἀνοήτως» σκεπτομένους καί «τερατευομένους», δηλαδή τερατολογοῦντας, θεωρεῖ ἡ Σύνοδος τούς ἀπολιναριστάς καί εὐτυχιανιστάς θεοπασχίτας.

145. Δηλαδή, ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος θεωρεῖ τάς ἄνωθεν παραδοθείσας δογματικάς ἀληθείας (= τό κήρυγμα) ἀσαλεύτους, ἤτοι μή ὑποκειμένας εἰς ἀναθεώρησιν.

146. Δηλαδή δέν ἐπιτρέπεται οὔτε νά ἀθετηθῇ, ἀλλά καί οὔτε νά ἀλλοιωθῇ διά προσθηκῶν, ἤ ἀφαιρέσεων, ἤ τάχα βελτιώσεων.

147. Μέ τό Σύμβολον τῆς Νικαίας ὁμογολοῦμεν ὅτι πιστεύομεν «καί εἰς τό ἅγιον Πνεῦμα», χωρίς νά διευκρινίζεται τί εἶναι τό ἅγιον Πνεῦμα. Τήν ἔλλειψιν αὐτήν συμπληροῦντες, καί τό ὡς ἄνω ἄρθρον ἑρμηνεύοντες οἱ ρν΄ Πατέρες διετύπωσαν εἰς τό Σύμβολόν τους σαφέστερον *τά περί τῆς οὐσίας* τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὄχι ἀθετήσαντες ἤ ἀλλοιώσαντες τήν διδασκαλίαν τῶν τιη΄ ἁγίων Πατέρων, ἀλλά «τήν περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος αὐτῶν ἔννοιαν... τρανώσαντες». Κατά τόν ἴδιον τρόπον καί ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, κυρώσασα τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου πρός Νεστόριον ἐτράνωσε τήν ἔννοιαν τοῦ περί ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἄρθρου τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας. Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Β΄ σημ. 3d..

τῆς οἰκονομίας παραφθείρειν ἐπιχειροῦντας μυστήριον καὶ ψιλὸν ἄνθρωπον εἶναι τὸν ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου τεχθέντα Μαρίας ἀναιδῶς ληρῳδοῦντας, τὰς τοῦ μακαρίου *Κυρίλλου*, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας γενομένου ποιμένος, *συνοδικὰς ἐπιστολὰς πρός τε Νεστόριον καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἁρμοδίας* οὔσας ἐδέξατο[148], εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας, ἑρμηνείαν δὲ τῶν εὐσεβεῖ ζήλῳ τοῦ σωτηρίου Συμβόλου ποθούντων τὴν ἔννοιαν, αἷς καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ τῆς μεγίστης καὶ πρεσβυτέρας Ῥώμης προέδρου, τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου *Λέοντος*, τὴν γραφεῖσαν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις ἀρχιεπίσκοπον *Φλαβιανὸν* ἐπ᾽ ἀναιρέσει τῆς Εὐτυχοῦς κακονοίας, ἅτε δὴ τῇ τοῦ μεγάλου *Πέτρου* ὁμολογίᾳ συμβαίνουσαν καὶ κοινήν τινα στήλην[149] ὑπάρχουσαν κατὰ τῶν κακοδοξούντων, εἰκότως συνήρμοσεν πρὸς τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων βεβαίωσιν.

10. Τοῖς τε γὰρ εἰς υἱῶν δυάδα[150] τὸ τῆς οἰκονομίας διασπᾶν ἐπιχειροῦσι μυστήριον παρατάττεται, καὶ τοὺς παθητὴν[151] τοῦ μονογενοῦς λέγειν τολμῶντας τὴν θεότητα τοῦ τῶν ἱερέων ἀπωθεῖται συλλόγου, καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ κρᾶσιν ἢ σύγχυσιν[152] ἐπινοοῦσιν ἀνθίσταται, καὶ τοὺς οὐράνιον ἢ ἑτέρας τινὸς ὑπάρχειν οὐσίας[153] τὴν ἐξ ἡμῶν ληφθεῖσαν αὐτῷ τοῦ δούλου μορφὴν παραπαίοντας ἐξελαύνει, καὶ τοὺς δύο μὲν πρὸ τῆς ἑνώσεως φύσεις τοῦ κυρίου μυθεύοντας, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀναπλάττοντας[154], ἀναθεματίζει.

11. Ἑπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις Πατράσιν[155] ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν

148. Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος «ἐδέξατο» ἐκτός ἀπό τάς δύο συνοδικάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου (βλ. § 22.1 καί σημ. 130, καθώς καί § 24.4 καί σημ. 141) καί τήν πρός τόν Ἰωάννην Ἀντιοχείας ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου («Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί»).

149. Στήλη, δηλαδή *τρόπαιον νίκης* κατά τῶν κακοδοξούντων χαρακτηρίζεται ὁ Τόμος τοῦ ἁγίου Λέοντος, ἐπειδή ἀφ᾽ ἑνός μέν ἀντι- *«παρατάττεται»* κατά τοῦ Νεστορίου καί ἀφ᾽ ἑτέρου «ἀνθίσταται» κατά τῶν πάσης ἀποχρώσεως μονοφυσιτῶν.

150. Ἐννοοῦνται οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος.

151. Ἐννοεῖται ὁ Ἀπολινάριος.

152. Ἐννοοῦνται οἱ μαθηταί τοῦ Ἀπολιναρίου.

153. Ἐννοεῖται ὁ Εὐτυχής.

154. Ἐννοεῖται ὁ Διόσκορος καί οἱ μέχρι σήμερον ἐμμένοντες εἰς τήν διατύπωσιν αὐτήν μαθηταί του ἀντιχαλκηδόνιοι.

155. Εἰς τήν Διάλεξιν τοῦ Θεωριανοῦ πρός τόν Καθολικόν τῶν Ἀρμενίων (βλ.

ὁμολογεῖν Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν· τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς· τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος· ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι᾽ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν, Υἱόν, Κύριον, Μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον· οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σῳζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης· οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ᾽ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Υἱόν, Μονογενῆ, Θεὸν Λόγον, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφῆται περὶ αὐτοῦ[155α] καὶ αὐτὸς ἡμᾶς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξεπαίδευσεν καὶ τὸ τῶν Πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε Σύμβολον.

12. Τούτων τοίνυν μετὰ πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε καὶ ἐμμελείας παρ᾽ ἡμῶν διατυπωθέντων ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἑτέραν Πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ γοῦν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρως· τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι Πίστιν ἑτέραν, ἢ γοῦν προκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι ἕτερον Σύμβολον τοῖς ἐθέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ γοῦν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν, τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι[156].

P.G. 133, 120-212) ἀποδεικνύεται τρανώτατα, ὅτι ὁλόκληρος ὁ Ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου κατ᾽ οὐσίαν εἶναι μία μέ ἀπόλυτον πιστότητα καταγραφή καί κωδικοποίησις τῆς διδασκαλίας τῶν μέχρι τότε ἁγίων καί πνευματοφόρων Πατέρων.

155α. Καταδικάζεται ἡ ἑρμηνευτική τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, πού δέν παρεδέχεται ὕπαρξιν Χριστολογικῶν προφητειῶν.

156. Ἡ κατακλείς τοῦ Ὅρου ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν τοῦ Ζ΄ κανόνος τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρός περιφρούρησιν τοῦ αἰωνίου κύρους τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας. Κατ᾽ «ἐφαρμογήν» τοῦ κανόνος αὐτοῦ εἶχε καθαιρεθῆ ὑπό τῆς

25,1. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Μετά ἀπό αὐτά, φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλεται, νά μελετήσωμεν τήν ἐπιστολήν τήν λεγομένην τοῦ Ἴβα ἐν συσχετισμῷ πρός τόν περί Πίστεως Ὅρον τόν ὑπό τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἐκτεθέντα καί κυρίως πρός τά ἐκεῖ πεπραγμένα, καθώς καί πρός ἐκεῖνα πού ἔχουν γράψει οἱ ἅγιοι Πατέρες, τέλος δέ νά ἀναζητήσωμεν καί πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ προειρημένῃ ἐπιστολῇ ἐξετέθη ὑπέρ Θεοδώρου καί Νεστορίου τῶν αἱρετικῶν[157].

2. *Οἱ νοτάριοι εἶπαν:*

Ἔχομεν ἤδη εἰς χεῖρας μας ἕτοιμα ὅλα αὐτά[158], εἰς τά ὁποῖα ἀνεφέρθητε.

3. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Νά ἀναγνωσθοῦν.

4. Καί, ἀφοῦ ἔλαβεν αὐτά, ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος Θωμᾶς ἀνέγνωσε:

[Σύγκρισις τῆς Ἐπιστολῆς μέ τόν Ὅρον].

26,1. Ἡ ἁγία ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἰς τὸν ὑπ᾿ αὐτῆς ἐκτεθέντα περὶ Πίστεως Ὅρον κηρύττει, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἐσαρκώθη καὶ ἐνηνθρώπησε· καὶ ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι εἷς τῆς ἁγίας Τριάδος. – Ἀντιθέτως ἡ «ἐπιστολή» ἀποκαλεῖ αἱρετικοὺς καὶ δὴ ἀπολιναριστὰς[159] ὅσους λέγουν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἐσαρκώθη καὶ ἐνηνθρώπησε.

Ἡ ἁγία Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος κηρύσσει ὅτι ἡ ἁγία Παρθένος Μαρία εἶναι Θεοτόκος. – Ἀντιθέτως ἡ ἐπιστολή, ἀφοῦ λέγει, «πῶς δυνατόν ληφθῆναι τὸν ἐν ἀρχῇ Λόγον ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ

ληστρικῆς ὁ ἅγιος Φλαβιανός. Παρά τοῦτο οἱ ἅγιοι χλ´ Πατέρες, ὄχι μόνον δέν στρέφονται κατά τοῦ κύρους τοῦ κανόνος, ἀλλά ἀνυψοῦν αὐτόν εἰς Ὅρον παρά τό γεγονός ὅτι περί αὐτοῦ διεξήχθη ὀξεῖα ἀντιλογία μεταξύ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἁγίου Εὐσεβίου Δορυλαίου, (τασσομένου ὑπέρ τῆς ἀπόψεως ὅτι πρόκειται περί ἁπλοῦ κανόνος), καί τοῦ Διοσκόρου, ἐπιμένοντος ὅτι ἦτο Ὅρος.

157. Αἱ Σύνοδοι ἀνεζήτουν μέ εἰλικρίνειαν τήν ἀλήθειαν. Καί προκειμένου νά διαπιστώσουν, ἄν τά διδάγματα ὑποδίκων αἱρετικῶν ἦτο δυνατόν νά ἑρμηνευθοῦν καί ὀρθοδόξως, δέν ἐφείδοντο κόπων.

158. Ἡ εἰσήγησις αὐτή, πιθανῶς ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς ἐν Πράξει ΣΤ´ § 7 ἀναγνωσθείσης εἰσηγήσεως τῶν τεσσάρων μητροπολιτῶν, πού εἶχε διακοπῇ προκειμένου νά ἀναγνωσθοῦν τά κείμενα, ἐπί τῶν ὁποίων ἐστήριξαν τά πορίσματά τους. Βλ. καί Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή, Mansi 9, 629c-632c.

159. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 3.

ἐκ Μαρίας γεννηθέντος, ἤ τό ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ᾿ ἀγγέλους περὶ τῆς θεότητος τοῦ Μονογενοῦς;»[160], ἀρνεῖται ὅτι ἡ ἁγία Παρθένος Μαρία εἶναι Θεοτόκος. Ἀλλά καί οἱ ἅγιοι Πατέρες καί Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας λέγουν, ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἐνσαρκωθείς ἐταπείνωσε καί ἐκένωσεν Ἑαυτόν[161].

2. Πάλιν ἡ ἁγία Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος εἰς τόν ὑπ᾿ αὐτῆς ἐκτεθέντα περί Πίστεως Ὅρον λέγει, ὅτι ὀφείλουν ὅλοι νά ἀκολουθοῦν τόν Ὅρον τῆς ἁγίας ἐν Ἐφέσῳ πρώτης Συνόδου καί νά ἀναθεματίζουν τόν Νεστόριον[162]. – Ἀντιθέτως, ἡ ἐπιστολή κακολογεῖ τήν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν Σύνοδον καί ὑπερασπίζεται τόν Νεστόριον, ὡς τάχα καταδικασθέντα ἀπό αὐτήν «κρίσεως καί ζητήσεως τῆς δεούσης, μή γενομένης»[163].

3. Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ὀνομάζει τόν Κύριλλον «ἁγίας μνήμης» καί «διδάσκαλόν της». Καί *δέχεται* τάς Συνοδικάς του Ἐπιστολάς, εἰς μίαν ἀπό τάς ὁποίας ἔχουν ἐπισυναφθῆ καί τά «Δώδεκα Κεφάλαιά» του, μέ βάσιν τά ὁποῖα κατεκρίθη ὁ Νεστόριος[164]. – Ἀντιθέτως, ἡ ἐπιστολή, διά μέν τόν Νεστόριον, ὁ ὁποῖος τόσα ἐβλασφήμησε καί διά τοῦτο κατεδικάσθη, λέγει ὅτι τάχα ἐθεωρήθη ὀπαδός τῆς αἱρέσεως τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως «ἀπό μερικούς», ἐνῶ ἀντιθέτως τόν ἁγίας μνήμης Κύριλλον ἀποκαλεῖ σαφῶς «αἱρετικόν»[165]. Καί λέγει περί αὐτοῦ ὅτι, ἀφοῦ διδάσκει ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινεν ἄνθρωπος, ἔπεσεν εἰς τό «δόγμα» τοῦ Ἀπολιναρίου. Χαρακτηρίζει μάλιστα τά Δώδεκα Κεφάλαια ὡς «ἀσεβῆ»[166]· καί τονίζει ὅτι μέ αὐτά ὁ ἅγιος Κύριλλος διδάσκει, ὅτι τάχα ἡ φύσις (δηλ. ἡ οὐσία) τῆς θεότητος καί τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι μία[167], μέ τελικόν συμπέρασμα, ὅτι ἔτσι «μεταξύ τοῦ Ναοῦ καί τοῦ Κατοικοῦντος ἐν τῷ Ναῷ» δέν ὑπάρχει διαφορά!

Ἀπό αὐτά λοιπόν φαίνεται σαφῶς, ὅτι ὁ συγγραφεύς τῆς

160. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 3.

161. Ἤτοι: Ἄν ὄχι διά τῆς ἐνανθρωπήσεως, πῶς ὁ Λόγος ἐκένωσεν ἑαυτόν;

162. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 24.

163. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 3, 4.

164. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 24,1.

165. Βλ. Πράξ. ΣΤ´ § 3,3.

166. Ἔ.ἀ. § 3, 4. Ἐπί λέξει τά ΙΒ´ κεφάλαια χαρακτηρίζονται «ἐναντία τῇ πίστει τῇ ἀληθινῇ».

167. Ἔ.ἀ. § 3,3.

ἐπιστολῆς ψευδῶς κατηγορεῖ, -ἀφοῦ μάλιστα καί ὁ ἴδιος κάνει λόγον περί δύο προσώπων!- τόν ἅγιον Κύριλλον, ὅτι ἀπό μόνος του ἐπενόησε καί ἐδίδαξε τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων, ἐνῶ ἐκεῖνος εἰς τοῦτο ἠκολούθει τούς προγενεστέρους του ἁγίους Πατέρας καί διδασκάλους τῆς 'Εκκλησίας. Πάντως, τοῦτο (δηλ. ὁ ὅρος «καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις») δέν σημαίνει, ὅτι ἡ «φύσις» (δηλ. ἡ οὐσία) τῆς θεότητος καί τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ κυρίου εἶναι μία, ἀλλά ἁπλῶς ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἐνσαρκωθείς ἔγινεν ἄνθρωπος.

Καί πράγματι, τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν κατηγοροῦν μόνον ἐκεῖνοι πού, ἐπειδή ἀγαποῦν τήν διαίρεσιν, ὄχι μόνον ὑπερασπίζονται τήν ἀσέβειαν τῶν Θεοδώρου καί Νεστορίου, πού περιέχεται εἰς τήν ἐπιστολήν αὐτήν, καί ὁμιλοῦν διά δύο πρόσωπα (ἐν Χριστῷ), ἀλλά καί στρέφουν τήν κατηγορίαν τους αὐτήν ἐναντίον τῆς, ὡς ἄνω, ἰδικῆς μας ὁμολογίας (περί ὑποστατικῆς ἑνώσεως), μόνον καί μόνον ἐπειδή δέν εὐνοεῖ τήν διαίρεσιν· διότι ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, φυλάττει τά (δύο) συνδραμόντα στοιχεῖα, ἀπό τά ὁποῖα καί συναπετελέσθη ἡ ἄρρητος ἕνωσις, ἀσύγχυτα καί ἀδιαίρετα.

4. Πάλιν ὁ συγγραφεύς τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, ἐπειδή ἀκριβῶς ὁ ἴδιος ἐπιμένει νά χωρίζῃ -μέ βάσιν τήν ἀσέβειαν τοῦ Θεοδώρου καί τοῦ Νεστορίου- τάς εὐαγγελικάς καί ἀποστολικάς «φωνάς» εἰς ἀποκλειστικῶς εἰς τόν Θεόν Λόγον καί ἀποκλειστικῶς εἰς τόν ἄνθρωπον (ἀναφερομένας), κατηγορεῖ τόν ἁγίας μνήμης Κύριλλον, διά τό ὅτι δέν κατανέμει καί αὐτός τάς «φωνάς» εἰς τά δύο πρόσωπα, μέ τόν ἴδιον τρόπον[168], δηλ. μέ βάσιν τήν φρενοβλάβειαν ἐκείνων. Καί πράγματι ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος, ἀκριβῶς ἐπειδή γνωρίζει μέν τήν διάκρισιν τῶν «φωνῶν» πού ἀναφέρονται εἰς τόν ἕνα καί τόν αὐτόν Κύριον ἡμῶν 'Ιησοῦν Χριστόν, τόν ἐνσαρκωθέντα Θεόν Λόγον, ἀλλά δέν κατανέμει αὐτάς εἰς δύο «μέρη» καί δέν ἀπονέμει ἄλλας μέν ἀποκλειστικῶς εἰς τόν Θεόν Λόγον καί ἄλλας ἀποκλειστικῶς εἰς τόν ἄνθρωπον, εἰς τάς «ἐπεξηγήσεις» του γράφει σαφῶς τά ἑξῆς: «ἀλλ' οὐδὲ λόγων διαφορὰν ἀνῃρήκαμεν, εἰ καὶ συνωμολογήσαμεν ταύτας διαιρεῖν εἰς ἰδίᾳ τῷ Υἱῷ Θεῷ Λόγῳ τῷ ἐκ Πατρός, καὶ ἰδίᾳ πάλιν τῷ ἀνθρώπῳ υἱῷ τῷ ἐκ γυναικός»[169].

5. Πάλιν δέ οἱ ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντες ἅγιοι Πατέρες εἰς

168. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 3,3.

169. Βλ. Κυρίλλου, 'Απολογία κεφ. δ΄ (A.C.O. 1, 1, 6, σελ. 123).

τά παρ' αὐτῶν κρατηθέντα Πρακτικά ὁμολογοῦν, ὅτι «πιστεύουν» ὡς ἡρμήνευσεν ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος· καί ὅτι ἀναθεματίζουν, ὅσους δέν πιστεύουν ὁμοίως[170]. - Ὅμως ἡ ἐπιστολή, δι' αὐτόν καί ὅλους ἐκείνους πού πιστεύουν τά ἴδια μέ αὐτόν, λέγει ὅτι «ἐν αἰσχύνῃ εἰσὶ καὶ μετανοίᾳ οἱ τά ἐναντία τῇ πρώτῃ αὐτῶν διδαχῇ διδάσκοντες»[171].

6. 'Η ἐν Χαλκηδόνι ἁγία Σύνοδος εἰς τόν περί Πίστεως Ὅρον της ἀναθεματίζει ὅσους ἤ συντάσσουν ἤ παραδίδουν ἄλλο σύμβολον[172], ἐκτός ἀπό ἐκεῖνο τό ὁποῖον «ἐξέθεσαν» οἱ τριακόσιοι δέκα καί ὀκτώ ἅγιοι Πατέρες.

'Η ἐπιστολή ἐπαινεῖ τόν Θεόδωρον, ὁ ὁποῖος ὡς νά μή ἔφθαναν ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀναρίθμητοι βλασφημίαι του, ἐτόλμησε καί νά ἐκδώσῃ ἕν ἀσεβές σύμβολον[173], εἰς τό ὁποῖον λέγει ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ Θεός Λόγος καί ἄλλος ὁ Χριστός. Μάλιστα δέ εἰς αὐτό ὁ Θεόδωρος ἀναθεματίζει, ὅσους δέν φρονοῦν συμφώνως πρός τό ἀνόσιον ψευτοσύμβολόν του, ὥστε μέ βάσιν τήν ἰδικήν του φρενοβλάβειαν νά κατακρίνουν ὅλους τούς ἁγίους Πατέρας καί διδασκάλους τῆς 'Εκκλησίας! 'Αλλά τό ἀνόσιον αὐτό σύμβολον τοῦ Θεοδώρου, ὅταν κατά τήν πρώτην ἐν 'Εφέσῳ Σύνοδον ἀνεγνώσθη, ἀναθεματίσθη μαζί μέ τόν συγγραφέα αὐτοῦ.

7. 'Ακόμη ἡ ἁγία ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος ὄχι μόνον ἐπεκύρωσε

170. Βλ. Συνόδου Χαλκηδόνος, Πρᾶξις Γ΄ § 20-23. (A.C.O. 2, 1, 2, σελ. 81). Οἱ ἐπίσκοποι ἐβόησαν: «'Ως Κύριλλος, οὕτω πιστεύομεν. Αἰωνία ἡ μνήμη Κυρίλλου. 'Ως αἱ ἐπιστολαί Κυρίλλου ἔχουσιν, οὕτω πιστεύομεν. Κύριλλος οὕτως ἐδίδαξεν. Κυρίλλου αἰωνία μνήμη. Λέων καί Κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν. 'Ανάθεμα τῷ μή οὕτω πιστεύοντι». 'Ιδού τί γράφει ὁ ἅγιος Σωφρόνιος εἰς τήν δογματικήν του ἐπιστολήν: «Δεχόμεθα καί ἀσμενίζομεν· πάντα τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου τά θεῖά τε καί θεόσοφα συγγράμματα, ὡς πάσης ὀρθότητος γέμοντα καί πᾶσαν αἱρετικῶν καθαιροῦντα δυσσέβειαν· ἐξαιρέτως δέ τάς πρός Νεστόριον τόν θεοστυγῆ καί θεήλατον δύο συνοδικάς ἐπιστολάς, τήν τε δευτέραν καί τήν τρίτην, ᾗ καί τά δώδεκα συνῆπται κεφάλαια, ἅπερ ἅπασαν τήν Νεστορίου κακόνοιαν ἀποστόλων ἁγίων ἰσαρίθμοις κατέφλεξεν ἄνθραξι· σύν τούτοις δέχομαι καί τήν πρός τούς τῆς ἑώας ἁγιωτάτους προέδρους συνοδικήν γραφεῖσαν ἐπιστολήν... τούτοις ὁμοίως τοῖς ἱεροῖς Κυρίλλου τοῦ θεσπεσίου καί πανσόφου χαράγμασιν ὡς ἱεράν καί ὁμότιμον δέχομαι καί τῆς αὐτῆς ὀρθοδοξίας γεννήτριαν καί τήν θεόσδοτον ἐπιστολήν καί θεόπνευστον τοῦ μεγάλου καί λαμπροῦ καί θεόφρονος Λέοντος, τοῦ τῆς Ρωμαίων ἁγιωτάτης 'Εκκλησίας» (P.G. 87. 3188 CD).

171. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 3,8.

172. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 24,6.

173. Βλ. Πράξ. Δ΄ § 10.

τήν καταδίκην τοῦ Δόμνου ἐπισκόπου 'Αντιοχείας[174], ἐπειδή ἔγραψεν ὅτι πρέπει νά ἀποσιωπηθοῦν τά δώδεκα Κεφάλαια τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου καί κατεδίκασεν αὐτόν μετά τόν θάνατόν του, ἀλλά καί ἐδέχθη τήν χειροτονίαν τοῦ Μαξίμου.

'Αλλ' ἄν ὁ Δόμνος κατεδικάσθη λόγῳ τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων, πῶς τολμοῦν μερικοί νά λέγουν, ὅτι ἡ ἐπιστολή, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τά Δώδεκα αὐτά Κεφάλαια «ἀσεβῆ», ἔγινε δεκτή ἀπό τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον;

8. Οἱ ἅγιοι Πατέρες καί διδάσκαλοι τῆς 'Εκκλησίας, τούς ὁποίους καί ἠκολούθησεν ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία Σύνοδος, θέλοντες νά τονίσουν τήν διαφοράν μεταξύ θεότητος καί ἀνθρωπότητος, ὁμιλοῦν περί δύο φύσεων· παραλλήλως ὅμως ὁμολογοῦν τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσίν των, πού εἶναι ὁ εἷς Κύριος 'Ιησοῦς Χριστός, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁ ἐνσαρκωθείς καί γενόμενος ἄνθρωπος.

'Αντιθέτως ὁ συγγραφεύς τῆς ἐπιστολῆς ὁμιλεῖ μέν διά «δύο φύσεις», «μίαν δύναμιν», «ἕν πρόσωπον» καί ἕνα «υἱόν», ἀλλά καί δέν ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Θεός Λόγος, περί τοῦ 'Οποίου ὁ ἴδιος λέγει ὅτι

174. 'Ο 'Αντιοχείας Δόμνος ὡς σαφῶς ὁμολογεῖ εἰς τήν πρός Διόσκορον ἐπιστολήν του (βλ. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 145), ἐδέχετο τά ΙΒ' κεφάλαια. 'Αλλά μόνον μέ τά χείλη. Ἦτο δειλός χαρακτήρ. Μετέσχε τῆς ληστρικῆς καί ἐπεκύρωσε τάς Πράξεις της. 'Από τῆς κλίνης τῆς ἀσθενείας, ἀπό τήν ὁποίαν ἴσως μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἀπεδέχθη τήν καθαίρεσιν τῶν ἱεραρχῶν τοῦ θρόνου του μέ τήν ἑξῆς δουλοπρεπῆ δήλωσιν πρός τόν Διόσκορον: «Ἤθελα νά εἶχα τήν συνήθη ὑγείαν, νά μετεῖχον τῶν συνεδριῶν καί νά ἤκουον αὐτοπροσώπως τά κατά τούς Ἴβαν, Δανιήλ, Εἰρηναῖον, 'Ακυλῖνον, καί Θεοδώρητον· ἀλλ' ἀφοῦ αὐτό κατέστη ἀδύνατον λόγῳ τῆς βαρείας μου ἀσθενείας, καί ἐθεωρήθη ἀπαραίτητον νά μάθω τά γενόμενα καί ἐγώ ὁ σωματικῶς μή παρών, Σᾶς πληροφορῶ, ὅτι συμφωνῶ εἰς ὅλα. Καί διαλαλῶ, ὅτι δικαίως καθῃρέθησαν. Οὔτε διαφέρω, οὔτε χωρίζομαι ἀπό Σᾶς. 'Επικυρῶ πάντα ταῦτα ὁλοψύχως. Καί συμφωνῶ εἰς ὅλα, ὅσα ἐνήργησε καί ἔπραξεν ἡ ἁγιότης Σου» (Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 113). 'Αλλ' ἡ δουλικότης δέν τόν ἔσωσε. 'Ο Δόμνος καθῃρέθη ὑπό τῆς ληστρικῆς, ἐπειδή εἶχε ζητήσει τό 448 μ.Χ. νά ἀποσιωπηθοῦν τά ΙΒ' Κεφάλαια πρός καιρόν καί οἰκονομικῶς. 'Ως μαρτυρεῖ σαφῶς ὁ 'Ιουστινιανός, ὀλίγον μετά τήν καθαίρεσίν του ὁ Δόμνος ἐκοιμήθη. Παρά ταῦτα οἱ ἅγιοι χλ' Πατέρες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Συνόδου, δυσηρεστημένοι ἀπό τό ὅτι ἐτόλμησε νά προτείνῃ νά ἀποσιωπηθοῦν τά ΙΒ' Κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, δέν ἠθέλησαν νά τόν ἀποκαταστήσουν οὔτε θεωρητικῶς (βλ. Mansi 9, 576 Α'). Λατινιστί μόνον σῳζομένη Πρᾶξις τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (στερουμένη κύρους, ἀφοῦ τήν ἀγνοεῖ ἡ Ε' Σύνοδος καί ὁ 'Ιουστινιανός), λέγει ὅτι τάχα ὁ Δόμνος τό 451 μ.Χ. ἔζη καί ὅτι ἡ Δ' Σύνοδος ἐμερίμνησε διά τήν ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ πατριαρχείου 'Αντιοχείας ζωοτροφίαν του (Mansi 7, 269 Β ἑξ.).

ἔχει δύο «φύσεις», ἐσαρκώθη καί ἐνηνθρώπησε, δηλ. τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν τῶν δύο φύσεων. Εἶναι συνεπῶς φανερόν, ὅτι θέτει τό «φύσεις» ἀντί τοῦ «πρόσωπα»[175] καί ὁμιλεῖ διά μίαν «σχετικήν» ἕνωσιν, μέ βάσιν τούς ἀσεβεῖς Θεόδωρον καί Νεστόριον, τούς ὁποίους ὁ συγγραφεύς τῆς ἐπιστολῆς ὑπερασπίζεται καί ἐπαινεῖ· διότι καί αὐτοί, ἐνῶ ὁμιλοῦν διά δύο πρόσωπα, δύο Χριστούς, δύο υἱούς, θέλοντες νά συγκαλύψουν τήν ἀσέβειάν των, ὡμίλησαν καί περί δύο μέν φύσεων, ἑνός δέ Υἱοῦ! Καί πράγματι ὁ ἀσεβής Νεστόριος εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός τόν ὁμόφρονά του 'Επίσκοπον 'Ιεραπόλεως 'Αλέξανδρον, λέγει τὰ ἑξῆς: «Πρέπει αἱ δύο φύσεις νά μένουν εἰς τάς ἰδιότητάς των καί οὕτω κατά μίαν ἕνωσιν θαυμαστήν καί ὑπερέχουσαν πᾶσαν ἔννοιαν, νά ἐννοῶμεν μίαν δόξαν καί νά ὁμολογῶμεν ἕνα Υἱόν»[176]. Καί ἀκόμη: «Δέν κάνομεν τά δύο πρόσωπα ἕν πρόσωπον, ἀλλά διά τοῦ ἑνός ὀνόματος "Χριστός" δηλοῦμεν καί τάς δύο φύσεις ἐξ ἴσου[177]».

Μάλιστα δέ ὁ Θεόδωρος, ὡς προείπομεν, ἐπειδή ἀκριβῶς ἐννοεῖ τήν ἕνωσιν σχετικήν, καί ἐπειδή δέχεται τό «φύσεις» ἀντί τοῦ «πρόσωπα» ἤ «ὑποστάσεις»[178], εἰς τόν ἑνδέκατον λόγον του «Κατά τῆς 'Ενανθρωπήσεως» λέγει τά ἑξῆς: «Πρός αὐτά λοιπόν ἀρκοῦν βεβαίως καί τά ὅσα εἴπομεν, ὅπου καί ἐδείξαμεν τήν διαφοράν τῶν φύσεων καί τήν ἕνωσιν τοῦ προσώπου, καί ὅτι κατά τάς φύσεις ὁ μέν λαμβάνει εὐεργεσίαν, ὁ δέ δίδει εὐεργεσίαν, σῳζομένης τῆς ἑνώσεως ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἡ τιμή ἐκ μέρους τῆς συμπάσης κτίσεως ἐκτελεῖται ἀδιαιρέτως»[179]. Πρέπει νά παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐνῶ ἀρχικῶς ὡμίλει περί «φύσεων» ἐν συνεχείᾳ ἔκαμε λόγον διά «πρόσωπα» διά νά καταλήξῃ εἰς τό ὅτι ὁ μέν «εἷς» δίδει τήν εὐεργεσίαν, ὁ δέ «ἄλλος» δέχεται τήν εὐεργεσίαν, καί νά εἴπῃ ὅτι ἡ ἕνωσις ἔγινε μόνον ὡς πρός τήν τιμήν[180] τῶν δύο προσώπων! Τό ἴδιον ἀκριβῶς ὁμολογεῖ καί ὁ Νεστόριος, λέγων, ὅτι [μόνον][181] κατά

175. Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Α' § 6β' καί Κεφ. Ε' § 1.

176. Βλ. F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905· σελ. 196 (λατ).

177. Ἔ.ἀ.

178. Βλ. σημείωσιν 175.

179. Βλ. P.G. 66, 983-984D.

180. Δηλαδή τά δύο ἐν Χριστῷ πρόσωπα κοινήν ἔχουν μεταξύ τους μόνον τήν προσκύνησιν.

181. Βλ. καί Νεστορίου, ἐπιστολήν πρός τόν 'Ιεραπόλεως 'Αλέξανδρον. «Τῶν δύο φύσεων μία ἐστίν αὐθεντία, καί μία δύναμις, ἤτοι δυναστεία, καί ἕν πρόσωπον, κατά μίαν ἀξίαν καί τήν αὐτήν τιμήν» (F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 248).

τήν δόξαν ὁ Υἱός εἶναι εἷς.

9. Ἀλλά μέ ποῖον νόημα ὁμιλεῖ ὁ Νεστόριος περί τῶν δύο φύσεων καί πῶς, ἄν καί δέχεται ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ἕνας, λαμβάνει τόν ὅρον [φύσεις] ἀντί τοῦ «πρόσωπα», γίνεται ἐμφανές εἰς τάς βλασφήμους ἐκφράσεις του, τάς ὁποίας ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος ἐπεκαλέσθη κατά τήν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον εἰς βάρος του καί ἔχουν ὡς ἑξῆς:

«Οὕτω καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ τῆς πρός τὸν Θεὸν Λόγον συναφείας Θεὸν ὀνομάζομεν»[182].

Καί ἀλλαχοῦ ὁ Νεστόριος λέγει·

«Διὰ τὸν φοροῦντα τὸν φορούμενον σέβω· διὰ τὸν κεκρυμμένον, προσκυνῶ τὸν φαινόμενον· ἀχώριστος τοῦ φαινομένου Θεός· διὰ τοῦτο τοῦ μὴ χωριζομένου τὴν τιμὴν οὐ χωρίζω. Χωρίζω τὰς φύσεις, ἀλλὰ ἑνῶ τὴν προσκύνησιν»[183].

Καί πάλιν·

«Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Υἱὸς ἄνθρωπός ἐστι, λέγεις, ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός», ἵνα ὅταν ἀκούσῃς τό "γενόμενον ἐκ γυναικός", εἶτα ἴδῃς τὸ ὄνομα αὐτῷ προκείμενον τὸ μηνῦον τὰς φύσεις τὰς δύο, [κατά] μὲν τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν υἱὸν καλεῖς (υἱὸν γὰρ Θεοῦ ἐγέννησε καὶ διὰ τοῦτο Χριστοτόκος ἡ Παρθένος), ἀλλ' ἐπειδήπερ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διπλοῦς ἐστι κατὰ τὰς φύσεις, [οὐκ][184] ἐγέννησε μὲν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἥτις ἐστὶν Υἱὸς διὰ τὸν συνημμένον Υἱόν»[184α].

Ἀλλά καί ὁ Θεόδωρος εἰς τόν ὄγδοον λόγον του «Κατά τῆς Ἐνανθρωπήσεως», χρησιμοποιῶν καί αὐτός τόν ὅρον «φύσεις» ἀντί τοῦ «πρόσωπα», λέγει τά ἑξῆς:

«Ὥστε, ὅπερ ὁ Κύριος ἐπί τε τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός φησιν, "ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία", εἴπομεν ἂν καὶ ἡμεῖς εἰκότως κατὰ τὸν τῆς ἑνώσεως λόγον: ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο πρόσωπα, ἀλλ' ἕν· δηλονότι τῶν φύσεων διακεκριμένων· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ οὐ λυμαίνεται τῷ ἀριθμῷ τῆς δυάδος τὸ μίαν λέγεσθαι τὴν σάρκα (πρόδηλον γὰρ καθὸ μία λέγεται), οὕτω κἀνταῦθα οὐ λυμαίνεται τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν τοῦ προσώπου ἡ ἕνωσις. Ὅταν μὲν γὰρ τὰς φύσεις διακρίνωμεν τελείαν τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου φαμέν, καὶ τέλειον τὸ πρόσωπον· οὐδὲ γὰρ ἀπρόσωπόν ἐστι ὑπόστασιν εἰπεῖν· τελείαν δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, καὶ τὸ πρόσωπον ὁμοίως. Ὅταν μέν τοι ἐπὶ τὴν συνάφειαν ἴδωμεν, ἓν πρόσωπον τότε φαμέν»[185].

10. Ἀκόμη ἡ ἐπιστολή λέγει, ὅτι ὀφείλομεν νά ὁμολογοῦμεν τό Ναόν καί τόν Κατοικοῦντα ἐν τῷ Ναῷ[186], πρᾶγμα τό ὁποῖον σαφῶς εἰσάγει *δύο πρόσωπα*. Ἀλλά καί ὁ Νεστόριος ἐχρησιμοποίησε τά ἴδια λόγια. Λέγει τά ἑξῆς: «Ἐμπρός λοιπόν! Ἄς ὁμολογοῦμεν τάς [δύο] φύσεις! Καί ἄς συσφίγγωμεν τήν συνάφειαν τῶν φύσεων! Καί ἄς λέγωμεν, ὅτι ἡ μέν ἀξία καί ἡ δεσποτεία τοῦ Ναοῦ καί τοῦ εἰς τόν Ναόν κατοικοῦντος εἶναι μία, ἐνῶ αἱ φύσεις εἶναι δύο»[187].

Καί πάλιν λέγει: «Ὁ Κύριος εἶναι καί Ναός λόγῳ τῆς ἑνωθείσης μέ Αὐτόν Δεσποτείας»[188]. Ὅμως, ἀπό τά λόγια αὐτά τοῦ Νεστορίου ὡς καί ἀπό τό περιεχόμενον τῆς Ἐπιστολῆς γίνεται φανερόν ὅτι ἄλλον ὀνομάζουν Χριστόν, τόν ὁποῖον ἀποκαλοῦν Ναόν, καί ἄλλον Θεόν Λόγον, περί τοῦ ὁποίου λέγουν ὅτι κατοικεῖ ἐν τῷ Ναῷ. Ἀλλά, ἀφοῦ ὁμιλοῦν διά μίαν ἕνωσιν σχετικήν, τότε κατά τήν «ἀσέβειάν» των, δέν ὑπάρχει καμμία διαφορά μεταξύ τοῦ Χριστοῦ καί τῶν πιστῶν ἀνθρώπων, περί τῶν ὁποίων ὁ ἀπόστολος λέγει: «Ὑμεῖς ναός Θεοῦ ἐστε καί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν».

11. Ἀκόμη ὁ συγγραφεύς τῆς ἐπιστολῆς ὁμιλεῖ καί διά μίαν εἰς τάς δύο φύσεις δύναμιν[189]. Ὅμως τό αὐτό λέγουν καί οἱ Θεόδωρος καί Νεστόριος, τούς ὁποίους ἐκεῖνος ὑπερασπίζεται καί ἐπαινεῖ.

---

182. Κατά τόν Νεστόριον ὁ Χριστός καταχρηστικῶς ὀνομάζεται Θεός. Βλ. λόγος Nulla Deterior (F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 248).

183. Νεστορίου, Λόγος Α΄ κατά τῆς Θεοτόκου ἤ ἀρχή τοῦ δόγματος, ἐν F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 262). Τά νοήματά του εἶναι: «Ὅπως κατά συγκατάβασιν δέν χωρίζομεν τά δύο πρόσωπα, ἔτσι πάλιν κατά συγκατάβασιν δέν χωρίζομεν καί τήν εἰς αὐτά ἀποδιδομένην τιμήν»! Μέ ἄλλα λόγια: Ἡμεῖς κάνομεν συγκατάβασιν εἰς τόν Χριστόν! Τοῦ κάνομεν χάριν! Ὁποία τερατώδης ἀσέβεια!

184. Ὁ Loofs θεωρεῖ τό «οὐκ» ὡς μία «falsche korrektur».

184α. F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 274.

185. Θεοδώρου Μοψουεστίας, περί ἐνανθρωπήσεως, λόγος Η΄ P.G. 66, 981 A-B.

186. Βλ. Πράξ. ΣΤ΄ § 3.

187. Νεστορίου, κατά Πρόκλου, ἐν F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 340.

188. F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 222-223.

189. Ὁ μονοενεργητισμός, δηλαδή ἡ ἐκδοχή ὅτι αἱ δύο ἐν Χριστῷ φύσεις (= πρόσωπα) ἔχουν μίαν δύναμιν, μίαν ἐνέργειαν, μίαν τιμήν, μίαν αὐθεντίαν, μίαν ἀξίαν, μίαν δυναστείαν, μίαν ἁγιότητα, εἶναι πλάνη νεστοριανικῆς προελεύσεως καί ἐπινοήσεως, παρ' ὅτι φαίνεται μονοφυσιτίζουσα.

Καί ὁ μέν Θεόδωρος εἰς τόν δωδέκατον λόγον τοῦ ὡς ἄνω ἔργου του, ὅπου λέγει:

«Εἰς ταῦτα δέ ἀπαντῶν ὁ ἀπόστολος προσπαθεῖ νά δείξῃ, πῶς εἶναι μέτοχος τῆς θείας τιμῆς καί πῶς ἀπολαύει ταύτης, ὄχι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἐνοικούσης ἐν αὐτῷ δυνάμεως»[190]. Ἀπό αὐτά πρέπει νά συμπεράνωμεν, ὅτι ὀνομάζει τόν Χριστόν ἁπλοῦν ἄνθρωπον, ἄξιον μέν τιμῆς, ἀλλ' ὄχι ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, ἀλλά ὡς ἐκ τῆς ἐν Αὐτῷ ἐνοικούσης δυνάμεως.

Ὁ δέ Νεστόριος εἰς τήν ἐπί τοῦ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ρητοῦ, «ὁμοία ἐστίν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ», [ὁμιλίαν του] λέγει: «Διαίρεσις οὐκ ἔστι τῆς συναφείας καί τῆς ἀξίας· καί, ὡς φαίνεται, καί τῆς δυναστείας, καί θείας υἱότητος καί αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος "Χριστός", οὐκ ἔστι διαίρεσις· τῆς θεότητος καί ἀνθρωπότητός ἐστι διαίρεσις»[191]. Αὐτήν δέ τήν ἀσεβῆ περί ἑνώσεως ἄποψιν, τήν κατά ἀρετήν, ἀναιρῶν ὁ μακάριος Κύριλλος λέγει τά ἑξῆς: «Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ ἕνωσις ἔγινε συναφείᾳ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίᾳ ἢ δυναστείᾳ, καί οὐχὶ δὴ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικήν, ἀνάθεμα ἔστω»[192].

Αὐτήν τήν διδασκαλίαν *παρελάβομεν* ἀπό τούς ἁγίους Πατέρας. Συμφώνως λοιπόν πρός αὐτήν, [οἱ Πατέρες] καταδικάζουν ὅσους δέν ὁμολογοῦν, ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἡνώθη ἀπορρήτως καθ' ὑπόστασιν μέ μίαν σάρκα ἐψυχωμένην «ψυχῇ λογικῇ καί νοερᾷ», ἀλλά λέγουν, ὅτι ἡ ἕνωσις ἔγινε κατ' ἀξίαν καί αὐθεντίαν καί δυναστείαν[193].

Διότι οἱ ὅροι «μία δύναμις» καί «μία δόξα», ἤ «μία ἀξία», δέν χρησιμοποιοῦνται, ὡς ἀσεβῶς ἐδίδαξαν ὁ συγγραφεύς τῆς ἐπιστολῆς καί ὁ Θεόδωρος καί ὁ Νεστόριος, προκειμένου περί διαφόρων φύσεων, ἀλλά περί διαφόρων προσώπων ἐχόντων τήν αὐτήν τιμήν καί ἀξίαν καί

190. Θεοδώρου Μοψουεστίας, Περί τῆς Ἐνανθρωπήσεως λόγος ΙΒ', Swete, t 2, σελ. 305.

191. Νεστορίου, Ὁμιλία εἰς τό «Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπῳ βασιλεῖ» (F. Loofs, Nestoriana, Halle 1905, σελ. 280-281). Τά ἐντός ἀγκυλῶν ἀπαντοῦν εἰς τό λατινικόν κείμενον τοῦ Πρακτικοῦ τῆς Συνόδου μας, ἀλλά ὄχι καί εἰς τό ἄλλοθεν σῳζόμενον Ἑλληνικόν κείμενον τοῦ ἀποσπάσματος.

192. Βλ. ἐν ἁγ. Κυρίλλου, Συνοδική ἐπιστολή, ἀναθεματισμός γ'.

193. Ἡ κατ' ἐνέργειαν ἕνωσις εἶναι ἐντελῶς ἐξωτερικῆς μορφῆς.

περιωπήν, πρᾶγμα τό ὁποῖον ὁμολογοῦμεν μόνον προκειμένου περί τῆς ἁγίας Τριάδος[194].

*

27. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν:*

Ἡ εἰσήγησις αὐτή κατέδειξε σαφῶς, ὅτι ἡ ἐπιστολή, τήν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἔγραψεν ὁ *Ἴβας, εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἀντίθετος πρός τόν Ὅρον, τόν ὁποῖον διεκήρυξεν ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ ἐν Χαλκηδόνι* περί τῆς Ὀρθῆς Πίστεως. Καί ἀκριβῶς δι' αὐτό, ἐν συνεχείᾳ *ἀπῄτησαν ὅλοι* ἀπό τόν Ἴβαν *ὄχι μόνον νά ἀναθεματίσῃ* τόν Νεστόριον, τόν ὁποῖον ἡ ἀσεβής ἐπιστολή ὑπερασπίζεται, καί πολύ περισσότερον τά ἀσεβῆ δόγματά του, *ἀλλά καί νά ὑπογράψῃ τόν περί Πίστεως Ὅρον*, ἀπορρίπτων ἔτσι σαφῶς[195], ὅσα ἡ περί ἧς ὁ λόγος ἐπιστολή ὑπερασπίζεται. Ἐνήργησαν δέ ἔτσι, ἐπειδή *δέν ἔλαβον καθόλου ὑπ' ὄψιν των, ὅσα ἐλέχθησαν ὑπέρ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐκ μέρους ἑνός ἤ δύο ἐπισκόπων*, οἱ ὁποῖοι τελικῶς συνετάγησαν[196], καί αὐτοί, μέ τήν γνώμην ὅλων τῶν ἄλλων. Καί ἄρα ἐδέχθησαν τό Ἴβαν [μόνον], ἀφοῦ μετενόησε, ἀναθεμάτισε τόν Νεστόριον καί ἐδέχθη τόν ὑπό τῆς Συνόδου ταύτης ἐκτεθέντα Ὅρον.

*

28. Ὅλοι οἱ *Ἐπίσκοποι* ἀνεφώνησαν:

– Ταῦτα πάντες λέγομεν[197].

– Ἡ ἐπιστολή εἶναι αἱρετική.

194. Αἱ ἄκτιστοι ἐνέργειαι τῆς ἁγίας Τριάδος δέν εἶναι δυνατόν ποτέ νά ἀποτελέσουν ἐνεργείας κτιστῆς φύσεως. Ἡ κτιστή φύσις δέν εἶναι ποτέ δυνατόν νά ἔχῃ τάς ἐνεργείας τῆς ἀκτίστου. Αἱ ἐνέργειαι εἶναι τῶν φύσεων γνώρισμα, ὄχι τῶν προσώπων. Τά πρόσωπα πού ἔχουν τήν ἰδίαν φύσιν, ἔχουν καί τάς ἰδίας ἐνεργείας. Τό χάσμα μεταξύ κτιστῆς καί ἀκτίστου φύσεως δέν γεφυροῦται μέ τίποτε! Οὔτε μέ τήν μέθεξιν τῶν ἁγίων εἰς τάς ἀρετάς τοῦ Θεοῦ.

195. Λογικόν συμπέρασμα τῶν προλεχθέντων.

196. Ὀρθότατα ὁ Ἰουστινιανός παρατηρεῖ: «πλὴν κἀκείνῳ δεῖ προσέχειν τοὺς τῆς ἀληθείας ἐρευνῶντας· ὅτι πολλάκις τινὰ ἐν ταῖς Συνόδοις παρά τινων ἐν αὐταῖς εὑρισκομένων λέγεται ἢ κατὰ προσπάθειαν ἢ κατ' ἐναντίωσιν ἢ κατ' ἄγνοιαν· οὐδεὶς δὲ προσέχει τοῖς κατὰ μέρος παρά τινων λεγομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὴν συναίνεσιν παρὰ πάντων ὁριζομένοις· εἰς γὰρ κατ' ἐκείνους βουληθείη τις προσέχειν ταῖς τοιαύταις ἐναντιώσεσιν, ἑκάστη Σύνοδος εὑρίσκεται ἑαυτὴν ἀνατρέπουσα» (Ἰουστινιανοῦ, Ὁμολογία Πίστεως, Mansi 9, 568 E, ἑξ.).

197. Δηλαδή: «Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μέ τήν εἰσήγησιν. Τήν ἐπικυρώνομεν. Τήν ἐγκρίνομεν».

- Τήν ἐπιστολήν, τήν λεγομένην «τοῦ Ἴβα», ὅλοι τήν καταδικάζομεν.
- Ὅλοι τήν ἀναθεματίζομεν.
- Ἡ ἐπιστολή εἶναι ἀλλοτρία τῆς Συνόδου.
- Ἡ ἐπιστολή εἶναι ἀντίθετος πρός τόν Ὅρον.
- Ὁλόκληρος ἡ ἐπιστολή εἶναι αἱρετική.
- Ὅποιος δέν ἀναθεματίζει αὐτήν εἶναι αἱρετικός.
- Ὅποιος δέχεται αὐτήν εἶναι αἱρετικός.
- Ὁ Ὅρος τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἔχει κατακρίνει τήν ἐπιστολήν.
- Ὅποιος δέχεται αὐτήν, δέν ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος.
- Ὅποιος δέχεται αὐτήν, δέν δέχεται τόν ἅγιον Κύριλλον.
- Ὁ Ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἀπέρριψε τήν ἐπιστολήν τήν λεγομένην τοῦ Ἴβα.
- Εἷς ὁ Νεστόριος - εἷς ὁ Θεόδωρος[198].
- Ἀνάθεμα εἰς τόν Νεστόριον καί τόν Θεόδωρον καί τήν ἐπιστολήν τήν λεγομένην τοῦ Ἴβα.
- Ὅποιος δέχεται τήν ἐπιστολήν, ἀπορρίπτει τόν Κύριλλον.
- Ὅποιος δέχεται τήν ἐπιστολήν, ἀπορρίπτει τούς ἁγίους Πατέρας τῆς Χαλκηδόνος[198α].
- Τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καί Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη[199].
- Τῶν τεσσάρων ἁγίων Συνόδων αἰωνία ἡ μνήμη[200].
- Ὅποιος δέν ἀναθεματίζει τήν ἐπιστολήν, βλασφημεῖ τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον.
- Πολλά τά ἔτη τοῦ Βασιλέως.
- Τοῦ Ὀρθοδόξου Βασιλέως πολλά τά ἔτη.

*

198. Δηλαδή: «Τί Νεστόριος - τί Θεόδωρος».

198α. «Ἐκ τούτων ἁπάντων δέδεικται, ὅτι ἀλλότριός ἐστι τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως, ὁ τήν προειρημένην ἀσεβῆ ἐπιστολήν ἐπαινῶν ἤ ἐκδικῶν» (Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή, Mansi 9, 628c).

199. Μέ τά λόγια αὐτά ἡ Σύνοδος μᾶς δηλώνει, ὅτι ἀποδέχεται πλήρως καί ἐξ ὁλοκλήρου τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος καί τόν ἅγιον Κύριλλον, ὡς τάς πλέον στερεάς καί ἀσφαλεῖς κρηπῖδας τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων.

200. Τά λόγια αὐτά ἀποτελοῦν σαφῆ Ὁμολογία Πίστεως.

29. Μετά ἀπό τάς ἀναφωνήσεις αὐτάς, ἡ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Ἀφοῦ ἡ πραγματοποιηθεῖσα ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων συζήτησις *θεωρεῖται ἀρκετή*, εἰς τήν προσεχῆ[201] συνεδρίαν μας, θά ἔχωμεν τήν δυνατότητα νά ἀσχοληθῶμεν μέ τάς ἀποφάσεις, πού πρέπει νά λάβωμεν.

201. Ἀνεμένετο ὅτι θά ἠκολούθει μία μόνον ἀκόμη Συνεδρία, ἡ καί τελική. Ἠκολούθησαν δύο, διότι -τοὐλάχιστον διά τήν πλειονότητα τῶν Πατέρων- ἡ Ζ' Πρᾶξις ἦτο ἀπροσδόκητον γεγονός.

ΠΡΑΞΙΣ Ζ΄
Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΒΙΓΙΛΙΟΥ

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ὁ πάπας Βιγίλιος, ὅταν τήν 25ην Ἀπριλίου 553 μ.Χ. προσεκαλεῖτο εἰς τήν Σύνοδον, εἶχε δηλώσει ὅτι δέν θά συμμετεῖχεν αὐτοπροσώπως, ἀλλ' ὅτι θά ἡτοίμαζε καί θά ἀπέδιδε τήν γνώμην του γραπτῶς ἐντός 20 ἡμερῶν (βλ. Πραξ. Β΄ § 8).

Ἡ προθεσμία αὐτή ἔληξε τήν 14ην Μαΐου 553 δηλ. τήν ἐπομένην τῆς Πράξεως Δ΄ (καθ' ἥν οἱ ἅγιοι Πατέρες κατέκριναν τά Κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου καί ἐξεφώνησαν κατ' αὐτοῦ ἀνάθεμα)· δύο ἡμέρας πρό τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Ε΄ Πράξεως.

Ὅμως ὁ πάπας δέν ἐπέδωκε τό θέσπισμά του τότε. Ἀνέβαλε τήν ἐπίδοσιν, μέχρι ὅτου ὡλοκληρώθη ἡ ἔρευνα τῆς Συνόδου. Καί πράγματι ἕξ ἡμέρας μετά τήν ΣΤ΄ Πρᾶξιν (δηλ. τήν 25ην Μαΐου 553 μ.Χ., προτεραίαν τῆς Ζ΄ Πράξεως, ἀφοῦ πλέον εἶχε πληροφορηθῆ τά πάντα, ὥστε νά προβῆ εἰς οἱασδήποτε διορθώσεις) ὁ πάπας ἐπεχείρησε νά ἐπιδώση τό ὑπόμνημά του, τό γνωστόν μέ τόν τίτλον Constitutum I ἤ Judicatum I indictionis[1], τό ὁποῖον ὁ Tixeront χαρακτηρίζει ὡς μίαν ἀπό τάς ὡραιοτέρας λογοτεχνικάς συνθέσεις πού προέρχονται ἀπό τόν ΣΤ΄ αἰῶνα (Fliche-Martin, ἔ.ἀ, σελ. 600). Εἶναι κατά κυριολεξίαν ἐκπληκτική ἡ διαπίστωσις, ὅτι, ἐνῶ ἡ Σύνοδος εἶχε καθορίσει ἡμέραν καί ὥραν πραγματοποιήσεως τῆς Ζ΄ Πράξεώς της (26 Μαΐου 553, ἡμέρα Δευτέρα, ἀσφαλῶς πρωί), ὁ πάπας ἐπιχειρεῖ νά ἐπιδώση τό Constitutum I τήν παραμονήν (25 Μαΐου 553, ἡμέραν Κυριακήν, τό βράδυ!). Εἶναι φανερόν, ὅτι ὄπισθεν τῆς ἐνεργείας του αὐτῆς ἐκρύπτετο δολία τις σκοπιμότης. Προφανῶς μέ τό κείμενόν του αὐτό ὁ πάπας ἤθελε νά ἀνατρέψη τά Συνοδικά πορίσματα καί νά ρυμουλκήση τήν Σύνοδον πρός τάς ἰδικάς του ἀπόψεις. Ἀλλ' ἀπέτυχε. Ὁ μέν βασιλεύς ἐθεώρησε τό Constitutum ἐντελῶς περιττόν (βλ. Πραξ. Ζ΄ § 4,2). Ἡ δέ Σύνοδος διεμήνυσεν εἰς τόν πάπαν ὅτι μπορεῖ νά συζητήση μαζί του ὅ,τιδήποτε ἀλλά μόνον ἐν «συνόδῳ», ἐκκλησιαστικῶς.

α. Ὁ πάπας Βιγίλιος, ὅταν ἐκλήθη ἐπισήμως νά προσέλθη εἰς τήν Σύνοδον καί νά καταλάβη τήν ὑπό τῶν ἱερῶν κανόνων καθωρισμένην θέσιν, ἠρνήθη νά προσέλθη δηλώσας, ὅτι δέν θά μετάσχη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου (βλ. Πράξ. Β΄ § 8 καί τήν ἐκεῖ σημ. 20α).

Ἔτσι ὁ πάπας μέ τήν ἐν Πράξει Β΄ § 12 καί: 19 ἀπόφασιν τῆς Συνόδου κατέστη ὑπόδικος καί θά ἦτο δυνατόν νά ἐδικάζετο αὐθημερόν καί νά καθῃρεῖτο ὡς ἀπειθήσας πρός τήν Οἰκουμενικήν Σύνοδον, ὅπως εἶχε καθαιρεθῆ ὁ Διόσκορος Ἀλεξανδρείας, πρίν ἀκόμη ἐρευνηθοῦν ὑπό τῆς Συνόδου αἱ δογματικαί του ἀπόψεις καί ἀναθεματισθῆ ὡς αἱρετικός.

Παρά ταῦτα ἡ Ε´ Σύνοδος ἔδειξε πρός τόν πρωτόθρονον πάπαν καί βαθύτατον σεβασμόν καί ἀπέραντον ἀνοχήν καί μακροθυμίαν. Καί ἴσως εἶχεν ἤδη εὐθύς μετά τήν λῆξιν τῆς Συνεδρίας τῆς ΣΤ´ Πράξεως ἕτοιμον τό κείμενον τῶν ἀποφάσεών της, ὡς βλέπομεν αὐτάς εἰς τήν Πρᾶξιν Η´.

β. Ὡς δέ νά μή ἤρκουν τά ὡς ἄνω, ὁ πάπας ἐνῶ εἶχεν ἀναλάβει τήν ὑποχρέωσιν νά ἐπιδώση πρό τῆς 14ης Μαΐου κείμενον μέ τάς ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀπόψεις του καί εἶχε δηλώσει ὅτι μετά τήν παρέλευσιν τῆς προθεσμίας αὐτῆς θά ἐθεώρει καί ὁ ἴδιος τήν ὁποιανδήποτε ἐκ μέρους τῆς Συνόδου τιμωρίαν του ὀρθήν καί δικαίαν (βλ. Πράξ. Β´ § 8), καί ἐνῶ εἶχεν ἐμπροθέσμως ἕτοιμον τό ὑπεσχημένον κείμενόν του, ἀνέβαλε τήν ἐπίδοσίν του μέχρι καί τῆς 25 Μαΐου. Τότε ἐξ ἡμέρας μετά τήν ΣΤ´ Πρᾶξιν, τήν προτεραίαν τῆς Πράξεως Ζ´ ὁ πάπας ἐπεχείρησε νά ἐπιδώση τό κείμενόν του, πού τιτλοφορεῖται Constitutum I ἤ Judicatum I indictionis εἰς τόν βασιλέα. Ἐπιδίωξίς του ἦτο νά ἀνατρέψη τάς μέχρι τότε ἀποφάσεις τῆς Συνόδου καί νά τήν ρυμουλκήση εἰς τάς περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἀπόψεις του.

Ἀλλ' ὁ μέν βασιλεύς ἠρνήθη νά παραλάβη τό Constitutum, δηλ. τό ἠγνόησε καί τό περιεφρόνησε διά τούς λόγους πού ἐκτίθενται εἰς τήν Πρᾶξιν Ζ´ 4.

γ. Μέ τό Constitutum I ὁ πάπας ἀκολουθῶν τόν Φακοῦνδον κάνει διάκρισιν μεταξύ τοῦ Θεοδώρου καί τῶν Θεοδωρήτου - Ἴβα. Δέχεται ὅτι ὁ Θεόδωρος εἶναι ἀσεβής καί αἱρετικός· καί κατακρίνει ἐκ τῶν 70 ὑποβληθέντων εἰς αὐτόν 60 κεφάλαια τοῦ Θεοδώρου, τά ὁποῖα καί ἀναθεματίζει ὡς πλήρη ἀνοσιωτάτων βλασφημιῶν, καί ὡς τελείως ἀντορθόδοξα καί ἐπιβλαβέστατα (plena execrabilibus blasphemiis et orthodoxae fidei valde inimica et procul a christianis sensibus expellanda) (Mansi 9, 65-94). Ὁ πάπας, προφανῶς σκοπίμως ἀπέφυγε νά ἀσχοληθῆ μέ τά ὑπόλοιπα κεφάλαια καί μέ τήν ἑρμηνευτικήν τοῦ Θεοδώρου.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ πάπας apostolica auctoritate ἀναθεματίζει κάθε κληρικόν, πού θά διανοηθῆ νά ἀποδώση νεστοριανικάς ἤ θεοδωριανάς ἀπόψεις εἰς τούς ἁγίους Πατέρας καί διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Μέ ἰδιαιτέραν δέ ἐπιμονήν καί ἀγανάκτησιν ἀποκρούει τοιαύτην κατηγορίαν διά τόν ἑαυτόν του: Absit, ut suprascripta capitula dogmatum, quae secundum subjectos intelligentiae sensus a nobis constat esse damnata,... non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere (Mansi, 9, 96C).

Ὁ πάπας κρίνει καί κατακρίνει τάς διδασκαλίας τοῦ Θεοδώρου σαφῶς καί ρητῶς· καί ὀρθοδόξως. Ἀλλά ἀρνεῖται κατηγορηματικῶς νά ἀναθεματίση τόν Θεόδωρον. Ἔχομεν παράδοσιν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Ρώμης, λέγει ὁ πάπας ψευδόμενος (βλ. Πραξ. Ε´ § 13,5 καί σημ. 68-69), νά μή ἀναθεματίζωνται οἱ κεκοιμημένοι· καί δι' αὐτό, οὔτε ἡμεῖς τολμῶμεν νά ἀναθεματίσωμεν αὐτόν, ἀλλά οὔτε καί ἐπιτρέπομεν νά ἀναθεματισθῆ ἀπό ἄλλον τινά: Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diverso patres nostri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiae, differentes, illaesas sacerdotum in pace ecclesiastica defunctorum servavere personas, idemque regulariter apostolicae sedis, quae supra diximus, definiunt constituta. Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis, sed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit, specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti patres nostri disposuerint, superius evidenter expressum est, eum nostra non audemus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam

condemnari concedimus (Mansi 9, 96 BC).

Ἡ διαβεβαίωσις αὐτή τοῦ πάπα ἠλέχθη ὑπό τῆς Συνόδου ἐν Πράξει Ε´ § 11-13 ὡς ἀστήρικτος καί ψευδής. Τά ἀπόψεις αὐτάς ἀντικρούων ὁ Ἰουστινιανός ἔγραψε: «Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο προστεθείκατε τοῖς ὑμετέροις γράμμασιν, ὅτι, ἐάν τις τὸν αἱρεσιάρχην ἀναθεματίσῃ καὶ εἴπῃ κατακρίνων "καὶ τοὺς τὰ ὅμοια φρονοῦντας αὐτῷ", συμπεριλαμβάνει πάντας τοὺς ὁτεδήποτε ταῦτα φρονήσαντας... γινώσκετε, ὅτι πρῶτον μὲν ἐκεῖνοι δίχα ὀνόματος ἀναθεματίζονται οἱ κατὰ πλάνην ἀκολουθήσαντες τοῖς αἱρεσιάρχαις, οὐ μὴν οἱ ἄλλους ἀπατήσαντες· τοὺς γὰρ ἀρχηγοὺς τῶν αἱρέσεων καὶ ὀνομαστὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀναθεματίζει. Θεόδωρος δὲ οὐ μόνον διδάσκαλος ἦν τῆς Νεστορίου δυσσεβείας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς διὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἠπάτησεν» (Mansi 9, 644 BC).

Τόν Θεοδώρητον ὁ πάπας δέχεται ὡς κατά πάντα ὀρθόδοξον. Καί τονίζει, ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά γίνεται ἀντικείμενον ἀντιλογιῶν, ἀπό τάς ὁποίας ἀνεπαισθήτως τις μεταπηδᾷ εἰς ὕβρεις, ἱεράρχης ὄχι μόνον κοιμηθείς ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀλλά καί ἄξιος νά τιμηθῆ ὡς εἷς τῶν ἁγίων πατέρων: Qui in pace catholicae ecclesiae sunt defuncti, nulla contumelia generetur, ne inte injuriarum nascatur occasio,... unte potius debeat sanctorum patrum reverentia custodiri (Mansi 9, 98D).

Τήν ἐπιστολήν Ἴβα ὁ πάπας δέχεται ὡς αὐθεντικήν καί κυρωθεῖσαν ὑπό τῆς Δ´ Συνόδου. Καί κατ' ἐπέκτασιν ὡς θεόπνευστον καί ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως.

δ. Ἡ ἀπόπειρα ἐπιδόσεως τοῦ Constitutum εἰς τόν βασιλέα ἤρχισε τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς.

Ὁ πάπας ἤθελε νά καταλάβη τήν Σύνοδον ἐξ ἀπροόπτου. Ἀλλ' ἠπατήθη. Ἡ ἐναντίον του ἀντίδρασις τοῦ βασιλέως καί τῆς Συνόδου ὑπῆρξε ταχεῖα ἀλλά καί περιεσκεμμένη.

Ὁ βασιλεύς, προφανῶς πλήρως ἐνήμερος περί τῶν ἀπόψεων τοῦ πάπα Βιγιλίου, ἀφοῦ τό Constitutum ἀνεγνώσθη ἐνώπιον τοῦ πάπα ὑπό ἑπτά ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν (βλ. Πράξ. Ζ´ § 4,2 abc) ἔθεσε διά τοῦ κοιαίστορος Κωνσταντίνου ὑπ' ὄψιν τῆς Συνόδου κείμενα τοῦ πάπα φυλασσόμενα εἰς τά αὐτοκρατορικά ἀρχεῖα, διά τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ πάπας, ὡς τρεπόμενος ἀπό τά κρείττονα ἐπί τά χείρω (ἀπό τήν ὀρθήν πίστιν εἰς τήν αἵρεσιν), ἐπίορκος καί ἀσυνεπής καί ἀνειλικρινής, εἶναι ἀνάξιος τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματός του (βλ. Πράξ. Ζ´ § 4, 2f) καί πρέπει νά καθαιρεθῆ, διά νά μή μιαίνωνται μέ τήν ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις μνημόνευσίν του τά ἱερά καί ἄχραντα μυστήρια.

ε. Καί πράγματι ἀπό τά κείμενά του, πού ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς ἁγίας Συνόδου καί καταχωρίζονται εἰς τά Πρακτικά της, συνάγεται ὅτι ὁ Βιγίλιος α) ἐπί πολλά ἔτη δέν ἔπαυσε νά καταδικάζη τά Τρία Κεφάλαια, β) αἰφνιδίως ἤλλαξε γνώμην καί τοποθέτησιν. Εἰς τά καταχωρισθέντα εἰς τά Πρακτικά τῆς Ζ´ Πράξεως κείμενά του οἱ ὑπέρμαχοι τῶν Τριῶν Κεφαλαίων χαρακτηρίζονται ὡς «ἐχθροί τῆς Ἐκκλησίας», «ἐχθροί τῆς χριστιανικῆς πίστεως», «ἐχθροί τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος», «ἐκτός τῆς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν», «ἀφωρισμένοι δυνάμει τῆς ἀποφάνσεώς του», «ψευδολογοῦντες», «ὑβρισταί τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καταφρονηταί τῆς Γ´ Συνόδου», «συκοφάνται τοῦ πάπα Λέοντος, ὅτι τάχα ἐδέχοντο τήν

διδασκαλίαν τοῦ Θεοδώρου» καί «πρόσχημα ἔχοντες Χριστιανοῦ 'Ορθοδόξου», μή ὄντες, καί ἄλλα πολλά.

'Η Σύνοδος εὑρεθεῖσα ἐνώπιον τοῦ Constitutum ἀφ' ἑνός καί τῶν καταχωρισθέντων ἐν Πράξει Ζ' ἐγγράφων του ἀφ' ἑτέρου, πού ἦσαν κείμενα ἐξ ἴσου γνήσια ἀλλά καί ἐξ ἴσου μεταξύ τους ἀσυμβίβαστα, διηρωτήθη, ποίαν σχέσιν μποροῦν νά ἔχουν τά κείμενα αὐτά πρός τήν 'Εκκλησίαν καί τή καθέδραν (sedes) τῆς Ρώμης. Τό ἀβίαστον δέ συμπέρασμα, εἰς τό ὁποῖον ὡδηγήθη, ὑπῆρξεν, ὅτι προέρχεται ἐκ τῆς γραφίδος ἑνός τρεπτοῦ ἀνθρώπου, καί μάλιστρα τρεπτοῦ κατά τρόπον ἀνοσιώτατον καί ἁμαρτωλότατον, ἀφοῦ ἡ τροπή του προϋποθέτει καί τήν καταπάτησιν φρικωδεστάτου ὅρκου. 'Αλλ' ὁ τρεπτός ἄνθρωπος ὁ πλανώμενος εἰς τάς ἀτραπούς τῆς δογματικῆς πλάνης, ἔστω καί ἄν εἶναι ἐπίσκοπος (sedens), δέν μολύνει οὔτε μέ τά ἔργα οὔτε μέ τό φρόνημά του τήν μή ἔχουσαν σπῖλον ἤ ρυτίδα ἤ τί τῶν τοιούτων ἁγίαν 'Εκκλησίαν.

'Η τροπή τοῦ τρεπτοῦ ἀνθρώπου βαρύνει μόνον τόν ἴδιον καί καθιστᾷ ἔνοχον, μόνον τόν ἴδιον. Καί ἀκριβῶς δι' αὐτό ὁ ἐπίσκοπος (sedens) σφάλλων, εἴτε περί τήν πίστιν εἴτε περί τήν ἐνάρετον ζωήν, ἐκβάλλεται τῆς ἐπισκοπῆς (sedes) καί ἀφορίζεται καί ἀναθεματίζεται, ὡς μέλος σεσηπός, ἐνῷ ἡ 'Εκκλησία μένει καθαρά καί ἀμίαντος (βλ. καί ἄποψιν 'Ιουστινιανοῦ περί ἀναθέματος ἐν Εἰσαγωγή κεφ. ΣΤ' § 4 καί σημ. 31).

'Η Ε' Σύνοδος ἐφαρμόσασα τήν διάκρισιν μεταξύ sedes καί sedens εἰς τόν πάπαν καί τήν 'Εκκλησίαν Ρώμης (βλ. Πραξ. Ζ' § 16-17), ἔδειξε σαφῶς ὅτι ὁ πάπας α) δέν εἶναι ἀλάθητος, β) ὑπόκειται εἰς τή κρίσιν καί τήν δικαστικήν ἐξουσίαν τῶν Συνόδων καί γ) ὅλαι αἱ ἀποφάσεις τῶν μεταγενεστέρων λατινικῶν συνόδων, κατά τάς ὁποίας οἱ πάπαι ὑπέρκεινται ἀκόμη καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί ὑπ' οὐδενός κρίνονται οὔτε διά τά ἠθικά οὔτε διά τά περί τό δόγμα λάθη τους, εἶναι αἱρετικαί καί ἀντιεκκλησιαστικαί, ἀφοῦ ἀποτελοῦν κατάφωρον παράβασιν σαφῶν ἀποφάσεων Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί συνεπῶς ἠθελημένην ἀλλοίωσιν τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Παραδόσεως (βλ. Πραξ. Ζ' σημ. 85).

στ. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καί αἱ ἀπόψεις καθολικῶν (ὡς π.χ. τοῦ E. Amann ἐν D.T.C. 15, p. 90G), ὅτι τάχα δέν εἶναι δυνατή ἡ διάκρισις τῆς sedes ἀπό τόν sedens στεροῦνται σοβαρότητος. 'Ο τρεπτός ἄνθρωπος τρέπεται ἐξ ἴσου εἰς πονηρά ἔργα καί αἱρετικά φρονήματα. Καί τραπείς κρίνεται. Καί κατακρίνεται. Καί καθαιρεῖται. Καί ἀναθεματίζεται. Καί ζῶν καί μετά θάνατον. Καί λογίζεται πρόβατον ἀπολωλός, ἔστω καί ἄν εἶχε διατελέσει κοινός πατήρ καί καθολικός ποιμήν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ.

'Ο πάπας Βιγίλιος συλληφθείς νά μή φρονῇ ὡς ἡ Οἰκουμενική Ε' Σύνοδος ἐδικάσθη καί κατεδικάσθη κατά μέν τήν Ζ' Πρᾶξιν εἰς *καθαίρεσιν καί ἀκοινωνησίαν* (αὐτό δηλοῖ ἡ ἀποκοπή του ἀπό τήν sedes του), κατά δέ τήν Η' Πρᾶξιν εἰς *ἀναθεματισμόν* (βλ. σημ. 64).

ζ. 'Ο Ρῶσος ἱστορικός Β. Καρτασιώφ ἔχει διατυπώσει τήν γνώμην ὅτι τά κείμενα τοῦ πάπα κατεχωρίσθησαν εἰς τό πρακτικόν τῆς Ζ' Πράξεως λόγῳ τῆς μικροφιλοτιμίας τοῦ βασιλέως νά μή ὑστερῇ ἡ Σύνοδός του εἰς γραπτά κείμενα τοῦ πάπα ἔναντι τῶν δύο προηγουμένων (ἔ.ἀ. σελ. 515). 'Η ἄποψις αὐτή θά εἶχε κάποιαν ἀξίαν, ἄν ἡ Ε' Σύνοδος δέν εἶχε ἀφορίσει καί ἀναθεματίσει τόν πάπαν. Ἴσως ὁ Καρτασιώφ δέν εἶχε ποτέ μελετήσει τά Πρακτικά τῆς Συνόδου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Ζ΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ μέν τῆς βασιλείας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν *Ἰουστινιανοῦ*, τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, ιβ΄ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ περιφανεστάτου Βασιλείου, τῇ ζ΄ τῶν καλανδῶν Ἰουνίου[1], ἰνδικτιῶνος α΄, συνεδρευόντων εἰς τό Σεκρέτον τῶν σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς βασιλευούσης ταύτης πόλεως

1. *Εὐτυχίου* τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης,
2. *Ἀπολιναρίου* τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας,
3. *Δομνίνου* τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου τῆς μεγάλης Θεουπόλεως,

4-6. *Στεφάνου* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ραφίας, *Γεωργίου* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Τιβεριάδος, καί *Δαμιανοῦ* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Σωζούσης, τοποτηρητῶν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων *Εὐστοχίου*,

7. *Βενίγνου* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Πελαγωνίας, τοποτηρητοῦ τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἠλία,
8. *Θεοδώρου* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας,
9. *Ἀνδρέου* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Ἐφέσου,
10. *Σεξτιλιανοῦ* τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Τύνιδος, τοποτηρητοῦ, τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Καρχηδόνος Πριμόσου,

(καί ὅλων τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῶν ὁποίων τά ὀνόματα εὑρίσκονται εἰς τήν Πρώτην Πρᾶξιν).

*

1. Δηλ. τήν 26 Μαΐου 553, ἡμέραν Δευτέραν μετά τήν Κυριακήν τοῦ Τυφλοῦ.

2. ʽΟ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων εἶπε:

Κατά τήν προηγουμένην συνεδρίαν Αὐτῆς ἡ ἁγία ʽΥμῶν Σύνοδος ἠσχολήθη ὀλίγον μέ τήν ἐπιστολήν τήν λεγομένην τοῦ Ἴβα καί προεξήγγειλεν ὅτι κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν Αὐτῆς θά ἠσχολεῖτο μέ τά μέτρα, τά ὁποῖα θά παραστῆ ἀνάγκη νά ἐφαρμόσῃ. Καί ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον.

3. ʽΗ *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν τά ἤδη πεπραγμένα.

Καί ἀνεγνώσθησαν.

*

4. ʼΑλλά, πρίν ἡ ἁγία Σύνοδος ἀρχίσῃ νά ἀσχοληθῆ μέ ἕν ὁποιονδήποτε θέμα, εἰσῆλθεν ὁ ἐνδοξότατος *κοιαίστωρ Κωνσταντῖνος*[2], ἀποσταλείς ὑπό τοῦ εὐσεβεστάτου *Βασιλέως*, καί εἶπε τά ἑξῆς:

***[ʽΟ κοιαίστωρ ἐνημερώνει τήν Σύνοδον περί τοῦ Constitutum I]*.**

2. ʽΗ προσέλευσις τοῦ κοιαίστορος (Quaestor sacri palatii) Κωνσταντίνου ἦτο ἀπρόοπτος, ἀφοῦ τά γεγονότα τῆς § 4,2 συνέβησαν τό βράδυ ἤ τή νύκτα τῆς Κυριακῆς 25 Μαΐου 553 μ.Χ. (βλ. κατωτέρῳ σημ. 24). Τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ βασιλεύς θελήσας νά προλάβῃ νά διαπέμψῃ εἰς τήν Σύνοδον, πού ἀσφαλῶς θά ἤρχιζε τάς ἐργασίας της ὄχι βραδύτερον τῆς 9:00 πρωϊνῆς, ἐχρειάσθη νά καλέσῃ ἄρχοντας καί κληρικούς πλησίον του διά τήν ἐν § 4 σημ. 25 σοβαράν ὑπόθεσιν πολύ ἐνωρίς τό πρωΐ τῆς 26 Μαΐου 553 μ.Χ. Ἄρα ὁ πάπας ἐπεχείρησε νά αἰφνιδιάσῃ τόν βασιλέα καί τήν Σύνοδον. ʼΑλλʼ ἔσφαλε. Μέ τήν ἀγόρευσιν τοῦ Κωνσταντίνου ἀρχίζει, μέ ἐντελῶς νέα πλέον στοιχεῖα, ἡ δίκη τοῦ πάπα Βιγιλίου, ὅστις Συνοδικῇ ἀποφάσει εἶχε καταστῆ ὑπόδικος (βλ. Πράξ. Βʹ § 19). Ἔτσι ἡ Σύνοδος εἰσέρχεται εἰς τήν τελικήν φάσιν τῶν ἐργασιῶν της μέ τήν δίκην τοῦ πάπα. Διότι, κατά τήν ἐκκλησιαστικήν δεοντολογίαν, ὁ πάπας ὡς πρωτόθρονος ἐν τῇ ʼΕκκλησίᾳ ὤφειλε γινομένης Συνόδου Οἰκουμενικῆς ἤ νά μετέχῃ ἤ νά ἀπουσιάζῃ ᾐτιολογημένως. Tertium non dat. Πρό τῆς ἐκδόσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἡ Σύνοδος θά ὤφειλε νά εἶχε καλέσει τόν πάπαν εἰς ἀπολογίαν. Ὅμως ἡ ἔκδοσις τοῦ Constitutum I κατέστησε περιττήν τήν διαδικασίαν αὐτήν. ʼΑπό αὐτά καταφαίνεται ὅτι αἱ διαβεβαιώσεις τῶν μεταγενεστέρων λατίνων, ὅτι:

α. ὁ πάπας ὑπερέχει τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου εἰς αὐθεντίαν (a recto veritatis tranite aberrant, qui affirmant licere ab judiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum concilium, tanquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiorem appellare. Αʹ Συνόδου Βατικανοῦ, Constitutio Dogmatica I de Ecclesia cap. 3.H. Denzinger Enchiridion Symbolorum, Freiburg 1957[31], No 1830).

β. ὁ πάπας, ὅταν ὁμιλῇ ex cathedra ἔχει ὁλόκληρον τό ἀλάθητον τῆς ʼΕκκλησίας (ea infallibilitate pollere, qua Divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit)· καί ὡς ἐκ τούτου αἱ ex

1a. Εἶναι γνωστόν εἰς τήν ʽΥμετέραν Μακαριότητα, πόσον ὁ ἀήττητος βασιλεύς ἡμῶν ἐφρόντιζεν πάντοτε *νά λήξῃ ἡ ἀναφυεῖσα ἔρις* τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, ἕνεκα τῶν ὁποίων καί γίνεται ἡ ἐκ μέρους Σας διαβούλευσις, καί νά ἀπαλλαγῆ ἔτσι ἡ ʼΕκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν μομφήν, πού προσάπτεται εἰς αὐτήν, ἐξ αἰτίας τους, ὄχι ἐπειδή τάχα ἠγνόει τό ὀρθόδοξον φρόνημα τῆς ʽΥμετέρας ʽΑγιότητος, καί τήν ἀπόφασιν, τήν ὁποίαν εἴχατε ἤδη λάβει, ἐπί τῶν ὑπό συζήτησιν θεμάτων	**1a.** Εἶναι γνωστόν εἰς τήν ʽΥμετέραν Μακαριότητα πόσην φροντίδα κατέβαλλε πάντοτε ὁ νικητής βασιλεύς ἡμῶν νά λήξῃ ἡ προκληθεῖσα ἀπό μερικούς διαμφισβήτησις περί τά Τρία Κεφάλαια, τά ὁποῖα τώρα ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενον τῆς συζητήσεώς Σας καί νά ἀπαλλαγῆ ἔτσι ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ʼΕκκλησία ἀπό τήν μομφήν, ἡ ὁποία ἀποδίδεται εἰς αὐτήν ἐξ αἰτίας τους, ὄχι τόσον λόγῳ ἀγνοίας τῆς περί τά δόγματα ἀκριβείας τῆς ʽΑγιότητός Σας καί τῆς ἐπί τῶν ὑπό συζήτησιν θεμάτων τοποθετήσεώς Σας,
ἀλλά διά νά ἐκδοθῆ καί συνοδικῶς μία ἀπόφασις περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.	ὅσον καί διά νά θεσπισθῆ Συνοδικῶς Ὅρος περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.
b. Καί ἀκριβῶς διʼ αὐτό δέν ἔπαυσε νά παρακινῆ τόν ὁσιώτατον Βιγίλιον νά ἔλθῃ νά συνεδρεύσῃ μαζί Σας καί νά θέσῃ εἰς τά Τρία αὐτά Κεφάλαια	**b.** ʼΕντεῦθεν καί δέν ἔπαυσε νά παροτρύνῃ τόν ʽΟσιώτατον Βιγίλιον, νά προσέλθῃ εἰς κοινήν συνεδρίαν μαζί Σας καί νά ἐπιθέσῃ εἰς τό ζήτημα αὐτό τῶν Τριῶν Κεφαλαίων
τέλος	τό τέλος,
σύμφωνον πρός τήν ὀρθόδοξον πίστιν.	τό ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ ʼΟρθόδοξος Πίστις.
Καί πράγματι ἐκεῖνος καί μέ κείμενά[3] του πολλάκις μᾶς	Καί πράγματι ἐκεῖνος ἐπανειλημμένως διεκήρυξε μέ γραπτά κείμενά του

cathedra ἀποφάνσεις τοῦ πάπα εἶναι ὑποχρεωτικαί διά τήν ʼΕκκλησίαν, δέν ὑπόκεινται εἰς ἀναθεώρησιν καί δέν χρήζουν οὐδεμιᾶς ἐπικυρώσεως ἐκ μέρους τοῦ σώματος τῆς ʼΕκκλησίας καί τῆς ἱεραρχίας της (ideoque eiusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non tamen ex consensu Ecclesiae, irreformabiles esse. Ἔ.ἀ. cap. 4, No 1839).

Εἶναι φανερόν, ὅτι αἱ ἀποφάνσεις αὐταί, ὡς ἀντίθετοι πρός τάς ἀποφάνσεις τῆς Εʹ Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι ἔξω τῆς ἀληθείας· καί ἄρα αἱρετικαί.

3. ʽΕννοεῖ τάς δύο ἄκρως ἀπορρήτους ὁμολογίας τοῦ πάπα πρός τόν βασιλέα καί τήν αὐγούσταν (βλ. § 6, 7).

κατέστησε γνωστήν *μυστικῶς* τήν τοποθέτησίν του,	τήν γνώμην του
δι᾽ ἧς καί κατέκρινε τά κεφάλαια ταῦτα, ἀλλά καί *«ἄνευ κειμένων»*[4] εἶχε πολλάκις ἐπαναλάβει αὐτήν ἐνώπιον τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως παρουσίᾳ ὄχι μόνον τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, ἀλλά καί πολλῶν ἐκ τῆς Ὑμετέρας Συνόδου.	καταδικάσας τά ὡς ἄνω Τρία Κεφάλαια, πρᾶγμα διά τό ὁποῖον εἶχε πολλάκις ὁμιλήσει καί χωρίς κείμενα ἐνώπιον τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως παρουσίᾳ καί τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων ἀλλά καί πολλῶν ἐκ τῆς ἁγίας Συνόδου Σας.
Δέν ἔπαυσε δέ ποτέ *νά ἀναθεματίζῃ* τούς ὑπερασπιζομένους τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας, τήν ἐπιστολήν τήν λεγομένην τοῦ Ἴβα καί τά κατά τῆς ὀρθῆς Πίστεως καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου συγγράμματα τοῦ Θεοδωρήτου.	Δέν ἔπαυσε δέ ποτέ νά ἀναθεματίζῃ τούς ὑπερμάχους τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἀποδιδομένης εἰς τόν Ἴβαν καί τῶν συγγραμμάτων ἐκείνων τοῦ Θεοδωρήτου, εἰς τά ὁποῖα ὁμιλεῖ κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου.
ε. *Παρά ταῦτα* μέχρι τώρα ἐξακολουθεῖ νά ἀποφεύγῃ νά ἔλθῃ καί συνεδρεύσῃ μαζί σας	ε. Ὅταν ὅμως προσεκλήθη
καί πράξῃ τοῦτο μαζί μέ τήν Ὑμετέραν Σύνοδον, παρ᾽ ὅτι ὁ εὐσεβέστατος Δεσπότης διά τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, εἷς ἐκ τῶν ὁποίων ὑπῆρξα καί ἐγώ ὁ ἴδιος, ἐπανειλημμένως προέτρεψεν αὐτόν[5] νά συνεδρεύσῃ μαζί Σας καί νά ἐξετάσητε ἔτσι *συνοδικῶς τό ζήτημα αὐτό* καί θέσητε εἰς αὐτό τό σωστό τέλος, ὅπως καί ἔχει συμφωνηθῇ εἰς	νά πράξῃ τοῦτο συνεδρεύων μαζί μέ τόν ἁγίαν Σύνοδόν Σας, ὑπεσχέθη ὅτι θά ἐνήργει καθ᾽ ἑαυτόν καί θά ἐπέδιδε τό σχετικόν ὑπόμνημα εἰς τόν εὐσεβέστατόν Δεσπότην ἀπ᾽ εὐθείας.

4. Ὁ ἐν § 11 παρατιθέμενος «ὅρκος» τοῦ πάπα χαρακτηρίζεται ὡς «ἄνευ κειμένων», ἐπειδή δέν ὑπεγράφη ὑπό τοῦ ἰδίου.

5. Βλ. ἐν Πράξ. Β´ § 6, 7, 8.

τά μεταξύ Ὑμῶν καί ἐκείνου ἐπίσημα κείμενα[6], – καθ᾽ ὅσον, ἄν δέν ἤθελε τοῦτο, δηλ. νά ἀποσαφηνίσῃ τήν τοποθέτησίν του, αὐτό θά ἐσήμαινεν, ὅτι προσπαθεῖ νά ὑπερασπισθῇ τήν ἀσέβειαν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων[7].

Παρ᾽ ὅλα ὅμως αὐτά, ὡς εἶναι γνωστόν εἰς τήν Ὑμετέραν Ἁγιότητα, ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νά ἀρνῆται νά ἔλθῃ εἰς κοινήν μαζί Σας συνεδρίαν.

2α. Χθές[8] ὅμως ἀπέστειλε τόν αἰδεσιμώτατον διάκονον τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης *Σέρβουσντέι* καί προσεκάλεσε δι᾽ αὐτοῦ παρ᾽ ἑαυτῷ τούς ἐνδοξοτάτους πατρικίους Βελισσάριον καί Κέθηγον, τούς ἐνδοξοτάτους ὑπατικούς Ἰουστῖνον καί Κωνσταντινιανόν καί τούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους Θεόδωρον, Βένιγνον καί Φωκᾶν[9], τάχα ὅτι δι᾽ αὐτῶν θά ἔστελλεν ἀπάντησιν εἰς τόν εὐσεβέστατον βασιλέα.

6. Τά ἐπίσημα αὐτά κείμενα εἶναι αἱ μεταξύ Εὐτυχίου καί Βιγιλίου ἀνταλλαγεῖσαι ἐπιστολαί (Πράξ. Α´ § 6, 7).

7. Ὁ Βασιλεύς κατηγορεῖ τόν Βιγίλιον ὅτι ἡ δικαιολόγησις τῆς μή συμμετοχῆς του εἰς τήν Σύνοδον ἦτον ἀνειλικρινής.

8. Δηλ. τήν 25 Μαΐου 553, ἡμέραν Κυριακήν.

9. Δηλ. τόν ἐπισημότερον μετά τούς Πατριάρχας ἱεράρχην τῆς Συνόδου μητροπολίτην Καισαρείας Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν, καί τούς τοποτηρητάς τῶν ὑπαγομένων εἰς τόν θρόνον τοῦ Ρώμης αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκόπων Θεσσαλονίκης καί Πρώτης Ἰουστινιανῆς.

Καί βεβαίως αὐτοί μετέβησαν.

b. Ὅταν δέ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψαν, ἀνέφεραν εἰς τόν εὐσεβέστατον βασιλέα ὅτι:

«Ἐπήγαμεν εἰς τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Βιγίλιον καί μᾶς εἶπε:

Σᾶς ἐκάλεσα, διά νά Σᾶς πληροφορήσω, δι' ὅσα ἔλαβον χώραν κατά τάς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἐμεσολάβησαν[10].

Κατ' αὐτάς τάς ἡμέρας ἐγώ *συνέταξα ἕνα χαρτί* (ἕνα ὑπόμνημα)[10α], ἐπί τῶν ὑπό κρίσιν Τριῶν Κεφαλαίων, ἀπευθυνόμενον πρός τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα.

Σᾶς παρακαλῶ λοιπόν νά δεχθῆτε *νά ἀναγνώσητε* αὐτό καί *νά μεταφέρητε* αὐτό εἰς τήν Αὐτοῦ Γαληνότητα.

c. Ἡμεῖς, ὅταν ἠκούσαμεν αὐτά καί *εἴδομεν*[10β] τό *ὑπόμνημα*, τό ὁποῖον ἀπηυθύνετο πρός τήν Ὑμετέραν Γαληνότητα εἴπομεν πρός αὐτόν:

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡμεῖς μέν ἐπ' οὐδενί λόγῳ ἐπιτρέπεται νά παραλάβωμεν ὑπόμνημα ἀπευθυνόμενον πρός τόν εὐσεβέστατον βασιλέα, ἄνευ

10. Περί τῆς διορίας αὐτῆς βλ. Πράξ. Β´ § 8.

10α. Πρόκειται περί τοῦ Constitutum I (βλ. Προσημείωσιν).

10β. Προφανῶς οἱ κεκλημένοι ἀνέγνωσαν τό Constitutum I.

ἐντολῆς αὐτοῦ. Σύ ὅμως ἔχεις τούς ἁρμοδίους διακόνους σου, διά τῶν ὁποίων καί ἔχεις τήν δυνατότητα νά ἀποστείλῃς τό ὑπόμνημά σου.

Τότε ἐκεῖνος εἶπε πρός ἡμᾶς.

Σεῖς νά ξεύρετε, ὅτι ἐγώ ἔχω συντάξει αὐτό τό ὑπόμνημα.

d. Τότε ἡμεῖς οἱ ἐπίσκοποι ἀπεκρίθημεν πρός αὐτόν:

Ἄν, κατά τά ἐγγράφως μεταξύ μας -δηλαδή τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καί τῶν Ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν καί εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων- συμφωνηθέντα, ὁρίσητε νά πραγματοποιήσωμεν μίαν συνεδρίαν, κατά τήν ὁποίαν νά διασκεφθῶμεν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων καί, *μαζί* μέ ὅλους, -ὅπως ἔκαναν καί οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καί οἱ ἅγιοι πατέρες καί αἱ τέσσαρες Σύνοδοι, ὁσάκις ἐπαρουσιάζετο ζήτημα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος,- νά ἐκδώσωμεν ἕνα «τύπον» σύμφωνον μέ τήν ὀρθήν πίστιν, τότε θά ἔχωμεν τήν Ὑμετέραν Ὁσιότητα καί *κεφαλήν καί πατέρα καί πρῶτον*[11]. Ἀλλ' ἄν ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης ἡτοίμασε τό ὑπόμνημά Της πρός τόν εὐσεβέστατον Βασιλέα (καί νομίζει ὅτι ἔτσι

11. Ὡς πρωτόθρονος ὁ Ρώμης, ὅταν εἶναι ὀρθόδοξος ἀναγνωρίζεται ὑπό τῶν Ὀρθοδόξων ἐπισκόπων «πρῶτος», «κεφαλή» καί «πατήρ» ἀλλά ὄχι καί «κυριάρχης». Ὁ πρός αὐτόν σεβασμός εἶναι ἀπέραντος, ἀλλά δέν μεταβάλλεται εἰς «ὑπακοήν» (βλ. Πράξ. Β´ σημ. 5).

«ἐξώφλησε»)[12], ὡς ἐλέχθη, ἀποκρισιαρίους ἔχετε. Ἀποστείλατε αὐτό δι' ἐκείνων.

ε. Καί πράγματι. Ὅταν ἐκεῖνος ἤκουσε ἀπό ἡμᾶς ταῦτα, ἀπέστειλε τόν *υποδιάκονόν του Σέρβουσντέι*, ὅστις καί (ἔχων ἤδη ἔλθει) ἀναμένει τήν ἀπόκρισιν τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος».

ϛ. Καί λοιπόν, ἡ Αὐτοῦ Εὐσέβεια εὐθύς ὡς ἤκουσε ταῦτα, παρήγγειλεν ἀμέσως διά τῶν ὡς ἄνω εὐλαβεστάτων καί ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν εἰς τόν ἐξονομασθέντα ὑποδιάκονον νά μεταφέρῃ εἰς τόν εὐλαβέστατον Βιγίλιον, ὅτι:

«Ἡμεῖς μέν ἐκαλέσαμεν αὐτόν νά ἔλθῃ καί συνεδρεύσῃ μαζί μέ τούς μακαριωτάτους Πατριάρχας καί τούς λοιπούς εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, νά μελετήσῃ μαζί μέ αὐτούς τά κατά τά Τρία Κεφάλαια καί νά ἀποφανθῇ ἐπ' αὐτῶν.

Σύ ὅμως[13] αὐτό μέν τό ἀπέκρουσες, μᾶς λέγεις δέ ὅτι ἔχεις γράψει κάτι μόνος σου περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων! Ἀλλά, ἄν μέν εἰς αὐτό κατακρίνῃς ἐκεῖνα, ὅπως καί μέ τά μέχρι

12. Μέ τήν λέξιν αὐτήν οἱ διαπρεπεῖς ἱεράρχαι ἐξέφρασαν τήν θλῖψιν τους, διότι τό φρόνημα τοῦ πάπα ἦταν ἐλάχιστα ἐκκλησιαστικόν-ἱερατικόν, ἀφοῦ δέν ἤθελε νά κατανοήσῃ τήν σημασίαν τῆς ἑνότητος τῆς ἱεραρχίας (βλ. σχετικῶς καί ἐν Πράξει Β΄ σημ. 17).

13. «Σύ ὅμως»... Ἡ ἀποστροφή αὐτή εἶναι πολύ ἔντονος. Ἐκφράζει ἀγανάκτησιν καί ἀηδίαν.

τοῦδε κείμενά σου, ἔχομεν πολλά τέτοια κείμενά σου καί δέν μᾶς χρειάζονται καί ἄλλα! Ἄν ὅμως εἰς τό παρόν (κείμενόν σου) ἔκαμες κάτι τό διαφορετικόν ἀπό τά μέχρι τοῦδε κείμενά σου, ὁπότε *σύ ὁ ἴδιος μέ τά γραπτά σου καταδικάζεις τόν ἑαυτόν σου, ὡς ἀποστάτην τῶν ὀρθῶν δογμάτων καί ὑπερασπιστήν τῆς ἀσεβείας*[14], πῶς εἶναι δυνατόν νά παραλάβωμεν ἀπό σέ ἕνα τέτοιο "χαρτί";»

ζ. Ἔτσι λοιπόν, ἀφ' ὅτου ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς ἔδωσε διά τοῦ ἰδίου διακόνου[15] τήν ἀπάντησιν αὐτήν, (ὁ πάπας) δέν ἀπέστειλε πλέον τό ὑπόμνημα («τό χαρτί»), τό ὁποῖον εἶχε γράψει.

Ὅλα αὐτά ἔχουν ἤδη γνωστοποιηθῇ εἰς τήν Ὑμετέραν Μακαριότητα «ἄνευ γραπτῶν κειμένων».

3a. Μετά ἀπό αὐτά, (ὁ Βασιλεύς) ἐθεώρησε ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον, πρίν τεθῇ τό ὁριστικόν τέλος εἰς τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, νά ἀποκαλύψῃ εἰς τήν ἁγίαν Ὑμῶν Σύνοδον μερικά κείμενα, τά ὁποῖα καί, ἐπιστέλλων[16] πρός Ὑμᾶς κατά

3a. Διά νά γίνετε λοιπόν αὐστηρότεροι εἰς τήν διατύπωσιν τοῦ ἐπ' αὐτῶν «τύπου», Σᾶς ἀποστέλλει πᾶν ὅ,τι εἶχε κατά καιρούς ἐνεργήσει ὁ ἴδιος πρός καταδίκην τῶν Τριῶν Κεφαλαίων,

14. Ἡ παράγραφος αὐτή δύναται νά κατανοηθῇ ὀρθῶς μόνον ἐν συσχετισμῷ πρός τά ἐν τῇ προσημειώσει § ε΄ καί τά ἐν Πράξ. Ζ΄ § 8,8-17.

15. Ὁ ἐδῶ χαρακτηριζόμενος ὡς διάκονος, ὀλίγον ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ὡς ὑποδιάκονος.

16. Βλ. Πράξ. Α΄ § 10 καί 12 καί τάς ἐκεῖ σημειώσεις 28 καί 32.

τήν ἔναρξιν (τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου), *εἶχε ὑποσχεθῆ*, ὅτι θά ἀπέστελλεν εἰς 'Υμᾶς.

Ἔχομεν δέ ἤδη αὐτά ἀνά χεῖρας.

Τό *πρῶτον*[17] ἐξ αὐτῶν ἔχει γραφῆ ἰδιοχείρως ὑπό τοῦ ὁσιωτάτου Βιγιλίου (καί ἀπευθύνεται) πρός τόν εὐσεβέστατον βασιλέα.

Τό *δεύτερον*[18] πρός τήν εὐσεβοῦς μνήμης δέσποιναν ἡμῶν Θεοδώραν ἐγράφη μέν διά χειρός ἄλλους τινός, ἀλλ' ὑπεγράφη ὑπό τοῦ ὡς ἄνω ὁσιωτάτου.

Καί εἰς τά δύο αὐτά κείμενα εὑρίσκει κανείς σαφῆ τήν καταδίκην τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν Κεφαλαίων.

'Υπάρχει ὅμως ἀκόμη ἡ *«καθαίρεσις»*[19], τήν ὁποίαν εἶχεν ἐπιβάλει εἰς τόν ἀνεψιόν του Ρουστικόν καί τόν Σεβαστιανόν, τούς διακόνους τῆς ἁγίας 'Εκκλησίας τῆς Ρώμης, καί τινας ἄλλους, καθώς καί δύο ἀκόμη *ἐπιστολαί*, (ἐκ τῶν ὁποίων) ἡ μέν μία[20] πρός τόν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Σκυθίας Οὐαλεντινιανόν, ἡ δέ ἄλλη[21] πρός

ἤτοι τήν παρ' αὐτοῦ, τοῦ ὁσιωτάτου Βιγιλίου ἐξενεχθεῖσαν καταδίκην
τοῦ Ρουστικοῦ
καί τοῦ Σεβαστιανοῦ
τῶν διακόνων τῆς ἁγίας 'Εκκλησίας
τῆς Ρώμης
καί τινων ἄλλων,
καθώς καί δύο *ἐπιστολάς* του,
ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία μέν πρός τόν
εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Σκυθίας
Οὐαλεντινιανόν, ἰδιόχειρος, ἡ δέ ἄλλη
πρός τόν Αὐρηλιανόν, τόν

17. Βλ. κατωτέρω ἐν § 6.
18. Βλ. κατωτέρω ἐν § 7.
19. Βλ. κατωτέρω ἐν § 8.
20. Βλ. κατωτέρω ἐν § 9.
21. Βλ. κατωτέρω ἐν § 10.

Αὐρηλιανόν, τόν ὁσιώτατον Προκαθήμενον τῆς ἐν 'Αρελάτῃ 'Εκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ «πρώτη» τῶν ἐν Γαλατίᾳ ἁγίων 'Εκκλησιῶν.

Προκαθήμενον τῆς ἐν 'Αρελάτῃ σεβασμίας 'Εκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ «πρώτη» τῶν ἐν Γαλατίᾳ ἁγίων 'Εκκλησιῶν, ὅλαι βεβαίως μεταφρασμέναι εἰς τήν ἑλληνικήν γλῶσσαν πρός εὐκολωτέραν κατανόησίν τους ἐκ μέρους τῆς 'Υμετέρας 'Αγιότητος.

b. *Μέ αὐτάς ὁ ὁσιώτατος Βιγίλιος ἔχει καταστήσει σαφές ὅτι μένει σταθερός εἰς τήν ὑπέρ τῆς καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων τοποθέτησίν του.*

b. Μέ αὐτά ὁ ὁσιώτατος Βιγίλιος διακηρύττει, ὅτι ἀποστρέφεται διά παντός τήν ἀσέβειαν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

4a. 'Ακόμη, ὡς γνωρίζει ἡ 'Υμετέρα Μακαριότης, ὁ αὐτός 'Οσιώτατος ἀπέστειλεν (εἰς τόν Βασιλέα) καί τήν *'Απόφανσίν του*[22] (Judicatum), τήν ἀπευθυνθεῖσαν εἰς τόν ἁγίας μνήμης ἀρχιεπίσκοπον τῆς Βασιλευούσης αὐτῆς Πόλεως *Μηνᾶν*, ὅπου σαφῶς καταδικάζει τά προειρημένα Τρία Κεφάλαια. Καί ὑπέσχετο μέν ὅτι *θά διώρθωνε διαμφισβητουμένας τινάς λέξεις, τάς ὁποίας εἶχε γράψει εἰς αὐτήν, ὥστε νά καταστῇ πλέον ἡ καταδίκη τῶν Τριῶν αὐτῶν Κεφαλαίων εὔδηλος εἰς ὅλα τά σημεῖα*, ἔλεγε ὅμως ὅτι δέν θά ἠδύνατο νά πράξῃ τοῦτο, εἰμή μόνον ἄν ἔπαιρνε πάλιν εἰς τά χέρια του (ὅλα τά ἀντίγραφα) τῆς 'Αποφάνσεώς του! Καί τοῦτο, καθ' ἥν στιγμήν αὐτή εἶχε σταλῆ εἰς ὅλας τάς

22. Βλ. ἐν Εἰσαγωγῇ Κεφ. ΣΤ', 3.

'Εκκλησίας!

"Ετσι λοιπόν, άφοῦ έλέχθησαν πολλά γύρω άπό τό ζήτημα αὐτό, ὁ 'Οσιώτατος πάπας εἶπεν, ὅτι εἶναι πρόθυμος νά ὑποβληθῆ εἰς ὅρκους φρικτούς, ὅτι: «ἄν πάρῃ πάλιν εἰς τά χέρια του τήν ὡς ἄνω 'Απόφανσίν του, θά κάμῃ μίαν ξεκάθαρη καταδίκην τῶν Τριῶν αὐτῶν Κεφαλαίων».

b. 'Αλλ' ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς, παρ' ὅτι μέ πολλήν δυσκολίαν ἠνείχετο τοῦτο, φρονῶν ὅτι *δέν ταιριάζει εἰς τούς ἱερεῖς νά ὑποβάλλωνται εἰς ὅρκους*, τελικῶς *ἐνικήθη* ἀπό τήν ἐπιμονήν του *καί ἐδέχθη* τούς ὅρκους του ἐγγράφως.

'Αποστέλλει λοιπόν εἰς τήν ἁγίαν Σύνοδόν Σας καί αὐτό τό «χαρτί»[23]. Καί ἀφοῦ ἀναγνωσθῇ, νά μοῦ ἐπιστραφῇ, διά νά δοθῇ νά φυλάσσεται ἀπό ἐκεῖνον, εἰς τόν ὁποῖον θέλει ἐμπιστευθῇ αὐτό ἡ Αὐτοῦ Εὐσέβεια.

5. 'Ακόμη, -διά νά μή διαφύγουν τήν προσοχήν τῆς 'Υμετέρας Μακαριότητος καί αὐτά πού ἐπηκολούθησαν σήμερον-[24] (σᾶς πληροφορῶ, ὅτι) ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς, ἀφοῦ *διέταξε νά συγκεντρωθοῦν κάπου οἱ σεβασμιώτατοι δυτικοί*

23. Βλ. κατωτέρω ἐν Πράξ. Ζ' § 11.

24. Δηλ. τήν 26 Μαΐου 553, ὀλίγον πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς Συνεδρίας τῆς Συνόδου.

ἐπίσκοποι καί ἄλλοι κληρικοί τοῦ αὐτοῦ ὁσιωτάτου Βιγιλίου καθώς καί ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως *Βικέντιος*, ἀπέστειλε πρός αὐτούς τόν ἐνδοξότατον πατρίκιον *Κέθηγον*, τόν ἐνδοξότατον πατρίκιον *Πέτρον* καί *ἐμέ* μαζί τους, καί ἐκεῖ, παρουσίᾳ ὅλων, ὁ εὐλαβέστατος *Βικέντιος καί* ὁ αἰδεσιμώτατος ὑποδιάκονος *Σέρβουσντέι ἀνεγνώρισαν τήν σφραγῖδα* του, τήν ὁποία ὁ ἴδιος εἶχε βάλει εἰς αὐτό τό «χαρτί». Καί ἀφοῦ ἐκείνη ἐθραύσθη ἀνεγνώσθη τό «χαρτί» ἐνώπιον ὅλων, ὁπότε ὁ εὐλαβέστατος *Βικέντιος ἀνεγνώρισε τήν «σειράν» καί* ὡμολόγησεν ὅτι ὁ ἴδιος εἶχεν ἐκτελέσει τήν ἐργασίαν αὐτήν, ὅταν τότε συγκατελέγετο εἰς τούς ὑποδιακόνους τῆς ἁγίας 'Εκκλησίας τῆς Ρώμης.

6. 'Ακόμη, ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς μέ διέταξε νά εἴπω εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα καί καί τοῦτο, ὅτι:

a. 'Επειδή ὁ εὐλαβέστατος Βιγίλιος καί οἱ κληρικοί του[25]

6. Αὐτά εἶναι ἕνα μόνον μέρος ἀπό ἐκεῖνα, τά ὁποῖα μέ ἐξουσιοδότησεν ὁ εὐσεβέστατος Δεσπότης νά μεταφέρω εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα.

a. 'Επειδή λοιπόν, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νά ἀποδώσουν εἰς τήν

25. Τά περί τόν "Ορκον ἰδέ ἐν § 4,4-5 καί ἐν Εἰσαγωγῇ κεφ. ΣΤ' § 3δ'. "Ηδη, προκειμένου νά διαβιβασθῇ εἰς τήν Σύνοδον κείμενον μέ ὑπογραφήν τρίτων ἀπητεῖτο ἡ βεβαίωσις τῆς γνησιότητος καί αὐθεντικότητος αὐτοῦ. Καί πράγματι ἡ γνησιότης τοῦ κειμένου ἐπιβεβαιοῦται ὑπό α) τοῦ πατρικίου Κεθήγου, πού ἀπήλαυσε τότε μεγίστου κύρους καί β) τοῦ μητροπολίτου Κλαυδιουπόλεως Βικεντίου, ὁ ὁποῖος ὡς ὑποδιάκονος εἶχεν ἐπιμεληθῇ τήν ὅλην διεκπεραίωσιν τοῦ ὅρκου (καταγραφήν, ὑπογραφήν, σφράγισιν, ἐπίδοσιν). Χειροτονηθείς μητροπολίτης Κλαυδιουπόλεως ὑπό τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ἔμεινε ἀπολύτως ἀφωσιωμένος εἰς τόν

	'Εκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τήν ἀσέβειαν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων,
εἶχον κατ᾽ ἐπανάληψιν τονίσει εἰς τόν εὐσεβέστατον Δεσπότην, ὅτι δηλαδή ἡ Αὐτοῦ Γαληνότης ἔχει χρέος	ἐπεχείρησαν νά εἴπουν εἰς τόν εὐσεβέστατον Δεσπότην ὅτι ἡ Αὐτοῦ Εὐσέβεια ὤφειλε
νά διαφυλάξῃ τήν κατάστασιν τῆς 'Εκκλησίας ὡς ἐπεκράτει ἐπί τοῦ εὐσεβοῦς μνήμης πατρός του,	νά διαφυλάξῃ τήν κατάστασιν τῆς 'Εκκλησίας, οἵα ἐπεκράτει ἐπί τοῦ θείας μνήμης πατρός του,
διά τοῦτο ὁ εὐσεβέστατος Δεσπότης θέλων νά καταστήσῃ σαφές εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα, ποίαν τοποθέτησιν εἶχεν ὁ εὐσεβοῦς μνήμης πατήρ του ἐπί τῶν νῦν ὑπό συζήτησιν θεμάτων, ἀποστέλλει εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα, τό	ὁ εὐσεβέστατος Δεσπότης προκειμένου νά καταστήσῃ σαφές εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα, ποίαν γνώμην εἶχεν ὁ θείας μνήμης πατήρ του ἐπί τῶν ἤδη προκειμένων θεμάτων, ἀποστέλλει εἰς τήν 'Υμετέραν Μακαριότητα
θεῖον γράμμα, τό ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχεν ἀπευθύνει πρός τόν τότε μάγιστρον τῶν Σχολῶν τῆς 'Ανατολῆς *'Υπάτιον*,	τήν Σάκραν, τήν ὁποίαν ὁ ἴδιος εἶχεν ἀπευθύνει πρός τόν τότε μάγιστρον τῶν Σχολῶν τῆς 'Ανατολῆς 'Υπάτιον,
διά νά ἀντιληφθῆτε ἀπό αὐτό,	διά νά πληροφορηθῆτε,
ὅτι εἰς τό ζήτημα αὐτό ὄχι μόνον ἐτήρησε μέχρι τοῦδε τήν εἰς αὐτόν «παρατεθεῖσαν»[26]	ὅτι εἰς τό ζήτημα αὐτό ὄχι μόνον τηρεῖ πάντοτε τήν γραμμήν, τήν ὁποίαν πάντοτε ἠκολούθει ὁ πατήρ του,

πάπαν, χάριν τοῦ ὁποίου ἠρνήθη τήν ὀφειλομένην ὑπακοήν εἰς τόν ἔξαρχόν του πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καί δέν μετέσχε τῆς Συνόδου. Οὗτος λοιπόν ἀνεγνώρισε α) τήν γνησιότητα τοῦ κειμένου του καί β) τήν αὐθεντικότητα τῆς σφραγῖδος τοῦ Βιγιλίου, πού τότε ἐθεωρεῖτο ἐπισημοτέρα πάσης ὑπογραφῆς. 'Η ὁμολογία τῶν δύο τούτων διαπρεπῶν ἀνδρῶν ἤρκει νά ἄρῃ κάθε δισταγμόν περί τῆς ἀληθείας τοῦ ἀπορρήτου ὅρκου τοῦ Βιγιλίου. Σημειωτέον ὅτι καί ὁ διαπρεπής λατῖνος ἱστοριοδίφης P. Batiffol θεωρεῖ τήν αὐθεντικότητα τοῦ ὅρκου τοῦ Βιγιλίου ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως (ἔ.ἀ. σελ. 309). Τελικῶς ὁ πάπας κατεπάτησε τόν ὅρκον του, ἀφοῦ μέ τό Constitutum I «απαγορεύει» νά ἀναθεματισθοῦν τά Τρία Κεφάλαια. Ἔτσι ὅμως ὁ βασιλεύς ἀπεδεσμεύθη ἀπό τήν ὑποχρέωσιν νά τηρήσῃ ἀπόρρητον τό περιεχόμενον τοῦ Ὅρκου. Διά τήν ἐπιορκίαν του ὁ πάπας ἦτο ἄξιος καθαιρέσεως. (βλ. κανόνα ΚΕ΄ τῶν ἁγίων 'Αποστόλων).

26. Κατά τόν κώδικα Ν (ἐκτενεστέρα γνησία μορφή) τήν ἀξίωσιν νά διατηρηθῇ ἡ ἐκκλησιαστική κατάστασις ὡς ἦτο ἐπί 'Ιουστίνου, προέβαλλεν ὁ πάπας Βιγίλιος

τοποθέτησιν τοῦ εὐσεβοῦς μνήμης πατρός του, ἀλλά καί διηύρυνε τόν ζῆλον του ὑπέρ τῆς 'Ορθοδόξου Πίστεως.	ἀλλά καί ἐπολλαπλασίασε τόν ζῆλον το ὑπέρ τῆς 'Ορθοδόξου Πίστεως.
b. Ὅταν λοιπόν, ὡς γνωστόν, εἰς τόν εὐσεβοῦς μνήμης *'Ιουστῖνον* ἀνέφεραν οἱ 'Ανατολικοί, ὅτι κληρικοί τῆς σεβασμίας 'Εκκλησίας Κύρου, ἔθεσαν ἐπί ἅρματος *εἰκόνα τοῦ Θεοδωρήτου* καί ψάλλοντες εἰσήγαγον αὐτήν εἰς τήν προειρημένην πόλιν καί ὅτι ὁ τότε ἐπίσκοπος *Σέργιος, ἐτέλεσε «σύναξιν»* τῶν Θεοδώρου, Διοδώρου, Θεοδωρήτου, καί τινος Νεστορίου, ὡς ἑνός ἐκ τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἔστειλεν εἰς τόν τότε μάγιστρον τῶν Σχολῶν τῆς 'Ανατολῆς 'Υπάτιον Γράμμα[27], νά ἐξετάσῃ ταῦτα καί ἀναφέρῃ εἰς αὐτόν σχετικῶς.	**b.** Ἔτσι λοιπόν, ὅταν ἀνέφεραν εἰς τόν εὐσεβοῦς μνήμης 'Ιουστῖνον ἀπό τήν 'Ανατολήν, ὅτι κληρικοί τῆς σεβασμίας 'Εκκλησίας Κύρου ἔθεσαν ἐπί ἅρματος τήν εἰκόνα τοῦ Θεοδωρήτου καί ἐλιτάνευον αὐτήν εἰς τήν ὡς ἄνω πόλιν ψάλλοντες, καί ὅτι ὁ τότε ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Σέργιος ἐτέλεσε σύναξιν τῶν Θεοδώρου, Διοδώρου, Θεοδωρήτου καί τοῦ Νεστορίου, ὡς ἑνός τῶν ἁγίων μαρτύρων, δι' ἐπιστολῆς του πρός τόν τότε μάγιστρον τῶν Σχολῶν τῆς 'Ανατολῆς 'Υπάτιον διέταξεν αὐτόν νά ἐρευνήσῃ τό ζήτημα καί νά ἀναφέρῃ εἰς τήν Βασιλείαν Του σχετικῶς.
Τούτου δέ γενομένου, ὁ *Σέργιος ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς* καί ἔμεινεν εἰς τήν δύσφημον αὐτήν κατάστασιν μέχρι τοῦ θανάτου του, ὡς γνωρίζουν ὅλοι βεβαίως οἱ κληρικοί τῆς Θεουπόλεως	Καί αὐφοῦ ἀπεδείχθη ὅτι αὐτά ἦσαν σωστά, ὁ Σέργιος ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς καί ἔμεινεν ἔτσι μέχρι τοῦ θανάτου του, ὅπως γνωρίζουν ὅλοι βεβαίως οἱ κληρικοί τῆς Θεουπόλεως.

καί οἱ περί αὐτόν ἱεράρχαι καί κληρικοί. Κατά τόν κώδικα G τήν ἀξίωσιν αὐτήν προέβαλαν οἱ «νεστοριανοί» τῆς δύσεως. 'Ο 'Ιουστῖνος, ἐπειδή εἶχε ζητήσει τήν πάσῃ θυσίᾳ ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνίας μέ τήν Ρώμην εἶχε θεωρηθῇ ὡς ὁ κατ᾽ ἐξοχήν εὐσεβής «καθολικός» βασιλεύς. Μέ αὐτήν τήν σκέψιν ὁ πάπας ἔγραψε καί εἰς τήν ἀτυχῆ ἐγκύκλιόν του «Dum in sanctae», ὅτι ὁ 'Ιουστινιανός ὀφείλει νά σεβασθῇ τήν παράδοσιν τοῦ εὐσεβοῦς πατρός του (Mansi 9, 55D). 'Αλλ' ὁ 'Ιουστῖνος δέν ἦτο καθόλου «νεστοριανός» ἀφοῦ α) δέν ἐδέχθη μέ κανένα τρόπον νά ἀναθεματισθοῦν οἱ τηρηταί τοῦ ἑνωτικοῦ ἅγιοι πατριάρχαι Εὐφήμιος καί Μακεδόνιος καί β) εἶχεν ἐναντιωθῇ μέ σκληρότητα εἰς τήν ἀπόπειραν νεστοριανιζόντων νά ἁγιοποιήσουν τόν Θεοδώρητον Κύρου (βλ. Πράξ. Ζ΄ § 12 ἐν συνδυασμῷ μέ τήν Πράξ. Ζ΄ § 4, 6).

27. Βλ. Πράξ. Ζ΄ § 12.

ἰδίως ὅμως ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Σελευκείας Διονύσιος, ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως Ἑρμησιγένης, καί ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Θεουπόλεως Ἡράκλειος, καθ' ὅσον ὁ Σέργιος παρέμεινεν ἐκβεβλημένος τῆς ἱερωσύνης μέχρι καί τοῦ θανάτου του, *ἕνεκα τῆς τότε γενομένης εἰς βάρος του καταδίκης.*

Ἀλλά, καί ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σελευκείας Διονύσιος καί ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος τῆς σεβασμίας Ἐκκλησίας τῆς Βασιλευούσης Πόλεως Ἑρμησιγένης, καί ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Θεουπόλεως Ἡράκλειος γνωρίζουν καλῶς, ὅτι ὁ Σέργιος παρέμεινεν ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ θανάτου του λόγῳ τῆς τότε καταδίκης του εἰς καθαίρεσιν συνεπείᾳ τῶν ὡς ἄνω.

7. Καί τώρα, ἀφοῦ ἡ ἁγία Ὑμῶν Σύνοδος ἔχει ἤδη πληροφορηθῆ τά πάντα, θά πρέπει νά θαυμάση τήν εὐσέβειαν τοῦ Δεσπότου καί νά σπεύση νά θέση ταχέως τέρμα εἰς τό ζήτημα αὐτό, ὥστε νά μή αὐξάνη πλέον λόγῳ τῶν πολύ παρατεινομένων ἀναβολῶν ὁ σκανδαλισμός τῶν ἁπλοϊκωτέρων καί *νά μή συνεχίσουν οἱ αἱρετικοί*[28] *νά ἀποδίδουν* δι' ἕν ἀκόμη μεγαλύτετον χρονικόν διάστημα *τήν ἀσέβειαν τῶν κεφαλαίων αὐτῶν εἰς τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν.*

7. Συνεπῶς, ἀφοῦ ἡ ἁγία Ὑμῶν Σύνοδος ἔχει πληροφορηθῆ τά πάντα, θά πρέπει νά θαυμάση τήν ὑπομονήν τοῦ εὐσεβεστάτου Δεσπότου καί νά σπεύση νά θέση εἰς τό ζήτημα αὐτό τέρμα ὅσον τό δυνατόν ἐνωρίτερον, ὥστε νά μή γίνεται λόγῳ τῆς ἰδικῆς σας ἀργοπορίας μεγαλύτερον τό σκάνδαλον μεταξύ τῶν ἁπλουστέρων καί νά μή μποροῦν πλέον οἱ αἱρετικοί νά ἀποδίδουν τήν ἀσέβειαν τῶν Κεφαλαίων αὐτῶν εἰς τήν Ἐκκλησίαν μας.

Ἀλλά, ἀκούσατε τά «χαρτιά», τά ὁποῖα σᾶς ἔστειλε ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς, μέ τέτοιον τρόπον, ὥστε νά μή σᾶς διαφύγη τίποτε, ἀπό ὅσα ἔχουν σχέσιν μέ τό θέμα αὐτό.

28. Δηλαδή οἱ νεστοριανοί τῆς δύσεως.

5. *Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπε:*

Νά ἀναγνωσθοῦν οἱ κώδικες, περί τῶν ὁποίων μᾶς ἔκαμε λόγον ὁ ἐνδοξότατος κοιαίστωρ.

6. Καί, ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτούς ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων *Διόδωρος*, ἀνέγνωσεν:

[Ἡ Ἐπιστολή πρός Ἰουστινιανόν]

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Βιγίλιος, ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ρώμης, γράφων ὁλόκληρον τήν ἐπιστολήν ταύτην ἰδιοχείρως, λέγω:

Ἡμεῖς, *-πάντοτε* μέ τήν δύναμιν τῆς Ἁγίας Τριάδος- αἱρετικοί οὔτε ὑπήρξαμεν οὔτε εἴμεθα. Ἁπλῶς ἀπαιτῶ τά ἀπό Θεοῦ δοθέντα εἰς τήν Καθέδραν μου δίκαια. Τοῦτο ὅμως νά μή κάμη τήν Εὐσέβειαν Ὑμῶν, νά νομίση ὅτι ὑπερασπίζομαι τούς αἱρετικούς. Διότι, ἰδού, ἱκανοποιῶν τό Ὑμέτερον ἀήττητον Κράτος, *ἀναθεματίζω[ν]* τήν *ἐπιστολήν Ἴβα*, τήν, ὡς λέγεται, πρός Μᾶριν τόν Πέρσην ἀποσταλεῖσαν· ἀναθεματίζω[ν] ἀκόμη *τά δόγματα τοῦ Θεοδωρήτου*· τέλος δέ ἀναθεματίζω[ν] *τόν Θεόδωρον* τόν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, ἐπειδή ὑπῆρξε πάντοτε ἀλλότριος τῶν Ἐκκλησιῶν καί ἐχθρός τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀφοῦ δέν ὁμολογεῖ ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός Λόγος, δηλ. ὁ Χριστός, ἦτο ἕν πρόσωπον, [καί] μία ὑπόστασις καί *μία ἐνέργεια*, [ἀναθεματίζομεν][29].

Ἄν λοιπόν κανείς λέγει, ὅτι ἄλλος ἔπαθε καί ἄλλος ἔκαμε τά θαύματα, καί δέν ὁμολογεῖ ὅτι ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ εἶναι καί τά θαύματα καί τά πάθη, τά ὁποῖα ἑκουσίως ὑπέμεινεν εἰς τήν ὁμοούσιον μέ ἡμᾶς σάρκα Του, τήν ἐψυχωμένην μέ ψυχήν λογικήν καί νοεράν, τοῦτον ἀναθεματίζει καί ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία καί ἡμεῖς προσωπικῶς[30].

7. Πάλιν ἀπό ἄλλον κώδικα ἀνεγνώσθη:

29. Βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. Η΄ § ε΄-ζ΄.

30. Τό ἀρχαῖον κείμενον εἶχε περίπου ὡς ἑξῆς: «ἀναθεματίζομεν δὲ καὶ Θεόδωρον τὸν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, ὡς ἀλλότριον ἀεὶ γεγονότα καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἐναντίον· ὃς οὐχ ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι τὸν Θεὸν Λόγον, τουτέστι Χριστὸν εἶναι μίαν ὑπόστασιν καὶ ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ἐνέργειαν» (βλ. ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου Πρᾶξις Γ΄, ἐν Mansi 11, 225 Ε΄). Τοῦ κειμένου τούτου εἶχεν ἀμφισβητηθῆ ἡ αὐθεντικότης. Σήμερον θεωρεῖται γνήσιον

['Η ἐπιστολή πρός Θεοδώραν]

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡμεῖς, -πάντοτε μέ τήν δύναμιν τῆς ἁγίας Τριάδος,- αἱρετικοί οὔτε ὑπήρξαμέν ποτε, οὔτε εἴμεθα, (μή γένοιτο!) ἀλλά καί ὑπήρξαμεν καί εἴμεθα ἐκ παίδων καί Χριστιανοί καί Ὀρθόδοξοι. Τά δέ δίκαια, τά ἀπό Θεοῦ δοθέντα εἰς τήν Καθέδραν ἡμῶν, οὔτε ἐγκατέλειψα οὔτε ἐγκαταλείπω. Ἀντιθέτως, ὅσον ζῶ, θά ἀπαιτῶ τά δίκαια αὐτά «δίκαια» τῆς Καθέδρας μου. Τοῦτο ὅμως νά μή κάμη τή Ὑμετέραν Εὐσέβειαν νά νομίση ὅτι ὑπερασπίζομαι τούς αἱρετικούς.

Ἰδού δέ, ὅτι πρός ἱκανοποίησιν τοῦ ἀηττήτου Ὑμετέρου Κράτους ὑπογράφω τό κείμενον αὐτό ἀναθεματίζων (καί) τήν ἐπιστολήν τοῦ Ἴβα, περί ἧς λέγεται ὅτι ἀπεστάλη πρός Μᾶριν τόν Πέρσην, ἀναθεματίζων (ἀκόμη) τά δόγματα Θεοδωρήτου καί τέλος ἀναθεματίζων καί τόν Θεόδωρον τόν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας ὡς ἐξ ὁλοκλήρου ξένον πρός τήν Ἐκκλησίαν καί τούς ἁγίους.

Ἀναθεματίζομεν προσέτι καί ὅσους δέν ὁμολογοῦν, ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός Λόγος, ὁ Χριστός, εἶναι μία ὑπόστασις καί ἕν πρόσωπον, καί ὅτι μία εἶναι ἡ ἐνέργεια Αὐτοῦ.

Καί ὅποιος λέγει, ὅτι ἄλλος ἔπαθε καί ἄλλος ἔκαμε τά θαύματα, μή ὁμολογῶν ὅτι ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ εἶναι τά θαύματα καί τά πάθη, τά ὁποῖα ἑκουσίως ὑπέμεινεν εἰς τήν ὁμοούσιον μέ ἡμᾶς σάρκα Αὐτοῦ, τήν ἐψυχωμένην μέ ψυχήν λογικήν καί νοεράν, τόν τοιοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία καί, Χάριτι Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καί ἡμεῖς.

Συνάρσει Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, *Βιγίλιος* ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Πόλεως Ῥώμης, ταύτην τήν βίβλον

καί αὐθεντικόν, μέ τήν ἐπιφύλαξιν ὅτι ἡ φράσις «καί μία δύναμις» παρενεβλήθη εἰς αὐτό τόν Ζ΄ αἰῶνα ὑπό τῶν μονοθελητῶν. (βλ. Εἰσαγωγή Κεφ. Η΄ καί E. Caspar ἔ.ἀ. σελ. 253 καί 599). Ἐκφράζομεν τήν γνώμην, ὅτι ἡ φράσις «καί μία δύναμις», ὡς ἐκφράζουσα τάς ἀπόψεις τῶν δυτικῶν νεστοριανῶν (βλ. Εἰσαγωγή κεφ. ΣΤ΄ § 4β καί Mansi 9, 620CD) ἤ εἶναι αὐθεντική γραφεῖσα ὑπό τοῦ κατά μαρτυρίαν τοῦ Φακούνδου θεολογικῶς ἀστοιχειώτου πάπα, ἤ τό πιθανώτερον προσετέθη εἰς τάς λατινικάς ἐκδόσεις τῶν πρακτικῶν ὑπό τινος ὀπαδοῦ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, καί ἐκεῖθεν παραληφθεῖσα παρενεβλήθη ὑπό Μακαρίου καί Στεφάνου καί εἰς τά αὐθεντικά πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου.

ὑπ' ἐμοῦ γενομένην ὑπέγραψα καί ἀναγνούς τά ὡς ἄνω συνωμολόγησα· καί ἀναθεματίζων ὑπέγραψα.

*

8. Καί πάλιν ἀπό ἄλλο βιβλίον ἀνεγνώσθη:

['Η Καθαίρεσις Ρουστικοῦ καί Σεβαστιανοῦ]

Βιγίλιος ὁ ἐπίσκοπος πρός τούς *Ρουστικόν* καί *Σεβαστιανόν*[31].

1. Ἐπί πολύν καιρόν, Ρουστικέ καί Σεβαστιανέ, ἀνέβαλλα[32] νά σᾶς «δείξω» τήν ἀποστολικήν ἐξουσίαν, πού ἔχω συμφώνως πρός τούς ἱερούς κανόνας καί τήν ὁμόφωνον ἐπ' αὐτοῦ γνώμην τῶν προκατόχων μου.

Βλέπω ὅμως, ὅτι -λόγῳ τῆς σκληροκαρδίας σας, πρᾶγμα διά τό ὁποῖον ὁμιλῶ μέ πολύ μεγάλην θλῖψιν,- (εἰς τό πρόσωπόν σας) εὑρίσκουν τόσον πολύ τήν ἐκπλήρωσίν τους τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν· «ἤ ἀγνοεῖτε, ὅτι τό χρηστόν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιαν ὑμᾶς ἄγει; κατά δέ τήν σκληρότητά σου καί ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργήν εἰς ἡμέραν ὀργῆς».

Θά περιορισθῶμεν νά ἐπισημάνωμεν, εἰς ὅσον βαθμόν δυνάμεθα, τάς παραβάσεις σας, ἐπί τοῦ παρόντος, ἀπό τάς πολυπληθεῖς ὀλίγας. Ὅταν λοιπόν ἤλθομεν ἐδῶ εἰς τήν βασιλεύουσαν, σύ, Ρουστικέ, ἀφοῦ ἀνέγνωσες ἐν ἀγνοίᾳ μου κάτι, τό ὁποῖον οὐδόλως ἐπετρέπετο νά ἀναγνώσῃ ἄνθρωπος τῆς ἰδικῆς σου τάξεως[33], ἐφλυάρεις ὅτι εἶχες διαπράξει καί ἄλλα πολλά[34], τά ὁποῖα, ἄν δέν σέ εἴχομεν ἐμποδίσει ἀπό αὐτά, θά ἦτο δυνατόν νά ἔβλαπτον, ὅ μή γένοιτο, ἀκόμη καί τό ἰδικόν μου φρόνημα καί τήν ἰδικήν μου ψυχήν.

Καί λοιπόν παρ' ὅτι ἡμεῖς εἴχομεν κάποτε εἴπει εἰς τόν

---

31. Ἡ ἐπιστολή ἐγράφη μεταξύ 18-3-550, ἡμέρας ταχυδρομήσεως τῆς πρός Οὐαλεντινιανόν Τόμεως ἐπιστολῆς (terminus post quem), ἡ ὁποία προϋποθέτει τούς δύο διακόνους μή εἰσέτι καθῃρημένους (βλ. σημ. 61), καί τῆς 29 Ἀπριλίου 550, ἀφοῦ ἡ τότε ταχυδρομηθεῖσα ἐπιστολή πρός τόν Ἀρελάτης Αὐρηλιανόν (terminus ante quem) προϋποθέτει ἤδη γενομένην τήν καθαίρεσιν αὐτῶν (βλ. § 10,2 καί 10,3). Περί τῆς καθαιρέσεως τῶν δύο διακόνων γίνεται λόγος καί ἐν Πράξ. Α΄ § 3, 10-12 (βλ. καί Εὐαγγ. Χρυσοῦ, ἔ.ἀ. σελ. 66-67).

32. Ἡ ἀντίδρασις τῶν δύο διακόνων ἤρχισε νά ἐκδηλοῦται ἀπό τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποφάνσεως, δηλ. ἀπό 11-4-548. Ὁ πάπας ἐμακροθύμει δύο ἔτη.

33. Δηλ. διάκονος.

34. Σωρεία παραπτωμάτων καί πρό τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀποφάνσεως.

διάκονον Παῦλον κάτι διά σέ, καί μάλιστα ἐπί παρουσίᾳ σου (ὡς καί ἦτο ὀρθόν, καί λόγῳ τῆς συγγενείας, μέ τήν ὁποίαν ἔχεις συνδεθῆ μέ ἡμᾶς μέσῳ τοῦ αὐταδέλφου μου, τόν ὁποῖον ἡμεῖς εἴχομεν ἀγαπήσει πολύ, ἀλλά καί λόγῳ τοῦ ὅτι ἡμεῖς σέ προωθήσαμεν εἰς τό διακόνημα τοῦ λευίτου), καί πολύ συχνά μυστικῶς καί μέ πατρικήν ἀγάπην σέ εἴχαμεν προτρέψει νά κατέβαλλες μίαν προσπάθειαν νά ἐπληροφορεῖσο, ὅσα ἐλέγοντο διά σέ ἀπό κάποιαν πλευράν, καί νά ἀπεμακρύνεσο ἀπό κάθε τι σχετικόν, διά νά μή ἤρχετο ἐπί σέ ἡ κατά τούς κανόνας τιμωρία σου δι᾽ ἐμοῦ, καθ᾽ ὅσον ἡμεῖς ἐπ᾽ οὐδενί λόγῳ θά ἠνειχόμεθα νά ἀφήσωμεν θέμα τοῦ Θεοῦ ἀνεξέταστον· σύ λοιπόν, λόγῳ κακῆς διαθέσεως, ὄχι μόνον δέν ἠθέλησες νά ἀκούσῃς, τήν συμβουλήν μου, ἀλλά ἀντιθέτως – κατά τό γεγραμμένον «ἔλεγχε σοφόν καί ἀγαπήσει σε, μωρόν δέ καί μισήσει σε»· καί «οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι· ἀνομίαν διελογίσατο ἐπί τῆς κοίτης αὐτοῦ»· – ἡ κακία σου ἐπροχώρησε τόσον, ὥστε νά καταφρονήσῃς τήν συμβουλήν μου καί μᾶλλον νά κατρακυλήσῃς εἰς τό μῖσος καί *νά ἀναζητῇς τό πῶς τό ζήτημα τῶν [τριῶν] Κεφαλαίων*, δηλαδή, τό ζήτημα τό σχετικόν μέ τά λεχθέντα τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τό πρόσωπόν του, τήν ἐπιστολήν τήν παρεδεδομένην ὡς γραφεῖσαν ὑπό τοῦ Ἴβα πρός τόν Μᾶριν τόν Πέρσην, καί τά λεχθέντα τοῦ Θεοδωρήτου ἐναντίον τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῆς Συνοδικῆς ἐπιστολῆς τοῦ μακαρίας μνήμης Κυρίλλου πρός τόν Νεστόριον μέ τά Δώδεκα Κεφάλαια, τήν ὁποίαν καί ἡ ἁγία ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος ἐδέχθη καί ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος[35], διά νά νικηθῇ ὁλοσχερῶς ἡ φρενοβλάβεια τοῦ Νεστορίου, *συμπεριέλαβεν εἰς τόν Ὅρον τῆς Πίστεως...* [ἐλλείπουν λέξεις].

Καί ὅμως αὐτή ἡ ἐπιστολή, ἄλλοτε ἐξεδικεῖτο ἀπό σέ (δηλ. μέ τήν προσωπικήν σου σταθεράν ἐπιμονήν) τόσον, ὥστε εἰς τούς υἱούς ἡμῶν Σάπατον καί Παῦλον τούς διακόνους καί Σουργέντιον τόν πριμικήριον τῶν νοταρίων *ἐκραύγαζες λέγων ὅτι ὠφείλαμεν νά εἴχαμεν καταδικάσει ὄχι μόνον τό ὄνομα καί τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, ἀλλά ἀκόμη* καί τό ἔδαφος, ὅπου εἶχε ταφῆ. Καί ὅτι, ἄν κάποιος ἔβγαζε ἀπό τόν τάφον καί ἐπετοῦσε ἔξω τά ὀστᾶ του καί τά ἔκαιε μαζί μέ τό χῶμα πού τά ἐσκέπαζε), σύ μέ χαράν θά ἤκουες τοῦτο[36].

35. Τόν Ὅρον τῆς Χαλκηδόνος βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 24.4 ὅπου γίνεται λόγος πληθυντικῶς διά τάς «Συνοδικάς Ἐπιστολάς» τοῦ Κυρίλλου πρός Νεστόριον.

36. Τό ὑπό τοῦ πάπα περιγραφόμενον βάθος ὑποκρισίας παρέχει ζοφεράν τήν εἰκόνα τοῦ ἀπυθμένου βαθμοῦ καταπτώσεως τῶν δύο αἱρετικῶν διακόνων.

2. Καί ἐνῶ ἐπεβάλλετο, ἡ ὑπόθεσις αὐτή, (ἡ ὁποία εἶχε τεθῆ ὑπό τήν κρίσιν μου, καί μάλιστα μέ τήν ἰδικήν σου εἰς τόν δυνατόν μέγιστον βαθμόν σύμφωνον γνώμην, ἔναντι ὅλων τῶν ἄλλων, τόσον τῆς τάξεως τῶν ἱερωμένων, ὅσον καί τῆς τῶν λοιπῶν) νά ἔπαιρνε μέ μίαν ἀπόφασιν τέλος καί νά καθωρίζετο τί θά ἔπρεπε νά ἔκανες σύ διά τήν Ἀπόφανσιν αὐτήν καί πῶς θά παρεδίδετο ταχέως εἰς τό παλάτιον εἰς τόν ἀδελφόν ἡμῶν Μηνᾶν, εἰς τόν ὁποῖον καί εἴχομεν ἀπευθύνει αὐτήν, – δέν ὑπάρχει κανείς, πού δέν τό θεωρεῖ βέβαιον, ὅτι, ἐνῷ ὁ υἱός ἡμῶν *Σουργέντιος* ὁ πριμικήριος ἐζήτει τό πρωτότυπον τῆς Ἀποφάνσεώς μου (judicatum) προκειμένου ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νά κρατήσῃ αὐτό παρ᾽ ἑαυτῷ κατά τό ἔθος, σύ ἐπί πολλάς ἡμέρας ἀπέφευγες σκοπίμως νά τό δώσῃς, μέχρις ὅτου κατάφερες καί ἔστειλες μέ κάποιους ἱερεῖς καί λαϊκούς καθώς καί μέ τόν ἐνδοξότατον *Τυράννιον*, τόν μάγιστρον τῶν Σχολῶν[37], καί ἄλλους λαϊκούς ἀντίγραφα εἰς τήν ἐπαρχίαν Ἀφρικήν. Καί τό χειρότερον –πρᾶγμα τό ὁποῖον οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχε γίνει εἰς τήν Ἐκκλησίαν μας ἐκ μέρους διακόνου– ἀπέστειλες τά ἀντίγραφα αὐτά ἐν ἀγνοίᾳ ἐμοῦ.

3. Παρ᾽ ὅτι λοιπόν σύ, κατά τό Μέγα ἐκεῖνο Σάββατον[38], (11-4-548), κατά τό ὁποῖον ἡμεῖς, παρ᾽ ὅτι (ὡς προείπομεν) σύ εἶχες ἀντίθετον γνώμην, ἐδώκαμεν εἰς δημοσιότητα τήν Ἀπόφανσιν ἡμῶν (iudicatum)–, ἤθελες νά πραγματοποιηθῇ μία συνεδρίασις εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί νά συμμετάσχῃς εἰς αὐτήν, τάχα διά νά ἐκτελέσῃς τό καθῆκον σου, τήν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν ἐπιστρέφων ἀπό τήν Ἐκκλησίαν εἶπες εἰς τόν συνεπίσκοπον ἡμῶν *Ἰουλιανόν*, ὡς ὁ ἴδιος μέ ἐπληροφόρησεν, ὅτι δέν ἦτο δυνατόν νά ὑπάρξῃ Ἀπόφανσις καλλιτέρα ἀπό τήν ληφθεῖσαν. Μάλιστα δέ παρεκίνησες αὐτόν νά κάμῃ προσευχήν εἰς τόν Θεόν, νά μή ἀκυρωθῇ τό γενόμενον. Τό αὐτό ἔπραξες καί κατά τήν ἑπομένην, Κυριακήν τοῦ Πάσχα. Καί ἐπιμένων πολύ εἰς τήν ἄποψίν σου αὐτήν προέτρεπες ἐξ ἴσου καί ἄλλους νά ἀκολουθήσουν μετά χαρᾶς τήν Ἀπόφανσίν μου.

4. Ἐνῶ λοιπόν ἡμεῖς ἀπεφεύγομεν νά δώσωμεν εἰς τούς ἀποκρισιαρίους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, –παρ᾽ ὅτι αὐτοί τά ἐζήτουν ἐπιμόνως,– ἀντίγραφα τῆς Ἀποφάνσεως αὐτῆς, καί

37. Ἤτοι στρατηλάτου.

38. Ἡ Ἀπόφανσις ἐξεδόθη τήν 11-4-548, Μέγα Σάββατον.

ἀπεκρινόμεθα εἰς τούς προειρημένους ἀποκρισιαρίους, ὅτι ὀρθότερον θά ἦτο νά ἐζήτουν τά ἀντίγραφα ἀπό τόν ἀδελφόν ἡμῶν *Μηνᾶν*[39], εἰς τόν ὁποῖον ἦτο γνωστόν ὅτι εἶχεν αὔτη προωθηθῆ ἀπό ἡμᾶς, σύ ἤρχισες νά διαμαρτύρεσαι δημοσίως, καί νά λέγης, ὅτι, ἀφοῦ ὁ *Δεσπότης* [Λέων][40] εἶχεν ἀποστείλει ἀντίγραφα τῆς ἐπιστολῆς του εἰς διάφορα πρόσωπα, μέ τόν τάδε τρόπον, ὠφείλαμεν νά πράξωμεν καί ἡμεῖς τό ἴδιον· καί τοῦτο, ἐπειδή τάχα ἐφοβεῖσο, ὅτι ἄν ἡ Οἰκουμένη δέν ἀπέκτα ἀντίγραφα τῆς 'Αποφάνσεως ἡμῶν ἐκδιδόμενα ἀπό τό (χαρτοφυλάκιον) ἡμῶν, ἀσφαλῶς μετ' ὀλίγον μέ κάποιαν δικαιολογίαν θά ἀπεκρύπτετο.

Ἔτσι λοιπόν, ὅταν εὑρῆκες τήν εὐκαιρίαν κάποιου, ὁ ὁποῖος μετέβαινεν εἰς τήν Σικελίαν, ἐπεδίωξες καί ἔστειλες δι' αὐτοῦ εἰς τούς υἱούς μου *Πελάγιον* τόν διάκονον καί ἄλλους τήν 'Απόφανσιν ἡμῶν, ὡς καί ἐπαινετικήν δι' αὐτήν κριτικήν, τήν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, εἶχον ὑπογράψει μαζί σου καί οἱ υἱοί μου, ὁ διάκονος καί ὁ πριμικήριος· μάλιστα, δέ διά νά ἐξασφαλισθῆτε, νά μή εἶναι δυνατόν νά εὑρεθῆ τυχόν ἀπό κάποιον ἄλλον, ἀπέστειλες αὐτήν ἐν ἀγνοίᾳ μου γραμμένην εἰς μεμβράνην καί δή ἐν περιλήψει ἐντός ἐλαχίστου χρόνου καί μέ τά πλέον μικρά γράμματα.

Ὅταν δέ μετ' ὀλίγον ὁ ὑποδιάκονος τῆς Δευτέρας Περιφερείας *Βικέντιος* εἶχεν ἀποσταλῆ ἀπό ἐμέ εἰς τήν Σικελίαν διά δευτέραν φοράν, ἔγραψες τά ἴδια καί εἰς τόν υἱόν μου *Πελάγιον*[41] τόν διάκονον. 'Επειδή ὅμως ὁ μνημονευθείς ὑποδιάκονος ἐταξίδευσε μέ πλοῖον ἐπίτηδες, διά νά μπορέση, συμφώνως πρός ὅσα ὁ ἴδιος μοῦ ἀνέφερε, νά προλάβη ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θά ἔφερνε ἐκεῖ τό εἰς μεμβράνην γραφέν ἀντίγραφον, ὁ διάκονος Πελάγιος παρέλαβεν ἐνώπιόν του αὐτά, τά ὁποῖα σύ εἶχες καταγράψει εἰς τάς μεμβράνας.

5. 'Αφοῦ λοιπόν ἡ 'Απόφανσίς μου αὐτή, παρ' ὅτι σύ εἶχες ἐναντιωθῆ εἰς αὐτήν ἐνώπιον ὅλων, ἐξεδόθη, (ἐν συνεχείᾳ) δέ σύ ἐπί πολύν χρόνον ἔγραφες τόσα, «φλεγόμενος» ἀπό τόν πόθον νά

39. 'Ο πάπας Βιγίλιος ἐνταῦθα ὑπεραμύνεται τῆς κανονικῆς τάξεως, μετά ταπεινώσεως ἀποδεχόμενος τά προνόμια τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

40. 'Η λέξις «Λέων» εἶναι παρέμβλητος εἰς τόν κώδικα G· ὁ κῶδιξ N' ἀγνοεῖ τήν γραφήν. Δεσπότης δέν εἶναι ὁ πάπας Λέων ὁ Μέγας, ἀλλά ὁ βασιλεύς 'Ιουστινιανός· ἐπιστολή του δέ τό κατά τῶν Τριῶν Κεφαλαίων διάταγμά Του. Μέ ἄλλα λόγια οἱ δύο αἱρετικοί διάκονοι παρώθουν τόν πάπαν νά ἐνεργήση ὡς ἰσότιμός τις ἀντιπολίτευσις τοῦ βασιλέως.

41. Περί Πελαγίου βλ. Πραξ. ΣΤ' § 15,1.

ἐγκωμιάσης τήν 'Απόφανσιν αὐτήν· ἐνήργεις δέ ἔτσι διά νά μή δυνάμεθα ποτέ νά φαντασθῶμεν ὅτι θά ἦτο δυνατόν ποτέ νά ἀπέκλινες ἀπό αὐτήν τήν «ὀρθήν» πορείαν σου, αἴφνης σέ συλλαμβάνομεν νά ἔχης ἀπό ἐποπολαιότητα *ἀλλάξει φρόνημα*, νά ἔχης ἀπόψεις χυδαίας, καί νά ἔχης *συνταχθῆ μέ τούς ἐχθρούς τῆς 'Εκκλησίας*· δηλ. μέ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, παρά τήν 'Απόφανσίν μου, ἐπεχείρουν νά προβοῦν εἰς μίαν ἄλλην σειράν μυστικῶν ἐνεργειῶν, δι' ὅ καί, χάριν τοῦ κύρους τῆς 'Αποφάνσεώς μου αὐτῆς, *ἀφωρίσθησαν* ἀπό ἐμέ[42].

6. Ὅταν δέ ὁ υἱός ἡμῶν *Παῦλος* ὁ διάκονος ἔλαβε τήν ἀπόφασιν νά ἀναχωρήση διά τήν 'Ιταλίαν, – ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε φθάσει καί εἰς αὐτόν τό σκάνδαλον ἐκεῖνο, τό ὁποῖον ἐπεχείρεις νά κάμης «στά κρυφά», παρ' ὅτι *ἀκόμη εὑρίσκεσο ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς 'Εκκλησίας*, καί ἐδῶ καί εἰς τήν ἐπαρχίαν τῆς 'Αφρικῆς, ὅπου προηγουμένως εἶχες ἀποστείλει ἀντίγραφα τῆς 'Αποφάνσεως ἡμῶν, ὑπερασπιζόμενος καί ἐγκωμιάζων αὐτήν, τότε ἤρχισε νά σοῦ ἐπιμένη καί νά σοῦ λέγη ὅτι, ἄν αὐτά ἦσαν ἀληθινά, θά ὤφειλες νά τό εἴπης· καί σύ, πεισθείς, δέν κατώρθωσες νά τό ἀποκρύψης.

Τότε λοιπόν ὁ ὡς ἄνω διάκονος ἤρχισε νά σοῦ λέγη, ὅτι ἔπρεπε, ἤ σύ νά διώρθωνες ὅσα ἀνεπιτρέπτως ἔπραττες, ἤ ἐγώ νά ἠναγκαζόμην νά δεχθῶ, καί λόγῳ τοῦ εὐμεταβόλου σου καί λόγῳ τῆς κακοηθείας σου, τήν εἰς βάρος σου «δέησιν», τήν ὁποίαν εἶχε συντάξει καί ἐβάσταζε συνεχῶς εἰς τά χέρια του. Εἰς αὐτό δέ τό σημεῖον κατήντησες, ἐπειδή σύ τό ἠθέλησες, καί μάλιστα τόσον, ὥστε νά δώσης ὅρκον ἐπιθέτων τήν χεῖρα ἐπί τῶν Εὐαγγελίων! Καί τά λόγια σου κατεγράφησαν ἀπό τόν νοτάριόν μου καί διατηροῦνται εἰς τό ἀρχεῖόν μου. Εἰς αὐτά θά δυνηθῆς νά ἴδης μεταξύ τῶν ἄλλων, καί ὅτι ὑπεσχέθης νά μή ἀποκοπῆς ποτέ ἀπό τήν συνοδίαν μου.

7. 'Αφοῦ ὅμως εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ χειρότερός σου *Σεβαστιανός ἦλθεν* εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν ἀποκλειστικῶς καί μόνον διά νά κάμη σκάνδαλον, ὅπως μᾶς τό ἔδειξε καί ἡ ἀρχή του, ὅταν δηλαδή ἔφθασε (ἐκεῖ), καί πολύ περισσότερον μᾶς τό ἐδίδαξε ἡ ἀναχώρησίς του ἀπό ἐκεῖ, ἦλθε μέ μόνον σκοπόν νά σέ κάμη νά λησμονήσης τόν ὅρκον σου, νά κάμετε μεταξύ σας ἐν ἀγνοίᾳ μου μίαν συνομωσίαν

42. Ποῖοι οἱ καθῃρημένοι; Προφανῶς δυτικοί, πού ἀπεκόπησαν ἀπό τήν κοινωνίαν μέ τόν πάπαν λόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῆς 'Αποφάνσεως.

ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων, καί νά ἐξοκείλητε ἔτσι καί οἱ δύο σας εἰς ἕνα σκάνδαλον φανερόν.

8. Ὅμως, διά νά μάθουν, Σεβαστιανέ, ὅλοι τάς κακάς σου πράξεις, ὄχι βεβαίως ὅλας, ἀλλά ἐκείνας πού ἐπιτρέπεται νά μνημονεύσωμεν, ὥστε, ἔστω καί ἀργά, νά πληροφορηθοῦν, ὅτι δικαίως ὑπέστης τήν ποινήν τῆς καθαιρέσεως, ἄς ἔλθωμεν εἰς τά πρῶτα γεγονότα μετά τήν χειροτονίαν σου.

Ὅταν κάποτε ἀπουσίαζον οἱ υἱοί ἡμῶν διάκονοι *Πελάγιος, Ἀνατόλιος καί Στέφανος*, σύ ἠξίωσες ἀπό ἡμᾶς εἰς τήν θέσιν τῶν ἀπόντων διακόνων νά τοποθετήσωμεν σέ, νά ἀσκήσῃς προσωρινῶς τά καθήκοντά τους. Καί ἡμεῖς μέν σοῦ παρεχωρήσαμεν τό αἰτηθέν, ὅπως τό ἐπεθύμεις, ὡς δῶρον, στηριζόμενοι εἰς τό ὅτι ἀκόμη καί πρό τῆς χειροτονίας σου εἶχε δηλώσει, ὅτι εἶχες αὐτοβούλως ἀποβάλει κάθε εἴδους ἐπιφύλαξιν, πρᾶγμα τό ὁποῖον καί σύ ἐπεβεβαίωσες ἐνώπιον μαρτύρων, μέ τό νά θέσῃς τήν χεῖρα σου ἐπί τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου *καί νά ὁρκισθῇς* ὅτι θά ἐξετέλεις μέ ἀφοσίωσιν καί χωρίς δόλον, ὅ,τι δήποτε ἤθελα σέ διατάξει χάριν τῆς ὠφελείας τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι θά ἐξεπλήρωνες τά καθήκοντά σου, καί ὅτι θά ἐκράτεις τήν θέσιν τοῦ διακόνου χωρίς τήν ὁποιανδήποτε κακίαν, χωρίς ὑπερηφάνειαν καί χωρίς τήν ἐλαχίστην ἀμέλειαν, μέχρις ὅτου θά ἐπέστρεφον οἱ ὡς ἄνω διάκονοι· ἤ (μᾶλλον) τόσον, ὅσον ἠθέλαμεν ἡμεῖς νά διακονήσῃς εἰς τήν τάξιν τῶν λευϊτῶν μετά πάσης ταπεινοφροσύνης καί προθυμίας, χωρίς ἀμέλειαν, μέ κάθε τρόπον. Εἰς ὅλους δέ αὐτούς τούς ὅρους εἶχα ἀκόμη προσθέσει, ὅτι, ἄν, παρ᾽ ὅλα ὅσα μεθ᾽ ὅρκου διά τῆς ψηλαφήσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ὑπεσχέθης[43], δέν ἦσουν συνεπής εἰς ἔστω κάτι τό μικρόν, θά σοῦ ἀπεστέρουν τήν θείαν κοινωνίαν. Ἔτσι λοιπόν *μέ τό νά γράψῃς αὐτάς τάς ἐπιστολάς σύ ὁ ἴδιος*, μόνος σου, μέ τό ἴδιό σου τό χέρι, ἔγραψες *τό ἀνάθεμα κατά τοῦ ἑαυτοῦ σου*, γεγονός τό ὁποῖον δείχνει ὅτι ἐπί ἕν ἔτος, δηλ. ἀπό τήν ἡμέραν τῆς «ἀπολύσεώς» σου, δέν εἶχες ποτέ θελήσει νά ὑποβάλῃς τόν τράχηλόν σου εἰς μετάνοιαν.

9. Ἔτσι λοιπόν ἔγινες τότε διάκονος προσωρινῶς, ὑπό τόν ὅρον, τόν ὁποῖον σύ εἶχες καί θελήσει καί προκαλέσει.

Μετά ἀπό αὐτό ἀπήτησες μέ τάς θερμοτέρας παρακλήσεις νά

43. Ὁ Σεβαστιανός ἦτο ἐπίορκος.

ἀποσταλῇς ἀπό ἡμᾶς εἰς τό πατριμόνιον τῆς *Δαλματίας*[44], πρᾶγμα τό ὁποῖον ἡμεῖς ἀπεδέχθημεν εὐχαρίστως, βέβαιοι ὄντες ὅτι θά εἰργάζεσο ἐκεῖ μέ πολλήν ἐπιμέλειαν. Σύ ὅμως, –σύμφωνα μέ ἐκεῖνα πού ἀργότερα ἀνεφέρθησαν εἰ ἡμᾶς ἀπό πολλούς μέ ἀναφοράς–, εὐθύς ὡς ἔφθασες εἰς τήν *Θεσσαλονίκην*[45] πρός ἀντιμετώπισιν τῶν θεμάτων τοῦ πατριμονίου, ἔλαβες μέρος εἰς χειροτονίας, ἀνεπιτρέπτους διά σέ καί ἀπηγορευμένας ἀπό τήν ἀποστολικήν ἕδραν, καί ὄχι μόνον δέν ἠθέλησας καθόλου νά ἐμποδίσῃς ἐκείνους πού ὁ τότε ἐπίσκοπος τῆς ὡς ἄνω πόλεως *Ὀνώριος* –παρά καί τά ἔθη τῆς τε Ρωμαϊκῆς καί τῆς ἰδικῆς του Ἐκκλησίας καί τάς διατάξεις τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας– εἶχε κατατάξει εἰς τά ἱερατικά τάγματα, ἀλλ᾽ οὔτε κἄν ἠθέλησας νά ἀναφέρῃς εἰς ἡμᾶς κάτι γύρω ἀπό τό ζήτημα αὐτό γραπτῶς· ἀλλά καί, ὅταν ἀργότερα εἶχες συναντήσει ἡμᾶς εἰς Θεσσαλονίκην πάλιν δέν ἠθέλησας νά ἀναφέρῃς εἰς ἡμᾶς κάτι, ἔστω προφορικῶς, ἐνθυμούμενος τόν ὅρκον σου, ἀλλ᾽ *ἔστερξες* εἰς τήν ἐπιθυμίαν σου νά ταυτισθῇς μέ ἐκεῖνα, ὡσάν νά εἶχον γίνει μέ τρόπον νόμιμον καί λογικόν! Καί ἔτσι εὑρέθης μέτοχος τῆς κοινωνίας τους, ἐπειδή ἐξαγοράζεσαι.

Ἀλλά καί πάλιν ἀπεστάλης ἀπό τήν Θεσσαλονίκην εἰς τάς Δαλματίας νά ρυθμίσῃς τά τοῦ πατριμονίου. Ἀπό τήν ἐπαρχίαν δέ αὐτήν σοῦ ἐδώκαμεν τήν αὐστηράν διαταγήν νά μή ἀναχωρήσῃς, πρίν, ὡς εἶχες ὑποσχεθῇ, συγκεντρώσῃς ὅλας τάς συνεισφοράς ὄχι μόνον ἀπό τό πατριμόνιον τῶν Δαλματιῶν, ἀλλά καί ἀπό τό τῆς *Πραιβαλίας*.

10. Σύ ὅμως ἀδιαφορῶν δι᾽ ὅλα αὐτά ἔτρεξες εἰς τήν *Κωνσταντινούπολιν*, μέ μοναδικόν σκοπόν σου, ὅπως ἀπέδειξεν ἡ ἔκβασις πού ἐπηκολούθησε, νά προκαλέσῃς σκάνδαλον.

Καί λοιπόν διεξερχόμενος τήν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων *Ἀπόφανσιν (Judicatum)* ἡμῶν, περί τῆς ὁποίας σοῦ εἴχομεν δώσει ἐντολήν, ὅτι ἔπρεπε νά τήν ἐπιδώσῃς εἰς τόν ἀρχιεπίσκοπον τῆς πόλεως ταύτης Μηνᾶν ἐνώπιον τῶν διακόνων, ὑποδιακόνων καί ὅλων ἐν γένει τῶν κληρικῶν, σύ ἐπήνεις αὐτήν μέ φωνήν ἠχηράν, καί

44. Αἱ Δαλματίαι καί Πραιβαλία ἦσαν πατριμόνια, ἤτοι μέρη τῆς δικαιοδοσίας τοῦ πάπα.

45. Ἡ Θεσσαλονίκη ὡς καί ὁλόκληρος ἡ Βαλκανική πλήν τῆς λεγομένης Θρακικῆς Διοικήσεως, ἐτέλει ὑπό τόν πάπαν. Ἡ ἐξάρτησις αὐτή κατηργήθη ἐπί Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου.

-ὅπως εἴπομεν καί ἀνωτέρῳ- ἔλεγες εἰς ὅλους τούς κληρικούς, ὅτι τάχα αὐτή ἡ *'Απόφανσις (judicatum)* ἡμῶν *διετάχθη καί διετυπώθη ἀπό τόν οὐρανόν!* Προσέθετες ὅμως καί ὅτι σύ *εὗρες ἐν Ρώμῃ ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα βιβλία καί τά ἔργα τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας,* περί τῶν ὁποίων καί ἐπεβεβαίωνες ὅτι εἶναι *πλήρη πάσης ἀσεβείας καί βλασφημίας*[46]. 'Αλλά, ἐνῶ ἔλεγες ταῦτα πρός δυσφήμησίν μου, -καί δημοσίᾳ εἰς τήν 'Εκκλησίαν καί εἰς τά τῆς Πλακιδίας ἐξηκολούθεις νά ἐκτελῇς τά καθήκοντα τῆς διακονίας Σου- ἦλθε πέρυσι ἡ ἑορτή τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν. Καί ἐπειδή αὐτά, πού ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω ὅτι εἶχες προσφάτως διαπράξει εἰς τήν Δαλματίαν, περιῆλθον εἰς γνῶσιν ἡμῶν προσφάτως, σέ ἐκαλέσαμεν νά ἐμφανισθῇς ἐνώπιον ἡμῶν. Καί, ὅπως ἐπεβάλλετο, σέ προειδοποιήσαμεν, ὅτι, ἄν σύ ἔχῃς συνταχθῆ μέ ἐκείνους πού ἔχουν τοποθετηθῆ κατά τῶν θεσπισμάτων τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας ἤ καί, ὡς λέγεται, ἦλθες καί εἰς κοινωνίαν μαζί τους, τότε εἶναι ἐπιβεβλημένον, -ἄν καταξιώσῃ ὁ Θεός νά μᾶς ἀνακαλέσῃ εἰς τήν 'Εκκλησίαν μας- νά διερευνήσωμεν αὐτά καί, ἀφοῦ πληροφορηθῶμεν ἀκριβέστερον τήν ἀλήθειαν, νά σέ τιμωρήσωμεν κατά τούς κανόνας.

11. Σύ ὅμως, τρέμων ἀπό τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς σου, δι' ὅ,τι εἶχες ἐνεργήσει κατά τῶν θεσπισμάτων (constituta) τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας, ἀνεζήτεις ὑποκριτικῶς εὐκαιρίαν νά ὑπαναχωρήσῃς.

Ἔτσι λοιπόν, ὅταν ἡμεῖς, χάριν ἀσφαλείας, σοῦ ἀπεστείλαμεν διά τῶν 'Ιωάννου ἐπισκόπου, Συργεντίου τοῦ πριμικηρίου καί Σατουρνίνου τοῦ ἡμετέρου κονσιλιαρίου, ἕνα μήνυμα πρός τόν ἀδελφόν ἡμῶν, τόν ἀρχιεπίσκοπον τῆς πόλεως ταύτης Μηνᾶν, σύ ἐπανελθών εἰς τά Πλακιδίας[47] συνέχισες νά ἐκτελῇς, ὡς συνήθως, μαζί μέ τόν *Ρουστικόν* (καθήκοντα) τοῦ διακόνου. Καί ὅταν ὁ πραότατος ἄρχων μας, ὁ υἱός ἡμῶν, ὁ Δεσπότης, ἀπέστειλε τόν ρεφενδάριόν του νά μᾶς εἰδοποιήσῃ ὅτι θά ἔπρεπε νά μεταβῶμεν τήν ἑπομένην, ὡς εἴχομεν εἰς αὐτόν ὑποσχεθῆ, εἰς τήν 'Εκκλησίαν μαζί καί μέ ἄλλους διακόνους καί κληρικούς, σύ καί ὁ Ρουστικός

46. Εἰδεχθές προβάλλει τό πρόσωπον τοῦ διακόνου τούτου, ἀφοῦ κατηγόρει τόν πάπαν ψευδῶς.

47. 'Ανάκτορα ἐν Κωνσταντινουπόλει, τά ὁποῖα εἶχον ὁρισθῆ ὡς κατοικία τοῦ πάπα.

παρεκλήθητε (νά συμμετάσχητε). Μάλιστα δέ σᾶς εἶχον εἴπει ὅτι καί θά προτιμηθῆτε νά παρακαθίσετε καί οἱ δύο σας εἰς τήν τράπεζάν μου, χωρίς νά γίνῃ καμμία εἰς βάρος σας διάκρισις. 'Αλλ' ὅπως ὁ 'Ιούδας, ἀφοῦ ἔλαβε τόν ἄρτον, ἐμελέτησε τά περί προδοσίας τοῦ Κυρίου, ἔτσι καί σεῖς ἀπεχωρήσατε τήν νύκτα, διά νά προκαλέσετε σκάνδαλον εἰς τήν 'Εκκλησίαν!

12. Κατόπιν τούτου, ἐνῷ ἡμεῖς τήν ἑπομένην σᾶς διεμηνύσαμεν, ὅτι ὠφείλετε, ἤ νά συνεχίσετε νά ἐκτελῆτε τά συνήθη καθήκοντα τοῦ διακόνου, ἤ νά καταλάβετε ὅτι θά ἀποκοπῆτε ἀπό τήν «κοινωνίαν», σύ, *Σεβαστιανέ,* ὅπως μᾶς ἀνεφέρθη, εἶπες εἰς τούς ἀδελφούς ἡμῶν τούς ἐπισκόπους 'Ιωάννην καί 'Ιουλιανόν, τούς ὁποίους σᾶς εἴχομεν ἀποστείλει μαζί καί μέ μερικούς ἄλλους, ὅτι· «*'Εγώ θά ἀκολουθήσω τήν 'Απόφανσιν* (judicatum), τήν ὁποίαν ἔχει ἐκφέρει ὁ Πάπας, μόνον ἐφ' ὅσον τιμωρήσῃ ὅσους ἐνεργοῦν κατά τῆς 'Αποφάνσεώς του!» Μάλιστα δέ, ὡς ἰσχυρίζονται, εἶπες εἰς αὐτούς μέ τό αὐτό πνεῦμα, ὅτι τάχα ἐν τῷ μεταξύ, ἐνῷ σύ ἐξηκολούθεις νά ὁμιλῇς, ἦλθαν ἐκεῖ οἱ μοναχοί *Λαμπρίδιος* καί *Φῆλιξ,* οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀρνηθῆ νά δεχθοῦν τήν 'Απόφανσιν ἡμῶν, καί ὅτι σύ τάχα παρήγγειλες εἰς αὐτούς: «Δέν δυνάμεθα νά σᾶς ἴδωμεν, ἐπειδή ἄλλο θέμα ἀπασχολεῖ σᾶς καί ἄλλο ἡμᾶς!»

13. 'Εν συνεχείᾳ ὅμως ἡ φαυλότης σας ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νά τολμᾶτε, μέ πνεῦμα ἐπάρσεως, νά κοινωνῆτε μέ ἀκοινωνήτους, καί συγκεκριμένως μέ τούς ὡς ἄνω καί μέ μερικούς ἄλλους, πού ἀκριβῶς ἐπειδή εἶχον γράψει ἐναντίον τῆς 'Αποφάνσεώς μου, ἦτο γνωστόν ὅτι *εἶχον ἀφορισθῆ τῆς κοινωνίας κατ' ἐφαρμογήν τῆς ἰδίας τῆς 'Αποφάνσεώς μου,* μέ τήν ὁποίαν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἡ Καθολική 'Εκκλησία ἔκρινεν ὅτι, προκειμένου νά εὕρετε ἀνάπαυσιν, πρέπει νά συμφωνήσετε, καί μόνον μετά ἀπό αὐτό νά γίνετε δεκτοί εἰς κοινωνίαν.

14. 'Εντεῦθεν ἐπιβάλλεται νά τιμωρηθῆτε, ὅπως σᾶς ἀξίζει, συμφώνως πρός τάς διατάξεις τῶν ἱερῶν κανόνων.

Καί οἱ κανόνες ὁρίζουν:

«'Εάν τις ἀκοινώνητος πρὸ ἀκροάσεως κοινωνῆσαι τολμήσῃ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐκπεφωνηκέναι κριθήσεται»[48].

«'Ομοίως ἤρεσεν συμπάσῃ τῇ Συνόδῳ, ἵνα ὁ διὰ ραθυμίαν

48. Συνόδου Καρθαγένης κανών ΙΘ'.

αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ὁ οἱοσδήποτε κληρικός, ἐὰν ἐν καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ, αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐξενηνοχέναι κριθῇ»[49].

15. Καί μέ μίαν ὑπεροψίαν ἀξιοκατάκριτον προσεθέσατε πράγματα, τά ὁποῖα οὔτε εἰς βιβλία ἀπαντοῦν οὔτε ἐτόλμησέ ποτε νά πράξῃ χωρίς ἐντολήν ἐκ μέρους τοῦ ἀρχιερέως του ἄνθρωπος τῆς ἰδικῆς σας τάξεως· δηλαδή ἐκρατήσατε -παρά πᾶν ἔθος καί παρά τούς κανόνας- διά τόν ἑαυτόν σας τήν αὐθεντίαν τοῦ κηρύγματός σας! Καί ἀπετολμήσατε *ὄχι μόνον τήν Σύνοδον τῆς Ἐφέσου νά προσβάλετε καί νά ἀθετήσετε, ἀλλά καί τόν μακαρίας μνήμης Κύριλλον*[50]!

Ἀκόμη, *ἐνῶ ὑπερασπίζεσθε διαφόρους βλασφημίας*, τάς ὁποίας ἄλλοι, ἀναλόγως πρός τήν ἀνοησίαν τους ἕκαστος, εἶχον ἐκστομίσει κατά τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, *παραλλήλως ἐγράφετε* εἰς ὅλας τάς ἐπαρχίας δολίως, *νά μή δέχωνται* καθόλου, πᾶν ὅ,τι[51] θά διεπιστοῦτο ὅτι ἦτο ἀντίθετον πρός τόν *Ὅρον τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος*, ὁ ὁποῖος εἶναι βεβαίως σύμφωνος μέ τήν πίστιν τῶν τριῶν προηγουμένων Συνόδων, ἤτοι τῆς ἐν Νικαίᾳ, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καί τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης.

16. Τό ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή τῆς Δολιότητός Σας ὡδήγησε τάς ψυχάς ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦντες τήν κακότητά σας σᾶς ἐνεπιστεύθησαν μέ ἁπλότητα ὡς διακόνους τῆς Ρώμης καί ἀπεδέχθησαν τά συστατήριά σας ἔγγραφα, εἰς ἕνα τόσον ἀξιοκατάκριτον σημεῖον, ὥστε -εἶναι φρικτόν ἀκόμη καί νά τό ἀναφέρῃ κανείς!- νά χυθῇ εἰς μερικά μέρη αἷμα ἀνθρώπου μέσα εἰς Ἐκκλησίαν!

Ἀκόμη, κατεπατήσατε, καί δή ἐσκεμμένως καί μέ πνεῦμα καταφρονήσεως, κάθε Ἐκκλησιαστικήν νομοθεσίαν. Καί ὄχι μόνον αὐτό· ἀλλά μέ τό νά μοῦ καταμαρτυρῆτε εἰς ὅλας τάς ἐπαρχίας ψευδῶς πράγματα ἀνόσια, ἃ οὐκ ἔξεστιν, προσήψατε

49. Συνόδου Καρθαγένης κανών ΚΘ΄.

50. Οἱ δύο διάκονοι ἐξεδηλώθησαν ὡς νεστοριανίζοντες διά τῆς δηλώσεως μή ἀποδοχῆς τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων.

51. Οἱ δύο διάκονοι εἶχον θεωρήσει τήν «Ἀπόφανσιν» (iudicatum), ὡς ἀντίθετον πρός τήν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, ἐπειδή κατεδίκαζε τήν διδασκαλίαν τῶν Θεοδώρου, Θεοδωρήτου καί Ἴβα.

μομφήν εἰς τήν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων.

17. Προσφάτως δέ προσθέτοντες εἰς τάς κακουργίας σας αὐτάς καί ἄλλας χειροτέρας ἀπό τάς προηγουμένας, *ἐτολμήσατε νά προσθέσετε ὅτι ὁ κύριος Λέων*, ὁ προκάτοχός μου[52], *εἶχε δώσει σύμφωνον γνώμην καί εἶχεν ἐπικυρώσει, ὅσα ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας εἶχε γράψει κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως*, καί μάλιστα νά βεβαιώσητε τοῦτο μέ γραπτόν ὑπόμνημα, τό ὁποῖον ἐδώκατε εἰς τόν χριστιανικώτατον τοῦτον ἄρχοντα, τόν υἱόν ἡμῶν, τόν Δεσπότην!

Κανείς Χριστιανός δέν πρέπει νά πιστεύσῃ ὅτι ἡ ἁγιότης τοῦ τόσον μεγάλου ἐκείνου ἱεράρχου εἶχε δεχθῇ ποτέ κάτι, τό ὁποῖον θά ἦτο δυνατόν νά διαπιστωθῇ ἀπό τόν τυχόντα, ὅτι ἦτο κάτι τό ἀντίθετον πρός τήν ὀρθήν πίστιν, ἀφοῦ εἶναι φανερόν ὅτι εἰς ὅλας του τάς ἐπιστολάς εἶχε καταδικάσει ἐξ ἴσου καί τόν Νεστόριον καί τόν Εὐτυχῆ καί (ὅλους ἐν γένει), ὅσοι φρονοῦν τά ἴδια μέ αὐτούς.

Ἐπεχειρήσατε δέ μέ τό μνημονευθέν ἔγγραφόν σας, ἀφοῦ εἴχατε ἤδη μέ αὐτό, μέ μίαν πονηρίαν πολύ διαβολικήν, πλανήσει τόν ἀγνοοῦντα (τά θέματα αὐτά) χριστιανικόν λαόν, νά προσάψετε, παρά τάς θείας Γραφάς, ἀνοσίας κατηγορίας ὄχι μόνον εἰς βάρος πολλῶν ἀρχιερέων, ἀλλά (πρᾶγμα ἀνόσιον ἀκόμη καί νά λέγεται) καί εἰς βάρος τοῦ ἰδίου τοῦ ἡγεμόνος.

18. Παρ᾽ ὅτι λοιπόν σεῖς ὑπεστηρίζετε αὐτά ἐπί μακρά διαστήματα χρόνου, ἡμεῖς λόγῳ ὑπομονῆς ἱερατικῆς[53] ἀνεβάλλομεν νά σᾶς ἀποκόψωμεν, ἐπειδή ἐπιστεύομεν ὅτι ἴσως θά ἀνενήφατε καί θά ἀπείχεσθε ἀπό κάθε τι τό ἀπρεπές. Σεῖς ὅμως, παρ᾽ ὅτι -κατ᾽ ἐντολήν ἡμῶν- παρεκινήθητε διά πρώτην καί δευτέραν φοράν ἀπό τούς ἀδελφούς ἡμῶν ἐπισκόπους Μαρσῶν *Ἰωάννην* καί Κιγκούλου *Ἰουλιανόν*, ὡς καί ἀπό τόν υἱόν μου διάκονον *Σάπατον* καί τόν περίβλεπτον πατρίκιον *Κέθηγον* καί τόν εὐλαβῆ υἱόν μου *Σενάτορα*, ἀλλά καί πολλούς ἄλλους, δέν ἠθελήσατε νά μέ ἀκούσετε. Ἔτσι οὔτε εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἠθελήσατε νά ἐπανέλθετε, οὔτε εἰς ἐμέ, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς κατακρίτου ὑπεροψίας σας, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας καί πράττετε τά πάντα.

52. Ἐννοεῖται ὁ πάπας ἅγιος Λέων ὁ Μέγας. Ὁ E. Caspar (ἔ.ά. σελ. 257 ἀναφερόμενος εἰς τό ἴδιον γεγονός ὁμιλεῖ ὄχι περί τοῦ Θεοδώρου, ἀλλά περί τοῦ Θεοδωρήτου. Ἡ γραφή του δέν εὑρίσκει ἐρείσματα. Ὀφείλεται εἰς τυπογραφικόν λάθος, ἤ ἀπροσεξίαν τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ;

53. Βλ. καί ἐν Πράξ. Α΄ § 6,3, ὅπου γίνεται λόγος περί τῆς ἱερατικῆς πραότητος.

Ἔχω λοιπόν ὡς ἐκ τούτου τό χρέος, νά σᾶς ἐπιβάλω τάς κανονικάς ποινάς. Ἄλλως θά φανῶ, ὅτι καί ἐγώ ὑπόκειμαι εἰς τάς ρήσεις τῶν θείων Γραφῶν· διότι ἡ Γραφή λέγει: «Ἐθεώρεις κλέπτην καὶ συνέτρεχες αὐτῷ· καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις» ὁ ἴδιος δέ ὁ Κύριός μας λέγει: «Εἰ δὲ ὁ δεξιὸς ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμα βληθῇ εἰς τὴν γέενναν».

19. Ἀσφαλῶς τό νόημα αὐτό πρέπει νά ἰσχύῃ προκειμένου περί ἀξιωματούχων τῶν Ἐκκλησιῶν· καί πολύ περισσότερον, ὅταν πρόκειται περί συγγενῶν μας, μή πολιτευομένων καλῶς καί προκαλούντων σκανδαλισμόν μέ τό ἀνίερον φρόνημά τους. Καί δι᾿ αὐτό εἰς ἄλλο μέρος ὁ Αὐτός μᾶς προφυλάσσει μέ τά ἑξῆς λόγια: «ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ δι᾿ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται»· ὡσαύτως καί ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος λέγει· «ὄφειλον καὶ ἀποκόψωνται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς»· ἀλλά καί πάλιν ἡ ἱερά Γραφή μᾶς κάνει τήν ἑξῆς ὑπόμνησιν· «ἔκβαλε ἐκ συνεδρίου λοιμόν, καὶ συνεξελεύσεται αὐτῷ νεῖκος».

Μετά λοιπόν τάς τόσας προτροπάς ὀφείλω, *Ρουστικέ* καί *Σεβαστιανέ, νά σᾶς ἐπιβάλω* δυνάμει τῆς ἐξουσίας τοῦ μακαρίου Πέτρου[54] τό *κανονικόν ἐπιτίμιον* ἀμέσως, διά νά μή, ἄν ἀναβάλω τοῦτο ἐπί μακρότερον χρόνον, καταλυθῇ κάθε ἔννοια ἐκκλησιαστικῆς τάξεως.

Διά τοῦτο πρέπει νά σᾶς εἴπωμεν, ὅτι μετά πολλῆς μέν τῆς λύπης, ἀλλά πάντως, δυνάμει τῆς ἐξουσίας τοῦ μακαρίου Πέτρου, σᾶς θεωροῦμεν λόγῳ τῶν ὡς ἄνω παραβάσεών σας, *ἀλλοτρίους τῆς τιμῆς τοῦ διακόνου,* ὅτι σᾶς ἀπομακρύνομεν ἀπό κάθε διακόνημα τοῦ λευϊτικοῦ σας ἀξιώματος, καί ὅτι σᾶς ἀφαιροῦμεν τήν προειρημένην τιμήν. Εἰς τό ἑξῆς δέν ἔχετε καμμίαν ἄδειαν νά τολμήσετε νά πράξετε κάτι τάχα δυνάμει τοῦ λευϊτικοῦ σας ὀνόματος καί βαθμοῦ, ἤ νά ταράξετε τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνοντες ἐπιστολάς καί χρησιμοποιοῦντες τόν τίτλον τοῦ διακόνου, καθ᾿ ὅσον ἡμεῖς δυνάμει τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν αὐθεντίας καί συμφώνως πρός τούς κανόνας τῶν Πατέρων, παρά τούς ὁποίους σεῖς (κινούμενοι) ἀπό πνεῦμα ἀσεβές καί ὑπερήφανον ἐπράξατε πολλά, ὡς ἀξίους καταδίκης *σᾶς καθαιροῦμεν ἀπό τό ἀξίωμα,* τό ὁποῖον κάποτε εἴχατε.

20. Καί διά νά ἀντιληφθοῦν ὅλοι, ὅτι ἐνεργήσαμεν ὀρθῶς, ὡς (ἐπεβάλλετο) ἐκ τῆς θέσεως, εἰς τήν ὁποίαν ἠθέλησεν ὁ Θεός νά εὑρισκώμεθα, καί ὡς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Πέτρου, παραθέτομεν τάς διατάξεις τῶν κανόνων, τούς ὁποίους ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία Σύνοδος, ἀφοῦ ἀνεγνώσθησαν κατ᾿ αὐτήν, ἐπεκύρωσεν αὐτούς.

«Ἀέτιος ἀρχιδιάκονος ἀνέγνω·

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε καὶ θυσιαστήριον ἔπηξε, καὶ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου ἀπειθοίη καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι μηδὲ ὑπακούειν καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμήν· εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, ὡς στασιώδη, αὐτὸν ἐπιστρέφεσθαι.

Πάντες οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν: Οὗτος δίκαιος κανών. Οὗτος κανὼν τῶν Πατέρων»[55].

21. Ὡσαύτως ὁρίζομεν ὅτι: Ἄν, ὡς εὐχόμεθα, ἡμῶν εἰσέτι ζώντων μετανοήσετε πρεπόντως, καί μέ ταπείνωσιν καί πραότητα ἀναγνωρίσετε τήν Ἐκκλησίαν μητέρα, θά σᾶς δοθῇ ἁρμοδίως ἄφεσις. Ἄν ὅμως, ὅ μή γένοιτο, λόγῳ τῆς συνήθους σας ὑπερηφανείας ἀναβάλετε τήν εἰς τήν μητέρα Ἐκκλησίαν μέ κανονικήν μετάνοιαν ἐπάνοδόν σας, θά ἐπιφυλαχθῇ διά σᾶς ἡ ποινή τῶν Συνόδων, τῶν ὁποίων καί παρεθέσαμεν τούς κανόνας, ὥστε κανείς πλέον μετά τήν ἰδικήν μας ἔξοδον[56], –καί ἐπειδή ἀποφαινόμεθα δυνάμει τῆς ἐξουσίας τοῦ μακαρίου Πέτρου, τοῦ ὁποίου τόν τόπον, ἄν καί ἀνάξιοι, κατέχομεν, ἀλλά καί ἐπειδή ἐνεργοῦμεν συμφώνως πρός τάς ὑποτυπώσεις τῶν κανόνων,– νά μή τολμήσῃ νά ἐπαναφέρῃ εἰς τόν (οἱονδήποτε) ἐκκλησιαστικόν βαθμόν, (σᾶς καί) τούς:

22. Ἰωάννην, Γερόντιον, Σεβερῖνον, Ἰμπορτοῦνον, Ἰωάννην, Δεουσδέδιτ, διά τούς ὁποίους ἔχει προκύψει ἀπό μαρτυρίας ὅτι ἦσαν μέτοχοι τῆς συνωμοσίας καί τυρείας σας, καί δή καθ᾿ ἥν

54. Ἡ ἐπίκλησις γίνεται πρός τήν ἐπισκοπικήν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καί λύειν. Τά ἴδια θά ἠδύνατο νά εἴπῃ πᾶς ἐπίσκοπος.

55. Βλ. Συνόδου Χαλκηδόνος Πράξ. Δ´ § 7,90-91 (A.C.O. 2, 1, 2, 118).

56. Ὁ πάπας δεσμεύει τούς διαδόχους του νά μή ἀποτολμήσουν ποτέ νά ἀποκαταστήσουν τούς δύο τούτους καθῃρημένους.

στιγμήν ἡμεῖς, θεωροῦντες αὐτούς καλούς, εἴχομεν καταστήσει αὐτούς, ὅταν εἴχομεν κρίνει τοῦτο καλόν, στρατιώτας τῆς 'Εκκλησίας, τῆς ὁποίας χάριτι Θεοῦ προϊστάμεθα.

Ὅμως διά νά μπορέσουν καί αὐτοί ἀλλά καί ἄλλοι πολλοί νά συνετισθοῦν, ἄς πληροφορηθοῦν, ὅτι μέ αὐτήν τήν ἀπόφασιν ἐκηρύχθησαν ἔκπτωτοι ἀπό τό ἀξίωμα τῶν ὑποδιακόνων, νοταρίων καί δεφενσόρων, καί ὅτι μελλοντικῶς ποτέ πλέον δέν θά ἀποκτήση κανείς ἀπό αὐτούς εἰς τήν καθ' ἡμᾶς 'Εκκλησίαν βαθμόν, ἐκτός βεβαίως ἄν, ὡς προείπομεν, καί ἡμεῖς συμβῆ νά ζῶμεν εἰς τό «φῶς» αὐτό, ἀλλά καί οἱ ἴδιοι ὑποβάλουν τούς τραχήλους των εἰς τά κανονικά ἐπιτίμια τῆς μετανοίας.

23. Προκειμένου περί τοῦ Ἄφρου μοναχοῦ Φήλικος[57], ὁ ὁποῖος λέγεται μέν ὅτι ἦτο προεστώς τῆς μονῆς τοῦ Γιλλίου, ἀλλ' ὡς εἶναι γνωστόν, μέ τήν ἐπιπολαιότητα καί τήν ἀστάθειάν του διεσκόρπισε τήν ἀδελφότητα τῆς μονῆς αὐτῆς εἰς διαφόρους τόπους, εἶναι δέ ὁ ἔξαρχος τῆς Φαυλότητός Σας· καθώς καί προκειμένου δι' ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τόσον οἱ κληρικοί καί μοναχοί, ὅσον καί οἱ λαϊκοί, ἀφοῦ εἰς κάποιαν ἄλλην ἐπικοινωνίαν σας, σᾶς ἔδωκαν ἀπηγορευμένα δῶρα, σᾶς εἶχον -ἐκεῖνον ἤ σᾶς- διαφθείρει, ἤ ἔστω σᾶς εἶχον δώσει τήν σύμφωνον γνώμην καί συμβουλήν των· ὁρίζομεν, ὅτι ἡ μόλις πρό ὀλίγου ἀνωτέρω ἀναγνωσθεῖσα ἡμετέρα κανονική ψῆφος πρέπει νά διατηρηθῆ ἐν ἰσχύι καί ὡς πρός αὐτούς. Καί θά πρέπει εἰς ὅσον χρόνον αὐτοί θά τελοῦν ὑπό «θεραπείαν» νά τηρηθῆ (αὐστηρῶς) ἡ κανονική τάξις, ὥστε εἰς τό ἑξῆς κανείς νά μή τολμᾶ νά ταράξη τήν ποθητήν εἰς τόν Κύριον εἰρήνην τῆς 'Εκκλησίας.

24. Τήν παροῦσαν ἀπόφασιν ἐθεωρήσαμεν καλόν νά σᾶς ἀποστείλωμεν διά τῶν[58] ἀδελφῶν καί συνεπισκόπων μας *Ἰωάννου* Μαρσῶν, *Ζακχαίου* Συλλάκου, καί *Ἰουλιανοῦ* Κιγκούλου, διά τῶν υἱῶν καί διακόνων μας *Σαπάτου* καί *Πέτρου*, ὡς καί διά τοῦ υἱοῦ ἡμῶν, τοῦ πριμικηρίου τῶν νοταρίων *Σουργεντίου*, τοῦ ὑποδιακόνου τῆς πρώτης περιφερείας *Σερβουσντέϊ* καί τοῦ ὑποδιακόνου τῆς δευτέρας περιφερείας τῆς 'Εκκλησίας, τῆς ὁποίας προϊστάμεθα, *Βικεντίου*.

57. Εἰς τό κείμενον τῆς § 23 ὁ καθηγητής Ε. Χρυσός (ἔ.ά. σελ. 67) διεῖδε ὀγκώδεις διαδηλώσεις, τάς ὁποίας εἶχε τάχα ὀργανώσει ἐν Βορείῳ 'Αφρικῇ ὁ Φῆλιξ. κατά τοῦ πάπα.

58. Τό ἐπίσημον καί πολυάνθρωπον τῆς ἀντιπροσωπείας ἐπιδόσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, δείχνει πόσον σοβαρά ἐθεωρήθη ἡ περίπτωσις τῆς καθαιρέσεως τῶν ἐν λόγῳ κληρικῶν.

*

9. 'Εν συνεχείᾳ ἀπό ἄλλον κώδικα ἀνεγνώσθη·

['Επιστολή πρός Οὐαλεντινιανόν.]

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ *Οὐαλεντινιανῷ*,

ἐπισκόπῳ Τόμεως[59] τῆς 'Επαρχίας Σκυθίας, *Βιγίλιος*.

1. 'Αναγνόντες τό Γράμμα τῆς 'Αδελφότητός Σου διεπιστώσαμεν μέ πολλήν εὐχαρίστησιν ὅτι ἔχεις *ἀρχιερατικήν συνείδησιν*, ἀφοῦ εἰς τό πρόσωπόν σου μποροῦν νά ἐφαρμοσθοῦν πλήρως τά προφητικά λόγια: «καί σώσω τά πρόβατά μου· καί ἀναστήσω ἐπ' αὐτούς ποιμένα, καί ποιμανεῖ αὐτούς, τόν δοῦλον μου».

Πρέπει λοιπόν ἡ 'Αγάπη Σου νά ἔχη πάντοτε ὑπ' ὄψιν καί τά λόγια τοῦ Κυρίου μας· «σκοπόν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ 'Ισραήλ· καί ἀκούσει ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον καί διαπειλήσει αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ». Νά συγκαλῆς λοιπόν αὐτούς, διά τούς ὁποίους μοῦ ἀνέφερες ὅτι σκανδαλίζονται ἀπό τούς διαφόρους ψιθύρους, *καί νά προτρέπης* αὐτούς ἀκαταπαύστως *νά μή πλανῶνται* ἀπό ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι *ὑπό τό πρόσχημα τοῦ Καθολικοῦ*, ἐπειδή ἐμφοροῦνται ἀπό ἕνα πνεῦμα οὐτιδανώτατον, μηχανεύονται μέ τάς ψευδολογίας των νά παραπλανήσουν τάς καρδίας τῶν χριστιανῶν μέ ἁπλοϊκόν πνεῦμα, ἀκολουθοῦντες δέ μέ πονηρίαν τήν συνήθειαν τοῦ πατρός των Διαβόλου ἐπιθυμοῦν νά καταταράξουν τήν ἐμπεπιστευμένην εἰς σέ 'Εκκλησίαν μέ ψέματα, εἰς τά ὁποῖα ἔχει πλήρη ἐφαρμογήν τό ἀποστολικόν ἀνάγνωσμα· «παρακαλῶ δέ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τήν διδαχήν, ἣν ἐμάθετε, ποιοῦντας· καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν». Καί πιό κάτω λέγει ὅτι «διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων».

Ὅμως ἡ ὑπακοή σου ἔχει γίνει γνωστή παντοῦ, ἀφοῦ πολλάκις, ἀδελφέ, παρακινεῖς νά μή ἀπομακρύνη καθόλου καμμία πονηρά ἀγγελία τάς ψυχάς των ἀπό τήν εὐθεῖαν ὁδόν, ἥτις εἶναι ὁ Χριστός, ὅστις λέγει: «'Εγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή».

59. 'Η πόλις Τόμις ἤ Τόμοι, ἀποικία Μιλησίων, πόλις ἑλληνική, ἦτο ἡ μητρόπολις τῆς Σκυθίας (Δοβρουτσᾶς). Σήμερον ὀνομάζεται Κωνστάντζα.

'Αλλ' ἄν, -πρᾶγμα τό ὁποῖον δέν ἐπιτρέπεται νά γίνεται,- *τρομοκρατοῦνται, ὅτι, ὅ μή γένοιτο, ἀπό τούς ἐχθρούς μας θά γίνῃ κάτι εἰς βάρος τῆς πίστεως*, εἴθε νά ἀκολουθοῦν ἤρεμα, ὅπως ἁρμόζει εἰς χριστιανούς, τά λόγια τοῦ προφήτου· «ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου καὶ ἐροῦσί σοι»· ὡς καί τά λόγια τοῦ ἄλλου προφήτου· «χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ».

2. 'Αλλ' ἀφοῦ ὁ ἐπιφανής καί μεγαλοπρεπής *Βασιλιανός*, ὁ υἱός μου, καθώς καί ὅσοι χάριν ὑποθέσεων τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Αδελφικῆς Σου 'Αγάπης εὑρίσκονται ἤδη εἰς τήν *Κωνσταντινούπολιν*, γνωστοποιοῦν εἰς ἡμᾶς, ὅτι εἶπον μέ ἐντελῶς ἀπροκατάληπτον λογισμόν ὅτι *οἱ ἐχθροί τοῦ Θεοῦ ἐψεύσθησαν ἀκόμη καί εἰς αὐτό, ὅτι τάχα μέ τήν 'Απόφανσίν μου* (judicatum) (μή γένοιτο!) *κατεκρίθησαν καί τά πρόσωπα τῶν ἐπισκόπων Ἴβα καί Θεοδωρήτου*, ἄς διαβάσουν τά ὅσα ἐθεωρήσαμεν ἐπιτακτικόν ἡμῶν χρέος νά ὁρίσωμεν εἰς τήν πρός τόν ἀδελφόν ἡμῶν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶν ἐπιστολήν περί τοῦ ζητήματος, τό ὁποῖον ἀντιμετωπίσθη ἐδῶ, καί ἄς μάθουν ὅτι ὁ Θεός μᾶς ἐφύλαξε καί οὔτε ἐπράξαμεν οὔτε ἐφρονήσαμέν ποτε κάτι τό ἀντίθετον πρός τήν Πίστιν καί τό κήρυγμα τῶν σεβασμίων τεσσάρων Συνόδων[60], ἤτοι τῆς Νικαίας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς πρώτης 'Εφέσου, καί τῆς Χαλκηδόνος, δηλ. κάτι τό ὁποῖον θά διεπιστώνετο ὅτι ἦτο ἀλλότριον πρός αὐτά, τά ὁποῖα ἐκεῖναι ὥρισαν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως, *οὔτε κάτι τό ὁποῖον ἀποτελεῖ ὕβριν ἐναντίον (ἔστω καί) ἑνός ἀπό ἐκείνους πού ὑπέγραψαν τόν ὅρον τῆς ὡς ἄνω Πίστεως τῆς Χαλκηδόνος*, ἤ κάτι τό ὁποῖον (ὅ μή γένοιτο) ἤθελεν τυχόν εὑρεθῇ ἀντίθετον πρός τά διατάγματα τῶν προαπελθόντων προκατόχων ἡμῶν, ἀλλ' ὅτι ἀντικρούομεν ὅλους τούς ἐχθρούς τῶν προκαθημένων τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας, καί ἰδίως τοῦ μακαρίας μνήμης πάπα *Λέοντος* καί τῶν παραδεδεγμένων Συνόδων.

Πιστεύομεν δέ, ὅτι δέν θά διαφεύγῃ τῆς 'Αδελότητός Σου, ὅτι *οἱ ἐχθροί τῆς χριστιανικῆς πίστεως* μηχανεύονται μέ μίαν ὅλον καί περισσότερον βέβηλον καί ἀποκρουστικήν πονηρίαν νά ἀποδείξουν ὅτι *τάχα οἱ τέσσαρες Εὐαγγελισταί* (μή γένοιτο!) ἔχουν *εἴπει ἀντίθετα πράγματα μεταξύ τους!* ἀλλά ἀντεκρούσθησαν ὑπό τῶν ἁγίων πατέρων μέ οὐρανίαν σοφίαν μέ τά βιβλία τους περί τῆς συμφωνίας τῶν Εὐαγγελίων.

3. Τό ἴδιον τώρα καί *οἱ ἐχθροί τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος* (μεταξύ τῶν ὁποίων εὕρομεν καί τούς *Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν*, τούς αὐτουργούς τοῦ σκανδάλου, τούς ὁποίους καί λόγῳ τῶν ἔργων τους ἔχομεν ἀπό καιροῦ ἀφορίσει τῆς ἱερᾶς κοινωνίας, καί ἐναντίον τῶν ὁποίων ἡμεῖς, ἄν δέν μετανοήσουν ταχέως, νά τό ξέρῃ ἡ 'Αδελφοσύνη Σου, θά ἐκφέρωμεν τήν (ὁριστικήν) κανονικήν ἀπόφασιν[61]), οἱ ὁποῖοι *ὑπό τό πρόσχημα ψευδοῦς ἀμύνης προσπαθοῦν νά δείξουν, ὅτι ἡ Σύνοδος αὐτή εἶπε πράγματα ἀντίθετα* (μή γένοιτο!) *πρός τάς προειρημένας τρεῖς Συνόδους*. 'Αλλ' ἀφοῦ αὐτοί ἐπιχειροῦν κάτι τέτοιο, ἔχουν εἰς αὐτούς τελείαν ἐφαρμογήν τά λόγια τοῦ προφήτου: «Εἰς μάτην ἐγεννήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμματεῦσιν»· «λόγον Κυρίου ἀπώσαντο καὶ σοφία οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς οὐδεμία»· «μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν ψευδῆ· ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι».

'Επ' αὐτούς, ἄν δέν μετανοήσουν, θά ἔλθῃ ἡ ἀνηλεής ἀπόφασις τοῦ Ψαλμῳδοῦ, ὅστις λέγει: «τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν».

Πιστεύομεν, ὅτι *εἰς τούς καθολικούς* υἱούς τῆς 'Εκκλησίας *μποροῦν νά ἐπαρκέσουν πλουσίως* ἐκεῖνα, τά ὁποῖα εἴχομεν γράψει τότε εἰς τόν ἀδελφόν καί συνεπίσκοπον ἡμῶν *Μηνᾶν περί τῶν βλασφημιῶν τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, καί τοῦ προσώπου του*, περί τῆς ἐπιστολῆς, περί ἧς λέγεται ὅτι ἔγραψεν αὐτήν *Ἴβας* πρός Μᾶριν τόν Πέρσην, καί περί τῶν συγγραμμάτων τοῦ *Θεοδωρήτου* τῶν κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· διότι εἰς τό ἀνωτέρω μνημονευθέν θέσπισμα ἡμῶν εἶναι δυνατόν νά πληροφορηθῇ τις, ἐπιμελῶς μελετῶν αὐτό, ὅτι *μέ τόν Ὅρον τῆς Πίστεως*, τόν ὁποῖον διετύπωσαν, *οἱ ἅγιοι ἱερεῖς τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος* μέ βάσιν τάς προηγηθείσας αὐτῆς τρεῖς ἄλλας ἁγίας

60. Ὅπως κατηγορηματικῶς καί ὀρθοδοξότατα τονίζει ὁ πάπα Βιγίλιος εἶναι ἀνεπίτρεπτον, ἀκόμη καί νά διαλογισθῇ κανείς, ὅτι εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχῃ ἀντίφασις μεταξύ τῶν τεσσάρων Συνόδων. Τό Πνεῦμα τό ἅγιον δέν εἶναι δυνατόν νά ἀντιφάσκῃ πρός ἑαυτό. Ἄρα καί τυχόν διαπιστουμένη ἀντίφασίς τις θά εἶναι ἐντελῶς φαινομενική. 'Ο πάπας ὑπεραμύνεται ὀρθοδόξως τῆς ἀπολύτου ἑνότητος διδασκαλίας μεταξύ τῶν Οἰκ. Συνόδων. Βλ. καί I. Coman, Spiritualitate Patristica in Scythia Minor, Ortodoxia, XXIX, 2 Bucuresti 1977, p. 166.

61. Εἶναι φανερόν ὅτι τήν 18-3-550, κατά τήν ὁποίαν ἐταχυδρομήθη ἡ ἐπιστολή αὐτή, οἱ διάκονοι Ρουστικός καί Σεβαστιανός ἐτέλουν μόνον ὑπό ἐπιτίμιον. Δέν εἶχον καθαιρεθῇ ἀκόμη.

Συνόδους, *δέν μετέβαλον τίποτε·* ἀντιθέτως μάλιστα ὡμίλησαν ἐπαινετικῶς δι' ὅλα, ὅσα ἐπράχθησαν ὑπό τῶν παλαιοτέρων· καί διά τοῦ ἁγίου Ὅρου τους ἐπεκύρωσαν αὐτά νά ἰσχύουν εἰς τό διηνεκές.

4. Ἄν ὅμως θελήσῃ τις μετά ἀπό αὐτά, (ὅπερ ἀπίστευτον), νά ἀμφισβητήσῃ ταῦτα, σέ προτρέπομεν νά τοῦ (συστήσῃς νά) σπεύσῃ νά ἔλθῃ πρός ἡμᾶς κατ' ἐντολήν τῆς 'Αδελφοσύνης Σου, διά νά ἀντιληφθῇ μέ μίαν φωτεινήν ἀνάπτυξιν, ὅτι ὅλα, ὅσα κατά διαφόρους καιρούς ἐπράχθησαν ἤ ἐγράφησαν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως ὑπό τῶν προκατόχων ἡμῶν καί τῶν προειρημένων τεσσάρων Συνόδων, τηροῦνται ἀπό ἡμᾶς ἀπαρασάλευτα.

Εἴθε δέ, ἀφοῦ ὁ λόγος οὗτος κατανοηθῇ καί, -ὅπως ἐπιβάλλεται-, ἀρθῇ τό σκάνδαλον ἀπό τάς χριστιανικωτάτας ψυχάς, νά βασιλεύσῃ εἰς τήν ἄσπιλον Ἐκκλησίαν Του ἡ θεοπόθητος εἰρήνη.

5. Πιστεύομεν δέ ὅτι πρέπει νά παροτρύνωμεν τήν 'Αδελφοσύνην Σου καί εἰς τοῦτο: νά μή δέχεται τοῦ λοιποῦ κείμενα τῶν προμνημονευθέντων *Ρουστικοῦ* καί *Σεβαστιανοῦ* ἤ ὅσων ἐπισημαίνονται ὅτι εἶναι μέτοχοι τῆς σκολιᾶς προαιρέσεως αὐτῶν, ἀλλά καί νά προτρέπῃς ὅλους τούς ὑπό τήν ἐξουσίαν σου τελοῦντας, ἤ νά μή ἀναγινώσκουν πᾶν ὅ,τι ἀπευθύνεται εἰς αὐτούς ὑπό τῶν ὡς ἄνω, ἤ νά τοποθετοῦν τήν διάθεσιν εὐπιστίας πού ἔχουν ὀλίγον πιό πέρα ἀπό τά ψέματα ἐκείνων.

Εἴθε νά σέ διαφυλάττῃ ὁ Θεός σῶον, ἀδελφέ περιπόθητε.

Ἐδόθη τῇ ιε΄ τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἀπριλίου[62], ἐν ἔτει κγ΄ τῆς βασιλείας τοῦ Δεσπότου *Ἰουστινιανοῦ* τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, θ΄ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ περιφανεστάτου *Βασιλείου*, διά τοῦ πρεσβυτέρου καί ἀποκρισιαρίου *Ἰωάννου*, ὁ ὁποῖος καί τήν ἀπέστειλε διά τινος *Μαξεντίου*, ἰδικοῦ του ἀνθρώπου.

•

10. Πάλιν ἀπό ἄλλο βιβλίον ἀνέγνωσε.

[Ἡ Ἐπιστολή πρός Αὐρηλιανόν.]

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ *Αὐρηλιανῷ*[63],

62. Δηλ. τήν 18 Μαρτίου 550.

63. Ἀφορμήν συντάξεως καί ἀποστολῆς τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς εἶχε δώσει ὁ μητροπολίτης Αὐρηλιανός, μέ μίαν ἀπό 14-7-549 ἐπιστολήν του πρός τόν πάπαν, διά τῆς ὁποίας ἐζήτει ἐξηγήσεις ἐπί διαδόσεων, καθ' ἅς μέ τήν παπικήν Ἀπόφανσιν παρεμερίζετο ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος (βλ. E. Schwartz, Vigilius

Ἐπισκόπῳ *Ἀρελάτης, Βιγίλιος.*

1. Τό Γράμμα τῆς Ἀδελφότητός Σου, τό ὁποῖον μοῦ ἔστειλες μέ τόν *Ἀναστάσιον*, ἐλάβομεν μέ παραμονήν τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰουλίου. Καί εὐχαριστοῦμεν τήν Εὐσπλαγχνίαν τοῦ Θεοῦ, διότι εἴδομεν ὅτι ἡ ἀγωνία Σας διά τό ζήτημα τῆς Πίστεως καί τῆς ἰδικῆς μας προσωπικῆς γνώμης εἶναι σύμφωνος μέ τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· καί ἔτσι τά λόγια τοῦ Θεοῦ «ἐξελεξάμην σε ἐκ πάντων ἐμοὶ ἱερατεύειν καὶ ἀναβαίνειν ἐπὶ θυσιαστήριόν μου καὶ βαστάζειν ἐνώπιόν μου τὸ ὄνομά μου τὸ μέγα πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου» ἐφαρμόζονται εἰς τήν Ἀγάπην Σου ἀξίως καί πλήρως.

2. Ἔτσι γίνεται δι' ἡμᾶς ἐπιβεβλημένον καθῆκον, τό νά ἐξάρωμεν δι' ὀλίγων, ὅσον δηλαδή ἠμπορέσαμεν ὑπό τάς εἰς σέ γνωστάς περιστάσεις μας, τήν φροντίδα τῆς Ἀγάπης Σου. Καί νά ἔχετε πάντοτε ἀπόλυτον πεποίθησιν, ὅτι ἡμεῖς δέν πρόκειται νά ἀποδεχθῶμεν ἀπολύτως τίποτε, τό ὁποῖον τυχόν -μή γένοιτο!- θά διεπιστοῦτο ὅτι εἶναι ἀντίθετον εἰς τά θεσπίσματα τῶν προκατόχων μας καί εἰς τήν μίαν καί τήν αὐτήν ἁγίαν πίστιν τῶν τεσσάρων Συνόδων, δηλαδή τῆς ἐν Νικαίᾳ, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς ἐν Ἐφέσῳ τό πρῶτον, καί τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καί θά ἀπεσκόπει τυχόν εἰς τήν ἐξύβρισιν τῶν προσωπικοτήτων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ὑπέγραψαν τόν Ὅρον τῆς ἁγίας αὐτῆς Πίστεως ἤ τῶν ἁγίων προκατόχων ἡμῶν Κελεστίνου, Ξύστου, καί Λέοντος, καί θά διεπιστοῦτο ὅτι ἦτο ἀντίθετον πρός ὅσα ὥρισαν ἄλλοι, προγενέστεροι ἤ μεταγενέστεροί τους: πρέπει συνεπῶς νά δείχνεται ἀπό ὅλους μας πρός τάς ὡς ἄνω Συνόδους πάντοτε μία καί ἡ αὐτή εὐλάβεια, καί μία καί ἡ αὐτή ἀδιστάκτως ἐκδηλουμένη ὑπακοή εἰς τά ζητήματα πίστεως.

Ὅσους δέν ἀκολουθοῦν εἰς τήν ὀρθότητα τῆς πίστεως τάς ὡς ἄνω τέσσαρας Συνόδους, ἤ διαστρέφουν τήν πίστιν μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ἤ ὅλων, ἤ -ἔστω- ἐπιχειροῦν νά διαστρέψουν ἤ νά ὑβρίσουν ἤ νά ἀποκηρύξουν αὐτάς, τούς ἀφορίζομεν.

Ἀλλά καί κάθε τί, τό ὁποῖον τυχόν θά διεπιστοῦτο ὅτι ἔχει γραφῇ ἤ λεχθῇ προφορικῶς πρός ὕβριν τῆς πίστεως ταύτης, θεωροῦμεν τοῦτο ἄξιον ἀναθέματος καί κατάρας, καί ἀποφαινόμε-

Briefe, München 1940 καί E. Caspar, ἔ.ά. σελ. 238). Ὁ πάπας ἀπαντῶν ἀξιοῖ ἴσον σέβας καί ὑπακοήν πρός τάς τέσσαρας Συνόδους. Καί ἀναθεματίζει ἐκείνους πού χαρακτηρίζουν τήν πίστιν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀσεβῆ, δηλ. τούς ὀπαδούς τῶν Τριῶν Κεφαλαίων.

θα ὅτι πρέπει νά κατακρίνεται.

Εἰς τήν ἰδίαν ποινήν ὑποβάλλομεν καί ὅσους ἀπό ἐπάρατον ὑπερηφάνειαν ἀπεκάλεσαν «ἀσεβῆ» τήν πίστιν τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, (τήν ὁποίαν ὁ μέν ἁγίας μνήμης προκάτοχος ἡμῶν Λέων δι' ἐπιστολῶν του πρός τούς προκατόχους σου ἐπεκύρωσε καί ἐπήνεσε, ἡ δέ ἁγία καί σεβασμία ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος, ὡς διαβάζομεν εἰς τά Πρακτικά της, «προέφερεν»[64]), καί τῶν ἄλλων Πατέρων, τούς ὁποίους εἶχον ἤδη δεχθῆ καί ἠκολούθουν οἱ προκαθήμενοι τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας.

3. Σύ λοιπόν, ἀδελφέ, ὅστις τυχαίνει νά ἔχης ὁρισθῆ ἀπό ἡμᾶς προσωπικῶς βικάριος τῆς ἀποστολικῆς ἕδρας, νά εἰδοποιήσης ὅλους τούς ἐπισκόπους νά μή ταράσσωνται καθόλου καί μέ τίποτε· οὔτε μέ τάς πλαστάς ἐπιστολάς, οὔτε μέ τάς ψευδεῖς τάχα παραγγελίας μου, οὔτε μέ τούς τάχα «νούντσίους» μου· ἀλλά κατά πρῶτον μέν καί κύριον λόγον νά ἀκολουθοῦν, ὅπως ἐπιβάλλεται, τά λόγια τοῦ πρώτου τῶν 'Αποστόλων: «ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ· ᾧ ἀντίστητε ἰσχυροὶ τῇ πίστει», ἔπειτα δέ καί τό τοῦ ἀποστόλου καί διδασκάλου τῶν ἐθνῶν· «παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχήν, ἣν ἐμάθετε, ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν» μέ τήν ἐλπίδα σας εἰς τόν Κύριον· διότι, ὅπως εἴπομεν ἀνωτέρω, καί ἡμεῖς αὐτήν τήν πίστιν, ἡ ὁποία παρεδόθη μέν ὑπό τῶν ἀποστόλων, διετρανώθη δέ ἀπό τάς προαναφερθείσας ἁγίας τέσσαρας Συνόδους καί ἀπό τούς προκατόχους μας, ἐκηρύχθη ἀπό τούς ὡς ἄνω Πατέρας καί ἐτηρήθη ἀπαραχάρακτος, καί ἐκρατήσαμεν μέ διάθεσιν εἰλικρινῆ, καί κρατοῦμεν αὐτήν· καί ἐσεβάσθημεν, καί σεβόμεθα αὐτήν· καί ὑπερασπιζόμεθα αὐτήν· ὅσους δέ πράττουν κάτι τό ἀντίθετον, ἀποστολικῇ ἐξουσίᾳ καταδικάζομεν.

4. 'Αλλ' εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς πληροφορήσωμεν δι' ὀλίγων μέσῳ τοῦ υἱοῦ ἡμῶν 'Αναστασίου εἰς ὅ,τι μπορέσωμεν ἀπό ὅλα ἐκεῖνα πού ἔλαβον χώραν. Μέχρις ὅτου λοιπόν ὁ Δεσπότης μας, ὁ υἱός μας,

64. Οἱ δυτικοί νεστοριανίζοντες ἠρνοῦντο τήν αὐθεντίαν τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί κυρίως τῶν ΙΒ΄ Κεφαλαίων του. 'Ο πάπας Βιγίλιος ὑπεραμύνεται ἀμφοτέρων. Καί τονίζει, ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος, ὡς ὑψίστη ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ νομοθετική ἀρχή, ὥρισεν, ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ὑπέρκειται πάντων ἀκόμη καί ἐκείνων, τούς ὁποίους προβάλλει ἡ ἀποστολική καθέδρα.

ὁ ἐπιεικέστερος Βασιλεύς –συνεργοῦντος τοῦ Θεοῦ, πού κυριαρχεῖ εἰς τήν καρδίαν του– διατάξῃ, αὐτόν ὡς ὑπεσχέθη, νά ἐπανέλθῃ, παραθέτομεν τόν ἄνθρωπον, πού ἔρχεται νά σᾶς πληροφορήσῃ λεπτομερῶς περί ὅλων αὐτῶν, εἰς τόν πολυεύσπλαγχνον Θεόν.

Δέν εἴχομεν δέ πράξει τοῦτο μέχρι τώρα, ἐπειδή καί ἡ δριμύτης τοῦ χειμῶνος καί ἡ κατάστασις ἀνάγκης τῆς 'Ιταλίας, ἡ ὁποία δέν σοῦ διαφεύγει, μᾶς ἠμπόδισε· (καί θά μᾶς ἐμποδίζῃ), μέχρις ὅτου ὁ *γαληνότατος ἡγεμών μας σπεύσῃ*, ὅπως ἐπιθυμεῖ, *εἰς βοήθειαν τοῦ ἑαυτοῦ του ἐν Κυρίῳ*.

5. Πιστεύομεν δέ, ὅτι ἀφοῦ εἶναι γεγραμμένον· «ἀδελφός ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρά καί ὑψηλή»· καί ὅπως μαρτυροῦν δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν πιστεύσει εἰς τόν Κύριον, αἱ Πράξεις τῶν 'Αποστόλων· «ἦν δὲ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Κύριον ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία», πρέπει νά ἐλπίζωμεν ὅτι ὡσάν ἀδελφός θά φροντίσῃς καί δι' αὐτό: καί δέν θά παύσῃς νά καθικετεύῃς τόν ἔνδοξον υἱόν ἡμῶν *βασιλέα Χιλδεβέρτον*, (περί τοῦ ὁποίου ἔχομεν τήν πληροφορίαν ὅτι λόγῳ τοῦ ζήλου του ὑπέρ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπονέμει ἀκεραίαν τήν εὐλάβειαν τήν ὀφειλομένην εἰς τήν ἀποστολικήν ἕδραν, τῆς ὁποίας ὁ Θεός ἠθέλησε νά προϊστάμεθα ἡμεῖς), νά διαλύσῃ, ὅπως καί τό πιστεύομεν, μέ τήν χριστιανικήν του ἀφοσίωσιν τήν ἀνησυχίαν, πού ἀνάμεσα εἰς τήν τόσον ἄσχημον αὐτήν κατάστασιν ἀντιμετωπίζει ἡ 'Εκκλησία τοῦ Θεοῦ· καί τώρα, ὅτε φημολογεῖται ὅτι *οἱ Γότθοι* μέ τόν βασιλέα τους ἔχουν *εἰσέλθει εἰς τήν Ρώμην*, νά δεχθῆ νά γράψῃ εἰς αὐτόν νά μή θίξῃ τά προνόμια τῆς 'Εκκλησίας μας, ὡσάν κάτι τό ὁποῖον διέπεται *ἀπό* «ξένους»[65] *νόμους*, καί οὔτε ὁ ἴδιος νά κάμῃ οὔτε νά ἐπιτρέψῃ νά γίνῃ ἀπό ἄλλον, μέ ὁποιονδήποτε τρόπον, κάτι, ἀπό τό ὁποῖον θά ἦτο δυνατόν νά ζημιωθῆ ἡ καθολική 'Εκκλησία.

Εἶναι δέ ὄντως ἄξιον καί ὄντως πρέπον εἰς ἕνα, ὡς αὐτός, καθολικόν βασιλέα, νά ὑπερασπίζεται μέ ὅλας του τάς δυνάμεις τήν πίστιν καί τήν 'Εκκλησίαν, εἰς τήν ὁποίαν ἠθέλησε ὁ Θεός νά ἔχῃ βαπτισθῆ. Εἶναι δέ γεγραμμένον· «Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος· ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με ἀντιδοξάσω».

65. «Ξένους» ἐθεώρουν οἱ Γότθοι κατακτηταί τούς ρωμαϊκούς νόμους, πού διεῖπον τάς ὑποδούλους εἰς αὐτούς κοινότητας τῶν Ρωμαίων, οἱ ὁποῖοι ἔζων τότε ὑπό τήν ἐθναρχικήν ἡγεσίαν τοῦ πάπα ψυχικῶς ἡνωμένοι μέ τό ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνικόν κέντρον τους (βλ. E. Caspar, ἔ.ά., σελ. 238). Σαφεστάτην περί τούτου μαρτυρίαν ἀποτελεῖ ἡ ἐπιστολή τοῦ Βιγιλίου πρός τόν Αὐρηλιανόν.

6. Φρόντισε λοιπόν, προσφιλέστατέ μου ἀδελφέ, νά μένης σταθερός εἰς τήν εἰλικρίνειαν τῆς ἁγίας πίστεώς μας καί -τοῦ Θεοῦ ἐλεοῦντος-, καταβάλλων τάς δεούσας φροντίδας, νά περιφρουρῆς τήν εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία ἤ σοῦ ἔχει ἀνατεθῆ ἀπό τόν Θεόν διά τοῦ ἱερατικοῦ σου ἀξιώματος, ἤ σοῦ ἀνετέθη ἀπό ἡμᾶς κατά τήν ἀποστολικήν ἡμῶν αὐθεντίαν, ὡς ἐξουσία βικαρίου. Εἴθε δέ, μέ τά ἄξια ἔργα σου, νά ἀποδείξης, ὅτι εἶσαι βικάριος τῆς ἰδικῆς μας καθέδρας.

Ὁ Θεός νά σέ φυλάττη, ἀγαπητέ ἀδελφέ.

Ἐδόθη τήν γ´ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου[66], τό κδ´ ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Δεσπότου ἡμῶν *Ἰουστινιανοῦ*, τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, η´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ ἐνδοξοτάτου *Βασιλείου*, μέ κάποιον ἄνθρωπον, πού ἔστειλε ὁ *Ἀναστάσιος*.

*

11. Καί ἀπό ἄλλον πάλιν κώδικα ἀνεγνώσθη:

[Ὁ Ὅρκος]

1. *Ὡρκίσθη*[67] ὁ μακαριώτατος πάπας *Βιγίλιος* εἰς τόν δεσπότην ἡμῶν εὐσεβέστατον Βασιλέα ἐνώπιον ἡμῶν, ἤτοι: ἐμοῦ τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας *Θεοδώρου* καί ἐμοῦ τοῦ πατρικίου *Κεθήγου*, ὅτι:

«Μά τήν δύναμιν τῶν ἁγίων ἥλων, διά τῶν ὁποίων ἐσταυρώθη ὁ Κύριος καί Θεός ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καί μά τά τέσσαρα ἅγια Εὐαγγέλια, δηλ. μά τήν δύναμιν τοῦ ἁγίου χαλινοῦ[68], καί μά αὐτά ταῦτα τά τέσσαρα Εὐαγγέλια:

2. Μίαν ἔχοντες μέ τήν Ὑμετέραν Εὐσέβειαν ψυχήν καί μίαν θέλησιν, καί θά θέλωμεν καί θά ἐπιδιώκωμεν, καί θά ἐνεργῶμεν ἔτσι,ὥστε νά καταδικασθοῦν καί ἀναθεματισθοῦν τά «Τρία Κεφάλαια», ἤτοι: ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας μαζί μέ τά συγγράμματά του, ἡ ἐπιστολή ἡ λεγομένη τοῦ Ἴβα, καί τά κατά τῆς Ὀρθοδόξου

66. Δηλ. τήν 29 Ἀπριλίου 550.

67. Βλ. σημ. 25.

68. Μέ τούς ἱερούς ἥλους τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος εἶχε κατασκευάσει χαλινόν διά τόν βασιλικόν ἵππον. Ἐντεῦθεν ὁ χαλινός αὐτός ἦτο ἕν ἀπό τά ἱερώτερα κειμήλια τῆς βασιλείας καί ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἔνορκος ἀναφορά εἰς τόν ἅγιον χαλινόν ἀποτέλει ὅρκον εἰς τήν ἀσφάλειαν καί θείαν προστασίαν τοῦ βασιλέως· δι᾽ ὅ καί ἡ καταπάτησίς του ἐκρίνετο μέ τάς διατάξεις περί sacrilegium.

Πίστεως καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου συγγράμματα τοῦ Θεοδωρήτου.

Καί ὑπέρ[69] τῶν Τριῶν αὐτῶν Κεφαλαίων δέν θά ἐνεργήσωμεν ποτέ κάτι τό ἀντίθετον πρός τήν ἐπιθυμίαν τῆς Ὑμετέρας Εὐσεβείας, οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι᾽ ἄλλου τινός, κληρικοῦ ἤ λαϊκοῦ, οὔτε θά εἴπωμεν, οὔτε θά δώσωμεν μυστικώτερον (τοιαύτας) συμβουλάς.

3. Καί ἄν τυχόν ἤθελε μοῦ εἴπει κάποιος κάτι τό ἀντίθετον, εἴτε πρός αὐτά τά Κεφάλαια, εἴτε πρός τήν Πίστιν, εἴτε κατά τοῦ Κράτους Σου, ἐάν δέν κινδυνεύη νά θανατωθῆ, θά ἀποκαλύψω εἰς τήν Εὐσέβειάν Σου καί τόν ἴδιον καί ὅλα ὅσα τυχόν θά μοῦ ἔχη εἴπει μέ τήν δέσμευσιν, ὅτι, λόγῳ τῆς θέσεώς μου, δέν θά ἀποκαλύψης τό πρόσωπόν μου.

Μοῦ ὑπεσχέθης δέ ὅτι, ἐφ᾽ ὅσον ἐγώ φυλάττω ταῦτα ἔναντι τῆς Εὐσεβείας Σου, Σύ καί θά διαφυλάξης καθ᾽ ὅλα τήν τιμήν μου, ἀλλά καί θά περιφρουρήσης τό πρόσωπόν μου[70], καί τάς ἀπόψεις μου· καί ὅτι, μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, θά μέ ὑπερασπισθῆς. Ἀκόμη δέ μοῦ ὑπεσχέθης ὅτι τά «κείμενα» αὐτά δέν θά ἐπιδειχθοῦν εἰς οὐδένα.

4. Ἐπί τούτοις ἐγώ ὑπόσχομαι, ὅτι εἰς τό ζήτημα τῶν Τριῶν Κεφαλαίων θά συνεργήσωμεν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται νά γίνη ἀπό κοινοῦ. Καί ἀκόμη, ὅτι -μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ- θά κάμωμεν καί ὅ,τι δήποτε ἄλλο ἤθελε φανῆ εἰς ἡμᾶς ὠφέλιμον.

5. Ὁ ὅρκος αὐτός ἔγινε τήν 15ην τοῦ μηνός Αὐγούστου, ἰνδικτιῶτος ιγ´, κατά τό κδ´ μέν ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν *Ἰουστινιανοῦ*, θ´ δέ ἀπό τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου *Βασιλείου*[71].

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, μάρτυς γενόμενος τοῦ ὅρκου, ὑπέγραψα τό ἔγγραφον τοῦτο.

Φλάβιος Κέθηγος ὁ περίβλεπτος πατρίκιος, μάρτυς τοῦ ὅρκου, ὑπέγραψα εἰς τό ἔγγραφον τοῦτο».

*

69. Τό Constitutum ἀποτελεῖ κατάφωρον παράβασιν τοῦ ὅρκου τοῦ πάπα. (βλ. σημ. 25 καί Mansi 9, 95C-101C).

70. Βλ. ἀνωτέρω σημ. 25.

71. Δηλ. τήν 15 Αὐγούστου 550.

12. Καί πάλιν ἀπό ἄλλον κώδικα ἀνεγνώσθη τό ἑξῆς:

[Ἐπιστολή τοῦ Βασιλέως Ἰουστίνου.]

1. Ἀνεγνώσθησαν παρ' Ἡμῶν τά Πρακτικά, τά ὁποῖα ἐκρατήθησαν ὑπό τοῦ δεφένσορος τῆς πόλεως Ἀντιοχείας. Εἰς αὐτά περιλαμβάνονται καί μαρτυρίαι ἐπιφανῶν στρατιωτικῶν. Ἀλλ' ἄς ἐκθέσωμεν αὐτά ἐν συνόψει:

2. Ὀλίγον *πρίν ἀφιχθῇ* εἰς τήν πόλιν *Κῦρον* ὁ εὐλαβέστατος Σέργιος, ἔλαβον τινές, ἤτοι ὁ πρεσβύτερος καί δεφένσωρ *Ἀνδρόνικος* καί ὁ διάκονος *Γεώργιος, εἰκόνα τοῦ Θεοδωρήτου, ὁ ὁποῖος παντοῦ θεωρεῖται ἔνοχος διά τήν περί τήν πίστιν πλάνην του,* ἔθεσαν αὐτήν ἐπί ἅρματος καί εἰσήγαγον αὐτήν εἰς τήν πόλιν Κῦρον ψάλλοντες καί *διαδηλοῦντες ὅτι εἶναι τῆς ἰδίας μέ ἐκεῖνον αἱρέσεως*[72].

Ὁ Σέργιος μάλιστα, ὅταν παρέλαβε τήν πόλιν, *ἐτέλεσε καί σύναξιν αὐτοῦ τοῦ Θεοδωρήτου καί τῶν Διοδώρου καί Θεοδώρου,* ὡς *καί τινος Νεστορίου,* περί τοῦ ὁποίου ἔλεγε ὅτι ἦτο τάχα μάρτυς, ἐνῷ ἡ ἐπαρχία του δέν ἔχει κανένα μαρτύριον, τό ὁποῖον νά ἀνταποκρίνεται εἰς τό ὄνομα αὐτό.

Καί βεβαίως πρῶτον μέν ἠπορήσαμεν, πῶς διέφυγον τήν προσοχήν τῆς Ἐκλαμπρότητός Σου τέτοια γεγονότα, τά ὁποῖα μάλιστα ἔλαβον χώραν ἐντός πόλεως, ἔπειτα δέ καί πῶς, ἐφ' ὅσον ἐγνώριζες τί εἶχε γίνει, δέν ἔκαμες ἀπασχόλησίν σου τό ζήτημα αὐτό χωρίς καμμίαν ἀργοπορίαν, καί μάλιστα ἀφοῦ ἐλέγετο ὅτι ὁ Σέργιος διέτριβεν ἐκεῖ καί ἦτο μαζί μέ τόν εὐλαβέστατον Παῦλον.

Πρός τούτοις μετ' ὀλίγον ἀνεγνώσθησαν ἀπό ἡμᾶς τά πρακτικά τά συνταγέντα ὑπό τοῦ δεφένσορος τῆς πόλεως Κύρου, ἤτοι αἱ μαρτυρικαί καταθέσεις τῶν αἰδεσιμωτάτων βοηθῶν (responsales) τοῦ σεβασμιωτάτου Σεργίου, τά ὁποῖα περιέχουν μαρτυρίας

72. Βλ. Πράξ. Ζ΄ σημ. 26. Ὁ Σέργιος Κύρου ἐδέχετο τάς τέσσαρας Συνόδους καί ἀνεθεμάτιζε τόν Νεστόριον· ἁπλῶς ἐθαύμαζε τόν Θεοδώρητον· καί διά τόν λόγον αὐτόν καθῃρέθη· καί ἔμεινε μέχρι τέλους καθῃρημένος. (βλ. Πράξ. Ζ΄ § 4, 6,b). Τό ζήτημα τοῦτο ὁ L. Brèhier (Fliche-Martin ἔ.ἀ. σελ. 546) θεωρεῖ ὡς προανάκρουσμα τοῦ ζητήματος τῶν Τριῶν Κεφαλαίων. Καί δικαίως. Διότι ἐνταῦθα ἔχομεν σαφῆ μαρτυρίαν ὅτι ἐπί Ἰουστίνου ἡ Ἐκκλησία (καί ὄχι ὁ ἀναλφάβητος αὐτοκράτωρ) ἐθεώρει τόν Θεοδώρητον αἱρετικόν, καί κάθε ἀπόπειραν τιμῆς πρός τόν πρόσωπόν του ἔγκλημα κατά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἆρά γε ἄλλαξε ἡ Ἐκκλησία γνώμην;

πολλῶν, ὅτι *οὔτε προανηγγέλθη οὔτε ἔγινε ποτέ σύναξις ἐπ' ὀνόματι Νεστορίου τινός.*

Ἐκτός ὅμως ἀπό τά πρακτικά αὐτά *ἠκούσαμεν καί* τάς *«δεήσεις» τόσον τοῦ ἰδίου τοῦ Σεργίου,* ὅσον καί τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας Εὐφράτου, *οἱ ὁποῖοι παντοῦ ἀποκρούουν τό ὄνομα τοῦ Νεστορίου καί διακηρύττουν ὅτι ἀποστρέφονται μέν τήν αἵρεσίν του, συμφρονοῦν δέ μέ τάς τέσσαρας ἁγίας Συνόδους.*

3. Προτρεπόμεθα λοιπόν τήν Ἐκλαμπρότητά Σου νά μή παραλείψῃ καμμίαν σχετικήν ἐνέργειαν ἤ φροντίδα· ἀλλά νά συγκαλέσῃς μέν χωρίς καμμίαν ἀργοπορίαν τόν ἐκεῖ, ὡς ἠκούσαμεν, διάγοντα ἐπίσκοπον τῆς πόλεως Κύρου, νά καλέσῃς δέ κοντά του καί τούς ἀπό τόν ἀριθμόν «τρία» τῶν *Σταπλισιανῶν* στρατιώτας, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θά διαπιστωθῇ ὅτι εἶχον δώσει μαρτυρίας εἰς τά Πρακτικά τά συνταχθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ, καθώς καί τούς Ἀνδρόνικον καί Γεώργιον, οἱ ὁποῖοι, ὡς λέγεται, ἐδημιούργησαν τόν θρῦλον γύρω ἀπό τήν εἰκόνα, καί νά διερευνήσῃς ὅλα αὐτά λεπτομερῶς, (διά νά διαπιστώσῃς), ἄν αὐτό, τό ὁποῖον ἐλέχθη διά τήν εἰκόνα, πράγματι ἔγινε, καί ἄν πράγματι προπορευόμενοι ἔψαλαν πρός τιμήν τῆς εἰκόνος τόν Ψαλμόν, τοῦ ὁποίου γίνεται μνεία εἰς τά ἐν Ἀντιοχείᾳ συνταγέντα Πρακτικά· *καί ἄν* (πράγματι) *ὁ εὐλαβέστατος Σέργιος,* ἐφ' ὅσον αὐτά περιελήφθησαν εἰς τά ἐν Ἀντιοχείᾳ γενόμενα Πρακτικά μεταγενεστέρως, *ἐγνώριζεν ἐκείνους,* οἱ ὁποῖοι ἔψαλλον πρός τιμήν τῆς εἰκόνος· *καί ἄν ἐδέχθη αὐτούς ὡς κληρικούς· καί ἄν μετέδωκεν εἰς αὐτούς τά ἅγια μυστήρια· καί ἄν* ὄντως *διέταξε νά τελεσθῇ σύναξις τῶν Θεοδωρήτου, Θεοδώρου καί Διοδώρου ἤ ἄν* (ἁπλῶς) συγκατετέθη νά τελεσθῇ· καί ἄν τό ἴδιο ἔγινε καί ἐπ' ὀνόματι τοῦ Νεστορίου. Καί νά φροντίσῃς νά μετέλθῃ τό Μέγεθός Σου κάθε μέθοδον, ὥστε νά μή σοῦ διαφύγῃ καμμία λεπτομέρεια.

4. Ὅμως, διά νά μή φοβηθῇ ἡ Ἐκλαμπρότης Σου μόνον τήν Ἡμετέραν ἀγανάκτησιν, ἀλλά καί τήν ὀργήν τοῦ Θεοῦ, δέν μᾶς δυσκολεύει νά ἐπιβάλωμεν εἰς Αὐτήν ἀκόμη καί ὅρκον εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τόν ὁποῖον ἀφοροῦν τά τοιαῦτα, προκειμένου νά ἀναζητήσῃς παντοῦ τήν ἀλήθειαν. Καί ἄν μέν διαπιστωθῇ, ὅτι οἱ στρατιῶται εἶχον εἴπει εἰς ὅλα ψέμματα, καί ὅτι δέν εἶχον εἴπει τά ἀληθῆ οὔτε προκειμένου περί τῆς εἰκόνος, οὔτε προκειμένου περί τῆς συνάξεως, –καί ὄχι μόνον εἰς ὅσα ἀναφέρονται εἰς τόν *Νεστόριον,* ἀλλά καί εἰς τά σχετικά μέ τούς Θεοδώρητον καί Θεόδωρον καί *Διόδωρον–,* νά

ἐκπέσουν ἀμέσως ἀπό τόν ἀνώτατον βαθμόν, μέ τόν ὁποῖον, ὡς στρατιῶται, γνωρίζονται, καί τά σώματά τους νά βασανισθοῦν μέ κάθε εἴδους βασανιστήρια.

Ἐάν ὅμως εἰς τάς καταθέσεις των εἶχον εἴπει τήν ἀλήθειαν, εἴτε περί τῆς εἰκόνος, εἴτε περί τῆς συνάξεως ἤ τοῦ Νεστορίου ἤ τῶν ἄλλων τριῶν, *νά μᾶς κάμης ἀναφοράν δι' ὅλα, διά νά δυνηθῶμεν νά γνωρίσωμεν τούς ἁμαρτήσαντας εἰς βάρος τῆς μιᾶς ἀληθοῦς καί ἀμωμήτου πίστεως*[73], τήν ὁποίαν ἡμεῖς σεβόμεθα.

5. Καί διά νά μή διαφύγῃ τοῦ Μεγέθους Σου τίποτε, ἀπό ὅσα ἡμεῖς «ἀνεγνώσαμεν», διετάξαμεν νά σοῦ ἀποσταλοῦν τά πρακτικά, τά ὁποῖα συνετάγησαν ἐν Κύρῳ καί ἀπεστάλησαν εἰς ἡμᾶς, καθώς καί ἀντίγραφα τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνταγέντων, μέ τήν ἐντολήν, ὅταν θά ἔχουν πλέον πραγματοποιηθῆ ὅλα αὐτά, νά ἐπαναπεμφθοῦν εἰς ἡμᾶς (μόνον) ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἐκρατήθησαν ἐν Κύρῳ. Πρός τοῦτο δέ ὡρίσαμεν τόν ἀπολύτως εἰς ἡμᾶς ἀφωσιωμένον Θωμᾶν, ὡς κατάλληλον διά δημοσίας ὑποθέσεις, βοηθόν Σας. legi (ἀνέγνων).

Ἐδόθη τῇ ἑβδόμῃ τῶν εἰδῶν Αὐγούστου[74], ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τόν ἐνδοξότατον ὕπατον *Ρουστίκιον*.

*

13. Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν:

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἔγινε διά μίαν ἀκόμη φοράν ἐμφανές, πόσον εἶναι εὐάρεστος εἰς τόν Θεόν ἡ καλή πρόθεσις τοῦ εὐσεβεστάτου καί γαληνοτάτου Βασιλέως, ὁ ὁποῖος πάντοτε καί ἔπραττε καί πράττει πᾶν ὅ,τι περιφρουρεῖ τήν ἁγίαν Ἐκκλησίαν καί τά ὀρθά δόγματα· διότι αὐτός ἀπέστειλε τούς κώδικας αὐτούς νά ἀναγνωσθοῦν, ἐπειδή καί αὐτοί δείχνουν σαφῶς, ὅτι δέν διέφυγε τῆς προσοχῆς του ὅτι *ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἦτο ἀνέκαθεν ἀλλοτρία τῆς ἀσεβείας τῶν Κεφαλαίων τούτων.* Καί ὁ μέν Χριστιανικώτατος Βασιλεύς θά λάβῃ δι' αὐτά μισθόν ἀπό τόν Χριστόν, τόν μέγαν Θεόν, ὅστις συνήθως ἀνταμείβει ταῦτα πολλαπλασίως. *Ἡμεῖς δέ,* ἀναφέροντες καθ' ἡμέραν προσευχάς ὑπέρ τῆς Γαληνότητός Του,

---

73. Ὁ Ἰουστῖνος ἐθεώρει ἀκόμη καί τήν σκέψιν ἀποδόσεως τιμῆς ἁγίου εἰς τόν Θεοδώρητον ὡς ἔγκλημα κατά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Πόση διαφορά ἀπό τόν Βιγίλιον!

74. Δηλ. τήν 7ην Αὐγούστου 520. Τό ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης ἐρεύνης βλ. ἐν Πράξ. Ζ΄ § 4, 6.

τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, θά ἐκφέρωμεν ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων τήν Συνοδικήν ἡμῶν ἀπόφασιν, κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν μας.

*

14. *Ὁ Κωνσταντῖνος* ὁ ἐνδοξότατος κοιαίστωρ εἶπεν:

Ἐφ' ὅσον παρίσταμαι εἰς τήν Ὑμετέραν ἁγίαν Σύνοδον ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀναγνώσεως τῶν κωδίκων, οἱ ὁποῖοι *ἤδη κατεχωρίσθησαν εἰς τά πρακτικά Σας,* σᾶς πληροφορῶ, ὅτι ὁ εὐσεβέστατος Βασιλεύς ἀπηύθυνε πρός τήν Ὑμετέραν ἁγίαν Σύνοδον ἕνα *«Τύπον περί τοῦ ὀνόματος τοῦ Βιγιλίου»,* (ὅτι δηλαδή πρέπει εἰς τό ἑξῆς), *ἐπειδή ὑπερησπίσθη τήν δυσσέβειαν*[75], *νά μή ἀναγράφεται εἰς τά ἱερά δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας, καί νά μή μνημονεύεται ἀπό Σᾶς,* καί νά μή διατηρηθῆ τό ὄνομά του τόσον εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Βασιλευούσης ταύτης Πόλεως, ὅσον καί εἰς τάς λοιπάς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐμπεπιστευμέναι εἰς Ὑμᾶς καί τούς λοιπούς ἐπισκόπους ἐντός τοῦ εἰς Αὐτόν παρά Θεοῦ δοθέντος Κράτους. Ἀφοῦ δέ ἀκούσετε τόν Τύπον, *μάθετε* ἀπό αὐτόν, *πόσην φροντίδα ἔχει ὁ γαληνότατος Βασιλεύς διά τήν ἑνότητα τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν καί τήν καθαρότητα τῶν ἁγίων μυστηρίων*[76].

15. Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν:

Ὁ θεῖος Τύπος, δεόντως[77] παραληφθείς, νά ἀναγνωσθῆ.

16. Καί ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτόν ὁ *Στέφανος,* ὁ διάκονος, νοτάριος καί καλλιγράφος, ἀνέγνωσε:

[Ὁ Θεῖος Τύπος.]

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ Φλάβιος *Ἰουστινιανός,* ἀλαμανικός, γοτθικός, φραγκικός, γερμανικός, ἀντικός, ἀλανικός, βανδαλικός,

---

75. Σαφής καί πάλιν μαρτυρία, ὅτι ὁ Βιγίλιος εἶχε καταστῆ ὑπόδικος ὡς *προστάτης* τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, *αἱρετικός καί ἐπίορκος.*

76. Ἡ αἵρεσις καί ἡ κοινωνία μέ αἱρετικούς μιαίνει τήν καθαρότητα τῶν μυστηρίων. Ἄρα, ἡ καθαίρεσις τοῦ πάπα ἦτο χρέος ἔναντι τῆς καθαρότητος καί σωτηριώδους ἐνεργείας τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἀφοῦ αὐτά μιαίνονται, ὅταν κατ' αὐτά μνημονεύωνται αἱρετικοί ἐπίσκοποι. Ἡ ἀποδοχή τοῦ σκεπτικοῦ αὐτοῦ καί ἡ δυνάμει αὐτοῦ καθαίρεσις καί εἶτα ἀναθεματισμός τοῦ πάπα, δηλοῖ σαφέστατα ὅτι ἡ Σύνοδος ἐπείσθη, ὅτι ἦτο αἱρετικός, καί ἐδίκασεν αὐτόν ὡς αἱρετικόν. Βλ. καί ἐν Πράξ. Α΄ § 3, 16 ἀνάλογον τοποθέτησιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

77. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ΄ σημ. 21.

ἀφρικός, εὐσεβής, εὐτυχής, εὐκλεής, νικητής καί τροπαιοῦχος, αἰώνιος αὔγουστος, τοῖς μακαριωτάτοις ἀρχιεπισκόποις καί πατριάρχαις *Εὐτυχίῳ* Κωνσταντινουπόλεως, *Ἀπολιναρίῳ* Ἀλεξανδρείας, *Δομνίνῳ* Θεουπόλεως, Στεφάνῳ, Γεωργίῳ καί Δαμιανῷ τοῖς εὐλαβεστάτοις ἐπισκόποις, τοποτηρηταῖς *Εὐστοχίου* τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων καί Πατριάρχου, καί τοῖς λοιποῖς εὐλαβεστάτοις ἐπισκόποις, τοῖς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐν ταύτῃ διάγουσιν τῇ βασιλευούσῃ Πόλει.

1. *Μία εἶναι διά τούς χριστιανούς ἡ σωτηρία: τό νά προσέρχωνται εἰς τήν κοινωνίαν τῶν ἁγίων μυστηρίων μέ καθαράν καρδίαν,* ἀγαθήν συνείδησιν, καί πίστιν ἀνυπόκριτον· διότι τότε μόνο ἐλπίζει ἕκαστος ὅτι θά λάβῃ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ἄν ἀξιωθῇ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων μυστηρίων *ἀπό ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τόν Θεόν ὀρθοδόξως.*

Λέγομεν δέ ταῦτα, ἐπειδή θιασῶταί τινες τῆς ἀσεβείας τοῦ Νεστορίου προσπαθοῦν νά ἀποδώσουν αὐτήν εἰς τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, διά τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας καί τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του· δι' ὅσων ὁ Θεοδώρητος συνέγραψεν ἀσεβῶς, ἤτοι κατά τῆς ὀρθῆς πίστεως, καί δή κατά τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης Συνόδου καί κατά τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων του, ὡς καί πρός ὑπεράσπισιν τῶν ἀσεβῶν Νεστορίου καί Θεοδώρου· καί τέλος διά τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, περί τῆς ὁποίας λέγεται ὅτι ἐγράφη ὑπό τοῦ Ἴβα πρός Μᾶριν τόν Πέρσην, καί ἡ ὁποία ἐκτός τῶν ἄλλων περιεχομένων εἰς αὐτήν βλασφημιῶν, ἀποκαλεῖ αἱρετικούς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὁμολογοῦν ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἐνηνθρώπησε καί ἀποδοκιμάζει τήν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον, ἐπειδή τάχα ὁ Νεστόριος κατεκρίθη ὑπ' αὐτῆς ἄνευ ἐρεύνης καί ζητήσεως, ἀποκαλεῖ δέ τόν ἁγίας μνήμης Κύριλλον αἱρετικόν καί ὀνομάζει τά Δώδεκα Κεφάλαιά του ἀσεβῆ, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐκδικεῖ καί ἐπαινεῖ τόν Θεόδωρον καί τόν Νεστόριον, τούς αἱρετικούς.

Καί ἤδη μέν, ἀφοῦ ἀπό πολύν καιρόν ἔχουν διενεργηθῆ τινα ἐπί τοῦ ζητήματος τούτου, τόσον ἡ Ὑμετέρα Εὐλάβεια ὅσον καί πολλοί ἄλλοι ἱερεῖς τό ἔχετε συνειδητοποιήσει, ὅτι ἡ ἀσέβεια τῶν τριῶν κεφαλαίων εἶναι ἀλλοτρία τῆς ὀρθῆς πίστεως.

2. Ὅταν δέ ὁ εὐλαβέστατος πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἦλθεν εἰς αὐτήν τήν Μεγάλην Πόλιν, ὅλα αὐτά ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν του. Ἀφοῦ δέ ἐξήτασεν αὐτά, κατεδίκασε ταῦτα καί ἐξέθεσε

γραπτῶς τήν καταδίκην τους τόσον πρός ἡμᾶς ὅσον καί πρός τήν εὐσεβοῦς μνήμης τότε σύζυγον ἡμῶν[78]· διότι ἡμεῖς δέν θά ἠνειχόμεθα νά δεχθῶμεν τήν ἄχραντον (θείαν) Κοινωνίαν, οὔτε ἀπό αὐτόν οὔτε ἀπό ἄλλον τινά, ὁ ὁποῖος δέν θά κατεδίκαζε τήν ἀσέβειαν ταύτην.

Ἀλλά καί *ὡρκίσθη ἐγγράφως εἰς τά φρικτά μυστήρια, ὅτι θά παρέμενε μέ τήν ἰδίαν γνώμην εἰς τήν καταδίκην καί τό ἀνάθεμα τῶν ὡς ἄνω Τριῶν Κεφαλαίων· καί ὅτι οὐδέποτε θά ἐπεχείρει τι πρός ἀκύρωσιν τῆς καταδίκης τῶν προειρημένων τριῶν ἀσεβῶν κεφαλαίων*[79]. Ὅτι δέ ἀγράφως πολλάκις κατεδίκασε τά ἀσεβῆ Τρία Κεφάλαια ἐνώπιον ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καί εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων, πολλοί ἐξ ὑμῶν, –σεῖς οἱ ὁποῖοι εἴχετε ἔλθει,– γνωρίζουν τοῦτο[80]. Συνέχισε δέ νά ἐνεργῇ ἔτσι ἔτη ἑπτά!

Ἔπειτα ἔλαβον χώραν καί τά μεταξύ αὐτοῦ καί ὑμῶν γραπτά κείμενα, εἰς τά ὁποῖα συνωμολογήσατε μεταξύ σας[81] νά συνέλθετε καί νά καταδικάσετε συνοδικῶς τά προειρημένα Κεφάλαια. Ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ, παρ' ὅτι προσεκλήθη τόσον ἀπό ἡμᾶς ὅσον καί ἀπό τήν Ὑμετέραν ἁγίαν Σύνοδον νά συνεδρεύσῃ μαζί Σας, ἐκεῖνος ἠρνήθη. Καί κατήντησε νά ὑπερασπίζεται, ὅλως ἀντιθέτως πρός τήν γνώμην του, ἐκεῖνα τά ὁποῖα φρονοῦν οἱ ὀπαδοί τοῦ Νεστορίου καί τοῦ Θεοδώρου! Ἔτσι αὐτός, ὑπερασπιζόμενος τήν ἀσέβειαν τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων καί χωρίζων ἑαυτόν ἀπό τῆς μεθ' ὑμῶν κοινωνίας, κατέστησεν ἑαυτόν ἀλλότριον τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας!

3. *Ἐπειδή λοιπόν αὐτά διεπράχθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐθεωρήσαμεν ὅτι εἶναι «ἀλλότριον τῶν χριστιανῶν» νά μνημονεύεται τό ὄνομά του εἰς τά ἱερά δίπτυχα, διά νά μή συμβῇ καί ἔτσι εὑρεθῶμεν νά συμμετέχωμεν εἰς τήν ἀσέβειαν τοῦ Νεστορίου καί τοῦ Θεοδώρου*[82]. Ἐντεῦθεν, ἐνῶ προηγουμένως σᾶς εἴχομεν γνωστοποιήσει τοῦτο ἄνευ ἐγγράφων, τώρα σᾶς εἰδοποιοῦμεν διά τῶν ἡμετέρων ὑπάρχων καί μέ ἔγγραφα

---

78. Βλ. ἐν Πράξ. Ζ΄ § 7.

79. Σαφής μνεία ὅτι ὁ πάπας ἀπεδείχθη καί εἰς τό σημεῖον αὐτό ἔνοχος.

80. Βλ. ἐν Πράξ. Ζ΄ § 4,4-5. Σαφής μαρτυρία, ὅτι πολλοί ἐπίσκοποι εἶχον κληθῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν διά τήν Σύνοδον ἀπό τό 547 μ.Χ.

81. Βλ. ἐν Πράξ. Α΄ § 6,3 καί 7,4.

82. Ἀφοῦ, ὅποιος μνημονεύει τόν πάπα, γίνεται συμμέτοχος εἰς τήν ἀσέβειαν (αἵρεσιν) τοῦ Θεοδώρου καί τοῦ Νεστορίου, εἶναι προφανές ὅτι ὁ πάπας κατηγορεῖται ὡς «νεστοριανός» καί καταδικάζεται ὡς αἱρετικός.

ὅτι δέν πρέπει νά ἀναγράφεται τό ὄνομά του εἰς τά ἱερά δίπτυχα[83]. *Τήν ἑνότητα ὅμως πρός τήν ἀποστολικήν ἕδραν καί ἡμεῖς φυλάττομεν καί θεωροῦμεν βέβαιον ὅτι καί Σεῖς θά διαφυλάξετε.* Διότι οὔτε ὁ *Βιγίλιος*, οὔτε ἄλλος τις τραπείς πρός τά χείρονα δύναται νά βλάψη τήν εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν.

Εἴθε νά Σᾶς διαφυλάττῃ ἡ Θεότης εἰς ἔτη πολλά, ἅγιοι καί εὐλαβέστατοι πατέρες.

Ἐδόθη τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν Ἰουλίου[84] ἐν Χαλκηδόνι βασιλεύοντος τοῦ Δεσπότου *Ἰουστινιανοῦ*, τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, ἔτει κζ´, ἀπό δέ τῆς ὑπατείας τοῦ *περιφανεστάτου Βασιλείου* ἔτει ιβ´.

*

[Ἡ Σύνοδος καθαιρεῖ τόν πάπαν.]

17. Ἡ *ἁγία Σύνοδος εἶπεν*:

a. Ὅλα ὅσα εἰς τό ὡς ἄνω κείμενον ἐφάνησαν καλά εἰς τόν Εὐλαβέστατον Βασιλέα, εὑρίσκονται εἰς ἁρμονίαν καί μέ τούς κόπους, τούς ὁποίους κατέβαλε χάριν τῆς ἑνότητος τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν.

Διά τοῦτο ἡμεῖς ἄς *διατηρήσωμεν τήν ἑνότητα (ἡμῶν) πρός τήν ἀποστολικήν καθέδραν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐνεργοῦντες τά πάντα*[85] *κατά τό πνεῦμα* (βαθύτερον νόημα) *τῆς ἀναγνωσθείσης ὑψηλῆς ἐντολῆς.*

b. Περί δέ τοῦ προκειμένου θέματος, ἄς πραγματοποιηθῇ πλέον [κατά τήν προσεχῆ συνεδρίαν μας] αὐτό τό ὁποῖον ἔχομεν ὑποσχεθῆ.

---

83. Διαγραφή ἀρχιερέως ἀπό τά ἱερά δίπτυχα γίνεται μόνον, ὅταν οὗτος περιπέσῃ εἰς αἵρεσιν. Ἄρα ἔχομεν σαφεστάτην μαρτυρίαν ὅτι ὁ πάπας ἀφωρίσθη. Πάντως ἡ διατύπωσις τῆς καταδίκης του ἦτο πολύ συγκαταβατική, ἐπειδή ἀνεμένετο ἡ μετάνοιά του.

84. Δηλ. τήν 14 Ἰουλίου 553 μ.Χ. Ὁ θεῖος αὐτός Τύπος τοῦ βασιλέως δέν εἶχε τήν σημασίαν ἐντολῆς πρός τήν Σύνοδον, ἀλλά ἀδείας, ἀπολύτως ἀναγκαίας εἰς ἐποχήν πού ὁ μεταξύ Ναρσῆ καί Γότθων πόλεμος ἐν Ἰταλίᾳ εὑρίσκετο εἰς κρισιμωτάτην φάσιν (552-554 μ.Χ.), διά θέμα τόσον σοβαρόν, ὡς ἡ καθαίρεσις τοῦ πάπα.

85. Ἡ Σύνοδος, ἀποδεχθεῖσα τό σκεπτικόν τοῦ Τύπου τοῦ βασιλέως, διακηρύττει ὅτι ἡ κοινωνία μέ τόν πάπαν μιαίνει τήν καθαρότητα τῶν μυστηρίων· τοῦτο ἐπειδή οὗτος α) ὑποστηρίζει τά αἱρετικά Τρία Κεφάλαια, β) κατεπάτησε τάς ὑποσχέσεις του καί τόν ὅρκον του πρός τόν βασιλέα, γ) κατεπάτησε τάς ὑποσχέσεις του πρός τούς πατριάρχας, δ) ἠθέτησε τήν γνώμην του, καί ἄρα ε) μετέχει εἰς τήν ἀσέβειαν (δηλ. τήν αἵρεσιν) τοῦ Νεστορίου.

Κατόπιν τούτου ἡ Σύνοδος θεωρήσασα αὐτόν ἄξιον καταδίκης διέγραψε τό ὄνομά του ἀπό τα ἱερά δίπτυχα τῶν ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν, χωρίς νά διακόψῃ τήν κοινωνίαν της πρός τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, πρᾶγμα τό ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἐκήρυξε τόν θρόνον τῆς Ῥώμης ἐν χηρείᾳ. Σημειωτέον ὅτι καί ὁ P. Batiffol εἰς τό βιβλίον του Cathedra Petri, Paris 1938 εἰς τήν τιμωρίαν τοῦ πάπα βλέπει μίαν διπλῆν ποινήν καθαιρέσεως καί ἀκοινωνησίας (ἔ.ἀ. σελ. 212, 213). Ἀλλ' ὑπείκων ὡς «καλός καθολικός» εἰς τήν φιλοτιμίαν του νά ἴδῃ ἄτρωτον τό τόσον δεινῶς τραυματισθέν τάχα ἀλάθητον τοῦ πάπα προβαίνει εἰς τήν περίφημον διάκρισιν (La distinction célébre), μεταξύ τῆς Sedes καί τοῦ Sedens, δηλ. μεταξύ Ῥωμαϊκῆς καθέδρας καί τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης καί ἀποδίδων τό ἀλάθητον εἰς τήν πρώτην, προβάλλει ἀναχρονιστικώτατα τήν θεωρίαν του, (πού ἀντίκειται ῥητῶς εἴς τε τό γράμμα καί τό πνεῦμα τοῦ ὅρου τῆς Α´ Βατικανῆς Συνόδου) εἰς τόν Ἰουστινιανόν (ἔ.ἀ. σελ. 213) καί ἄρα εἰς τήν Ε´ Σύνοδον! Θά ἠδυνάμεθα ἐνταῦθα νά προσθέσωμεν ὅτι ἡ Ε´ Σύνοδος ἀκόμη καί εἰς τήν ὡς ἄνω ἀπόφασίν της δέν ἐλησμόνησε τήν πρός τόν πρωτόθρονον ἐποφειλομένην τιμήν καί ἐπί τῇ ἐλπίδι τῆς μετανοίας καί ὑποταγῆς του διετύπωσε τήν ἀπόφασίν της ὅσον ἠδύνατο περισσότερον ἀνωδύνως δι' αὐτόν καί χωρίς αἰχμάς. Ἀντιθέτως, κατά μαρτυρίαν τοῦ Βίκτωρος ἐπισκόπου Τουνούνου, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Β. Ἀφρικῆς τό 550 ἐν Συνόδῳ ἀφώρισαν ῥητῶς τόν Βιγίλιον ὡς ἐχθρόν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, μέ τήν ἀκόμη περισσότερον ἐξευτελιστικήν δι' αὐτόν ὡς πρωτόθρονον παρατήρησιν «Reservato ei poenitentiae loco» (παρά P. Batiffol, ἔ.ἀ. σελ. 294 σημ. 4). Τό ὅτι ἡ Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος διέγραψε ἀπό τά δίπτυχα τό ὄνομα τοῦ ἀρχιερατεύοντος πάπα ὡς προστάτου αἱρέσεως, ἤτοι ὡς αἱρετικοῦ, δεικνύει ὅτι, αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι δέν ἐδέχοντο τό ἀλάθητον, οὔτε ὡς διακονίαν ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας (βλ. καί Πράξ. Α´ σημ. 55 καί Πράξ. Β´ σημ. 5 καί 10γ).

ΠΡΑΞΙΣ Η΄
Η ΨΗΦΟΣ ΤΗΣ Ε΄ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΞΙΣ Η΄

1. Ἐν ἔτει κζ΄ μὲν τῆς βασιλείας τοῦ αἰωνίου αὐγούστου, τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ, ιβ΄ δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας τοῦ λαμπροτάτου Βασιλείου, τῇ δ΄ τῶν νόννων Ἰουνίου[1], ἰνδικτιῶνος α΄, συνῆλθον εἰς τὸ Σεκρέτον τοῦ σεβασμίου ἐπισκοπείου τῆς βασιλευούσης αὐτῆς Πόλεως, οἱ

1. *Εὐτύχιος*, ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης,
2. *Ἀπολινάριος*, ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας,
3. *Δομνῖνος*, ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης τῆς μεγάλης Θεουπόλεως,

4-5. *Στέφανος*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ραφίας, καί *Γεώργιος*, ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τιβεριάδος (καί ὅλοι οἱ ἄλλοι, ὡς ἀναγράφονται εἰς τήν Πρᾶξιν Α΄).

2. Ὁ *Διόδωρος*, ὁ ἀρχιδιάκονος καί πριμικήριος τῶν αἰδεσιμωτάτων νοταρίων, εἶπε:

Γνωρίζει ἡ ἁγία Σύνοδός Σας, ὅτι πρό τινων ἡμερῶν καί εἰς διαφόρους[2] συνεδριάσεις διεξήχθη ἀπό Σᾶς μία ἔρευνα εἰδικῶς διά τόν Θεόδωρον Μοψουεστίας, διά τά ἀσεβῆ συγγράμματα τοῦ Θεοδωρήτου, καί διά τήν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολήν, διά τήν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἐστάλη ἀπό τόν Ἴβαν εἰς τόν Μᾶριν τόν Πέρσην· καί ἀκόμη, ὅτι κατά τήν τελευταίαν Πρᾶξιν της ἡ ἁγία Σύνοδός Σας ὑπεσχέθη[3] ὅτι θά ἐκφέρῃ (σήμερον) τήν ὁριστικήν της Συνοδικήν Ψῆφον ἐπί τῶν διερευνηθέντων θεμάτων. Ἀφοῦ λοιπόν σήμερον

---

1. Δηλ. τήν 2αν Ἰουνίου τοῦ ἔτους 553, ἡμέραν Δευτέραν μετά τήν Κυριακήν τῶν ἁγίων τιη΄ Πατέρων.
2. Δηλ. κατά τάς Συνεδρίας Δ΄, Ε΄ καί ΣΤ΄.
3. Βλ. ἐν Πράξ. Ζ΄ § 13.

συνήλθατε ἀποκλειστικῶς καί μόνον δι' αὐτό, ὑποβάλλομεν πρός τό παριστάμενον.

3. 'Η *ἁγία Σύνοδος* εἶπε:

Νά ἀναγνωσθοῦν καί ἐπικυρωθοῦν τά παρ' ἡμῖν Πρακτικά[3a] ἐπί τῶν ὡς ἄνω θεμάτων.

4. Μετά τήν ἀνάγνωσιν, ὁ αἰδεσιμώτατος διάκονος καί νοτάριος *Καλώνυμος*, ἀφοῦ παρέλαβε τήν *«Ψῆφον»*[4], ἀνέγνωσε:

['Η Συνοδική Ψῆφος]

1. Τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἐν Εὐαγγελίοις παραβολὴν πρὸς τὴν ἑκάστου δύναμιν τὰ τάλαντα διανείμαντος καὶ τὴν ἐργασίαν τούτων ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ἀπαιτοῦντος, εἰ ὁ πιστευθεὶς τὸ ἓν τάλαντον καὶ φυλάξας ἀμείωτον, ἐφ' ᾧ οὐκ εἰργάσατο καὶ ἐπλεόνασε τὸ πιστευθέν, καταδικάζεται, πόσῳ μείζονι καὶ φοβερῷ κρίματι ὑπόκειται ὁ μὴ καθ' ἑαυτὸν ἀμελήσας, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις σκανδάλου καὶ ταραχῆς γενόμενος αἴτιος[4a], προδήλου πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι καθεστῶτος, ὡς ἡνίκα περὶ πίστεως ὁ λόγος κινεῖται, οὐ μόνον ὡς ἀσεβὴς κατακρίνεται, ἀλλὰ

3α. Τά Πρακτικά ἐπεκυρώθησαν μέ πολλήν προσοχήν· καί μάλιστα δύο φοράς, ὡς δηλοῦται σαφῶς εἰς τάς § 3 καί 4, 27. Τό γεγονός τῆς ἀναγνώσεως ὁλοκλήρων τῶν Πρακτικῶν κατά τήν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως τῆς δογματικῆς Ψήφου μᾶς πείθει, ὅτι ἡ Σύνοδος διά τῆς ἠθελημένης καί σκοπίμου ταύτης ἐνεργείας καί μνείας της διακηρύττει, ὅτι ὁλόκληρα τά Πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου ἔχουν κανονικόν κῦρος.

4. 'Η Σύνοδος κατά τήν Πρᾶξιν Η΄ περιωρίσθη νά ἀναγνώση καί ἐπικυρώση τά Πρακτικά της καί νά ἐγκρίνη τόν, κατά τινας, ὑπό τῶν ἁγίων Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως καί Θεοδώρου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας συνταγέντα δογματικόν Ὅρον της, πού φέρει τόν τίτλον «ψῆφος», δηλ. ψήφισμα. 'Επικρατεῖ ἡ ἐντύπωσις ὅτι δογματικός Ὅρος τῆς Συνόδου εἶναι μόνον τά ΙΔ΄ Κεφάλαια, μέ τά ὁποῖα κατακλείεται ἡ ψῆφος. Τοῦτο ὅμως δέν εἶναι ὀρθόν. 'Αντιθέτως τά ἐν τέλει κεφάλαια ἀποτελοῦν, ὡς διακηρύττει σαφέστατα ἡ ἰδία ἡ Σύνοδος, μόνον τήν διατύπωσιν ποιμαντικῶν συστάσεων πρός τόν κλῆρον καί τόν λαόν κατ' ἐφαρμογήν τῶν συμπερασμάτων τῆς ψήφου (Πράξ. Η΄ § 4,29).

4α. 'Η § 4,1, πού εἶναι ὁ πρόλογος τῆς ψήφου, ἀποτελεῖ σαφῆ ἀποδοκιμασίαν καί κατάκρισιν τοῦ πάπα Βιγιλίου, ἀφοῦ ὄχι μόνον δέν ἐφρόνισε νά πολυπλασιάση τό δοθέν εἰς αὐτόν τάλαντον, ἀλλά καί ἔδειξεν ἀσυγχώρητον ἀμέλειαν, ἡ ὁποία προεκάλεσε σκάνδαλον. 'Ο πάπας κατεκρίθη ὄχι μόνον ὡς αἱρετικός, ἀλλά καί ἐπειδή εἶχε τήν δυνατότητα νά θέση φραγμόν εἰς τήν αἵρεσιν, καί δέν τό ἔκαμε. 'Ο πάπας Βιγίλιος, λέγει ἡ Σύνοδος, δέν ὑπῆρξε οὔτε πιστός καί φρόνιμος οἰκονόμος, οὔτε καλός ποιμήν!

καὶ ὡς δυνάμενος μὲν κωλῦσαι τὴν ἀσέβειαν, ἀμελήσας δὲ περὶ τὴν τῶν ἑτέρων διόρθωσιν· καὶ ἡμεῖς τοίνυν ποιμαίνειν παιδευθέντες τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ Κυρίου, εὐλαβούμενοι τὴν κατάραν τὴν ἀπειλησαμένην τοῖς ἀμελῶς τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ποιοῦσι, σπουδὴν ποιούμεθα τὸ καλὸν τῆς πίστεως σπέρμα διαφυλάξαι καθαρὸν ἀπὸ τῶν τοῦ ἐχθροῦ ἐπισπειρομένων τῆς ἀσεβείας ζιζανίων[5].

2. 'Επειδή λοιπόν ἐβλέπαμεν, ὅτι οἱ νεστοριανοί[6] -διά τοῦ ἀσεβοῦς *Θεοδώρου*, ὁ ὁποῖος διετέλεσεν ἐπίσκοπος Μοψουεστίας, καί τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων του, καί ἰδίως διά τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων τοῦ *Θεοδωρήτου* καί διά τῆς ἀνοσίας ἐπιστολῆς, ἡ ὁποία λέγεται ὅτι ἐγράφη ἀπό τόν *Ἴβα* πρός τόν Μᾶριν τόν Πέρσην,- ἐπεχείρουν νά ἀποδώσουν τήν ἀσέβειάν τους εἰς τήν 'Εκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐντολῇ τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως[7] συνήλθομεν εἰς τήν βασιλεύουσαν αὐτήν Πόλιν μέ σκοπόν νά προχωρήσωμεν εἰς τήν διόρθωσιν ἐκείνων, πού ἐκινοῦντο πρός τήν κατεύθυνσιν αὐτήν.

5. Τό κείμενον τῆς § 4,1 διεσώθη εἰς τόν κώδικα Parisimus Graecus No 1115 Fol. 38^{U}-39^{R} (βλ. A.C.O. IV, 1 σελ. 239), μέ ἐπιγραφήν: «Τῆς ἁγίας καί Οἰκουμενικῆς Ε΄ Συνόδου ἐκ τῆς Η΄ Πράξεως κατά Θεοδώρου τοῦ ἐπισκόπου γενομένου Μοψουεστίας. 'Η ἁγία Σύνοδος εἶπε:» Περί τῆς ἔναντι τῆς 'Εκκλησίας εὐθύνης τῶν ἱερέων (= ἐπισκόπων) ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδοτος 'Αγκύρας γράφει: «Ὅπερ ἐστὶ τοῖς σώμασι ἡμῶν ἰατρός, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς ἱερεύς. 'Επειδὴ γὰρ νόσημα ψυχῶν ἐστιν ἡ πλάνη καὶ χρονίζουσα θάνατον τὸν τῆς τιμωρίας ἐπήγαγεν, ᾠκονόμησεν ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις ἰατρείαν ψυχῶν τὴν ἱερωσύνην τὴν ἁγίαν, καὶ τὸ προσληφθὲν τῷ πάθει μέλος ἐξέκοψεν, οὐκ ἐκείνου ἀφειδῶν, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν μελῶν φειδόμενος. 'Επειδὴ γὰρ τὸ συνεχὲς τῆς πίστεως τῆς σαθρᾶς μετάδοσιν εἰργάζετο τῆς κακίας, ἐκτέμνει τὸ μέλος, ἵν', ἐπιτέμῃ τὴν κακίαν, καὶ ἐστὶ τὸ εἶδος τοῦτο οὐκ ὠμότης, ἀλλὰ θεραπεία. Δακρύων μὲν γὰρ ὁ ἰατρὸς ἐκτέμνει τὸ μέλος, ἀλλ' ἡ φειδὼ τὴν τμῆσιν θεραπείαν εἰργάσατο. 'Αρχαῖον τοῦτο τῆς θεραπείας τὸ εἶδός ἐστι καὶ ἄνωθεν· οὕτως οἱ ἅγιοι ἐπεμελήθησαν τῆς πανσέπτου ταύτης 'Εκκλησίας. Ἔχει γὰρ ὁ ἱερεὺς καὶ ξίφος, οὐχ ἵνα κακώσῃ ἀλλ' ἵνα θεραπεύσῃ. Καὶ τοῦτο δηλοῦσα ἄνωθεν ἡ χάρις πρώτῳ τῷ 'Ιερεμίᾳ ἐμήνυσε λέγουσα· "καθέστηκά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βασιλείας ἐκριζοῦν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολλύειν καὶ ἀνοικοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν". Οὐ φυτεύεται γὰρ εὐσέβεια μὴ ἐκκοπείσης κακίας. Εὔλογον μὲν πρῶτον ἀρδεύειν, ἐπιμελείᾳ γεωργικῇ χρῆσθαι, λόγους προσάγειν εὐσεβείας, ἐπιμέλειαν παντοίαν προσφέρειν τῷ μέλει· εἰ δὲ ἡ κακία κρείττων γένοιτο τῆς ἐπιμελείας, ἡ ἐκκοπὴ ἴαμα τῶν οὕτως διακειμένων ἐστίν». (A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 71-72).

6. «Νεστοριανοί» προφανῶς ὀνομάζονται οἱ νεστοριανίζοντες δυτικοί. (Βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Ε΄ § 2).

7. Βλ. Πράξ. Β΄ § 5,5 καί 5,11.

3. Καί ἀφοῦ συνέβη, νά διατρίβη εἰς τήν βασιλεύουσαν ὁ Βιγίλιος, καί νά ἀναγκασθῆ νά δείξη ἐνδιαφέρον δι᾿ ὅλα ὅσα «ἐκινοῦντο» περί τά Τρία Κεφάλαια, μάλιστα δέ καί καταδικάση αὐτά[8] καί «ἀγράφως»[9] ἀλλά καί διά γραπτῶν του κειμένων πολλάκις[10] καί τέλος νά συγκατανεύση ἐγγράφως[11], ὅτι θά προσήρχετο εἰς τήν Σύνοδον καί θά διεβουλεύετο μαζί μας ἐπί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, προκειμένου νά διατυπωθῆ ἕνας «Ὅρος», καί κοινῶς ἀποδεκτός ἀπό ὅλους μας καί ἐμπρέπων εἰς τήν ὀρθήν Πίστιν μας, ὁ εὐσεβέστατος βασιλεύς *ἐνεργῶν κατά κοινήν μας ἐπιθυμίαν* προέτρεψε[12] τόσον ἐκεῖνον ὅσον καί ἡμᾶς νά συνέλθωμεν ἀπό κοινοῦ καί νά διατυπώσωμεν τήν κοινήν πίστιν μας μέ τόν τρόπον πού ἁρμόζει νά ἐνεργοῦν οἱ Ἱερεῖς προκειμένου περί κοινῶν ζητημάτων[12α].

Ἔτσι λοιπόν, παρεκαλέσαμεν τήν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα κατά τρόπον πιεστικόν νά ἐκπληρώση τάς ὑποσχέσεις[13], τάς ὁποίας μᾶς εἶχε δώσει γραπτῶς, ἐπειδή δέν θά ἦτο σωστό νά ἀφήνεται νά ἐπεκτείνεται ἀκόμη περισσότερον τό σκάνδαλον τῶν Τριῶν αὐτῶν Κεφαλαίων καί νά ταράσση τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

8. Τόσον αὐτοί οἱ τρεῖς λόγοι, τούς ὁποίους ἐπικαλεῖται ἡ Σύνοδος, ὅσον καί ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖον οὗτοι ἐκτίθενται εἰς τό ἐπισημότατον αὐτό κείμενον τῆς *«Ψήφου»*, δείχνουν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Πάπα εἰς τήν Σύνοδον *δέν ἦτο ἀπαραίτητος!* Ἀπό αὐτό συμπεραίνομεν ὅτι ὅλαι αἱ ἐνέργειαι τῶν Πατέρων πρός ἐπίτευξιν τῆς συμμετοχῆς του ἔγιναν διά λόγους τυπικούς καί ὄχι οὐσιαστικούς (Βλ. καί προσημείωσιν εἰς Πρᾶξιν Α).

9. «Ἄγραφα» εἶναι δυνατόν νά ὀνομάζονται μόνον τά ἰδιοχείρως ὑπό τοῦ πάπα γραφέντα μυστικά κείμενά του καί ὁ ὅρος του, τά ὁποῖα βλ. ἐν Πράξ. Ζ΄ § 6.7 καί 11.

10. «Γραπτά» κείμενα τοῦ Πάπα ἐνταῦθα νοοῦνται α) ἡ Ἀπόφανσις (Judicatum), (βλ. ἐν Πράξ. Α΄, § 3), καί β) αἱ ἐπιστολαί του 1) πρός Ρουστικόν καί Σεβαστιανόν περί καθαιρέσεως αὐτῶν, 2) πρός Αὐρηλιανόν καί 3) πρός Οὐαλεντινιανόν, τάς ὁποίας ἰδέ ἐν Πράξ. Ζ΄, § 8, 9, 10.

11. Τοῦτο ἔγινε μέ τήν πρός τόν ἅγιον Εὐτύχιον ἀπαντητικήν ἐπιστολήν του (βλ. Πράξ. Α΄, § 7).

12. Ἡ ἀναφορά γίνεται α) εἰς τάς πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἀπευθυνθείσας προσκλήσεις - ὑποδείξεις τοῦ βασιλέως, ἐνεργοῦντος κατά ἐπιθυμίαν τοῦ πάπα καί τῶν πατριαρχῶν καί β) εἰς τά ἐν Πράξ. Β΄, § 5,1 καί 8 καί Πράξ. Ζ΄ § 4 σαφῶς ἱστορούμενα γεγονότα.

12α. Δηλ. συνοδικῶς.

13. Βλ. Πράξ. Α΄ § 7. Πράξ. Β΄ § 5,1 καί 5,5 καί Πράξ. Ζ΄, § 4.

Ἀλλ᾿ ἀφοῦ ἐκεῖνος,	Ἐπειδή ὅμως ἐκεῖνος,
παρ᾿ ὅτι προσεκλήθη ἐπανειλημμένως καί ἀπό ὅλους ἡμᾶς	ἀφοῦ προσεκλήθη ἐπανειλημμένως καί ἀπό ἡμᾶς
καί, ἐπί πλέον, ἀπό τούς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας,	καί κυρίως ἀπό τούς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας,
πού ἀπεστάλησαν πρός αὐτόν	πού ἐστάλησαν πρός αὐτόν
ὑπό τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως,	ὑπό τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως,
ἀπηξίωσε[14] νά ἀκούση τάς προσκλήσεις καί προτροπάς αὐτάς καί νά προσέλθη (εἰς τήν Σύνοδον),	
	ὑπεσχέθη ὅτι θά ἐκφέρη μόνος του ἀπόφασιν περί τῶν Τριῶν Κεφαλαίων,

ἡμεῖς ὑπενθυμίσαμεν εἰς αὐτόν[15] τά μεγάλα ἐκεῖνα παραδείγματα τῶν ἀποστόλων, ὡς καί τάς παραδόσεις τῶν Πατέρων: Ὅτι δηλαδή, παρ᾿ ὅτι εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἦτο τόσον πλουσία, ὥστε νά μή ἔχη ἀνάγκην ἀπό συμβουλάς ἐκ μέρους ἄλλου τινός περί τοῦ τί θά ἔπρεπε νά πράττη, παρά ταῦτα, πρίν συνέλθουν ἐπί τό αὐτό καί ἐπιβεβαιώση ἕκαστος ἐξ αὐτῶν μέ μαρτυρίας ἀπό τήν ἁγίαν Γραφήν τάς ἀπόψεις του, ὁ καθένας ἀπό αὐτούς ἤθελε νά ἐκφέρη διαφορετικήν γνώμην ἐπί

14. Ὁ Πάπας Βιγίλιος ἀπαξιώσας νά ὑπακούση εἰς τάς τόσας προτροπάς καί προσκλήσεις τῆς Συνόδου νά συνεργασθῆ μαζί της, ὄχι μόνον κατέστη eo ipso καθαιρετέος κατά τό παράδειγμα τῶν Νεστορίου καί Διοσκόρου, ἀλλά καί κατέστησε σαφές ὅτι δέν εἶχεν ὀρθήν περί ἑαυτοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψιν. Οἱ Πατέρες ἐτόνισαν μετά πολλῆς ἐμφάσεως ὅτι ἀκόμη καί οἱ θεόσοφοι ἀπόστολοι, πρίν συνέλθουν ἐπί τό αὐτό, ἦτο δυνατόν νά εἶχον διαφορετικήν γνώμην ὁ καθένας, καί ἄρα τινές ἐξ αὐτῶν πεπλανημένην. Τό παράδειγμα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἐφαρμοζόμενον εἰς τόν Πάπαν, καθιστᾷ ἡλίου φαεινότερον, ὅτι ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος προκατεδίκασε, καί μάλιστα εἰς τήν ψῆφον της, τήν πεπλανημένην δοξασίαν τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Πάπας εἶναι ἀλάθητος, τονίσασα μάλιστα ἐν § 4,4 ὅτι ὁσάκις ἐπιχειρήση νά δογματίση μόνος του, εἶναι δυνατόν καί πιθανόν νά πλανᾶται εἰς «τά σκότη τοῦ ψεύδους».

15. Πότε οἱ Πατέρες ὑπενθύμισαν εἰς τόν Πάπαν, ὡς σαφῶς ὑποδηλοῦται ἐνταῦθα, ὅτι ἐνήργει ἀντίθετα ἀπό τάς ὑποθήκας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, δέν εἶναι γνωστόν. Ἐν Πράξ. Β΄ § 5 καί Πράξ. Ζ΄, § 7 δέν εὑρίσκομεν τίποτε τό σχετικόν. Ἴσως τοῦτο ὀφείλεται εἰς τό ὅτι τά Πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου ἐκρατήθησαν πολύ περιληπτικῶς.

τοῦ [τότε] ὑπό συζήτησιν θέματος, δηλ. ἄν οἱ ἐθνικοί θά ἔπρεπε νά περιτέμνωνται ἤ ὄχι.

Μετά ὅμως, ἐξέφεραν ὅλοι μαζί μίαν «Ψῆφον» ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ. Καί ἐξαγγέλλοντες αὐτήν ἔγραψαν πρός τούς ἐθνικούς: «Γενομένοις ἡμῖν ὁμοθυμαδὸν ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν ἄλλο ἐπιθεῖναι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες· ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ πνικτοῦ καὶ αἵματος καὶ πορνείας».

4. ῾Ωσαύτως καί οἱ ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι κατά διαφόρους ἐποχάς συνῆλθον εἰς τάς τέσσαρας ἁγίας Συνόδους, ἀκολουθοῦντες τά παλαιά πρότυπα διετύπωσαν ἀπό κοινοῦ εἰς ἕνα σαφές θέσπισμά τους τά περί τῶν αἱρέσεων καί τῶν (θεολογικῶν) προβλημάτων. Καί πράγματι· κατά τάς κοινάς συνδιασκέψεις τό φῶς τῆς ἀληθείας διαλύει τά σκότη τοῦ ψεύδους, ἀφοῦ ἐκεῖ τίθενται ὑπό κρίσιν τά ἐξ ἑκατέρου μέρους προτεινόμενα πρός συζήτησιν.

5. Διότι, εἰς	5. Εἰς τάς κοινάς περί πίστεως
τά ζητήματα πίστεως·	διασκέψεις
κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα	δέν εἶναι δυνατόν
νά προδικάση κάτι	
διά λογαριασμόν τοῦ συνόλου	
τῆς ᾿Εκκλησίας[16]	
	νά διατυπωθῆ ἡ ἀλήθεια
	κατ᾿ ἄλλον τρόπον,

καθ᾿ ὅσον ὅλοι μας ἔχομεν τήν ἀνάγκην τοῦ πλησίον μας, ἀφοῦ, ὅπως λέγει ὁ *Σολομῶν* εἰς τάς Παροιμίας· «ἀδελφὸς ὑπ᾿ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ἰσχύει ὡς βασίλειον τεθεμελιωμένον»· καί ὅπως πάλιν *(ὁ Σολομῶν)* λέγει εἰς τόν ᾿Εκκλησιαστήν· «ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα, οἷς ἔστιν αὐτοῖς μισθὸς ἀγαθὸς ἐν τῷ μόχθῳ αὐτῶν»· ἀλλά καί ὅπως ὁ *Κύριος* λέγει: «᾿Αμὴν λέγω ὑμῖν· ἂν

16. ῾Η Ε´ Οἰκουμενική Σύνοδος ἐνταῦθα καταδικάζει τό «ἀλάθητον». Τονίζει δέ κατά τρόπον ἀπόλυτον καί μή ἐπιδεχόμενον οὐδεμίαν ἀπάλυνσιν καί μάλιστα ἐν ἀναφορᾷ πρός μόνον τόν Πάπαν, ὅτι «κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά προδικάση κάτι διά λογαριασμόν τοῦ συνόλου τῆς ᾿Εκκλησίας». Καί μέ ἀκόμη μεγαλυτέραν σαφήνειαν ἐξισοῦσα εἰς τό σημεῖον τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς τοῦ χαρίσματος τῆς ἀληθείας τόν πάπαν μέ τούς λοιπούς ἐπισκόπους, ἡ Σύνοδος τονίζει ὅτι «ὅλοι μας ἔχομεν τήν ἀνάγκην τοῦ πλησίον μας» εἰς ὅλα καί ἰδίως εἰς τά δογματικά ζητήματα. ῾Ο πάπας δέν εἶναι ἀλάθητος οὔτε ex sese οὔτε ex consensu Ecclesiae.

δύο ἐξ ὑμῶν συμφωνήσωσι περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· οὗ γάρ εἰσὶν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν».

6. ᾿Αλλ᾿ ὅταν καί μετά τήν ὑπόμνησιν τῶν ὡς ἄνω παραδειγμάτων ἠρνήθη νά προσέλθη εἰς τάς συνεδρίας, ἡμεῖς -ἔχοντες εἰς τήν καρδίαν μας τήν ὑπόμνησιν τοῦ ἀποστόλου ὅτι «ἕκαστος ἡμῶν περί ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ», ἀλλά καί φοβούμενοι τήν κρίσιν τήν ἐπαπειλουμένην εἰς ἐκείνους πού σκανδαλίζουν ἔστω καί ἕνα ἀπό τούς ἐλαχίστους, (πόσῳ μᾶλλον τόν τόσον χριστιανικώτατον βασιλέα μας καί τούς λαούς καί ὅλας τάς ᾿Εκκλησίας[17]), ὡς καί ἐκεῖνο τό ὁποῖον εἶπεν ὁ Θεός εἰς τόν Παῦλον· «μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς, διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε»- συνελθόντες πρό πάσης ἄλλης ἐνεργείας ἐδώσαμεν μέ ὀλίγα λόγια ὁμολογίαν[18], ὅτι κρατοῦμεν τήν πίστιν, πού ὁ Κύριος ἡμῶν ᾿Ιησοῦς Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός παρέδωκεν εἰς τούς ἁγίους αὐτοῦ ἀποστόλους καί δι᾿ αὐτῶν εἰς τάς ἁγίας ᾿Εκκλησίας καί τούς μετά ἀπό ἐκείνους ἁγίους Πατέρας καί Διδασκάλους τῆς ᾿Εκκλησίας[19] καί αὐτοί ἐπίστευσαν καί παρέδωκαν εἰς τόν λαόν.

7. ῾Ομολογοῦμεν, ὅτι εἰς τάς ἁγίας ἡμῶν ᾿Εκκλησίας κρατοῦμεν, φυλάσσομεν καί κηρύσσομεν ἐκείνην τήν ῾Ομολογίαν Πίστεως, τήν ὁποίαν κατά τρόπον πλατύτερον[19α] ἐξέθεσαν οἱ ἅγιοι τριακόσιοι δέκα ὀκτώ Πατέρες οἱ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντες, πού παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς τό ἅγιον Μάθημα ἤ Σύμβολον· καθώς καί τήν ἔκθεσιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων ἑκατόν πεντήκοντα ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθησαν τήν ῾Ομολογίαν αὐτήν καί ἐπεξήγησαν αὐτήν καί τόν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως ῞Ορον· καί τῶν διακοσίων ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν ᾿Εφέσῳ τό πρῶτον συνελθόντων· καί τέλος τά ὑπό τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα ἐν

17. Μέ τά λόγια αὐτά οἱ ἅγιοι Πατέρες εἶναι ὡς νά μᾶς λέγουν: Καί ἄν ἀκόμη ἡμεῖς δέν ἐπιβάλωμεν εἰς τόν Πάπαν ποινήν, ἀρκεῖ εἰς αὐτόν ἡ θεία τιμωρία διά τόν σκανδαλισμόν, τόν ὁποῖον προεκάλεσε.

18. Τήν ὁμολογίαν αὐτήν ἰδέ ἐν Πράξ. Γ´ § 4, 1-4.

19. Μέ τά λόγια αὐτά τονίζεται, ὅτι ἡ αὐθεντία τῶν ἁγίων Πατέρων εἶναι ἀνάλογος πρός τήν τῶν ἁγίων ᾿Αποστόλων.

19α. ῾Ο ὅρος «πλατύτερον» λέγεται ἐν συγκρίσει πρός τήν ἐν Ματθ. 28,20 περιλαμβανομένην ἐν συντόμῳ ὁμολογίαν.

Χαλκηδόνι συναθροισθέντων Πατέρων όρισθέντα περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως, τήν όποίαν καί, ὡς καί ὑπ᾽ αὐτῶν ἀκολουθουμένην, τρανῶς διεκήρυξαν.

Ὁμολογοῦμεν ἀκόμη, ὅτι ὅλους τούς κατά διαφόρους ἐποχάς καταδικασθέντας ἤ ἀναθεματισθέντας ὑπό τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ὡς ἄνω τεσσάρων Συνόδων, καί ἡμεῖς ἔχομεν καταδεδικασμένους καί ἀναθεματισμένους[20].

8. Καί, ἀφοῦ προηγουμένως ἐκάμαμεν τήν ὁμολογίαν αὐτήν, ἀρχίσαμεν νά διερευνῶμεν τά κατά τά Τρία Κεφάλαια. Καί πρῶτον μέν ἠσχολήθημεν μέ τόν *Θεόδωρον* Μοψουεστίας. Ὅταν λοιπόν ἐφέραμεν εἰς τό μέσον τάς κατεσπαρμένας εἰς τά βιβλία του βλασφημίας του, ἐθαυμάσαμεν εἰς αὐτάς τήν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς δέ ἐκάη αὐτοστιγμεί ἀπό τό θεῖον πῦρ ἡ γλῶσσα του καί ὁ νοῦς του, πού ἐξήμεσαν τέτοια πράγματα! Καί δέν θά ἠνειχόμεθα νά συνεχίσῃ ὁ ἀναγνώστης τήν ἀνάγνωσιν τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν, -ἐπειδή ἐφοβούμεθα, ὅτι θά ἠγανάκτει ὁ Θεός ἐναντίον μας, μόνον διότι τάς ἐσκεπτόμεθα, ἀφοῦ κάθε μία ἀπό τάς βλασφημίας αὐτάς ὑπερέβαινεν εἰς μέγεθος ἀσεβείας τήν προηγουμένην της καί συνεκλόνιζε βαθύτατα τήν διάνοιαν (ἡμῶν) τῶν ἀκροατῶν της- ἄν δέν ἐβλέπαμεν, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐγκαυχῶνται εἰς τάς βλασφημίας αὐτάς, «τήν χρειάζονται» τήν σύγχυσιν, τήν ὁποίαν ἡ κατάδειξίς τους θά προκαλέσῃ.

Ἀκριβῶς λοιπόν δι᾽ αὐτό ὅλοι ἡμεῖς λόγῳ τῶν βλασφημιῶν αὐτῶν κατά τοῦ Θεοῦ, καί διαρκούσης τῆς ἀναγνώσεως καί μετ᾽ αὐτήν, προεβαίναμεν ἀπό ζῆλον εἰς ζωηράς κραυγάς ἀποδοκιμασίας καί ἀναθεματισμούς κατά τοῦ *Θεοδώρου*[21], ὡσάν νά ἦτο ζῶν καί παρών. Καί ἐλέγαμεν: «Ἵλεως γενοῦ, Κύριε! Οὔτε οἱ δαίμονες δέν

20. Χρέος τῶν ὀρθοδόξων εἶναι νά ἀποδέχωνται κατά πάντα τάς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων καί τῶν Πατέρων. Τό χρέος τοῦτο ἐπισημαίνει μετά πολλῆς ἐμφάσεως ὁ κανών Α´ τῆς Ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ μή καταδικάζων καί ἀναθεματίζων τούς ὑπό τῶν Συνόδων κατακριθέντας σφάλλει· καί παραπαίει περί τήν πίστιν. Μέ ἄλλα λόγια, ἀναπόσπαστον τμῆμα πάσης πλήρους καί ὀρθῆς ὁμολογίας πίστεως εἶναι ἡ καταδίκη καί ὁ ἀναθεματισμός ὅλων τῶν αἱρετικῶν, πού κατεκρίθησαν ὑπό τῶν Πατέρων καί τῶν Συνόδων. Τοῦτο γίνεται ἐμφανέστερον εἰς τό Σύμβολον τῆς Πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, εἰς τό τέλος τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ Χριστιανοί λέγοντες αὐτό ὑπεχρεοῦντο νά ἐπαναλαμβάνουν τόν ἀναθεματισμόν τῶν ἀρειανῶν (βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 17,3 καί 24,5).

21. Βλ. ἐν Πράξ. Δ´, § 8 καί 11.

ἐτόλμησαν νά εἴπουν ποτέ τοιαῦτα πράγματα ἐναντίον Σου»!

9. Ὢ πόσον ἀνυπόφορος ἦτο ἡ γλῶσσα ἐκείνη! Πόσον σκολιός ὁ ἄνθρωπος! Πόσον ἐγωϊστικόν τό χέρι του, πού ἁπλώθη κατά τοῦ Δημιουργοῦ του!

Ὁ ταλαίπωρος! Ἐνόμισε, ὅτι ἐγνώριζε τάς Γραφάς[22]! Δέν ἐνεθυμήθη τόν προφήτην Ὡσηέ, ὅστις λέγει: «οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ· δείλαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἐλυτρωσάμην αὐτούς· αὐτοὶ δὲ κατελάλησαν κατ᾽ ἐμοῦ ψευδῆ· καὶ οὐκ ἐβόησαν πρὸς ἐμὲ αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλὰ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά· πεσοῦνται ἐν ρομφαίᾳ δι᾽ ἀπαιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν· οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν εἰς κόλπον αὐτῶν! ἀνθ᾽ ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου καὶ κατὰ τοῦ νόμου μου ἠσέβησαν».

Εἰς αὐτά δικαίως ὑπόκειται ὁ ἀσεβής *Θεόδωρος*. Διότι ἀπέρριπτε τάς προφητείας περί τοῦ Χριστοῦ καί ἔσπευδε νά ἀποδοκιμάσῃ, ὅσον πιό πολύ ἠμποροῦσε, τό μέγα μυστήριον τῆς διά τῆς ἰδικήν μας σωτηρίαν Οἰκονομίας· ἐπεχείρει δέ μέ πολλούς τρόπους νά δείξῃ ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι, ὡς λέγει ἡ θεία σοφία, «μῦθοι εἰς γέλωτα κείμενοι εἰς τά ἔθνη».

Καί δέν ἐννόησε τίποτε ἀπό τάς τόσας προφητικάς ρήσεις κατά τῶν ἀσεβῶν! Ἰδίως δέ δέν ἐννόησε καθόλου αὐτό, πού εἶπεν ὁ θεῖος *Ἀββακούμ* δι᾽ ἐκείνους πού διδάσκουν ψεύδη· «ὢ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπῇ θολερᾷ καὶ μεθύσκων, ἕως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν»· δηλ. εἰς τάς ζοφώδεις, ἐντελῶς ξένας τοῦ Φωτός, διδασκαλίας τους[23]!

10. Χρειάζεται ἆρά γε νά εἴπωμεν καί ἄλλα; Ὅποιος θέλει, ἄς πάρῃ εἰς τά χέρια του τά βιβλία τοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου, ἤ μόνον τά ἀσεβῆ κεφάλαιά του, τά ὁποῖα κατεχωρίσθησαν εἰς τά Πρακτικά μας ἀπό τά βιβλία του, καί θά διαπιστώσῃ ἐκεῖ μόνος του, πόσον

22. Ἄρα ἐνταῦθα κατακρίνεται σαφέστατα ἡ ἑρμηνευτική μέθοδος τοῦ Θεοδώρου καί τῶν συγχρόνων θιασωτῶν της, προτεσταντῶν καί καθολικῶν (καί τινων «ὀρθοδόξων») ἑρμηνευτῶν.

23. Τονίζεται ὅτι μέ τήν τάχα ἱστορικοφιλολογικήν μέθοδον, καί συλλογιστικῶς, οἱ ἑρμηνευταί, ἀντί νά ὁδηγῶνται εἰς τό ἐν ταῖς Γραφαῖς «ἀπόθετον κάλλος», περί τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (βλ. Λόγος Θεολογικός Ε´ § 21), καταντοῦν εἰς σπήλαια, ὅπου κυριαρχεῖ σκότος ψηλαφητόν, δηλ. εἰς διδασκαλίας ἐντελῶς ξένας τοῦ θείου φωτός· καί ἄρα, εἰς τό ἄκρως ἀντίθετον ἀπό ἐκεῖνο, πού διά τῆς ἑρμηνείας τῶν ἱερῶν Γραφῶν πρέπει νά ἐπιδιώκεται. Τά συμπεράσματα εἶναι εὐνόητα.

φοβερά ἦτο ἡ φρενοβλάβειά του καί πόσον ἦσαν «οὐ φθεγκτά» ὅσα ἐξεστόμισεν! Ἡμεῖς διστάζομεν νά προχωρήσωμεν ἔστω καί ὀλίγον καί νά ἀνακαλέσωμεν εἰς τήν μνήμην μας διά μίαν ἀκόμη φοράν ὅλα ἐκεῖνα τά «οὐ ῥητά»[24]!

11. Ἐν συνεχείᾳ ἀνεγνώσαμεν καί ὅσα ἔγραψαν οἱ ἅγιοι Πατέρες[25] ἐναντίον τοῦ ἰδίου καί τῆς φρενοβλαβείας του, εἰς τήν ὁποίαν καί ἐξεπέρασεν ὅλους τούς αἱρετικούς. Τέλος δέ [ἀνεγνώσαμεν] τά ἱστορικά συγγράμματα[26] καί τούς νόμους τῶν βασιλέων[27], διά τῶν ὁποίων ἀνασπᾶται ἡ ἀσέβειά του ἀπό τήν ῥίζαν.

12. Ἐπειδή ὅμως, καί μετά ἀπό ὅλα αὐτά, οἱ ὀπαδοί του, οἱ καυχώμενοι εἰς τήν «ἀδικίαν», τήν ὁποίαν αὐτός «εἰς ὕψος ἐλάλησε» κατά τοῦ Δημιουργοῦ τους, [μᾶς] ἔλεγον ὅτι τάχα δέν ἔχομεν δικαίωμα νά ἀναθεματίσωμεν αὐτόν μετά τόν θάνατόν του, παρ' ὅτι ὅλοι ἐγνωρίζαμεν καλῶς τήν Ἐκκλησιαστικήν περί τῶν ἀσεβῶν παράδοσιν, ὅτι δηλαδή οἱ αἱρετικοί ἀναθεματίζονται καί μετά θάνατον, δι' αὐτό ἐνομίσαμεν ὅτι εἴχομεν τό χρέος νά διερευνήσωμεν καί τό ζήτημα αὐτό!

Καί ἔτσι κατεχωρίσθη εἰς τά Πρακτικά, πῶς διάφοροι αἱρετικοί κατεδικάσθησαν καί ἀνεθεματίσθησαν μετά τόν θάνατόν τους[28]. Κατεδείχθη δέ διά πολλῶν ὅτι ἐκεῖνοι, πού ἐπιμένουν νά λέγουν τέτοια πράγματα, δέν δίνουν καμμίαν σημασίαν οὔτε εἰς τά κρίματα τοῦ Θεοῦ, οὔτε εἰς τάς ῥήσεις τῶν ἀποστόλων, οὔτε εἰς τήν παράδοσιν τῶν Πατέρων. Διά τοῦτο καί ἐρωτῶμεν αὐτούς μέ ἀγάπην: Τί ἔχετε νά μᾶς ἀπαντήσετε προκειμένου περί τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ὁ ἴδιος λέγει διά τόν Ἑαυτόν του· «ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι οὐκ ἐπίστευσε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»; ἤ περί τοῦ Ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος κραυγάζει· «ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω»;

Ἀλλ' ὅταν, ὁ μέν Κύριος ὁ ἴδιος λέγῃ αὐτό τό «ἤδη κέκριται», ὁ

24. Τόν ἴδιον φόβον αἰσθάνονται καί οἱ ἅγιοι Πατέρες Βασίλειος καί Γρηγόριος, ὁσάκις εἶναι ἠναγκασμένοι νά ἐπαναλαμβάνουν τάς βλασφήμους γνώμας τῶν αἱρετικῶν.

25. Βλ. ἐν Πράξ. Ε', 3, Α-ΙΣΤ'.

26. Βλ. ἐν Πράξ. Ε', § 3, ΙΖ'.

27. Βλ. ἐν Πράξ. Ε', § 3, ΙΗ'-ΙΘ'.

28. Βλ. ἐν Πράξ. Ε'. § 12-13.

δέ Ἀπόστολος ἀναθεματίζῃ ἀκόμη καί τούς ἀγγέλους, ἄν τυχόν διδάξουν κάτι διαφορετικόν ἀπό ὅ,τι εὐηγγελίσθημεν ἀπό αὐτόν, πῶς αὐτοί, οἱ εἰς ὅλα ἀδίστακτοι, τολμοῦν καί λέγουν ὅτι αὐτά ἔχουν λεχθῆ μόνον προκειμένου περί ζώντων; Μήπως ἀγνοοῦν, ἤ μᾶλλον μήπως, ἐνῶ τό γνωρίζουν πολύ καλά, προσποιοῦνται πώς ἀγνοοῦν, ὅτι ἡ ποινή τοῦ ἀναθέματος δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, εἰμή χωρισμός ἀπό τόν Θεόν[29]; Ὅμως ὁ ἀσεβής δέν λαμβάνει τό ἀνάθεμα μέ τά λόγια κάποιου ἄλλου, ἀλλά τό ἐπιφέρει εἰς τόν ἑαυτόν του μέ τά ἴδια του τά ἔργα, ἀφοῦ μέ τήν ἀσέβειάν του ἀποχωρίζει τόν ἑαυτόν του ἀπό τήν ἀληθινήν ζωήν.

13. Καί τί τάχα θά εἴπουν εἰς τόν Ἀπόστολον, ὅστις λέγει: «αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος».

Μέ αὐτά εἶναι σύμφωνα καί ὅσα ἔγραψεν ὁ ἁγίας μνήμης Κύριλλος εἰς τά κατά Θεοδώρου βιβλία του, ὅπου λέγει τά ἑξῆς: «φευκτέοι οἱ τοῖς οὕτω χείροσι πταίσμασι κρατούμενοι εἴτε ἐν τοῖς ζῶσίν εἰσιν εἴτε μή· ἀπὸ γὰρ τοῦ βλάπτοντος πάντοτε φεύγειν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ μὴ βλέπειν εἰς πρόσωπον, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀρέσκον Θεῷ»[30].

14. Καί πάλιν ὁ ἴδιος, ὁ ἁγίας μνήμης *Κύριλλος*, εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός τόν *Ἰωάννην* Ἀντιοχείας καί τήν ἐκεῖ [ἐν Ἀντιοχείᾳ] συγκροτηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ Σύνοδον ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου, παρ' ὅτι εἶχεν ἤδη συναναθεματισθῆ μέ τόν Νεστόριον, λέγει τά ἑξῆς:

29. Περί ἀναθέματος ἰδέ ἐν Πράξ. Ε' § 3 ΙΕ', 6, Πράξ. Ε' § 14, 18 καί Πράξ. ΣΤ', σημ. 95. Ἐνταῦθα ἡ Σύνοδος, δογματίζουσα, ὁρίζει, ὅτι τό ἀνάθεμα εἶναι τέλειος χωρισμός τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Θεόν, καί ἄρα, τελεία καταδίκη καί ἀπώλεια. Ταῦτα δέ δογματίζουσα ἡ Σύνοδος, ἀναμφιλέκτως καταδικάζει ἐκείνους πού ἐπιμένουν, ἤ νά ἔχουν τήν ἰδικήν τους περί ἀναθέματος γνώμην «σοφούς ἑαυτούς χειροτονοῦντες», ἤ νά ἀκολουθοῦν γνώμας καθολικῶν καί προτεσταντῶν «θεολόγων», δοξαζόντων ἤ ὅτι εἶναι ζήτημα ὑποκειμενικόν, ἤ ὅτι ἰσχύει μόνον διά τήν παροῦσαν ἐπίγειον ζωήν!... Τά ἴδια ἐφρόνει καί ὁ πάπας Βιγίλιος. Βλ. ἐν Πράξ. Ζ' § 8,8. Ἐπί τοῦ θέματος τούτου ὁ ἅγιος Βικέντιος, λέγει: «Οὔτε ἐπετράπη, οὔτε ἐπιτρέπεται, οὔτε θά ἐπιτραπῇ ποτέ νά κηρυχθῇ εἰς ὀρθοδόξους χριστιανούς διδασκαλία πού δέν παρεδόθη. Ὁ ἀναθεματισμός ἐκείνων πού κηρύττουν κάτι πού δέν παρεδόθη ἦτο πάντοτε καθῆκον, εἶναι παντοῦ καθῆκον, καί θά μείνῃ πάντοτε καθῆκον» (Βλ. Ἀθηναγόρα Κοκκινάκη, ἔ.ά. σελ. 50).

30. Βλ. ἐν Πράξ. Ε' § 11, 3Α'.

«Ἦν οὖν ἀναγκαῖον λαμπρὰν ἡμᾶς ἐπὶ τούτοις ἄγειν ἑορτήν, συνεκβεβλημένης δηλονότι ταῖς Νεστορίου κακοδοξίαις καὶ φωνῆς ἁπάσης παρ' ὅτουοῦν, εἰς ταῖς ἐκείνου συμβαίνοι, ψευδηγορίαις· κεχώρηκε γὰρ κατὰ πάντων τῶν τὰ ἴσα φρονούντων ἐκείνῳ, ἤγουν καὶ πεφρονηκότων πώποτε, τὸ ἀπολύτως ἡμᾶς τε καὶ τὴν Ὁσιότητα Ὑμῶν εἰπεῖν, ὅτι «ἀναθεματίζομεν τοὺς Υἱοὺς λέγοντας δύο, καὶ δύο Χριστούς»· εἷς γάρ, ὡς ἔφην, κηρύττεται πρός τε ἡμῶν αὐτῶν καὶ ὑμῶν Χριστὸς καὶ Υἱὸς καὶ Κύριος, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, "ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος", κατὰ τὴν τοῦ σοφωτάτου Παύλου φωνήν[31]».

15. Ἀλλά καί εἰς τήν ἐπιστολήν του πρός τούς: «*Ἀλέξανδρον καί Μαρτινιανόν καί Ἰωάννην καί Παρηγόριον καί Μάξιμον*, τούς πρεσβυτέρους καί πατέρας μοναχῶν, καί τούς σύν αὐτοῖς τόν μονήρη βίον ἀσκοῦντας» λέγει τά ἑξῆς:

«Ἤδη μὲν γὰρ καὶ ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ κατά γε, φημί, τὴν Ἐφεσίων συνειλεγμένη κατὰ βούλησιν Θεοῦ, τῆς Νεστορίου κακοδοξίας ὁσίαν καὶ ἀκριβῆ κατενεγκοῦσα τὴν ψῆφον, καὶ τὰς τῶν ἑτέρων καινοφωνίας, οἵπερ ἂν ἢ γένοιντο μετ' αὐτὸν ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ γεγόνασι τὰ ἴσα φρονοῦντες αὐτῷ καὶ εἰπεῖν ἢ γράψαι τολμήσαντες, συγκατέκρινεν ἐκείνῳ τὴν ἴσην αὐτοῖς ἐπιθεῖσα δίκην· καὶ γὰρ ἦν ἀκόλουθον, ἑνὸς ἅπαξ ἐπὶ ταῖς οὕτω βεβήλοις καινοφωνίαις κατεγνωσμένου, μὴ καθ' ἑνὸς μᾶλλον ἐλθεῖν, ἀλλ' -ἵν' οὕτως εἴπω- κατὰ πάσης αὐτῶν τῆς αἱρέσεως, ἤτοι τῆς συκοφαντίας, ἧς πεποίηνται κατὰ τῶν εὐσεβῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων, δύο πρεσβεύοντες υἱοὺς καὶ διατέμνοντες τὸν ἀμέριστον καὶ ἀνθρωπολατρίας ἔγκλημα καταγράφοντες οὐρανοῦ τε καὶ γῆς· προσκυνεῖ γὰρ μεθ' ἡμῶν ἡ τῶν ἄνω πνευμάτων ἁγία πληθὺς τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν»[32].

16. Ἀνεγνώσθησαν ἀκόμη καί διάφοροι ἐπιστολαί τοῦ ἱερᾶς μνήμης *Αὐγουστίνου*[33], ὅστις διέπρεψε μεταξύ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀφρικῆς· εἰς αὐτάς εἶναι ὁλοφάνερον ὅτι οἱ αἱρετικοί πρέπει νά ἀναθεματίζωνται καί μετά τόν θάνατόν τους.

Ἀνάλογον παράδοσιν ἐφύλαττον καὶ οἱ λοιποί σεβασμιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς Ἀφρικῆς.

---

31. Βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 14,4b.

32. Βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 3, ΙΔb καί τάς ἐκεῖ παρατηρήσεις.

33. Βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 12,Α΄-Δ΄.

17. Ἀλλά καί ἡ ἁγία Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἀνεθεμάτισεν ἐπισκόπους της καί μετά τόν θάνατόν τους[34], παρ' ὅτι κατά τό διάστημα τῆς ζωῆς τους δέν εἶχον κατηγορηθῆ διά τίποτε. Καί ὅλα αὐτά τά ἐπιβεβαιοῦν τά παρ' ἡμῖν τηρούμενα Ἀρχεῖα[35].

18. Ἐπειδή ὅμως οἱ ὀπαδοί τοῦ Θεοδώρου καί τῆς ἀσεβείας του ἀντιμάχονται πασιφανέστατα κατά τῆς ἀληθείας καί προσπαθοῦν νά παρουσιάσουν ὡρισμένα λόγια[36] τῶν ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου καί Πρόκλου*[37] ὡς τάχα ὑπέρ τοῦ Θεοδώρου γραφέντα, ἔχομεν χρέος εἰς ἐκεῖνα πού μᾶς προβάλλουν, νά ἀντιτάξωμεν τά λόγια τοῦ προφήτου. «Εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ Κυρίου· καὶ δίκαιοι πορεύσονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν αὐταῖς». Διότι κακῶς ἐκλαμβάνοντες τά ὑπό τῶν ἁγίων ἐκείνων Πατέρων καλῶς καὶ εὐκαίρως γραφέντα, κακῶς ἐπικαλοῦνται αὐτά, προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Διότι εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ Πατέρες δέν ἀπαλλάσσουν τόν Θεόδωρον ἀπό τό ἀνάθεμα. Ἁπλῶς προκειμένου διά τούς θιασώτας τοῦ Νεστορίου καί τῆς ἀσεβείας του, ἔκαμαν χρῆσιν ὡρισμένων τέτοιων ἐκφράσεων κατά οἰκονομίαν, μέ τόν σκοπόν, ἀποσπῶντες αὐτούς ἀπό τήν πλάνην, νά ὁδηγήσουν αὐτούς εἰς τό τέλειον, καί νά διδάξουν αὐτούς νά ὀνομάζουν αἱρετικόν ὄχι μόνον τόν εἰς τήν ἀσέβειαν μαθητήν Νεστόριον, ἀλλά καί τόν διδάσκαλόν του Θεόδωρον.

Ἀκριβῶς λοιπόν δι' αὐτό, οἱ ἅγιοι Πατέρες μέ τά κατά οἰκονομίαν ἐκεῖνα λόγιά τους δείχνουν, ὅπως καταδεικνύεται εἰς τά Πρακτικά μας διά πολλῶν ἀπό τά παρατιθέμενα πρός κατάκρισιν τοῦ Θεοδώρου καί τῆς ἀσεβείας του κείμενα τῶν ἁγίας μνήμης *Κυρίλλου καί Πρόκλου*, τήν σταθεράν τους θέλησιν περί ἀναθεματισμοῦ τοῦ Θεοδώρου.

---

34. Βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 13,5.

35. Ἐννοοῦνται τά ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τά ὁποῖα φαίνεται, ἀπεθησαυρίζοντο τά πάντα μετά πολλῆς προσοχῆς.

36. Εἶναι ὄντως θλιβερά ἡ μέθοδος, μέ τήν ὁποίαν οἱ αἱρετικοί ψάχνουν διά τήν ἀλήθειαν. Ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἅγιοι Πατέρες παρατηροῦν, ὅτι εἰς τάς αἱρέσεις ὁδηγεῖ μία ψυχοπαθολογική κατάστασις πού προκαλεῖ νοσηράν, ὄχι ὑγιᾶ, πνευματικήν ζωήν. Ἡ παρατήρησις αὐτή τῶν ἁγίων Πατέρων εἶναι ὄχι μόνον βαθυτάτη ἀλλά καί ἔχει ἱστορικῶς δικαιωθῆ πλήρως καί ἀπολύτως. Ἔτσι ἡ αἵρεσις δύναται νά θεωρηθῆ ὡς μία ψυχοπαθολογική κατάστασις καταληψίας ἀπό ἐμμόνους ἰδέας (ἰδικάς τους), τάς ὁποίας οἱ αἱρετικοί φαντάζονται ὅτι ἀνευρίσκουν εἰς τάς Θείας Γραφάς καί εἰς τά συγγράμματα τῶν ἁγίων.

37 Βλ. ἐν Πράξ. Ε΄ § 11, 1-12.

Ἀνάλογον οἰκονομίαν μπορεῖ νά εὕρῃ, κανείς καί εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν, ὅπου βλέπομεν, ὅτι κάτι ἀνάλογον ἔκαμε καί ὁ ἅγιος ἀπόστολος *Παῦλος* εἰς τήν ἀρχήν τοῦ κηρύγματός του, ὅτε χάριν τῶν Ἑβραίων περιέτεμε τόν Τιμόθεον, διά νά μπορέσῃ μέ τήν οἰκονομίαν καί συγκατάβασιν αὐτήν νά ὁδηγήσῃ αὐτούς εἰς τό τέλειον. Ἀλλά καί διά τόν ἴδιον λόγον πάλιν, μετά ἀπό ὀλίγον καιρόν ἀπαγορεύων τήν περιτομήν, ἔγραφεν εἰς τούς Γαλάτας τά ἑξῆς: «Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι, ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει».

Διεπιστώσαμεν ἀκόμη, ὅτι καί οἱ ὀπαδοί τοῦ Θεοδώρου ἔκαμαν, ὅ,τι συνήθως κάνουν ὅλοι οἱ αἱρετικοί. Ὅτι δηλαδή ἀπεμόνωσαν ἀπό τά συγγράμματα τῶν ἁγίων Πατέρων φράσεις τινάς καί συναποτελέσαντες ἀπό αὐτάς κείμενα νόθα, ἐδημιούργησαν μίαν πλαστήν ἐπιστολήν τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου*, μέ τή ὁποίαν καί -ὡσάν μέ μαρτυρίαν... Πατέρων- προσπαθοῦν νά ἀπαλλάξουν ἀπό τό ἀνάθεμα τόν ὡς ἄνω ἀσεβῆ Θεόδωρον! Ἀλλά καί εἰς τά κείμενα αὐτά, καί ἀπό αὐτά τά ἴδια, ἔγινε φανερόν, ποία εἶναι ἡ ἀλήθεια· καθ' ὅσον, ὅταν ἀφ' ἑνός μέν τά κείμενα αὐτά ἀνεγνώσθησαν ἐντός τῆς ἀκολουθίας τῶν συμφραζομένων, προηγουμένων καί ἑπομένων, ἀφ' ἑτέρου δέ ἔγινε σύγκρισίς τους μέ τά γνήσια, διεπιστώθη πλήρως τό ψεῦδος τῆς νοθείας. Δι' αὐτό καί ἡμεῖς, εἰς ὅλους ἐκείνους πού λέγουν πράγματα τόσον μάταια, λέγομεν τό τῆς Γραφῆς: «πεποίθασιν ἐπὶ ματαίοις· καὶ λαλοῦσι κενά· ὅτι κύουσι πόνον καὶ τίκτουσιν ἀνομίαν, ἱστὸν ἀράχνης ὑφαίνοντες».

19. Ἔτσι λοιπόν, ἀφοῦ ὡμιλήσαμεν περί τοῦ *Θεοδώρου* καί τῆς ἀσεβείας του, ἐνομίσαμεν, ὅτι ἔπρεπε πρός ἱκανοποίησιν ἐκείνων πού θά τά διαβάζουν[38], νά ἀναγνωσθοῦν καί συμπεριληφθοῦν εἰς τά Πρακτικά πού ἐκρατήσαμεν, ὀλίγα καί ἀπό ἐκεῖνα πού εἶχεν ἀσεβῶς γράψει ὁ Θεοδώρητος[38α] κατά τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἁγίου *Κυρίλλου* καί τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης Συνόδου, καθώς καί γύρω ἀπό μερικά ἄλλα πού εἶχε γράψει πρός ὑπεράσπισιν τοῦ *Θεοδώρου* καί τοῦ *Νεστορίου* τῶν αἱρετικῶν,

38. Σαφής ἐξήγησις, διατί εἰς τά Πρακτικά τῆς Συνόδου αὐτῆς κατεχωρίσθησαν πολλά κείμενα. Εἰς τά πρακτικά ἄλλων συνόδων αὐτό ἐγίνετο μετά περισσοτέρας φειδοῦς. Ἡ παράθεσις ἔχει σκοπόν ὄχι ἐπιστημονικόν, ἀλλά θεολογικόν-ποιμαντικόν.

38α. Βλ. ἐν Πράξ. Ε', § 17, Α'-ΙΔ'.

ὥστε νά γίνεται ἀντιληπτόν, ὅτι ἀφορίζονται καί ἀναθεματίζονται.

20. Τρίτον, ἡ ἐπιστολή, διά τήν ὁποίαν λέγεται ὅτι ἐγράφη ὑπό τοῦ *Ἴβα* πρός τόν *Μᾶριν* τόν Πέρσην. Ἀφοῦ καί αὐτή μᾶς εἶχε δοθῆ πρός μελέτην, καταλάβαμεν, ὅτι ἔπρεπε νά ἀναγνωσθῆ καί αὐτή. Ἀλλά καί μόνον μέ μίαν ἁπλῆν πρώτην ἀνάγνωσίν της ἔγινεν ἀμέσως εἰς ὅλους καταφανής ἡ ἀσέβεια, τήν ὁποίαν εἶχαν παρεμβάλει[38β] εἰς αὐτήν.

21. Μετά λοιπόν ἀπό αὐτά, καί ἀφοῦ ἡ ἔρευνα εἶχε προχωρήσει μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, θά ἔπρεπε βεβαίως νά προεβαίναμεν εἰς τήν καταδίκην καί τόν ἀναθεματισμόν τῶν προειρημένων Τριῶν Κεφαλαίων. Ἐπειδή ὅμως οἱ ὑπέρμαχοι Θεοδώρου καί Νεστορίου, τῶν ἀσεβῶν, ἐμηχανεύοντο μέ πολλούς τρόπους τήν ἐπικύρωσιν τόσον τῶν προσώπων ὅσον καί τῆς ἀσεβείας τους, καί ἰσχυρίζοντο ὅτι τάχα ἡ ἀσεβής αὐτή ἐπιστολή, πού ἐπαινεῖ καί ὑπερασπίζεται τόν Θεόδωρον καί τόν Νεστόριον καί τήν ἀσέβειάν τους, ἔγινε τάχα δεκτή ἀπό τήν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν Σύνοδον, ἐνομίσαμεν, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νά καταδείξωμεν, ὅτι ἡ ἁγία Σύνοδος ἦτο ἐξ ὁλοκλήρου ἐλευθέρα ἀπό τήν ἀσέβειαν πού περιέχει ἡ ἐπιστολή, ἀφοῦ μάλιστα ἐκεῖνοι, πού ἰσχυρίζονται τοῦτο, ἐνεργοῦν ὄχι ἀπό ἀγάπην διά τήν Σύνοδον αὐτήν, ἀλλά μέ τόν σκοπόν νά προσδώσουν μέ τό ὄνομά της κῦρος εἰς τήν ἀσέβειάν τους[39].

22. Καί πράγματι. Εἰς τά Πρακτικά της εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ Ἴβας εἶχε καί παλαιότερον κατηγορηθῆ διά τήν ἰδίαν αὐτήν ἀσέβειαν, πού περιλαμβάνεται εἰς τήν ἐπιστολήν του, πρῶτον[40] μέν εἰς τόν ἁγίας μνήμης ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως *Πρόκλον*, ἐν συνεχείᾳ δέ εἰς τόν εὐσεβοῦς μνήμης *Θεοδόσιον* καί τόν μετά τόν *Πρόκλον* κατασταθέντα ἐπίσκοπον (Κωνσταντινουπόλεως) Φλαβι-

38β. Ἡ Ε' Σύνοδος ἐδέχθη, ὅτι ἡ ἐπιστολή οὖσα γνησία ἐνοθεύθη. Κατά ταῦτα εἶναι τοὐλάχιστον κωμική ἡ εἰρωνική παρατήρησις τῶν Ed. Schwartz καί S. Helmer, ὅτι αἱ δογματικαί ἀποφάσεις τῆς Ε' Συνόδου καί συγκεκριμένως τό ΙΔ' Κεφάλαιον περιέχουν «ἀναληθείας», ἀφοῦ ὁμιλοῦν περί ἐπιστολῆς «λεγομένης» τοῦ Ἴβα, ἐνῷ ἡ ἐπιστολή εἶναι τοῦ Ἴβα. Δείχνει τήν προχειρότητα τῶν μελετῶν τῶν μεγάλων ἐρευνητῶν καί τό φιλόμωμον αὐτῶν φρόνημα (S. Helmer, ἔ.ἀ. σελ. 76).

39. Τά λόγια αὐτά μᾶς δείχνουν σαφῶς, ποία σκοπιμότης ὑπηγόρευσε τήν τόσον διεξοδικήν διερεύνησιν τῶν θεμάτων τῶν συναφῶν μέ τήν ἐπιστολήν Ἴβα, εἰς τήν ὁποίαν ἀφιερώθη ὁλόκληρος ἡ ΣΤ' Πρᾶξις.

40. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ' § 7,1.

ανόν[41], οἱ ὁποῖοι καί ἀνέθεσαν τήν διερεύνησιν τῆς ὑποθέσεως εἰς τούς *Φώτιον ἐπίσκοπον Τύρου καί Εὐστάθιον ἐπίσκοπον Βηρυτοῦ*.

Ἀλλά καί μετ᾽ ὀλίγον ἐθεωρήθη καί πάλιν ὁ Ἴβας ἔνοχος καί ἐξεβλήθη τῆς ἀρχιερωσύνης[42].

23. Μετά ἀπό αὐτά, πῶς τολμοῦν μερικοί καί λέγουν, ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἐδέχθη τήν ἀσεβῆ αὐτήν ἐπιστολήν, τήν ἐντελῶς καί ἐξ ὁλοκλήρου ἀντίθετον πρός τά περί Πίστεως ὁρισθέντα ὑπό τῶν ὡς ἄνω τριῶν ἁγίων Συνόδων, τάς ὁποίας ἡ ἁγία Σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος ἀκολουθεῖ κατά πάντα[42α].

24. Παρά ταῦτα, διά νά μή μείνῃ οὐδ᾽ ἡ ἐλαχίστη πρόφασις εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσάπτουν τέτοιου εἴδους μομφάς εἰς τήν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, ἐκρίναμεν ὅτι ἐπεβάλλετο νά ἀναγνωσθοῦν τά Πρακτικά τῶν Συνόδων Πρώτης τῆς Ἐφέσου καί Χαλκηδόνος τά σχετικά πρός τάς ἐπιστολάς τοῦ ἁγίας μνήμης Κυρίλλου καί τοῦ ὁσίας μνήμης Λέοντος, πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης. Ἀφοῦ λοιπόν ἀπό αὐτά διεπιστώσαμεν, ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά παίρνῃ κανείς κάτι μέ νόημα διαφορετικόν ἀπό ἐκεῖνο μέ τό ὁποῖον τό ἔχει κάποιος γράψει[42β], ἄν δέν ἔχῃ προηγουμένως ἀποδειχθῇ ὅτι αὐτό εἶναι σύμφωνον μέ τήν ὀρθήν Πίστιν τῶν ἁγίων Πατέρων, μετά ἀπό τήν σχετικήν συζήτησιν ἀπεφασίσαμεν νά ἀναγνωσθῇ καί ὁ περί Πίστεως Ὅρος τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καί νά ἀντιπαραβληθῇ[43] τό περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς μέ τό περιεχόμενον τοῦ Ὅρου.

25. Τούτου δέ γενομένου ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐπιστολή εἶναι ἐξ

41. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 7,2.

42. Ἴσως ἐνταῦθα γίνεται ἀναφορά εἰς τήν ὑπό τῆς Ληστρικῆς Συνόδου καθαίρεσιν τοῦ Ἴβα (βλ. J. Flemming, ἔ.ἀ. σελ. 61-69).

42α. Μέ τήν παράγραφον αὐτήν καταδικάζεται ὁ πάπας Βιγίλιος καί οἱ δυτικοί «νεστοριανοί», πού ἐφρόνουν, ὅτι ἡ ἁγία Σύνοδος Χαλκηδόνος εἶχε δεχθῇ τήν ἐπιστολήν Ἴβα.

42β. Ἐνταῦθα ἡ Σύνοδος καταδικάζει σαφέστατα τήν λεγομένην «νεοπατερικήν» ἑρμηνείαν τῶν ἁγίων πατέρων, καί τήν λεγομένην «ἀπομύθευσιν» τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ὅσοι ἀποδέχονται τάς δύο αὐτάς νόθους θεολογικάς τάσεις «τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτουσι», τῷ διά τῆς Συνόδου ταύτης λαλήσαντι. Σημειωτέον δέ ὅτι ἡ καταδίκη αὐτή δέν ἐγένετο διά τῆς ἀποφάνσεως πατέρων τινῶν ἀλλά διά τῆς Ψήφου αὐτῆς, δηλ. διά τοῦ δογματικοῦ της Ὅρου.

43. Ἐνταῦθα ἔχομεν σαφεστάτην μαρτυρίαν τοῦ λόγου, διά τόν ὁποῖον ἀνεγνώσθησαν κατά τήν ΣΤ´ Πρᾶξιν αἱ δογματικαί ἐπιστολαί τῶν ἁγίων Κυρίλλου, Κελεστίνου καί Λέοντος καί ὁ Ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου.

ὁλοκλήρου ἀντίθετος πρός τό περιεχόμενον τοῦ Ὅρου. Διότι ὁ μέν Ὅρος συμφωνεῖ μέ τάς περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως ἀποφάσεις καί τῶν τριακοσίων δέκα καί ὀκτώ καί τῶν ἑκατόν πεντήκοντα καί τῶν ἐν Ἐφέσῳ τό πρῶτον συνελθόντων ἁγίων Πατέρων, ἐνῶ ἡ ἀσεβής ἐκείνη ἐπιστολή περιέχει ὅλας τάς βλασφημίας τῶν αἱρετικῶν Θεοδώρου καί Νεστορίου, τούς ὁποίους καί ὑπερασπίζεται καί θεωρεῖ «διδασκάλους», ἐνῷ ἀντιθέτως τούς ἁγίους Πατέρας ἀποκαλεῖ αἱρετικούς[44].

26. Καθιστῶμεν δέ εἰς ὅλους γνωστόν καί τοῦτο, ὅτι δηλ. δέν ἐπετρέψαμεν εἰς τούς ἑαυτούς μας νά παραλείψωμεν τίποτε ἀπό τάς διαλαλιάς τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου, ἀπό ἐκείνους, τούς ὁποίους χρησιμοποιοῦν οἱ ὀπαδοί τοῦ *Θεοδώρου* καί τοῦ Νεστορίου, ἀφοῦ ἐθέσαμεν καί αὐτούς καί ὅλας τάς ἄλλας διαλαλιάς ἐπί τάπητος[45], καί ἐξητάσαμεν τό περιεχόμενόν τους, διεπιστώσαμεν, ὅτι οἱ ἅγιοι Πατέρες δέν ἐπέτρεψαν εἰς ἑαυτούς νά δεχθοῦν τόν περί οὗ ὁ λόγος *Ἴβαν*[45α], εἰ μή μόνον ἀφοῦ προηγουμένως ἀπήτησαν παρ᾽ αὐτοῦ νά ἀναθεματίσῃ τόν Νεστόριον καί τά ἀσεβῆ δόγματά του, τά ὁποῖα ἡ ἐπιστολή αὐτή ὑπερασπίζει. Ἔκαμαν δέ τοῦτο ὄχι μόνον οἱ ἄλλοι εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς προειρημένης ἁγίας Συνόδου, ἀλλά καί ἐκεῖνοι οἱ δύο[46], τάς διαλαλιάς τῶν ὁποίων προσπαθοῦν μερικοί ὡς γνωστόν, νά ἐπωφεληθοῦν. (Τό ἴδιο ἄλλωστε εἶχαν κάμει καί προκειμένου περί τοῦ *Θεοδωρήτου*, ἀπό τόν ὁποῖον εἶχον ἀπαιτήσει νά ἀναθεματίσῃ ἐκεῖνα διά τά ὁποῖα κατηγορεῖτο). Ἀφοῦ λοιπόν ἐκεῖνοι δέν ἐπέτρεψαν εἰς ἑαυτούς νά δεχθοῦν τόν Ἴβαν, εἰμή μόνον ἀφοῦ προηγουμένως κατεδίκασε τήν εἰς τήν ἐπιστολήν του περιεχομένην ἀσέβειαν καί ὑπέγραψε τόν περί Πίστεως Ὅρον τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, πῶς αὐτοί ἀποτολμοῦν καί μᾶς λέγουν, ὅτι ἡ ἀσεβής αὐτή ἐπιστολή ἐπεκυρώθη ὑπό τῆς ἁγίας ἐκείνης Συνόδου;

Ἀλλ᾽, ὡς λέγει ἡ Γραφή· «τίς μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς

44. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 26,2-3 καί σημ. 162-165.

45. Βλ. ἐν Πράξ. ΣΤ´ § 7,6-15.

45α. Περί τοῦ πῶς οἱ Πατέρες ἐδέχθησαν τόν Ἴβαν ἰδέ ἐν Πράξ. ΣΤ´, σημ. 31. 49. 50.

46. Δηλ. οἱ Εὐνόμιος Νικομηδείας (Πράξ. ΣΤ. § 12-13) καί Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων (Πράξ. ΣΤ´, 9 § καί 12).

Βελίαρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων»;

27. Ἀφοῦ λοιπόν *ἀνεγνώσθησαν διά μίαν ἀκόμη φοράν ὅλα μας τά Πρακτικά*[47], ὁμολογοῦμεν καί πάλιν, ὅτι:

Ἀποδεχόμεθα τάς ἁγίας τέσσαρας Οἰκουμενικάς Συνόδους, ἤτοι, τήν ἐν Νικαίᾳ, τήν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τήν ἐν Ἐφέσῳ τό πρῶτον, καί τήν ἐν Χαλκηδόνι. Καί ὅλα, ὅσα ἐκεῖναι ὥρισαν περί τῆς μιᾶς καί τῆς αὐτῆς πίστεως, καί ἡμεῖς καί ἐκηρύττομεν καί κηρύττομεν. Καί ὅσους δέν δέχονται αὐτάς, θεωροῦμεν ἀπεξενωμένους ἀπό τήν Καθολικήν Ἐκκλησίαν.

Κατακρίνομεν δέ καί ἀναθεματίζομεν πρός τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱρετικοῖς, τοῖς κατακριθεῖσι καί ἀναθεματισθεῖσι παρά τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων καί ἀπό τῆς ἁγίας καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καί *Θεόδωρον* τόν γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας καί τά ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καί τά ἀσεβῶς συγγραφέντα παρά *Θεοδωρήτου* κατά τε τῆς ὀρθῆς πίστεως καί τῶν Δώδεκα Κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις *Κυρίλλου* καί τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας πρώτης Συνόδου, καί ὅσα ὑπέρ συνηγορίας *Θεοδώρου* καί *Νεστορίου* αὐτῷ γέγραπται. Καί πρός τούτοις ἀναθεματίζομεν καί τήν ἀσεβῆ ἐπιστολήν τήν λεγομένην παρά *Ἴβα* γεγράφθαι πρός *Μᾶριν* τόν Πέρσην τήν ἀρνουμένην τόν Θεόν Λόγον ἐκ τῆς ἁγίας *Μαρίας* τῆς *Θεοτόκου* σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καί τόν θεσπέσιον *Κύριλλον* ὡς αἱρετικόν διαβάλλουσαν, καί μεμφομένην μέν τήν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν Σύνοδον ὡς χωρίς κρίσεως καί ζητήσεως *Νεστόριον* καθελοῦσαν, καί τά Δώδεκα Κεφάλαια τοῦ μακαρίου *Κυρίλλου* διαπτύουσαν, ἐκδικοῦσαν δέ τόν *Νεστόριον* καί Θεόδωρον καί τά θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καί δόγματα[48].

---

47. Ἡ ἀνάγνωσις καί ἐπικύρωσις τῶν Πρακτικῶν εἰς τήν Ε΄ Οἰκουμενικήν Σύνοδον ἔγινε μέ τήν μεγαλυτέραν δυνατήν προσοχήν καί ἐπισημότητα. Πρό τῆς ἐνάρξεως ἑκάστης νέας συνεδρίας ἀνεγινώσκοντο τά πρακτικά ὅλων τῶν προηγουμένων συνεδριῶν-Πράξεων. Εἰς τήν ἀρχήν τῆς Η΄ Πράξεως (§ 3) ἀνεγνώσθησαν τοὐλάχιστον αἱ Πράξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄, Ζ΄. Ἐδῶ, ἤτοι ἐν § 4,27 ἔχομεν σαφῆ μαρτυρίαν, ὅτι ἀνεγνώσθησαν τά πρακτικά ὅλων τῶν πράξεων διά μίαν ἀκόμη φοράν. Εἶναι ὄντως ἐκπληκτική ἡ σοβαρότης, μέ τήν ὁποίαν εἰργάζοντο οἱ ἅγιοι Πατέρες κατά τάς Οἰκουμενικάς Συνόδους.

48. Ἀπό τήν φράσιν αὐτήν διδασκόμεθα ὅτι, ὅποιος καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον κακολογεῖ τόν ἅγιον Κύριλλον ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλον ἅγιον ἢ τάς Συνόδους, καθώς καί ὅποιος καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον ὑπερασπίζεται αἱρετικόν, παρ᾽ ὅτι πιστεύει,

μακαρίου *Κυρίλλου* διαπτύουσαν, ἐκδικοῦσαν δέ τόν *Νεστόριον* καί Θεόδωρον καί τά θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καί δόγματα.[48]

Ἀναθεματίζομεν λοιπόν τά ὡς ἄνω Τρία Κεφάλαια, ἤτοι τόν ἀσεβῆ *Θεόδωρον* Μοψουεστίας μετά τῶν ἀνομολογήτων συγγραμμάτων του, τά ἀσεβῶς γραφέντα ἔργα τοῦ *Θεοδωρήτου*, καί τήν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολήν, τήν ἀποδιδομένην εἰς τόν *Ἴβαν*,[48α] καθώς καί τούς ὑπερασπιστας τους, δηλ. ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἢ ἔγραψαν ἢ γράφουν πρός ὑπεράσπισίν τους, ἢ -ἔστω- τολμοῦν καί λέγουν ὅτι εἶναι ὀρθόδοξα[49], ἢ καί καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον ὑπερασπίζονται αὐτά, ἢ ἐξακολουθοῦν νά ὑπεραμύνωνται τῆς ἀσεβείας τους ἐπ᾽ ὀνόματι τάχα τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος.

28. Καί ἀφοῦ ὡρίσαμεν αὐτά μέ κάθε ἐπιμέλειαν, - ἔχοντες εἰς τόν νοῦν μας τάς περί τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἐπαγγελίας Ἐκείνου, πού εἶπε ὅτι: «Πῦλαι ᾅδου[50], δηλ. αἱ τῶν αἱρετικῶν θανατηφόροι γλῶσσαι, οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς», καί ἐνθυμούμενοι ἀφ᾽ ἑνός μέν τήν διά τοῦ *Ὠσηέ* γενομένην προφητείαν, ὅτι «καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει· καὶ ἐπιγνώσει τὸν Κύριον», καί ἀφ᾽ ἑτέρου τάς ἀχαλινώτους γλώσσας τῶν αἱρετικῶν καί τά ἀσεβέστατα συγγράμματά τους, καί συγκαταριθμοῦντες τούς αἱρετικούς, πού ἐπέμειναν εἰς τήν ἀσέβειάν τους μέχρι καί τόν θάνατόν τους, μέ τόν πατέρα τοῦ ψεύδους, τόν Διάβολον, - ἄς εἴπωμεν πρός αὐτούς: «Ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ὡς πῦρ καίετε καὶ κατισχύετε φλόγα· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογί, ᾗ ἐξεκαύσατε».

29. Ἡμεῖς δέ, ἔχοντες τήν ἐντολήν νά παρηγοροῦμεν τόν λαόν τοῦ Θεοῦ μέ τήν ὀρθήν διδασκαλίαν καί νά λαλοῦμεν εἰς τήν

φρονεῖ καί ζῇ ὀρθοδόξως, κατακρίνεται καί καταδικάζεται. «Ὁ τήν ἐπιστολήν ἐκδικῶν τήν τόν ἅγιον Κύριλλον αἱρετικόν καλοῦσαν καί τήν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον ἐκβάλλουσαν φανερῶς Νεστόριον καί τήν αὐτοῦ ἀσέβειαν δέχεται» (Ἰουστινιανοῦ Ἐπιστολή, Mansi 9, 625 Β΄).

48α. Εἶναι σαφές ὅτι ὁ μέν Θεόδωρος ἀναθεματίζεται καί προσωπικῶς, ἐνῶ τῶν Θεοδωρήτου καί Ἴβα κατακρίνονται μόνον ἔργα καί ἰδέαι τινές ἀλλ᾽ ὄχι καί τά πρόσωπα.

49. Βλ. κατωτέρω καί τάς σχετικάς διατάξεις τοῦ ιδ΄ ἀναθεματισμοῦ.

50. Τήν ἑρμηνείαν αὐτήν τοῦ Ματθ. 16, 18 εὐνοοῦν ἢ ἀποδέχονται ἐξ ὁλοκλήρου καί οἱ ἅγιοι Κύριλλος, Θεοφύλακτος, καί ἄλλοι. Βλ. καί ἀνωτέρω ἐν Πράξ. Η΄ § 4,15 τό ἀπόσπασμα τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, καθώς καί ἐν τῷ Μηναίῳ Ἰουνίου ΚΘ΄ στιχηρόν ἰδιόμελον ψαλλόμενον εἰς τήν διάδοσιν τοῦ ἁγίου Ἐλαίου: «Χριστός ἡ πέτρα, τῶν Ἀποστόλων πρόκριτε, διά σοῦ ἐν Ἑαυτῷ τήν Ἐκκλησίαν ἐθεμελίωσεν, ἧς πῦλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν, αἱρετικῶν γλωσσαλγίαι».

καρδίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, σπεύδομεν μέ τήν προθυμίαν πού πρέπει, νά σπείρωμεν ἐν δικαιοσύνῃ· καί, ὡς τρώγοντες τόν καρπόν τῆς ζωῆς καί φωτίζοντες δι᾽ ἑαυτῶν, τό φῶς τῆς γνώσεως τό πηγάζον ἀπό τάς Θείας Γραφάς καί τήν διδασκαλίαν τῶν Πατέρων, ἐνομίσαμεν ὅτι ἦτο ἀπαραίτητον νά συνοψίσωμεν καί τό κήρυγμα τῆς ἀληθείας ἀλλά καί τήν καταδίκην τῶν αἱρετικῶν καί τῆς ἀσεβείας τους εἰς τά ἑξῆς Κεφάλαια.

[Κεφάλαια Δογματικά[50α]]

Α. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, μίαν τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν, Τριάδα ὁμοούσιον, μίαν Θεότητα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἤγουν προσώποις, προσκυνουμένην, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω[51]. Εἷς γὰρ Θεὸς καὶ Πατήρ, ἐξ᾽ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι᾽ οὗ τὰ πάντα· καὶ ἓν Πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

Β. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις[52], τήν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀχρόνως καὶ

50α. Ἔχομεν ἐπανειλημμένως τονίσει ὅτι ἡ Ε΄ Σύνοδος συνεκροτήθη, διά νά καταδικάσῃ τήν παρερμηνείαν τοῦ Ὅρου τῆς Χαλκηδόνος ὑπό τῶν δυτικῶν ὀπαδῶν τοῦ «αὐστηροῦ χαλκηδονισμοῦ». Καί αὐτό κάνει μέ τά ΙΔ΄ Κεφάλαιά της. Ἐπισημαίνει, πῶς ἑρμηνευόμενοι οἱ θεολογικοί ὅροι τῆς Συνόδου καί τῶν ἁγίων πατέρων ἐκφράζουν τό ὀρθόν δόγμα καί φρόνημα, καί πῶς νοούμενοι ὁδηγοῦν εἰς νεστοριανισμόν ἤ μονοφυσιτισμόν. «Φασὶν οἱ ἅγιοι πατέρες, μὴ χρῆναι τὴν λέξιν γυμνὴν καὶ κακούργως ἐξετάζειν, ἀλλὰ τῇ εὐσεβεῖ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος». (Φωτίου Βιβλιοθήκη, R. Henry IV, σελ. 143). Ἡ Ε΄ Σύνοδος κατηγορήθη ὅτι εἶναι μονομερῶς καί εἰς βαθμόν ἀνεπίτρεπτον κυριλλική (ultracyrillienne). Ὅμως δέν ἐπετρέπετο νά γίνῃ κάτι ἄλλο. Αἱ Σύνοδοι Γ΄ καί Δ΄ ἦσαν κυριλλικαί. Καί οἱ ὀρθόδοξοι πατέρες εἶχον ὁμολογήσει, ὅτι «ἡμεῖς ὡς Κύριλλος πιστεύομεν. Κυρίλλου αἰωνία μνήμη». «Καὶ τὶς ἂν εἴη μεγαλοφωνότερος ἢ ἀξιοπιστότερος Κυρίλλου, Κύριλλον ἑρμηνεῦσαι· καὶ τὸ αὐτοῦ φρόνημα καθαρὸν καὶ ἀκαπήλευτον αἱρετικῆς ἐπιμιξίας παραστῆσαι»: (Φωτίου Βιβλιοθήκη 230 R. Henry VIII, σελ. 17).

51. Τονίζεται ὅτι ἐπί τῆς ἁγίας Τριάδος α) ὁ ὅρος «φύσις» δηλοῖ ὅ,τι καί ὁ ὅρος «οὐσία», β) αἱ ἐνέργειαι εἶναι τῆς μιᾶς φύσεως καί ὄχι τῶν προσώπων. Κατά ταῦτα ὁ Θεός Λόγος ἔχει τήν αὐτήν οὐσίαν καί τάς αὐτάς ἐνεργείας μέ τόν Πατέρα καί τό Ἅγιον Πνεῦμα· καί δέν δύναται νά τραπῇ, λόγῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως, οὔτε ὡς πρός τήν οὐσίαν οὔτε ὡς πρός τάς ἐνεργείας.

52. Ἐλέγχεται ἡ ἀσέβεια τοῦ Θεοδώρου, ὅτι ὁ Θεός Λόγος ἐγεννήθη μόνον ἅπαξ, ἐκ τοῦ Πατρός ἀχρόνως, ἀφοῦ κατά τήν ἠθικοδεοντολογικήν ἀρχήν τοῦ

ἀσωμάτως, τήν τε ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ κατελθόντος ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντος ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου[52α] Μαρίας καὶ γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς, –ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Γ. Εἴ τις λέγει ἄλλον[53] εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον τὸν θαυματουργήσαντα καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα, ἢ τὸν Θεὸν Λόγον συνεῖναι λέγει τῷ Χριστῷ γενομένῳ ἐκ γυναικός, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ, ἀλλ᾽ οὐχ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκί, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Δ. Εἴ τις λέγει κατὰ χάριν, ἢ κατὰ ἐνέργειαν, ἢ κατὰ ἀξίαν, ἢ κατὰ ἰσοτιμίαν, ἢ κατὰ αὐθεντίαν, ἢ ἀναφοράν, ἢ σχέσιν, ἢ δύναμιν, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, ἢ κατὰ εὐδοκίαν[54], ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ Λόγου τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ καλῶς δόξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ, καθὼς Θεόδωρος μαινόμενος

ἀκαλλοῦς καί ἀπρεποῦς «ὑπό ἀνθρώπου Θεόν τεχθῆναι ἀδύνατον»: «Non tamen existimandum est nobis Deum de Virgine natum esse. Deus ex Deo, natus ex Virgine eo, quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum (P.G. 66, 997).

52α. Πρός καταισχύνην τῶν ἀθεολογήτων «θεολόγων», πού ἰσχυρίζονται ὅτι τό ἀειπάρθενον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰσήχθη εἰς τήν πίστιν ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί τῆς Ε΄ Συνόδου, παραθέτομεν τήν ἀκόλουθον ῥῆσιν ἀπό τόν προσφωνητικόν τῆς Δ΄ Συνόδου (451 μ.Χ.) πρός τόν ἀοίδιμον ἐν ἁγίοις βασιλέα Μαρκιανόν· «πῶς Θεοτόκος; διὰ τὸν τὴν Παρθενίαν καὶ μετὰ τὴν κύησιν χαρισάμενον» (Mansi 7, 461 c καί A.C.O. 2,1, 3σελ. 112 [471]).

53. Ἐν Χριστῷ ἔχομεν δύο φύσεις (ἄλλο καί ἄλλο), ἀλλά ὄχι δύο πρόσωπα (ἄλλος καί ἄλλος). Τά τε πάθη καί θαύματα εἶναι ἑνός: τοῦ Ἐνσαρκωθέντος Λόγου. Βλ. σχετικῶς ἐν Πράξ. Δ΄ κεφ. Λ΄, Η΄, ΙΘ΄ καί ἄλλα.

54. Ἡ κατά χάριν, ἤ κατά εὐδοκίαν ἕνωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ τόν ἄνθρωπον Ἰησοῦν, ὡς ἀρεσθέντος αὐτῷ, εἶναι ἠθικῆς μορφῆς. Καί ἀπορρίπτεται. «Ἡ κατά εὐδοκίαν τῶν φύσεων ἕνωσις, λέγει ὁ Θεόδωρος, μίαν ἀμφοτέρων τῷ τῆς ὁμωνυμίας λόγῳ ἐργάζεται τήν προσηγορίαν, τήν θέλησιν, τήν ἐνέργειαν, τήν αὐθεντίαν, τήν δυναστείαν, τήν δεσποτείαν, τήν ἀξίαν, τήν ἐξουσίαν, μηδενί τρόπῳ διακρινομένων, ἑνός ἀμφοτέρων κατ᾽ αὐτήν προσώπου καί γενομένου καί λεγομένου» (Ἐπ. πρός Δόμνον, P.G. 66, 1012). Ἡ τελεία αὐτή ταύτισις ἐνεργειῶν ἐπῆλθε μετά τήν ἀνάστασιν καί εἰς οὐρανούς ἀνάληψιν· ἐνῶ μέχρι τότε ὁ Θεός Λόγος ἁπλῶς παρώρμα καί ἐρρώννυε τήν ἀνθρωπίνην φύσιν πρός κατόρθωσιν τῶν ἀγαθῶν (P.G. 66, 975-980). Τέλος ἀποσαφηνίζεται ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου «ἕνωσις» ἀπό πλευρᾶς ὀρθοδόξου, ἀπολιναριστικῆς καί μονοφυσιτικῆς.

λέγει, ἢ κατὰ ὁμωνυμίαν, καθ' ἣν οἱ νεστοριανοὶ τὸν Θεὸν Λόγον Ἰησοῦν Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν καὶ υἱὸν ὀνομάζοντες, καὶ δύο πρόσωπα προφανῶς λέγοντες, κατὰ μόνην τὴν προσηγορίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀξίαν καὶ προσκύνησιν καὶ ἓν πρόσωπον καὶ ἕνα Χριστὸν ὑποκρίνονται λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὁμολογεῖ τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ κατὰ σύνθεσιν, ἤγουν καθ' ὑπόστασιν, γεγενῆσθαι, καθὼς οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐδίδαξαν, καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ὅ ἐστιν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἷς τῆς ἁγίας Τριάδος, - ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Πολυτρόπως γὰρ νοουμένης τῆς ἑνώσεως, οἱ μὲν τῇ ἀσεβείᾳ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς ἀκολουθοῦντες τῷ ἀφανισμῷ τῶν συνελθόντων προσκείμενοι τὴν κατὰ σύγχυσιν ἕνωσιν πρεσβεύουσιν, οἱ δὲ τὰ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου φρονοῦντες τῇ διαιρέσει χαίροντες σχετικὴν τὴν ἕνωσιν ἐπεισάγουσιν. Ἡ μέντοι ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἑκατέρας αἱρέσεως τὴν ἀσέβειαν ἀποβαλλομένη, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα κατὰ σύνθεσιν ὁμολογεῖ, ὅπερ ἐστὶ καθ' ὑπόστασιν. Ἡ γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἕνωσις ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου οὐ μόνον ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα διαφυλάττει, ἀλλ' οὐδὲ διαίρεσιν ἐπιδέχεται.[54α]

Ε. Εἴ τις τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐκλαμβάνει, ὡς ἐπιδεχομένην πολλῶν ὑποστάσεων σημασίαν καὶ διὰ τούτου εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου δύο ὑποστάσεις, ἤτοι δύο πρόσωπα, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ εἰσαγομένων δύο προσώπων ἓν πρόσωπον λέγει κατὰ ἀξίαν καὶ τιμὴν καὶ προσκύνησιν, καθάπερ Θεόδωρος καὶ Νεστόριος μαινόμενοι συνεγράψαντο, καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ ἔννοιαν χρησαμένην τῷ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ῥήματι, ἀλλὰ μὴ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθῆναι καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἤτοι ἓν πρόσωπον, οὕτω τε καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον μίαν ὑπόστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογῆσαι, - ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Οὔτε γὰρ προσθήκην προσώπου, ἤγουν ὑποστάσεως, ἐπεδέξατο ἡ ἁγία Τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος Θεοῦ Λόγου.

54α. Ὁ Φακοῦνδος μέμφεται τόν ὅρον «μία σύνθετος φύσις» ὡς μή ὀρθόδοξον. Τό αὐτό πράττει καί διά τόν ὅρον «ἐκ δύο φύσεων» (ἔ.ἀ. βιβλ. I, 6).

ΣΤ. Εἴ τις καταχρηστικῶς[55], ἀλλ' οὐκ ἀληθῶς Θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν ἢ κατὰ ἀναφορὰν ὡς ἀνθρώπου ψιλοῦ γεννηθέντος, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκωθέντος [καὶ γεννηθέντος] ἐξ αὐτῆς, ἀναφερομένης δὲ κατ' ἐκείνους τῆς τοῦ ἀνθρώπου γεννήσεως ἐπὶ τὸν Θεὸν Λόγον ὡς συνόντα τῷ ἀνθρώπῳ γεννωμένῳ, καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ, ἐπινοηθεῖσαν παρὰ Θεοδώρου, ἔννοιαν Θεοτόκον τὴν Παρθένον εἰποῦσαν, ἢ εἴ τις ἀνθρωποτόκον αὐτὴν καλεῖ ἢ Χριστοτόκον, ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ, ἀλλὰ μὴ κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ διὰ τὸ τὸν πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν Λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι καὶ γεννηθῆναι, οὕτω τε εὐσεβῶς καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον Θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογῆσαι, - ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω[56].

Ζ. Εἴ τις «ἐν δύο φύσεσι»[57] λέγων, μὴ ὡς ἐν Θεότητι καὶ

55. Ὁ νεστοριανισμός ἦτο αἵρεσις «κακοῦργος»· διότι ἡ διάκρισις μεταξύ «κυρίως» καί «καταχρηστικῶς» λεγομένων εἶχεν ἐπιφέρει θεολογικήν σύγχυσιν. (Βλ. καί Πράξ. Δ΄ κεφ. ΚΘ΄). Μέ τό κεφάλαιον αὐτό ἡ Σύνοδος ἐπισημαίνει ὅτι ὁ ὅρος «ὑπόστασις» μπορεῖ νά ἑρμηνευθῇ καί νεστοριανικῶς. Ἡ νεστοριανική ὅμως αὐτή ἑρμηνεία τοῦ ὅρου «ὑπόστασις» εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετος πρός τήν πίστιν τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος. Ἀποδοχή μιᾶς τέτοιας ἐκδοχῆς ἀποτελεῖ διά τήν Δ΄ Σύνοδον κατασυκοφάντησιν. Ποῖοι, ὅμως, οἱ κατασυκοφαντοῦντες τήν Σύνοδον; Οἱ ἑρμηνεύοντες τόν ὅρον «ὑπόστασις» νεστοριανικῶς: δηλ. οἱ Λατῖνοι.

56. Βλ. σχετικῶς, Εἰσαγωγή, κεφ. Δ΄ § 2 Α΄, 2α΄. Ἡ ἁγία Μαρία εἶναι κυρίως καί ἀληθῶς Θεοδόκος. Ὅποιος ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ Δ΄ Σύνοδος ἐχρησιμοποίησε τόν ὅρον «Θεοτόκος» ἐν καταχρηστικῇ ἐννοίᾳ, κατασυκοφαντεῖ τήν Σύνοδον.

57. Πρός ἀντίκρουσιν τῆς νεστοριανικῆς ἑρμηνείας τοῦ ὅρου «ἐν δύο φύσεσιν» τονίζεται ὅτι ἡ διάκρισις τῶν δύο φύσεων γίνεται «τῇ θεωρίᾳ μόνῃ» καθ' ὅσον, ὡς γράφει ὁ Ἰουστινιανός· «ὁ ἀριθμός, ὅταν μὲν ἐπὶ διαφόρων προσώπων ἢ ὑποστάσεων λέγεται τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὴν ἀνὰ μέρος ἔχει διαίρεσιν· ὅταν δὲ ἐπὶ ἡνωμένων πραγμάτων, τηνικαῦτα μόνῳ λόγῳ καὶ θεωρίᾳ, οὐ μὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἔχει τὴν διαίρεσιν... Καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν τοίνυν μυστηρίου τῆς ἑνώσεως γενομένης, εἰ καὶ διάφορα θεωρεῖται τὰ ἑνωθέντα, ἀλλ' οὖν οὐ πραγματικῶς καὶ ἀνὰ μέρος διΐστανται τὰ ἐξ ὧν συνετέθη» (Mansi 9, 549D). Θαυμασίαν διατύπωσιν τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ἔχει κάμει ὁ ἅγιος Θεόδοτος Ἀγκύρας, ὁ ὁποῖος ἀντικρούων τήν «κατ' ἐπίνοιαν» διαίρεσιν τοῦ Χριστοῦ εἰς δύο πρόσωπα, γράφει:

«Ὁμολογῶ τοιγαροῦν τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, Θεὸν μὲν πρὸ αἰώνων, ἄνθρωπον δὲ γενόμενον ἐκ τόκου ἀρξάμενον· οὐ δύο, ἀλλ' ἕνα, οὐ φραζόμενον ὡς ἕνα, διττὸν δὲ ἐπινοούμενον· οὐδὲ γὰρ μάχεσθαι δεῖ τῷ λόγῳ τὴν ἔννοιαν. Οὐ

ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίζεσθαι ὁμολογεῖ, ἵνα διὰ τούτου σημάνῃ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ᾽ ὧν ἀσυγχύτως ἡ ἄφραστος ἕνωσις γέγονεν, οὔτε τοῦ Λόγου εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μεταποιηθέντος φύσιν, οὔτε τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν τοῦ Λόγου φύσιν μεταχωρησάσης, (μένει γὰρ ἑκάτερον, ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει, καὶ γενομένης τῆς ἑνώσεως καθ᾽ ὑπόστασιν), ἀλλ᾽ ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου σαρκωθέντος, μὴ τῇ θεωρίᾳ μόνῃ τὴν διαφορὰν τούτων λαμβάνει, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, οὐκ ἀναιρουμένην διὰ τὴν ἕνωσιν, (εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν καὶ δι᾽ ἑνὸς ἀμφότερα), ἀλλ᾽ ἐπὶ τούτῳ κέχρηται τῷ ἀριθμῷ, ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους εἶναι τὰς φύσεις, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Η. Εἴ τις «ἐκ δύο φύσεων»[58], Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος,

νοοῦμεν δύο, ὁμολογοῦμεν δὲ ἕνα· τὸ γὰρ οἰκονομίᾳ καὶ θαύματι συνημμένον οὐδὲ λόγος διΐστησιν οὐδὲ ἔννοια. Εἰ δὲ τις ἐπινοίᾳ διαστήσειε τὸ συνημμένον, διαλελυμένον ἐνόησε καὶ ψευδὴς ἡ ἔννοια γίνεται, διαστήσασα [δηλονότι] τὸ συνημμένον ἀεί. Δεῖ οὖν συνομολογοῦσαν ἔχειν τῷ λόγῳ τὴν ἔννοιαν. Ἕνα λέγεις Χριστόν, τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον; Οὐκοῦν ἕνα καὶ νόει. Εἰ δὲ λέγεις μὲν ἕνα, ἐπινοεῖς δὲ δύο, τῷ λόγῳ σου πολεμοῦσαν ἔχεις τὴν ἔννοιαν. Μή οὖν λέγε δύο διαφορᾷ τινι διστάμενα. Εἰ γὰρ ἑνοῖς τῷ λόγῳ, μὴ τέμῃς τῇ ἐννοίᾳ· εἰ δὲ τέμνεις ταῖς ἐννοίαις, τὴν ἕνωσιν ἤρνησαι. Μὴ οὖν πρὸς φύσεις διισταμένας καταγάγῃς τὸν λογισμόν, Θεοῦ τὴν ἄκραν θαυματουργήσαντος ἕνωσιν. Πίστευε τῷ θαύματι καὶ μὴ ἐρεύνα λογισμοῖς τὸ γενόμενον. Μὴ καταλύσῃς τὸ θαῦμα, εὑρεῖν τὸν λόγον φιλονεικῶν· οὐ γὰρ μένει τὸ θαῦμα, οὗ ὁ λόγος γνωρίζεται. Εἰ τοῦ γενομένου γνώριμος ὁ λόγος, οὐκέτι σημεῖον οὐδὲ θαῦμα τὸ γεγονός· εἰ δὲ σημεῖον καὶ θαῦμα, καταλιπὼν λογισμοὺς τὴν πίστιν ἀνάλαβε, ὁμολογῶν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν οὐδὲ ἐπινοίαις οὐδὲ λογισμοῖς διστάμενον, ἵνα μὴ τὰ ἑνωθέντα λογισμοῖς διαστήσαντες οἰκονομίαν σωτήριον ἀρνησώμεθα. Εἰ γὰρ ἕνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου διὰ τῆς οἰκονομίας γνωρίζεται, ὁ τὴν ἕνωσιν διαστήσας τὴν οἰκονομίαν ἠρνήσατο» (A.C.O. 1, 1, 2, σελ. 89-90).).

58. Ὁ ἀναθεματισμός αὐτός στρέφεται κατά τῶν ἀντιχαλκηδονίων (= τῶν συγχεόντων) καί τῶν νεστοριανῶν (= τῶν ἀνά μέρος τεμνόντων) καί ἐπισημαίνει ὑπό ποίαν ἔννοιαν εἶναι ὀρθόδοξος ὁ ὅρος «ἐκ δύο φύσεων» καί «μία ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἱερός Εὐλόγιος (ἐν Φωτίου Βιβλ. 230 παρά R. Henry V. σελ. 9) ἡ φράσις «μία ἡ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσις σεσαρκωμένη» «τριπλῇ μερίζεται διανοίᾳ... καὶ γὰρ τὸ 'σεσαρκωμένη', ἢ ἀντὶ τοῦ 'σαρκὶ ἐσχηματισμένη'... ἢ ὅτι 'εἰς σάρκα τῆς τοῦ Λόγου φύσεως τραπείσης'... ἢ ὅτι 'μία οὖσα ἡ τοῦ Λόγου φύσις, κατὰ τὴν οἰκονομίαν οὐκέτι μία μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς

ὁμολογῶν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι, ἢ «μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην» λέγων, μὴ οὕτως αὐτὰ λαμβάνῃ, καθάπερ οἱ ἅγιοι πατέρες ἐδίδαξαν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τῆς ἑνώσεως καθ᾽ ὑπόστασιν γενομένης εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν τοιούτων φωνῶν μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν Θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Καθ᾽ ὑπόστασιν γὰρ λέγοντες σαρκὶ τὸν μονογενῆ Λόγον ἡνῶσθαι οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαί φαμεν, μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας τοῦτο, ὅπερ ἐστίν, ἡνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν Λόγον· διὸ καὶ εἷς ἐστιν ὁ Χριστός, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν Θεότητα καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐπ᾽ ἴσης γὰρ καὶ τοὺς ἀνὰ μέρος διαιροῦντας, ἤτοι τέμνοντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ἀποστρέφεται καὶ ἀναθεματίζει ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία.

Θ. Εἴ τις προσκυνεῖσθαι ἐν δυσὶ φύσεσι λέγει τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ δύο προσκυνήσεις[59] εἰσάγονται, ἰδίᾳ τῷ Θεῷ Λόγῳ καὶ ἰδίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ εἴ τις ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς σαρκός, ἢ ἐπὶ συγχύσει τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μίαν φύσιν, ἤγουν οὐσίαν, τῶν συνελθόντων τερατευόμενος οὕτω προσκυνεῖ τὸν Χριστόν, ἀλλ᾽ οὐχὶ μιᾷ προσκυνήσει τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθέντα μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς προσκυνεῖ, καθάπερ ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ι. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, Θεὸν εἶναι ἀληθινόν, καὶ Κύριον τῆς Δόξης, καὶ

σαρκὸς θεωρεῖται... Αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ὑπολήψεις Ἀπολινάριον ἴσασι καὶ Εὐτυχέα· ἡ δὲ τρίτη τοῦ κηρύγματός ἐστι τῶν ἀποστόλων». Περί τῆς σημασίας τοῦ ὅρου ἐκ δύο φύσεων ἰδέ ἐν Πράξ. ΣΤ΄ § 20, 29. Ὁ Ὅρος «ἐκ δύο φύσεων» εἶναι ὀρθόδοξος, ὅταν πιστεύωμεν τόν Χριστόν «ἑκατέρας οὐσίας τήν ἰδιότητα σῴαν φυλάξαντα» καί μετά τήν ἄφραστον ἕνωσιν καί ἐνανθρώπησιν.

59. Οἱ νεστοριανοί ἔβλεπον τήν ἕνωσιν τῶν δύο κατ᾽ αὐτούς προσώπων μόνον εἰς τήν μίαν αὐτῶν συμπροσκύνησιν (βλ. ἀνωτέρω Κεφάλαιον Ζ΄ καί Η΄) καί (ἐν Πράξ. ΣΤ΄ σημ. 100). Διά τοῦτο μέ τόν ἀναθεματισμόν αὐτόν τονίζεται ὅτι δέν εἶναι οὔτε νοητή, οὔτε ἐπιτρεπτή ἡ διαίρεσις τῆς προσκυνήσεως. Ὁ Θεός Λόγος προσκυνεῖται μιᾷ προσκυνήσει ὁμοῦ μετά τῆς προσληφθείσης σαρκός Αὐτοῦ, μετά τῆς ὁποίας ἡνώθη ἀδιαιρέτως καί ἀχωρίστως, καί ἀπό τήν ὁποίαν διακρίνεται «τῇ ἐπινοίᾳ μόνῃ».

ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος[60], – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΑ. Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχέα καὶ Ὠριγένη[61] μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἱρετικούς, τοὺς κατακριθέντας καὶ ἀναθεματισθέντας ὑπὸ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τῶν προειρημένων αἱρετικῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καὶ μέχρι τέλους τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ ἐμμείναντας, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΒ. Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ ἀσεβοῦς τοῦ Μοψουεστίας, τοῦ εἰπόντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν, ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν χωριζόμενον, καὶ οὕτως ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα, καὶ ἐκ πολιτείας ἄμωμον καταστάντα, ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον βαπτισθῆναι εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος λαβεῖν καὶ υἱοθεσίας ἀξιωθῆναι, καὶ κατ' ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου προσκυνεῖσθαι, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενέσθαι, – καὶ πάλιν εἰρηκότος τοῦ αὐτοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαύτην γεγενῆσθαι, οἵαν εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν», καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς καὶ εἰπὼν «λάβετε Πνεῦμα ἅγιον» οὐ δέδωκεν αὐτοῖς Πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσησε· [οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ τὴν ἐπὶ τῇ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸ «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου», εἶπε μὴ εἰρῆσθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ, (οὐδὲ γὰρ αὐτὸν εἶναι λέγει τὸν Χριστὸν Θεόν), ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν ὑμνῆσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστόν· τὸ δὲ χεῖρον, καὶ ἐν τῇ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων γενομένῃ παρ' αὐτοῦ δῆθεν ἑρμηνείᾳ συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι καὶ Μανιχαίῳ καὶ Ἐπικούρῳ καὶ Μαρκίωνι λέγει, ὅτι, ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος εὑράμενος οἰκεῖον δόγμα τοὺς αὐτῷ μαθητεύσαντας πεποίηκε καλεῖσθαι Πλατωνικοὺς καὶ Μανιχαίους καὶ Ἐπικουρείους καὶ Μαρκιωνιστάς, τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ εὑραμένου τὸ δόγμα ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς καλεῖσθαι] – εἴ τις τοίνυν ἀντιποιεῖται τοῦ εἰρημένου ἀσεβεστάτου Θεοδώρου καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐν οἷς τάς τε εἰρημένας καὶ ἄλλας ἀναριθμήτους βλασφημίας ἐξέχεε κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ πάντας τοὺς δεχομένους ἢ καὶ ἐκδικοῦντας αὐτόν, ἢ λέγοντας ὀρθοδόξως αὐτὸν ἐκθέσθαι, καὶ τοὺς γράψαντας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονήσαντας, ἢ καὶ τοὺς γράφοντας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας πώποτε, καὶ μέχρι τέλους ἐμμείναντας ἢ ἐμμένοντας τῇ τοιαύτῃ ἀσεβείᾳ – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω[62].

ΙΓ. Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου[63] τῶν κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἁγίας

60. Συνεπείᾳ τῆς καθ' ὑπόστασιν καί σύνθεσιν ἑνώσεως εἶναι ὅτι ὁ Χριστός καί λέγεται καί εἶναι «ὁ Κύριος τῆς δόξης». Ὅταν ὁ Κύριος ἐσταυρώθη, ἔπαθε μέν σαρκί ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὁ εἷς τῆς ἁγίας Τριάδος, ἀλλ' ἡ Θεότης ἀπαθής διέμεινε.

61. Νεώτεροι ἐρευνηταί ἐξέφρασαν τήν ἄποψιν ὅτι τό ὄνομα τοῦ Ὠριγένους παρενεβλήθη εἰς ἐποχήν μεταγενεστέραν. Ἡ ἄποψις αὐτή ἀπηχεῖ τάς παλαιοτέρας ἀντιλήψεις, καθ' ἅς ἡ Σύνοδος δέν εἶχεν ἀσχοληθῆ μέ τόν Ὠριγενισμόν. Σήμερον αἱ ἀπόψεις αὐταί ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ. Ὁ J. Bois μάλιστα τονίζει, ὅτι ἦτο ἀπολύτως φυσικόν, ὅτι ἡ Σύνοδος συνεζήτησε τά κατά τόν Ὠριγένη, ἀφοῦ μεταξύ Θεοδώρου καί Ὠριγένους, παρά τήν φαινομενικήν διαφοράν, ὑπάρχει πολύ στενή σχέσις καί συγγένεια (J. Bois, Concile de Constantinople II ἐν D.T.C. t. 3, p. 1252). Βλ. καί Παράρτημα Β΄ Εἰσαγωγή.

62. Καταδικάζεται, α) ἡ θέσις περί ἠθικῆς ἐκ προκοπῆς τελειοποιήσεως τοῦ Χριστοῦ, β) ἡ παρομοίωσις τῆς ἑνώσεως τοῦ Λόγου καί τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέ τήν ἕνωσιν τοῦ ἀνδρός μετά τῆς γυναικός του καί γ) καταδικάζονται ἐνδεικτικῶς ἑρμηνεῖαι χωρίων τινῶν ἀντίθετοι πρός τήν ὀρθήν καί παραδοσιακήν διδασκαλίαν.

63. Ὁ Θεοδώρητος δικαίως κατεκρίθη διά τά συγγράμματά του, ἀφοῦ εἰς αὐτά α) χρησιμοποιεῖ ὁρολογίαν Θεοδωριανήν π.χ. «ἑαυτῷ ναόν ἐν τῇ παρθενικῇ γαστρί διαπλάσας συνῆν τῷ πλασθέντι καί γεννηθέντι» (P.G. 83, 993), β) ἀπορρίπτει τήν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, γ) ἀμφισβητεῖ τήν ἀντίδοσιν τῶν ἰδιωμάτων, δ) ἀμφισβητεῖ τήν ταύτισιν τοῦ Χριστοῦ - Ἱερέως μέ τόν Θεόν Λόγον, ε) ὑβρίζει τόν ἅγιον Κύριλλον (βλ. ἐπιστολήν πρός μοναχούς, πρός Δόμνον καί πρός Νεστόριον), στ) ὑβρίζει τούς Πατέρας τῆς Γ΄ Συνόδου (βλ. ἐπιστολήν εἰς Ἀνδρέαν Σαμοσάτων).

Συνόδου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῶν Δώδεκα αὐτοῦ Κεφαλαίων καὶ πάντων, ὧν συνεγράψατο ὑπὲρ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου τῶν δυσσεβῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰ αὐτὰ τοῖς προειρημένοις Θεοδώρῳ καὶ Νεστορίῳ φρονησάντων καὶ δεχομένων αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀσεβεῖς καλεῖ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους, τοὺς καθ' ὑπόστασιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴ σάρκα ὁμολογοῦντας, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει τὰ εἰρημένα ἀσεβῆ συγγράμματα καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ πάντας δὲ τοὺς γράψαντας κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἢ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλου καὶ τῶν Δώδεκα αὐτοῦ Κεφαλαίων, καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀσεβείᾳ τελευτήσαντας, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΔ. Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μᾶριν τὸν Πέρσην[64], τῆς ἀρνουμένης μὲν τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, λεγούσης δὲ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, ὃν «ναόν» ἀποκαλεῖ, ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τὴν ὀρθὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν κηρύξαντα διαβαλλούσης ὡς αἱρετικὸν καὶ ὁμοίως Ἀπολιναρίῳ τῷ δυσσεβεῖ γράψαντα, καὶ μεμφομένης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν Σύνοδον ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως Νεστόριον καθελοῦσαν, –καὶ τὰ Δώδεκα Κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ καὶ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει ἀποκαλεῖ ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολή, καὶ ἐκδικεῖ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ συγγράμματα– εἴ τις τοίνυν τῆς εἰρημένης ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς ἀντιποιεῖται καὶ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὴν καὶ τοὺς ἀντιποιουμένους αὐτῆς καὶ λέγοντας αὐτὴν ὀρθὴν εἶναι ἢ μέρος αὐτῆς καὶ γράψαντας ἢ καὶ γράφοντας ὑπὲρ αὐτῆς ἢ τῶν περιεχομένων αὐτῇ ἀσεβειῶν καὶ τολμῶντας ταύτην ἐκδικεῖν ἢ τὰς περιεχομένας αὐτῇ ἀσεβείας ὀνόματι τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ τῆς

64. Τήν καταδίκην τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἴβα κατά τόν J. Bois εἰσηγήθη ὁ Θεόδωρος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας (ὁ Ἀσκιδᾶς). Ἡ Σύνοδος ἀνεθεμάτισεν εἰς τό σύνολόν της τήν ἐπιστολήν, καθώς καί «τούς λέγοντας αὐτήν ὀρθήν εἶναι ἤ μέρος αὐτῆς ἤ καί γράψαντας καί γράφοντας ὑπέρ αὐτῆς». Ἄρα εἰς τόν ἀναθεματισμόν αὐτόν συμπεριελήφθησαν ἐνσυνειδήτως οἱ πάπας Βιγίλιος, Φακοῦνδος, Ρουστικός καί ἄλλοι, καί ὅλοι οἱ νεώτεροι, πού ὑπεραμύνονται τῆς τάχα ὀρθότητος τῆς ἐπιστολῆς ἐν ὅλῳ ἤ ἐν μέρει.

ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου καὶ τούτοις μέχρι τέλους ἐμμείναντας, – ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

30. Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καὶ παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίας καὶ τῶν ὁρισθέντων περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως παρὰ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων Συνόδων, γενομένης δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τῆς ἐπὶ τοῖς αἱρετικοῖς καὶ τῆς τούτων ἀσεβείας, πρός γε καὶ τῆς τῶν ἐκδικησάντων ἢ ἐκδικούντων τὰ εἰρημένα Τρία Κεφάλαια καὶ ἐναπομεινάντων ἢ καὶ ἀπομενόντων[65] τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ κατακρίσεως, εἴ τις ἐπιχειρήσοι ὑπεναντία τοῖς παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς διατυπωθεῖσι παραδοῦναι ἢ διδάξαι ἢ γράψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη ἢ ἐν κλήρῳ ἀναφερόμενος, ὁ τοιοῦτος ἀλλότρια ἱερέων[66] καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως πράττων γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τοῦ κλήρου, εἰ δὲ μοναχοὺς ἢ λαϊκός, ἀναθεματισθήσεται[66α]

[Αἱ ὑπογραφαί]

1. Εὐτύχιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης· ἐψηφισάμην τὰ προκείμενα καὶ ὁμολογῶ οὕτως ἔχειν, ὡς πάντα τὰ προγεγραμμένα κεφάλαιά τε καὶ δόγματα περιέχει· καὶ δεχόμενος τὰς ἁγίας τέσσαρας Συνόδους, τουτέστι τὴν ἐν Νικαίᾳ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως ὁρισθέντα καὶ πᾶσι τούτοις ἐμμένων, καθὼς προγέγραπται, κατακρίνω καὶ ἀναθεματίζω, πρὸς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς καὶ τοῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν συγγράμμασι, Θεόδωρον τὸν ἀσεβῆ τὸν

65. Ἡ αἵρεσις εἶναι ἡ χειρίστη ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν ἡ βλασφημία τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἡ δέ ἀπόδοσις αἱρετικῶν φρονημάτων εἰς ὀρθόδοξον ἡ μεγίστη ἀδικία καί συκοφαντία. Διά τοῦτο πολλοί Πατέρες δέν ἠνέχθησαν ποτέ κατηγορίαν ἐπί αἱρέσει· π.χ. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος παραιτηθείς τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου λόγῳ τῶν κατ' αὐτοῦ διαβολῶν, εἰς τό ἔγγραφον τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ συνεχώρησεν ἅπαντας «ἄνευ τῶν ἴσως βλασφημησάντων μὴ εἶναί με ὀρθόδοξον· τούτοις γὰρ μὴ συγχωρῆσαι ὁ Θεὸς μήδ' ἐν τῷ νῦν αἰῶνι μηδ' ἐν τῷ μέλλοντι» (I. Oudot, Patriarchatus Constantinopolitani Acta Selecta II, Roma 1967 p 1). Βλέπε καί εἰς τό Γεροντικόν τήν ἀντίδρασιν τοῦ Ἀββᾶ Ἀγάθωνος εἰς σχετικήν κατηγορίαν.

66. Ἀλλότρια ἱερέων πράττει ἐκεῖνος πού ἀθετεῖ τήν ὑπακοήν εἰς τάς ὑπερεχούσας ἀρχάς καί δέν σέβεται τά θεσπίσματα τῶν ἀρχιερέων καί συνόδων.

66α. Πρό τῆς ὑπογραφῆς τῆς Ψήφου, οἱ ἅγιοι πατέρες ἀσφαλῶς θά ἐδήλωσαν, εἴτε διά διαλαλιῶν εἴτε δι' ἐκβοήσεων, ὅτι ἐγκρίνουν τό κείμενον τῆς Ψήφου.

Μοψουεστίας γενόμενον ἐπίσκοπον μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ πάντα τὰ ἀσεβῶς συγγραφέντα Θεοδωρήτῳ, καθ' ἃ προείρηται, καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ἴβα, καὶ τοὺς τά ὅμοια τούτοις φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. Καὶ ὑπέγραψα[67].

2. Ἀπολινάριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. Ὁμοίως.

3. Δομνῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Θεουπόλεως. Ὁμοίως.

4. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ραφίας, τοποτηρητὴς Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ὁμοῦ μετὰ Γεωργίου καὶ Δαμιανοῦ τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων. Ὁμοίως.

5. Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Εὐστοχίου ὁμοῦ μετὰ τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων Στεφάνου καὶ Δαμιανοῦ. Ὁμοίως.

6. Δαμιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σωζούσης, τοποτηρητὴς Εὐστοχίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ὁμοῦ μετὰ τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων Στεφάνου καὶ Γεωργίου. Ὁμοίως.

7. Βένιγνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Πρώτης Μακεδονίας, τοποτηρητὴς Ἠλία τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης διά τε ἐκεῖνον καὶ δι' ἐμαυτόν. Ὁμοίως.

8. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Πρώτης Καππαδοκίας. Ὁμοίως.

9. Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Ὁμοίως.

10. Σεξτιλιανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Τύνιδος, τοποτηρητὴς Πριμόσου τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰουστινιανῆς Καρχηδόνος καὶ ἁπάσης τῆς Συνόδου τῆς ἀνθυπατικῆς ἐπαρχίας Ἀφρικῆς, διά τε ἐκεῖνον καὶ ἐκείνους καὶ δι' ἐμαυτόν. Ὁμοίως.

11. Μεγέθιος, χάριτι Χριστοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἡρακλείας τῆς Θράκης. Ὁμοίως.

12. Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ταβίας, τοποτηρητής Δωροθέου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Ἀγκύρας. Ὁμοίως.

13. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰλίου, τοποτηρητής Εὐπρεπίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κυζίκου. Ὁμοίως.

14. Εὐσέβιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Τύρου. Ὁμοίως.

15. Ἰωάννης ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας. Ὁμοίως.

16. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νικαίας. Ὁμοίως.

17. Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τῆς μητροπόλεως Χαλκηδόνος. Ὁμοίως.

18. Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ταρσοῦ. Ὁμοίως.

19. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κουκουσοῦ, τοποτηρητής Παλλαδίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Μελιτηνῆς. Ὁμοίως.

20. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης. Ὁμοίως.

21. Πομπηϊανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Βικτωρίας τῆς ἐπαρχίας Βυζακίου. Ὁμοίως.

22. Ἀμαζόνιος χάριτι Χριστοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἐδέσσης. Ὁμοίως.

23. Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Γαγγρῶν. Ὁμοίως.

24. Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀπαμείας. Ὁμοίως.

25. Εὐφραντᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Τυάνων. Ὁμοίως.

26. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἱεραπόλεως τῆς κατ' Εὐφράτην. Ὁμοίως.

27. Βοσπόριος κατὰ ὑπομονὴν καὶ παραχώρησιν Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νεοκαισαρείας. Ὁμοίως.

28. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Βόστρων. Ὁμοίως.

29. Φίλιππος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Μύρων τῆς Λυκίας. Ὁμοίως.

30. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σελευκείας τῆς παρ' Ἰσαύρους. Ὁμοίως.

67. Τά γραφέντα ὑπό τοῦ ἁγίου Εὐτυχίου ὀνομάζονται «Τύπος ὑπογραφῆς» (Formula subscriptionis). Τό περιεχόμενον τοῦ τύπου ὑπογραφῆς καθωρίζετο ὑπό τῆς Συνόδου καί ἐγράφετο ὑπό ἑκάστου τῶν Πατέρων ἰδιοχείρως εἰς ἔνδειξιν πλήρους ὑπ' αὐτοῦ ἀποδοχῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου.

31. Ἰουλιανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σάρδεων τῆς Λυδίας. Ὁμοίως.

32. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Γορτύνης, τῆς μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας Κρήτης. Ὁμοίως.

33. Εὐστάθιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Δαμασκοῦ. Ὁμοίως.

34. Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ρόδου. Ὁμοίως.

35. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀντιοχείας τῆς ἐπαρχίας Πισιδίας. Ὁμοίως.

36. Εὐλόγιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Πέργης τῆς ἐπαρχίας Παμφυλίας. Ὁμοίως.

37. Κυριακός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀμίδης. Ὁμοίως.

38. Σεβηριανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ἀφροδισιάδος τῆς ἐπαρχίας Καρίας. Ὁμοίως.

39. Σεβῆρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Συννάδων τῆς ἐπαρχίας τῆς Φρυγίας Σαλουταρίας. Ὁμοίως.

40. Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σίδης τῆς ἐπαρχίας Παμφυλίας. Ὁμοίως.

41. Ἀβράμιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σεργιουπόλεως. Ὁμοίως.

42. Ἀσίγνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, τοποτηρητής Ἰωάννου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Λαοδικείας τῆς ἐπαρχίας τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας. Ὁμοίως.

43. Ἰωάννης χάριτι Χριστοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου. Ὁμοίως.

44. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Μαρωνείας τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. Ὁμοίως.

45. Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως, μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας τῆς Δευτέρας Καππαδοκίας. Ὁμοίως.

46. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λαοδικείας, μητροπόλεως τῆς Θεοδωριανῆς ἐπαρχίας. Ὁμοίως.

47. Αὐξάνων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἱεραπόλεως. Ὁμοίως.

48. Εὐστάθιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Μαξιμιανουπόλεως. Ὁμοίως.

49. Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Αἴνου τῆς

ἐπαρχίας Ροδόπης. Ὁμοίως.

50. Δομέτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Χαλκίδος. Ὁμοίως.

51. Αἰθέριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀναζαρβοῦ ἤ Ἰουστινουπόλεως. Ὁμοίως.

52. Βαλεριανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ὄββης τῆς ἀνθυπατικῆς ἐπαρχίας. Ὁμοίως.

53. Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σελευκείας. Ὁμοίως.

54. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Δρυζιπάρων. Ὁμοίως.

55. Σεβῆρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Παφλαγονίας. Ὁμοίως.

56. Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς-Κυψελῶν. Ὁμοίως.

57. Κρήσκης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας Κουϊκούλου τῆς ἐπαρχίας Νουμιδίας. Ὁμοίως.

58. Ρωμανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Γαβάλων. Ὁμοίως.

59. Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας. Ὁμοίως.

60. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νύσσης. Ὁμοίως.

61. Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς-Καμουλιανῶν. Ὁμοίως.

62. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως-Βαρκουσῶν. Ὁμοίως.

63. Σέργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς τῆς Δευτέρας Αἰγύπτου. Ὁμοίως.

64. Χριστοφόρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Ἀρκαδιουπόλεως. Ὁμοίως.

65. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κλύσματος. Ὁμοίως.

66. Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Βύβλου. Ὁμοίως.

67. Λεόντιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἄρκης τῆς Ἀρμενίας. Ὁμοίως.

68. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μυρίνης τῆς ἐπαρχίας Ἀσίας. Ὁμοίως.

69. Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως τῆς Πρώτης Μακεδονίας. Ὁμοίως.

70. Θωμᾶς χάριτι Χριστοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Βερισσῶν. Ὁμοίως.

71. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως. Ὁμοίως.

72. Αἰμιλιανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀντιπύργου. Ὁμοίως.

73. Ἀριστόδημος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Φιλομηλίου. Ὁμοίως.

74. Θαλέλαιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως τῆς Πισιδίας. Ὁμοίως.

75. Θεόκτιστος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας. Ὁμοίως.

76. Διογενειανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως τῆς Πισιδίας. Ὁμοίως.

77. Βάσσος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ταμιάθεως. Ὁμοίως.

78. Ἀνατόλιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κύμης τῆς Ἀσίας. Ὁμοίως.

79. Κόνων ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος Μαγύδου τῆς Παμφυλίας. Ὁμοίως.

80. Διογένης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κρατείας. Ὁμοίως.

81. Θεόκτιστος ὁ ταπεινότατος ἐπίσκοπος Προύσης. Ὁμοίως.

82. Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος. Ὁμοίως.

83. Ἠλίας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Διοκλητιανουπόλεως. Ὁμοίως.

84. Θεωνᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κουσσῶν. Ὁμοίως.

85. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λιμύρων τῆς Λυκίας. Ὁμοίως.

86. Ζώσιμος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀντάνδρου. Ὁμοίως.

87. Ἀσυγκρίτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀράδου. Ὁμοίως.

88. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Βοτρύων. Ὁμοίως.

89. Φίλιππος ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος Φελλοῦ. Ὁμοίως.

90. Μηνᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μυριαγγέλων. Ὁμοίως.

91. Κυπριανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωρύκου. Ὁμοίως.

92. Ρεστιτοῦτος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας Μιλεύης τῆς Νουμιδίας. Ὁμοίως.

93. Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντίνης τῆς Ὀσροηνῆς. Ὁμοίως.

94. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Ἑλενοπόλεως. Ὁμοίως.

95. Σεβῆρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ταβῶν. Ὁμοίως.

96. Θεόκτιστος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἁλικάρνης τῆς Καρίας. Ὁμοίως.

97. Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κιρκησίου. Ὁμοίως.

98. Σωτήριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Αὐλῶνος. Ὁμοίως.

99. Γεννάδιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ζηνωνοπόλεως τῆς Παμφυλίας. Ὁμοίως.

100. Κοσμᾶς ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος Μαλλοῦ. Ὁμοίως.

101. Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μεγάρων. Ὁμοίως.

102. Καλλίνικος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ὀποῦντος. Ὁμοίως.

103. Πασχάσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Αἰγίου. Ὁμοίως.

104. Γεράσιμος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κιβύρας. Ὁμοίως.

105. Σέργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἱμέρεως. Ὁμοίως.

106. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας τῆς Εὐφρατησίας. Ὁμοίως.

107. Θαλέλαιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰσίνδων τῆς Παμφυλίας. Ὁμοίως.

108. Κρησκώνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως Ζαττάρων τῆς Νουμιδίας. Ὁμοίως.

109. Ἀνατόλιος ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος Σεβαστῆς. Ὁμοίως.

110. Νόννος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Δαυσάρων. Ὁμοίως.

111. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Βαλανεῶν. Ὁμοίως.

112. Βίκτωρ ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κωμοπόλεως Σίννας ἢ Σινάδος τῆς Ἀνθυπατικῆς ἐπαρχίας. Ὁμοίως.

113. Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μιδαείου. Ὁμοίως.

114. Μακάριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Πρυμνησσοῦ τῆς Φρυγίας Σαλουταρίας. Ὁμοίως.

115. Μέγας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μίρου τῆς Φρυγίας Σαλουταρίας. Ὁμοίως.

116. Γενέθλιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Δορυλαίου. Ὁμοίως.

117. Κρησκίτουρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς πόλεως Βόσσης τῆς Ἀνθυπατικῆς ἐπαρχίας. Ὁμοίως.

118. Νικήτας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας τῆς Δευτέρας Κιλικίας. Ὁμοίως.

119. Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Διονυσίου πόλεως. Ὁμοίως.

120. Πελάγιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀζάνων τῆς Φρυγίας

Πακατιανῆς. Ὁμοίως.

121. Ἱέρων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀναστασιουπόλεως τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς. Ὁμοίως.

122. Γλαῦκος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀλίων τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας. Ὁμοίως.

123. Προκόπιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀντινόου τῆς Θηβαΐδος. Ὁμοίως.

124. Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Δομετιουπόλεως τῆς Ἰσαυρίας. Ὁμοίως.

125. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κολωνίας τῆς Θεοδωριάδος. Ὁμοίως.

126. Φρόνιμος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Συναοῦ τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας. Ὁμοίως.

127. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Δοροστόλου. Ὁμοίως.

128. Οὐράνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Τράλλεων τῆς Λυδίας. Ὁμοίως.

129. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κηράσων τῆς Λυδίας. Ὁμοίως.

130. Μακεδόνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς τῆς Βιθυνίας. Ὁμοίως.

131. Ἐκδίκιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς νήσου Τήνου. Ὁμοίως.

132. Εὐλόγιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Δανάβων. Ὁμοίως.

133. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κοράδων. Ὁμοίως.

134. Ἐλπιδοφόρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Ἀναστασιουπόλεως τῆς Καρίας. Ὁμοίως.

135. Κυρίων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Λαδίμων. Ὁμοίως.

136. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λαοδικείας. Ὁμοίως.

137. Σίλας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας. Ὁμοίως.

138. Μέγας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μίρου, ὡς ἐξ ὀνόματος Διογένους τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου Αὐγουστουπόλεως. Ὁμοίως.

139. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἰγγελῶν. Ὁμοίως.

140. Ἰουλιανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ζεύγματος. Ὁμοίως.

141. Δορυμένης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀδραῶν τῆς Ἀραβίας. Ὁμοίως.

142. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λέρου. Ὁμοίως.

143. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς λαμπρᾶς πόλεως Γαργαρῶν. Ὁμοίως.

144. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κομάνων τῆς Δευτέρας Ἀρμενίας. Ὁμοίως.

145. Ρουφῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Σεβαστείας. Ὁμοίως.

146. Κόνων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σεμνείων. Ὁμοίως.

147. Κυριακός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Κασατῶν. Ὁμοίως.

148. Σισίννιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Πραινέτου. Ὁμοίως.

149. Ἰουλιανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Βατνῶν. Ὁμοίως.

150. Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ράχλης τῆς ἐπαρχίας Τύρου. Ὁμοίως.

151. Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Πορθμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁμοίως.

152. Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας Στεκτορίου τῆς περιοχῆς Πενταπόλεως τῆς ἐπαρχίας τῆς Σαλουταρίας Φρυγίας. Ὁμοίως.

153. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως Ἀμασείας. Ὁμοίως.

154. Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀδρασοῦ. Ὁμοίως.

155. Εὔανδρος ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας Κνίδου. Ὁμοίως.

156. Μηνᾶς ὁ ἁμαρτωλός καί ταπεινός ἐπίσκοπος τῆς νήσου Καρπάθου. Ὁμοίως.

157. Ἐλευσίνιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης. Ὁμοίως.

158. Σαββάτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως. Ὁμοίως.

159. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νέας Ἰουστινιανῆς ἤ Δάρα. Ὁμοίως.

160. Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Χερσῶνος. Ὁμοίως.

161. Κυπριανός ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀδριανοῦ Θηρῶν. Ὁμοίως.

162. Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀπαμείας τῆς Πισιδίας. Ὁμοίως.

163. Λεόντιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀμαδησσοῦ. Ὁμοίως.

164. Θεόδωρος χάριτι Χριστοῦ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Βιζύης. Ὁμοίως.

165. Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀγχιάλου. Ὁμοίως.

166. Κόνων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀδριανῶν. Ὁμοίως.

Τέλος

Εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν ἔλαβον μέρος ρξστ΄ ἐπίσκοποι[68].

68. Κατά τόν ἱστορικόν Εὐάγριον τόν σχολαστικόν (βλ. ἱστορία Ἐκκλησιαστική, βιβλ. Δ΄ κεφ. λη΄ (P.G. 86, 2773 ἑξ) μετά τήν ὑπογραφήν τῆς «ψήφου τῆς Συνόδου» καί τῶν ΙΔ΄ Κεφαλαίων της περί τῆς ὀρθῆς καί ἀμωμήτου πίστεως, «ἀναφορὰ γέγονε πρὸς Ἰουστινιανὸν παρὰ τῆς Συνόδου μετὰ τὰς γενομένας παρ᾽ αὐτῆς ἐκβοήσεις». Ἀπό τήν μαρτυρίαν αὐτήν συνάγεται ὅτι μετά τήν ὑπογραφήν ἡ Σύνοδος ἐπευφήμησε μέ διαφόρους ἐκβοήσεις τόν Βασιλέα· καί ὅτι ἔκαμε ἔγγραφον πρός αὐτόν ἀναφοράν ἀνάλογον πρός τήν ἐν Πράξ. Ε΄ § 15 Δ΄, μέ τήν ὁποίαν, ἀφοῦ ἐξιστόρησε τά κατά τήν Σύνοδον, ὑπέβαλε εἰς αὐτόν τά Πρακτικά αὐτῆς ἤ τοὐλάχιστον τήν δογματικήν Ψῆφον.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄
Ο ΠΑΠΑΣ ΥΠΟΤΑΣΣΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ

Βιγιλίου ἐπιστολή II πρός Εὐτύχιον

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Εὐτυχίῳ Βιγίλιος[1].

1. Τὰ σκάνδαλα, ἅπερ ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐχθρὸς τῷ σύμπαντι κόσμῳ διήγειρεν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ· οὕτως ὡς τὸ οἰκεῖον βούλημα πρὸς τὸ ἀνατρέψαι τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διακειμένην· ἕκαστον φαύλου σκοποῦ τυγχάνοντα πληρῶσαι, οἵῳ δήποτε τρόπῳ σπουδάζοντα -οὐ μόνον ἐξ ὀνόματος ἰδίου ἀλλὰ καὶ ἐξ ἡμετέρου καὶ ἐξ ἄλλων- διὰ τοῦ λέγειν ἢ τοῦ γράφειν διάφορα· πλάσασθαι πεποίηκεν εἰς τοσοῦτον, ὅτι ἡμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγοντας καὶ ἴσῳ σεβάσματι τὰς τέσσαρας συνόδους ἐκδικοῦντας καὶ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων συνόδων μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πίστει ἀμώμως διατελοῦντας· τοῖς σοφίσμασι τῆς οὕτω πονηρᾶς αὐτοῦ πανουργίας ἐπεχείρησε διελεῖν[2]· ὥστε ἡμᾶς, τοὺς ἐν μιᾷ πίστει ὁμόφρονας γεγονότας καὶ ὄντας, καταφρονήσαντας τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, εἰς διχόνοιαν ἀπαχθῆναι.

2. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅς ἐστι φῶς ἀληθινόν, ὃν σκότος οὐ καταλαμβάνει, πάσης συγχύσεως τῆς ἡμῶν[3] διανοίας

1. Περί τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιστολῆς ἰδέ Eng. Retth, Vigilii papae epistolae duae· Scandala et Aëtius. De authenticitate inquisitio. Roma 1920. Περί τῆς σημασίας τῆς ἐπιστολῆς ἰδέ J. Straub, Die Verurteilung der drei Kapitel durch Vigilius (Vigilii Epistola II ad Eutychium) ἐν Κληρονομία 2 (1970) σελ. 347-375. Πολλοί καθολικοί, ὁπαδοί τῆς θεωρίας περί νεοχαλκηδονισμοῦ, βλέπουν τήν ἐπιστολήν αὐτήν, τήν τόσον ὑπεύθυνον, ὡς μή ex cathedra! Βλ. καί Εἰσαγωγή κεφ. Ζ΄ § 1.

2. Ἡ διάστασις τοῦ πάπα μέ τήν οἰκουμενικήν Σύνοδον ἦτο ἔργον καί μεθοδεία τοῦ διαβόλου.

3. Ὁ πάπας ὁμολογεῖ μέ ταπείνωσιν ὅτι ὁ ὑπό τοῦ διαβόλου τυφλωθείς ἦτο ὁ ἴδιος.

ἀποκινηθείσης, πρὸς εἰρήνην τὴν οἰκουμενικὴν ἀνεκαλέσατο ἐκκλησίαν, οὕτως ὥστε τὰ ὀφείλοντα διατυπωθῆναι παρ' ἡμῶν (ἀποκαλύπτοντος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἀληθείας ἀνιχνευθείσης) σωτηριωδῶς πληρωθῆναι, διὰ τοῦτο γινωσκέτω ὑμῶν ἡ σύμπασα ἀδελφότης, ὅτι περ τὰς τέσσαρας συνόδους, τουτέστι τὴν ἐν Νικαίᾳ, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ἅμα τοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς ἐν πᾶσι καὶ δεχόμεθα καὶ θεοφιλεῖ διανοίᾳ προσκυνοῦμεν καὶ ὁμοψύχως φυλάττομεν· καί, οἵτινες δήποτε ταῖς αὐταῖς ἁγίαις Συνόδοις ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν περὶ τῆς ἁγίας Πίστεως ὁρισθεῖσιν οὐκ ἀκολουθοῦσι, τούτους ἀλλοτρίους τοῦ συλλόγου τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κρίνομεν.

3. Διὰ τοῦτο τὴν ὑμῶν ἀδελφότητα τὸ παρ' ἡμῶν γενόμενον εἰδέναι βουλόμενοι τούτοις τοῖς γράμμασι κατάδηλον αὐτῇ ποιοῦμεν, ἐπειδὴ οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν, ὁπόσα κεκίνηται[4] περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, τουτέστι περὶ Θεοδώρου τοῦ ποτὲ Μοψουεστίας ἐπισκόπου καὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν Θεοδωρήτου συγγραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μᾶριν τὸν Πέρσην, καὶ διάφορα περὶ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων γεγένηταί τε καὶ γέγραπται·

4. Καὶ διὰ τοῦτο εἴγε ἐν παντὶ πράγματι ὁ τῆς σοφίας λόγος ἀπαιτεῖ τὸ ζητηθὲν ἀναψηλαφᾶσθαι καὶ οὐκ αἰδὼς εἶναι ὀφείλει, ὥστε τῇ σπουδῇ τῆς ἀληθείας τὸ παρὰ τὴν ἀρχὴν μὲν παραλειφθέν, εὑρεθὲν δὲ μετὰ ταῦτα δημοσιευθῆναι, πόσῳ γε μᾶλλον ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσι τοῦτο ἁρμόζει φυλάττεσθαι; Ὁπότε δῆλόν ἐστιν τοὺς ἡμῶν πατέρας καὶ μάλιστα τὸν μακαριώτατον Αὐγουστῖνον, τὸν ἐκλάμψαντα ἐν τοῖς θείοις λόγοις τῆς Ῥωμαϊκῆς εὐγλωττίας διδάσκαλον, ἀναψηλαφῆσαί τε τοὺς οἰκείους λόγους καὶ διορθώσασθαι τὰ αὐτῷ εἰρημένα καὶ τὰ παραλειφθέντα[5], μετὰ ταῦτα δὲ εὑρεθέντα, προστεθεικέναι· καὶ ἡμεῖς ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ὑποδείγμασι προτραπέντες ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν μνημονευθέντων τριῶν κεφαλαίων οὐδέποτε ἀπέστημεν δι' ἐρεύνης γινόμενοι, τί περὶ τούτων τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων ἐν

4. Ἤτοι συνεζητήθησαν καὶ ἀπεφασίσθησαν κατὰ τὴν Ε΄ Σύνοδον.

5. Ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος μὲ τὰς retractationes τῶν ἔργων του πράγματι ἀναψηλαφᾷ· διορθώνει· προσθέτει παραλειφθέντα.

τοῖς τῶν ἡμετέρων πατέρων γράμμασι δύνηται τὸ ἀληθέστερον εὑρεθῆναι.

5. Ὅθεν φανερὸν γέγονε διὰ καθαρᾶς ἀληθείας[6] ἐν τοῖς εἰρημένοις Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας λόγοις, τοῖς πανταχοῦ στηλιτευομένοις τὰ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων περιέχεσθαι· ἀμέλει τε καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες κατ' αὐτοῦ γράφοντες ἰδίους λόγους πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καταλελοίπασι. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίαις φανερῶς αὐτὸν εἰρηκέναι εὑρίσκομεν ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον· καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐληλυθέναι· καὶ τῇ πολιτείᾳ ἄμωμον γενόμενον· καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον βαπτισθῆναι ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰληφέναι καὶ υἱοθεσίας ἠξιῶσθαι· καὶ καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸν Χριστὸν προσκυνεῖσθαι· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ παντελῶς ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι.

6. Πρὸς τούτοις, εἶπε τοιαύτην γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστόν, ὁποίαν ὁ ἀπόστολος εἶπε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς «ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκαν μίαν»· καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς καὶ εἰπὼν «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον», οὐ δέδωκεν αὐτοῖς Πνεῦμα Ἅγιον.

7. Ὁμοίως καὶ τοῦτο ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὅτι τὴν ὁμολογίαν, ἣν Θωμᾶς ἐποιήσατο ψηλαφήσας τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγων «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου», μὴ εἰρῆσθαι ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, (οὐδὲ γὰρ λέγει Θεόδωρος Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν), ἀλλὰ πρὸς τὰ θαύματα τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν δοξάσαι τὸν Θεὸν καὶ ταῦτα εἰρηκέναι.

8. Τὸ δὲ χεῖρον ἔτι μὴν καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ, ἣν δῆθεν ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων ἔγραψεν, ὁ αὐτὸς Θεόδωρος ὅμοιον ἐποιήσατο τὸν Χριστὸν Πλάτωνι καὶ Μανιχαίῳ καὶ Ἐπικούρῳ καὶ

6. «Καθαρὰ ἀλήθεια» ὀνομάζονται ἐκεῖνα ποὺ ἡ Ε΄ Σύνοδος ἀπεφάσισε περὶ τοῦ Θεοδώρου, τοῦ ὁποίου ἐνταῦθα ἀναθεματίζονται καὶ ὑπὸ τοῦ πάπα ὄχι μόνον ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑρμηνευτική (βλ. κεφ. 6-8).

Μαρκίωνι, λέγων ὅτι, ὥσπερ ἕκαστος ἐκείνων ἐκ τοῦ οἰκείου, οὗ εὕρατο δόγματος, τοὺς ἰδίους μαθητὰς ἐκάλεσε Πλατωνικοὺς καὶ Μανιχαίους καὶ Ἐπικουρείους καὶ Μαρκιωνιστάς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς τὸ δόγμα εὑρηκὼς ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς ἐκάλεσεν. Διὰ ταῦτα τοίνυν σύμπασα γινωσκέτω ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία δικαίως ἡμᾶς καὶ ἀνεπιλήπτως πρὸς τὰ περιεχόμενα ταύτῃ ἡμῶν τῇ διατυπώσει ἐληλυθέναι.

9. Ὅθεν κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πᾶσιν αἱρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν, ὡς φανερόν ἐστιν, ὑπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων καὶ ὑπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ Θεόδωρον τόν ποτε Μοψουεστίας ἐπίσκοπον καὶ τὰ τούτου ἀσεβῆ συγγράμματα.

10. Οὐδὲν ἧττον [ἀναθεματίζομεν] καὶ τὰ παρὰ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου καὶ τὰ πρὸς ἐκδίκησιν Θεοδώρου καὶ Νεστορίου ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντα.

11. Πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ κατακρίνομεν τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Μᾶριν τὸν Πέρσην τὸν αἱρετικὸν παρὰ Ἴβα γεγράφθαι λεγομένην, ἥτις τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι ἀπαρνεῖται, ψιλὸν δὲ ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι λέγει, ὃν ναὸν προσαγορεύει, ὥστε ἐκ τούτου ἄλλον νοεῖσθαι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· καὶ τὸν ἅγιον δὲ Κύριλλον, τὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως διδάσκαλόν τε καὶ κήρυκα, ὡς αἱρετικὸν καὶ ὅμοια Ἀπολιναρίου γράψαντα διαβάλλει· καὶ καταγινώσκει τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου ὡς χωρὶς κρίσεώς τε καὶ ζητήσεως τὸν Νεστόριον κατακρινάσης· καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ καὶ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει ἀποκαλεῖ ἡ αὐτὴ ἐπιστολή, ἐκδικεῖ δὲ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ συγγράμματα.

12. Τὰ προειρημένα τοίνυν τρία ἀσεβῆ κεφάλαια ἀναθεματίζομεν καὶ κατακρίνομεν, τουτέστι τὸν ἀσεβῆ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων· καὶ ἅπερ ἀσεβῶς Θεοδώρητος συνεγράψατο· καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἴβα γεγράφθαι, ἥτινι αἱ εἰρημέναι ἀνωτέρω ἀθέμιτοι περιέχονται βλασφημίαι· καὶ τὸν ὅντινα δήποτε ταῦτα ἐν οἵῳ δήποτε χρόνῳ πιστεύοντα ὀφείλειν δεχθῆναι ἢ ἐκδικηθῆναι ἢ ἐπιχειροῦντά ποτε τὴν παροῦσαν κατάκρισιν ἀνατρέψαι, τῷ ὁμοίῳ ἀναθέματι ὑποβάλλομεν.

13. Τοὺς δέ, ὅσοι φυλάττοντες τὴν ὀρθὴν πίστιν τὴν ὑπὸ τῶν προειρημένων τεσσάρων συνόδων κηρυχθεῖσαν τὰ μνημονευθέντα τρία κεφάλαια κατέκριναν, ἤγουν κατακρίνουσιν, ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς[7] ὁριζόμεθα. Ἅτινα δήποτε, εἴτε παρ' ἐμοῦ εἴτε παρ' ἄλλων πρὸς ἐκδίκησιν τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων γεγένηται, τῇ διατυπώσει τοῦ παρόντος ἡμῶν γράμματος καταργοῦμεν[8]· πάσας γὰρ τὰς ἐμφερομένας ἀνωτέρω βλασφημίας ἀπέστω τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα τις εἴπῃ ὅτι αἱ προειρημέναι τέσσαρες σύνοδοι ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἐδέξατο ἢ τοὺς τὰ ὅμοια φρονοῦντας καὶ ἀκολουθοῦντας. Δηλοῦται ὄντως, ὅτι περ ὑπὸ τῶν μνημονευθέντων ἁγίων πατέρων καὶ μάλιστα ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου οὐδείς, περὶ οὗ ὑποψία τις γέγονεν, ἐδέχθη, εἰ μὴ ὃς ἀπεβάλετο τὰς ἀνωτέρω ἐμπεριεχομένας βλασφημίας, ἤγουν τὰ ὅμοια ταύταις ἢ τὴν αἵρεσιν, περὶ ἧς ὕποπτος γέγονεν, ἢ τὰς βλασφημίας ἀπηρνήσατο καὶ κατέκρινε, περὶ ὧν ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν.

Ὁ Θεός σε ὑγιῆ διαφυλάττοι, ἀδελφὲ τιμιώτατε.

Ἐδόθη τῇ πρὸς ἓξ εἰδῶν Δεκεμβρίων[9], βασιλείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου αὐγούστου ἔτους εἰκοστοῦ ἑβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου ἔτους δωδεκάτου.

---

7. Ἤτοι· αὐτούς ἔχομεν ἀδελφούς καί συλλειτουργούς· αὐτούς ἔχομεν ὁμοπίστους.

8. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ πάπας Βιγίλιος ἀναθεματίζει τό ἰδικόν του Constitutum I, τό Κεφαλαιογράφιον, τά ἔργα τοῦ Φακούνδου κ.ἄ. καί διακηρύσσει ὅτι τά ὑπέρ τῶν Τριῶν Κεφαλαίων ἐπιχειρήματά τους ὑπῆρξαν «βλασφημίαι», ἐντελῶς ξένai πρός τήν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας καί ἰδίως τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

9. Ἤτοι τήν 8 Δεκεμβρίου 553 μ.Χ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄
Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΩΡΙΓΕΝΙΣΜΟΥ

Εἰσαγωγή

α. Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος κατεδίκασε καί ἀνεθεμάτισε τάς ὠριγενιστικάς ἰδέας περί ψυχῆς καί ἀναστάσεως, πού ἐν συντομίᾳ εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Ὅλα τά πνευματικά ὄντα (ἄνθρωποι, ἄγγελοι, δαίμονες, ἡ ψυχή τοῦ Χριστοῦ) καί πολλά ὄντα κατά τό φαινόμενον ὑλικά (ἥλιος, σελήνη, ἀστέρες, καί ἄ.) εἶναι οὐσίαι πνευματικαί, πού κατ᾽ ἀρχάς ἦσαν μεταξύ τους ὅμοιαι, ἴσαι καί ὁμοδύναμοι· καί διά τοῦτο ἀπετέλουν μίαν «ἑνάδα» καί μή ἔχοντα τά δηλωτικά διαφορᾶς ὀνόματα, πού ἔχουν σήμερον, ὠνομάζοντο συλλήβδην, «νόες» (Βλ. Mansi 9, 536 ἑξ.).

2. Ὅμως οἱ νόες ἡμάρτησαν· ἐψύγη ἡ πρός Θεόν ἀγάπη τους· καί διά τοῦτο ὠνομάσθησαν ἔκτοτε ψυχαί· καί πρός τιμωρίαν των ἡνώθησαν μέ σώματα διαφόρου παχύτητος καί σκοτεινότητος, ἀναλόγως τῆς ἀπό Θεοῦ ἀπομακρύνσεως.

3. Εἷς καί μόνον νοῦς ἔμεινε καθαρός. Μέ αὐτόν ἡνώθη ὁ Θεός Λόγος καί αὐτός ἀπετέλεσε τήν «ψυχήν» τοῦ Χριστοῦ.

4. Αἱ ψυχαί ἔχουν τήν δυνατότητα νά ἐπανέλθουν εἰς τήν ἀρχαίαν κατάστασιν, ἐάν ἀνερχόμεναι βαθμηδόν καθαρισθοῦν ἀπό παντός ῥύπου.

5. Ὁ Θεός Λόγος, πού ἡνωμένος μέ τόν ἀναμάρτητον «νόα» ἐσαρκώθη ὑπέρ ἀνθρώπων, ἐν τῷ μέλλοντι θά γίνῃ χάριν τῶν Χερουβείμ Χερουβείμ καί χάριν τῶν δαιμόνων κάτι τό ἀνάλογον διά νά ἀποκαταστήσῃ τά πάντα. Τά περί ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων ἰδέας τοῦ Ὠριγένους ἀπεδέχετο καί ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας. Ὁ ἅγιος Φώτιος μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι «ὁ Θεόδωρος... τὴν Νεστορίου αἵρεσιν ὠδίνων ἡμῖν, ἐν πολλοῖς ὤπται καὶ τὴν Ὠριγένους [νοσῶν] κατὰ γὲ τὸ τέλος ὑποφωνεῖν τῆς κολάσεως» (βλ. Βιβλ. 177 ἐν R. Henry II, 179)· καί ὅτι «ἐν τῷ πρὸς Μαστούβιον... καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται» (Βιβλ. 81, R. Henry I, 187). Βλ. καί Πράξ. Δ΄ κεφ. ΝΘ΄ καί τήν ἐκεῖ σημ. 56.

6. Κατά τήν ἀνάστασιν ὅλαι αἱ ψυχαί θά γίνουν ἰσόχριστοι, τέλειοι νόες, θά ἐπανέλθουν εἰς τήν ἑνάδα καί θά προσλάβουν σωματικῶς τό σχῆμα τῆς τελειότητος, τό σφαιρικόν!

Κατά τήν ὑπ᾽ ὄψιν μας ἐποχήν οἱ ῥέποντες πρός τόν ἐσωτερισμόν εὑρίσκουν βαθεῖαν ἱκανοποίησιν εἰς τά ὡς ἄνω διδάγματα τοῦ Ὠριγένους.

Σήμερον οἱ θαυμασταί τῆς ἐπιστημοσύνης του θεωροῦν «ἀκαλλές» νά ἔχῃ καταδικασθῇ ὁ «μέγας διδάσκαλος»· π.χ. ὁ P. Battifol θεωρεῖ τόν τρόπον τῆς

καταδίκης του «άήθη» καί τήν σχετικήν παράδοσιν άναξιόπιστον. Πρός στήριξιν τῶν ἀπόψεών τους ἰσχυρίζονται, ὅτι εἰς τά σῳζόμενα Πρακτικά τῆς Ε΄ Συνόδου δέν φαίνεται νά ἔγινε συζήτησις καί νά ἐλήφθη ἀπόφασις ἐπί τοῦ ὠριγενισμοῦ. Καί προσπαθοῦν νά ἀποδείξουν ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ ὠριγενισμοῦ ἔγινε εἰς τήν Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον τοῦ 543 μ.Χ. καί συνεπῶς στερεῖται κύρους.

β. Ποία ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἀλήθεια;

Ὁ Ἱερός Φώτιος εἰς τήν Βιβλιοθήκην του μᾶς ἔσωσε πληροφορίας ὅτι α) ἀνώνυμος ὠριγενιστής συγγράψας ἐκτενεστάτην πεντάτομον ἀπολογίαν «ὑπέρ Ὠριγένους» «ψυχῶν τε προϋπαρξιν συνομολογεῖ» (R. Henry II, 88), ἐνῶ β) ὁ μαθητής τοῦ Ὠριγένους Πιέριος «ὑπαινίττεται, κατὰ τὸν Ὠριγένους ὕθλον, καί προϋπαρξιν ψυχῶν» (R. Henry II, 93).

Ὁ Ὠριγένης ἐτέθη πολύ ἐνωρίς ὑπό ἀμφισβήτησιν διά τάς περί ψυχῆς καί ἀναστάσεως θεωρίας του. Ἤδη οἱ ἅγιοι Πέτρος Ἀλεξανδρείας μέ τό ἔργον του «περί τοῦ μή προϋπάρχειν τήν ψυχήν τοῦ σώματος» (Β.Ε.Π. 18, 255) καί Μεθόδιος Ὀλύμπου μέ τό «περί ἀναστάσεως» (Β.Ε.Π. 18, 111-175) ἐπιχειροῦν τόν ἔλεγχον τῶν ὡς ἄνω ἰδεῶν του. Ἀλλά τό θέμα μένει τότε εἰς τά ὅρια τῆς ἀμφισβητήσεως.

Κατά τά μέσα τοῦ Δ΄ αἰῶνος ὁ ὠριγενισμός ἀρχίζει καί πάλιν νά θέλγη. Ἀλλά καί πολεμεῖται σφοδρῶς. Ὁ μοναχός Ἀτάρβιος καί οἱ ἅγιοι Ἱερώνυμος, Ἐπιφάνιος Κύπρου, καί Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας πρωτοστατοῦν διά τήν καταδίκην του. Ὁ Ἀτάρβιος χαρακτηρίζει τόν Ὠριγένη «πατέρα Ἀρείου», «ρίζαν καί τοκέα πασῶν τῶν αἱρέσεων» (Βλ. Σωκράτους, Ἱστορία Ἐκκλησιαστική VI § 10-12). Ὁ Θεόφιλος συγκροτεῖ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τό 400 μ.Χ. Σύνοδον, πού καταδικάζει τάς ὠριγενιστικάς ἰδέας ὡς «βλασφημίας», «ματαιολογίας», «πλάνας ἀπωλείας», «λερναίαν ὕδραν καί μητέρα ἁπασῶν τῶν αἱρέσεων».

Καί τῆς τοπικῆς αὐτῆς Συνόδου τό κῦρος τῶν ἀποφάσεων ἀμφισβητεῖται.

Ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ὁμολογεῖ τάς δύο φύσεις «ἀχωρίστως» ἡνωμένας διά νά ἀντικρούσῃ ὠριγενιστικάς ἰδέας (βλ. Al. Grillmeier, Jesus der Christus im Glauben der Kirche, Würzburg 1982, σ. 774).

γ. Ἐπί Ἰουστινιανοῦ ὁ ὠριγενισμός παρουσιάζει ἄνθησιν εἰς τήν Παλαιστίνην μεταξύ τῶν μοναχῶν, ἐπειδή ἔχει στοιχεῖα ἐσωτερισμοῦ. Τό πατριαρχεῖον τῆς Ἱερουσαλήμ εὑρίσκεται κυριολεκτικῶς ὑπό τήν ἐπιρροήν τους. Οἱ ὠριγενισταί ἐκμεταλλεύονται τήν κατάστασιν καί ἀποδύονται εἰς προσπάθειαν Ἐκκλησιαστικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ὠριγένους καί τῶν ἰδεῶν του. Οἱ λόγιοι μοναχοί Λεόντιος ὁ ἱεροσολυμίτης, Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς καί Δομετιανός μεταβαίνουν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ συνδέονται μέ τόν κειμηλιάρχην τῆς Ἁγίας Σοφίας παπᾶ-Εὐσέβιον καί μέ τήν μεσιτείαν του ὁ μέν Θεόδωρος χειροτονεῖται μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, ὁ δέ Δομετιανός Ἀγκύρας (537 μ.Χ.). Παρά ταῦτα ἀποτυγχάνουν. Ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας ἅγιος Ἐφραίμ, παρ' ὅτι θεωρεῖται ἔνθερμος θιασώτης τοῦ νεοχαλκηδονισμοῦ, ἀναθεματίζει συνοδικῶς τόν Ὠριγένη καί τούς ὠριγενιστάς (542 μ.Χ.). Οἱ ὠριγενισταί ἀξιοῦν ἀπό τόν Ἱεροσολύμων Πέτρον νά διαγράψῃ ἀπό τά ἱερά δίπτυχα τόν ἐχθρόν τους πατριάρχην Ἀντιοχείας. Ὁ Πέτρος ἐπαχθῶς πιεζόμενος ὑπό τῶν ὠριγενιστῶν ἀπευθύνεται πρός τόν Βασιλέα ἐρωτῶν αὐτόν περί τοῦ πρακτέου. Τότε ἐγράφη ὑπό τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ «Λόγος» ὁ καταπεμφθείς «πρός Μηνᾶν τόν ἁγιώτατον

καί μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς εὐδαίμονος πόλεως καί πατριάρχην κατά τοῦ δυσσεβοῦς Ὠριγένους καί τῶν ἀνοσίων αὐτοῦ δογμάτων» (Mansi 9, σελ. 487 ἑξ.).

Ὁ λόγος αὐτός καταλήγει εἰς δέκα ἀναθεματισμούς, οἱ ὁποῖοι, ὡς εἶναι εὐνόητον, δέν ταυτίζονται μέ τούς δεκα-πέντε ἀναθεματισμούς ἤ κανόνας τῆς Ε΄ Συνόδου.

Ὁ ἅγιος Μηνᾶς συγκαλεῖ τήν Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον (543 μ.Χ.) καταδικάζει τόν ὠριγενισμόν, ἐπικυρώνει τά δέκα Κεφάλαια, εἰς τά ὁποῖα καταλήγει ὁ «Λόγος» τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καί ὁρίζει «τοῦ λοιποῦ μή ἄλλως ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι ἤ μοναστηρίων ἡγουμένους, *εἰ μή ποτε πρότερον* καί τόν εἰρημένον *Ὠριγένη ἀναθεματίσωσι*» (Mansi 9, 524 A-C). Τάς ἀποφάσεις αὐτάς ἐδέχθησαν καί προσυπέγραψαν οἱ μητροπολῖται Δομετιανός Ἀγκύρας καί Θεόδωρος Καισαρείας, πιθανώτατα μέλη τῆς Ἐνδημούσης. Καί συνεπῶς ὁ τάχα ἀναθεματισμός τοῦ Θεοδώρου Ἀσκιδᾶ, πού μνημονεύει ὁ Εὐάγριος πρέπει νά εἶναι μυθοπλασία, ἤ νά ἀναφέρεται εἰς κείμενόν του, πού ὁ ἴδιος εἶχε πλέον ἀποκηρύξει.

Τάς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου αὐτῆς ἀπεδέχθησαν καί προσυπέγραψαν ὁ πάπας Βιγίλιος (βλ. E. Caspar ἔ.ἀ. σελ. 242) καί οἱ πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας Ζώιλος, Ἀντιοχείας Ἐφραίμ καί Ἱεροσολύμων Πέτρος.

Ἀλλ' οἱ ὠριγενισταί δέν κάμπτονται, παρά τήν σαφῆ ἔνδειξιν ὅτι ὁ Ὠριγένης ἀνεθεματίσθη καί προσωπικῶς. Εἰς ἀπόδειξιν ἔρχεται τό γεγονός ὅτι κοιμηθέντος κατά Δεκέμβριον τοῦ 552 μ.Χ. τοῦ πατριάρχου Πέτρου διάδοχός του ἐξελέγη καί ἐνεθρονίσθη ὁ ὠριγενιστής Μακάριος, χωρίς βεβαίως νά ἀναθεματίσῃ τόν Ὠριγένη. Ἀλλ' οἱ ὀρθόδοξοι μοναχοί τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, μή ἀνεχθέντες τοῦτο ἀνεφέρθησαν εἰς τόν Βασιλέα (Δεκέμβριος 552 μ.Χ.). Τότε ὁ Ἰουστινιανός «ἐκέλευσε Σύνοδον Οἰκουμενικήν γενέσθαι» ἐπί τοῦ ὠριγενισμοῦ, δηλ. νά συμπεριληφθῇ τό ζήτημα εἰς τά θέματα τῆς ὑπό σύγκλησιν Συνόδου. Ὁ Μακάριος ἐξεβλήθη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου δυνάμει τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τῆς Ἐνδημούσης Συνόδου τοῦ 543 μ.Χ. καί πατριάρχης ἐξελέγη ὁ ἅγιος Εὐστόχιος, ὁ καί παραστάς εἰς τήν Ε΄ Σύνοδον διά τριῶν ἐπισκόπων-τοποτηρητῶν του.

δ. Ἠσχολήθη ἡ Ε΄ Σύνοδος μέ τόν ὠριγενισμόν;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι σαφῶς καί ἀπεριφράστως καταφατική. Ἐκτός ἀπό τήν γενικήν περί τούτου μαρτυρίαν τῆς μεταγενεστέρας ἱστορίας, ἔχομεν καί τή ρητήν εἰς τά σῳζόμενα Πρακτικά μνείαν (βλ. Πράξ. Ε΄ § 15), ὅτι τόν Ὠριγένη ἀναθεμάτισεν «ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης καί ὁ εὐλαβέστατος πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Βιγίλιος». Ἡ μαρτυρία αὐτή ἀποκλείεται νά ἀναφέρεται εἰς τήν Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον τοῦ 543 μ.Χ., ἀφοῦ ὡς πρωτοστατήσας εἰς τόν ἀναθεματισμόν τοῦ Ὠριγένους φέρεται ὁ ἅγιος Εὐτύχιος (ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης), πού τότε δέν ἦτο πατριάρχης καί δέν ἔπαιζε κανένα ρόλον· δέν εἶναι δέ δυνατόν νά ἀναφέρεται εἰς πρᾶξιν τῆς Ε΄ Συνόδου, πού τάχα ἀπεσιωπήθη εἰς τά Πρακτικά, ἀφοῦ ὁ πάπας Βιγίλιος δέν μετέσχε τῶν ὀκτώ σῳζομένων Πράξεων τῆς Συνόδου.

Δέν ἀπομένει, εἰ μή νά δεχθῶμεν ὅτι ὁ ὠριγενισμός κατεδικάσθη κατά τινα σύσκεψιν προσυνοδικήν, ἡ ὁποία κατά κοινήν πάντων συμφωνίαν ἐξεδόθη ὡς ἀπόφασις τῆς Ε΄ Συνόδου. Κατά τόν E. Amann (D.T.C. t. 3, σελ. 1901) ἡ σύσκεψις αὐτή πρέπει νά ἔλαβε χώραν ὀλίγον μετά τήν ἀξίωσιν τοῦ πάπα νά τοῦ δοθῇ διορία

20 ἡμερῶν (24-4-553 μ.Χ.) καί ὀλίγον πρό τῆς 27-4-553 μ.Χ., ὅτε διεκόπη ὁριστικῶς ἡ συνεργασία πάπα καί πατριάρχου. Εἰκάζομεν, ὅτι ὁ πάπας Βιγίλιος καί οἱ δυτικοί ἐπίσκοποι μέ πολλήν χαράν θά ἐπεδοκίμασαν τήν καταδίκην τοῦ Ὠριγενισμοῦ, ἀφοῦ ἄλλωστε ἀπέδιδον, ὡς εἴδομεν, τήν ὑποκίνησιν τοῦ ζητήματος καταδίκης τῶν Τριῶν Κεφαλαίων εἰς τόν τάχα ὠριγενιστήν Θεόδωρον Ἀσκιδᾶν, μητροπολίτην Καισαρείας.

Αἱ μαρτυρίαι αὐταί εἶναι σαφεῖς.

Ὅμως καί τήν τυχόν ἀπομένουσαν ἐλαχίστην ἀμφισβήτησιν αἴρει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίλλου τοῦ Σκυθοπολίτου εἰς τόν βίον τοῦ ἁγίου Σάββα (Mansi 12, 1038-39).

«Τῆς τοίνυν ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πέμπτης Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθείσης, κοινῷ καὶ καθολικῷ καθυπεβλήθησαν ἀναθέματι Ὠριγένης τε καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, καὶ τὰ περὶ προϋπάρξεως καὶ ἀποκαταστάσεως Εὐαγρίῳ καὶ Διδύμῳ εἰρημένα, παρόντων τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν, καὶ τούτοις συναινούντων. Τοῦ μέντοι θεοφυλάκτου ἡμῶν Βασιλέως ἀποστείλαντος ἐν Ἱεροσολύμοις τὰ ἐν τῇ Συνόδῳ πραχθέντα, καὶ πάντων τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκόπων χειρὶ καὶ στόματι ταῦτα βεβαιωσάντων καὶ κυρωσάντων, πλὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀβίλλης, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθέντος καὶ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ὑπὸ σεισμοῦ καταχωσθέντος· οἱ μὲν Νεολαυρῖται τῆς καθολικῆς ἑαυτοὺς ἐχώρισαν κοινωνίας· ὁ δὲ πατριάρχης Εὐστόχιος διαφόρως αὐτοὺς μεταχειρισάμενος καὶ ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας τῇ πρὸς αὐτοὺς νουθεσίᾳ καὶ παρακλήσει χρησάμενος, καὶ μὴ πείσας αὐτοὺς τῇ καθολικῇ κοινωνῆσαι Ἐκκλησίᾳ, βασιλικοῖς κελεύσεσι χρησάμενος, δι' Ἀναστασίου τοῦ δουκὸς, τῆς Νέας Λαύρας αὐτοὺς ἐξέωσε, καὶ τὴν ἐπαρχίαν πᾶσαν τῆς αὐτῆς ἠλευθέρωσε λύμης...».

Ἡ μαρτυρία εἶναι σαφεστάτη. Παρόντες εἶναι τέσσαρες πατριάρχαι (ὁ Ρώμης Βιγίλιος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀπολινάριος καί ὁ Ἀντιοχείας Δομνῖνος) καί ἀπών ἕνας (ὁ Ἱεροσολύμων Εὐστόχιος).

Ἀνάλογον μαρτυρίαν δίδει καί ὁ «Λίβελλος Θεοδώρου ἐπισκόπου Σκυθοπόλεως», ὠριγενιστοῦ, πού ἀπηυθύνθη «τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοφυλάκτῳ μετὰ Θεὸν δεσπότῃ Ἰουστινιανῷ καὶ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις Εὐτυχίῳ, Ἀπολιναρίῳ, Δομνίνῳ καὶ Εὐστοχίῳ», εὐθύς μετά τήν καταδίκην τοῦ ὠριγενισμοῦ καί ἐνῷ ἡ Σύνοδος ἐξηκολούθει νά συνεδριάζη χωρίς τήν συμμετοχήν τοῦ πάπα Βιγιλίου. Μέ τόν λίβελλόν του ὁ Θεόδωρος παρακαλεῖ νά γίνη δεκτή ἡ μετάνοιά του «ἐπειδὴ πρώην, ὡς ἄνθρωπος, τινὰ τῶν εἰρημένων τῷ ἀθέῳ Ὠριγένει» ἐφρόνει (P.G. 86, σελ. 232-236).

Ὑπό τό φῶς τῶν ὡς ἄνω ἀξιολογοῦντες μαρτυρίαν τοῦ Εὐαγρίου (Ἐκκλ. Ἱστορία, βιβλ. ΣΤ΄ κεφ. 38, P.G. 86, 2777A-2880A) συμπεραίνομεν, ὅτι:

α. Ὁ Ἰουστινιανός δεχθείς λιβέλλους ἀντιωριγενιστῶν μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης παρέπεμψε τό θέμα εἰς τήν «ἀλισθεῖσαν» ἤδη Ε΄ Σύνοδον.

β. Ἡ Ε΄ Σύνοδος συνῆλθεν εἰς εἰδικήν τακτικήν συνεδρίαν (μίαν ἤ περισσοτέρας ἄγνωστον) ἐπί τοῦ θέματος τοῦ ὠριγενισμοῦ.

γ. Ἐκρατήθησαν πρακτικά, «ἐξ ὧν ἁπάντων ἐστὶν ἑλεῖν, ὅπως ἐσπουδάσθη τῷ Ὠριγένει ἑλληνικῶν καί μανιχαϊκῶν ζιζανίων ἐμπλῆσαι τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων τό λιτόν».

δ. Τά πρακτικά κατεκλείσθησαν μέ ἐπιβοήσεις (= ἀναθεματισμούς) κατά τοῦ Ὠριγένους καί τῶν Ὠριγενιστῶν.

ε. Ἡ Σύνοδος ἀπέστειλεν εἰδικήν ἀναφοράν εἰς τόν βασιλέα.

στ. Εἰς τά κρατηθέντα πρακτικά εἶχον καταχωρισθῆ πολλαί κατακριθεῖσαι καί ἀναθεματισθεῖσαι χρήσεις (= κεφάλαια) τοῦ Ὠριγένους καί τῶν ὠριγενιστῶν, ἤτοι Εὐαγρίου, Διδύμου, Θεοδώρου κ.ἄ.

Φαίνεται ὅτι τό πρακτικόν αὐτό δέν μετεφράσθη ποτέ εἰς τά Λατινικά λόγῳ ἐλλείψεως ἐνδιαφέροντος.

Τέλος ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος μαρτυρεῖ ἐν τῷ Ὅρῳ αὐτῆς ἀδιαφιλονικήτως ὅτι «ταῖς ἁγίαις καί Οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις ἐν ἅπασι συνεφωνήσαμεν... καί τῇ τελευταίᾳ τούτων Πέμπτῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ τῇ ἐνταῦθα συναθροισθείσῃ κατά Θεοδώρου Μοψουεστίας, Ὠριγένους, Διδύμου τε καί Εὐαγρίου καί τῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου... καί τῆς λεγομένης Ἴβα ἐπιστολῆς» (Mansi 11, σελ. 632 ἑξ.).

Ὁ Ὠριγένης, ὡς μέγας καί δή φιλοσοφῶν θεολόγος, ἔσχεν ἀνέκαθεν πολλούς θαυμαστάς, μετά πολλῆς δυσανασχετήσεως ἀκούοντας τήν καταδίκην του. Π.χ. ὁ πολύς Prat θεωρεῖ ἀναγκαῖον νά ἐπανεξετασθῇ τό θέμα· νά ἐρευνηθῇ, πῶς τελικῶς «ἐφόρτωσαν» εἰς τόν Ὠριγένη τά σφάλματα... ἄλλων (il faut des récherches pour deviner, comment on a pu mettre à son compte certains opinions singulières et blasphématoires, L. Prat, Origène, Paris 1907, p. LII-LIV). Ὁ Prat μή θέλων νά παραδεχθῇ, ὅτι αἱ ἰδέαι ἦσαν αὐθεντικαί, ἐνήργει ὄχι ἐπιστημονικῶς, ἀλλά ἠθικοδεοντολογικῶς.

Ὡς αἰτία τῆς πτώσεως τοῦ Ὠριγένους ἀναφέρεται ὑπό τῶν Ἐπιφανίου Κύπρου (Πανάριον 64, 2, 2-6, K. Holl, Epiphanius, Akademie, Berlin 1980 s. 404), Λεοντίου (P.G. 86, 1264 BC), καί Νικηφόρου Καλλίστου (P.G. 145, 1128 D ἑξ.) ὅτι κατά τινα διωγμόν ἐπροτίμησε τῆς σαρκικῆς μολύνσεως τήν πνευματικήν πορνείαν (θυσίαν εἰς εἴδωλα), καί ἔτσι ἐγκατελείφθη ὑπό τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐσχάτως μέ τό ζήτημα τῆς καταδίκης τοῦ Ὠριγένους ἠσχολήθη ὁ κ. Βασ. Γιαννόπουλος καί, χωρίς νά μελετήσῃ τό θέμα ἐπαρκῶς, ἐξέφρασε τάς ἀπόψεις: α) ὅτι ὁ Ὠριγένης ἀνεθεματίσθη ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου διά στόματος τῆς ΣΤ΄, καί β) ὅτι ἡ Ζ΄ Σύνοδος ἦρε τό κατά τοῦ Ὠριγένους ἀνάθεμα – ἐπειδή «μόνον ὁ Θεός γνωρίζει, ἄν ὁ θάνατος εὗρε τόν Ὠριγένη συνειδητόν μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἀγνοίᾳ καί μή ἠθελημένως πλανώμενον» (σελ. 17), καί γ) ὅτι τάχα τά λειτουργικά βιβλία, αἱ μεταγενέστεροι Σύνοδοι καί οἱ πατέρες ἀποδίδουν εἰς τήν Ε΄ Σύνοδον πράγματα ἐντελῶς ἄσχετα μέ αὐτήν. Ὁ κ. Γιαννόπουλος α) ἐπαναλαμβάνει τά κατακριθέντα ὑπό τῆς Ε΄ Συνόδου ἐπιχειρήματα τῶν θιασωτῶν τῶν Τριῶν Κεφαλαίων, εὑρίσκων «ἀκαλλές» νά παραδεχθῇ τήν καταδίκην «ἀνδρός τά μάλιστα ἐπιφανοῦς, συνειδητοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἠνάλωσε τήν ζωήν του εἰς τήν θεραπείαν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, τήν ὑπεράσπισιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως... καί ἐγαλούχησε... γενεάς χριστιανῶν, πολλοί τῶν ὁποίων ἀνεδείχθησαν εἰς μεγάλους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας» (σελ. 17) καί β) ἠγνόησεν (ἐπίτηδες;) ὅτι ἡ Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος κατακρίνασα ὡς ἐκκλησιαστικῶς ἐντελῶς ἀπαράδεκτα καί ἀναθεματίσασα τά συγγράμματα τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας, ἐπειδή εἶχε γράψει καί «Ἀπολογίαν ὑπέρ Ὠριγένους», ἔπραξεν τό ἀντίθετον, ἀπό ὅ,τι ἀποδίδει εἰς αὐτήν ὁ κ. Γιαννόπουλος (βλ. Mansi 12, 177-180, Συνόδου Ζ΄, Πρᾶξις Ε΄).

Τῶν ἁγίων ρξε´ Πατέρων
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Ε´ Συνόδου
Κανόνες Δεκαπέντε.

Α.- Εἴ τις τὴν μυθώδη προΰπαρξιν τῶν ψυχῶν καὶ τὴν ταύτῃ ἑπομένην τερατώδη ἀποκατάστασιν πρεσβεύει, ἀνάθεμα ἔστω.

Β.- Εἴ τις λέγει πάντων τῶν λογικῶν τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτους καὶ ἀΰλους γεγονέναι δίχα παντὸς ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος, ὡς ἑνάδα πάντων τούτων γενέσθαι τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἑνώσει τε καὶ γνώσει· κόρον δὲ αὐτοὺς λαβεῖν τῆς θείας θεωρίας καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπῆναι κατὰ τὴν ἑκάστου ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τοῦτο ῥοπῆς· καὶ εἰληφέναι σώματα λεπτομερέστερα ἢ παχύτερα· καὶ ὄνομα κληρώσασθαι διὰ τὸ ὡς ὀνομάτων οὕτω καὶ σωμάτων διαφορὰς εἶναι τῶν ἄνω δυνάμεων· καὶ ἐντεῦθεν τοὺς μὲν Χερουβίμ, τοὺς δὲ Σεραφίμ, τοὺς δὲ Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας ἢ Κυριότητας ἢ Θρόνους καὶ Ἀγγέλους καὶ ὅσα ἐστὶν οὐράνια τάγματα γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι, ἀνάθεμα ἔστω.

Γ.- Εἴ τις λέγει τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἑνάδος ὄντα, ἐκ παρατροπῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγονέναι τοῦτο ὅπερ εἰσίν, ἀνάθεμα ἔστω.

Δ.- Εἴ τις λέγει τὰ λογικά, τὰ τῆς θείας ἀγάπης ἀποψυγέντα, σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεθῆναι καὶ ἀνθρώπους ὀνομασθῆναι, τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα, ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδεθῆναι σώμασι καὶ δαίμονας ἢ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Ε.- Εἴ τις λέγει ἐξ ἀγγελικῆς καταστάσεως καὶ ἀρχαγγελικῆς ψυχικὴν κατάστασιν γίνεσθαι, ἐκ δὲ ψυχῆς δαιμονιώδη καὶ ἀνθρωπίνην, ἐκ δὲ ἀνθρωπίνης ἀγγέλους πάλιν καὶ δαίμονας γίνεσθαι καὶ ἕκαστον τάγμα τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἢ ὅλον ἐκ τῶν κάτω ἢ ἐκ τῶν ἄνω ἢ ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω συνεστηκέναι, ἀνάθεμα ἔστω.

ΣΤ.- Εἴ τις λέγει διττὸν πεφηνέναι τὸ γένος τῶν δαιμόνων συγκροτούμενον ἔκ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἐκ κρειττόνων καταπιπτόντων εἰς τοῦτο πνευμάτων· ἕνα δὲ νοῦν ἐκ πάσης τῆς δῆθεν ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μεῖναι τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὃν Χριστὸν καὶ βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν, οὐρανόν τε καὶ γῆν καὶ τὰ ἐν μέσῳ· καὶ ὅτι ὁ κόσμος πρεσβύτερα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖα ἔχων ἐνυπόστατα, ξηρόν, ὑγρόν, θερμόν, ψυχρόν, καὶ τὴν ἰδέαν, πρὸς ἣν ἀπετυπώθη, οὕτως γέγονε· καὶ ὅτι οὐχ ἡ παναγία καὶ ὁμοούσιος Τριὰς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ διὰ τοῦτό ἐστι γενητός, ἀλλ' ὁ νοῦς, ὅν φασι, δημιουργικὸς προϋπάρχων τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ τῷ κόσμῳ παρέχων γενητὸν ἀνέδειξεν, ἀνάθεμα ἔστω.

Ζ.- Εἴ τις λέγει Χριστὸν λεγόμενον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἑνωθέντα τῷ Θεῷ Λόγῳ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κενῶσαι ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἐλεήσαντα τήν, ὥς φασιν, γενομένην πολυσχεδῆ κατάπτωσιν τῶν τῆς αὐτῆς ἑνάδος, καὶ ἐπαναγαγεῖν αὐτοὺς βουλόμενον διὰ πάντων γενέσθαι καὶ σώματα διάφορα μεταμφιάσασθαι καὶ ὀνόματα κληρώσαθαι, πάντα πᾶσι γεγενημένον, ἐν ἀγγέλοις ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμεσι δύναμιν καὶ ἐν ἄλλοις τάγμασιν ἢ εἴδεσι τῶν λογικῶν ἁρμονίως ἑκάστοις μεταμορφῶσθαι, εἶτα παραπλησίως ἡμῖν μετασχηκέναι σαρκὸς καὶ αἵματος καὶ γεγονέναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνθρωπον, καὶ μὴ ὁμολογεῖν τὸν Θεὸν Λόγον κενωθῆναί τε καὶ ἐνανθρωπῆσαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Η.- Εἴ τις μὴ λέγει τὸν Θεὸν Λόγον τὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν ἕνα τῆς Ἁγίας Τριάδος κυρίως Χριστόν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς διὰ τόν, ὥς φασιν, κενώσαντα ἑαυτὸν νοῦν, ὡς συνημμένον αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ καὶ κυρίως λεγόμενον Χριστόν, ἀλλ' ἐκεῖνον διὰ τοῦτο Χριστὸν καὶ τοῦτον δι' ἐκεῖνον Θεόν, ἀνάθεμα ἔστω.

Θ.- Εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ κατελήλυθεν εἰς τὸν ᾅδην καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ αὐτὸς ἀναβέβηκεν, ἀλλ' ὁ παρ' αὐτοῖς λεγόμενος νοῦς, ὃν ἀσεβοῦντες λέγουσι κυρίως Χριστὸν τῇ τῆς μονάδος γνώσει πεποιημένον, ἀνάθεμα ἔστω.

Ι.- Εἴ τις λέγει, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐξ ἀναστάσεως σῶμα αἰθέριόν τε καὶ σφαιροειδὲς τῷ σχήματι καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐξ ἀναστάσεως ἔσται σώματα καὶ ὅτι αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρῶτον ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα καὶ πάντων ὁμοίως εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἡ τῶν σωμάτων φύσις, ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΑ.- Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἡ ἄϋλος φύσις καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν τῆς ὕλης ὑπάρξει, ἀλλὰ γυμνὸς ὁ

νοῦς, ἔστω ἀνάθεμα.

ΙΒ.- Εἴ τις λέγει, ὅτι ἑνοῦνται τῷ Θεῷ Λόγῳ οὕτως ἀπαραλλάκτως αἵ τε ἐπουράνιοι δυνάμεις καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ διάβολος καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ λεγόμενος παρ' αὐτῶν Χριστὸς καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων καὶ κενώσας, ὥς φασιν, ἑαυτόν, καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΓ.- Εἴ τις λέγει, ὡς οὐδὲ μίαν παντελῶς ἕξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν λογικῶν διαφοράν, οὐδὲ τῇ οὐσίᾳ οὐδὲ τῇ γνώσει οὐδὲ τῇ ἐφ' ἅπαντα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐκ δεξιῶν ἔσονται τοῦ Θεοῦ, καθάπερ ὁ παρ' αὐτοῖς Χριστός, ὡς καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν μυθευομένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΔ.- Εἴ τις λέγει, ὅτι πάντων τῶν λογικῶν ἑνὰς μία ἔσται, τῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν ἀριθμῶν συναναιρουμένων τοῖς σώμασι, καὶ ὅτι τῇ γνώσει τῇ περὶ τῶν λογικῶν ἕπεται κόσμων τε φθορὰ καὶ σωμάτων ἀπόθεσις, καὶ ὀνομάτων (ἀν)αίρεσις (καί) ταυτότης ἔσται τῆς γνώσεως, καθάπερ καὶ τῶν ὑποστάσεων, καὶ ὅτι ἐν τῇ μυθευομένῃ ἀποκαταστάσει ἔσονται μόνοι γυμνοὶ (οἱ νόες), καθάπερ καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ληρωδουμένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀνάθεμα ἔστω.

ΙΕ.- Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τῶν νόων ἡ αὐτὴ ἔσται τῇ προτέρᾳ ὅτε οὔπω ὑποβεβήκεσαν ἢ καταπεπτώκεσαν, ὡς τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὴν εἶναι τῷ τέλει καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς μέτρον εἶναι, ἀνάθεμα ἔστω.

Βιβλιογραφία

1. Γερομιχαλοῦ 'Αθ., Χριστολογικαί δοξασίαι τοῦ 'Ωριγένους, 'Αθῆναι 1954.
2. Γιαννοπούλου Βασ., Εἶναι ὁ 'Ωριγένης ἀναθεματισμένος; 'Αθῆναι 1981.
3. Θεοδώρου 'Ανδρέου, 'Ιστορία Δογμάτων, τ. Α', 2 'Αθῆναι 1978 σελ. 329-408.
4. Παπαδοπούλου Χρυσ., 'Ιστορία τῆς 'Εκκλησίας τῶν 'Ιεροσολύμων, 'Αθῆναι 1970², σελ. 238-248.
5. Σταυρίδου Βασ., Αἱ 'Ωριγενιτικαί Ἔριδες, 'Αθῆναι 1958.
6. Fischer Jos., Die Alexandrinischen Synoden gegen Origenes, Ostkirchliche Studien Bd 28 (1979), s 3-16.
7. L. Prat, Origène, Paris 1907.
8. Β. Γιαννοπούλου, Αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι εἰς τὴν 'Ορθόδοξον λατρείαν, Θεολογία 55 (1984), 3 σελ. 721-727.
9. Crouzel, H. Bibliographie critique d' Origène. Turnhout 1971-1983.

ΠΙΝΑΚΕΣ*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Οἱ πίνακες ἀναφέρονται μόνο εἰς τό κείμενο τῶν Πρακτικῶν τῆς Συνόδου.

Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

A.B.A.W.	Abhandlungen der Bayerishen Akademie der Wissenschaften, München 1835 sqq.
A.C.O.	Acta Conciliorum Oecumenicorum. Ed. Ed. Schwartz — J. Straub. Berlin 1914 sqq.
B.E.Π.	Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, Ἀθῆναι 1955 ἑξ.
C.C.	Corpus Christianorum, Türnhout (series Craeca) 1977 sqq.
Chalkedon	Das Konzil von Chalkedon, I-III herausg. von Al. Grillmeier — H. Bacht. Würzburg 1953.
C.S.E.L.	Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum Wien 1866 sqq.
C.S.C.O.	Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium Louvain 1903 wqq.
Denzinger	Enchiridion Symbolorum, ed. H. Denzinger-C. Rahner, Freiburg 1957[31].
D.T.C.	Dictionnaire de Théologie Catholique, Paris 1923 sqq.
Flemming	Flemming, J. Akten der Ephesinischen Synode von 449, Berlin 1917.
G.O.T.R.	Greek Orthodox Theological Review, Boston 1955 sqq.
Henry, R.	Henry, R. Photius Biblioteque I-VIII, Belles Lettres, Paris 1959-77.
I.T.Q.	Irish Theological Quarterly,
Mansi	Sactorum Conciliorum Nova et Aplissima Collectio, Florentiae-Venetiae 1759-98.
P.G.	Patrologiae Cursus Completus, Series Graeca, Paris 1857 sqq.
P.L.	Patrologiae Cursus Completus, Series Latina, Paris 1844 sqq.
S.C.	Sources Chrétiennes. Ed. H. de Lubac-J. Daniélou, Paris 1956 sqq.
Straub. J.	A.C.O. IV, 1. Concilium Universale Constantinopolitanum sub Justiniano habitum, Berlin 1971.

2. ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ τοῦ ΠΑΡΙΟΥ, 'Επιτομή εἴτε Συλλογή τῶν θείων τῆς Πίστεως Δογμάτων, Λειψία 1806.

Alés, A. d'. Le Dogme d' Éphèse, Paris 1931[2].

ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ ΑΜΙΛΚΑ, Die Kirchliche Gesetzgebung des Kaisers Justinian I, Berlin 1913.

ALTANER B., Patrologie, Leben Schriften und Lehre der Kirchenväter, Freiburg 1960[6].

AMANN, E., Vigile, pape, D.T.C., p. 2994-3005.
Trois Chapitres (Affaire des), D.T.C. 15, p. 1868-1924.
Theodore de Mopsueste, D.T.C. 15, p. 235-299.
Nestorius, D.T.C. 11, p. 76-157.
Nestorienne Eglise, D.T.C. 11. 11, 288-313.
La Doctrine théologique de Theodore de Mopsueste, Révue des Sciences Réligieuses 15 (1932).

ANASTOS, MILTON, Justinian's despotic control over the Church as illustrated by edicts on the theopaschite formula and his letter to Pope John II in 533, ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Institutu 4, Beograd 1956.
The Immutability of Christ and Justinian's condemnation of Theodore of Mopsuestia, Dumbarton Oaks Papers 6(1951).

ANATOLJAK, S., Da li je Istra upravo 539 godine potpala pod Bizant? ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Institutu 4, Beograd 1956.

ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΑΝ., 'Η θέσις τοῦ σαρκωθέντος Λόγου εἰς τήν 'Ερμηνευτικήν τοῦ 'Ωριγένους, 'Αθῆναι 1973.
Τό πρόβλημα τοῦ 'Ιστορικοῦ 'Ιησοῦ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἑρμηνευτικῇ τῆς Κ.Δ. ὑπό τό φῶς τῆς θεολογίας Κυρίλλου τοῦ 'Αλεξανδρείας, Διατριβή ἐπί ὑφηγεσίᾳ, 'Αθῆναι 1975.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, Le Concile de Chalcédoine et sa signification pour le mouvement oecumenique, ἐν Istina 1971, 3 sel. 326-336.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ, Le Concile de Chalcédoine. Son histoire, sa réception par les Eglises et son actualité ἐν Irénikon, XLIV, 3 Chévetogne 1971.

ΑΡΒΑΝΙΤΗ ΑΘΑΝ., 'Η Κοπτική 'Εκκλησία, 'Αθῆναι 1965.
'Επίτομος 'Ιστορία τῆς Συρο-ἰακωβιτικῆς, ἀρμενικῆς καί

αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας, 'Αθῆναι 1967.

AZEMA, YVAN, Théodoret de Cyr, Correspodance I, II, III, Sources Chretiennes 98, 111, Paris 1964, 1965.

BACHT, H., Die Rolle des Orient. Mönchtum in der Kirchenpolitischen Auseinandersetzungen um Chalkedon (431-519) Chalkedon II, s. 193-314.

BARDY, G., La répercussion des controverses christologiques en Occident entre le Concile de Chalcédoine et la mort de l' empereur Anastase (451-518) ἐν Das Konzil von Chalkedon, Geschichte und Gegenwart, herausg. A. Grillmeier-H. Bacht, Bd II, Würzburg 1953.
Histoire de l' Eglise, Torino 1972, t. IV, 203-438.
Theodoret, D.T.C. 15, p. 299-325.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, μητρ. 'Αγχιάλου, Περί τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, 'Αθῆναι 1903.

BATTIFOL, P., Justinian et le Siège apostolique, Paris 1938.

BECK, HANS GEORG, Kirche und Theologische Literatur im Byzantinischen Reich, München 1959, s. 836.

ΒΕΡΧΟΒΣΚΟΗ, Σ., Νιεσκολ'κο μπογκοσλοβσκιχ βοπρόσοβ σβιάζανιχ σ Χαλκηδόνσκιμ δόγματομ, ἐν Πραβοσλάβναϊα Μισλ' τεῦχ, IX, σελ. 31-42, Παρίσι 1953.

BIDEZ J., — PARMENTIER, Evagrius, The Eccl. History,, Amsterdam 1964[2].

BINDLEY, H., — GREEN, F. W., The Oecumenical Documents of the Faith, London 1950.

BOIS, J., Constantinople (IIe Concile de), D.T.C.t. 3p. 1231-1259.

BREHIER, L., Histoire de l' Eglise, Torino 1972, t. IV, σελ. 535-610.

BRIA, ION, Discutii Teologice intre teologi Ortodoçsi Români et teologi necalcedonieni, ἐν Ortodoxia XXII, 2 (1970).

BRINKTRINE, J., Die Lehre von der Menschwerdung und Erlösung, Paderborn 1959.

BRUNELLO, ARISTIDE; Chiese e Comunitá cristiane in Oriente nei primi cinque secoli — Chiese e Comunitá cristiane del IV secolo, ἐν Oriente Cristiano XII, τεῦχ. 2 (1972) σελ. 56-61 καί τεῦχ. 3, σελ. 65-72, Palermo.

BUDIMIR, M., Antai, Antes, Anti, Anticus ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Instituta VIII, 2 Beograd 1964.

BUZESCU, N.C., Teotocos si Hristologie in canoanele, stihirile, dogmaticile, sei troparele Octoihului mare, ἐν Ortodoxia XXIX, 1 Bucuresti 1977.
VAIHLE, S. Antioche, D.T.C. 1, 1399-1416.
VALDMAN, TROIAN, Insemnatatea Sinodului al VI-lea Ecumenic pentru codificarea canoanelor ἐν Studii Teologice Seria IIa anul XXII, 9-10, σελ. 713-722, Bucuresti 1970.
VARDANIAN, A., Ein Briefwechsel zwischen Proklos und Sahak. Wiener Zeitschrift für die Kunde des Mogernlandes t. XXVII (1913), σ. 413 ἑξ.
VRIES, WILHELM DE, Rom und die Patriarchate des Ostens, Freiburg-München 1963.
The Three Chapters Controversy (εἰσήγησις).
CAMELOT THOMAS, De Nestorius à Eutychès. L' opposition de deux christologies, ἐν A. Grillimeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, BD I, Würzburg 1952, s. 213-242.
CARAZA, ION, Doctrina euharistica a Sfintului Chiril al Alexandriei, ἐν Studii Teologice, Seria II-a anul XX, 78, σελ. 528-542, Bucuresti 1968.
CASPAR, E., Geschichte des Papsttums, I, II, Tübingen 1930-1933.
CHITESCU, N., Deosebirea dintre «canon» si insemnarea ei pentru receptia Sinodului de la Calcedon, ἐν Ortodoxia XXII, 3 (1970), σ. 347-364.
COMAN, IOAN, Persona Logosului Iisus Hristos in lumina primelor patru secole patristice, ἐν Studii Teologice, Seria II-a anul XXIV, 9-10, σελ. 666-673, Bucuresti 1972.
Spritualitate patristica in Scythia Minor, Ortodoxia credintei, ἐν Ortodoxia XXIX, 2, Bucuresti 1977, σελ. 153-172.
Osteneli si realizari ale Parintilor Armeni in secolele al IV-lea si al V-lea, ἐν Studii Teologice Seria Ii-a anul XXV, 1-2, σελ. 5-11, Bucuresti 1973.
Definitia doctrinara a Sinodului de la Calcedon si recaptarea ei in Biserica Ortodoxa orientala, ἐν Ortodoxia XXI, 4, Bucuresti 1969, σελ. 491-506.
Contributia scriitoritor patristici din Scythia minor-Dobrogea la patrimonial ecumenismului crestin in secolele al IV-lea — al VI-lea, ἐν Ortdoxia XX, 1 Bucuresti 1968, σελ. 3-25.
CORDILLO, M. Compendium Theologiae Orientalis, Romae 1939.

CORNITESCU, CONSTANTIN, Sfintii Trei Ierarhi, interpreti al Sfintei Scripturi ἐν Studii Teologice, Seria II-a, XXVIII, 1-2, σελ. 82-93, Bucuresti 1976.
COURTONNE, Y., St. Basil, Lettres, vol. I-III, Paris 1966.
GALITIS, G., Die historisch-kritische Wissenschaft und die Orthodoxe Theologie, Geneve 1984.
GALTIER, PAUL, Saint Cyrille d' Alexandrie et Saint Léon le Grand à Chalcédoine, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd I, Würzburg 1952, s. 345-387.
GEERARD, M., Clavis Patrum Graecorum III, IV, Turnhout 1979-1980.
GHEORGHESCU, CHESARIE, Invatatura despre unirea ipostatica la Sfintul Ioan Damaschin, ἐν Ortodoxia XXIII, 2 (1971).
GILL, J., Actorum Graecorum Concilii Florentini, Pars I vol. V, Roma 1963.
Piscatorie-Aristotelice, ἐν Grillmeier, A., Mit Ihm und in Ihm, Freiburg 1977[2], s. 183-280.
Jesus Der Christus im Glauben der Kirchen, Freiburg 1983.
GOUBERT, P., Les successeurs de Justinien et le Monophysisme, Chalkedon II, s. 179-192.
GRILLMEIER, ALOYS, Vorbereitung des Mittelalters, Eine Studie über das Verhältniss von Chalkedonismus und Neu-Chalkedonismus in der Lateinischen Theologie von Boethius bis zu Gregor dem Grossen, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd II, Würzburg 1953.
Die Theologische und sprachliche Vorbereitung der christologischen Formel von Chalkedon, ἔ.ἀ. Bd I s. 5-202.
GUILLARD, R., Contribution à la prosopographie de l' empire Byzantin, Les Patrices, ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Instituta XIII, Beograd 1971
Études sur l' histoire administrative de l' empire byzantin. Les titres nobiliaires de la haute époque (IV-VI siècles), ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Instituta VIII, 1, Beograd 1963.
ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΑΝ., Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Μ. Ἀθανασίου, Ἀθῆναι 1954.
DAOUD, M., The Liturgy of the Ethiopian Church, The Egyptian Book Press, Cairo 1959.
DEVRESSE, R., Essai sur Théodore de Mopsueste, Studi e Testi 141, Cittá del Vaticano 1948,

Le cinquieme concile oecumenique et le magistere ordinaire, Rome 1946.
DIEKAMP, F., Doctrina Patrum de incarnatione Verbi, Münster 1907.
Die Origenistischen Streitigkeiten i 6. Jh. und das 5ᵉ Allgemeine Konzil, Münster 1899.
DIEPEN, H. M., Douzes Dialogues de Christologie Ancienne, Roma 1960.
DRAGAS, G., Nature and Grace according to st. Athanasius ἐν Ἐκκλησία καί Θεολογία τ. Α' (1980), σ. 513-554.
DRAGULIN, GHEORGE, Ecclesiologia tratatelor areopagitice si importanta ei pentru ecumenismul contemporan, ἐν Studii Teologice, Seria II-a anul XXXI, 1-4, Bucuresti 1979, σελ. 54-300 (περίληψις ἑλληνιστί).
DRASECE, J. Apollinaris von Laodicea, Leipsig 1892.
DVORNIK, F., The See of Contantinople in the First Latin Collections of Canon Law, ἐν Zbornik Radova Vizantološkog Instituta VIII, 1, Beograd 1963, σελ. 97-103.
ZAKYΘHNOY, ΔΙΟΝ., Ἡ Βυζαντινή Αὐτοκρατορία 324-1071, Ἀθῆναι 1969.
ZAHAROPOULOS, D., Theodore fo Mopsuestia: Views on Prophetic inspiration, in G.O.T.R. XXIII (1978), 1 p. 42-52.
ZENKOBΣKI, ΒΑΣ., Σουντ' μπά Χαλκηδόνσκιχ ὀπρεντελένιι ἐν Πραβοσλάβναϊα Μίσλ', τεῦχ. IX σελ. 51-64, Παρίσι 1953.
ZΗΖΙΟΥΛΑ, ΙΩ., Ὁ συνοδικός θεσμός, ἐν Τιμητικόν Ἀφιέρωμα εἰς τόν Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν, Ἀθῆναι 1980, σ. 161-190.
ZIEGENANS, A., Die Genesis des Nestorianismus, Münch. Theol. Zeitschrift 23 (1972) 335-353.
JANIN, R., Constantinople Byzantine, Paris 1964.
JUGIE, M. Eutychés et Eutychianisme, D.T.C. 5, 1982-1609.
Theologia Dogmatica Christianorum Orientalium, Parisiis 1926-1935.
ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Α., Ἡ περί ἀποκαταστάσεως ἰδέα, ἐν Θεολογία 29 (1958) σελ. 330-340.
Ἡ Χριστιανική ὁρολογία καί διδασκαλία Σεβήρου τοῦ Ἀντιοχείας. Ἀθῆναι 1957.
IONITA, VIOREL, Sinodul VI Ecumenic si insemnatatea Lui pentru ecumenismul actual. ἐν Studii Teologice, Seria II-a anul XXX, Bucuresti 1978, σελ. 357-486.
Hristologia Sfintului Chiril al Alexandriei in perspectiva dialogolui cu Bisericile Necalcedoniene, ἐν Ortodoxia XXIII, 2 (1973), sel. 194-219.
Raportul dintre Scriptura si traditie in hotâririle Sinoadelor Ecumenice, Ortodoxia 32 (1980), 2, 263-274.
IVAN, JORGU, Ὅρος si Κανών in dreptul bisericesc ortodox, ἐν Ortodoxia XXII (1970) 3, 365-373.
ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, ΙΩ., Τό Τριαδικόν δόγμα κατά τόν ΙΔ' αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 1969 (ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ε.Ε.Θ.Σ.).
Χριστολογία καί Σωτηριολογία ἐν τῷ συνδέσμῳ τῶν κατά Μέγαν Ἀθανάσιον, Θεσσαλονίκη 1974 (Ε.Θ.Σ. τόμος Ἑόρτιος 1974, σελ. 234-283).
ΚΑΡΜΙΡΗ, ΙΩ., Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τ. Α', ἔκδ. Β', Ἀθῆναι 1960.
Αἱ ἀρχαῖαι ἀντιχαλκηδόνιοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καί ἡ βάσις τῆς ἐπανενώσεως αὐτῶν μετά τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ, Ἀθῆναι 1966).
Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Διαλόγῳ μετά τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, Ἀθῆναι 1975.
Σχέσεις Ὀρθοδόξων καί Ἀρμενίων καί ἰδίως ὁ κατά τόν ΙΒ' αἰῶνα θεολογικός διάλογος μεταξύ αὐτῶν, Ἀθῆναι 1967.
Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, Ἀθῆναι 1973.
ΚΑΡΤΑΣΙΩΦ, Α., 1500 λέτναϊα γκοντοβτσίνα IV βσελένσκαγο σομπόρα ἐν Πραβοσλάβναϊα Μίσλ', τεῦχ. IX, σελ. 65-95, Παρίσι 1953.
Βσελένσκιε Σομπόρυ, Παρίσι 1963.
1400 λέτιε πιάταγο βσελένσκαγο Σομπόρα, ἐν Πραβοσλάβναϊα Μίσλ', τεῦχ. X, σελ. 90-91, Παρίσι 1955.
Σβομπόντα ναούτσνο-μπογκοσλόβσκιχ ἴζσλιεντοβάνιι ι τσερκόβνιη ἀβτοριτέτ, ἐν Ζιβόε Πρεντάνιε, σ. 25-41 Παρίσι (ἄ.χρ.).
ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ, ἀρχιμ., Τσερκόβνοε πρεντάνιε ι Νοβοζαβέτναϊα ναούκα, ἐν Ζιβόε πρεντάνιε, σελ. 153-170, Παρίσι (ἄ.χρ.).
ΚΑΧΑΛΙ ΑΛΕΜΟΥ, Ἡ χριστολογία τῶν αἰθιοπικῶν ἀναφορῶν ἐν σχέσει πρός τό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, Θεσσαλονίκη 1977.
ΚΕΡΝ, ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ, ἀρχιμ., Ἀντρωπολόγκια σβιατάγο Γρηγόρια Παλαμί, Παρίσι 1950.
Das Konzil von Chalkedon, II, Würzburg 1953 (βιβλιοκρισία) ἐν Πραβοσλάβναϊα Μίσλ', τεῦχ. 10, Παρίσι 1955, σελ. 157-169.

ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ, ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ, (ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων), Ἱεροῦ Βικεντίου τοῦ Ληρινίτου, Ὑπομνήματα (Commonitoria). Μετάφρασις καί σχόλια (ἀνάτυπον ἐκ τῆς ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ, Ἀθῆναι 1979).

ΚΟΣΤΙΝ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἡ Κοπτική Λατρεία ἐν συγκρίσει πρός τήν λατρείαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1972.

KOTTER, B., Die Schriften des Johannes von Damaskos II, Berlin 1973.

KHS-BURMESTER, O.H.E. The Egyptian of Coptic Church, Le Caire, 1967.

LEBON, JOSEPH, La Christologie du Monophysisme syrien, ἐν Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd I, Würzburg 1952, σελ. 425-580.

LEMOINE, E., Philoxène de Mabbug, Homèlies, Paris 1956.

LIEBAERT, JACQUES, Christologie. Von der Apostolischen Zeit bis zum Konzil von Chalkedon (451), ἐν M. Schmaus-A. Grillmeier, Handbuch der Dogmengeschichte, Bd III, 1a Freiburg 1965, σελ. 128.

La Doctrine Christologique de Saint Cyrille d' Alexandrie avant la querelle Nestorienne, Lille 1951.

LIETZMANN, H., Apollinar von Laodicea und seine Schule, Tübingen 1904.

LOHN, L. Doctrina Nestorii de mysterio incarnationis, Leopoli 1933.

LOOFS, FRIEDRICH, Nestoriana, Halle a.S. 1905.

ΛΟΠΟΥΧΙΝ, Α.Π. Ἱστόρια Χριστόβοη Τσέρκβη, Πετρούπολις 1980.

ΛΟΣΚΙ, ΒΛ., Ντογματίτσεσκοε Μπογκοσλόβιε ἐν Μπογκοσλόβσκιε Τρούντι, τεῦχ. 8, σελ. 129-186, Μόσχα 1972 (ρωσσιστί).

ΜΑΚΡΑΚΗ, Μ., Θάνατος καί Ἀνάστασις εἰς τόν Λ. Τολστόη, Ἀθῆναι 1978.

ΜΕΘΟΔΙΟΥ, ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων, Anicius Manlius Torquatus Severinus Boethius, ἐν Θεολογικαί καί Ἱστορικαί Μελέται, τ.ΣΤ΄ (1984) σ. 169-171.

Ἡ σημασία τῶν ὅρων Πρόσωπον, Φύσις, Οὐσία, Ὑπόστασις, Ὑποστατική Ἕνωσις, Περιχώρησις, Κένωσις καί Οἰκονομία, ἐν Ἐκκλησία καί Θεολογία, τ.Α΄ (1980) σ. 5-14, τ.Δ΄ (1984) σ. 619-653.

Χριστολογική Ὀρολογία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησιαστικῇ Φιλολογίᾳ, ἐν Θεολογικαί καί Ἱστορικαί Μελέται τ.Δ΄ (1983) σ. 313-449.

ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ, Κ., Κανονικόν Δίκαιον, τόμ. Α΄, Ἀθῆναι 1982.

ΜΠΕΜΠΗ, Γ. Συμβολαί εἰς τήν περί Νεστορίου ἔρευναν, Ἀθῆναι 1964.

ΜΠΙΛΑΛΗ, ΣΠΥΡ., Ὀρθοδοξία καί Παπισμός, Ἀθῆναι 1959.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Filioque, Ἀθῆναι 1972.

MACKINTOSH, H.R., The doctrine of the Person of Jesus Christ, Edinburgh 1962".

McNAMARA, K., Theodore of Mopsuestia and Nestorian Heresy, Irish Theol. quarterly 19 (1952), 254-278, 20 (1953), 172-191.

MARTIN, TH. O., The Twenty-Eighth Canon of Chalcedon.

A Background Note, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon; Bd II, Würzburg 1953 s. 43-458.

MICHEL, ANTON, Der Kampf um das politische oder das Petrinische Prinzip der Kirchenführung, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd II, Würzburg 1953, s. 491-562.

Tradition, D.T.C. XV, 1, 1304.

MINGANA, A. Commentary of Theodore of Mopsuestia on the Nicene Greed, Cambridge 1532.

MITRU, NICOLAE, Cultete religioase din Tomis, ἐν Studii Teologice Seria II-a anul XXIII, 5-6 σελ. 400-411, Bucuresti 1971.

MOELLER, CHARLES, Le chalcadonisme et le néo-chalcedonisme en Orient de 451 à la fin du VI siècle ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd I, Würzburg 1952, s. 637-720.

MOUTERDE, PAUL, Le Concile de Chalcédoine d' après les historiens monophysites de langue syriaque, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd I, Würzburg 1952, s. 581-602.

ΜΠΟΛΟΤΩΦ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Λέκτσιη πο ἰστοριη ντρέβνεη Τσέρκβη. IV Ἱστόρια Τσέρκβη β περίοντ βσελένσκιχ σομπόροβ. III Ἱστόρια Μπογοσλόφσκοη Μίσλη, Πέτρογκραντ 1918.

MULLER, F.S. Fuitne Nestorius revera nestorianus? Gregorianum 2 (1921), p. 266-284, 352-386.

NAU, F. Le livre d' Héraclide de Damas, Paris 1910.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ, ΔΗΜ., Ἀθανάσιος ὁ Πάριος (1721-1813) ἐν Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, τ.Α΄ (1961) σελ. 347-422, Ἀθῆναι.

ΟΡΦΑΝΟΥ, ΜΑΡΚΟΥ, Ἡ ψυχή καί τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου κατά Δίδυμον τόν Ἀλεξανδρέα (τόν τυφλόν), Θεσσαλονίκη 1974.
Ὁ Υἱός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τήν Τριαδολογίαν τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἀθῆναι 1976.
Creation and Salvation according to St. Basil of Caesarea, Athens 1975.
ORMANIAN, MALACHIA,
The Church of Armenia, London 1955.
OUDOT, J., Patriarchatus Constantinopolitani Acta Selecta, Roma 1967.
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΥΛ., Ἡ Φιλοκαλία τοῦ Ὠριγένους. Πότε καί ἀπό ποιόν ἔγινε. Ἀντίδωρον Πνευματικόν, Τιμ. Τόμος Γερ. Ι. Κονιδάρη, Ἀθῆναι 1981, σελ. 411-417.
Πατέρες, Αὔξησις τῆς Ἐκκλησίας, Ἅγιον Πνεῦμα, Ἀθῆναι 1970.
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ; ΧΡΥΣ., (ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, Ἀθῆναι 1970[2].
ΠΑΣΑΔΕΟΥ, ΑΡ., Ὁ Πατριαρχικός Οἶκος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, Θεσσαλονίκη 1976.
PARYS, M. van, L' évolution de la doctrine christologique de Basile de Séleucie, ἐν Irénikon XLIV, 4, Chevetogne 1971, σελ. 493-512.
PRESTIGE, G.L., Fathers and Heretics, London 1975.
ΠΟΖΩΦ, Α., Οσνόβι ντρεβνε-τσερκόβνοη ἀντρωπολόγκιη, τ.Α΄ Μαδρίτη 1965, τ. Β΄ Μαδρίτη 1966.
QUASTEN, J., Patrology Vol. II, Utrecht 1953.
RAHNER, HUGO, Leo der Grosse, der Papst des Konzils, ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd I, Würzburg 1952, σελ. 323-339.
RICHARD, M.,
RIEDMATTEN, H., Les Fragments d' Apollinaire a l' «Eranistes», Chalkedon I, s. 203-212.
ΡΩΜΑΝΙΔΟΥ, ΙΩ., Πρωτοπρεσβ., Δογματική καί Συμβολική Θεολογία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τ.Α΄, Θεσσαλονίκη 1973.
St. Cyril's One Physis of Hypostasis of God Logos incarnate and Chalkedon, G.O.T.R.v.X, 3 (1964-1965), 82-107.

Highlights on the Debate ove Theodore of Mopsuestia's Christology and some suggestions for a fresh approach, G.O.T.R. V, 2 (1959-1960).
SALAVILLE, S. Henotique D.T.C. 6, 2153-2178.
SCHAFF, PHIL.-WACE, H., A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of Christian Church, Series Second, vol. XIV, Michigan 1956.
SCHEEBEN, M.-J., Handbuch der Katholischen Dogmatik V, 1, Freiburg 1954[2].
SCHIOPU, JULIAN, Rînduiaia si explicarea slujbei Botezului si a Mirungerii la Sfintul Ambrozie al Milanului si la Teodor de Mopsuestia, ἐν Studii Teologice Seria IIa anul XX, 7-8, σελ. 543-557, Bucuresti 1968.
SCHWARTZ, ED., Justinians Schreiben gegen die drei Kapiteln. Drei Dogmatische Schriften Justinians, Abh. der Bayer. Ak. der Wiss. 1939 (18) s. 47 κ.ἑ.
Gesammelte Schriften, Bd IV, Zur Geschichte der Alten Kirche und ihres Rechts, Berlin 1960, s. 344.
Vigiliusbriefe. Sitzungsberichte der Bayer. Akademie der Wissenschaften, München 1940[2].
SEEBERG, R., Lehrbuch der Dogmengeschichte, Bd 2, 3. Aufl. Erlangen 1923.
SELLERS, R.V., The Council of Chalcedon. A historical and doctrinal Survey, London 1961.
ΣΚΟΥΤΕΡΗ, ΚΩΝ., Ἡ Ἐκκλησιολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, Ἀθῆναι 1969.
Τά 39 Ἄρθρα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1982.
ΣΟΚΟΛΩΦ, ΠΛ., Ρούσκιη ἀρχιερέη ιζ Βυζάντιη ι πράβο εγό ναζνατσένια ντό νατσάλα XV βέκα, Κίεβ 1913 (ρωσσιστί).
ΣΠΑΣΣΚΙ, Α., Ἱστόρια ντογκματίτσεσκιχ ντβιζένιι β επόχου βσελένσκιχ σομπόροβ. Σέργιεβ Ποσάντ 1914[2].
STAN, LIVIU, Importanta vechilor sinoade ecumenice si problema unui viitor Sinod ecumenic, ἐν Studii Teologice, Seria IIa, anul XXIV, 3-4, Bucuresti 1972, 190-211.
STANILOAE, DIMITRU, Hristologia sinoadelor, ἐν Ortodoxia XXVI, 4 σελ. 573-579, Bucuresti 1974.
ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, Β., Αἱ Ὠριγενιστικαί Ἔριδες, Θεολογία 28 (1957), 550-577.

STEIN, E. Histoire du Bas-Empire, Bruxelles 1979.
SWETE, Theodori episcopi Mopsuesteni in epistolas S. Pauli Commentaria, Cambridge 1880-82.
THIEL, A., Epistolae,
TISSERANT, E. Nestorienne Eglise, D.T.C. 11, 157-228.
TORRANCE, J.R., A Theological Introduction to the Letters between Severus of Antioch and Sergius thw Grammarian, ἐν 'Ἐκκλησίᾳ καί Θεολογίᾳ τ.Β΄ (1981) σελ. 961-993, τ.Γ΄ (1982) σελ. 290-321, τ.Δ΄ (1984) σελ. 537-571.

ΦΕΙΔΑ, ΒΛ., Αἱ Περί σχέσεων 'Ἐκκλησίας καί Πολιτείας ἀντιλήψεις τοῦ Φωτίου, ἐν «Τιμητικόν 'Αφιέρωμα εἰς τόν Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν», 'Αθῆναι 1980, σ. 355 κ.ἑ.
FERJANCIC, B., De Nouveau sur le debuts du titre de despote (Σερβιστί) ἐν Zbornik radova Vizantološkog Instituta XVI/XV, Beograd 1973, σελ. 45-54.
FLEMMING, JOH., Akten der Ephesinischen Synode vom Jahre 449, syrisch mit Georg Hoffmanns deutscher Übersetzung und seinen Anmerkungen, ἐν Abhandlungen der Königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. Philologisch-historische Klasse, Neue Folge, Bd XV, 1, Berlin 1917.
FLICHE ET MARTIN, Histoire de l' Eglise, Paris.
ΦΛΩΡΟΦΣΚΙ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Πρωτοπρεσβ., Βοστότσνιε Οτσί ΙΧ-γκο βέκα, Παρίσι 1931.
Βυζαντίνσκιε Οτσί I-VIII, Παρίσι 1933.
The functions of the Tradition in the Ancient Church ἐν The Greek Orthodox Theological Review, vol. IX, 2 Brookline Mass. 1963, σελ. 181-200.
Empire and Desert: Antinomies of Christian History, ἐν The G.O.T.R., III, 2, Brookline, Mass., 1957, 133-139.

ΧΑΡΑΝΗΣ Π., Church and State in the Later Roman Empire, Thessalonike 1974.
ΧΡΗΣΤΟΥ, Π., Γρηγορίου Παλαμᾶ Συγγράμματα, Θεσσαλονίκη 1976.
ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΙΚ., Βυζαντική 'Ιστορία Α΄ (324-610), 'Αθῆναι 1975.
ΧΡΥΣΟΥ, ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, 'Η 'Ἐκκλησιαστική Πολιτική τοῦ 'Ιουστινιανοῦ κατά τήν ἔριν περί τά Τρία Κεφάλαια καί τήν Ε΄

Οἰκουμενικήν Σύνοδον, 'Ανάλεκτα Βλατάδων 3, Θεσσαλονίκη 1969.
Τμήματα τῶν Πρακτικῶν τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου παρά Βυζαντινοῖς Χρονογράφοις, ἐν Κληρονομία τ.Β΄ 2 (1970) σελ. 376-400.
Τό Βυζάντιον καί οἱ Γότθοι. Συμβολή εἰς τήν ἐξωτερικήν πολιτικήν τοῦ Βυζαντίου κατά τόν Δ΄ αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 1972.
HAACKE, R., Die kaiserliche Politik in der Auseinandersetzung um Chalkedon (451-553), Chalkedon II, 95-177.
HELMER, S., Der Neuchalkedonismus, Bonn 1962.
HENRY, R. PHOTIUS, Bibliothèque I-VIII, Les Belles Lettres, Paris 1967-1977.
HERMANN, EMIL, Chalkedon und die Ausgestaltung des Konstantinopolitischen Primats ἐν A. Grillmeier-H. Bacht, Das Konzil von Chalkedon, Bd II, Würzburg 1953, s. 459-490.
HOFFMANN, FR., Der Kampf der Päpste um Konzil und Dogma von Chalkedon von Leo Dem Grossen bis Hormisdas (451-519), Chalkedon II, s. 13-94.

Β. ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΩΡΙΑ

Α΄ Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης

Γ. ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Δ: ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Ε. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Το Βιβλιο Του Σεβ. Μητροπολιτου Νικοπολεως Μελετιου
Με Τιτλο
«Η Πεμπτη Οικουμενικη Συνοδος»
Ειναι Εκδοσις Της Ιερας Μητροπολεως Νικοπολεως
Και Πρεβεζης
Εξετυπωθη Εν Αθηναις
(Imago Α.Ε.Β.Ε. Κ. Παλαιολογου 5 152 32 Χαλανδρι)